

میژووی گشتیی حیزبی دیموکراتی کوردستان

(سه‌رده‌می دووبه‌ره‌کی و شه‌پر و لی‌ک داب‌پان)
به‌رگی ٤

نووسینی: قاسم قازی

میژووی گشتیی حیزی دیموکراتی کوردستان
(سهردهمی دووبه رهکی و شه پ و لیک داپران)
به رگی ٤

نووسینی: قاسم قازی
هه له گر: موخته سه می نوورانی
دیزاین: شاروخ ئه پژهنگی
چاپی یه که م سوید ٢٠١٩
چاپی چوارم سوید ٢٠٢٥
چاپ و بلاو کراوهی 49books
www.49plusbooks.com
ISBN: 978-91-89734-33-3
ISBN vol 4: 978-91-89734-37-1

مافی له چاپدانه وهی بۆ نووسهر پارێزراره.

ناوه‌ڕۆک

٩	 به‌شی ٦٣
٩	 بووژانه‌وه یان ترازان له رییازی حیزبی دیموکرات
١٢	 کۆمه‌له‌ی کومونیستی کوردستان
١٣	 ئەندامانی حیزبی دیموکرات له کوردستانی باشوور
١٤	 چاپ کردنه‌وه‌ی گۆفاری "نیشتمان" له کوردستانی باشوور
١٦	 گۆفاری رێگا
١٨	 دامه‌زراندنه‌وه‌ی حیزبی دیموکرات له شاری باکو
٢١	 حیزبی دیموکرات له ژێر ده‌سته‌لاتی حیزبی تووده‌دا
٢٩	 به‌شی ٦٤
٢٩	 بنه‌ماله‌ی پێشه‌وا قازی له نیوان ساڵه‌کانی ١٣٣٦ تا ١٣٣٢ دا
٣٥	 به‌شی ٦٥
٣٥	 ئێران له تیوان ساڵه‌کانی ١٣٢٧ تا ١٣٣٢
٣٥	 قات و قری له زستانی ١٣٢٧ دا
٣٨	 هه‌لبژاردنی ده‌وره‌ی شازده‌هه‌می مه‌جلیسی شوپرای میلی
٣٩	 کوژرانی ره‌ژمئارا له ساڵی ١٣٢٩
٤١	 کومیته‌ی مه‌هابادی حیزبی دیموکرات
٤٣	 محه‌ممه‌دی مه‌ولوودی
٤٧	 موسه‌دیق بوو به سه‌رۆکی وه‌زیران
٥١	 هه‌لبژاردن له مه‌هاباد بۆ ده‌وره‌ی ١٧ مه‌جلیسی شوپرای میلی
٥٥	 به‌شی ٦٦
٥٥	 کومیته‌ی کاک (کومیته‌کانی ئازهریایجان و کوردستان)
٥٦	 راهێنانی ئەندامانی حیزبی دیموکرات به هۆی حیزبی توده
٥٨	 کاره‌کانی موسه‌دیق له ساڵه‌کانی ١٣٣١ تا ١٣٣٢
٦٢	 به‌شی ٦٧
٦٢	 راپه‌ڕینی جوتیاران له ساڵی ١٣٣٢
٦٧	 فستیوالی جیهانی لاوان له بوخارست
٦٨	 کومیته‌ی "کوردستان"
٧١	 به‌شی ٦٨
٧١	 کووده‌تا
٧١	 شکستی کووده‌تای دژی گه‌لی له ساڵی ١٣٣٢
٧٤	 سه‌رکه‌وتنی کووده‌تای دژی گه‌لی له ساڵی ١٣٣٢
٨٠	 به‌شی ٦٩
٨٠	 وه‌زعی ئەندامانی حیزب له دوا‌ی کووده‌تای ساڵی ١٣٣٢
٨٠	 کۆری ره‌ش چاوی به شا کهوت ١٣٣٢
٨١	 ئە‌غیار بوونه‌وه ئەندامانی حیزب به دوا‌ی کووده‌تای ساڵی ١٣٣٢
٨٩	 چاپی رۆژنامه‌ی کوردستان له ساڵی ١٣٣٣
٩١	 عیسمه‌تی قازی (کچی پێشه‌وا) خۆی کوشت
٩٤	 په‌یمانی به‌غدا له ساڵی ١٣٣٤
٩٥	 به‌شی ٧٠

قوتار بوونی حیزبی دیموکرات له ژېړ چهنگی حیزبی توده له سالی ۱۳۳۴.....	۹۵
یه کهم کونفرانسی حیزبی دیموکرات له سالی ۱۳۳۴.....	۹۵
کاره کانی کونفرانسی یهک.....	۹۹
دامه زرانی ساواک.....	۱۰۰
گیران و دهر بازبوونی نه سړینی قاسملوو.....	۱۰۱
گیرانی دوکتور قاسملوو.....	۱۰۷
دوکتور قاسملوو و نه حمدهد توفیق ده چنه ئوروپا.....	۱۱۱
به شی ۷۱.....	۱۱۶
له سالی ۱۳۳۷ زه بری گورچووپر له ته شکلاتی حیزب کهوت.....	۱۱۶
گیرانی عه زیزی یوسفی.....	۱۱۶
شالووی گرتنی نه دنامانی حیزب له سالی ۱۳۳۸.....	۱۲۳
به شی ۷۲.....	۱۳۵
ریبه رانی حیزبی دیموکرات له ژېړ حوکمی ئیعدام دا.....	۱۳۵
به شی ۷۳.....	۱۳۹
کودده تای ۱۴ ی ژوونیه ی ۱۹۵۸ عیراق ۱۳۳۷.....	۱۳۹
گه پانه وهی بارزانی له سؤقیهت.....	۱۳۹
گه پانه وهی دوکتور قاسملوو له ئوروپا بو عیراق.....	۱۴۲
چه ند ئیتلاعیک له سهر حیزبی دیموکراتی کوردستان ئیران.....	۱۴۳
هه لاتنی نه دنامانی حیزب بو عیراق له سالی ۱۳۳۸.....	۱۴۷
کومونی سوله یمانیه.....	۱۴۷
چوونی دوکتور قاسملوو بو کوموونی سوله یمانیه و دهر کرنی له عیراق.....	۱۵۰
گوژته وهی کوموونی سوله یمانی.....	۱۵۴
کاریگه ری گشتی شوړشی ۱۹۵۸ له سهر حیزبی دیموکرات.....	۱۵۵
کوشتنی نه سعه د خود ابار.....	۱۵۷
به شی ۷۴.....	۱۶۱
حیزبی توده و یه کگرته وهی له گه ل فرقه ی دیموکراتی نازهربایجان.....	۱۶۱
پینجه مین کونگره ی کومه له ی خویندکارانی کورد له سالی ۱۳۳۹.....	۱۶۳
به شی ۷۵.....	۱۶۵
شوړشی نه یلوول له سالی ۱۹۶۱.....	۱۶۵
رولی حیزبی دیموکرات له شوړشی نه یلوول دا.....	۱۶۶
به شی ۷۶.....	۱۷۶
شوړشی سپی له سالی ۱۳۴۱.....	۱۷۶
ئاخونده کان دژی شوړشی سپین.....	۱۷۹
به شی ۷۷.....	۱۸۳
شالووی گرتنی نه دنامانی حیزب له سالی ۱۳۴۲.....	۱۸۳
په بوهندی نه دنامانی حیزب له زیندان دا له سالی ۱۳۴۳.....	۱۸۵
کیشه ی نه دنامانی حیزب له گه ل نه حمدهد توفیق له کوردستانی باشوور.....	۱۸۶
کوشتنی مه لا محمه دی خالیدی(خوړخوړه).....	۱۹۷
به شی ۷۸.....	۲۰۱
کومه له ی ره زگاری کوردستان.....	۲۰۱
به شی ۷۹.....	۲۰۸

کۆمیتەى ساخكەرەوہ لە سالى ١٣٤٣.....	٢٠٨
بەيانىيەى كۆمیتەى ساخ كەرەوہ.....	٢١٥
كار و تىكۆشانى كۆمیتەى ساخكەرەوہ.....	٢٢٨
بەشى ٨٠.....	٢٤١
كونگرەى ٢ ى حيزبى ديموكرات.....	٢٤١
ئەحمەد توفيق سكرتيرى حيزبى ديموكرات.....	٢٤٩
بەياننامەى كونگرەى ٢.....	٢٥٠
لەمەر ناوەندىيەتى حيزبى.....	٢٥٩
دژكردەوہى ئەندامانى حيزب بە برياراتى كۆنگرەى ٢.....	٢٦٦
بەشى ٨١.....	٢٧٣
مەلایى و جەلالى.....	٢٧٣
هێرشى بارزانى بۆ سەر بالى مەكتەبى سياسى و تىكشكانى پاشماوہى كۆمیتەى ساخكەرەوہ.....	٢٧٦
بەشى ٨٢.....	٢٨٢
ئاكامى كۆمیتەى ساخكەرەوہ.....	٢٨٢
تەقە لە شا لە سالى ١٣٤٤.....	٢٩١
بەشى ٨٣.....	٢٩٢
ناكوكى نيوان رېبەرى حيزبى ديموكرات بە دواى كۆنگرەى ٢ دا.....	٢٩٢
گيران و راکردنى ئەحمەد توفيق لە بەغدا لە سالى ١٩٦٥ (١٣٤٤).....	٢٩٣
زىزبون و تۆرانى ئەحمەد توفيق لە حيزبى ديموكرات.....	٢٩٦
بەشى ٨٤.....	٣٠٠
گەرانهوہى دەستەكانى رېبەرى حيزب بۆ ناوخۆى وڵات لە سالى ١٣٤٤.....	٣٠٠
دابەش بوونى ئەندامانى حيزب بەسەر پارتى و جەلالى لە سالى ١٩٦٤.....	٣٠٩
كوشتنى سەديق ئەنجيرى.....	٣١١
بەشى ٨٥.....	٣٣١
بئى دەسلەت بوونى ئەحمەد توفيق لە لای شۆرش دا.....	٣٣١
دوور خستەوہى ئەحمەد توفيق بۆ كانى ماسى.....	٣٣٣
بەشى ٨٦.....	٣٣٨
كۆمیتەى شۆرشگيرى حيزبى ديموكرات.....	٣٣٨
حيزبى تودە و حيزبى ديموكرات لە سالى ١٣٤٥.....	٣٣٤
چاپى رۆژنامەى كوردستان لە سالى ١٩٦٥ (١٣٤٤ - ١٣٤٥) لە ئوروپا.....	٣٣٧
بەشى ٨٧.....	٣٣٩
حيزبى ديموكرات بەر لە راپەرینی ٤٦-٤٧.....	٣٣٩
گيرانى مونتەقىمى قازى.....	٣٥١
شيوە كارى تەشكىلاتى حيزبى ديموكرات لە دەهەى ٤٠ و ٥٠ دا.....	٣٥٧
نەحو پاشانى (باپير شكاک).....	٣٥٩
بەشى ٨٨.....	٣٦٢
جولانەوہى سالەكانى ١٣٤٦-١٣٤٧.....	٣٦٢
حيزبى تودە و حيزبى ديموكرات.....	٣٦٢
بەشى ٨٩.....	٣٦٨
شەرەكانى سالى ١٣٤٦.....	٣٦٨
بەشى ٩٠.....	٣٧٦

دهستی رژیمی ئێران و هه‌لسوکه‌وتی شو‌رش به‌ دژی خه‌باتی چه‌کداری ٤٦-٤٧.....	٣٧٦
جاشیتی.....	٣٨٣
زیندانی رژییم و زیندانیانی حیزبی دیموکرات.....	٣٨٦
به‌شی ٩١.....	٣٩١
راپهرینی ٤٦-٤٧ (سالی ١٣٤٧).....	٣٩١
رێکه‌وتی نابه‌دلی حیزبی توده‌ له‌گه‌ڵ حیزبی دیموکرات له‌ سالی ١٣٤٦.....	٣٩١
به‌شی ٩٢.....	٤٠٢
رێکخراوی شو‌رشگیری حیزبی توده‌.....	٤٠٢
کوروشی لاشایی.....	٤٠٢
به‌شی ٩٣.....	٤٠٨
شه‌هیدانی سالی ١٣٤٧.....	٤٠٨
شه‌هید بوونی سمایی شه‌ریفزاده‌.....	٤٠٨
مه‌لا ئاواره‌.....	٤١٤
گیرانی سوله‌یمان مو‌عینی.....	٤٢٣
ره‌نگ دانه‌وه‌ی کوشتنی سوله‌یمان مو‌عینی.....	٤٣٦
شه‌هیدان عه‌ولا مو‌عینی و مینه شه‌م.....	٤٣٨
محهمه‌د ئه‌مینی مو‌عینی.....	٤٤٢
شه‌هیدانی کێوی حاجی کیمی.....	٤٤٣
مراد شیرێژ.....	٤٤٨
شه‌هیدان محهمه‌د ره‌سو‌مه‌ره‌ی و فه‌قی عه‌لی شیوه‌سه‌لی (عه‌لی ره‌ش).....	٤٥٠
شه‌ری گوێزه‌ کوێره‌.....	٤٥٢
ئه‌شکه‌وتی خه‌زالی.....	٤٥٣
به‌شی ٩٤.....	٤٥٥
هۆیه‌کانی تێکشکانی جو‌لان‌ه‌وه‌ی ٤٦-٤٧.....	٤٥٥
به‌کره‌جو‌.....	٤٥٩
به‌تالیونی شه‌هید پێشه‌وا.....	٤٥٩
به‌شی ٩٥.....	٤٦٢
ئاکامی جو‌لان‌ه‌وه‌ی ٤٦-٤٧.....	٤٦٢
کۆی کوژراوکانی جو‌لان‌ه‌وه‌ی ٤٦-٤٧.....	٤٦٦
به‌شی ٩٦.....	٤٧٠
کۆنفرا‌نسی ٢ له‌ سالی ١٣٤٨ (١٩٦٩).....	٤٧٠
ئه‌حمه‌د توفیق په‌نا بو‌ به‌غدا ده‌با.....	٤٧٢
به‌شی ٩٧.....	٤٧٧
ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات له‌ ئورپا و رووی دزیوی حیزبی توده‌ به‌ دوا‌ی سا‌له‌کانی ٤٦-٤٧.....	٤٧٧
به‌شی ٩٨.....	٤٨٤
١١ ئازار ١٩٧٠.....	٤٨٤
به‌شی ٩٩.....	٤٨٧
کومیت‌ه‌ی سه‌رکردایه‌تی کاتی حیزبی دیموکراتی کوردستان.....	٤٨٧
تیکه‌ڵ بوونه‌وه‌ی رێبه‌ری به‌شه‌کانی حیزب.....	٤٨٧
دامه‌زرانی په‌یوه‌ندی دیپلوما‌سی کومیت‌ه‌ی سه‌رکردایه‌تی کاتی.....	٤٩٢
به‌شی ١٠٠.....	٤٩٥

٤٩٥.....	کۆنفرانسی ٣ سالی ١٣٥٠ (١٩٧١).....
٤٩٩.....	دارژنتی بنه‌مای دۆستانه له گه‌ل پارتی دیموکرات.....
٥٠٠.....	کۆ کردنه‌وه‌ی ئەندامانی حیزب له یه‌ک شوین.....
٥٠٥.....	کلاسی کادر له کۆنفرانسی ٣ سالی ١٩٧١.....
٥٠٧.....	ریکخستنی ته‌شکیلاتی و بریاری نیزی.....
٥٠٨.....	شه‌هید بوونی مه‌لا قادر وردی (وینه).....
٥١١.....	رادیۆ.....
٥١٢.....	کورتیه‌ک له ژیا‌نی دوکتور قاسملوو.....
٥٢٤.....	به‌شی ١٠١.....
٥٢٤.....	تەبمووری به‌ختیار.....
٥٢٧.....	ژێرال مه‌حمود په‌ناهیان.....
٥٣٠.....	به‌شی ١٠٢.....
٥٣٠.....	شه‌هید کردنی هاشم ئەقه‌لوتولاب (قادر شه‌ریف).....
٥٣٣.....	به‌شی ١٠٣.....
٥٣٣.....	ئیس‌ت‌عفا و ده‌رکردن ئەحمەد توفیق.....
٥٣٥.....	دامه‌زرانی کۆمه‌له‌ی ریه‌رایه‌تی کاتی حیزبی دیموکرات له لایه‌ن ئەحمەد توفیق.....
٥٣٧.....	گرتن و بزر کردنی ئەحمەد توفیق.....
٥٤٥.....	که‌سایه‌تی ئەحمەد توفیق.....
٥٥٠.....	به‌شی ٨٦.....
٥٥٠.....	کۆنگره‌ی ٣ ی حیزبی دیموکرات.....
٥٦٠.....	رادیۆ "ده‌نگی کوردستانی ئێران".....
٥٦١.....	کتی‌بی تاریک و روون.....
٥٦٢.....	ریکخستنه‌وه‌ی نو‌یی ته‌شکیلاتی حیزب.....
٥٦٤.....	داب‌ه‌ش کردنی ریه‌ری حیزب به‌سه‌ر ولات و ناوچه‌کان دا.....
٥٦٧.....	به‌شی ١٠٥.....
٥٦٧.....	چاوپێکه‌وتنی فه‌شه‌لی هه‌ینه‌تی حیزبی دیموکرات و حیزبی توده له سالی ١٩٧٤.....
٥٦٩.....	دوکتور قاسملوو له پراگ تووشی کیشه بوو.....
٥٧٣.....	روژنامه‌ی کوردستان.....
٥٧٥.....	به‌شی ١٠٦.....
٥٧٥.....	ئاخر قۆناغه‌کانی شو‌رشی ئەیلوول.....
٥٨١.....	کۆنفرانسی ئی‌تونه‌ته‌وه‌یی به‌غدا له سالی ١٩٧٥.....
٥٨٥.....	ریکه‌وتنی ئێران و عێراق له سالی ١٩٧٥.....
٥٨٨.....	به‌شی ١٠٧.....
٥٨٨.....	وه‌زعی گشتی حیزبی دیموکرات به‌ دوا‌ی نسکۆی سالی ١٩٧٥.....
٥٩٥.....	گه‌پ و فه‌شمه‌ری تێو ئەندامانی حیزب.....
٥٩٥.....	دادگای خه‌یا‌لی مامۆستا هێمن.....
٦٠٥.....	ئه‌نوه‌ر سادات سه‌ردانی به‌غدا ده‌کا.....
٦٠٨.....	به‌شی ١٠٨.....
٦٠٨.....	شو‌رشی گولان ١٩٧٦ (رییه‌ری کاتی).....
٦١٢.....	یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان ١٩٧٥.....
٦١٩.....	به‌شی ١٠٩.....

٦١٩.....	په پوهندی حیزبی دیموکرات و ریځخواوی موجهدین و چریکی فیدائی.....
٦١٩.....	ریځخواوی موجهدینی خه لکی ټیران.....
٦٢٠.....	چریکه فیدائیه کانی خه لکی ټیران.....
٦٢٤.....	به شی ١١٠.....
٦٢٤.....	گه لاله سیامی له سالی ١٣٥٥ (١٩٧٦).....
٦٢٥.....	گه رانه وهی پشمه رگه حیزبی دیموکرات بو ټیوخوی ولات له سالی ١٣٥٥.....
٦٢٧.....	گرتی نه دنامانی حیزبی دیموکرات و کومیتهی رابه ر ١٩٧٧.....
٦٢٩.....	کوبونه وهی کومیتهی ناوهندی له پاریس له سالی ١٩٧٧.....
٦٣١.....	سه فهری هه یته تی حیزب بو ولاتی یه مهن و دهره ی نیزامی.....
٦٣٤.....	سه فهری دوکتور قاسملوو بو لیبی له سالی ١٩٧٧.....
٦٣٥.....	گیرانی که ریم نستانی و نه حمهد نستانی ١٩٧٧.....
٦٣٩.....	به شی ١١١.....
٦٣٩.....	ستراتیژی بزوتنه وهی رزگار یخوازی کورد.....
٦٤٥.....	به شی ١١٢.....
٦٤٥.....	دوکتور قاسملوو و دارشتنی پلانی کار و کیشه کانی ټیوخوی حیزب.....
٦٤٨.....	شهری نه دنامانی ریبه ری و نه گهری جویونه وه له حیزب دا؟.....
٦٥٨.....	به شی ١١٣.....
٦٥٨.....	هیز و توانای ټیران له ده هه ی چل و په نجاکان دا.....
٦٦٢.....	مه قاله ی "ټیران و ئیستیماری رهش و سوور".....
٦٦٦.....	به شی ١١٤.....
٦٦٦.....	نازاد بوونی عه زیز یوسفی.....

بووژانهوه یان ترازان له ریازی حیزبی دیموکرات

رووخانی کۆماری کوردستان، شوپنهواری دلته زینتی له سهر هزر و بیرى کۆمه لانی خه لک کوردستان دانا و هیوای وه دیه پینانی دهسته لاتی نه ته وه یی کوردی له نیو زۆربه ی کۆمه لانی خه لکی کوردستان دا تیکروخاند. به شیک له ئەندامانی دیاری حیزب، ئەوانه نه گیران و هه لنه هاتن، نا ئومید و بـ هیوا، یان خو یان شارده وه، یان وازیان له سیاسهت هینا و له ژیر ته وژمی حکومه تی نیزامی ئیران دا، هه ولیان دا تا ژیانان ئاسای بیته وه و وه دوای کار و گوزهران خو یان که وتن. هیندیکیش، به تایبه تی که سایه تیبه کانی یه کیتی ژنانی دیموکراتی کوردستان، له حکومه تی نیزامی ئەوکات دا تیکه ل به کاروباری بهر ته سکی کۆمه لاتی ته تی و فرههنگی بوون و هه ولیان دا لهو ریگایه دا خزمهت به میلله ته که یان بکه ن. وه جیها خا می شو جاعی له وتو یژ له گه ل مریه می قازی که له روزنامه ی ژماره ٢٢ "په یامی کوردوستان" بلا و بووه، له سهر هه ول و تیکو شانی خو ی به دوای کۆمار دا ده لئ که کومیته ی ژنانی دامه زران دوته وه و به هاوکاری فره زیه خا می ئەیو بییان، خانم موبه للگی و خانم ره حمه تی که ههر سیکیان دوکتور بوون و ده وره کانی فیرکاری خه بیاتی، گو لدۆزی، فره ش چنی، جوان کاری و... دانا و مندالانی قوتابخانه کانیان فیری پاک و خاوی و وه رزش کردو وه و هانی ئەو ژن و کچانه یان دا که ته مه نیان له سه ری بوو و کلاسی تایبه تیان بو دانا ون و دواتر هیندیکیان توانیان زانکو ته وا و بکه ن.

له لایه کی دیکه کار و کرده وه کانی سه رده می کۆمار و هه ل سوکه وتی ئازایانه ی به ریوه به رانی کۆمار له دادگای نیزامی دا، به جو ریک فرههنگ و کلتوری خو پارگری و بهر به ره کانی له نیو هیندیک له جیلی نو ی ئەندامانی حیزب دا پیکه پینا که به دوای رووخانی کۆمار دا، له چه ند لاوه وهک "مه هاباد" و "باکو" و "تاران" و کوردستانی باشوور، به بی هاودهنگی له گه ل یه کتر، به شیوازی جورا جو ر، هه ول بدن تا حیزبی دیموکرات ببو و ژینه وه.

زیندوو کردنه وه حیزبی دیموکرات، که له سه رده می ئازادی و سه ره به ستی دا به بهرنامه و بو به ریوه به ری ولات دامه زرا بوو و بو ماوه یهک، ده سته که وتی نه ته وه یی زۆر گه وه ری به ده ست هینابوو، ئاسان نه بوو. له هه لومه رجی نو ی دا، گه لاله و پلانی تایبهت به خو و که سی به توانا و لپهاتوو ی ده ویست و ده بوو به نه هینی و شاراوه یی به سیستمی و قهواره و بچمی نو ی ته شکیلانی نه هینی، به په یوه ندی تاک له گه ل تاک، یان له فۆرمی هیشوو یی دا بریژ تر ی. ئەو شیوه کاره ش نه یده توانی هه یمه نه بو حیزب بگه ری نیت ته وه که ده ول ته کوردی دامه زراند بوو چه ند سال بوو ریبه ری به شیک له مه لبه ندی کوردستانی ده کرد. له لایه کی دیکه ش ئەو کادره لیوه شاوانه ی حیزب که توانایان هه بوو که میک باری لیکه وتوو ی حیزب راست بکه نه وه، یان گیرا بوون یان په ره وازه ی هه نده ران ببوون. جیا له وانه سه فی کۆمه لانی خه لک و ئەو پیکهاته عه شایری که پیکه ی

سهره کی حیزبی دیموکرات بوو، نه مابوو و فاتحای خویندرا بوو و به تاییه تی هه لسوکه وتی دزیو و ناجوانمیرانه ی زوربه ی عشاير، یارمه تی به وه نه ده کرد که خه باتکاران پشتیان پی به ستن. بویه ئه ندامانی حیزب له ئه کتيف و کارا کردنه وه ی حیزبی دیموکرات دا، تووشی که ند و کوسپ و هه له ی زور گه و ره بوون و چوونکه پالپشتی حه ره که ی نه ته وه یی که ئه وکات له سیستمی عه شاپری دا خوی ده نواند، نه ما بوو، ئاسایی بوو به لای بییری چه پ و مارکیستی دا بکه ون و پشت به روناکیران و زه حمه تکیشان به ستن.

له و سهرده مه دا بیروبوچوونی چه پ، نه ته نیا له ئیران به لکوو له هه موو روژه ه لاتی ناوه راست دا، له ژیر ریبه ری حیزبه کانی برای سهر به شووهری دا، زور به هیژ بوو و کاریگه ری زوری له سهر حیزب هه بوو، بویه به شیک له ئه ندامانی حیزب به و ئاقاره دا که وتن و حیزبی دیموکراتیان ده و ره هه نده هاویشته.

له و قوناغه دا هه ول دان بو کار و تیکۆشانی دوباره، به لای ئه منیه وه زور سخت و دژوار ببوو و جیا له حکومه تی نیزامی، زور که س ببوونه سیخوپی ریژیم و له حاست خه لک ده ستیان له هیچ خراپه یه ک نه ده پاراست. ره حمانی قازی له کتیبی روژگاری ون بوو دا ده نووسی: ههر له و ساله دا که ئیستا حکومه تی نیزامی ههر مابو زور که س ده لینگیان له خه لک هه لمالیو و راپورتیان ده دا و که سانی بی چاره یان ده خسته زیندان و توشی کیشه یان ده کردن. که سانیکی وه ک عه زیز لوتفی و عه بدولای شافعی و مسته فا بلوری خویان ته رخان کردبو بو خزمه ت کردن به ده ولته ت و به رده وام گرفتیان بو خه لک دروست ده کرد.

سهره رای ئه و گرفتانه ی که له سهر ریگای خه باتی تیکۆشه رانی حیزب دا هه بوو، ریژی می ئیرانیش پلانی گه وره ی بو له بار بردنی په یوه ندییه کانی نیو ئه ندامان و ته شکيلاتی حیزب دارشت بوو. دوکتور شیرازی له لاپه ره ی ۲۱۶ کتیه که ی دا دوا ی ئه وه باس له زیندانی بوونی خوی ده کا، ده لی، له گه ل زیندانییه ک به ره وروو بووه که به رده ستی نیزیکی تیمسار ئوویسی بوو و ئه و پییگوت بوو که دوا ی رووخانی کۆماری کوردستان، به شی ئه منیه تی ئه رته شی ئیران، هه ولای دا که هوی ئه و یه کریزی و یه کگرتوویه ی که کورده کان له کاتی دامه زرانی کۆمه له ی سهرده می پی شه واه دا هه یان بوو، بدۆزنه وه و دژکرده وه ی بو ببینه وه بو ئه وه ی بن بری بکه ن و نه هیلن په ره بستی نی. بو گه یشتن به و مه به سته پیویست بوو به خیلی و دروی و بیرزی و جینوو و بوختان و ده نگۆ ساز کردن و به خراپه باس کردن له نیو ئه وان دا په ره پیبدری و جیلی نویان فیری ماده ی هۆشبه ر بکړن. ئه و که سه هه روه ها گوتوویه که بو ئه و مه به سته که سانیک ده وره ی تاییه تیان دیت و ره وانه ی ناوچه کان کران.

سهره رای ئه و کۆسپانه هیندیک له ئه ندامانی حیزب، یان راسته وخۆ بوخویان یان به هاوکاری ری کخراو و که سانی دیکه، هه ولای دامه زراندنه وه ی حیزبی دیموکراتیان دا. نووسینی تراکت و شه ونامه به دژی ریژیم، به نه هیتی ده ستی پیکرد که کارگێرانی سهره کی ئه وکارانه بریتی بوون

ره حیم سولتانی و عهزیزی یوسفی و عهبدو لای ئیسحاقی و عوبیدو لای ئه یوبیان و هاشمی حوسین زاده و ...

غهنی بلوریان له لاپه ره ی ۷۹ کتیبی ئاله کوک دا که حامید گه وهه ری کۆی کردوته وه، خۆی و محهممه د شاپه سه ند و قادری مه حمود زاده و عهزیزی فرهادی به زیندوو که ره وه کانی سه ره کی حیزبی دیموکرات له سالی ۱۳۲۶ داده نی و ده لئ سه دیقی خاته میش له سالی ۱۳۲۷ دهستی کرده وه به حیزبایه تی.

دوکتور قاسملو له باسیکی میژوویی دا، که له پاشکۆی "تیکۆشه ر" ی ژماره ۲۷ مانگی خاکه لیوه ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له سه ر ئه کتیف نه بوونی ئه ندامانی کومیته ی ناوه ند و ریه رانی کۆمار به دوای روخانی کۆماری کوردستان دا ده لئ: ئه و ریه رایه تی یه پاش کۆماری ئیدامه کاری یه کی نه ما. یانی پاش تیکچوونی کۆماری کوردستان له مه هاباد هیچکام له و ریه رانه نه هات ده ست به زیندوو کردنه وه ی ته شکیلاتی حیزبی بکاته وه. ته نانه ت به ره به ره که تیکۆشان دهستی پئ کرده وه زۆر که میان به شداری یه که یان فه عال بوو ئه وانی هه ره سه ری نه بوون. بۆ فوونه: "حسین فروهر" یه کێک له وانه بوو که به شداری یه کی فه عالی هه بوو له زیندوو کردنه وه ی ته شکیلاتی حیزبی دا. ئه وانی دیکه وه کوو لاپه نگرێکی ئیستا به شدارییان ده کرد. یانی ئه گه ر له هه لومه رجی ئیستادا هه بان، پیمان ده گوتن لایه نگر.

دوکتور قاسملو هه ر له و سه رچاوه دا ده لئ: چونکه ئه وانه ی که هه لسوور بوون و ده ستیان به زیندوو کردنه وه ی حیزبی دیموکرات کرد له ئه ساسدا لاوه کان بوون و له نه تیجه دا به ره به ره ریه رایه تی که وته ده ست ئه وان.

به م چه شنه ریه رایه تی پێشو و نه ماو بۆ قوناغی تازه پیویست بوو ریه رایه تی یه کی تازه پێک بئ. ئه و ریه رایه تی یه که ده بوايه پێک بئ هه م له باری وه زعی تازه پیویست بوو ریه رایه تی یه کی تازه بئ و هه م له باری ته مه نیشه وه. چونکه ئه وانه ی که هه لسوور بوون و ده ستیان به زیندوو کردنه وه ی حیزبی دیموکرات کرد له ئه ساسدا لاوه کان بوون و له نه تیجه دا به ره به ره ریه رایه تی که وته ده ست ئه وان.

هاشمی که ریمی له لاپه ره ی ۴۴ کتیبی "گه شتیک له ئاربابای بانه وه بۆ باواجیی کۆیه" له زمانی کاک، کاک محهممه دی که ریمی (قاقه) که یه کێک له تیکۆشه رانی ئه و قوناغی شاری بانه بوو ده نووسی که له سالی ۱۳۲۷ یان ۱۳۲۸ سئ که س له کادره کانی حیزب که یه کیان هاشمی حوسین زاده بوو له مه هاباد را هاتوون و له کتوی دووزین" ی بانه چاویان پیکه وتوو و ته شکیلاتی حیزبی دیموکراتیان دامه زرانده وه.

غهنی بلوریان له لاپه ره ی ۷۸ ئاله کوک دا ده نووسی که له گه ل محهممه د شاپه سه ند و قادری مه حمود زاده و عهزیزی فرهادی، له ره شه مه ی سالی ۱۳۲۶ به مه به ستی زیندوو کردنه وه ی حیزبی دیموکرات، ویستیان بیانییه ک بلوو بکه نه وه. بۆ ئه و مه به سه ته پیویستیان به ریکخراویک بوو که یارمه تیان بدا. بۆیه ده چنه لای ئیحسانی ته به ری نوینه ری حیزبی توده له تاران که ئه وکات

حیزبه‌که‌ی ئازاد بوو و جارجار له کانونی ئاشتی تاران قسه‌ی بۆ خه‌لک ده‌کرد. ته‌به‌ری پێیان ده‌لێ که ئێوه به پیکه‌تانی شانه‌یه‌کی ٤ که‌سی ناتوان به‌یاننامه‌یه‌کی ئه‌وتۆ ب‌لاو بکه‌نه‌وه بۆیه باشته بچنه‌وه به نه‌هێنی خه‌بات بکه‌ن و شانه‌ی شار و دێی ریکخراوه‌کان ببوژینه‌وه و دوايه به‌یاننامه ب‌لاو بکه‌نه‌وه.

به پێی لاپه‌ره‌ی ١٥٤ به‌رگی یه‌کی بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریم حیسامی، هه‌وه‌لین هه‌نگاو بۆ بووژاندنه‌وه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان، له به‌هاری ساڵی ١٩٤٧ هه‌لێندرا. مه‌لا ئه‌مجد کوری خه‌لیفه مه‌لاحه‌سه‌نی قه‌لا و خه‌لکی گوندی "قه‌لای ره‌سه‌له‌سیت" له ناوچه‌ی چۆمی مه‌جیدخان، که ئه‌ندامێکی تیکۆشه‌ری حیزبی دیموکرات و هونه‌رمه‌ندیکی زانا و خه‌ت خۆش و مۆره‌ه‌لکه‌ن بوو، به خه‌تیکێ جوان و زێڕین، نووسراوه‌یه‌کی به نه‌هێنی ب‌لاو کرده‌وه و تێیدا نووسی: کۆماری مه‌هاباد نه‌پروخواه. حیزبی دیموکرات هه‌ر ماوه. گه‌لی کورد خه‌باتی خۆی درێژه پێده‌دا. هه‌ر که‌س ئه‌م نووسراوه ده‌بینێ له سه‌ری فه‌رز و واجبه که حه‌وت نووسخه‌ی له‌به‌ر بنووسیته‌وه و ب‌لاوی بکاته‌وه بۆ حه‌وت کوردانی بخوینیته‌وه. وه‌زیفه‌ی دینی هه‌موو کوردیکه. جێی ئاماژه‌یه که به لای غه‌نی بلوریان و عه‌بدوڵا حه‌سه‌ن‌زاده، زۆربه‌ی نووسراوه‌کانی که‌ریمی حیسامی جێی شک و گومان و ئه‌وان به راستی نازان.

کۆمه‌له‌ی کومونستی کوردستان.

هه‌ر له چوارچۆیه‌ی به‌رده‌وامی خه‌بات و تیکۆشان دا، له هاوینی ساڵی ١٣٢٧ سولتان ئاغای شیخ ئاقایی و ره‌حیم سولتانیان هه‌ولیان دا، که به ناو و ناوه‌پکی نوێ، به رواله‌ت حیزبی دیموکراتی کوردستان زیندوو بکه‌نه‌وه. ئه‌وان له سه‌ر ئه‌و پروایه بوون که ده‌بی ده‌رس له میژوو وه‌ربگیردرێ و وه‌رزێر و هه‌ژار و فه‌قیری شار و دێ، دژی ده‌ره‌به‌گ و چه‌وسینه‌ران هان بدرێن و ریکخراوه‌ی "کۆمه‌له‌ی کومونستی کوردستان" ک. ک. ک. یان دامه‌زراند.

له ژێرنووستی لاپه‌ره‌ی ١١٦ کتییی "کاریگه‌ری بیرێ چه‌پ له‌سه‌ر بزافی سیاسی رۆژه‌لاتی کوردستان" له نووسینی سماییلی بازیار، به نه‌قل له سارمخانی سادق وه‌زیری هاتوو که له به‌هار یان هاوینی ساڵی ١٣٢٦ ره‌حیمی سولتان و ره‌حیم خه‌پازی له تاران چوونه لای و داوایان لێکردوه که به مه‌به‌ستی تیکۆشانی سیاسی یارماتیان بکا. ئه‌وان مانگیك دواتر دیسان ده‌چنه‌وه لای سارمخان و داوی لێده‌که‌ن که نامه‌یک که بۆ ستالینیان نووسیوو بۆیان به‌پێ بکا و سارمخان جێبه‌جێ ده‌کا.

هه‌ر له‌و سه‌رچاوه دا به نه‌قل له لاپه‌ره‌ی ٦٦ به‌رگی ٢ ی پێداچوونه‌وه له نووسینی که‌ریمی حیسامی هاتوو که کۆمه‌له‌ی کومونستی به‌هاوکاری سادق وه‌زیری په‌یوه‌ندی به سفاره‌تی روس ده‌گرن و ئه‌وان ده‌لێن که حیزبی تووده کومونسته و ئامۆزگاریان ده‌که‌ن که دوو حیزبی کومونسته له ولاتیك دا ئیمکانی نییه و باشته هه‌ر به ناوی حیزبی دیموکرات درێژه به تیکۆشان بده‌ن و له‌وه‌ش باشته ئه‌وه‌یه که بچن له‌گه‌ل حیزبی تووده هاوکاری بکه‌ن.

ماموستا هيمن له لاپهړې ۳۱ تاريخ و روون دا، دواى تهوه باسى خهباتى ناشكراو پهرهگرتنى حيزبى توده دهكا، له پهبوهندى لهگهل حيزبى ديموكرات دا دهنووسى: حيزبى ديموكراتى كوردستانيش كهه كهه كم بوژاوه و كادره لاوهكانى دهستيان كردهوه به خهبات. پياوههق بلل حيزبى توده لهو سهردهمهدا له بوژاندنهوهى حيزب دا روژيكي باشى يارى كرد. تهناثت له پاراستنى ناوى حيزب دا. چوونكه هينديك له لاوه نازاديخواز و كهه تهزموونهكان خهريك بوون ناوى حيزب بگوژن و بيكهه كومهلهى كومونيستى كوردستان و وهك بيستمومه بهرپوهبهرانى حيزبى توده مانيع بوون.

تهمهنى گوژپنى ناوى حيزبى ديموكرات، به ريخراوى كومهلهى كومونيستى كوردستان، زورى نهخاياند و به پيى لاپهړې ۱۶۴ بهرگى يهكى بيرهوهرييهكانى كهريمى حيسامى، دواتر رهحيمى سولتانيان و رهحيمى خهپازى، چوونه لاي سارمهتهدينى سادق وهزيرى و دواى راوتهكبير، برپاريان دا كه تهو ريخراويه ههلوهشين و تيكوشان ههر به ناوى حيزبى ديموكراتى كوردستانهوه بى، بهلام له ژير تهشكيلاتى حيزبى توودهدا.

تهندامانى حيزبى ديموكرات له كوردستانى باشوور

تهندامانى ههلاتوو وى حيزبى ديموكرات له كوردستانى باشوور، دهبوو سهرهتا شوينيك بو ژيان و گوزهران خويان بينهوه و كهسيك ههبن دالدهيان بدا و له مهترسى بيانپاريزي. بهشيك له تهندامانى حيزب وهك زيرپو بههادورى، فهزماندهى بهشيك له هيزهكانى كومار تا گهپانهوهى شيخ تهحمدهى بارزانى بو عيراق، لهگهل بارزانييهكان بوو. تهو دوايه خوئ تهسليم به دهولهتى عيراق كرد و دواى نازاد بوون له زيندان را بو شارى سامره راگويزرا و و دواتر له سالى ۱۹۵۸ لهگهل عهبدولكهريم قاسم كهوت و به دژى ملا مستهفا كهوته شهر و كوژرا. بهشيكي ديكه له تهندامانى حيزب پهبوهنديان به تهندامانى نههينى پارتى ديموكراتى كوردستانى و حيزبى شوعى عيراقهوه گرت.

تهوكات وهزعى كوردستانى باشوور نالوز بوو و راست لهو سهروبهندى دا، پياوهكانى شيخ لهتيف كورپى شيخ مهحمودى ههفيد، دهگهل عهشاييرى پشدهر، شهريان بوو و گوندهكانيان ليك دهسووتاند. سهرهراى تهوانه تهندامانى حيزب زوريان پهنايان بو شيخ لهتيف برد و شيخ تهگهچى خاوهى ۷۰ گووند بوو بهلام ههميشه قهرزدار و نيومال روت و بىفهپش و پيخور بوو. به گوپرهى قسهكانى ماموستا ههزار، شيخ زور ميوان گر و دلاوا و تا خودا ههز دهكا كار نهزان و بى سهليقه بوو. داهاتهكهى ههموو چهند نوكهريكي شيلات دزيويانه. بوخوى جاريك به ماموستا ههژارى گوتبوو: ئيمه بهرهى كاك تهحمدهى شيخ پيمانهوه نايه ريك و پيك بين. ماله شيخ مهحموديش وهك ماله من وايه.

له وهزيكى وا دا تهندامانى حيزب، له بير دامهزrandنى حيزب و دهركردنى گوڤار و بهياننامه بووژانهوهى حيزبى ديموكرات دا بوون. زهبيحى دهيزانى دامهزrandنهوهى حيزبى ديموكرات زور

زەحمەتە بۆيە بېرى لە دامەزراندنەوێ کۆمەڵە ی ژ- ک دەکرد کە دەکرا نەهێنی و زۆر بەربلای نەبێ.

محەممەد شاپەسەند لەسەر هەولێدانێ زەببەیی بۆ دامەزراندنی حیزبێ دیموکرات لە ساڵی ۱۹۵۸ لە لایەری ۱۹۹ بیرەوهرییه‌کانی دا، دەنووسێ کە زەببەیی هەولێ دامەزراندنەوێ کۆمەڵە ی ژیاڵەوێ کوردستان یان حیزبێ دیموکراتی دا. ئەو گەڵالەیهی لە مێشکی دا دەرشت بوو بۆی جیبەجێ نەبوو. حیزبێ دیموکرات پارچە پارچە ببوو و حیزبێ تودە وەک مۆرانە گەرای تێدا دانا بوو. زەببەیی لەگەڵ یەک یەکێ ئەو کەسانە ی کە خۆیان بە رێبەری حیزبێ دەزانی و تەنانەت کادەرکانیش قسە ی کرد، بەلام ئامادە ی هاوکاری لەگەڵ ئەو جوهری کە زەببەیی دەیهه‌وێست نەبوون. شاپەسەند لە لایەری ۸۳ بیرەوهرییه‌کانی دا دەنووسێ: حدکا هەمان (ژ. ک) دوینێ بوو، بەلام تۆزیک ریکوینکتر. ئەو تودە بوو داری دەخستە ناو چەرخێ خەباتی (حدکا)و. زەببەیی ئەمە ی لە زوووه‌ پێشبینی کرد بوو کە تودە نایەڵێ حدکا سەر به‌خۆ بمیێتەوه‌. هاوینی ۱۹۴۸ (۱۳۲۷) تاراده‌یه‌ک لەم ئاواتە دێرینه‌ ی خۆی نێزیک ببۆوه‌.

چاپ کردنەوێ گۆفاری "نیشتمان" لە کوردستانی باشوور

گۆفاری "نیشتمان" بڵاو کراوه‌ ی ریکخراوی کۆمەڵە ی ژ- ک بوو کە یەکەم ژماره‌ ی لە مانگی پووشپه‌ری ۱۳۲۲ (جولای ۱۹۴۳) دوو مانگ دوا ی دامەزرانی کۆمەڵە، لە شاری ته‌وریز به‌ هۆی عەبدولپه‌حمانی زەببەیی چاپ بوو و سەرجه‌م تا جۆزه‌ردانی ۱۳۲۳ مانگی مه‌ی ۱۹۴۴، لە ۶ به‌رگ دا، نو (۹) ژماره‌ ی لێ بڵاو ببۆوه‌. ژماره‌کانی ۳ و ۴، هه‌روه‌ها ۷، ۸، ۹ لە یەک به‌رگ دا چاپ بوون. وەک ده‌گوترێ به‌شیک لە چاپی ئاخیرین ژماره‌ (۷ و ۸ و ۹) لە مه‌هاباد چاپ کرا به‌لام به‌دوا ی ئەو ژمارانه‌دا، گۆفاری نیشتمان چاپ نەکرا و به‌ هۆکاری نادیار، بڵاو نەکراوه‌. محەممەد شاپەسەند لە کتیبی بیرەوهرییه‌کانی دا دەنووسێ بۆ چاپی ئەو گۆفاره‌ پیت و کەرەسه‌ ی پێویستیان بۆ په‌یدا کرد و لە ژێرخانی خانووی "وێنه‌تان" ویستیان روژی په‌یدا کردنی ئەو ده‌زگایه‌ بکه‌نه‌ بناغه‌ ی گۆفاری نیشتمان لە مه‌هاباد و ژماره‌ ۱۰ ی پێ چاپ بکه‌ن، به‌لام نەکرا.

ژماره‌ ۱۰ ی گۆفاری نیشتمان کە ئاخیرین ژماره‌ بوو، به‌ سیاسه‌تیکێ جیاوا، لە ساڵی ۱۹۴۸ دا لە ئاواپی سێته‌ک، لە ماڵ شیخ له‌تیف لە کوردستانی باشوور، لە هه‌شتاو هه‌شت لایه‌رده‌دا، به‌ هۆی مامۆستا زەببەیی و غه‌نی بلوریان و محەممەد شاپەسەند لە چاپ درا.

مامۆستا هه‌ژار لە لایه‌ری ۱۷۷ چیشتی مجبۆردا لەسەر چاپ کردنەوێ دوباره‌ ی گۆفاری نیشتمان به‌ هۆی مامۆستا زەببەیی دەنووسێ: زەببەیی لە سێته‌ک لە ماڵ شیخ (له‌تیف) ده‌ژیا و دوايه‌ ببوه‌ به‌ هاوکاری هه‌مزه‌ عەبدوللا ره‌ئێسی حیزبێ پارتي و لە سوله‌یمانی دامه‌زرا بو، جارێک هاته‌ به‌غدا و گوتی ده‌مه‌ه‌وێ چاپخانه‌یه‌ک پێکه‌وه‌ نیم، لوله‌وموله‌م لێک داوه‌ و هیندیک ورده‌ ئامراز و هه‌رفه‌م ماوه‌، با بیکرین. نیازم وایه‌ ((نیشتمان)) ی کۆمەڵه‌ زیندوو که‌مه‌وه‌ ...

له راستهوه: مامۆستازهبیجی - محهمهد شاپهسه‌ند - حه‌سه‌ن قزلجی

غه‌نی بلوریان و محهمهد شاپه‌سه‌ند دواى ئه‌وه له تاران له ئیحسانى ته‌به‌رى نا‌ئومید بوون و هه‌روه‌ها چونکه هه‌ردودکیان مه‌شموول بوون و ده‌بوو بچنه سه‌ربازی، برپا‌ریان دا هه‌لێن و بچنه کوردستانی باشوور و به‌هاوکارى پارتى دیموکرات، بۆ بووژانه‌وه‌هیزى دیموکرات به‌یاننامه‌ده‌ربکه‌ن. بۆیه ئه‌وان چوونه‌ماله‌شیخ له‌تیف له‌ئاوایى سیتکه‌و به‌هاوکارى عه‌بدولپه‌حمانى زه‌بیجی و حه‌سه‌ن قزلجی، چاپخانه‌یه‌کیان ساز کرد و چهند به‌یاننامه‌یان ده‌ردا.

شاپه‌سه‌ند له‌سه‌ر راسپاردیه‌ی شیخ له‌تیف چوو بۆ شارى سوله‌یمانییه‌و به‌هاوکارى شیخ حوسینی ئاسنگه‌ر، له‌ماوه‌ی یه‌ک مانگ دا چاپخانه‌که‌ی ئاماده‌کرد. هه‌رچه‌ند غه‌نی بلوریان له‌کتیبه‌ی ئاله‌کۆک دا ده‌نووسى که ده‌ستى له‌چاپى گۆفارى نیشتمان دا نه‌بوو، به‌لام شاپه‌سه‌ند له‌لایه‌ره‌ی ٦٤ پاشکۆى دووی بیره‌وه‌رییه‌کانى دا ده‌لێ به‌هاوکارى مامه‌ غه‌نى و زه‌بیجی گۆفارى نیشتمانی ژماره‌ ده‌یان چاپ کردوه. شاپه‌سه‌ند ده‌نووسى که ٣٠٠ ژماره‌یان له‌به‌غدا و سوله‌یمانى‌بلاو کرده‌وه و باقیش به‌سێ وه‌جبه‌که‌جاری ئاخ‌ ١٥٠ ژماره‌بوو، مامه‌غه‌نى له‌گه‌ل‌خۆی برديه‌وه بۆ مه‌هاباد. شاپه‌سه‌ند ده‌نووسى مامه‌غه‌نى که‌گه‌راوه‌بۆ مه‌هاباد له‌گه‌ل‌تووده‌یه‌یه‌کان که‌وت و خۆی له‌چاپى گۆفارى نیشتمان ده‌رهاویشته‌تا به‌ناسیونا‌لیسته‌تاوانبار نه‌کړی.

ره‌حمانى قازى له‌کتیبه‌ی "رۆژگارى ون‌بوو" دا ده‌نووسى: هه‌وه‌ل‌رۆژه‌کانى پاییزى سالى ١٣٣٧ه‌ه‌تاوى (١٩٤٨ه‌زایینى) بوو، هه‌والیان دامێ نه‌وه‌دانه‌گۆفارى دایکى نیشتمان (مه‌به‌سته‌گۆفارى نیشتمانه‌) له‌کوردستانی ئه‌ودىو‌پرا‌هاتوه. ده‌بێ من و غه‌نى بلوریان و قادر هه‌میدى بچین له‌پشته‌پ‌وه‌ریان بگرین و بلاویان بکه‌ینه‌وه. پ‌ویشته‌ین بۆ پشته‌پ‌و گۆفاره‌کانمان وه‌رگرت و زۆر به‌نه‌یه‌ی هێنامانه‌وه‌ناو‌شار له‌ناو ئه‌و که‌سانه‌ی متمانه‌مان پێیان بو‌بلاومان کرده‌وه.

مامۆستا هێمن له‌لایه‌ره‌ی ٣١ تارىک و روون دا له‌په‌یه‌ه‌ندى له‌گه‌ل‌گۆفارى نیشتمانیان دا ده‌نووسى: ژماره‌یه‌ک نیشتمان‌بلاو‌بووه‌و گه‌یشه‌ده‌ستم و هومیدم په‌یدا کرد که خه‌باته‌که‌مان په‌ره‌بگرێته‌وه. هه‌رچه‌ند راپ‌ورتیان لێدام که له‌نووسینی ئه‌م‌گواره‌دا ده‌ستم هه‌یه‌برێکیان ئه‌مبه‌ر و ئه‌وبه‌ر پێکردم و به‌خوداى ده‌ستێکیان به‌یال‌و‌بژى دا هێنام و پ‌و‌ل‌چایه‌کیان لێنه‌ستاندم. به‌لام ئه‌وه‌چوو و رابرد نه‌مزانى له‌کوێ چاپ کرا و هه‌ر به‌شیوه‌نووسین نووسه‌ره‌کانم ناسین.

ماموستا هه ژار ههر له لاپه‌ره‌ی ۱۷۷ چیشتی مجبور دا دهنوسی: زه‌بیچی له سولیمانی له گه‌ل هه‌مه‌ عه‌بدو‌لا کیشه‌یان ل‌په‌یدا بو... له داخان چوبوه حیزبی (ته‌حه‌روپ) و ببوه شیوعی. ژماره‌یه‌ک نیشتمانی چاپ کرد و تیری تاریفی شیوعی و غه‌یه‌تی کاربه‌ده‌ستانی پارتی کردبو. شی‌ع‌ری‌کی منیشی (که نازانم کامه بو) تیدا‌بلاو کردبووه. پارتی گله‌یان ل‌ی‌کردم.

دوکتور عیزه‌دین مسته‌فا ره‌سول له لاپه‌ره‌ی ۲۳۶ کتیبی "ژیان و به‌سه‌ره‌اتی ماموستا عه‌بدول‌ره‌حمانی زه‌بیچی" دهنوسی که زه‌بیچی ئه‌و ژماره‌یه‌ی له سیت‌ه‌ک دهر کرد و ه‌یرشی بۆ سه‌ر هه‌مه‌ عه‌بدو‌لا و پارتی کرد بوو و ده‌لی که ئه‌من پیم‌گوت که چۆن ئه‌و هه‌قت به‌ خوت داوه ئه‌و گو‌فاره‌ دهر‌یکه‌ی ئه‌وه ئی حیزب‌یک بووه و ته‌واو بووه.

غه‌نی بلور‌یان لاپه‌ره‌ی ۸۲ ی ئاله‌کو‌ک دا باسی ئه‌وکاته ده‌کا که له‌گه‌ل زه‌بیچی و هه‌سه‌نی قزلب‌جی و شاه‌ه‌س‌ه‌ند له‌ ماله‌ شیخ له‌تیف بوون و ده‌لی که شیخ گله‌یی له‌ پارتی و حیزبی شوعی هه‌بوو و لی‌یان ناره‌حه‌ت بوو. نامیل‌که‌یه‌کی به‌ دژی پارتی نووسی‌وو داوای له‌ئه‌وان کرد که ئه‌و نامیل‌که‌ی بۆ چاوپ بکه‌ن به‌لام ئه‌و و هه‌سه‌نی قزلب‌جی موخالیف بوون.

ده‌رچوونی ئه‌و مقاله‌یه‌ به‌ دژی پارتی، بوو به‌ هوی ئه‌وه که پارتی دیموکرات له "مرو‌ف" ی ژماره ۲ بلاوکراوه‌ی نیوخوی خویان دا، له ژیر ناوی "نیشتمان له‌ ده‌وره‌ی دووه‌مه‌یدا ئه‌بیته‌ زمانحالی کومه‌لیک ئاژاوه‌چی" ولامیکی توند به‌و وتاره‌ بده‌نه‌وه.

چاپی گو‌فاری نیشتمان دژ به‌ ریک‌خراو‌یک پارتی، یه‌که‌م هه‌نگاوی دوه‌ره‌کی نانه‌وه له‌ نیوان ریک‌خراوه‌کانی کورد و به‌زاندنی هه‌موو پرنسیپه‌کانی هاوکاری نیوان حیزبی دیموکرات و پارتی دیموکرات و ناسپاسی به‌ دژی عه‌شیره‌ت‌یک بوو که له‌ کاتی خویدا پشتیوانی هه‌ره‌ سه‌ره‌کی کومار بوون و ئیستاش یان ی ولاتی شوهره‌وی ببوون یان گه‌را‌بون‌ه‌وه بۆ عیراق.

دوای چاپی ژماره ۱۰ نیشتمان ریژی‌می ئیران، ده‌وله‌تی عیراق له‌ شوی‌نی چاپخانه‌که‌ ئاگادار کرد و زه‌بیچی و قزلب‌جی هه‌لاتن بۆ به‌غدا‌یه و له‌ لای کوردی‌کی ئیرانی به‌ ناوی عه‌بدو‌لا، که کاباره‌ی هه‌بوو و زۆربه‌ی وه‌زیره‌کانی سه‌رده‌می نووری سه‌عید هاتو‌چۆیان ده‌کرد، گیرسانه‌وه و ده‌ستیان به‌ کار کرد.

گو‌فاری ریگا

قزلب‌جی و زه‌بیچی و غه‌نی و شاه‌ه‌س‌ه‌ند پیکه‌وه زۆر ته‌با نه‌بوون تا به‌یه‌که‌وه کار بکه‌ن و له‌سه‌ر پلاتیکی بۆ دامه‌زاندنه‌وه‌ی حیزب یان بۆ ده‌رکردنی گو‌فار بریار بده‌ن. وه‌زه‌یه‌تی ژیان و گوزه‌ران و ئه‌منیشیان ریگای ئه‌وه‌ی پینه‌ده‌دان که له‌ شوی‌نیک جیگیر بن و باره‌گایه‌ک دامه‌زرین. قزلب‌جی رازی به‌ ده‌رکردنی به‌یاننامه‌ به‌ دژی پارتی نه‌بوو و دواتر غه‌نی بلوریانیش خۆ لیده‌ره‌او‌یشته‌.

له‌و ماوه‌دا به‌ هوی غه‌نی بلوریان و هه‌سه‌ن قزلب‌جی له‌ ئاوا‌یی سیت‌ه‌ک له‌ شاری سوله‌یمانی له‌ کو‌تایی مانگی خه‌زه‌لوهری ۱۳۲۷ له ۶ لاپه‌ره‌دا، گو‌فاری ریگا به‌ زبانی کوردی و فارسی به‌ چاپ

گه یی. حه سه ن قز لّجی به نازناوی "پیناو" و غه نی بلوریانیس به نازناوی تهیمور" وتاری فارسی و کوردییه که یان نووسی.

له سه ر ئه وه که بۆ روژنامه ی کوردستانیان چاپ نه کرد و گوڤاری ریگیان هه لّژاردوه، غه نی له لاپه رهی ۸۲ ئاله کوک دا ده لّی بۆ ئه وه ی دوژمن وریا نه بیته وه و له دژی کو نه دیموکرا ته کان راست نه بیته وه.

دوو دروشمی سه ره کی، له لاپه رهی یه که می ئه و گوڤاره دا به دی ده کران که بریتی بوون له: پیشکه ش به گیانی پاکی شه هیده کانی ریگای ئازادی. بژی ئازادی و ئازادیخوازی، همری ئیستعمار و دیکتاتوری.

سه ره رای ئه وانه محهمه د شابه سه ند له لاپه رهی ۵۲ بیره وه رییه کانی دا، له سه ر ئه و بره وایه یه که غه نی بلوریان به هه له چوو و گوڤاری ریگا، ئۆرگانی کو مه له ی ژیا نه وه ی کورد نه بوو به لکوو گوڤاری نیشتمان بوو و گوڤاری "ریگا" ئۆرگانی کومیته ی کومونیستی کوردستانی (ک.ک.ک) بووه و خاوه ن ئیمتیازه که شی کاک ره حیمی سو لّتانیان بووه که له ته ور یز چاپی کردوه نه ک غه نی بلوریان.

مامۆستا هیمن له کتییی تاریک و روون دا ده نووسی: ژماره یه کیش ریگا ده رچوو و پیم گه یشت. یه کیک له نوو سه ره کانم دیت و به لّینی هاوکاریم پید، به لام به داخه وه ئه ویش تید اچوو.

عه زیزی یۆسفی

غه نی بلوریان له سه فەر بۆ کوردستانی باشور، زۆرتر وشه ی بوغره نجی به کار دینا بۆیه برایم ئه حمه د نو یّنه ری پارتی دیموکرات ناوی بوغره نجی له سه ر دانا بوو.

له پاییزی ۱۳۲۷ غه نی گه راوه بۆ مه هاباد و به دزی گوڤاری ریگا بلاو کرده وه. ژماره یه ک که وته ده ستی روکنی ۲ به م بۆنه وه له مه هاباد و ده ور به ر نیزیک به ۳۰۰ که س گیران. عه زیزی یۆسفی و سه دیقی خاته می و غه نی بلوریان، سه ید خدری سه ید نیزامی، حه سه نی مو فتی، مسته فای سو لّتانیان، سه ید محهمه د ئیسحاقی و عه بدو لا نه هر ئی و جه عفه راغا که ریمی که ئه فسه ر کو مار بوو و تازه ئازاد ببوو، گیران و به ۲ تا ۶ سا ل زیندان، یان به دوو ر خسته وه له زی دی خو یان مه حکوم کران.

دامه‌زرانده‌وه‌ی حیزبی دیموکرات له شاری باکو

دواى رووخانى کۆمارى کوردستان، هیندیک له قوتابییانى کوردی ده‌وره‌ی ئه‌فسه‌رى، له باکو پیتته‌ختی ئازهربایجانی سه‌رو مابونه‌وه و چه‌ند که‌سیکی دیکه‌ش که هاته‌وه بو ئێران دواتر په‌نایان بو رووسییه‌ برده‌وه. گشت ئه‌وانه و ئه‌ندامانی پيشووی فرقه‌ی، به‌ هوێ باقرووف، له پیناو به‌رژه‌وه‌ندی ولاتی گه‌وره‌ی روس له چوارچووه‌ی فرقه‌ی دیموکراتی ئازهربایجان و حیزبی دیموکراتی کوردستان دا، سازمان دران.

ره‌حیمی سه‌یفی قازی قازی

ئه‌و ریکخستن و سازماندانه به پێی هه‌لومه‌رج و په‌یوه‌ندی دیپلۆماسی دوو ولاتی ئێران و روس گۆرانی به‌سه‌ر داده‌هات. له ۲۹ مانگی ره‌زه‌بری ۱۳۲۶ مه‌جلیسی ئێران ریکه‌وتنی نه‌وتی ئێران - سادچیکۆفی په‌سه‌ند نه‌کرد. ئه‌وه‌ بوو به‌ هوێ تو‌ره‌یی رووسه‌کان و ئه‌وان ته‌شکیلاتی فرقه و ئه‌و که‌سانه‌ی که سه‌ر به کۆمارى کوردستان بوون، به‌ دژی ئێران ته‌یار کرده‌وه و له رۆژنامه‌کانیان رایانگه‌یانده که ئازهربایجانی ئێران به‌شیکه له قه‌فقا‌ز و ئازهربایجانی سه‌روو. ده‌زگای رادیو له بی‌زواتا‌باد له نیزیکی مرده‌کان دامه‌زرا و چه‌شمه‌ازه‌ر بوو به‌ وێژه‌ری به‌شی ئازهری و علی گه‌لاویژ به‌شی کوردی و حاته‌می به‌شی فارسی به‌رپوه‌ ده‌برد و مه‌مه‌د بیریا به‌رپرسی گشتی رادیو و ته‌بلیغات و بلا‌وکراوه‌کان بوو. له یه‌که‌م قوناغ دا ۱۰۰ که‌س له ئه‌ندامانی فرقه‌ کلاسی مارکسیستان بو دان‌درا.

په‌حمانی هه‌له‌وی له لاپه‌ره‌ی ۹۲ کتیی "له مه‌هاباده‌وه تا بایکانۆر" چاپی یه‌که‌می سوئید که ره‌سوولی سو‌لتانی وه‌ریگێراوه، باسی چاپی رۆژنامه‌ی کوردستان له باکو ده‌کا و ده‌نوسێ رۆژیک ره‌حیمی سه‌یفی قازی که له مه‌دره‌سی حیزبی ده‌یخویند، کورده‌کان که بریتی بوون له سه‌ید عه‌بدولعه‌زیز، گه‌لاویژ، زولفه‌قاری، شه‌لماسی، حیسامی، گه‌رمیانی، ئه‌یوبی، وه‌ته‌میشی و هه‌له‌وی کۆ ده‌کاته‌وه و ده‌لێ که ئیمتیازی رۆژنامه‌ی کوردستان وه‌رگرتوه و دا‌وی کرد که بو چاپه‌که‌ی یارمه‌تی بکه‌ن. ئه‌وان ئه‌و پيشنیا‌ره په‌سه‌ند ده‌که‌ن و دوا‌یه‌ش ره‌حیمی قازی پینان ده‌لێ که هه‌رکه‌س پاسپۆرتی ئێرانی هه‌یه ده‌بێ بیدرێ. هه‌ر زولفه‌قاری و وه‌ته‌میشی، هه‌له‌وی به‌ پاسی ئێران چووبونه‌ باکو‌یه و ئه‌و پيشنیا‌ره‌یان به‌ لاره سه‌ر ده‌بێ و پرسیا‌ر له ره‌حیمی قازی ده‌که‌ن که ئایا ئه‌و بپا‌ره، ئی خو‌یه‌تی یا‌ن ئی سه‌رکرده‌کانی سو‌فیه‌ت؟ به‌ پێی قسه‌کانی په‌حمانی هه‌له‌وی، په‌حمی قازی ده‌لێ "چ فه‌رق ده‌کا" و ئیدی ئاگاداری مه‌ترسی ئه‌و بپا‌ره‌یان نا‌کا. هه‌له‌وی ده‌نوسێ که له‌وانه‌یه ئه‌و پلانه، به‌رنامه‌ی ره‌حیمی قازی و غولام یه‌حیا بوو بێ. پاش رۆژی چوارم، یه‌که‌جێ ئه‌و که‌سانه که سێ سا‌ل بوو له زانکۆی پزشکی باکو ده‌یانخویند، سوار پا‌پۆر ده‌که‌ن و ده‌یاننێرنه‌وه بو ئێرانی. ئه‌وانه به‌ تاییه‌ت ره‌حمانی هه‌له‌وی به‌لای زۆر گه‌وره‌ی به‌سه‌ر هات.

حهلهوی دوايه به مه بهستی درژدهدان به خویندن به قاچاگی گهراوه بۆ سۆفیههت، بهلام گیرا و له زیندانه سهخته کانی سهرووی رووسیه، بۆ ماوهی ۷ سال بیگاری و کاری زۆرهملی پیکرا و پاشان ئازاد بوو .

به پیتی لاپههه ۹۰ کتیبی "له مههابادهوه تا بابکانۆر" له نووسینی رحمان حهلهوی: پيشوازیهکی گهرموگورپان لی کرا، هه موویانیان له کالخۆز و کارگه و کیلگهکاندا وه بهر کار نا. تهنا ته ژنه کانیشیان بیکار نه کرد .

مهلامستهفا دواي پاشه کشه میژوویه که ی به رهو سۆفیههتله باکو جیگیر کرا، نهو بۆ راپه راندنی کاروباری که لکی له ئەندامانی حیزبی دیموکرات له باکو وهرگرت. بهلام ئەوان وهک دیلمانج له ژیر دهستهلاتی ریکخراوی ئەمنیهتی ئازهربایجان دا بوون و ده بوو چاودیژی به سهر کاره کانی مهلا مستهفا بکهن و به کاربه دهستانی دهولهتی رابگه بهنن و نهوش بوو به هوئی نهو که مهلامستهفا لییان نارهحهت بی.

نووسرهتولای جههناشاهلوو ئە فشار جیگری پيشه وهه ری له لاپههه ۳۰۸ کتیبی "ئیمه بیگانهکان" له سهر دامه زرانی حیزبی دیموکرات له باکو ده نووسی که دواي کوشتنی پيشه وهه ری به رپوه به رایه تی نوئی فرقه له کوآلانی خاقانی له باله خانه یه کی دهستی به کار کرد. به شیکی که می نهو باله خانه یه درا به کومیه تی فرقه ی دیموکراتی کوردستان. ئە فشار ده نووسی که تا نهو جیگایه ی که له بیر ی بی ئەندامانی نهو کومیه یه بریتی بوون له مهلامستهفا بارزانی و دوو هاوپی و مراد ره زمئارا (سهروانی توپخانه هاوکاری به شی ئەمنیه تی رووس) و رحیم سه یفی قازی و عه لی گه لاویژ. فرقه ی دیموکراتی کوردستان نووسراوه کانی رادیو فرقه ی ئازهربایجانی وهرده گیراه سهر کوردی و له ۲۰ ده قیقه دا له رادیو بلاویان ده کرده وه. ههروه ها په ریک له چوار لاپههه ری رۆژنامه ی ئازهربایجان، درا به رۆژنامه ی کوردستان، ئۆرگانی فرقه ی دیموکراتی کوردستان.

ئه فشار لی ره دا باس ده کا که مهلا مستهفا لهو شوینه عه لی گه لاویژی ناسیه وه و له ئاکاری نهو و ره حیم قازی و کورده کانی دیکه توپه بوو. ئە فشار له درژده دا ده نووسی که عه لی گه لاویژ و ره حیم سه یفی قازی ده ستیان له سیخوپی له سهر مهلامستهفا هه لئه گرت. دوايه بارزانییه کان له وی راگوێزران و ریه رانی شووپه وی به فرقه ی دیموکراتی ئازهربایجانیان رایگه یاند که ره حیم سه یفی قازی و عه لی گه لاویژ وهک ئەندامی کومیه تی فرقه دیاری بکری. ئە فشار یه ک شتی دیکه ش به نووسراوه که ی زیاد ده کا که روون نییه مه بهستی له چیه و ده لی جاریک باقروڤ گوتی "مهلا مستهفا ده یه ویست به ده ست ئیمه بیته هه مه کاره ی ئیران".

له سهر توانایی و دهستهلاتی کورده کان له باکو، دوکتور ئاسۆ له بیر وهه ریهه کانی دا ده نووسی که ره حیم قازی له سالی ۱۳۳۲ جیگری غولام یه حیا بوو و عه لی گه لاویژیش وهک کارمه ندی پله به رزی ئیداره ی سیاسی فرقه ی دیموکرات بوو.

عەلى گەلاوێژ

پەحمانى حەلەوى كە پێشتر بۆ خوێندن چوو بوو بۆ باكوو له لاپەرەى ٩١ كىتىي "له مههابادهوه تا بايكانۆر" به خراپ باسى كه سايه تى ره حيمى قازى ده كا و ده نووسى :
 پەحيمى سه يفى قازى به يارمه تىي غولام يه حيا هه رچۆنك بوو له قوتابخانه ي حيزبى جىي خوى كرده وه له مووچه و ده رتانه باشه كان خوى پشكدار كرد و ورده ورده حه زى سه ركردابه تىي كورده ئاواره و ده ربه ده ره كان و ئيمه ي خوێندكارى كه ئيتىر كه س پرووى نه ده داينى، كه وته سه ر. هه بوونى ژه نه رال بارزانى له و كاردا بۆ وى كۆسپىكى گه ره بوو. ئينجا به ينيشى له گه ل سەيد عەبدولعەزىز خوڤى نه بوو .

له و نيوه دا به ريزان حيسامى و سه يد كه ريم و گه رمانيشيان هينايه پانسوونه كه ي ئيمه . وه كى سه يد كه ريم ده يگيراهه ، ئه وه نده يان نامه بۆ ستالين و بى ريا نووسى و له به رى پارانه وه ، تا له دوورخراوه يى هينايانه وه و هينايانه لای ئيمه .

ورده ورده سه ره په رشتيارى ئيمه ي نيو پانسوونه كه يان كه نو كه س بووين، به ره حيمه اغا ئه سپارد. ئه و بوو به ده مپراستمان. هه لبه ت بۆ ئيمه فه رقىكى نه بوو، ئينجا خو ئه و له ئازه ربايجانيه ك هه ر باشت بوو، بلىي و نه لىي كورد بوو، له وانه بوو هه ستىكىشى هه بى، به لام چونكه داىكى ئازه رى بوو، زياتر له گه ل ئه وان بوو تا ئيمه . ئيتىر ئه وده م ره حيمه اغا گه نجىكى ساده بوو و ئه گه ر كارىكى چه وتيشى كردبايه، ئه وه له بن سه رى غولام يه حيا و ئه وانى دىكه دا بوو، كه ئاخىر چزووه كه ي خوڤيان له كورده راستگو و دلسۆزه كان وه شان و پيوه يان دان.

دوكتور ئاسۆ له لاپەرەى ٢٨٤ ی بیروهرییه کانی دا باسی ژيانى دوكتور مسته فا شه لماشى، يه كىك له ئه ندامانى دىكه ي حىزب له سالى ١٣٣٣ له "باكو" ده كا كه به خوى و دوكتور ئيرينا نىكولايونىاي ژنى و خه سو و خه زورى، زۆر به فه قىرى ژياوه و بۆ ئه وه ي كو ته كه ي تازه كاته وه، له به ر نه دارى ته قه له كانى هه لپرىبوو و به به راوه ژووى ده به رى كردوه. هه روه ها دوكتور ئاسۆ ده گىرپىته وه كه مسته فای شه لماشى چۆن به دزى خه سووى، چه ند ياره ماسى بۆ كو لاندوه.

به گشتى حىزبى ديموكرات هه م له نيوخوى ئيران و هه م له باكو بوو به لقى حىزبى توده و فرقه ي ديموكرات و سه ره بخووى سياسى ته شكىلاتى خوى له ده ست دا.

هه رچه ند فرقه ي ديموكراتى ئازه ربايجان دواى په نابردن بۆ شوورپه وى، دووباره به هوى حىزبى كمونىستى ئازه ربايجان له "باكو" رىكخستراوه به لام حىزبى توده له نيوخوى ئيران دا هه ر ئه وى به سه ر هينا كه به سه ر حىزبى ديموكراتى كوردستانى هينا.

حیزبی دیموکرات له ژیر دهسته لاتی حیزبی تووده دا

سهرکه ووتنی دهولته میحه مد رهزا شا به سهر جولانه وی نازهربایجان و کوردستان که به هاوکاری دهولته تی ینگلیس و ئه مریکا به ئه نجام گهی، بوو به هوئی نفووزی زیاتری ئه و دوو دهولته له ئیران دا. ئاشکرایه که دهولته تی ینگلیس له میژ بوو له کاروباری ئیران دا دهستی بالایی هه بوو، به لام ئه مریکا بو یه که م جار بوو که ئاوا به به ربلاوی ده که و ته نیو پارسه نگی کیشه کانی ئیران و له به دهسته یانی ئیمتیازی زیاتر له گه ل ینگلیس ده که و ته کییه رکی. به لام ئه وی که ههر دوو ولاتی مه جبوور به هاوکاری ده کرد، مه ترسی نفووزی دهولته تی شووپه وی بوو که به پشتیوانی حیزبی توده دهیتوانی بویان مه ترسیدار بی.

له لایه کی دیکه وه دوی ئه و دهولته تی شووپه وی نهیتوانی ئیمتیازی نهفتی شیمالی ئیران به هوئی زهختی نیونه تهوه یی به دهست بیئی و له سالی ۱۹۴۶ هیزه کانی له ئیران دا کشانده وه، بو پر کردنه وه ی دهسته لاتی خوئی له ئیران دا، ههولئی دا تا له پیگهی حیزبی توده، که هه مووکات نوکهر و ئالقه به گوئی رووسان بوو، که لک وه رگری و له سالی ۱۳۲۶ رادیویه کی به ناوی رادیو "سپری" که ههوالی شاره کانی کوردستانیشی بلاو ده کرده وه، له باکو دامه زراند.

کاتیک که ئه ندامانی حیزب به زور هوکاري سهره کی نه یانتوانی ریازی پیشووی حیزب بگره بهر و سهره وری ریکخواه یی حیزب بپاریزن، زور زوو که و ته نه ژیر هیژموونی حیزبی توده و بوونه به به شیک له لقی ئیاله تی ئه و حیزبه.

بنج و بناوانی بیری حیزبی تووده و به گشتی چه پ له ئیران دا، ده گهریته وه بو کریکارانی نازهری که بو کار له نازهربایجان را ده چوونه قه ققاس له رووسییه و له گه رانه وه دا، روانگه و بیروبوچوونی سوسیال دیموکرات (بولشویکی) و شیوه ی ژیان و گوزهرانی ئه ویان ده گوازه ته وه بو نیو ئیران. له ژیر کاریگه ری ئه وانه دا، له سالی ۱۲۹۹ له شاری ئهنزله ی له باکوری ئیران، یه که م کونگره ی حیزبی کومونیسیت گیرا و ریکخواه کانی کریکاری ئه و حیزبه له زوربه ی شاره کانی ئیران دامه زرا و گوڤار و روژنامه یان بلاو کرده وه. له سالی ۱۳۰۶ به هوئی رهزا شا، ئه و حیزبه نیاسایی راگه یندرا و قاچاغ بوو. به لام ریبه رانی ئه و حیزبه به تاییه تی تهقی ئه رانی و سهره نگی سیامه ک و کامبه خش، به نه یینی دریزه یان به خه بات دا و کارگه ری زوریان له سهر بیری چه پ له ئیران دانا و زوریان په ره پیدا. تا له سالی ۱۳۱۶ دهولت رهزا شا ۵۳ کهس له ئه ندامانی هه لسووری ئه و حیزبه ده سته به سهر کرد. به دوی هیژشی هاوپه یمانان له ۳ ی خهرمانی ۱۳۲۰ به شیک له ئه ندامانی حیزبی کومونیسیت که چه ند سال بوو له زیندان دابوون، له ۷ ره زبه ری سالی ۱۳۲۰ حیزبی "تووده" یان دامه زراند. ئه و حیزبه له ماوه یه کی که م دا په ره ی ئه ستاند و له سالی ۱۳۲۵ له حکومه تی قه وام دا، به وه رگرتنی ۳ پوستی وه زاره ت، به شداری له حکومه ت دا کرد.

حیزبی تووده له سیاسه تی نیونه تهوویی دا لایه نگری سهرسه ختی ولاتی سوڤیه ت بوو و قه ت نهیتوانی خوئی له و به ستره ویه یه که زیانی گه وره ی به خوئی و کومه لگای ئیران گه یاند، ده رباز بکا.

هۆكاری ریشهیی ئه و ئالوگۆره فكرییه له حیزبی تووده دا، واتا هیژموونی حیزبی توده به سه ر حیزبی دیموكرات دا، تا رادهیهك دهگه پێتهوه بۆ ئه و ئالوگۆرانه كه له و كاته دا له ناو حیزبی توده دا پێكهات. به ر له ساڵی ۱۳۲۷ به شێكی زۆر له كادره كانی حیزبی توده، وهك خه لیلی مهلكی و ئه نه ره خامهیی و ... له حیزبی توده جوێ بوونه وه و له لایه ن ده ول تهی سو فیه ته كه و ته به ر هێرش توند. دوا ی ئه و روودا وه، حیزبی توده، دو وه مه ك كو نگره ی خو ی به ست و كو ماری ئازه ربایجان و كو ردستان ی به ره وازانی و ئی عتراف ی به حه قانییه تی ئه وان كرد.

به ره وازانی ناسینی جو لانه وه ی كو رد له لایه ن حیزبی توده، بو و به هۆی د لگه رمی ئه ندامانی حیزب و هه ول یان دا په یوه ندی به حیزبی توده وه بگرن و له پێكه یانی ئه و په یوه ندیه دا، هین دیک كه سایه تی كو رد كه له حیزبی توده نی زیك بو ون وهك سارم خانی سادق وه زیری و سه دیق ئه نجیری كه به رپرسی یه كێتی جه وانانی دیموكراتی كو ردستان له كاتی كو ماری كو ردستان دا بو و، رو ئی كاریگه ریان هه بو و.

له و باره وه جه لیلی گادانی له لایه ره ی ۶۷ ی كێتی ۵۰ سا ل خه بات دا ئا و ده نوس: له م بواره دا حه ره كه تی باشیان كرد و له رێگه ی كا ك سارم ئه لدینی سادق وه زیری كه قازییه کی تێكۆشه ر و زانای خه لکی سه ن و دانیش تووی تاران و كاد رێکی به توانای حیزبی توده بو و، هه روها به هۆی كا ك سه دیقی ئه نجیری كه هه مان تێكۆشه ری به رپرسی گو فاری هاواری نیشتیمان ئۆرگانی یه كێتی لاوانی دیموكراتی ده وه ی كو مار بو و وهك مامو ستا دو ورا بو و و له تاران ده ژیا، ئه م كا ره جیه جی بو و له سا لی ۲۷ دا په یوه ندیه ك دامه زرا و به لێنی یان دا پشتیوانی له حیزبی دیموكراتی كو ردستان بكه ن. ئه و هاو كارییه له سه ر ئه و ئه سا سه دار پێژ ترا كه حیزبی دیموكرات په یوه ی له ریه ری حیزبی توده بكا، به لām به ناوی حیزبی دیموكراتی كو ردستان وه تیکۆشانیان در پژه بدن. بێشك له و سه ر ده مه دا بپاری تێكه ل بو و نه وه له گه ل حیزبی توده ده بی به هۆی كو میته ی نا وه ندی حیزبی دیموكرات در ابی كه له ه یچ كو ئی دا ناوی نه ها تو وه. له را گه یند راوی كو میته ی سا خه ره وه له سا لی ۱۳۴۳ نامه ی ده ست له كا ر كێشانه وه ی ئه حمه د توفیق به رێكه و تی ۱۱ بانه مه ری ۱۳۴۰ ها تو وه كه ده لی ۱۲ سا له ئه ندامی كو میته ی نا وه ندی حیزبی دیموكراته كه وا بو و ده بی له سا لی ۱۳۲۸ كو بو و نه وه كا ر ب ئه و ئه ندامانی كو میته ی نا وه ندی حیزبی دیموكرات هه ل بژیر درابن.

ده بی بگو تر ئه و ئی عتراف پێكردن و به هیند گر ته له لایه ن حیزبی توده، بۆ حیزبی دیموكراتیکی سه ره به خو نه بو و، به لكو بۆ حیزبی دیموكراتیك بو و كه ده بو و به به شێك له حیزبی توده واتا لقیك له و حیزبه.

دوكتو ر قاسم لو له با سیکی میژووی دا كه له پاشكۆی "تێكۆشه ر" ی ژماره ۲۷ مانگی خا كه لی وه ی ۱۳۶۸ دا چاپ بو و، له سه ر را ده ی كاریگه ری ته شكیلاتی حیزبی توده له سه ر حیزبی دیموكرات ده لی: ... به لām جه ره یانی دو وه مه ك كه پاش كو مار به تاییه ت ده ستی پێ كرده بو و له زه مان ی "مصدق" و "پاش" "مصدق" یش زۆر به رچا و بو و، جه ره یانی تو و ده یی بو و. چونكه ئه و ته شكیلاته كه زین دو و كرایه وه له راستی دا به یارمه تی حیزبی تو و ده بو و. حیزبی تو و ده هه رچه ند

یارمه‌تی دابوو، حیزبی دیموکرات زیندوو بیت‌ه‌وه، به‌لام به کرده‌وه هەر ناوه‌که‌ی حیزبی دیموکرات بوو و ته‌واوی خه‌تی سیاسی و ری‌بازه‌که‌ی و هه‌تا ده‌ستووری ته‌شکیلاتی، هه‌موو له تارانه‌وه له لای حیزبی تووده‌دا بۆ ده‌هات!

ئه‌مه‌ ببوو به هۆی ئه‌وه که حیزبی تووده شی‌وه‌ی کارکردنی خو‌شی به‌ی‌نی که دیاره فهرقی هه‌بوو له‌گه‌ڵ شی‌وه‌ی کارکردنی عه‌شیره‌تی. نه‌ی‌نی‌کاری و فیر‌بوونی ئوسو‌ولی کاری نه‌ی‌نی، پیکه‌ی‌نانی شانه، پیکه‌ی‌نانی کومیته و به‌گشتی پیکه‌ی‌نانی ته‌شکیلات هه‌موو له حیزبی تووده‌دا هاته‌نیو حیزبی دیموکرات.

به دوا‌ی پیکه‌ی‌نانی ئه‌و په‌یوه‌ندییه، حیزبی توده به‌ی‌نی دا که بۆ زیندوو بو‌ونه‌وه‌ی حیزبی دیموکرات، له باری کادر و ر‌ی‌نو‌ی‌نی کاری ته‌شکیلاتی یارمه‌تی ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات بکا. به پیچه‌وانه‌ی ئه‌و نووسینه‌وه و روانگه‌ی زۆر کارناس یا نووسه‌ری بیره‌وه‌رییه‌کانی می‌ژوو‌ی حیزبی دیموکرات، تیکه‌ڵ بوون له‌گه‌ڵ توده بوو به هۆی ئال‌و‌گۆ‌ڕ‌پ‌کی گرینگ و قول له بنه‌مای حیزبی دیموکرات و شوینه‌واری چه‌وتی ئه‌و گور‌ان‌کارییه، تا س‌ال‌ه‌ها دواتر له سه‌ر سیاسه‌ت و بو‌چوونی حیزب کاریگه‌ری نیگه‌ت‌یفی هه‌بوو. سارم‌خان و سه‌دی‌قی ئه‌نجیری به‌و‌کاره‌یان زیانی گه‌وره‌یان به حیزبی دیموکرات گه‌یاند و له داوی حی‌زی‌پ‌کیان هاو‌یشت که هه‌ر ئه‌وکات ناکارامه‌یی و هه‌له‌ره‌ست و ب‌ی پر‌ن‌سی‌پ‌یه‌کانی به ئاشکرا ده‌رکه‌وت بوو.

هاو‌کاری حیزبی توده له‌گه‌ڵ حیزبی دیموکرات وه‌ک دوو حیزبی هاو‌کار و برا نه‌بوو، به‌ل‌کوو وه‌کوو حی‌زی‌پ‌کی ملکه‌چ و به‌ستراوه به حیزبی توده بوو و له‌و قو‌ناغه به دواوه قه‌ت حیزبی توده، حیزبی دیموکراتی به ره‌سمی نه‌ناسی.

به دوا‌ی ئه‌و ر‌یکه‌وتنه‌دا پ‌ی‌گه و نفووزی حیزبی توده له نیو حیزبی دیموکرات دا، په‌ره‌ی ئه‌ستاند. ئه‌ندامی حیزب له غه‌یره کوردستان وه‌ک شاره‌کانی تاران و ... ده‌که‌وتنه نیو شانه و کۆ‌بونه‌وه‌کانی حیزبی توده. دیاره ئه‌ندامانی حیزبی توده‌ش له کوردستان دا له کۆ‌بونه‌وه‌کانی حیزبی دا به‌شدار ده‌بوون. ئه‌وجار له لایه‌ن حیزبی توده بۆ ئاموزش، ته‌نانه‌ت بۆ به‌ری‌وه‌بردنی کومیته‌کانی حیزب، کادر دیاری کران و ناردرا‌نه کوردستان. کادره‌کان به فارسی ده‌دوان و باسی سوسیالیسم و ئیمپریالیسم ده‌کرا و زۆر که‌س ل‌ییان حا‌لی نه‌ده‌بوو. ئه‌گه‌ر که‌سیک وه‌ک ئه‌ندام وه‌رگه‌را با ده‌یانگوت وه‌ره به به حیزبی با ناوت بچته تاران یان مه‌سکۆ.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا حیزبی دیموکرات په‌یره‌و و پر‌و‌گ‌رامی نه‌بوو و له‌ژ‌یر هی‌ژ‌موونی حیزبی تووده دا کاری ده‌کرد. کادره‌کانی سه‌روی حیزب، خو‌یان به توده‌یی ده‌زانی و بوون به ئه‌ندامی حیزبی توده، شانازیکی گه‌وره بوو. خه‌باتی نه‌ته‌وا‌یه‌تی و باسی مه‌سه‌له‌ی کورد نه‌ده‌کرا و سه‌ره‌رای ئیمکاناتی زۆری ته‌بلیغاتی، به کوردی رو‌ژنامه و گو‌ف‌ار بلا‌و نه‌ده‌کراوه. ته‌وا‌وی باس و ئاخو‌تته‌کان له باره‌ی مه‌سه‌له‌ی چینایه‌تی و ده‌ژایه‌تی له گه‌ڵ ئاغا و ده‌ره‌به‌گه‌کان بوو. قه‌ت باسی نه‌ته‌وا‌یه‌تی له بلا‌وکراوه‌کانی حیزبی توده، نه‌هاته‌ گو‌ڕ‌ی. ئه‌ندامانی حیزبی به تاوانی توده‌یی بوون ده‌گیران و محاکمه ده‌کران. له دادگا‌کان دا، که‌س له سه‌ر ئه‌ندامه‌تی حیزبی دیموکرات پرس‌یاری ل‌ی نه‌ده‌کرا.

رژیم له وکاره دا، به ئاگادارییه وه ئه و کاره ی ده کرد و ده یویست باسیک له کیشه ی نه ته وایه تی کورد، نه یه ته ئاراهه.

حیزبی توده له حه ره که ته کانی ئه مریکایی باشور و ئه فریقا و رۆژه لاتی ناوه پاست پشتیوانی ده کرد به لام که ده گه یشته حه ره که ته کانی کوردستان ده بوو به بوچوون و روانگه ی "ئه وه ته وتیئیه ناتۆ یان بابه تیکی ئالوزه و ده بی به پارێزه بۆی بچین و..." هه لده سه نگیندرا و لیک ده دراوه. عه بدوللا حه سه ن زاده له لاپه ره ی ٤٠ کتییی ئه زموونی خه بات که به هۆی هه یاس کاردۆ کۆ کراوه ته وه له سه ر به ئه ندام بوونی حیزب له و قۆناغه دا ده نووسی: ... ده لیم ئه و که سه ی منی ده عوه ت کرد بۆ حیزب نه بده زانی حیزب چیه. هه ر ده یگوت داخڵ بووی؟ داخڵی چی؟ چۆن داخڵ نه بووی؟ گوتم ئی چی؟ گوتم ئی حیزب. گوتم حیزب چیه؟ گوتم حیزبی خۆن. له ئاخری دا گوتمی وه ره بته مه کن که سیکی بزانی حیزب چیه. ئه ویش دوایه هیئدیك شتی پیگوتم. مه سه له ن دلخۆشیی میان ده دایه وه ئه گه ر ئه تۆ ناوت بنووسی، بی به ئه ندامی حیزب ناوت ده چیتته تارانی. ته نانه ت ناوت ده چیتته مۆسکۆیه ش...

عه بدوللا حه سه ن زاده له لاپه ره ی ٤١ ئه و سه رچاوه دا له درێژه دا ده لئ: ... ئه من له بیرمه، ئه و هه ختی ده رکم نه ده کرد کادری حیزبی ده هات قسه ی بۆ ده کردین. به فارسی قسه ی بۆ ده کردین. باسی مه سایلیکیشی بۆ ده کردین وه ک سۆسیالیسم و ئیمپریالیسم و زولم و زۆری ئیمپریالیسم و ئه وانه که غیره تمان نه بوو هه ر با باسی خۆم بکه م غیره تم نه بوو بلیم بابه لیت حالی نابم. ده نا به راستی لئی حالی نه ده بووم. له عه ینی حال دا پیم شانازییش بوو که ئه و کابرایه له تارانی را هاتوه کاری حیزبی ده گه ل ئیمه ده کا.

ته نیا ناوی حیزب پاراسترابوو و هیچی تر. بیروباوه ری توده یی و ده ستور و بریاره کانی حیزبی توده، ده ئێردان بۆ کوردستان و به و پێیه کاره کان به رپوه ده چوون. رۆژنامه کانی "چه له نگه ر" و "شه هباز" و "به سوی ئایه نده" که سه ر به حیزبی توده بوون، هه وینی سه ره کی بیرورای ئه ندامانی حیزبی دیموکرات بوون و ئه ندامانی حیزب له بیر ئه ساسنامه و تیکۆشان به ناوی حیزبی دیموکرات دا نه بوون..

ئه حمه دی قازی له ده ستوو سیك دا له سه ر په یوه ندی ته شکیلاتی حیزبی توده و حیزبی دیموکرات دا ده نووسی:

ئه و سه رده مه من ته مه ن ١٧ سالان بوو. ورده ورده سه رم له سیاست ده خورا و جاروبار شیعیری سیاسی و ته نزاویم بۆ ئه م وه نه ده گوت. من هه موو کات به کوردی شیعرم ده گوت و ده کوردا یه تیدا زۆر توند بووم. تووده یی یه کان و ته نانه ت ئه ندامانی حیزبی دیموکراتیش زۆریان ئه م کاره پی خوش نه بوو. له بیرم ناچێ جارێک شیعیرێکم به کوردی دانابوو که له ئه نجومه نی ئه ده بی بیخوینمه وه به لام گوتمان زۆر ناسیۆنالیستانه یه و ئیزیان نه دام بچه پشت میکرو فۆن! چه ند دیرێکم له و شیعره له بیر ماوه هه ر به یادگار لێره دا ده یانووسمه وه. دیاره شیعیری باش نین به لام بۆ ئه و ته مه ن و سه رده مه ی شیعره که ی تیدا گوتراوه خراپ نه بوون:

نیوه شه و شەق بوو هه‌لستام بچمه سه‌یری دهشت و باغ
 باغی رهنگین پر له کۆلاره و له سیسارگ و له زاغ
 گۆل هه‌مووی رهنگی په‌ری بوو لاله جهرگی پر له داغ
 بولبول و قومری و قهناری پاکى بى مه‌یل و ده‌ماغ
 درووه زهرده و قه‌لچ و قه‌لغان و مۆسک و چه‌چه‌قه‌ن
 جى نشینی سو‌یسن و لاله و وه‌نه‌وشه و یاسه‌مه‌ن

....

سه‌ر زه‌مینى عدل و داده بۆته هیلانه‌ی سته‌م
 پایته‌ختى پيشه‌وايه بۆته پى شیلی عه‌جه‌م
 سه‌نگه‌رى ئه‌و به‌برى کۆساره ولاتی بارزان
 بۆته جیگه‌ی زۆلم و جه‌ورى عاره‌به‌ لینگ رووته‌کان
 ئاسمانى کورده‌وارى پر له هه‌ورى نه‌گه‌به‌ته
 ئه‌ی خودا هه‌لکه‌ی شه‌مالى به‌سیه‌ نۆره‌ی ره‌حمه‌ته

ئه‌وه‌ی من ئه‌وده‌م به‌ تێگه‌یشتنى ساوا و منداڵانه‌ی خۆم تێی گه‌یشتبووم ئه‌وه‌ بوو که
 بزوتنه‌وه‌ی حیزبه‌که‌مان (حیزبى دیمۆکراتى کوردستان) له جێی خۆی دانیه‌ و به‌ شوێنى سروشتی
 خۆیدا ناروا. باسێک له‌ کوردایه‌تى نه‌بوو، ناوی کوردستان و کۆمار و پيشه‌وا فه‌رامۆش کرابوو.
 رۆژنامه‌ی کوردی یا لانی که‌م گۆڤاریکی مانگانه‌ و شتیکى له‌و چه‌شنه‌ بۆلا نه‌ده‌کراوه. ته‌نیا له‌
 رۆژنامه‌یه‌که‌دا به‌ ناوی چه‌له‌نگه‌ر جاروبار شیعریکی کوردی بۆلا ده‌بووه‌ که‌ باسی ده‌ره‌به‌گ و ئاغای
 زالم و ئیستیعماری ده‌کرده‌ ناوه‌رۆک...

له‌ هیندیک بۆنه‌و مونسه‌به‌دا خۆپیشاندا ده‌کرا که‌ له‌ هه‌مووان دا دروشمی چه‌په‌کان و
 شیوعی‌یه‌کان به‌ تایبه‌تى حیزبى تووده‌ دووپات ده‌کرایه‌وه. ئه‌وه‌ له‌ کاتیکدا بوو که‌ هیشتا زیاتر له‌
 شه‌ش هه‌وت ساڵ له‌ رووخانى کۆمارى کوردستان تینه‌په‌رى بوو. به‌لام که‌س نه‌یده‌ویرا باسی بکا
 و ده‌بوايه‌ هه‌موو به‌ لیئین و ئەستالین و ئه‌رتەشی سوور هه‌لبێلین و هاو‌ده‌ردی و دلسۆزی خۆیان
 بۆ فلان کارگه‌رى ئه‌سپانى یا ئەمریکى یا... که‌ ده‌ستى وه‌به‌ر ماشینی کارخانه‌یه‌ک که‌وتوو، یا
 قاچی بریندار بووه‌ نیشان بده‌ن و هه‌زار جنیو به‌ "سه‌رمایه‌دار" و سه‌رمایه‌دارى بده‌ن!

پیاویکمان له‌ لا بوو به‌ ناوی بايزى عه‌ولاره‌شى، زۆر جار ده‌رويشته‌ نێو ئەم خۆ پيشاندا و
 به‌زم و هه‌رایانه. جارێکیان لێی پرسیم: "ئه‌رى میرزا ئەحمه‌د، ئەوانه‌ بۆ باسی کورد ناکه‌ن و ئه‌و
 ئیستعمار هه‌یه، هینده‌ی جنیو پى ده‌ده‌ن؟! بابم ئەمن کوردم و کوردستانم ده‌وێ". من تا ئه‌و

عەلى مەولەوى

لەو قۆناغەدا ولاتانى جيهانى سېھەم لەژێر کارىگەرى بىرى چەپى مارکسىستى دا بوون. لە ولاتى سۆڤىيەت ئەو ئىدئۆلۆژىيە بە مەبەستى بەربەرەکانى لەگەڵ ئازادى و ديموکراسى مافى نەتەو بەبەستەکان کەلکى ليوەرگىرا و حىزبە چەپ و سوسىيالىستەکانى برا، ھەر ئەو ھەستەيان رەچاو گرت کە ئاکامەکەى سەرورەى نەتەو ھى بالادەست بوو. تەو ھەرى ئەو سىياسەتە بە روالەت چارەسەرى پرسى زەحمەتکێشان بوو و لە ھەموو کۆمەلگاکانى رۆژھەلاتى ناوھەراست دا جىبى گرت و پروپاگەند لە رادەبەدەرى بۆ کرا. حىزبى ديموکراتىش لەوداوە کەوت و ھەک حىزبە برا بوو بە لايەنگرى توندى شوپورەوى و لە تەواوى ماو ھى خەباتى خۆى دا، نەيتوانى خۆى لەو بەربەستە خەيالىيە رزگار بکا.

ئەحمەد قازى لە دەستى نووسىک دا ئاماژە بە پىکھاتەى جياوازی ولاتى سۆڤىيەت دەکا کە چۆن ک. گ. ب بەشى ئەمنى ئەو ولاتە، نەتەو ھەکانى ترک، تاتار، مەغول، قرقىز، تاجىک، قەفقاز، کورد، فارس، ئانجار، چەرکەس، چەچەن، گورجى، رووس و ئىسلاو و تورکەمەن کە ھىچ نىزىکايەتکيان پىکھەو نىيە و دوژمن يەکەن بە زۆر و بەزەبرى چەک و بە کوشتن، لە دەورى يەک کۆ کردەو ھەولەتکى کارتونيان لى پىکھيان و ھەوليا دا ھەستى سەربەخۆيىيان تيدا بکوژن و دەنووسى: لەویدا ناسيوناليزم، ھەک چەمکىكى ئىستعمارى و ئەمپىريالىستى دژ بە ئەنترناسوناليزم و پىشکەوتنخوازى تەبىر دەکرا و ھەرکەس لەم بابەتەو دوا، دەيانبردە مەنفاکانى سىبرى کە گەرانەو ھى لەو مەحەل بوو.

ئەحمەد قازى لە درىژەدا دواى ئاماژە بە ئامرازى گوشار و جەناياتى ستالين دەنووسى: لە کاتىک دا يەکىتى سۆڤىيەت دەگەل ھەستى نەتەوخوازى ناوخۆى بەمجورە کە بە کورتى باسماں کرد، دژايەتى دەکرد، نەيدەتوانى لە جيرانەتى خويدا پشتيوانى لە بزافە ناسيونالىستىيەکان گەلانى ژىر دەستى رۆژھەلاتى ناوين بکا. چونکە رەنگدانەو ھەيەكى سەلبى بۆ ناوخۆى سۆڤىيەت لىدەکەوتەو ھە. ھەر لەبەر ئەو ھەش بە حىزبە چەپەکان ئەسپىردا بوو کە تا دەتوانن خشکەيى و تىپەرەنە دەگەل وىستى نەتەوايەتى گەلانى ناوچە بە تايبەتى نەتەو ھى کورد، ھەلس و کەوت بکەن و جىبەجى کردنى ئارەزووى نەتەوايەتى و گەيشتن بە ولاتى ئازاد و سەربەخۆ، بخەنە پاش و ھەيھاتنى سوسىيالىزم (تحقق سوسىيالىزم) و تىک رووخانى دنياى سەرمایەدارى و ئەمپىريالىزمى سەرەپۆ لە جيهان دا (شیر دا بۆ داپىر دا...) حىزبە چەپەکان تا ئەو جىگەى توانيان ئەم سىياسەتەيان بەرپۆ ھەرد و زۆرىشى تيدا سەرکەوتوو بوون. حىزبە کوردستانىيەکان ھەموو چوونە ژىر بارى ئەم

سیاسه ته و تا راده یه کی زۆر له نه ته وه که یان دابړان و ره خنه یان له بزافه کانی پېشووی نه ته وه یی خو یان ده گرت و به یاغی بوونی فیتو دالی و کونه په ره ستانه و دژ به پېشکه و تنخوازی له قه له میان ده دان. کور دایه تی کردن به چه مکیکی دواکه و توانه ده زاندر و هه رکه س کۆله سه وادیکی بوايه، هیندیک رسته و چه مک و رازاوه ی مارکسی ده کرد بنیشته خوشکه و رهنگی سوور و زهر د و شینیان ده کرده هیمای شوړشگپری و ده زورنای سوسیالیستان ده تووړاند.

جیا له وانه ش هه لکه و ته ی ژبې پو لیتیکی کوردستان و دابه ش بوونی به سه ر چوار ولاتی دوژمن و نه بوونی ئیدئولوژی پالپشت بو بابه ته ی نه ته وه یی و کاریگه ری ئایینی ئیسلام، پرسى نیشتمانی نه ته وه ی کوردی لاواز کرد. له به رانه ر به و هه موو زولم و زورییه ی که له کورد ده کری، هه ستی نیشتمانی و نه ته وه یی که به کور دایه تی هیمای ده کری، لاوازه و نه بوو ته ئامرازیک پته وه قایم بو خه بات. جیا له خه یانه تکاران، بابه تی نه ته وه یی ته نانه ت زۆر جار له لای خه باتکارانیش رواله تی قه شمه ری و گه مه به خو وه ده گری. عومه ر قازی ده یگپراوه که له ساله کانی ۱۳۴۰ دا له لایه ن کومیته ی حیزب له تاران، قوتابیکی زانکوی ماف بو ریئموونی کومیته ی حیزب هاته مه هاباد و پیئگوتوو ه که ده بی بیرى نیشتمانی له ناو خه لک دا په ره پیسیده ن و نابی کاسبکار و دوکانداری شار سه ودا له گه ل تورک و فارس بکه ن و شتیان پیئفروشن. عومه ری قازی ده یگپراوه که هه ر ئه و که سه پاش ماوه یه ک له مه هاباد ئاشقی کچه تورکیک بوو. ئاموزای خو ی که ده زگیرانی بوو ته لاق دا و کچیکی تورکی هیئا و ته نانه ت ناوی تورکی له سه ر منداله کانی دانا. ئه و که سه ماوه یه ک له زیندانی تاران گیرا. ده ستی به سه ر گۆله کانی حه ساری زیندان دادینا که ناوی کچه کانی له سه ر دانا بوون و هوړه وړ ده گریا.

بنه‌ماله‌ی پیشه‌وا قازی له نیوان سآله‌کانی ١٣٣٦ تا ١٣٣٢ دا

مینا خانم قازی

هه‌رچه‌ند به دوا‌ی رووخانی کۆماری کوردستان، مآله پیشه‌وا له ژێر چاوه‌دێری دائیمی ده‌زگاکانی ئەمنی وڵات دابوون، به‌لام مینا خانم خێزانی پیشه‌وا په‌یوه‌ندی چری له‌گه‌ڵ ئەندامانی حیزب هه‌بوو. کاریگه‌ری سه‌رده‌می کۆمار و هه‌وڵ و تیکۆشانی ئەو له‌ رێکخراوی ژنانی سه‌رده‌می کۆمار و باوه‌ری پیشه‌وا به‌ پرس‌ی ژنان وه‌ک نیوه‌ی کۆمه‌ڵ، ئەوی هان دا که سه‌ره‌پای ئەو هه‌مووه‌ زه‌بر و زه‌نگه‌ی که رێژیم به‌سه‌ر مآله‌که‌ی دا هه‌یبوو، به‌ پێی توانا لێپراوانه‌ له‌ پێناو ئامانجه‌کانی حیزبی دیموکرات دا تیبکۆشی و یار و یاه‌ر و هاوکاری ئەندامانی حیزبی دیموکرات بێ.

جیا له‌ میناخانم که له‌و بواره‌دا نه‌قشی به‌رچاوی هه‌بوو، له‌ کچه‌کانیش دا، عیسمه‌ت خانم وه‌ک ئەندامی حیزب زه‌حمه‌تی زۆر کیشا و لێپراوانه‌ کاری کرد. حامید گه‌وه‌ری له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٠٢ کتیبی "قازی محهممه‌د" دا، له‌سه‌ر عیسمه‌ت

خانمی قازی ده‌نووسی: عیسمه‌ت خانمی کچی پیشه‌وا یه‌کیک بوو له‌و ئەندامانه‌ی رێکخراوی ئافره‌تانی حیزبی دیموکرات و کۆماری کوردستان که دواتر له‌ سالی ١٣٢٨ (١٩٤٩) له‌ زیندوو کردنه‌وه‌ حیزبی دیموکراتدا به‌شداری چالاکه‌ی هه‌بوو.

حامید گه‌وه‌ری له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٠٢ ئەو سه‌رچاوه‌یه‌دا له‌ زمانی سو‌هه‌یل قازی کچی پیشه‌وا ده‌نووسی: عیسمه‌ت خانمی خوشکمه‌ ده‌ستی هه‌بوو له‌ زیندوو کردنه‌وه‌ی حیزبی دیموکراتدا و ئەو هاوکاریی کاک غه‌نی بلوریان و کاک عه‌بدوڵا ئیسحاقی "ئه‌حمه‌د توفیق" ده‌کرد له‌ زیندوو کردنه‌وه‌ی حیزبدا، به‌لام که ئاشکرا بوو به‌هۆی ناو‌میدی خۆی کوش‌ت که نه‌که‌و‌یت‌ه‌ ده‌ست پیاوانی حکومه‌ت. کاک سلێمان موعینی و ژماره‌یه‌کی تر زۆر به‌ تێمه‌وه‌ ماندوو بوون. سالی ١٣٣٢-١٩٥٣ مآلی تێمه‌ وه‌ک بنکه‌ی حیزبی توده‌ی لێهاتبوو. کاک ره‌حمان قاسملوو بۆ ماوه‌ی نزیک به‌ هه‌وت مانگ له‌ مآلی تێمه‌ بوو...

هه‌روه‌ها کۆری ره‌ش ئاماژه‌ به‌ عه‌بدوڵا ئیسحاقی ناسراو به‌ ئه‌حمه‌د توفیق، مسته‌فا ئیسحاقی، خه‌لیل سه‌دیقی، عوسمان یوسفی، ئەسه‌دی کاک ئاغازاده، عه‌زیز یوسفی، داریوش سول‌تانیان، سه‌ید عوبه‌یدوڵا ئەیوبیان و هتد ده‌کا که کاره‌کانی مآله‌ پیشه‌وايان راپه‌راندوو.

هه‌ر له‌و‌چوارچێوه‌ دا، حامید گه‌وه‌ری له‌ زمانی مسته‌فا ئیسحاقی برای ئه‌حمه‌د توفیق ده‌نووسی: مآلی پیشه‌وا سێ ده‌رگا و سێ هه‌ساری هه‌بوو، ده‌رگای هه‌ساریکیان له‌سه‌ر شه‌قامی شێروخورشید، له‌به‌ر ده‌م گۆمی قازییه‌وه‌ ده‌ستی پێده‌کرد و وه‌سه‌ر به‌رزاییه‌که‌ی ته‌نیش‌ت مزگه‌وتی شاده‌رویشی ده‌که‌وت. ده‌رگای دووه‌م و سێهه‌م له‌کن مزگه‌وتی شاده‌رویشی بوون که یه‌کیک له‌وانه

پیاوان پېدا ده‌رښتن و نه‌وی تریان بۆ ته‌ویله‌ی حه‌یوانه‌کانیان ده‌چوو و نه‌ویش هه‌سارێکی خۆی هه‌بوو که پێیاند ه‌گوت هه‌رسای شێخ ئیمامی. دوا‌ی له‌ سێداره‌درانی پێشه‌وا، هه‌یج که‌س نه‌یده‌وێرا هاتوچۆی مالی مینا خانم بکات. ئیمه‌ ژماره‌یه‌ک له‌ کوره‌ گه‌نجه‌کانی نه‌و سه‌رده‌می مه‌هاباد که به‌ بنه‌ماله‌ پێوه‌ندیمان به‌ کۆمار و پێشه‌وا و منداله‌کانییه‌وه‌ هه‌بوو، له‌ هه‌رسای شێخ ئیمامی دا کۆترمان راگرتوو، هه‌موو پوژێ به‌ بیانووی کۆتره‌کاڤانه‌وه‌ سه‌ردانی نه‌و هه‌ساره‌ به‌تاله‌مان ده‌کرد و زستانیش ده‌چووین به‌بێ ئاگادار کردنه‌وه‌ی مینا خانم و منداله‌کانی به‌فری بانه‌کاڤان بۆ ده‌مالین. دياره‌ ئیمه‌ نه‌م چه‌ند که‌سه‌مان پێوه‌ندی پاسته‌وخۆمان به‌ عیسمه‌ت خاڤه‌وه‌ هه‌بوو. نه‌و کچیکێ

کچه‌کانی پێشه‌وا قازی محه‌مه‌د

روشنیبر و خه‌باتکار و چاونه‌ترس بوو. له‌ گه‌ل هه‌موو نه‌و نه‌رکه‌ نیشتمانی و شو‌رشیگه‌رانه‌، که‌سانی خراپ و نفس نزم و بچووک، له‌ ناو حه‌یزب دا په‌یدا بوون که‌ له‌ په‌یوه‌ندی نه‌ندامانی حه‌یزب و بنه‌ماله‌ی پێشه‌وا که‌لکی خراپیان وه‌رگرت. یه‌کێک له‌و که‌سانه‌ عه‌ولا بارزانی بوو. نه‌و پاش رویشتی بارزانییه‌کان خۆی شارده‌بوو و چووه‌ تارانێ و له‌وێ له‌ گه‌ل

نه‌ندامانی حه‌یزب یه‌کی گرتبووه‌. دوا‌ی کو‌ده‌تای سا‌لی ۱۳۳۲ هاته‌ مه‌هاباد و دواتر هه‌یندی دراو و زی‌ری ماله‌ پێشه‌وا قازی مه‌حه‌مه‌دی دزی و هه‌لاته‌وه‌ بۆ عه‌یراق و ناوی خۆی گو‌ری و له‌ هه‌ولێر نیشه‌جێ بوو. هه‌ر له‌وباره‌وه‌ سو‌هه‌یلی قازی له‌ کتیی حامید گه‌وه‌ری دا ده‌لێ: جا‌ریک له‌لایه‌ن یه‌کێک له‌ میوانه‌کاڤه‌وه‌ که‌ نامه‌وێ ناوی بێنم، دزیمان لێکرا‌بوو، سه‌رگورده‌کیلی سه‌روکی شاره‌بانی مه‌هاباد هاته‌ ما‌لمان، گو‌تی من بۆ نه‌وه‌ نه‌هاتووم دز بیه‌نمه‌وه‌، به‌لکو‌و پتر بۆ نه‌وه‌ هاتووم که‌ بزانه‌م کێ هاتوچۆی مالی ئیوه‌ ده‌کات و به‌ دایکمی گو‌ت: "ئاگاتان له‌خۆتان بێ که‌ له‌ژێر چاودێری دان".

هه‌ر به‌ پێی نه‌و سه‌رچاوه‌یه‌ سو‌هه‌یل خانم ده‌لێ: که‌ له‌ مه‌هاباد بووین، به‌ به‌رده‌وامی پوژنامه‌نوسی بیانی له‌ نه‌لمانیا، فه‌رپه‌نسا، ئوت‌ریش و شوینی تره‌وه‌ ده‌هاتن. من بو‌خۆم نوسه‌ری کتیی "جاسوس چشم آبی"م له‌ مالی خۆمان دیوه‌. نه‌و خاڤیک بوو هاتوچۆی مالی ئیمه‌ی ده‌کرد. هاتنی نه‌وانه‌ هه‌ندیک جار له‌گه‌ل مه‌هور و هه‌ندیک جا‌ریش خو‌یان به‌ بیانووی گه‌ران به‌ شاردا ده‌هاتنه‌ لای ئیمه‌ و روکنی دووه‌میش به‌ به‌رده‌وامی ئازاری ده‌داین.

چاوه‌دێری به‌سه‌ر ماله‌ پێشه‌وا به‌ هو‌ی نه‌رته‌ش و ساواک و روکنی ۲ به‌رپوه‌ ده‌چوو. مال و سامانی ماله‌ پێشه‌وا مو‌ر و مو‌م کرا‌بوو. مینا خانم ناچار بوو بۆ که‌لک وه‌رگرتنی له‌ که‌لوپه‌لی نیو مالی خو‌یان ده‌بوو روکنی دووه‌م ئاگادار بکا تا نه‌وان بێن و پێداویستییه‌کانی بده‌ن. مینا خانم به‌

زحمهت و کوږه‌وه‌ری توانی بالی به‌سهر مندال‌ه‌کانی داکښی که گه‌وره‌ترینیان ۱۴ سال و چکول‌ه‌ترین ۵ مانگانه‌ بوو. به پټی بریاری ده‌ولت ده‌بوو به قازانجی ده‌ولت ده‌ست به سهر ملک و مالی قازیه‌کان دابگیری و فهرمانی به‌پړوه‌بردنی به ئیداره‌ی دارایی مه‌هاباد و مه‌راغه‌ درا بوو. به‌لام به پټی لاپه‌ره‌ی ۱۷۱ کتبی میژووی بنه‌ماله‌ی قازی، چونکه سهرپه‌ره‌ستی ئه و بنه‌مالانه ئیعدام کرا بوون، ملک و مالیان زه‌وت نه‌کرا و ده‌ولت راده‌ی ۱۰۰۰ تمه‌نی مانگانه یارمه‌تی بو مندال‌ه‌کانی پیشه‌وا برپوه.

سهره‌رای ئه‌وانه خه‌لکی دلسوزی ئه‌وتو زور بوون که له‌وپه‌پری مه‌ترسی و نیگه‌رانی دا هه‌ولیان ده‌دا به شیوه‌یه‌ک خزمه‌ت به مال‌ه پیشه‌وا بکه‌ن. سوهیل خان‌ی قازی ده‌لیت: خه‌لکی کاسپکار و کومه‌لنکی زوری لای مه‌باد له‌گه‌لمان بوون و یارمه‌تی ئیمه‌یان ده‌دا و پاریزه‌ری ئیمه‌ بوون. کاتیک ده‌چووین بو خویندنگه و ده‌گه‌راپنه‌وه بو مال‌ه‌که‌مان، لاه‌کان دووراو دوور چاوایان به‌سهر ئیمه‌وه بوو که نه‌کات که‌سیک زیانمان پی بگه‌یه‌یت. له‌ زستاندا ئیمه که له‌ خه‌ودا بووین و به‌فر ولاتی داده‌پوشي، گه‌نجه‌کان به‌بی ئه‌وه‌ی که ئیمه‌ ئاگادار بکه‌نه‌وه، ده‌چوونه سهربانی مال‌ه‌که‌مان به‌فره‌کانیان ده‌مالی.

ئه‌گه‌ر کاربه‌ده‌ستانی ریژیم له‌ لایه‌ک زه‌بر و زه‌نگ هه‌ره‌شه و گورشه هه‌لسوکه‌وتیان له‌گه‌ل مال‌ه پیشه‌وا ده‌کرد له‌ لایه‌کی دیکه‌ش له‌ ده‌روون دا بنه‌ماله‌ی شا له‌مه‌ر ئیعدامی قازیه‌کان هه‌ستیان به‌ گوناح ده‌کرد و به‌ هو‌ی باوه‌ری ئیسلامی پیانخوش بوو عه‌فوو بکړن. سهرئه‌نجام پینج سال دوا‌ی له‌ سی‌داره‌دانی پیشه‌وا به‌ فهرمانی شا بو ئه‌و مه‌به‌سته په‌یوه‌ندی به‌ مال‌ه پیشه‌وا کرا و حامیدی گه‌وه‌ری له‌ زمانی سوهیل خان‌ی قازی ده‌نووس: سوپه‌یا هاوسه‌ری محمه‌د په‌زا شا، داوا‌ی دیتنی دایکمی کرد، به‌لام دایکم رازی به‌ دیتنی نه‌بوو. سوپه‌یا ناچار بوو عه‌له‌وی کیا ئاجودانی شا بنیژته مه‌باد. ناوبراو هات و له‌ مالی میرحوسینی کاکاغازاده کوری خالی دایکم، چاوی به‌ دایکم که‌وت. له‌و دیداره‌دا، عه‌له‌وی کیا به‌ دایکمی گوتبوو: "شا ده‌یه‌وی له‌گه‌لتان ئاشت بیته‌وه و عه‌لی بنیژته ده‌ره‌وی ولات که‌ دریزه به‌ خویندن بدات." دایکم بو‌ پرگار کردنی عه‌لی برام رازی بوو که‌ ئه‌و بروا و ئیران به‌جیه‌لیت و بجی له‌ ده‌ره‌وه‌ی ئیران دریزه به‌ خویندن بدات. به‌لام عیسمه‌ت خان‌ی خوشکم و حیزبی توده‌ رازی نه‌بوون که‌ کاک عه‌لی برام له‌لایه‌ن شاهه‌ ره‌وانه‌ی ده‌ره‌وه‌ بکړت. ئه‌وه‌ بوو، سپه‌ه‌بود ئاریانا هاته‌ مال‌مان و گوتی: "پیوسته عه‌لی بروات، ئه‌گه‌رنا ده‌بی زیندانی بکړت و له‌ زینداندان به‌میته‌ته‌وه." دایکم داوا‌ی له‌ حیزبی توده‌ کرد که‌ عه‌لی بنیژی و له‌و کیشه‌یه‌ پرگاری بکات که‌ ئه‌و کاره‌یان نه‌کرد و دایکیشم دوا‌ی تپه‌رینی زیاتر له‌ دوو سال‌ رازی بوو که‌ عه‌لی بجیت و بخوینیت.

به‌ پټی کتبی حامیدی گه‌وه‌ری، کوری ره‌ش پوژی ۱۹۵۵/۳/۱۰ له‌ ئیرانه‌وه‌ ره‌وانه‌ی ئه‌لمانیا کرا. میناخانم و که‌ه‌کانی دوا‌ی رویشتی کوری ره‌ش رووی ئاسوده‌بیان نه‌دیت و هه‌موو جاری دوا‌ی سهردانی هه‌ر که‌سیک، لپرسینه‌وه‌یان له‌گه‌ل ده‌کرا. بویه له‌ سالی ۱۹۵۹ بو‌ ماوه‌ی ۲۵ سال به‌ ناچاری مه‌بادیان به‌ره‌و تاران به‌جیه‌لیت و حامید گه‌وه‌ری له‌ زمانی سوهیل خان‌ی قازی

ده نووسې: نږیکه ۱۷ سالم بوو که به هوې گوشاری پروکني دووهمه وه مهابادمان به جېټېشت و مالمان چوو بو تاران و دایکم له ئه میر ئاباد، نږیک نه خوشخانه ی ۱۰۰ قهره وېله یی خانوویه کی به کړی گرت. له تاران عیفه ت خا می خوشکم به شی یاسی له زانکو ده خویند و ئیمه ش تا راده په ک ژیا نی ئارامان هه بوو، به لام که پوژنامه نوس له گه ل مه غوری ساواک ده هاتن، ئازارمان ده بی نی و برینی دل مان ده کولایه وه. ئه وانه ی ده هاتن به ټیکرا له کتیبخانه ی با میان ده کو لیبه وه و ده یانویست بز ان بام چو ن کتیبکی خویندوه ته وه.

سهره پای هه مووی ئه وانه چاوه دیری توندی ریژیم به سهر بنه مال له و کرده وه ی ناشایستی دزی کردنی له مال له پیشه و و خو کوژی نادیا ری عیسمه ت خانم و زور باب ته دی که بوو به هو ی ئه وه که بنه مال له ی قازییه کان هه ل سوکه و ته کانیا ن سنووردار بکه ن. که ریمی حیسامی له لاپه رهی یه کی به رگی دووی بیر هه رییه کانی دا ده نووسې که دوا ی ۳ سا ل زیندانی له سا لی ۱۳۳۶ کاتیک ئازاد بوو چو و ته مال له پیشه و ا. مینا خانم خیزانی پیشه و ا به ساردی وه ریگرتو وه و خا مه خا مه ش کچی مه ر حوی سه دری قازی، به خیره اتنی نه کردو وه.

به گشتی تا دوو سا ل پیش هاتنه سه رکاری کو ماری ئیسلامی هه موو سا لی مال له پیشه و ا ده گه ران. منیر خانم کچی پیشه و ا ده لې که روژیک هاتبو ون بو گه ران ئه من له سه ر لیوا ری هه وزی هه وشه فه وزی خوشکم به ده سته وه بوو که چاوم به وان که وت له ترسان فه وزیه م خسته هه وزه که وه که ده ریا ن هی نا وه ئاوی له زگی چوو بوو.

گوشاری ریژیم بو سهر مال له پیشه و ا جار جار روا له تی سووک و ترو کردنی هه بوو، له و باره یه وه عه لی قازی ده لی ت: دوا ی هه ره س هی نا نی کو مار زورمان ئازار بی نی له لایه ک خه لک دلسوزیا ن بو ده کردین و له لایه کی تر دا کار به ده ستانی حکومت باوکی منداله هاو ته مه نه کانی منیا ن بانگ ده کرد و هه ره شه یان لی ده کردن که نابی کوره کانیان له گه ل من که گوا یه کوری تا و انبار بووم، قسه

ماله پیشه و ا

بکه ن... پوژیک له به رده گای مالی خو مان، به ردم ده هاو یشته نیو ته ویله ی مال له که مان، له و کاته دا پاسه وانیک هات و به توندی له منی دا...

زه خت بو سهر بنه مال له ی قازی هه ر به وه کو تایی نه هات و ئه فسه رانی ریژیم ته نانه ت ویستیا ن گو ری قازییه کانیش ټیک ده ن و سوهیل خا می قازی ده لی ت: پوژانی هه ی نی، ئیمه

ده چو وینه سه ر قه بران و سه ردانی مه زاری با مان ده کرد، ئه وانه ی مالیان له قه برستانی مه لا جامی

نزیك بوو، بهو كارهی ئیمه‌یان ده‌زانی و دواى نوږډى به‌یانی ده‌هاتنه لای ئیمه. وه‌ره‌هرام که نه‌فسه‌ر و فه‌رمانده‌ی له‌شکری مه‌باد بوو، گوږستانی مه‌لا جامی تیکدا و ده‌ره‌ختی لى چاند. کاتیک گه‌یشته نزیك قه‌بری قازی باوکم و هه‌فالانى، کو‌مه‌لیک له‌ خه‌لکی نزیك گوږستانه‌که خو‌یان کیشایه سه‌ر قه‌بره‌که و گو‌تیان بو‌ل‌د‌زیره‌کان به‌سه‌ر ئیمه‌دا بی‌نن و قه‌بره‌که تیک بده‌ن. وه‌ره‌هرام که ږیز و حورمه‌تی بو‌ مال‌ی ئیمه‌ هه‌بوو و مال‌ه‌که‌ی جیرانی مال‌ی ئیمه‌ له‌ مال‌ی که‌مالی میرزا شافعی دا ده‌ژیا، به‌ پاشکاو‌ی به‌ دا‌یکمی گو‌ت: "تیکدانی گوږستانی مه‌لا جامی به‌ فه‌رمانی شایه و مه‌به‌ستیش ئه‌وه‌یه که مه‌زاری قازی بو‌ دوا‌روژ نه‌بیته زیارت‌گه‌ی خه‌لک." وه‌ره‌هرام له‌ژیر گو‌شار و په‌خنه‌ی خه‌لکی مه‌هاب‌دا مه‌زاری قازی تیک نه‌دا و هه‌روه‌ک ئه‌و گو‌تبو‌ی مه‌زاری بابم بوو به‌ زیاره‌ت‌گه و کو‌بو‌ونه‌وه‌ی عاشقانی کوردستان و له‌ هه‌موو شو‌ی‌تیکی کوردستان و ده‌ره‌وه‌ی کوردستانه‌وه‌ سه‌ردانیان ده‌کرد.

عه‌بدو‌لای قازی له‌ کتیبی "ولاتی من" دا له‌سه‌ر کاره‌کانی وه‌ره‌رام ده‌لئ: قه‌برستانی مه‌لا جامی که به‌شیکی زوری شار، له‌ مه‌یدانی سى ئاشان را هه‌تا مه‌یدانی ول‌اغانی دا‌گرت بوو، تیک دا و رو‌خاندی و ته‌نیا له‌ به‌شی مال‌ه‌ سه‌ید ته‌های، چه‌ند قه‌بریکی هی‌شته‌وه‌ که به‌ پیاو‌چاک، به‌ نیو‌بان‌گن و دوا‌تریش گو‌مه‌زیان له‌سه‌ر دروست کرد. قه‌بری پی‌شه‌وا قازی مه‌حه‌مه‌د و سه‌یف و سه‌دری

مال‌ه‌ پی‌شه‌وا

قازی، چوون‌که که‌وت‌بو‌وه بناری داش‌مه‌جیدی تیک نه‌درا به‌لام له‌و دوا‌ییانه‌دا قه‌تعه‌به‌ندی کرابوو بو‌ ئه‌وه‌ی که بی‌فرۆشن که تایفه‌ی ئیمه‌ کریاننه‌وه و نه‌یان‌ه‌یشت بب‌یته خانوو. دیاره‌ بو‌ ئه‌وه‌ی ئه‌گه‌ر خه‌لک چوون بو‌ زیاره‌تی، یان ئه‌گه‌ر ویستیان دوعایه‌ک شتیک بخو‌ینن، له‌ ژیر به‌فر و باران دا نه‌می‌ننه‌وه و ته‌ر نه‌بن، خانوویه‌کمان لى دروست

کرد. به‌لام ئه‌ویش مال‌یک دا‌گیری کرد و به‌ جیی نه‌ده‌هیشت. تا ئاخ‌ر به‌ هه‌زار چه‌قه‌چه‌ق تو‌انیمان مال‌ه‌که‌ی ده‌رکه‌ین قیل سپی بوو و به‌ ناچار خانوه‌که‌شمان رو‌وخاند.

عه‌بدو‌لای قازی له‌ در‌ژه‌دا ده‌نووسى: له‌ پی‌ش هاتنی وه‌ره‌هرام، فه‌رمانداری شار ویستبو‌ی قه‌بری مه‌لا جامی تیک بداو بیکاته مه‌یدان. به‌لام وه‌ک ده‌لین ژنی فه‌رماندار خه‌ون به‌ مه‌لاجامیه‌وه ده‌بینى و به‌ می‌رده‌که‌ی ده‌لئ که ده‌ست له‌و قه‌برستانه‌ نه‌داو له‌ کو‌لی بیته‌وه. به‌لام فه‌رماندار به‌ قسه‌ی نا‌کاو ویستوو‌یه‌تی تیکی بدا. به‌ هه‌ل‌که‌وت فه‌رماندار له‌ پلی‌کانان به‌رده‌بیته‌وه و لاقی ده‌شکی و ئه‌وجار له‌ بریاری خو‌ی پاش‌گه‌ز بو‌وه‌ته‌وه.

وهرههرام ئه و قهرستانه ی تێك دا بۆ ئه وه ی گومبه زی مه لاجامیش تێك بدا به فێلا به شوڤیری بۆلدزیره كه ده لێ: "لوتیکی بۆلدزیره كه بگه یه نه ئه و گومبه زه و خرابی بکه، ئه منیش له پیش چاوی خه لک لیت توپه ده بم و لیت ده ده م". به م شیوه یه به شه پلاغه یه ک گومبه زه كه تێك درا. ئیستا گوپی مه لاجامی گومبه زی له سه ر دروست کراوه ته وه و له مه یدانیك به و نیوه هه لکه و تووه .

عه بدولای قازی له بیره وه ربیه کانی دا ده لێ: ... له و کاتیدا شا هاته مه هابادی. وهرههرام ده ستوری دا كه خه لک ده بی به ته واوی توانا وه شاری براژینه وه. مینا خانم خیزانی پیشه وا كه زۆر له ژیر کۆنترۆل دا بوون به ناچاری فه رشی به سه ر دیواری دا به ردابوو. ئه ویش شا گوته ووی نیسه ت به و بنه ماله یه ی چاکه ی بکه ن. ئه وه بوو کوپی ره شیان برده تارانێ بۆ ئه وه ی له ژیر چاوه دیری خویان دا پیی بخوینن و کۆنترۆلی بکه ن.

ئه وکات له شاره داری میوانداریان له شای کرد و چوونکه جیگایان که م بوو هاتن خانووی مه حکه مه یان له ئیمه ئه ستاند و له دالانه که ی به هو ی ئاشپه زی تایبه تی خو یان چیشتیان سازکرد. سه ره نه نگێک و چوار ئه فسه ریش بۆ نان خواردنێ هاتنه دیوه که ی باپیرم (قازی مونعیم) که له سه ر هه وزخانه ی بوو. که زانیان ئیمه قازین، نیوچاوانیان تیکنا و گووتیان ئه وانه ئاموزای مه لا مسته فای بارزانی. ئیمه ش گووتمان چاویان ده ری قه حبه بابانه با هه روا بزانی. دوا ی نان خواردنێ به لالووتی وه ده رکه و تن. له و سه فه ره دا شا دۆستیکی کچی له گه ل خۆی هی نابوو گوایه زۆر جوان بوو. له فرۆکه خانه ی ته ورێز یان ورمی ده بی، شا هه ر چاوه روانی ئه و کچه ی ده کا که بگات و له گه ل ئه و سواری فرۆکه بی. وهرههرام تووپه ده بی و به شای ده لێ: "بفرمائید سوار شوید (فه رموو سوار به)" ئه ویش شا ده لێ: "ئاخر با خامی فلانی بی". وهرههرام ده لێ: "فه رموو سوار به فرۆکه نیزامیه، جیگای ژنان نییه". ئیدی شا به نا په حه تی سوار ده بی.

دیاره خو شه ویستی وهرههرام له لای خه لکی مه هاباد، له په یوه ند له گه ل ئه و رق و بیزاری و نفره ته بوو که له بنه ماله ی شایان هه بوو. عه بدولای قازی له ولاتی من دا ده نووسی: ماوه یه ک دواتر عه لیره زا برای شای هاته مه هاباد. بۆ پیشوازی خه لکیان له مه یدانی چوارچرایه کۆکرده وه. خه لک هه موو یه کرا ده یانگووت زینه د باد وهرههرام و هیچ که س زینه د باد شای به زاری دا نه ده هات. عه لیره زا ده چیته وه تاران و به شای ده لێ که س نیوی ئه و نا هیئ و ئه وه هه ر وهرههرامه که پاشای ئه و مه مله که ته یه. ئه وه بوو به هو ی لابرندی وهرههرام و بریانه وه تاران و بیکاریان کرد. ته نانه ت گوماشته یه کیشیان نه دایه خزمه تی بکا.

زستانی ساڵی ١٣٢٧ سه‌خت و تۆش بوو و به‌فر زۆر باری و گه‌نم و جۆ ده‌ری هاویشته‌ و قات و قری سه‌رانسه‌ری ئێران، به‌ تایبه‌تی ئازهربايجان و کوردستانی گه‌ته‌وه. وه‌زعی ژیا‌نی خه‌لکی کوردستان له‌وپه‌ری خراپی دا بوو و خه‌لک له‌ به‌هار دا هه‌رز و گه‌مه‌ شامیان چاند و گه‌نم و جۆی هاوه‌رده‌ی عێراق یارمه‌تی به‌وه‌ کرد که خه‌لک له‌ برسان نه‌مرن. هه‌رچه‌ند رێژی می‌شا زۆر به‌ دژی شووهره‌ی ته‌بلیغاتی ده‌کرد، به‌لام له‌وئ گه‌نمیان هێنا که له‌ سه‌ر ده‌ستی ئا‌وا‌هت، به‌ قه‌رزی سه‌ر خه‌رمان و به‌ به‌لگه‌، به‌ سه‌ر خه‌لک دا دابه‌ش کرا. ئا‌گا‌کان ئه‌و گه‌نمیان به‌ زیاده‌وه‌ وه‌رگرت و له‌گه‌ڵ ده‌و‌له‌ت به‌ سود و سه‌له‌م خوره‌کانیان ده‌فروشت و ئه‌وانیش به‌ گران ده‌یانداوه‌ به‌ خه‌لک.

له‌و قاتی و قری دا، له‌ کوردستان که‌س له‌ برسان نه‌مرد به‌لام مامۆستا هێمن له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٣ تاریک و روو دا باسی خه‌لکی ئازهری ده‌کا و ده‌نووسی: له‌ به‌هار دا خه‌لکی دێهاتی ئازهربايجان له‌ حالیک دا که وه‌ک خه‌زه‌لی پاییز له‌ برسان هه‌لده‌وه‌رین و پیاو ئا‌گری بۆ تێبه‌رده‌بوون به‌ کوردستان وه‌ر بوون. گه‌لی کورد جاریکی دیکه‌ش پیاوه‌تی و نان بده‌یی و میوانداری خۆی نیشان دا.

هه‌ر ده‌سته‌یه‌ک رووی له‌ هه‌ر ئاوه‌دانیه‌ک ده‌کرد، خه‌لکی ئه‌و ئاوه‌دانیه‌ به‌ پیرانه‌هوه‌ ده‌چوون و ژه‌مێکیان تێر ده‌کردن و به‌رێیان ده‌کردن. زور مالی وا هه‌بوون ئه‌و ژه‌مه‌ بۆخۆیان هه‌یچیان نه‌ده‌خوارد...

که‌ به‌هار کامل بوو، نیشتمانه‌که‌ی کوردستانی ره‌نگین و بژوین، باوه‌شی دایکانه‌ی بۆ ئه‌و برسی و ره‌ش و روتانه ... کرده‌وه. له‌ نواله‌ زه‌نوێره‌کانی دا سفهری نیعمه‌تی به‌ هه‌ل‌ز و مه‌ندۆک و بیزا و کارگ و کوپاده‌ و زه‌مه‌ندی و سیوه‌لووکه‌ و وینچه‌ کیویله‌ک و که‌نگر ریواس و ئه‌سپنگ و ئاله‌کووک و دۆری و ترشۆکه‌ بۆ رازاندنه‌وه‌...

ئه‌و مێگه‌له‌ شپه‌زه‌ و سه‌رگه‌ردانه‌ و بێ‌شوانه‌ به‌ چیا سه‌ره‌که‌شه‌کانی کوردستانی ئێران دا هه‌لکشا و گ‌لۆپکی ئه‌و گیایانه‌ی هه‌لپساند و خۆی پێ‌ تێر کرد و شۆر بۆوه‌ بۆ گه‌رمه‌ سێری کوردستانی پر خێر و به‌ره‌که‌تی عێراق و ورده‌ ورده‌ دانگه‌ریزه‌ی کردتا به‌سه‌ر خێروخۆشیان دا‌که‌وت. له‌وئ که‌وته‌ فه‌رعانه‌. ده‌غل و دان فه‌ریکه‌ ببوو، خانه‌خویش هه‌ر کورد بوو، به‌ د‌ل بوو، به‌ به‌زه‌یی بوو، ئینسان بوو و د‌لسۆزانه‌ میوانداری کرد و به‌خ‌پۆی کرد.

ته‌قه‌ له‌ شا له‌ ساڵی ١٣٢٧

له‌ ١٥ رێبه‌ندانی ١٣٢٧هه‌تاوی، شا به‌ لیباسی نیزامی چوووه‌ زانکۆی تاران تا له‌ جیژنی سالانه‌ی زانکۆ دا به‌شداری بکا. له‌ کاتی دابه‌زین له‌ ماشین، له‌ به‌ر ده‌رکه‌ به‌ هۆی عه‌کاسیکه‌وه‌، له‌ دوو میتری را ته‌قه‌ی لێکرا. شا خواروخوار له‌ به‌ری هه‌لات و س‌ گولله‌ وه‌ ک‌لاوی سه‌ری که‌وت و زیانی

شا به بريندارى

پينه گه يې. به لام گولله ي چواره م، لای راستی کولمه ی هه لدری و به لیوی سهره وه و به بن که پوی دا تپه پری و به قه ولې ماموستا هیمن "توزقالبیک دهم ولیو و پشتی رووشاند". ناخر گولله ش له ده مانچه که دا گیری کرد و وینه گر ده مانچه که ی به توره یی به عهرزی دادا. له و کاته دا نه فسه رانی پاریزگاری شا وینه گر که یان دایه بهر ده سپرژ و کوشتیان و نه زانرا چ که سانیک له پشت نه و کاره وه بوون. دواتر ده رکهوت که نه و

که سه، له گه ل هیندیک له توندپه وانی ئیس لامی و حیزبی توده، له په یوه ندی دابوو و ههروه ها دوسته کچه که ی، کچی باغه وانی سفارته تی ئینگلیس بوو.

نه و روژ سهرؤکی وه زیران محهمه د ساعدی مه راغه ی، نه خوش بوو و له ماله خوږی بوو. شه و رهم ئارا ره ئیسی ستادی نه رته ش چوه سهردانی و پییگوت که هیرشکه ر، پیایو ئایه تول کاشانی بوو و یه کیک له لایه نگرانی نه و، کارتی هه والده ری وینه گری، به ناوی هه والده ری روژنامه ی "نالا ی ئیسلام" ی داوه تی. دوا ی نه و تیروره، ئایه تول کاشانی، بو لوبنان دوور خراوه. دواتر که رهم ئارا ترور کرا، زور که س پیی وابوو که کاشانی ناگادار و له پشتی نه و روداوه بووه. نه وکات ده نگوی نه و هه بوو که رهم ئارا به پشتیوانی نه مریکا و ئینگلیس ویستویه تی ده سه لاتی ته واو به ده سته وه بگری و بیته سه دری نه عزمی ئیران. گویا ناسری فه خرئاری، له گه ل رهم ئارا و چه ند که س له بهرپسانی حیزبی توده په یوه ندی هه بووه و پیلان کوشتنی شا، به ده ستی ئینگلیسییه کان و به هاوکاری رهم ئارا دارپژتراوه.

نه و تیروره یه ک حه وتوو دوا ی به ستنی په یمانی (ئیلحاقی) نه فت له نیوان ئینگلیس و ئیران دا، رووی دا. دوکتور به قایی و حوسین مه کی، نوینه ری مه جلیسی ۱۵ دژی نه و په یمانه ئیلحاقیه بوون و هه مووکات له رینمایي دوکتور موسه دیق که خانه نشین بوو، که لکیان وه ده گرت.

به برینداربوونی شا، نه و بیانو که وته ده ست ده سته ودایره ی شا که هه لکوتنه سهر هیزه کانی ئوپوزیسیون و سهرکوتیان بکه ن و له ولات دا زیاتر دیکتاتوریی داسه پیئن.

تقه ی ناسری فخراری به سهر حیزبی توده داهات و شا به بیانوی نه وه ی که ناسر فه خرئاریی توده یی و ههروه ها به هو ی نه وه که حیزبی توده، له و روژه، له ئیمامزاده عه ولای نزیک تاران، میتینگیان پیکهینا بوو، نه و حیزبه ی هه لوه شاهه راگه یاند. نه و میتینگه به بونه ی سالرؤژی، شه هید بوونی ته قی نه رانی ریکخرا و گویا مه به ستیش نه و بوو که نه گه ر شا کوژرابا، حیزبی توده کوده تای کرد با. به دوا ی نه و تیروره دا له زوربه ی شاهه کانی ئیران، به تایه ت له تاران و له مه هاباد خه لک گیران و زیندان پر بوون و زور که س له زیدی خو یی دوور خراوه وه. دیاره زوری پینه چوو روژنامه کانی حیزبی توده به نه هینی دووباره بلاو بوونه وه و هیندیک له ربه رانیان توانیان له زیندان رابکه ن.

هەر لهو کاته دا دوکتور قاسملوو به هۆی ئهوی له پاریس خۆپیشاندانی به دژی شا پیکهینا بوو له فه رانسه ده رکرا. دوکتور. حه سه ن شه ته وی له لاپه رهی ۷۶ کتیی چاره نووس (باسیک له سه ر ره چه له ک و لک و پۆپه کانی بنه ماله ی قاسملوو ده نووسی: کاک ره حمان سالی (۱۳۲۷) ۱۹۴۸ ده رسه که ی ته و او ده کا و بۆ پشووی هاوین ده گه ریتته وه ورمی و له پیکهینانه وه ی یه که ته تی لاوان دیمۆکراتدا که به شی حیزبی توده ی ئێران بوو، به شدار ده بی چونکه قوتاییه کی زۆر زیه ک بووه، بوورسی ده وله تی دراوه تی و ئاخری سالی (۱۳۲۸) ۱۹۴۹ چۆته پاریس لای ئه حمه دناغای برا گه وری که هه شت سال له خۆی گه ورتو بوو و یه ک دوو سال پێشتر بۆ خۆیندن چوو بووه پاریس. له وی له زانستگهی سۆربۆن ناوی خۆی نووسیوه...

.... له وه به نه دا رۆژی ۱۵ ی ریه ندانی (۱۳۲۷) ۱۹۴۸ له زانستگهی تاران ته قه له شا ده کری، به و بۆنه یه وه کاک ره حمان له کۆبوونه وه یه کی گه وری خۆیندکاریدا له پاریس به توندی دژی شا قسه ده کا. ئه مه ده بیته هۆی ئه وه ی بالۆیزخانه ی ئێران له پاریس لێی به رقدا بچێ و له ئاکامدا هه م بوورسه که ی ده چێ و هه م له فه رانسه ده رده کری.

به دوا ی ته قه کردن له شا، کوردستانیش له شه پۆلی راوانان و گرتن، بی به ش نه بوو و له مه هاباد هیندیک له تیکۆشه ره کانی ئه و سه رده میان گرت و بۆ زیندانه کانی مه هاباد و ورمی یان ره ییچه ک دان.

شا به و سه رکوت و زه بروه نگه توانی پیکه ی ده سه لات ی خۆی له نیوخۆی ولات به هیز بکا. ته نانه ت ریژیم هه ولێ دا که دژبه رانی خۆی له ده ره وه ی ولاتیش له ناو به ری. به پێی لاپه رهی ۱۶۵ به رگی یه کی بیره وه ییه کانی که ریمی حیسامی، له پاییزی ۱۳۲۸ نامه یه کی ره مزی پیکه یشتوه که ده وله تی ئێران، داوا ی له حکومه تی عێراق کردوه که حه سه ن قزلبجی و زه بیحی و هه ژار و سه مه دی که له سوله یمانیه له لای شیخ له تیف په نا درابوون بگیرین. که ریمی حیسامی باس له وه ده کا که هه ر نامه که ی پێده گا به په له به هۆی ته ته ر حیزبی شوعی له عێراق ئاگادار ده کا که ئه وان ئاگادار بکرین تا جیگیان بگویننه وه.

جیا له وانه، له ریکه وتی ۳۰ فه روه ردینی ۱۳۲۹ له مه جلیسی ئێران یاسای ده ست به سه ردا گرتنی هه موو مو لک و مالی خه تابارانی ئازه ربایجان و کوردستان په سه ند کرا و ده ست به سه ر مال و مو لکیان داگیرا. به پێی ئه و یاسایه تا ئاخری مانگی ره شه ممه ی ۱۳۳۳ ده ولت و شرکه ته کان و خه لک ده بوو داخوازیه کانی خۆیان له سه ر مو لک و مالی ئه و خه تابارانه بده ن به کۆمیسسیونیک که بۆ ئه و مه به سته پیکه ات بوو. به پێی ئه و یاسایه زۆربه ی مال و سامانی به رپوه به رانی کۆماری ئازه ربایجان و کوردستان به رواله ت درا به زیان لیکه وتوانی ده ره به گ و فتو دال.

دیاره هیندیک له وانه ی که له گرته وه ی ئازه ربایجان له سالی ۱۳۲۵ دا، له ترسی کوشتن بۆ ئازه ربایجان سه ره وه لات بوون، له ریگای جوراجۆر خوازیاری ئه وه بوون که ریگا بدرین بگه رپنه وه بۆ ئێران. بۆیه له سالی ۱۳۲۸ ئێران و شوورپه ی ریک که وتن که ئه وانه به بی مه ترسی بگه رپنه وه بۆ ئێران. ئه وانه نه یان ده توانی به ره مه می کاری خۆیان به شیوه ی پاره ی رووسی "رۆبل" بێننه وه بۆ ئێران، به ناچار هه موو

سامانه که یان دا به شتومه کی وهک سه ماوهر و دوربین و ... تا به فروشتنه وه یان له ئیران ماوه یک پیی بژین. به لأم ئه وانه ههر که گه یشتنه وه بۆ ئیران، له باغی میهران کۆ کرانه وه و وهک ئه سیری شهر رهفتاریان له گه ل کرا. هه موو که ل و په له که یان دهستی به سهر داگیرا و به بی ریزی و ههر شه و گوڤشه لیکۆلینه وه یان له گه ل کرا و به پهروهندی قورس، رهوانه ی دادگای نیزامی کران و حوکمی ۱۰ سال و ۱۵ سال و ئیعدامیان بۆ بردراوه.

هه لێژاردنی دهوهری شازدههه می مه جلیسی شوپای میلی

محهممه ره زاشا له سالی ۱۳۲۸ تا هه لێژاردنی دهوهری شازدههه می (له مانگی ریهه ندانی ئه و ساله) نوینه رانی ههر دوو مه جلیسی سه نا، که ئه وه یان نیوه ی ئه ندامانی بۆخوی دیاری ده کرد و مه جلیسی شوپای میلی له تاران هه لوه شانده وه و مه جلیس به بی به شداری نوینه رانی تاران، دهستی به کار کرد.

به ره له هه لێژاردن دهوهری شازدههه می هیندیک که سایه تی میلی و نیشتمانی، وهک دوکتور موسه دیق له دژی یاسای هه لێژاردن مانیان گرت و توانیان هیندیک بوچوونی خویان به سهر وه زاره تی ناوخۆ دا به سه پینن.

له سهر پیداکری دوکتور موزه فه ری به قایی مامۆستای زانکۆ و حۆسین مه کی ده ره جه داری پیشووی هیژی هه وایی که له بابه تی میلی کردنی نه وت له دژی له ندهن له مه جلیس دا لیبراوانه کاریان ده کرد، دوکتور موسه دیق بۆ مه جلیسی دهوهری ۱۶ خۆی پالوت.

پاش چوار مانگ، هه لێژاردنی تاران له ژیر ته وژم و زهخت و زۆری ده وڵهت دا به پیره چوو و له مانگی خا که لیوه ی سالی ۱۳۲۹ ئاکام هه لێژاردنی شاری تاران راگه یندرا. موسه دیق و که سایه تیه میلی یه کانی ئیران له هه لێژاردن دا دهنگی باشیان هیناوه و هه شت له دوازه ی که سی نوینه رانی تاران، دامه زرینه ر، یان لایه نگری جه به ی میلی بوون. کاشانی که له کاتی تیروری شا دا بۆ لوبنان دوور خرابوو، به نوینه ری تاران هه لێژاردرا. ئه و له مانگی جوژه ردان گه راوه بۆ ئیران و له لایه ن خه لک پیشوازیکی بی وینه ی لیکرا و له په یامیک دا رایگه یاند که ده ستی بیگانه له پشت تیروری شا دا بووه و هه روها رایگه یاند که نه وتی ئیران ئی هه موو خه لکی ئیرانه و دژی قه رادادی ئیلحاقی نه وته.

بۆ ئه و مه جلیسه، نوینه رانی شاره کانی ئاباده و شاری کورد و مه هاباد و نه جه ف ئاباد و نوینه ری دووهه می کرمان، ده ستنیشان نه کران.

له پاییزی سالی ۱۳۲۹ دیسان جه به ی میلی، بابه تی میلی کردنی نه وتی هیئا گوڤی. شه پریکی ته بلیغاتی توند له لایه ن حیزبی توده و جه به ی میلی و ئورگانه کانی ده وڵهت دهستی پیکرد. گرینگترین کیشه ی ئه و سه رده مه، کیشه ی نه وت بوو که له سالی ۱۹۳۳ ئیمتیازی هه لێنجانی له باشووری ئیران درابوو به ئینگلیس. موسه دیق ههر له کاتی ده سه لانداری قه وام دا، دژی ئیمتیازی نه وت به ههر وڵاتیکی ده ره وه بوو. حیزبی توده وهک ریکخوازیکی به هیژ که نفوزیکی زۆری له

نیو ټرټش دا هه‌بوو، به‌و سیاسته‌ته سهربه‌خوږه که به‌رگری له دانی نه‌وتی شیمال به شوره‌وی ده‌کرد، توره‌بوو و دژایه‌تی توندی موسه‌دیقای ده‌کرد و وای نیشان ده‌دا که میلی کردنی نه‌وت، نابیته‌هوی چاره‌سهری کیشه‌کان.

موسه‌دقیق به‌پشتیوانی ټایه‌تولا کاشانی بو میلی کردنی نه‌وت لېبراونه ټیکو‌شا. هه‌ر له‌گهرمه‌ی هه‌لبژاردن دا، حوسپنی ئیمامی له‌توندره‌وانی (فدائیانی ئیسلام) له‌روژی ۱۳ خه‌زه‌لور ۱۳۲۸ واتا روژی عاشورا، له‌مزگه‌وتی سپه‌هسالاری تاران به‌ده‌مانچه‌عه‌بدولحوسپنی هه‌ژیر، وه‌زیری به‌ده‌سه‌لاتی ده‌رباری شای کوشت. ټهو دانی به‌تاوانه‌که‌ی دانا و گوتی چونکه‌هه‌ژیری پی‌خائین بووه‌بو‌یه‌کوشتویه.

سهره‌رای ټه‌وه که ئیمامی رایگه‌یاند که که‌س له‌و کاره‌دا ده‌ستی نه‌بووه، به‌لام ده‌وله‌ت، موسه‌دقیق و هیندیک له‌هاورپانی و کوری ټایه‌تولا کاشانی به‌ناوی سه‌ید مسته‌فا گرت. دوکتور موسه‌دقیق بو‌ماله‌که‌ی له‌ټهمه‌د ټاوا دوور خراوه و ټه‌وانه‌ی دیکه‌ش، دوا‌ی یه‌ک مانگ زیندانی ټازاد کران.

به‌دوا‌ی ټازاد بوونی هاوکارانی موسه‌دقیق، ټه‌ویش ریگای پی‌درا که بگه‌ریټه‌وه بو مه‌یدانی سیاست و ریبه‌ری ده‌سته‌یه‌کی نارپکی یه‌کنه‌گرتووی به‌ناوی جه‌به‌ی میلی به‌ده‌سته‌وه‌گرت. له‌لایه‌کی دیکه له‌و سهرده‌مه‌دا سپه‌ه‌بود حاجی عه‌لی رهم ټارا، سهرۆکی ستادی ټرټش، له‌مه‌یدانی سیاست دا ټه‌کتیف ببوو. ټه‌وکات که‌سانیک له‌و باوه‌رده‌ابوون که ټه‌مریکا و ټینگلیس له‌ترسی زالبوونی کمونیسم به‌سهر ټیران دا، خوازیاری ټه‌وه‌ن که که‌سیکی به‌توانا، وه‌ک رهم‌ټارا ته‌نانه‌ت به‌شیوه‌ی دیکتاتوریش بټ، ده‌سه‌لاتی ټیران به‌ده‌سته‌وه‌بگری.

کوژرانی رهم‌ټارا له‌سالی ۱۳۲۹

له‌ماوه‌یه‌کی کورت له‌به‌ریټه‌به‌ری ټیران دا "هه‌ژیر" سهرۆکی وه‌زیران ټیرور کرا، "ساعیدی مه‌راغه‌یی" گو‌ردرا و هه‌روه‌ها له‌مانگی پوشپه‌ر له‌ناکاو "عه‌لی مه‌نسور" ده‌ستی له‌کار کیشاوه و هه‌ر ټهو روژه سپه‌ه‌بود حاجی عه‌لی رهم ټارا، به‌پیچه‌وانه‌ی ویستی شا، به‌پشتیوانی ټینگلیس، به‌سهرۆکی وه‌زیرانی ټیران هه‌لبژیردرا.

رهم‌ټارا که‌سایه‌تیکی زیرک و ورد و شاره‌زا و له‌ده‌سته‌به‌ندی و که‌لک و کوله‌کی سیاسی دا، ماموستا و پسپور بوو. لایه‌نگرانی شا، له‌دانانی پلانی ټیرور بو‌سهر گیانی شا، له‌و به‌گوومان بوون. شه‌ش مانگ دوا‌ی سهره‌ری شا بو ټه‌مریکا، رهم‌ټارا به‌سهرۆکی وه‌زیران هه‌لبژیردرا. زور که‌س پی‌وابوو که ټه‌مریکا له‌و باره‌وه‌ده‌ستی هه‌بوو و ته‌نانه‌ت روژنامه‌کانی ټه‌مریکایش هه‌ر ټهو بوو‌چوونه‌یان بلاو کرده‌وه. به‌لام هیچ به‌لگه‌یه‌ک بو راستی ټهو بابته‌له‌گو‌رپی دا نه‌بوو. هه‌رچی بوو ټه‌مریکا له‌سهره‌تا دا پی‌شوازی له‌سهرۆک وه‌زیری رهم‌ټارا کرد و هیوادار بوو که ټهو بتوانی کیشه‌ی ټیران چاره‌سهر بکا. به‌لام ورده‌ورده‌رهم ټارا لایه‌نگری نه‌ما. ټهو دوا‌ی ۲۵۰ میلیون دولار قهرز له‌ټه‌مریکا کرد، به‌لام ټه‌مریکا نه‌یدایه و ته‌نیا رازی به‌۲۵ میلیون دولار بوو که ټه‌ویش

رهزمرا

نه گه یی. رهزم ئارا له ههولئ ئهوه دابوو که له گهل رووس و ئینگلیسیه کان دۆستایه تی بکا و گیروگرتی بو هاتوچووی دیپلومات کارهکانی ئهمریکایی دانا و ویستی کیشهی نهوت له گهل ئینگلیس، به شیوهی قهراردادی نیوان ئهمریکا و عهرهستان چارهسهر بکا.

له لایهکی دیکهش موسه دیق و به گشتی نوینه رانی مه جلیس له کیشهی نهوت دا، رهزمئاران به خهتابار دهزانی. لایه نگرانی کاشانی و زور له مهلاکان و تهنا نهت ریه رانی جه بههی میلی، قسه یان له پیوستی کوشتنی رهزم ئارا ده کرد.

له و گیره و کیشانه دا رهزمئارا مه سه له ی نهوتی بو حهل نه کرا

و له کاروباری ولایتش دا، به و باوه ره گه یشت بوو که به شیوهی دیکتاتوری ولایت بهرپوه به ری. مه جلیس بیستی و نوینه رانی مه جلیس بگری و زیندانیان بکا. رهزمئارا ئه و بوچوونه ی له ئهمریکایه کان نهشارده وه و له وتاریکی تووند دا که بوو به هو ی نه مانی، له دژی میلی کردنی نهوت راوستا و سوکایه تی به خه لکی ئیران کرد و گو تی "ئیرانی ئه فتاوه یان لولینه یان بو سازنابی، ده توانن سه نه ته تی نهوت بهرپوه به رن"؟

ئه و بووچوونه توند و سه ره رو یانه ی رهزمئارا له گهل ئه و دیموکراسی و شیوه حکومه تداریه ی که ئه مریکایه کان له وکات دا، باوه ریان پیی بوو نه ده هاته وه. به م شیوه یه رهزمئارا له لایه ن جه بههی میلی و ئهمریکا و ده ربار و ئایه تولا کاشانی، به شیوه هایه ک به ره له س تی کرا.

له و مهیدانه دا دوکتور موسه دیق له هه موو که س توند تر بوو و له کو بونه وه ی پارلمانی ئیران، له رژی ۸ پووشپه ری ۱۳۲۹ به رواله تیکی حماسی گو تی: خوا شاهیده ئه گه ر ئیمه بکوژن و له ت له تمان بکه ن، ناچینه ژیر باری ده وله تی ئه و شیوه که سانه، له سه ر حه ق خوین ده رپژین، خوین ده رپژین. لیده ده یین، قهیدی ناکا ده کوژرین. ئه گه ر ئه تو ئه رته شی؟ ئه من له تو ئه رته شیتیم. ده تکوژم، هه ر لیره ده تکوژم.

پیویست به هه رشه و کوشت و کوشتار موسه دیق نه بوو، رژی ۱۶ ره شه، له مزگه وتی شا، له پرسه ی ئایه تولا فه یز دا، رهزمئارا تیرور کرا. خه لیلی ته هماسبی که دارتاشیکی ۲۶ سالانه و یه کیک له ئه ندامانی تروریستی فدائانی ئیسلام بوو، بهرپرسایه تی ئه و کوشته ی به ستو گرت و بوو به قارمانی نه ته وه یی ئیران.

هه رچه ند ته هماسبی بهرپرسایه تی قه تله که ی به ستوو گرت، به لام که سانی نزیک به کاشانی، بابی رووحانی فدائانی ئیسلام، هه مووکات ئه وه یان له زبانی ئه و بیستوو و تهنا نهت نویسیشیانه که ئایه تولا تا ئاخری ژیان قه ت ته هماسوبی به قاتلی رهزمئارا نه زانیوه.

هينديک له موخاليفاني شا، دهرباريان بهو قهتله تاوانبار دهکرد و دهيانگوت عه لهم که له کابينه دا بوو و نيزيک له شا بوو و ژور پيی له سهر نهوه داگرتووه که رهمئارا بچيته نهو پرسهيه و کيشکه کاني نهو رهمئارايان کوشتووه.

کوژراني رهمئارا روون نه بووه و ههروا به شاراوه پي ماوه. پاسه بان "سابق رهجهب بي ددان" له ريکهوتي ۱۶ رهمه له سهر نهو قهتله ناوا دهگيرتتهوه: کاتزميري دهوچاره گي به ياني له نيو مزگهوتي شا دا خهريکي کيشک دان بووم. له کاتي هاتنه ژووري جه نابي نه شرف سهرؤکي وهزيان ههر له بهر دهرکه، بوو به تهقه. که سيک که ليياسي ئاسايي له بهر دابوو، له مهوداي ۴ ميتر را، به دهمانچه سي گولله ي به سهرؤکي وهزيانوه نا...

سابق رهجهب باس دهکا که چوون له گهل کيشکه کاني ديکه به فهوري قاتل و دوو که سي ديکه، که يه کيان چهقوي پي بوو ويستبوويان هه لين، ده گرن. نهو له سهر شويي گولله کان ده لي يهک وه دمووچاوي و يهک وه بنانگو و نهوي ديکه ش له پشت سهری درابوو و له نيوچاواني هاتبووه دهری.

بهر له وهی که رهمئارا بي به سهرؤکي وهزيان، شا پيشنياري نهو پوسته ي به موسهديق کرد، به لام نهو قبوولي نه کرد و له بيره وهرييه کاني دا دهنووس: بکوژي رهمئارا ههر کهس بوو، زهمه تي شای کهم کردهوه، چونکه چه ند رۆژ بهر لهو روداوه دهيهه ويست نه من له جيگای نهو دابني که قبوول نه کرد و داواي ليووردنم کرد و بکوژ کاري خوي کرد.

دوکتور قاسملوو له لاپهړه ي ۴۰ کتيبي "چل سال خه بات" دا له سهر رهمئارا دهنووس: ... رۆژي ۱۷ رهمه مه ي سالي ۱۳۲۹ رهم ئارا کوژرا. له داوي دهرکهوت ههر نه بي دوو دهسته ي سياسي پييان خوش بوو رهم ئارا بکوژري يا راسته وخو دهستان له کوشتي رهم ئارا دا هه بوو. يه کيان مه زه به ي يه کان به ري به رايه تي ثايه تولا کاشاني بوون که دوژمنايه تي خويان له گهل رهم ئارا نه ده شاردوه. نهوي ديکه يان همه ره زاشا بوو که پي ناخوش نه بوو رهم ئارا بکوژري. چونکه بهر بهر نهو شه خسيهت و نفووزه ي که رهم ئارا له نيو نه رته شي ئيران دا و ههروه ها له نيو ولات دا په يداي کردبوو، مه ترسي يهک بوو بو ده سلا تي شا و پاشايه تي.

کوميته ي مه هابادي حيزي ديموکرات

به داوي جيگيربووني په يوه ندي ته شيکلاتي نيوان حيزي ديموکرات و حيزي توده، گشت ريکخسته نه کاني کوردستان به هو کوميته ي مه هاباد به ريوه ده چوو. دوکتور قاسملوو له باسيکي ميژووي دا که له پاشکوي "تيکوشر" ي ژماره ۲۷ له مانگي خاکه ليوه ي ۱۳۶۸ چاپ بووه ده لي: له پيش دا کوميته يهک پيک هات به ناوي "کوميته ي مه هاباد" که پاش "۲۸ مرداد" کرا به "کوميته ي کوردستان" ...

غەنى بلورىيان لە لاپەرەى ۱۱۴ كىتەبى "ئالەكۆك دا دەلى كە سالەكانى ۱۳۳۰ كۆمىتەى حىزب لە شار و لە دىھات دامەزران و لە شارەكان دا توژ و لایەنەكانى كۆمەل لەسەر بنەماى كارى و پىشەبى وەك كۆمىتەى سەراجان و شىرنى فرۆشان و كەوش فرۆشان دامەزرا.

لەو قوناغەدا كۆمىتەى شارەكانى رۆژەلەت كوردستان لە لایەن كۆمىتەى مەهابادەو بەرپۆە دەچوو. غەنى بلورىيان دواى ئەو بەسى سەید كامىل شاعىرى گەرە دەكا كە لە ناوچەى خۆى كۆمىتەى دىھاتى دامەزراندوو، لە لاپەرەى ۱۱۵ كىتەبى "ئالەكۆك" دا لە سەر بەرپرسایەتى ئەندامانى حىزب لە شارەكانى دىكەى كوردستان رۆژەلەت لە سالى ۱۳۳۰ دەنووسى: من بەرپرسى پىوهندى لەگەل شارەكانى سەردەشت و سەنە بووم. عەزىز بەرپرسى سەقز و بۆكان بوو، رەحىمى سولتانىيان بەرپرسى نەغەدە و پىرانشار بوو. هاشمى حوسەین زادە كە كادىركى لىوئەشاوئەى حىزب بوو، نىردرا بۆ سەقز تا بە نەپىنى لەو بۆى بۆى و هارىكارى كۆمىتەى سەقز بكت. هەرەو هاشمى حوسەین زادە و سەدىقى خاتەمى ئەندامى كۆمىتەى جوتياران بوون. هاشم بە كاروبارى ناوچەكانى "چۆمى مەجىد خان" و "شامات" و "محال" رادەگەشت و سەدىقى خاتەمى ناوچەكانى گەرەك و مەنگورى سەرپەرەشتى دەكرد.

جلىل گادانى لە لاپەرەى ۹۶ پەنجا سال خەبات دا، لەسەر بەرپۆەبەرى كارەكانى حىزب لەو سەردەمەدا، دەنووسى: كاك رەحمان قاسملو و سى كادىرى حىزبى تودە كە بە خۆشى يەو هەر سىيەك كوردبوون، بە ناووەكانى بەهرامى (بەنام)، شەهلاىى (پىرۆت) و جەواد (حوسەین) لە گەل جەلىل گادانى و دوايش كاك كەرىمى حىسامى كە بە وەزىيەى شىرە لە گەل نەفەرىكى دىكە بە ناوى عەول بارزانى كە ئىستاش ناوى راستى بۆ نوسەرى ئەم دىرانه ئاشكرا نەبوو، لە شارى مەهاباد بە دڵگەرمىيەكى زۆرەو خەرىكى بەرپۆەبردنى كارەكان بوون...

غەنى بلورىيان لە لاپەرەى ۱۱۴ كىتەبى "ئالەكۆك دا لە باسى ئىحسانولدا دەنووسى: ئىحسانولدا نىزىكەى حەوت مانگ لە لای ئىمە ماىو، پاشان حىزبى تودە كەسىكى ترى بۆ ناردىن بە ناوى "جەوهرى" كە كرىكارىكى خەلكى سەنە بوو. جەوهرى سەرەراى شارەزايى لە كارى رىكخست و تەشكىلاتدا، دەستى لە كارى شانۆگەرى و هونەرىشدا هەبوو و زۆرى يارمەتى پىكردىن. ئەویش نىزىك بە مانگىك لە لمان بوو. بەلام كۆمىتەى ئىمە لەو كاتەو هىز وتواناى بە خۆو گرت كە قاسملو هاتە لمان. قاسملو بە هەموو شىوئەىك هاوكارى دەكردىن. بەلام بە ئەندامى كۆمىتەى حىزبى دىموكرات نەدەژمىردا.

لە كوردەكانى دانىشتووى تارانشى جيا لە قاسملو "سارمەدىن سادق وەزىرى" قازى دادگا و "سەدىقى هەنجىرى ئازەر" كارمەندى بالاي ئىدارەى فەرەنگ هاوكارىيان دەكردىن.

غەنى بلورىيان دەلى بۆ راكىشانى ئەندام بۆ نىو حىزب پەيوەندىيان بە سەرۆك عەشاير و كەسانى وەك هۆمەر پاشا و مام رۆستەمى سوسنى لە ناوچەى سەردەشتەو گرت كە لە زەمانى رەزاشادا چەتەى نىشتىمان پەرەو بوون.

کومپته‌ی مه‌هاباد ته‌نانه‌ت که‌لکی له‌و عه‌جه‌مانه‌ش وه‌رگرت که‌ سه‌رده‌می کو‌مار ته‌فسه‌ری فرقه‌ی دیموکرات بوون و په‌نایان بۆ‌کوردستان هینا بوو وه‌ک به‌حرولعلوم و قاسمی ته‌حمه‌دی و عه‌لی عه‌جه‌م و ته‌وانی کرده‌ ته‌ندامی حیزب. غه‌نی بلوریان له‌سه‌ر به‌حرولعلوم ده‌نووسی که‌ گوند به‌ گوندی ناوچه‌کانی مه‌حآل و شارویران و شامات و گهورک و مه‌نگوران ده‌گه‌را و که‌وشی به‌ خو‌پایی بۆ‌ خه‌لک چاک ده‌کرد.

به‌ گو‌په‌ی قسه‌کانی غه‌نی بلوریان، له‌و قو‌ناغه‌ دا حوسینی زیرینگه‌ران و حه‌مه‌دی مه‌لودی قا‌چاغ‌چیه‌تیا‌ن ده‌کرد و کتیی و نووسراوه‌ی کوردیان دینا و هه‌ستی کوردایه‌تیا‌ن له‌ نپو خه‌لک دا به‌ هیز ده‌کرد.

محهمه‌دی مه‌لولودی

یه‌کیک له‌ کادر و فه‌رمانده‌ قاره‌مانه‌کانی کو‌ماری کوردستان بوو. دوای پاشه‌کشی نه‌مر مه‌لا مسته‌فای بارزانی بۆ‌ رووسیه، ویستی بچته‌ لای شیخ له‌تیف، به‌لام له‌گه‌ل ته‌فسه‌ره‌ کورده‌ قاره‌مانه‌کانی به‌شداری کو‌ماری کوردستان، گیران و بۆ‌ چه‌ند سا‌ل زیندانی کرا. به‌کرپگی‌راوانی ریژیم له‌ زیندانه‌کانی عیراقیش له‌ کو‌لێ نه‌بوونه‌ و ده‌یانه‌ویست بیگی‌په‌نه‌وه‌ بۆ‌ ئیران و ئیعدامی بکه‌ن. دوای ئازاد بوو ماوه‌یه‌کی زو‌ر له‌ لای شیخ عه‌له‌ئهدینی نه‌قشبه‌ندی گیرساوه‌ و تا سا‌لی ۱۳۳۰ قاره‌مانانه‌ له‌به‌رانه‌ر هی‌زه‌کانی ریژیم دا، له‌سه‌ر سنووره‌کانی کوردستان له‌ نیوان عیراق و ئیران دا به‌ربه‌ره‌کانی کرد.

حه‌مه‌دی مه‌لولودی له‌ سا‌لی ۱۳۳۰ له‌گه‌ل مه‌حه‌مه‌د عه‌ولا چه‌په‌ و هاشم له‌ شنۆ گیران و بردیاننه‌ ژاندارمه‌ری نه‌غه‌ده‌ و به‌ تاوانی قه‌تل له‌ سه‌رده‌می کو‌مار دا رایانگرتن. که‌ریمی حیسامی بۆیان بوو به‌ ده‌سته‌به‌ر و به‌ به‌رتیل ئازادی کردن. حه‌مه‌د له‌ سا‌لی ۱۳۳۰دا، به‌ ریگای پاشه‌کشی بارزانییه‌کان دا په‌نای بۆ‌ شووپه‌وی برد و له‌وێ بۆ‌ ماوه‌ی ۳ سا‌ل زیندانی و بیگاری کیشا. دوکتور ئاسۆ له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۶۰ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا باسی حه‌مه‌دی مه‌لودی له‌ سیریا دا ده‌کا و ده‌لێ که‌ له‌نه‌کا چاوی

به‌ ئەو که‌وتوو که‌ له‌به‌ر فه‌قیری و نه‌داری قونچکی سیغاری کو‌کردوته‌وه‌ و کیشاویتی. حه‌مه‌د دوای ته‌واو بوون له‌ زیندانی و بیگاری، ئازاد بوو و چوو بۆ‌ "قوبا" له‌ نیزیک "باکو" پیتته‌ختی و لا‌تی ئازه‌ربایجان و له‌وی له‌ باغیکی دا، کیشکی داره‌ سیوانی داوه‌ و له‌ خانوکه‌ی دا ژیاوه‌.

حه‌مه‌دی مه‌لولودی له‌ باکو‌یه‌ له‌ هه‌لو‌یستی مه‌لا مسته‌فا و ره‌حیمی قازی نا‌رازی بوو و ده‌نووسی که‌ مه‌لا مسته‌فا له‌ لای هی‌ندیک که‌س ناوی ئەوی به‌ خو‌پری هیناوه‌ و له‌ ولام دا گلیی له‌ مه‌لا مسته‌فا ده‌کا و ده‌لێ ئەدی ئەوکات که‌ به‌ خو‌بی و پيشمه‌رگه‌کانی، له‌ نپو شکاکان گیانی مه‌لا مسته‌فا و ۱۲ که‌سی ئەوی له‌ مردن نه‌جات داوه‌، بۆ‌ خو‌پری نه‌بوو و له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۱۷ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له‌سه‌ر کیشه‌ی مه‌لا مسته‌فا و ره‌حیمی قازی ده‌نووسی: په‌حیم کو‌پێکی ئاسایی بوو، ئیستاش که‌س ئەو نا‌ناسیت، تا‌ل و سو‌پری نه‌دی‌بوو، مندال بوو، نارده‌بوویان بۆ‌ خو‌یندن. له‌به‌ر

خاتری گوږی قازی حورمه تیان بو داده نا، که چی ده گهل مه لای دابه ستبوو. نه وده م ده وری "باقروږ" ی بوو. باقروږ پیاوی وهک ره حیمی خوشده ویست. به قسه ی کهسانی وهک ره حیمی قازی زور کهسی نازار دا و تووشی به لایه ی کردن، یه کیان من. که هاتمه خاکی شوږه وی ههر ناوی مه لام ده هیئا و ده مگوت مه لامسته فا من ده ناسیت. نه وه منیش نازانم که ره حیم له لای باقروږ و ده ولته تی نازه ربایجانوه وهک مار به مه لا مسته فایه وه داوه و وای بو تیچاندووه نه بیته وه. منی داماو و له هه موو شتیک بیخه به ریش ههر ده مگوت مه لا مسته فا ده ناسم. ههر له یه که م روژه وه که واریدی خاکی شوږه وی بووم له سهر نه و قسه به یی گرتیانم و یه کسهر له زیندانیان کردم. زوریان نه زیهت و نازار دام. ده میک ده یانگوت تو جاسووسی و ده میکیش ده یانگوت "شیخ" نه تو ی ناردووه بو لای "سهید عه زیزی". خولاسه منیان دانابوو به خائین و جاسوس. هه چیی باسی خوم بو ده کردن و ده مگوت پرون له و کوردانه ی ئیره بپرسن، نه وان هه موو نه من ده ناسن، که چی کهس نه بوو باوهرم پییکات و که سیش نه بوو به فریام بگات.

محهمه د راتبی (حه مه دی مه ولودی)

به لئ، له ولا مه لا به پیاوی ره حیم قازیم ده ناسیت و خوم لیئادات و به خوږپیم ناو دینیت، له ولاشه وه ره حیم که زانیبووی ناوی مه لا مسته فام هیئاوه، لیم به رق داکه وتوووه و خوم لیئنه ناس ده کات. خواش کاریکی وای کرد که باقروږ و ده سته و دایره که ی به خائین ده رچوون و هه موو به جهزای خوږیان که بیشتن و ته رت وتونایان کردن. ئینجا من به ره لا کرام و حورمه تیان گرتم. که هاتمه ده ری به ره حیمم گوت ئاخیر پیاوی چاک نه وهنده ی من له گرتووخانه بووم بو تاقه جاریک له منت نه پرسى؟ جوابه که ی نه وه بوو: نه مزانیوه. دروی ده کرد، نه و ماشه ی باقروږی بوو. ته نانهت روژیکی هاته نه و گرتووخانه یی که منی لی گیرابووم. له دالانه که ی به رانه ریم تیپه ری و له ئاستی من پرووی ده ولای کرد.

محهمه دی مولودی براهه کی هه بوو به ناوی محهمه د نه مین. ژاندارمی ئیرانی له سنووری عیراق گرتبوویان و له ساواک زیندانی کرابوو و زوریان نازار دابوو به چه شنیک که تیچوو بوو. نه ویش په نای بو شوږه وی برد به لام له گهل کهس، ته نانهت له گهل براکه ی خووشی نه ده حاواوه. جاریک به محهمه دی براهی ده لی: کاکه نه من بویه هاتووم هه تا له خزمهت دابم. محهمه دیش ده لی: خودات دینمه تکایه نه من له بهر تو له عیراقی را هه لاتم بو شوږه وی ئیستا نازانم بو کوئی هه لیم.

جاریک حه مه دمیین له گهل نازه ربیه ک به شهر دی و به تاپر ته قه ی لیده کا و برینداری ده کا. ده گیرى و به ۵ سال زیندانی و بیگاری مه حکوم ده بی. نه و له گهل کهس نه ده حاواوه تا به دواى

رووخانی کۆماره‌کانی شووپره‌وی، گه‌راوه‌ بۆ مه‌هاباد و له‌ لای سه‌دی که‌پرێکی بۆخۆی ساز کرد و تێدا ده‌ژیا.

دوکتور ئاسۆ له‌ درێژه‌دا، له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٧٨ دا، له‌سه‌ر محهمهد مه‌ولوودی ده‌نووسی که‌ له‌ رووسیه‌ وه‌ک ردین سپی چاوی لێده‌کرا و دوو مائی هه‌بوو. به‌ یادی کاتی شه‌ری پارتیزانی، ژووری یه‌کیک له‌ مائه‌کانی، له‌ هه‌موو لایه‌ک کون کون کرد بوو و له‌و کونانه‌را چاوه‌دێری به‌ سه‌ر ده‌وروبه‌ری دا ده‌کرد. که‌سێکی قسه‌ خۆش بوو و به‌ مه‌لانه‌سه‌رده‌ین به‌ ناوبانگ بوو. جارجار تووره‌ ده‌بوو به‌لام زوو په‌شیمان ده‌بووه‌.

وریا ماملی له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٣١ کتیی "کورد بوون" به‌ نه‌قل له‌ بیره‌وه‌رییه‌کانی دوکتور ئاسۆ، باسی حه‌مه‌دی مه‌ولوودی ده‌کا و ده‌نووسی که‌ هه‌مووکات ئاره‌زووی بوو که‌ کوپه‌ تاقانه‌که‌ی که‌ ناوی عه‌بدولره‌حمانه‌، به‌لام له‌ خۆشه‌ویستیان پێیان گووتوه‌ "خانه" بچێ بۆ لای و رێبازی بابی بگرێ و نیگه‌رانی ئه‌وه‌ بووه‌ که‌ بێته‌ پیاو خراپ. دوکتور ئاسۆ ده‌لی که‌ حه‌مه‌د دائیم له‌گه‌ڵ ره‌حیم ئاغای قازی له‌ شه‌ر دابوو و له‌گه‌ڵ یه‌ک نه‌ده‌سازان و ده‌چووه‌ مائه‌ ره‌حیماغا و رادیو و تیلویزۆن و هه‌ر شتیک که‌ له‌به‌ر ده‌ست بایه‌ هه‌لیده‌گرت و ژنی ره‌حیماغاش هه‌چی نه‌ده‌گوت و ده‌ستی وه‌به‌ر نه‌ده‌هێنا. ره‌حیماغاش توپه‌ نه‌ده‌بوو ده‌یگوت کاک حه‌مه‌د ئیختیاری مائی ئه‌وی هه‌یه‌.

حه‌مه‌دی مه‌ولوودی له‌ سه‌رده‌می کۆمار دا ده‌ره‌جه‌ی کاپیتانی درایه‌ و دوايه‌ بوو به‌ سه‌ره‌نگ و له‌ شه‌ره‌کانی کۆمار دا دوو سه‌ره‌نگی ئێرانی به‌ ئه‌سیری گرت. کاتیک که‌ شتکانیان پشکنی دوو کۆتری نامه‌به‌ریان دۆزیوه‌. کۆتره‌کان له‌ قه‌فه‌ز ده‌ردیانی و یه‌کیک له‌ سه‌ره‌نگه‌کان هاوار ده‌کا که‌ ئه‌وانه‌ کۆتری نامه‌به‌رن. حه‌مه‌دی مه‌ولوودی سه‌ری هه‌ردووکیان هه‌لده‌قهنی و ده‌لی ئه‌وانه‌ ده‌برژێم و ده‌یانخۆم تا نامه‌ی ئێوه‌ بۆ ده‌زگای سه‌لته‌نه‌تی نه‌به‌ن.

حه‌مه‌دی مه‌ولوودی به‌ دواي رووخانی کۆمار له‌ ناوچه‌کانی مه‌هاباد و بۆکان و سه‌رده‌شت دا، درێژه‌ی به‌ خه‌باتی پارتیزانی دا و پێش ئه‌وه‌ی په‌نا بۆ شووپره‌وی به‌ری له‌ سالی ١٣٣٨ تا سالی ١٣٣٠، هه‌ر زه‌بریکی که‌ له‌ هه‌یه‌زگانی رێژی ئێران ده‌درا، له‌ویان ده‌زانی. ده‌وله‌ت بۆ راده‌ست کردنی ئه‌و پاره‌یه‌کی زۆری ته‌رخان کرد بوو.

وریا ماملی له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٧١ کتیی "کورد بوون" به‌ نه‌قل له‌ مامۆستا هه‌ژار باسی قسه‌ خۆشه‌کانی حه‌مه‌دی مه‌ولوودی ده‌کا و ده‌لی جارێک له‌ لای تورجان له‌ شاخی مابوینه‌وه‌. نارده‌مانه‌ مائه‌ حاجی بابه‌ شیخ که‌ ناومان بۆ بنێرێ و بۆ ١٨ که‌سان ٩ نانی بۆ ناردين. بپارم دا تۆله‌ی لیبکه‌مه‌وه‌. له‌ قاوه‌خانه‌ی به‌دران ٨ تا ٩ ئیستر به‌ باره‌وه‌ به‌سترا‌بوونه‌وه‌. پرسیارم کرد که‌ ئه‌وانه‌ چن؟ گوتیان جیازی بووکی حاجی بابه‌ شیخه‌. حه‌مه‌د مائه‌کان ده‌با و ده‌لی به‌ حاجی بلین حه‌مه‌د باره‌کانی برد. حه‌مه‌دی مه‌ولوودی باره‌کان ده‌با بۆ عێراقی و ده‌یانفرۆشی و ده‌لی حاجی بابه‌ شیخ نامه‌ی بۆ شیخ عه‌لانه‌دینی زینوی نووسی و گرتیانم و ئاخیرین پووشکه‌یان لی ئه‌ستاندمه‌وه‌ و حه‌مه‌د ده‌یگوت نه‌مه‌دزانی شیخ له‌سه‌ر یه‌کتر ده‌که‌نه‌وه‌.

حه‌مه‌دی مه‌ولوودی ئاواتی به‌رزى هه‌بوو و به‌ پێى لاپه‌ره‌ى ٣٩٥ کتیبى "کورد بوون" رووناک کچی هه‌مه‌دی مه‌ولوودی له‌ سه‌ر ئه‌و خه‌ریته‌یه‌ى که‌ بابى به‌ دیوارپوه هه‌لاوه‌سیوه‌ پێیگوتوه‌: ئه‌وه‌ نه‌خشه‌ی کوردستانى گه‌وره‌یه‌. به‌داخه‌وه‌ ئه‌و چوار ده‌وله‌ته‌ لیان له‌ت کردووی و داگیران کردووه‌. به‌لام‌ بۆ خه‌م نابێ، چون ده‌زانم هه‌رچوار پارچه‌ یه‌ک ده‌گرێته‌وه‌. گه‌ر منیش به‌رم و نه‌بیینم، دلنایم که‌ نه‌وه‌ی داهاتووی کورد خوێنى بۆ ده‌رێژن و له‌ بێگانان وه‌ریده‌گرته‌وه‌. پۆله‌ رووناک؛ پێمخۆشه‌ ئه‌وه‌ بزانی که‌ لێره له‌ ئازهربایجان هه‌ز ناکه‌م به‌رم. ده‌یگوت: که‌ شۆڤه‌ی داوه‌، ته‌پکه‌یه‌، هه‌رکه‌س پێوه‌بێ، ده‌ربازبوونی نییه‌. تپراویلکه‌یه‌، هه‌ر له‌ دووره‌وه‌ جوانه‌، به‌لام‌ پووجه‌ و چی تێدا نییه‌. لێره خۆم به‌ یه‌خسیر ده‌زانم. ده‌یگوت: پێمخۆشه‌ له‌ دواهه‌ناسه‌کانم لاق له‌سه‌ر خاکی خۆم دابنێم، جا به‌رم. گویم له‌ وشه‌ی کوردی بێ، جا به‌رم. باى کوردستان وه‌ روومه‌تم که‌وێ، جا به‌رم. له‌ناو خه‌لکی خۆمدا به‌رم. که‌ مرده‌م با خاکی کوردستان له‌ ئامێزم بگه‌ڕێ و له‌ناویدا بنێژریم. جا که‌ هاتوو نه‌مرده‌م و جارێکی دی کوردستانم دیته‌وه‌، ده‌ته‌مه‌وه‌ کن خوشک و براکانت و ناو ئه‌و خه‌لکه‌ی ئه‌وێ، ئه‌وه‌ده‌م ده‌زانى که‌ بابت کێ بووه‌!

له‌ هه‌موو ته‌مه‌غه‌دا ته‌نیا یه‌که‌جار دیتم که‌ بایم گریا و فرمێسک له‌ چاوی هات. ئه‌ویش کاتیک بوو که‌ له‌ به‌رامبه‌ر تلیفیزیۆنى دانیشتبووین و هه‌واله‌کانى شۆڤشى گهلانى ئیراغان چاو لیده‌کرد. له‌په‌ر تلیفیزیۆن گوتی که‌ شا پڕویشته‌ و خومه‌ینی هاته‌وه‌. ئیتر بایم ده‌ستی کرد به‌ گریان و له‌ چاوانی به‌ هی‌شوو ئه‌س‌رین ده‌هاتنه‌ خوار. نه‌یده‌توانی باوه‌ر بکات که‌ ده‌توانی به‌جێته‌وه‌ کوردستان. ده‌یگوت یانی من ده‌توانم کوردستان بیه‌نمه‌وه‌؟ من ده‌توانم منداڵه‌کانم بیه‌نمه‌وه‌؟ من ده‌توانم خه‌لک و خاکه‌که‌م بیه‌نمه‌وه‌؟ زوو‌وو‌و پڕووی تیده‌کردم و ده‌یگوت: پۆله‌ جوان حالێ به‌ بزانه‌ ئه‌و تلیفیزیۆنه‌ راست ده‌کات یا درۆ؟ با من دل‌م خۆش نه‌که‌م.

گه‌ر بۆ یه‌که‌مجار هاته‌وه‌ کوردستان، ئاوات و قسه‌کانی باوکم له‌ گوێچه‌که‌مدا ده‌زینگانه‌وه‌. نه‌مه‌دزانی چی بکه‌م که‌ پڕووی باوکم شاد بکه‌م، له‌په‌ر هاته‌ زه‌ینم که‌ بۆچی خاکی کوردستانی به‌ دیاری بۆ نه‌به‌م؟ له‌وچیک خاکی پیرۆزی کوردستانم بۆ هی‌نا و له‌سه‌ر گۆڤه‌که‌ی پشاندم و گوتم باوکه‌ گیان ئه‌وه‌ش ئه‌و خاکه‌ی ئاوات بوو بۆی دایه‌یه‌وه‌ و ماچی که‌ی و له‌ ژیریدا بنێژرێ.

حه‌مه‌دی مه‌ولوودی له‌ سالێ ١٣٥٧ له‌ باکوێه له‌ خۆشی رووخانی ریژی می په‌هله‌وی تیرتیر ده‌گری و به‌ که‌چه‌که‌ی ده‌لی یانی ئه‌من ده‌توانم به‌چه‌وه‌ کوردستان و منداڵه‌کانم بیه‌نم، خه‌لک و وڵاته‌که‌م بیه‌نمه‌وه‌؟ رووناک کچی هه‌مه‌دی مه‌ولوودی له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٩٧ له‌سه‌ر گه‌رانه‌وه‌ بابی ده‌لی: ... ئیتمه‌ له‌ "قوبا" ده‌ژایین. پڕۆژیک کاک په‌حیم قازی له‌ "باکو" ته‌له‌فۆنی بۆ باوکم کرد و گوتی ئیستا له‌ ئیران شا پڕووه‌ و ده‌توانی سه‌فه‌ر بکه‌یه‌وه‌ بۆ کوردستان، به‌لگه‌کانت بۆ بنێره‌ با کاروباری سه‌فه‌ره‌که‌ت بۆ جیه‌یه‌جی که‌م. ئه‌ویش هه‌موو شتیکی بۆ نارد. بلیت کرا و بایم خۆی ساز کرد بۆ گه‌رانه‌وه‌ بۆ مه‌هاباد. شه‌ویک پێش سه‌فه‌ره‌که‌ی، ئه‌وه‌نده‌ دل‌خۆش بوو که‌ هه‌جمینی نه‌بوو و به‌رده‌وام له‌ ژووره‌که‌ی ده‌هات و ده‌چوو. تا به‌تلیکی لای نیوه‌شه‌و له‌لای مامه‌وه‌ پاشان به‌ زۆری ناردمیوه‌ بۆ ماله‌ خۆم و گوتی به‌لام‌ به‌یانی زوو وه‌ره‌وه‌ به‌بۆ باکو. به‌ قسه‌م کرد. به‌یانی که‌

چوومهوه دهبنم دهرگام لښاکاتهوه. له دهلاقهوه چاوم لیکرد نهوه باوکم به کړاوات و ناماده لهسهر موبلهکه دانیشتهوه. ههړچی هاوارم کرد وهلامی نه دامهوه. دهلاقهکه م شکاند و چوومه ژوور، به داخهوه دیتم که جهسته ی بیگیانی سارد بوتهوه و جهلته ی دل لیداووه و کوچیدوایی کردووه. بو من که هیچکات مروقی بیگیانم نه دیتبوو تا ماوهیهک تووشی شوک بیووم و تهواو نه بووم، به تاییهت که نهوه کهسه ش باوکم ب. ته نانهت که ئیستاش دیتتهوه یادم، خه م و ترس و یادی باوکم، ده بیته سنده کوئیک و بهر به نهوکم ده گری. دواپی له گوړستانی شاری "قوبا" به خاکمان نه سپارد. حه مده دی مه ولوودی له "باکو" له چهند بهرگ دا بیره وه ریبه کانی خوئی نووسیوه به لام هه موو جاری تیدا چوون و نهو پیدا چوتهوه و دیسان نووسیوتیه. دواجاری توره ده بی و بوخوئی دیهوه ی

موسه دیق

هه موویان له ناو ببا به لام کچه که ی پیشی پیده گری و چهند به شیکیان ده پاریزی. کاک وریا کوری کاک محه مده دی ماملی نهو ده ستنوسانه په یدا ده کا له کتیبیک دا به ناوی کورد بوون "توماریان ده کا. نهو کتیبیه ئیستا له بهر ده ست دایه بی وینه یه و به لکه نامه و گهنجیکی نایابه له رووداووه کانی ۱۰۰ سالی رابردوو.

حهمه دی مه ولوودی له سالی ۱۹۷۹ د، له تهمه نی ۸۰

سالی دا له شاری باکو کوچی دواپی کرد و له سهر وهسیه تی خوئی، کچه که ی هاته مه هاباد و لوچیکي خاک بردهوه و له سهر گوړه که ی دانا.

ههر له په راویزی چاره نووسی نه دمانی دیکه ی حیزب جی ناماژه یه له به هاری سالی ۱۳۲۹ قادری مه حمودزاده و عه یزی فرهادی که له رووسییه را گه را بونه وه بو مه هاباد، بریاریان دا که بگه پینه وه بو باکو و ئیران به جی بیلن. قادر خویندی و دوکتوری وهرگرت و دواتر چوو له هه ولیر خره متی خه لکی کرد و دوايه ش گه راوه بو مه هاباد به لام عه یزی فرهادی له باکو به ته نافی خوئی خینکاند و کو تایی به ژیان هیئا.

موسه دیق بوو به سه روکی وه زیران

کاتیک سپه هبوود رهمثارا به هوئی فدائیانی ئیسلام به تاوانی به کریگیروای بو بریتانیا تیرور کرا، حوسیئی عه لا بوو به سه روکی وه زیران و بی نهوه ی پرسى پښ بکړئ گه لاله ی میلی کردن نهوت، له ۲۴ ره شه مه ۱۳۲۹ له مه جلیسی شورای میلی و له ۲۹ نهو مانگه، له مه جلیسی سنا په سهند کرا.

روژی ۷ بانه مهر ۱۳۳۰ حوسیئی عه لا بهر نهوه ی که بو میلی کردنی نهوت پرسى پښه کراوه، دهستی له کار کښاوه. ههر نهو روژه له پارلمان، یه کیک له نوپنه ران نیزیک له دهرباری شا به ناوی جهمالی ئیمامی، هه ستا حهوا و رووی له موسه دیق کرد و گوئی نه تو هه ر قسه ت هه یه و ههر ره خنه ده گری، ئیستا نه تو ده توانی بی به سه روکی وه زیران به لام له ده ست نایه چوونکه پیاوی کارى نی.

موسه ديق به دواى ټه و قسانه دا ههستا حهوا گوتى: به هوى ټه و تاره له و هاوکارم سپاس دهکهم. ټه و ټمنى بو سهرۆکى وهزيران کاندید کرد و ټيستا ش ټهمن قبوولى دهکهم. مه جلیس به و قسانه شيو و بوو به ههلا و پيشنيار کرا که دهنگى بو ټه و پيشنياره وهربگيرى. بهلام بهر له دهنگ دان، موسه ديق که له رادهى ټيران و جيهاندا به ناوبانگ بيوو ههستا حهوا و کاغهزيکى له گيرفانى دهريئا و گوتى ټهوه گهلاله مىللى کردنى نهوته، ټهوهل ټهوه واژو بکهن ټهوجار ټهمن دههه سهرۆکى وهزيران. ټه و پيشنياره پهسهند کرا و موسه ديق بو مه بهسته کانى دهست به کار بوو و ههوهل کارى، ههوهل دان بو مىللى کردنى نهوتى ټيران بوو که له ژير دهسهلاتى شرکهتى نهوتى ټيران-ټينگليس دابوو.

بو مىللى کردنى کردنى نهوت پيوست بوو له دادگاکانى نيونه تهوهيى دا به رههله ستى دهوله تى ټينگليس و له حهقى خه لکى ټيران ديفاع بکرى. ټه و کاره موړه و کهسى تايبه تى خوى دهويست و له ٨ ي بانه مه پرى ١٣٣٠ به پيچه وانهى نه زهرى شا، دوکتور موسه ديق بوو به سهرۆکى وهزيران و له ريکه وتى ٢٩ ي جوژه ردانى ١٣٣٠ به پشتيوانى جه بهه مىللى، به سهرۆکايه تى مهدي بازرگان، هيئه ټيکى نارده ټابادان تا دهست به سهر شرکهتى نهوت دابگرن.

ټيوهروچوون له گه ل قازانچ و بهرژه و نه دى ټينگليس و وه ده رنانى سروسپاليان، ټاوا ساده نه بوو و نه ده کرا به ټاسانى جى پي ټينگليس له شيرکه تى نهوت دا بپري. ټه گهرچى ټينگليس له شهرى دووه مى جيهانى دا سهرکه وتنى به دهسته يئا، بهلام ههر به هوى ټه و شهره زيانى مالى زورى پيگه ييشت. بويه ټه و شرکه ته بو ټينگليس شا ره گى زيان بوو و نه ده بوو به ټاسانى له دهستى بدا و ههولى دا که به شيويه ک له گه ل موسه ديق بسازى. بهلام موسه ديق له وه که لله پره قتر بوو که مل به و کاره بدا. بويه بریتانيا برپارى دا که موسه ديق نه هيل. کارمه نده کانى له ټيران برده دهر و نهفتى ټيرانى ته حريم کرد. کار کيشايه ريکخراوى نيونه تهويى جيهانى و موسه ديق چوو ه ټه مريکا و بو يه که کم جار وهک نوينه رى ولايتى فقهير، له تريبونى ټه و ريکخراويه به دژى سياسته تى ئيستعمارى قسه ي کرد. موسه ديق گوتى که ټه وه ته نيا کانگای سروش تى ئيمه يه و حهقى ئيمه يه که چوون که لکى ليوه رگرين.

به دواى مىللى کردنى نهوت دا، ټينگليس له ټيران ده رکرا و ريگا بو هاتنى سهرمايه ي ټه مريکا خو ش کرا. گهلاله مىللى کردنى نهوت له سى خال پيکها ت بوو. ټيران ده بوو به خاوه نى گشت کانگا و دامه زراوه کانى نهوت و ئيداره و بهرپوه بردن و هه ليئنجان و پالاوتى نهوت. ههروه ها دهوله تى ټيران ده که وته نيو بازاره کانى نيونه تهوهيى و کوتايى به سهر دهسهلاتى پاونخوازان ه ټينگليس به سهر نهوت دا دههات.

هاوکات له گه ل ټه و رووداوانه، ټالاي ټينگليستان له سهر کونسولخانه ي ټه و ولاته له خوزستان هاته خواري و ټالاي ټيران له سهر شيرکه تى نهوتى ټيران هه لکرا. زور کهس پيروزبايى له موسه ديق کرد. کهريمى حيسامى وهک ټه ندامى حيزبى ديموکرات له نهغه دهرا پهيامى پيروزبايى بو نارد. پهيامه که له سهر راديو تاران خویندراوه و موسه ديق به پهيام ولاى دابوو و سپاسى کرد بوو.

به‌لام حیزبی توده ره‌خنه‌ی له که‌ریمی حیسامی گرت و ئه‌و کاره‌ی به خراپ زانی. به بروای حیزبی توده چونکه که‌ریمی حیسامی که‌سیکی ناسیاوه، ئه‌وکاره‌ی ده‌بوو به هۆی خوشه‌ویستی موسه‌دیی له نپۆ خه‌لک دا.

نه‌وت میلی کرا و ئاره‌زوی گه‌وره‌ی خه‌لکی ئێران هاته دی، به‌لام ئه‌وه‌ی ده‌بوو له جه‌وه‌هری ئه‌و ئاواته‌ بیته دی، قه‌ت جییه‌جی نه‌بوو. به‌پڕی کردنی نه‌وت بۆ ده‌ره‌وه‌ یه‌کجی قه‌ت بوو و شه‌ریکه‌ نه‌وتییه‌کانی جیهان، جیگای نه‌وتی ئێران که ٦٦٠ هه‌زار به‌رمیل له رۆژ دابوو، به‌ کانگای دیکه‌ پڕ کرده‌وه.

ئینگلیس هیزه‌کانی خۆی له عیراق دا له حاله‌تی ئاماده‌یی دا راگرت و کشتیه‌ تۆپداره‌کانی نارد به‌ کنده‌ای فارس و به‌ ته‌مای پیاده‌کردنی هیزه‌کانی بوو. به‌لام "هری ترۆمه‌ن" سه‌رکۆماری ئه‌مریکا هه‌ره‌شه‌ی له ده‌وله‌تی ئینگلیس کرد که ئه‌گه‌ر هێرشێ نێزانی بۆ ئێران بکا، ئه‌مریکا ده‌ست له سه‌ر ده‌ست دانانی و بۆ ده‌نگ نابێ. ئه‌و هه‌لۆیسته‌ له‌به‌رانه‌ر به‌و دژکرده‌وانه‌دا بوو که ئینگلیس به‌ دژی ئێران ده‌یکرد.

ئه‌مریکا پشتیوانی له‌ کاره‌کانی موسه‌دیی کرد و هه‌ر له‌وکاتانه‌دا، موسه‌دیی سه‌ردانی ئه‌مریکای کرد و له‌وێ ژۆر ریزی لێگیرا. رووسه‌کانیش له‌ حه‌یفی ئینگلیس رازی به‌ میلی کردنی نه‌وت بوون. له‌و گیره‌ و کێشانه‌دا، رووسه‌کان که له‌ سه‌ره‌تا دا له‌ گه‌ل موسه‌دیی سارد بوون، سیاسه‌ته‌که‌یان گۆڕی. جه‌وه‌هری ئه‌و سیاسه‌ته‌ تازه‌یه‌ ئه‌وه‌ بوو که یارمه‌تی به‌ موسه‌دیی بکری تا به‌ سه‌ر ئینگلیس دا سه‌رکه‌وه‌ی و دوايه‌ش به‌ هۆی ده‌ست و په‌یوه‌ندییه‌کانیان (حیزبی توده) به‌ شیوه‌ی چه‌کوسله‌واکی، وه‌لابێژی. رووسه‌کان هه‌موو شتیکیان ئاماده‌ کردبوو. ته‌نانه‌ت ئه‌بولقاسمی لاهوتی شاعیر و سیاسه‌تمه‌داری گه‌وره‌ی ئێرانی که له‌ رووسییه‌ په‌نابه‌ر بوو، وه‌ک ریه‌ری ئێران دیاری کرا. له‌وکاته‌دا ئه‌مریکا یارمه‌تی نپۆ میلیون دۆلاری سالی ١٣٣٩ ئێرانی، له‌ سالی ١٣٣١ کرد ٢٤ میلیون دۆلار. دواتر له‌ ره‌شه‌مه‌ی ١٣٣٠ دا موسه‌دیی له‌ وتووێژ له‌ گه‌ل هه‌والنیریکی ئه‌مریکایی، سه‌باره‌ت به‌ پشتگرانی میلی کردنی نه‌وت، سیاسی میلیه‌تی ئه‌مریکایه‌ی کرد.

ئه‌مریکا پێیوابوو که به‌ ریگای ئاشتیانه‌ هه‌موو کێشه‌کان به‌تایبه‌تی نه‌وت چاره‌سه‌ر ده‌کا و هه‌روه‌ها به‌ره‌ی دژ به‌ کمونیسم، به‌ هیژ ده‌کا. هری ترۆمه‌ن له‌ سه‌ر ئه‌و باوه‌ره‌ بوو که ریه‌رانی ولاتانی ئاسیایی، هه‌ر که کمونیست نه‌بن، ئه‌مریکا ده‌بێ یارمه‌تیان پێبکا. به‌لام ئایزنهاویر که دواتر هاته‌ سه‌رکار، هه‌لۆیستی توندتربوو و پێیوابوو کاتیک ده‌بی به‌ ریه‌رانی ئه‌و ولاتانه‌ یارمه‌تی بکری که، لێپراوانه‌ به‌ دژی کمونیسم رابوستن. به‌ پێی ئه‌و سیاسه‌ته‌، "سیا" (ئاژانسێ ناوه‌ندی ئه‌مریکا) که پێشتر ناوی (ئۆ. ئیس. ئیس) بوو، به‌ مه‌بستی لایه‌نگری له‌ موسه‌دیی، لێپراوانه‌ ده‌سه‌کار بوو. یه‌کیک له‌ کاره‌کانی ئه‌و ریکخراوه‌یه‌ بۆ قیমে‌ت کردنی شاعیر و ئه‌فسه‌ری ژاندارمه‌ری ئه‌بولقاسمی لاهوتی بوو که له‌ شاری ئیستالین‌ئاو (دووشه‌موو) ده‌ژیا. سیا ئه‌و ده‌نگۆیه‌ی بلّاو کردبووه‌ که هه‌ر لاهوتی به‌ ده‌سه‌لات بگا، ریگا به‌ ئیشتراکی کردنی ژنان ده‌دا. هه‌روه‌ها هیندی که چه‌ شاعیر دیاری کران تا به‌ شیوه‌ی لاهوتی شیعر بلّین و پێویستی وه‌لانی ئایینی ئیسلام به‌ شیعر هه‌لبه‌ستن. سیا

تهنانهت مردنی لاهوتیشی به درۆ خسته سهر زاران. سهر له وه دابوو رادیو مسکو ئه وهنده بـ خه بهر بوو كه ئه وه دنگۆیهی وهك هه وāl بـلاو كرده وه و حیزبی تودهش له تاران پرسه و سه رخۆشی به شكۆیان بـۆ دانا.

به دواي میلی کردنی نهوت، شا و دهسته و دایره و هیندیک له نوینهرانی مه جلیس و ئهرتهش، به هاوکاری دهولهتی ئینگلیس له دژی موسه دیق راوهستان و ئه وه مه جیووو بوو له مانگی پوشه پر دهست له کار بکیشیته وه.

دهست له کارکیشانه وهی موسه دیق بوو به هوێ خۆپیشاندان له زۆر شوینی ولات و خه لک به تیکرایي دهنگ، داواي هاتنه وه سهر کاری موسه دیقیا ن کردوه. له ۳۰ پوشه پر، خۆپیشاندانی گه وه له زۆر شوینی ولات به ره یوه چوو. هیزه کانی ئهرتهش ئه گهرچی هیندیک له خه لکیان کوش، به لام خۆپیشاندانه که یان بـۆ سه رکوت نه کرا و له به رانه ر نارازییا ن دا، پاشه کشه یان کرد و شا که یه ک روژ بوو قه وامولسه لته نه ی کرد بوو به سه روک وه زیران، ئه وێ لابر د داواي کرد که موسه دیق بـیته وه سهر کار. ئه و جار موسه دیق به دهسه لاتی زۆره وه هاتنه وه سه رکار و بوو به فه رمانده ری گشتی ئهرتهش و ده یوانی وه زیری به رگری دیاری بکا.

دیاره ئه وه رواله تی بابته کان بوو. دهسته و دایره ی شا و دهوله تی ئینگلیس و ههروه ها دواتر ئه مریکاش که له موسه دیق نا ئومید ببوون، به نه هیینی خه ریکی ئالۆزی و شیواندن و له بار بردنی وه زعه که بوون. یه که م کاری ئه وان ئه وه بوو که پـیش به فروشتنی نهوت بگرن. گرینگترین کیشه ی موسه دیق باری ئابووری بوو. نه نه فتی بـۆ فروشا و نه ولاتیک یان ئورگانیک ی نیونه ته وه یی مالی پشتی گرت. سه رای هه موو ئه وانه موسه دق بـۆ کورت کردنه وه ی دهستی شای له کاروباری ولات دا، به هه موو شیوه یه ک تیکۆشا که له هیچ شتیک کو تایی نه کا.

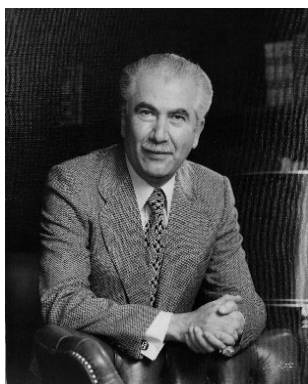
موسه دیق بـۆ به ره ره کانی له گه ل ئه و گـیروگرفتانه ی که بـۆی هاته پـیش، سیاسه تی بوژاندنه وه ی ئابووری نه ته وه یی هینا گوپی که ئه وکات له جیهان دا باو بوو. به لام ئه و سیاسه تهش ولامده ر نه بوو. به گشتی کیه ریکی نیوان شا و ده ربار و هیزی کونه په رستی، وه ک هیندیک له ئاخونده کان و کهسانی شارلاتان، وه ک دهسته و دایره ی شه عبان بـی میشک، که پول و ئیمکاناتیان هه بوو و ولاتانی ئه مریکا و ئینگلیس پشتیوانی بوون له لایه ک و هیزی پـیشکه وتوو و نیشتمانی په ره ره له لایه کی دیکه، به توندی به رده وام بوو. دیاره به ره ی پـیشکه وتو پیکه وه هاوئا هه نگ نه بوون و دائیم حیزبی توده که زۆر به هیزبوو کارشکینی موسه دیقی ده کرد.

له و قالمه قالمه دا که ده وه ی هه لپژاردنی مه جلیسی ۱۷ ده بوو دهستی پـی بکا، سه رتیپ ئه فشار توس، سه روکی گشتی شاره وانی که دۆستی زۆر نیزیکی موسه دیق بوو رفیندرا و کوژرا.

هه‌لێژاردن له مه‌هاباد بۆ ده‌وره‌ی ١٧ مه‌جلیسی شو‌رای میلی

مانگی سه‌رماوه‌زی ساڵی ١٣٣٠ (١٩٥١) بۆ هه‌لێژاردنی نوێنه‌رانی پارلمان ئێران دیاری کرا. له‌ لایه‌ن حیزبی توده‌، بۆ شاری مه‌هاباد سارمخانی سادق وه‌زیری ده‌ست نیشان کرا. دوکتور مه‌حه‌مه‌د موکری (که‌یوان پوور) و جه‌غه‌رخانی حه‌یده‌ری و پاشاخانی ئاخته‌وڵی و نه‌وشیره‌وانی که‌ خه‌لکی سه‌قز بوو رۆژنامه‌یه‌کی ده‌ر ده‌کرد و مه‌لایه‌کی عه‌جه‌م به‌ ناوی ئیمامی خو‌یی که‌ ئه‌رته‌ش پشتیوانی لیده‌کرد، بۆ کاندیدای مه‌هاباد، خو‌یان پالاوت. هه‌روه‌ها سوله‌یمانی ئه‌نه‌وشیره‌وانی و ره‌حه‌متی شافعی‌ش کاندید بوون.

به‌ پێی قسه‌کانی غه‌نی بلوریان به‌ر له‌وی نوێنه‌ر بۆ مه‌هاباد دیاری بکری، حیزبی توده‌ داوای له‌ حیزبی دیموکرات کرد که‌ نوێنه‌ریک بنی‌ه‌ته‌ تاران تا پێکه‌وه‌ ئه‌و بابته‌ ته‌وتو‌ی بکه‌ن. ره‌حیمی سو‌لتانیان چووه‌ تاران و له‌گه‌ڵ حیزبی توده‌ له‌سه‌ر سارمخان سادق وه‌زیری ساغ بوونه‌وه‌. مه‌حه‌مه‌دی موکری به‌رپرسی کارگێری وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده‌ و فێر کردن بوو و له‌ ئه‌مریکا‌یه‌کان نزی‌ک بوو، وه‌ک نوێنه‌ری جه‌به‌هی میلی له‌ مه‌هاباد کاندید بوو. سه‌یر ئه‌وه‌ بوو دوکتور هاشمی شیرازی که‌ به‌ قسه‌ی غه‌نی بلوریان له‌ به‌شی پاراستنی حیزبی توده‌ له‌ ژێر ده‌ستی دوکتور یه‌زدی دا کاری ده‌کرد، هه‌و‌لی ده‌دا تا موکری ده‌نگ بێنێته‌وه‌.

سارمخانی سادق وه‌زیری

دوکتور شیرازی له‌ لاپه‌ره‌ی ١٦٩ کتێبه‌که‌ی دا داوای ئه‌وه‌ی ده‌لێ که‌ هه‌رچی ده‌یکرد کومیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی توده‌ی ئاگادار ده‌کرده‌وه‌، ده‌نووسێ که‌ "مۆلیر" کاربه‌ده‌ستی گه‌وره‌ی ئه‌مریکا‌یی له‌ تاران داوای لێ‌کرده‌وه‌ که‌ یارمه‌تی دوکتور موکری بکا و کارتیکیشی داوه‌تی که‌ پێشانی عومه‌رخانی شکاکی بدا. عومه‌رخانی شکاک چوونکه‌ سه‌وا‌دی نه‌بوو به‌ هۆی دوکتور شیرازی نامه‌یه‌ک بۆ شیخ حوسین کو‌ری شیخی بو‌ره‌هان ده‌نووسی. دوکتور شیرازی داوایه‌ ده‌چته‌ په‌سو‌ی بۆ لای مام عه‌زیزی کو‌ری قه‌ره‌نیا‌غای مامه‌ش که‌ خۆشه‌ویستی شا و سه‌ره‌هنگی ئیفتخاری بوو. به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ٢٠٢ بیره‌وه‌یه‌کانی

شیرازی، له‌وی مام عه‌زیز به‌ دوکتور شیرازی ده‌لێ که‌ دوکتور موکری وه‌دا‌وی کلا‌وی خوار که‌وتوو‌ه‌. ئه‌ورۆ ره‌ئێسی ستادی له‌شکر بانگی کردوته مه‌هاباد و پی‌گوتوو‌ه‌ که‌ شا ده‌ستووری داوه‌ که‌ دوکتور سه‌ید حه‌سه‌ن ئیمامی، ئیمام جومعه‌ی تاران ده‌بێ ببێته‌ نوێنه‌ری مه‌هاباد له‌ مه‌جلیس.

هه‌لێژاردنی ده‌وره‌ی ١٧ به‌ رواله‌ت ئازاد و کومیته‌ی چاوه‌دێر له‌ تاران و له‌ شاره‌کان پێکهات بوو. خه‌لکی مه‌هاباد که‌ تا ئه‌وکات له‌ ژێر زه‌بروزه‌نگی حکومه‌تی نێزامی دا بوون و ئه‌رته‌ش له‌ هه‌موو بواری‌که‌وه‌ ده‌سه‌لانی به‌ سه‌ر خه‌لک دا‌بوو، به‌ ته‌وا‌وی خو‌یان بۆ ده‌نگ دان به‌ سادق وه‌زیری ئاماده‌ کرد. سارمخان خه‌لکی سه‌نه‌ بوو که‌ له‌ شاری تاران داده‌نیشت. ئه‌و که‌سایه‌تیکی نیشتمانه‌په‌رو و زانا و وه‌کیلی پایه‌یه‌کی دادگوسته‌ری بوو. ئه‌و سه‌ردانی مه‌هابادی کرد و له‌ لایه‌ن

خه لکه وه پیشوازی چاکی لیکرا. نوینه رایه تی سارمخان بو ئه و دهوره یه ی مه جلیس رواله تیکی تاییه تی هه بوو و له ئیو خه لکی شاری مه هاباد دا ههستیکی نیشتمانی به هیزی پیکهینا و هه موو خه لک پشتیوانیان لیکرد.

کاتیک چه ند روژ بهر له هه لباردن، سادق وه زیری هاته مه هاباد. هیزی نیزامی ریژیم له دهروازه ی شار پیشیان پیگرت و ویستیان ساکه که ی پیشکن. سارمخان نازایانه له دژیان راوه ستا و رایگه یاند که تا نوینه ری دادستان نه یه نایه لی ساکه که ی پیشکن. ئه و هه لوسته ی سارمخان وه ره ی خه لکی بهر ز کرده و و کاتیک نوینه ری دادستان هات و سارمخان ریگا درا که بچته ناو شار، له گه ل پیشوازی بیوینه ی خه لک به ره و پروو بوو. ئه و له ماله حاجی سالحی خه پازی میوان بوو.

غه نی بلوریان ده نووسێ که له هه لباردن می جلیسی ۱۷ دا، سه رباز به شاردا بلاو بیو نه وه و نیزی که به ۲۰ که س له ئەندامانی حیزبان گرت و هه موو روژی به قۆلبه ستراوه یی به خه یابان دا ده یانگێرن تا خه لک بترسین. به لام ئه و زیندانیه نه بی گویدان به شه پ و زله ی سه ربازان له خه یابانه کان دا دروشمیان ده دا و داویان ده کرد خه لک نه ترسن ده نگ به سادق وه زیری بده ن.

یه کیک له کاره کانی ئەندامانی حیزب، دیاری کردنی "پاریزه رانی بهرگری کردن له نازادی هه لباردن" بوو. غه نی بلوریان له لاپه ره ی ۱۳۰ کتیبی ئاله کوک دا ده نووسێ: له ئەندامانی کوئی حیزب که به کوئه دیموکرات ده ناسران وه ک حوسی نی فروه هر، مسته فای سولتانیان، خه لیلی خوسره وی، وه هابی بلوری، سه دیقی حه یده ری و چه ند که سی تر کو میته یه کمان پیکهینا و چونکه ئه وانه ئیمه یان قه بوول نه بوو و به مندالیان ده زانین، ره حمانی قاسملوومان کرد به بهرپرسیان. به فره نه نگ کورده واریش ئه وکات نه ده کرا، کور بیته بهرپرسی بابی خو ی، به لام قاسملوو که خه لکی مه هاباد نه بوو، بی له بهر چاو گرته ی ئه وه ی که ئەندامی حیزب بی، ئیمه بو ئه و کاره که لکمان لیوه رگرت.

غه نی بلوریان له لاپه ره ی ۱۳۰ کتیبی "ئاله کوک" دا ده نووسێ به هو ی دوکتور قاسملوو که بهرپرسی که سایه تیه کوئه دیموکراته کانی حیزب بوو داوا له ئاغا کان کرا که ده نگ به سارمخان بده ن به لام ئه وان گوئیان که ئه گه ر ده ولت داوا بکا ده نگ به ئیمام جومعه خو یی بده ن، ناچارن ئه و کاره بکه ن.

ریژیم زو ری هه ول دا ده ست له ده نگ دان وه ربدا و به قازانجی شا بیگو پری و غه نی بلوریان له لاپه ره ی ۱۳۲ دا ده نووسێ حاجی سالحی شاتری که سه روکی ئه نجومه نی شار بوو، ئاگاداری کردوته وه که ده یانه وه ی بهر له بژاردنی ده نگه کان ده ستی تیوه ردن و به قازانجی خو یان بیگو پرن. غه نی بلوریان ده نووسێ که به چ چه رمه سه ری و کیشه و لیدان و کوتانیک توانیویه نه هیلن ده نگه کان بشیوینن و سه رجه م ئیمام خو یی وه ک نوینه ری شا ۳۲ ده نگ هینا وه و باقی ده نگه کان به سارم خانی سادق وه زیری درا.

عه بدولای قازی له کتیبی "ولای من" دا له سه ر ئه و هه لباردنه ده نووسێ: له بیرمه له روژی هه لباردن دا، خه لکیکی زو ر له گه په کی جووله کان که ئیستا بوته پاسازی شافعی کو بونه وه و

ده چوون تا له شاره دارى دهنګ بدن. ئيمه دهسته يه ك بووين له نيو خه لك دا ده گه راين و هه ولمان ده دا تا دهنګه كان به قازانجى سارم خان بگورين.

نه وكات خه لكى دپهاټ خوښه واريان نه بوو، ده بوو دهنګه كانيان بو بنووسرى. ئه من بو ئيحتيات به قه در ۲۰ دهنګى ته و ئايه تولايه ي كه ده ولته دى ده ست نيشانى كړدوو، له گيرفانم نابوو به لام به قازانجى سارم خان دهنګه كانم دهنووسى. دوايه به و فيله يان زانى و هاتن ئه منيان گرت و بردياڼه شاره دارى و له وى ته فسه ريك خستميه ژير پريسياران و گووتى بو وات كړدوو. ئه منيش ته و بهرگانه ي ئايه تولاك هم له گيرفانى دهره يانو گووتم ته و تا ئه من بو ته وهى ته بليغات ده كه م. ته و يش سه رى راوه شاندى و پيكنه و گووتى برؤ به لام ئاوا به ئاشكرا كارى وامه كه.

كه ريمى حيسامى ده لى كه راست له كاتى دهنګ دان دا، له تاران را بو شارى نه غده تيلگراف كرا كه هه لېژاردن ۱۰ روژ وه درهنګى كه وى. دواى ده روژ هه لېژاردن ده ستى پيكرده وه و سارمخان له مه هاباد له ۲۰۰۰ دهنګ ۱۸۰۰ دهنګ و له نه غده له ۴۸۰ دهنګ ۴۰۰ دهنګى هيناوه.

ماموستا هيمن له لاپه رى ۴۰ كتيبي تاريخ و روون دا له سه ر هه لېژاردنى ته و ده وره يه ي مه جليس دهنووسى: له ريفراندومى موسه ديق دا هيزى كونه په ره ستى وهيزى ئازاديخوازى زور باش راده ي ده سته لاتيان دهر كه وت، به تاييه تى له كوردستاندا. بو نمونه له شارى مه هاباد كه دهنګ دان ئازاد بوو و وهك گوتم هيشتا كونه په ره ستى و ئه رته ش كه م تاكورتيك جووله يان مابوو، ته نيا دوو كه س به قازانجى دهر بار دهنګيان دا، ته و يش وهك شاهيديكى زيندوو ئاگام لى هه يه لاويكى زور پاك و چاك له داخى چه پره وى ئه نداميكى بن كه لكى حيزب دهنګى دا و پتر له پينج هه زار دهنګ به قازانجى موسه ديق درا. به و هرا دياره خه باتى دژى ئيمپرياليستى چه نده ي په ره گرتبوو.

دهنګ نه هينانه وهى نوينه رى شا، له دهنګ دانى مه هاباد، بو ريژيم جيگاي سه رشورى بوو. بويه ئه رته ش و ژاندارمه رى به ئاشكرا هه ره شه يان كړد و كيشه يان بو خه لك خولقاند. ده ستيان له سندوقى دهنګه كان وهردا و سه ره راي ته وهى سارم خان زياتر له ۸۵ له سه دى دهنګه كانى هينابوو، به لام ريژيمى ئيران ريزى بو دهنګى خه لك دانه نا و حه سه نى ئيمامى، ئيمام جومعه ي تاران به نوينه رى مه هاباد ديارى كرا. دواتر كه سانپك له كوميسيونى هه لېژاردن شكايه تيان كړد، به لام كه س كويى نه دانى و دواى كوده تاي ۲۸ ي گه لاويز سارم خان گيرا و بو چه ند سال زيندانى كرا.

دواى ته و او بوونى هه لېژاردن، دوكتور موكرى چووه فه رانسه و له شوړشى ئيسلامى دا، گه راوه ئيران و بوو به سه فبرى ئيران له شووړه وى. له هه لېژاردنى سه رو ككومارى ئيران دا دا خو پالاوت به لام هه ر دوو ره ئى هيناوه.

زوربه ي نوينه رانى مه جليسى ۱۷ سه ر به شا بوون و موسه ديق هيچ كارى بو نه كرا. ته و ده بوو ته كليفى خوى له گه ل ته وانه روون بكاته وه. چونكه زور له و نوينه رانه، وهك ئيمامى به زورى و به فيل ببوونه نوينه رى داسه پاوى ريژيم به سه ر خه لك دا. بويه موسه ديق له هه ولى مانگى

گه لاویژ له ریځای رادیو تارانه وه داوای له خه لک کرد که ته کلیفی نه و و پارلمان روون که نه وه. یان دهنگ به مانه وهی یان نه مانى پارلمان بدهن.

موسه دیق له ۱۲ گه لاویژ له تاران و له ۱۹ گه لاویژ له همموو شاره کانی ئیران په نای بو ریفراندوم برد و داوا له خه لک بکا که به به لئ یان نه خیر دهنگ بو هه لوه شانه وهی پارلمان بدهن. شا دژی هه لوه شانده وهی پارلمان بوو بو به دوو سندوق داندرا. "به لئ" که دهنگ دان بوو به موسه دیق و "نه خیر" که دهنگ دان به ویستی شا. له مه هاباد سندوقی به لئ له مزگه وتی "هه باس ناغا" بوو و سندوقی نه خیر له حاجی سهید باییز بوو. له لایه ن حیزبی دیموکرات غه نی بلوریان و نه حمه د توفیق و هاشم حوسین زاده دیاری کران تا خه لکی گه ره که کانی شار بو دهنگ دان هان بدهن و کو بوونه وهیه کی گه وره که کومیتیه ی ژنانی حیزبی دیموکرات تیدا هه ل سوو بوو، له بهر ده رکی مزگه وتی هه باساغا پیک هات. له و شوینه غه نی بلوریان و عه زیزی یوسفی بهرپرسی بوون و هه موو خه لکی شار مه هاباد دهنگیان دا به به لئ موسه دیق و ته نیا یه ک که س دهنگی دا به نه خیری شا. نه و پرسه هه موو شاره کانی دیکه ی کوردستانی، وهک سته، سه رده شت، شنو، نه غه ده، بانه و ... گرته وه و دهنگ درا به به لئ و موسه دیق پارلمای هه لوه شانده وه.

دهنگ دان به نه مانى مه جلیسی ۱۷ زه بریکی گورچوو پر بوو بو شا و بو ده وله تی ئه مریکا و ئینگلیس و دیار بوو نه وان به هیچ شیوه یه ک نه و حه ره که تی شوړشگیرانه یه ی موسه دیق قبوول ناکه ن و ده ستیان کرد به دارشتنی پیلانیکى گه وره له دژی موسه دیق.

کۆمیتە‌ی کاک (کۆمیتە‌کانی ئازەربایجان و کوردستان)

هه‌رچه‌ند فرقه‌ی دیموکراتی ئازەربایجان دوا‌ی په‌نابردن بۆ شوورپه‌وی، دووباره به هۆی حیزبی کمونیستی ئازەربایجان له "باکو" ریکخستراوه، به‌لام حیزبی توده له ئێران دا هه‌ر ئه‌و به‌لایه‌ی به‌سه‌ر هینا که به‌سه‌ر حیزبی دیموکراتی کوردستانی هینا و کردییه لقی ئیاله‌تی خۆی. دوا‌ی رووخانی کۆماری کوردستان، حیزبی توده له کۆنگره‌ی دووه‌می خۆی دا پشتیوانی له مافی خودموختاری گه‌لی کورد و ئازەری کرد و له پلینۆمی ٦ ی حیزبی تووده دا که خه‌رمانانی ١٣٢٧ گیرا، بریار درا که درێژه به‌ وتووێژ له‌گه‌ل فرقه‌ بدریته‌وه و له‌ گه‌لاویژی ١٣٢٩ چوارچۆیه‌ی یه‌کیتی دوو حیزب په‌سه‌ند کرا. کۆمیتە‌یه‌کی هاوکاری به‌ ناوی کۆمیتە‌ی "کاک" که له ژێر کاریگه‌ری سیاسه‌ته‌کانی خۆی دابوو، له حیزبی دیموکرات و فرقه‌ی دیموکراتی ئازەربایجان پیکهینا. یه‌که‌م نوێنه‌ری به‌رپرسی کار له‌و کۆمیتە‌یه‌دا، هه‌وه‌ل سارمخانی سادق وه‌زیری و دوا‌یه دوکتور قاسملوو بوو.

په‌یوه‌ندی حیزبی دیموکرات له‌ گه‌ل حیزبی توده و فرقه‌ی دیموکراتی ئازەربایجان و هاتنی کادره‌کانی حیزبی توده بۆ ناو حیزب، بوو به هۆی ئه‌وه که ته‌شکیلاتی حیزب ورده ورده له زۆربه‌ی شاره‌کانی کوردستان وه‌ک سنه و سه‌قز و بانه و بۆکان و نه‌غه‌ده و سه‌رده‌شت و ورمی و ... په‌ره بستی‌تی و له زۆر جێگا، به‌ رواله‌ت کۆمیتە‌ی حیزب دا‌مه‌زری.

دوکتور قاسملوو له باسیکی میژوویی دا که له پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره ٢٧ له مانگی خاکه‌لیوه‌ی ١٣٦٨ چاپ بووه ده‌لی: ... کۆمیتە‌ی مه‌هاباد که پیکهات (که پاش کودیتای ٢٨ موردا‌د بوو به کۆمیتە‌ی کوردستان و ئه‌و وه‌خته له هاو‌پێانی سنه ره‌حمه‌تی شه‌ریعه‌تیش له کۆمیتە‌دا به‌شدار بوو) شیوه‌ی به‌رپۆه‌چوونی به‌م جو‌ره‌ بوو که له تاران کۆمیسۆنیکی پیک هاتبوو به‌ ناوی "کاک" (یانی کۆمیسۆنی ئازەربایجانی کوردستان). له‌و کۆمیسۆنه‌دا نوێنه‌ری ئازەربایجانی تی‌دا بوو که دیا‌ره کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی حیزبی تووده دیاری کردبوو و نوێنه‌ری کوردستانی تی‌دا بوو که ئه‌ویش حیزبی تووده دیاری کردبوو و ئه‌و وه‌خته "کاک سارم سادق وه‌زیری" بوو.

کۆمیتە‌ی "کاک" کاری ئه‌وه بوو که ده‌ستووراتی هه‌یه‌ته‌تی ئیجرائی حیزبی تووده‌ی به‌ رێبه‌رایه‌تی حیزبی دیموکرات را‌ده‌گه‌یاند بۆ جێبه‌جێ‌کردن. یارمه‌تی مالیشی ده‌دا، هه‌رچه‌ند زۆر که‌م بوو به‌ نیه‌به‌ت ئه‌و یارمه‌تی‌یه‌ی که ده‌درا به‌ ئازەربایجان و به‌ نیه‌به‌ت ئه‌و داها‌ته‌ی که حیزبی تووده ئه‌و وه‌خته هه‌ی‌بوو.

دوکتور قاسملوو له‌ په‌راوێزی لاپه‌ره‌ی ٢٣٧ کتیی چل سا‌ل خه‌بات دا ده‌نووسی که تا کۆده‌تای ٢٨ گه‌لاویژ، دوکتور حوسینی جه‌وده‌ت سه‌ره‌ره‌شتی "کاک" و سارم ئه‌دینی سادق وه‌زیری به‌رپرسی کوردستان بوو به‌لام به‌ دوا‌ی کو‌ده‌تا و گیرانی سارمخانی دا دوکتور قاسملوو بوو به‌ به‌رپرسی کوردستان و موه‌نده‌یس عه‌له‌وی بوو به‌رپرسی "کاک".

راهپښانی ټنډامانی حیزبی دیموکرات به هوۍ حیزبی توده

دوکتور قاسملو

له ژیر کاریگری به ستراوې ته شکيلاتی حیزبی دیموکرات به حیزبی توده، هیډیک په یوهندی نوۍ له بواره کانی ته شکيلاتی، فیر کردن و راهپښان، له نیو حیزب دا هاته ئاراهه. به دواۍ ته کتيف و کارا بوونی ټنډامانی حیزب له مه هاباد به تاییه تی به دواۍ سالی ۱۳۳۰ دا و به شداری چالاکانهۍ ټوان له خوږپښاندانه کانی میلی کردنی نهوت و جیژنی کریکاران و روژی ژنان دا، ټنډامانی حیزبی دیموکرات داویان له حیزبی توده کرد تا کادری سیاسی بو بارهپښانیان بنیړی.

حیزبی توده بو ریټوینی ټنډامانی حیزب، کریکاریکی کارخانهۍ چیتسازۍ نارد مه هاباد. ټو

په یوهندی به سارمخان سادق وهزیری، که رابیتی نیوان کومیتۍ حیزبی دیموکرات له مه هاباد و حیزبی توده له تاران بوو، هه بوو. سارمخان له روژنامهۍ "شبابز" دا کاری ده کرد و یه کیک له بهرپوه به رانی "کومه لی میلی خه بات دژی ئیستعمار" بوو.

که ریمی حیسامی له لاپهړۍ ۱۲۲ به رگی ۸ بیره وه رییه کانی دا دهنووسۍ که سارمخان سادق وهزیری بهرپرسی په یوهندی له گه ل حیزبی دیموکرات بوو و له سهره تا دا کریکاریکی کارخانهۍ چیت سازی به ناوی جهواهپریان نارد مه هاباد و پاشان دوکتور قاسملوویان نارد.

غهنی بلوریان له بیروه وه رییه کانی دا که چل سال دواتر له ژیر ناوی کتیبی "ټاله کوک" دا به هوۍ حامید گه وهری کو کراوه ته وه، به پیچه وانهۍ به لگه و نووسراوه کان، زور رواله تی نه ته وهی و سهر به خو بوون ده دا به که سایه تی خوۍ و به ته شکيلاتی ټوکاتی حیزبی دیموکرات که له گه ل راستیه کانی ټوکات یه ک ناگر نه وه. گهنی بلوریان په یوهندی حیزبی دیموکرات و حیزبی توده به هاوکاری نیوان دوو حیزب داده نۍ و له لاپهړۍ ۱۱۲ دا دهنووسۍ، که وهک ټنډامی حیزب هه ستمان کرد که کال و ساوین و پیوستان به یارمه تی هه یه. بویه بو پر کردنه وهی ټو بو شایه له گه ل ره حیمی سولتانیان و ره حیمی خه پازی چوونه لای فرقهۍ دیموکراتی ئازره بایجان. ټوانه نامه یه ک دهنووسن و ده چنه لای که سیک به ناوی ئیرانشه هری که نوپنهۍ لپرسراوی کومیتۍ "هومام" ی فرقهۍ دیموکراتی ئازره بایجان بوو و نامه که ی دده نی و داواک یان راده گه یه نن. ئیرانشه هری که نامه که ده خوینته وه ده لی، ټوکه سانهۍ که ټو نامه یه یان نووسیوه ده توانن ټو کارهش بکه ن.

غهنی بلوریان له لاپهړۍ ۱۱۲ کتیبی "ټاله کوک" دا له باسی په یوهندی حیزبی دیموکرات و توده دا دهنووسۍ:

کاره کانی موسه دیق له ساله کانی ۱۳۳۱ تا ۱۳۳۲

ته حریمی نهوت پشتی موسه دیقی شکاند و به لینییه کانی بو به جی نه گهی. ئینگلیس دهستی به سهر چهند که شتی هه لگری نهوتی ئیران داگرت و نهوه بوو به هوئی نهوه که شیرکه ته کانی نهوت له معامله له گه ل ئیران بترسن و حازر نه بوون نهوتی ئیران بکرن. له لایه کی دیکه هه چهند له هه وه له وه نیوان شا و موسه دیق په یوه ندیک دۆستانه له گوژی دابوو، به لام پی داگری موسه دیق له سهر ههقی دیاری کردنی وه زیری شهر، که شا به پاوانی خوئی ده زانی، بوو به کیشه ی گه وه له نتوان نهوان. ههروه ها شا به وهی که خزینه ی به تال بوو و فه قیری و نه داری به روکی خه لکی ئیرانی گرتبوو، توپه بوو. نهوه له موسه دیقی ده پرسی نه دی کوآ نهوه به لینییه ی که دابوو.

موسه دیق ئاگاداری راده ی خو شه ویستی خوئی بوو. بویه هه ولئ دا لهو رواله ته که لک وه رگری و له روژی ۲۵ پووشپه ری ۱۳۳۱ دهستی له کار کیشه وه. شا به پیچه وانیه ی رای خوئی، داوا له نه حمه دی قهوام که پیر و نه خو ش و که نه فت بوو کرد که ده ولت پیکی بنی. قهوام ههر که به ده سه لات گهی، له سهر رادیو وتاریکی بلاو کرده وه و هی رشی کرده سهر نهوه که سانه که به شیوه یه کی هه ستیارانه هه ولیان دا، نهوت میلی بگری. نهوه هی رشی کرده سهر ئایه تولآ نه بولقاسمی کاشانی گه وه رترین لایه نگری موسه دیق و بیزاری خوئی له وه ده پری که دین له سیاست وه ربرد.

له وکاته دا حیزبی توده به مه بهستی پشتیوانی له موسه دیق به فه وری دهستی به خو پشاندان کرد و هیندیک شوینیان تیکو پیک دا. روژی ۲۸ پووشپه ری ۱۳۳۱ ئایه تولآ کاشانی له دژ کرده وه یه کی تووند دا له دژی قهوام گوتی: ... نه من راشکاوانه ده لیم، که له سهر ته وای خه لکی موسولمان لازمه که له پیناوی جیهادی گه وه ردا، بو ئاخیرین جار لیبراوانه بیته مه یدان و به پارێزه رانی سیاسه تی کولونی بسه ملین که هه ولئ نهوان له به ده سه ته وه گرتنه وه ی دووباره ی رابردو مه حاله.

هاوکات جه به ی میلی به سه روکایه تی موسه دیق، روژی ۳۰ ی پووشپه ری، وه ک پشووی فه رمی راگه یاند و داوای له کو مه لانی خه لک کرد، که به دژی قهوام برژینه شه قامه کان. روژیک داوای نهوه ئیتلاعه، ئایه تولآ کاشانی به پشتیوانی لهو بانگه وازه گوتی: تا خوین له شاده ماره کانی من و نهوه میلیه من دابی، ناچمه ژیر باری نهوه ی که قهوام به سهر ئیمه دا حوکم بکا.

کاشانی قسه ی ئاخری کرد. کو مه لانی خه لک له تاران و شاره گه وه رکان به پشتیوانی موسه دیق و به دژی قهوام رژانه سهر شه قام. توندو تیژی نه یتوانی پیش به خو پشاندان بگری و قهوام نه یتوانی ولات ئارام بکاته وه. بویه ئیواره ی نهوه روژه، شا پشه کسه ی کرد و داوای له قهوام کرد له سه روکایه تی وه زیران ده ست بکیشی. قهوام یه کجی قبوولی کرد. ههر نه وکات به پیشناری شای، حوسینی عه لا، وه زیری ده ربار چوو مه جلیس و وه لاچوونی قهوامی راگه یاند و داوای له نوینه ران کرد که که سیک وه ک سه روکی وه زیران هه لبژیرن. له ۶۴ نوینه ری به شدار له مه جلیس دا، موسه دیق ۶۱ دهنگی هیناوه. شا ته وای نهوه پیشنارانه ی که موسه دیق پی له سهر داگرتن، قبوول کرد و جاریکی دیکه فه رمانی سه روکی وه زیری بو موسه دیق ده رکرد.

موسه ديق بۆ هيور كرده وهى دېدونكى شا سه بارهت به سياسته كاني خوځي، له پشتي قورئانيك، رسته يه كي نووسى و بوي نارد كه نووسرا بوو "ئهو قورئانم به گز داچي، نه گهر به دژى قانونى نه ساسى كاريك بكم و ريژيم ئيران بگوړم و بيكه مه سهركومارى.

به دواى ئه وه دا كه موسه ديق دهسه لاتى به دهست گرته وه، به پي پرياريك، مه جليس بۆ ماوهى ۶ مانگ دهسه لاتى بى سنوورى دايه و ئهو دهيتوانى بى پرسى مه جليس، ههر ياسايه كي بيهووى پيادهى بكا. له وكاته دا ئيران له دادگاي لاهه له كيشه له گهل لهندهن بردبوويه وه و ئيستا موسه ديق له وپهري توانا و خوشه ويسترين كه سي ئيران بوو. وهزارهتى شه پري كرد بوو به وهزارهتى بهرگري و له دهستى شا دهريئا و دوو جار دهسته لاتى بى سنوورى له مه جليسى ئيران وهرگرت، بۆ ئه وهى ههر كاريك كه پيخوش بوو به رپوهى بيا. ئهو كونسولگه ريه كاني ئينگليسى له شاره كاني ئيران داخست و ههرچهنده به پيى قانونى نه ساسى هه لوه شانى مه جليس له دهست شا دابوو، به لام موسه ديق ياساى پيشيل كرد و مه جليسى داخست و له نيو خه لكى كوچه و بازار دا رايگه ياند كه مه جليس ئيره يه.

هه لويستى موسه ديق له وه دهسته لاته ره هايه دا بو كورد و نه ته وه كاني ديكه شوئيستى و دژيو بوو و ئه وهش له ئورگاني "ئيراني نازاد" ي جبهه ي ميللى دهرده كهوت كه له سالى ۱۳۳۲ له نووسراوه كاني دا ره خنه ي له حيزبى توده دهگرت كه بۆ له بلاوكراوه كانيان دا دهنوسن گهلانى ئيران" ده بى بنووسن گهلى ئيران.

موسه ديق دژى خودمختارى بوو و به ليك بلاو بوونى ئيراني داده نا. به پي په راويژى لاپه رى ۱۹۵ كتيبي چل سال خه بات له نووسى دوكتور قاسملوو: موسه ديق له قسه كاني خوځي له مه جليسى شازده دا گه لاله ي قانونى پيشنيار كراوى ره زماراى به گه لاله ي ليك بلاو بوونى ئيران و پيكه اتنى خودمختارى له ئوستانه كان دانا. موسه ديق گوته: جبهه ي ميللى دژى ههر قانونيكيكه كه بيتته هوځى ليك بلاو بوونى ولات...

موسه دهيق له رفراندوميكي گشتى له ريكه وتى دووى ئووتى (۱۱ گه لاويژ) دا، به راده ي ۹۹/۴ له سه دى دهنگ مه تمانه ي خه لكى ئيراني بۆ به رپوه بردنى كاره كاني هيناوه.

نه گهر سه رده ميک موسه ديق دژى سيستمى ديكتاتورى بوو، ئيستا شاى بى دهسه لات كردبوو و بوخوځى ته واوى دهسه لاتى له دهستى خوځي دا كو كردبووه. ته نانهت ديارى كردنى وه زيرى ده رباريشى به سه ر شادا سه پانده بوو. ده فته رى كاري خوشك و براكاني شا ده ستيان به سه ر داگيرابوو و ده ستوريان پيدرابوو كه ئيران به جييلن. له ولامى ئهو پرسياره كه له وه ناترسى كه له نه بوونى مه جليس دا، شا له سه ر كاري لايبا، ده يگوت شا ئهو غيره ته ي نيه كه ئه من وه لا به رى. موسه ديق سه ردانى شاى نه ده كرد و نه ده هيشت بييني و له رپوره سمى سلاوى نه ورؤزى له ۱۳۳۲ دا خوځي له نه خوځى دا و نه چووه لاي ته نانهت به شيك له يارمه تى ديارى كراوishi ليري.

به پيى كتيبي "ساله كاني من له كوځشى سپي دا" سه روک كومار ئايزنهاور له و باوه رده دابوو كه دواى ئهو ريفراندومه موسه ديق زور له توده يه كان نيزيك بوته وه و چاوه پروانى ئه وه بوو كه رووسه كان ۲۰ ميليون دولارى بدهنى.

موسه ديق له به هاري ۱۳۳۲ له رووسه کان نيزيک بووه و ئه و بابته پو ئه مرکايه کان سهخت و گران بوو و به دهسته وه گرتی دهسه لاتی بی سنور سهره تای ناومیدی ئه مرکا بوو به نيسبته موسه ديق.

له و هه لومه رجه دا، حيزبی توده له هه موو ئورگانه کانی ده ولت به تاييه تی ئهرته ش دا ره خنه ی کردبوو و به نه هینی زیاتر له ۶۰۰ ئه فسه ری دهره جه ی بالای ئهرته ش ئه ندای بوون. ئه گهر رووسه کان زوریان پیخوش بوو ئینگلیس پی له ئیران بپی، ده بوو به هه موو توانایه ک هه ول بدن نه هیلن جی پی ئه مرکاش له ئیران بکریته وه و ئه و سیاسه ته له سه رانه ری دنیا په یروه ی لی ده کرا و دیارده یه کی جیهانی بوو. ئه و سیاسه ته له ئیران به حيزبی توده ئه سپر درا و پو ئه وان ببوو به نه خوشی کی هه میشه یی و دائیم به توندترین شیوه دژیایه تی ئه مرکایان ده کرد. ئه وان ئه مرکایان به ئیمپریالیزی له حالی په رستان دیان ده زانی و هه ولیان دا له پیش چاوی خه لک دزیوی بکه ن.

له و قوناغه دا له سه ر پیشنیاری موسه ديق شا ئاماده بوو ئیران به جی بلی. به پی قسه کانی شا، ئه و سه فهره ده بوو به نه هینی و به ریگی زهوی دا ب. چوونکه له وانه بووه خه لک پیبزانی و بینه فرۆکه خانه و نه یه لن شا بروا. شا ده بوو له ریگی عیراق و لوبنان ... پو ماوه ی دوو مانگ پو چاره سه ری نه خوشی بچی پو دهره وه ی ولت. شا ده لی له سه ر پیشنیاری موسه ديق ئاماده به و کاره بوو و ئه و گوتوویه پو ئه وه ی له ماوه یه دا له نه بوونی ئه ودا بتوانی هیندیك له سیاسه ته کانی به جی بگه یه نی. به لام ئه و سه فهره ئاشکرا بوو و موخالیفانی موسه ديق له دهر بار کو بوونه وه و داویان له شا کرد که بمیته وه.

موسه ديق ئه و قسانه ی رهد ده کرده وه و ده یگوت که شا پوخوی ئه و پیشنیاران ه ی کردووه و ته نانه ت ده لی که لایه نگرانی شا ویستیان له کاتی مالتاوی له گه ل شا، له ریکه وتی ۹ ره شه مه ی ۱۳۳۱ له دهر بار بیکوژن. له و پلانه دا چه ند ئه فسه ر له گه ل چه ند چه قوکیش ده بوو موسه ديق بکوژن. موسه ديق به دوی چاوپیکه وتن له گه ل شا، به دهرکه یه کی نه هینی دا، خو دی دهر باز کرد و په نای پو ستادی ئهرته ش برد.

هیندیك تاوانی دیکه ش ده درا پال موسه ديق و ده یانگوت که ئه و ده یه وی پاشایه تی قاجار ببوژنیته وه که پوخوی له و بنه ماله یه ی بوو. حوسین مه کی یه کیك له دۆسته نيزیکه کانی موسه ديق که دواتر له گه ل دژبه رانی موسه ديق که وت، ده لی که موسه ديق، ئه کبه ر میرزای سارمولده وله ی نارد ه ئوروا تا چاوی به منداله کانی محمه د حه سه ن میرزا وه لیعه هدی ئه حمه د شا، بکه وی. به لام دوکتور سیحه ت، دوکتوری تاييه تی ئه و گوتبووی منداله کانی محمه د حه سه ن میرزا، قبوولیان نه کرد بوو.

له رۆژه کانی هه وه لی مانگی خا که لیوه ی ۱۳۳۲ جه وانانی دیموکرات که سه ر به حيزبی توده بوون، ده ستیان به خویشاندان کرد و له گه ل لایه نگرانی ده ولت ده سه یه خه بوون و دروشمی دژی ده ولت و ئهرته ش و ئینگلیس و به تاييه تی ئه مرکایان دا. "یانکی (ئه مرکایی) پو دهره وه" سه رتوپی دروشمه کان بوو.

لهو وه زعه دا ئه مریکایه کان خواز یاری ئه وه بوون که ریکه وتنی ئینگلیس وه ک گشت په پیماننه کانی شرکه ته کانی نه وتی ئه مریکا له گه ل و لاتانی دیکه، به ریژه ی ۵۰ به ۵۰ بئ و ئه وه بۆ ئیران ده سکه وتیکی گه وه بوو. ئه مریکا نهیده توانی له وه باشتر بۆ ئیران رازی بئ چونکه په یوه ندی له گه ل گشت شرکه ته نه وتییه کان تیک ده چوو.

ئاخری پیشنیاری دانیشتنی هاو به شی نیوان ترۆمه ن و چرچیل، له مانگی فهوریه ی ۱۹۵۳ زستانی (۱۳۳۱) به موسه دیق کرا. ئه و پیشنیاره له بناغه دا دژایه تی ئه وتۆی له گه ل میلی کردنی نه وت نه بوو. موسه دیق رازی بوو و ته نانه ت له ده فته ری شیرکه تی میلی نه وت، شیرنی و میوه دانرا که جیژن بگرن، به لام له وکات دا موسه دیق چاوی به دوو کهس له مشاوه ره کانی که وت و په شیمان بووه وه و رازی به و قه رارداده نه بوو. زۆر کارناسی گه وه ری نه وت، ئه وه ی به گه وه ره ترین خه تای موسه دیق ده زانن.

له و سه رده مه دا ئایه تولا کاشانی و زۆربه ی دۆستانی موسه دیق که له جه به ی میلی یان نوینه ری مه جلیس بوون، ریگای خو یان له موسه دیق جوئ کردوه، که وتنه به ره ی دژبه رانی ئه و. سه ره لشکر فه زلولۆ زاهیدی وه زیری پیشووی ولات له کابینه ی موسه دیق دا و دوکتور موزه فیه ی به قایی کرمانی، نوینه ری تاران له مه جلیس دا، به تاوانی کوشتنی به پرسی شاره بانی له ژیر چاوه دیری دابوون. ئایه تولا کاشانی ری به ئه وان دا تا له مه جلیس مان بگرن. کاشانی و زۆربه ی مه لاکانی که مه ترسی ئه وه یان هه بوو ئیران بکه ویته ژیر ده سه لاتی کمونیسیم، خواز یاری مانه وه ی شا بوون.

ئه و کاره ی کاشانی بوو به هۆی توپه یی موسه دیق و ئه و به هۆی هاوکاره کانی توانی له مه جلیس دا، کاشانی له سه روکایه تی مه جلیس لاببا. چه ند روژ دواتر ده ولته ی موسه دیق به هۆی یه کیک له دۆستانی که وته به ره رخنه و لیپرسینه وه. موسه دیق نیگه رانی ئه وه بوو ده نگی زۆرینه ی لایه نگرانی، له مه جلیس له ده ست بدا، بۆیه بئ په یوه ندی به شاهه راسته وخو مه جلیسی هه لوه شانده وه.

موسه دیق نهیده توانی له دوو به ره دا به شه ری و ئه و کاره ژیرانه نه بوو. ئینگلیس توانی به ئه مریکای به سه لمینی که موسه دیق کمونیسیتی توخه و مه ترسیداره. هه یته ته کانی ئه مریکا و ئینگلیس پیکه وه دانیشتن و ئینگلیسی کان مه جبوور بوون له بازاری نه وت دا جئ پییه ک بده ن به ئه مریکایه. به مشیویه ورده ورده سیاسه تی ئه مریکا گۆردرا و له ئینگلیسییه کان نیزیک بوونه وه. ئه وان کهم کهم له هه ولئ دۆزینه وه ی کهسانی دیکه دابوون و سه ره لشکر فه زلولۆی زاهیدیان دیته وه. زاهدی پیشتر له ژیر فه رمانده ری ره زاشا دا، شیخ خه زعه ل که به پشتیوانی ئینگلیسییه کان له خوزستان قه یامی کرد بوو، گرت و نیشانی زولفه قاری پیدرا. ئه و له کاتی هاتی هیزه کانی ئینگلیس و رووس و داگیر کردنی ئیران دا، فه رمانده ری له شکری پارێزگای ئیسفه هان بوو. ئینگلیسییه کان گرتیان و بۆ ماوه ی ۳ سال بۆ فه له ستینیان دوور خسته وه.

ئاخر ئه مریکایه کان بۆ لابرندی موسه دیق به کوده تا، به و شه رته که دلئ شای به ده ست بینن، رازی بوون. شا ملی به و کاره نه ده دا و له ئینگلیسییه کان که ئه و به لایه یان به سه ر بابی هتیاوو، دردوئنگ بوو.

راپه‌پینی جوتیاران له سالی ١٣٣٢

گشت بواره‌کانی سیاسی و ئابووری فەرهنه‌نگی که به دواى کۆمار دا له کوردستان دا جیگیر ببوو، گۆرانکاری قوولێ له کۆمه‌لگه‌ی هه‌ژاری کوردستان دا پیکه‌یتا که مامۆستا هیمن له لاپه‌ره‌ی ٣٦ تاریک و روون دا ئاواى هه‌لده‌سه‌نگی: ... وه‌زعی خراپی ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی ولات و نه‌داری و ده‌ست‌کورتی زۆربه‌ی خه‌لک و زۆرداری کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولت و تاوان و خه‌یانه‌تی چینی ده‌سته‌لاتدار، بوو به هۆی راپه‌پینیکی فیکری بیۆینه‌ی زه‌حمه‌ت‌کیشانی کوردستان و هه‌ست به مه‌سئولییه‌ت کردنی رووناکییرانی شوێشگێر و له‌خۆبردووی نه‌ته‌وه‌که‌مان.

ئه‌و راپه‌پینه‌ فیکریه‌ و ئه‌و هه‌ست به مه‌سئولییه‌ت کردنه‌ بوون به هۆی ئه‌وه که چینی چه‌وساوه و توێژی رووناکییری کورد زۆر له جاران به ب‌روا‌تر و ئاماده‌تر له ده‌ورووبه‌ری حیزبی دیموکراتی کوردستان کۆ ببنه‌وه. پاش رووخانی کۆماری مه‌هاباد قه‌ت وه‌ک ساله‌کانی ٢٩ و ٣٠ و ٣١ و ٣٢ هه‌لومه‌رجی له‌باری عه‌ینی و زه‌ینی بۆ خه‌باتی ره‌زگار یخ‌وازان‌ه‌ی گه‌لی کورد له کوردستانی ئێران هه‌لنه‌که‌وتوه.

راپه‌پینی جوتیاران و زه‌حمه‌ت‌کیشان خه‌باتی نیشتمانی و ره‌زگار یخ‌وازان‌ه‌ی نه‌ته‌وه‌یی نه‌بوو. ئه‌و راستییه‌ له لاپه‌ره‌ی ١٢٠ کتییی "اسرار محاکمه قاضی محمد و یارانش" هه‌روه‌ها له به‌لگه‌کانی حکومه‌ت که له لایه‌ن فەرمانداری گشتی کوردستان، وه‌زاره‌تی کشوهر له‌سه‌ر جمجۆلی ئه‌ندامانی ده‌سته‌چه‌پی و راگه‌یندراوی حیزبی تووده، له ساله‌گه‌ری شه‌هید بوونی قازی محمه‌د له سالی ١٣٣٢ دا، ده‌رده‌که‌وی که ده‌نووسن له شه‌قام و کۆلانی و له‌سه‌ر تابلۆی دادگۆسته‌ری دا، وشه‌ی دزیو به‌ دژی کاربه‌ده‌ستانی بالای ولات نووسراوه و هه‌روه‌ها له لایه‌ن حیزبی تووده‌وه راده‌یه‌کی زۆر کارتی پیرۆزیایی جیژنی نه‌ورۆژ له مالان هاویشتراون.

مامۆستا هیمن له کتییه‌که‌یدا ده‌نووسی که له وه‌سهرده‌مه‌ دا حیزبی دیموکرات له ژێر کاریگه‌ری حیزبی تووده دا بوو و زیاتر گرنگی به خه‌باتی چینیایه‌تی ده‌دا و له حاس‌ت خه‌باتی نه‌ته‌وايه‌تی که‌مه‌ته‌رخه‌می نواندووه.

یه‌کیک له کاره‌کانی موسه‌دیق، به‌ربه‌ره‌کانی له گه‌ل ده‌سه‌لاتی یه‌کجار زۆری ئاگاهوت بوو که خاوه‌نی زه‌وی و زار و ده‌سه‌لاتی ته‌واو به‌ سه‌ر جوتیاران دا بوون. موسه‌دیق له جیاتی ئیسلاحتی زه‌ویوزار، یاسای ٢٠ له سه‌دی به‌ په‌سه‌ندی مه‌جلیس گه‌یاند. به‌ پێی ئه‌و یاسایه‌، دواى ئه‌وه‌ی ئاغا به‌شی خۆی ته‌واو له جووتبه‌نده وه‌رده‌گرت، ده‌بوايه ٢٠ له سه‌دی ئه‌وه‌ی وه‌ریگرتوه بیگه‌رپێتته‌وه بۆ شو‌رای ئاوابی و له‌وه‌ش ١٠ له سه‌د بۆ جووتبه‌ندان ده‌گه‌راوه و ده‌یه‌که‌ی دیکه‌ش، خه‌رجی کاروبار و پێداویستییه‌کانی ئاوابی ده‌کرا. ئه‌و یاسایه هه‌رچه‌ند چاره‌سه‌ریکی ئه‌ساسی و بنچینه‌یی نه‌بوو و ئه‌رته‌ش که لایه‌نگری شا بوو دژی بوو، به‌لام گوروتینیکی تایبه‌تی خسته‌ نێو دلی خه‌لکی دێهات. له لایه‌کی دیکه‌ش مالیکه‌کان به‌و یاسایه له راده‌به‌ده‌ر تو‌ره‌ بوون و به‌ به‌رتیل و هه‌ره‌شه و گو‌ره‌شه، به‌ گشتی به هه‌موو شی‌وه‌یه‌ک دژی ره‌عیه‌ته‌کان ده‌ست به‌ کاربوون.

له ژېړ کاریگه‌ری ټهو یاسایه و سیاسه‌تی حیزبی توده و شوینده‌واری ټهو وه‌زعه له سهر حیزبی دیموکرات، له کوردستان خه‌باتی کرېکاری و جوتیاری و دژایه‌تی له گه‌ل ټاغا و به‌ره‌ی نیمپریالیزم، روژ به روژ له په‌رستاندن دابوو. کومیت‌ه‌ی وه‌رزپړی دامه‌زرا و به رېکوپړکی ده‌ستی به کارکرد. ټه‌وان له مزگه‌وتان کو ده‌بوونه‌وه و سویندیان ده‌خوارد که پشتیوان و پشتگری یه‌ک بن. موسه‌دقیق که ټالا هه‌لگری ئی‌سلاحی زه‌ویوزار بوو له لای خه‌لک خو‌شه‌ویست و وین‌ه‌ی له هه‌موو مالان هه‌بوو و دروشمی یان مه‌رگ یان موسه‌دقیق، وپړدی سهر زاران بوو.

ماموستا هیمن له لاپه‌ره‌ی ۳۸ کتیبی تاریک و روون دا ده‌نووس: جوتیاره‌کانی کوردستانی ئیران له سالې ۱۳۳۱ - ۱۹۵۲ دا له دژي زوم و زور و چه‌وساندنه‌وه‌ی ده‌ره‌به‌گه‌کان راپه‌رین و بو یه‌که‌م‌جار له میژووی کوردستانی ئیران دا ناته‌بابی چینایه‌تی گه‌یشته راده‌ی ته‌قینه‌وه و چینی چه‌وساو‌ه‌ی ولاته‌که‌مان بو ماوه‌یه‌کی کورت له به‌شیکي کوردستان دا توانی به‌سهر چینی ده‌سته‌لاتدار دا زال ب.

جوتیاره‌کان ههر به هیزي خو‌یان توانیان له‌به‌ری فه‌یزول‌به‌گیان و چومی بوکان و چومی مه‌جیدخان و شامات و به‌شیکي محال ب خوی‌ن‌رېژي و ټازار دان و خراپه، ټاغا‌کان له گوندان ده‌ربکه‌ن و به خاوو‌خیزانه‌وه له شاری بوکانیان په‌ستیون و له‌ویش دا گه‌مارو‌یان بدن و به په‌له خه‌ریکی چه‌کدار بوون بن.

محهممه‌د نووری شاعیری گه‌وره‌ی کورد که له رووداو‌ه‌کانی سالې ۱۳۳۲ له ناوچه‌ی بوکان دا رو‌لی سهره‌کی هه‌بوو، له لاپه‌ره‌ی ۵۸ کتیبی "شه‌ویک و خه‌ویک" دا باسی هو‌کاره‌کانی ټهو راپه‌رینه ده‌کا و ده‌نووس، که موسه‌دقیق ده‌یه‌ه‌ویست له دی‌هات دا ټالو‌گوریکي دنیا په‌سه‌ند به قازانجی وه‌رزپړان پیک بی‌نی، به‌لام له‌گه‌ل محهممه‌د ره‌زا شا، یه‌ک را نه‌بوون و ټهو جیاوازی بو‌چوونه کاری له‌سهر هه‌لسوکه‌وتی ره‌عیه‌ت و ټا‌غایان کرد و ټا‌غا‌کان لایه‌نگریان له شا و ره‌عیه‌تیش له موسه‌دقیق ده‌کرد. تا له مانگی گه‌لاو‌پژي ۱۳۳۲ شا هه‌لات بو به‌غدا و له‌وی را به‌ره‌و ټورپا تیبی‌ته‌قاند.

محهممه‌د نووری له لاپه‌ره‌ی ۵۹ کتیبه‌که‌یدا باسی کوده‌تا ده‌کا و ده‌نووس: کاتیک ټامریکا و ئینگلیس و ټورپا زانیان دوکتور موسه‌دقیق به قه‌ولی په‌تو و په‌نايه، به‌رگری له هو‌م‌نه‌ی کو‌مونیسته‌کان پیناکرئ و چه‌ند وه‌زیریکي هو‌گر به کو‌مونیسته‌کانیشی له کابینه‌ی دا هه‌یه، وه‌په‌له که‌وتن و به‌رنامه‌ی کوده‌تایان به ده‌ستی سپه‌ه‌بود زاهیدی دارشت. دواي سی روژ که کوده‌تا سهری گرت، شایان ناره‌دوه بو ئیران و موسه‌دقیقش گیرا. جا وه‌ره ټه‌وجار که‌رئ بی‌نه و مه‌ره‌که‌ی بار که! داموده‌زگای لایه‌نگرانی شا که‌وته‌ن پالاوتی (پاکسازی) ټه‌رت‌ه‌ش له تا‌قمه‌کانی کو‌مونیستی و "چه‌پ" ی و خاوین کردنه‌وه‌ی پایه‌گای شا و ئیداران له لایه‌نگرانی، مارکسیست و کو‌مونیست و دژبه‌رانی رېژیمی شا. له دی‌هاتیش دا ټا‌غاوت و مالیکه‌کان به‌ربوونه ټالان کردن و ده‌رکردن و کوشتنی ره‌عیه‌ته سهر‌بزپوه‌کانی لایه‌نگری موسه‌دقیق، که پینان واده‌بی خه‌رج و پیتاک و بېگاری له گوندان دا نامین. هه‌تا نیزیکه‌ی مانگ و نیویک، بگره و به‌رده و هه‌ل هه‌ل، له دی‌هاتان دا

سپهری شوومی خوئی خست بووه سهر ره عیته روژه ره شه کان. خوا ده زانی له و بگره و بهردانه دا چهند مال تالان کران و و دهر به دهری هه نده ران بوون.

ناته بایی و دژایه تی نیوان دوو چینی ئاغا و ره عییه ت، له کوردستان دا، له ناوچه ی بوکان گه یشته حاستیکی ئه وتو که له ربه ندانی ۱۳۳۱ جوتیارانی، گوونده کانی گۆل، ئالبلاغ و یه کشه وه، له ناوچه ی ئه حمه دی کۆر و دوايه له ناوچه ی فه یزولابه گی، دژی ئاغاوه ت راپه رین. ئاگاگان گوونده کانیا ن به ره و شاری بوکان به جیه یشت. ئه و راپه رینه ناوچه ی فه یزولابه گیشی گرته وه. جووتیاران له چۆمی مه جیدخان، شامات و شارویران و ناوچه ی سندووس، کومیتیه ی خویان دامه زراند. نوینه ری ئه و کومیتانه هه ولیان دا تا یاسای سه دی ۲۰ که له لایه ن ده ولّه ته وه په سه ند کرا بوو، پیاده بکه ن. چونکه ئه رته ش و ده ولّه ت نوینه رایه تی دوو ئۆرگانی جیاوازیان ده کرد و کوردستانیش هه مووکات له ژیر هیژموونی و زه ختی ئه رته ش دابوو، ئاشکرا بوو که جوتیاران به شیوه ی ئاسایی سهر نه ده که وتن. بویه ئه و راپه رینه، رواله تیکی توند و تیژی به خووه گرت. ئه ندامانی حیزبی به ئاشکرا لایه نگری جوتیاران بوون. له ولاشه وه سه ره هه نگ مزه فهر زه نگه نه فه رمانده ی پادگانی مه هاباد، به له شکریکی کۆک و پۆشته، به هانای دهر به گه کانه وه چوو و چه کی له ئیختیار نان.

که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۸۷ به رگی ۲ ی پیدچوونه وه دا دوا ی ئه وه ده لی که وه رزیره کان ئاگاگانیا ن له گوونده کان دهر کرد ده نووس: ... ئاگاگان روو ده که نه بوکان له ژیر سه رکردایه تی و دمراستی قاسماغای ئیلخانیزاده دا کۆ ده بنه وه، چه ک له ژاندارمه وه رده گرن بۆ په لاماردانی گوونده کان خو ئاماده ده که ن.

ئاغاوه ت به پشتیوانی هیزه کانی ده ولّه ت، بی به زه یانه جوتیاره کانیا ن سه رکوت کرد و ته نانه ت بیه شکه ی مندالی چهند مانگه یان به لانکه وه له چۆمی هاویش ت. سه رتیپ موزه فهری له گه لّ دهر به گه کانی سه قز و بوکان و محالّ و شارویران به تانک و توپ هیرشیا ن کرده سهر جوتیاران و تیکیان شکاندن و لاشه ی دیا ن وه رزیره ی شو رشیگیریا ن به چۆمی بوکان دادا.

شاعیر محه ممه د نووری که له هاوینی سال ی ۱۳۳۲ له ئاوا یی گۆلی میرزای برا یماغا، بوو، له لاپه ره ی ۶۰ کتیبی "شه ویک و شه ویک" دا، له سهر ئه و راپه رینه ده نووس: کوتیا ن له و کاته دا، ده سته یه ک گۆپال به ده ست و تفه نگ له شان، شالوایان بۆ مالّه مامۆستا شیخ عیزه دین بردووه. رامکرده لای برا یما ئاغا ی قاره مان ی و پیمگوت: پیتوایه جوانه، ده سته یه ک چۆماغ به ده ست هه لکه نه مالی سه یید و عالمیکی وا که ئه و پۆکه له کوردستان دا هاوتای نییه؟ کوتی نه مزانیوه. خیرا برۆ بابچین و بزانیین کین و بۆ چوون. به په له گه یشتینه پێش دهرکی مالی مامۆستا. ده سته یه ک کوته ک به ده سته ی ئاغاوه ته کانی لاه، دهره ی هه ساره که یان دابوو. سه یزاده ی ژنی مامۆستا به درێژایی هه ساره که یان شاله که ی له سهر عهرزی راخست بوو که وه سهر شاله که نه په رن. برا یما ئاغا ی قاره مان ی پیاویکی دیندار و له سه ره خو به ئابروو بوو. که ئه و دیمه نه ی دی نا ره حه ت بوو و چۆماغ به ده سته ی ته کاندنه وه و چووینه ژووری. مامۆستا له گۆشه یه کی دیوه که هه لّروشکا بوو و

سه‌یزاده‌ی خیزانیشی له په‌نای خزی بوو. برابم ئاغا چووو پی‌شی و ده‌ستی ماچ کرد و کوتی "سه‌ید ئه‌من له خه‌جالتی جه‌دی تۆ له قیامه‌تی چۆن سهر هه‌لینم؟ به جه‌دی تۆ ئه‌و به‌رنامه‌ی له گۆلێ، پیاده ده‌کری کار و ویستی من نییه. مامۆستا فرمیسکی هاته خوارێ و هیچی نه‌گوت. ئه‌من هه‌لمدایه و کوتم: ئاغا‌ی قاره‌مانی، ده‌بوو رینه‌ده‌ی خزم و خیش ره‌عبیه‌ته‌کانی خۆیان به کوتانه‌وه‌ی ره‌عبیه‌تی "گۆلێ" تۆ چاو‌ترسین که‌ن؟ له پاشان برابما‌غا زۆری دل‌خۆشی مامۆستا‌ی داوه و داوا‌ی لی‌بور‌دنی کرد و هاتینه‌ده‌ری.

غه‌نی بلوریان له لاپه‌ره‌ی ۱۱۹ کتییی "ئاله‌کۆک" دا ده‌لی له کۆتایی پاییزی سا‌لی ۱۳۳۱ کیشه‌ی نیوان موسه‌دیق و بنه‌ماله‌ی په‌له‌وی زۆر زه‌ق ببوو و هیندیک له ئا‌غایانی ده‌وروبه‌ری بۆکان زه‌ویان به خه‌لک فروشت بوو پاره‌که‌یان وه‌گرت بوو به‌لام حازر نه‌بوون قه‌باله‌ی زه‌ویکانیان بده‌نی. یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ که زه‌وی ک‌ری بوو ناوی حاجی قاسم بوو که به‌رگ دروو بوو. ناوبراو خه‌لکی له‌و خۆ کۆ ده‌کاته‌وه و به فیتی جه‌به‌هی میلی ئیران دنه‌یان ده‌دا که دژی ئا‌غاکان راپه‌رن. غه‌نی بلوریان له درێژه‌دا ده‌نووسێ که کومیته‌ی حیزب له مه‌هاباد بۆ پی‌شگیری له روودا‌وی ناخۆش، عه‌زیزی یۆسفی و غه‌نی بلوریان نارده بۆکان تا به‌رگری له کیشه‌که بکا و له درێژه‌دا له لاپه‌ره‌ی ۱۲۱ دا ده‌نووسێ: ئیمه زۆرمان هه‌ول‌دا بۆکان ئارام بکه‌ینه‌وه، به‌لام بنه‌ماله‌ی "ئیلخانی زاده" کان به پشتیوانی تیپی مه‌هاباد به سه‌روکایه‌تی "موزه‌فه‌ری زه‌نگه‌نه" کۆلیان نه‌دا. سه‌رئه‌نجام راپه‌رینه‌که شکلی عه‌مه‌لی به‌ خۆوه گرت. له ژماره گون‌دیک‌دا فتوداله‌کان گون‌دیه‌کانیان په‌لاماردا و له ژماره گون‌دیک‌ی تر گون‌دیه‌کان ئه‌و کاره‌یان کرد. ئه‌وان مال و عه‌نباری چه‌ند فتودال‌یکان تالان کرد و چاله‌ گه‌می ئه‌وانیان ده‌ره‌یتنا. جوتیاره‌کان چه‌کدار نه‌بوون و به‌ شنه‌ و داسان هیرشیان ده‌کرده سهر مالی چۆل‌کرای ئا‌غاکان. بنه‌ماله‌ی ئیلخانی زاده، مالی حاجی قاسمی خه‌یاتیان له بۆکان سوتاند. حاجی قاسم رایکرد و من سا‌لی ۱۳۳۲-۱۹۵۳ ئه‌وم له "زینوی شیخی" دیته‌وه که به‌رگ درویه‌تی ده‌کرد.

له درێژه‌ی ئه‌و روداوه‌دا، ده‌ربه‌گه‌کان به پشتیوانی ئه‌رته‌شی ئیران هیرشیان کرده سهر خه‌لکی بۆکان و خه‌ریکی ده‌ستدریژی بۆ سهر نامووسی خه‌لک بوون که ۱۲ کچ له ترسان خۆیان له چۆمی بۆکان هاویشته و خنکان و له گون‌ده‌کانیشدا مالی وه‌رزیره‌کانیان تالان کرد و به‌مجۆره به‌سهر بزووتنه‌وه‌ی جوتیارانی ناوچه‌ی بۆکاندا زال بوون.

ئه‌وانه‌ی که ده‌ستیان له راپه‌رینه‌که‌دابوو گیران و دوور خران و ده‌ربه‌ده‌رکران. سه‌دان که‌س له مال‌ه‌کانیان ده‌رکران که هیندیک‌یان په‌نایان بۆ ئا‌وییه‌کانی ساروقامیش و حاجیابات برد. کاتیک که ئا‌غاکان ویستیان له‌ویشیان هه‌لقه‌نن، سالار میرزا فه‌تاحی قازی بێ ئه‌وه‌ی چه‌کی هه‌بێ، هه‌رشه‌ی کرد که به‌ چه‌ک جابیان ده‌داته‌وه به‌ گوته‌ به‌ پیا‌وه‌کانی ده‌ستور دابوو تا "تفه‌نگان له دیواران ده‌رینن" و به‌ مشی‌ویه‌ هه‌ره‌شه‌که‌ی سه‌ری گرت و ئه‌و خه‌لکه‌ی که په‌نای بۆ ئه‌و گون‌دانه برد بوو، پارێزان.

هەر له‌وباره‌وه که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۲۱۳ به‌رگی یه‌کی کتێبه‌که‌ی ده‌نووسێ: له گونده‌کانی ئارنه و قه‌لاتان و دیلان‌چه‌رخ ۱۳ مائی قه‌ره و جوتبه‌نده‌یان ده‌رکرد بوون. له باڵجی میرزا سه‌دیق مامی غه‌نی بلوریان، مائی ئیمه‌ی ده‌رکرد بوو. له ناوچه‌ی بۆکان به‌ ده‌یان مائیان ده‌ر کرد بوون و له هه‌یج کوێ رایان نه‌ده‌گرتن.

پیاوه‌تی و ئینسانیه‌ت و ئازایه‌تی خاڤه‌ خاڤه‌ی سه‌دری قازی نابێ له بیر بجێته‌وه. زۆر له‌و مآله‌یه‌ی ده‌رده‌کران ئه‌و له گوندی گوێجگه‌لی و برایمبات خانووی ده‌دانی و رایده‌گرتن.

که‌ریمی حیسامی هەر له‌وباره‌وه له لاپه‌ره‌ی ۹۱ به‌رگی ۲ پێداچوونه‌وه ده‌نووسێ: له ناوچه‌ی سندوس خاوه‌ن مَلکی گونده‌کانی (حه‌لب و کوێک و یونسلیان) که به (ماله خه‌لیلی) ناسراون، هه‌موو وه‌رزیره‌ ده‌رکراوه‌کانی گونده‌کانی (قه‌لاتان و دیلان‌چه‌رخ و قارنه) په‌نا ده‌ده‌ن و ده‌یان‌هاوێننه‌وه. له ناوچه‌ی شنۆ (موزه‌فه‌رخانی زه‌رزا) مالّه (برایم لێتانی) راده‌گرێ و خانوو زه‌وی و جیگای ده‌دات. مالّه برایم لێتانی سه‌رده‌سته‌ی وه‌رزیره‌ی راپه‌ریوی ناوچه‌ی بۆکان و مه‌حالی یه‌خته‌چی بوو. ناوبراو ده‌رده‌که‌ن و له هه‌یج کوێ راینه‌گرن تا له ناوچه‌ی شنۆ خۆ ده‌گریته‌وه. بنه‌ماله‌ی لێتانی هه‌میشه‌ له ریزی تیکۆشه‌رانی حیزبی دیموکرات دابوون و له پیاوه‌تی و جوامیری دا به‌ ناوبانگ بوون.

ئه‌جار به‌ قسه‌ی غه‌نی بلوریان هێزی ئه‌رته‌ش له مه‌هاباد ۷۰ تا ۸۰ که‌سی گرت بوو هه‌روه‌ها زۆر بنه‌ماله‌ی وه‌رزیره‌کان رایان کرد بوو بۆ مه‌هاباد و دوايه‌ش له سه‌ر داوا‌ی ئاڤاگان، هه‌یندیک له ره‌عیه‌یه‌که‌ن بۆ ئاوا‌ی داشخانه‌ راگوێزران که تازه‌ ساز کرابوو.

جیا له‌وانه ئه‌ندامانی حیزب ئه‌وانه‌ی که له ده‌ورانی کۆماری کوردستان دا زیندانی بوون و هه‌م ئه‌وانه‌ی که له رێبه‌ندانی ساڵی ۱۳۲۷ گیرابوون، وه‌ک سولتانی حاجی باغر (سولتاناغا شیخ ئاقایی) که ئازاد ببوون، ترس و خۆفیان نه‌ما‌بوو و چالاک ببوون. ئه‌وانه له زۆربه‌ی ئیعترازه‌کانی دژی شا، بۆ پشتیوانی کردن له موسه‌دیق به‌شداریان ده‌کرد و له رێنمونی و هاوکاری راپه‌رینی جوتیاران له ساڵی ۱۳۳۱ دا ده‌ستی بالایان هه‌بوو.

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۸۵ به‌رگی ۲ پێداچوونه‌وه له‌سه‌ر دامه‌زرانی کومیته‌ی وه‌رزیره‌یان ده‌نووسێ: له کوردستان له‌سه‌ر رێنۆینی حیزبی توده به‌ شیوه‌ی خه‌باتی سه‌رانسه‌ری ئێران و له ژیر چاوه‌دێری کومیته‌ی مه‌هاباد (کومیته‌ی گشتی وه‌رزیره‌ی کوردستان) له‌م که‌سانه‌ی خواره‌وه پێک دێت: سولتانی شیخاڤایی، که‌ریمی حیسامی، سه‌دیقی خاته‌می، هاشم اقل الطلاب، سه‌ید ره‌سولێ کولته‌په‌). خه‌باتی وه‌رزیره‌ی کوردستان شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی بۆ خه‌بات به‌ریوه‌ ده‌بات. یه‌که‌م کومیته‌کانی وه‌رزیره‌ی له دێهات ناوی حیزبی توده‌یان له‌سه‌ر نیه و به‌ ناوی (حیزبی دیموکرات) کار ده‌که‌ن.

دووهم له گونده‌کان شورا‌ی ۵ که‌سی داده‌مه‌زرینن، شه‌رتیش نیه ئه‌ندامی حیزب بن. ئه‌ندامانی شورا سویند ده‌خۆن که پشتی یه‌ک بگرن و خه‌یانه‌ت به‌ یه‌کتر نه‌که‌ن.

ماموستا هېمن ده لې ده بوايه له وکاته دا حيزی ديموکرات دروشمی خه باتی چه کداری هه لگرتبا و جله وی نه و شوړشهی به ده سته وه گرتبا که زوربه ی شوړشگيرانی نه و راپه رینه نه دنامی حيزی ديموکرات و حيزی توده بوون.

له سهر وه زعی نه وکاتی نه و راپه رینه که ریمی حيسامی له لاپه رهی ۲۰۸ به رگی يه که می بيره وه ريبه کان ده نووسی که کوميته ی حيزب له نه غه ده دواي هه لسه نگانندی وه زعی جوتياران به گشتی، چهند پرياری گرینگی دا و هه ولې دا تا جموجولې ناغاگان بخاته ژيرچاوه دیری و هيزی به رگری له لاوان پیک بينی و مهر و مالاتی وهرزپران که زهوت کرابوو و بو فروشتن ده ناردرانه بازاره کان، بستينته وه.

ناکار و کرده وی ناغا و نه رته ش له روژنامه کانی تاران دا دهنگی داوه به لام له کوتایي دا راپه پړینی جوتيارانی ناوچه ی بوکان به هوې ناغا و هيزه کانی ده ولت سهرکوت کرا. ناغاگان، نه و وهرزپړانه ی که به روالل سهر بزيویان کرد بوو، له گوونده کانیان دهرکردن. ههر له و په يوه ندييه دا، له نه غه ده که ریمی حيسامی و کاک حه مده ی قادری "کاپيتان قادری" و مسته فاي ناغا مه جید، کاک سه عه د، نه حمه د حه لېب، مه حمود حه لېب، سه ديقی عه لایي، حه مده ی خامی، هه مزه ناشه وان، مه حمه مده ی سوفی ره سوو و قاسمی پينه چی، گيران.

فستیوالی جیهانی لاوان له بوخارست

که ریمی حيسامی

له سالی ۱۳۳۲ حيزی توده پريار دا که نوينه رانی لاوانی ديموکرات له فستیوالی جیهانی لاوان، له بوخارست به شدار بن. بو نه و مه به سته له ۱۵ جوزه ردانی ۱۳۳۲ لاوانی شاری مه هاباد و هينديک شويی دیکه، له باغی میکائیل کوښونه وه و ئاهه نگیان گیرا. له کاتی به پړيوه بردنی نه و به رنامه يه مزه فهری فهرمانده ی پادگان له نه کاو فهرمانی به هيزی ديژبانی و شاره بانی دا تا ته قه له به شداران بکه ن و لاویک به ناوی حه سهن ره مه زانی کوژرا و چهند که س دیکه برينداربوون. ئاهه ننگ تیکچوو و لاوان تهرمی حه سهنی ره مه زانیان هه لگرت و به ره و شه قامه کانی شار وه ریکه و تن. خه لک رژانه سهر شه قام و شه پری ده سته ويه خه له گه ل هيزه نه منيبه کان ده ستي پیکرد.

له ناکام دا ۴۰ تا ۵۰ که س له خه لکی شار گیران. دوايه خه لک به حورمه ته وه جه نازهی حه سه نیان ناشت.

به دواي نه و رووداوه دا، ههر نه و شه وه هينديک له کادر و نه دنامانی حيزب له تيلگرافخانه مانیان گرت و راسته وخو په يوه نديان به دوکتور موسه ديقه وه گرت و دواي نازاد بوونی گيراوه کان و سه زای قاتلان و ده ست دريژه دهرانی نه و جنایه ته يان کرد. دواي چهند روژ زيندانييه کان نازاد

کران و بو ریزگرتن و پیزانیین له خه‌لک، زیندانییه‌کان به تیکرا چوونه تیلگرافخانه و له‌وێرا سه‌ربه‌رزانه، به‌رهو مال بونه‌وه.

دواتر چه‌ند که‌س وه‌ک که‌ریمی حیسامی و خه‌لیل سه‌دیقی و عیسمه‌تی سه‌لیمی، وه‌ک نوینه‌ری لاوان بو تاران هه‌لبژێردان که له‌وێ ته‌نیا که‌ریمی حیسامی بو به‌شداری له‌ فستیوالی جیهانی لاوان له‌ بوخارست دیاری کرا. خه‌لیلی سه‌دیقی که ده‌نگ خوشیکی به‌ ناوبانگی مه‌هاباد بوو، له‌ تاران به‌رنامه‌یه‌کی گورانی کوردی به‌رپوه‌ برد که له‌ لایه‌ن به‌شداریوانه‌وه به‌ باشی پێشوازی لیکرا.

جیی ئاماژه‌یه‌ غه‌نی بلوریان له‌ لایه‌ره‌ی ۱۳۶ کتیی "ئاله‌کۆک دا باسی رووداوی کوشتنی هه‌سه‌ن ره‌مه‌زانی ده‌کا و ئه‌و پێیویه که له‌ سالیادی روژی کرێکاران دا ئه‌و رووداوه‌ قه‌وماوه. هاوکات له‌ گه‌ل به‌رپوه‌ چوونی فستیوالی لاوان له‌ بوخاریست، ولاتی ئێران شه‌ژا و کودیتا کرا. نوینه‌رانی ریکخراوی لاوان، یه‌ک له‌ وان که‌ریمی حیسامی، دوا ته‌واو بوونی فستیوال، له‌ رینگای به‌نده‌ر په‌هله‌وی گه‌رانه‌وه بو ئێران. کاتی که‌ گه‌یشتنه‌ به‌نده‌ر په‌هله‌وی هه‌موویان یه‌کجی ده‌سه‌سه‌ر کران و و له‌ فه‌رمانداری نیزامی سه‌ر و سمیلیان تاشین و دوا یی‌چورمه‌تی و لیدان بردیاننه‌ شاری ره‌شت. دوايه‌ له‌وێشرا بردیاننه‌ تاران و پاش چه‌ند روژ به‌ زه‌مانه‌ت ئازاد کران. ماوه‌یه‌ک دوا کوده‌تا، روژیک که‌ریمی حیسامی له‌ ته‌وریز توشی هه‌مه‌زه‌ خه‌لیل ده‌بی که له‌ ئاگاهانی ناوچه‌ی شامات بوو و له‌ گه‌ل روکنی دووی ستادی ئه‌رتشه‌ هاوکاری ده‌کرد و دژی حیزبی توده و دیموکرات بوو. به‌ پێی لایه‌ره‌ی ۲۴۳ به‌رگی یه‌کی بیره‌وه‌رییه‌کان، به‌ که‌ریم حیسامی که زیاده‌ له‌ هه‌د لایه‌نگری رووسان بوو ده‌لێ، باسی رووسانم بو بکه. که‌ریمی حیسامیش به‌ ده‌نگی بلێند ده‌لێ: مه‌به‌ست یه‌کیته‌ی کۆماره‌کانی سووییه‌تی سوسیالیستی‌یه؟

هه‌مه‌زه‌ خه‌لیل ده‌لێ: ئه‌تۆ واشی گه‌وره‌ مه‌که‌ ئیدی. رووس هه‌ر رووسه ...

کومیتیه‌ "کوردستان"

دوکتور قاسملوو له‌ باسیکی میژوویی دا که له‌ پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره‌ ۲۷ که له‌ مانگی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له‌ سه‌ر ریکخستنی حیزب له‌ پاش کوده‌تا ده‌لێ: له‌ سایه‌ی تیکۆشانی ئه‌و لاوانه که زه‌مانی دوکتور "مصدق" پێش هات تا راده‌یه‌ک ئیمکانات بو تیکۆشان ئاماده‌ کرابوو. له‌ پێشدا کومیتیه‌یه‌ک پێک هات به‌ناوی "کومیتیه‌ی مه‌هاباد" که پاش "۲۸مرداد" کرا به‌ "کومیتیه‌ی کوردستان".

له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌ کوردستان دا عه‌زیز یوسفی، ره‌حمه‌توڵا شه‌ریعه‌تی، غه‌نی بلوریان و عه‌بدوڵا ئیسحاقی و دوکتور عه‌لی مه‌وله‌وی، قادر شه‌ریف، ئه‌سه‌د خودایار کاری حیزبان راده‌په‌راند. قاسمی سولتانیان، عه‌وڵا هه‌کیم‌زاده و یونسی بلوریان. ئه‌ندامانی په‌یوه‌ندی دار به‌ کومیتیه‌ی شار

مه‌هاباد بوون و هاوکات له گه‌ل ئه‌وانه، له لایه‌ن حیزبی توده، کوردیکی کرماشانی بۆ یارمه‌تی له گه‌ل ریکخراوی لاوان، دیاری کرابوو که له کوبوونه‌وه‌ی کومیتة‌ی شار دا به‌شدار ده‌بوو. له په‌یوه‌ندی له گه‌ل کاری ئه‌و کومیتة‌یه‌دا، جه‌لیلی گادانی و سه‌عاده‌ت، کچی پوره‌توبا به به‌فر و سه‌رما و سه‌خه‌لتی و بۆ وچان، له کار دابوون. هه‌روه‌ها خاغه‌ خاغه‌ی قازی، کچی شه‌هید سه‌دری قازی، یه‌کیک له تیکۆشه‌رانی به‌ توانای ئه‌وکات بوو که چه‌ند جار له لایه‌ن کاربه‌ده‌ستانه‌وه هه‌ره‌شه‌ی لیکرا، به‌لام له هیچ یارمه‌تی و هاوکارییه‌ک دریغی نه‌کرد و ماله‌که‌ی دائیم ناوه‌ندی کۆبوونه‌وه‌ی ئه‌ندامانی حیزب بوو.

له‌گه‌ل دژوار بوونی خه‌بات و تیکۆشان، ره‌حیم سۆلتانیان و که‌ریم وه‌یسی حیزبیان به جیه‌یشت. له زستانی سه‌ختی ساڵی ۱۳۳۲ دا، ئه‌سه‌عه‌دی خودایار که چوو بوو بۆ عیراق، گه‌راوه‌ بۆ کوردستانی ئێران و له ئاوابی قه‌ره‌چه‌لان چاوی به که‌ریمی حیسامی که‌وت. نامه‌ی غه‌نی بلوریان و ۱۳ هه‌زار ته‌نی دایه.

له‌سه‌ر پیناسه‌ی هزر و بیرى ئه‌ندامانی حیزب له‌و قۆناغه‌دا دوکتور قاسملوو له‌ باسکی میژوویی دا که له پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره‌ ۲۷ که له مانگی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۶۸ چاپ بووه‌ ده‌لی: به‌لام هه‌ر له‌و وه‌خته‌دا دوو جه‌ره‌یان هه‌م فکری و هه‌م له‌ شیوه‌ی کاردا، له‌و کومیتة‌یه‌دا که ریه‌رایه‌تی بوو به‌رچاو ده‌که‌وت: یه‌کیکیان پاشماوه‌ی جه‌ره‌یانی ژ - کاف بوو (بۆیه‌ ده‌لیم ژ - کاف، چونکه‌ حیزبی دیموکرات له‌واقیع‌دا ماوه‌ی ئیمکانی فه‌عالیه‌تی یه‌کجار که‌م بوو، له‌ حالیکه‌ دا ژ - کاف ییشت ته‌قریبه‌ت زه‌مینه‌ی دوو ساڵ، سی ساڵ فه‌عالیه‌تی هه‌بوو). شیوه‌ی فکركردنه‌وه‌ی ژ - کاف له‌بارى بیروباوه‌په‌وه‌ دوو شتی تێدا بوو: یه‌که‌م ناسیۆنالیزمیکی تۆخ که داواى رزگاری هه‌موو میللته‌ی کوردی ده‌کرد، که ئه‌و شیوه‌ بۆچوونه‌ له‌ چاپه‌مه‌نی حیزبی دیموکراتی ئه‌و وه‌خته‌شدا دیاره‌، دووه‌هه‌م، له‌بارى کاره‌وه‌ شیوه‌یه‌کی عه‌شایری هه‌بوو که ئه‌م شیوه‌ کاره‌ له‌ کۆمه‌لی کورده‌واری خۆمان هه‌لقۆلابوو و فه‌ردی بوو نه‌ک ده‌سته‌جهمعی...

...به‌لام جه‌ره‌یانی دووه‌هه‌م که پاش کۆمار به‌ تایبه‌ت ده‌ستی پێ کردبوو و له‌ زه‌مانی "مصدق" و پاش "مصدق"یش زۆر به‌رچاو بوو، جه‌ره‌یانی تووده‌یی بوو.

به‌ داواى کوده‌تای ۲۸ گه‌لاویژ و بۆ هه‌لۆیستی حیزبی توده، چه‌شنیک باوه‌ر به‌ خۆ بوون و بیرى گه‌رانه‌وه‌ بۆ هیمای نه‌ته‌وه‌یی و دوورکه‌وته‌وه‌ له‌ حیزبی توده، له‌ نێو ئه‌ندامانی حیزب دا پیک هات. له‌و کاته‌دا کومیتة‌ی مه‌هاباد بریار دا که ئالای کوردستان، له‌ سه‌ر شاخه‌کانی ده‌وروبه‌ری شار بچه‌قینێ و له‌ سه‌ر دیواره‌کانی شار دروشم بنووسێ. ئه‌ندامی توده‌ی کوردی کرماشانی، دژی ئه‌و بریاره‌ بوو. هه‌رچه‌ند کومیتة‌ی حیزب له‌ مه‌هاباد ویستان که‌ حالێ بکه‌ن که ئه‌وه‌ ئه‌وانن بریار ده‌دن، به‌لام ئه‌و گویی نه‌دا به‌و قسانه‌ و نه‌یده‌سه‌لماند و ده‌یگوت حیزبی دیموکرات چه‌س؟ من هه‌وه‌ل جاره‌ ئه‌م قسه‌یه‌ ئه‌بیسیم. من ته‌نیا حیزبی توده‌ ده‌ناسم. به‌مشیه‌یه ئه‌و کۆبوونه‌وه‌ به‌جیه‌یشت.

له سه رما و سه خله تی ئه و ساله دا، کادری کرماشانی حیزی توده، په لپی گرت که ده بی بگه پشته وه بو تاران. ههروه ها سوله یمان موعینیش نه خوش کهوت بوو و ده بوايه بو لای دوکتوری پسپور بچته ته ورزی. ئه وانه نه ده کرا به سواری ماشین به ئازادی به پری بکری. به ناچار که ریمی حیسامی به شه و، به زه حمه تی زور، به شاخان دا، له شار دهربازیان ده کا و ده یانگه په نیته ته ورزی. کومیتته ی حیزب له شه وی دووی رییه ندان دا، پلانی هه ل کردنی ئالا و نووسینی دروشمه کانی به باشی به ریوه برد. هیزه کانی ریژی می به و چالاکییه له راده به دهر نیگه ران بوون و خه لکیکی زوریان گرت و زوریان لیدان. ته نانه ت دوای لیدان و کوتانی زور، هیندیک که سیان وه ک مه حموود خوسره ویان داغ کرد.

شکستی کوده تای دژی گه لی له سالی ١٣٣٢

کیشه نهوت و کیشهی شا و کردهوهکانی موسه دیق له مه جلیس دا و پشت تیکردنی هیندیک له دوستانی موسه دیق و نه بوونی ئارامی و خراپ بوونی وه زعی گوزهرانی خه لک، ریگی پیکهاتی کوده تای خوش کرد.

له کاتانه دا موسه دیق به ئاشکرا دژایه تی شای ده کرد و دهسته ی سازمان دراوی ده ناردده شاره کان تا به دژی ئه و خویشاندان بکه ن. چوونکه ئه مریکایه کان یارمه تی پیوستان به موسه دیق نه کرد بوو، ئه و خویشاندانانه پی ئه وانیشی گرتوه و ته نانه ت له چهند موسه شاری ئه مریکاییش درا. له و سه روبه نده شاهدوخت ئه شرفی په هله ووی خوشکی شا که بۆ ده ره وه ی ولات دوور خرابووه، له سويس په یوه ندی به ئه مریکایه کانه وه گرت. دوايه به دزی گه راوه بۆ ئیران و براکه ی هان دا تا موسه دیق وه لاوبا. سوپه یا ئه سفه ندیاری ژنی شا له بیره وه رییه کانی دا که به ناوی "کۆشکی ته نیایی" بلاوی کرده وه، ده نووسن که شه ویک له ولامی پرسیاریکی شا دا که گوته ئه ری به راستی ده بی موسه دیقی له سه ر کار وه لابنیم؟ ولامی شای داوه و لپی توره بوو و پیگوت: پناو بیژت لیده کا، چی دیکه هه قت نییه خو ت ئاوا داماو و غه رقی ماتم و غه م بکه ی. ده بی بیته به و پناوه، که په سه ندی من بووی، به خو ت داوه ره وه. ئه گه ر موسه دیق له سه ر کار بمینته وه، ئیرانی پیشکش به رووسان ده کا!

هه ر ئه و شه وه، شا بلینی وه لانانی موسه دیق دا. کاتی خو ی، حوسین مه کی که له ئیران دا به سه ربازی له خو بردووی نیشتمان به ناوبانگ بوو، جاریک له سه ر ئه و تونده رییه ی که موسه دیق له گه ل شا کردی لپی ده پرسن که ناترسن که کوده تات لیکه. موسه دیق له ولام دا ده لی که ئه وه ی بیه وه ی کوده تا بکا به شق لپی ده ده م.

سه یر له وه دا بوو ئه و کوده تایه که دارێژ ترا، ناوی "چه کمه" یان "بوت" یان تیپا (تی. پی. ئاژاکس) یان "پوتین" ... بوو و مه به ست به شق وه ده رنان بوو.

له وه زعیکی ئه و تو دا ئه مریکا، کریمیت روزویلتی ناردده ئیران تا هه لومه رچی کودیتا پیک بیی. ئه و ده ستی کرد به ره شه دان به هه والده ره کان تا به دژی موسه دیق بنووسن. هه ره ها به پا ره و به رتیل، توانی رای بی هیندیک له پارلمان تاره کان بگۆرێ. روزویلت هیندیک له لاته کانی تاران بۆ پیکه یانی کیشه وه لا و ئالوژی و کاری تیکده رانه دامه زراند تا له شه قامه کانی تاران دا به روا له ت، پشتیوانی له موسه دیق بکه ن و دروشمی کمونیستی بده ن. ئه و جار روزویلت له به رانه ر به وانه دا، ده سه ته یه کی دیکه دامه زراند، تا له گه ل ئه وانه به شه ر بین.

جلیل گادانی له لاپه ره ی ٨٧ نیو سه ده تیکۆشان دا ده نووسن: دوا ی سی سال که به لگه نه هینی یه کانی به رچاو ده خرین و بلاو ده بنه وه ده رده که وێ که ئایدین روزویلت نوینه ری تاییه تی سیای ئه مریکا بۆ ئه م مه به سه ته به پا ره وه ها تبووه تاران و بۆ ئه وه ی نه بیدری و نه ناسرێ، له

سفارته تی ئه مریکا ده په توو یه کییه وه ده پچړی و له ماشینیک دا درېږ ده کړی و ده چټه کوشکی شا و بې ئه وهی که س بزانی هه ر له و ماشینه دا مولاتاتی په کتر ده که ن و به دوو درېږی له سهر پیلانه که ده دوین.

له سهره تا دا که م که س ئه مریکایان به دارېږه ری ئه سلی ئه و کوده تابه ده زانی و ئه وه کاتیک ئاشکرا بوو که کر میت روزولت نه وهی سهر کو مار روزولت و سهر وکی پېشووی سیا له قبرس، له کتیبیک دا به ناوی "دژی کوده تا" نه هیښیه کانی ئاشکرا کړد. ئه و ۳ هه وتو پېش له کوده تا هاته ئیران. پېشتر له لنده ن له گه ل ئینگلیسیه کان ساخ بیو وه و پلانی کوده تای دارشت و به پرسایه تی به رنامه که ی به ستو وه گرت.

پلانی ولانانی ئه و جاره ی موسه دیق به م شیوه یه بوو که ده بوو شا دوو فرمانان دهر بکا. په ک وه لانانی موسه دیق، دوو هه م دانانی سهر له شکر زاهیدی به سهر وکی وه زیران که پېشتر به تاوانی سیخوړی بو ئالمانی نازی له لایه ن ئینگلیس و ئه مریکاوه گیرا بوو. به پیی قانونی ئه ساسی ئیران، وه لانانی سهر وکی وه زیران له ئیختیاری مه جلیس دابوو، به لآم به پیی ره وال، شا ده یتوانی له نه بوونی مه جلیس دا که موسه دیق ئینحلالی کړد بوو ئه و کاره بکا. ئه حمده شای قاجار له رابردودا، زور جار ئه و کاره ی کړد بوو. ئه گهر موسه دیق رازی به و فرمانه نه بایه، ده بوو سهر له شکر زاهیدی موسه دیق و کابینه که ی ده سبه سهر بکا و بوخوی ده سه لاتی ته واوی به ده ست بگری.

به ر له کوده تا شا له گه ل مه له که سوره یا چوونه شاری کلارده شت له شمالی ئیران. له وی له روژی ۲۳ گه لاوېژ فرمانی وه لانانی موسه دیق و دانانی زاهیدی واژو کړد. سهره ننگ نیعمه تولای نه سیری به پرسای گاردی سه لته نه تی له سه عه تی ۱۱ شه و روژی ۲۴ گه لاوېژ فرمانی شای به زاهیدی گه یاند. به لآم به یانی زووی روژی دواتر، واتا روژی ۲۵ فرمانی شا به موسه دیق گه یشته. له شه وی ۲۵ گه لاوېژ، سهره ننگ نیعمه تولای نه سیری به هیژکی نیزامیه وه چووه ماله موسه دیق و له لایه ن شایه وه فرمانی له سهر کار لابر دنی بو برد و پیی رادگه یاند که له لایه ن شایه وه، سپه هبود زاهیدی بوته سهر وکی وه زیران.

موسه دیق که گوا یا به هو ی حیزبی توده له کوده تا ئاگادار کړا بوو، ئه و فرمانه ی به جه عل و ده ستر کرد زانی و پیی سهر بوو که بو به و بیوه ختیبه به هیژی چه کدار، فرمانی لابر دنی دراوه و له بیر هه ریبه کانی ده لی: ئه گهر ئه و بر یارم له روژی رووناک دا پیگه یشته و ملکه چ نه بام، ئه وکات ئه من که سیکی یاغی بووم.

موسه دیق به فه وری ده ستووری گرتنی نه سیری دا. هیژه کانی لایه نگری موسه دیق له ته واوی شار جیگیر بوون و نوینه رانی دژی موسه دیق و ئه فسه رانی مه شکوک دژ به موسه دق ده سبه سهر کران. به شی زریی ئه رته ش که ده بوو به دوا ی راگه یاندنی فرمانی شا، ده سبه کار بې، هیچی بو نه کړا. شا بې ئه وهی که س ئاگادار بکا هه لات بو به غذا و له وېشرا به ته یاره یه کی ئینگلیسی به ره و ئیتالیا تی ته قاند. به یانی زوو کر میت روزولتیان به تیلگراف له خه و هه ستاند که پلانه که ی سهری نه گرتو وه و پیان گوت که خوی دهر بازکا، دهن ده کوژری.

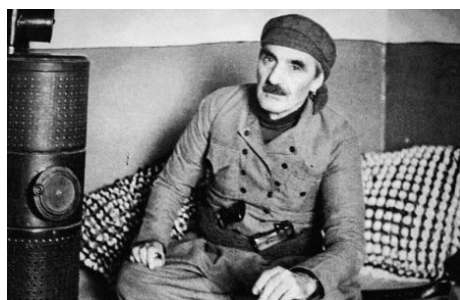
گه ږان پشکنيين بۆ دۆزينه وهی زاهدی دهستی پيکړد و بری ۱۰ ههزار تمه ن جايزه بۆ گرتنی دیاری کړا. له روژنامه کان دا شا به خائين و نيشتمان فروش و جنايه تکار نيوزهد کړا و ههروهها دهستور درناوی شا له ريژهی بهیانی و ئیوارهی سهربازان دا بسړيته وه و زوربهی په يکه رهکانی خوی و بابی سهره وژير کړان.

خه لک به هه لاتنی شا و سهرنه که وتنی کوده تا، رژانه سهر شه قامه کان و دهستیان به خوشی و شادی کرد و روژانی ۲۵ و ۲۶ گه لاويز له سهرانسهری ئيران، ميتينگ و خوييشاندان سازکړا و سرودی شاهه نشاهی جیی خوی دا به سرودی نيشتمانی و دروشمی پيکهنانی حکومه تی کوماری درا. روژی ۲۶ گه لاويز به بونهی هه لاتنی شا، له زوربهی شاههکانی کوردستان دا خوشی و شادی کړا و ميتينگ پيکها. له مه هاباد له مهیدانی مزگه وتی هه باس ناغا، ميتينگیکی گه وره به به شداری زوربهی کومه لانی خه لک به پړیوه چوو. دوکتور حه سهن ئه یوبی و حه سهن داودی و سه ديق حهیده ری و سهید عه زیزی ئه یوبیيان قسه یان کرد و دوو خوشک به نوينه رایه تی فرقهی ديموکراتی نازه ربايجان وتاریان دا. ئه و جار ماموستا هيمن شيعری به غدا نیوهی رييه ت بیی، خوينده وه که ئاوايه:

به غدا نیوهی رييه ت بی

خاین، خويړی، دروژن، به دفره، شه پانی، سهرشوپر
پیاوکوژ، تاوانبار، پروپره ش، ناکه س، ملهور، دیکتاتور
خه لکی ئيران به دهس تۆ کرابوون زینده به گور
ئه وه تۆی لیت قه ووماوه، دهریان په راندووی هه ی گور
ده برۆ ئه ی شاه ی خاین به غدا نیوهی رييه ت بی
ئه ی دوژمنی ئازادی، ئه ی نوکهری ئیستیعمار
به دهس تۆ چوونه سهردار، مه زن، پيشه واه، سهردار
به دهستووری بيگانه ده سوورا چه رخی ده ربار
زال بوو به سهر ده ربارا، پاله، جووتير، کريکار
ده برۆ ئه ی شاه ی خاین به غدا نیوهی رييه ت بی
که ی سپهری خودا بووی، ئه ی سپهری نه هاتی
له سایه ی تودا ديمان شه ر و گرانی و قاتی
له خزمه ت باوکی خوتدا له پیاوکوشتن راهاتی
ههر که خه لک لیت راسا، بوی ده رچووی و هه لاتی
ده برۆ ئه ی شاه ی خاین به غدا نیوهی رييه ت بی
پشتت له ميله ت کردووه په نات بردووه بۆ دوژمن
به دره قه ی ريگای تۆ بی تووک و نزا ی پیاو و ژن

دوژمنی گهل هه‌میشه به مه‌رده‌ی شا ده‌چن
 ههر دیکتاتور تئ‌ده‌شکئ، ههر گهلن رزگار ده‌بن
 ده برۆ ئه‌ی شاه‌ی خاین به‌غدا نیوه‌ی پ‌یه‌ت بئ
 گزیری گوئ له‌مست بووی تو بۆ شیرکه‌تی نه‌فتی
 کلکی ئاغات کیشراوه بۆیه هینده که‌نه‌فتی
 پ‌یمان‌هوه نووسابووی، ههر وه‌کوو قیل و زه‌فتی
 نه‌که‌ی بگه‌پ‌یه‌وه، حالا که رفتی . . . رفتی
 ده برۆ ئه‌ی شاه‌ی خاین به‌غدا نیوه‌ی پ‌یه‌ت بئ
 مه‌هاباد - ۱۳۳۲/۶/۲۶

مامۆستا هه‌یمن

له‌و م‌یتینگه‌دا به‌رپرسانی ئیداری شار، وه‌ک
 حیشمه‌ت و حاجی سمساری که به‌رپرسی پۆست و
 تیلگراف و دادستانی مه‌هاباد بوون و لایه‌نگرانی
 شا، وه‌ک حه‌سه‌نی داودی به دژی ر‌یژیم وتاریان
 خوینده‌وه. ههر له‌وکاته‌دا ئ‌یوی شه‌قامه‌کانی شاری
 مه‌هاباد وه‌ک زۆربه‌ی شوینه‌کانی دیکه‌ی ئ‌یران
 گوپردرا و شه‌قامی په‌هله‌وی به ۲۵ ی گه‌لاو‌یژ و
 شه‌قامی شاپور به شه‌قامی پ‌یشه‌وا ئ‌یود‌یر کران.
 ئه‌وجار موسه‌دیق له‌ فکری ئه‌وه‌ دابوو که کاری
 شائ ته‌واو بکا و کو‌تایی به بنه‌مال‌ه‌ی پاشایه‌تی په‌هله‌وی ب‌ئ‌ئ‌.

سه‌رکه‌وتنی کو‌ده‌تای دژی گه‌لی له‌ سالی ۱۳۳۲

به‌ دوا‌ی ت‌یک شکانی کو‌ده‌تا، کرمیت روزو‌یلت هه‌لنه‌هات و بریاری دا به دزی له ئ‌یران
 م‌ی‌ئ‌یت‌ه‌وه و به‌رنامه‌که به ئاکام بگه‌یه‌نی. زۆر که‌س له کاره‌کانی ئه‌و به گومانن و ده‌ل‌ین که‌س
 ناتوانی له‌ ماوه‌یه‌کی که‌م دا، ئه‌و کارانه بکا و ده‌ب‌ی زیاتر له سه‌ری بکو‌لد‌ر‌یت‌ه‌وه.
 ت‌یکشکانی کو‌ده‌تا و هه‌موو ئه‌و خو‌شی و شادی و ئازادییه، ته‌نیا س‌ی رو‌ژی خایاند و به‌رواله‌ت
 به‌ره‌ی پ‌یشه‌کو‌توو کارقایمی نه‌کرد و هه‌ول نه‌درا به یه‌گرتوو‌یی و وریایی کاره‌کان به باشی
 به‌ر‌یوه‌به‌رن و نه‌ه‌ی‌لن بۆ جار‌یکی دیکه، کو‌نه‌په‌ره‌ستی ده‌سه‌لات به ده‌سته‌وه بگ‌ر‌یت‌ه‌وه. ئه‌و
 قسه‌یه‌ی مامۆستا هه‌یمن ته‌واو له‌ج‌یی خو‌ی دایه که له لایه‌ره‌ی ۳۷ کت‌یبی تاریک و روون، له‌سه‌ر
 موسه‌دیق ده‌نووس‌ئ: به‌ بروای شه‌خسی من ئه‌و پیاوه مه‌زنه هه‌له‌یه‌کی م‌ی‌ژوو‌یی کرد، ئه‌ویش
 ئه‌وه بوو ئه‌وه‌نده‌ی به گ‌ژ دوژمنی ده‌ره‌وه‌دا چوو به گ‌ژ دوژمنی ناوخو دا نه‌چوو.

عەبدوللای قازی لە کتییی "ولاتی من" دا دەنوووسی: ئەوجار پاش ۲۴ سعات مووسەدیی تیکچوو، ئەمن چوووبوومەوێ و ئەگەر گەرامەوێ لە نزیك ئاویی لاجینی پێیانگووتم مووسەدیی تیکچوو. وەك بروسکەیهك لێمدا زۆر نارەحەت بووم. گووتم ئاخر چۆن تیکچوو؟ گووتیان وەللا شا هاتەوێ. ئەوجار هێمن هەلات. لێیان پرسى بوو ئەوێ چیه، گووتبووی: ئەوجار نۆرەى منە که بەغدا نیوێ رێهەم بێ.

کرمیت رۆزویلت سەرەتا بە ناوی لایەنگرانی موسەدیی و کمونیسم، دەستەیهک لات ولوتی رژانده ناو شەقامەکان که دەبوو دوکان و بازارەکان تالان بکەن و پەنجەرەکان بشکێنن و تەقە لە مزگەوتان بکەن. دوايه دەستەى دیکە که لایەنگرانی یاسا و دژى هەرەج مەرەج بوون، دەبوو هێرشیان بۆ بکەن. بە پێى بەرنامە لە رۆژى چوارشەموو ریکەوتى ۲۸ گەلاوێژ ۱۳۳۲ تەواوی ئەو دەستە لات و لوت و چەقۆکێشانە، بە دروشمی زیندەباد شا و مەرگ بۆ موسەدیی، بە پشتیوانی ئەمریکا و ئینگلیس لەچەند قۆڵەو، رژانە شەقامەکان. لە سەرەتا دا رادەیان کەم بوون بەلام وەرده ورده زۆر بوون و بە هۆی ئەوێ که لە گەل دژکردهوێ هێزە ئەمنیهەکان بەرەورو نەبوون، لە گەل هیزی نێزانی هێرشیان کردە سەر شارەبانی و ئیدارات دەولەت و ئیزگەى رادیۆ و دەستیان بەسەر داگرتن.

سەرلەشکر فەزلوللای زاهیدی لە حەشارگە هاتەدەر و بە سواری تانک چووێ کۆشکی سەرۆک وەزیران و خۆی وەک سەرۆک وەزیرانی دیاریکراو لە لایەن شایەوێ ناساند و بەلێنی گەرانەوێ شای دا.

لەوکاتە دا هێزێکی ئەرتەشی پەلاماری ماله دوکتور موسەدیقیان دا که لەگەل بەرەبرەکانی توندی پارێزەرەکان، سەرھەنگ مومتاز و سەروان عەلى ئەکبەرى شوچاحیان بەرەوروو بوو. بەلام بێسەرۆبەرى و کەس بەکەسى دەولەتى موسەدیی و سستى و بێبەرنامەیی هێزە نیشتمانی پەرەوێکان لە لایەک و تەوژمى ئەو پەلامارە و بە بەرنامەبوونی لایەنگرانی شا لە لایەکی دیکە، بە رادەیهک بوو که دوکتور موسەدیی خۆی پێرانی گێرا و خۆی شاردهوێ. لە تەقە و لیکدانى ماله موسەدیی دا نزیك بە ۱۰۰ کەس کوژران.

هەر لەوکاتە دا سەرلەشکر باتمانقلیچ لە ستادی ئەرتەش، فەرماندەرى بەستووه گرت و بۆ بەدەستەوێ گرتەوێ شاری تاران، لەشکری دووی زریی، رەوانەى شار کرد. هاوکات لە کرمانشاهێشەوێ سەرھەنگ بەختیار، خۆی گەیانده تاران و بەمشپۆهێ هێزەکانی سەر بە شا بە ئاسانی دەسلەتیان بە دەست گرتەوێ. موسەدیی هەلات و کودەتا سەرکەوت. شا که ۲ رۆژ پێشتر بۆ دەرەوێ ولات هەلات بوو، خێرا گەراوێ و ئەو رۆژە، بە رۆژى خوشبەختی ئێرانیان نیودیر کرا و بوو بە رۆژى یاری بەختی ئازمایى.

لە دەیان هەزار لایەنگری موسەدیی و حیزبى تودە که رۆژانی پێشتر شەقامەکانیان قوورغ دەکرد، هەوالێک نەبوو. باس لەوێ دەکرا که موسەدیی لە ترسی لایەنگرانی حیزبى تودە هەرچەشنە خوێشاندانێک تەنانهت ئی لایەنگرانی خۆشى که زۆر بە نەزم و رێک و پێک نەبوو، قەدەغە کرد

بوو. ههروهه دهگوترا که خه لک له خو پيشاندانه کانی حيزی توده ته و مه ترسيه يان بو هاتبووه پيش که تهو حيزبه، موسه ديق لابه ري و به هاوکاري رووسان، بوخوی دهولت دامه زرينی. تهو روداوه له ميژووی نوئی ئيران دا زياتر له هه ر بابه تيکی دیکه تاوتوئی کراوه و زوری له سه ر نوسراوه. به لام تهوهی که جيی سه رسوپمانه تهوهيه که زور شت به درو نووسراوه. بو نمونه شهعبان جه عفهری که به شهعبان بی ميشک به ناوبانگ بوو و به سه ردهستهی چه قوکيش و لاته کان ناسرابوو و ههروهه دوکتور موزه فهر به قايی کرمانی که به بهرپوه بهری کوده تا به ناوبانگ بوو، له زيندان دابوون. ههروهه دهگوتري که تهو کوده تايه به دهست ئه مرکايه کراوه. به لام لهو کوده تايه دا، ههردوو ولاتی ئه مرکا و ئینگليس تيیدا به شدار بوون و هه ر دوو پارهيان بو ته رخان کردبوو. ته نانه ت موره کانيش زورتر سه ر به ئینگليس بوون.

له سه ر کردهوهی دهستهی لات و لووت و چه قوکيش، به دژی لايه نگرانی موسه ديق له کوردستان دا، عهبدو لای قازی له کتيبی "ولاتی من" دا ده نووسی: تهو جار دهستهيه ک، کاپيتان ره مه زانیان پیکه يتا و له گه ل عه جه می شارلاتان و شه ر فروش و خراپ دهستيان به خه لک گرتن کرد و له خه لکیان ده دا و تهوهی به تايه تی لیباسی کوردی له بهر دا بایه لييان ده دا. ئيمه ش هه ر له نيگه رانی دا بووین. مه حمودی پاسه بان به خو ی و به دوو پاسه بان به وي دا تيپه ري به لام باش بوو هيچي نه گووت و وه بهر لي دان نه که وتين. تهو جار فه تاحی قه ره په پاغ و جه لیلی برای که ماله که يان له به رانبه ري شاره داری بوو، ستاديکیان له ۶۰-۵۰ عه جه می گوپال به دهست پیکه يتا بوو و له خه لکیان ده دا. دوايه ئه من به ره و مالا چوومه وه، له ريگايه تورکيک هاته پيش و گووتی: "ها ته وه ته تو بووی دویتی له لای بيستاني سوولتانی ته سپت بو برا گه وره که ت برد که هه لي". ته منيش به تو وره یی گووتم: ته وه به تو مه ربووت نييه. ئیدی سه رم به رداوه و رویشتم، باش بوو وه بهر لي دان نه که وتم.

سه ره رای ته وانه گروهبانه کانيش له خه لکیان ده دا و ته وانه ته نانه ت جوابی ته فسه ره کانيشيان نه ده داوه و له راستی دا ته وان بوون که حکومه تی شايان نه جات دا.

لهو سه روبه نده دا روژيک ره حيمي ته سه که نده ري له بن ديوارى دانيشتوو و ته منيش له لای راوه ستابووم. برايمی خه لیلی که پاسه بان بوو به وى دا هات و پرووی له ره حيمي کرد و به ته وسه وه گووتی: ها ته وه ئاوی ته ژنو ت مردوو ته وه، پيری کى بوو له باغی عه زيز ئاغای ره قس و سه ما ی ده کرد و چه قه نه ی ليده دا، ئيستاش ئاوا به که سادی هه لئروشکاوی.

تهو وه زعه ۴ روژی خاياند، به لام وه زعی مه هاباد قه ت ئارام نه بووه. ته گه ر شا و مووسه ديق له تارانى دهست به يه خه بووبان، له مه هابادی خه لکیان وه بهر شه پان ده دا.

گرينگه ترين هوکاري شکستی دهوله تی موسه ديق ده گه ريته وه بو بى به رنامه یی حيزی توده و هاوکاري نه کردنی تهو ريکخراوه يه که ته وکات له هه موو بواراندا، ته يارترين و به هيژترين ريکخراوی چه پی روژه هلاتی ناوه راست بوو. ته نانه ت له کوردستانيش ته ندامان و لايه نگرانی حيزی دي مۆکرات که له ژير هيژموونی حيزی توده دابوون، به هه موو تواناوه به دژی کوده تا

ئاماده و چاوه‌پروانی فەرمان بوون، بەلام ئەو حیزبە مەتەقی لێوە نەهات. حیزبی تودە دوای کودەتا، لە ۳۰ مانگ، بە روایەت بریاری دا بەهەموو شیوەکانی سیاسی و نیزامی لە دژی کودەتا رابەپرێ، بەلام دیسان هەر قسەبوو و هیچ دژکردەوێکی لە خۆ نیشان نەدا و تەنانت بە پرۆپاگەندا و تەبلیغات، تەواوی خەتاکانی خستە سەر ئەستۆی بەرهی نیشتمانی (جەبەهی میلی). ئەو لە حالێک دا بوو کە رێکخراوەکانی نەهێنی حیزبی تودە، بە تاییبەتی سازمانی ئەفسەران لە نێو تەواوی هیژەکانی زەوی و ئاسمانی و دەریایی ئەرتەش دا ریشەیان داکوتابوو. هەم پارێزەری ماله موسەدیق، عەلی ئەکبەری شوجاعیان کە کوردی کرماشان بوو و هەم ئەفسەری هێرشکەرەکان، وەک هوشەنگ قوربان نیژاد کە فەرماندەیی یەکەیی زریهیی بوو، ئەندامی بە وەجی حیزبی تودە بوون.

رێکخراوی نەهێنی ئەفسەرانی حیزبی تودە زیاتر لە ۶۰۰ کەس دەبوون کە پلەیی زۆر بالایی ئەرتەشیان هەبوو و زۆربەیی ئۆرگانەکانی ئەرتەشی و ژاندارمەری و شارەوانی و ئەمنی ئێرانیان بەرپۆه دەبرد. بۆ نموونە سەرگورد سەمەدی خێرخا ئەندامی چاوه‌دیژی شا بوو کە حیزبی تودەیی لە هەموو هەلسوکەوتەکانی زاهیدی کە بە نەهێنی لە باغی سەبا دا پلانی کودەتا بەرپۆه دەبرد ئاگادار کردبوو و ئەوان بە موسەدیقیشیان گوتبوو، بەلام موسەدیق پێتوابوو کە دەستەلاتی تەواوی بەسەر ئەرتەش داھەیه. ئەوجار حیزبی تودە زۆر بە ئاسانی دەیتوانی پێش بە کودەتا بگرێ و تەنانت شا و زاهیدی بکوژی، بەلام دەبێ رووسەکان رازی نەبووبن و حیزبی تودەش لە قسەیان دەرنەدەچوون. رووسەکان پێیان وابوو کە موسەدیق لایەنگری ئەمریکایە و دەستەلاتی ئەو ولاتە لە ئێران دا پەرە پێدەدا.

حیزبی تودە لە نێو کەسانی تاییبەتی نێو کۆشکی شا، وەک پارێزەر و ئاجودان و هەروەها بەرپرسی دادگاکی ئەرتەشدا، رەخنەیان کرد بوو. ئەوانە هەموویان گیران و زۆربەیان تێبەدا یان بە زیندانی درێژخایەن مەحکوم بوون.

بەمشێوەیە حکومەتی موسەدیق کە بە گەورە پیاوی رۆژەهلات بە ناوبانگ ببوو کۆتایی هات. حکومەتی نیزامی بە فەرماندەری سەرتیپ تیموری بەختیار، دامەزرا و عەمەلیاتی گەورەیی گرتن و راوان دەستی پیکرد. لایەنگرانی موسەدیق و رێبەران حیزبی تودە گیران. هیوا و هۆمیدی رووناکییان و نیشتمانیانە روەرانی ئێرانی بوو بە بلقی سەرئاو و زۆریان کە لایەنگری حیزبی تودە بوون، لەو حیزبە دابران و زۆریانیش نائۆمید بوون.

سەیر لەو دەیادە، لە حالیکدا رێژی کۆماری ئیسلامی ئێران، کە سایەتی موسەدیق بە هیند ناگری و بە تاییبەتی خومەینی کە ئەوکات لە فەدائیان ئیسلام نزیکی بوو، تەنانت لە موسولمان بوونی موسەدیق بە گومان بوو. ئەوجار خومەینی بۆخۆی دەستووری دا کە ناوی خەیاوانی موسەدیق لە سەر یەکیک لە خەیاوانەکانی شاری تاران کە بەدوای رۆشتنی شا دا نێودیر کرابوو لا بچێ، کەچی رێژی ئێران پێی لە سەر ئەو دادەگری کە ئەمریکا لەمەر لەسەر کار لابردنی موسەدیق داوای لێبووردن لە ئێران بکا.

دواتر خامی مادام ٹولپرايت وهزيرى دهره وهى ئه مريکا له سهردهمى سه روک کوومارى کلينتون دا، رايگهياند که ئه مريکا له کوده تاي دژي سه روک وهزيرى خو شه ويستی خه لکی ئيران، رولیکي کاريگهري هه بوو و به داخ بوونی خو ی له و کاره رايگهياند و گوتی: بيشک ئه و کوده تايه بو په رده ستاندنی ره وتی سياسی له ئيراندا، کرده وه په کی دواکه وتوانه بوو.

ههروه ها سه روکومارى ئه مريکا "ئوباما" له ژوئین سالی ۲۰۰۹ له قاهيره گوتی: ئه مريکا له گهرمه ی شهري سارد دا، له روخاندنی ده وله تیک له ئيران دا دهستی هه بوو که به شیوهی ديموکراتیک، له لایه ن خه لکه وه هه لبژيرد رابوو.

به دواي کوده تاي ۲۸ گه لاويز دا ئيران که وته به ره ی روژئاوا و په یوه ندی نيوان ئه مريکا و ئيران زور به هيز بوو. ئه مريکا به بری ۲۳ ميلیون دولاری يارمه تی فه نی سالانه و ۴۵ ميلیون دولار يارمه تی راسته وخو به ده وله تی زاهدی کرد. ئه و کوده تايه له سه ر په یوه ندی بازرگانی و نيوان ئه مريکا و ئيران کاريگهري زور بوو و زوری پينه چوو ريگای کوکا کولا و ماشين و شه لواری جين و فيلمه که نی ئه مريکايی بو ئيران کراوه. پيشکه وتوترين که ره سه کانی شه ر که ته نيا ئيران و ئه مريکا هه يان بوو و ته نانته نه ده درا به ئینگليسیش، درا به ئيران. ئه مريکا حازر بوو هه موو شتيک به غه يری ئه توم بدا به ئيران. به دواي ئه و رووداوانه دا زوری پينه چوو ريژيمي ئيران که وته نيو په يمانی به غدا.

موسه ديق که له بانه مه ري ۱۳۳۰ دا ببوو به سه روکی وهزيران، دواي دوو سال و ۳ مانگ مانه وه له پسته دا، له ۲۸ موردادی ۱۳۳۲ له سه ر کار لا بر، له دادگای نيزامی دا محاکمه کرا و به ۳ سال زيندانی تاکه که سی مه حکوم بوو. دواي ته واو بوونی زيندان، گه راوه بو ئاوايی ئه حمده ئاوا و تا ئاخري عومر، له ژير چاوه دي ري ده ولته، له گو شه گيري دا ژيانی به سه ر برد. ئه و له ره شه مه ی ۱۳۴۵ له ته مه نی ۸۵ سالی دا به هو ی شي ره نهجه کوچی دوايی کرد. ئه و ته واوی ماوه ی ده سته لاتي بو ميللی کردنی نه وت و که م کردنه وه ی ده سته لاتي شا و جي گير کردنی بنه ماکانی ياسای مه شروه ته رخا ن کرد و خوازياری ئه وه بوو که له په یوه ندی له گه ل ولاتان، هه لسوکه وته کانی سه ده ی ۱۹ وه لا بزي و پيوه ندی نو ی دابه زري. ئه و له دايک و له بابی را له بنه مالهی ئه شراف بوو. ليسانس و فه وق ليسانسی رسته ی ما فی له زانکو ی "سورپو نی" پاریس وه رگرت بوو و بو وه رگرتی دوکتورا چوو بووه زانکو ی "نوشاتول" ی سويس.

له سه رده می مه شروه دا موسه ديق چالاک بوو و کاتی ده سه لاتداری ره زا شادا، ئه و پشتیوانی له هينديک کاره کانی کرد. به لام موسه ديق دژی ئه وه بوو که ره زاشا سلسله ی قاجار هه لبه شي ني و بيه ته پاشا. ئه و لایه نگری نيزام پاشايه تی مشروه بوو و پي و ابوو که ره زاخان نابي بي به شا و ده بي بي به سه روکی وهزيران.

به لام ره زاخان بوو به ره زاشا و موسه ديق به تاوانی ئه و بوو چوونه، بو ماوه ی ۲۰ سال مه جبوور به خانه نشینی و دووری له سياسه ت بوو. ئه و دواي ئه و ماوه و گه راوه بو ناو سياسه ت و بوو به نوينه ري مه جلیس.

به گشتی دواي كوديتاي ۲۸گه لاوږڅ، ياساي ميللي كردني نهوت، كه بهرهمي خهبات و دوورودرږځي خهلكي ټيران بوو پي شل كرا. نازاديه ديموكراتيكه كان نه مان. پيخواه سياسيكان به توندي هيرشيان كرايه سهر و روژنامه و گوڤاره كان داخران. به هه زاران كه س گيران و زينداني كران و به سهدان كه س ټيعدم، يان له ژير ټه شكه نجه دا كوژران. له مه هاباد ژماره يه ك له خه لك وهك عه بدولاي ټيسحافي و حوسين فروهه ر گوله ريحان كه شيرژنيكي نازا بوو، گيران و زوربه ي ټنداماني حيزبش ي ناوچه ي مهنگوران بوون.

وہ زعی ئەندامانی حیزب لہ دوای کودەتای سالی ۱۳۳۲

ریژیمی تیران ماوهیهک پاش کوده‌تای ۲۸ گه‌لاویژی سالی ۱۳۳۲، زۆربه‌ی گیراوه‌کانی ئازاد کرد و زۆربه‌ی هه‌لاتوووه‌کانیش پاش ۴ مانگ گه‌پانه‌وه سه‌ر جیی و ریی خویان. دیاره‌ته‌گه‌ر زیندانییه‌ک به‌شیمانامه‌ی نووسیا و داوای عه‌فووی له‌شا کرد با هه‌ر زوو ئازاد ده‌کرا.

له و قوناغه دا هينديک رووداو روويان دا که کاريگهري ژور خراپيان له سهر وه زعي حيزب دانا. ره حيمي سولتانيان مه سئولي يه که مي کوميته ي کوردستان له مه هاباد، که له پاش کوديتا راي کرد بوو و له ناوچه ي مه حالي ئاختاچي خهريکي کاري حيزبي بوو، حيزبي ئاگادار کرد که يان مال و مندالي بو به خيو بکه ن، يان خامه خامه (کچي سه دري قازي) له ئاوايي گويگجه لي خانووي بداتي، ده نا خو ي ته حويل ده داته وه. زوري پينه چوو ره حيم سولتانيان چوو مه مال شېخ ره حيمي شه مسي بورهان له ئاوايي باجه وهند و خو ته سليم کرده وه. ئه و رايگه ياند که ههر دؤستي حيزبه، به لام ناتواني دريژه به خه بات بدا. ئه و کاره زور زياني به ته شيکلاتي حيزب گه ياند. چه ند روژ دواي گه رانه وه ئه و، له کولاني مزگهوتي حه جه مان، ئازان بيشيان بيگرت و زوريان ليدا.

روداوځي ديكه كه كاريگهري خرابي
له سهر ورهې خه لك و نه دناماني حيزبي
ديموكرات دانا نه و بوو كه عهلي قازي
(كوپړي رهش) چووه ده ربار و چاوي به
مه حه مه د ره زاشا كهوت و ده گو ترځي كه
ده ستي ماچ كړدوه و وينه كه ي له پشتي
به رگي گوځاري تهره قي دا چاپ كراوه.

ئەو چاوپىڭكەوتىن بە لای ھەموو
تېڭۆشەرانى ئېرانی بە تايپەتى كورد،

ناخوښ و گران بوو و زياتېکي زوړی به وره و ئيمانی خه لک و له که سایه تی نهو دا. دياره ده گوتړی که داوا له دوکتور که مالی قازی کوری سه دری قازيش کړا که بچي شا ببینی، به لام نهو قبوولی نه کړدوه.

به دواي چاوپيکهوتني شا و کورې رهش ټو دهنگوپه ههبوو که کورې رهش دهستي شاي ماچ کردوو. کورې رهش له سايتي ټينيرنيتي روژهلات تايمز له، روونکردنه وهيه کدا ماچکردني دهستي شاي ټيران به توندي رت دهکاته وه و لهماړ سهره لډانه وي ټو ټومه ته له چهند خال دا راي خوې ټاوا درده برې و ده لې: چاوپيکهوتني من له گه ل شاي ټيران، حهقيقه تي ههيه. ټو چاوپيکهوتنه بؤ سالي ۱۹۵۳ ده گه رپته وه که من ټو کات ته مه نم ۲۰ سالان بوو. به لام ټو ديداره نه له سهر داواي من بوو و نه به هز و ټاره زووي من. ههروه ها تابعت به منبش نه بوو. به لکوو

عہلی قازی (کوری رہش)

له سهر فهرمانی شاو له ریځای فهرماندهی ئه‌رته‌شی ئیران له ئازهر بایجانی روژاوه‌وه بوو که ده‌بوو من و ژماره‌یه‌ک له که‌سایه‌تی و سه‌روک عیډ و عه‌شیره‌ته‌کانی کوردستان، پرۆینه تاران. ئه‌وه‌ندهی بو من ده‌گه‌رته‌وه، به‌ش به‌ حالّی خوّم، هه‌تاکوو له‌و ژووره‌دا که منی لیدانرا بوو، شا لیم وه‌ژوور نه‌که‌وت، نه‌مده‌زانی بو ئه‌وه بانگ کراومه‌ته تاران که شا مبینی. رکیش کردنی من و که‌سانی وه‌ک من و ئه‌وانی دیکه‌ش بو دیتنی شا، ته‌نیا حالّه‌تی له‌و جوړه نه‌بووه. هاوکات نیشانه‌ی پشت له کورد کردن و روو له دوژمن کردنیش نه‌بوو. به‌لکوو راست به‌ پیچه‌وانه‌وه، ئه‌وه شای ئیران بوو که سه‌باره‌ت به‌ شه‌هید کرانی سمایلاغای سمکو و پیشه‌وا و هاوړیکانی، له حاست یممه‌دا شه‌رمه‌زار بوو و پاکانه‌ی بو خو‌ی کرد. ئه‌گه‌ر ئامانجی تایبه‌ت و گری و گولّی ده‌روونی له پشت داپرشتنی ئه‌و تۆمه‌ته‌وه نه‌بایه، ده‌بوو پاکانه‌ی شای ئیران له حاند کوری پیشه‌وا و کوری سمایلاغای سمکو؛ به‌ سه‌رکه‌وتن و سه‌رشو‌پری بنه‌ماله‌ی په‌هله‌وی و ریژیمه‌که‌یان دابندرایه.

کوری ره‌ش له خالّی ۳ دا ده‌لّی: وه‌ک نه‌ریتی ئه‌و جوړه چاوپیکه‌وتنه، راپو‌رت و وینه و دیمه‌نه‌کانی دیداری یممه‌ له هه‌ر دوو گو‌فاری "ته‌ران مصور" و "ترقی" دا چاپ و بلاو کرانه‌وه. ئیستا ئه‌و دوو گو‌فاره له به‌ر ده‌ست‌دان. ئه‌وانه‌ی ۴ ده‌یه‌یه ئه‌و تۆمه‌ته‌ ده‌م به‌ ده‌م ده‌گو‌یزنه‌وه و ده‌یلینه‌وه، ئه‌گه‌ر وینه‌یه‌کیان پیشانی خه‌لکدا که من کړنو‌شم بو شا بردییت و ده‌ستم ماچ کړدییت، ئه‌وه ئاماده‌ی هه‌موو سزایه‌کم و موسته‌حه‌قیی هه‌موو ئه‌و ئازارانه‌م که به‌ بیانووی ئه‌وه‌وه دراوم.

ئه‌غیار بوونه‌وه ئه‌ندامانی حیزب به‌ دوا‌ی کو‌ده‌تای سالی ۱۳۳۲

سستی و بڼ هه‌لو‌یستی و ده‌ست له‌سه‌ر دانانی حیزبی توده له‌مه‌ر کو‌ده‌تای ۲۸ گه‌لاو‌یژ، که ده‌ستی بالای له‌ناو دامو‌وده‌زگا‌کانی ده‌وله‌تی دا هه‌بوو و زو‌ربه‌ی کو‌مه‌لانی خه‌لکی ئیران پشتیوانی بوون، بوو به‌هو‌ی سه‌رکه‌وتنی و جیگیربوونه‌وه‌ی کو‌نه‌په‌ره‌ستی و دیکتاتوری له‌ ئیران دا. زو‌ربه‌ی کادر و ئه‌ندامانی ریه‌ری و ئه‌فسه‌رانی نیزامی ئه‌و حیزبه‌ گیران که دوا‌یه زو‌ریان له زیندانه‌کان دا، یان تۆبه‌نامه‌یان نووسی، یان بوون به‌ هاوکاری ریژیم. ئه‌و وه‌زه‌یه‌ته‌ بوو به‌ هو‌ی ئه‌وه که کومیته‌ی "کاک" که کومیته‌ی هاوکاری نیوان حیزبی دیموک‌رات و فرقه‌ی ئازهر بایجان له ژیر چاودیری حیزبی توده دا بوو، لیکه‌ه‌لو‌ه‌شیته‌وه و هه‌ر ری‌کخراوه‌یه بو‌خو‌ی کار بکا و بچته‌وه نیو قاپیلکی خو‌یی.

هه‌ل‌سوکه‌وتی ریه‌ری حیزبی توده، کاریگه‌ری زو‌ر خراپی له‌ سه‌ر باوه‌ر و وه‌ری ئه‌ندامان و لایه‌نگرانی حیزبی دیموک‌رات دانا و تا راده‌یه‌کی زو‌ر تووشی نا‌ئومیدی کردن. ئه‌و روا‌له‌ته‌ فرقه‌ی دیموک‌راتی‌شی گرته‌وه. به‌لام ورده ورده چه‌شنیک باوه‌ر به‌ خو‌بوون و هه‌ستی سه‌ربه‌خو‌یی ری‌کخراوه‌یی له‌ نیو ئه‌ندامانی حیزبی دیموک‌رات دا، په‌ره‌ی ئه‌ستاند.

دوای سهرکهوتنی کوده‌تای ۲۸ گه‌لاوژ و گه‌رانه‌وه‌ی شا، زه‌بروزنگ و گرتن و ره‌شبگیری و راوان و کوشتن، له سهرانسهری ئیران ده‌ستی پیکرد و ته‌وژمی هیرش بو سهر ئازادی، به توندی کوردستانی‌شی گرت‌وه و زور کهس گیران.

ره‌همانی قازی له کتییی "روژگاری ون بوو" دا له‌سهر وه‌زعییه‌تی ئه‌وکاتی شاری مه‌هاباد ده‌نووسی: ههر که شا گه‌راوه بو ئیران، خیر بئ و بیر بئ و به سهر خه‌لک دا پرژئی. سوپا و ژاندارمهری و پولیس له گیانی خه‌لک به‌ربون و ههرچی بیست سال له‌وه‌ی پیشیش قسه‌یه‌کی کردوو له ناوه‌راست شه‌قام به لیدان و کوتان ده‌یانگرت و ده‌یان‌بردنه زیندانی شاره‌وانی و سوپا و ده‌ست به جئ دۆسیه‌ی پر له بوختانیان بو ساز ده‌کرد. ئه‌وه‌ی له شه‌قام و کۆلانی‌ش وه ده‌ستیان نه‌که‌وتبا خو‌یان له ماله‌کانیان رو ده‌کرد و به زه‌بری تفه‌نگ و باتوم به لیدان ده‌یان‌بردن. ماوه‌ی چه‌ند روژ ئه‌و به‌زمه به‌رده‌وام بوو...

هیندیک کهس له ئه‌ندامانی حیزب توانیان هه‌لین یان خو بشارنه‌وه و په‌نا بو عیراق یان ناوچه‌ی مه‌نگوران به‌رن. غه‌نی بلوریان و ئه‌سه‌دی خودایار ئاواره‌ی هه‌نده‌ران بوون و هه‌لاتن بو کوردستانی عیراق. سوله‌یمان موعینی و سه‌دیق ئه‌نجیری به نه‌هینی له تاران مانه‌وه. به قسه‌ی که‌ریمی حیسامی سوله‌یمان موعینی له‌و بره‌وايه‌دا نه‌بوو که پولیسی ئیران، خو‌ی خزاندبیته‌ ناو ئورگانه‌کانی حیزبی توده‌...

به پئی لاپه‌ره‌ی ۹۷ کتییی ۵۰ سال خه‌بات، له نووسینی جه‌لیل گادانی، کادره‌کانی حیزب مه‌جبور به به‌جیه‌شتنی شاره‌کان بوون. کاک عه‌زیز یوسفی و سه‌ید عه‌ولای ئیسحاقی (ئه‌حمه‌د توفیق) له ورمی راو نران. جه‌لیل گادانی بو‌خو‌ی دووجار گیراو و دوايه‌ به بریاری حیزب، بوو به کادری ته‌واو وه‌ختی دیه‌ات.

ره‌همانی قازی له کتییی روژگاری ون بوو دا ده‌نووسی: ... له‌و گیروداره‌ دا مامه قاسم قازی (قاسمی قادری) و مسته‌فا موئنی و سه‌دیق خاته‌می و من له ترسی گرتن و لیدان له شار رویشیتنه‌ دهر و بو ماوه‌ی پازده‌ روژ خو‌مان له کیوه‌کانی ده‌ورو به‌ری "قازی ئاوا" شارده‌وه.

به دوای ئه‌وانه‌دا یوسفی ریزوانی و غه‌نی بلوریان و سوله‌یمان موعینی و حوسین فروه‌هر و سمایی حیسامی له کات و شوینی جیاواز دا گیران و ده‌سته‌به‌سهر کران. سه‌روان هه‌ساس که خه‌لکی سنه‌ بوو و کاتی خو‌ی پارێزه‌ری پیشه‌وا قازی مه‌حه‌مه‌د و سهر به روکنی دوو بوو، له دوای کودیتای سالی ۱۳۳۲ بوو به پارێزه‌ری دیارکراوی ده‌وله‌ت بو ئه‌و زیندانیانه.

حوسین فروه‌هر هه‌بسی ئه‌به‌دی به‌سهر داسه‌پا و دوای تیه‌ر کردنی ۱۵ سال زیندان و دوور خراوه‌یی له دوورگه‌ی خارک و برازجان، به هو‌ی نه‌خو‌شی سیل ئازاد کرا و چه‌ند سال دواتر کوچی دووایی کرد. حوسینی زێرینگه‌ران (فروه‌هر) یه‌کیک له که‌سایه‌تییه‌ گه‌وره‌کانی جو‌لانه‌وه‌ی کورد و به‌رپرسی کو‌مه‌له‌ی ژ.ک بوو. برایمی یۆنسی نووسه‌ری گه‌وره‌ی کورد له لاپه‌ره‌ی ۶۶ ی کتییی "هه‌تا سبی مائاوا"، له سهر حوسین فروه‌هر ده‌نووسی: وه‌بیرم دئ له زینداندان ده‌گه‌ل خه‌باتگیرێ به سالد‌اچووی کورد، حوسینی فروه‌هر ئاشنا بووم که به تاوانی ئه‌وه له راکردنی شادا به سئ زمانی

کوردی و تورکی و فارسی رووی له خه لک کردبوو گوتهووی: "ئیمه شامان ناوی، بیز شاه ئیسته مرخ، ما شاه میخواهیم". حوکمی ئیعدامیان به سهردا سه پاندبوو و دواي ههولیکي زۆری به مهاله ی و چه ورکردنی سمیلي کاربه دهستان، ببوو به چه پسی نه بهد، پیشتیش ده سالی زیندانی و دوورخراوه یی کیشابوو.

حوسین فروهه ره زیندان دا به که لک وه رگرتن له کتیی یاسای سه زای گشتی، گیراوه کانی رینموونی ده کرد و نامه ی بو ده نووسین. ئه و سیلی هه بوو و له چه له کان له زیندان دا شوینی تاییه تی و غه زای چاکی ده درایه، به لام له وی خوی نه ده گرت و داوای ده کرد بیه نه وه به شی گشتی که زۆربه ی زیندانییه کان ده ترسان لیی بگره وه.

به دواي ئه وانه دا، نزیك به ۷۰ کورد له ئه ندام و لایه نگرانی حیزب، بو تاوتوی کردنی ئه وه زعه، له تاران کو بوونه وه. دواي باس و رایه کی زور، سوله یمان موعینی و که ریمی حیسامی که تازه له فستیوآلی لاوان له رۆمانی را که رابوو و ئازاد کرابوو، بریاریان دا که بو کار بکه پرینه وه بو کوردستان. ئه وان له ته ورز ده چه مه ماله زردایکی سوله یمانی موعینی و رۆژی دوايی له ماله ئه حمه دی قاسملوو چاویان به دوکتور قاسملوو ده که وی. که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۲۴۲ ی به رگی یه کی بیره وه بیه کانی دا له زبانی دوکتور قاسملوو له سه ره وه زعی مه هاباد ده لی: کهس له شار دا نه ماوه. من ماوه یه ک له مالی پیشه و خۆم شاردۆته وه پاشان سواری گویدرژ بووم به نیوی کارداری باخی تا وسوکه ند ها تووم. له وی سواری ئوتوبووس بووم چوومه ورمی و ئیستاش ده چه مه وه تاران...

حیزب خۆ بو خه باتی پارتیزانی ئاماده ده کا. له به هاردا شه ری پارتیزانی ده ست پی ده که یین. پیوسته ناوی ئه و که سانه ی که ده توان له خه باتی پارتیزانی دا به شدار بن بنووسری...

که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۹۷ به رگی ۲ ی پیدا چوونه وه دا ده نووسی: دواي دیتی قاسملوو که رامه وه کوردستان و له گوندی ساروقامیش چوومه مالی ئاغای سالاری میرزا فه تاحی، باسی بارودۆخی ولاتمان کرد و گوتیان تا که کادریکی حیزبی به ناوی (عه ولا بارزانی) له م ناوه ده سووریته وه. ناردم عه ولا بارزانیان دیته وه. دوو سی رۆژ له لام بوو. پاشان ناردمه وه مه هاباد. دواي کودیتا که ئه ندامانی حیزبی مه هاباد چۆل ده که ن، له تاران بریار ده دن عه ولا بارزانی که له ناوچه ی نه ناسراو بوه بینیره وه مه هاباد که کاری حیزبی بکات. ناوبراو که له تاران پیشت کوری ره شی ناسیوو، ده چیته مالی پیشه و، به لام پاش ماوه یه ک رۆژیک ده رفه ت دینی هیندی ئالتون و پاره ی مالی پیشه و، ئه وه ی دهستی پیراده گا ده یدزی و بز ده بی. ساله کانی دواي ۷۰ بیستمان له هه ولیر ناوی خوی گوپیوه و بوته شو فیری ئوتوبوسه کانی ناو شار.

عه ولا بارزانی کی بوو؟ ئه و کابرایه کوردیکی کوردستانی که رمین بوو له گه ل بارزانییه کان ها تبه وه ئه م دیو. دواي رۆیشنی بارزانییه کان ناوبراو له ناوچه ی شنۆ ده مینیته وه و ده گیري. ده بیه نه زیندانی ته ورز و چه ند سال له به ندیدا ده بی. دواي ئازاد بوونی ده چیته تاران و به ئاشنایه تی له گه ل کوردان ده بیته ئه ندامی حیزبی توده و ئه وان ده نیره وه کوردستان. با بزانیان کادریکی

حیزی تودهی ئیران به ناوی (محمد رزگار) له بیرهوه‌ریه‌کانی خۆیدا چۆن باسی عه‌ولا بارزانی ده‌کات؟

.... له لایه‌ن کومیتته‌ی ئه‌یاله‌تییه‌وه کابرایه‌کیان بۆ لقی حیزی ئیمه (لقی سه‌له‌سه‌بیل) نارد به ناوی (عبداله بارزانی) ئه‌سپاردیان که له باره‌ی جیگا کار و ژيانه‌وه یارمه‌تی بده‌ین. پیاویک بوو ۲۸-۳۰ ساڵه. فارسی و کوردی و عه‌ره‌بی باش ده‌زانی. زۆر جار له کاتی سه‌رخۆشیدا هه‌ولمان ده‌دا ژیننامه‌ی بزانی. به‌لام هه‌ر چه‌ندی سه‌رخۆش ده‌بوو ده‌یگوت له بارزانییه‌کانی عێراق. کاتی چوونی بارزانییه‌کان بۆ سوڤیه‌ت گێراوه و چه‌ند ساڵ له زیندانی ته‌وریز دابه‌و هه‌ر له‌ویش بۆته ئه‌ندامی حیزی توده. کاتی لێمان ده‌پرسی ئه‌و فارسیه له کوێ فێر بووی، ده‌یگوت له زیندانی ته‌وریز تورکی و فارسی فێر بووم. عه‌ولا بارزانییه‌کان له کانگای ئاوی تاران وه‌ک دارتاش دامه‌زراند. له‌گه‌ڵ خاو و خێزانه‌مان بوو به‌ ئاشنا و هاووچۆی ماله‌کانی ده‌کرد و کاتی بێکاری هاوریانی حیزی لقی (سه‌له‌سه‌بیل) پاره‌یان ده‌دايه. پاشان ده‌رکه‌وت عه‌ولا بارزانی جاسوسیکی زرنگی سازمانی ئه‌منیه‌ت بۆه و هاووته‌ نیو حیزی توده‌وه. دوا‌ی کودیتا عه‌ولا بارزانی بریار ده‌دا بچێته‌وه عێراق و میراتی باوکی له مامی بستی. ماوه‌یه‌ک بزر ده‌بی، ئیمه لێی بێ خه‌به‌ر بووین. پاشان سه‌ر و که‌له‌ی له تاران په‌یدا ده‌بی و له‌گه‌ڵ عه‌لی قازی (کوری قازی محمد) ده‌گه‌ری. عه‌ولا بارزانی که له سه‌فه‌ری عێراق گه‌رابۆوه ده‌یگوت: چه‌ندین هه‌زار ته‌ن پاره‌ی هێناوه، ئه‌مجاره دژی عه‌لی قازی ده‌دوا. ئیمه گومانمان له‌وه‌دا نه‌ما که پاره‌یه‌کی زۆری هه‌یه، به‌لام له‌وه به‌شک بووین که داخوا چۆته عێراق و میراتی وه‌گیر که‌وتوه؟ ئه‌م پرسه بۆ ئیمه مه‌ته‌ل بوو. تا رۆژیک به‌ هه‌لکه‌وت به‌ شه‌قامی سوپادا تێده‌په‌ریم، عه‌ولا بارزانی دیت له‌گه‌ڵ عه‌لی قازی ده‌گه‌ری. گورج بۆ (سه‌مه‌د)م گێراوه. بریارماندا له‌سه‌ر هه‌ست بین و دردۆنگی خۆمان به‌ براده‌رانی سه‌ره‌وه‌ش راگه‌یاندا. به‌ عه‌ولا بارزانییه‌مان گوت: "شانه‌کان هه‌له‌وه‌شاون و تیکۆشان راوه‌ستاوه. ئاشکرا بوونی رێکخراوی نیزامی حیزی توده‌ش بیانویکی باش بوو. به‌لام عبدالله ده‌یگوت: شانه‌کان له‌سه‌ر شه‌قامیش کۆده‌بنه‌وه. هه‌میشه‌ هاواری بوو که بۆچی چه‌ند شانه‌یه‌کی حیزی به‌ من ناسپێرن. به‌سه‌رچوو من چوومه‌ شوره‌وی. پاش ۷ ساڵ نامه‌یه‌کی (سه‌مه‌د)م پێگه‌یشت، نووسیوی: "له‌بیرت ماوه که له ئاخیرین رۆژه‌کانی رۆیشتنت گوت له‌ عه‌ولا بارزانی خۆتان بپاریزن. پاش سه‌فه‌ری تۆ عه‌ولا بارزانی هه‌موو هاوریانی ئیمه‌ی پێوه کرد. من ماوه‌یه‌کی زۆر له ژێر ئه‌شکه‌نجه‌دا بووم. چونکه له مالێ ئیمه سه‌نه‌د و به‌لگه‌یان دۆزیوونه‌وه. ئه‌و که‌سه‌ی چه‌ند ساڵ نان و نه‌کی ئیمه‌ی کردبوو خه‌یانه‌تی پێکردین. ده‌رکه‌وت جاسوسی نیونه‌ته‌وه‌یی بوه. ئیستا ناردوو‌یانه‌ته‌ سوریا له‌ وی خزمه‌ت به‌ ئه‌ربابی بکات".

سه‌ید ره‌سوولی ده‌هقان (بابی گه‌وره) که ماله‌که‌یان هه‌میشه مه‌کوێ پێشمه‌رگه و ئاواران بووه، له کورته ژياننامه‌ی خۆیدا، ئاماژه به‌ ئه‌وه‌ی ده‌کا که دوا‌ی ساڵی ۱۳۳۲ عه‌زیزی یوسفی، عه‌ولای ئیسحاقی، سه‌دیقی خاته‌می، عه‌لی رۆسته‌مپوور، قادری ره‌حه‌مه‌ت‌ولایی، خه‌لیل سه‌دیقی، حاجی هاشمی نانه‌وا، سمایل نه‌مه‌شیری، هه‌مه‌ده‌مین راتبی، ئه‌سه‌دی خودایار و هاشم ئه‌فه‌لوت‌ولاب

و کهسانی دیکه دهچوونه ماله ئهوان له ئاوابی کهلهکۆکهی سهری دهمانهوه و وهک کوری مالن ریزیان لیدهگیرا. ئهوان لهویش له ئهمان دانهبوون و دائیم ژاندارمهیان به دواوهوه بوو. لهوبارهه سهد رهسوول دېهقان دهگیرتهوه: جاروبار راپورت دهدره و ژاندارم دههاتن و به پوولیک رازی دهکران و دهپویشتن. جاریک عهزیزی یوسفی و سهدیقی خاته میان گرت. سهدیقه سوور گوتی: "نویژی دهکه" رینگایان دا و نویژه کهی دابهست و گوتی: "بابی گهوره! کوره به پوولیک رازیان بکه، دهنا دهردی سهگامان دهدهنی" ههرواش بوو به پوولیک رازی کردن و نهیانبردن.

سهید رهسوول له ژياننامه کهی دا دهلی که له ئاخری پاییزی ۱۳۳۲ له کهلهکۆکهی سهری، له ماله سهد مستهفای ئاموژای به هووی کاک عهزیزی یوسفی بووته ئەندامی حیزب و ئەندامی کومیتە ی لاجان که بهرپر سه کهی کاک حه مه دی قادری (حه مه دی ریویان) و ئەندامه کانی مه لا رهحمانی لاهیجی و سهد حاجی که لوی و حوسین لاسوور بوون.

ماله سهد رهسوول بابی گهوره دواتر گوێزراوه بو شووینیک که ههر بوخویان ئاوه دانیان کردهوه به ناوی سهد ئاوا. سهد رهسوول دواي ئه وه باس دهکا که به دائیم عهزیزی یوسفی لهوی دهماوه و ئهوی بو کاروباری حیزب رینموونی کرده و دهنوسی: ئه وه سهدئاواش ئاوه دان بوته وه، به یه کجاری بوته بنکهی حیزب و دوکتور قاسملوو و عهولای ئیسحاقی زورتر بو سهردانی کاره کانی حیزب له ناوچه دا دههاتن و زور به جوانی کاری تهشکیلاتی به ره و په ره سهندن دهپویشتن و له راستیدا سهد ئاوا ببوو به په ناگا.

سهید رهسوول له درێژه دا ده نووسی که عهولای ئیسحاقی له گهل دوکتور قاسملوو بو کاری تهشکیلاتی دههاتن و جاری وابوو به چه ند مانگ دهمانه وه. سهد رهسوول باسی ئایشی مام عه لی و ئەحمه دی مامعه لی دهکا که چوون بو حیزب قه لآو پشتیوان بوون و له دوکتور قاسملوو هه تا ئەسه ده دی خودایاری که کادری تهشکیلاتی لاجان و شنو و نهغه ده و ورمی بوو و ناوی نه هیئی (مه لا عه لی) بوو و زۆربه ی کادره کانی دیکه ی حیزب دهباوه شی مالی ئه وانه دا هه ساونه وه و به مانگ و سال و خه مه تیان کراوه.

یه کیک له شوینه کانی دیکه ی مانه وه ی ئەندامانی حیزب ئاوابی سیاقوول بوو. ئەحمه د کاکه مه می له نووسراویکی ئینتیریتی دا ده نووسی: له رۆژگار یکی ئەنگوسته چاوی پر ته نگه تاوی حوکمی ژاندارمی دل و دین کویری بیگانه ی پر به هانه، که کهل به مو به ند و فیل له ترسان بئ دهنگ بوو، دپوه خان و ژوور و ئاغهل و بن به رد و دۆلی... "سیاقوولی هه مه ره ش" و خانه قا و به ر ده رگا و خه لوه ت و ئەشکه وتی که له کۆکه و سهیداوای سهد رهسوولی بابی گهوره، ببوونه مه کۆی هه سانه وه و کۆشک و قه لآی پاراستن و سه نگه ری به رگری... ئەم خه باتکارانه.

کاکه مه می له درێژه دا روو به هه مه ره شی سیاقوولی ده نووسی: به لام بزانه هه موو به هاران هه موو سالان هه تا هه تایه، گو له خاشخاشه کانی خرپی گولان، مامخ، خرپی بناوان، کانی مام سهیده... و گو له میلاقه و شلیره کانی زیندانه ری، گو له هاره، خرپی گاجووتان... شوینی حاشارگه ی

سەیدرەسول بابى گەرە

خەباتكارانى دېمۆكرات، دوكتور قاسملوو، عەزىز يۇسفى، سولەيمان موعىنى، ئەسەدەدى خودايار، سەدىقى ئەنجىرى، يۇسفى رىزوانى... بە يادتان دەپشكۈن...

لەو قۇناغەدا، رەوتى بوژانەو و چاكسازى و لەخۇ بردووى و زەحمەت و تېكۆشانى ئەندامانى حىزب، لە رادەبەر و لەبەيان نابە و لە سەر شوپنى مانەوہى كادرەكانى سەرووى حىزب، ئەحمەدى كاكە مەممى دەنووسى: شوپنى تايبەتى دوكتور قاسملوو، كاكە عەزىز يۇسفى و كاكە سولەيمان، زۆرتر مالى حاجى سەمەيل كاكەمەمى سىياقۇل بوو. بېۇ وېردى سەر زارى ئەم خەباتكارانە و لە نېوخۇيان دا بە يەكتريان دەگۆت: ئەتۆ ئاشەوان، گاو، گاجووت،

ئەسپ و كەرى كىي؟ ئەمەش لەوہرا داکەوتبوو كە شەوېك كاكە عەزىزى يۇسفى لە مالى حاجى سەمەيل نېگەرەن و خەفەتبار و خەمۆش دەبى. حاجى بەو پەرى دېپاكى و دلسۆزىيەو دلوخوشى دەداتەوہ و پىي دەلېت: كاكە مېرزا گيان قەت خايىلەت بە دللى دا نەيە و غەرىبى نەكەي، ئېرە ھەتا ئەتۆ پېن پازى بى، ھەمىشە مالى خۆتە، كاولاشى خۆتە، ھۆل و تەوېلەي خۆتە... كاكە عەزىزىش دەللى: مام حاجى گيان ئەمىش كورى تۆم، ئاشەوانى تۆم، گاجووتى تۆم، كەر و بارگىنى... تۆم.

باشم لە بېرە كاكە عەزىز كەوا و پاتۆلېكى رى رى دەبەردا بوو و ھەمىشە دەستەنوئېكى گەرەيان بۇ دادەنا و پالى وېدەدا. چاۋ گەرە و سەر و سەمەيلكى پەش و جوان. كەم قسە و بە ئەدەب.

دیارە لە كارەكان دا ھەلەش ھەبوو و خۆرېكخستەن لە گەل ئەركەكان بى كېشە نەبوو و ئەحمەد كاكەمەممى لە زمانى ھەمەي حاجى سەعیدى ئېبراھىمى سەردەشتى كە يەكېك لە خەباتكارانى گەرەي ئەو سەردەم بوو دەنووسى: لە سىياقۇل بووین لاوېك بە ناۋى (عەزىز فەللاخى) ھاتە سىياقۇل. جووتە كەوشىكى شارەبى دەپى داۋو. ئەوكات كەوشى خەللى لادى لاسىكېكى سادە بوو و سەرى بە قايش بزمركوت دەكرا. پەحمان (دوكتور قاسملوو) لىي تۈرە بوو و پىي كوت: ژاندارم شوپنت ھەلدەگرن و دەبى ھەر ئىستا بگەرپىيەوہ و يا ئەوہ كەوشىكى گوندىيانە دەپى كەي، يا دەبى ھەر بە قەرەغ رىيەندا پىرۆ و شوپنت ديار نەبى... ھەر ئەو پۆژەش ناردىەوہ شار. يەكېك لە حاشارگەكانى شەوانەي كاكە دوكتور قاسملوو و كاكە عەزىز يۇسفى تەوېلەيەك بوو كە لە تەوېلەيە مالى حاجى پا بۇ دىۋى تەوېلەيە مالى (پەسوۋ بولېر) كون كرا بوو. بۇ دەربازبوونىش لە پىشتەوہرا بودرېكى بۇ لىدراۋو.

لە درېژەدا ئەحمەد كاكەمەممى دەنووسى: جارېكى دىكەش كە كاكە دوكتور و كاكە عەزىز لە مەزراي حاجى (ئېمە) لە سەر كانى "خېرى بناۋان" خۇيان حاشارداۋو. حاجى و كاردارەكانى لەخوارتر خەرىكى خەرمان بە با كردن بوون و من و پوورە (ھەلېم) م ناغان بۇ بردبوون و ھەر لەو

کاته‌شدا هەر له مه‌زرایه له ته‌نیشته شاخه‌سووران که کچی گوندی "حاجی مامیان" هاتبوونه که‌سکان، سه‌ید قادری سه‌ید نه‌حمه‌دی ناشق و شه‌یدی سه‌وداسه‌ر که هەر خه‌لکی سیاقۆل بوو، هه‌له‌که ده‌قۆزێته‌وه و ده‌چێ داوا له سه‌یزاده‌ی دل‌داری ده‌کا (خوشکی سه‌یدمسته‌فا) په‌گه‌لێ که‌وێ و نه‌ویش جوابی ناداته‌وه و سه‌یدی نه‌وینداری بێ قه‌رار به‌ زۆر پیلێ ده‌گرێ و پرایده‌کێشێ. هەر نه‌وه‌نده‌مان زانی، بوو به‌ هاوار هاواری کچان، باپیرم پای کرد و کچه‌ی له ده‌ست سه‌یدقادر ده‌ره‌ینا. کاک دوکتۆر و کاک عه‌زیزیش به‌ ده‌نگی زاق و زوقی نه‌و کێژانه‌وه هاتن خوار. وه‌ک ئیستا ئهم ده‌سته‌واژانه‌ی خواره‌وهم له‌بیره: نه‌وه نا ئینسانیه، له ژیر پێ نانی حقوقی به‌شه‌ره، وه‌حشیگه‌رییه، به‌ربه‌رییه‌ته... سه‌ید وه‌ک شیری برسی نیچیری له ده‌ست ده‌ره‌اتوو خۆی له ده‌ست باپیرم ده‌رباز کرد و روو به‌م دوو تیکۆشه‌ره: سه‌گابی سه‌رووتینه نه‌نگۆ ده‌لێن چێ، هەر ئیستا ده‌چم حه‌جه‌می پۆستی (گوێچکه‌ده‌ری) تان دینمه‌سه‌ر. حه‌زی لیده‌که‌م، خۆشم ده‌وێ، خزمی خۆمه...

رێژی می ئێران به‌ هه‌موو شێوه‌یه‌ک هه‌ولێ دا تا شوین و پیگه‌ی نه‌ندامانی حیزب ببینیته‌وه و بۆ نه‌و مه‌به‌سته نه‌ته‌نیا له خه‌لکی خراپی خۆجیی که‌لکی وه‌رده‌گرت به‌لکوو سیخووری تایبه‌تیشی ته‌رخان کرد بوو. نه‌حمه‌دی کاکه‌مه‌می له‌و باره‌وه باسی کابرایه‌کی دژی کورد ده‌کا که ئیستا خزمه‌که‌ی له ئه‌مریکا تلویزۆنی داناوه و ده‌نووسی: ده‌وله‌ت کابرایه‌ک تارانی به‌ ناوی ئاغای "لیمۆنادی" که پیاویکی ویچوو و په‌نگ پیاوانه و به‌ فره‌ه‌نگ و به‌ روواله‌ت پرێداربوو، به‌ بیانووی دارک‌رین ده‌نێرێته سیاقۆل. وه‌ک ئیستا به‌رگ و قه‌لافه‌تیم له‌بیره. بۆ یه‌که‌م جار به‌رگی نه‌فه‌ندی (عه‌جه‌م)ی ده‌هاته گوند، هه‌م بۆم سه‌یر بوو و هه‌م جوان... له سه‌ر چۆمی "سیاقۆل" بیست تا سی داره چنار و په‌لکی لیبوو. "لیمۆنادی" هاتبوو چه‌ند دانه له‌م داره چنارانه‌ی ک‌ریبوو. دوو پیاویشی (سمایی عه‌ولای هه‌باسی و په‌سوو شالی) به‌ کرێ گرتبوون. شه‌قه مشاری درێژی بۆ برینه‌وه هینابوون (ئیمه‌ مندالان ده‌چووین ب‌ره‌ی داره‌کامان بۆ جوانی ده‌هیناوه). نزیکی به‌ چه‌ند مانگ هاتۆچۆی ده‌کرد و به‌ هه‌فته له‌ مالی کاک حه‌مه‌د ره‌شی سیاقۆل ده‌ماوه. ئهم دوو کرێکاره ده‌بوايه ته‌نیا پۆژی هه‌شت نۆ کاتژمێر زیاده‌تر کار نه‌که‌ن. ئهم چنارانه به‌ نه‌ندازه‌ی باری گویدرێژ شه‌قه و مووره مووره بکه‌ن. جا به‌ پشتی گویدرێژ ب‌رانه سه‌ر جاده‌ی مه‌هاباد سه‌رده‌شت (سیاقۆل جاده‌ی ماشینی نه‌بوو). له‌ وێرا به‌ ماشینی (ئارام) ب‌رانه مه‌هاباد و له‌وێرا به‌رێ کرابانه ته‌وریز. له‌ کارگه‌ی شه‌مچه (شخارته) سازێ ته‌وه‌کولی ته‌وریز ب‌کرابانه شه‌مچه...

له‌بیره گه‌لێک جار باپیرم (حاجی سمایل) به‌ حه‌مه‌ره‌شی ده‌گوت: حه‌مه‌د گیان بابی بابم نه‌و کابرایه هه‌رمه‌نییه (لیمۆنادی) چاوی خایه‌نن، پرایمه‌گه‌ره.

نه‌حمه‌د کاکه‌ مه‌می هەر له‌وباره‌وه باسی که‌سیکی دیکه‌ش ده‌کا که ده‌بی سیخووری رێژیم بوو بێ و ده‌نووسی: "ئارام" کابرایه‌کی به‌ په‌گه‌ز ئه‌رمه‌نی بوو. ماشینیکی باری گازی رووسی هه‌بوو، له‌ نیوان مه‌هاباد و سه‌رده‌شت به‌ پ‌رواله‌ت باری کیشی ده‌کرد. به‌لام قه‌ت له ۲۰ تا ۳۰ کیلۆمێتر له‌ کاتژمێردا توندتری لێ نه‌ده‌خوړی. خواردن و پێخه‌ف و که‌تری و چادانی خۆی پێ بوو.

هەر شهوه له گوندیکی سهر جاده دهماوه و قهت گوندیکی پاشقول نه ده دا. لای خه لکی خوشه ویست بوو، به زمانیکی شیرینی کوردی و ئهرمه نی و فارسی تیکه ل قسه ی ده کرد. چوون و هاتنه وه لانی که می ۱۰ پوژی ده گرت.

ههر له چوارچیوهی کار و تیکۆشانی ئەندامانی حیزب دا دوکتور قاسملوو له سهر کاره کانی خۆی لهو قۆناغه دا ده نووسی: له به هاری ۱۳۳۲ وه راسته وخۆ له تیکۆشانی حیزبی دا به شاریم کردوه و له ئۆرگانه کانی حیزبیش دا مه سوولییهم هه بووه له هه موو رووداوه گرینگه کانی ۳۲ سأل میژووی حیزب له نیزیکه وه ئاگادارم...

که ریم حیسامی و محهممه د قادری، له ئەندامانی به رزی حیزب، له ریکه وتی ۱۵ پووشپه ری ۱۳۳۳ گیران. پێشتر که ریمی حیسامی له سهر پێشنیاری مینا خانم، خیزانی پێشه وا بو پێراگه یشتن به مۆلکه که یان، ماله که ی برده ئاواپی ئاغلایان که ببوو به مه کۆی ئەندامانی حیزب.

محهممه دی قادری که به کاپیتان قادری یان حهمه دی رۆیان به ناوبانگ بوو، یه کیک له فه رمانده کانی سه رده می کۆمار بوو که به هۆی ئازایه تی له شه ر دا، ریزی لیگیرا و له ژماره ۶۰ رۆژنامه ی "کوردستان" دا هاتوو که محهممه د قادری له گه ل ۱۱ پێشمه رگه ی دیکه ی شه ری قاروا، میدالی قاره مانیتی وه رگرت. ئەو خوینده وار و شاره زا بوو و به دوا ی رووخانی کۆمار چوو ه عیراق و له گه ل شوعییه کان له په یوه ندی دابوو. کاپیتان حهمه دی قادری دژی ئاغاوه تان بوو و ره عیییه ته کانی هان ده دا که بێگاری نه که ن. ئەو ئاره ق خوړیکی قه هار و قه ت قرانیکی له باغه ل دانه بوو و ئەگه ر پاره ی هه بایه ده یدا به سندووقی حیزب.

کاپیتان قادری (کاک حهمه دی سه روکانی)

کاپیتان قادری که سایه تیکی قسه خوش بوو، که ریمی حیسامی ده گێژته وه که له زیندان دا داوا ی کاغه ز و قه له می کردوه که شکایه ت بکا که بو گیراون. کاپیتان قادری پێشی پێده گرێ و ده لی: ههر سیک ته لاقم که وێ نایه لم قه له می پێدا بێنی. لیگه ری با که میک به سه یته وه و یه ک دوو جه می باش بخوین. خو ئیمه له گه ل نان و شیریزی "سه روکانی" چاومان کویر بوو.

کاپیتان قادری له سهر ئه وه که یه کیک له مامۆستا کانی ئاشنای له قوتا بخانه ی گونده که یان، کچی ئاغایه کی هه لگرت، به هۆی براکانی سه رکۆنه کرا و له گونده که ی ده ریان کرد. ئەو هه سته شیعر ی هه بوو و که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۲۱۹ به رگی یه کی بیر هه ربیه کانی ئاماژه به شیعر یکی کاپیتان قادری ده کا و ده نووسی:

کوردە ههسته، پشت بیهسته، رامهوهسته، توند پڕۆ
 وهختی ئیشه، دامه‌نیشه، دهسته و ئەژنۆ و رهنجه‌پڕۆ
 گه‌رچی میژوونووس ده‌نووسن، میلله‌تی کوردی ره‌شید
 من ده‌لیم که‌متر له‌ جوونه‌ خان و ئاغا بێ درۆ
 نیشتیمان دایکی مه‌بوو گایان و ئاغا چی نه‌گوت
 مۆشی گه‌ر دایکی بگین بێشک ده‌لێ ئه‌ی دایه‌رۆ
 گه‌رچی خۆشی خانه، ره‌بی خانی وا به‌زیاد نه‌بێ
 دوژمنی مه‌ شه‌و بێداره ئیمه‌ نووستووین نیوه‌رۆ.

که‌ریمی حیسامی دواى ئازادبوون له‌ زیندان، له‌ چۆمی مه‌جیدخان، به‌ کارى حیزبى گیرساوه‌.
 غه‌نى بلوریانیش له‌ ته‌ورێز نه‌ماوه و گه‌راوه‌ بۆ کوردستان و جارجار ده‌چووه‌ سنه‌ و سه‌قز یان
 ده‌چووه‌ کوردستانی عیراق و په‌یوه‌ندی به‌ که‌سایه‌تی و حیزبه‌کانی ئه‌وێ ده‌گرت و به‌ فروشتنی
 ته‌مر و ئارمه‌کانی کۆمار، پارهی بۆ حیزب په‌یدا ده‌کرد.

چاپی رۆژنامه‌ی کوردستان له‌ سالی ١٣٣٣

له‌ سالا‌ه‌کانی ٣٠ تا ٣٢ له‌ نێو ئەندامانی حیزب دا، باسێک له‌ بلۆکراوه‌ی کوردی نه‌بووه‌ و ته‌نیا
 نووسراوه‌ نه‌هینییه‌کانی حیزبى توده‌، ته‌وه‌ری زانیاری و بردنه‌ سه‌ری پله‌ی زانستی ئەندامان بوو.
 مامۆستا هیمن نایشاریته‌وه‌ که‌ له‌و قوناغه‌ دا، به‌ پێی پێویست نه‌یتوانی له‌ رێگای نووسین و هونه‌ر
 دا، خزمه‌تی گه‌له‌که‌ی بکا. باوه‌ر به‌ ده‌رکردنی بلۆکراوه‌ی کوردی رواله‌تی دواکه‌وتوانه‌ی هه‌بوو و
 مامۆستا هیمن له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٩ تاریک و روون دا دواى ئه‌و که‌ ده‌لێ بۆ چاپی نووسراوه‌ی کوردی
 زۆری هه‌ول دا، ده‌نووسێ: ... به‌لام به‌ داخه‌وه‌ زۆرم گوێ نه‌ده‌درایه‌ و ته‌نانه‌ت چه‌په‌ره‌ی واما‌ن
 هه‌بوون که‌ له‌ عه‌ینی نه‌خوێنده‌واره‌ی و نه‌زانی دا گالته‌یان به‌وجۆرۆ بیروپه‌روایه‌ ده‌کرد و به‌ردیان
 له‌ ئەژنۆی خۆیان ده‌دا.

مامۆستا هیمن ده‌لێ دوايه‌ له‌ گه‌ل دۆستێک که‌ ئه‌ویش بیرورای ئه‌وی هه‌بوو، بپاریان دا که
 رۆژنامه‌ی کوردستان چاپ و بلۆبکه‌نه‌وه‌، به‌لام به‌ هۆی کودیتای ٢٨ گه‌لاوێژ لێک دوور که‌وته‌وه‌.
 له‌و سه‌رده‌مه‌دا به‌شێک له‌ ئەندامانی حیزب، به‌ کارقایمی درێژه‌یان به‌ ئه‌رکی خۆیاندا و بۆ
 یه‌که‌م جار له‌ دواى روخانی کۆماردا، رۆژنامه‌ی کوردستانیان له‌ نێوخۆی وڵات دا بلۆ کردوه‌. ئه‌و
 رۆژنامه‌یه‌ به‌ یارمه‌تی مالى حیزبى توده‌ له‌ ته‌ورێز به‌ چاپ گه‌یی.

دوکتور قاسملوو له‌ باسێکی میژووپی دا که‌ له‌ پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره‌ ٢٧ که‌ له‌ مانگی
 خاکه‌لیوه‌ی ١٣٦٨ چاپ بووه‌، باسی یارمه‌تی حیزبى توده‌ به‌ هۆی کومیته‌ی "کاک" بۆ چاپی رۆژنامه‌
 ده‌کا و ده‌لێ: کومیته‌ی "کاک" کارى ئه‌وه‌ بوو که‌ ده‌ستووراتی هه‌یه‌ته‌ی ئیجرائی حیزبى تووده‌ی
 به‌ رێبه‌رایه‌تی حیزبى دیموکرات پاده‌گه‌یاند بۆ جێبه‌جێ کردن. یارمه‌تی مالیشی ده‌دا، هه‌رچه‌ند

زۆر کهم بوو به نيسبته ئهو يارمهتي يه که ده درا به ئازهربايجان و به نيسبته ئهو داهاته ي که حيزبي تووده ئهو وهخته هه ي بوو. دواي ۲۸ موريداد ئهم يارمهتي يه ش درا که له چاپخانه ي ته وررژ روژنامه ي "کوردستان" چاپ ببي که هه تا ۵ ژماره لهو روژنامه يه چاپ بوو.

لينا (نه سرين قاسملوو) له لاپه رهي ۱۲۲ کتيبي "ئورووپاييه ک له ولاتي کورداندا... باسي ده رکدرني روژنامه ي کوردستان له تاران ده کا و ده نووسي: دوکتور قاسملوو و هاوړيکاني روژنامه ي کوردستانيان ده رکدر. لينا ش له گه ل ئه وان ده ست به کار بوو و لاپه ربه ندي و بلاوکردنه وه ي روژنامه ي کوردستاني به ئه ستوو گرت و جيا له وانه ش کيشکي ده کيشا.

له مانگي ره شه مه ي ۱۳۳۲ غه ني بلوريان له عيراق را گه راوه بو ئيران و له ته وررژ له گه ل سوليمان موعبي و عه زيزي يوسف ي و قادري يوسف ي و يه ک دوو که سي ديکه کوپونه وه و برياريان دا که هه م روژنامه ي کوردستان ده ر بکه ن و هه م بو ريک و پيک کردن و زيندووکردنه وه ي ريکخواه کاني حيزب هه ول بده ن.

غه ني بلوريان له لاپه رهي ۱۵۲ کتيبي "ئاله کوک" دا له سه ر چاپ کردني روژنامه ي کوردستان له سه ره تاي سالي ۱۳۳۳ به هوي خو ي و دوکتور قاسملوو و عه زيزي يوسف ي و سه ديقي ئه نجيري ده نووسي: ئيمه ئهو چوار که سه کوپونه وه و له سه ر ده رکدرني روژنامه کوردستان بريارماندا، قاسملوو ئيمه به ري به راني فيرقه ي ديموکرات بناسيني و ئيمه ش داوايان ليتيکه ين بو چاپي روژنامه ي کوردستان يارمه تيمان بده ن. ري به رايه تي فيرقه ي ديموکرات بو چاپي روژنامه ي کوردستان يارمه تي پيکردين و ئيمه له سه ره تاي سالي ۱۳۳۳-۱۹۵۴ يه که م ژماره ي کوردستانمان ده رخست. سه ديقي هه نجيري و عه زيزي يوسف ي به زماني فارسي وتاريان بو کوردستان ده نووسي و من ده مکردن به کوردي و بو خو شم به کوردي وتارم ده نووسي. ئهو نامه و وتارانه ش که به زماني فارسي له کوردستانه وه ده گه به شتن، من ده مکردن به کوردي و قاسملوو به سه رياندا ده هاته وه. قاسملوو هه روه ها به زماني کوردش وتاري ده نووسي. هه موو به يه که وه روژنامه که مان مونتاژ ده کرد و من ده مېرڊ بو چاپخانه ي فيرقه ي ديموکرات. ئه وان نوو سراوه کانيان تايپ ده کرد و پاش ته واو بوونيان من هه له کانم راست ده کرده وه و پاشان چاپ ده کران. دواي چاپي "کوردستان" ئورگاني حيزبي ديموکراتي کوردستاني و "ئازهربايجان" ئورگاني فيرقه ي ديموکراتي ئازهربايجان ئه وانمان ده برڊ بو مالي ئه نداميکي فيرقه به ناوي "حوسين" که له سوڤيه ت گه رابوو و له و ماله وه بلاومان ده کرده وه. ئيمه کوردستاني ژماره ۱ و ۲ مان به "مه حمودي مه نگوري" دا نارده وه مه هاباد، به لام پاشان له گه ل براده راني فيرقه بريارماندا ته ته ريکي هاو به شمان هه بي بو ناردي روژنامه کاني کوردستان و ئازهربايجان. له هه ر ژماره ي کوردستان ۱۰۰ دانه مان ده نارڊ بو کوردستانه کاني ژيړ ده ستی عيراق و تورکيه و ۱۹۰۰ دانه شمان له کوردستاني ژيړ ده ستی ئيراندا بلاو ده کرده وه.

خوينه راني روژنامه ي کوردستان نامه يان بو ده ناردين. ماموستا هيمن له نامه يه کدا سوپاسي ليکربووين. ريکخواه کاني کوردستاني ژيړ ده ستی عيراق داواي ژماره يه کي پتريان ليده کرين. به لام ئيمه نه مانده تواني پتر له دوو هه زار دانه چاپ بکه ين. زورمان هه ولدا چاپخانه يه ک له ورمي

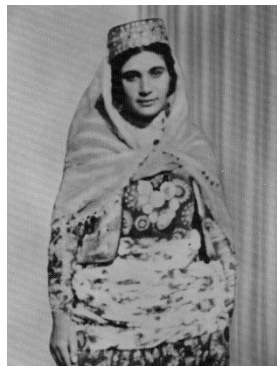
دانئین. به لām سه رنه که وتین. دواى بّلاو کردنه وهى هه شت ژماره ی کوردستان، چاپخانه ی فیرقه ئاشکرا بوو. "جه عفه ری قه وسى" سه رنووسه ری روژنامه ی ئازه ربایجان گیرا و رژیم ده ستی به سه ر چاپخانه که داگرت. دواى ئاشکرا بوونی چاپخانه ی فیرقه، ئیمه له ترسی په لاماری مه ئوره کانی حکومه تی ئیران له گه ل قاسملوو چووین بۆ تاران. ئه وه ش ده بّی بّییم که عه زیزی یوسفی به دواى ده رچوونی دووه مه مین ژماره ی کوردستاندا له مسافیرخانه ی "شه بستره ی" گیرا و نزیک به سالییک له زیندان مایه وه.

ماموستا هیمن ده لّی دواى کودیتای ۲۸ گه لاوێژ دۆستیکى ئاواته که ی به جّی ده گه یه نی و ۴ ژماره ی روژنامه ی کوردستان به چاپ ده گه یه نی، به لām دوايه بوخۆی و روژنامه که گیران.

عیسمه تی قازی (کچی پیشه وا) خۆی کوشت

عیسمه ت کچی پیشه وا قازی محهممه د، یه کیک له کادره هه لّسوکه کانی حیزب له ده هه ی ۳۰ دا بوو، له کوّتایی سالی ۱۳۳۳ (۱۹۵۳) به هۆی نادیار خۆی ده رمانداو کرد. عیسمه ت خانم ده زگیرانی دوکتور شیرازی بوو و هه رچه ند سوهیل خانم خوشکی خۆ کوشتنی ئه وه ده به ستیته وه به ئاشکرا بوون له کاری ته شکیلاتی دا، به لām له وه سه رده مه پر گرّ و گوّله دا ره نگه هۆکاری دیکه ش هه بّی که باس نه کراوه و به شاراوایی ماوه ته وه.

له وه سه رده مه دا ئه ندامانی حیزبی دیموکرات له هه لّسوکه وتی حیزبی توده توپه بوون و خۆیان ئاماده ده کرد که په یوه ندی خۆیان له گه لّ ئه وه حیزبه بیچرن. به لām دوکتور شیرازی که که سیّک زیره ک و وریا و خۆ تیه له قوون و سرپاوی بوو نه ته نیا هه ر کاری بۆ حیزبی توده ده کرد به لّکوو په یوه ندی قوولیشی له گه لّ سفاره تی ئه مریکا له تاران هه بوو. ره نگه ئه وه بوو بیته هۆی ناویمیدی عیسمه ت خانم و خۆ کوشتنی.

عیسمه تی قازی

له ته واوی ده یه کانی ۲۰ تا ۶۰ هه تاوی ئه م سه ده یه، دژایه تی کورد له روژه لاتی کوردستان له ژێر دروشمی مه رگ به ر ئیمپریالیزمی ئه مریکا دا بوو که حیزبی توده هیّنايه ناو ئه ده بی سیاسی. له وه قوناغانه دا هاوکاری له گه لّ ریژی می شا به تایبه تی له ناو خه باتکاران و رووناکییران دا مایه ی شه رمزاری بووه.

له سه رده می کوّمار دا دوکتور شیرازی به راسپاردیه ی سه دری قازی، ده رسی کوردی به ئارچی با لّ روزوێلت سه روانی ئه رته شی

ئه مریکا ده گوت. روزوێلت هه موو زبانه کانی فارسی و تورکی و عه رهبی و فه رانسه وی به باشی ده زانی. به پپی لاپه ره ی ۱۱۹ بی ره وه رییه کانی شیرازی دوايه روزوێلت که سیّک به ناوی موّلیر به وه ده ناسیّت که پله و پایه ی نه بوو به لām له سه فیری ئه مریکا ده ست رویشتر بووه.

به پپی لاپه ره ی ۱۱۲ کتییی شیرازی، له ساله کانی هه ولّی ده هه ی ۴۰ دا گه وه ره کانی کورد له تاران که زۆربه یان کاری گه وه ریه یان له ده ولّه ت دا هه بوو، کوّمیته ی "کوّمای ره ش" یان پیکه ئیتا. ئه وه

کۆمیتەیه به هۆی دوکتور سمایل خانی ئەردەلان و سارمخان سادق وهزیری په یوه ندیان به ئیحسان نووری پاشاوه هه بوه. روژیک حاجی عهزائوله مالمکی ئەردەلان داوا له ئیحسان نووری پاشا دهکا که که سێکی شیاوی بۆ کاریکی گرینگ بۆ ببینیتهوه. دوکتور شیرازی هه لده بژێردری که بچی په یوه ندی به ئەمریکاوه بگری که ئایا دهولتهی ئەمریکا سه بارهت به کورد چ دهلی.

دوکتور شیرازی له درێژه دا دهلی: له گه ل ئاغای مۆلیر " که ئارچی بالډ روزویلتن پینساند بووم په یوه ندی گرت. مۆلیر گوتهی که ئەو ناتوانی ئەو ولامه بداتهوه و دهبی پرس به ئەمریکا بکا. ئەمریکا پاش چهند روژ وه لامیان داوه که ده یانهوێ له نیوان پاکستان و ئیران و تورکیه و عیراق په یمانیکی ئەمنیه تی پیک بینن. ئەوروو به قازانجی ئەمریکا نییه که ئەو و لاتانه له خوێ عاجز بکا. به لام ئەمریکا به لینی به کورد دهکا که ئەگەر له گه ل شووپهوی به شهر بین ئەمریکا کوردستانی گه وره له هه ر چوار پارچه پیک دین.

شیرازی له درێژه دا دهلی که ئەو ولامه ی داوه تهوه به ئیحسان نووری پاشا و هه ره ها چونکه ئەندامی حیزبی توده ش بووه ئەوانیشی ئاگادار کردوه. دوکتور شیرازی له لاپه ره ی ۱۲۲ بیره وه رییه کانی دا ده نووسێ که روژیک مۆلیر بانگی کردوه و پینگوتوو که ئەویان (شیرازی) بۆ کاریکی گه وره له نه زهر گرتوو و له وانه یه له نیوان شووپهوی و ئەمریکا شهر روو بدا. ئەوکات ئەو دهبی ببی به چاو و گو ی ئەمریکا له ناوچه دا. بۆیه دهبی چهند ده وره ی تاییه تی ببینی و مانگانه ۵۰۰ ته نیشی بۆ براوه تهوه. شیرازی له گه ل حیزبی توده و ئیحسان نووری پاشا قسه دهکا و ده چته ده وره ی فیروونی مۆرس و موخابرات و په یامی رهمز و وینه هه لگرتن به دوربینی تاییه تی و زۆر شه وان بردویانه له فرۆکه خانه کانی میهرئاباد و قه لعه مورغی وینه ی ته یاره یان پیهه لگرتوو. شیرازی له درێژه دا دهلی هه موو مانگی ۵۰۵ ته نه که ی ته حویلی حیزبی توده دهکا.

شیرازی ده نووسی که دوا ی ئەوه که له حیزبی توده ئیستعفا ی داوه، به دژی ئەو ده نگۆیان ساز کردوه که بۆته سیخوړی ئەمریکا و ویستویانه بی ئابرووی بکه ن.

ئەو پروودا و په یوه ندییه گوماناویانه په نگه بوو بیته هۆی ئەوه که عیسمهت خانم کوته یی به ژیا نی ببینی. دوکتور شیرازی له کاتی خو کوشتنی عیسمهت خانم له زیندان دا بوو. کاتیک که ئازاد بوو له گه ل هه والانی ویستی گو لیک بباته سه ر قه بری ده زگیرانه که ی، به لام خه لکی مه هاباد که ئاگاداری هاتنه وه ی شیراز بوون، له رپور سه می به شکو و بی وینه دا، له حالیکدا سه رباز تفهنگ به ده ست ده وری گو رستانی شاریان گرتبوو، چونه سه رقه بران.

شیرازی بۆ مه رگی عیسمه تی قازی هۆنراوه یه کی داناوه که به دهنگی هونه رمه ندی گه وره ی کورد، محمه د ماملی به گو رانی گو تراوه:

زه مانه گو لیک ی داو و لی ی ستاندم
بوئم پیوه نه کرد لی ی هه لپساندم
ریشه ی جه رگ و دلم بوو ئەو گو له ی من
فه له ک زۆر بی به قا بوو لی ی رفاندم

ئای غەریبم، وای غەریبم، ئاخ غەریبم
سووتا جەرگم، لە دەست چوو حەبیبم
شایی و شینم تیکەل بوو ئاخ دلی من
بەهارە و پەرپەر و ژاکا گۆلی من
وەرن لیگرا بوو شین پال دەن وەشانم
زگی سووتاوە ئەرۆ نیشتمانم
ئای برا رو، وای برا رو ئاخ برا رو
بەهاری من، چلە زستانە بئ تو
سەبەب کارت زەلیل و قورب بەسەر بئ
هەتا ماوە لە دنیا دەربەدەر بئ
بە دل تەنگی نەبینی رووی خۆشی
دلی پر غەم، بەشی خوینی جگەر بئ
ئاخ بە بئ تو، وای بە بئ تو، ئاخ بە بئ تو
وەکوو شەو روژی من تاریکە بئ تو
بە سەت ئاوات و حەسەرەت چووێ بن خاک
بە جیت هیشتەم لە خۆرا ئەی کچی چاک
شکا پشتم نەماوە هیزی ئەژنۆم
بە تەنیا مامەو بەیکەس وەکوو خۆم
ئای دلی من وای دلی من ئاخ دلی من
لەخۆرا پەرپەر و ژاکا گۆلی من
لە باغی تازە دا کئ گۆلم بئ
لەجیاتی تو چ کەس خاوەن دلم بئ
لە رێگای خزمەتی خەلکی ولاتم
وەکوو تو غەمخۆری هۆز و گەلم بئ
ئای گۆلەکەم وای گۆلەکەم بۆن خۆشەکەم
لە پاش بالای تو من دل بە کئ خۆش کەم
غەریب مابووم لە تارانئ بۆ وات کرد
ئەسیر مابووم لە زیندانئ بۆ وات کرد
لەبەر خاتری خۆشەویستت بۆ وات کرد
لەبەر تاقە براکە ی خۆت بۆ وات کرد
ئای بۆ وات کرد، بۆ وات کرد، ئاخ بۆ وات کرد
لە سەر چی ماله من و خۆت خراپ کرد

عہلی قازی (کوری رہش) چوو بو ئالمان

مینا خانم، خیزنی پیښه‌وا له سالې ۱۳۳۴ رازی بوو که کورې رهش بچی بو ئالمان و شه‌ش روژ دواى نه‌مانی عیسمه‌ت خانم، له پوژې ۱۹۵۵/۳/۱۰ کورې رهش به‌ره‌و ئالمان وه‌رېکه‌وت. حامیدی گه‌وه‌ری له زمانې کورې رهش ده‌نووې: دواى ده‌رچوونم له ټیران له دوو شاری مونیخ و برلین خویندم. سالې ۱۹۶۳ به‌شى یاسا و زانستى سیاسیم ته‌واو کړد و هر له‌و ساله‌دا له لایه‌ن پړټیمې شاهه کرام به‌ دیپلومات. تا سالې ۱۹۷۸ له پله‌ی دیپلوماتکارۍ ټیران، له ټه‌لمانیا کارم بو پړټیمې شا کړد. سالې ۱۹۷۸ که ټالوژيی که‌وته شاه‌کانی ټیرانه‌وه، هه‌موو دیپلوماتکاره‌کانی ټیران له به‌شه جیاوازه‌کانی بازرگانی، ټابووری و ږاگه‌یاندن، بانگه‌یشتی ټیران کرانه‌وه و ټه‌لمانیا یان به‌جټه‌یشت، به‌لام ټیزنیان به‌من نه‌دا که بگه‌ږیمه‌وه ټیران و له ټه‌لمانیا مامه‌وه.

به‌یمنانی به‌غدا له سالی ۱۳۳۴

به دواى كوده‌تاي ۲۸گه‌لاوږژ سالى ۱۳۳۲، حكومه‌تي شا به پشتيواني ولاټاني ټه‌مريكا و بينگليس و يارمه‌تي مالي ټه‌مريكا و بانكي جيهاني، ورده ورده به هيژ بوو. ټه‌رده‌شيري زاهيدي سه‌روكي وه‌زيران، بايه‌خي تاييه‌تي دا به ټه‌رته‌ش و له نيو ټه‌وان دا زور خوښه‌ويست بوو. بويه په‌ره‌ستاندني نفوزي سه‌روكي وه‌زيران، بيوو به هوې نيگه‌راني شا و له به‌هاري ۱۳۳۴ دا زاهيدي له سه‌ر كار لابرډ و حوسيني عه‌لاي، له جيگه‌ي ټه‌و دانا. له سه‌رده‌مي ده‌سه‌لاټداري حوسين عه‌لا، ريځخراوي ټه‌خوانو لموسلمين دامه‌زررا و دواتر له مزگه‌وتي شا له تاران، ته‌قه‌يان له حوسين عه‌لا كرد. به دواى ټه‌و روداو ده‌ا چنه‌د كه‌س له به‌ريو به‌راني ټه‌خوانو لموسلمين گيران و نه‌وابي سه‌فه‌وي و سي كه‌سي ديكه ټي‌عدم كران.

هەر لهو کاته‌دا په‌یمان به‌غدا، له‌ نێوان وڵاتی ئێران و پاکستان و تورکیه‌ و عێراق و ئینگلیس، له‌ ژێر چاوه‌دیڤری ده‌وڵه‌تی ئەمریکا دا، به‌سترا. ئەو په‌یمانه‌ وه‌ک په‌یمانی سه‌عد ئاباد، به‌شیکی هه‌بوو که‌ به‌یوه‌ندی به‌ حوله‌نه‌وه‌ی کورده‌وه‌ هه‌بوو.

له ۲۵ خهزه لوه‌ری سالی ۱۳۳۴ حوسپن عه‌لا سه‌روکی وه‌زیران، له حالیکدا روژێ پێشتر ته‌قه‌یان لیکرد بوو، به‌ سه‌ری هه‌لپێچراو چوو ه‌ بۆ به‌غدا و ئه‌و په‌یمانه‌ی واژوو کرد. ئه‌و په‌یمانه‌ له‌ سه‌ر داوا‌ی ئه‌م‌ریکا بۆ به‌ره‌ره‌کانی له‌ دژی به‌ره‌ی سووقیه‌ت بێکها‌ت.

قوتار بوونی حیزبی دیموکرات له‌ژیر چه‌نگی حیزبی توده له سالی ۱۳۳۴

یه‌که‌م کۆنفرانسی حیزبی دیموکرات له سالی ۱۳۳۴

دوای رووداو‌ه‌کانی سالی ۱۳۳۲، پچرانی حیزبی دیموکرات له حیزبی ناشۆر‌شگێر و هه‌له‌په‌ره‌ستی حیزبی توده، ببوو به باسی سه‌ره‌کی گشت کادره‌کانی حیزب و گرتنی کونفرانسیک که بتوانی جینگای کۆنگره‌ بگرێته‌وه و ولامده‌ری کیشه‌کانی حیزب له و قوناغه‌ دژواره‌ دا بێ، بوو به پێویستیکی سه‌ره‌کی. له جۆزه‌ردانی ۱۳۳۴ کۆتایی مای ۱۹۵۵، هیندیک له ئەندامانی حیزبی دیموکرات له مالی سدیق ئەنجیری ئازهر له تاران به مه‌به‌ستی هه‌له‌سه‌نگاندنی وه‌زعی حیزبی توده و روون کردنه‌وه‌ی وه‌زعییه‌تی ته‌شکیلاتی حیزب له‌گه‌ڵ حیزبی توده کۆبوونه‌وه. له و باره‌یه‌وه غه‌نی بلوریان له لاپه‌ره‌ی ۱۵۵ کتییی ئاله‌کۆک دا ده‌نووسن: من داوام له براده‌ران کرد، بێن له تاران کۆبینه‌وه، سلیمان موغینی، هاشم ئەقه‌له‌تولاب، هه‌مه‌ده‌مین راتبی، عه‌بدوڵا ئیسه‌حاقی و ئەسه‌عه‌د خودایاری هاتن بۆ تاران. په‌حمان قاسملوو و سهدیق ئەنجیریش به‌شداریی ئەو کۆبوونه‌وه‌یان کرد، سهدیق ئەنجیری له حیزبی توده برابوو و زۆر به‌جیددی هاوکاریی ئیمه‌ی ده‌کرد. ... له و کۆبوونه‌وه‌یه که به‌هاری سالی ۱۳۳۴- ۱۹۵۵ به‌سترا ئەو خالانه‌ی خواره‌وه که‌وته‌ به‌رباس و لیکۆلینه‌وه:

۱ - پساندنی پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ حیزبی توده، به‌هۆی په‌گاژویی کردنی پۆلیس له‌نیو ریک‌خراوه‌کانی حیزبی توده‌دا، هه‌رچه‌شه‌ پێوه‌ندییه‌ک له‌گه‌ڵ ریک‌خراوه‌کانی حیزبی توده، له‌وانه بوو ئەندامانی حیزبی دیموکراتیش تووشی گیروگرفت بکا. له‌به‌ر ئەوه داوامان له په‌حمان قاسملوو کرد و گوتمان ئەگه‌ر پیت‌خۆشه‌ هاوکاریی له‌گه‌ڵ حیزبی دیموکرات بکه‌ی، ده‌بێ پێوه‌ندی خۆت له‌گه‌ڵ حیزبی توده بپچری. من به قاسملووم گووت به‌و گرفته‌ی که بۆ حیزبی توده خولقاوه، ئەگه‌ر تۆ پێوه‌ندی به ئەوانه‌وه بگری و بپیه‌وه لای ئیمه، له‌وانه‌یه ریک‌خراوی ئیمه‌ش ئاشکرا بێ. قاسملوو که له‌بیر و بۆچوونی ئیمه‌ گه‌یشته، به‌لێنی پێداین که له‌گه‌ڵ حیزبی توده پێوه‌ندی ناگرێته‌وه و ده‌بیته ئەندامی حیزبی دیموکرات.

۲ - شیکردنه‌وه‌ی کاره‌ساتی ۲۸ ی گه‌لاوێژ. له لیکۆلینه‌وه‌ی کاره‌ساتی ۲۸ ی گه‌لاوێژدا به‌و ئاکامه‌ گه‌یشته‌ن که ئەو کاره‌ساته به هۆی نه‌بوونی وه‌ی شۆرشگێرانه له‌ناو رێبه‌رایه‌تی حیزبی توده‌دا و هه‌لوێست وه‌رنه‌گرتنی خورت و جدیدی و به‌ په‌له له لایه‌ن رێبه‌رانی حیزبی توده‌وه، "شا و زاهیدی" توانیان کودیتا بکه‌ن. له‌به‌ر ئەوه بریارماندا به‌ ناوی حیزبی دیموکراتی کوردستانه‌وه نامه‌یه‌ک بۆ رێبه‌رانی حیزبی توده له‌ ده‌ره‌وه‌ی ئێران بنوسین و له هه‌نگاوی لاواز و بیۆره‌یی رێبه‌رانی حیزبی توده له‌سه‌ره‌ه‌لدانی کاره‌ساتی ۲۸ ی گه‌لاوێژ، په‌خنه‌ بگرین. بریار ئەوه بوو قاسملوو ئەو نامه‌یه‌ ببات بۆ ئەوروپا و بیدات به رێبه‌رانی سو‌فیه‌ت و کۆپییه‌کیشی بدات به سه‌رو‌کایه‌تی حیزبی توده له‌ ده‌روه‌ی وڵات و ریک‌گه‌یه‌ک بکاته‌وه بۆ پێوه‌ندیی راسته‌وخۆی حیزبی دیموکرات له‌گه‌ڵ سو‌فیه‌ت.

به دواى ئه و كۆبونه وه دا، هه رچه ند ورده و رده جاش و خو فرۆش و سيخو ر زو ر ببو و كو ك ر د نه وه ي چه ند كه س له ي ه ك شو ين، مه ترسي دار بو و، به لام ري به رايه تي سه ره كي حيز ب برياري گرتي كو نفرانسي يه كي ان دا.

له و كاته دا كوميته ي "لاجان" ي حيز بي دي مو كرات، پاش كوميته ي بانه، به هي ترين ته شي كلاتي حيز ب بو و. ئه و كوميته يه له لايه ك ببو وه به پر دي ك له ني وان شاره كاني ورم ي و شو و نه غه ده و له لايه كي دي كه، سه ر ده شت و بانه و سه قز و تا راده يه كيش شاره كاني بو كان و هه وشار و مه هاباديشي پي كه وه گر ي ده دا. مال له سه يد ره سو ل بابي گه و ره، له نا وايي "سه يد نا و" ببو وه به نا وهندي كو بونه وه و قه له منداره ي ئه ندا ماني حيز بي دي مو كرات.

ري به رايه تي حيز ب، كاري ئاماده كر دني كو نفرانسي ده ست پي كر د و نو سرا و يه ك كه زو تر به هو ي عه زيزي يو سفي له سه ر كار و كر ده وه كاني حيز بي توده نو سرا بو و له گه ل برياراتي كو بونه وه ي تاران ده هاته وه، ئاماده كرا. له و نو سرا و ه دا را و بو چو و نه كاني حيز بي توده له باره ي نه وتي شيمال و كو ماره كاني ئازه ربايجان و كو ر دستان و ها و كاري نه كر دن له گه ل مو سه دي ق و بي هه لو يستي سه باره ت به كو ده تاي ٢٨ ي گه لاو يژ، كه وته به ر ره خنه.

سه يد ره سو ل بابي گه و ره له كو رته ژيان نامه كه ي خو ي دا، نا و با سي ئه و كو نفرانسه ده كا: "هه ر له سالي ١٣٣٤ دا كو بونه وه يه كي ري به رايه تي حيز بي دي مو كراتي كو ر دستان له چيا ي قه لات په ر ه شي، پشتي مالي سه يد نا و، گيرا، كه هه ر له و كو بونه وه بريار درا ته شي كلاتي حيز بي دي مو كراتي كو ر دستان، هه مو و جو ره په يوه نديي ك له گه ل ته شي كلاتي حيز بي توده ي ئيران بيسي ني. به راستي دو كتو ر قاسم لو و له و باره وه نه خشي به رچا و ي هه بو و كه نا و ي (حه سه ن) بو و. ئه و كاتي كادري رابه ري به شدار له و كو بونه وه دا، ئه و نا وانه ي خوا ره وه بو و: ١ - عه زيزي يو سفي ٢ - عه و لا ي ئيس حا قى ٣ - دو كتو ر قاسم لو و ٤ - ئه سه ده ي خوداياري ٥ - هاشمي ئه قلو تو لا ب

زو ر له و كه سانه ي كه له و كو بونه وه دا هه ل بژي ر د ران، له راستي دا پي شتر يش به ر يو به ري حيز ب بو و كه دوايه ش له و كو نفرانسه دا هه ل بژا ر د رانه وه.

دو كتو ر قاسم لو و له با سي كي مي ژو و يي دا كه له پاشكو ي "تي كو شه ر" ي ژماره ٢٧ ي مانگي خا كه لي وه ي ١٣٦٨ چاپ بو وه، دوا ي ئه وه ده لي كه كوميته ي كو ر دستان تا سالي ١٣٣٤ هه ر به و نا وه تي كو شه و با سي سه ر به خو بو وني حيز ب ده كا و ده لي: به كو رتي ئه و ري به رايه تي يه هه تا سالي ١٣٣٤ به نا و ي "كوميته ي كو ر دستان" فه عاليه تي هه بو و. به ره به ره وه زعي داخلي حيز بي تو و ده تي ك چو و، ئه فسه ره كان گيران و زو ر كه س ئيع دام كرا. ده ركه وت حيز بي تو و ده "پوليس زده" بو وه، بو يه ئيمه ئه و ده م كو بونه وه يه كمان پي ك هينا كه له وانه ي ئي ستا له م جه معه دا هه ن كا ك عه بدو لا عيزه تپو و و ئه من تييدا به شدار بو و ين. ئه و كو بونه وه يه كه پاشان نا ومان نا "كو نفرانسي يه كه مي حيز ب" له گوندي "كه و ته ر" ي مه نگو راني مه هاباد به نه يني پي ك هات. له ويدا ئيمه بريار مان دا له گه ل حيز بي تو و ده قه تعي رايسته ي ته شي كلاتي بكه ين و حيز بي دي مو كرات بو خو ي سه ر به خو فه عاليه تي خو ي بكا. چونكه هه م نه زه رمان ئه وه بو و حيز بي تو و ده له سه ر مه سه له ي "مصدق" و

ههم له سهر كوديتاي ۲۸ي مordad چهوت روښتوه، ههم نه زهرمان نه وه بوو كه پوليس زده ده بووه و ههر ته ماسپك له گه ل حيزبي تووده له تاران بگيرئ، نه تيجهي نه وه ده بئ گيري پوليس بكهوين. نه وه بوو كه قه تعي رايته مان كرد. له و هخته وه ئيعلاهان كرد كه حيزبي ديموكرات خوئ سهر به خو ف عالييه ت ده كا. به شداراني كوئفرانسي يه كه م نه وه ي له بيرم بئ غهيري خو م و كا عه بدوللا عيزه تپوور، برتي بوون له: عه زيز يوسف، عه بدوللا ئيسحاق، نه سعه د خودايار، هاشم نه قه له تولاب "قادر شريف"، پيم وايه هه موومان هه وت هه شت كه س زياتر نه بووين. ئيمه نه وه هخته له بهر خاتري نه وه كه ماوه يه كي زور بوو ته ماسمان له گه ل حيزبي تووده هه بوو، بيروباوه ري تووده ييمان تيدا زور به هيزر بوو. بويه پيمان و ابوو نه وه ته شيكلاته ي حيزبي تووده كه له نيو خو و لاتدا ف عالييه ت ده كا، چهوت روښتوه. به لام نه واني دهره وه وه ك "رادمش" و "نه سكندري" و نه واني ديكه باشترن. له سهر نه وه نه ساسه كوميته كوردستان برياري دا كه ئيمه له دهره وه پيوهنديان له گه ل بگري و من بو به رپوه بردني نه وه مه مووريه ته چوومه عيراق و له وپرا چوومه دهره وه. له دهره وه پيوهنديم گرت، ههم له گه ل حيزبي تووده و ههم له گه ل سوقيه تيبه كان. له و ته ماسه دا كه ده گه رپته وه بو سالي ۱۳۳۴ ياني ۳۴ سال له وه پيش و به دوور و دريژي قسه م ده گه ل كردن، نه وان گوتمان: "به لئ داخوازه كانتان راست و ره وايه و جيه جيان ده كه ين، تو بگه رپوه داخلي ولت و به هاوړپيانيش بلئ.

حيزبي توده به و برياره زور توره بوو و دواتر له سالي ۱۳۴۶ له ئوروا به چاوي كه ريمي حيساميان دادابووه كه نه وه كاري قاسملو بووه ويستوويه تي حيزبي توده به هيند نه گري و توله ي لييكاته وه. له وباره وه كه ريمي حيسامي له لاپه ري ۵۲ به رگي ۳ ي بيره وه رييه كاني دا ده نووسئ كه له سالي ۱۳۴۶ ري به ري سه ري حيزبي توده، بانگيان كرده ئالمان و داوايان ليكرد كه سه فهر بكا بو كوردستان و چاوي به سوله يمان موعيني بكه وئ و قه راريك دابنئ كه له عيراق يان له لوبنان چاويان پيك بكه وئ.

نه وان داوا ده كن كه نه و سه فهر نه هيئي بئ و نابي دوكتور قاسملو ئاگادار بئ. كه ريمي حيسامي بوئ سه ير ده بي و زوري پيناخوش ده بي و پرسيار ده كا كه بوچي قاسملو هه لداووين؟ دوكتور رادمه نيش ده لئ: له سهر قاسملو ته جروبه مان هه يه. نه و نه دامي حيزبي توده بوو، ئيمه نارذبوومانه كوردستان، به لام هوئ بنه رته ي ليكچپراني حيزبي توده و حيزبي ديموكرات قاسملو بوو.

جهليل گاداني له لاپه ري ۹۸ كتيبي ۵۰ سال خه بات دا ده نووسي كه له و كوئفرانسه دا، به رنامه و په يره وي نيوخوئ حيزب په سهند كرا و حيزب سياسته تي دري ئيمپرياليستي و دري سيستمي شاهه نشاهي و دهره به گايه تي گرته بهر و داواي جيگيربووني سيستمي كوماري، كه جيگري سه رو ك كومار كورد بئ، كرد. هه روه ها وشه ي ئيران بو يه كه م جار به ناوي حيزبي ديموكرات زياد بوو و بوو به حيزبي ديموكراتي كوردوستان - ئيران. هه روه ها بريار درا كه وه ك پيشو په يوه ندي راسته وخو به حيزبي توده نه ميئ و حيزب سهر به خو بئ.

دیاره جەللی گادانی لەوەی کە دەلی له کۆنفرانسی یەک دا ناوی حیزب گۆردرا، بە هەڵە چوو و ئەو ئالوگۆرە لە کۆنفرانسی ۳ دا کراوە کە حیزب بوو بە "حیزبی دیموکراتی کوردستانی (ئێران).

هەڵبۆاردنی ئەندامانی رێبەری و دیاری کردنی موشاویر وەک ئەرکیکی دیکە ی کاری ئەو کۆنفرانس بوو. بە پێی لاپەرە ۱۰۰ کتیبی ۵۰ سالی خەبات، ئەو کەسانە وەک رێبەری حیزب هەڵبۆردران: دوکتور قاسملوو، غەنی بلوریان، عەزیزی یوسفی، رەحمەتولای شەرێعەتی (کە خەڵکی سنە بوو)، سەید عەولای ئیسحاقی و هەروەها دوکتور عەلی مەولەوی وەک موشاویر دیاری کرا.

سمایل قاسملو

دیاره کاک سەید رەسوول دێهقان، لە کورتە ژياننامه کە ی دا، غەنی بلوریان وەک موشاویر ناو دەبا. دابەش کردنی پۆست و شوینی کاری رێبەری، بە شیوەی خواوە بوو: ۱ - دوکتور قاسملوو بەرپرسی گشتی و پەيوەندی نیوخۆ و دەرەو ۲ - غەنی بلوریان، کار لە جنوبی کوردستان ناوەندی سنە ۳ - عەزیزی یوسفی، کار لە شیمالی کوردستان ناوەندی ورمی ۴ - رەحمەتولای شەرێعەتی، کار لە جنوبی کوردستان ناوەندی سنە ۵ - سەید عەولای ئیسحاقی، کار لە مەهاباد و دەورووبەر ۶ - دوکتور عەلی مەولەوی، کار لە سەقز و تاران. هەروەها سولهیمانی موعینی و کهریمی حیسامی کە تازه له زیندان ئازاد ببوون، لە گەڵ هاشم حوسین زاده و یوسفی رزوانی، بۆ کار لە مەهاباد و جەلیل گادانی و ئەسەد خودایار و هاشم ئەقەلوتولاب و حەمەدەمین راتبی، بۆ کار لە دێهات دیاری کران. ئەگەرچی لە کۆنفرانسی یەک دا، حیزبی دیموکرات سەرەخۆیی خۆیی راگەیاندا، بەلام زۆر بەی رێبەرانێ حیزب دەستیان پێ لە حیزبی تووده هەڵنەگیرا و بەشیوەیەک بەستراوە بەو حیزبە و حیزبی تووده وەک ملۆزمیک دایم بە بیر و ئەندیشه، بە دەستیوەردان لە کاروباری حیزب، لە بەلاریدان و هەترە بردنی دەستی هەڵنەگرت.

لەو قۆناغەدا کاری تەشکیلاتی بە ریکۆپێکی بەرەو پێش دەچوو و بۆ ناوەندی پیرانشار و ئاواپه کانی دەورووبەر، کۆمیتەیهکی بەهێز بە ناوی "بڵاس" پیکهات. هەروەها کۆمیتە ی حیزب لە شاری بانە کە بە دوا ی کۆدەتای دژی گەلی سالی ۱۳۳۲ تیکۆشانی ئەما بوو، دەست بە کار بوو و محەممەد کهریمی (قاقە) و عەبدولقادی سەلیمی و کهریمی وسووقی بەرپۆه یان دەبرد. دیاره دواتر هاشمی ئەقەلوتولاب (قادر شەریف) وەک کادری حیزب سەردانی ئەو کۆمیتەیه ی دەکرد. ئەو کۆمیتەیه لە ماوەیهکی کەم دا زۆری پەرە ئەستاند و تا گیرانی سمایلی قاسملوو بەسەر سێ کۆمیتە دابەش بوو. هاشمی کهریمی لە لاپەرە ۷۶ کتیبی "گەشتیک لە ئاربابای بانەو بە

باوه جیی کۆیه" ده نووسى: من ئه وکات ئه ندامی حیزب نه بووم به لام ئه و جوړه ی له کاکم (کاک محهمهد) بیستوه له پيش گیرانی سمایی قاسملوو ناوچه ی بانه سى کومیته ی بووه، یه کیان کومیته ی شار که کاکم بهرپرسى یه کهم بووه. کومیته ی باکوور که ناوچه ی نه مه شیر و کیوی بلوو و ده شته تالی ده گرتوه بهرپرسى یه کهم زیندووید مه جیدی ئه حمه دی و کومیته ی باشوور که ناوچه ی بۆیه ن و پشت ئاربه بای ده گرتوه بهرپرسى یه کهم مه لا محهمهد ئیمامی بووه. کادری نه ئینی حیزب له و ناوچه زیندووید قادر شه ریف بووه و جارو بار هیندیکی تر له کادره کان هاتوو چوو یان کردوه. به لام له گرتنی قاسملوو دا ده رکه وت که هه موو کادره نه ئینه کان ئاگیان له ته شکيلاتی حیزب هه بووه و ئه وه که مایه سییه کی گه وریه بۆ حیزیکی نه ئینی. ئه وه نده ی من بزنام لانیکه م بهرپرسى یه کهمى ناوچه کان پیوه ندییان پیکه وه هه بووه و ئاگیان له کار و تیکۆشانى ناوچه کانى یه کتر هه بووه.

ئه و جار که سانى وه ک محهمهد به حرو لعلوم و قاسمى سولتانیان و هاشمى جه لالى و سمایی قاسملوو و زور که سایه تی دیکه، هاتنه ناو ریزه کانى حیزب و لیپراوانه کار و چالاکیان ده ست پیکرد.

گرینگرین کارى ئه و کۆنفیرانسه، سه ره به خو بوونى حیزب له هه موو بواره کانى ته شکيلاتى و سیاسى و ئه و کاره له میژووى حیزبدا، وهرچه رخانیکى گه وریه بوو. له م کاتانه دا ریژیم به هه موو شیوه یه که هه ولی دا تا شوینی ئه ندامانى حیزب بینیته وه. زۆرى نه کیشا، ده زگای ئه منیه تی ساواک و رایه له ی سیخوړی ریژیم که روژ به روژ به هیتر ده بوو، توانی له نیو ریکخواوى حیزب دا ره خنه بکا. له سالى ۱۳۳۵ غه نى بلوریان به ناوى نه هینى "په پرته وى" له شارى سنه گیرا و دواى شناسایى به سى سال زیندان مه حکوم بوو.

کاره کانى کۆنفیرانسی یه ک

له م سه رده مه دا ئه ندامانى حیزب له کوردستان و له تاران لیپراوانه ده ست به کار بوون و له مه ر وه زعییه تی کوردستان بریارى گرینگیان دا. ده بوو روژنامه ی کوردستان ده ربکړى و کومیته ی به رزی کوردستان، که تا شارى سنه ی ده گرتوه و به رنامه ی بۆ کار له کرماشانى هه بوو، دا به زری و ههروه ها پیشنیاری شه ری چه کدارانه کرا.

مامۆستا هیمن له لاپه ره ی ۴۲ کتیبى تاریک روون دا باس له خه باتى چه کدارى ده کا و ده نووسى: هه رچه ند هیندیک له تیکۆشه ران پیشنیاری هه لایساندنى شوړشى چه کداریان دا و له بیرمه کاغه زیکم بۆ هات که چاوه نوړ به به وزوانه چه ک بلاو ده کهینه وه و شوړش ده ست پیده کړى. به لام چ باس نه بوو. بیگومان له وه خته دا که عه شیره تی مه نگوړ له وه شوینه سه خت و قایمه دا هاوکارى حیزبى ده کرد، ده ست پیکردنى شوړشى چه کدارانه کاریکى محال نه بوو.

که ریمى حیسامى که ئه وکات وه ک بهرپرسى کومیته ی شارى مه هاباد دیارى کرابوو له لاپه ره ی ۲۴۶ به رگى یه کهمى بیره وه رییه کانى دا، ده نووسى که له و کاته دا که حیزب به رواله ت خو بۆ

شهری چه کداری ناماده ده کرد، ئەو به یاننامەیه کی بۆ چووێ که تیدا داوا کرابوو که ژمارە ی شانه کانی شار و گوند و ئەندامان و ناوی ئەو کتیبانە ی که له شانه کان دا ده خوێندریتهوه و داهاتی مانگانه، بنێردرێن.

پێشتر گوترا که له لایەن رێبهری حیزب دوو نامه نووسرا که دوکتور قاسملوو ده بوو له دهره وه ی ولات بیگه یه نیتە دهستی کاربه دهستانی سۆفییه ت و رێبهری حیزبی توده که دوژمن ره خنه ی تینه کرد بوو. دوکتور کاره که ی کرد به لام دواتر ئەوانامه کیشه یان بۆ خولقاند و هیندیک په لپیان پیگرت که نامه کانی نه گه یاندوو. دوکتور قاسملوو له باسیکی میژوویی دا که له پاشکوی "تیکۆشەر" ی ژماره ۲۷ ی مانگی خاکه لیوه ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له واره دا ده لێ: له دهره وه پیوه ندیم گرت، هه م له گه ل حیزبی تووده و هه م له گه ل سۆفییه تی به کان. له و ته ماسه دا که ده گه رپته وه بۆ سالی ۱۳۳۴ یانی ۳۴ سال له وه پێشو به دوورو درێژی قسه م ده گه ل کردن، ئەوان گوتیان: به لێ داخوازه کانتان راست و ره وایه و جیه جیان ده که ی، تۆ بگه رپوه داخلی ولات و به هاو پریانی ش بلێ. نومایه نده ی حیزبی تووده "رادمنش" بوو (له و وه خته وه رادمنش هه ر پێی ده گوتم ئەمن له زیانم دا هه ر سوپاسگوزاری تۆم، چونکه ئەتۆ نه بای نه یانده هیشت من له یه کیه تی سۆفییه ت بیمه دهرو ئەو یه که م جاره که هیشتویانه بیمه پراگ بۆ چاوپیکه وتی تۆ!)

به هه ر حال هه تا من گه رامه وه "کیانوری" و هه موو ئەوانه ی دیکه ی هه یئه تی ئیجرا یی حیزبی تووده که له نیوخوی ولات بوون، چووبوونه ده ری و ئەوه ی که مابوو وه ک "یزدی" و "علوی" گیرابوون. له نه تیه دا پریارمان دا که بیمه بۆ خۆمان فه عالییه تی خۆمان درێژه پی بده ی. به دوا ی ئەو کۆنفرا نسه دا په یوه ندی نیوان حیزب دیموکرات و ریکخوا وه کانی عێراقیش به هیژ بوو. دوکتور قاسملوو هه ر له و سه رچا وه دا دوا ی ئەوه ده گه رپته وه بۆ کوردستان ده لێ: له جهره یانی ئەم فه عالییه ته دا، بۆ یه که م جار له عێراق پیوه ندیمان له گه ل حیزبی شیوعی عێراق گرت که ئەو وه خته ش سێ چوار ده سته ش بوو و ده گه ل هه ر سێ چوار ده سته که پیوه ندیمان گرت. ده گه ل پارتی پیوه ندیمان گرت که ئەویش دوو ده سته بوو. به م چه شنو به ره به ره له گه ل ریکخوا وه کانی کوردستانی عێراقیش ئاشنا بووین و له گه ل عێراق ئاشنا بووین.

دامه زرا نی ساواک

به شی ئەمنی و ئاسایشی له هه ر ولاتی که دا، گرینگی تاییه تی هه یه و ئەرک و وه زیفه ی ئەو ده زگایه به ستراره وه به پێشکه وتوویی و چه شنی سیستمی ئیداری و ده سته لاداری ئەو ولاته. پوکنی دووی ستادی ئەرتشه ئیران له ژیر کاریگه ری نیزامی دیکتا تۆری ئیرانی سه رده می پاشایی په هله وی دا، یه کیک له درنده تری ده زگا کانی سه رکوتگه ری جیهان بوو. ئەو ده زگایه له پیش شه ری دووه می جیهانی به هوی ئەفسه رانی ئیرانی، که له فه رانسه ده یانخویند، له سه رده می ره زا شا دا دامه زرا. کار و ئەرکی ئەو ئیداره یه، کۆکردنه وه و زانیاری و سیخوپی له سه ر فه رمانبه رانی ئەرتشه و خه لکی ئاسایی و ولاتانی دهره وه بوو. له سالی ۱۳۳۲ به دوا ی کو ده تای ئەرتشه دا، حه سه نی پاکره وان له

سهرۆكايه تی ټه دهزگایه لابر درا و سهرههنگ مستهفا ټه مچه دی بوو به بهرپرسی روکني ۲ و هیندیک ټالوگوری تیدا پیکهینا و زانیاری و ټه منیبه تی ټیوخو ټی ولاتیشی پی ټه سپیردرا. تا پیش دامه زرانی ساواک له سالی ۱۳۳۵ دا، به شیکي زور له خه باتکارانی کورد به هو ی روکني ۲ کهوتنه ناو زیندان و بهر ټه شکه نجه و ټازاری درندانه دران. ټیداره ی ساواک له ره شه مه ی سالی ۱۳۳۵ وهک یه کیک له داموده زگاکانی ده ولت سهر به سهرۆکی وه زیران دامه زرا و مه جلیسی شورای میلی دهنگی پید. تهیموری به ختیار له به شی نیزامی لبرا و به سهرۆکی ټیداره ی ساواک دیاری کرا. شا بو کونترول کردنی به ختیار، گرینگی دا به روکني ۲ و سهرله شکر حاجی علی کیای کرده سهرۆکی ټه و ټیداره یه که زور در ی به ختیار بوو. ټهرکی ساواک به دهسته ټینانی زانیاری بو پارازتنی ټه منی ولات و بهر بهر هکانی له گهل سیخوران و در به رانی نیزامی سه لته نه ت و خه تاکارانی به شی نیزامی بوو. له سالی ۱۳۴۲ به شه کانی تاییه ت به ساواک زوری پهره ټه ستاند و زیاتر له ۵۰۰۰ ټه فسه ر و راده یه کی زور هه والدر و سیخور، تهواو وه خت کاریان تیدا ده کرد و به پی روژنامه ی نیوزویک له سالی ۱۳۵۳ (۱۹۷۴) راده ی ۳ میلیون کهس له خه لکی ټیران به چه شیک په یوه ندیان به ساواکه وه هه بوو.

گیران و ده ر بازبوونی نه سړینی قاسملوو

له ساله کانی دوا ی کوده تای ۱۳۳۲ لينا (نه سړین) خیزانی دوکتور قاسملوو و منداله کانی له گهل سمایی قاسملوو له تاران به نه هینی ده ژیان و ههر جاری بو شویک جیگورکیان ده کرد. ژیانان سه خت و دروار بوو و دوکتور قاسملوو به دائیم له مه موریه تی حیزی دابوو و زور جار ټه وه ونده به درهنگی ده هاته وه مالی که منداله کانی نه یانده ناسییه وه. دوکتور زور جار له وه مه موریه تانه له مه ترسی ده کهوت. جاریک پولیس له زه نجان له ټوتوبوس دایه زاند و پرساری لی کرد که بوچی چه مه دانی پینیه. دوکتور بهرله وی پولیس رایگری کیفیکی دهستی پی بوو که مه داریکی حیزی تیدا بوو. خیرا له لای شو فیره که ی شاردیوه و دوا یه بهر له وه ولای پولیس بداته وه، سیغاریکی بو خو ی و سیغاریکیش بو پولیسه که داگیرساند و پییگوت، بو جاری وا بو توش نه هاتوه ته پیش که چه مه دانت پی نه بی؟ پولیسه که ده لی با ټه گهر سه فهری کورتم کردییت چه مه دانم نه بردوو. دکتوریش ده لی باشه ټه من بو سهره خو شی دوستیکم ده چم. پولیسه که ده لی که وابوو بوخوت سلامه ت بی و ټیزنی ده دا که بر وا.

به درواربوونی کاری ته شکیلای له کوردستان دا، ټه ندامانی حیزب رایان کرد بو تاران و ماله دوکتور قاسملوو بوو به مه کو ټی ټه ندامانی سهروی حیزب وهک، عه زیز یوسفی و غه نی بلوریان و ټه حمه د توفیق و سوله یمانی موعینی و سه عید کوستان و ...

جیا له وانه ش، شه ویک له نیوه شه ودا، کیانوری ټه ندامی سهروی حیزی توده به لیباسی ټه فسه ری به نه پنی، هاته ټه و ماله و له زهنگی ده رکه ی دا. ټه وان زور نیگه ران بوون. کاتیک ده رکه یان کرده وه و دیتیان کیانورییه، مه ترسیان نه ما. ټه و، ماوه یه ک ماوه و له گهل دوکتور قاسملوو دوو به دوو له ژووړیک دانیشن و پیکه وه زوریان قسه کرد و دوا یه رویش.

مانه‌وهی ئه‌ندامانی سهره‌کی حیزب بۆ چه‌ند مانگ له یه‌ک شوێن، که هه‌رکام به‌رپرسی مه‌ل‌به‌ندیکی کوردستان بوون، کاریکی شیوا نه‌بوو و نه‌مانی ئه‌وانه به مانای نه‌مانی حیزبی دیموکرات بوو. بۆیه ئه‌وان بۆ خۆیان بریاریان دا که ب‌لاوه‌ی بکه‌ن. به‌لام پارهیان نه‌بوو که بچن بۆ شوێنێکی دیکه.

سهر‌ئه‌نجام دوکتور قاسملوو له گه‌ره‌کیه‌کی فه‌قیرنشین تاران م‌ال‌کی به‌ کرێ گرت. م‌الی تازه‌ش بوو به‌ مه‌کو‌ی هاو‌ریان حیزبی که بۆ ناخواردن، یان بۆ کو‌بوونه‌وه‌ی حیزبی ده‌هاتن. دوايه حیزب بریاریدا که دوکتور قاسملوو بۆ کاری حیزبی بر‌وا بۆ ده‌ره‌وه‌ی و‌لات و مند‌اله‌کانیشی له‌گه‌ل خۆی به‌ری. به‌رپرسی حیزبی داویان له لێنا کرد که مند‌اله‌کانی وه‌کوو کورد بار‌یت‌ی. لێنا چوو بۆ سفاره‌تی چه‌کوسل‌واوکی به‌لام به‌ هو‌ی ئه‌وی له‌کاتی هاتنی بۆ ئێران دا گرتی هه‌بوو، پاسپو‌رتی بۆ جیه‌جی نه‌بوو. به‌ هو‌ی پار‌زه‌ریش هیچی بۆ نه‌کرا. پو‌لیس ده‌یگوت که لێنا ده‌بی بۆ خۆی بۆ وه‌رگرتنی بۆ بۆ ئیداره‌ی پو‌لیس. لێنا ئه‌گه‌رچی له پو‌لیس نیگه‌ران بوو به‌لام دواتر بریاری دا که بچێ بۆ ئیداره‌ی پاسپو‌رت. لێنا زگ پر و دوو ژیان بوو و له‌به‌ر ژانی زگی ده‌ینالاند. ئه‌و ده‌بوو هیندیک به‌لگه و دوکیومینت بۆ سفاره‌تی چه‌ک به‌ری و له ویشرا بر‌وا بۆ نه‌خ‌وشخانه‌ی شو‌ره‌وی. سه‌دیقی ئه‌نجیری زو‌ری یارمه‌تی لێنا کرد و لێنا چه‌ند رو‌ژ د‌وا‌ی مند‌ال بوون چوو بۆ ناوه‌ندی پو‌لیس که تیمسار به‌ختیار به‌سه‌ری ر‌اده‌گه‌یش‌ت. له‌و‌ی د‌وا‌ی چه‌ند سه‌عات راگرتن، بر‌دیانه ژووری ته‌یمووری به‌ختیار، به‌رپرسی هی‌زه‌کانی شاهه‌نشاهی و پو‌لیسی ده‌وله‌تی و رو‌کی دووی ئێران. به‌ختیار فه‌ره‌نسه‌وی ده‌زانی و لێنا گو‌تی که فارسی نازانی و به‌ ئینگلیسی قسه‌ی کرد. به‌ختیار ده‌یزانی که لێنا زو‌ر باش فارسی ده‌زانی، به‌لام لێنا خۆی له‌ گیلیدا و هه‌ر حاشای کرد. به‌ختیار پینگوت که دوايه مه‌عه‌لووم ده‌بی که فارسی ده‌زانی و ناردی دوو فایلان هینا و له یه‌کیان دا نووسرابوو که لێنا فارسی زو‌ر باش ده‌زانی.

به‌ختیار پینگوت که به‌ هو‌ی پ‌یوه‌ست بوونت به‌ بزووتنه‌وه‌ی تاوانبارانه‌ی هاوسه‌ره‌که‌ت، هه‌ر ئیستا ده‌تخه‌مه زیندانه‌وه و بانگی دوو سه‌ربازی کرد. دوايه ئه‌فسه‌ریکی بال‌ا به‌رز هات که ئینگلیسی ده‌زانی و پرسیری له لێنا کرد که عه‌بدول‌ه‌رحمانی قاسملوو م‌یردی ئه‌وه. لێنا وه‌لامی داوه که به‌لێ. ئه‌فسه‌ره‌که گو‌تی ده‌توانی پیمان بلێی له کو‌ییه و ده‌توانین چاومان پێ که‌و‌ی؟ لێنا گو‌تی نا چونکه بو‌خ‌وشم نازانم له کو‌ییه. ئه‌فسه‌ره‌که قسه‌کانی بۆ به‌ختیار گ‌یراوه و به‌ختیار به‌ توو‌په‌یی گو‌تی تا پیمان نه‌لێ لێره ده‌م‌ین‌یه‌وه. ئه‌وه دوو سه‌ربازیش چاوه‌ریی ئه‌و ده‌ک‌ن.

به‌ پ‌ی‌ی لاپه‌ره‌یی ۱۶۰ کتیبی نه‌س‌رین خانم، د‌وا‌ی ئه‌وه ئه‌فسه‌ره‌که قسه‌کانی بۆ لێنا گ‌یراوه. لێنا هه‌ستا حه‌وا و کو‌رپه‌که‌ی له باوه‌ش گرت و گو‌تی وا دیاره چونکه ئه‌من نازانم م‌یرده‌که‌م و ئه‌وان له‌کو‌پن، ده‌بی بۆ هه‌میشه له زینداند‌ا م‌ینمه‌وه. دوايه به‌ توندی گو‌تی لیمگه‌ر‌پ‌ن با پرۆم مند‌اله‌که‌م برسییه‌وه و پ‌یش وه‌خت له دایک بووه و بو‌خ‌وم ناسازم. ئه‌وجار گو‌تی رووتان وه‌رگ‌پ‌ن ده‌بی شیر بده‌م به مند‌اله‌که‌م. به‌ختیار به‌ توو‌په‌ی رووی وه‌رسوو‌راند و به‌ ئه‌فسه‌ره‌که‌ی گو‌ت که ئه‌و ژنه شارومه‌ندی ئێرانه و ئاب‌روو‌چوونی لێناکه‌و‌یت‌ه‌وه. به‌لام ئه‌فسه‌ره‌که گو‌تی که ئه‌وه به‌ په‌گ‌ز ئه‌وروو‌پاییه و سفاره‌تی چه‌ک ئاگاداره که هات‌وته ئێره. ئه‌گه‌ر ش‌ت‌یک روو بدا، شا هه‌لو‌یستی ده‌بی و له در‌ی‌زه‌دا، گو‌تی: ته‌یموور له لای شای پ‌یگه‌یه‌کی باشت نییه.

ئه‌فسه‌ره‌که که دیار بوو له به‌ختیار زو‌ر نزیکه، پینگوت ئه‌و ژنه و مند‌اله‌که‌ی له م‌ال‌ی له‌ژ‌یر چاو‌د‌یری بگه‌ر و مه‌یه‌له بر‌وا بۆ ده‌ره‌وه، ئه‌وکات به‌ ئاسانی ده‌ستت به‌ عه‌بدول‌ه‌رحمان و هاو‌ری‌کانی ر‌اده‌گا.

دوايه به ختیار فهرمانی کرد که تا کاتیک می‌ده‌که‌ی خوی به پولیس نه‌ناسی، لیتا پاسپورتی نه‌دری‌تی و له ماله‌که‌ی خویدا ده‌ستبه‌سهر بی. دوايه به ختیار به دوو سهر بازه‌که‌ی گوت که نه‌و خانه به‌نه لای سهره‌نگ زیبایی. ههر که ناوی زیبایان هینا، لیتا نه‌ژنوی نوشتاوه و زور ترسا. چونکه نه‌و نه‌شکه‌نجه‌گه‌ریکی به‌سام بوو. که‌س له چه‌نگ نه‌شکه‌نجه‌کانی نه‌و دهر باز نه‌بوو. نه‌و که‌سیکی کورته بالاو بوو و سهری وه‌ک هیلکه ده‌چوو که به ملییه‌وه نووسابوو. جه‌سته‌شی ههر وه‌ک هیلکه‌یه‌کی زه‌لام ده‌چوو. نیوچاوانی گرژ و تووره و دمپیس و دم هه‌راش بوو.

زیبایی پرووی له لیتا کرد و به تووره‌یی گوتی: چه سیحریکت کرد که نه‌و پیاوه ئیزی دای برویه‌وه؟ دواي بڼ پړیزي و بڼ حورمه‌تیکی زور، لیتا گوتی که حالی نابې و زیبایی ناردی به دواي دیلمانج دا و دیسان نه‌فسره‌که‌ی لای به ختیار هاته‌وه و سلوی کرد. زیبایی ولای نه‌داوه و به تووره‌یی به نه‌فسره‌که‌ی گوت که پپی بلې هه‌تا حه‌شارکه‌ی می‌ده‌که‌مان پینه‌لی ناهیلین برواته‌وه بو مالی. نه‌فسره‌که‌ی گوتی، به ختیار ئیزی داه.

زیبایی گوتی، نه‌دی نه‌گه‌ر هه‌لی؟

- نه‌تو ده‌بې پړیزي له نه‌مری به ختیار بگری.

زیبایی گوتی: که‌وا بوو هه‌موو پړوژي ده‌بڼ سه‌عاتی ۹ به‌یانی خوی به من بناسی. لیتا گوتی که ناتوانی هه‌موو پړوژي به دوو مندا له‌وه بیته ئیره‌وه و پاره‌ی نییه و له شوینیکی دوور ده‌ژی.

زیبایی گوتی، چاو چه‌ند بڼ حه‌یایه، ده‌بڼ هه‌موو پړوژي بڼ!

دوايه، دیلمانجه‌که له لیتای پرسی که له حه‌وتوو دا، چه‌ند جار ده‌توانی بڼ؟

ئاخر لیتا به دوو پړوژ له حه‌وتوو دا، واتا پړوژي دوو شه‌ممه و پړوژي پینج‌شه‌ممه، پازی کردن. نه‌فسره‌ دیلمانجه‌که ده‌بوو لیتایی به‌ریته‌وه مالی و ماله‌که بېشکنی. کاتیک که گه‌یشتنه‌وه مالی، مینا که‌چه گه‌وره‌که‌ی لیتا له حه‌وزه لیخنه‌که‌ی ماله‌که که‌وت بوو و وه‌خت بوو بخینکی. نه‌فسره‌که که وه‌زعه‌که‌ی ئاوا دیت، بڼ نه‌وه‌ی ماله‌که بېشکنی پړویش. ههر نه‌و پړوژه ساحب مال داواي له لیتا کرد که ماله‌که‌ی بو چول کا. لینیش له‌گه‌ل سه‌دیقی نه‌نجیری ههر به‌و شه‌وه پړویشن و حه‌شارکه‌یه‌کی دیکه‌یان دیته‌وه. سه‌دیق نه‌نجیری کورد و نه‌ندامی حیزب دیموکرات و ماموستای دواناوه‌ندی و شاعیر بوو. له‌گه‌ل هاشم که فارس بوو، ده‌بوو به جیگای دوکتور قاسملوو ناگایان له لیتا و مندا له‌کانی بڼ و دهره‌تی چوونه دهریان بو بره‌خسین. له‌و ماوه‌یه‌دا لیتا هه‌ولی دا له لای جه‌میله خوشکی هاشم فی‌ری نووسینی زمانی فارسی بڼ و له ماوه‌ی سڼ مانگدا، تا راده‌ی چوار سال چوه پېشی و کاتیک ده‌ستی به خویندنی پولی پینج کرد، جه‌میله که لیتای زور خوش ده‌ویست، ئاوری تیه‌ر بوو. لیتا توانی په‌تووی پیداداو له مردن پرگاری کا. به‌لام برینه‌که سه‌خت بوو و دواي ۹ مانگ جه‌میله له نه‌خوشخانه کوچی دواپی کرد. بنه‌ماله‌که‌یان ههرچی هه‌یان بوو بویان خهرج کرد، ته‌نانه‌ت ماله‌که‌شیان بو له گره‌و نا، به‌لام فایده‌ی نه‌بوو. بویه هاشم ده‌بوو به دواي بژیوی ماله‌که‌ی که‌وی.

له‌و وه‌زعییه‌ته دا دوکتور قاسملوو که له دهره‌وه‌ی ولات چاوه‌روانی مندا له‌کانی بوو، گه‌راوه بو ئیران و دیسان مندا له‌کانی له نه‌هینیدا دیته‌وه و بو یه‌که‌م جار چاوی به هیواي که‌چی که‌وت. دوکتور قاسملوو پاره و پاسپورت و بلیتی ته‌یاره‌ی بو لیتا ئاماده کرد و داواي لیکرد که بچی بو به‌غدا و له‌وی

مالیک ماوه به ک چاوه پروان بن تا بیان بهن بۆ به غدا. دواى حه وتویه ک مانه وه له و شینه، سياره یه کى جیب هات و ئەوانى برده بۆ به غدا. له وى دهرکهوت که بلیت و پاسپۆرت و پاره ئاماده نه کراو و ده بوو پاسپۆرتى ژنیک به دوو منداله وه بدۆزنه وه و کارى لێنای پى جیبه جى بکه. ئەوکات سه رده مى نوورى سه عید بوو. له و ماله دا چه ند پیاوی لیبوو، توفیق ناویک به سه ریان راده گه یشت، له بهر بارى ئەمنى سماعیلیان برده شوینیکى دیکه. لێنا ۸ مانگ له به غدا ماوه. به لام هه ر به ماوه یه ک له شوینیک بوو. جاریک بردیان بۆ ماله پیاویک به ناوی حه مه سوور که له گه ل برا و زاواکه ی و دایک و باوکى پیکه وه ده ژیان و نزیک به ۲۵ که س ده بوون. له وى ژنه کان زۆر به بى ریزى له گه ل لێنا ده جوولانه وه چونکه پێیانابوو حه مه سوور به نه هینی ئەوى هیناوه و منداله کانیش، مندالى ئەون. دوايه حه مه سوور له دهره وه ی به غدا، مالیکى دیکه ی بۆ دۆزنه وه که کۆشک بوو و سه رده مپک، ئى شازاده یه کى به مال و خزمه تکاره وه بوو. ئەو کۆشکه ناوی ویشوومه بوو و کوردیک کرى بوو و که سى تیدا نه بوو. کاره باى نه بوو، تاریک بوو. ده بوو لێنا ته نانه ت مۆمیش هه لنه کا و که س نه ده بوو بزانی که که س لێره ده ژى. له حه وتویه کدا که سیک دوو جار له شه و ده هات و شتى بۆ دینان. سلاووعه لیکى ده کرد و قسه ی دیکه ی نه ده کرد و ده رپۆی.

ئەو خواردنه ی ده یهینا که م بوو، لێنا و منداله کانى تیر نه ده بوون. بۆیه لێنا به تکا و پارانه وه هه رچۆنیک پى کابرای رازى کرد که که مىکى بيسکویت بۆ بێن. ژیان له و کۆشکه دا، زۆر به سام بوو و لێنا و منداله کانى به دهنگى هاشه هاشى ژوور و دالانه کانى ناو کۆشک ده ترساند. به و گه رمايه نه یانده وێرا په نه جهره و درکان بکه نه وه و وهخت بوو بخینکى. دوايه له و کۆشکه را چوونه مالى نیژاد که دۆستى دوکتور قاسملوو بوو و هه ر له پراگه وه یه کتریان ده ناسى. ئەو ژنیک و دوو مندالى هه بوو و خیزانیش له پراگ بوو و له گه ل لێنا یه کتریان خو ش ده ویست. به لام ژنى نیژاد ده بوو بچیته وه بۆ کوردستان و لێنا و منداله کانى پۆلى خیزان و مندالى نیژاد بگێرن. شه ویک کاتژمێرى ۲ به یانى، نیژاد لێنای وه خه بهر هینا و داواى لیکرد که چای ساز کا و و کوتى که میوانى هه یه و ده بى له لایان بمینیته وه. لێنا به و فه رمانه زۆر تووره بوو به لام چاره نه بوو. میوان هاتن و لێنا له لایه ن دانیش.

پیاوه کان هه موو ئاغابانوویان له سه ر بوو و لێنا سه رى به رداوه بووه. دوايه به هه لکهوت چاویکی به سه ردا گێران. پیاوه کان مێزه ره کانیا ن لابرده بوو. ئیوابوو سه رى تاس بوو و ئیوابوو قژى هه بوو. لێنا هه یچی نه ناسینه وه. پیاوه کان پیکه نین و لێنا دهنگى پیکه نینی یه کیانى ناسیه وه. ئەو مێرده که ی بوو. ئەوه نده کز ببوو سه رى تاشى بوو که نه یناسیه وه. لێنا به رابواردنى ئەو پیاوانه وهخت بوو له پرمه ی گریانى بدا. هه ستا و چوو له ژووره که ی خو ی و ده ستى به گریانى کرد. دکتۆر گه یشته لای و له ئامیزى گرت. ئەو چه ند مانگ بوو به شاخانه وه بوو.

لێنا له لاپه رده ی ۲۳۸ دا ده نووسى که له وکاته دا حیزبى دیموکرات تووشى نسکۆ ببوو، زۆر له ئەندامانى گیرابوون. دوکتۆر و هاوڕیکانى به مه به ستى پاکیشانى شوپه شگێران له سه رانه رى کوردستاندا خه ریکى جه وله بوون. هیشتا خو ر ده رنه که وتبوو که عه بدوره حمان و هاوڕیکانى وه ده رکه وتن.

توفیق له به شى بى ناسازیدا کارى ده کرد و به سه ر کرێکاران راده گه یشت. لێنا دیسان جیگۆرکى پیکرا و ئەو جار بۆ مالیک که سى پیاوی گه نجى تیدا بوو، ناردرا. یه کیان جه لال تاله بانى بوو که خویندکارى بواری یاسا بوو و زانکۆی به جى هیشته بوو له ترسى پۆلیس رابى کردبوو. ئەو که سیکى میهره بان و زۆر بله بوو. ئەو پیاوانه هه موو ناوی خوازاویان هه بوو و تاله بانیش ناوی "نه سرین" که گوێکى سپیه و

و له کيوان ده روږي، بۆ ليناى هه لېژارد. ئه و ناوه جي گرت و ئيستا کورد به لينا ده لين نه سرين. ئه و جار پاش ماوه يه که ديسان له وېش روږيشتن و چوون بۆ پيسترين شويني به غدا. ماتيکي کوئي قه ديمي، ديواره کاني قه لشي بوو و درزي دابوو. په نجه ره و ده رکه کاني شکا بوون و لينا ناوي نابوو، هيلانه ي شه مشه مه کوپره. دوايه حه مه سوور و سمالي قاسملوو و نازه ربايجانيه که به ناوي حاجي ئاغا که لينا پيوا بوو ته ته ره و په يوه ندي نيوان بزوتنه وه ي کورده کاني عيراق و ئيرانه، هاتنه ئه و ماله و ته وانيش له وئي نيشته جي بوون. مندا له کان سه رته تا سمياليان نه ناسيوه، به لام دوايه خيرا ئامبازي بوون و له خو شيان شاگه شکه بوون. ئه و ماله هزار جار باشر بوو له کوشي ميره گه پنه ري وي شوومه. خاوه ني ئه و ماله پيرژنيکي به خو وه بوو که چارشيو سهرتا پا ره شي به خو ي داده دا و هه موو جاري بي پرس ده هات و کورسيه کي داده نا و داده نيشت و ده ستي به قسان ده کرد. ليا سه کاني پيس بوون و شالي نيو چاواني له بهر پيسي بريقي ده هات و ده ستي به قسان ده کرد. لينا که ديسان خو ي لال کرد بووه چايه کي ره شي له پيش داده نا و به بزه ده يدواند. دواي هاتني ئه و ژنه هه موو جاري ماله پر ده بوو له ئه سپي. نه يانده زاني که ئه و ئه سپيه له کوپرا دي. روژيک که ئه و پيره ژنه ده يه وه يست بړوا، له به رامبه ر تيشکي خو ر دا ديتيان که ئه سپي هه زاره زيله وه ريک ه وتوون. به م شيويه کانگاي ئه سپيان ئاشکرا بوو. بۆ ئه وه ي نه هيلن ئه و ژنه سه ردانيان بکا ته وه، ده بوو کاريکي بکه ن. حه مه سوور بيانويه کي دوزيوه و به ژنه که ي گوت که لينا تووشي نه خوشي درمي بووه و باشره نه يه ته ماليان و ژنه ته رکي ئه و يي کرد.

پاش ۸ مانگ توفيق پاسپورتيکي بۆ هينان که تيدا روخساري لينا به عه با دا پو شرا بوو و ناوي ببوو به فامه. مينا ش ببوو به کو ر و ناوي ئه مين بوو هيواش وه ک خو ي مابووه. هه موويان ده بوو هه ول بدن که شناسي تازي خو يان في ربن. مينا وه ک کو ران به پيوه ميز بکا و لينا في ر بي که چو ن عه باي عيراق ي به خو ي دادا که ئه وه يان کيشه يه کي گه وره بوو. سه ره را ي ئه وانه ئه و کاره بۆ ئه وان بوو به گه مه يه کي خو ش. به لام له واکا ته دا کيشه يه ک هاته ئارا وه و په يوه نديني نيوان عيراق و سووريا کيشه ي تيکه وت و پچرا و ئه و ته ياره ي که ده بوو له به غدارا بجيت بۆ دميشق و ماوه ي هه شت مانگ بوو که ماموستا هه ژار و قه دري عيزه دين و زه بيحي چاوه رواني بوون، هه لوه شا.

توفيق که به سه ر کاره کاني لينا را ده گه يشت که سبيکي مرچ و موون بوو، به لام زوري ريز له لينا ده گرت و لينا شانازي به و ده کرد. توفيق پيگوت که ده بي بجته وه تاران و له وئي را سه فهر بۆ ده ره وه بکا. ئه و ئاگاداري کرده وه که دوکتور قاسملوو تا ۱۰ روژ بهر له ئيستا له وئي بوو و يارمه تي ده کا. ئه و هه واله بۆ لينا جيگاي سه رسوپمان بوو. دواتر دواي ئه وه ي لينا گه يشته ده ره وه ي ولات، توفيق ده سته سه ر کراو به درنانه ترين شي وه ئه شکه نجه کرا. به لام ئه و هيچي نه درکاند و ئازايانه مقاوه مه تي کرد. دوايه زينداني هه تا هه تايي بۆ بړا وه و به بنه ماله که شيان راگه ياند که نه ماوه و کوژرا وه. هه والي مه رگي توفيق کاريگه ري مه رگي براهه ک بوو بۆ لينا. به لام کاتيک لينا گه را وه بۆ ئوروپا و زانکوي ته واو کرد و له يه کيک له زانکو کاني پراک وانه ي ده گوته وه، کورديکي باشوور سه رداني ده کا و دزدانيکي ده ستردي چزاو به مت و مو رو و زه نكيانه ده داتي و ده ليت توفيق له زيندان ئه م جزدانه ي بۆ تو دروست کرده وه و مني راسپاردو وه که به تو ي به خشم و بليم که ئه و نه وتوي له ياد نه کرده و.

هه‌والی مه‌رگی توفیق راست نه‌بوو و لێنا به‌مانی ئەو زۆر خوشحاله‌ ده‌بی. سالی ۱۹۷۰ کاتیکی لێنا گه‌راوه‌ بۆ به‌غدا، توفیق ئازاد ببوو. ئەو بانگێهشتنی لێنا کرد. توفیق ژێکی جوان و دوو مندالی هه‌بوو.

به‌مشێوه‌یه‌ دواي ۸ مانگ لێنا هه‌موو به‌رنامه‌کانی لێ پووچه‌ڵ بۆوه، بۆیه‌ به‌ناچار له‌گه‌ڵ منداڵه‌کانی به‌پاسیکی شێرو و ته‌قوولۆق به‌پێگای خانه‌قیندا، به‌زه‌حمه‌تێکی زۆر به‌ره‌و تاران وه‌رێککه‌وتن و گه‌یشتنه‌ لای دکتۆر قاسملوو و لێنا له‌سه‌رمان دوو هه‌وتوو نه‌خۆش که‌وت.

ئەو ماوه‌یه‌ که‌ لێنا له‌ به‌غدا بوو، دکتۆر قاسملوو و سماییلی قاسملوو ده‌ست به‌سه‌ر کرابوون و لێنا له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۵۸ کتێبه‌که‌یدا دا ده‌نووسی که‌ دوکتور ئەشکه‌نجه‌ کرا بوو و شوینی برینیک له‌سه‌ر په‌که‌ی سنگی هه‌بوو.

دوکتور قاسملوو بۆ ده‌رباز بوونی منداڵه‌کانی بلیتی سوورییه‌ی کړی و ئەوان چوون بۆ ئەوێ و ده‌بوو قه‌دری جان که‌ شاعیر و مرو‌ف دۆست و کوردی تورکیه‌ بوو و به‌هۆی کۆمه‌ڵ کوژی تورکان له‌وێ رای کرد بوو و هاتبوو بۆ دمیشق، یارمه‌تیان بکا. ئەو لێنا و منداڵه‌کانی برده‌ ماله‌ خۆیان و دواش له‌ له‌هۆتیلێک ژووړیکی بۆگرتن. بۆ گه‌ران و هاتووچۆ زۆری یارمه‌تی کردن. پاش دوو مانگ، بلیت ئاماده‌بوو و ئەوان چون بۆ پراگ و له‌وێ رێکخراوی خاچی سوور به‌شێوه‌یه‌کی کاتی وه‌ریگرتن و له‌ ناوه‌ندی شار له‌هۆتیلێکی چوار ئەستیره‌ی داینان. پاش چه‌ند هه‌وتوش دوکتور قاسملووش له‌نه‌کاو لێیان په‌یدا بۆوه و پێک شاد بوونه‌وه. پاش ماوه‌یه‌ک خاچی و سوور ژووړیکی ۱۲ مېتری چوار گۆشه‌ی له‌ بنای په‌نابه‌رانی دانێ به‌لام به‌شی ته‌ندروستی ده‌وله‌ت، به‌هۆی شێدار بوونی ئەو شوینه، لێنایی له‌ به‌شێکی ته‌ندروستی قه‌ره‌نتینه‌ کرد و به‌گریان و شیوه‌ن هیوای لێنه‌ستاندن. له‌و ماوه‌یه‌دا، لێنا حه‌قی هه‌بوو هه‌ر له‌ دوروه‌هه‌ سه‌یری منداڵه‌کانی بکا و ته‌نیا په‌که‌جار توانی له‌ ئامیزیان بگری. ئەوان له‌ پراگ هه‌ر ئەو پاسپۆرته‌ ساخته‌یان هه‌بوو که‌ له‌ به‌غدا سازیان کردبوو و دواي ۸ ساڵ ئەوجار توانیان به‌ ناوی قاسملوو پاسپۆرتیان هه‌بی. لێنا پاش زه‌حمه‌تیه‌کی زۆر توانی له‌ زانکو ناوونوسی بکا و درێژه‌ به‌ خۆیندن بدا.

گیرانی دوکتور قاسملوو

دواي کۆنفهرانسی یه‌ک و سه‌ربه‌خۆ بوونی حیزبی دیموکرات، دوکتور قاسملوو بۆ په‌یوه‌ندی گرتن به‌ حیزبی کمونیستی شوروی و حیزبی توده‌، چووه‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات و دواي ئەنجامی کاره‌کانی خێرا گه‌راوه‌ بۆ کوردستان، به‌لام دواتر له‌ داوی رێژیم که‌وت و گیرا. دوکتور حه‌سه‌ن شه‌ته‌وی له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۷ کتێبی "چاره‌نووس" دا ده‌نووسی که‌ دوکتور قاسملوو له‌ سالی ۱۳۳۴ (۱۹۵۵) دووباره‌ گه‌راوه‌ بۆ چیکۆسلاواکی. ده‌گه‌ڵ ئەوه‌ی که‌ یه‌کیک له‌ زیره‌کترین خۆیندکاره‌کانی ئەوێ بوو، به‌لام به‌هۆی کاری سیاسیی نه‌یتوانی خۆیندنه‌که‌ی درێژه‌ بدا و گه‌راوه‌.

غه‌نی بلوریان له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۹۲ کتێبی "ئاله‌کۆک" دا له‌سه‌ر گرتن و ده‌رباز بوونی دوکتور قاسملوو ده‌نووسی: ره‌حمانی قاسملوو و سماییلی قاسملوو ده‌چن بۆ کۆبوونه‌وه‌ی حیزبی توده‌ که‌ سه‌ره‌ه‌نگ

"زیبایی" ش به ناوی "ساللاری" بازرهسی حیزبی توده تئیدا به‌شدار ده‌بۆ. ساللاری (زیبایی) له قاسملوو ده‌پرسی:

- "ئیمه تهنیا ئاغای عه‌زیزی یوسفی مان هه‌یه له کوردستاندا یان که‌سیکی تریشمان هه‌یه که به‌ناوبانگ بۆ وخه‌لک ریژی بگرن و حیسابی له‌سه‌ر بکه‌ن وکاری حیزبی بکا؟ ئه‌و هه‌روه‌ها ده‌لۆ: "ناسینی ئه‌و جوّره ئینسانه‌ خاوه‌ن رابردوانه‌ بۆ ئیمه‌ زۆر پیویسته‌". ره‌حمانی قاسملوو له‌ ولامدا راده‌گه‌یه‌نن:

"له‌ حالّی حازردا که‌سیکی ئاوام به‌ مێشکدا نایه‌، پیویسته‌ به‌ دوا‌ی کارکردندا ئه‌و جوّره که‌سانه‌مان بۆ رون بێته‌وه‌". دیاره‌ قاسملوو ئاگاداریکی زۆری له‌سه‌ر به‌ده‌نه‌ی حیزبی دیموکرات نه‌بوو، ئه‌و بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م به‌پرسی پیوه‌ندی حیزبی توده‌ له‌گه‌ل ربه‌هرانی حیزبی دیموکرات بوو. ئه‌و تهنیا هاوکاری ئیمه‌ی ده‌کرد و شناختیکی ئه‌وتۆی له‌سه‌ر به‌ده‌نه‌ی حیزب نه‌بوو.

دوا‌ی ته‌واو بوونی ئه‌و کۆبوونه‌وه‌، ساواک پشو به‌ ره‌حمان و سماییلی قاسملوو نادات و ده‌ستبه‌جی هه‌ردووکیان ده‌گرۆ و ده‌یانباته‌ "تیپی زره‌هی" تاران، له‌وێ سهره‌هنگ زیبایی ده‌چێته‌ لایان و پێیان ده‌لۆ:

- "من ده‌ناسن؟" ئه‌وانیش ولام ده‌ده‌نه‌وه‌ و ده‌لۆن:

- تۆ ئاغای ساللاری

- "نه‌خێر من سهره‌هنگ زیبایی م" ئینجا سهره‌هنگ زیبایی روو له‌ ره‌حمانی قاسملوو ده‌کات و ده‌لۆ:

- "بلی بزائم دوینێ پرسیارم لیکردی بۆچی ولامی دروستت نه‌دامه‌وه‌ و درۆت له‌گه‌ل کردم".

- من درۆم نه‌کردوه‌. من کادری حیزبی توده‌م و تازه‌ له‌ ئورپا گه‌راومه‌ته‌وه‌ و تهنیا بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م ئه‌ویش له‌ سالّی ۳۱-۳۲ دا به‌پرسی پیوه‌ندی حیزبی توده‌ له‌گه‌ل حیزبی دیموکرات بووم. من له‌ نیو کورده‌کاندا جیا له‌ عه‌زیز یوسفی و غه‌نی بلوریان که‌سی تر نانا‌سم و ئه‌و که‌سه‌ش که‌ من به‌ ناوی عه‌زیزی یوسفی هیناومه‌ بۆ کۆبوونه‌وه‌، عه‌زیزی یوسفی نیه‌، به‌لکو سماییلی قاسملوویه‌، که‌ له‌ مالی میوان بووم و به‌ تکا هیناومه‌ بۆ ئه‌و کۆبوونه‌وه‌.

سهره‌هنگ زیبایی بۆی ده‌رده‌که‌وێ ره‌حمانی قاسملوو ئاگای له‌ وه‌زعی نێو حیزبی دیموکرات نیه‌، به‌لام پێی راده‌گه‌یه‌نن ئه‌گه‌ر ئاماده‌ نه‌بۆ هاوکاری ساواک بکا، ده‌سالت زیندانی ده‌که‌ن. ره‌حمان بۆ ئه‌وه‌ی خو‌ رزگار بکا. ئاماده‌ ده‌بۆ بۆ ساواک بنووسن، ئاماده‌یه‌ هارکاریان له‌گه‌ل بکا و به‌مجۆره‌ پاش چه‌ند رۆژ به‌ندی ئازادی ده‌که‌ن. ره‌حمانی قاسملوو له‌ نامه‌یه‌کی چه‌ند لاپه‌ره‌یی دا روداوی گیران و چۆنیه‌تی ئازاد بوونه‌که‌ی بۆ ربه‌هرایه‌تی حیزبی توده‌ نووسیوه‌ که‌ من دوا‌ی شو‌رشی سالّی ۱۹۷۹ز نووسراوه‌ی قاسملووم وه‌چه‌نگ که‌وت.

سمایلی قاسملووش هەر بهم شیوهیه له زیندان ئازاد بوو. دواى ئازاد بوونیان، رهحمان به سمایلی ده‌لێ: "من به‌لێنی هاوکاریم به ساواک داوه، به‌لام ئاماده نیم هاوکاریان له‌گه‌ڵ بکه‌م و ناچارم ئێران به جێ هێلم". سمایل که ئاوا ده‌بینی، ده‌لێ: "تۆ بوچی منت لهو گێژاوه هاویشته، ئیستا من چ بکه‌م؟" رهحمان، سمایل رازی ده‌کا ژن و منداڵه‌که‌ی به "سه‌قز" و "بانه" دا بو بکه‌یه‌نیته "سلیمانی" و مالی "نژادی ئه‌حمده عه‌زیزئاغای" و له‌وێوه رهحمان ئه‌و ده‌باته "چه‌کوسلاواکی" تا درێژه به خۆبندنه‌که‌ی بدات.

دوکتور قاسملوو

دوکتور قاسملوو دواى ئه‌وه که‌راوه بو تاران له ساڵی ۱۹۵۵ گیرا. بو ده‌رباز بوون له چه‌نگی ریژیم که ئه‌وکات له نێو ئه‌ندامانی حیزبی توده دا باو و بریاری حیزبی توده له‌سه‌ر بوو، ئه‌ویش بلێنی هاوکاری دا و خۆی نه‌جات دا. که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۳ به‌رگی ۲ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له‌و باره‌وه ده‌نووسی که روون نییه که دوکتور قاسملوو به چ فی‌ل و ته‌لکه‌ یان بلێنییه‌ک توانی پاش چه‌ند روژ ئازاد بێ و بێته‌وه کوردستان.

جیی ئاماژه‌یه له‌و قوناغه‌دا، که‌ریمی حیسامی له نووسراوه‌کانی دا به ره‌شبینی ده‌روانیته دوکتور قاسملوو و ته‌شه‌ر

و لاتاوی زۆر پێداوه‌دا. به‌لام ئه‌و ده‌یزانی که ئه‌وکات لاوانی حیزبی توده له نامه‌یه‌ک دا، داوايان له زیندانییه‌کان کرد که به هەر شیوه‌یه‌ک بێ په‌شیماننامه، ته‌نانه‌ت به ته‌نه‌فورنامه‌ش، کارێکی وابکه‌ن که ئازاد بکری‌ن و زۆر که‌س به‌و شیوه‌ خویان رزگار کرد.

د. حه‌سه‌ن شه‌ته‌وی له لاپه‌ره‌ی ۷۷ کتیی "چاره‌نووس" دا ده‌نووسی: هاوینی ساڵی ۱۳۳۶ (۱۹۵۷) کاک رهحمان بو تیکۆشانی نه‌یتی ده‌گه‌رێته‌وه ئێران و پاش ماوه‌یه‌ک له تاران له لایه‌ن پۆلیسه‌وه ده‌گیرێ. کاک ئه‌حمده‌ی قاسملوو که ئه‌ده‌م له تاران ده‌ژیا بو ئازادکردنی ده‌که‌وێته‌هه‌ول و ته‌قه‌لا. به‌لام سه‌ره‌هه‌نگ زیایی بو به‌ردانی کاک رهحمان داواي به‌رتیلی کردبوو، کاک رهحمانیان ده‌گه‌ڵ دوو پۆلیس نارده‌وه ورمی. ئه‌من له پۆلی یازده‌ی ناوه‌ندی بوم که ئه‌و خه‌به‌ریان دا به مه‌مه‌دئاغا. چونکه موچه‌مه‌دئاغا نه‌یده‌توانی ئه‌و پووله‌ زۆره که داواکرا‌بو له ماوه‌ی ۴۸ سه‌عاتدا دا‌بین بکا. داواي یارمه‌تی له بابم حه‌مه‌ده‌مین ئاغای شه‌ته‌وی کرد و ئه‌ویش به کۆمه‌گی دۆستیکی به ناوی میرزا ته‌قی پووله‌که‌ی په‌یدا کرد که وابه‌زانم ۲۵۰۰ ته‌من بوو. پووله‌که‌یان دا و کاک رهحمان له ورمی ته‌حویلی با‌پیرم درایه‌وه. هەر به شه‌و ناردیانه گوندی قاسملوو و شاردیانه‌وه. دواي دوو مانگان ئه‌من ده‌گه‌ڵ کاک یوسف کوردنیژاد دوو که‌س له‌گه‌ڵی چووین و له گه‌ڵی شیخی ئه‌ومان به‌ری کرد و ئه‌من و مامۆستا کوردنیژاد هاتیانه‌وه. کاک رهحمان له شنۆیه را به کۆمه‌گی بنه‌ماله‌ی زه‌رزا که سه‌روکه‌که‌یان مووساخان زاواي مه‌مه‌دئاغا بوو، چوو بووه باشووری کوردستان و به یارمه‌تی حیزبی کۆمۆنیستی عێراق چوو بووه پراگ.

دواى ئه وه دوكتور قاسملوو منداله كانى به هوئى سمایل قاسملوو بهرئى كرد بو عىراق. ئه وان نه يانتوانى دهر باز بن و دواى ۸ مانگ سه ختى و كوړپوه رى گه پانه وه بو ئيران. له و ماوه يه دا كه لينا له به غدا بوو، دكتور قاسملوو و سمایلى قاسملوو ده ست به سهر كرابوون و لنيا له لاپه رهى ۲۵۸ كتيبه كه ي دا له ئاخو تن له گه ل دوكتور دهنووسئ: كاتيک كه تو له به غدا بوويت، من ده سته سهر بووم.

لينا: چو ن؟ كئى خه يانه تى لئى كرديت؟

عه بدولرپه حمان: پرسيار مه كه و قسه كانم پئى مه بره! هاوكات له گه ل من ئيسماعيليشان گرتبوو. لينا: كه واته بويه نه هات بو به غا؟ به لام له وئى به منيان ده گوت كه باشه و هيچ كيشه يه كى نيه. عه بدولرپه حمان: "قسه كانم پئى مه بره... هه ردووكانميان ئه شكه نجه كرد". دواتر عه بدولرپه حمان شويئى برينيكى له سهر ركه ي سينگى نيشان دا و له وته كانى به رده وام بوو. له پييه كانه وه هه ليانواسى بووم لينا نده دام. به پئى ئه و پرسيارنه ي لينا ده كردم و ههر روزه له روزه ديكه جياواز بوو، تيگه ييم كه ئيسماعيل ناوى چه ند كه سيكى پيداون. ههر بويه ش من پيم گوتن ئه گه ر ئيسماعيل ئازاد بكن، ئاماده م قسه بكم و ئه وه ش كه ئيسماعيل زور شت نازانيت و ئه وه ي پئى گوتوون هه له يه و راست نيه. به پيچه وانه وه هه موو راستيه كان من ده يانزانم و ئه گه ر ده تانه وئى قسه بكم ده بئى پيش هه موو شتيك ئيسماعيل ئازاد بكن. له و پرووه وه كه ئه وان ديانزانى من له ئيسماعيل زور زياتر زانياريم لايه، ههر بويه ش ئيسماعيليان ئازاد كرد. پاشان، ئه وان هه موو روزه يك كاغز و قه له ميان بو ده هينام، بو ئه وه ي، ئه وه ي ديزانم بينووسم. من سئ لاپه رهم له ناوى ئه و كه سانه ي كه مرده بوون و يان چووبوونه دهر وه ي ولات و له ئه منيه تدا بوون، بو پر كرده وه، له گه ل شى كرده وه يه كه له دؤخى حيزب، دؤخيك كه له راستيدا له ميژ بوو چيديكه كه لكى نه ماوو و به كار نه ده برا. چه ند روزه له سهر يه كه ناچار يان كردم هه مان سيناريو بنووسمه وه و داوايان ليكردم ئه وه ي روزه پيشووتر نووسومه، بينووسمه وه. نه ده بوو هه له بكم! (لينا ده يزانى كه هاوسه ره كه ي زه ينيكى به قووه تى هه يه).

دواتر داوايان ليكردم هاوكاريان بكم. ده يانو يست بچه كوردستان و ئه و شوپانه ي من له راپورته كه مدا باس كرد بوو بييين. ته نانه ت له ئه گه رى هاوكاريدا، به ليني نازادى و پاره شيان پيدام. سه ره تا پيشنياره كه يانم قبول نه كرد. به لام پاش بير كرده وه، قبولم كرد. من به باشى نه مده زانى ئيسماعيل دانى به چى دانه و نه شمده زانى كه هاوپايمان ئاگادارى گيرانه كه ي من و ئيسماعيل هه ن يان نه، نه مده زانى هه شارگه ي خويان گوږپوه يان نه. به پيچه وانه وه بيرم له وه كرده بووه كه له گه ل گه يشتم به كوردستان، چو ن خوم له ده ست مه موره پولي سه كان رزگار بكم، چونكه به باشى شاره زى ناوچه كه بووم. ههر بويه ش، لاپه ريه كم له سهر ئه ساسى هاوكارى له گه ل ساواك واژو كرد. لينا (نه سرين قاسملوو) له دريژده ل لاپه رهى ۲۵۹ دا دهنووسئ: به و پييه دوو پياوى چه كداريان خسته ته كه عه بدولرپه حمان بو ئه وه ي بروت بو كوردستان. عه بدولرپه حمان كه شاره زى كوږستانه كانى كوردستان بوو، له چاخانه ي گونديك دا كه پيشتر شويئى هاتوچوئى خوئى بوو، ئه و دوو چه كداره ي دانا بوو و پيگوتبوون كه بو ئه وه يكه هاوپريكانى تووشى شك و گومان نه بن، پيويسته پيش هه موو شتيك، به ته نيا په يوه نديان پتوه بكات. ته نانه ت پيگوتبوون كه په يوه ندى به پولي سى ئه و ناوچه وه بكن بو ئه وه ي له كاتى ده سبه سه ركردنى هاوپريكانيدا، يارمه تيان بده ن.

لینا که هاوسه ره خو شه ویسته که ی خوئی به راده ی پتویست ده ناسی، ده یزانی که زۆربه ی کاته کان، خه لک ده که ونه ژیر کاریگه ریی خووه سه رنجر اکیشه کانی عه بدولپه مانه وه، نه و دوو مه موره پوئیسه ی ده هینایه پیش چاوی خوئی که چلۆن، و پرای گوئی راگرتن له گالته کانی عه بدولپه حمان که وتوونه ته ژیر کاریگه ری سه رنجی عه بدولپه حمان به نیسه ته ی خوینانه وه. له شاخه کانی کوردستاندا عه بدولپه حمان وه کوو ماسی بوو له ده ریادا و ده یزانی که هاوړیکانی، هه موویان، که لیک له و گونده دوورن.

دواچار عه بدولپه حمان دانپیدا نه که ی خوئی به و رسته یه کو تایی پێ هینا: "ره نگه نه و دوو مه موره هیش تاش له وئی چاوه پروانی که پانه وه ی من بن" و نه م و ته یه ی خوئی به ده نگیککی نه و ی و چه شینیک له ئاسووده یی ده ربړی و پاشانیش گوئی: من چه زم ده کرد خۆم نه و شتانه ت بو باس بکه م، نه که نه وه ی له زاری خه لکی دیکه و به شیوه یه کی دیکه بیسیسته وه."

لینا: به لام چۆن و پراوته بگه ریتته وه بو تاران؟

عه بدولپه حمان: تۆش باش ده زانی بنی به ره ه یوان هه میسه تاریکه.

لینا له دوایه دا ده نووسی به و دانپیدا هینانه ی دوکتور قاسملوو که س نه گیرا و حیزبیش وه ک خوئی ماوه.

لینا بو لیکۆلینه وه له سه ر چۆنییه تی گیرانی دوکتور قاسملوو به دوا ی شه هید بوونی دا سه ردانی ماله نه حمده ئاغا برایی دوکتوری کرد و له سه ر گیرانی نه و له لاپه ره ی ۲۶۱ کتیبی "ئوروپاییه ک له نیو کوردان دا" ده نووسی: گیرانه وه ی نه حمده ئاغا جیاواز بوو. به پێی وته ی نه و، پاش ده سته سه ر بوونی عه بدولپه حمان، سه ره نگ زیبای که به درندایه تی و سادیس م ناوبانگی ده رکردبوو، سه ردانی مالی نه حمده ئاغا ده کات. زیبای وه کی دیکه ش به گنده ل و به رتیل خۆر به ناوبانگ بوو. زیبای به دانی به لێنی هه لسوو که وتی نه رمونیان و یان ئازادکردنی زیندانییه کان، داوا ی پاره و پێشکه شی له بنه ماله کانیان ده کرد. به و شیوه یه نه و ببوه یه کیک له سامندارترین پیاوه کانی ئێران. له به رانه ر ئازادکردنی عه بدولپه حمان دا، داوا ی پێنج هه زار ته نه ی له نه حمده ئاغا کردبوو.

زیبای پیاوکی گنده ل بوو. وه زعییه تی بنه ماله ی زیندانییه کانی ده زانی و به و پێیه داوا ی پاره ی لیده کرد. به مشیوه یه پاره یه کی زۆری به ده ست هینا بوو. نه حمده ئاغا و به زیبای قه ولدا که پاره ی بداتی و نه ویش بلینی دا که ره حمان ئازاد بکا. دوا ی ئازادبوونی دکتور قاسملوو پوژنامه کان زۆریان له سه ر نووسی و ته نانه ت به خائینیان ناساند.

رێکه وتی گرتی دوکتور قاسملوو ده ب سالی ۱۳۳۶ ب و چونکه لینا له باسی ده رکردنی قاسملوو له کۆنگره ی دووی حیزب دا به هۆی نه حمده توفیق، باسی چه وت سال له مه و به ر ده کا که لایه ن ساواکه وه ده سته سه ر کرابوو.

دوکتور قاسملوو و نه حمده توفیق ده چنه ئوروپا

له سالی ۱۳۳۵ دا به پێشنیاری دوکتور قاسملوو، به رپوه به ری حیزبی دیموکرات بریار دا که نه و و نه حمده توفیق بو و تووژ له گه ل حیزبی توده بچنه ئوروپا و عه زیز یوسفی به به رپرسی حیزب

دیاری کرا. ئهوان سه رهتا چوونه بانه و دوايه چوونه کوردستانی باشوور و به هاوکاری حیزبی شوعی چوونه ئورویا. به لām له ده رهوهی ولات کیشه یان لی پهیدا بوو.

دوکتور قاسملوو پیشینهی دۆستایهتی له گه ل ئەندامانی حیزبی شیوعی عێراقی هه بوو و هه ر له و سه فهره دا توانی نا کۆکیه کانی نیوان ئهوان باش بکاته وه. سمایل بازیار له لاپهره ی ۱۹۶ کتیبی "کاریگه ریی بیری چه پ له سه ر بزاقی سیاسی رۆژه لاتی کوردستان" به نه قل له هوشمهند عه لی مه حموود، له سه ر گاریگه ری دوکتور قاسملوو له سه ر به شه کانی حیزبی شوعی عێراقی ده نووسی: پیوه ندیی قاسملوو له گه ل هیزه چه په کان له عێراق ده گه ریته وه بو سالانی ۱۹۵۴-۱۹۵۵ ئه و به هۆی بیر و بو چوونه مارکسیه کانی خۆیه وه هه ولێ داوه رۆلی سیاسی خۆی باش نیشان بدا له گه لیان و به تایبه ت کاتیک له سالانی په نجای سه ده ی رابردوو که چه په کان له سی بالی جیاواز پیکهاتبوون، وه ک (وحده الشیوعیین)، (رابه الشغلیه) و (وحده العمل). قاسملوو چه ند جار به نهینی سه ردانی عێراقی کردوو و چاوی به یه که یه که ی ئه و لایه نه جیاوازان هه وتوو و هه ولێ زۆری له گه ل داوون بو یه کگرتنه وه و یه ک پارچه یی یان که سه ره نجام هه وله کانی جیی خۆیان گرت و یه کیان گرتنه وه له ژیر ناوی حیزبی شیوعی.

له به یاننامه ی ئاشکرا بوونی کومیته ی ساخکه ره وه دا باسی ئه و سه فهره و مه به ست و ماوه که ی و هه لسه که وتی ئه حمه د توفیق هاتوو و تیییدا نووسراوه: کومیته ی ناوه ندیش له پووشپه ری ۱۳۳۶ دا له رووی لی کۆلینه وه و به رژه وه ندیی وه زعی گشتیی ئێران و به تایبه تی کوردستان و هه ره وه ها وه زعی گشتیی جیهانی هاته سه ر ئه و رایه که به هه موو هیز و توانایه که وه هه ول و ته قه لا بدری بو که لکه ورگرتن له و هه له هه لکه وت و به نرخه. به م جوړه ده سترکا به دانانی نه خشه و پیلان له هه ر باریکه وه و پریاردا که بو وه رگرتی نه زه ری گشتیی جیهانی هه ره وه ها پاکیشانی سه رنجی گه لانی ئازادیخواز دوو که س بنیردریته ده ره وه. ئه وه بوو ئه حمه د توفیق به ناوی مه سئول و ره حمانی قاسملوو به ناوی مشاویر ره وانه کران.

ئه و مه ئموریه ته که پیویست بوو زۆر گورج و گۆلانه ئه نجام بدری ۱۳ مانگی خایاند و له و ماوه دوور و درێژه دا ئه حمه د توفیق نه ک هه ر ئه رکه پیسپێردراوه کانی به جی نه گه یاند به لکو به پیچه وانه وه ده ستیدایه ئه و کرده وه گلاو و تاوانباریانه:

۱ - لادانی له ره وت و رییازی حیزبایه تی و هه روا له خۆدا نواندنی حیزب له به رچاوی هه موو کۆر و کۆمه له دیموکراتیه کانی هه نده ران.

۲ - چاندنی تۆوی نا کۆکی و دووبه ره کایه تی و به دوزمانی و فیتنه گپری له نیو ریکخواه سیاسیه کاندا و راگه یاندنه وه ی ئه و کرده وه نا په سندنه ی به کومیته ی ناوه ندی حیزمان.

۳ - ره فتار کردی نا ره و و دۆژمنانه ی دوور له شیوه ی حیزبایه تی ده گه ل ره حمانی قاسملوو. به م جوړه به کۆلیک تاوانباریه وه گه رایه وه.

ئه و کرده وه و ئاکارانه بوونه هۆی نزمبوونه وه ی حورمه ت و ناوبانگی حیزمان له به ر چاوی گشتیی و ده ره وه هه ره وه کو بوونه هۆی به جی نه گه یاندنی ئه و کارانه ی خرابوونه ئه ستۆی.

ره‌شید ئه‌حمه‌دی له لاپه‌ره‌ی ٣٥ کتیی "چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ک له ژيانم" باسی چوونی دوکتور قاسملوو (حه‌سه‌ن) و ئه‌حمه‌د توفیق و قادر شه‌ریف ده‌کا که له کو‌تایی مانگی جوزه‌ردانی سالی ١٣٣٥ سه‌ردانی ناوچه‌ی بانه‌یان کرد و له‌وی بو ئه‌ندامانی حیزب به زبانی ساده دوکتور قاسملوو باسی ئابووری و ئه‌حمه‌د توفیق باسی دامه‌زران و نه‌مانی کو‌ماری کوردستانی کردوه.

ئه‌وان له مه‌زارای ئه‌ندامیکی حیزب خانوویه‌کیان بو حیزب دروست کرد و ده‌زگای تایییان لێ دانا. دوکتور قاسملوو له‌و سه‌فه‌ره‌دا ناردی به‌ دوای نه‌سیرینی خیزانی و منداله‌کانی له تاران، تا بچه‌

دوکتور قاسملوو- هیلین قاسملوو

ئه‌وی و له وێرا له‌گه‌ڵ خۆی به‌ رێگای عێراق دا بیانبا بو ئوروپا. سه‌فه‌ری نه‌سیرین خانم و منداله‌کانی له زۆر کتییان دا هاتووه. مامه‌غه‌نی له لاپه‌ره‌ی ١٩٣ و ١٩٤ کتیی ئاله‌کو‌ک ده‌نووس: "سمایل ژن و منداله‌که‌ی په‌حمانی قاسملووی گه‌یاندبووه سلیمانی و په‌حمانیش به‌ یارمه‌تی بنه‌ماله‌ی زه‌رزا به‌ شنۆدا چووبوووه ئه‌و جیه. له سلیمانی ژن و مندالی قاسملوو گه‌رابوونه‌وه چه‌کوسلاواکی و پاشانیش په‌حمان خۆی

چووبوو، به‌لام سمایل له‌وی مابوو. ئه‌حمه‌د توفیق که ده‌بینی سمایل به‌ بیکاری ده‌خوێتته‌وه، داوای لێده‌کات و ده‌لی مرۆفیکێ خوێنده‌واری و باشتره‌ تا کاره‌که‌ت جیه‌جی ده‌بیت بجی بو ناوچه‌ی بانه. سمایل قاسملوو ده‌چیتته‌ ناوچه‌ی بانه و به‌ نازناوی حوسین ده‌ست به‌ کاری حیزبی ده‌کات.

مه‌حه‌مه‌د خوسه‌روی له لاپه‌ره‌ی ١٨٦ کتیی "سه‌برده‌ی بانه" له سه‌ر ئه‌و بابته‌ ده‌نووس: ... گوایه‌ هاوسه‌ری د. قاسملوو له لایه‌ن چه‌ند که‌سه‌وه‌وه هیندراوه‌ته مالی باوکم به‌و مه‌به‌سته‌ی که کارناسانی بو بکا به‌ره‌و عێراق، به‌لام وا ده‌رده‌که‌وی به‌هۆی ئالۆزی و ناله‌باری وه‌خته‌وه ئه‌و ژنه‌ ماوه‌ی چه‌ند رۆژیک ده‌میوتته‌وه و فیر ده‌کرێ هه‌ر که‌س ویستی قسه‌ی له‌گه‌ڵ بکا وه‌لام نه‌داته‌وه و له قسه‌شدا خۆی وه‌ک که‌رولال نیشان بدا. هه‌ر بۆیه‌ کاتیک ژنانی ئاوی که ده‌هاته‌نه مالی ئیمه و ئه‌و ژنه‌یان ده‌دی وه‌ک که‌رولال ده‌یاناسی. دایکم پپی ده‌گوتن ئه‌وه خزمیکی خۆمانه و به‌ ئه‌مری خوا شه‌و له‌ خه‌و راپه‌ریوه و قیزاندووێته‌ی، ئیتر هه‌م که‌ر بووه و هه‌م لال. ئیستا ده‌مانه‌وی په‌وانه‌ی لای شیخی که‌وانه‌دۆلی بکه‌ین. توخوا ئیوه‌ش دوعای بو بکه‌ن به‌شکم خوا په‌حمی پیکا و چاک ببیتته‌وه. هه‌ر له‌و رۆژانه‌دا پیره‌ژنیک ده‌چیتته‌ مالی ئیمه و ئه‌و ژنه‌ ده‌بینی و به‌ خه‌یالی خۆی چاکه‌ی له‌گه‌ڵ ده‌کا، لی ده‌چیتته‌ پێشه‌وه و دوای هیندی قسه‌کردن له‌گه‌لیدا، له وه‌رنه‌گرته‌وه‌ی پرسیاره‌کانیدا تا هیزی تیدایه‌ دوو زلله‌ له‌ملاولای پرومه‌تی ده‌دا. ئیتر ژنه‌ پر به‌ ده‌می ئه‌قیزتی و پیره‌ژن هاوار ده‌کا سه‌گه‌ لی دوور وه‌که‌ون. ئیتر به‌ په‌له‌ دایکم لی دوور ده‌خاته‌وه و ده‌لی وازی لیبین. دایکم ده‌لی پوری گیان، ئه‌وه‌ کاری من و تو نییه‌، کاری مشایه‌خانه. ئیتر ئه‌و ژنه‌ به‌رێ ده‌کرێ. ئه‌و کاته‌ مالی عه‌بدوللا به‌گ له گوندی په‌شه‌قه‌لات بووه. ئه‌و که‌سانه‌ی له‌گه‌ڵ ئه‌و ژنه‌دا بوون سه‌ره‌رای دوو کچی خۆی بریتی بوون له شه‌هید قادر شه‌ریف و خوالیخۆشبوو فه‌قی حه‌سه‌نی

شوئې. ټهو خامه به هوئى خاله عه به وه پړه وانه لای به پړېز مه لا ټه بوبه کړی فله سله فی ده کړې. چهند پوژېک له وه به دوا گوزارشى ټهم مه سله لیه به ساواک ده گات و لهو باره وه چهند جار باوکم که وته بهر لیکو لینه وه ټه زیهت و نازار و مال پشکین".

ره شید ټه حمده دی له دریځه دا له لاپه رې ۳۶ کتیبه که دی دا دهنووسې: ... کاتې گه یشینه ټه شوئنه، دیتم کاک حسین که سمایلی قاسملوو بوو له وږیه و خاتوونیکې به پړواله ت بیانی و دوو مندالې چکو له ی پښه و له وږی دانیشتون. کاتې ټیمه یان دی به پیرمانه وه هاتن. ټه و خاتوونه باوه شی به دوکتوردا کرد و به گهرمی په کتریان به خیره اتن کرد. دواپی ټیمه شیان به خیره اتن کرد و ټیکرا دانیشتن. دوکتور پرووی ټیکردم و گوتی ټه و خامه خیزانی منه و ناوی نه سرینه.

دوکتور قاسملوو- هیلین قاسملوو- ټه حمده

ره شید ټه حمده دی له سهر چوښیه تی شیوهی هاتنی منداله کانی دوکتور قاسملوو له لاپه رې ۳۸ کتیبه که دی دا دهنووسې: ... له کاتیکدا سمایلی قاسملوو له تارانوه هیڼاویه تی تاکو شاری سه قز. مه جید خانی ټه حمده دی به جیپکه وه ټه چیت بو سه قز به دواپاندا و له سه قزه وه مه جید خان و سمایلی له گهلدا بووه تا به رده م گوندی ره شه قه لات. ټیتر پیشت تهرتیباتی بو کراوه و فقهی حه سه نی گوندی شوې له گهل چهند هاوړیبه کی دیکه ی خه لکی شوې که هه موویان هاوړی حیزبی بوون،

ټیستر ده هیڼ و به ره و گوندی شوې ریډه که ون. له گوندی شوې راسته وخو دین بو مالی مسته فای سه عید خوله له میوه کاژاوی سهر به گوندی "ټه نجینه". کاتې من و دوکتور قاسملوو و ټه حمده توفیق له کیوه رووه چووین بو شوینی ناوبرا، خامی قاسملوو له گهل سمایل له وې بوون.

دوکتور قاسملوو و منداله کانی و ټه حمده توفیق به هاوکاری حیزبی شوعی عیراق له ریځای به غداوه رویشن بو دهره وهی ولات و له وې دوکتور له گهل ټه حمده توفیق کیشه یان لې په یدا ده بې. ده لپن که گواپا ټه حمده توفیق گوتویه که قاسملوو ویستویه تی به توده یانی بفروشی ټیدی گه راوه ته وه بو کوردوستانی باشور.

له به هاری سالی ۱۳۳۷ (۱۹۵۸) که ریمی حیسامی و ټه حمده توفیق له ناوایی سیاقو ل چاویان به یه ک کهوت و که ریمی حیسامی له لاپه رې ۲۷ به رگی دووه می بیره وه ریبه کانی دا، له زمانی ټه حمده توفیق له سهر دوکتور قاسملوو ده لې: ټه و خه ریکی کاری خو یه تی په یوه ندی به حیزبه وه نه ماوه، به فیل منی برد بووه نوروپا که به حیزبی تودم بفروشی.

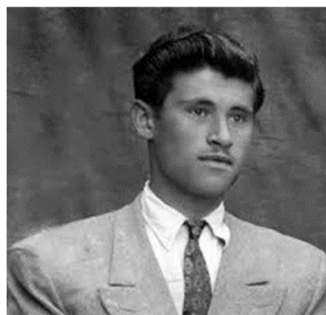
که ریمی حیسامی له لاپه رې ۲۰۰ به رگی ۲ ی کتیبی "پیداچوونه وه" دا له سهر بیروباوه ری ټه حمده توفیق دهنووسې: عه بدولای ټیسه قی تا سه فهری نوروپا و ټیکچوونی له گهل دوکتور

قاسملوو له سهر بيروباوهری توندی توده یی، خهباتی چینایه تی دريژه پيداوه و پاش غه نی بلوریان یه کئ له ئەندامانی چه پی کومیتە ی پینج نه فەری کوردستان بوو.

کیشە ی دوو ئەندامی سەرۆکی هیزب، شوینەوار یکی گرینگی له سەر تهواوی بواره کانی نیوخوی هیزب دانا. ئەگەر ئیدئۆلۆژی و بیرو هیزی توده روانگه و ئەیده ی هیزی دیموکراتی شیواند و به سەر هیزب دا ببوو به به لا، دووبه ره کی نیوان دوکتور قاسملوو و ئەحمەد توفیقیش، زیانی زۆری به تهشکیلاتی هیزب گه یاند.

له و قوناغه دا جی پپی ئەندامانی هیزب بو کوردستانی باشوور به تهواوی کرابوو و سهره پای گرفته کانی نیوخوی هیزب، کیشه کانی ناو بالی چه پی پارتي دیموکراتی کوردستانی عیراق که بریتی بوون له هه مزه عه بدولا، نێژدا ئەحمەد، عه زیز سالج هه یده ری، خوسره و توفیق ... و بالی راست که بریتی بوون له برایم ئەحمەد و عه لی عه بدولا و ... ههروه ها ناکۆکی نیوان پارتي دیموکرات و هیزی شوعی، شوینی زۆر خرابی له سەر وه زعی هیزی دیموکرات دانا.

به پپی قسه کانی که ریمی حیسامی، له و کاته دا ئەحمەد توفیق، روانگه ی به نیسه ته ی ولاتی سوڤیه ته به تهواوی گوڤردا بوو و داوای کتییی "کتاب سیاه و سیر کمونیسم در ایران" له نووسینی به ختیار سه رۆکی ساوکی ئێران و ئەو کتیبانه که دژی سوڤیه ته نووسرا بوون ده کرد و ئەندامانی هیزی بو خويندنه وه ی ئەو کتیبانه هان ده دا.

ئەحمەد توفیق

دیاره ئەحمە توفیق داوای گوڤاری "عیبرت" یشی ده کرد که سه رانی هیزی توده له زیندان ده ریان ده کرد و باسی خه یانه ته کانی خو یانیان ده کرد. ئەوجار له کتییی "جاسوس چشم آبی" دا چاپ پیکه وتنی زیرۆبه گی هه رکی تیدا بوو.

له و به ینه دا زۆربه ی ئەندامانی سه ره کی هیزب له داوی ریژیم که وتن و دوکتور قاسملوو له پاشکۆی "تیکۆشه ر" ی ژماره ۲۷ خا که لیوه ی ۱۳۶۸ دا ده لی: ئەو به رپۆه به ری یه به و شیوه یه

مابوو تا سالی ۱۳۳۷ که به داخه وه کاک عه زیز یوسفی و پاشان له سالی دوایی کاک ره حمه ته شه ریه ته ی و غه نی بلوریان که ئەویش ئەندامی کومیتە ی کوردستان بوو، گیران و به داوی ئەوان دا تهشکیلاتی هیزب لێک هه لۆه شا. منیش که ماوه یه ک پشتر چوو بوومه ده ری له وئ مامه وه. به م جوړه ش ئەم ریبه راتی یه ش تیک چووو ئیدامه کاری یه که ی نه ما.

له سالی ۱۳۳۷ زهبری گورچووبړ له تهشکيلاتی حیزب کهوت

گیرانی عهزیزی یوسفی

دواى ئه وه ئه حمه د توفیق وهک بهرپرس و دوکتور قاسملوو وهک راوړژکار به پټی برپاری کومیتة کاتی حیزب له سالی ۱۳۳۶ له ریگای عیراقه وه چوون بو ئوروپا، له وی کیشهیان لی پهیدا بوو و ئه حمه د توفیق گهراوه بو عیراق و گوړانی فکری زور تیدا پټکهاټ که ریبه رایه تی حیزب له نیوخو دا پټی ناره حهت بوو. بویه بریار درا که عهزیزی یوسفی بچته عیراق و ئه حمه د توفیق بگهړپته وه بو کوردستانی روژه لالت و بچی له سنه کار بکا. له بهشیک له بهیاننامه ی کومیتة ی ساخکهره وه که له سالی ۱۳۴۳ له دژی ئه حمه د توفیق ده رچووه، باسی ئه و بابته دهکا و دهنووسی:

له مانگی گهلاوړی ۱۳۳۷ له سهر ئه و کرده وه و ئاکاره ناجوامیرانه له لایه ن هندیک له هه والانی کومیتة ی ناوه ندییه وه ئه حمه د توفیق بانگ کړا بو لیپرسینه وه و مو حاسه به کردن به لام بو خوشاردنه وه و هه لاتن له بهرده می لی کولینه وه ی تاوانباریه تی ده ورپکی پر له شه یته بازانه ی (گانگستر) به شیوه ی هه للابگر گیرا. ههر له وده مه یدا بوو که به بونه ی شوړشی ۱۴ ته موزه وه کوماری عیراق پټکهاټ بانگی هاوبه شیه تی نیشتمانی و برایه تی کورد و عهره ب بهرزرکرایه وه بویه هاوالانی حیزمان به پیوستیان زانی که ئه حمه د توفیقی تاوانبار له ژړ چاودړی و مه سولیه تی هاوالیکی ترده بنیره کوردستان بو لیگیرانه وه ی هاوریانی دیاریکراو و پټکهنانی ئه و کوپونه وه. هه روه ها سه ریکش له کوماری عیراق بدن بو ئه وه ی له و دهرفته هه لکه وته سه باره ت به مه بهستی باس له سه رکراوی سه روو که لک وه ربگیرئ.

لیره دا پیوسته روونی بکهینه وه که مه بهست له ناردنی ئه حمه د توفیق ته نیا له بهر شاره زایی بووه به لام به داخه وه له نیوه ی ریگادا هاوالی مه سول له لایه ن دوژمنه وه ده ستگیرکرا. ئه حمه د توفیق مانه وه ی به ته نیایی خو ی به دهرفته زانی و یه کسه ر به هه له داوان چوو بو کوماری عیراق و له وی له ژړ ناوی نوینه رایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا که وته هه لوپستی گیره شیونتی و ټیکه ده رانه و ده ستیوه ردانی ناله بارانه و هه ستان به پیچه وانه ی ههر جوړه یاسا و ریپازی حیزبایه تی و چاندنی توی دووبه رکه یه تی و فیتنه گیر ی له نیوان ریکخراو و کومه له سیاسیه کانی عیراق و هه روه ها پیاوانی سه ربه خو ی کورد له کوردستانی عیراق به تاییه تی ده ورپکی پر له سوور و ئاگر بارانه ی به رامبه ر به پارتی دیموکراتی کوردستان ده گیرا.

غه نی بلوریان له لاپه ره ی ۱۹۴ کتبی "ئاله کوک" دا، به شیویه کی دیکه ئه و بابته پشتراست ده کاته وه و باسی جیاوازی بیر ی و روانگه عهزیز یوسفی و ئه حمه د توفیق له سالی ۱۳۳۷ دهکا و دهنووسی: بهر له گه رانه وه ی "بارزانی" له سؤقیه ت له ۲۳ ی گهلاوړی سالی ۱۳۵۸، عهزیزی یوسفی و "ئه حمه د توفیق" له سه ر گه لاله یه ک بو پروگرامی دوا روژی حیزب ناکوکی په یدا ده کهن. هه رچی ئه حمه د توفیق بوو، له چوارچیوه ی ده ولته تی پاشایه تیدا خودموختاری ده ویست و عهزیز

له چوارچینوې رژیمی کوماری دیموکراتیدا. عزیز، به رووځانی رژیمی "فهبسل" له عیراق دهرفت پهیدا دهکات بچیتته باشووری کوردستان و دهقی گهلالهکی خوی ناراسته ی ههقالانی جینگیر له باشووری کوردستان بکات و رای نهوانی بو راکیشی...

ههر به پی نهو لاپهړه، غهنی بلوریان باسی گرتنی عزیز یوسفی و ئیتعرف کردنی لهسر سمایل قاسملو لهسالی ۱۳۳۷ دهکا دهنووسی: ... به ئومیدهوه له "که رهج" سواری ئوتوبوس دهبن و بیخه بهر لهوه که ساواک به شوینی هوه، به رهو "ورمی" دی. له ورمی لباس دهگور و جلی کوردی ده بهر دهکات تا به شیوهی نه ناسراو بچیتته وه مه هاباد و له وپوه دهر بازی باشووری کوردستان بی.

له پاسگای "بالانیش" که له ۲۰ کیلومتری جاده ی ورمی بو مه هاباد، ژاندرمان ئوتوبوسه که راده گرن و قاو ده کهن: "عزیزی یوسفی دابه زی". عزیز به په له گهلاله ی پروگرامه که ده خاته نیو زاری، به لام ژاندرمه ده گنه سهری و به مستان له زار و نهوکی دهر دیننه وه و قوبله ست ده بیه ن بو ژاندرمهری ورمی. ئوستوار "محه مه دزاده" ی ژاندرم که نه دما می فیرقه ی دیموکراتی نازه ربایجان بووه، گرتنی کاک عزیز یوسفی به کومیتته ی فیرقه ی دیموکرات له شاری ورمی راده گه یه نی، که "کازمی پور" لپیرسرای بوو، به لام چونکه حیزبی دیموکرات له سر بریاری کوبوونه وه ی "تاران" پیوه ندی خوی له گهل حیزبی توده و فیرقه دیموکراتی سهر به حیزبی توده بری بوو، کومیتته ی فیرقه نه ی توانی بوو یا نه یو یستبوو خه بهری کاک عزیز به هه قالانی ئیمه له مه هاباد راگه یه نی. ژاندرمهری ورمی "عزیز" ده باته تاران و ته سلیمی "ساواک" ی دهکا و له زیندانی "قل قه لعه" رایده گرن.

سهره ننگ "زالتاش" و سهره ننگ "عیسا پژمان" که کوردی خه لکی "سنه" بوون، ده کرین به مه موری پشکینی عزیز و له مهر پروگرامه که لی دهرسن. کاک عزیز له ولامدا ده لی: - عه بدولای ئیسحاقی ده چوو بو "کویت" و نه وهی دا به من بیهم بو ورمی و ئیواری روژیکی دیاریکراو له سهر پردی "شهرچایی" بیده م به "حوسین" ناویک. من چوومه سه قهرار و حوسین نه هات که نه وی بده می.

سهره ننگ "زالتاش" و سهره ننگ "عیسا پژمان" به لیدان و نه شکهنجه عزیز ناچار ده کهن که راستی مه سه له که بدرکینی و له نه جامدا ناوی حوسین که هه مان "سمایی قاسملو" بوو دپته گوری. عزیز له م روانگه وه که ژاندرم وهک پیشو له گونده کانی کوردستاندا ده سه لاتی نه و ناتوانی دژواری بو کادیره کانی حیزب بخولقینی و گوندیه کان پاریزگاریان لیده کهن، ناوی حوسین ده درکینی. نه ویری له وه نه کردبووه که ئیستا ساواک به هو ی به شه کانی پاراستنی ژاندرمهری و مهرزبانی له هه موو جیه ک ریشه ی داکوتاوه و ده یان کولکه مه لا و ناغا و ته نانه ت کویتا کاری بو ده کهن و ده توانی جینگه ی سمایل بدوزیتته وه.

لینا (نه سرین قاسملو) له لاپهړه ی ۱۷۴ ئوروو پاییه ک له ولاتی کورداندا... باسی ده ستهر بوون دهکا و دهنووسی: ماوه یه ک پاش نه و پشووه ی که پیکه وه له گوندی قاسملو بردمانه سهر، عزیز ده سه سهر بوو و کهوته زیندان و نه شکهنجه کرا. ریژی می پاشابه تی به تاوانی هه لسوورانی

پیلانگیرانه به دژی شا و ئەندامەتی له حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، ۲۵ سالی زیندانی به سەردا سەپاند.

گیرانی سمایل قاسملوو

له راستهوه: ۱- قادر شریف ۲- ئەحمەد توفیق ۳- سمایلی قاسملوو ۴- قادر تەگرانی ۵- کەریمی حیسامی ۶- مەلا باقی له سالی ۱۹۵۸

دوای گەڕانهوهی ئەحمەد توفیق بۆ باشووری کوردستان، عەزیزی یوسفی و رەحمەتی شەریعەتی بەرپرسیانی حیزب له تاران، بپاریان دا که ئەحمەد توفیق له کوردستانی عێراق را بگه‌ڕێته‌وه بۆ ئێران و له سنه کاری نه‌هینی بکا و عەزیز یوسفی وهک نوێنه‌ری حیزب بچێ بۆ ئەوێ. عەزیزی یوسفی له تاران را گه‌راوه بۆ کوردستان که بچێ بۆ کوردستانی باشوور. به‌لام هه‌روهک مامه غه‌نی له لاپه‌ره‌ی ۱۹۴ کتیی "ئاله‌کوک" ده‌نووسی له گه‌ڕانه‌وه‌دا له گوندی بالانیش، له لوری هینایانه خواری و گیرا.

هه‌ر به پێی ئەو سەرچاوه‌یه عەزیزی یوسفی ئێوی نه‌هینی سمایلی قاسملووی درکاند که حوسین بوو. پاش ماوه‌یهک سمایلی قاسملوو گیرا. ئەو کادریکی خوينده‌وار و تیکۆشەر و لیها تووی زانکۆ و دۆستی

نیزیکی ئەحمەد توفیق بوو که له سالی ۱۳۳۵ به پێشنیاری ئەو وهک کادری تیکۆشەری حیزب له ناوچه‌ی بانه ده‌ستی به کار کرد. به پێی ده‌نگۆیهک ناوبراو دوای ئەوه‌ی له گه‌ڵ دوکتور قاسملوو له سالی ۱۳۳۵ بۆ ماوه‌ی ۴۸ ساعه‌ت له تاران گیران، به‌لێنی هاوکاریان به رێژیم دا و ئازاد کران. سمایل قاسملوو هاته‌وه کوردستان و درێژه‌ی به کار و تیکۆشان دا. ئەو خوازیاری ئەوه بوو که بۆخویندن بچته ده‌ره‌وه‌ی وڵات. به‌رپرسیانی حیزب قه‌ولیان پێدا که پاش ماوه‌یهک، به‌رپی بکه‌ن. ئەو س‌ سالی له کوردستان ماوه و زه‌حمه‌تی زووری کیشا، تا له مانگی ره‌شه‌مه ۱۳۳۷ (۱۹۵۹) له گه‌ڕانه‌وه له کوردستانی باشوور، له نیزیکی شاری بانه گیرا و بردیانه مه‌هاباد و له‌وێ هه‌موو شتی درکاند و ئیعترافی له سه‌ر هه‌موو کاره‌کانی کرد و هه‌رچی نه‌هینی و شیوه‌ی کاری تیکۆشان و ناوی ئەندامانی حیزب بووه، ئاشکرای کرد.

لینا(نه‌س‌رینی قاسملوو) له لاپه‌ره‌ی ۱۸۰ کتییه‌که‌ی دا، له‌سه‌ر سمایلی قاسملوو ده‌نووسی: ئیسماعیل ئامۆزای عه‌بدولپه‌رهمان: ئەو گه‌نجیکی زیره‌ک و گه‌لیک فیداکار بوو و له ناخی د‌له‌وه ئەندامه‌تی خوێ له حیزبی دیموکرات دا پی خوش بوو. ئەو ئیسماعیل بوو که له سالی ۱۹۵۷ دا لینا و منداله‌کانی له ر‌پی شاخه‌کانی کوردستانی ئێران‌وه بۆ کوردستانی عێراق ئاود‌یو کرد و هه‌تا به‌غا له‌گه‌ڵیان چوو. له کاتی گه‌ڕانه‌وه‌یدا بۆ تاران گیرا و خرایه زیندانه‌وه.

پاش ئازاد بوون له زیندان، پښه‌ری حیزب پښنیاری پیکرد واز له سیاست بهنیت و درېزه خویندنه‌که‌ی بدات و ټه‌ویش به قسه‌ی کردن و درېزه‌ی به خویندنه‌که‌ی دا. پاش کوتایی هاتنی خویندن، ټه‌ندازیاریکی به‌ناوبانگی لیده‌رچوو و ژیا‌نی هاوبه‌شی پیکه‌یتا. مندالکی بوو و دوا‌جار له ټه‌مه‌نی ٦٠ سالیدا کوچی دوا‌یی کرد...

سمایی قاسملوو کادریکی هه‌لسووړ حیزب بوو و جیا له‌وی که له ناوچه‌ی بانه و ... کاری ده‌کرد، سه‌ردانی عیراقیشی ده‌کرد. به پینی لاپه‌ره‌ی ٦٦ ی کتییی "گه‌شتیک له ئاربابای بانه‌وه بو باواجیی کویه" له نووسینی هاشم که‌ریمی، ټه‌و نامیلکه و گو‌فاران‌هی که له عیراق را بو ټه‌ندامانی حیزب له بانه به‌رې ده‌کران، ناوی قادر ته‌گه‌رانی له‌سه‌ر بوو که سیخوری هه‌مه لایه‌نه‌ی ده‌وله‌تانی ئیقلمی ئیران و عیراق و گشت ری‌کخراوه‌کانی پار‌تی و بالی مه‌کته‌بی سیاسی و ... بوو.

له سه‌ر شیوه‌ی گرتنی سمایل قاسملوو، غه‌نی بلوریان له لاپه‌ره‌ی ٩٥ کتییی ټاله‌کوک دا ده‌نووس: سمایل له مانگی ره‌شه‌مه‌ی سالی ١٣٣٧- مارسی ١٩٥٩، به‌هوی ئاغایه‌کی خه‌لکی نی‌زه‌رؤ به ناوی ره‌حمان خان له نزیک گوندی نه‌مه‌شیر له بانه له داوی مه‌غوره‌کانی مه‌رزبانی ده‌که‌وی. له به‌یاننامه‌ی دامه‌زرانی کومیت‌هی ساخ‌که‌ره‌وه له سالی ١٣٤٣ دا ټه‌حمه‌د توفیق تاوانبار کراوه که به هه‌لو‌یستی خرابی بو‌ته هوی گیرانی سمایی قاسملوو و ده‌نووس: هه‌روه‌ها به ده‌ست‌یوه‌ردانی له کاروباری کومیت‌ه‌کانی نزیک سنوور و "بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی نه‌ینیه‌کانی حیزب و ئیعترا‌فاتی خائنه‌ی اسماعیل قاسملوو" له کاتی گیرانی که به‌ره‌می ته‌ئسیراتی ناحه‌زانه‌ی تاوانبار ټه‌حمه‌د توفیق بوو سه‌ره‌ئه‌نجامی په‌لاماری در‌ندانه‌ی ١١ ی خه‌زه‌لو‌ه‌ری ١٣٣٨ ی بو‌سه‌ر حیزمان پیکه‌یتا ...

له خالی ٥ را‌گیندراوی دامه‌زرانی کومیت‌هی ساخ‌که‌ره‌وه دا، هه‌ر ټه‌و با‌ته به شیوه‌یه‌کی دیکه دوو‌پات بو‌ته‌وه و نووسراوه:

٥ - ده‌رپ‌رینی نه‌هینیه‌کانی حیزب و ته‌ئسیری کرده‌وه ناله‌باره‌کانی له‌سه‌ر روحیه‌ی مه‌عنویاتی ئیسماعیلی قاسملوو که بوو به هوی په‌لاماردانی به‌رینی سالی ١٣٣٨ ی دوژمن بو‌سه‌ر حیزمان. له سه‌ر شیوه‌ی گرتنی سمایل قاسملوو، ره‌شیدخان له زبانی مه‌جیدخان، به‌رپ‌رسی کومیت‌هی دی‌هات له بانه، له لاپه‌ری ٤٣ کتییی "چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ک له ژیانم" ئاوا ده‌گپ‌ر‌ی‌ته‌وه: فه‌رمانده‌ی گومرگ، سه‌روان شه‌هبازی، به‌یانیه‌ک زوو به خوی و چه‌ند سه‌ربازی‌که‌وه ده‌روات به‌ره‌و گوندی نی‌زه‌رؤ. له گوند ده‌رده‌چیت تا ده‌گاته شو‌ینیک به ناوی نی‌زه‌رؤ کون که چوار پی‌نج کیلومه‌تری‌ک له گوندی نی‌زه‌ر‌وو ده‌وره. سه‌روان شه‌هبازی و سه‌ربازه‌کان سه‌ر ری‌گاکه ده‌گرن تا‌کو سمایل دیت، ټه‌وجار ده‌یگرن و له‌گه‌ل‌ خو‌یان ده‌یه‌ینن بو‌ شار و به هه‌موو راس‌ته خیابانی نی‌و شاردا ده‌یه‌ینن بو‌ ئیداره‌ی گومرگ. که‌سانیک له خه‌لکی شار که ټه‌ندامی حیزب بوون هه‌ستیان کردبوو که ټه‌و که‌سه وه‌ک که‌سیکی سیاسی ده‌چیت به‌لام دروست نه‌یانزانی بوو کیه. به‌لام ټه‌وه‌ی که خه‌لک ده‌یانگپ‌رایه‌وه دیار بووه که که‌سیکی ئاسایی نه‌بووه، جلوبه‌رگیکی ری‌کوپ‌یکی له‌به‌ردا بووه. بو ټه‌وه‌ی با‌شتر بزاینن ئاخو هه‌واله‌که چه‌نده راس‌ته ر‌ؤژانه له هه‌وره‌بانی مال‌یکه‌وه که به‌سه‌ر

حهوشه ی گومرگدا ئه پروانی ته ماشامان ده کرد. رۆژێک دیتمان ئه وه سمايله له حهوشه کهدا پياسه ده کات. ئیتر گوماغان نه ما له گرتنی سمايل.

رهشید ئه حمه دی له لاپه ره ی ٤٦ کتیبی بیره وه رییه کانی دا له گه لّ مامه غه نی هاوړا نییه و ده نووسی که ره حمان خان خه لکی نه شیر نه ک نێزه رۆ و له سه ر ئه و پروایه یه که سمايلي قاسملو به دلخوازی خو یی، خو ی ته حویل داوه ته وه و ده نووسی: ئه گه ر سمايل به حه ز و ویستی خو ی بوخو ی راسته وخو خو ی ته حویل نه داوه لانیکه م ئه ی توانی بو ده ره وه پاسپی رّی که به زو ر ی ئه شکنجه و لیّدان خو ی بو ړانه گیراوه و له سه ر هه موو به ده نه ی حیزب راستی گو توه، نه ک پاسپی رّی و بلّی من قاره مان بووم و هیچم نه گو توه، تا کو حیزب غافلگیری ساواک نه بیّت و بی رّی که له داها تووی ئه ندامه کانی بکاته وه. دیاره ئه و کاره ی سمايل نیشانه ی دل سو زی و هاوکاری بووه بو ساواک. له لاپه کی دیکه شه وه من پیّم وایه ئه و کاته که سمايل له بانه به هه ر شیوه یه ک که ووتو ته ده ست مه ئورانی شا، هاوړییانی بانه ئاماده ییان هه بووه به هه ر چه ند پاره و به رتیل بکریّت سمايل ئازاد بکه ن و که سانیکی به ناوبانگی بانه شیان نار دووه بو لای سه روان شه هبازی و به لیّنی پاره ی باشیان پی داوه. به لّام بوچی سمايلي ئازاد نه کردووه، شته که له وه ده چیّت که سمايل پیشت ر په یوه ندی هه بووه و شوینی تایه تی دیاری کردووه بو خو ته حویل دان. چونکه راست شه هبازی ده چیّته ئه و شوینه و زو ر ی پی ناچّ سمايل ده گاته ئه و ی. به قسه ی که سانیک که له نێزه رۆ ده ژین و ئیستا له ژیا ندان، شتیکی دیکه ش جیگای ئاماژه یه که وه کو عاده ت هه میشه ئه و کا دره گه رۆکا نه که ها توچوو یان ده کرد، جلوبه رگی ئاساییان له به رده کرد، وه ک جلوبه رگی خه لکی گونده کان. به لّام ئه م جاره که سمايل له عیراق گه راوه ته وه جلوبه رگی گران به ها و شارستانیانه ی له به ردابووه و جانتایه کیشی به ده سه ته وه بووه که جیگای سه رنج بووه، له کاتی کدا پی ش ئه و سه ف هه ره هه رگیز به و شیوه له ناوچه دا ها توچوو نه کردوه. ئه م نموونه و نیشان ئه دن که سمايل وه کو حه زی خو ی، خو ی به ده سه ته وه داوه. هه روه ها سه روان شه هبازی نه یو یراوه به پاره ئازادی بکات، چونکه سمايل خو ی نه یو یستوه ئازد بکریّت.

رهشید ئه حمه دی له لاپه ره ی ٤٣ کتیبه که ی دا ئاماژه به بوونی دوو کومیته ی حیزب له شاری بانه و له دیهاتی بانه ده کا و ده لی که محمه د که ریمی به رپرسی شار و مه جید خانی ئه حمه دی به رپرسی دیهات بو و هه ردوو کومیته که ش سه ربه خو بوون. ئه وانه هه و لیان داوه که سمايل ره زگار بکه ن و ده نووسی: کا ک محمه د به مه جید خان ئه لیّت سمايل ئیستا و له خانووی گومرگدا له ژیر ده سه لاتی سه روان شه هبازی، ئه فسه ری ئیداره ی گومرگ، دایه و زیاتر له بیست سه ربازیش له و خانووه دا ده ژین. تا ئیستاش زو رمان هه و لداوه به هو ی چه ند که سایه تی شاره وه و هه روه ها به لیّنی پاره یه کی باشیشمان پی داو ن به لّام حازر نه بوون ئازادی بکه ن. ئیتر نازانم هو یه که ی چیه. به داخه وه تا ئیستا هه و لّه کا مان بو ئازاد کردنی بّ سوود بوون. له کاتی کدا خو ت ئه زانی که م کار هه یه له م ولّاته به پاره جیبه جی نه کریّت.

له سهر ههولدان بو ئازادی سمایل قاسملوو رهشید ئهحمه دی له بیره وهربیه کانی دا ده نووسی: مهجید خان گوتی دواي سهرنه کهوتنی ههولکه مان بو ئازادبوونی سمایل بریارمان دا بنترین ئهحمه د خانی سالوک به هاوکاری هاوپیانی گوندی شوێ که ئهندامی حیزبی بوون، چه ند تفهنگیان بو پهیدا بکهین. ههچه ند ناوچه که له لایه ن حکومه ته وه بی چه ک کرابوو به لام زور کهس به نهیانی چهکیان هه بوو. بریارمان دا که پوژانه بیانترین بوسه ر پیگای که لیخان له سهر پیگای بانه سه قز و به شیوه ی نهیانی چاودیری جاده که بکه ن و هه رکات جیپ یان ههر ماشینکی سهر بازی هات ته قه له ده ور به ری ماشینه که بکه ن به لکو بتوانن سمایل پژگار بکه ن. ته نانه ت ئه و بریاره شمان دا که ئه گهر هات و له و ته قه و لیكدانه دا سمایل نهیتوانی ده رباز بی یان ماشینه که نه یو یست راوه ستی ته قه له ماشینه که بکه ن و ئه گهر سمایلش له و ته قه و لیكدانه دا بکوژریت، له پیانو پاراستنی به شی زوری ئه ندامانی حیزب ئه و بریاره مان به بریاریکی دروست دانا و له سهر ی ساخ بووینه وه. به لام به داخه وه تا ئیمه که وتینه خو بو ئاماده کردنی تیمی پژگار که ر، هه والمان زانی ئه وان به پیگایه کی دیکه دا واته پیگای بانه مه ریوان سه قزدا که نزیکه ی سی کیلومه تر له بانه وه دووره، به دوو ماشین سهر بازه وه به ره و سه قز ره وانه یان کاردبوو. ئه م هه وله شمان سهر نه که وت. دوایین بریارمان ئه وه بوو که به شیوه ی جوړاو جوړ له شاره کان و دیهات خو مان بپاریزین تا کو هه والیکمان له سهر وه بو دیت. به لام نه مانتوانی هیچ بریاریک بدهین و ته نیا به و ئاکامه گه یشتن هه تا هه والیک له هاوپیانی سهر وه وه رده گرین ئه ندامانی کو میته به تیکرا به شیوه ی نیوه نهیانی له مالی خزمان و دوستان کات به سه ره برین.

به دواي گرتنی سمایل قاسملوو ئه ندامانی حیزب دائیم له ترس و نیگه رانی دا بوون. رهشید ئهحمه دی له لاپه ره ی ٤٤ کتیه که ی دا ده نووسی: دواي دوو مانگ پوژیک له کاتی هه ره چاوه پروانیدا نامه یه کی کو میته م بو هات که ئه مه نیوه پوکی بوو: پاش چاوه پروانی، هاوړی قادر شه ریف ئاگاداری کردین که به دواي گیرانی سمایل دا هه موو هه ولیکمان خسته گه ر تا کو بتوانین به هو ی که سوکاریه وه دیدار له گه ل سمایل دا پیکبیت به لکو له وه زعیه تی ئاگادار بین و به خوشیه وه توانیمان یه کیک له که سوکاری سمایل له ژیر ناوی (ملاقات) دیداردا بنترین بو زیندان و دیداری سمایل بکات. له و دیداره دا سمایل رایسپاردوه که من خوړاگر بووم و هیچ شتیکم نه گوتوه. هاوړیان ده توان به دلنیا ییه وه کاره کانی خو یان بکه ن و منیش به لینتان ئه ده می که ههر خوړاگر ده میتمه وه. له وه زیاتر قادر شه ریف هیچ قسه یه ک و پینوینییه کی تاییه تی بو کو میته نه بوو.

سهره رای ئه و زانیاریانه که له گرتنی سمایل قاسملوو به ده ست دوژمن که وت، ریژیم بو ده سته سه ردا گرتن ته شکیلای حیزب، هیچ دژکرده وه یه ک له خو نشان نه دا و بو زیاتر ره خه کردنه ناو ئوړگانه کانی حیزب، خو ی له و بابه ته گیل کرد و دهستی له هیچ کهس نه وه شاند و ده زگا کانی ئه منیه تی ریژیم، ته شکیلای حیزبان خسته ژیر چاوه پیری ورد. له مانگی سه رماوه زی سالی ١٣٣٧ غه نی بلوریان و که ریم حیسامی که به رپرسی شاری مه هاباد بوو گیران و وه رهام پیان ده لی ده بی له روژی ٢١ سه رماوز دژی حکومه ته کانی ئازه ربایجان و کوردستان و ده ولته ی عیراق و

کوردستانی ئێرانم، له لایه‌ن ساواکه‌وه ماوه‌یه‌ک له مه‌وه‌پێش له ناوچه‌ی بۆکان گیرام و بردیانم بۆ تاران. له سه‌ره‌تاوه نه‌یاندانه‌ناسیم و به گومانه‌وه گرتبوویانم. هه‌رچه‌ند زۆر ئه‌شکه‌نجه درام به‌لام هیچ شتێکم نه‌درک‌اند. رۆژێک سمایی قاسملوویان هێنا و پرووبه‌پروویان کردین. ناوبراو هه‌موو راستیه‌کی له‌سه‌رم گوتوو. له وه‌لامدا گۆتم من ئهم که‌سه‌ ناسم، به‌لام سمایل گۆتی من تۆ باش ده‌ناسم، تۆ کادری حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانی و ناوت هاشمی جه‌لالی‌یه. به‌ دوای رۆشیتنی سمایل دا‌چهنده‌ له‌لادیکی ساواک هاتن و به‌ چهنده‌ که‌ره‌سه‌ی ئه‌شکه‌نجه‌وه که‌وتنه‌ گیانم. به‌راستی ئێتر خۆم بۆ پانه‌گیرا، ئه‌وه‌ی ده‌مزان‌ی و ده‌مناسی بۆم باسکردن. ماوه‌ی دوو سه‌ه‌وتوو‌ی پێچوو هه‌ندێ برینه‌کانم چاک بوونه‌وه و پێم را‌ده‌گه‌یشتن. پێشنیاری هاوکاریان پێکردم و گۆتیان ئه‌گه‌ر کارمان له‌گه‌ڵدا بکه‌یت چیت لێمان بو‌ی بۆت ئه‌که‌ین و ئازادت ئه‌که‌ین، ده‌نا له‌ژێر ئه‌شکه‌نجه‌دا ئه‌تکوژین. راستیه‌ته‌که‌ی زۆر ترسابووم له ئازار و ئه‌شکه‌نجه، بۆیه قه‌ووم پێدان که‌ کاریان له‌گه‌ڵدا بکه‌م به‌و شه‌رتی ئازادم بکه‌ن. ئه‌وانیش قه‌ولی ئازادکردنی مینان دا به‌و مه‌رجه‌ی که‌ بێم بۆ ئێره‌ بۆتو ئێوه و هه‌والی پرووداوه‌کانی ئێره‌یان بۆ بنێرمه‌وه و هاوکاریان بکه‌م. هه‌روه‌ها گۆتیان ئێمه‌ دوای چهنده‌ مانگ به‌ شیوه‌یه‌ک خۆمان په‌یوه‌ندیت له‌گه‌ڵ ده‌گرین، تۆ چاوه‌پروان به‌ به‌و جو‌ره‌ من چهنده‌ سه‌ه‌وتوو‌یه‌ک له‌ زیندان مامه‌وه و پاشان ئازادیان کردم و گۆتیان بلێ هیچم نه‌گوتوو به‌ ده‌لیلی ئه‌وه‌ی نه‌ناسراوم و ئازادیان کردووم. ئێتر هه‌ستا و له‌ پشتینی هه‌وراز خۆی پرووت کرده‌وه. شوێنه‌واری ئه‌شکه‌نجه‌ی پێوه‌ دیار بوو. له‌ کۆتایی قسه‌کانیدا گۆتی "هه‌روه‌ک به‌لێنم به‌ هاوڕێیان داوه، هه‌روه‌ها به‌لێن به‌ ئێوه‌ش ئه‌ده‌م که‌ حازر نیم به‌ هیچ جو‌ریک هاوکاریی رێژیم و ساواک بکه‌م و ئه‌و به‌لێنه‌ی که‌ به‌ ساواکم داوه له‌ ترسی گیانی خۆم بووه و ویستم به‌ هه‌ر جو‌ریک بێت خۆم رزگار بکه‌م له‌ ده‌ستیان. ئێستا که‌ رزگار بووم حازری هیچ هاوکارییه‌کی ساواک نیم و حیزبیش هه‌ر کار و ئه‌رکیکم بۆ دا‌ئه‌تیت حازرم ئه‌نجامی بده‌م. هه‌ر تاقیکارییه‌که‌م له‌سه‌ر ده‌که‌ن مافی خۆتانه، منیش حازرم هه‌موو تاقیکارییه‌کانی حیزب جیه‌جی بکه‌م تا ئه‌و جی‌گایه‌ی متمانه‌ به‌ده‌ست ده‌هێنمه‌وه.

شالۆی گرتنی ئه‌ندامانی حیزب له‌ ساڵی ١٣٣٨

چهنده‌ رۆژ دوای گرتنی جه‌لیلی گادانی له ٢٧ گه‌لاویژی ساڵی ١٣٣٨ هاشمی جه‌لالی گیرا و دوای ئه‌وان، ره‌حمه‌تی شه‌ریعه‌تی و دوکتور مه‌وله‌وی له تاران گیران. چوونکه هاشمی حوسێن زاده و یوسفی رێزوانی له به‌رپرسیانی کومیته‌ی مه‌هاباد په‌یوه‌ندیان به‌ ئه‌وانه‌وه هه‌بوو، بۆیه به‌ ناچار هه‌لاتن بۆ عێراق. غه‌نی بلوریان و سوله‌یمانی موعینیش بریاریان دا که‌ هه‌لێن به‌لام غه‌نیش گیرا.

رێژیم به‌ به‌شداری سمایل قاسملوو و هاشمی جه‌لالی ستادیکی له مه‌هاباد دامه‌زراند و له ١١ خه‌زه‌لوه‌ری ١٣٣٨ به‌ هاوبه‌شی ساواک و شاره‌وانی و رێکخراوه‌کانی حیزب ده‌ستی پێکرد و سه‌رجه‌م نیزیکی به‌ ٢٤٠ که‌س له کادر ئه‌رته‌ش و ژاندارمه‌ری و له دوو سیی که‌په‌ت دا، په‌لاماری

گشتی بۆ سەر و ئەندامەکانی ئەکتێفی حیزب، لە سەراندەری کوردستان گرت. هێزە ئەمنییەکانی ئێران دەیانزانی کێ دەگرن و لە کوێ دەیگرن، تەنانهت دەیانزانی ئەگەر لە مایێش نەبی لە کوێ بیگرن.

رەشید ئەحمەدی لە لاپەرە ٤٨ کتێبەکەی دا دەلی که سەرەهنگ مودەرەسی بە سەد سەربازەو هاتە ناوچەی بانە و بە مەبەستی گرتنی ئەندامانی حیزب داوایان لێدەکا که لە مایێک کۆ ببنەوه. ئەوان لە مەبەستەکەی حالی دەبن، بەشیکیان خویان دەرباز کرد و هەلاتن بۆ کوردستانی عێراق.

ئەوانە که گیران یەک بە یەک لە گەڵ سمایل قاسملو بەروورو کران و هەرچی کرا بوو، ئەو لە لای ساواک، بە چاوی زیندانییەکانی داداوه. لەو گیراوانە رادهی ١٢٠ کەس، دواي ئەشکەنجە و ئازاریکی زۆر لە زیندانەکانی تەوریز و تاران راگیران و دواتر سەزایان بە سەردا سەپا.

لە راپۆرتی کۆمیتەی ناوەندی بۆ کۆنگرە ٣ ی حیزبی دیموکرات دا. ئاماژەي بە گرتنی نیزیکی بە ٢٥٠ ئەندامی حیزب کراوه و هۆیەکانی ئەو روداوهش دەبەستێتەوه بە بوونی چەشنی کاری کۆن و سونەتی تەشکیلاتی و دووبەرەکی لە سەرۆکایەتی حیزب دا.

دواي ئەوێ سمایلی قاسملو لە سەر ئەندامانی حیزب هەموو شتێکی لە لای کاربەدەستانی دەوڵەت درکاند، لە سلولی تاییەتی دا رادهگیرا و تیکەڵ بە زینداییەکانی دیکە نەدەکرا. جارێک بە هەلکەوت ئەو و عەزیزی یوسفی و جەلیل گادانی دەکەونه سلولێک. بە پێی لاپەرە ١٠٩ ی ٥٠ سأل خەبات، جەلیل گادانی دەنووسێ: ئێمە و باقی هەوالان بەر لەوێ لە قزلقەلار بە ماشین بمانگۆینەوه بۆ فرۆکەخانەي نیزیکی دۆشان تەپە و لەوێرا بە تیارەي نیزیکی بمانبەن بۆ تەوریز، پێشتر هیچ مەجالیکمان نەبوو بە دانیشتن و قسەکردن سمایل قاسملو ببینن، چەند دەقیقە بۆ بەرەوروو کردیش بۆ ناساندنەوێ من نە هیچ ئاکامێکی بوو، نە جگە لە یەکتەر مۆر بوونەوه چی تێدا دەکرا. لەو ماوهشدا که من لە قزلقەلار بووم، جگە لە حەوتووێک مانەوه لەژێر بورجیکی ناخۆشی گەرمی پڕ لە مشک، دوايش ١١ پوژی ژێر ئەشکەنجەي دوبارە که هەموو جاری بە ئامبولانس دەیانبردمە شار بۆ شوعبەي ساواک لە شەقامی سەپەند و یەکسەر دەیانبردمە ژێرزمین و وەرم دەگەڕانی، باقیەکەي لە بەندیخانەي گشتی لەلای کاک عەزیز یوسفی و باقی بەندییەکانی غەیرە کورد بووم. سمایلیش لە تەواوی ئەو ماوهدا مەگەر بۆ رووبەرپووکردن، دەنا بە کەس نیشان نەدراوه و لە بەندی ئینفرادیدا بووه. کاک عەزیز که چەند مانگ پێش ئێمە لە قزلقەلار بووه، جگە لە جاریک نەیدیوو. ئەویش مەجالی قسەکردنی لەگەڵ نەبووه. لە ماشین و تیارەي بەینی تاران تەوریزیش، پیاوچاکمان! (سیخوڕ) زۆر لەگەڵدا بوون، نەدەکرا لەسەر شتی جیددی باس بکەین. که گەشتینە تەوریز و بردیانین بۆ بەندیخانەي ساواک، دەرکەوت بە پێچەوانەي ئەوێ لە ئاسمانی تەوریز و رەنگە پێشتریش پێیان راگەیاندین، شەش هۆدەي تاکەکەسیمان بۆ چۆڵ کەن و هەر کامان بەرنە جیگایەک، کارەکە جێبەجێ نەکراوو. هۆیەکەشی ئەوه بوو که هیشتا برایانی ئازەري لێماوون که کاریان ناتەواو بوو و بۆ تاران بەرپێ نەکراون. سەیر ئەوه بوو که ویستمان بمانبەنە

بهندهكان كه دهركهوت دوو دانه زياتر نښه كاك عهزیز له پيشهوه بوو، سمایل له نيوه پراست و منیش له دواوه. به كاك عهزیزم گوت به لكو وا پرؤين ههر سېكمان پېكهوه بكه وینه سلوولېك، به پيې ته جره به دهشمانزانی كه په ننگه ههر ئه و ئواره جېگا كاغان جيا كه نه وه. به پېكهوت پراست وا دامه زراين و ئه و سې كه سه مان كه وتينه سلوولېك. له وې له جياتي لېك تووړه بوون له گه ل سمایل به نه رمی جوولایينه وه و گوتمان كاره كه كراوه و نه ده بوو وا بكه ی به لأم ئيستاش ئه گهر له وته كان و ئه و هه موو شته ی گوووته په شیمان بیه وه، بؤ ئیمه زور باش ده بې و حوكمی خوشت سووكت ده كه ی. له وه لأمدا زور ئاسایی و له سه رخو گوتی پیم سه یره ئیوه داوای ئاوا له من ده كه ن و ده وړن شتی ئاوا بیښنه گوړی، من له پوژي هه وه لدا بوخوم به مه یلی خوم بې ئه وه ی پته به كه م لیدن، هه موو شتم گوووه. پیم وایه خزمه تم كړدوه، ئه و خه لكه له بهر چنگی كه سانی وه كو په حمان و عه بدوللا نه جات ده دم. ئه وانه خه یانته به خه لك ده كه ن و به منیشیان خه یانته كړد و قه ولیان پیدابوم بؤ خویندن بمنیرن بؤ ده روه، ئه و كاره یان نه كړد، منیش به م ترزه تو لأم لېكړدنه وه".

هاشم كه ریمی له لاپه رهی ٦٨ كتيبي "كه شتيك له ئاربابای بانه وه بؤ باوه جی كویه" له زمانی محه ممد كه ریمی(قافه) به پرسی كوميته ی شاری بانه كه له سه ر ئيعترافی سمایلی قاسملوو گيرا و به سه خترین شیوه ئه شكه نجه كرا ده نووسې:

له زیندان من رووم تې نه ئه كړد. له حالېكدا هه موو روژيک له گه ل عزیزی ره حمه تی ومام غنی و كاك جه لیلیش ئه هاتن، ئه چونه دیوی سه رده شتيه كان كه زوریان توده یی بوون وهك غفور، سمایله... یوسف و... تا روژيک له هه وش یا له له سالون تووشم بوو. سلوی كړد و ئه حوالپرسی و هو ی بې موبالاتی منی پرسى و منیش پیم وت: كه تو خه یانه تتيكى گه وره ی كړد. دواى به حسیكى زور وتی: من ئه و ماوه چاوم لیت بوو له پشت كلاو روژنه كه رائه كشایت، ته ماشای دیوه كه ی منت ئه كړد، جا ئه و وه خته گوتی من بؤ خوم ته سلیم كړد و ئه گهر همیستبا هه لیم، زور ئاسان بوو، په نجه ره كه كه بؤ كو لانی حاج حه مه صالح به گ ٢ میتر بوو. مشتيك له سه ربازه كه كه به دیارمه وه بوو ئه دا و تفه نكه كه یشم هه لئه گرت و بازم ئه دا و له وپوه ئه چوممه مالى ساله خره.

غهنی بلوریان له لاپه رهی ٢٣٩ دا له سه ر كه سایه تی سمایل قاسملوو ده نووسې: سمایل ئینسانتيكى نه جیب و میهره بان بوو. ئه و هه رگیز له زیندان دا سه ری بؤ جاسوسی كړدن بؤ ساواك نرم نه كړد. ناوبراو كاتی گیرانی زور گهنج و كه م ئه زمون بوو و هیچی له سیاست نه ده زانی...

ئه وه ی جیگای ئاماژه یه، ریژیم به راده یهك له نیو ته شكیلاتی حیزب دا ره خنه ی كړدوو و ئاگاداری كاری ئه ندانان بوو كه خوړاگری و ئيعتراف نه كړدن، یارمه تی به هیچ شتيك نه ده كړد. بویه زوربه ی ئه و زیندانیانه ئيعترافیان به كاره كانی خو یان كړد.

سه ره رای ره خنه كړدن هیزه كانی ئه منی له نیو ته شكیلاتی حیزب، ئه و هیرشه، رواله تی ره شبگیریشی هه بوو و كه سی وابوو، بې تاوان بوو به لأم گيرا و حوكمی زیندانی بؤ بپراوه. له و

ره‌شېگيریې به‌ربلاوه‌دا، زوړ كه‌سېش كه له خوږي نېگه‌ران بوو و خوږي له مه‌ترسي دا ده‌دی، هه‌لآت و په‌نايان بو كوردستاني باشوور برد.

دپاره غه‌نی بلوریان له لاپه‌ره‌ی ۱۹۱ کتیبی ئال‌ه‌کوک، له به‌شی "ره‌حماني قاسملوو" دا به نارونی باسی شالووی گرتنی ئه‌ندمانی حیزب له سالی ۱۳۳۸ ده‌کا و زوړ هه‌ولده‌دا بې به‌لگه له گرتنی ۱۲۰ كه‌س له ئه‌ندمانی حیزبی دیموکرات دوکتور قاسملووی تیوه‌بگلینی. ئه‌گه‌رچی حیزبی دیموکرات له سالی ۱۳۳۴ په‌یوه‌ندی خوږی له‌گه‌ل ته‌شکیلاتی حیزبی توده پچری بوو به‌لام غه‌نی بلوریان ده‌نووسی كه حیزبی توده قاسملووی مه‌مور کرد كه به‌ده‌نده‌ی حیزبی دیموکرات به ئه‌رسه‌لانی پوریا گری بدا و ئه‌وه سه‌ره‌تایه‌ک بوو بو ئاشکرا بوونی ری‌کخواوه‌کانی حیزب و گیرانی ئه‌و ۱۲۰ كه‌سه.

ئه‌رسه‌لانی پوریا ئه‌ندامی کومیته‌ی ئه‌یاله‌تی حیزبی توده بوو. دواي ئاشکرا بوونی ری‌کخواوی سه‌ربازی حیزبی توده، گیرا و به‌لینی هاوکاری به ساواک دا.

غه‌نی بلوریان له لاپه‌ره‌ی ۱۹۲۱ ده‌نووسی كه حیزبی توده ئاگاداری ئه‌وه نه‌بوو كه ئه‌رسه‌لان فریوی ساواکی خواردوه و ده‌لئ دواي ئه‌وه قاسملوو په‌یوه‌ندی به ئه‌رسه‌لانی پوریا ده‌گری، ئه‌رسه‌لان پیی ده‌لئ كه بچی له کو‌بوونه‌وه‌یه‌کی حیزبی توده‌دا به‌شدار بې و قاسملوو ده‌لئ چاوه‌پروانی عه‌زیزی یوسفی یه‌کیک له به‌ری‌وه‌به‌رانی حیزبی دیموکراته كه له مه‌هاباد را بې. کاک عه‌زیز ئه‌وړوژه ناگاتی دوکتور قاسملوو داوا له سمایلی قاسملوو ده‌کا كه له‌گه‌ل بچی.

غه‌نی بلوریان نیوان ساله‌کانی ۱۳۳۴ و ۱۳۳۸ تیکه‌ل به یه‌ک ده‌کا و ئه‌و ده‌زانی كه له سالی ۱۳۳۴ په‌یوه‌ندی حیزبی توده و حیزبی دیموکرات کو‌تایی هاتووه و له ساله‌کانی ۱۳۳۶ و ۱۳۳۷ دوکتور قاسملوو هاتوو‌چو‌ی ئوروپای کردووه. غه‌نی پی‌شتر ده‌لئ كه قاسملوو ئه‌ندمانی حیزبی نه‌ده‌ناسی. ئیستا پرسیار ئه‌وه‌یه كه ئه‌گه‌ر ئه‌و ئاگاداری ته‌شکیلاتی حیزبی دیموکرات نه‌بووه ئه‌دی بو گرتنی ئه‌ندمانی حیزب به‌و ده‌به‌ستیته‌وه. گرتنی ئه‌ندمانی حیزبی دیموکرات په‌یوه‌ندی به ته‌شکیلاتی حیزبی توده‌وه نییه به‌لکو به شیوه‌ی کار و گیرانی عه‌زیزی یوسفی و سمایلی قاسملوو له سالی ۱۳۳۷ و گیرانی جه‌لیلی گادانی و هاشمی جه‌لالی له سالی ۱۳۳۸ وه هه‌یه كه له‌ژیر ئه‌شکه‌نجه دا گشتیان ئیعترا‌فیان کرد.

ئه‌گه‌رچی ناوی ته‌واوی گيراوه‌کانی ئه‌م قوناغه له‌به‌رده‌ست دانییه، به‌لام جه‌لیل گادانی له لاپه‌ره‌ی ۱۱۴ کتیبی ۵۰ سال خه‌بات دا، ناوی هی‌ندیک له کادر و ئه‌ندام و لایه‌نگرانی حیزبی هی‌ناوه، وه‌ک: له تاران دوکتور عه‌لی مه‌وله‌وی و ره‌حمه‌تولای شه‌ریعه‌تی، له سنه هاشم شی‌خانی، باقر خو‌شبین، سه‌ید عه‌تا یونسی، ره‌جه‌بی (ئیستوار ره‌جه‌بی له دژبانی تاران یا له قزل‌قه‌لا له ژیر ئه‌شکه‌نجه‌دا شیت بوو، به‌ده‌رمان خوږی کوشت)، ره‌حیم به‌غدادی، له سه‌قز، قادر ده‌باغی، له بانه محه‌مه‌د که‌ریمی، خه‌لیل ده‌وله‌تی، مه‌لا محه‌مه‌د ئیمامی، حوسی‌ن به‌دیعی، له بو‌کان حوسی‌ن فاتحی، مه‌لاقادر خورسه‌ندی، له مه‌هاباد كه له هه‌موو شو‌ینیک زو‌رتری لی‌گیرابوو، عه‌زیزی یوسفی، غه‌نی بلوریان، حه‌سه‌ن ره‌ستگار، فتاح کاویان، خه‌لیل گادانی، قاسم ئه‌حمه‌دی، له ده‌وری میان‌دواو

ره حیم جه واهرد قازی، له نه غه ده ئه حمه د ئاهه ننگه ری، سه دیقی عه لایی، له پیرانشار، محمه ده قادری، مه لاره حمان لاهیجانی، سه ید ره سول دهقان، له شنو کاک خدری خانله ری، وه ستا ئه حمه د گه زوی نه جار، له ورمی ئه حمه د و محمه د نیه زه ت زاده، عه بدولا عه بدولاهی، محمه ده داستانیور، مام ره حمانی ته شی (مام ره حمان له به ندیخانه ی قه سر پاش دوو سال زیندان تووشی نه خوشی دل هات، له بهر بی ده رمانی و پیرانه گه یشتن هه ر له وی فه وتی کرد)، سولیمان ئازه ر. له شاهیندیژ، ئیبراهیم مه ولایی، رهزا ئه کبه ری و... له سه رده شت، غه فور ئیبراهیمی، یوسف سنه یی، محمه ده دئمین هه سه نه پوور، سمایی سمایلزاده. له ده ور به ری سه رده شتیش دوو کوردی دلسوزی به ته مه ن به ناوه کانی کوپخا ئه مه ری قه له ره شی ناسراو به "ئهمه ر پاشا" و مام روسته می بیوران و کوره که ی خدر محمه ده پوور. له ناوچه ی ره به ت، مه لا خدر عه باسی و هه سه ن ده شی.

له نیو ئه وانده دا، عه زیزی یوسفی و ره حمه تولای شه ریعه تی، کومیته ی ناوه ندی و دوکتور عه لی مه وله وی و غه نی بلوریان، موشاویری کومیته ی ناوه ندی حیزب بوون.

ره شید ئه حمه دی له لاپه ره ی ۶۲ کتییی بیره وه رییه کانی داله سه ر ناوی گیراوه کانی شاری بانه ده نووس: له نیو شار محمه ده دی که ریمی، که ریم وسوقی، سمایل سه رشوی، خه لیل ده وله تی، خه لیل ئه حمه دزاده و شه ریف فه تاحی. له دیهات، له گوندی نه مه شیر مه جید خان ئه حمه دی، عه زیز خان ئه حمه دی. له گوندی سوتوو مامه قاله ناسراو به مامه قاله سوتوویی. له گوندی ئه نجینه خاله مسته فا ناسراو به خاله مسته فای هه نجیره ره شکه. ههروهک پیشتر باسم کردووو شیخ ئه حمه د خه لکی شابه دینی کوردستانی عیراق له مالی مندا گیرا. له گوندی سالوکی سه روو ئه حمه د خانی ئه حمه دی. له گوندی نیه زه پو حسین خانی ئه حمه دی. له گوندی دۆله هه رزن مه لا که ریم، ناوبراو فقئ بوو و له لای ماموستا مه لا په حیمی وردی ده رسی مه لایه تی ده خویند. مه لا په حیم خه لکی گوندی مه نیجه لانه و وه کو پیشنوژ له دولهه رزن مه لا بوو، به لام له و کاته دا له شوینیک بووه که به رده ستی جه لادانی ساواک ناکه وی و به جیگای مه لا په حیم، مه لا که ریم ده گیریت. مه لا که ریم له بهر ئه وه ی له زیندان که س قسه ی له سه ر ناکات و به هه له ش به جیگای مه لا په حیم گیرابوو، دوا ی مانگ و نیو یک ئازاد ده کریت. پیویسته ئه وه ش بگوتریت که سه رته تا له هاوړییانی بانه محمه ده که ریمی، مه جید خان ئه حمه دی و که ریم وسوقی بانگ ده کرین بو پرسیار و وه لام. چه ند پوژ ئه شکجه و ئه زیه ت ده درین، دوا یی له بهر ئه وه سمایل قسه ی له سه ر کردبوون ناچار ده بن دان به پله ی مه سئولیه ت و حیزبی بوونی خویندا به یین. له م دوا ییانه دا دوا ی ئازادبوونی جه ماعه ت و چوونه وه ی من بو ئیران مه جید خان ئاوا ی بو ی باس کردم، گو تی کاتی زانیم که سمایی قاسملوو هه موو شتیکی له سه ر گوتووین ئه شکجه و ئازاریکی زور دراین و هیچ چارمان نه ما مه جبور گوتم به رپرسی ته شکلیات ره شید ئه حمه دی بووه که ناوی هاوړییان له لای ئه و بوون و من هه ر ئه وانه ده ناسم که گیراون و ئه وانه ش که هه لاتوون و به و شیوه یه له کۆلم بوونه وه. منیش و کاک محمه ده دی که ریمی و کاک که ریمی وسوقی که ئه شکجه یه کی زور دراین ته نیا ناوی هه لاتوووه کان و ئه وانه ی گیراون وه کو ئه ندام باس کردوون له بهر ئه وه سمایل ناوی هه موو

ئەو ھاووپتيانەي ئاشكرا كوردبوو كە گيرابوون. من بە ھاووپتيانم گوت ناوتان ئاشكرا كراوہ لەلايەن سەيەلەوہ، خۆتان مەخەنە ژۆر ئەشكەنجە با وەكو ئيمەتان بەسەر نەيەت چوئەكە لەدوای ئەشكەنجەيەكي ژۆر ھەر ناچار دەبن كە ئەندام بووني خۆتان قبول بكەن، دەنا لە بانە ئەندامانی ديكەمان ھەبوون كە نە ناسران، نە گيران و نە ھەلاتن.

ھەر لەسەر ناوی گيراوہكان، رەشەي فەلاحی (قاچاغچی) لە لاپەرەكانی ١٢٩ و ١٣١ كتيبي ديسان بارزانی دا دەنووسى كە لە ١١ گەلاريزانی ١٣٣٨ دەستیان كرد بە گرتنی ئەندامانی حيزب و لە لاپەرەي ١٢٩ و ١٣١ دا دەلي كە حوسين فروھەر و رەحيمي جەواھەردي قازی لە زیندانی مەھاباد گيرا بوون و فەتاحی ھەسەنخالی پيشمەرگەي قارەمانی سەردەمی كۆمار و ئەحمەدی ئیلاھي لە ورمی زیندانی بوون.

رادەي ئەشكەنجە و ئازار، ھەك لیدان و کوتان و شیلای کاری و دەست لە قەیان دان و ھەلۆسین، بەگشتی ئەو بەلایانەي كە بەسەر ئەو زیندانیانەیان ھینا، لە گيرانەوہ نایە. بە پيی ژياننامەي سەید رەسوول دیھقان، زیندانی دوای ئیقرار بە ئەندامەتي لە حيزبی ديموکرات دا، دەبوو ئيعتراف بەو سى مەبەستەش بکا: ١ - ئەندامی حيزبیکم كە دارای مەرام و رەويیەي ئيشتراکییە ٢ - ئەندامی حيزبیکم، كە ئامانجمان تیکدانی ريژیمی سەلتەنەتيیە ٣ - ئەندامی حيزبیکم، كە كوردستانی گەورەمان پیکدینا و (بارزانی) بە سەرۆك كۆمار ھەلژارد.

بە پيی ئەو سەرچاوەيە، لەو کاتەي دا سەزای ھەراکام لەو خالانە كە مادەي ٣١٧ دەگرتەوہ، ئيعدام بوو و لە سەر خالی سيھەم، کاپيتان محەممەدی قادری لە پەرورەندەكەي دا نووسی بووی: "سەرۆك كۆماری كوردستان گۆترە نيیە بە ھەلژاردن دەبی، خوا دەزانى كى دەكرى بە سەرۆك كۆمار.

لەسەر ھەلس و كەوتی ئەو زیندانیانە لەگەل يەكتر، جلیل گادانی لە لاپەرەي ١١٦ كتيبي ٥٠ سأل خەبات دا گيراوہكانی ئەم سەردەمە بە دوو دەستە دا بەش دەكا. دەستەيەكي ٨٠ كەسى كە تەنيا جلیلی گادانی ھەك مەھابادی لە گەليان بووہ و رەوانەي زیندانی قەسر کران. ئەوانە لە زیندان دا ژۆر پیکەوہ تەبا بوون. دەستەي دیکە كە ھەمويان خەلكی مەھاباد بوون، لە ديژبانى مەھاباد زیندانی کران. ئەوانە دوای چەند مانگ ناردان بۆ تاران و تیکەل بە ئەوانی دیکە بوونەوہ. بە دوای ئەوہ دا ناخۆشی و ناكۆکی لە نیو ئەواندا دەستی پیکرد. بە پيی نوسراوہي جلیل گادانی کيشەكە لە نيوان غەنی بلوریان و عەزیزی یوسفی ھەك نوینەرانی چەپ لە لایەك و دوكتور عەلی مەولەوی ھەك بالی راستی حيزب دييموکرات، لە لایەكي دیکە دا بوو.

ھەسەنی رەستگار لە لاپەرەي ٩٩ كتيبي "بەرگەيەك لە ژيان و خەباتم" لەسەر كەسايەتي دوكتور عەلی مەولەوی دەنووسى: لە راستیدا دووبەرەكي لە نيوان دوكتور مەولەوی و كاك غەنی کاریگەريیەكي ئەوتۆي لە نيوان كوردەكاندا پیک نەھينابوو كە بيبیتە ھۆي ئەوہي نيوان و پەرەتارمان تیک بدا بە جۆرپیک ھاوودەردی و ھاوسۆزی لە نيوان ھەمووماندا ھەبوو. كاك عزيز ھەر لە كۆمۆنی ئيمەدا بوو، كاك غەنیش درەنگانتيك لەگەل چەند كەس لە ئيمە جياپوونەوہ. دوكتور مەولەوی

به‌توندى دژى ئەوه بوو كه حيزبى ديموكراتى كوردستان بېتته پاشكۆى حيزبى تووده، هەر له بنه‌په‌ندا دژى سىستىمى كۆمونيستى بوو. لای وابوو كورد نه‌ته‌وه‌يه‌كه و پيويسته حيزبى تايه‌تبي خۆى هه‌بى. گۆيا له كۆبوونه‌وه‌ى حيزبیدا له تاران گوتوو: "ستالين دىكتاتورە". هەر له‌م كۆبوونه‌وه‌يه‌دا زلله‌يه‌كيان لى داوه و ده‌ريان كردوه و بۆ ساليك ده‌نگيان لى گۆريوه [بايكوتيان كردوه]. كاك غه‌نى بلوريان كه هاوړپى بووه له جاده تووشى هاتوه پرووى لى وه‌رگي‌راوه و نه‌يدواندوه! كاك عه‌زىز خۆى له‌م باسانه نه‌ده‌دا، هه‌موو لايه‌ك به كورد و ئازهرى و تووده‌يه‌وه ريزيان بۆ داده‌نا له راستيدا من خوشم هيچ باسيك‌م له كاك غه‌نى نه‌ده‌بيست كه به‌رگرى له حيزبى تووده بكا دژى سه‌ربه‌خۆيى حيزبى ديموكراتى كوردستان. سه‌ره‌راى ئەمه‌ش خه‌لكه‌كه زۆربه‌ى به‌لاى دوكتور مه‌وله‌ويدا شكابوو، به‌باوه‌رى من دوو هۆى هه‌بوو، يه‌كه‌م ئەوه كه دوكتور بوو، زۆر به‌ده‌رد و گرفتارى و نه‌خۆش‌يى خه‌لكه‌كه‌وه ماندوو بوو، دووه‌م له ليكدانه‌وه‌كانيدا زۆر هيووا و هوميدي ده‌دا به كورده‌كان كه زوو رزگاريان ده‌بى و ئازاد ده‌كرين. چوونكه وه‌زعى نيوته‌وه‌يى و ناوچه‌كه ئەمه ده‌خوازى.

سه‌باره‌ت به ئيرانيش ده‌يگوت شای ناچار ده‌كه‌ن هينديك ريفورم و ئالگوڤر بكا، هەر له‌سه‌ره‌تاشه‌وه راي وابوو كه له كه‌شوه‌واى سياسى ئيستادا كوردان ناكوژن. له‌سه‌ر توانايى له راده‌به‌ده‌رى دوكتور عه‌لى مه‌وله‌وى له بابه‌تى پزىشكى دا، هه‌سه‌نى ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ى ۱۰۲ ي بيه‌ره‌وه‌ريه‌كاني دا باس ئەوه ده‌كا كه چۆن كويخا ئەمه‌رى قه‌له‌ره‌شى و كه‌سانى ديكه كه به‌سه‌كته ده‌م و چاويان خوار ببوو نه‌جات داوه. يان ته‌نانه‌ت چۆن جاروبار ئەفسه‌ر و پاسه‌وانى زيندانيش ژن و مندالى نه‌خۆشيان هيناهه بۆ لای دوكتور، يان باسى نه‌خۆشه‌كه‌يان كردوو و ئەو نووسخه‌ى بۆ نووسيون.

هه‌سه‌نى ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ى ۱۰۴ كتيبى "پرگه‌يه‌ك له ژيان و خه‌باتم" ده‌لى كه جاريكى له‌سه‌ر وه‌زعى ناوچه‌ پرسیارى له دوكتور عه‌لى مه‌وله‌وى كردوو و ده‌نووسى: "... رۆژيك ئەم ده‌نگۆ و باسانه‌م له‌گه‌ل دوكتور مه‌وله‌وى هيناهه گۆرپى به‌دریژى باسى وه‌زعى ناوچه‌كه و ئيرانى كرد، گوتى ئەمريکاييه‌كان پيوه‌نديان پيوه‌رتووم، گوتم دوكتور ئەو باسانه بۆ له‌گه‌ل كورده‌كان ناکه‌ى؟ گوتى دواى نانى ئيواره كۆيان كه‌وه قسه ده‌كه‌م. گه‌رام هه‌موويانم ئاگادار كرد، وازانم ۱۵ كه‌س ده‌بووين، تيكه‌لاو بوو هەر مه‌ه‌بابدى نه‌بوون، دوكتور باسه‌كه‌ى دامه‌زراند.

ليكدانه‌وه‌ى دوكتور مه‌وله‌وى له‌سه‌ر وه‌زعى ناوچه و كورد له‌وه را ده‌ستى پى كرد "ئه‌مريکاييه‌كان فشاريان بۆ شا هيناهه ئالگوڤر پيك بينى، ئەگينا له‌وانه‌يه وه‌زىكى وه‌كوو عيراقيش بۆ ئيران بېته پيش. شا بويه ناچاره هينديك ريفورم بكا. وه‌زعى عيراقيش زۆرتر كه‌وتۆته به‌ر كارتىكه‌رى شوهره‌وى و كۆمونيسته‌كان كه له‌ويدا بالا ده‌ستن، له‌ روانگه‌ى ئەمريكا و رۆژئاواوه، ته‌نيا كورده‌كانن كه ده‌توانن له‌سه‌ر مافى خويان گيروگرفت بۆ حكومه‌تى ناوه‌ندى پيك بين و لاوازى بكه‌ن، بويه ئەمريكا فشارى بۆ حه‌مه‌ رەزا شا هيناهه كه سياسه‌تيكى نه‌رمتر سه‌باره‌ت به كورده‌كان په‌يره‌و بكا. دياره باسى ئەوه‌ى نه‌كرد، كه ئەمريکاييه‌كان

پیوه‌ندیان پیوه‌گرتوه، چ بووه و چی رابردووه له نیوانیاندا. به گوږه‌ی هه‌لسوکه‌وتی کاک عه‌زیز و کاک غه‌نیش ده‌رده‌که‌وت، که که‌س هاتوه له گه‌رمی‌نیه‌وه، پیوه‌ندیی پیوه‌گرتوون، هه‌ر ئه‌وه‌نده‌بان باس ده‌کرد که، ئیمه‌نه‌زه‌ری خو‌مان داوه، من به‌ش به‌حالی خو‌م له‌وه زیاترم بو‌ روون نه‌بووه.

غه‌نی بلوریان له‌لایه‌ره‌ی ۲۵۰ کتیبی "ئاله‌کوک" دا له‌سه‌ر هه‌لسوکه‌وتی ده‌سته‌ی عه‌لی مه‌وله‌وی ده‌نووس: ژماره‌ی زیندانی خو‌راگر له‌نیو کورده‌کاندا زو‌ر نه‌بوون. ته‌نیا چه‌ند که‌سیکی خه‌لکی سه‌رده‌شت و مه‌هاباد بوون، که توانیان پیاوانه‌ماوه‌ی زیندانی خو‌یان به‌رنه‌سه‌ر و ژماره‌یه‌کیش به‌خشان که له‌جیگه‌ی خویدا باسیان لیده‌که‌م.

له‌و نیوه‌دا، دوکتور "عه‌لی مه‌وله‌وی" گیانی خو‌راگری لاواز بوو، ئه‌وانه‌ی وه‌ک ئه‌و له‌ده‌وری کو‌ بوونه‌وه و دژی ئیمه‌بوون. لاوه‌کانی سه‌رده‌شتی و "سه‌دیقی خاته‌می"، "که‌ریمی خامچی"، "حه‌یب په‌نا" و "سه‌ید ره‌سو‌لی بابی گه‌وره" و ژماره‌یه‌کی تر له‌زینداندان باوه‌ریان به‌خو‌راگری هه‌بوو. ژماره‌ی هاو‌بیرانی مه‌وله‌وی له‌زینداندان که‌م نه‌بوون و ته‌نانه‌ت که‌سانی تری وه‌ک مه‌لا "عه‌بدو‌ل‌لای سه‌رباز" و "ئه‌حمه‌دی نهضت زاده" و چه‌ند که‌سی تریش هه‌بوون، که کاری پو‌لیسیان له‌سه‌ر ئیمه‌ده‌کرد و نه‌یاند‌ه‌ه‌شت کورده‌کان لی‌مان نزیک بنه‌وه و قسه‌مان له‌گه‌ل بکه‌ن.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار که غه‌نی بلوریان ئیعت‌رافی له‌سه‌ر کرد و گیرا، له‌لایه‌ره‌ی ۷۹ به‌رگی یه‌کی کتیبی "پرگه‌یه‌ک له‌ژیان و خه‌باتم" دا باسی گو‌شه‌یه‌کی بچووک له‌و ئه‌شکه‌نجان‌ه‌ده‌کا که کردوویانه و ده‌نووس: رو‌ژیک ئیواره‌ده‌رگا کرایه‌وه، به‌ناو بانگیان کردم، دوو‌که‌س بوون، بردیانم بو‌ ژووریک گه‌وره. سه‌ره‌ه‌نگیک و چه‌ند که‌س راوه‌ستا‌بوون. که‌سیکی شی‌واو و داته‌پاو له‌به‌ر می‌زی سه‌ره‌ه‌نگ راوه‌ستا‌بوو، له‌پیشدا نه‌مناسی، دوا‌یی که‌لی ورد بوومه‌وه، کاک غه‌نی بوو، سه‌ره‌ه‌نگ تیه‌ی خو‌ری و گو‌تی: ئه‌مه‌ی ده‌ناسی؟ گو‌تی به‌لێ، گو‌تی کییه؟ گو‌تی: (حه‌سه‌نی ره‌ستگار) گو‌تی چ کاره‌یه‌له‌ حیزب‌دا؟ گو‌تی: (به‌رپرسی ری‌کخرا‌وی لاوانه)، گو‌تی پی‌ی بلێ ده‌بی چ بکا، کاک غه‌نی رو‌وی تێ کردم گو‌تی حه‌سه‌ن خو‌ت به‌کوشت مه‌ده، هه‌موو شت ته‌واو بووه، چاو‌ت له‌منه‌چیان به‌سه‌ر هیناوم؟ هه‌موو به‌ده‌نم له‌رزی گو‌یم له‌ته‌په‌ی دلم ده‌بوو، به‌کاک غه‌نیان گو‌ت برۆ، سه‌ره‌ه‌نگ گو‌تی: داده‌ی.. تێم‌رو هاتن به‌ ۶-۵ که‌سان به‌زه‌حه‌مت بو‌یان وه‌ئ‌رز که‌وتم. له‌سه‌ر ته‌خته‌یه‌کی پان درێژیان کردم، یه‌ک سواری سه‌رم بوو، دوو لاقیان گرتبووم، دام گزانێ به‌شه‌للاقان، هه‌تا شل و کو‌ت بوون له‌سه‌ر و پشت و سمتانیان دام. یه‌ک دوو‌جار راپه‌ریم و هه‌ستامه‌وه، ئه‌م جار به‌شه‌لاق و شه‌پ و زله‌، هه‌چ جیگایه‌کی له‌ش پارێزراو نه‌بوو، چاو و سه‌ر و زگ و گوندین و هه‌ر کو‌ی با. سه‌ره‌ه‌نگ که‌شو‌رتی (وه‌زیری) بوو، فه‌رمانی دا ده‌سته‌ندی قه‌پانی بی‌ن. هینایان به‌هه‌موویان ده‌ستی راست و چه‌پیمان له‌پشته‌وه‌به‌ستن، سه‌ره‌ه‌نگ بو‌خو‌ی هیندیک به‌قامچی دوولا له‌سه‌رو گو‌یلاکم دا، هاوار و داد و بی‌داد هه‌چ فایده‌ی نه‌بوو. فه‌رمانی دا سه‌ره‌ه‌نگ، گو‌تی ده‌سته‌ندی بکه‌نه‌وه. له‌به‌زه‌یی نه‌بوو، دیتی زو‌ر به‌ده‌سته‌ندی قه‌پانی نا‌ره‌حه‌ت نیم وه‌کوو ئه‌وانی پیش خو‌م که‌ده‌سته‌ندی قه‌پانی کرابوون. لام وابێ خو‌شیان ماندوو بوون، سه‌یر ئه‌وه‌یه‌هیچیشیان لێ

نه ده پرسیم، هر کوتان و لیدان بوو. سهره ننگ گوتی جارې بهسه، ده ستیان لې هه ل گرتم و گوتی
 بیبه نه وه. دوو له شکه نجه گهره کان هاتنه بن پیلیم بهره و ژووره که یان بردم، داوام کرد، نه ختی کم ناو
 دهنې ژور توونی بووم، یه کیان گوتی باشه، نه وهی دیکه گوتی نابې. تکام کرد گوتم وه زعم خراپه
 نه وهی تووره گوتی به جه هه نه م، نه وهی دیکه گوتی سهرت بې، چوو دۆلکه ی ناوې هیئا، له شیریه
 هه وشه ناوی تې کرد بوې هیئام، هه رچهند تیرم نه خوار دبووه، نه مو پرا ژوری له سهر پرؤم. بردیاغه وه
 ژووره که، همه د چاوه پروانم بوو، همه د که منی بهم حاله وه چاو پیکه وت ژور تیک چوو، گوتی
 هه سه ن چ بوو؟ چیان لې پرسې؟ گوتم: همه د کوشتیانم هیچیان لې نه پرسیم، نه قلی غه نی و لیدان
 و پیدانی سهره ننگم بو گیرایه وه، ژوری په رۆش بووم. په توو یه کی خوې بو راختم، هیندیک نانه
 ره قه ی گل دابووه، هیئای گوتی بخو، گوتم هیچم بو ناخوړی دامپو شه. نازانم چه ندی شه و بو، هه وم
 لې که وت. شه که ت بووم، قه ت له ژیاغدا نه وه ند زه لیل و بې ده سه لآ نه بووم، غروورم تیک
 شکابوو، سهره رای نه وه هه موو لیدانه ی نه وه مووه جنیوه سووکه ی پییان دابووم، به یانی له تاو ژانی
 هه موو به دهنم به خه بهر هاتم. چریان چریان په یدا بوو، گیراوه کان یان ده برد بو ناو ده ست سهر باز یان
 فیر کرد بوون جینیوان بدن و په له له خه لکه که بکه ن زوو له ناو ده ست بیته دهر. دهر گای ئیمه یان
 کرده وه یاللا زووبن زوو زوو، همه دی ره ش هاته بن پیلیم گوتم ده ستم لې مه ده، ناتوانم، هه رچی
 هه ولی دا جوولم نه کرد، رۆیشت و هاته وه، زورم بو به په رۆش بوو، که میکی پی چوو، دیسان
 سه موونه ره قه و هیندیک په نیر هات، بوم نه خورا. کورپکی سهر بازی جه وان سهر جوخه بوو، گوتان
 بابه ئیمه سهر بازمان نه کوشته وه له سهر سیاست گیراوین، خه لکی لای شیراز بوو، دیار بوو شتیکی لې
 حالی بوو سهری پراوه شاند. گوتم زورم تینوه، چایه ک، ناویک، گوتی سهرتان بې با نه وانه پرؤنه ژووری
 (مه به ستی ساواکیه کان بوو). دواپی دۆلکه ناویک، دۆلکه چایه ک و دوو که لپه قه ندی هیئا، له بهر
 دهر گاکه پراوه ستا گوتی زوو مده نه وه، به په له ناو و چایه که م خوارده وه، به کونی دهر گاکه چاوی لې
 بوو، زوو دهر گای کرده وه دۆلکه ناو و چای له بن هه نگل نان و دهر گای داخسته وه و رۆی. نه وه هه
 له سهر هه ستم مه بادا بانگم که نه وه بو لیدان یان همه دی ره ش بانگ که ن. به دواپی نیوه پووه،
 دهنگی هاوار هاوار په یدا بوو، هو ده ی شکه نجه و لیکو لینه وه زور له ئیمه دوور نه بوو، دهنک
 ده گه یشته ئیمه، شه و داهات. نیوه پو نه من نه همه د ناغان بو نه خورابوو، دهرگا کرایه وه، زنده قم
 چوو، گوتم رهنکه بانگم که نه وه بو لپرسین و نه شکه نجه. سهر بازه بوو هیندیک نوکاوی ساردی
 هیئابوو له گه ل هیندیک سه موونه ره قه. هه رچو تیک بې به ناچاری خواردمان، دره نغانی شه و قفلی
 دهرگا کرایه وه به ناو منیان بانگ کرد بو دهره وه، به یارمه تی همه د هه ستام یه ک هاته ژووری گوتی
 وادیاره له سهر دایکت نازان ده که ی، ساواکی بوو. به هاوړپکه ی گوت که نه ویش ساواکی بوو وهره
 ده ستی ده یه، به هه ر دووکیان راستیان کردم هه و بردیانم. نه مجاره یان (سهره ننگ وه زیری)
 سهرگوردیکی جه وانی له لا بوو، سهره ننگ پروی له سهرگوردی کرد و گوتی: نه وه یه، پروی له من
 کرد گوتی ناقل بووی؟ گوتم به لې، گوتی نا نا وهرن. ۵_۶ شکه نجه گهری ساواکی که له پشت دهرگا
 چاوه پروانی فهران بوون پراوه ژووره وه، جارې به شق و زله و کو له مستان دایان گرتم، زورم هه ول

دهدا جیځای ههستیاری لهشم وهکو چاو و زگم ... بپارژم. فهرماني دا پرامخه نه سهر تهخته پانی شهلایان داخستم. یهک هاته سهر سهرم دوو پو سهر لاقان، سهرهنگ بوخوی شهلای بهدهستهوه گرت، دایگرتم، هاوار هاوار پوولیکي ناکا، سهرم له تهخته دا بیهوش بم نهبووم، لهپر بی نهوه بزنام چدهکه به فهنیک نهوهی سهر سهرم بهردایهوه لاقم پراوهشان دوو کهسی سهر لاقیشم بهلا داکهوتن، پامالم پو سهرهنگی برد که شهلای به دهستهوه بوو، له دهستی نووسام شهلایم گرت، هاواری دهکرد لی دهن بیکوژن، ناگم نهکرد چهندم وئ دهکهوئی پچر پچر شهلایم له دهست دهرهینا پالم به دیوارهوه دا، ههر زلله و شق و مست بوون دادهوه رین. سهرتهنجام شهلایان لهدهست دهرهینامهوه. رایانخستمهوه نه مجاره سهرگورد هاته مهیدانی به دوو لویی، نهوهندی توانی له سهری دام، وهزعم شپو سهرم له گیزهوه دههات، لیم دوور کهوتنهوه، بهم سهرمایه ئاویان هینا به سهریان داکردم، هیندیک بهرچاوم پووناک بوونهوه. ههستم به ئیش و ئازار نهدهکرد سهرهنگ نامیهکی دهرهینا گوتی: ها بیخوینهوه نهوه جهوازی دهفنی تویه، وهک سگ دهتکوژین لهو دهشته ژیر خاکت دهکهین، ئاقل بووی؟ گوتم بهلئ، گوتی: باشه سهرگورد نهوه دامهوه دهست تۆ. نهگهر ئاقل نهبوو تهحويلم دهوه...

سهرجهم پاش ٦ مانگ نهشکهنجه و ئازار، سهزای نهوه ١٢٠ کهسه دیاری و به سی بهش دابهش کرا. ههوت کهس سهزای ئیعدام (له هیندیک سهرچاوه دا باسی ٥ کهس کراوه) و ٥٤ کهس بهزیندانی نهبهد و باقی به ١٥ سال و ١٠ سال و ٥ سال و ٣ مه حکوم کرا.

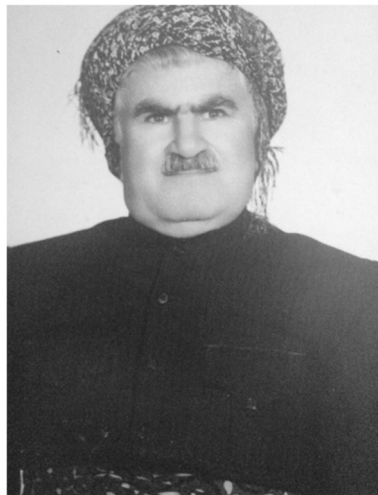
به کورتی به گیرانی نهندامانی حیزب، زهبریکی گورچووپر و قهرهبوو نهکراو له تهشکیلاتی حیزب کهوت. ماموستا هیمن له لاپهري ٤٢ کتیبی تاریک و روون دا لهسهر وهزعییهتی حیزب له سالی ١٣٣٨ دا دهنووسی: سالی ١٣٣٨ سالیکی زور شوم بوو له میژووی ژپانی من دا. لهو سالددا سازمانی نهمنیهت گهوارهترین زهبری له حیزبی دیموکراتی کوردستان و جولانهوهی ئازایخوازی گهلی کورد وهشانده که بیگوومان لهو سهردهمی دا دهکرا به بههیزترین ریکخراوی سیاسی و ریکوپیکی ئیرانی بزانی.

ههر له دریزهه ئهوباسه دا، غهنی بلوریان له لاپهري ٢٠٢ دا دهنووسی هیچکام له کادرهکانی سهروی حیزب که گیران شکهنجه نهکران. کاتیک سمایی قاسملوو ئاشکرای کردن نهوان ههرچی دهیانزانی به ساواکیان گوت و راز و نههینی نهوه ١٢٠ کهسه ههموو ئاشکرا بوو و نهیاندهتوانی خو له نهندامهتی حیزب رزگار بکهن.

غهنی بلوریان ئاوا دهلی بوخوشی ئیعترافی کرد و نیوی کهسانیکیشی برد بوو بهلام ههر لهسهر نهوهی که حازر نهبوو رابردووی خو بنووسی به درندهترین شیوهکان نهشکهنجه کرا. غهنی بلوریان له لاپهري ٢١٦ دا دواي نهوه باسی نهشکهنجه کردنی خو دهکا، لهسهر نهشکهنجه و خوراگری نهندامانی حیزب له سالی ١٣٣٨ دهنووسی که له زیندان دا سهید محهممهدهولایی که کادری حیزب له مهلبهندی ههوشاری بوو له رادهبهدهر نهشکهنجه کرا، بهلام زور پیاوانه خو پراگرت. ههروهها غهنی دهنووسی که سهید محهممهده مرادی لپرسراوی پیرانشاریش زور بی بهزهیانه

ئەشكەنجه كرا، غەنى بلورىيان و عەزىز يۆسفى و رەحمەتى شەرىعەتى داوايان لە سمایل قاسملوو كرد كه لەسەر محەممەد مرادى قەسەكانى وەر بگرتتەو و سمایل بە قەسەيان دەكا و بە مەئموورانى رێژىم دەلێ ئەوێ كه ئەشكەنجه دەكرێ، ئەو كەسە نىيە كە ئێو گرتووتانە و ئازاد دەكرێ.

زۆر لە زىندانىيان ئەو دەورەيە سەرەپاى ئىعتەرافى ئەو كەسانە، ئازا و خۆراگر بوون و نۆی كەسيان نەدەركاند. مریەمى قازى لەسەر رەحیمى جەواغەردى قازى باپیری كە لەو قۆناغە دا گیرا و لە رادەبەدەر ئەشكەنجه كرا، لەژێر ناوی "گۆچانی بابە گەورە" دەنووسى: بابەگەورەم چوار جار گیرا

رەحیم جەواغەردى قازى

كە جارىكیان بە ئىعدام مەحكوم بوو بەلام بابى(سالارى میرزا فەتاحى قازى) بە فرۆشتنى سەدان سەر مەپ و مالت لە مەرگ نەجاتى دا. جارى دیکە بە سئ سال و جارىكى دیکەش بە ٥ سال زندان مەحكوم بوو. من نازانم بۆ بابە گەورە قەت باسى شەوانى زندانى بۆ نەکردین. بەلام دواتر لە بیرهوهریه كانی عەلى عەمووی دا كە وینهیه كى جوانى بابەگەورمى تیدا چاپ كردهووه، باسى یەك سال ئەشكەنجهى كوشەندەى هەموو شەوێ ئەو دەكا كە خۆراگر بووه و هێچى نەدركاندووه و دەنووسى، هەموو شەوێ عەبدولرەحیمان بە پێى خۆى دەبرده شەكەنجه گایە و دواى چەند ساعەت بە بووراوى لەسەر پەتویكى بۆگەن فریای دەداوه نۆ ژوورى بەند. عەمووی دەنووسى كە تا یەكسال

ئەوهندیان ئازار دا، كە توانایان نەما و عەمووی لە حالێك دا كە دەگرى، ئەوێ بە بابە گەورەم گوتبوو كە لە رادیۆ پەيكی ئێران بیستووێتێ كە ئەشكەنجه گەر خۆى كووشتوو. عەمووی وەك گەورەترین قارەمانى بەند باسى بابەگەورم دەكا و دەنووسى كە وەختىك دەیانرد ئیمە بە توندی پیمان بە عەرز دادەدا و ئەگەرچى دەیزانى كە بۆ كۆى دەبەن و چۆن گوشت و پیستی لیدەكەنەو و لە خوێن دا شەللی دەكەن بەلام پێدەكەنى...

دایكى بابەگەورەم ئەوێ فرمیسك بۆ كۆرەكەى هەلۆهەراندا تا كۆر بوو و بینایى چاوى نەما و بێ ئەوێ چاوى بە كۆرەكەى بكەوێتەو، دلێ تۆقى و ئەوجار بابەگەورەم لە غەمى لە دەست دانى دایكى دا، لە جیاتى ئەو فرمیسكى ماتەمینی بۆ هەلۆهەراندا.

رەحیم جەواغەردى قازى لە ئەفسەرانى كۆمار كوردستان و پێشمەرگەى پارێزەرى پێشەوا قازى محەممەد بوو كە نزیك بە ١٠ سال لە زندان دا بوو. ئەو ئاغای ئاواى ساروقامیش و لە نۆ خەلێ ئاواى و ناوچەدا زۆر خۆشەویست بوو. لە سەردەمى كۆمارى ئىسلامى دا وىستى ئاواى بەجێبێلێ و بچتە مەهاباد. خەلێك پێشيان پێگرت و نەیاھىشت بپروا و گوتیان كە بێ ئەو ناھاوێنەو. كاتێك وەفاتى كرد خەلێك پەيكەرى زێڕینیان لى سازكرد و وىستیان لە نۆ ئاواى داینین، بەلام فەرماندارى میانداو رىگای نەدا و ئیستا پەيكەرەكە لە مالىك پارێزراوه.

یه کیک دیکه له قاره مانانی خوږاگری ئەم قوناغه همه پره شی سیاقوډی بوو که یه کهم جار سالی ۱۳۳۸-۱۳۳۹ کهوته زیندانی ریژی می شای و له زیندانی "قزله قه لعه" ی تاران ئەشکه نجه درا و وهک یه کیک له قاره مانان و ئازترین خوږاگرانی ژیر ئەشکه نجه ئەو دهوره یه ناوی دهرکهوت. ئەحمەد کاکه مەمی له سايی ئینتیرنیی دای له سەر همه دی رهش دهنووسی: ... جهسته ی زامار و پهش و شین کرا و ئازاری گه وهری روحي درا به لام هه رگیزا و هه رگیز نه هییه کی نه درکاند و به لینی حیزی نه شکاند.

ئەم خوږاگریی همه پرهش به گوئی سپه بود "تیمووری بهختیار" سه روک و دامه زینه ری ئەو کاتی ساواکی ئیران (۱۳۳۹-۱۳۳۳ ک، خ) گه یشته وه و به بیانوی لیکۆلینه وهی زیاتر داوای همه پره شی کرد.

- من ئازایه تی و خوږاگری و وهفاداریت سه بارهت به و هاوفاکراوت ته حسینت ده کهم، بریا سه رانی حیزی تودهش وهک تۆ خوږاگر و وهفادار بان! تۆ جیی باوهر و موتمانە میشی، پهنگه روژیک بییه کوردستان و بییه هاوهره زم، ده بی به لینی هاوکاریم پی دهی...

کاک همه دی سیاقوډی (همه دی پرهش)

کاک همه دی پی کوت: به لینی نه نیکاری ئیستات پی ده ده، به لام ئیستا که ملم له ژیر داری ئیعدامه وه و بهندی مان و نه مانم به موویه که وه بهنده، ناتوانم به لینی سه شت پی بدهم. به لام که چوومه وه کوردستان و جه ناییش هاتی به لینی که قایمه ده کهم.

ئەو سالانه ی (کو تایی چله کانی کوچی هه تاوی) که تیموور بهختیار هه لاته عیراق و دهیه ویست له دژی نیزامی همه پرهزا شا راپه ری. به هو ی (عه بدولپه حمانی زه بیحی) که پیوهندی نیزیکی ده گه ل (بهختیار) هه بوو، نامه یک بو همه پرهش ده نیتریت که بجیته عیراق و هاوکاری بکات. کاک همه دی نامه که ی پیشان دام که به هو ی نه مر کاک سهید په سوولی ورچان که بو دابین کردنی ژانی بنه ماله ی هاتوچو ی گه رمینی ده کرد هاتبوو. همه پرهش

بو ی گپراهه وه: چونکه پروام به هه موو کهس نیه هه ر به قسه وه لامم داوته وه: من ته جره به و ئەزمونی خه باتم له دژی دهسته لاتی ئیران له ولاتی عیراق تا قی کردوته وه و پروام به خه باتی ده ره وهی ولات نییه، به لام هه ر کاتیک هاتی وه کوردستانی ئیران و ده تفه نگت ده گه ل بوون، به لینی بیته منیش ۱۰۰ تفه نگ به دهستی ئازمودهت ره گه ل خه م.

به دوا ی په لاماری به ربلای ریژییم بو سهر ئەندامانی حیزب له کوردستان، ریژییم جاریکی دیکه هیترشی کرده سهر پاشماوه ی ته وای ری که خراوه کانی حیزی توده و جه بهیه میلی و فرقه ی دیموکرات و ده سته ر و زیندانی کردن.

رَبِّهَرانی حیزبی دیموکرات له ژیر حوکمی ئیعدام دا

له سالی ۱۳۳۸ دادگای گيړاوه کانی حیزب دهستی پیکرد و له یه کهم دادگا دا، عهزیزی یوسفی، غه نی بلوریان، رهحمتی شهريعه تی و سمایلی قاسملوو حوکمی ئیعدامیان درایه و ئەوانی دیکهش ده سال تا ئەبه دیان بۆ پراوه. ئەو زیندانیانە ی که به حوکمی ئیعدام مه حکوم ببوون، چەند مانگ له ژیر به پړیوه بردنی ئەو حوکمه دا مانه وه. دوايه له دادگای دووهه م دا حوکمی ئیعدامی سمایل بوو به ئەبه د به لām ئی ئەوانی دیکه نه گۆرا و بریار بوو له ماوه ی ۱۰ رۆژ دا ئیعدام بکړین. هەر له و کاتانه دا بابی رهحمتی شهريعه تی دیته زیندان تا چاوی به کورپه کی بکهوئ و پیامی ژینرال به ختیاریان بۆ دهبا و که نه گهر ئەوانه (بلوریان و شهريعه تی و یوسفی) رازی بن شریتيک وهک تۆبه نامه پر بکه نه وه، ئیعدام ناکړین. به پپی لاپه رهی ۲۳۸ کتیبی "ئاله کۆک" بابی رحمت بۆ ولام دیته لایان و لتيان ده پرسن: بیرتان لیکرده وه ده بی چ بکه ن؟" رهحمت له ولام دا به باوکی گوت: بیري ئیمه هەر ئەوه یه که پیم گوتی. بابی رهحمت به بیستنی ئەو گوتنه سه ری داخست و رویش.

غه نی بلوریان له لاپه رهی ۲۲۷ کتیبی "ئاله کۆک" دا، له سه ر بارودوخی خو یان له م کاتانه دا ده نووسن: چوار رۆژ به سه ر حوکمی ئیعدامی ئیمه دا تپه ری. من له ناخی دل مه وه ئالۆز و خه م بار بووم و له بهر په نه ره ی هۆده که دانیشتبووم و بۆ لاوانده وه ی دل خۆم و هه فالانم نارناروکانم ده گوت. له و حاله دا بینیم کاک رهحمتی شهريعه تی که هه فالی زۆر نه جیب و میهره بانمان بوو، چووه گۆشه یه کی هۆده که و وهک هه وری به هاران فرمیسک هه لده ره وریتی و خه ریکی نووسینی وه سیه تنامه یه.

رهحمت ژن و پینج مندالی هه بوو. نابراو پيشتر کارمه ندی ئیداره ی مالیه ی سنه بوو و جیا له مووچه ی حکومه تی که بۆ منداله کانی به جی هیشتبوو، چی تری نه بوو. باوکی رهحمتیش "یادی به خیر بئ" هەر له و ئیداره یه کاری ده کرد و خانه نشین کرابوو، به لām به دوا ی گيرانی رهحمت دا دهستی به کار کردبووه، که ئەوه ته نیا ئومیدی ژن و منداله کانی رهحمت بوو. گريانی خه م بار ی رهحمت ههستی منیشی بزواند و خه می چەند قات کردم. منیش تازه زاوا بووم و خه به ری له دایک بوونی دوو کچۆله ی دوانه م له ژیر ئەشکه نه جی ساواک له زیندانی ته وریژ دا له "که ریمی خامچی" خه لکی مه هاباد بیست، که به دوا ی ئیمه دا گيرابوو. عهزیز دل پر ببوو و خو ی له ژیر په تو خزانده بوو، که چاوی به ئیمه نه کهوئ. به دوا ی دادگای یه که مدا، من وه سیه تنامه یه کی کورتم نووسیوو و دابوومه دهست "قاسمی خوسره ی" که له گه ل ئیمه گیرا بوو، تا له دهره فته کی له باردا بۆ بنه مال که می بنیژ. عهزیز له ولامی ئەو پرسپاره دا که تۆ بۆچی وه سیه تنامه نانوسن؟ گوتی:

- "چ بنووسم، نه مالم هه به و نه ژن و مندال، کابرایه کی سه لثم. زور کهس به سه رهاتی ژیانم ده زانی و په کیشم به وه ناکه وی، به مردووی له میژووی خه باتی کورد دا باسم بکه. دلنیم مردنم بو په ز زانی نیه و رهنکه تا زیندووش بم کهس چاوی به رای نادات ته ماشام بکات و گه لیکیشم زهم و سه رکونه ده کهن و ده لئن بوچی خوټ ده ئاور هاویشتووه و بوچی کارو کاسیک نادوزیه وه و مندالی خه لک تووشی سیاست و چه رمه سه ری ده کهی، به لام له دوا روژدا گه لیکم خزم و دوست بو په یدا بی و نه وان پیس هه لبلین".

غهنی بلوریان و مهرزی خیزانی

- کاکي خوم، خو ئیمهش بیره وه ری نانوسین، چه ند دیریک ده نووسین بو منداله کاغمان تا نه وان بزائن ئیمه له ریگای نه ته وه که ماندا گیاهان له ده ست داوه.
- "مروقی تر هه ن که له جیاتی من نه وه بلین له دوا روژدا".

حه سه نی ره ستگار له لاپه ره ی ۹۴ کتیی "برگه یه ک له ژیان و خه باتم" له سه ر وه زعی نه و ئیعدامیانه ده نووسی: روژیک هاتن داوایان کرد عه زیز یوسفی، په حمه ت شه ریعه تی، غه نی بلووریان، خو یان ئاماده کهن ده یانگوازنه وه بو زیندائیکی دیکه. ئیمهش و نه وانیش گوماغمان نه ما که بو ئیعدام کردیان ده بن. ده ست له مل

کردن و گریان بو مالتاواپی دهستی پی کرد، روژی وا ناخوش بو زوربه ی نزیک به ته وای ئیمه نه بیزاربو، وه سیه ت و راسپارده ی زاره کی دهستی پی کرد، کاک عه زیز له من زور نزیک بو، به چاوی ته ره وه سه ری هیئا پیش گوتی: "حه سه ن فلان کهس ده ناسی؟" گوتم به لئ. گه رووم گیرا گریانم بو ده رنه برا، چونکه به شیوه یه ک هاوده رد بووین، (زوود باش، زوود باشی) عه جه مان له وی پاره وستی له کهش و هه وایه کی زور ناخوشدا بردیان بو ده ره وه ی زیندانه ژیر زه مینه که ی ئیمه. ژووره کاغمان خه م و په ژاره دایگرتبون، په نکه هه ر کهس له بهر خویه وه بیر له چاره نووسی نه وان و خو ی ده کرده وه که چی به سه ر دی، نه م روژ و شه وه مان زور به سه خت و دژوار تیپه راند.

غهنی بلوریان له لاپه ره ی ۲۳۸ کتیی "تاله کوک" دا باسی رابردو و هه لوستی ره حمه تی شه ریعه تی له زمانی خویه وه ده کا و ده نووسی: "عه بدوللای ئیسه قی به زور منی راکیشا بو نیو ریبه رایه تی حیزب، زورم پیگوت نه وه نده م به سه که لیپرسرای حیزب له شاری سنه م، به لام دهستی لی هه لنه گرتم، نه مرو بوم ده رکه وتوو که راستم به و گووتوه و ئیستاش به ئیوه ده لیم، که من تا پای ئیعدامتان له گه ل هاتووم. نه گه ر رژیم خو ی چاوپوشی له ئیعدام کردنم بکات، من لای خوم به لنینم داوه چی تر وه شوین سیاست نه کهوم و بچم دریزه به ژیانی ئاسایی بده م و له وه زیاتر له خومدا شک نابینم. من خیزانم زور خوش ده وی و هه ر پینج مندالیشم پتر له گیانم خوش ده وین و رام وایه پیویسته خزمه تی نه وان بکه م. نه گه ر رژیم ئیعدامی نه کردم، بو ئازاد بوونی خوم له

زیندان جگه له جاسوسی و خوږوڅی هه موو کارېک ده کهم. په شیمان نامه یان بو دهنووسم و له جیژنی دهوله تیدا به شداری ده کهم. ده زانم ئیوه به نرخي گیانی خوټان له کرده وه کانتان په شیمان نابنه وه و درېژه به ریځای خوټان ده دهن. منیش بو ئیعدام له گه ل ئیوه م و له گه ل ئیوه راده وه ستم و بو رزگار بوونم له ئیعدام ته سلیم نابم، به لام ئه وه ی راست بئ، ناتوانم له زینداند بېنمه وه و وهک ئیوه تافهت ناهینم و ههر ئه وه شم به بام گوتوه. سهر به رزی ئیوه به ثاوات ده خوام و داوام ئه وه یه لیم ناراحت نه بئ.

ره حمهت ئینسانیکي نه جیب و راست و به به قا بوو. ئه وه موو به لینییه کانی به جی گه یاند و له گه ل ئیمه پیشنیاری سهر له شکر به ختیاری رهد کرده وه و ناماده نه بوو بو رزگار کردنی خو ی له مهرگ ته سلیمی ویستی ساواک بئ. ولایم ئیمه به ساواک ئه وه راستیه ی ده سه لماند که له ته واو بوونی ده روژکه دا ئیعدامان ده کهن.

به هاتنه سهر کاری عه بدولکه ریم قاسم له عیراق، شا مه ترسییه ی رښیشت و بو به ربه ره کانی له دژی حکومتی قاسم، به پیشنیاری ئه مریکایه کان، بو راگرتنی دلې کوردانی باشووری کوردستان، له ئیعدامی ئه وانه پاشگه ز بووه و زیندانی ئه به دیان بو پراوه. دیاره ناره زایه تی دۆستان و ئه ندامانی حیزب له عیراق و له کوردستانی باشوور و دهره وه ی ولایتش، کاریگه ری له سهر بریاری شا هه بوو. غه نی بلوریان له لاپه رهی ۲۲۹ به نه قل له داریوشی فروههر دهنووسئ که ژینال دۆگول و ئاندره مالرو نووسه ری گه وری فه رانسه و سوکارنو و عه بدولناسر داوای به خشینی ئه وانه یان کرد بوو.

ره شید ئه حمه دی له لاپه رهی ۶۲ کتیبه که ی دا له زبانی ئه حمه د توفیق ده لئ، بو که م کردنه وه ی حوکمه کان، شه خسی بارزانی داوای له کوږ و کوږم لئ جیهانی کردوه که زخت بخنه سهر حکومتی شا. سهر ئه نجام له سالې ۱۳۳۹ به بۆنه ی ئه وه ی فه رح ژنی شا کوږی بوو، دهره جه یهک له حوکمی زینانییه کان شکا و ئی ئه وان بوو به ئه به د.

حه سه نی ره ستگار له لاپه رهی ۹۳ بیره وه رییه کانی دا باسئ هه ول و تیکوڅانی دوکتور عه لی مه وله وی بو که م کردنه وه ی تاوانی ئه و زیندانیانه ده کا و دهنووسئ: روژیک ده چوومه ئاوده ست پیش من دوکتور مه وله وی چوو بوو، ته ماشام کرد له دهرگای دهره وه ی زیندان که به چه ندین پلیکان له سه ره وه ی زیندان بوو، و به میله ی ئاسن داریژرابوو، و دهره وه ی لی دیار بوو، دوکتور مه وله وی له گه ل که سیک له و دیوی دهرگا قسه ده کا. سهرکار ئیستیوار چه ند پله خواردتر راوه ستاوه، چوومه سهر ئاو و گه رامه وه، باسی هیچم نه کرد. دوا ی منیش دوکتور هاته وه ئه وه یش باسی هیچی نه کرد. کاتی به ناو هه واخوړی چووینه دالانی زیندان بو گه ران، هه مووی و اېزانم ۱۰- ۱۲ میتر بوو، به یه که وه ده ستمان به گه ران کرد، گوتم: "دوکتور ئه وه عه بدوللا چوئ ئیره ی دوزیوه ته وه؟ چوئیان ریگه پیداه؟" عه بدوللا، برا چووه کی دوکتور مه وله وی بوو له ته وریژ خویندکاری پزیشکی بوو، دوکتور گوئی حه سه ن له گه ل ئه م ئیستیواره خه ریکم، چه ند جار گوتوویه ههر کاریکت هه بی ئه نجامی ده ده م، منیش ناردوومه بو مال ه وه، رامسپاردووه عه بدوللا بئ بو

تاران و بههوی ئەم ئیستیوارە کە ئادرەس و تەلهفۆنی خۆی دابوو بە خێزانم دەمییەتتەوه، کە عەبۆللا هاتوووە ئاگاداری سەرکار ئیستیواریان کردۆتەوه، ئەویش عەبدوللای هینا بو لام، چەند شتم پێدا پاسپاردووە. گوتومە بههوی (سەدیق ئەنجیری) کە کەسیکی زۆر ئەمینه خەبەر بدەن بە مەلا مستەفا، کە هەرچی لە دەستی دێ ییکا بو پرزگار کردنی ئەم ئێعدامیانه و خۆپیشاندانی گەورە لە بەغدا و شارەکانی کوردستان وەرپێ بخرێ.

کاک (سەدیق) ئەندامی ئەنجومەنی فەرھەنگی ئێران و فەرانسە بوو، زمانی فەرانسەشی باش دەزانی، کتییکی (ژان پل سارتیری) بە فارسی وەرگێرابوو گۆیا دوور بە دوور ئاشناوەتی لەگەڵ نووسەری گەورە فەرانسەوی بە ناوی (ئاندەرە مالرۆ) هەبوو، کە ئەودەم ئیمە لە زیندان بووین ئەویش بۆتە (وەزیری فەرھەنگی فەرانسە). لە دەورانی سەرکۆماریی (ژێنرال دۆگۆل) دا، گۆیا شای ئێران لەگەڵ ژینەرال (دۆگۆل) نیوانی زۆر خوش بوو. دوکتور مەولەوی گوتی پامسپاردووە بەم ھۆیەو کاک سەدیق پێوەندی بگرت بە (ئاندەرە مالرۆ) یان خۆی یان بەهوی (ژێنرال دۆگۆل) داوا لە شای ئێران بکەن، ئەو کوردانەیی بە ئێعدام حوکم دراو، لیان ببوری. چەند پوژی خایاند دیسان چاوپێکەوتن لەبەر دەرگای زیندان دووپات کرایەو، دوکتور باسی ئەوێ کرد کە لە شارەکانی کوردستانی عێراق خۆپیشاندانی گەورە کراوە بە لایەنگری ئیمە و ئێعدامییەکان. ئەوێشی باس کرد کە گۆیا (ئاندەرە مالرۆ) پەيامەکە وەرگرتووە بەلێنی داوێ بیگەیهنیتە (دۆگۆل) کە بەم زووانە سەفەری تاران دەکا. هەتا ئێرە هیچ باسیکی ئێعدام کردنی ھاوڕێانی ئیمە لە گۆریدا نییە، چونکە دەبواوە بو ئێعدامی ئەو کەسانە شا مۆری بکا، یان پلەیک دابشکێنێ بیکاتە حەبسی هەتا هەتایە. دەنگۆی ئەمەش هەبوو کە (ئایەتوللا مەردوخی) هاتوو بو تاران چاوی بە شا بکەوێ و داوای بەخشین بو پەرحەتی شەریعەتی بکا.

بە داوی لیبووردنی شاهانە زەبر و زەنگ بە دژی زندانیان کەمیک کەم بوو و لە گەلیان بە نەرم و نیانی جولانەو. ئەو زندانیانەیی کە حوکمی ئێعدامیان دراوو، ئێعدام نەکران. دیارە ئەو روالەتە، زندانیانی ساسیی ئازەری کە لەگەڵ ئەوانە گیرابوون و حوکمی ئەبەدیان درا بوێ، نەگرتووە و ئەوان ئێعدام کران.

کوردستانی باشوور به‌ دوا‌ی تیکشکانی ئیمپراتووری عوسمانی له‌ شه‌ری یه‌که‌می جیهانی و دابه‌ش بوونی ئەو ده‌وله‌ته‌، وه‌سه‌ر و‌لاتی تازه‌ دروست کراوی عێراق خرا. به‌شی سه‌رووی رو‌ژئاوی باشووری کوردستانیش خرایه‌ سه‌ر ده‌وله‌تی سو‌رییه‌. کۆمه‌لانی خه‌لکی نیشتیما‌نپه‌روه‌ر و ئازادیخوازی کوردستانی باشوور، له‌سه‌رانسه‌ری سه‌ده‌ی ١٩ دا لی‌براو‌انه‌ به‌ شه‌ر و به‌ربه‌ره‌کانی بو‌ مافه‌کانی خو‌یان هه‌ولیان دا، به‌لام سه‌رکه‌وتنیان به‌ ده‌ست نه‌هێنا.

له‌ سا‌لی ١٣٣٧ (١٩٥٨) عه‌بدولکه‌ریم قاسم له‌ دژی نیزامی پاشایه‌تی له‌ عێراق کوده‌تا کرد و کۆتایی به‌ حکومه‌تی نووری سه‌عید هێنا که له‌ ئالفه‌ی په‌یمانی سیتۆ و هاوپه‌یمانی نیوان و‌لاتانی حاکم به‌ سه‌ر کوردستان و ئەمریکا و ئینگلیس بوو. مه‌لک فه‌یسه‌ل پاشای عێراق و مه‌لک عه‌بدو‌لا کو‌ری و نوری سه‌عید کو‌ژران و ده‌سه‌لات که‌وته‌ ده‌ستی ئەفسه‌رانی نیزامی.

که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٧ به‌رگی ٢ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له‌سه‌ کوده‌تای عه‌بدولکه‌ریم قاسم ده‌نووس‌: سه‌عات یه‌کی دوا‌ی نیوه‌پۆ بوو رادیۆ مه‌سکومان کرده‌وه‌ گو‌یما‌ن له‌ خه‌به‌ر ب‌. هه‌ول خه‌به‌ری گو‌تی: رێبه‌رانی په‌یمانی به‌غدا بو‌ پێشوازی له‌ پاشای عێراق له‌ فڕۆکه‌خانه‌ی ئەسته‌نبۆل کۆ ببوونه‌وه‌. به‌لام ئەو نه‌هات بو‌ هه‌میشه‌ش هه‌ر نه‌هات. له‌ عێراق شو‌ڕشی نیزامی کرا سه‌ره‌هنگ عه‌بدولکه‌ریم قاسم رێبه‌ری شو‌رش کاروباری و‌لاتی گرته‌ ده‌ست.

به‌ چوونه‌ده‌ری عێراق له‌ په‌یمانی سیتۆ، ناوی ئەو په‌یمانە گو‌ردرا و بوو به‌ په‌یمانی سنتۆ که له‌ راستی دا، ئالفه‌ی نیوان په‌یمانی ناتۆ له‌ ئوروپا، له‌ گه‌ل په‌یمانی سیتۆ له‌ ئاسیایی باشووری رو‌ژه‌ه‌لات بوو و ئەوانی پێکه‌وه‌ گر‌ی ده‌دا.

له‌و سا‌له‌دا، شای ئێران سه‌فری شو‌په‌وی کرد و پێشوازیکی باشی لی‌کرا و ته‌واوی ئەو ١١ تۆن زی‌په‌ی وه‌رگرته‌وه‌ که له‌ زه‌مانی موسه‌دیق دا، ده‌وله‌تی شو‌په‌وی حازر نه‌بوو ب‌داته‌وه‌ به‌ ئێران. به‌ هاتنه‌ سه‌رکاری عه‌بدولکه‌ریم قاسم، چه‌شنێک هیوا‌ی گه‌یشتن به‌ ئازادی و ج‌یگیربوونی دیموکراسی له‌ گشت و‌لات دا په‌ری ئەستاند و له‌ به‌یانیه‌ی راگه‌یانندی حکومه‌ت دا، بو‌ یه‌که‌م جار له‌ به‌ندی ٣ ی ده‌ستووری کاتی ئەو و‌لاته‌دا، کورد، وه‌ک نه‌ته‌وه‌ حیسابی بو‌ کرا و وه‌ک میلیه‌تی عه‌په‌ب، له‌ هه‌موو شت، هاوبه‌ش کرا.

کۆده‌تای عێراق له‌ سه‌ر خه‌لکی کورد له‌ رو‌ژه‌ه‌لاتی کوردستان کاریگه‌ری زۆر بوو. خه‌لک دا‌ئیم له‌ قاو‌خانا‌ن به‌ ده‌نگی بل‌یند رادیۆ به‌غدا‌یان ده‌گرت و خو‌ش‌حال بوون و ترسی جموجۆلی گه‌وره‌ د‌لی کاربه‌دستانی ر‌ژییمی ئێران داگرت بوو.

به‌ پ‌یی لاپه‌ره‌ی ٣٧١ کتییی دوکتور ئاسۆ له‌وکاته‌دا مه‌لا مسته‌فا بارزانی له‌ مه‌سکو زۆرت‌ر پیاسه‌ی ده‌کرد و له‌سه‌ر ئەو پ‌روایه‌ بوو که گه‌وره‌تری هه‌له‌ی هه‌ر که‌سێک ئەوه‌یه‌ که و‌لاته‌که‌ی

به جي بيلی و ٿو له وه رگرتنی ماشين خوی ده پارسا بو ٿوه بتوانی روژیک به سره کيوه کانی کوردستان دا زال بيتهوه. مهلا مستهفا لهو کودوتايه که لکی وه رگرت و له شورهوی را پيروزابایی له عه بدولکه ريم قاسم کرد و داوای کرد که بو پشتیوانی ٿو بگه رپتهوه بو عیراق. عه بدولکه ريم قاسم سیاسی کرد و رادیو به غدا خه بهری دا که مهلامستهفا ده گه رپته بو عیراق.

به رله گه رانهوهی بارزانی و هه فالانی له یه کیتی سوفیهت، بالیکی چه پی پارتی دیموکرات لایه نگرانی حیزبی شیوعی عیراق بوو که به چه شنی لایه نگرانی حیزبی توده له حیزبی دیموکرات دا، به به رده وامي پارتی دیموکراتیان تووشی کیشه ده کرد و هیژیکی کارامهش نه بوو که بتوانی به رپه رچیان بداتهوه. هه مزه عه بدولا که سی یه که می ٿو باله، سکریتی پارتی دیموکرات بوو. ٿو به راشکاوای ده یویست سیاسه ته کانی حیزبی شیوعی له ناو پارتیدا پیاده بکات و له راستیدا پارتی دیموکراتی وه ک لقیکی حیزبی شیوعی لی کردبوو. ناوبراو، ئیبراهیم ٿه حمده، که سایه تی دووه می نیو پارتی به وه تاوانبار ده کرد که راسته وه و به شوین بورژوازی عه رب که وتووه. ٿوه له حالیکدا بوو که خودی ئیبراهیم ٿه حمده دیش که سایه تییه کی چه پ و هه لگری تیوری ماوتستونگ بوو. ٿو له چله کانی سه دهی پیشودا، چه ندان وتاری له سره ولاتی چین و که سایه تی مائو له گو فاری گه لاوژیدا بلاو کردبووه، به لام دژی خه باتی نه تهوهی نه بوو.

به گویره ی لاپه ره ی ٤٥ کتییی "بزوتنه وهی نه تهوهی کورد و ویستی سه ره به خویی" له نووسینی "کریس کوچرا" و وه رگپرانی "حه سه ن ره ستگار" به دواي ٿوه برایم ٿه حمده له سالی ١٩٥٠ بوو به سکریتی پارتی دیموکرات، ٿو حیزبه زیاتر به ره و چه پ رویشت و پارتی دیموکرات له دواي کونگره ی سیهم له سالی ١٩٥٣ دا بوو به حیزبیکی مارکسیست لینینیست که ده وله تی فیدرالی کوردی له چوارچیوهی عیراق دا ده ویست به لام خه بات به دژی کونه په رهستی و به دژی ئیمپریالیستی پیش ده خست.

مهلامستهفا و پیشمه رگه گانی بارزانی له رووسییه، به په له خویان بو گه رانهوه بو عیراق ٿاماده کرد. ٿه وانه ی که له به شی ئورویایی رووسییه ده ژیان، داویان لیکرا که ٿه گه ر پیانخوشه بگه رپتهوه بو عیراق، له شاری مه سکو و ٿه وانه ی که له ئوزبه کستان بوون له شاری "ویروفسکی" کوبنه وه. دوايه هه مووی ٿه وانه به ژن و به مندال به شه منده فهر خویان گه یانده به ندهری "ئودیس" له سره ده ریای رهش و سواری که شتی "کرؤزیا" بوون. راده ی ٿه وانه بریتی بوو له ٤٦٠ پیاو و ١٠٨ ٿافره تی رووس و ئوزبه ک ... و ٢٢٥ مندال. له کوی بارزانییه کان ته نیا ٧ که سیان نه هاته وه و زیاتر له ٣٠ که سیشیان له وی کوچی دوا بیان کرد. کشتی "کرؤزیا" له ماوه ی ١٦ روژ دا، دواي تیپه ر بوون به ده ریای رهش و سپی و ناوه پراست و کانالی سوئیز و ده ریای سوور و ئوقیانووسی هیند و که نداوی فارس دا، له ریکه وتی ١٦/٤/١٩٥٩ (١٣٣٨/١/٢٧) گه یشته شاری به سره و له گه ل پیشوازی گهرمی خه لک به ره وروو بوو.

مهلا مستهفا بارزانی به که شتی نه هاته وه بو عیراق. ٿو له مه سکو را چوو بو پراگ پیته ختی چه کوسلواکی. کاتیک که مهلا مستهفا گه یشته پراگ، برایم ٿه حمده، سه روکی پارتی و شیخ سادقی

برازای مه‌لا مسته‌فا، له به‌غدا را بۆ پێشوازی چوونه ئه‌وێ و له‌وێرا له‌گه‌ڵ مه‌لا مسته‌فا هاتنه‌ قاهیره و پاش چاوپێکه‌وتن له‌ گه‌ڵ جه‌مال عه‌بدولناسر، به‌ ته‌یاره هاتنه‌وه‌ فرۆکه‌خانه به‌غدا و به‌ به‌شداری هه‌زاران که‌س له‌ کورد و عه‌رب، پێشوازیکی گه‌رمیان لێکرا.

له‌ سه‌ر ئه‌و پێشوازییه‌ مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۸۴ چێشتی مچیوردا ده‌نووسی: "عه‌رب و

Iraq - Euphrat Mullah Huda Barzani and Iraqi president Abdul Karim Qasbi, 1958

عه‌بدولکه‌ریم قاسم - مه‌لا مسته‌فا بارزانی

کورد تیکه‌لاو، شیعاردان گوێی عاسمانی که‌ر ده‌کرد. گوتیان کوردێک که‌ له‌ سه‌ر شانان داندراوه، دزێک که‌ لاشه‌کانی دزیوه. کورده‌ هاواری کردوه: "که‌ لاشه‌که‌م"، هه‌شامات لێگرا گوتویانه "که‌ لاشه‌که‌م، که‌ لاشه‌که‌م"، لایان وابوه ئه‌مه‌ش شیعاریکه‌ به‌ زبانی کوردی.

له‌و گه‌رانه‌وه‌یه‌دا مه‌لامسته‌فا له‌ لایه‌ن عه‌بدولکه‌ریم قاسم زۆری رێژ لێگیرا و له‌ قه‌سه‌ری نوری سه‌عید جێگیر کرا که‌ ببوه‌ قه‌له‌ی کورد و عه‌رب و وێنه‌ی ئه‌وان پیکه‌وه‌ گه‌وره‌ کرابۆوه‌ و له‌ شه‌قامان ده‌فرۆشرا.

بارزانی دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ بۆ به‌غدا، له‌ یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌دا، هه‌مزه‌ عه‌بدوڵا که‌ بریکاری بوو و ده‌رسی حقوقی خۆیند بوو، وه‌لا نا و برایم ئه‌حمه‌د که‌ ئه‌ویش وه‌کیلی خۆیند بوو، له‌ جێگای ئه‌و دانا. ئه‌وانه‌ هه‌رچه‌ند پیکه‌وه‌ خزم بوون و خوشکی برایم ئه‌حمه‌د، خێزانی هه‌مزه‌ بوو و برازایه‌کی هه‌مزه‌، خێزانی برایم ئه‌حمه‌د بوو، به‌لام له‌ سه‌ر ریاسه‌ت دایم شه‌ریان بوو.

هه‌مزه‌ عه‌بدوڵا دوا‌ی ئه‌وه‌ وه‌لا نرا، له‌ گه‌ل شوعیه‌کان که‌وت. حیزبی شوعی که‌ هه‌موو کات له‌ ژێر زه‌خت و زۆری حاکمانی عیراق دابوو، به‌ کو‌ده‌تای قاسم ژيانه‌وه‌. چوونکه‌ مه‌لامسته‌فا دوا‌زه‌ سا‌ل له‌ شو‌په‌وی ژیا بوو، شوعیه‌کان به‌ کمونیستیان ده‌زانی و زۆریان رێژ لێده‌نا. له‌ لایه‌کی دیکه‌ش ئه‌ندامانی پارتی دیموکرات زۆر له‌ ژێر شو‌ینه‌واری شوعیه‌کان دا بوون و ئه‌وانیان به‌ مامۆستای خۆیان ده‌زانی. به‌لام ئه‌وه‌ی راست بێ، حیزبی شوعی باوه‌ری به‌ کێشه‌ی نه‌ته‌وه‌یی نه‌بوو و ئه‌گه‌رچی زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆری به‌رپرسیانی یه‌که‌می ئه‌و حیزبه‌ کورد بوون، به‌لام به‌ عه‌ربه‌ی ده‌دوان و به‌ شه‌رمیان ده‌زانی که‌ بلێن کوردن. ئه‌وان هه‌ر ئه‌و هه‌لسوکه‌وته‌یان سه‌باره‌ت به‌ کێشه‌ی نه‌ته‌وه‌کان هه‌بوو که‌ حیزبی توده‌ له‌ ئێران دا هه‌یبوو. مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۸۵ چێشتی مچیوردا له‌وباره‌وه‌ ئاوا ده‌نووسی: کورد له‌ سوله‌یمانی له‌ خۆ پێشاندانی‌کدا داوا‌ی خۆیندنی زمانی خۆیان و په‌ره‌پێدانی فه‌ره‌ه‌نگ و ئه‌ده‌بیاتی کوردیان کرد بو. حیزبی شوعی له‌ سوله‌یمانی شیعاریان ده‌دا: (مه‌عاریفی قه‌لیاسمان ناوی). به‌ سوکایه‌تی کوردستانیان کردبوه‌ قلیاسان (که‌ پرد و ئاوێکه‌ له‌ خواری شاری سوله‌یمانی). ده‌یانگوت پتر له‌ سه‌ده‌ هه‌زار ئیمزا، که‌ ۱۸ هه‌زار ئیمزای

کوردی کمونیست بو، بۆ قاسم هاتوه که: "نه که ی ئیداره ی فرههنگی سولیمانی بده ی به کوردهکان، چونکه ئهمه جیاوازی خوازییه".

جیگیر بوونی حکومهتیکه دهستهچهپی له عێراق پارسهنگی ناوچه ی گرینگی رۆژههلاتی ناوهراستی گۆری. زۆر دهستهلات و هیزی ناوچه و جیهانی ههستیان به مهترسی گهوره کرد و به دهست تیهوردانی لاوکی و راستهوخۆ ههولیان دا یهکیتتی کورد و عهزهب بشیوی و نیزامی قاسم له عێراق دا جیگیر نهبن. دۆستایهتی مهلا مستهفا و عهبدولکههریم قاسم زۆری نهخایاند و شهڕ له کوردستان دهستی پیکردهوه.

هیزی بارزانی نهحهسانهوه و دیسان ده شهڕیکه گهوره ی درێژخایه ن دا، تیهوگلان. میرحاج ئهمه د ئاکهریی ههفال و راویژکاری گهوره ی مهلا مستهفا، دوا ی گهرا نهوه له سووفیهت له کاری سهربازی دهستی ههلگرت و خۆی خانه نشین کرد. ئه و له مانگی ۱۰ ی ۱۹۸۷ کۆچی دواپی کرد.

گهرا نهوه ی دوکتور قاسملوو له ئورپا بۆ عێراق

پاش کۆدهتای ۱۴ ته مووزی ۱۹۵۸، مهلامستهفا دوا ی ۱۱ سال مانهوه له شوهره ی له ریی گهرا نهوه بۆ عێراق، ماوه ی ۲۰ رۆژ له چهکوسلواکی چاوهروانی ویزا بوو. له ماوه دا له پراگ چاوی به دوکتور قاسملوو کهوت و دوکتور لهو ی بریاری دا که بگهڕێتهوه بۆ عێراق و لهو بارهوه له پاشکۆی تیکۆشه ری ژماره ۲۷ دا ده نووسی: پیویسته ئه وه بلیم که پاش شوهری عهبدولکههریم قاسم له عێراق له سالی ۱۹۵۸- ۱۳۳۷ مهلا مستهفا بارزانی که خهریک بوو بگهڕێتهوه عێراق، زۆر ئیسراری کرد که منیش که ئه وکات له پراگ بووم بگهڕێمهوه. له نهتیجه دا پیکه وه گهرا نهوه عێراق...

چه ند مانگی ک ده بوو که نه سرنی قاسملوو و مندالهکانی به زهحمهت و چهرمه سهڕیکی زۆر له سورییه را گهیشتهو نهوه لای دوکتور له پراگ. مهلامستهفا سهردانیان دهکا و نه سرن له لاپه ره ی ۲۶۷ کتیی "ئوروپاییه ک له ولاتی کورداندا له و بارهوه ده نووسی که ئیواره یه ک مهلامستهفا له ماله دوکتور قاسملوو میوان بوو و پیشنیاری به دوکتور کرد که بگهڕێتهوه بۆ کوردستان و له نزیکه وه خهبات بکا. دوکتور به خیرا ئه و پیشنیاره ی قبول کرد. لیئا (نه سرن قاسملوو) به و به لینه ی زۆر نیگه ران بوو و بۆی پرسیار بوو که چارنووسی مندالهکانی چی لیدی. دوکتور پییده ئی که ئه من بریاری خۆم داوه و تا رزگاری کوردستان ناگهڕێمهوه بۆ ئیره و لهو ی ده میمه وه. ئه تۆش بریاری خۆت بده. دوا ی ماوه یه ک لیئاش ئاماده بوو که بگهڕێتهوه و دوکتور قاسملوو ئاگاداری کرد که ئه وان سه رهتا ده بن خانوویه ک له به غدا پهیدا بکه ن و دوا یه لیئا بگهڕێتهوه بۆ چیکوسلواکی و مندالهکانی له گه ل خۆی ببا بۆ به غدا. دیاره لیئا ده بوو زانکۆ وه لابنی. ویزای گهرا نهوه بۆ به غدا سن مانگی کیشا و کاتیک گهیشته ئه و ی، دۆخی به غدا گۆردرابوو به ره و ئالۆزی ده چوو. ململانی عهبدولکههریم قاسم و نه یارانی په ری ئه ستاند بوو.

دوکتور قاسملوو له پراگ که وتبوه ناو کیشه کانی رادمه نشی و کیانوری و نهو به لای رادمه نش دا کهوت بوو و به تاوانی نهوهی که له یهک سالی رابردوودا له گه ل ریکخواوه کانی کوردی عیراقی هاوکاری کردوو، بو کوپوونه وه کان بانگ نه ده کرا. ئیجسانی ته بهری گلهی ده کا که بو نهو بو کوپوونه وه بانگ ناکری.

له لاپه ره ی ۵۸ کتیبی "ئه حمده توفیق..." له نووسینی حامید گه وهه ری، له زمانی دوکتور عیزه دین مسته فا ده گو ترئ که گوایا دوکتور قاسملوو دوا یهک سال دووری له کوردستان له نامه یهک دا بو مه لا مسته فا، که ده بی نهو سه روبه نده بی، له سه ر وه زعییه تی حیزبی دیموکرات ده نووسی:

چهند ئیتلاعیک له سه ر حیزبی دیموکراتی کوردستان ئیران

کاری حیزبی دیموکراتی کوردستان، به تایبه تی پاش کوده تای سالی ۱۹۵۳ په ره ی گرت چونکو حیزب دهستی پیکرد به وه که سه ربه خو کار بکات و کاری کوردستان هه ر خو ی به ریته پیش. نهو ناوچه یانه که زو تر حیزبی دیموکراتی کوردستان نفوذی تیدا هه یه نه مانه ن: شاپور "سه یاس"، ئورمیه "رضائیه" و ده ور به ری مه ه باد و سه رده شت و شنو و سندوس و ته وای ناوچه ی ده ور به ری ئه م شارانه، سه قز و بانه و دییه کانی ده ور به ری بانه، شاری سته و ده ور به ری و شاری کرماشان که تازه حزب خه ریکه تیدا تی بکو ش.

نهو ناوچه یانه که بزوتنه وه ی نه ته وایه تی زو تیدا به هیزه نه وانه ن: ناوچه ی جه لالی و شکاکان، مه رگه وه ر و ته رگه وه ر، ناوچه ی مه نگو ران و پیران و لاجان، دییه کانی ده ور به ری شنو و مه ه باد و ناوچه ی پشه ده ریان تا حدودی عراق، ناوچه ی بانه و ده ور به ری ناوچه ی جوانرو و هه ورامان. بزوتنه وه له حدودی عراق و ایران له شنو وه هه تا کرماشان زو ر به هیزه.

حیزبی دیموکراتی کوردستان له زو ر به ی نهو دییه یانه سازمانی "منظمه" ی هه یه و چهند سازمان کو میته یه کی به خش ته شکیل ده دن. چهند کو میته ی به خش، یهک کو میته ی محلی ته شکیل نه دن و له شاره کانیش کو میته ی شاره کان هه یه. له سه ر کو میته ی شاره کان کو میته ی مه رکه زییه که خه بات رینوینی نه کات. نهو سی نه فیه ری که ئیستا له کوردستانی ایران کاری حزبییه تی به ده سته وه یه و نه فراهی کو میته ی مه رکه زین نه وانه ن:

۱- عبدالله اسحاقی

۲- عزیز یوسفی

۳- رحمت اله شریعتی

ژماره ی نه ندامانی حزب به چاکی لیم مه علووم نیه، چونکو ئیمه جارئ له بهر نهینی بوونی کاره که ژماره مان که مه. له پاشان نهوه سالیک زیاتره من له کوردستان دوورم له حالیکدا لهو یهک سالددا زو ر گو رانی گه وره له ژیا نی سیاسی کوردستاندا ها تو ته پیش که به قازانجی بزوتنه وه ی حزب بووه، به لام هه ر نه وانه ده توانم بلیم که نه ندامانی حزبی دیموکراتی کوردستان ئیستا ده بی به هه زاران بیان نه ژمی ری.

دوای گه‌رانه‌وه‌ی بارزانی له یه‌کیتی سوڤیه‌ت، سه‌ره‌تا دوکتور قاسملوو و دواتر په‌زا پادمه‌نیش سکرتری یه‌که‌می حیزبی توده‌ی ئێران، له‌گه‌ڵ په‌رویز حیکمه‌تجوو گه‌رانه‌وه‌ بو به‌غدا و ئه‌وانه له په‌نای حیزبی شیوعی، له به‌غدا جیگیر بوون.

دوکتور قاسملوو، له به‌غدا له مایک دا ده‌ژیا که پیشتر ئهمه‌د توفیق و سمایی قاسملوو و قادر شریف (هاشم ئه‌قلولتولاب) و مه‌لا باقی لێ نیشه‌جی بیوون. دوکتور له به‌شی ئه‌ده‌بیاتی زانکۆی به‌غدا ده‌ستی به‌ ده‌رس گوته‌وه‌ کرد و خیزانیش له‌سه‌ر راسپاردی مه‌لا مسته‌فا له وه‌زاره‌تی ئیسکان له لای مامۆستا نووری شاه‌وپس دامه‌زرا. هه‌ر له‌و ساڵه‌دا که‌ریمی حیسامی که له‌ ساڵی ۱۳۳۶ ئازاد بیو، له مه‌هاباد رایکرد و چوو بو به‌غدا. ئهمه‌د توفیق، دوکتور قاسملوو به‌ ئه‌ندامی حیزبی نه‌ده‌زانی و که‌ریمی حیسامی له‌ زمانی ئه‌وه‌وه‌ له‌ لاپه‌ره‌ی ۵۷ به‌رگی دووی بیره‌وه‌ریه‌که‌نی دا ده‌نووس: ره‌حمان سه‌لاحیه‌تی حیزبی نیه، قسه‌ی له‌ سه‌ره‌ له‌ تاران گیراوه، قه‌ولی هاوکاری دابوو به‌ ساواک. له‌ سه‌فه‌ری ئوروپاش بۆم ده‌رکه‌وت که له‌ گه‌ڵ توده‌یه. ده‌یه‌ه‌ویست به‌ دیاری به‌ماندا به‌ توده. به‌لام ئه‌وانیش پر‌وای پێ‌ناکه‌ن.

نه‌س‌رین قاسملوو له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۶۹ کتییی "ئورووپایه‌ک له‌ ولاتی کورداندا" له‌سه‌ر ژیا‌نی خۆی و دوکتور قاسملوو له‌م قۆناغه‌ دا له به‌غدا، ده‌نووسی که ده‌زگای ئیستخباراتی عێراقی چوونه‌ده‌ری ئه‌وانی له به‌غدا بۆ کوردستان قه‌ده‌غه‌ کردبوو. ئه‌وان له‌گه‌ڵ په‌رویزی حیکمه‌تجوو ویلایه‌کی نیوه کاولیان به‌ کرێ گرت. لێنا له‌ دووری منداڵه‌که‌نی ئازاری ده‌کیشا و ئه‌و نامانه‌ی که له‌ لایه‌ن سه‌ره‌په‌رستی منداڵه‌که‌نی له‌ وه‌زعی ئه‌وان ئاگاداری ده‌کردنه‌وه‌ ئۆق‌ره‌ی لێ‌پ‌ری بوو. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پێ‌ویستیان به‌ پاره‌ بوو، پر‌یاریان دا، لێنا کار بکا. کارێکیان له‌ وه‌زاره‌تی نیشه‌جی که‌ وه‌زیره‌که‌ی که‌سیکی گه‌نج و جوان و میه‌ره‌بان و کورد بوو به‌ ناوی عه‌ونی دیته‌وه‌ و لێنا مانگانه‌ به‌ ۳۰ دینار دامه‌زرا. کاری ئه‌و دیلمانجی بوو و ده‌بوو له‌ ۹ به‌یانی تا ۳ ی پاش نیوه‌پ‌ڕۆیه‌ له‌ وه‌زاره‌تخانه‌که‌ بێ. دوای ۱۱ مانگ له‌ مانه‌وه‌ی ئه‌وانه، وه‌زعی حکومه‌ت به‌ره‌و ئالۆزی چوو و له‌و ماوه‌یه‌دا دکتور دوو جار سه‌ردانی کوردستانی کردو و له‌ سه‌فه‌ری دووه‌مه‌دا تووشی کیشه‌ بوو.

دوکتور قاسملوو له‌ باسیکی می‌ژووپی دا که له‌ پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره‌ ۲۷ ی مانگی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له‌ سه‌ر شیوه‌ی کاری ئهمه‌د توفیق له‌ ساڵی ۱۹۵۸ دا ده‌لێ: ئینجا عه‌بدوللای ئیسحاقی که‌ مابوو وه‌ک به‌رپ‌ۆه‌به‌ری ئه‌سلای هات و پێکه‌وه‌ کۆبووینه‌وه‌. دیسانه‌که‌ هه‌ولێ ئه‌وه‌مان دا که به‌رپ‌ۆه‌به‌ری حیزب زیندوو بکه‌ینه‌وه‌.

جموڤۆلیکیش له‌ نیوخۆی ئێران پێک هاتبوو. به‌لام به‌داخه‌وه‌ ئه‌م هه‌ول هه‌رنه‌که‌وت. چونکه‌ پاش ماوه‌یه‌ک ئه‌و شیوه‌ عه‌شیره‌تی‌یه‌ که‌ پیشتر باسم کردو مه‌لا مسته‌فاش پێشی خو‌ش بوو، له‌ نیو ئیمه‌دا جیگیر بوو. عه‌بدوللای ئیسحاقی (احمد توفیق) که‌ تێگه‌یشتنی زۆر که‌م بوو زۆریش له‌ خو‌رازی بوو، هیچ موتالیعه‌ی نه‌ده‌کرد که‌ شت فێر بێ. له‌ نه‌تیجه‌دا ئه‌و شیوه‌ عه‌شایریه‌ی پێ‌باش بوو و که‌وته‌ ئه‌و خه‌ته‌.

هەر له لاپه‌ره‌ی ٥٧ دا که‌ریمی حیسامی له زمانی ئەحمەد تۆفیقه‌وه دەنووسى: دەمه‌وى ئاگادار بى باسى کارى حیزبى له لای ره‌حمان ناکه‌ین.

له لاپه‌ره‌ی ٥٨ ئەو سه‌رچاوه‌یه دا هاتووه که دواتر دوکتور قاسملوو له کۆبوونه‌وه‌یه‌ک دا، به شبنه‌ی گله‌ی له ئەحمەد تۆفیق ده‌کا و ئەو ماله به‌جێ دێلێ. به‌مشێوه‌یه مه‌یدان بۆ ئەحمەد تۆفیق به ته‌واو ئاوه‌لا بوو. که‌س نه‌بوو به‌رهه‌له‌ستى بکا و ئەو به ته‌نیا خۆی به حیزب ده‌زانێ. له لایه‌کی دیکه، که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ٥٩ به‌رگی دووه‌مى بیره‌وه‌رییه‌کانى دا له‌سه‌ر ئەحمەد تۆفیق ده‌نووسى: به‌ریایى وه‌پرایى و دانى هێندى خه‌به‌رى به‌ درۆ به مه‌لامسته‌فا خۆی له لای مه‌لامسته‌فا نیزیکی کردوه.

چوونکه دوکتور قاسملوو بو‌خۆی له زانکۆی به‌غدا ده‌رسى کوردی ده‌گوت و خێزانیشى له وه‌زاره‌تى کار دامه‌زرا‌بوو و هه‌روه‌ها زورتر له گه‌ل ئەندامانى حیزبى توده و حیزبى شوعى عێراق و هه‌روه‌ها مامۆستا هه‌مزه و نێژاد و خسه‌رو تۆفیق ده‌گه‌را و له گه‌ل په‌رویزی حیکمه‌تجوو له مالىک دا ده‌ژيان، ئەحمەد تۆفیق تاوانى توده‌یى لێ ده‌دا.

به پێی لاپه‌ره‌ی ٦٧ ی به‌رگی ٢ ی بیره‌وه‌رییه‌کانى که‌ریمی حیسامی، تا رووداوى موس‌ل، دوکتور قاسملوو له لای مه‌لامسته‌فاى بارزانى به قه‌در بوو و ده‌نووسى: زۆر نیزیکی و به قه‌در بوو به‌لام به هاتووچۆى مامۆستا هه‌مزه نێژاد و خسه‌رو تۆفیق و دووزمانى ئەحمەد تۆفیق لای مه‌لامسته‌فا، قه‌درى نه‌ما‌بوو مه‌یدان بۆ ئەحمەد تۆفیق ئاواله‌ بوو به که‌یفى خۆی رایده‌دا.

ئه‌وه‌ده‌م مه‌لامسته‌فا، مامۆستا هه‌مزه و نێژاد و رێبه‌رایه‌تى ئەوه‌ده‌مى پارتنى له سه‌ر کار وه‌لانا‌بوو و برايم ئەحمەدى به سکرته‌رى پارتنى دیارى کرد بوو. ئەو که‌سانه‌ی له‌وانیش نیزیکی بوون له‌به‌ر چاوى مه‌لامسته‌فا ده‌که‌وتن.

به پێی لاپه‌ره‌ی ٩٣ بیره‌وه‌رییه‌کانى که‌ریمی حیسامی، کاتیک مه‌لامسته‌فا ده‌چى که داواى په‌نابه‌رى بۆ که‌ریمی حیسامى بکا، له رێگایه پێی ده‌لێ: ئەتۆ بو‌چى... قاسملوو خائینه، هه‌مزه خائینه، نێژاد خائینه تۆ چت له قاسملۆ داوه.

به‌و پێیه ورده ورده دوکتور قاسملوو له کۆبوونه‌وه‌کان دوور خراوه. هاوکات له گه‌ل ئەو رووداوانه، ئەحمەد تۆفیق په‌یوه‌ندى له گه‌ل ئیداره‌ی ئەمنى عێراق په‌یدا کرد و که‌ریمی حیسامى له لاپه‌ره‌ی ٦٨ به‌رگی دووه‌مى کتێبه‌که‌ی دا ئاماژه به‌و په‌یوه‌ندییه ده‌کا و له زبانی ئەحمەد تۆفیق ده‌لێ چووته لای عه‌بدولمه‌جید مودی‌رى ئەمنى عێراق و کارتیکی ١٥٠ دینار که حیزب بۆ کۆ کردنه‌وى یارمه‌تى چاپی کرد بوو، پێفرۆشتوه.

جیا له‌وانه‌ش در‌دو‌نگ بوون و بى باوه‌رى و قه‌تیس بوونى بیرى دوگمى توده‌یى و سوسیالیستى له‌ناو ئەندامانى حیزب دا، ئەوانى نېسه‌ت به‌یه‌ک بى ئیعتیما‌د کرد بوو. بۆ نموونه له‌و کاتانه‌دا له کۆبوونه‌وه‌یه‌ک دا ئەحمەد تۆفیق راده‌گه‌یه‌نى که ئەمریکا هاتۆته سه‌ر ئەو باوه‌ره که یارمه‌تى به کورد بکا. به‌و قسه‌یه زۆربه‌ی ئەندامانى حیزب هه‌لده‌به‌زنه‌وه و که‌ریمی حیسامى که سوسیالیستیکى زۆر تۆخ بوو، به هاو‌فکرى له گه‌ل قاسمى سولتانیان، له ٨ خال دا بۆ روون

کردنه وهی وه زعی حیزب، نامه یه ک بو غه نی بلووریان دهنووسی و داوای لیده کا بو چاره سهری نه و هه زعه بیته کوردستانی باشوور. خاله کانی نه و نامه یه بریتی بوون له، نه حمه د توفیق یه ک سال مه سولیه تی لی بستندرته وه و کاره چه وته کانی مه حکوم بکری. مه حکوم کردنی ناسیونالیزمی ویشک و بهرچاو ته نگ. په یوه ندی و دوستایه تی له گهل پارتی و حیزبی شوعی و حیزبی توده و هه ول دان بو ده رکردنی روژنامه و گرتنی کونفرانس یان کونگره. ههروه ها روون کردنه وهی وه زعی دوکتور قاسملوو. نه و نامه یه به شیوه یه ک ده گاته وه دهستی نه حمه د توفیق و نیوان نه و و که ریمی حیسامی (ساله توفیق) که تا نه وکات زور دوستانه بوو، تیک ده چی و دوسییه ی که ریمی حیسامی وه ک دوکتور قاسملوو لیدی

له وه زعیکی نه وتو دا، بو روون کردنه وهی وه زعی حیزب، روژیک دوکتور قاسملوو و که ریمی حیسامی ده چنه لای برام نه حمه د که نه وکات سکرتری پارتی دیموکرات بوو. نه وان داوای لیده کهن که تا هاتی چهنه نه ندان له ئیران را، که س هه قی نه بی که وه ک نوینه ری حیزب خو بناسینی. به پیی لاپه ری ۷۷ به رگی دووه می بیره وه رییه کانی که ریمی حیسامی، برام نه حمه د ده لی: ئیمه نه حمه د توفیق به نوینه ری حیزب دیموکراتی کوردستان دهناسین. ئیوه شه و روژ له گهل هه مزه و نیزاد دری پارتی کار ده کهن، ئیوه له گهل شیوعیه کانی. بیجگه له نه حمه د توفیق ئیمه هه چ که سی تر به نوینه ری حیزبی دیموکرات نهناسین.

کاک ره حمان (دوکتور قاسملوو) گوتی: کاک برام نه من نه حمه د توفیق وه ک نوینه ری حیزب به ئیوه نهناسندوه. ئیستاش هه ر نه من ده لیم که نه و نوینه ری حیزبی دیموکرات نییه. کاک برام گوتی: ئیمه خو مان باشتر دوست و ناحه زی خو مان دهناسین، ئیوه ش به نوینه ری حیزب نهناسین.

نه وانه له ویرا وه ده ر ده کهن و ده چنه سهردانی مه لا مسته فا. له وی دوکتور قاسملوو که که ریمی حیسامی له لاپه ری ۸۳ به رگی دووه می بیره وه رییه کانی به ریبه ری حیزبی دیموکراتی دهناسینی، داوا ده کهن که بو باس له سه ر وه زعی حیزب، کاتیکان بداتی. به پیی لاپه ری ۷۷ به رگی دووه می بیره وه رییه کانی که ریمی حیسامی، له شه وی ۱۹۵۹/۱۰/۶ نه ندانی حیزب له ماله مه لامسته فا کو دهنه وه. له وی دوا قسه کانی مه لامسته فا، نه حمه د توفیق قسه ده کا و که ریمی حیسامی به و تاوانبار ده کا که شه و روژ له گهل ماموستا هه مز و نیزاد دایه. محهمه د حاجی سه عید به شوعی تاوانبار ده کا. به عه زیز فه لاحی ده لی که له خورا رایکردوه و قهت سیاسی نه بووه. به دوکتور قاسملوو ده لی که نه و نه ندانی حیزبی توده یه و ده یه وهی حیزبی دیموکرات له کوردایه تی بشواته وه.

قسه کانی نه حمه د توفیق به توندی ره د ده کړینه وه و که ریمی حیسامی نه و قسانه به بی ویزدانی و خسته نه ژیری شپ و که رامهت لیک ده داته وه. سه ره رای هه مووی نه وانه مه رحومی مه لا مسته فا ده لی: من نه حمه د توفیق به نوینه ری حیزبی دیموکرات دهناسم.

که‌ریمی حیسامی له وڵام دا ده‌لی: ئیمه ده‌بی نوێنه‌ری حیزب دیاری بکه‌ین. ئه‌گه‌ر ئاوا بی ئیمه‌ مه‌ج‌بوورین به‌یانیک ده‌ریکه‌ین و کرده‌وه‌کانی ئه‌حمه‌د توفیق بو‌ خه‌لک روون که‌ینه‌وه‌.

مه‌رحوم مه‌لا مسته‌فا به‌و قسانه‌ توپه‌ ده‌بی و ده‌لی: ئه‌و کاره‌ بکه‌ن به‌یانتان له‌سه‌ر ده‌رده‌که‌م، به‌ خائینی کوردتان ده‌ناسینم، له‌ عێراق وه‌ده‌رتان ده‌نیم.

دوکتور قاسملو له‌ وڵامی مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا ده‌لی: کاک که‌ریم توپه‌ بوه‌ ئیمه‌ به‌یان ده‌رناکه‌ین ئیستا که‌ تو وای پریار ده‌ده‌ی با وای.

دوای ئه‌وانه‌ شه‌وێک ئه‌حمه‌د توفیق ده‌چیته‌ سه‌ر ماڵه‌ حیزب و ده‌ست به‌ سه‌ر هه‌موو که‌ره‌سه‌کان داده‌گری و رایده‌گوێزی. که‌ریمی حیسامی له‌ لای عه‌زیز شه‌م‌زینی گله‌یی ده‌کا و داوا ده‌کا که‌ شته‌کان بگه‌رێتێته‌وه‌، به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۸۰ به‌رگی ۲ ی بیره‌وه‌رییه‌کان دا: زۆر به‌ ناحه‌ق و بی شه‌رمانه‌ هێرشێ برده‌ سه‌ر پێشه‌وا قازی محه‌مه‌د.

هه‌لاتنی ئه‌ندامانی حیزب بو‌ عێراق له‌ ساڵی ۱۳۳۸

کۆمۆنی سوله‌ی‌مانیه‌

چه‌ند مانگ دوای گیرانی سمایی قاسملو، له‌ ساڵی ۱۳۳۸ په‌لاماری رێژیم بو‌ سه‌ر رێک‌خراوه‌کانی حیزب ده‌ستی پێکرد و به‌ سه‌دان که‌س له‌ ئه‌ندامانی حیزب بو‌ ئه‌وه‌ی نه‌که‌ونه‌ ده‌ستی ساواک، بو‌ کوردستانی باشوور هه‌لاتن و له‌ شاری سوله‌ی‌مانیه‌ گیرسانه‌وه‌. مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۶۶ کتیی چێشتی مجبور ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا که‌ ئه‌حمه‌د توفیق دوای گه‌رانه‌وه‌ی بارزانی له‌ سوفیه‌ت، چوو بو‌ کوردستانی باشوور و له‌وی له‌ گه‌ل کۆمه‌لێک کوردی ئێرانی هه‌لاتوو ده‌ستی ژاندارم، کومۆنیکیان پێک هێنا که‌ ئه‌حمه‌د سه‌رۆکیان بوو و وادیار بوو سه‌رۆکایه‌تی حیزبی دیموکراتیشی ده‌کرد. پێشتر ئه‌حمه‌د توفیق وه‌ک به‌رپرسی یه‌که‌می حیزب له‌ کوردستانی باشوور بوو. ئه‌و له‌و ده‌رفه‌ته‌ که‌لکی وه‌رگرت و هه‌لاتوووه‌کانی له‌ شاری سوله‌ی‌مانیه‌ له‌ خانوویه‌ک دا، به‌ ناوی "کۆمۆنی سوله‌ی‌مانیه‌" کۆ کرده‌وه‌.

ئه‌وانه‌ له‌ سه‌رته‌ دا خۆیان ته‌سلیم به‌ مه‌قه‌ره‌کانی پارته‌ی کرد که‌ له‌گه‌ل حکومه‌ت وڵاتیان به‌ریوه‌ ده‌برد و پاش ماوه‌یه‌ک میوانداری، ته‌سلیم به‌ حکومه‌تی عێراق کران. له‌وانه‌ هه‌ر رۆژه‌ ده‌سته‌یه‌ک ده‌بوو بچنه‌ سه‌رای حکومه‌ت له‌ سوله‌ی‌مانی و به‌ به‌شداری نوێنه‌ری ئه‌من و ئه‌رته‌ش و پۆلیس و ئه‌حمه‌د توفیق ده‌ستیان به‌ قورئان دادا و وڵامی پرسیارانیان دا‌باوه‌ و ئه‌حمه‌د توفیق زه‌مانه‌تی کردبان، ئه‌وکات دوای مانگێک مافی په‌نابه‌ری سیاسیان بو‌ ده‌هاته‌وه‌.

ئه‌حمه‌د توفیق به‌ سه‌ر کۆموون راده‌گه‌یشت و زۆر رۆژان له‌وی بوو و ئه‌گه‌ر ئه‌و نه‌چوو‌با، قاسم سولتانی ئه‌ندامی تیکۆشه‌ری حیزب که‌ نازناوی که‌مال ئه‌حمه‌د بوو، سه‌ردانی ئه‌وی ده‌کرد. دیاره‌ به‌رپوه‌به‌رایه‌تی حیزب له‌ سوله‌ی‌مانیه‌ خانوویه‌کیان به‌ کرێ گرت بوو که‌ که‌س پێی نه‌ده‌زانی. ئه‌گه‌ر ئه‌ندامانی کۆمۆن کارێکیان هه‌بایه‌، ده‌بوو رابوه‌ستن تا له‌ ماڵه‌ حیزب را که‌سێک بی و بیانیی.

که‌ریمی حیسامی له به‌رگی دووی بیره‌وه‌رییه‌کانی له لاپه‌ره‌ی ۸۶ دا له سه‌ر هه‌لسوکه‌وتی ئه‌حمه‌د توفیق له گه‌ل ئه‌ندامانی راکردودا ئاوا ده‌نووسی: به‌نیوی کۆمون له‌خانوێه‌ک‌دا ده‌ژیان و سیستمیکی پۆلیسی به‌سه‌ردا زال کردبوون. نه‌یده‌هه‌شت هه‌چ که‌سیان له‌سولیمانییه‌وه‌ بۆ به‌غدا و شاره‌کانی دیکه‌ی کوردستان سه‌فه‌ر بکا. ته‌نانه‌ت ده‌بوايه‌ بۆ نیو شاری سوله‌یمانیش ئیجازه‌ وه‌رگرن.

ره‌شید ئه‌حمه‌دی له‌ لاپه‌ره‌ی ۶۱ کتییی چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ک له‌ ژیانم به‌ وردی چۆنییه‌تی کۆمۆن باس ده‌کا و ده‌نووسی: نزی‌ک به‌ مانگی‌ک له‌ باره‌گای پارتي‌دا ماینه‌وه. ئیتر مانگانه‌ی په‌نا به‌ریمان له‌لایه‌ن حکومه‌ته‌وه‌ بۆ ده‌هات. هاو‌پێیانی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی بریاریان دا که‌ مانگانه‌ی هه‌موان بدری‌ت به‌ به‌شی مالی (قاسم سولتانی) واته‌ که‌مال ئه‌حمه‌د که‌ به‌رپرسی بوو. له‌ مانگدا هه‌ر یه‌که‌ی دوو دینارمان ئه‌درای‌ بۆ هه‌ندێ خه‌رجی پێویست له‌ کاتی‌کدا مانگانه‌که‌ی من دوو ئه‌وه‌نده‌ی مانگانه‌ی هاو‌پێیان بوو، به‌لام منیش هه‌ر دوو دینارم وه‌رده‌گرت له‌ مانگدا. به‌دوای هاتنی مانگانه‌که‌مان هاو‌پێیان که‌وته‌ن بیری خانوویه‌کی گه‌وره‌ که‌ جیگای هه‌موومانی تیدا وه‌بی‌ت. ئه‌وه‌دم گه‌ره‌کیکی ته‌واو مه‌سیحینشین هه‌بوو له‌ سلیمانی. خه‌رخوا‌ز و پیاو‌چاکیکی مه‌سیحی بێ به‌رامبه‌ر خانوویه‌کی گه‌وره‌ی پێشکه‌ش کردین له‌ گه‌ره‌کی ئه‌سحابه‌ سپی که‌ زۆر گه‌وره‌ بوو و جیگای هه‌موومانی تیدا ده‌بۆوه. گواستمانه‌وه‌ بۆ ئه‌و خانووه‌ و ناومان نا "کۆمۆن". بۆ راخه‌ری ژووره‌کان هه‌سیر و بۆ هه‌ریه‌ک له‌ هاو‌پێیانیش لی‌فه و سه‌رینێکیان بۆ کرین. کاک هه‌مه‌ئهمین شاناز که‌ ئه‌ندامی حیزب بوو و پێش ئاواره‌بوو‌مان له‌ مالی ئی‌مه‌دا له‌ کیوه‌رۆ کاری ئاشپه‌زی بۆ ده‌کردین، قۆلی هیمه‌تی هه‌لمالی و ده‌ستیدا‌یه‌ خواردن دروستکردن بۆمان. به‌ ته‌نیا خواردنی هه‌موو ئه‌و جه‌ماعه‌ته‌ی دروست ده‌کرد. به‌لام هاو‌پێیان هه‌ر پۆژه‌ چه‌ند که‌سی‌ک به‌ نۆبه‌ به‌رپرسی پاک و خاوی‌نی هه‌موو ژووره‌کان و نان هه‌ینان و هه‌لگرته‌ی سفره‌ و چایی لی‌تان و شتی قاپ و که‌وچک و پێویستییه‌کانی پۆژانه‌ بوون.

ره‌شید ئه‌حمه‌دی له‌ لاپه‌ره‌ی ۶۳ دا باسی هه‌لسوکه‌وتی ئه‌ندامانی حیزب له‌ ناو کۆمۆون دا ده‌کا و ده‌نووسی: کۆمه‌لی‌ک له‌ هاو‌پێیان به‌ مه‌به‌ستی فێربوونی نووسین و خوێندنی زمانی کوردی چووبوونه‌ قوتابخانه‌ و له‌ پۆلی پێنجی سه‌ره‌تایی شه‌وا‌نه‌ ده‌یانخویند. من و میرزا دوو له‌و قوتابیان‌ه‌ بووین. مامۆستا کاغمان زۆر پێ‌زیان ده‌گرتین و هه‌ولیان ئه‌دا له‌گه‌لماندا فێری نووسین و خوێندنی زمانی کوردی بین. هه‌رچه‌ند به‌هۆی بلا‌وکراوه‌کانی حیزبه‌وه‌ هه‌ندێ‌ک کوردی فێر بوو بووین به‌لام ئه‌وه‌ زۆر که‌م بوو. ناوی دوو مامۆستام له‌بیر ما‌ون، مامۆستا عه‌بدوللا ئه‌ژده‌ر و مامۆستا عوسمان سه‌عید. مامۆستا کان هه‌ردووکیان ئه‌ندامی پارتي‌ دیموکراتی کوردستان بوون. ئی‌مه‌ پۆژانه‌ بێ‌کار بووین. ئه‌و بێ‌کارییه‌ پێ‌شوینی خراپی له‌سه‌رمان دانا‌وو. له‌به‌ر بی‌تاقه‌تی و بی‌وا‌زی هه‌ریه‌ک له‌ بیری مال و مندال و ژیا‌نی ولات له‌لایه‌ کیش پاشه‌پۆژی نادیار پۆژانه‌ ده‌چووینه‌ چا‌یخانه‌یه‌ک به‌ ناوی چا‌خانه‌ی جومعه‌ که‌ هه‌ندێ‌ک له‌ خه‌لکی سلیمانی ناویان نابوو چا‌خانه‌ی ئێ‌رانییه‌ کان. به‌شی زۆری هاو‌پێیان به‌ پۆژ له‌وێ کۆ‌ده‌بوونه‌وه‌. له‌لایه‌کی دیکه‌ش هاو‌پێیان کلاسیکی سیاسیان له‌

به داخه وه ناوه كه يه م له بير نه ماوه و هيچ سه رچاوه يه كه م شك نه برد كه پرسيارى بو بكه م و ناوه كه يه م بير يته وه. نه وه ندى من بزانم نه و هاوړپيه خزمى نيمه تى يه كانى سنه بوو. له شارى بوكان هاشم جه لالى دواى چهند مانگ هات، له جى خويدا پروونكردنه وه يه كم له سهر ناوبراو هه يه كه پيوسته باس بكرت. له نه غده سه عيد كوستانى. سه رجهم نه و هاوړپيانه ي كه ناوم هي ناوون يه كترمان ده ناسى، بو يه ناويانم له بير ماون.

چوونى دوكتور قاسملو بو كوموونى سوله يمانيه و دهركرنى له عيراق

نه دنامانى كومون به توندى له ژير چاوه ديرى نه حمده توفيق دابوون كه مه بادا په يوه ندى به دوكتور قاسملو و كه ريمى حيسامى بگرن. دوكتور قاسملو نه وكات له به غدا بوو. روژيك دوكتور به مه به ستى سه ردانى براده رانى كومونى سوله يمانيه، حيزبى شوعى ناگادار ده كا و ده چته سوله يمانيه و له هوتيلىك ده گيرسيته وه. نه حمده توفيق ناگادار ده بى و سوله يمان موعينى ده نيړته لاي. له وباره وه كه ريمى حيسامى له لاپه رى ۸۷ به رگى دووى بيره وه ريبه كانى دا ده نووسى: "به داخه وه نه وده م سوليمان كه وتبوه دواى نه حمده توفيق و له قسه ي ده رنه ده چوو" و سوله يمان ده س به قسان ده كا و توژيكش دژى ته كړه وى نه حمده توفيق ده دوى". نه وانه له وى قه راراده نين كه به يانى دوكتور قاسملو بچيته لاي براده ران كومون و قسه يان بو كا. روژى دوايى دوكتور به ته نيا ده چيته كومون. به پي لاپه رى ۸۸ ي به رگى دووى بيره وه ريبه كانى حيسامى، نه حمده توفيق نه دنامانى حيزبى لى هانده دا و ده لى: كاكه، براينه، نه و كه سه ي ئيوه ي توشى نه و روژه كرده، برا و دوست و خرمى ئيوه ي به گرتن داوه، نه وده تا له بن ده ستانه. جا ده لين چى و چى ليده كه ن خوتان ده زانن.

هينديك كه س له دوكتور راست ده بنه وه و قسه ي سووك و ناحه زى پنده لين. دوكتور ده يه وه ي وه ده ركه وى به لام پيشى پنده گرن و ده لين: ناهيلين پروى هه روا به هاسانى نه جاتيت نابى. له و هه لاوبگره دا دوو كه س له نه دنامانى حيزبى كمونيستى عيراق خو ده گه يه ننه خانووى كومون و به زورى خو به ده ركه ي داده كه ن و ده چنه ژوور. دوكتور نه جات ده دن و له گه ل خويانى ده بن. دوكتور قاسملو له لاي كه ريمى حيسامى گيرابوويه وه كه نه گه ر براده رانى حيزبى كمونيست نه بان بيگومان ده يانكوشت.

چهند مانگيك بوو دوكتور قاسملو و خيزانى گه رابوونه وه بو عيراق و كاريان ده كرد. له ژير چاوه ديږى دابوون و حه قى چوون بو كوردستانيان نه بوو. نه سرين قاسملو له لاپه رى ۲۷۴ كتيبى "نوروپاييه ك له ولاتى كورداندا له سهر هيرش بو سهر قاسملو له زمانى خويه وه ده نووسى: من له هوتيلىك گيرسامه وه، شه و دره نگان له گه ل هاوړپياني حيزب قه رارى ديدارم هه بوو. نه وان، به تاييه تى، له و په رى سنووره وه بو قسه كردن له گه ل من هات بوون. ريك له و كاته دا كه خوم ناماده كرده بوو له هوتيله كم وه ده ركه وم، دوستيكى كوردى عيراقى به په له خو به ژوره كه مدا كرد. به رانبر هوتيله كه، دوو پياو چاوه رپى منيان ده كرد، بو نه وه ي به خه نجه رم ليده ن. به و پييه، ديار

بوو که سیک خه یانه تی لیکردووم. هەر بۆیه ش، ئیمه له دهرکه ی پشتوه چووینه دهره وه و من چی دیکه نه گه پامه وه بۆ ئه وه ۆتیه. ئه م پروداوه بووه هۆی تیکچوونی پلانه کاغان. دۆزینه وه ی شوینیکی نوێ بۆ دیداره که مان. ماوه یه ک کاتی گرتین و ناچاریش بووین کات و ساتی کۆبوونه وه کاغان بگۆڕین. هەر بۆیه ش من هه ندی دره نگتر له کاتی دیاریکراو گه پامه وه...

ره شید ئه حمه دی هەر له و باره وه له لاپه ره ی ٦٣ ی کتییی "چه ند لاپه ره یه ک له ژیانم" دا ده نووسی: قاسملوو هات بۆ سلیمانی که من تا ئه وده م نه مده زانی له کوێ ده ژی و پله و پایه ی له حیزبدا چیه. دیار بوو به خیزانه وه له به غدا ده ژیا. کاتی هات بۆ سلیمانی قسه و قسه لۆک زۆر بوون. وا دهرکه وت ئه حمه د توفیق سه ردانی د. قاسملووی بۆ کۆمۆن پێ خوش نه بوو. ته نانه ت چه ند هاوڕییه ک قسه ی ناخۆشیان به د. قاسملوو گوتبوو. ئه و ئیواره یه که دوکتۆر هات بۆ کۆمۆن من له و کاته دا له گه ل کۆمه لێک له هاوڕیانی دیکه له فیرگه بووم و ده رسی کوردیمان ده خویند. کاتیک هاتینه وه هاوڕیانی وه زعه که یان بۆ گیراينه وه و گوتیان بریار دراوه کۆبوونه وه یه کی به رین پیکبیت بۆ هه موان و هه ردوو هاوڕیانی کاک دوکتۆر و کاک ئه حمه د به شدار ده بن و قسه مان بۆ ده که ن. هەر شه و پیمانگوترا بۆ به یانییه که ی که س نه چیته دهره وه و هه موو حازر بین. له گه وره ترین ژووری کۆمۆندا کۆبووینه وه. هەر چۆنیک بێ به پال په ستۆ دامه زراین. ده وره به ری په نجاه هه تا شه ست که س ئاماده ی ئه و کۆبوونه وه یه بووین. نه مران جیا به جیا هاتنه ژووری. دیار بوو به یه که وه نه هاتبوون و له وه ده چوو هەر یه ک له شوینیکه وه هاتن. له سه ره تاوه دوکتۆر قاسملوو قسه ی کرد و له قسه کانیدا ئه حمه د توفیقی به پیاویکی سه ره رۆ و ته کره و ناساند و گوتی ئه حمه د توفیق ئه و ماوه هیچ پرس و رایه کی نه کردوو و ته نیا وه کو خۆی هه ستاوه به ئه نجامی کاره کان و ناته وای زۆره له کاره کانیدا که به زانی حیزب ته و او بوون. ئه مه کورته ی قسه کانی بوو و بۆ به شی زۆری قسه کانی به لگه ی ده هی نایه وه. دوا یی ئه حمه د توفیق گوتی په حمان قاسملوو راست ناکات، ناوبراو به هۆیه که وه که جیگای گومانی حیزب بووه، هه لپه سی درداوه و نیردراوه بۆ ولایتیکی دهره وه بۆ ماوه یه ک تا کو بزاین ئه و گومانه ی له سه ری ته ی ده ره ویته وه یان نا. دیاره من وه کو که سی یه که می ئه و حیزبه مه سئولیه تم له ئه ستۆ بووه و به باشی ئه رکی خۆم ئه نجام داوه. ئه حمه د توفیق له درێژه ی قسه کانیدا گوتی قاسملوو توده یی یه، لیره ش دژ به پارتی دیموکراتی کوردستانه و هاوکاری حیزبی شیوعی عیراقی و حیزبی توده ی ئێران ده کات له به غداد، ئه وه ش بۆته هۆی نارازی بوونی براده رانی پارتی و شه خسی مه لا مسته فای بارزانی له حیزبی دیموکرات. من که سیکی وام وه ک حیزبی دیموکرات قبول نییه و به و شیوه بیرکردنه وه زانی گه وره به حیزبه که مان ده گه نیی. لیره دا کاک دوکتۆر زۆر نا په حه ت بوو و قسه که ی له ئه حمه د توفیق بری و گوتی ئه حمه د راست ناکات، ئه گه ر من هه لپه سی درداوم بۆچی راپۆرتی کار و چالاکیه کانی حیزبم بۆ هاتوو به دهره وه ی ولایت؟ ئه گه ر پێویست بێ ئه و ئه و راپۆرتانه تان پیشان ئه دهم. ئه حمه د گوتی فه رموو نیشانی بده! دوکتۆر له وه لامدا گوتی ئیستا پیم نییه، ئه گه ر لازم بوو ئاماد نیشانیان بدهم. هه روا له درێژه ی قسه کانیدا گوتی ئه گه ر گومانم له سه ر بووه چۆن بووه حیزب منی ناردوو

بۆ ولاتىكى سۆسالىستى كه دۆستى ئىمەن، بەلام ئەوان ئاگادار نەكراون لەو مەسەلەيە. ئەو كارە دوورە لە ئوسولى دىپلوماسى و خىانەتە بەو ولاتە. بەلام راستى ئەوئەيە كه من بۆ كارى دىپلوماسى لە دەرەوئەي ولات بووم و پەيوەندىم بە حىزبى تودەوئە بە ئاگادارى حىزب بوو و خوشم بە تودەيى نازانم، و دواى ماوئەيەك ھاتوومەوئە بەغدا. بە دواى قسەكانى دوكتۇردا دەنگەدەنگ زۆر بەرز بۆوئە لە ھەردوو لاوئە خەرىك بوو كۆبوونەوئەكە تىكچىت، بەلام ھەر چۆنىك بىت كەوتىنە نىوان و بىدەنگمان كردن. دواى كۆمەلىك باس و لىكۆلىنەوئە ئەحمەد توفىق پىشنيارى كرد كە لىژنەيەكى لىكۆلىنەوئە ديارى بكرىت بۆ راستى و دروستى قسەكانى ھەردوو لا و بۆ لىكۆلىنەوئە لە راپوردووى كارەكان لەرېگەي ئارشىقەوئە. دوكتۇرىش ئەوئەي پى زىاد كرد بە سەردان و پرسىار لە سەركردايەتى حىزبى شيوعى عىراقى و حىزبى تودەيى ئىران لەسەر كەسايەتتى ھەر دوو لا. ئەحمەد توفىقىش ئەوئەي دوبارە پىي زىاد كرد كە سەردانى پارتى ديموكراتى كوردستان و تايبەت شەخسى مەلا مستەفا بارزانى. لەسەر ئەو ئەساسە لىژنەيەك ديارى كرا كە برىتى بوو لەم كەسانە: لەلايەن ئەحمەد توفىقەوئە، سلىمان موئىنى و كەمال ئەحمەد، واتە قاسمى سولتانى. لەلايەن دوكتۇر قاسملو، يوسف رىزوانى و عەبدوللا عىزەتپور. منىش بە تىكرائى دەنگى ھاورپىيان لەلايەن ئەندامانى تەشكىلاتەوئە ھەلبۇزىردام. ئەم پىنج كەسە وەك لىژنەيەكى لىكۆلىنەوئە ديارىكران.

رەشىد ئەحمەدى لە درىژە دا لە لاپەرەي 60 دا دەنووسى: دواى ديارىكرانى لىژنەكە ھەتتوئەيەكى پىچوو ھەتا ئامادەكارىمان بۆ كرا و چووین بۆ بەغدا. وەك لەبىرم بىت كاك يوسف رىزوانى و كاك عەبدوللا عىزەتپور لە بەغدا بوون، تەنبا كاك كەمال ئەحمەد و كاك سوليمان موئىنى و من لە سلىمانىيەوئە رۆشىتىن و شەو چووینە ھوتىل رشىد كبرى. دروست نازانم سەعات چەندەي شەو بوو كە خانى قاسملو زەنگى لىدا و داواى منى كردبوو. دواى سلاو و ئەحوالپرسى گوتى چەند رۆژىكە لە موخابەرەتى عىراقىيەوئە ئاگاداركرائىن كە لە عىراق بېرۆين و سبەينى دوايىن رۆژى مۆلەتھانە و دەبى لە عىراق دەرچىن. ديارە ئەمە دەستىكى لەپشتەوئە ھەيە و ئىوئەش وەك لىژنەي لىكۆلىنەوئە ھاتوون بۆ بەغدا. ئەگەر تواناتان ھەيە لانىكەم تا ئاكامى لىكۆلىنەوئە و سەفەرەكەي ئىوئە كارىكى وا بكەن كە ئىجازەمان بەدن ئىمە لە عىراق بىئىنەوئە. دواى تەلەفۇنەكە منىش بە ھاورپىيانم گوت كە خانى دوكتۇر ئاوا دەلىت. كاك كەمال ئەحمەد گوتى بەيانى لەگەل كاك ئەحمەد قسە دەكەين. بەيانى ئەحمەد توفىق ھات بۆلامان و قسەي تەلەفۇنەكەي خانى دوكتۇرمان بۆ باس كرد و لە وەلامدا گوتى ئىمە دەسەلاتى موخابەرەتھان نىيە.

ھەر لە پەيوەندى لە گەل ئەو باسەدا كەرىمى حىسامى لە لاپەرەي ۸۹ بەرگى دووھەمى بىرەوئەريەكانىدا دەنووسى: دواى گەپانەوئەي سەردانى دوكتۇر قاسملو لە كۆمۆنى سلىمانى كۆمىتەيەك لە پىنج كەس پىكدىن كە بچنە بەغدا لەگەل من و كاك رەحمان قسە بكەن. ئەندامانى كۆمىتە برىتى بوون، لە سوليمان موئىنى، ئەحمەد توفىق، عەولائى عىزەتپور، يوسفى رىزوانى و رەشىد خانى كىوئەرو، ئەوانە ھاتنە لاى من بەلام ئەحمەد توفىق يان لەگەل نەبوو. گوتيان كۆمىتەيەكمان پىكھىناوئە كە لەم ناكۆكىيە بكوئىنەوئە. گوتم ئەگەر دەسەلاتى ئەوئەتان ھەيە تاوانبار

سزا بدهن، ئەحمەد تۆفېق پېش ئامادە دەكەن لە كۆبوونەوه دا دانېشى كە ئامادەم لەسەر ئەساسى ئەو ناملەيه كە بۆ غەنى بلورىيانم نووسيوە هاوكارىتان بكەم.

رەشىد ئەحمەدى لە لاپەرەى ٦٧ كىتەيه كەى دا بووچوونى كەرىمى حېسامى رەد دەكاتهوه و دەنووسى: دەمهوى دوو خال پوون بكەمهوه. خالى يەكەم، كاك كەرىم ناوى ئەحمەد تۆفېق وهكو يەكېك لە لیژنه كە ناودهینى كە لەراستیدا كاك ئەحمەد يەكېك لەو كەسانە بوو كە لیژنه كە لیكوڵینهوهى لەسەر بكات نەك ئەندامى لیژنه كە. دوبارەى دەكەمهوه ئەو كەسەى كە لای كاك كەرىم لەقەلەم كەوتوو بە جیگەى ئەحمەد تۆفېق، كەمال ئەحمەد بووه. خالى دووهم ئەوهيه كە من ئەو كاتە ئاگام لە كاك كەرىم نەبووه ئاخۆ لە كوێيه و نەشم دەناسى و ئەو لیژنەيهش تەنیا لیكوڵینهوهى لەسەر قسەى دوكتۆر قاسملوو و ئەحمەد تۆفېق بووه نەك لەسەر كاك كەرىم. منیش لەگەل ئەو هاوپیانهى كە ئەو ناویان دەهینى نەچوومه مالى كاك كەرىم و لەو سەفەرەدا كاك كەرىم هەر نەدیوه. ئەگەر كاسانیكیش چووبن ئەوا من نازانم و ئاگام لییان نییه.

جیا لە كېشەى خۆبهخۆى ئەندامانى حیزب لە كۆمۆنى سولیمانییه دا، رژیمنى ئێران هەولێ دا لە ئەندامانى گیراوى حیزب، وهك سیخوړى كەلک و وهگرځی. يەك لەوان هاشم جەلالی بوو كە لە پەيوەندى لەگەل سمایلى قاسملوو دا گیرا و زۆر ئازار درا بوو. رەشىد ئەحمەدى لە لاپەرەى ٧٠ بېرهوهرییه كانی دا دەنووسى كە بە بەلینی هاوكارى ناردرا بۆ كۆمۆنى سولهیمانییه و لەوى ئیعترافى كرد كە رژیمنى ئێران بۆ سیخوړى ناردوه.

نەسرین قاسملوو لە لاپەرەى ٢٧٤ كىتەى "ئوروپاییهك لە ولاتی كورداندا" لەسەر دەرکردنى خۆیان لە زمانى دوكتۆر قاسملوو دەنووسى: پارێزگار بۆ سبهى كاتژمێرى ١٠ى بەیانی لە هەردووكمانى گیراوه تەوه: دەیناسم، پیاویكى باشه. دواجار، دەیتوانین لیڤه برۆین.

پارێزگار پیاویكى میهرەبان و روو خوش بوو (هەلبەتە بۆ لیئا زیاتر لە رادهى پێویست) خۆلكى كردن دانیشتن و ئەمرى كرد قاوهیان بۆ بێتن. لەگەل عەبدولپەرەحمان باسى كەم بایهخ و بابەتى رۆژانهى دەكرد و هاوكات، وهكوو نەریتیكى باوى ئەم ولاتانه، لە پەستا دهیگوت: "بە خێر بێن" و عەبدولپەرەحمانیش هەر جاره بە هەمان فۆرمولى رەچاوکردنى ئەدەب، سیاسى دەكرد. تا ئەوكاتەى كە كاتى هۆكارى بانگهێشتنه كەى گهیشتن (لیئا بە عەرەبى قسەى نەدەكرد، بەلام بە گشتى لە ناوهرۆكى باسه كەیان تێدهگەیشتن).

لە راستیدا بەرێز پارێزگار، بە داخ بوو لەوهى كە ناچاره پێیان رابگهیهنیت كە ماوهى مانەهویان لە عێراق بە سەرچوووه و ئەوان دەبێ لە ماوهى ٤٨ كاتژمێردا، ئەو ولاته بەجیپێلن و لەو پووهوه كە هۆكارى بریاره كەیان پێرانه گەياندوو، ناتوانیت هیچ روونکردنهوهیهكى زیاتر بدات. بە روونى دیار بوو كە درۆ دەكات و هەر بۆیهش پرسیار كردن لەو، چ سوودیكى دەبوو؟ سەرەرای ئەوهش، ئەوان بە هینانه ئارای وردەكاریه كانی سەفەرەکیان، توانیان بۆ يەك رۆژى دیکهش ئیزنى مانەوه وەرگیرن، هەر كە گەیشتنه مالهوه، لیئا لە خوشحالى ئەوهى كە سێ رۆژى دیکه لە پراگ دەبوو، شایى لە دليدا دهگهرا...

دواى گهڕانهوهى ئەوانه بۆ چهكوسلواكى بە زەحمەت خانوویهكى ٣ ژووریان پەیدا كرد. پاشا داگیرکردنى چهكوسلواكى لە سالى ١٩٦٨ دكتۆر قاسملوو لە گوتنهوهى وانە لە قوتابخانهى بالای

موتالا ئابوورییه کان (EHEE) بهردهوام بوو. لئنا له لاپه‌ره‌ی ۲۷۷ کتیبه‌که‌ی دا ده‌نووسی: عه‌بدولپه‌حمان ده‌ستی کرد به وانه‌گوتنه‌وه له قوتابخانه‌ی بالای موتاله ئابوورییه‌کان (EHEE) و زۆری نه‌خایاند که ده‌ستی کرد به نووسینی پروانامه‌که‌ی خۆی و بۆ وه‌گیرانی وه‌کوو (به‌ربزاری زانست) پاش وه‌گیرانی وه‌کوو به‌ربزار، ده‌ستی کرد به نووسینه‌وه‌ی پروانامه‌ی دوکتورای ده‌وله‌تییه‌که‌ی و داکۆکی لیکرد. دواتر، ده‌ستیکێ پێدا هێنایه‌وه و وه‌کوو کتیبیک چاپی کرد. هاوکاتیش وتارگه‌لیکی بۆ پڕۆژنامه ده‌نووسی و هه‌روه‌ها بۆلته‌نی "کوردستان" ی بلّاو ده‌کرده‌وه (هه‌مان بۆلته‌ن که لئنا له ئێران له بلاوکردنه‌وه‌یدا هاوکاری کردبوو).

چه‌ند مانگیک پاش گه‌پاونه‌وه‌یان بۆ پراگ، لێناش له زانکۆی شارل (Charles) له کۆلیژی فه‌لسه‌فه ده‌ستی کرده‌وه به‌ خوێندن. پاش کۆتایی پێهێنایی، قوتابخانه‌ی بالای موتالا ئابوورییه‌کان که پێویستیان به‌ مامۆستای زمانی ئینگلیسی هه‌بوو، پۆستی ئاسیستانی به‌ لئنا دا. پاش دوو ساڵ، پله‌ی لئنا بوو به‌ یاریده‌ده‌ری مامۆستای زانکۆ ده‌ربزره‌وه. هیچ کاتیکێ ئازادی بۆ نه‌ما‌بووه. له لایه‌که‌وه وانه‌ی ده‌گوتنه‌وه، به‌ کاروباری ناو مالّ پاده‌گه‌یشته و له‌ خوێندندا یارمه‌تی کچه‌کانیشی ده‌دا و له‌ لایه‌کی دیکه‌شه‌وه، به‌ کاروباری کورده‌کان و یارمه‌تیدانی هاوسه‌ره‌که‌ی له‌و بواره‌دا پاده‌گه‌یی، ئەم کاره‌شی، هه‌موو کاته ئازاده‌کان، پشووی کۆتایی هه‌توو و پڕۆژانی پشووی فره‌یمی لئ داگیر ده‌کرد.

گوێزته‌وه‌ی کۆموونی سوله‌یمانی

به‌رپۆه‌به‌رانی کۆمۆن له‌ وه‌رزى هاوین دا، چه‌ند خانووی کرپکاري چیمه‌نتۆی سه‌رچنار که چول ببوو، وه‌گرت و ئەندامانی کۆموون، سه‌لت و خیزاندار، تیکرا گوێزتیانه‌وه بۆ ئەوه‌ی. به‌لام زۆری به‌ سه‌ر دا تینه‌په‌ری، په‌یوه‌ندی پارتی و حیزبی شیوعی به‌ره‌و خراپ بوون چوو و هیندیک له ئەندامانی حیزب به‌ لای شیوعی دا‌که‌وتن و هه‌روه‌ها به‌ هۆی ئالوگۆر له‌ سیاسه‌تی عه‌بدولکه‌ریم قاسم که به‌ لای شوپنیزی عه‌ره‌ب دا‌که‌وت بوو، پشتیوانی له ئەندامانی حیزبی دیموکرات له‌ کزی دا و بریار درا که مافی په‌نا‌به‌ریان لئ بستیندریته‌وه و بۆ شاره‌ عه‌زه‌به‌کان بگوێزرینه‌وه. ئەو بریاره، به‌رپۆه‌به‌ری حیزبی ناره‌حه‌ت کرد و ئەحمه‌د توفیق گله‌یی و گازه‌نده‌ی له ئەندامان گرت که بۆ په‌یوه‌ندی به‌هێز له‌ گه‌لّ شیوعیه‌کان ده‌گرن. مه‌لا ره‌حیم وردی کادری به‌وه‌جی حیزب له‌ شاری بانه به‌ توندی به‌رپه‌رچی قسه‌کانی ئەحمه‌د توفیقی داوه و ئەوی به‌ خه‌تابار زانی. هه‌ر به‌ دوا‌ی ئەو دلتیشی دا، مه‌لا ره‌حیم وردی خۆی ته‌حویل داوه (ناوبراو دواتر گه‌راوه بۆ مه‌یدانی خه‌بات و له‌ پیناوی ئازادی بۆ ولات دا‌گیا‌نی له‌ ده‌ست دا).

ره‌شید ئەحمه‌دی له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۵ کتیبه‌که‌ی دا هۆکاری تیکچوونی کۆمۆن باس ده‌کا و ده‌نووسی: زۆری پینه‌چوو کۆمۆن ئاشبه‌تالی کرد. چه‌ند هۆکار بوونه‌ هۆی ئەو ئاشبه‌تاله. یه‌که‌م هۆی بنه‌ره‌تی سه‌ره‌تای تیکچوون و پاشگه‌زبوونه‌وه‌ی حکومه‌تی قاسم له‌ بنه‌دی ۲ ده‌ستوری عێراق بوو که بریتی بوو له‌وه‌ی که کورد و عه‌ره‌ب هاوبه‌شن له‌ عێراقدا. ئەوه‌ بوو به‌ هۆی به‌هینده‌گرتن و

ئەندامانى حېزب لە ئىوخۆدا پىك دەهات، خىرا سنوورىيان دەبهزاند و لە كوردستانى باشوور جىگير دەبوون.

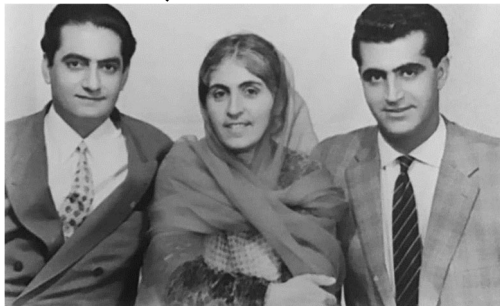
بە گشتى لە پەراوێزى شۆرشى عەبدولكەریم قاسم دا، هېوايه كى گەوره بۆ ئەندام و لایەنگرانی حېزب پىكهات كه ئەو گۆرانكارىيه، كارىگەرى باشى لەسەر جولانەوهى كورد لە رۆژەهلاتى كوردستان هەبێ.

ئەندامانى حېزب نەتەنیا لە باشوورى كوردستان بەلكوو لە ئازەربايجانى شوورەویش بەو وەزە دڵگەرم بوون و پەيوەندى شوورەوهى و دەولەتى عىراق و دۆستايەتى كورد و عەرەب كارىگەرى خستە سەر هەلسوكەوتى دەولەتى شوورەوى سەبارەت بە كوردەكانى نىشتەجىبى ئەوێ. دوكتور ئاسۆ لە لاپەرەى ۳۷۶ ی بىرەوهرييهكانى دا دەنووسى كه لە سالەكانى دواى ۱۳۳۷ لەسەر داواى رەحیمی قازى، ئەو و عەلى گەلاوێژ و عەولای رەزىمئارا مامۆستای كوردى كرماشان، بوونە دەستەى نووسەرانی رۆژنامەى كوردستان. ناوبراو دەنووسى ئەوكارە بۆيە كرا كه پوولێ ئەو لاپەرەيهى رۆژنامەى كوردستان كه ۶۰۰ تا ۷۰۰ روبل بوو نەكهوێتە دەست غولام يەحيا و بىخوا...

ئەوجار دوكتور ئاسۆ لە لاپەرەى ۴۰۹ باسى ئەوه دەكا كه هەر لە سەرۆبهندى تىكچوونى نيوان حكومەتى قاسم و مەلامستەفا، دوكتور قاسملو لە باكۆ چۆتە مالهەكى و داواى لىكردوو كه بگريتهوه بۆ كوردستان و لەوى خزمەت بكا بەلام ئەو قبوولێ نەكردوو.

لەگەڵ ئەو ئالووگۆرانه لە سالى ۱۳۳۸ مامۆستا هەزار بۆ چارەسەرى نەخۆشەى سىيەكانى چوو بۆ باكۆ. لە لایەن كاربه دەستانى حىزبى كمونىستى ئازەربايجان و شاعيران و نووسەران پيشوازيكى شايانى لىكرا و چەند رۆژ لە هۆتيليكى گەورەى ئەو شارە مياندارى لىكرا. دوايه چوو بۆ مەسكەو و ماوى ۶ مانگ لە هۆتيليكى نىزىك شارى مەسكۆ لەژىر چاوهديرى دوكتورانى بە ئەزمون دا، چارەسەر كرا.

هەر لە سالى ۱۹۵۸، عەلى قازى كه لە بالۆيزخانەى ئالمان كارى دەكرد، توشى پىكانى ئوتۆمبيل

كۆرى پەش-مينا خانم-رەحيم سەيفى قازى

بوو پزىمى شا لە تاران ئىزنى بە مينا خانمى داىكى دا كه بچيێ بۆ ئەلمانیا و سەردانى بكات. حاميدى گەوهەرى لە زمانى سوهەيل خانمى قازى، كچى پيشەوا دەنووسى كه لەوى رۆسەكان بە نهیى مينا خانمیان بانگهيشتى مۆسكۆ كردوه و لەوى لەلایەن دەولەتى سۆسیالیستى يەكیهتى سۆڤیەت، پلەى "داىكى كورد"یان پى بەخشى و ميداليان دايه.

بە گوێرەى نووسىنى حاميد گەوهەرى هەر لەو سالەدا شاى ئىران چوو بۆ فەرەنسا و لە پارىس چاوى بە عەلى قازى كهوت. شا دڵگرانى خۆى سەبارەت بە گەرانەوهى سەرۆك بارزانى بۆ عىراق پىراگەياندوه و ئەویش بۆ ئارام راگرتنى كوردەكانى رۆژەهلاتى كوردستان دوو پيشنیاى ئاراستەى

شا کرد و لهو بارهیهوه کورپی رهش ده‌لێت: سالی ۱۹۵۸ کاتیگ مه‌لا مسته‌فای نهمر گه‌راپه‌وه بو عێراق، ده‌وله‌تی ئێران زۆر له‌وه ده‌ترسا که گه‌رانه‌وه‌ی مه‌لا مسته‌فا بو کوردستان نه‌کا بیته‌هۆکاری سه‌ره‌له‌دانی کورد له‌پۆژه‌ه‌لاتی کوردستان. له‌به‌ر ئه‌وه‌ شای ئێران داوای چاوپێکه‌وتنی له‌گه‌ڵ من کرد. سه‌فاره‌تی ئێران بو ئهم مه‌به‌سته‌ منی برد بو پارێس. له‌وێ شای ئێران په‌رۆشی خۆی به‌رامبه‌ر به‌ گه‌رانه‌وه‌ی سه‌رۆک مسته‌فا بارزانی ده‌رپری. له‌ منی پرسی: "ئیمه‌ چ بکه‌ین بو کورد؟" گوتم ئه‌گه‌ر ئێزن بده‌ن کورده‌کان به‌ زمانی خۆیان بخوین و پۆژنامه‌ و راډیۆیان به‌ زمانی خۆیان هه‌بێ، ده‌بیته‌ هۆی دلخۆشی کوردانی پۆژه‌ه‌لات. شا "جیهانگیر ته‌فه‌زولی" سه‌فیری سه‌یاری ئێرانی مه‌مور کرد بو به‌ ئه‌نجام گه‌یاندنی ئه‌و پێشنیازانه‌، هاوکاریی من بکات. من جیهانگیر ته‌فه‌زولی به‌ دوکتۆر کامه‌ران به‌درخان ناساند. دیاره‌ دوکتۆر به‌درخانیش هه‌مان داواکانی منی هه‌بوو. یه‌که‌م هه‌نگاو له‌و پێگایه‌دا چاپکردنی پۆژنامه‌ی کوردستان بوو له‌ مانگی مای ۱۹۵۹ له‌ تاران و ده‌ست پیکردنی راډیۆی کوردی تاران بوو له‌و ساڵه‌دا.

له‌ لایه‌کی دیکه‌ هه‌رچه‌ند به‌ جێگیربوونی ریژیمی قاسم و پێکهاتنی ده‌سته‌لاتی کوردی له‌ عێراق، پشت و په‌نایه‌ک بو ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات له‌ کوردستانی باشوور په‌یدا ببوو، به‌لام په‌روازه‌ بوون و جێگیربوونی کادره‌ تیکۆشه‌ره‌کانی حیزب له‌و مه‌له‌نده‌، بوو به‌ هۆی ئه‌وه‌ که‌ کار و تیکۆشان له‌ نیوخۆی ولات دا له‌ کزی بدا. نه‌هینی‌کاری که‌ بو کار و تیکۆشان له‌وکات دا پێوستیکی سه‌ره‌کی بوو، که‌م بیته‌وه‌ و رێکخراوه‌کانی حیزب ئاشکرا بن. بیکاری و دوور بوونی ئه‌ندامانی حیزب له‌ مه‌یدانی تیکۆشان و خۆ به‌سته‌وه‌ به‌ رێکخراوه‌کانی کوردستانی باشوور و شوین دانان و کارکردنی ئه‌وان له‌ سه‌ر ئه‌ندامانی حیزب، ورده‌ورده‌ بوو به‌ هۆی ئه‌وه‌ که‌ هه‌ست به‌ به‌رپرسایه‌تی به‌ رۆژه‌ه‌لاتی کوردستان له‌ که‌می بدا و ئه‌ندامان لیکتر دردۆنگ بن و کیشه‌ و ناکوکی و زۆر دیارده‌ی چه‌وتی دیکه‌، له‌ ئێو ئه‌ندامانی حیزب دا په‌یدا بێ.

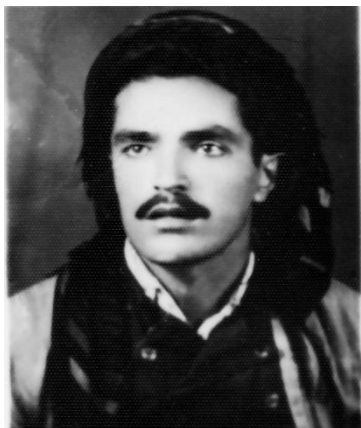
له‌وکاته‌دا په‌یوه‌ندی بارزانی و عه‌بدولکه‌ریم قاسم به‌هیز و کاتیگ سه‌ره‌هنگ شواف له‌ موسڵ به‌ دژی عه‌بدولکه‌ریم قاسم کوذه‌تای کرد، مه‌لا مسته‌فا تیکی‌شکاند و هه‌روه‌ها شیخ ره‌شید و ئاغایانی پشده‌ر که‌ دژی دابه‌شکردنی زه‌ویوزار بوون، له‌ ولات ده‌ر کران و په‌نایان بو ئێران برد. دۆستایه‌تی مه‌لا مسته‌فا و عه‌بدولکه‌ریم قاسم زۆری نه‌خایاند و شه‌ر له‌ بارزان ده‌ستی پیکرد. عه‌بدولسه‌لام عارف له‌ یارانی نیزیکی عه‌بدولکه‌ریم قاسم کوذه‌تای کرد و قاسم کوژرا. عارف ماوه‌یه‌کی زۆر به‌ پشتیوانی هیژه‌کانی میسر و سووری به‌ دژی کوردان به‌ شه‌ره‌ات به‌لام نه‌یتوانی به‌ ته‌واوی به‌ سه‌ر کوردستان زāl بێ. تا له‌ هیلیکۆپتێر به‌ربۆوه‌ و تیداچوو. به‌ جیگای ئه‌و عه‌بدولره‌حمان عارف هات. ئه‌ویش ماوه‌یه‌ک شه‌پی کوردانی کرد تا دوايه‌ له‌ گه‌ڵ کورد په‌یمانی ئاشتی به‌ست.

کوشتنی ئه‌سه‌د خودایار

له‌ گه‌ڵ ئه‌و ناکوکیانه‌ی که‌ له‌ نیوان ئه‌حمده‌ توفیق له‌ لایه‌ک و دوکتور قاسملوو و که‌ریمی حیسامی له‌ لایه‌کی دیکه‌ په‌یدا ببوو، هه‌ر که‌س که‌ په‌یوه‌ندی به‌ ئه‌وانه‌وه‌ گرتبا ده‌که‌وته‌ به‌ر

غەزەبى ئەحمەد تۆفېق. لەوبارەووە كەرىمى حىسامى لە لاپەرەى ۸۷ بەرگى دووى بېرەوهرىيەكانى دا، ئاماژە بە كوژرانى ئەسەدى خودايار دەكا كە فېداى ئەو سىياسەتە چەوتە بوو. بە پىي ئەو سەرچاوەيە، ئەسەد دواى ۳ سالى حەبس لە زىندانى ئازاد بوو. ئەو بە ئىزنى ساواک، بۆ كاسى ھاتووچوى عىراقى دەکرد و ھەر جار كە بۆ ئىزن ھەرگرتن دەچوو ساواک، غەنى بلورىيان و كەرىمى حىسامى كە ئەوكات ھىشتا بۆ باشوور ھەلنەھات بوو، ئاگادار دەکردو. لە ھەلای سالى ۱۳۳۸، ئەسەدى خودايارىش رايكردە كوردستانى باشوور بەلام نەچوو كۆمۆنى سوليمانى و لە قەلادزى دەماو و جارجار دەچوو بەغدا و پەيوەندى بە دوكتور قاسملو و كەرىمى حىسامى دەگرت. لە يەكێك لەو سەفەرە دا لە گەرانەووە بۆ كوردستان، ئەحمەد تۆفېق لە گەل چەند كەسى دىكە و ھەدواى دەكەون و دەيكوژن.

بە پىي ئەو لاپەرە و ئەو سەرچاوەيە، كەرىمى حىسامى دەنووسى: ھەك بۆو ھەو ھەريك بوون كە قاسمى سولتانيانىش بكوژن، بەلام ھەك دەيانگوت مام جەلال لە فرىاي ھات بوو نەجاتى دابوو.

ئەسەد خودايار

جەليل گادانى لە لاپەرەى ۱۲۴ى ۵۰ سالى خەبات لە سەر كوشتنى ئەسەدى خودايار بە دەستى ئەحمەد تۆفېق لە سالى ۱۳۳۹ دەنووسى: تووشى رەشپىنيەكى سەير دەبى و لەم پىناو ۱۵ لە سالى ۳۹ دا بۆ لىكۆلنەو و زانىارى پىويست فەرمانى كوشتنى يەكێك لە باشترى ھاورپىيانى حىزب، كا ئەسەد خودايارى ھەركرد كە لە رىگەى قەلادزى - سوونى دەيكوژن.

عەبدولاي ھەسەنزادە لە لاپەرەى ۹۴ كتيبي حەقيقەتى ميژوو، لە ولامى پرسىارى بيژەنى ساعدى، لەسەر كوشتنى ئەسەدى خودايار دا، دەلى: ئەسەدى خودايارىش روون

بوو، كە ئەحمەد تۆفېق كوشتوويەتى، بە غەدرىش كوشتى، ئەسەدى خودايارى لە زىندان بوو، لە زىندان كە قسەى لە گەل دەكەن، قەولى ھاوكارى دەدا، بۆ ئەو ھى ئازاد بكرى. بەلام پاش ئازاد بوونى كە دىتە عىراق، راست دەچىتە لاي حىزب، لاي ئەحمەد تۆفېق، دەلى ئەمن بەو شىوھى ئازاد كراوم، بۆ ئەو ھى نەگىریمەو و خيانەتیش نەكەم، ھەلاتووم و ھاتوومەتە ئىرە، ئىدى كەس باوهرم پى نەكا، كەس وەكوو حىزبىيەك پەيوەندىم پىوہنەگرى، وەكوو ھەلاتوويەك لەم ولاتە دەژىم. لەسەر ئەو ھىش كوشتيان، بە باوهرى من ناحەق بوو، ديارە داستانەكەى درىژترە.

غەنى بلورىيان لە لاپەرەى ۱۸۵ كتيبي "ئالەكۆك" دا لەسەر كار و تىكۆشان و لەناوچوونى ئەسەدى خودايار بە دەست ئەحمەد تۆفېق بە درىژە دەنووسى:

زۆر جار باسى "ئەسەد" كراو، بە داخوہ دەرفەتتىكى لەبەر بۆ من ھەلنەكەوت كە ئاماژە بە چارەنووسى ئەو كاديرە وريا و تىكۆشەرە لىھاتووہ حىزبى ديموكرات بكەم. لىرەدا بە پىويستى

دهزانم بۆ روون بوونهوهی ئهوه که سانهی "ئهسهعهده" باش نانس و له تیکۆشانی ئاگادار نین، چهنده دیریک بنووسم. ئهسهعهدهی خودایاری خه لکی "بیجار" بوو. کاتی دامهزرانی کۆماری کورد له مههاباد ناوبراو ده رهجهدار روکنی ۲ی ئه رتهشی ئێران بوو له سه قز، به لام به هو ی ههستی پتهوی کوردایهتی خۆی پێرانهگیرا و به چه کهوه له ئه رتهش رایکرد و پال ی به کۆماری کوردهوه دا و له کۆماری کورد دا کرا به ئه فسه ر و له سو پای نه ته وه یی دا خزمه تی ده کرد.

پاش رووخانی کۆمار، ناوبراو ده ربازی کوردستانی باشووری کوردستان واته کوردستانی ژێردهستی عێراق بوو. سالی ۱۳۲۸-۱۹۴۹ به نه پنی گه رایه وه بۆ مه هاباد و له مالی "فاقی چاوشینی" پۆلیس گرتی. ناوبراو وه ک گشت تیکۆشه رانی سه رده می کۆمار وه به ر به خشی نی گشتی که وت و له زیندان ئازاد کرا، به لام پاش ماوه یه ک هاته وه ریزی خه بات له حیزبی دیموکراتدا.

ئه سهعه ده تیکۆشه ریکی نه ترس وچالاک و مرو فیک ی پاک و لیها توو بوو. دوا ی کودیتای شا و زاهیدی دژی دوکتور "مصدق" له ۲۸ی گه لاوێژ ۱۳۳۲-۱۹۵۳ دا، ناوبراو چووه کوردستانی بندهستی عێراق و پاش ماوه یه ک که من چوومه ئه وه هه ری مه، له گه ل من و حه مه ده مینی راتبی به یه کجاری گه رایه وه بۆ ناوچه ی "مه نگوران" و خۆی به "قادر شه ریف" ناساند و تیکۆشانی حیزبی ده ست پیکرده وه.

له سالی ۱۳۳۴-۱۹۵۵ که من له شاری سنه گیرام و پاشان بر دیانم بۆ زیندانی سه ربازخانه ی مه هاباد، ئه سهعه ده حه مه ده مینی راتبی شیان له ده ره وه ی شاری مه هاباد گرتوو و پاش ئه وه ی منیان بۆ دادگای دووه مه ره وانه ی "ته ورێژ" کرد، ئه وانیشیان به که فیل ئازاد کرد. له سالی ۱۳۳۵- ۱۹۵۶ سه ر له نو ی ئه سهعه ده حه مه ده مین گیرانه وه و ره وانه ی زیندانی "قزل قلعه" ی تاران کران و پاش ماوه یه ک دادگا ئازادی کردن. له تاران "ساواک" داوا ی له ئه سهعه ده کردوو که هاوکاریان له گه ل بکات، به لام ناوبراو ئیزنی وه رگرتوو ماوه یه ک بیر له و پیشنیاره بکاته وه. به مچۆره، ئه وه له تارانه وه ده گه ریته وه بۆ مه هاباد و ده چیته ناوچه ی "مه نگوران" و چاوی به "قادر شه ریف" و "ئه حمه ده توفیق" ده که و ی. ئه سهعه ده که گیرا ئه ندامی کۆمیته ی "بلباس" بوو. بۆ ئه وه ی سه ر له نو ی بگه ریته وه سه ر به رپرسایه تی خۆی ده بوا یه بچیته لای "قادر شه ریف" که لیپرساوی کۆمیته ی بلباس بوو و له گوندی "سیسێر" ده مایه وه.

ئه حمه ده توفیقیش که ئه وکاته به رپرسی یه که می حیزبی دیموکرات بوو، به رله وه ی بچیته باشووری کوردستان له و مه له بنده ده مایه وه. ئه سهعه ده له تو یی قسه کانیدا پیشنیاری "ساواک" بۆ "ئه حمه ده" ده گیریته وه و ده لێ: "ساواک پاش ئازاد بوونم له زیندانی "قزل قلعه" ی تاران داوا ی هاوکاری لیکردوم و من بۆ ئه وه ی دژی خۆم هانیان نه ده م، گوتمه ئیزم بدن ماوه یه ک فکر له پیشنیاره که تان بکه مه وه، به لام ئیستا که گه راومه ته وه ئیره، باکم له "ساواک" نیه و ئیتر ناگه ری مه وه بۆ مه هاباد، ئه حمه ده له ولامی ئه سهعه ده دا ده لێ: -"ئه وه هه لیکی باشه که ئیمه وه ک حیزبی دیموکرات بتوانین که سیک له ناو "ساواک" دا جیگیر بکه ی و بتوانین ئاگاداری کرده وه کانیا ن بین

و بۆ پاراستنی حیزب له و هه له سوود بهرین. به رای من تۆ ده بێ وهک مه مهوری حیزبی دیموکرات بچیهوه بۆ مه هاباد و ئه گهر "ساواک" دیسان داوای هاوکاری لیکردی قه بوولی بکه ی.

ئه سه هد دژی ئه و بۆ چوونه ی ئه حمهد راده وه ستی، به لام "قادر شهریف" لای بۆ چوونی ئه حمهد ده گرتی و ده لێ: "ئه سه هد تۆ مرو فیککی به ئیمانی و باوه ری پته وت به حیزبه و له روکنی ۲۱ ئه رته شی ئیرانی ش کارت کردوه و گونجاوی ئه و کاره ی و ده بێ قه بوولی بکه ی. ئه وه ئه رکی تۆیه و پیوسته به قازانجی حیزب ئه نجامی بده ی." ئه سه هد له و لام دا ده لێ: "خه لکی مه هاباد و شوینه کانی تر من به نیشتمان پهروه ر و تیکۆشه ر ده ناسن و ریزم ده گرن، به لام ئه و کاره ده بیته هوی پرینگانه وه ی خه لک له من و وه به ر "له عنه ت" تیان ده که وم".

به کورتی ئه حمهد و هاشم به تۆبزی به سه ریدا ده برن و ئه حمهد پێی ده لێ: "بۆ ئه وه ی ساواک وه رتگرتی، ئیمه به ناوی حیزب له مه هاباد له قاو ده ده یین که ئه سه هد جیگای باوه ری حیزب نیه." به مجۆره ئه سه هد به فه رمانی حیزب خو ده ساواک ده خزینی و گه لیککی کاری به نرخ بۆ حیزب ئه نجام ده دا.

من که له زیندان گه رامه وه بۆ مه هاباد، ئه سه هد به سه رهاته که ی بۆ گێرامه وه و منیش چۆنیه تیه که م له "قادر شهریف" پرس ی و ئه و گوتی: "به لێ ئه سه هد راستی کوتوو و ئه و له سه ر بریاری ئیمه ملی بۆ ئه و کاره راکیشاوه و تۆش ده بی ئاگات لێ بێ و دوری لینه که ی و نه هیلی ناره حه ت بێ. چونکه ئه گهر تۆ پشتی تیه که ی، له وانه یه پاشگه ز بیته وه و ته نانه ت کارێک بداته ده ستی خو ی و زیانی پێ بگات". به و پێیه من ئاگام له ئه سه هد بوو و ئه ویش به مه دلێ خو ش بوو، که من دووریم لێ نه ده کرد.

مالی ئه سه هد هه شارگه ی حیزب بوو. دیداره کانی نه پێنی من له گه ل ئه و که سانه ی له ده ره وه را ده هاتن له مالی ئه سه هد ئه نجامی ده گرت. "عه بدوللای عیزه ت پوو ر" هه وه لێن کادری نه پێنی حیزب بوو که به شه و ده هات بۆ مالی ئه سه هد و من چاوم پێی ده که وت. ئه سه هد له گشت کاراندا ساواکی هه لده خه له تاند و هه قالا نی ئیمه ی ده پاراست. له سه رده می "که ریم قاسم" دا، ساواک ئه سه ده ی ده نارد بۆ باشووری کورده ستان تا به بیانووی هی تانی مالی قاچاغ، ده نگ و باسی عیراق و کورده ستانی بۆ بی پی ته وه. ناوبراو ده چوو له لای ئه حمهد توفیق و ئه ویش که باوه ری پیکراوی سه روک بارزانی بوو، چه ند وینه ی که ریم قاسم و بارزانی و چه ند به یان و روژنامه ی ریکخواه کانی عیراقی ده دایه و ئه ویش به هیندیک قسه ی به تال ده گه رایه وه بۆ مه هاباد و ده یدان به ساواک. کاره کانی ئه سه هد زۆر به نه پێنی ئه نجامیان ده گرت و جیا له "ئه حمهد" ته نانه ت منیش ئاگاداریان نه بووم. ئه سه هد بۆ ئه وه ی من و "هاشمی حوسین زاده" و "یوسفی ریزوانی" که لپیرسراوی کو مته ی حیزب له مه هاباد بوون، له دوا روژ تووشی مه ترسی نه بین، زۆر شتی لای ئیمه نه ده درکاند و ته نیا به پرس ی کاره کانی نابراو ئه حمهد توفیق بوو.

ته نیا ئه رکیک که من به ئه سه هد ماسپارد ئه وه بوو، که من بۆ ئه وه ی "هاشمی حوسین زاده و یوسفی ریزوانی" له مه هاباد له داوی پۆلیس نه که ون، ئه وانم به ئه سه هد دا نارد بۆ باشووری

کوردستان، که ته سلیمی ئەحمەد تۆفیق یان بکات، که ئەو کارە ی کرد. هەر که هاشم و یوسف مەهابادیان بە جی هیشت، ساواک وەدەست وپی کهوت و ئیستا ئەسەد لە باشووری کوردستان نەگەراییوە، که هیڤشی ساواک بو سەر ئەندامانی حیزب دەست پیکرا و ئیمە گیراین. هەر که خەبەری گیرانی ئیمە بە گوپی ئەحمەد تۆفیق دەگات، نابراو بو ئەوێ ئەسەدیش نەگیرێ، رێگە بە گەرانیوەی دەگرێ و دەلێ: "ساواک هیڤشی سەرتاسەری بو کردوین و گەلێک لە هەڤالانمان گیراون و ژمارەیهکی زۆریش رایانکردووە و خەریکن دێنە لای ئیمە. من دەچم بو دیتنی هەڤالانی راکردومان و تۆش لیرە مینەووە و لە چوونەووە خۆت بپاریزە و مەترسیت لێدەکەم. ئەسەد دلبیا بوو که ساواکی فریو داووە و لەم روانگەووە که ئەوان ئاگیان لە کردەوێ ئەو نیە، بو گەرانیوە پێدا دەگرێ و دەلێ:

"ئیستا که گشت هەڤالان گیراون و کەس نیە کاروباری حیزب راپەرینێ، بوچی من نەچمەو؟ دلبیا ساواک نەیتوانیوە سەر لە کاری من دەرینێ و من دەتوانم بە باشی ئەرکی حیزبی بە ئەستۆ بگرم و نەهیلیم حیزب لەبەر یەک بچێ." ئەحمەد رازی نابێ ئەسەد بگەریتەووە و دەلێ: گیرانی تیکرای هەڤالان هەروا ئاسایی نیە و دەبێ هەڤالانی گیراو لە تاران شتیان درکانبێ و ناوی تۆش هاتۆتە ئاراو و بێگومان چونکە تۆ ئەرکیکی گەرم و پر لە مەترسیت بە ئەستۆ بوو، وەک ئەندامانی تر تەماشات ناکەن و لەناوت دەبن .

ئەسەد ئەوێ ئەندە ئیمانی بە کاری خۆی دەبێ، که بە بێ ئیزنی ئەحمەد رێگە دادەگرێ که بگەریتەووە بو مەهاباد. بەلام نابراو لە کردەوێ ئەسەد وەشک دەکەوێ و دەلێ نەکا "ئەسەد" خۆی ئەو پەندە بە سەر حیزب دا هینابی و هەڤالانی لە داو خستبێ. لەبەر ئەو چەند چەکار دەنیریتە سەر رێگە ئەسەد و فەرمانیان پێدەدات بێگەرینەووە و ئەگەر هاتوو ملی نەدا بیکوژن. ئەسەد بایەخ بە قسە راسپاردەکانی ئەحمەد نادات و هەر ئەو ولامەیان دەداتەووە که بە ئەحمەدی دابوو و ئەوانیش لە نزیکی "قەبری عوسمان" لەسەر سنوری دەسکردی ئێران و عێراق دەیکوژن. بەمجۆرە ئەسەد کوری باش و نەجیب و تیکۆشەر لە نیو چوو.

بە دواي روون بوونەوێ گیرانی ئیمەدا که پەنجە بو چۆنیەتییهکی رادەکیشم، ئەحمەدی تاوانبار لە بەرامبەر ئەو کارە نەهزەدا، که دەرەق بە ئەسەد کردبووی، نازانی چۆن ولام بداتەووە. نابراو لە بەرامبەر پرسپاری ئیمەدا که لە زیندانەووە بە هۆی "هاشمی جەلالی" لیمان کردبوو، لە نیو کادیرەکانی حیزبدا بلاوی کردبوو که "ئەسەد" بو مەئوریەتی حیزبی نێردراو بو باکووری کوردستان واتە کوردستانی تورکیە، بەلام دوا جار هەموو شت رون بوو.

بەشی ٧٤

حیزبی تودە و یەگرتنەوێ لەگەڵ فرقهی دیموکراتی نازەربایجان

کەش و هەوای هاتنە سەرکاری عەبدولکەریم قاسم لە عێراق بوو بە هۆی ئەو که حیزبی تودەش وەخۆ بکەوێ. دوکتور رادەمنش سکرێتری حیزبی تودە، لە سالی ١٩٦٠ (١٣٣٩) دا هیندیک

له كادره كانی حیزبی توده ی بۆ كار و تېكۆشان ناردە عیراق تا له و دەرڤه ته ی ئه وۆ كه لک وه رگرن تا ته شكیلاتی خۆیان له نیو ئێران دا زیندوو بکه نه وه. حیزبی توده هه ولی دا وهك پېشوو حیزبی دیموکرات بېستته وه به خۆ و بیکاته وه به به شیک له ریکخواوی حیزبی توده له کوردستان دا. ههروه ها له وکاتانه دا فرقه ی دیموکراتی ئازهربایجان و حیزبی توده یه کیان گرت. ئه وانه پېشتر به یه که وه نیوانیان خۆش نه بوو و بېشک ده ولته ی شوورپه ی ده بی بۆ باشت بوونی په یوه ندیی ئه و دووانه هه ولی دابی.

به پێی لاپه ره ی به رگی ۲ بیره وه رییه کانی که ریمی حیسامی له سالی ۱۹۶۰ دا ره حیمی قازی له نامه یه ک دا بۆ دوکتور قاسملوو له پراگ ده نووسی که حیزبی توده و فرقه له باکو ده یانه وی ببن به یه ک. دوايه که ریمی حیسامی و دوکتور قاسملوو له گه ل رادمه نش داده نیشن و رادمه نیش ده لی که ده بی له گه ل حیزبی دیموکراتیش دابنشین.

پېشتر له کاتی ناکوکی حیزبی توده و فرقه ی دیموکرات دا، عه لی گه لاویژ که ئه ندای کومیتته ی ناوه ندی فرقه ی دیموکرات بوو، له کۆنفرانسی فرقه دا هێرش کرده سه ر حیزبی توده. دوا یه که گرتنه وه ی ئه و دوو حیزبه، حیزبی توده ئه و قسانه یان له عه لی گه لاویژ وه دل گرت. کاتی که ئیره ج ئه سه که نده ری بوو به به رپرسی ته بلیغات، به بیانوی ئه وه ی که عه لی گه لاویژ ده نگی ناخۆشه و مه لامسته فا گوئ بۆ رادیو په یکی ئیران راناگرئ، عه لی گه لاویژ له رادیو لابرده. ئه وکات عه لی گه لاویژ و سه سن قزلجی له رادیوی په یکی ئیران کاریان ده کرد به لام حه قیان نه بوو باسی کوردستان بکه ن. ئه وان مه جبوور بوون ته نیا وتاره فارسییه کان بکه ن به کوردی و بلاوی بکه نه وه. ههروه ها تا کاتی که عه لی گه لاویژ و دوکتور ره حیمی سه یفی قازی ئه ندای سه رکر دایه تی فیرقه ی ئازهربایجان بوون، به ناوی ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، لاپه ره یه کی رۆژنامه ی کوردستانیان بلاو ده کرده وه. به یه که گرتنه وه ی حیزبی توده و فیرقه ئه و رۆژنامه یه داخرا. هه لویستی ئه و ریکخواوانه بوو به هۆی ئه وه که عه لی گه لاویژ و دوکتور ره حیمی سه یفی قازی، به رواله ت زیاتر ئاوړ له کوردایه تی بده نه وه.

کاتی که له سالی ۱۹۶۱ له نیوان گه لی کورد و ده ولته ی عیراق شه ر ده ستی پیکرده وه، له ژیر شوینه واری ئه و راپه رینه دا، حیزبی توده ها ته سه ر ئه و باوه ره که رۆژنامه یه کی به کوردی بلاو بکاته وه. بۆیه پویستیان به هاوکاری دوکتور قاسملوو و که ریمی حیسامی له دهره وه ی ولات هه بوو. حیزب توده ده یه وه یست ناوی رۆژنامه که "مه ردوم" بی به لام دوکتور قاسملوو و که ریمی حیسامی ده یانگوت ده بی "کوردستان" بی. ئاخه بریار درا که دوکتور ره حیمی قازی و دوکتور سو لئانی وه ته میشی و عه لی گه لاویژ بچه پراگ و له گه ل دوکتور قاسملوو و که ریمی حیسامی کۆبنه وه و له سه ر کاری رۆژنامه ساغ ببنه وه.

بۆ ئه و مه به سه ته له سالی ۱۹۶۳ ته نیا عه لی گه لاویژ چوه پراگ و له وی له سه ر ده رکردنی رۆژنامه ی کوردستان ساغ بوونه وه و ده سه ته ی نووسه ران دیاری کرا. له و کۆبوونه وه دا دوکتور قاسملوو وه ک سه ر نووسه ر دیاری کرا که ئه وه بوو به هۆی توپه بوونی عه لی گه لاویژ و له کار

کردن وازی هینا. دواتر محهمه د موهته دی که بوخویندن چوو بوو بو پراگ، بوو به هاوکاری روژنامه ی کوردستان.

پینجه مین کونگره ی کومه له ی خویندکارانی کورد له سالی ۱۳۳۹

به دواي هاتنه سهرکاری عه بدولکه ریم قاسم و هاوکات له گه ل خه بات و تیکوشان له به شه کانی کوردستان، که سایه تی و نه دنام و لایه نگرانی حیزب و ریکخواه کانی کورد له ئوروپا، له حاستیکی کراوه و سهر به ست دا، کوپ و کومه لی کوردیان پیک هینا و هه ولیان دا ویست و داخوازه کانی گه لی کورد، له کومه لگای دهر وه دا، به گوئی خه لک بگه یه نن.

کامران بدرخان

له ۲۲ ی مانگی ئوتی ۱۹۶۰ پینجه مین کونگره ی کومه له ی خویندکارانی کورد له برلینی روژئاوا دهستی به کار کرد. له کاتی چوونه ژووری ئیحسان پاشا، سرودی ئه ی ره قیب لیدرا. له و کوپوونه وه دا دوکتور کامهران به درخان به شدار بوو. به پیت لاپه ره ی ۱۲۶ به رگی دووی بیره وه ریه کانی که ریمی حیسامی، دوکتور به درخان له دوکتور قاسملوو توپه بوو و له مهر تیکچوونی کومه له ی خویندکارانی کورد که له سالی ۱۹۵۶ به هوئی چه ند نیشتمانیپه روه ریه ک دامه زرابوو، ئه وی به خه تابار ده زانی. که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۱۲۷ دا ئاوا باسی ئه و بابته ده کا: سالی ۱۹۴۹ ره حمان قاسملوو،

ئه حمه دی قاسملوو و نوره دین زازا، عیسمه ت شهریف و چه ند که سی دیکه کومه له ی خویندکارانی کورد پیک دینن که ناوه نده که ی له سویس بووه، پاشان ئیره جی ئه سکه نده ری له پاریس به ره حمان و ئه حمه د قاسملوو ده لی که پیکه پینانی ئه و کومه له یه له سهر بناخه ی نه ته وه یی له گه ل "مارکسیزم" نایه ته وه. ئیوه ده بی بچه نیو یه کیتی خویندکارانی ئیرانی که سهر به حیزبی توده بوو. ئه وانی دیکه ش ههر که س له گه ل خویندکارانی ولاتی خویان هاوکاری بکه ن. ئه و ده مه ده وله تی ئیران بورسی خویندکاری ره حمان قاسملوو بریوه. حیزبی توده هیناوه ته پراگ و له چکوسلواکیا بورسی خویندکاری بو وهرگرتوه. به لام به یاننامه ی له بهر یه ک هه لوه شانه وه ی کومه له ی خویندکارانی کوردیشی پی بلاو کردوته وه.

دوکتور قاسملو له کونگره‌ی خویندکارانی کورد له ئوروپا

له‌سه‌ر ناوه‌رۆک و کار و بوچوونی
کۆمه‌له‌ی خویندکارانی کورد، جیی وه‌بیر
هه‌ینانه‌وه‌یه که به پیتی قسه‌کانی مه‌حه‌مه‌د
موهته‌دی که له لاپه‌ره‌ی ۱۵۶ به‌رگی دووی
بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی که‌ریمی حیسامی دا
هاتووه، دواتر نوره‌دین زازا له پاریس را
به‌یاننامه‌یه‌کی بو کۆمه‌لی ده‌وله‌تانی بی
لایه‌ن نارد و له‌وۆ خویندراوه. له ۶ لاپه‌ره
به‌یاننامه‌که‌دا، ته‌نیا دوو خه‌ت باسی ئێران
کرا‌بوو که ئه‌ویش دوکتور به‌درخان به‌وه
توره‌بووه که بوچی به خراپه‌ باسی ئێران
کراوه.

ئه‌وکات پیکهاته‌ی ئه‌و کونگره‌یه زورتر
له ژیر هه‌ژمونی پارتی دیموکرات دابوو و
بابه‌ته‌کان به‌رباس ئه‌وه بوو که ئایا
عه‌شیره‌تی به‌ختیاری کوردن یان نا.
هه‌روه‌ها داوا له حکومه‌تی ئێران بکری که

له کوردستانی ئێران قوتابخانه‌ی کوردی ته‌نانه‌ت عه‌ره‌بی بکاته‌وه، باس له ئیستیعمار و ئیمپریالزم
له به‌رنامه‌دا بی یان نا.

شۆرشى ئەيلول لە سالى ۱۹۶۱

دەستپەرەدانى دەرهكى، بە تايبەتى رېژىمى شا لە كاروبارى عىراق و هەلسوكەوتى شووڤىنىستى عەرەب و نەبوونى حكومەتتىكى نىشتىمانى پىشكەوتوو و زۆر ھۆكارى دىكە، بوونە ھۆى ئەو ھە كە شۆرشىكى گشتگىر و ھەمە لايەنە لە تەواوى چىن و توپىزەكانى كورد، بە دژى دەسلەت ناوھەند، ساز بىي. راستە كە سەرەتاي ئەو راپەرینە بە دژايەتى ئاغاوت بە دژى دابەش كردنى زەويوزار دەستى پىكرد و ئەو ھەش كوردەويەكى دواكەوتوانە بوو، بەلام تەوھرى سەرەكى كىشەكە ئەو ھە بوو كە عەبدولكەرىم قاسم نەيتوانى بە بەجىي گەياندى مافەكانى كورد، رىبەراتى كورد، بە تايبەتى مەلا مستەفا بارزانى، ھەك پالپشت بۆخۆى بھپلەتەوھە. مەلا مستەفا نەيدەتوانى لە لاوھ دابىشى و دەست لە سەر دەست دابنى و رىگا بەدا، عەرەب بىن و عەشایرى كورد كە دژى دابەش كردنى زەوييەكانيان بوون، لە ناو بەرى. عەبدولكەرىم قاسم دەبوو لە رىگای رىبەرايەتى كورد بۆ چاكسازى، بۆ ئىسلاحي زەوى يان ئىدارەى مەلبەندى كوردستان، كە ئەو ئىعتراڤى پىكرد بوو، ھەول بەدا.

راپەرین واتا شەر و پىكدادان، لە نيوان ئاغاوت كە دژى دابەش كردنى زەوييەكانيان بوون و ھىزى حكومەت، لە رۆژى يەكى مانگى ئەيلول واتا ۱۱ مانگى سىپتامبرى ۱۹۶۱ لە ناوچەى "كۆيە" و "رانىە" و "خەلەكان" دەستى پىكرد.

ئەو راپەرینە، رېژىمى عىراقى لە گەل كۆمەلەيىك گىروگرفت كە لە كۆتايى دا بە نەمانى تەواو بوو، بەرەو روو كرد. لە حالىكدا ولاتانى ئەمريكا و ئىنگلىس و توركييە و تىران بە تەواوى دژايەتى قاسمیان دەكرد، گرینگترىن ھەلەى ئەو، ئەو ھە بوو كە بە دژى كوردى شەپرى سەرانسەرى راگەياندى. ئەو كىشەيە بوو بە ھۆى ئەو ھە كە مەلا مستەفا بە تەواوى لە عەبدولكەرىم قاسم ئاومىد بىي و سەرەراى كەمى كەرسەى بەرگى و خۆراگرى و ئىمكاناتى پىشمەرگە، راپەرینی چەكدارانە دەست پىيكا و رىبەرايەتى شۆرش سەرانسەرى كوردستان بە ستۆھ بەگرى. بە مشپوھە شەپرىكى مالىۆرانكەر بە تەواوى مانا لە سەرانسەرى كوردستان بە تايبەتى لە ناوچەى بارزان دەستى پىكرد و رەوتىكى دوور و درىژى بە خۆو گرت كە بە شۆرشى ئەيلول بە ناوبانگ بوو. ئەو شۆرشە بە زۆر قوناغى جواراجور دا تىپەپرى و لە سالى ۱۹۶۱ تا سالى ۱۹۷۵ لە خۆ دەگرى.

سەرەتاي ناكۆكيەكان بە دواى كىشەى موسل دا و لەو قوناغەدا رووى دا و نيوان حىزبى شىوعى و پارتى دىموكرات بەرەو خراپ بوون چوو. پارتى ھەك حىزبىكى نەتەوھى دەيھەويست زۆربەى كۆمەلانى خەللى كوردستان، ئاغا و عەشایرى نىشتمانپەرە لە خۆ كۆكاتەوھە و حىزبى شىوعىش دەيھەويست چىنى كرێكار و زەحمەتكىش بۆ لای خۆى راكىشى و پرسى نەتەوھى بە ھىند نەدەگرت. لەو نۆھەدا ئەندامانى حىزبى دىموكرات بە رىبەرى ئەحمەد توفىق، بىلايەن نەبوون و زۆر بە لای پارتى داکەوت بوون و جارى وابوو زياتر لە پارتى دىموكراتىش دژى شىوعىيەكان بوون.

روۆلى حيزبى ديموكرات له شوڤشى ئەيلوول دا

بەر له دەست پيكردىنى شوڤشى ئەيلول، ئەحمەد توفيق كەوتبوو ناو كيشەى دەستە و گروپ و كەسايەتییەكانى عىراق. هەروەها هەر لەو كاتەدا، ناكۆكى و ناتەبابى لە ناو ریزەكانى حيزب دا پەرى گرت بوو و ناپەزايەتى بە دژى ئەحمەد توفيق لەوپەرى خۆى دا و ئەو بە رادەيەك كەوتبوو بەر رەخنە و گازەندەى ئەندامانى حيزب كە ناچار بوو دەست لە كار بكيشيێتەوه. لە راگەيندراوى كوميتەى ساخكەرەوه كە لە ساڵى ١٣٤٣ بڵاو كراوه ئاماژە بە ناپەزايەتى و ئىستیعفاى ئەحمەد توفيق بەمشيۆه كراوه: ديسان تاوانبار ئەحمەد توفيق كەوتە تەقەلا بۆ تيكدانى ئەو بنچينەى بە كەلكۆەرگرتن لە بەزىو و مەسلەحتە پەرستان، هەروا بە يارمەتى سازمانى ئەمنى عىراق كە پيۆەندييەكى بە هيژى لەگەڵدا بەستبوو بەرهمى ئەو كردهوه خائينانە بوو بە هۆى بڵاوبوونەو و ليكچىچرانى هاوړپيان هەريەكەو بە جوړيک. دوابەدواى پەرتەوازەيى و دەرەدەرى برادەرمان (كوميتەى كاتى) كەوتە هەول و تەقەلادان بۆ ئەوهى ئەحمەد توفيق بھيننە بەردەمى ليكۆلينەوه و پرسیار بە پيى توانا حورمەت وگيانى حيزبە پيشرەوهكەمان لە كەلبەى خويىناوى ئەو گورگە هارە پاريزريت بە هەر قىمەت و هەوليك بوو تاوانبار سازكرا بۆ ئەوهى بيتە كۆرى كۆبوونەوه بۆ ليكۆلينەوه و حساب دەگەل كەردنى. لە پوژى ديارىكراو كۆبوونەوه دەستپيكرى دواى ٨ رۆژ دريژەپييدان بەو كۆبوونەوهى تاوانبار ئەحمەد توفيق بە مەرگە مەلە و پەلەقاژە كەردنى بۆ هەلاتن و خو دزينەوه لە بەردەمى ليپرسينەوهى ميژوويى هيچ چارەسەريكى بۆ تەقەلبازى و خۆلينگدان نەمايەوه بيچگە لەوهى كە سەر شوڤ بكات و چاوى پەر لە خەيانەت و تاوانبارى لە عەرزى بيدهنگى بېرى و ئىستعفاى خۆى تەقدیم كەرد كە ئىستا لامانە و وا لە خوارەوه ئەيخەينە بەرچاو:

هاوړپيانى بەريز، بەريۆەبەرەكانى كاتى ناوەندى حيزبى ديموكراتى كوردستان وپراى سلاو و حورمەت سەرەپاى ئەوهى دەزانم دەبوايە زۆر بە دريژى لەو نووسراوهدا بدوابام و نووسيام بەلام چونكو چكاوهكەم بەزار بوتان باس كەرد ئيت بە پيويستم زانى ليەش لەسەر نەپۆم. ديارە دريژەى ئەو نووسراوه لە دوايدا بە دريژى پيشكەشى دەكەم.

هەل و هەوايەكى كەوا ئىستا دەنيو هاوړپياندا خولقاوه لەپيشدا بەزۆر بۆنانەوه بەرامبەر من بە هەموو لاو سەريكدا ليكم داووتەوه (قوناخى) ئەركى چۆلكەردنى (كورسى) و مەسئوليەتى خستۆتە سەر ئەستۆم وا بەدواى دوازدە ساڵ ئەندامىەتى كۆميتەى ناوەندى حيزبى ديموكراتى كوردستان بۆ ماوہيەك لە كەنار دادەنيشم تا كۆبوونەوهى بەراست و بەرزى (كۆنگرە)حيزبى ديموكراتى كوردستان بەم جوړە لەو جوړە لەو بەروارەدا پيشكەش دەكەم.

ديسان سلاو و حورمەت هاوړپيتان عەبدوللا اسحاقى

١١ يانەمەپرى ١٣٤٠ - ١٩٦١/٤/٢٩

ئەحمەد توفيق خودى حيزب بوو، لە بەرانبەر كەس دا بەرپرس نەبوو و كەسايەتییكى ئەوتۆش نەبوو كە لەبەرانبەرى دا رابوہستى. بۆيە دەست لە كاركيشانەوهى روالەتيكى فورماليتەى هەبوو.

به دهسټپيكردنې شوږشې ئه‌يلوول، كيښه‌كانې نيوخوځي حيزب وهلا نران و ئه‌حمده توفيق خپرا دهست به كاروو و ئه‌نداماني حيزب له نيوخوځي تيران و له كوردستاني باشوور دا به هه‌موو تواناوه بۆ سه‌رخستې ئه‌و راپه‌رينه تيكيوشان. سه‌ره‌تا ئه‌نداماني حيزب له باشووري كوردستان چه‌كدار بوون و له‌چهند دهسته‌دا، له نيو هپزي پيشمه‌رگه‌ي كوردستان سازمان دران. ئه‌وجار ته‌شكيلاتي حيزبي ديموكرات، له نيوخوځي ولات دا شيلگيرانه چهند كوميته‌ي دامه‌زراند، كه بۆ كو كرده‌وه‌ي يارمه‌تي به شوږشې ئه‌يلوول روځي گرينگيان هه‌بوو.

ئهميري قازي له لاپه‌ره‌ي ٤٦ كتيبي "له بيره‌وه‌رييه سياسييه‌كانم" ده‌نووسې كه له روژه‌هلتي كوردستان، كوميته‌يه‌كي حيزبي له ٧ كه‌سي كه بريتي بوون له سه‌لاح موهته‌دي، عه‌يزي ژيان، حه‌مه‌ده‌ميني سيراچي، مسته‌فا ئيسحاق، سوله‌يمان شافعي، ئهميري قازي، بۆ يارمه‌تي كو كرده‌وه دامه‌زرا.

به پيئي ئه‌و سه‌رچاوه‌يه، به هوځي ئه‌وه كه حه‌مه‌ده‌ميني سيراچي زور له گه‌ل بيرۆكه‌ي كوردستاني نه‌بوو، لا‌برا و بايز شيرواني جيئي ئه‌وي گرته‌وه. هه‌روه‌ها به هوځي ته‌قينه‌وه‌ي كوره‌خانه و كوژراني سوله‌يمان شافعي، حه‌سه‌ني بابا‌تاهيري له جيگاي ئه‌و دياري كرا.

ئه‌و كوميته‌يه دواتر زور په‌ره‌ي ئه‌ستاند و ناوي بوو به "كوميته‌ي به‌رپوه‌به‌ري كاتي حيزبي ديموكراتي كوردستان" و جگه له يارمه‌تي و كه‌ره‌سه‌ي پيوست كه ده‌باويه كۆي بكاته‌وه و به‌رپي بكا بۆ شوږش له باشووري كوردستان، ئامانجي ديكه‌شي هه‌بوو و ده‌يه‌ه‌ويست په‌يوه‌ندي به پارتي ديموكراتي كوردستاني عيراق و به كۆمه‌له‌ي خوښ‌دكاراني كورد له ئوروپاوه‌ بگري.

دوايه ئه‌و كوميته‌يه په‌يوه‌ندي به ريبه‌ري حيزب له كوردستاني باشووره‌ گرت و سوله‌يمان مويعيني له‌وي‌را گه‌راوه و په‌يوه‌ندي پيوه‌ گرتن و له كۆبونوه‌يه‌ك دا، پيكه‌وه چوارچيوه‌ي كاره‌كانيان دياري كرد و قسه له سه‌ر ئه‌وه كرا كه حيزب ده‌بي دوو ريبه‌ري، ده‌ره‌وه و ناوه‌وي ولاتي هه‌بي و له يه‌كيك له كۆبونوه‌يه‌كان دا، ئهميري قازي بۆ په‌يوه‌ندي به ئوروپا دياري كرا و كاكا فايق داواي ليكرد كه بجيته كوردستاني باشوور و چاوي به مه‌رحومي مه‌لامسته‌فا و ئه‌حمده توفيق بكه‌وي و بگه‌رپته‌وه بۆ تيران و بروا بۆ ده‌ره‌وه. به‌لام دواتر له سه‌ر پيشنياري ئهميري قازي، سه‌لاح موهته‌دي وهك نوينه‌ري حيزب له ئوروپا دياري كرا. ناوبراو له گه‌ل مه‌مه‌دي ئيلخاني‌زاده و كاكا فايق(سوله‌يمان مويعيني) به مه‌به‌ستي نوينه‌رايه‌تي ئوروپا به‌ره‌و كوردستاني باشوور وه‌رپيكه‌وتن.

ئه‌وكات كيښه و ناكوكي نيوان بارزاني و بالي مه‌كته‌بي سياسي په‌ره‌ي گرت بوو و سه‌لاح موهته‌دي و مه‌مه‌د ئيلخاني‌زاده كاكيك گه‌يشته باشووري كوردستان، له ئاوايي "شابه‌دين" له گه‌ل مام عه‌لي، به هوځي بالي مه‌كته‌بي سياسي گيران و بۆ زينداني ماوه‌ت به‌رپي كران. ئه‌و خه‌به‌ره به ئه‌حمده توفيق له ناوچه‌ي بارزان گه‌يشته و ئه‌ويش خيرا مه‌رحومي مه‌لامسته‌فا ئاگادار كرد. به پيئي لاپه‌ره‌ي ٥٣ بيره‌وه‌رييه‌كاني ئه‌مير قازي، مه‌لامسته‌فا به فه‌وري نامه‌يه‌كي به‌و ناوه‌رۆكه بۆ مه‌كته‌بي سياسي نووسې: ئه‌و گيراوانه ده‌گه‌ل منن، گرته‌ي ئه‌وان ياني گرته‌ي بارزاني و هه‌ر خراپه‌يه‌ك ده‌گه‌ليان به ماناي خراپه‌يه ده‌گه‌ل بارزاني.

نامەى نۆردراو و كارى خۆى كرد و ئەوان ئازاد كران. كارى سەرەكى ئەو كومىتەىە لە نىوخۆ رۆژەلەتەى كوردستان دا، كۆكردنەوەى يارمەتى بۆ شۆرشى كوردستان باشوور بوو. ئەحمەد قازى لە دەستئوسىك دا دەنووسى: دەوان رۆژاندا ئەركى ئىمە دە حىزبدا زۆرتر ئەو بوو ئەوئەندى دەتوانىن يارمەتى و پىداوىستىيەكانى پىشمەرگە و دام و دەزگای شۆرش لە كوردستانى ئەودىو دابىن بكەين. لەو پىئوئەندىيەدا تەوانىمان يارمەتى زۆر بە كەلك بە شۆرش بكەين و يارمەتىيەكەش برىتى بوو لە پوول، داودەرمان، جل و بەرگ، خواردەمەنى، پۆتىن و كەوش و كەلاشى سووك و... ئەو يارمەتىيانە لە شۆيئە سنوورىيەكان كۆ دەكرانەو و بە بارى ئىستىر يا كۆلەبار دەناردرانە ئەودىو. زۆر ئىنسانى فەقىر كە كەس حازر نەبوون بە هۆى نەدارى داواى يارمەتەيان لىيكا، بۆخۆى گۆرەوى و سەركلەو و شتى دىكەى پىشكىش دەكرد. ئەو گەلەكۆمەگى بە رادەيەك بوو كە كەسانى سەر بە ساواكىش هەم بۆ ناساندن و هەم بۆ خواردنى پارەى خەلك، داوايان يارمەتەيان لە خەلك دەكرد.

پىئوستى يارمەتى بە بەرەى شەر، بوو بە ئەركىكى نىشتىمانى گشتى خەلكى كورد لە رۆژەلەتەى كوردستان. كرىس كۆچىرا لەسەر يارمەتى كوردەكانى ئىران بە شۆرشى كورد لە سالى ١٩٦٢ دەنووسى:

"لە سالى ١٩٦٢ دا يارمەتى كوردەكانى ئىران گرىنگىيەكى زۆرتر پەيدا دەكا. بەلام ئىستا ئەم يارمەتىيە بە شۆيەيەكى دىكەيە: كوردەكان لە سنوورەكانەو كە ئەرتەشى عىراق بۆى چاوەدەئى ناكرى، يارمەتى خۆيان بۆ بارزانى دەننن، ئەم يارمەتەيانە ئەو دەرفەت و ئىمكانە بۆ بارزانى پىك دىنن كە گەمارۆى ئابوورى دەولەتى عىراق بە هەند نەزانى و درىژە بە خەباتى خۆى بدا. خۆراك، پۆشاك، پوول، چەك و تەقەمەنى بە دەست كەسانى ئاسايى، بەلام زۆرتر بە دەست ئەندامانى حىزبى دىموكراتى كوردستانى ئىران، دەگاتە دەستى بارزانى. لە هاوینى ١٩٦٢ بەلاو ژىنەرال بارزانى لە راستىدا شەبەكەيەكى بە رىبەرى عەبدوللاى ئىسحاقى كە زۆرتر بە ئەحمەد توفىق ناسراو، لە بەرپۆەبەرانى حىزبى دىموكراتى كوردستانى ئىران پىك هەناو "هەر ئەم شەبەكەيە كارى هەنانى رۆژنامەنووس و هەوالنەئىرانى لە كۆتايى ١٩٦٢ هەو ئەنجام داو، تا يەكەمىن گوزارشتەكانى خۆيان لەسەر شۆرشى كورد بننرەنە دەرەو".

لە رەوتى شۆرشى ئەيلوول دا، زۆرەى ئەندامانى حىزبى دىموكرات، لە ناو بەشە جواوچورەكان دا، بەو پەرى دلسۆزى، وەك پىشمەرگە، دەستيان بە كار و تىكۆشان كرد و لە زۆرەى شەرە گەرەكاندا، ئازايانە بەشدار بوون و شەهیديان دا.

ئازوقەى پىشمەرگەكانى حىزب و وەك باقى پىشمەرگەكان بە پى سەر بوو و جار جارىش ئەگەر پىوست با سولەيمانى موعىنى(كاك فايق) يان ئەحمەد توفىق داوايان دەكرد يان بارزانى بە پى پىوست يارمەتى پى دەكردن. كارە سەرەكەيەكانى شۆرش كەوتبوو سەر ئەستۆى ئەندامانى حىزبى دىموكرات و ئەوان بە لىئاووى كارەكانيان رادەپەراند. بە پى لاپەرەى ١٢٣ كىتى "٥٠ سال خەبات" نووسىنى جەلىلى گادانى، سەدىقى ئەنجىرى نامەى مەلا مستەفا بۆ سفارەت رووس لە

تاران برد و ههروهه ها یه کهم ههوالدهر که توانی رووداوه کانی کوردستان به گوئی هه موو دنیا بگه یه نئی، ئه حمهد توفیق له بیروت را به قاچاگی هینای.

به گشتی خه لکی کورد له رۆژه لاتی کوردستان له ژیر رینموونی حیزبی دیموکرات به تهواوی توانا و ئه وهی بۆیان کرا و له دهستیان هات له یارمه تی به پیشمه رگهی شۆرش دریغان نه کرد. کهل و پهل و بهرگ و لیاس و پینلویان بۆ پهیدا کردن و له نیوخوی ئیران دا بریندار و نه خۆشه کانیانله مالان هه شار ده دا و چاره سهریان بۆ ده کردن. له شه ری "قورمه" که پیشمه رگه یه که بریندار بوو، بۆ ده رمان کردن نیردرایه مه هاباد. دوا ی مه عالیجه بابه ته که ئاشکرا بوو و به پیی لاپه رهی ۱۴۱ کتییی ۵۰ سال خه بات، له نووسینی جهلیل گادانی، سهید محمه د ئیسحاقی و محمه د ماملی، هونه رمه ندی گه وهی کورد و عه ولای حه کیمزاده و عه لی جانداران گیران. سید محمه د له زیندان دا فه لچ بوو و چاک نه بۆوه و تا ئاخری عومر له مالی دا له جییهدا که وت.

جیی ئاماژه یه له بلاو کردنه وه و گه یاندنی یارمه تی به شۆرش گلیی و گازه ندش هه بوو و که سانیک به دز تاوانبار ده کران. له بیانییه ی کومیتهی ساخکه ره وه له سالی ۱۳۴۳ ئاماژه به و پاره و پولیکی زۆر کراوه که ئه حمهد توفیق وه ریگرتوو و روونی نییه که چی به سه ر هاتوو و ته نیا له چه ند خال دا باسی ۶۰۳۰۰ و ۴۴۰۰۰ و ۱۱۰۰۰ و ۵۰۰۰ دولا ر و ۶۰۰۰ دینار و ۱۲۰۰۰۰ تمه ن کراوه و له به یانه که دا هاتوو که به شیکی خوراوه.

یارمه تی حیزب به شۆرشی کورد، بی سنوور بوو هه ر له و چوارچیویه دا نه بوو به لکوو به په ره ستاندنی ئالۆزی له نیوان پارتی و بالی مه کته بی سیاسی پارتی دا، حیزبی دیموکرات به ده رکردن گوڤاری دیسان بارزانی، سیاسه تی بالی مه کته بی سیاسی و په یوه ندی ئه وان به به غدا و به تاران و شه ر نه کردنیانی له قاو دا.

مامۆستا هه ژار له لاپه رهی ۳۷۴ کتییی چیشتی مجبور "دا له سه ر کیشه ی بالی مه کته بی سیاسی و ئه حمهد توفیق و ده رکردنی گوڤاری دیسان بارزانی ده نووسی: ده سته ی ئه حمهد توفیق که له زه مان ی قاسم دا هاتبونه دیوی عیراق، له سنووری لای بانه گیرسابوونه وه که له ئیران دوور نه که ونه وه. پارتی بۆ تیک نه دان ده گه ل ئیران مه نعیان کرد بون. چه ند که سیکیان لی گرتبون که ته حویلی ئیرانیان ده دهینه وه. بارزانی دور له ولاتی بادینان بو. هه ر چۆنیک هاواریان گه یاندبویه. ئه حمهد ده گه لی تیکدا بون. نه شه ریه کی به پۆلی کوپی به ناوی "دیسان بارزانی" ده رده کرد. پارتی زۆر له وه توره بون. جاریک کوریکیان به و نه شه ریه وه گرتبو، ناوی "عومهر نگلی" لایکی سنه یی بو، زۆریان لیدابو، نازانم چون به ردرا بو. به و حاله ش به هه مو ترس و له رزی ریگه وه، نه شه ریه کانی هیئا به غدا. له به غدا زۆرم به ئه حمهد گوت: "هه ر شتی که مترین کیشه و دوبه ره کی بنیته وه زۆر زه ره ره". دیاره ئه ویش کاری خو ی به باش ده زانی و ده یگوت: "تۆش ئه گه ر وه ک من له ناو جه رگه ی کاره که دا بای، حه قت به لاما ده دا...". جا که گه یبونه بارزانی، دیسان پارتی و ئه حمهد یه کرتیان ده دزا. پارتی لای وابو ئه حمهد بوختان و درۆیان بۆ هه لده به سته ی و بارزانیان لی تیژ ده کا، نازانم تا کو ی راستیان ده کرد، به لام وه ک چه ند شتیکم لی گیرانه وه، له زۆر جیدا حه ق به ئه حمهد بو.

ټهوجار حيزبى ديموکرات له سالى ۱۹۶۴ له گوندی شينې پاراستنی زیندانی شوړشی به دهسته وه گرت. ټهوه کارهش بوو به هوې ټهوه که له ناو ټه ندامانی حيزب دا کيشه ساز بې و که سانيک، ټهوه کاره یان به باش نه ده زانې و دژى بوون. عه بدولآ حه سه ن زاده له لاپه پړه ۶۱ کتیبى "ټه زموونى خه بات" باسې ټهوه ده کا که به ستووه گرتنى زیندانی شوړش خالې سهره کی ناکوکی نیوان عه بدولآ ئيسحاقى و سه ديق ټه نجيرى بوو و له زبانی ټه نجيرى ده نووسې: بابۀ ټهوه کاره بو کارى ئيمه يه؟ ئيمه که ده مانه وې کوکمه که به بزوتنه وهى کورد بکه ين، بو زياد له هه موو شتيکی بووينه "دژخيم". ئاخر ټهوه که سه له زیندانی يه رقى له و که سه ههر هه لده ستې که زیندانه وه. ئيمه ليړه بو بووينه زیندانه وان؟ باشه با پيشمه رگه بنيرينه جه بهه. با کارىکی موفيدى دیکه بکه ين. به لام کاک عه بدولآ ئيسحاقى که پريار به ده ستى ټه سلې ههر ټهوه بوو، زیندانی وه رگرتبوو.

مهلا مسته فا بارزانی - سوله يمان موعينى

سهرجه م يارمه تى حيزبى ديموکرات له نيوخوې کوردستانى روژه لات و باشوور دا، بواری سياسى و نيزامى و ئيدارى و يارمه تى مالى و شتوومه ک له خو ده گرت. پله و پايله ي رييه رانى حيزب له سه پړى بوو و ټه حمده د توفيق و سوله يمانى موعينى له لای بارزانى خو شه ويست و جيى مه تمانه بوون. ټه ميرى قازى له له لاپه پړه ۱۲۳ کتیبه کهى دواى ټهوه ده لې که له سوليمانبيه چاوى به کاک فايق کهوت ده نووسې: پاشان پريم

له و هه لومه رجه ناخو شه دا چوون و له بهر چى گه يشتو ته سليمانى! به پيى وتهى کاک فايق ده بې کار به ده ستىکی حکومتى له به غدارا هاتيبته سليمانى و پروژه يه کی نوپى هينابى بو ليکلآ کردنى کيشه ي شوړش و حکومت. بارزانش ده بې وای به باش زانيبى که کاک فايق بې بو سليمانى و ټهوه ده راوه تاقي بکاته وه. نانى نيوه پرومان ههر له ژووره کهى مندا خوارد، پاشان کاک فايق به دواى کاره کهيدا روشت، نيزيک بانگى شيوان گه پراوه لمان و گوتى: "کابراى راسپردراو دواى کلاوى خوار کهوتوه، چى تازه ي پيى نييه".

ټه مير قازى باس له وه ده کا که له حالپک دا له ريگايه ټهرتهش به تانک و توپ ته قهى له شاخان ده کرد که پيشمه رگه لى بوو، به لام ټهوه هه يته به بهرگه ي بارزانى و له حالپکدا له هه موو سه يته ره کان له لايه ن له شکره وه کونترول ده کران، به لام به ئازادى گه پرانه وه بو قه لادزى و کاريان پييان نه بوو.

ټه مير قازى له دريژه دا ده نوووسې که به هارى له سالى ۱۹۶۴ له مه قه پرى سه نگه سهر کاک ټه حمده د توفيق چه شنه وه کاله تيکى بارزانان هه بوو و ههر جييه ک باره گای بارزانى ليبياه کاک ټه حمده و کاک سوليمان له ده وری ده بوون و به گشتى بو راپه راندنى کاره کانى شوړش وه ختى

سه‌خوراندنیان نه‌بوو و نه‌یاندته‌توانی به کیشه‌کانی حیزب رابگهن. به‌گشتی تا دواى گرتنى گونگره‌ی دووش، کاک فایق له لای مه‌لا مسته‌فا ده‌ستی زۆر ده‌رۆیی و بۆ هیندیک جینگای تاییه‌تی ته‌نانه‌ت په‌یوه‌ندی به حکومه‌تی عێراق، وه‌ک نوینه‌ری ئه‌و که‌لکی لیوه‌رده‌گیرا.

به گشتی به‌رنامه‌ی یارمه‌تی دان به شوێشی چه‌کدارانه‌ی کوردستان، به لای خه‌لکی کورد له رۆژه‌لاتی کوردستان، ئه‌رکیکی گه‌وره‌ی نیشتمانی بوو. هه‌موو که‌س له عه‌شیره‌ت و رووناکییر و بازاری و وه‌رزێر و فه‌قیر و ده‌وله‌مه‌ند ئاماده‌ی یارمه‌تیدان بوون. شیعی نیشتمانی مامۆستا هه‌ژار نوڤلی مه‌جلیسان بوو. ناوی مه‌لا مسته‌فای بارزانی ئه‌فسوونیک بوو که تروسکه‌ی هیواى ده‌خسته‌ دڵ و ده‌روونی رووناکییرانی کورد و غه‌یری کورد له هه‌موو رۆژه‌لاتی ناوه‌راست دا. وینه‌ی بارزانی به هه‌ر که‌سیک درا با، به شانازی‌یه‌وه وه‌ریده‌گرت و ئه‌وه‌نده‌ی ده‌توانای دا با یارمه‌تی ده‌کرد.

مه‌لا مسته‌فای بارزانی - قادر شه‌ریف

شوێشی ئه‌لیول رابه‌رینیکی زۆر گه‌وره‌ بوو و ببووه به کیشه‌یه‌کی جیهانی و ده‌بوو پالێشتی به هیزی نیونه‌ته‌ویی هه‌بێ. له‌ژێر کاریگه‌ری ئه‌و شوێشه‌ دا تا راده‌یه‌ک هه‌لیکی باش بۆ کورد ره‌خسا. ئه‌حمه‌دی قازی له ده‌ست نووسیک دا ده‌نووسی: دۆستیک ده‌یگێراوه که بارزانی نه‌مر دوکتور عوسمانی نارد‌بووه لای شا تا پێی بلێ بۆ ئه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد متمان‌ه‌ی به په‌یمان و به‌لێنی شاهه‌نشا هه‌بێ، پێویسته‌ سیاسه‌تی

دوله‌تی ئێران به‌رانبه‌ر به کوردی ناوخۆی ئێرانیش ئال و گۆری به‌سه‌ر دابی و هیندیک ئیمتیاز بدری به کورده‌کان. شا له جوابدا گوتبووی "من کوردان باش ده‌ناسم، ئه‌گه‌ر مه‌ودای گه‌زیک ده‌رفه‌تیان بده‌م، هه‌زار گه‌ز ده‌چنه‌ پێش و ناچارم وریا بم و زۆریان مه‌یدان پێ نه‌ده‌م".

پێویست بوو که گشت لایه‌کانی شوێشی ئه‌لیول به وردی تاووتوی بکری و هه‌له‌سه‌نگیندری. ده‌وله‌تی عێراق پشتیوانی گه‌وره‌ی رووسانی هه‌بوو و که‌ره‌سه و پێداویستیه‌کانی شه‌ر، بازاریکی گه‌رمی بۆ ئه‌وان پێک هینا بوو. ئه‌گه‌رچی چه‌ند جار له نیوان کورد و ده‌وله‌تی عێراق دا، هه‌ولێ نیوێژی کردنیان دا، به‌لام زه‌ختیان بۆ ریژی عێراق نه‌هینا. بۆیه کورد له رووسان ناویمید ببوون و ته‌نیا یارمه‌تی ده‌ری شوێشی کوردستانی باشوور، کوردی رۆژه‌لات بوو و ئه‌وه به راده‌یه‌ک به‌رچاو بوو که ریژی ئێران ناچار بوو که ئه‌وکاره له ده‌ست کوردان ده‌ر بپنی و بۆخۆی به ده‌سته‌وه‌ی بگری تا له‌و ریگایه‌دا، ده‌ست له کاروباری جولانه‌وه‌ی کورد وه‌ر بدا و به لاری دا به‌ری.

شا که به که‌یفی خۆی خه‌لکی ئێران، به تایبه‌ت کوردی ده‌چه‌وسانده‌وه، ئه‌وجار لێپراوانه تیکۆشا که گه‌لی کورد له باشووری کوردستان به ته‌واوی بتوینیت‌ه‌وه و له که‌ش و هه‌وایه‌کی ئه‌وتۆ

دا، به فیل تیکۆشا وهزعی کوردستان ئارام کاتهوه و بهشیک له زیندانیانی سیاسی کوردی ئێران ئازاد بکا و روژنامه‌ی کوردستان دهریکا.

به‌مشووه رێژی می ئێران تیکۆشا له کیشه و ئالوزیه‌کانی عێراق به دوو مه‌به‌ست که‌لک وهرگرێ، هم به یارمه‌تی به جولا‌نه‌وه‌ی کورد ره‌وتی شو‌رشیگه‌رانه‌ی بزوتنه‌وه‌که به لاری دا به‌ری، هم بتوانی زه‌بر له هه‌زه‌کانی عێراق به‌ه‌شینی و پیش به سه‌قامگرتنی حکومه‌تی قاسم بگرێ. له‌و کیشه‌یه‌ش دا ولاتی روژئاوا هاوپه‌یمانی ئێران بوون و به‌تایه‌ت کێسێنجیر وه‌زیری دهره‌وه‌ی ئه‌مریکا، مه‌ته‌نه‌ی پێدان و به دیاری کردنی یارمه‌تیکێ ۱۶ ملیون دۆلاری به جولا‌نه‌وه‌ی کورد، ئه‌و دلگه‌رمیه‌ی له نێو ریه‌رانی شو‌رشی کورد پیکه‌ینا که ئه‌وجار پشتیان به‌رنادری و خه‌یانه‌تیان پیناکرێ و کورده‌کان په‌یمانی هاوکاری ده‌گه‌ڵ ده‌وله‌تی ئێرانیان قبو‌ل کرد.

له‌و قوناغه‌دا کیشه‌ی کورد گه‌وره‌ ب‌بووه و ولاتی دراوسێ دوژمنی کورد پلانی ده‌ست تێوه‌ردانی کوردستانیان دا‌رشت و له مانگی گه‌لاوێژی ساڵی ۱۹۶۳ ده‌وله‌تانی ئه‌ندامی سنتۆ له شاری "ئیزمیر"ی تورکیه‌ کۆبوونه‌وه و بریاریان دا که ئێران و تورکیه به ناوی "عه‌مه‌لیاتی ده‌جله" له لای سولیمانی و موس‌ل بینه ناو خاکی عێراق و راپه‌رینی کورد تیک بشکێنن. ده‌وله‌تی شو‌ره‌وی له به‌یاننامه‌یه‌ک دا، ده‌ستێوه‌ردانی ئه‌و ولاته‌نه‌ی له کیشه‌ی نیو‌خۆیی عێراق مه‌حکوم کرد. هه‌روه‌ها ئاندره‌ گرمیکو وه‌زیری دهره‌وه‌ی شو‌ره‌وی له مانگی گه‌لاوێژی ۱۹۶۳ رایگه‌یاند: ده‌وله‌تی یه‌کیتی سو‌فیه‌ت له به‌رانبه‌ر ده‌ستێوه‌ردان له گه‌روگره‌فته‌کانی نیو‌خۆی عێراق دا ده‌ست له سه‌ر ده‌ست دانانی.

ئه‌گه‌رچی پرسی کورد له باشووری کوردستان که‌وتبووه نێو پارسه‌نگی نێونه‌ته‌وه‌یی، به‌لام کۆمه‌لگای جیهانی ئاگاداری رووداوه‌کانی کوردستان نه‌بوو. که‌س نه‌بوو جه‌نایاتی رێژی عێراق و کاولکاری کوردستان ئاشکرا بکا و هه‌موو شت کپ و بیده‌نگ و ده‌رخۆنه‌ی به‌سه‌ر دا‌کرا‌بوو.

مه‌لا مسته‌فای بارزانی - ئه‌حمه‌د توفیق

له هه‌لومه‌رجیک ئه‌وتۆ دا ئه‌ندامانی

حیزبی دیموکرات، لیبرالانه تیکۆشان په‌رده‌ی ئه‌و کپ و بیده‌نگیه‌ بشکێنن و به هینانی هه‌والده‌ری بێگانه له ئێران و لوبنان رووداوه‌کانی کوردستان به گوێ دنیا بگه‌یه‌نن. حامید گه‌وه‌ری له لاپه‌ره‌ی ۱۳۲ کتیی "ئه‌حمه‌د توفیق..." ده‌نوسێ که بارزانی له سه‌ره‌تادا پێشنیاری "ویلیام ئیگلتن جۆنز" نووسه‌ری کتیی "کۆماری کوردستان"ی کرد که له شاری ئیسفه‌هانی ئێران نیشته‌جیی بوو و له کۆماری کوردستان له مه‌هاباد بووه و دواتریش له که‌رکوک ژیا‌بوو و له نزیکه‌وه ئاشنایه‌تی له‌گه‌ڵ میژووی کورد هه‌بوو. ئه‌حمه‌د توفیق بۆ هینانی ئیگلتن هه‌ولی دا و شیخ جه‌میلی مه‌ردو‌خی راسپارد که به پێگای خزه‌مه‌کانیه‌وه له سه‌نه را بچێ و ناوبراو ببینێ. شیخ جه‌میل

بۆ جېيەجې نەبوو و ئەحمەد تۆفيق ئاگادار دەكاتهو و بە پېي بېرەوهرېيەكانى شېخ جەميل مەردوخ كە دوكتۆر ياسين سەردەشتى ئامادەى كردو، مردوخ دەگەرپتەو كوردستانى باشوور و ئەحمە تۆفيق و سولهيمان موعينى دەپينى و دەلى كە كارەكەى بۆ نەكراو. ئەحمەد تۆفيق تۆرە دەپى و بۆخۆى كارەكە دەگرېتە ئەستۆ و لەگەل مەردوخ دەچتە تەوئلەو دوايە دەچنە شارى سنە و بەهۆى شېخ موعتەسەم و شېخ عەبدوللّو كۆلەبالىكى هەوراميان كرد بوو بەر و بە ماشين چووبوونە تاران. ئىگلتنۆن بەهۆى ناسەقامگيرى تەندروستى داواى لىبوردنى كرد بوو و لە جياتى خۆى، پيشنيارى نوسەر و پۆژنامەنوسىكى ترى ئەمريكى كرد بوو كە لە لوبنان نىشتەجې بوو بەناوى دانا ئادەمز شميدت.

حاميد گەوهەرى لە درېژەدا، لە لاپەرەى ١٤٣ كتيهكەى لە زباني ئەميرى قازى كە ئەوكاتە لە كۆميتەى حيزبى ديموكرات كوردستان دا لە تاران بوو دەنووسى: ئيمە وەك كۆميتەى تاران ئاگادارى ئەو مەئورپەتەى ئەحمەد تۆفيق نەبووين. ئەو بەهۆى شېخ جەميل مەردوخىيەو و راستەخۆ خەرىكى ئەوكارە بوو. تەنانەت ئاگادارى ئەو هەش نيم كە ئىگلتن بۆچى نەهات بۆ كوردستان، بەلام بىستم كە ناوبرا ئادامز شميدتى ناساندبوو كە لە لوبنانەو بيباتە كوردستان.

دواتر بە دواى چوونى ئادام بۆ باشورى كوردستان، بە پاسپاردەى ئەحمەد تۆفيق دوو گروپ پۆژنامەنوس هاتن بۆ تاران، وەك بزەنم تەلەيفونى مستەفا ئىسحاقى، سلىمان شافعى، يان حەسەن بابا تاهيرريان پيوو. گوتمان ئيمە هاتووين بچين بۆ عىراق، لەبەر دانىشگاي تاران قەرارمان لەگەليان دانا، من چووم ئەوانم بينى. بەشيوەى نەناسراو بە فرۆكە بردمن بۆ تەوريز. لەوئى لەگەل پەسولئى فەتاحى و سەيد ئەوبەكرى هيدايەتى حاجى كەندى وەرمانگرتن و لەگەل ئەحمەد قازى و پەسول فەتاحى ئەواغان پەوانە كرد. وەك لەبىرم بى، ٢٠ پۆژ لە كوردستان مانەو.

جارى دووهم گروپىكى سى كەسىمان لە تاران وەرگرت و برادەرانى ئيمە بە قەتار ناردبوويان بۆ مەراغە. ئەو جارە من خۆم چووم لە قەتارى مەراغە وەرمانگرتن و پەوانەى باشورم كردن و جارى سيەم ديسانيش گروپىكى سى كەسىمان لەگەل سەلاح موهتەدى لە قەتارى مەراغە وەرگرت و پەوانەمان كردن. رېكخەرى هەمووى ئەوانە ئەحمەد تۆفيق بوو.

ئەحمەد تۆفيق پاش ٢٥ پۆژ گەراو بۆ كوردستانى باشوور و لەوئىش را بارزانى پەوانەى لوبنانى كرد. ئەو بە هاوكارىي ئەندامانى پارتى ديموكراتى كوردستانى سوريا چوو بۆ بيروت. ئەو سەرەتا پيوەندىي بە عيسمەت شەريف وانلى، يەكيك لە كوردە خەباتكارەكانى پۆژئاواى كوردستان لە سويسى گرت تا بەلكوو هاوكات لەگەل رازيكردى شميدت بۆ هاتن بۆ كوردستان، بەهۆى ناوبراو وەبتوانئى ناوندىكى كوردىي بۆ بزووتنەو كورد لە ئەوروپا دامەزريئى. لەو بارەو عيسمەت شەريف وانلى دەلى كە ئەحمەد تۆفيق پيىگوتوو كە: بارزانى دەخوازئى لە دەرەو بە سوود و قازانجى ئيمە و جولانەو كار و خەبات بكەى.

دوكتۆر عيسمەت شەريف كە ئەوكات سەرۆكى يەكپەتەى خويندكارانى كورد لە ئەوروپا بوو دەلى، كە هەر لە سەرەتاي سالى ١٩٦٢و بۆ قازانجى جولانەو كورد خەرىكى كار و خەبات بوو

و کۆمیتەیهکی به یتوی ئەنجومهنی بهرگری له مافی میللهتی کورد، به پێشنیازی ئەحمەد توفیق دامەزراندووە و له بیروت به نوێنەرایەتی بارزانی بەیاننامەیەکی بڵاوکردووە و لەودا ئاماژەی بۆ هەموو ئەو پرووداوانە کردووە که لەو ماوەیدا له باشوری کوردستان و عێراق پرویاندابوو.

ئەحمەد توفیق له بیروت له هۆتیلی سان جورج، له قەراخ دەریا به یتوی مورا، له گەڵ هەوالدەرییهکانی ئوروپایی و ئەمریکایی پەیوەندی دەگرێ و توانی "دانا ئادەمز شمیدت" پۆژنامەنوسی ئەمریکی "نیویۆرک تایمز" وەک یەکەم پۆژنامەنوسی بیانی پازی بکا له گەڵی ییت بۆ باشوری کوردستان. شمیدت له سەفەریکی ۵۹ پۆژیدا، له نزیکهوه چاوی به مەلا مستەفای بارزانی و دۆخی نالهاری کوردستان و تاوانەکانی پزیمی عەبدولکەریم قاسم که چون کوردستان بۆمباران و کاول دەکا، کهوت و له گەرانهویدا، چەندان وتاری له بارە ی کورد و شۆرشەکییدا نووسی و وێنە ی ئەو جەنایەتانه ی بڵاو کردەوه.

دانا ئادەمز شمیدت لهو سەفەرەدا کتییکی سەبارەت به گەشتەکی و پرووداوهکانی کوردستان نووسی. جورج. فەتحوڵا کتییەکی وەرگیراوه سەر زمانی عەرەبی و ئەبوبەکر سالح ئیسماعیل له عەرەبییهوه کردی به کوردی. دوکتۆر محەمەدی مەجدیش له زمانی ئینگلیزییهوه وەرگیراوه سەر زمانی فارسی. مامۆستا هەژار لەسەر ئەو کتییە دەنووسێ: ماوەیهکی زۆر له دڵمابوو که هەلیک بخولقیّت دەربارە ی دوستی ناکامم عەبدوللا ئیسحاقی "ئەحمەد توفیق" که چەند سالیک پێکهوه ژیاووین و له زۆربە ی شادییهکان و ناکامییهکان شەریکی یەکتەر بووین شتیکی لەسەر بنوسم.

به هەلکهوت، وەرگیرانی عەرەبی کتیی "دانا ئادەمز شمیدت" هەوالنیری ناسراو و ناوداری ئەمریکیم بهناوی "گەشتیک بۆلای پیاوانی ئازا" به دەستم گەشت که ئەو له گەڵ وەرگیرانی فارسیی پزدار دوکتۆر محەمەد مەجدی بهراورد بکەم. کتییەکه م تا دوالاپەر خویندەوه و له راستیدا چپژم لیوهرگرت. شتیکی که له کتییەکهدا زۆر سەرنج راکیش بوو، بایەخدانانی نوسەر به کهسایەتی ئەحمەد توفیق بوو. له ئازایەتی بیههوتای، له توندوتۆلی و شادبوونی، له وهفاداریی ئەو سەبارەت به کورد و کوردستان، له سەداقەتی سەبارەت به بارزانی، له پایەداریی مەرام و سەرچاوه ی ئازادیخوازی، به شیوه یەک ستایشی دەکات که گپرانەوه ی له قەله می من و کهسیکی تر نایەت. هەر کهسیک دەیهوێ له ئەحمەد توفیق "عەبدوللا ئیسحاقی شتیکی راستین بزانیّت، داوا دەکەم کتیی دانا ئادەم شمیت بخوینیتەوه.

هەژار ۱۳۶۲/۱۰/۱۰ کهرەج

گەشتی "دانا" له ۱۹۶۲/۷/۴ دەستی پیکرد و له ۱۹۶۲/۹/۱ کۆتایی هات و موسعود بارزانی له لاپەرە ی ۱۹۰ کتیی "بارزانی و بزوتنهوه ی رهزگاریخوازی کورد" داوی هینانهوه ی هیندیکی نمونه له ئازایەتی ئەحمەد توفیق له زمانی گهورەترین فرماندەکانی شەر، له سەر هینانی ئەو هەوالدەرە دەلی که: کارەکی سەرنامکەر بوو، بوو به مایه ی کردنهوه ی دەرگە ی شۆرش بۆ جیهانی دەرەوه

که هیچی له باره‌ی شوږشه‌وه نه‌ده‌زانی، ټه‌وه‌ش بوو به‌هوی زنجیره‌یه‌ک وتار که له باره‌ی شوږشه‌وه له دوو روژنامه‌ی نیوږوک تایمز و کریستیان ساینس مۆنیتردا بللوی کردنه‌وه...

جیی ئاماژه‌یه که له‌به‌رانبهر به‌و کاره‌گرینگانه‌دا، کومیت‌ه‌ی ساخکه‌ره‌وه له سال‌ی ۱۳۴۳ له ده‌رکردنی به‌یاننامه‌ی خوی‌دا، هپ‌رش‌ی تووندی ده‌کاته‌سه‌ر ټه‌حمده‌تووفیق و له‌مه‌ر هه‌ول‌دان بو هپ‌نانی هه‌والده‌ر له ئیران و لوبنان، به‌سیخوړ و پی‌او‌ی ټه‌م‌ریک‌ایه‌ی تاوانبار ده‌کا و ده‌نووس‌ی: ټه‌وجا‌راسته‌وخو خوی‌هاویشه‌باوه‌شی قیبه‌ل‌گای له‌میژینه‌ی ئیمپریالیزم، ټه‌وه‌بوو به‌هوی چه‌ند زول‌له‌کورديکی‌سه‌ر به‌ټه‌م‌ریک‌ایان ده‌گه‌ل‌ویلیام ئیگل‌تن، به‌رپوه‌به‌ری ده‌ره‌وه، دوو ده‌زگای جاسوسی ټه‌م‌ریکا له‌روژه‌لاتی نیوه‌راست په‌یوه‌ندی به‌ست و بو‌ریزه‌ئیتصالیکی جاسوسی خوی‌گه‌ی‌انده‌مه‌نتیقه‌ی هه‌ورامان و مه‌ریوان و ده‌گه‌ل‌ش، م‌ح‌که‌شا و ده‌زگاکانی به‌تایبه‌تی ټه‌م‌ریک‌ایه‌کان حیسابی له‌سه‌ر ده‌کیشن که‌وته‌گفتوگو تا به‌هوی وه‌رگرتی گه‌لیکی خیانه‌ت له‌ناوبراو په‌یوه‌ندی راسته‌وخو له‌گه‌ل‌ټه‌م‌ریک‌ایان ساز بکه‌ن، دوو روژ دريژه‌کیشانی وتوو‌ژ له‌و باره‌یه‌وه‌پر‌یادرا‌ش، م‌ع‌به‌ته‌داره‌کاتی پی‌ویستی هه‌لبستی و نه‌تیجه‌که‌ی به‌هوی پو‌سته‌ی تاران- به‌غداوه‌له‌ټه‌حمده‌تووفیق مه‌علوم بکاته‌وه. له‌سه‌ر ټه‌و پر‌یاره‌خه‌ی‌انه‌تکاره‌گه‌یشه‌به‌غدا و ش، م‌ع‌بو‌قسه‌وباسی پی‌سپ‌ردراوی خائین بو‌شوینه‌کانی دی‌اریک‌راو رو‌یشه‌تاران. ټه‌م‌ریک‌ایه‌کان بو‌ټه‌وه‌ی با‌شتر بتوانن ټه‌و خائینه‌بگرنه‌باوه‌ش وایان به‌باش زانی له‌نزیکه‌وه‌بیینن جا له‌به‌ر ټه‌وه‌له‌تارانه‌وه‌به‌نووس‌راوه‌ی پی‌ویست ئاگادار کرا ټه‌حمده‌تووفیقی خائین که‌وته‌ریگا و هاته‌سلیمانی و لی‌ره‌وه‌خوی گه‌ی‌انده‌شاری سنه و هه‌رله‌و‌ی له‌گه‌ل‌ناوبراو به‌ماشینی تایبه‌تی چوونه‌تاران.

کومیت‌ه‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌دریژه‌ی به‌یاننامه‌که‌دا ده‌نووس‌ی: خائین ټه‌حمده‌تووفیق پاش به‌جیه‌نانی ټه‌رکه‌کانی پی‌سپ‌ردراوی له‌سه‌ره‌تای شو‌رش‌ی کوردستانی عی‌راقدا له‌لایه‌ن ده‌زگای جاسوسی ټه‌م‌ریکاوه‌ټه‌مری پی‌کرا بو‌وه‌رگرتی ته‌علیماتی جاسوسی هه‌روه‌ها په‌یوه‌ندی به‌(مه‌رکه‌زی سه‌ره‌رشتیکه‌ری ساواک) ی ټه‌م‌ریکا له‌روژه‌لاتی نیوه‌راست بجیته‌لوبنان.

به‌و جو‌ره‌گوايه‌خائین ټه‌حمده‌تووفیق بو‌مه‌سله‌حه‌تی شو‌رش‌چو‌ته‌لوبنان به‌لام‌ناوبراو له‌پیناوی به‌ټه‌نجام‌گه‌ی‌اندنی ویسته‌کانی ده‌زگای جاسوسیدا ټه‌ندامه‌تی ره‌سمی و مه‌وقعییه‌تی تایبه‌تی بو‌دیاری کرا. هه‌روه‌ها کارتی تایبه‌تی بو‌شوینه‌کانی پی‌ویست درایه‌ئیستاش له‌لایه‌تی.

نيزامى ئاغا و رهعبيته يه كيك له دهورانەكانى كۆمه لگای مروڤايه تيبه كه له زۆره ي و لاتان دا به شپوه و بيچمى جياواز هاتوته ئاراوه و كوردستانيش لهو نه زمه كۆمه لايه تيبه بى بهرى نه بووه. سيستمى دهره به گايه تى له كوردستان پيگه ي به هيز نه بوو نه يتوانى بناغه يه كي گه و ره ئيدارى له ولات دا پيك بينى و گشت عه شيره ته كان له چهند ناوه ندى گه و ره ي ده سته لات دا كو كاته وه، تا وهك ولاتانى تر دواتر ببا به بناغه ي ته زمونيك بو ئيدار و به رپوه بهرى ولات. پييه پيى تهو ژيرخانه، سه رخانى كۆمه لگای كوردستانيش فه شل بوو و بيچم و فوڤمى ئيتينيكي قه ومى و نه ته وه يى، ههروه ها چين و توويژ و لايه كانى كۆمه لگای كورد، وهك ئاغا و رهعبيته و ره شايى، هيچكام رهوتى ئاساييان نه پتوا.

ته وهرى بنچينه يى نيزامى دهره به گايه تى تهويه كه خه لكى رهش و روت و رهعبيته له ژير ده سته لاتى ئاغا يان ماليك يا فيئودال دا، له سه ر زهوى كار بكهن و له به رانبهر دا، راده يهك لهو به رههم و حاسلاته كه زووتر سه دى بيست يان دهو دوو بوو، ده درا به ئاغا. جيا لهو راده يه كه ديارى كرا بوو رهعبيته ده بوو باج و خه راجى ديكه ش وهك جيژنانه و بيگارى و دابين كردنى ئاوردوى مال و تفاقى مالاتى ئاغا بدا و هه مووكات ئاماده بى بو راپه راندنى بريارى شه ر و هه لا و به رنامه كانى ئاغا. له غه يره ته وه دا، هه ر كه مته ر خه ميك ده بوو به هو ي ته وه كه رهعبيته، تاوانى گه و ره بدا و له ئاوايى دهر بركرى يان سه زاي گه و ره ي به سه ر داسه پى.

رهعبيته هيچ كه سايه تى و ريژى نه بوو و له هه موو بواريكه وه ده چه وساوه و وهك مروڤ سه يرى نه ده كرا. ته حمه دى قازى له ده ستنووسيك دا له سه ر هه لسوكه وتى هيئديك ئاغا وه ت ده نووسى: سالى ۱۳۳۸ كه ره ئيسى ئيداره ي پهروه رده ي بوكان بووم، هات وچوى يه كيك له ئاغا گه و ره كانى تهو شه رم ده كرد. پياويكى ده وله مه ند و سه خى بوو، ديوه خانى گه و ره ي هه ميشه پر بوو له ميوانى جوړاو جوړ. روژيك لهو ديوه خانه دانيشت بووم، سى چوار كه سى ئاسايى كه له سه ر و پوته راكيان دا ديار بوو رهعبيته يا ده ست و پتوه ندى، هاتنه لاي ئاغا و بى ته وه ي سلاو بكهن يا دانيشين، به ترس و له رزه وه ده ستيان كرد به قسه كردن و له قسه كردندا سهريان به ردابووه. برازاي تهو ئاغا يه دوستى نيزيكم بوو، پاش وه دهر كه وتن له ديوه خان ليم پرسى: تهو چهند كه سه كه هاتنه لاي ئاغا بو چى سلاويان نه كرد؟ گوتى له لاي ئيمه رهعبيته و ده ست و پتوه ند مافى سلاو كردن و دانيشتيان لاي ته رباب نيه و نابى ده قسه كردن يشدا چاو ده چاوى ته رباب بىرن!

دههه ي ۴۰ له سياسه تى گوړانكار ييه كانى ناوچه ي روژه لاتى ناوه راست دا، گرينگيكي تايه تى هه يه. له سالى ۱۳۳۸ (۱۹۵۹) ده ولته ي عيراق له په يمانى به غدا هاته دهره و له مانگى مارس دا، يه كه م په يمانى نيوان ده ولته ي عيراق و رووس به ستر. هه ر لهو ساله دا په يمانى هه لبه ستنى به نداوى گه و ره ي ته سوان، له نيوان رووس و ميسر دا واژو كرا.

هه‌رچه‌ند، داها‌تی نه‌وتی ئێ‌ران زیاد ببوو و جیا له‌وه‌ش ئە‌مریکا به‌ میلیون ها‌ دۆ‌لاری یارمه‌تی به‌ ریژی‌می ئێ‌ران ده‌کرد، به‌لام به‌ هۆ‌ی گه‌نده‌لی و فه‌ساد له‌ دام و ده‌زگا‌کانی ده‌وله‌تی‌دا، خه‌لک فه‌قیر و ئە‌مریکا له‌وه‌ ده‌ترسا که ئێ‌ران بکه‌وێ‌نه‌ داوی کۆ‌مۆنیسم.

له‌ سا‌لی ١٣٣٩ شه‌ریف ئی‌مامی به‌ جی‌گای دوکتور ئی‌قبال بوو به‌ سه‌روکی وه‌زیران. له‌ سه‌رده‌مه‌دا تو‌یژی مامۆستا‌یان داواخوازی پێ‌راگه‌یشتنی زیاتریان ده‌کرد و له‌ خۆ‌پیشاندانیک‌دا، یه‌کیان لێ‌کوژرا. شه‌ریف ئی‌مامی نه‌یتوانی ئالو‌گۆ‌پێ‌کی ئە‌وتۆ له‌ وڵات دا پێ‌ک بێ‌نی و وه‌زعه‌که‌ با‌شتر بکا. بۆ‌یه‌ له‌ رێ‌که‌وتی ١٦ با‌نه‌مه‌ری ١٣٤٠ ده‌ستی له‌ کار کیشاوه‌.

له‌ سا‌لی ١٩٦١ "جان ئی‌ف کنێ‌دی" بوو به‌ سه‌روک کۆ‌ماری ئە‌مریکا. ئە‌و به‌ پێ‌چه‌وانه‌ی نیکسۆن که‌ دۆ‌ستی شای ئێ‌ران بوو، له‌مه‌ر مه‌ترسی کۆ‌مۆنیسم له‌ ئێ‌ران دا، زه‌ختی له‌ شا کرد که‌ چاکسازی و ریفۆ‌رم له‌ وڵات دا بکا. شا دوکتور عه‌لی ئە‌میني که‌ له‌ بنه‌ماله‌ی قاجاره‌کان و له‌ گه‌ل راب‌رت، ب‌رای جان ئی‌ف کنێ‌دی دۆ‌ست و له‌ ئە‌مریکایه‌کان ن‌یزیک بوو و پ‌ش‌تر له‌ کابینه‌ی زاه‌دی دا، وه‌زیری مالی و دارایی بوو، بۆ‌ به‌جی‌گه‌یان‌دنی ئی‌سلا‌حات، به‌ جی‌گای ئی‌مامی دیاری کرد. ئە‌میني دوا‌ی به‌ ده‌سته‌وه‌ گرته‌ی ده‌سه‌لات، داوا‌ی له‌ شا کرد که‌ رێ‌گای بدا کاره‌کانی خۆ‌ی به‌‌پ‌یوه‌به‌ری و به‌‌لێ‌نیشی دا به‌ شا که‌ داوا‌کانی جی‌یه‌جی بکا.

له‌ خه‌زه‌لوه‌ری سا‌لی ١٣٤٠ شا وه‌ک یه‌که‌م قۆ‌ناغ، فه‌رمانی دا‌به‌ش کردنی زه‌وی م‌لک‌داره‌ گه‌وره‌کانی دا به‌ ئە‌میني، که‌ یه‌ک له‌ پ‌ینجی زه‌وی ئا‌گا‌کانی ده‌گرت‌وه‌ه. ب‌ی‌روکه‌ی دا‌رژت‌نی ئە‌و ریفۆ‌رمه‌ تا راده‌یه‌کی زۆ‌ر ده‌گه‌راوه‌ بۆ‌ سه‌رده‌می دوکتور موسه‌د‌یق. ئە‌میني له‌ کاره‌کانی دا به‌ توندی به‌رده‌وام بوو. جه‌لیلی گادانی له‌ لاپه‌ره‌ی ١١٩٠ سا‌ل خه‌بات دا ده‌نووس‌ی: ناوبراو ب‌ن مه‌حته‌لی ه‌یندیک کاری کرد که‌ له‌ ئێ‌ران تا ئە‌وده‌م نه‌ک‌رابوو. به‌ختیاری به‌رپرسی ساواکی وه‌لا نا، سپه‌بدحاجی عه‌لی کیا، علوی مق‌دم، سه‌ره‌ل‌شکر زرغام، سه‌رتیپ روح ئە‌للا نوحی، سه‌رتیپ ئە‌حمه‌د ئاجودانی گ‌رت که‌ به‌ ر‌یز به‌رپرسیا‌یه‌تیه‌کانیان، سه‌روکی روکنی ٢ ستادی ئە‌رته‌ش، سه‌روکی شاره‌وانی گشتی، وه‌زیری گو‌مرک، به‌رپرسی قه‌ند و شه‌کر و به‌رپرسی ئی‌داره‌ی کاره‌با بوون. هه‌روه‌ها سپه‌بود ئازموده‌شی که‌ ماوه‌ی ٩ سا‌لی دوا‌ی کوودیتای ٢٨‌گه‌لاوێ‌ژ، حوکمداری یه‌که‌می به‌شی قه‌زایی بوو، گ‌رت. زۆ‌ر حوکمی که‌ ئە‌وان دا‌بوویان، هه‌لوه‌شاند‌وه‌ه. به‌شیکی به‌رچاو له‌ به‌ندیه‌کانی له‌ سا‌له‌کانی ٤٠-٤١ به‌رد‌ران. ئە‌و به‌ردانه‌ به‌شیکی به‌رچاو له‌ به‌ندیه‌کانی ح‌یزبی ئی‌مه‌شی ده‌گرت‌وه‌ه.

سه‌ره‌رای ئە‌وانه‌ ئە‌میني به‌ هۆ‌ی دژایه‌تی شا له‌ مه‌ر که‌م کردنه‌وه‌ی بودجه‌ی ئە‌رته‌ش، نه‌یتوانی کارێ‌ک بکا و وازی له‌ سه‌روک وه‌زیری ه‌ینا و شا له‌ رۆژی ٢٨‌پووشپه‌ر ١٣٤١ ئە‌میر ئە‌سه‌دو‌لای عه‌له‌می کرده‌ سه‌روکی وه‌زیران و له‌ رۆژی ٦ ر‌یبه‌ندانی ١٣٤١ له‌ ریف‌راندومێ‌ک دا، گه‌لاله‌یه‌کی ٦ ماده‌یی که‌ به‌ شو‌رشی س‌پی به‌ ناوبانگ بوو به‌ خه‌لک پ‌ش‌نیار کرد. ئە‌و گه‌لاله‌یه‌ له‌ لایه‌ن خه‌لکه‌وه‌ په‌سه‌ند ک‌را. خاله‌کانی ئە‌و ریف‌راندۆ‌مه‌ بریتی بوون له‌ هه‌لوه‌شانه‌وه‌ی ن‌ی‌زامی ئا‌غا و ره‌عیه‌تی، میلی کردنی لێ‌په‌واره‌کانی هه‌موو وڵات، به‌شداری کردنی کرێ‌کاران له‌ قازانجی کارخانه‌کان،

ئیسلاحي ياسای هه‌ل‌ب‌ژاردن و مافی به‌رابه‌ری ژن و پیاو و دامه‌زرانی سپای زانست و ... دیاره دواتر ۱۲ خالی دیکه‌ش به‌و خالانه زیاد کران. له شو‌پ‌شی سپی دا مافی که‌مه نه‌ته‌وه‌یه‌یه‌کان و ئازادی حیزب و گروپی سیاسی به‌گشتی ئازادی سیاسی، باسی ل‌پ‌وه‌نه‌ک‌را.

هه‌ر له‌و ساله‌دا سی که‌س له‌ زیندانییه‌ سیاسییه‌کانی کورد واته‌ عه‌زیز یوسفی و غه‌نی بلوریان و جه‌لیل گادانی گو‌یزرانه‌وه‌ بو‌ زیندانی بورازجان له‌ باشوور که‌ یه‌کیک له‌ سه‌خترین زیندانه‌کانی ئێران بو‌و.

له‌ به‌هاری سالی ۱۳۴۱ شا‌ بو‌ سه‌ردان هاته‌ کوردستان. تاهیری ئیلخانیزاده له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۶ کتییی "ئاو‌ر‌پ‌ک له‌ موکوریان" ده‌نووسی که‌ عه‌ولای ئیلخانیزاده، نو‌ینه‌ری شاره‌کانی سه‌رده‌شت و بو‌کان و مه‌هاباد به‌رپرسی به‌ر‌پ‌وه‌بردنی ر‌پ‌وه‌سمی پ‌ش‌و‌ازی له‌ شا‌ بو‌و. ئه‌و برپاری دا‌ بو‌و جاده‌ی نیوان میانداو‌ تا مه‌هاباد ئا‌پ‌ر‌ژین بک‌ری و هه‌ر عه‌شیره‌ته‌ی تاق لییدا و به‌ فه‌رش بیرازی‌ت‌ته‌وه‌ و ده‌سته‌ی سواران له‌ قه‌راغ جاده‌ به‌ ریز رابوه‌ستن. به‌مش‌پ‌وه‌یه‌ له‌و به‌ینه‌دا نیزیک به‌ ۱۰ تاق، به‌ نو‌ینه‌رایه‌تی هه‌موو عه‌شیره‌ته‌کان ل‌ی‌د‌را. شا‌ له‌ زو‌ر به‌یان راده‌وه‌ستا و عه‌ولای ئیلخانیزاده که‌سه‌کانی به‌ شا‌ ده‌ناساند. به‌ پ‌یی لاپه‌ره‌ی ۷۹ ی ئه‌و سه‌رچاوه‌یه‌ له‌ ده‌روازه‌ی نیزیک شار دا‌ سه‌ید محه‌مه‌دی زه‌نبیل و ش‌ی‌خ محه‌مه‌دی کو‌ری ش‌ی‌خی بو‌رهان و مه‌لا حوس‌ینی مه‌جدی و زو‌ر مه‌لا و که‌یخودای مه‌هاباد راوه‌ستابوون. مه‌لا حوس‌ینی مه‌جدی مقاله‌ و ش‌ی‌ع‌ر‌یک که‌ بو‌خو‌ی داینا‌بو‌و، خو‌یند‌یی‌ه‌وه‌. دوا‌یه‌ شا‌ چو‌و لای ش‌ی‌خ محه‌مه‌د و عه‌بدولای ئیلخانیزاده ئه‌وی ناساند و گو‌تی: ش‌ی‌خ محه‌مه‌د شه‌مسی بو‌رهان ره‌ئ‌ی‌سی ته‌ریقه‌تی مه‌ش‌ایخی برهان. ش‌ی‌خ محه‌مه‌د عه‌ولا‌غای ناس‌پ‌وه‌ و گو‌تی: تو‌ عه‌ولای مه‌حمود ئا‌غای؟ گو‌تی به‌ل‌ی، رووی ده‌ عه‌ولا‌غا کرد و به‌ فارسی گو‌تی: اسم شا‌ چیست؟(شا‌ ن‌ی‌وی چییه‌؟)، عه‌ولا‌غا گو‌تی مه‌حت‌هل مام هیچم نه‌گو‌ت. شا‌ حا‌لی بو‌و مؤ‌ره‌یه‌کی ل‌ی‌کرد. جه‌نابی ش‌ی‌خ دو‌وباره‌ گو‌تییه‌وه‌ اسم شا‌ چیست؟عه‌ولا‌غا گو‌تی شا‌ ته‌ماش‌یه‌کی منی کرد و پ‌یکه‌نی یانی پ‌یی بل‌ی. عه‌ولا‌غا‌ش گو‌تبو‌وی ئه‌علا‌حه‌ز‌ه‌ت محه‌مه‌د ره‌زا‌شا شاهه‌نشاهی ئێران. ش‌ی‌خ گو‌تی ن‌ی‌وی چ‌کو‌له‌یم ده‌و‌ی دو‌عایه‌ک هه‌یه به‌سه‌ری دا‌ ده‌خو‌ینم به‌ زه‌مانه‌تی من به‌ سه‌لامه‌تی ده‌چ‌ت‌ته‌وه‌ سه‌ر ته‌خته‌که‌ی تاران. که‌ به‌ فارسی ئه‌وه‌ی گو‌ت ئه‌وجار شا‌ پ‌ی‌ی‌خ‌و‌ش بو‌و کو‌تی من‌یش محه‌مه‌د. ش‌ی‌خ له‌ شا‌هاته‌ پ‌ی‌ش‌ی ده‌ستی بل‌یند کرد به‌رانبه‌ری سه‌ری دو‌عایه‌کی دو‌ور و در‌ی‌ژ‌ی خو‌یند‌ه‌وه‌ ن‌ی‌وی محه‌مه‌د ره‌زا‌شای ت‌ی‌د‌ابو‌و...

شا‌ دوا‌یه‌ به‌ ن‌ی‌و ئا‌پ‌و‌رای خه‌ل‌ک دا‌ چو‌و بو‌ ستادی له‌ش‌کر. تاهیری ئیلخانیزاده له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۹ کت‌یه‌که‌دا ده‌نووسی: کات‌ی دابه‌زی چو‌و ژو‌وری، به‌ هه‌را و چه‌پ‌له‌ری‌زانی خه‌ل‌ک دو‌وباره‌ هاته‌وه‌ سه‌ربال‌ک‌ونه‌که‌ی به‌رانبه‌ری شه‌هرداری، ده‌و وه‌خته‌ی دا‌ مه‌نگوره‌کان ل‌ییان بو‌و به‌ شه‌ر، لایه‌ن‌یک ه‌ی‌رش‌یان کرده‌ سه‌ر تابه‌فه‌یه‌کی دیکه‌ که‌ عه‌ولا‌ئا‌غای مه‌نگور سه‌رو‌کیان بو‌و. له‌ ن‌ی‌و شه‌ری ئه‌وانه‌دا مه‌یدان ش‌ی‌وا، خه‌ل‌ک فیتووی ل‌ی‌ده‌دا، شا‌ له‌ ترسان هه‌لاته‌وه‌ ژو‌وری و سه‌رباز به‌ مه‌یدان وه‌ربوون به‌ ل‌یدان وکو‌تان، خه‌ل‌کی مه‌یدانیان چ‌و‌ل کرد و هه‌موو مه‌نگوره‌کان که‌ شه‌ریان بو‌و گیران و برانه‌ شاره‌بانی. دیار بو‌و شا‌ زو‌ر ترسابو‌و، پ‌یی وابو‌و ئه‌و ش‌تانه‌ له‌ د‌ژ‌ی ئه‌وه‌، ده‌ستووری دابو‌و نو‌ینه‌ری

مهاباد ئیلخانیزاده بانگ کهن. فهوری حکومەت نیزامیان له شاری بهرپوه برد، بلیندگۆ دهیکوت ههر کەس له دهڕی بێ تهقهی لی دهکری. کوچه و خەیاوان و بازار چۆل کرا، کون به کون له عهولانغا دهگهرا، لهماله حاجی حەمەدەمین ئاغای مهعرووفی دیووایانهوه و به پهله بردیانه لای شا.

عهولانغا کوتی کاتیک گهیشتمه ستاد، فهرماندەکانی لهشکری گارد که له تاران را دهگهڵ شا هاتبوون به پهله بردیاغه تهبهقهی سهڕی لای شا، که چوومه ژووری شا له ترسان رهنگی تهواو گۆرابوو، رووی تی کردم کوتی: "این چه افتضاحیست؟"، کوتم "قربان چیز مهمی نیست"، ئهوجار هاته پیشی کوتی: "این جریان و حرکات بر ضد من است؟"، منیش جوابم داوه کوتم: "نهخیر ئهوه دوو تایهفه ناوکویی کونیا ههیه، بیستووایانه سهروکی یهک لهو تایهفانه دیته خزمەت تو، کوتووایانه دهبی ئیمهش بهرن دهنا نایه لین ئیوهش بچنه لای شا، لهسه هاتنی خزمەت تو لییان بوته کیشه. عهولانغا کوتی بهو قسانهی من شا کهمیگ هاتهوه سهرخۆ، رووی تی کردم کوتی: دهتوانی کوتایی بهو کیشهیه بیی؟ کوتم بهلێ، فهوری تهواوی دهکەم، به فهرماندەکانی کوت برۆن له ئیختیاری دابن، عهولانغا دیته دەر، دهچیته زیندان و ههموو مەنگوره گیراوه کان دینیته دەر و ئاشتیان دهکاتهوه و له ههر تایهفهیهک سی کهس دهبا بو لای شا. کوتی شا زۆری پی خوش بوو چونکه ههموویان چوون دهستیان ماچ کرد و زۆر به ئیحترامهوه راوهستان. شا ئهسله ن باسی شهرو کیشهی نهکرد. لهوی رۆژپوه شا له مەنگوران دهترسا، ههر بهو هوییهوه بوو عهولانغا ی مەنگوری برده تاران و چاکه ی زۆری دهگهڵ کرد. ئهوهش بلیم عهولانغا لیستیکی نووسیوو که بچنه میانداو بو پیشوازی شا، حاجی سمایل ئاغاش لهو لیستهدا نووسرابوو بهلام خوی نهخوش کردبوو نهچوو، کوتیان بو نایا دهبوو بی، برایم ئاغا که زۆر حازر جواب و قسهخوش بوو کوتی: "کوره لییگه ری، سویند سویند، چۆن دی"، ههموو حالی بووین مەنزووری سویندی زهمانی ژ-ک بووه. عهزیز ئهحمەدی دهلی ئهوکات له دیوهخانی سهلیم ئاغا له ئالوهتان بووه که حهسهنی مام رهسوولی له مههاباد را گهراوه و گیرایهوه که له نیوان دوو عهشیرهتی مەنگور دا شهڕ ساز بوو، بی شک ئهگەر شا لهوی مابا، به تاوانی کودهتا به دژی حکومەت ههموویان دهگیران.

ئاخوندهکان دژی شۆرشى سپى

ههچهند شۆرشى سپى شا و خەلک، ئالوگۆڕیکی بنچینهی نهبوو، بهلام تا رادهیهکی زۆر وهچهرخانێکی گهورهی له کۆمهڵگای ئێران دا پیکهینا و زیاتر له یهک ملیۆن و نیو بنهماله، بوونه خاوهنی زهوی.

ئهوکاره بن کیشه نهبوو و ئاخوندهکان که به تابهتی دژی ئازادی ژنان بوون، له ۱۵ جۆزهردان ۱۳۴۲ له شارهکانی قوم و تاران خۆپیشاندا به دژی گهلاله ۶ مادهی بهپڕهبرد. ئهوه نارهزایهتیانه به توندی سهركوت کران، بهلام ئهوه نهبوو که خاشهبر بکری. یاسای کاپیتولاسیۆن و دوورخستنهوهی خۆمهینی، دژایهتی بهشیکی گهورهی له ئاخوندهکانی پارێزهری دواکهتوویی

لیکھوتوه و پهره یان به کیشه که دا و هیږشی توندیان کرده سهر شا. ئهوجار بو چهند مانگ له پاریزگای فارس، له نیوان عشاير و دهولت دا شهر و پیکدادان رووی دا. هاوکات له گهل ئه و ئالوزیانه، هیڼدیک له ریڅخراوه کانی سهرانسهری، له و دهرفته که لکیان وهرگرت و دهستان به هیڼدیک جموجول کرد.

روژی ۱۳ ی جوزهردان ۱۳۴۲ خومهینی له روژی عاشورایه زور به توندی هیږشی کرده سهر شا و له قسه کانی دا گوتی: ئه ی ئاغای شا! ئه ی جهنابی شا! ئه من ئاموژگاریی تو ده کهم، دهست له و کارانه هه لگره ئاغا! خهریکن فریوت ده ده ن... ئه من پیمخوش نییه روژیک که بیانه وهی ئه تو پرۆی، هه موو شوکرانه بژیر بن... ئاوا کایه به میللت مه که. ئاوا دژایه تی له گهل مه لایان مه که. ئه گهر بو ت ده نووسن و ده دنه دس و پیت ده لین بیخوینه وه، فکری لیکه وه. بوچی له گو تره و بی بیرکردنه وه ئه و قسانه ده که ی؟

...خوا بکا له وه که ده لپی که مورته جعینی رهش وهک حه یوان گلاون و میللت ده بی له وان دووری بکا، مه به ست له مه لاکان نه بی، ده نا ئه رکی ئیمه چه توون و کیشه ی تو سخت دژوار ده بی ...

به دوا ی ئه و قسانه دا، خومهینی له سه عات ۴ به یانی روژی ۱۵ جوزهردان له ماله که ی خو ی له شاری قوم گیرا و ره وانه ی تاران کرا. له گهل ده سته سهر کردنی خومینی، به شیک له ریبه رانی (نیهزه تی ئازادی)، وهک موهه ندیس بازرگان و ئایه تولا تاله قانی و دوکتور سه حابی و حیژه تولای سه حابی و... گیران.

خومهینی ۱۳۴۲

لایه نگرای خومهینی به بلاو بوونه وهی هه والی ده سه به سهر بوونی ئه و، له شاری تاران رژانه شه قامه کان و ده ستیان کرد به ئاور تیبه ردانی شوینه هوکمییه کان و خو پیشان دانی گه وره یان به دژی شا دهستی پیکرد و هیزه کای ئه رتهش ته قه یان له

خو پیشان ده ران کرد و راده یه ک خه لک کوژران. ده ولت به سه رو کایه تی ئه میر ئه سه دولای عه له م، به گرتنی هیڼدیک له خویندکاران ئایینی و کهسانی حیزبی موئته لیفه ی ئیسلامی، ئه وانه ی که له و ئالوزیانه دا ده ستیان هه بوو، توانی ئه و خو پیشان دانه دامرکینی.

ئه و ئالوزیانه سه ره تای ده سپیکی دژایه تی توندی خومهینی له گهل شا بوو. کاتیک راپرسی بو شوړشی سپی کرا، خومینی به فه رمی ده نگ دانی به حه رام زانی و ته حریمی کرد.

له سه رده می مه شرو تییه ت را که شیخ فه زلولای نووری وهک لایه نگری توندی مشرووعییه ت له سیداره درا، تا ئه و سه رده مه، ده ولت هه یج ئاخوندیکی ئیعدام نه کردبوو و له قانونی ئه ساسی مه شرو تییه ت دا، ئیعدامی مه راجعی ته قلید قه دهغه کرابوو. خومهینی مه رجه ع نه بوو و مه ترسی ئیعدام کردنی ئه و، لایه نگرانی نیگه ران کرد بوو. دوکتور موزه فه ری به قایی، یاری دوکتور موسه دیق

که دواى ماوه يهک له زيندانی ئازاد بڼو، له نامه يهکى سهر ناوه لا دا، داواى له مهلا گه وره کان کرد که بهرگرى له ئيعدامى خومه ينى بکهن. هينديک له ئاخونده گه وره کان يهک له وان سهد کاظمى شهريعه تمه دارى چووه تاران و له وى به درو شه هاده تى دا که خومه ينى مهرجه حى ته قليده. سهره راي ته و چاکه يه که ته و له گهل خومه ينى کرد، دواى سهرکه وتنى شوږشى ئيسلامى له سالى ۱۳۵۷، شهريعه تمه دارى مه جبوور کړا، بيته سهر تله فزيون و دان به دژايه تى له گهل شوږشى ئيسلامى ئيران دابنى و دواى ته وهش زورى پينه چوو مرد. فتواى ئاخونده کان بوو به هوى ته وه که خومه ينى ئيعدام نه کړى.

شا دهستى به ئيسلاحت کرد که به شوږشى شا و خه لک (شوږشى سپى) ناوزه د کړا. ته و ئيسلاحت له لايه ن ئه مرکابه کان پيشواى ليکرا و کاتیک له سالى ۱۳۴۱ ليندون جانسون وهک جيگرى سهروک کو مار هاته ئيران، ريزى له وکارانه گرت. دوستايه تى ئه مرکابه کان له گهل ئيران له راده بهر بوو و ته گهر ئينگليسيه کان، ئيرانيه کانين به که ساني دروزن و حوقه باز و چاخان ده زانى، ته وان ئيرانيان پى گه وره بوو. دوستايه تى نیکسون تا مردنى شا ههر به رده و بوو و له گهل "ته نوه سادات" له ريورسمى به خاک ته سپاردنى له ولاتى ميسر دا به شدارى کرد.

شوږشى سپى له روژى شه شى ريه ندان ۱۳۴۱ دهنگى بو وهرگيرا و به راده ۵۵۹۸۷۱۱ دهنگ له بهرانبهر به ۴۰۱۵ ره ئى، دهنگى هيناوه. شا له دژى ته و مهلا يانه ي که دژى شوږشى سپى بوون، رايگه ياند که ته وانه دژى ههرکارىکى باش و به قازانجن.

به دواى ته و ريفورمانه دا له سهرانسه رى ئيران به تاييه تى له ديها ت بوو به خو شى و شادى. ره عييه ت و ره شايى و به گشتى وهرزيران جيژن و ئاغوت و ملکداره گه وره کان ماته میان گرت. له کوردستان هينديک له ئاگان کوردستانى روژه لاتيان به جي هيش ت و په نايان بو کوردستانى باشوور برده.

سهره راي ته وانه، راده ي دژايه تى له گهل ئيسلاحت، که به هوى مهلا کان هان ده دران، له زياد بوون دابوو. شا فه رمانى به ته مير ته سه دولای عه له م دا تا جي خوى بدا به حه سه نعلی مه نسوور کوږى ره جبه لى مه نسوور که له زه مانى ره زا شادا، سهروکى وهرزيران بوو. مه نسوور له روژى ۱۳۴۳/۱/۱۸ خومه ينى ئازاد کرد و دلنه وايى داوه. خومه ينى دواى ماوه يهک مانوه له تاران، گه راوه بو شارى قوم. ته و له دژايه تى شاي کو لى نه دا و زورى پينه چوو هه روا به توږه يى به دژى شا و دامووده زگای ده ولت، له وهى که گوايا روحانييه ت و شا له سهر شوږشى شا و ميلله ت هاوده ننگ، به توندى دووا و ره خنه ي گرت و گو تى: کام شوږش؟ کام ميلله ت؟ ته و شوږشه په يوه ندی به روحانى و خه لکه وه هيه؟ ... خومه ينى ته گهر له داريش بده ن موافقى ته و شوږشه نييه.

ناوه روکى شوږشى سپى به تاييه تى ئازادى دان به ژنان و ما فى به شدار بوون له مه جليسى پيران و شووږاى ميللى دا، که تا ته وکات له ولاتى سويسش جي به جى نه کرابوو، بيانووى بو مهلا يهکى بى ناو نيشان وهک خومه ينى ره خساند، تا بگاته راده ي ثايه تولاکانى ولات. ته و له تيلگرافىک دا گله يى

و گازهندهی خوئی لهوه ده‌رپرې که له هه‌لبژاردنی نه‌جومه‌نی ئیاله‌تی و ولایه‌تی دا، ئیسلام وه‌ک شه‌رت له ده‌نگی ده‌نگه‌ران و هه‌لبژاردن دا، دیاری نه‌کراوه و حه‌قی ده‌نگ دراوه به ژنان.

دژایه‌تی خومه‌ینی له گه‌ل شا له ناشتی نه‌هاتوو بوو و له رۆژی ٤ ی خه‌زه‌لوه‌ری ١٣٤٣ رۆژی له دایک بوونی شا، به دوا‌ی ئه‌وه مافی پار‌ژبه‌ندی سیاسي له سه‌زادان درا به موسته‌شارانی ئه‌مریکایی که مه‌جلیس له‌بری ٢٠٠ میلیون دۆلار قهرز له ئه‌مریکا، په‌سه‌ندی کردبوو، خومه‌ینی ده‌ره‌ه‌ل‌بوو گو‌تی: نی‌زامی و موسته‌شارانی ئه‌مریکایی چ قازانجیه‌کیان بۆ تۆ هه‌یه؟ ئا‌غا، ئه‌گه‌ر ئه‌مریکا ئه‌و ولاته‌ دا‌گیر کردوو، ئیدی ئه‌و نه‌په‌ نه‌په‌ت له چیه‌...؟

خومه‌ینی له قسه‌کانی دا ه‌ی‌رش‌ی توندی کرده س‌ه‌ر شا و مه‌جلیسی به نوکه‌ری ئه‌مریکا ناساند. ه‌ی‌زه‌کانی ئه‌منی به دا‌وا‌ی ئه‌و قسانه‌ی خومه‌ینی دا، له شه‌وی ١٣ خه‌زه‌لوه‌ری ١٣٤٣ ه‌ی‌رشیان کرده س‌ه‌ر ماله‌ خومه‌ینی و گرتیان و راسته‌وخۆ ده‌ته‌یاره‌یان نا و به‌پریان کرد بۆ تورکیه. خومه‌ینی له و‌یرا چوو بۆ نه‌جه‌ف و ماوه‌ی ١٤ س‌ال به دوورخراوه‌یی له‌وی ماوه.

له نه‌بوونی خومه‌ینی دا زۆربه‌ی ئاخونده‌کان به ب‌ی ده‌نگی، ر‌ی‌فو‌رمی شایان به باش زانی و په‌سه‌ندیان کرد. له و قوناغه‌دا شا به بردنه‌سه‌ری قیমে‌تی نه‌وت، له یارمه‌تی ١ میلیار دۆلاری ئه‌مریکا ب‌ی نیاز ببوو و هه‌موو ئه‌سه‌له‌حه و چه‌ک و چو‌ل‌یک‌ی پ‌ی‌شکه‌وتوو و وه‌ک ف‌ر‌و‌که‌ی ئ‌ی‌ف ٤ و ته‌یاری بار هه‌لگری ١٣٠ و تانکی ئ‌ی‌م ٤ و ئه‌نواعی ساروخ و توپی دوور هاو‌ی‌ژ و... ک‌ری بوو. له س‌ال‌ی ١٣٤٣ نیکسۆن به‌ل‌ینی دا هه‌موو چه‌کیک بدا به ئیران ج‌یا له چه‌کی ئه‌تۆمی. شا ته‌نا‌نه‌ت سفارشی ه‌ین‌د‌یک چه‌کی کرد که ئه‌مریکا بۆخو‌ی نه‌ی‌بوو. شا دۆستی زۆر به ده‌سته‌لاتی له ناوه‌ندی بریارانی ئه‌مریکا، وه‌ک برا‌کانی میلیار‌د‌ی‌ر راکف‌ل‌ی‌ر و ه‌ی‌ن‌ری ک‌ی‌س‌ی‌ن‌ج‌ی‌ر هه‌بوو.

ک‌ی‌س‌ی‌ن‌ج‌ر وه‌ک وه‌زیری ده‌ره‌وه‌ی ئه‌مریکا، له س‌ه‌ر ئه‌و بر‌وا‌یه بوو که ئه‌مریکا بۆخو‌ی ناب‌ی رۆ‌لی ژاندارم له دنیا‌یه‌دا ب‌گ‌ی‌ر‌ی و ده‌ب‌ی یارمه‌تی ب‌کا به دۆستانی تا بۆخو‌یان به ته‌ن‌یا پار‌یز‌گاری له خو‌یان ب‌که‌ن. ئیران له‌وباره‌وه بۆ ئه‌مریکا له راده‌به‌ده‌ر گرینگ بوو و ئه‌و بوو‌چوونه به دوکت‌رینی نیکسۆن واتا را‌گه‌یان‌درا‌وی "گوام" به نی‌وبانگ بوو.

له و سه‌رده‌مه‌دا له رۆژی ٦ ر‌ی‌به‌ندانی زستانی ١٣٤٣ مه‌نسور، سه‌روکی وه‌زیران له به‌رانبه‌ری مه‌جلیسی شو‌رای میلی دا، به هو‌ی که‌سیک به نا‌وی بوخارانی ت‌ی‌ر‌و‌ر ک‌را و پاش ٥ رۆژ مرد. له ر‌ی‌که‌وتی ١٣٤٤ / ٣ / ٢٦ بوخارایی و چه‌ند که‌س له‌وانه‌ی که له کوشتنه‌که ده‌ستیان هه‌بوو و له لایه‌نگرانی ح‌یز‌بی مو‌ت‌ه‌لی‌فه ئیسلامی بوون، ئ‌ی‌ع‌دام کران. ئه‌وجار هووه‌یدا هاته س‌ه‌ر کار.

شالای گرتنی ئەندامانی حیزب له سالی ١٣٤٢

کاریگه‌ری وه‌زعی کورد له باشووری کوردستان و ئەکتیف و کارا و دڵگه‌رم بوونی ئەندامانی حیزب به‌جۆلانه‌وه‌ی کورد له کوردستانی عێراق بوو به‌مه‌ترسی گه‌وره‌بو کاربه‌ده‌ستانی ئێران و جاریکی دیکه‌ی په‌لاماریان بو سهر ئەندامانی حیزب ده‌ست پێک‌رد. ساواک به‌هۆی سیخوره‌کانی یه‌ک له‌وان مه‌لا محهممه‌دی خوڤ خوره‌ توانی بوو ره‌خنه‌ بکاته‌ ناو ریزه‌کانی حیزب و له‌ مانگی ره‌شه‌مه‌ی ١٣٤٢ (١٩٦٣) هه‌رشه‌ی به‌ر ب‌لاو بو‌سه‌ر ته‌شکیلاتی حیزب له‌ سنه‌ و مه‌هاباد و له‌ شاری تاران ده‌ست پێک‌رد و به‌سه‌دان که‌س گیران و به‌سه‌دانی‌ش خۆیان شارده‌وه‌ یان هه‌لاتن بو باشووری کوردستان و تیکه‌ل به‌ شو‌رشی کوردستان بوون.

که‌سانی وه‌ک و ئەمه‌یرقازی و موته‌قیمی قازیش یه‌که‌م ده‌سته‌ بوون که‌ له‌و قۆناغه‌دا ئاواره‌ی کوردستانی باشوور بوون و به‌دوای ئەوانیش دا‌حه‌مه‌ده‌مین سیراجی، سه‌میلی شه‌ریفزاده، سالاری حه‌یده‌ری هه‌لاتن بو ئه‌و و خۆیان ده‌رباز کرد. ئەوجار له‌ گشت شار و دیهاتی کوردستان تاق و لوق په‌نایان بو کوردستان هه‌نا ته‌نانه‌ت ئەو ئا‌غاو‌ه‌تانه‌ش که‌ رازی به‌ رێفۆرمی شا و دابه‌شکردنی زه‌وی و زار نه‌بوون، هه‌لاتن بو عێراق.

ئه‌حه‌مه‌دی قازیش یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ بوو که‌ له‌ ره‌ش‌بگیرێ مه‌هاباد دا له‌گه‌ل زۆر که‌سی دیکه‌ گیران و به‌ سياره‌ و شه‌مه‌نده‌فه‌ر بردیانن بو تاران و له‌ ره‌ش نووسی‌ک دا ده‌نووسی: پاش چه‌ند ساعه‌تیک مانه‌وه‌ له‌ مه‌راغه، دیسان سه‌روچاویان په‌توو‌پێچ کردینه‌وه‌ و به‌ره‌و ئیستگای قه‌تاریان بردین و ده‌ کووپانیان په‌ستاوتین. کووپه‌ هه‌ر جێگای شه‌ش که‌س بوو. به‌لام ده‌ تا دوا‌ده‌ که‌سیان ده‌ هه‌ر کوپه‌یه‌ک ده‌په‌ستاوت. گوێم لێ‌وو یه‌ک یه‌ک ده‌یان‌هێنان و له‌ ته‌نیشته‌ یه‌که‌تر دایانده‌نان. به‌مجۆره‌ قه‌تاریک پ‌ر له‌ ئەندامان و لایه‌نگرانی حیزبی دیموکرات به‌ شپ‌زه‌یی و ده‌ باریکی ناله‌بار دا، به‌ره‌و جاره‌نووسیکی نادیار به‌ره‌و تاران وه‌پێکه‌وتین. هه‌وای گه‌رم و خه‌فه‌ی کووپه‌ و په‌تووی ده‌وری سه‌روچاومان نه‌فه‌سی بری‌بووین. ده‌ستیان نه‌به‌سته‌بووین. سه‌بریکی هه‌ندیکم له‌ په‌تۆکه‌م هه‌ل‌داوه‌ و چاویکم به‌ دزی له‌ ده‌ورو‌به‌ر کرد. سه‌ربازیکی دیزه‌ و خوین تال له‌به‌ر ده‌رکی کووپه‌ راوه‌ستا بوو. ده‌ستم کرد به‌ دو‌وعا کردن و پارانه‌وه‌ له‌ شیخ و مه‌شایخان. هاوارم کرد یا شیخ ئە‌حه‌مه‌دی قازی به‌ فریامان بگه‌ی! هاواله‌کانم به‌مجوره‌ حال‌ی کردن و ئەوانیش ده‌ستیان به‌ کرد به‌ دو‌عا کردن و ناوی خۆیان درکاند، یا شیخ عومه‌ری قازی، یا شیخ عه‌زیزی شاپ‌وخ، یا شیخ یۆسفی خوسره‌وی و چه‌ند شیخی ت‌ریش! به‌ جۆریک له‌ هه‌یج خانه‌قاه‌یک ئە‌وه‌نده‌ی ئە‌م کووپه‌ی قه‌تاره‌ شیخ وه‌ده‌ست نه‌ده‌که‌وت! کاب‌رای کێشکچی به‌رده‌رگا به‌ فێله‌که‌مانی زانی و ده‌ستی کرد به‌ هه‌ره‌شه‌ و گو‌ره‌شه‌ و بیده‌نگی کردینه‌وه‌.

ئەحمەدی قازی

سەید عەلى رەحمانى يەككە لە ئەندامانى حیزب لە شاری سنه،
لە لاپەرەى ۱۱ كۆتییى "بەشكەك" لە بیرەوهرییه تال و شیرینهكانی ژیان
... "دا لەسەر رەشگیرى ئەندامانى حیزب دەنووسى: شەوى ۲۹ى
رەشەمەى ۱۳۴۲ مەن وێرای ۱۷ كەسى دیکە لە شاری سنهوه و
هەرۆهە لە سەر یەك ۲۵۴ كەسى تر لە سەرانشەرى كوردستانی
ئێران بە تاوانى ئەندامەتى حیزبى دیموکراتى كوردستان " ئێران"
گیراین و بردیانین بۆ تاران. دواى ئەشكەنجە و ئازارێكى سەخت بۆ
ماوهى شەش مانگ لە زیندانى قزڵقەلە، بەرە بەرە و پۆل پۆل
ئازادیان كردین! دیارە جەوهەكە لە قازانجى ئێمە بوو. لەو ۲۵۴ كەسە
سێزەدە كەس مایهوه كە ۴ نەفەریان خەلكى شاری سنه بووین. مەن و
سەید سەدیقى برام و محەمەد رەحیم غەریقى و مەلا ئەمین
محەمەدى خەلكى ئاواى نوێن لە هەورامانى تەخت. ئێمە ئەو
سێزەدە نەفەرە بۆ ماوهى ۱۴ مانگ لە ژێر حوكمى ئێعدامدا بووین!
لێكۆڵینهوهیهكى فەرمايشى لە دادگای نێزامى دا دەستى پێ كرد و ۲۵

جەلەسەى خایاند. ئەلبەت بە شیوهى روژ نا روژێك. لە نەتیجەدا حوكمەكەیان شكاند و كردیان
بە سێ تا شەش سالی... یەكێك لەو كەسانەى كە شەش سالی حوكم درا مەن بووم كە دواى تێپەربوونى
۴سال هەموومان ئازاد كراین.

بەشكەك لە زیندانیانی سالی دەهەى ۴۰ لە زیندانى قەسرى قەجەر بریتى بوون لە ۱- مەرف
ئاغای شیخ ئاقایی ۲- سواره ئیلخانیزاده ۳- ئەحمەدى موفتى ۴- محەمەد غەریقى ۵- مەلا
محەمەد بانەیی ۶- مەلا مستەفای حەیرانى ۷- رەسوولی فەتاحى ۸- ئەحمەدى قازى ۹- عومەرى
قازى ۱۰- قادر سولتانی نا ۱۱- مستەفا باشوکی ۱۲- حوسێن كورد نژاد(كوردپوور) ۱۳- عوسمان
عەلیار ۱۴- سەید رەحمان ئابیدەر ۱۵- عەزیز شاروخ ۱۶- محەمەد سولتانی ۱۷- مناف حەقەلەب
۱۸- قاسم ئاغای موهتەدى ۱۹- مەلا محەمەد لاچینی(خوێرخوێ) ۲۰- مەلا محەمەد عەباسى ۲۱-
عومەر شیخ محەمەدى ۲۲- حەسەن حیسامى ۲۳- سەلمانى عەلیار ۲۴- مەلا برام رۆستەمى ۲۵-
وەستا محەمەد شووشەپر ۲۶- عەبدولخالەقى سەعدى ۲۷- مەلا عەزیز ۲۸- مەلا كەرىمى
ئیندرفاشى ۲۹- حاجى شەبیانى ۳۰- یوسفى خوسەرەوى ۳۱- عەولای جەماران ۳۲- قادر قارەمانى
۳۳- مەلا عوسمان ئازادى ۳۴- سەید سەدیق ئابیدەر ۳۵- سەید مستەفا تەهازاده ۳۶- مەلای خانى
۳۷- ئاغای دەبیری ۳۸- حاجى بابیز ۳۹- مەلا سەید محیدینی كانی سیوانى ۴۰- حەسەنى جەواغەرد
۴۱- حەلەبى نەغەدە ۴۲- لەهونى خەلكى پاوه كە كۆرى ئەفەسرێكى ئیفتخارى بوو ئێعدام كرا.
۴۳- عەزیز فەلاحى ۴۴- محەمەد رەوشەنفر ۴۵- سەید سەدیقى ئابیدەر ۴۶- غەریقى ۴۷-
رەحیم بەغدادى ۴۸- مۆتەقیم قازى ۴۹- رەحمان شەریفزاده ۵۰- قوولەى ئیسحاقى ۵۱- سەید
حەسەن باباتاھیری ۵۲- عەزیز ژیان ۵۴- عەلى حەسەنیانى ۵۵- رەحمان مسباحى و...

بهر له وانه حوسپنی فروههر و دوکتور عهلی مهولهوی و رهحیمی جه وانه ردی قازی و... گیرا بوون و لهو زیندانه دا بوون.

په یوه ندى ئەندامانى حیزب له زیندان دا له سالى ١٣٤٣

زۆربهی گیراوه کانی ئەندامی حیزب له دواى سالانى ١٣٤٠ که له چینی و توپژی جیاواز پیکهات بوون، له زیندانی قهس که له سهروى تاران هه لکه وتوووه راگیرابوون. ئەوانه دواى ئەوهی له لیکۆلینهوه و لیدان و کوتان و سلول نه جاتیان بوو، له زیندانی گشتی دا کو کرانهوه که فارس و تورکیشى لى بوو. ئەوان مانگانه پره پارهیهکیان بو براپوووه و دهیان نارد له دهري را شتيان بو دهکپین و به تهنیا یان یان چهند کهس هاوبیر، ویکرا کو دهبوونهوه و خواردنیان ساز دهکرد. ئەوانه ی که پیمان خوش با بهیانان و ئیواران بو ماوهی ١٥ تا ٢٠ دهقیقه له ههساری زیندان سهفیان دهگرت و دوعایان بو شا دهکرد و ئامینان دهگوت.

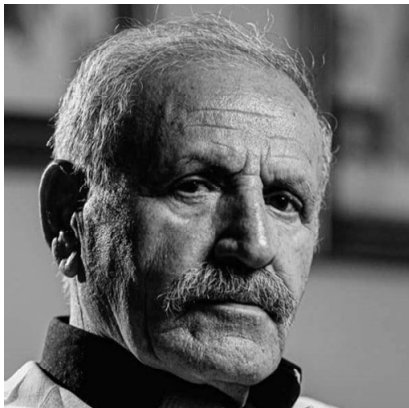
عومهری قازی

هه لسوکهوت و ئاکاری ئەوانه جیگای سهرنج بوو. یهک وهک رهحیم بهغدادی لپراوانه ههولی دهدا بخوینى و شه هادهیهک وهگرى. کهسانیکیش له دهوره و وانیه دوکتوران و مامۆستایان به شداریان دهکرد و فیری زمانی بێگانه و برین پیچی و دهززی لیدان دهبوون. یهک به قوماری پهڕ و شهترنج و تهخته نهرد خوی سهر قال دهکرد. عهجهمی که به دۆراندن زۆر قهلس بوو، له کاتی قوماری پهڕان دا کوردهکان له پشت سهری رادهوستان و به بهرانبهریان دهگوت، کهلیچه سی لویا چهند لو

پیه و پیمان ده دۆراند و قهلسیان دهکرد. روژیک پی دهزانی و توپه دهبی و یهک به خوی دهگورین: کهلیچه ئەوهی پیه و ئەوهی پی نییه، عهیبی ناکن فیلی دهکن، ئەو کهلیچه کهلیچه و له چیه؟

ههر لهو چوارچێوهیه دا عومهر قازی دهیگیراوه که، یهک میش کوژیک دهست ده دایه و ههرکس له گهرمایی نیوهرو دا میشیک لى نیشتا، تهق لییدا و له خهوی رادهپهړاند. ههرچی دهیانگوت کوپه عهیه واهه که فایدهی نهبوو. تا روژیک یهکی له غورابی خهوی دا پری پیداکرت و له ئاوپی ههوزپی هاویشته. یهک پیاسه دهکرد و به دهوری ههساری دا دهخولاوه. یهکی بوو قهدهمی لیده داو لهوسهر دهگهراوه دهیگوت ژیان له عهراب دایه (مه بهستی عهزاب و ناره حهتی بوو) و لهوسهریش که دهگهراوه دهیگوت، رووح له عهراب دایه. دهستهیه کیش خویان له شتی دهدا و ههموو روژی دهچوونه دهفتهری زیندان و داویان دهکرد که پاره ی ئەو هۆتیه یان

بۆ نادری و ریگا بدن ده چینه هوتیلکی دیکه. مه موریانی زیندانیس ده یانگوت، نا ئیره به خوراییه و ده چوونهوه ناو بهندی. دهستهی جیاوازی فکریش زورجار له نیویان دا ده بوو به باس و له سهر مه پرامی خوین بهرگریان ده کرد. ته نانهت یه ک سمیلی وه ک ستالین ده هیشته وه و یه ک سهری وه ک مائو چاک ده کرد. له نیو فارسه کان دا که سیکی تیدا بوو که جارجار ده چووه سهر کورسییه ک و کابینهی کوماری راده گه یاند که بوخوی سهرۆک کومار بوو. له و کابینهیه دا مه رحومی مه لا مسته فا وه زیری بهرگری بوو.

عه زیزی شاروخ

ئیواش هه بوو له سهر ته خته که ی درێژ ده بوو له خه یال ده چوو ئه گهر که سی ک دهستی وه ته خته که ی که وتبا، توپه ده بوو ده یگوت: ئه ها لیت تیک دام. ئه گهر پرسیار کرابا که چیی لیتیک چووه؟ ده یگوت: له خه یالی خۆم دا کوماری کوردستانم پیک هینابوو و بوخۆم ببووم به سهرکومار. ئه گهر لییان پرسى با، باشه دووباره پیکى بینه وه، ده یگوت: ئه و خه یال پلاوانه کوا وا به ئاسانى جیه جی ده بیته وه؟ ده بی زوری بۆ پرۆی.

ده سته یه ک گورانیان ده گوت و داوتیان ده گپرا و

جارجاره ش عه زیزی شاروخ له په نایه ک را دهستی له بنانگوتی ده نا و ده یچریکاند:

له زهری زنجیر دلت نه له زری

په یوه ند بۆ له شه نه وه ک بۆ ژیان

زیندانی قه سرت قه لا قه لایه

دیوار کون نه کراو ده رکى پۆلایه.

دیاره له نیو ئه وانه ش که سانى سیخوړ و به زیوی تیدا بوو که خه ریکی هینان و بردنى قسه و سیخوړی کردن بوون و بۆ ئه وه ی زیندانییه که یان به ئازاری خه لکی دیکه که م بکه نه وه.

کیشه ی ئه ندامانى حیزب له گه ل ئه حمه د توفیق له کوردستانی باشوور

ئه ندامانى حیزبى به شداری شوړشى ئه یلول، یه ک ده ست و یه کگرتوو و یه ک مه پرام نه بوون و ریبه ریکی یه ک ده ست له گوړی دانه بوو و له ریبه رى کونفرانسی یه ک، دوکتور قاسملو دهر کرابوو ئه وانی دیکه له زیندان دابوون و ته نیا ئه حمه د توفیق له باشووری کوردستان بوو که به لای مه لامسته فا زور خو شه ویست بوو و ئه و ته نیا له به رانه ر به و دا خو ی به بهر پرسیار ده زانی. په یوه ندی ئه حمه د توفیق له گه ل مه رحومی بارزانى ههر له کاتى گه پانه وه ی مه لامسته فا له رووسیه ده ست پیده کا و ئه و ریز و خو شه ویستیه دواتر په رهی ئه ستاند. به دواى په ره گرتنى ناخوشى نیوان بالی مه کته بی سیاسى و مه لا مسته فا، ئه حمه د توفیق به هاوکاری سوله یمان مو عینی

روژنامه‌یه‌کی به ناوی دیسان بارزانی به دژی بآلی مه‌کتبه‌بی سیاسی ده‌رکرد. به پیتی لاپه‌ره‌ی ۴۸ کتیبی له بیره‌وه‌ریه سیاسییه‌کانم له نووسینی ئه‌میری قازی، ئه‌و روژنامه‌ته‌ خاوه‌نی بیروک‌ه‌ی سه‌ربه‌خو‌یی کوردایه‌تی و یه‌کتیخوازی نه‌ته‌وایه‌تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئه‌وکات بووه. بارزانی وه‌ک سه‌رو‌کی گشتی خه‌باتی رزگاری نه‌ته‌وایه‌تی ناوه‌د کردوه و ناساندویه‌تی. بلاوک‌ردنه‌وه‌ی ئه‌و روژنامه‌یه‌ بیووه‌ ه‌و‌ی ناره‌حه‌تی و تو‌په‌بوونی مه‌کتبه‌بی سیاسی پار‌تی که دژی مه‌لا مسته‌فا بوون و ئه‌وان ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات و ئه‌وانه‌ی که له‌گه‌ل ئه‌حمه‌د توفیق بوون به "جه‌ماعه‌تی دیسان" ناو ده‌برد.

ره‌شیدی فه‌لاحی له لاپه‌ره‌ی ۲۷ ی کتیبی "دیسان بارزانی" دا ده‌نووسی که ئه‌و گو‌فاره ۹ ژماره‌ی لیده‌رچوو و دوایه به فه‌رمانی بارزانی راگیرا.

به‌گشتی ئه‌حمه‌د توفیق له‌و وه‌زعییه‌ته‌ی که بۆ ره‌خسا، که‌لکی خراپی وه‌رگرت. هاوسه‌نگه‌رانی وه‌لا نا یان له‌خو‌ی پرینگاندنه‌وه و ته‌نانه‌ت دوو که‌س له‌ نیزیکه‌کانی خو‌شی کوشت و وه‌زعیکی پیکه‌پنا که زیانی زو‌ری به‌ خو‌ی و به‌ حیزب و ته‌نانه‌ت به‌ بارزانی گه‌یاند. کیشه و گیروگرتی ئیو ئه‌ندامانی حیزب له‌ باشووری کوردستان، بآلی به‌سه‌ر وه‌زعی ئه‌ندامانی حیزب له‌ ئیو‌خو‌ی و لا‌تیش دا کیشا. ئه‌میر قازی له‌ یه‌که‌م سه‌فر بۆ کوردستانی عیراق له‌ زستانی سا‌لی ۱۳۶۳ ده‌چیته‌ لای مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا. به‌ پیتی لاپه‌ره‌ی ۷۰ کتیبی "له‌ بیره‌وه‌ریه‌ سیاسییه‌کانم" ئه‌ندامانی حیزبی ه‌هر له‌ کومیته‌ی بۆ‌کانه‌وه به‌ ئه‌میری قازیان ئه‌سپارد بوو که ئه‌گه‌ر گه‌یشه‌ عیراق ه‌و‌ل بدا کیشه‌ی حیزب له‌ گه‌ل براده‌ران حه‌ل بکا و ئه‌گه‌ر نه‌کرا له‌ گه‌ل مه‌لامسته‌فا باسی بکا. کاتی‌ک ئه‌میری قازی ئه‌و باب‌ه‌ته‌که له‌ گه‌ل مه‌رحومی مه‌لامسته‌فا باس ده‌کا، ئه‌و له‌ جوابی ئه‌و دا ده‌لی: ئیوه‌ حیزبی سیاسین، من ه‌هر کوردیکم! ئیوه‌ خو‌تان ده‌بی ه‌و‌ل بدەن نا‌کو‌کیه‌کانتان چاره‌سه‌ر بکه‌ن، له‌وباره‌وه ئه‌گه‌ر منیش خزه‌متیکم له‌ ده‌ست هات دریغی نا‌که‌م. ئه‌وه‌نده‌یه، ئیوه‌ که‌یفی خو‌تانه ئه‌حمه‌د‌تان ده‌وی یان نا، من ئه‌حمه‌دم پئ باشه و ئه‌حمه‌دم پئ ده‌وی، من به‌ براده‌ریی ئه‌حمه‌د رازیم. ئه‌گه‌ر ئیوه‌ پیوستیتان پیتی نییه‌ بیده‌ن به‌ من.

به‌ پیتی لاپه‌ره‌ی ۱۰۷ کتیبی سه‌ربرده‌ی ژیانم له‌ نووسینی مه‌لا ره‌سو‌ل پێش‌نماز له‌ سا‌لی ۱۹۶۳ کیشه‌ی ئیوان ئه‌حمه‌د توفیق و زو‌ربه‌ی ئه‌ندامانی دیکه‌ حیزب له‌ چیای برادۆست په‌ره‌ی ئه‌ستاند و مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فای بۆ کو‌تایی ه‌ینان به‌و کیشه‌یه‌ ئه‌ندامانی حیزبی کو‌ کردوه‌ و لپی پرسین: ئیوه‌ چیتان له‌ گیانی ئه‌حمه‌د ده‌وی...؟

مه‌لا ره‌سو‌ل ده‌لی پیمان وت: ئیمه‌ هاتووین... بۆ خه‌بات کردن چ لیره‌ بیت چ له‌ کوردستانی ئیران، نه‌هاتووین لیره‌ ه‌هر بخو‌ین و بنووین و پاسه‌وانی بکه‌ین. نه‌ دی‌لن بجینه‌ شه‌ر، نه‌ ری‌گای چوونه‌وه‌ی و لا‌تمان هه‌یه. نه‌ کاری سیاسی خو‌مان ده‌که‌ین.

مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا وتی: ئیوه‌ چیتان پیده‌کری‌ت؟

ئیمه‌ گو‌تمان: ئه‌گه‌ر ری‌گامان بده‌یت ئیمه‌ له‌ سه‌ر سنوور بنکه‌ بکه‌ینه‌وه و هاتوچۆی و لا‌ت بکه‌ینه‌وه، ده‌توانین هه‌م کاری خو‌مان بکه‌ین و هه‌م پیتاک و یارمه‌تی بۆ ئیوه‌ کو‌ بکه‌ینه‌وه...

ئەوکات تەنیا بالى مەكتەبى سىياسى پەيوەندى بە ھىزى لە گەل رېژىمى ئىران ھەبوو و بارزان پەيوەندى بە ئىرانەو ھەبوو. كوردىكى سەھىيە بە ناوۋى عىسا پەژمان لەو پەيوەندىيەدا بەرپرسار بوو.

مەرحومى مەلا مستەفا ئەو بۆچوونەى پەسەند كرد و گوتى: ئىوھ كارتان بە ئەحمەد نەيىت بۆخوتان لە گەل سولەيمان بۆن كۆيتان پىشەشە بىكەى لى بىكەنەو. مەنامەتان بۆ دەنووسم. بەمشوئە ئەوان چىاى برادۆستيان بەجىھىشت و گەرانەو بۆ ناوچەى بالەكايەتى. ئەوكات مالا سەئىد كۆيستانى لە زىنوئى شىخى بوو و ئەو پەيوەندى ئىوان ئەحمەد توفىق و خەلىكى نىوخۆى كوردستان بوو و نامەى ئەوئى دىنا و دەبرد. دوايە حىزب لەوئى بىكەى دانا و ھەسەن رەستگار بوو بە بەرپرسى بىكە.

ئەوجار سولەيمان موعىنى لە گەل دەستەيەك پىشمەرگە چووە سونى و كەپريان ساز كرد و مەقەريان دانا و دوايە لەگەل چەند كەس كە برىتى بوون لە خۆى و مەلا رەسوول و مەنە شەم و عەبدول نەستانى و كەرىم نەستانى بەرەو ولات وەرپىكەوتن. ئەو سەفەرى ۳ مانگى خايلاند و ئەوان چاويان بە زۆر كەس كەوت و تەنانەت لە زۆر شوين خەلىكان كۆ كەردەو و بە كۆ قسەيان بۆ كردن.

بە پىي لاپەرەى ۱۱۹ كىتپى سەربەردەى ژيانم لە نووسىنى مەلا رەسوول پىشناماز، لە گەرانەو و كار لە نىوخۆ دا، عەلى قازى نامەيەكى بۆ سولەيمان موعىنى دەنووسى و كە تىيدا دەلىلى كە چت بەو شاخ و كىوھ داوھ ئەو ناز و نىعمەتەت بۆ بەجىھىشتوھ؟ ھەر بە پىي ئەو سەرچاوەيە سولەيمان موعىنى بە توندى جوابى ئەو نامەيە دەداتەو.

دواى ئەو گەشتە پىشمەرگەكان دەگەرپەنەو بۆ سونى و لە سەنگەسەر ئەحمەد توفىق دەبينن و راپۆرتى كار و تىكۆشانى خويانى دەدەنى و ئەو يارمەتییەى كە كۆ كرابووھ ئەحمەد توفىق دەينپىرى بۆ بارزانى.

ئەودەم، حىزبى ديموكراتى كوردستان، جيا لە تاقمىك پىشمەرگەى ئازا، كە سەرىپەلەكەيان شەھىد مەنەشەم بوو، سى بىكەى دىكەشيان ھەبوو كە برىتى بوون لە بىكەى بالەكايەتى لە زىنوئى شىخى، بىكەى سوونى، لە نىزىك سنوورى سەردەشت و بىكەيەكىش لە سەنگەسەر، لە نىزىك بارەگای سەروك بارزانى.

بە پىي لاپەرەى ۱۳۵ كىتپى سەربەردەى ژيانم لە نووسىنى مەلارەسوول پىشناماز، لەو قوناغەدا وردە وردە پەيوەندى نىوان ئەحمەد توفىق و زۆر لە ئەندامانەى حىزب دەشىوئ و زياتر درزيان تىدەكەوئ و ئەو كەسانەى خواوھە زياتر لىك نىزىك بوون: ۱ - ھەسەن رەستگار ۲ - ھوسىن مەدەنى ۳ - قادر شەرىف ۴ - سەئىد كاوھ ۵ - خەلىل شەوباش ۶ - قادر قازى (مامەند) ۷ - جەغفەر كەرىمى ۸ - عەبدوللا سەردەشتى خەيات ۹ - خەلە مەرسەنە ۱۰ - سەيد فەتاح ۱۱ - رەھمان سەدىق (رەشىد سەمىل) ۱۲ - مەھمەد ئاغازادە ۱۳ - ھەسەن نەغدەيى ۱۴ - يونس ئاھەنگەر

نهغه دهی ۱۵ - عوسمان عه‌زیزان ۱۶ - قادر قاچاغچی ۱۷ - حه‌سەن شاتمان (ئه‌لیاس) ۱۸ - عوسمان سه‌عید بابی ۱۹ - ئه‌حمەد جه‌واغه‌رد ۲۰ - مه‌لا ره‌سول پېشنماز.

دیاره که‌سانی ئه‌وتۆش وه‌ک قادر لاجینی هه‌بوو که په‌یوه‌ندیان به هه‌ر دوولاه هه‌بوو. هه‌روه‌ها که‌سانی وه‌ک قادر شه‌ریف و سه‌عید کویتانی به‌ دژی بارزانی و ئه‌حمەد توفیق بوون و به هۆی که‌سانیکه‌وه په‌یوه‌ندیان به‌ مام جه‌لال‌وه هه‌بوو.

پاش ماوه‌یه‌ک ئه‌وانه بریار ده‌ده‌ن که بنکه‌کانی پېشمه‌رگه که زۆربه‌یان لایه‌نگرای ئه‌وان بوون ده‌ستیان به‌سه‌ردا بگرن و رۆژیک به‌ چەند پېشمه‌رگه‌وه ده‌چنه سه‌ر بنکه‌ی سونئ که مه‌لا رثوف به‌رپرسیان بوو. کیشه‌یان لئ په‌یدا ده‌بی و چه‌ک لیک ده‌کیشن و مه‌لا ره‌سول پېشنماز له حه‌سەن برازای ئه‌حمەد توفیق و پېشمه‌رگه‌یه‌کی دیکه ده‌دا و مه‌قه‌ره‌که به‌ده‌سته‌وه ده‌گرن. مه‌لا ره‌سول له بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووسئ: دواي ئه‌و پرووداه، "مه‌به‌ست پروودای سه‌نگه‌سه‌ر" من له‌گه‌ل جه‌غفه‌ر که‌ریمی، سه‌ید فه‌تاح و به‌گشتی ۷-۸ که‌س چووین بۆ مه‌قه‌ری سونئ، من له‌ بیانوو بووم، داواي زیتم کرد، حه‌سه‌نی برازای ئه‌حمەد توفیق گوئی: نیمانه. گوتم براده‌رینه من به‌ شاهیدی ئیوه، ئه‌م کۆله‌پشتیانه‌ی هه‌لواسراون، ده‌گه‌ریم ئه‌گه‌ر زیتیان تیدا نه‌بوو، ئه‌وه ده‌رۆین، به‌لام ئه‌گه‌ر زیتیان تیدابوو، ده‌بی ئیوه ئه‌م مه‌قه‌ره به‌جیه‌یلن. هه‌موو بیده‌نگ بوون. که یه‌که‌م کۆله‌پشتی گه‌رام، ۲ یان ۳ زیتی تیدابوو، من قسه‌ی سوکم به‌ ئه‌حمەد توفیق گوئ، پېشمه‌رگه‌یه‌ک به‌ ناوی محمه‌د خه‌لکی گوندی ده‌لاوانی نزیک زینویی شیخی که برنویه‌کی درێژی پیبوو، هاوکات له‌گه‌ل له‌ چه‌خماخدانی، جینۆی به‌ مندا و منیش له‌و و له حه‌سەن برازای ئه‌حمەد توفیقم دا و جگه‌له رثوفی مه‌لا حه‌سه‌نی، ئه‌وانی ترم له مه‌قه‌ره‌که ده‌رکرد. حه‌سه‌ن به‌ دم‌لوت و سه‌رسنگی خویناوی ده‌چیت بۆلای ئه‌حمەد توفیق له سه‌نگه‌سه‌ر. ئه‌حمەد توفیق بۆ یه‌که‌م جار بوو که بجی شکات بکات، ئه‌و حه‌سه‌نی بردبووه لای مه‌لا مسته‌فا. له ئه‌نجامدا به‌یانی پۆژی دواي، چەند پېشمه‌رگه‌ی بارزان و چەند پېشمه‌رگه‌ی حیزبیان ناردبوو که ئیمه بگرن، به‌لام به‌رله گه‌یشتیان، سلیمان موعینی خۆی گه‌یاندە ئیمه و ئیمه‌ی به‌ ریگای دیله‌ومیرتک دا که گوندی مامه‌شان بوون، گه‌یاندە قه‌لادزی و توشی ئه‌و ژماره‌یه نه‌بووین که له سه‌نگه‌سه‌ره‌وه هاتبوون.

مه‌لا ره‌سول پاش تپه‌ر بوونی نزیکی به ۵۰ سال داواي لی‌بوردن له‌و پېشمه‌رگه‌یه ده‌کا که لیی داوه و بئ ئه‌وه‌ی مروّقه‌ ناراسته‌کان بناسینی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۳۸ کتیبی سه‌ربرده‌ی ژیانم ده‌نووسئ: له‌ باره‌ی ئه‌و کوپه‌ گه‌نجی که لی‌مدا یه‌کجار په‌شیمانم و ئه‌گه‌ر ماوه داواي لی‌بوردنی لی‌ده‌که‌م و به‌ راستی ئه‌وه قبوول ده‌که‌م که ئه‌وکات زیاتر گوپرایه‌لی مروّقی ناراست و ئازاوه‌گیر بووم و ئه‌وان هانیان ده‌دام که ئه‌و جوړه شتانه بکه‌م...

حه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۷۴ کتیبی "ب‌رگه‌یه‌ک له‌ ژیان و خه‌باتم" دا باسی توره‌بوونی مه‌لا مسته‌فا ده‌کا و له‌سه‌ر چه‌ک کردنی مه‌قه‌ری سونئ و ده‌نووسئ: من که‌ش و هه‌واکه‌ی بنکه‌م به‌دئ نه‌بوو، له‌گه‌ل یه‌ک دوو که‌س گه‌رامه‌وه بۆ قه‌لادزی، نازانم شه‌و له قه‌لادزی گیر بووم یان یه‌کسه‌ر چوومه‌وه سه‌نگه‌سه‌ر که گه‌یشتمه‌وه کاک فایق گوئی ئه‌وه چ‌بووه؟ گوتم هیچ بۆچی،

گوټی مه لا مستهفا مه فره زه ی ناردوه مه لا په سول بگرن، نه گهر ده ستیش بکاته وه بیکوژن. گوټم بو چپووه، گوټی کاک نه حمده راپوړتی داوه به مه لا مستهفا که نه وانه به فیتی مه کته بی سیاسی چوون ده ستیان به سهر بنکه ی سونی داگرتوه، مه لا مستهفاش توره بووه و مه فره زه ی ناردووه. داستانه که م بو کاک فایق گیرایه وه و داوام لیکر کاریک بکا له لای مه لا مستهفا. کاک فایق به ره و قوتا بخانه ی سه نکه سهر رویشته که بارزانی له وی داده نیشته، گه راپه وه گوټی مه لا مستهفا دوو سی میوانی هه یه گوټوویه، دوا ی نه وان با بین بو لام، هه سته با بچین دوا ی نه وان نوره ی نیمه دی. له گه ل کاک فایق هه ستاین چووین بو باره گای مه لا مستهفا. زوری نه خایاند میوان رویشته، بانگی نیمه یان کرد چووینه ژووړه وه مه لا مستهفا وه کوو عاده تی ناسای خوی یه ک پی هه سته له به رمان و به توره ییه وه گوټی نه و مه لا په سووه کتیه یاخی بووه؟ ده چی مه قهری داگیر ده کا بو مه کته بی سیاسی، بو من مردووم؟ راوه ستام هه تا مه لا مستهفا قسه کانی ته واو بوو، گوټم مه لا مستهفا نه و قسانه ی عهرزی جه نابتیان کرده هیچی راست نییه، کتیه یه کی چکول له بووه له سهر روژن زه یتی بو تفه نگ خاوین کردنه وه و هیچی دیکه، نه بنکه تالان کراوه و نه ده سته به سهر داگیراوه، نه و قسانه ی من عهرزت ده که م به موو خیلای تیدا نییه. فهرمووی تو خوت له وی بووی؟ گوټم به لئ له وی بووم نه و جار هیندی کی پیش خوارنه وه. زور به تووړه یی گوټی من ژاندارمی نه حمده توفیقم خه لکم پی ده گری، خه لکم پی ده کوژی؟ نه وه ندی له بیرم پی کاک مه سعود بارزانیش نه و نیواریه له لای مه لا مستهفا بوو، هیچ قسه ی نه کرد، جار جار بزه ده هاتی. دوا ی نه و وتووړه ی، من و کاک فایق هه ستاین پروین، مه لا مستهفا فهرمووی فایق نه و و حه سته ناکل بن ویکرا غومان به لئ و هاتینه دهره وه. نازانم کاک نه حمده چونی به و دیداره زانیووه یه گجار زور ناره حته بوو، به زه حمت نیمه ی ده دواند.

پاش نه و رووداوانه حه سته ره ستگار تووشی مه لا ره سوول پیشنماز ده بی و له مه ترسی رووداوه کان ناگاداری ده کا و داوا ی لی ده کا که بو نه وه له گه ل نه حمده توفیق تووشی کتیه نه یه، له مه قهری سونی نه مینی و له گه ل نه و بچی بو مه قهری زینوی شیخی.

ده سته ی حه سته ی ره ستگار به کرده وه مه قهری زینوی شیخانیشیان له ئیختیار دابوو که نه حمده توفیق زوری پی توره بوو. بویه نه و له لای مه رحومی بارزانی سکالا ده کا. مه لا مستهفا پیو ابوو که مام جه لال ده سته له و روداوه دا هه یه و پاش ماوه یه ک مه فره زه یه ک پیشمه رگه به فرمانده ری زه کی بارزانی که چهنه پیشمه رگه ی حیزبیشی له گه ل بووه ده چنه زینوی شیخی و نه وان چه ک دکهن. حه سته ی ره ستگار ده لئ که زوری بو سهر بووه و بوی نه چوته وه سهر یه ک که بو چه کیان ده که ن و له لاپه رهی ۱۷۵ بیره وه ریبه کانی ده نووسی: روژیک هه والیان پیداین نه وه ده که نه زینوی. کاک په سوو گوټی بشمکوژن من چه ک دانانیم، په شید سمیل (ناره حمانی شیلیم جاران گوټی نه و من چه کی خوم ناده م به که س هه رچه ند هه ولیم له گه ل دان فایده ی نه بوو). سهر نه نجام ساخ بووینه وه که نه وان له بنکه نه مین بچن بو مالی خدر په سوو که دۆستان بوو. کاتیک گه یشتنه بهر دهرگای بنکه من به پیرینه وه چووم، زور به گهرمی به خیره اتیانم کرد. کاک

زه کی بارزانی خوئی خه لکی ئاکری بوو، به لām به بارزانی له م ناوه نیتوه بانگی ده رکردبوو. سی چوار سه ر سووری له گه ل بوو، به لām له هه مووی سه یرتر سه ید بایزی حاجی سه ید مه جیدی چل سه یدانیان له گه ل بوو، خه لکی مه هاباد و ئاموژای کوپه پووری من سه ید ته ها حوسینی بوو. سه ید بایزی حوسینی که سیکی ۴۵ سالهی ورگ زله بوو که له شاری مه هاباد به کابرایه کی ئاره ق خوئی قومار باز ده ناسرا، له ترسی قه رزداران راپکردبوو، بیجگه له سه ید بایز هه شت نو ده پیشمه رگه ی خوشمان هاتبوون که یه ک له وان قه یماس (کوئخا مارف) ی گۆرین بوو.

حه سه ن ره ستگار له درێژده دا له لاپه ره ی ۱۷۵ دا ده نووسی: هاتنه ژووره وه دوای ئه حوالل پرسی کاک زه کی نامه یه کی له گیرفانی ده ره ینا و دای به ده ستی من، که خویندمه وه ده ست خه تی کاک فایق (سولیمان موعینی) بوو که نووسرابوو، به ده ستووری حیزب پیویسته بنکه و چه ک و چۆل ته حویل به دی و خۆت به به رپوه به ریی حیزب بناسینی. (نامه که هاوپیچ کراوه و له به شی کوئاییدا ده خریته به رچاوا). کاک زه کیش به داوای لیبوردنه وه گوئی له سه ر فه رمانی مه لا مسته فا هاتووم بو ئه وه ی کیشه تان له نیتو په یدا نه بئ، چه که کانتان بده نه وه به کاک ئه حمده. هه رچی سه رم هیئا و برد سه رم له و نامه ی کاک فایق ده ر نه ده چوو که من نه ته نیا له گه ل کاک فایق هیچ ناکوکیم نه بوو، به لکوو له سه ر کار و کرده وه کانی کاک ئه حمده توفیق هاوړا بووین. گوتم کاک زه کی زۆر به خیر یین، ئیمه کیشه یه کمان له گه ل فه رمانی بارزانی نییه، کیشه ی نیتو خۆمانه، ئه ویش هیوادارم له سه ر ده ستی مه لا مسته فا چاره سه ر بئ. له و کاته دا یه ک دوو له شل و وقوله کانی کاک ئه حمده هاتنه ژووه وه. هیندیک قسه یان به گوئی کاک "زه کی" دا چپاند، کاک زه کی به ده نگی به رز گوئی به من فه رمان دراوه کارم به که س نه بئ، هه ر که س چه کی نه دایه وه په سیدی ک له کاک مه لا حه سه ن وه ر بگرن ئه و بوخۆی ولامی مه لا مسته فا داته وه. که کاک زه کی وای گوئ زانیم ئه وه راپوړتیان له مه لا په سوول و په شید سمیل داوه. به قسه کانی کاک زه کی دلم حه سایه وه. که س ده نگی لیوه نه هات، ده ستمان پیکرد، چه ک و چۆل و که ره سه ی بنکه مان ته سلیم به کاک زه کی کرده وه. بو تفه نگی مه لا په سوول نامه یه کم دا به کاک زه کی که به ره عۆده ده بم له دوااییدا ئه و تفه نگه برنویه ش ته سلیم بکه مه وه و بو په شید سمیل (ئاره حمانی شیلیم جارن) گوتم تفه نگی خوئه تی، پیویست ناکا و کاک زه کیش له سه ری نه پوئی. به دوای ئه م ئالوگۆپه دا ئیمه هه ستاین له بنکه ده رکه وتین. ئه وه ی له یادم مابئ بیجگه له مه لا په سوو، په شید سمیل، خۆم و مامه ندی قازی، سه عیدی حه مه حه سه نی که ئیمه پیمان ده گوئ سه عید سه قه لی، سه ید فه تاح، محه ممه د کاکاغا زاده و، حه سه ن نه غه ده یی بووین.

حامید گه وه ره ی له لاپه ره ی ۱۹۳ کتیبی "ئه حمده توفیق ..." دا ده قی نامه ی سولیمانی موعینی بو حه سه نی ره ستگار هیئاوه که هه ره شه ی لیکردوه و داوای لیده کا که ئه و که ل و په لانه بگپرتیه وه و تییدا نووسراوه:

هاوړی حسن رستگار
ویرای سلاو

له سهر په سەندی کۆمیتە ی بەرپوه بهری حزب پیم راگەندرا که ئەو فەرمانە ی ژیره وەت پښ رابگه یه نم.

۱- پښو یسته به بڼی تاخیر بۆ دانی راپورتی کار و ئەشیای بنکە ی زینوی و مخابرات و تحویلی لیسته بڼی بۆ لای بنکە ی سونی.

۲- له عباره تی ئەو نوسراوه و ئەو برواره تۆ نه مه سئولی بنکە ی زینوی و نه حەقی هیچ جوړه په یوه ند و مکاتبه ی حیزیت هه یه له دیوی گهرمښ و کوستان تا روون بوونه وەت.

۳- نه هاتنت بۆ بهردهم کۆبوونه وە ی حیزب له پاش ئەو ته مه رد و دهسته بازی که کردت به هه لاتنی دوا یی تۆ له بهر ده می مه رکه زیت و لی پرسینه وە ی حیزب ده ژمیردریت و جزات توندتری حیزبیتان له سهر ده بیندریت.

له لایه ن کۆمیتە ی بەرپوه بهری حیزبی دیموکراتی کوردستان

فایق ئەمین

۸ ی ره شه مه ی ۱۳۴۲ هه تاوی ۱۹۶۴/۲/۲۷

دوا ی ئەوه دهسته ی حه سه نی ره ستگار ده چنه ده چنه سه نگه سه ر، سه عیدی سه قلی بریار ددها که واز له حیزبایه تی بڼی و ده چڼی له هه ولیر داده نیشت. حه سه ن ره ستگار بۆ سه یره ده بڼی که بۆ سوله یمانی مو عینی چه کی کردووه و بهر پر سایه تی لی ئە ستان دوته وه. بۆیه له و کاته را له فکری ئەوه دا ده بن که به هاوکاری مه لا مسته فا هه ول بده ن کۆنفرا نس بگرن و داوا ی چاوپێکه وتی مه لا مسته فا ده که ن. دیاره که سانی دیکه ش وه ک قادر شه ریف و سه عید کوستان ی و حوسینی مه ده نی ئەو کاره یان بڼی که لک زانیوه و حازر به نه بوون چی دی له گه ل ئە حمە د توفیق هاوکاری بکه ن و بیریان له دروست کردنی ته شکیلاتی دیکه کردوته وه. سه ره رای ئە وانه کاتی چاوپێکه وتن له گه ل مه لا مسته فا دیاری کرا و حه سه نی ره ستگار له لاپه رهی ۱۷۸ ده نووسی: رۆژی چاوپێکه وتنی بۆ دیاری کردبووین، چه ند جار به یه که وه کۆبووینه وه که چی له گه ل مه لا مسته فا باس بکه ی و چۆنی باس بکه ی؟ سه ره ئە نجام له سه ر ئە وه ساخ بووینه وه که داوا بکه ی مه لا مسته فا دوو کارمان بۆ بکا: یه که م کاک ئە حمە د ناچار بکا کۆنفرا نسیک بگرین و به شیوه یه کی حیزبی رپه ریه که بوخۆمان هه لبژیرین، دووه م ئە گه ر ئە وه قبوول نه کری مه لا مسته فا که سیکمان بیجگه له کاک ئە حمە د توفیق وه کوو بهر پرس بۆ دیاری بکا، ئیمه هه موومان پیی رازین، هه مووشمان پییمان له سه ر ئە وه داگرت له کۆبوونه وه که دا که س به مه لا مسته فا نه لی ماموستا چونکه هه موومان بیستبوومان که مه لا مسته فا به م وشه یه زۆر توور په ده بوو. رۆژی دیاریکراو له قه لادزی وه به ره سه نگه سه ر به ماشین ده رکه وتین، که گه یشتینه سه نگه سه ر یه کراست به ره و قوتابخانه ی سه نگه سه ر رۆشتین که مه لا مسته فا له وێ داده نیشت و پیشوازیی له میوانان ده کرد. له سه عاتی دیاریکراو بانگ کران بۆ ژووری دانیشن، مه لا مسته فا یه ک پڼی له بهرمان هه ستا چاک و چۆنیه کی گهرمی له گه ل هه موومان کرد. سیگار کێشان لای مه لا مسته فا ئازاد بوو له سیگاری خو ی که له تووتن و په ر هه لی ده به ستن هه ر یه که سیگاریکی بۆ هاویشیتین، چایان هیئا هیندیک به شه رمه وه چامان خواردوه، له راستیدا

بارزانی کۆبوونهوهکهی بۆ قسهکردن ئاماده کرد، ئهوجار کهوته قسه فهرمووی "پێم بلێن بۆچێ هاتوون؟" ههروهکوو پێشتر باسمان لێ کردبوو، من وه جواب هاتم گوتم بۆیه هاتووینه خزمهتتان که پێگه چارهیهکی گونجاومان بۆ کێشه ی ئێمه و کاک ئهحمهد بۆ دیاری بفهرمووی، ئهوجار به گوێره ی تێگه یشتنی خۆم ئهوه ی پێم وابوو کاک ئهحمهد خراپ دهروا و کارهکانی به قازانجی حیزبی ئێمه و شوێش نین باسم کرد. له ولامدا فهرمووی ئهوکاتی ئهحمهد لیاس و شمهکی پێداویستی دهگه یانده ئێمه ئێوه له کوێ بوون؟ منیش عهززم کرد من له زیندانی حه مه په زاشا بووم له سه ر کوردا به تی، ئه و براده رانه ش هه ر کامه یان کاروباری باشیان هه بووه و خۆیان به کوردی دلسۆز زانیوه هاتووین ئه گه ر کارێکمان له ده ست بێ خزمه تی شوێش بکه یین. به لام کاک ئهحمهد به و په وشه تایبه مه ندیه ی خۆیه وه زۆر جار له جیا تی قازانج زه ره ر ده گه یه نی. دوا ی هێندیک قسه و باس، فهرمووی با ئهحمهدیش بێ قسه ی خۆی بکا، هه ر چه ند ئێمه گوتمان پێویست ناکا قبولی نه کرد. دیار بوو کاک ئهحمهدیش هه ر له قوتا بخانه بوو. به هه ره سیکی گو ت بانگی ئهحمهد بکه ن. کاک ئهحمهد توفیق هێندیک به شیواوی وه ژوو ر که وت. بارزانی به دابی خۆی به گو رجی له به ری هه ستا و ئه ویش دانیش ت، بارزانی هێندیک له قسه کانی ئێمه ی بۆ کاک ئهحمهد باس کرد و گو تی تۆ ده لێی چی ئهحمهد؟ کاک ئهحمهد ده ستی پێ کرد به هێرش کردن و به تایبه تی بۆ سه ر کاک سه عید کوێستانی، تۆمه تبار کردنی ئێمه به هاوکاری مه کته بی سیاسی و ده سه ته به ندی دژی کاک ئهحمهد. منیش چونکه قسه کانی کاک ئهحمهدم به په و نه ده زانی زۆر له قسه کانی کاک ئهحمهدم و لام دانه وه که کاک ئهحمهد ناچار بوو بلێ: "ئه زبه نی من کوردا به تی ده که م و حیزبا به تی ناکه م". له شتێکی شدا که کاک ئهحمهد به یاننامه یه کی زۆر غه یه ر سیاسیی بلاو کردبووه من په خنه م لێ گرت، بارزانی فهرمووی ئهحمهد ئه و ئیشانه ت باش نین. ئه و جار کاک سه عید بۆ به رگری له خۆی و ولامدانه وه به کاک ئهحمهد ده ستی به قسه کردن کرد، هه ر له پێشه وه گو تی مامۆستا ئیجازه م بده ولامی کاک ئهحمهد بده مه وه، هه ر له پێشه وه مه لا مسته فا به توو په یی فهرمووی پێم مه لێ مامۆستا من مامۆستا نیم. کاک سه عید هێندیک تێک چوو، ده ستی به قسه کردن کرده وه دیسان له زاری ده ره په ری گو تی مامۆستا، مه لا مسته فا ده ره ی بوو گو تی ئاخ ر من پێم خۆشه پێم بلێن سه گ، پێم بلێن به راز، پێم نه لێن مامۆستا. ئه م جار ه یان کاک سه عید هه ر زۆر تێک چوو. ئێمه ش زۆر نا په حه ت بووین که خه ریک بوو کاره که مان لێ تێک ده چوو. بێ ده نگ و ماتیه ک به سه ر کۆبوونه وه که ماندا هات. کاک سه عید ده یویست هه له که پینه کاته وه و قسه کانی ته وا و کا وه قسه هات و دیسان گو تیه وه مامۆستا، ئه مجار ه یان مه لا مسته فا به ته وا ی توو په بوو، فهرمووی ئه مجار ه یان له زارت بێ ته ده ری واده که م هه تا وابه ی. ئهحمهد که یفی به و به زمه ی ساز بوو ورده به ی ده هات. ئێمه ش به ته وا ی نیگه ران بووین کاک سه عید په نگی گۆرا بوو، سه ره ئه نجام مه لا مسته فا هاته وه ده نگ و فهرمووی من ئهحمهد به ئێوه ناگۆر مه وه. په و ی له کاک سه عید کرد و گو تی ئه تۆش سێ جارت پێ گوتم مامۆستا سێ هه یوات (مانگ) ده گرم. به راستی ئێمه نه مانده زانی چۆن خۆمان له م کۆبوونه وه یه پزگار که یین. له لایه ک هه موو هیوا کا ئمان به م

کۆبۈنۈۋەيە گرى دابوو که مايه پوچ دەرچوۋوو، له لايه کی دیکه وه هاوړیکه مان تووشی گرتن هاتبوو له لایه ن بارزانیه وه که بۆ ئیمه له م کاته دا زۆر به گران تهواو ده بوو. له م کیشه و بیشه یه دا قادر شریف خۆی ییده نگ کردبوو، زۆر به که می وه قسه ده هات. سه رته نجام له م که ش و هه وا ناخۆشهی کۆبوونه وه دا من هاته ده نگ گوتم ته گهر مه لا مسته فا ئیجازه به رموی دهرۆین. به رموی برون، به لام نه وه (ئاماژهی به کاک سه عید کرد) ده مینیتته وه. ناچار هه ستاین و هاتینه دهره وه، خۆ نه ده کرا قسه له قسه ی مه لا مسته فا دا بکه ین. به ناھومی دی به ره و قه لادزه گه راینه وه، له مالی عه ولای مامه لاه کۆبووینه وه، له بیرى نه وه دا بووین چاره یه ک بوخۆمان بدۆزینه وه، چاره ش هه ر بارزانی بوو پړیکه ی دیکه مان پى شک نه ده هات. دواى چهند پوژ نيزیک وابزانم جیژنی قوربان بوو، هاوړیان داویان له من کرد که به بۆنه ی جیژنه وه بچم داوا له بارزانی بکه م کاک سه عید ئازاد بکا. من نازانم بۆ پیم باش نه بوو بچم، پيشنیارم کرد، کاک حوسین مه ده نی و کاک قادر شریف بچن. سه رته نجام ئه م دوو هاوړیه قبوولیان کرد که بچن. دواى نیوه رۆ پړیکه وتن بۆ ئیواره گه رانه وه و کاک سه عیدیان له گه ل خۆیان هیئابووه، زۆریش که یف ساز بوون. دیار بوو مه لا مسته فا ۵ یا ۱۰ دیناریشی جیژنانه دابوو به کاک سه عید، هه ر هه موومان به هاتنه وه ی کاک سه عید و دیداری دووباره له گه ل بارزانی خو شحال بووین. له و به ینه دا بۆ نه وه ی له کیشه و شلتاخى کاک ئه حمه د توفیق به دوور بین من په سوولی ئاموزام قه ناعه ت پى هیئا که تفه نگه که بداته وه به ئه حمه د توفیق.

به مشیوه یه دانیشتنی حه سه نی ره ستگار و حوسین مه ده نی و قادر شریف و سه عیدی کویتسانی له گه ل مه لا مسته فا و ئه حمه د توفیق سه ری نه گرت و به توره بوونی مه لا مسته فا تهواو بوو. ئه و جار به رواله ت بۆ نه وه ی له کیشه و شلتاخى کاک ئه حمه د توفیق به دوور بن، حه سه نی ره ستگار، مه لا په سوول ئاموزای قانع ده کا که تفه نگه که بداته وه به ئه حمه د توفیق.

کیشه کانی ئیوخوی حیزب دریژه ی کیشا و ئه حمه د توفیق به ناچار په نای بۆ مه لا مسته فا برده وه و له نامه یه ک دا دواى گله یی و گازه ندە که وه ک جاران له گه لی گهرم و گور نییه، داواى ئه ستاندنه وی پاره له سه عید مه لا که ریم، خدر رۆسته م، حه سه ن ره ستگار و قادر شریف ده کا و هه وه ها داواى گرتن و حه بس کردنی سه عید مه لا که ریم و قادر شریف و سه عید سقلی به تاوانی دزی و فراکسیۆنبازی و ره به ریی فراکسیۆن و ئیھانه تی به مقه ده ساتی میلی نه ته وه ی ده کا ده نووسی:

گوندی "سونی"

۱۹۶۴/۲/۱۸

رابه ری خو شه ویست مسته فا بارزانی

له و کاته باریک و ئاسته مه دا به دواى چهند جار کۆبوونه وه مان به پپوستان زانی له گه ل په یمان تازه کردنه وه ی له گه ل جه نابت بیروپای به پپوه به رانی حیزبی دیموکراتی کوردستانان پيشکیش بکه ین.

(١) وا ته مه نى حزبى ديموكراتى كوردستان ده بېته ١٩ سال به دريژى ئه و ١٩ ساله له ريگاي خزمهت و تيكوشانى راسته وخو بو نه ته وهى كورد لاي نه داوه و بهردهوام خوى كردوته پرد بو دهربازبوونى له هه موو تهنگو چه له مه يهك و بهردهوام شعارى خه باتى له خزمهتى ريگه كوردايهتى له سه رووى هه موو ئاكار و كرده وه كاغاندا بووه. بو ئه و ٦ ساله ي دوايى هه موو نه ته وهى كورد و جه نابت به شاهد ده زانين كه چلو ن له هه موو كات و زه مانى كدا له خو شى و ناخوشيدا به هو ي هيندى كادري به ديمه نى كوردستانى عيراق بار و لايه نى كورد و بيرى به حه ق و دلسوزانه ي جه نابتى گرتووه و به وه فاترين برا بچوو كى جه نابت بوون و هه شين.

ئه وه له و ديوه ي كوردستانى عيراق بو ئاگاداريتان له ديوى كوردستانى ئيرانيش حيسابى هه موو ههنگاوه كانى ورد و درشتى خو ي كردووه كه به پي سى سوودى كورد به تايبه تى شو رش و تهعليما ته كانى جه نابت بيت. و له و چوارچيوه دهرنه چوو ين و هيوادارين دهرين نه چين و له زور شو ين و كرده وه دا تاكتيك و هه لكه وتى كردوته قوربانى سودى ريگه ي كوردايه تى و شو رش.پا و بيروپرا ي ئه ندامان و لايهنگرانى حزيشمان به هه موو تواناو له سه ر كوردايه تى په تى و ساخ و ريگه و رييازي بارزانيان به بو خزمه تى قه وم و نيشتمان ته بليغ كردووه و شيعارى كارى ته بليغاغانه. وه هه ركات ديويه تى ده ستى ناحه زان و دوژمنانى كورد و ته ماح په رستان يهك يان چه ند هاوړپي حزبى ئيمه ي هه لئه تاندووه و لاي داو ن له و رپيازه ي كه گرتوو په ته بهر، تا سه رحه دى توانا ته قه لاي ئيسلاح و گيړانه وهى داوه، كاتى كه مه علوم بووه كه بى سووده ئه وده م بو سالم و ساغمانى له ش وه و رپيازي ئه م لاده رانه ي له خو ي دوور كردووه ته وه. له كوردستانى ئيرانيش زورجار تووشمان به و جو ره هه لو يستانه بووه له ديوى كوردستانى عيراقيش جه نابت نهك شاهد به لكوو وهك بابى دلسوز و خه مخور به هه موو تواناو ئه م نه جو ش و دهر دانه تان له ئيمه دوور كردو ته وه. ئه و يش ديسان نيشانه ي وه فاي ئيمه يه به خاوين مانه وهى ريزى له گي ره شو ين و دز و جاسووس و پياو ي پيس. جا بو يه به ناو ي كادر و به رپيوه به رانى حزبى ديموكراتى كوردستان له سه ر داو ي گشتى هه موو ئه ندامان و چه كداران له جبهه و بنكه كاغان و له سه ر داو اي مه سئولان و كادرانى حزبى داوا له به ريزتان ئه كه ين بو وحده ت و ساغ مانى له شى له وجودى ئه و ته فره قه چپانه ئه وانه كه بو مان ئاشكرا و له روژ روونا كتره.

ئه لف - ئه و جه ماعه ته هه موو چه كه كانيان كه چه كى حزب و له شكريبه لبيان بستيندر يته وه چونكو به قه د ١٠ برامان له جبهه بى چه كن وه يان چه كى ئه مانه تى خه لكيان لايه. ب- ئه وانه ي حيسابى پاره و پووليان له پييه بهر ئه مرى حيساب دانه وه بكرين "سه عيد مه لا كه ريم، خدر رو سته م، هه سه ن ره ستگار و قادر شه ريف".

ج- داو اي گرتن و هه سپكردنى ئه م سى كه سانه ده كه ين- سه عيد مه لا كه ريم- به تاوانى دزى و فراكسيونبازى و ده ست تيوهردان له ديوى كوردستانى ئيران- قادر شه ريف- به تاوانى ره هبه رى فراكسيون و ده ورى ره ئيسى بو ته حريك و ترس له دواروژى بو ديوى كوردستانى ئيران- سه عيد سقلى- به تاوانى ئيهانه تى به مقه ده ساتى ميللى نه ته وهى كورد و بيرى پيسى.

(۲) لهوکاته دا وتووێژ و مفاوهزه تان له گه‌ڵ حکومه‌تی عه‌بدولسه‌لام عارف ده‌ستی پێ کردوه چه‌ند باوه‌ری ده‌خه‌ینه به‌رچاوی هه‌ق بێنتان.

* سازان و ته‌فاهم له‌گه‌ڵ عه‌بدولناسر و یان جه‌نابی عه‌بدولناسر له‌ عێراق ئێمه‌ زۆر به‌سوودی دواڕۆژی کوردی ده‌زانین نه‌ له‌ به‌ر ئه‌وه‌ که‌ گوايه‌ عه‌بدولناسر د‌ل‌سوژه‌ بۆ کورد وه‌یان متفاهمه‌، به‌ ل‌کوو وا به‌ قازانجی میلیله‌تی کورد ده‌زانین چوونکه‌ و‌لاته‌ که‌مان که‌ وتوو‌ه‌ته‌ ده‌ستی تورک و ئێران و ده‌سه‌لاتی قه‌ومی عه‌ره‌بی که‌ ئالاداری جه‌مال عه‌بدولناسره‌ خۆ بکاته‌ جیرانی ئه‌م دوو حکومه‌ته‌ "تورک و ئێران" وایه‌ر ده‌که‌ینه‌وه‌ له‌ په‌نا یه‌ک بوونی ئه‌م ۳ ده‌سه‌لاته‌ "ئه‌نکارا- تاران- قاهیره" دره‌نگ یان زوو ئیستیدام و ل‌یدانی قاهیره‌ که‌ نه‌ته‌وايه‌تییه‌ له‌ گه‌ڵ تاران و ئه‌نکارا که‌ زۆتر سه‌ر به‌ بێگانه‌ن و دوژمنایه‌تی خوینی و نه‌ته‌وايه‌تیشیان هه‌یه‌ ده‌ست پێ ده‌کات. چوونکه‌ نقابی خیاڵ و گرێی نراوه‌ده‌یان زۆره‌.

* هه‌ست به‌ بوونی ساردییه‌کی ته‌واو له‌ نێوان جه‌نابت و به‌ریوه‌به‌رانی پارته‌ی ده‌که‌ین و به‌داخه‌وه‌ له‌ ه‌یندی شوین ه‌یندی ئیستیدام رووی داوه‌ له‌ و کاته‌دا داوای ئێمه‌ له‌ بابی د‌ل‌سوژمان ئه‌وه‌یه‌ به‌ پێی توانا و حیکمه‌تتان پ‌ی‌گه‌ی ه‌یدی و سوودی عامه‌ بدۆزنه‌وه‌ بۆ چاره‌سه‌رکردنی ئه‌م ته‌نگوچه‌ له‌مه‌یه‌.

* - له‌مه‌ر وه‌زعی ئێمه‌ داوامانه‌ زیاتر و زۆتر جاوی خۆتان بده‌نه‌ حال و کاری ئێمه‌ و حزبی ئێمه‌ به‌ مه‌عنای هه‌قیقی و راسته‌قینه‌ جه‌نابت به‌ رابه‌ر و سه‌روکی خۆی ده‌زانیت که‌ وابوو هه‌ق وایه‌ زیاتر و زۆتر ئیه‌تمامی خۆتان بده‌نه‌ ئیداره‌ و حالئێمه‌. "هه‌رچه‌نده‌ به‌ پێی توانا وه‌ختی جه‌نابت ناگرین چوونکه‌ ده‌زانین جه‌نابت ده‌بێ به‌ زۆر شوین وکاری گرینگی تر رابه‌گه‌ن."

* - له‌ به‌ریزتان داوامانه‌ که‌ بۆ حورمه‌ت و ئیعتباری به‌ پێی ئیمکان پ‌ی‌گه‌ به‌ پ‌یوه‌ندی خه‌ل‌کی دیوی ئێران به‌ سه‌ر قو‌له‌ و قاعیده‌کانی ناوچه‌ی کوردستانی عێراق نه‌ده‌ن و یان ماوه‌ نه‌دری که‌ له‌و دیوه‌را هه‌رکه‌س هه‌وه‌سی کرد تاخمیک پ‌ی‌شمه‌رگه‌ د‌وای خۆی بدات و ب‌روات بۆ دیوی ئێران وه‌ک عه‌زیز سورم‌ی و یان عه‌بدولکه‌ریم له‌ باله‌کایه‌تی و یان په‌رمانه‌ رووت و مه‌لا ئه‌ب‌وبه‌کر له‌ لای ماوه‌ت ئه‌وانه‌ زۆر زه‌هر و زینای حزبی و کوردایه‌تیان له‌ ئێمه‌ داوه‌ و ئه‌وه‌ی ئێمه‌ ۱۰ سا‌له‌ دامان ناوه‌ ده‌چن به‌ چه‌ند رۆژ ده‌پرووخین.

(۳) له‌ و کاته‌دا که‌ سا‌ل به‌ره‌و تازه‌وه‌بوون ده‌روات به‌ پ‌یویستی ده‌زانین ئێمه‌ش په‌یمان و وه‌فای خۆمان تازه‌ که‌ینه‌وه‌ به‌ پ‌یگه‌ و پ‌یازی بارزانییه‌ی جه‌نابت به‌ ته‌علیمات و فه‌رمانده‌یی هه‌کیمانه‌ و کوردانه‌ی جه‌نابت. په‌یمان ئه‌ده‌ین که‌ چه‌کداریک‌ی به‌ بیروباوه‌ر و ئازا و هه‌ل‌سو‌وری پشتی جه‌نابت ب‌یت له‌ هه‌موو کات و ده‌ورو زه‌مانیک‌دا.

سه‌رکه‌وتنی د‌وایی بۆ شو‌رشی پ‌یروزی کورد

شاد ب‌ی گیانی پاکی شه‌هیده‌کانی شو‌رش.

سه‌ربه‌ری بۆ ه‌یزی له‌شکری شو‌رشیگ‌یری کوردستان له‌ ژێر رابه‌ریی راسته‌وخۆی مسته‌فا بارزانی ب‌ژی کورد ب‌ژی کوردستان ب‌ژی حزبی دیموکراتی کوردستان.

کادر و به‌پۆه‌به‌رانی ناوه‌ندی حزبی دیموکراتی کوردستان ۱۹۶۴/۲/۱۸

له درێژه‌ی ئەو رووداوانەدا کێشه‌کانی نێو ئەندامانی حیزب چاره‌سەر نه‌کرا و روژبه‌ روژ زیاتر په‌ره‌ی گرت. روژیک سه‌عید کوێستانی ده‌چته‌ لای هه‌سه‌نی ره‌ستگار پێی ده‌لی که حیزبی شوعی ئاگاداریان کردوو که ئەگەر هه‌ل نه‌یه‌ن مه‌لا مسته‌فا ده‌یانگری و ئیدی ئەوانیش بریار ده‌ده‌ن که هه‌لێن بۆ ناوچه‌ی ژێر فه‌رمانی بالی مه‌کته‌بی سیاسي.

له به‌یاننامه‌ی حیزبی دیموکرات که دواتر به‌ دژی به‌ کۆمیتە‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ ده‌رچوو، ناوی سه‌رجه‌م ئەو ده‌سته و گروه‌ی نیوخۆیی و ده‌ره‌وانه‌ هاتوو که ئەوکات حیزب دیموکرات به‌ رێبه‌ری ئەحمەد توفیق، به‌ دژبه‌ری خۆی زانیون و تێیدا نووسراوه‌:

به‌لام دوژمن به‌م چه‌شنه‌ ده‌ستی له‌ جه‌نگ له‌ گه‌ل میله‌تی ئێمه‌ نه‌کێشاوه‌ته‌وه‌. ئەم جاره‌یان ده‌ستیداوه‌ته‌ حیزب سازی و ده‌سته‌به‌ندی و هه‌ر روژه‌ی به‌ناو نیشانیکی جیاواز گورز له‌ یه‌کریزی حیزبه‌که‌مان ده‌وه‌شێنێ. له‌ سه‌ر کێلی گۆرستانی دوژمن ئەو به‌شه‌ی که له‌ جه‌نگدا له‌ گه‌ل حیزبی دیموکراتی کوردستان تێکشکاوه‌ به‌م شێوه‌یه‌ ناو ده‌برێت.

حیزبی پان ئیرانیست، حیزبی سادات، سعادت ملی، کۆمیتە‌ی تنورش، ده‌سته‌به‌ندی ره‌حمانی قاسملوو و خیانه‌ت و خوڤروشی ئیسماعیلی قاسملو، ده‌سته‌به‌ندی ئەو شوێنکه‌وته‌ شکست خواردوو، واته‌ هاشمی حوسین زاده "قادر حسن" ئەو مروڤه‌ ناکام و تازه‌کار که هیشتا ده‌می بۆنی شیرێ لێ دیت واته‌ سه‌لاحه‌دینی ئیلخانی زاده‌ی موته‌دی "مسته‌فا" م.ب.س" مه‌لا ئەبۆبه‌کره‌ شه‌له‌ی فه‌لسه‌فی، کێلی مه‌زاری تازه‌ دارێژراو به‌ ناوی "کۆمیتە‌ی ساخکه‌ره‌وه‌" که دوا سه‌رکه‌شی و خیانه‌ته‌کانی قادر شه‌ریفه‌. نووسراوه‌ی سه‌ر کێلی مه‌زاری ئەو سه‌گۆره‌ی دوایی و ره‌نگرێژی ئەو کاره‌ مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەدی راوناوه‌ که خودی خۆی په‌روه‌رده‌ی ده‌ستی "سه‌نتۆ" و ساواکه‌.

کوشتنی مه‌لا محه‌مه‌دی خالیدی (خۆڤخۆڤه‌)

له‌ سالی ۱۳۴۳ به‌ هوێ خه‌یانه‌تی مه‌لا محه‌مه‌دی خۆڤخۆڤه‌، شالۆیکی گه‌وره‌ ره‌ش‌بگیری له‌ مه‌هاباد ده‌ستی پێکرد و دواتر شاره‌کانی دیکه‌ و ته‌نانه‌ت شاری تارانیشی گرته‌وه‌. ئەحمەدی قازی له‌ ده‌ست نووسیێک دا باسی سیخوڤ مه‌لا محه‌مه‌د خۆڤخۆڤه‌ ده‌کا که له‌ کۆبوونه‌وه‌ی حیزبی دا به‌شار بووه‌ و ده‌نووێ:

مه‌لایه‌ک به‌ ناوی مه‌لا محه‌مه‌د که مه‌لا و پێش نوێژی گوندی "خورخوره‌"ی شاروێران بوو. پالتۆیه‌کی قورس و ئەستووری ده‌به‌ردا بوو، له‌ ته‌نیشته‌ کوره‌ش دانیشتبوو ئاره‌قه‌ی ره‌ش وشینی ده‌رکرد بوو. چه‌ند جارم پێگوت که پالتۆکه‌ی داکه‌نێ، به‌لام به‌ قسه‌ی نه‌کردم. پاشان له‌ زیندانی قزل قه‌له‌ی تاران بۆمان ده‌رکه‌وت که ئەو شه‌وه‌ زه‌بتی سه‌وتیکی ده‌بن پالتۆکه‌ی نابوو تا قسه‌ی ئەو عاله‌مه‌ زه‌بت کا و بیدا به‌ ساواک.

مه‌لای خوږخوږه به هوئی مه‌لا شېخ عیزه‌دینی حوسینی به ئەندامه‌تی حیزبی ناسیندرا و ئەحمه‌دی قازی له ده‌ریژه‌دا دهنووسی: روژیکیان مه‌لا خوږخوږه‌یان هینا رووبه‌پرووم. مه‌لا ئیعترافی له‌سه‌ر کردم و به ئەندامیکی گرینگی کومیتە‌ی شاری مه‌هابادی ئیوبردم و باسی کوڤوونه‌وه‌ی ئەو شه‌وی کرد که له ماله‌ من له محکه‌مه‌ی قازی دا گیرا بوو.

ره‌حمان قازی له کتییی روژگاری ون دا دهنووسی: وه‌ک باسی ده‌کرا مه‌لا محه‌مه‌د پیاوی حکومه‌ت بوو و له گیرانی کورده‌کان دا زۆری خزمه‌ت به ساواک کردبوو. له‌و کات دا پیاویک به ناوی درودیان که هاو‌پیی راوی من بوو دادستانی مه‌هاباد بوو. لای نیوه‌پۆ ناردی به شوین من دا. کاتیک چوم کوتی وه‌ک ئاگاداری مه‌لا محه‌مه‌د له خوږخوږه‌ کوژراوه و ساواک گومانی له بنه‌ماله‌ی ئیوه‌یه. فه‌رمانیان کردووه‌ هه‌موتان بگیرین. بۆ ئەوه‌ی له داوی ساواک نه‌که‌وی پۆ و له مه‌هاباد مه‌ینه. منیش هه‌ر ئەو پۆژه‌ پۆیشتم بۆ تاران. له میوانخانه‌ی هیمه‌ت ژورم گرت و چاوه‌پیی روداو‌ه‌کان بووم. دوا‌ی چه‌ند روژ بابا‌غای حوسینی ها‌ته‌ میوانخانه. پرسیا‌ری باس و هه‌والم لئ کرد. کوتی بنه‌ماله‌ی ئیوه‌یان به‌ گشتی گرتووه‌. ئەو هه‌واله‌ زۆر دل‌گرانی کردم به‌لام ده‌ستم به‌ هیچ کوئی رانه‌ده‌گه‌یشتم. پۆژی چوارشه‌مۆ داها‌ت و چومه‌ زیندانی قه‌سه‌ که کاک ئەحمه‌د و کاک عومه‌ر له‌وئ گیرابون. داوا‌ی چاو‌پیکه‌وتنم کرد و پر‌یگه‌یان پئ دام بیانینم. کاتیک ئەو هه‌واله‌م پئ دان به‌ کوژرانی مه‌لا محه‌مه‌د خو‌ش‌حال بوون و به‌ گیرانی خزمه‌کان دل‌ نیگه‌ران بوون. ماوه‌ی بیست روژ له تاران مامه‌وه‌. روژیک به‌ر‌پ‌یز خه‌لیل مووه‌فه‌قی خاوه‌نی چاپه‌مه‌نی مه‌هاباد و که‌سیکی ناسیاو بوو ها‌ته‌ میوانخانه، پرسیا‌ری مه‌هاباد لیکرد. کوتی مامه‌ قاده‌رت به‌ پ‌یش‌نیا‌ری دکتۆری ساواک ئازاد کراوه‌ چون کوتوبه‌تی نه‌خۆشه‌ و ناب‌ئ له‌ زیندان دا بم‌ی‌ن‌یه‌ته‌وه‌. هه‌روه‌ها مامه‌ وه‌هابت به‌ دانانی سه‌نه‌د و تاپو‌ی مو‌لک ئازاد کراوه‌. هه‌روه‌ها کاک محه‌مه‌دی ئاموزات و میرزا عه‌بدو‌لای برات له‌و پۆژانه‌ دا ئازاد ده‌کرین. به‌ بیستنی ئەو هه‌واله‌ زۆر خو‌ش‌حال بووم. پۆژی چاو‌پیکه‌وتن ها‌ت و چومه‌ زیندان و هه‌واله‌که‌م به‌ کوره‌کان دا و بو‌خۆم گه‌رامه‌وه‌ مه‌هاباد.

عه‌بدو‌لای قازی که به‌تاوانی کوشتنی مه‌لا محه‌مه‌د گیرا، له کتییی "ولاتی من" دا دهنووسی: مه‌لا محه‌مه‌دی خوږخوږه‌ کو‌ری مه‌لا که‌ریمی لاجینی، که پیاویکی که‌له‌گه‌تی که‌پۆ زه‌لامی ناحه‌ز بوو، به‌ ساواکی ده‌رچوو و ئیعترافی کرد و هه‌رچی هه‌بوو و نه‌بوو گووتبوی...

... ریژیم به‌ فی‌ل ئەو مه‌لا محه‌مه‌ده‌شی له‌گه‌ل ئەو زیندانیانه‌ خست بوو بۆ ئەوه‌ی له‌و‌یش راپۆرتیان لی‌یداو له‌ راستی دا، هه‌ر به‌نیو زیندانی بوو و زۆر شه‌وان بۆ رابواردن به‌ دزی ده‌یان‌برده‌ ده‌روه‌ی زیندان. زیندانییه‌کان ئەوه‌یان ده‌زانی بۆیه‌ کاک عومه‌ری مامم هه‌رپه‌شه‌ی لی‌ده‌کاو ده‌لئ: "وه‌للای وای ناخو‌ی ئیمه‌ تا سه‌ر لی‌ره‌ نابین جا ئەو کارانه‌ بکه‌". ئەوانی دیکه‌ش هه‌ر که‌سه‌ به‌ جو‌ریک سه‌ری ده‌خه‌نه‌ سه‌ری و ئەزییه‌تی ده‌که‌ن...

... مه‌لا محه‌مه‌د پ‌یش ئەوان ئازادکرا و دوا‌یه‌ حیزبی دیموکرات کووشتی. له‌ سه‌ره‌ مه‌رگ دا ده‌لئ که قازی کوشتیانم. ئەو قه‌سه‌یه‌ بۆ تایفه‌ی ئیمه‌، به‌ تاییه‌تی بۆ من خوار بووه‌ و ها‌تن له‌ کۆنه‌دی گرتیانم. مامه‌ قاده‌ر و مامه‌ وه‌هابیشم به‌و قه‌تله‌ تاوانبار کران. مامه‌ وه‌هابم گیرا به‌لام

دواى لټپرسينټکى زور، پاش ۳ روژ ټازادکړا. به لام مامه قادرم هر نه گيرا چوونکه له گه ل ره ئيسى پاسگايه دؤستايه تى هه بوو نه يانگرت. محيدين ئاغا و سهيد ره چيمى سهيد جامى زور يان هه ولدا که ټازادم بکه ن و نه گيريم به لام فايده ي نه بوو. محيدين ئاغا به دادگوسته رى ده لئ: "خاوه نى نه و په روه نديه بو گرتن نابى، نه وه فه قيره و کوشکى مندال به ريشه وه يه. وه لاهى هه تا به رى نه دهن لير نه اړوم". باز پرس ده چي ته ده رى و به ته له يفوون له گه ل ساواک قسه ده کا و دپته وه به محيدين ئاغاى ده لئ: "خودا شاهيده به قازانجيتى که بچي ته زيندانئ. نه وه تازه بو ده رى نابى به لام له زيندانئ له کولئ ده بنه وه". به م شپوه يه بو ماوه ي ۲۰ روژان زيندانى کرام. له سر مه لا مه حه ممه د و مه لا قادري لاجينئ زور يان ليکولپنه وه ليکرم و نه منيش نه وه ي ده مزاني ئاوا گيرامه وه: "ژنى نه و مه لا مه حه ممه ده نيوى گولپه و کچى مام عه زيزى خه لکى ديى خومانه (کونه دي) و له گه ل ئيمه جيرانن. روژيک مه لا مه حه ممه د له گه ل مه لا قادري هاتبونه کونه دي و شه و له مال مه مام عه زيزى بوون. بو نانخوردن شوه ي نه منيشيان ده عوه ت کرد. نه گهر چووم مه لا مه حه ممه د هه والى راديو عه ره بيه کاني گرت بوو. نه من باش له هه وال هکى تينه گه يشتم به لام نه و گووتى که خه به ر خو شه و سه دام گه ماروى ئابوورى له سر کوردان لبردوو و وه زع باش ده بئ. دوايه بوخويان له گه ل مه لا قادري ده ستيان به سرت و خورت کرد.

نه و شه وه نه من زوو به جيم هيشتن، به يانى خه ريکى سواغى بانى بووم. بانه که بليند بوو ده پروانيه خواره وه ي قهرستانى مالان. نه گهر ته ماشام کرد مه لا مه حه ممه د و مه لا قادر له به ر سيپه رى داره سنجوه که ي نيو قه بران دا، دانيشتبوون و شتيان ده نووسى. نازانم نه و نامه يه بو حيزبى بوو يان بو ده ولته تئ".

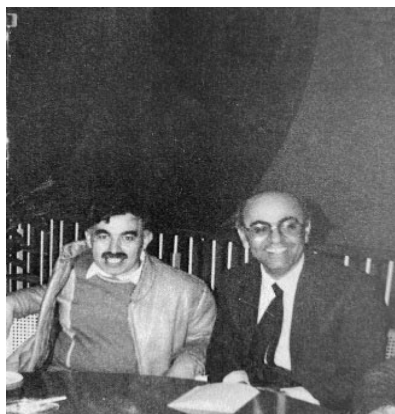
دياره نه وکات مه لا قادر نه دماى حيزبى ديموکرات بوو و قاچاغ بوو. ناوبراو خرمى له کونه ديى زور بوو زوو زوو ده هاته نه وئ.

له و رووداوه دا به گشتى نه من بئ تاوانبووم و له سر من چيان بو ساغ نه بووه. ره چيمى مه حه ممه د زاده که نه وکات ميړمندال بوو له سر چؤنيه تى کوژرانى مه لا مه حه ممه د ده نووسئ: له بيرمه شه ويک له نيوان شه و روژ بوو له ده رگاي ديوى خه وى باوکميان دا، باوکم چوه ده ر و پاش يه ک دوو خوله ک هاته وه ژور و به نيگه رانيه وه کوتى: ده لين مه لا مه حه ممه د کوژراوه. لياى ده به ر کرد و ده گه ل کومه ليکى دیکه بولاي مالى مه لا مه حه ممه د چوون.

پاش يه ک دوو کاتر مپ باوکم گه راوه، ئيمه تازه له خه وه ستابووين و به نيگه رانيه وه ده وري باوکمان دا و پرسيمان چ بووه؟ باوکم به ترس و به پاريزه وه ئاواى باس کرد که بکوژ، کولکه دارپک که له حه وشى مالى مه لا مه حه ممه د بووه هيناوه ته به ر په نجه ره و نه وکات شووشه ي په نجه ره ي شکاندوه و به ده مانچه چهنه گولله ي له مه لا مه حه ممه د داوه و کوشتويه. باوکم ده يکوت کابرا زور زيره ک بووه، نه يه يشتووه گولله يه ک وه گولپى ژنى و منداله کاني بکه وئ و ده قيق له مه لا مه حه ممه دى داوه.

باوکم دهیکوت مهلا خالیدی باوکی مهلا محهمهد که ئەوکات به تهمهن بوو و ریشیکی سپی جوانی هه‌بوو، له‌سه‌ر جه‌نازه‌ی مهلا محهمهد دانیشته بوو و به‌دهم گریان‌ه‌وه‌هر په‌یتا په‌یتا دهیکوت: محهمهد چه‌ند جارم پینکوتی خه‌راپه‌ی خه‌لکی مه‌که، خه‌راپه‌ت وه‌پێ دێ. له‌بیرمه‌ جارێکی دیکه‌ش لای نێوه‌پۆیه‌ باوکمیان بۆ لای مائی مه‌لا محهمهد بانگ کردوه‌. ئەوه‌جاره‌یان ره‌ئێسی پاسگای مه‌میه‌ند (ممیند) ده‌گه‌ڵ چه‌ند ژانده‌رم بۆ ئاماده‌ کردنی راپۆرت هاتبوون. باوکم کوتی ره‌ئێسی پاسگا که‌ تورک زمان بوو به‌ تورکی له‌ مه‌لا خالیدی پرسى: کیم سه‌نن ئوغلۆی ئولدرې؟ (کتی کوره‌که‌ی تۆی کوشتووه‌؟) مه‌لا خالید به‌ کوردی ده‌لێ جه‌نابی ره‌ئیس قاتلی کوره‌که‌ی من مه‌لا محهمهدی کورێ خدریه‌ ئەویش ئەو له‌ زینووی شیخی له‌ کوردستانی عێراقه‌. ره‌ئێسی پاسگا: منم ئەم ئۆرایه‌ ئیتشم‌ر(ئهم‌ن ده‌ستم وه‌وێ راناگا). بۆ لاردان بیر ئیکی نه‌فه‌ر دیگنان توت‌م(له‌وانه‌ لی‌ره‌ن یه‌ک دوو که‌سان بلێی با بیانگرم). مه‌لا خالید: ئەوانه‌ی لی‌ره‌ن هه‌یچیان بکوژی کوره‌که‌ی من نین. ره‌ئێسی پاسگا: منم ئەم عیراقه‌ ئیتشماز. (ده‌ستی من ناگاته‌ عێراق). ئیدی ره‌ئێسی پاسگا خو‌رخو‌ره‌ به‌ جیه‌شت. ره‌حیمی محهمهد زاده‌ له‌سه‌ر گیراوه‌کان ده‌ستی مه‌لامحهمهد ده‌لێ که‌ شه‌هید مامۆستا مه‌لا برایمی رۆسته‌می و مسته‌فای باشوکی و میرزا عه‌بدو‌لای محهمهدی و مه‌لا مسته‌فای هه‌یرانی له‌ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ راپۆرتی مه‌لا محهمهد گیران و له‌ زیندان دا، له‌گه‌ڵ ئەو رووبه‌رویان کردبوون و زۆر ئەشکه‌نجه‌ کرابوون. له‌سه‌ر بکوژی مه‌لا محهمهد، ره‌حیمی محهمهد زاده‌ ده‌لێ: پاش ئەوه‌ی بووم به‌ پێشمه‌رگه‌ له‌سه‌ر بکوژی مه‌لا محهمهد له‌ ئەم و ئەو ده‌مپرسی، له‌ که‌سیکم بیست که‌ کوتی مه‌لا محهمهد خالیدی له‌ سه‌ر پریاری حیزب به‌ وه‌سیله‌ی سه‌ید ره‌سو‌لی ورچان کوژرا، دیاره‌ نازانم تا چه‌نده‌ راسته‌.

کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری کوردستان

له راسته‌وه: سالاری چه‌یده‌ری -
سه‌لاحی موهته‌دی

په‌یوه‌ندی خراپ و له‌گه‌ل یه‌ک و نه‌هاوانه‌وه و بوونی
کیشه و ناکوکی له نیو ئه‌ندامانی حیزب دا، له دوا‌ی سا‌لانی
١٣٤٠ بوو به هۆ‌ی ئه‌وه که سه‌لاح موهته‌دی به ناوی
"مسته‌فا" و محهمه‌د ئیلخانی زاده به ناوی "کاوه"، حیزبی
دیموکرات به‌جێ بێ‌لن و رێکخراویکیان دامه‌زراند به ناوی
"کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری کوردستان". که‌ریمی حیسامی له
لاپه‌ره‌ی ٢٢٩ به‌رگی ٢ ی کتییی پیداچوونه‌وه، به‌نقل له
سه‌عید کو‌یستانی له‌سه‌ر دامه‌زرانی ئه‌و رێکخراوه به
هاوکاری مام جه‌لال ده‌نووسی: سا‌لی ١٩٦٣ له‌سه‌ر
داوخوازی ئه‌حمه‌د توفیق کو‌بوونه‌وه‌یه‌که‌مان له ئالانی
پێکه‌ینا... هه‌واڵیک له سه‌لاحه‌دینی موهته‌دی و
محهمه‌دی ئیلخانی‌زاده نه‌بوو. دیار بوو له نێوان ئه‌حمه‌د

توفیق و ئه‌وان دا سارد و س‌ری پێکه‌اتبوو... له‌فایقم پرس‌ی بو‌چی کاوه و مسته‌فا نه‌هاتوون؟ گو‌تی:
له‌گه‌ل ئه‌حمه‌د نێوانیان سارده‌ تکیه‌ جاری با‌سی مه‌که‌ بزانیین چی لێ‌دێته‌وه... دوا‌ی ماوه‌یه‌ک
بو‌مان روون بووه، نه‌ک هه‌ر له‌گه‌ل یه‌ک نه‌مان، به‌لکوو دژایه‌تی یه‌که‌تیش ده‌که‌ن. دوا‌ی بو‌م
ده‌رکه‌وت ئه‌حمه‌د توفیق بو‌یه‌ با‌سی غه‌یبه‌تی سه‌لاحه‌دین نا‌کا، ده‌یویست بزانی نیزیکی و دووری
ئه‌وان له‌گه‌ل بارزانی به‌ کو‌ی ده‌گا. کاتیک زانی که ناتوان نه‌زه‌ری بارزانی بو‌ لای خو‌یان راکێشن،
ئه‌حمه‌د توفیق بو‌ی له سیمی ئاخر دان. ئه‌وه‌ی نه‌ده‌بوو له راست کاوه و مسته‌فا بیکا، کردی.

له‌وه‌را ده‌رده‌که‌ووێ که "کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری" ناوبراو دوا‌ی ئه‌م ناکوکییه به رینوینی مام جه‌لال
ساز کراوه. "... کاتیک گه‌یشینه قه‌ل‌ل‌دزی، بو‌ سه‌به‌ینی حوسینی مه‌ده‌نی پێش‌نیا‌ری پێکردم و گو‌تی:
مام جه‌لال له قه‌ل‌ل‌دزییه با‌ بچینه لای چاومان پێیکه‌ووێ و هیندیک مه‌سائیلی خو‌مانی له‌گه‌ل با‌س
بکه‌ین... ئه‌وه بوو له‌گه‌ل مام جه‌لال کا‌تمان دانا و شه‌و چووینه لای. با‌سه‌که‌مان دامه‌زراند و
هیندی شتمان له‌گه‌ل با‌س کرد. مام جه‌لال پێش‌نیا‌ری پێکردین له‌گه‌ل بچینه لای مسته‌فا و کاوه.
واتا (کا‌ک سه‌لاحه‌دینی موهته‌دی و کا‌ک محهمه‌د ئیلخانی‌زاده). تێمه پێش ئه‌وه‌ی بزانیین بو‌
ده‌چین، پێمانگو‌ت ناتوانیین له‌گه‌ل ئه‌وان پێک بێ‌ین و کار بکه‌ین. چونکه له‌و سه‌روبه‌نده‌دا بوو
که مسته‌فا و کاوه برو‌شو‌ریکیان وه‌ک به‌رنامه به‌ نێوی "کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری" ده‌رکرد بوو ب‌لا‌وبو‌وه.
تێمه به‌ ده‌ستخه‌ت ئه‌و به‌رنامه‌مان ده‌ست که‌وتبوو.

عه‌بدو‌لا حه‌سه‌ن‌زاده له‌ لاپه‌ره‌ی ٢٦٠ کتییی "ئه‌زمونی خه‌بات" دا له‌ سه‌ر دامه‌زران و کاری
ئه‌و رێکخراوه‌یه ده‌نووسی: ئه‌وه‌ی ئه‌من لێ‌م دێن شتیکی یه‌ک لاپه‌ره‌یی یان یه‌ک‌لاپه‌ر و نیوی بوو

که هیندیک ئامانجی تێدابوون. دیاره ئامانجه کان ئامانجی گهوره بوون وهک کوردستانی گهوره و پیکهینانی کوردستانی ئازاد و لهو شتانه.

کۆمهلهی رزگاری هههچهند کاریکى بو نهکرا بهلام یه کهم جویوونهوهی ژیرانه له حیزبی دیموکرات دایه که ناوی خوێ به حیزبی دیموکرات نه بهستهوه و خوێ له شهڕ و کیشهی دوو بآلی و دوو دهستهی نه جات دا.

له سهڕ بآلو کردنهوه و کارو تیکۆشانی ئه و ریکخواهیه، عهبدوڵا ههسه نزاده ههڕ له لاپه پریه دا دهلی که چهند سال له مه وه بهر له میوانیکی دا سهلاح موهتهدی گوتی: دوژمنایه تیمان کرا، نه یانه یشت ئه و کۆمه له رزگاریه پیک بینین.

عهبدوڵا ههسه نزاده له ولامی سهلاح موهتهدی دا دهلی: ئه و دوژمنایه تی یه خه یالی یه ی بو ده تاشی. کئی ناوی ئیوه ی بیست؟ کام روژنامه تان، کام رادیو تان، کام به یانتان، کام ته شکیل اتان؟ ههڕ له و باره وه عهبدوڵای ههسه نزاده له لاپه پری ۹۸ کتیبی حه قیقه تی میژوو، له ولامی بیژن ساعدی که ده پرسی، کۆمه له ره زگاری چۆن دروست بوو، ده لی:

به لام دواتر پیم وایه سالی ۱۳۴۴ بوو، واته سالی ۱۹۶۵ بوخۆم به یانیکم دی به دهستی هاورییه که مه وه یه ک لاپه ر بوو، نه ی ده هیشت بیینم. گوتم: ئه وه چییه؟ گوتی: هیچ، گوتم: خو له منی ناشاریه وه، دایه ده ستم، گوتی: به دیاریکراوی پێیان گوتووم به ههڕ که سی نیشان ده ده ی پێی نیشان ده، به لام به فلان که سی نیشان مه ده، کاتیک بینیم به نامه ی کۆمه له ی رزگاری بوو، شو عاره که یان شو عاری سه ره بخوێ کوردستان بوو، هی رشی راسته و خوێ بو سه ر حیزبی دیموکراتی کوردستان تیدا نه بوو، به لام خو جودا کردنه وه له حیزبی دیموکراتی کوردستان بوو.

ره شید ئه حمه دی دوا ی ئه وه له گه ل مه لا ئه بو وه کری فه لسه فی له کومیته ی ساخکه ره وه دا ده ست به کار بوو، سه ردانی کۆمه له ی ره زگاری ده کا و له و باره وه وه له لاپه پری ۱۱۰ کتیبی چهند "لاپه پریه ک له ژیانم دا" ده نووسی: ... به گه رمی به خیر هاتن کراین. ده سترکرا به قسه و باسی سیاسی و حیزب و ئه حمه د توفیق. بو م ده رکه وت ئه و براده رانه حیزبیکی تازه یان به ناوی کۆمه له ی رزگاری کوردستان دامه زرانده و جه ماعه تی مه کته بی سیاسی یارمه تیان ده دن و هاتو چو ی ئێران و چالاکیی سیاسیان هیه. له ژووره که یاندا ده زگایه کی تایپکردنم بینی که کۆمه لیک به یان نامه و نوو سرا وه یشی له ده ورو به ر بوو. جه ماعه ت جمو جوولی سیاسیان لی دیار بوو و به ته وایش له حیزب دوور که و تبوونه وه و هیچ هیوا یه کیان به حیزب نه ما بوو و سه رگه رمی کاروباری حیزبی تازه ی خو یان بوون.

ده گو تر ی له سالی ۱۹۶۳ دا هه رچهند مامو ستا هه ژار و مه لا باقی زو ریان دیفاع له سه لاحی موه ته ده ی و محه مه د ئیلا خانی زاده ی و مام عه لی که خه لکی گه ورا کایه تی بوو کرد، به لام مه لا مسته فا به قسه ی ئه حمه د توفیق هه ر ده ریکردن.

پاش ما وه یه ک سه لاح موه ته ده ی و مه حمه د ئیلا خانی زاده گه رانه وه و ته سلیم به ئێران بوونه وه. هه ژار له و باره وه له کتیبی به رو مو کوریان دا له شی عریک ده لی:

کاوه بۆ کوتکی شکاو بۆ چه رمه
خوینی لاوان که له بیرکا شهرمه
مچه گرده ل که به رهو باو بووه
گشته یان پیچی درا و خاو بووه

سهلاح موهتهدی که سایه تیکی زانا و زیرهک بوو. چوونکه کورته بالا بوو هه ژار پییگوتوو هه مچه گهرده ل. لهو باره وه عه بدولا هه سه نژاده له لاپه رهی ۲۶۰ کتییی "ئه زمونی خه بات" دا، له زمانی سهلاحی موهتهدی قسه یه کی خوش ده گیرته وه: ... ئهو وهختی که کاک سهلاح له عیراق بووه، شه ویکیان له نیوه شه ویدا دایکی وه خه بهر دی و دهست ده کا به گریان. حاجی رهحماناغا، بابی کاک سهلاح پرووچی شاد بۆ وه خه بهر دی ده لئ ئه وه بۆ ده گری چ باسه؟ ئه ویش ده لئ وه للا خه ونم به سهلاحیه وه دیوه. بابیشی ده لئ خه ون هیچ نیه، بخه وه. ده لئ ناوه للا حه قه ن شتیکی به سه ره هاتوه. ده لئ کچی خه ون هیچ نیه گوئی مه ده یه. خۆلاسه دهست هه لئاگرۆ هه تا لیی ده پرسۆ خه ونه که ت چی بوو؟ ئه ویش ده لئ ده خه ویم دا سهلاح نوستبوو، لیفه یه کی به خۆی دا دابوو. ئه گهر به سه ری دا ده دا لاقی وه دیار ده که وتن، ئه گهر به لاقی دا ده دا، سه ری وه دیار

له راسته وه بۆ چه پ، مام علی عه جهم - فه تاح کاکه رما - جه میل مر دۆخ - سهلاح موهتهدی - حه سه ن ئاغا قالوی - مه لاره سول پی شمناز

ده که وت. حاجی رهحماناغا ده لئ ده بزانه خه ونه که ت هیچ نییه. ئاخر چ لیفه یه ک هه یه به کوری تۆ رانه گا؟ هه رچی لیفه ی دنیا یه هه یه له سه ر و لاقی سهلاحی زیاده.

سهلاح موهتهدی و محهممه د ئیلخانیزاده له سالی ۱۳۴۳ گه رانه وه بۆ ناوخوا و لات، که س پشتیوا ی لینه کردن و به پیی لاپه رهی ۱۷۵ چه پ له ئیران دا، کاک سهلاح گیرا

و حوکی ئیعدامی درایه به لام دوا ی ۲ سال ئازاد بوو.

له کتییی "کوردستان، ئیمپریالیزم و گروهه به ستراره کان" دا که سپای پاسداران ده ری کردوه، هاتوو هه که له کاتی خۆی له زیندانی ورمی له ولامی ئه و پرسیاره که چ خزمه تیکی به و لات کردوه، سهلاح موهتهدی ولام ده داته وه که ئه گهر له زیندانی ورمی بووه، په یوه ندی به تووسی نیژاده وه هه بوو که ساواکی بووه و دوا یه ش له تاران له گه ل بهرپرسیانی ساواک له په یوه ندی دابوو.

به پیی ئه و نووسراوانه، گوا یه له سالی ۱۳۵۰ سهلاح موهتهدی له گه ل شاعیری گه وره ی، سواره ی ئیلخانیزاده ی ئاموزای که ئه ندامی سهرووی به شی لیکۆلینه وه ی رادیۆ تلویزۆنی ئیران بوو، بۆ به شداری له کۆنگره ی کوردی قوتابیانی زانکۆکانی نیشته جی له ئورپا ده چنه ئه وی، تا زانیاری بده نه وه به ئیران.

محهممه دی ئیلخانیزاده به دوا ی شوړشی گهلانی ئیران دا، گشت رووداوهکانی سالانی ۴۰ نووسی بوو. ئه و داوا ی له ریکخوا ی کۆمه له کرد که بۆ چاپ بکه ن، به لام نه یانکرد. دوا یه برد

بوویه تهشکیلاتی مه‌هاباد له ئاوابی "ده‌رمان" تا حیزب بۆی چاپ بکا. له‌ویش جه‌وه‌هر و کاغه‌زی پی‌ویست نه‌بوو و رایان ئه‌سپارد بوو که بیهینی تا بۆی چاپ بکه‌ن، به‌لام زۆری نه‌برد که شی‌وه‌یه‌کی نادیار کوژرا و تێداچوو.

کۆمه‌له‌ی رزگاری یه‌که‌م جو‌یوونه‌وه له حیزبی دیموکراته، که به ناوی جیاواز دامه‌زرا و وه‌کوو دا‌برانه‌کانی دوابی نه‌بوو که هه‌ر به‌ناوی حیزب جو‌ی بوونه‌وه و کیشه زۆریان بۆخۆیان و بۆ حیزب پیکه‌ینا.

راگه‌یندراوی کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری له کاتی دامه‌زرانی دا به ده‌سته‌وه نییه به‌لام وه‌ک ده‌گوتری نزیک به ۱۰ سا‌ل دواتر له لایه‌ن حیزبی به‌عسه‌وه به شی‌وه‌ی زاره‌کی په‌یوه‌ندی به رێبه‌رانی ئه‌و ریک‌خراوه گیراوه و ئه‌وانیش له‌گه‌ڵ نامه‌یه‌ک پرۆگرامی "کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری کوردستان" یان بۆ ناردوون. که‌ریمی حیسامی له لایه‌ره‌ی ۵۸ به‌رگی ۴ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا باسی مرادی ره‌زمئاوه‌ر(مراد عه‌زیز) که ئه‌ندامی مه‌کته‌بی سیاسی پارتي دیموکراتی کوردستان بوو ده‌کا که دوابه بوو به هاوکاری به‌عس و په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ کورد و فارس و تورکی ئێرانه‌وه ده‌گرت و زانیاری ده‌داوه به رێژی‌می به‌عس. ناوبراو دوابه بوو به هاوکاری ژین‌پا‌ل په‌ناهیان و که‌ریمی حیسامی ده‌نووسی که مراد به ریکه‌وتی ۱۹۷۱/۷/۵ یاداشتیک‌ی له مهر دامه‌زرانی "کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری کوردستان" له رۆژه‌لاتی کوردستان وه‌چه‌نگ ده‌که‌وی که بۆ رێژی‌می به‌عسی ده‌نیری و که‌ریمی حیسامی له لایه‌ره‌ی ۵۹ به‌رگی چوار دا تۆماری کردووه.

که‌ریمی حیسامی له‌گه‌ڵ پرۆگرامی کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری ده‌قی ئه‌و نامه‌شی هێناوه که ئه‌وان بۆ حیزبی به‌عسیان نووسیوه. له نامه‌که‌ دا، هیوا‌ی وه‌دیها‌تنی ئامانجی گه‌وره‌ی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌ب و نه‌مانی سه‌ه‌یو‌نیست کراوه و ده‌نووسی که کۆمه‌له‌ی ره‌زگاری کوردستان نیشتی‌مانی و نه‌ته‌وه‌یه‌ی بۆ رووخانی حکومه‌تی شا تیده‌کو‌شی و ئیستا خه‌ریکی خۆ سازمان دانه و خۆ له‌شه‌ری چه‌کداری ده‌بوی‌ری و ...

که‌ریمی حیسامی له لایه‌ره‌ی ۲۳۰ به‌رگی ۲ ی کتییی "پیداچوونه‌وه" دا ده‌قی نامه‌ی رێبه‌رانی کۆمه‌له‌ی رزگاری بۆ حیزبی به‌عسی هێناوه و ده‌نووسی:

یادداشتی ده‌زگای دامه‌زری‌نه‌رانی کۆمه‌له‌ی رزگاری کوردستان بۆ به‌ریز قیاده‌کانی قومی و قطری حیزبی به‌عسی عه‌ره‌بی اشتراکی تیکۆشه‌ر

۱۹۷۱/۷/۵ - ۲۸۵۳/۴/۱۴

پاش پێشکیش کردنی جوانترین و گه‌رمترین سلاوی شو‌رشگیرانه‌مان سه‌رکه‌ه‌وتنتان له پینا‌وی ئامانجی گه‌وره‌ی نه‌ته‌وه‌ی عه‌ره‌بی برا دا بۆ وه‌رگرتنه‌وه‌ی خاکی عه‌ره‌بی داگیرکراو له چنگی سه‌هیونیست و ئیستعمار و رزگارکردنی هه‌موو ئه‌رزى عه‌ره‌ب ئاوات و ئاره‌زومانه.

هاورپیانى به‌ریز، ماوه‌یه‌ک له‌مه‌و پێش به شانازی‌یه‌وه ده‌عه‌وتی شفا‌هی برا‌پانه‌ی ئیوه‌مان پێگه‌یشت بۆ پێشکیش کردنی پرۆگرام و پیره‌وی (کۆمه‌له‌ی رزگاری کوردستان) له‌گه‌ڵ یادداشتیک‌ی

کۆمهله دا بۆ ئهوهی له نیازی کۆمهلهکه مان بگهن. ئهوا له سههر داخواستی خۆتان ژمارهیهک له پرۆگرام و پیرهوی کۆمهلهمان پێشکێش کردن لهگهڵ ئهم داخوازیهی خوارهوه:

۱- هیوادارین دواى خۆبندنهوه دراسهکردنی تهواوی پرۆگرام و پیرهوی کۆمهله زیاتر ههنگاو ههلبگرن بۆ پتهوکردنی دۆستایهتی له نێوان ههر دوولادا.

۲- مهوجودیهتی کۆمهله بهپارێزن. وهک حیزبیکى نیشتمانی نهتهوهی، چونکه مانهوهی کۆمهله به نهینی گهورهترین مهرجی بناغهیی و هاوکاری ئیمهیه لهگهڵ ئیوهی بهرێز دا. له بهر ئهوه که خهباتی ئیمه خهباتیکى دور و درێژ و دژواره، ههر وهک خۆتان دهزانن ههر دهستهیهک ههست به بزوتنهوهی کرا له لایه ن دهزگا جاسوسییهکانی شاره ئیتر نامین و بنهبر دهکری و ماوهی ئیشکردنی نادریت له ناو کوردستانی ئێراندا. ههر وهک ئهوه دهسته و جهماعهته که ئیسته به ناو حیزبن و به ناوهروک هیچ. بهلام ئیمه به پێچهوانه هومووکات ویستومانه به ناوهروک شت بین.

۳- کۆمهلهی رزگاری کوردستان لهگهڵ ئهوهدا که هیشتا جگه له نهتهوهکهی خۆی یارمهتی دهریکی نهبوه و سههر لئ شیاو و دهربهدهریش زۆره به تایبهت له دهروهی کوردستانی ئێراندا، خۆی به هیچ لایه کدا ههلهناوهسیوه.

۴- ههمووکات کۆمهلهمان ئامادهی هاوکاری و پهیهندی بوه لهگهڵ ههر دهسته و حیزبیکدا که هاوکاری بکات بۆ به دهستهینانی گهلی کورد له مافه نهتهواپهتییهکانیدا وهکو له پرۆگرام دا دیاری کراوه.

۵- به پێی بیرو باوهری ئیمه و لیکدانهوهی پر له تهجروبهمان له ظروفی ئیمرودا له کوردستانی ئێران ئیمکان و ریگای هیچ جۆره قیامیکى چهکدارانه نیه. جولانهوهی چهکدارانه له کوردستانی ئێراندا لهگهڵ شکست روو بهروو ئهبیتهلام بۆ حیزبیکى به تاقهت و ئارام و لهسههر خو ریگای ریکخستن و تنظیمی حیزب هیه و ئهبنی ههر لهو رووه کار بکری.

۶- کۆمهلهمان پیرۆزبایی ئهکات له بهیانی ۱۱ ئاداری میژوویی که حیزبی بهعسی عهرهبی اشتراکی بریاری لهسهردا به پێی مادهی ۶ پرۆگرامی کۆمهله که ئهلی (کۆمهله پشتیوانی ئهکا له ههر ئیمتازیکی نهتهوهی و کۆمهلایهتی که ههر بهشیک له بهشهکانی گهلی کرد له ناو سنووری ئیستادا به دهستی دههین).

۷- کۆمهلهمان لهگهڵ ههر جیههتیکى سیاسیدا هاوکاری ئهکات بۆ رووخانی حکومهتی شای خائین و دهستکردی ئیستعمار و هاوکاری صهیونیست بۆ ئهوه بگاته مافه نهتهوهییه زهوتکراوهکان.

۸- له کۆتاییدا داوی ئیمه بۆ ئیوه ئهوهیه:

ئهلف - وهلامان بدهنهوه تا چ رادهیهک ئامادهی هاوکارین.

ب- ههر لهو ریگایهوه پێوهندیمان پێوه بگرن که تا ئیستا گرتووتانه.

ج- هیوادارین وتووێژمان بهردهوام بیت ئهگهر پێویست بوو.

لهگهڵ باشترین ریز و ئیحترامی زۆردا، دهزگای دامهزڕنهری (کۆمهلهی رزگاری کوردستان)

مۆری کۆمهله

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۲۳۲ ی به‌رگی ۲ ی پیداجوونه‌وه دا ده‌قی پرۆگرامی ئه‌و رێک‌خراوه‌یه هێناوه:

پرۆگرامی کۆمه‌ڵه‌ی رزگاری کوردستان

به‌ ناوی خوا:

ماده‌ی یه‌که‌م: ناوی حیزب "کۆمه‌ڵه‌ی رزگاری کوردستان"
ماده‌ی دووه‌م: ئه‌م کۆمه‌ڵه‌ پێکهاتوه له‌و که‌سانه‌ی که له ره‌گه‌زی کوردن وه یا دانیشتووی کوردستانن و باوه‌ریان به‌ پرۆگرامی ئه‌و کۆمه‌ڵه‌ هه‌یه.

ماده‌ی سی یه‌م: کۆمه‌ڵه‌ی رزگاری کوردستان باوه‌ری هه‌یه که کورد یه‌ک نه‌ته‌وه‌یه و له‌ نیشتمانیکه‌ی لێک نه‌چراودا ئه‌ژێ که کوردستانه وه ئیعتراف ناکا به‌م سنوورانه‌ی که بێگانه‌ دایناوه. ماده‌ی چواره‌م: کۆمه‌ڵه‌ خه‌بات ده‌کا بۆ وه‌ده‌سته‌پێنانی مافی ئازادی و سه‌ر به‌خۆیه‌ی گه‌لی کورد له کوردستاندا.

ماده‌ی پێنجه‌م: خه‌باتی ئێمه‌ خه‌باتیکه‌ (نه‌ته‌وه‌یه‌ی گشتی و قه‌ومی و جه‌ماهیری‌یه) شۆرشگێڕانه‌یه له‌سه‌ر بناغه‌ی کوردایه‌تی و به‌ رێگای دیموکراتیدا ده‌روا.

ماده‌ی شه‌شه‌م: کۆمه‌ڵه‌ به‌ هه‌موو توانایه‌که‌وه تێده‌کۆشێ بۆ کۆ کردنه‌وه و رێک‌خستنی هه‌موو چینه‌کانی گه‌لی کورد له‌ ناو رێک‌خراوه‌یه‌کی سیاسی و (ناسیونالیستی) بۆ پێش‌ه‌روی ئه‌و خه‌باته‌ی که ماده‌ پێنج رایده‌گه‌یێنێ.

ماده‌ی هه‌وته‌م: کۆمه‌ڵه‌ پشتیوانی ده‌کا له‌ هه‌ر ئیمتیازیکه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ی و کۆمه‌ڵایه‌تی له‌ هه‌ر به‌شێک له‌ به‌شه‌کانی گه‌لی کورد له‌ ناو سنووری ئێستادا به‌ ده‌ستی دینی و ده‌عه‌وتی ئه‌و حکومه‌تانه‌ ده‌کا که ده‌سه‌لاتیان هه‌یه به‌ سه‌ر کوردستان بۆ ئه‌وه‌ی به‌ رێگایه‌کی هێمنی و ئاشتیخوازانانه‌ ددان به‌و مافانه‌دا.

ماده‌ی هه‌شته‌م: ئه‌م کۆمه‌ڵه‌ له‌ ظروف و شه‌رایتی ئه‌مرۆی میللته‌ی کورد دا به‌ گوێره‌ی ناوچه‌کان و ده‌ستوری پرۆگرام بۆ ئه‌و مه‌به‌ستانه‌ تێده‌کۆشیت:

- ۱- زیندوو کردنه‌وه‌ی زمانی کوردی که زمانی نه‌ته‌وه‌ی گه‌لی کورده له کوردستاندا.
- ۲- دامه‌زراندن و فێرگه‌ی قوتابخانه‌ی کوردی
- ۳- په‌ره‌ پێدانی ئه‌ده‌ب و زانیاری نه‌ته‌وايه‌تی له‌ رێگای ده‌رکردن و بلۆ کردنه‌وه‌ی رۆژنامه و گۆڤار و هه‌موو شوێنه‌واریکه‌ نووسه‌رانی کۆن و نوێی گه‌لی کورد.
- ۴- رێژ گرتن و ره‌واج پێدانی ته‌قالیدی نه‌ته‌وايه‌تی و پاراستنی سوننه‌تی میللی له‌ جل و به‌رگی کوردی‌یه‌وه‌ هه‌تا جێژن و بیره‌وه‌ریه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کان.
- ۵- به‌شار کردنی جوتیار له‌ ئاو و زه‌وی پێویست و پاراستنیان له‌ هه‌ر چه‌شنه‌ زوڵم و زۆریک له‌ گه‌ل تۆله‌ی عادیلانه‌ بۆ خاوه‌ن زه‌ویه‌کانی پێشوو.
- ۶- به‌شار کردنی کرێکاران له‌ مافی قانونی و عادیلانه‌ی کار له‌ گه‌ل مافی پێکه‌وه‌نانی سه‌ندیکا (نقابه) و مافی شه‌ریک بوون له‌ مه‌جلیسی به‌رپۆه‌به‌ری کاردا.

۷- بهر به سترکردنی زۆلم و زۆر له ناو هه موو چینه کانی گه لی کورد دا و به شدار کردنی هه ر
فه ردیک له مافه ئینسانیه کانی.

۸- لابرندی ئه و دوو به ره کی و براکوژی یه که داگیرکه رانی کوردستان خستوو یانه ته به ینی
عه شیره ته کان و هه موو چینه کانی گه لی کورده وه بۆ به ره به کانی کردنی بیر و رای نه ته وایه تی و
دامه زرانندی بناغه ی به هیزی برایه تی له ناو هه موو ئه فرادی میلله تی کورد دا.

۹- تیکۆشان بۆ ئاوه دانکردنه وه ی کوردستان به هو ی کارگه و کیشانی ریگا و به ره پیدانی
پیشه سازی و زیاد کردنی داها تی نه ته وایه تی (عوائد میلی)

ماده ی نو هه م: - کۆمه له بۆ ژیا نی ئابوری گه لی کورد و دامه زرانندی بناغه یه کی ئیق تیسادی به
هیز و پیشکه وتوانه بۆ کوردستان که لک وه رده گر ی له ته جاروبی عیلمی و عه مه لی میلله تانی تازه
پیکه یشتوو له م باره وه به هه لسه نگاندنیان له گه ل ظروف و واقعیه تی کوردستاندا.

ماده ی ده هه م: کۆمه له ی رزگاری کوردستان ددان ئه نی به مه وجودیه تی هه موو که مایه تیه
نه ته وایه تیه کان که له کوردستاندا ئه ژین به مه رجیک باوهریان به رزگاری کوردستان هه بی و بۆ
ئهم مه به سته خه بات بکه ن.

ماده ی یازده هه م: کۆمه له ددان ئه نی به مافی وه ک یه کی ژن و پیاودا.
ماده ی دوازه هه م: کۆمه له ی رزگاری کوردستان ئاماده ی برایه تی و هاوکاری یه له گه ل ئه و
ریکخراوه کوردیانه دا که هه لگری بیر و باوهری کوردایه تین.

ماده ی سیزده هه م: کۆمه له سیاسه تی دهره وه ی بیلایه نی و دۆستی ئه و هیزانه یه که یارمه تی
مه سه له ی کورد بدن. هه روه ها باوهریکی پته ویشی هه یه به مه نشوری نه ته وه یه کگرتوه کان و
ئیعلامیه ی جیهانی حقو قی به شهر و میثاقی کۆنگره ی باندۆنک و ئاماده ی پشتیوانی خه با تی
گه لانی جیهانه بۆ رزگاری و ئازادی یان به پیی توانا و چاوه روانی دۆستایه تی و یارمه تی یه بۆ رزگاری
و ئازادی گه لی کورد له لایه ن هه موو گه لانی جیهانه وه.

ماده ی چارده هه م: کۆمه له ی رزگاری کوردستان باوهری هه یه که کورد لقیکی سه ر به خۆیه له
ره گه زی ئاریا و ئاماده ی گر تنی پیوه ندی دۆستایه تی و برایه تی یه له گه ل لقه کانی تر.

ماده ی پازده هه م: کۆمه له ئایینی پاکی ئیسلام به مه زه به ی ره سمی کوردستان ئه ناسی و ریژ و
ئیحترامی هه موو ئایینه کانی تر ئه گریت که دانیشتوانی کوردستان باوهریان پیی هه یه.

ده زگای دامه زرینه ری کۆمه له ی رزگاری کوردستان
جیی ئاماژه یه که ره نگه ئه و راگه یندراوه په یوه ندی به دامه زرانی ریکخراوی کۆمه له ی
زه حمه تکیشانی کوردستانی ئیرانه وه هه بی. چوونکه ئه گه رچی کۆمه له به ره سمی له ۲۶ رییه ندانی
۱۳۵۷ دروست بوو به لام عه ولای موه ته دی برای سه لاحی موه ته دی، دامه زرانی کۆمه له
ده گیریته وه بۆ سالی ۱۳۴۸.

کومیتە ی ساخکەرەوە له سالی ۱۳۴۳

هەڵسوکەوتی ئەحمەد توفیق لە گەڵ ئەندامان و کاریگەری ناکۆکی نێوان مەلا مستەفا و بەللی مەکتەبی سیاسی، دژایەتی توندی بە شێک لە رێبەری حیزب لە گەڵ بەللی مەکتەبی سیاسی و دەستیوەردانی ئەوان لە کێشەکانی نێوخۆیی حیزب، بوو بە هۆی ئەوەی کە ناتەبایی ریزەکانی حیزب

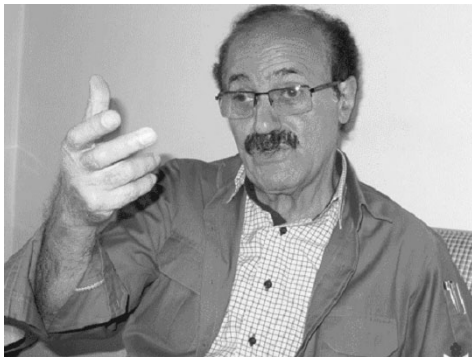
هاشم ئەقەلوتولاب (قادر شەریف)

قوتلر بئ و لێک دابەرپن و کومیتە ی ساخکەرەوە وەک دوو هەم جوێبۆنەوێ کە مایەتی ئەندامانی حیزبی دیموکرات، هەر بە ناوی حیزبی دیموکرات، بە روالەت بۆ ساخکردنەوێ حیزب لە بە لاپرێ دا چوون، دا بە زری. گەرای ئەو کومیتە یە بە هۆی بەللی مەکتەبی سیاسی کە دژی مەلا مستەفا بوون داریژرا و وەک کۆمەڵە ی رەزگاری کوردستان دژکردەوێ بەو بە دژی دەستە ی ئەحمەد توفیق کە زۆر لە دژی بەللی مەکتەبی سیاسی هەڵسوور بوون و گوڤاری دیسان بارزانی" یان بە بئ مەیلی مەلا مستەفا ی بارزانی بە نەهینی دەر دە کرد.

لە لایەکی دیکەش لە پەرەدان بە ناکۆکیەکانی ناو جۆلانەوێ کورد نابی دەستیوەردانی دەرەکیش راستەوخۆ یان ناپاستەوخۆ بە کەم بگیری. سەرەنگ عامری قاتلی زۆر لە پێشمەرگەکانی ۴۶ - ۴۷ لە لاپەرە ی ۵۸ کتیبی "نقاب" دا دەنووسی کە کاتیک تیمسار ئووە یسی بە جیگای تیمسار مالک بوو بە بەرپرسی ژاندارمەری ئێران، رۆژیک بانگی دەکا بۆ تاران و بۆ جیگیرکردنی ئەمنییەت و پاراستنی سنوور دەینیرێ بۆ پیرانشەر. سەرەتا فایلکی ۳۰۰ لاپەرە ییان داوەتی کە خویندوو یەتەو وەوا حالی بوو کە مام جەلال دەوڵەتی عێراقی ئاگادار کردووە کە ئێران یارمەتی بە مەلا مستەفا دەکا و اباشە کە ئیمەش یارمەتی بە کوردەکانی ئێران کە لە عێراقن بکەین کە بچنەوێ ناو خەلک و بە دژی رێژی ئێران تەبلیغات بکەن. لە راستی دا سەدام رازی دەبێ و بۆ دەستپێکردن کەسائیک کە زۆر بە ناوبانگ نەبوون، وەک مەلا ئاوارە، سولەیمانی موعینی، مەلا ئەحمەدی (مەلامەحموودی) زەنگەنە، مەلا رەحیم، ئەحمەد توفیق، محەممەد بریاجی، هەلمەت و عەولای موعینی دنیترنەوێ بۆ ئێران و زیاتر لە ۱۰۰ کەسان چە کدار دەکەن کە شوینی کاری ئەوان زۆرتر مەهاباد و سەردەشت بوو.

بنی عامری دەنووسی کە ئەو بە پلە چوو بۆ پیرانشەر و بە فەوری پە یوەندی بە مرادی قەتاری (لە پیرانشەر قاوێچی بوو) گرت و زانیاری زۆری لێوەرگرت.

بە گشتی چارەسەر نەکردنی کێشەکان نێوخۆیی حیزب رووداوی ناخۆشی لێکەوتەوێ و حەسەنی رەستگار لە لاپەرە ی ۱۸۱ بێرەوێرێ کەکانی دەنووسی: رۆژیک کاک سەعید کۆیستانی ها تە لام و گو تی کاک حەسەن ئە گەر زوو دە فریای خۆمان نەکەوین دە گیرین. منیش بە سەرسوورمانەوێ

حوسین مهدهنی

گوتم بۆ؟ بۆ دهگیرین چمان کردوه؟ کئ دهمانگری؟ کاک سهعید گوتمی مهلا مستهفا دهمانگری، گوتم چونت زانی مهلا مستهفا دهمانگری؟ گوتمی برادهرانی شیوعی پشیمان گوتموم. نهوکات حیزبی شیوعی له ناوچهی قهلاذزی زور بههیز بوون و خه لکی چه کداریشیان له نیو پیشمه رگهی شوردا زور بوون. هیندیک به دوو دلی باوهرم کرد، زوریشم بهلاوه ناخوش بوو دهنگ بداتهوه له کورستانی ئیران که مهلا مستهفا

ئیمه گرتوه، مهسه له کهم له گه ل مهلا ره سوول و کاک حوسین مهدهنی و ئهوانی دیکه وه کوو مامه ند قازی و میرزا خدر، رهشید سمیل و جه عفر که ریمی... هتد هینا گوژی. بریارمان دا برۆین بۆ ناوچهی ماوهت. له راستیشدا له قهلاذزی جیگا و پریگایه کی ئه وتۆمان نه بوو، زورتر ههر له سه ر مالان ده بووین، وامان به باش زانی به دوو دهسته برۆین، کاک سهعید و کاک قادر شهریف له پیشدا برۆن ئیمهش به دواياندا. وایزنام پوژیکمان نیوان بوو، بۆ رویشته که. کاک سهعید و قادر شهریف زورتر رویشتن. له راستیدا بیجگه له قادر شهریف ئیمه شارهزایی و ئاشنایه تیه کمان لای مه کته بی سیاسی پارتی نه بوو، له ده وره بهری گوندی ئاوکورتی یه کترمان گرته وه. هیوامان زورتر به کاک قادر شهریف بوو که پیشتر ناسیای و ئاشنایه تی له گه ل مه کته بی سیاسی هه بوو، کاریکمان بۆ بکا.

له هاوینی سالی ۱۳۴۳ کۆمیتهی ساخکهره وه له به یانییه یه ک دا دامه زرانی خۆی راگه یاند و به فهرمی حیزبی دیموکرات بوو به دوو بهش. به مشیویه له و ریکه وته وه به دواوه، نه ریتی دزیوی دابهش و لهت لهت بوون و ئینشعاب، ههر له ژیر ناوی حیزب دیموکرات له نیو حیزب دا، جیی گرت و هه رجارهش زیانی گه وه و قهره بوو نه کراو به حیزب کهوت.

له سه ر چۆنییه تی دامه زرانی کۆمیتهی ساخکهره وه، ئه میری قازی لاپه ره ی ۷۲ ی بیره وه ریه کانی دا، دوا ی ئه وه ی باسی ئه وه ده کا که په یوه ندی سه لاحی موهته دی و هیندیک له هاو فکرانی له گه ل ئه حمده توفیق و سوله یمانی موعینی نه مابوو ده نووسی: دهسته یه کی دیکه له کادره کانی حیزب وه ک کاک حه سه ن ره ستگار، کاک حوسین مهدهنی، کاک مامه ندی قازی و کاک مهلا ره سوول پیشنه ماز و ... له په نا و دالده ی مه کته بی سیاسی پارتی دا بوون و خه ریک بوون شتیکیان پیک ده هینا به نیوی کۆمیتهی ساغکهره وه ی حیزبی دیموکراتی کوردستان وایزنام پیکیش هات و زور زووش لیک بلاو بوو.

حامید گه وه ره ی له لاپه ره ی ۲۱۲ کتیبی "ئه حمده توفیق ..." به نه قل له سهعید کویستانی یه کیک له دامه زرینه رانی سه ره کی کۆمیتهی ساخکهره وه باسی چۆنییه تی دامه زرانی ئه و کۆمیتیه ده کا و ده نووسی:

دوای به جیهیشتنی ئێران، ئەو یەکەم جار بوو چاوم بە قادر شەریف دەکەوتەو. ئەو پێشتر لە رۆژەلاتی کوردستان بەرپرسی نەینی کۆمیتەی بلباس بوو. قادر شەریف دەیکوت ئەحمەد توفیق حیزبی رزاندو و پێویستە خۆمان شتیک دروست بکەین. من و قادر شەریف هەردوویمان تۆزیک چەپ بووین و لەگەڵ بیرو بۆچوونی ئەحمەد توفیق یەکمان نەدەگرتەو. من بە قسەی قادر شەریفم کرد و حوسین مەدەنیشمان هینا و بووین بە سێ کەس و کارمان دا بەشکرد. قادر شەریف دانرا بۆ بەرپرسی پێوەندیی لەگەڵ پارتی دیموکرات و مەکتەبی سیاسی پارتی. من و حوسینی مەدەنی لەگەڵ ئەندامانی حیزب قسەمان دەکرد. دوای پیکهینانی کۆمیتەی ساخکەرەو، لەگەڵ ئەحمەد توفیق کەوتینە ناکۆکی و ناچار بووین بچینە مەکتەبی سیاسی کە ئیبراھیم ئەحمەد سکرێتیری ئەوکاتی پارتی بوو. خانوویەکی چۆلمان لە گوندی "مالومە" کردە مقەر. من و حوسین مەدەنی دەچووین ئەو خەڵکانەمان دەدۆزییەو کە لە ئێران قاچاغ دەبوون. رووت و بێدەرەتان بووین هیچمان نەبوو. قادر شەریفمان نارد بۆ مەکتەبی سیاسی کە بەرپرسی پێوەندی لەگەڵ ئەوان بوو، داوای یارمەتی بکات. ناوبراو چاوی بە مامۆستا برایم ئەحمەد کەوت. ئێمە کە ۲۴ کەس بووین، ۲۴ تەفەنگی کۆن و ۲۴ دەست جلۆبەرگ و هەندیک پارهیان داین. چونکە قادر شەریف پارهەکی وەرگرت، ئێمە لە رادەی یارمەتی پارهە کە بێتاگا بووین.

... بپارماندا کۆمیتە کەمان لە ۳ کەس را بکەینە ۵ کەس. حەسەنی رەستگار لە پێشدا لە گەڵمان نەهات بۆ مالومە، بەلام کاتیک بنکەمان هینا بوو دەورووبەری مەکتەبی سیاسی، لەوێ مەلا حەسەن و مەلا ئەبوبەکر فەلسەفیمان لەگەڵ خۆمان خست و ئەوانیش بە کۆمیتە کەمان زیاد

راوەستاو: حەسەن رەستگار. دانیشوو: مامەندی قازی

بوون. ۲۰ پێشمەرگە و کادیری حیزبی دیموکرات لەگەڵ ئێمە کەوتن. عوسمان سەعید کە مامۆستابوو و لە مەهابادەو راپکردبوو، کردمان بە مامۆستای کلاسی کادیر کە خولی کادیر بۆ پێشمەرگەکان بەرپۆە بەریت.

هەر لەو بارەو لە لاپەرە ۸ بەرگی چوارەمی بیرەوەرێیەکانی کەریمی حیسامی دا، نوسراوێکی سەعید کۆیستانی هاتوو کە دەنووس: من و مەلا ئاوارە و هاشمی هەفته لەب (قادر شەریف) لە کوردستانی ئێران بە شاخانەو لە ناوچەکانی دوور و نزیکی کوردستان لە نێو خەڵک دا دەگەراین. بە نێوی "کۆمیتە یاساکیەرەوی ح. د. ک" خەڵکان روون دەکردهو. من وقادر شەریف و مەلا ئاوارە لەو کەسانە بووین کە دەرکراوین.

جهليل گاداني له لاپهړه ۱۵۰ کتیبی "نیو سده تیکوښان" دا له زبانی مهلا نه بوبه کړی
 فلهسه فی دهنووسې: "له بههاری ۱۳۴۳ ناته بایی و ناکوکی په کان له نیوان خوالیخوښوو مهلا
 مسته فا و مه کته بی سیاسی زور توندتر بېوو. منیش بو سهردان چوومه عیساوی. له وې تووشی نه و
 چهند هاورې حیزبیه بووم که نه وانیش له دهست نه حمده توفیق هه لاتبوون و بنکه کانیان له
 زینویی شیخی و ... چهک کرابوون. نه وانه بریتی بوون له: کاک حهسه ن رهستگار، کاک حوسین
 مهده نی، کاک قادر شهریف و...

له گهل نه و هاورپپانه دهستان به قسه و باس کرد و هاتینه سهر نه و باوهړه که کومیته ی
 ساخکه ره وه پیکبیتین. کومیته که پیکهات که نه دنامه کانی بریتی بوون له کاک قادر شهریف، کاک
 حهسه ن رهستگار، سهد حوسین مهده نی، مهلا نه بوبه کر فلهسه فی، مهلا نه حمده شه ماشی و
 سه عید کوپستانی.

سې که شیش وهک جیگر یا موشاویر بو نه و کومیته په دیاری کران: حهسه ن نه غده یی، مهلا
 ره سوول پیشنماز و مامه ندی قازی".

راده ی نه دنامانی کومیته ی ساخکه ره وه ۷ کهس بوون. له به یانییه ی حیزبی دیموکراتی
 کوردستان که ۲۵ ی گه لویژ ۱۳۴۳ به دژي کومیته ی ساخکه ره وه له لایه ن کومیته ی ناوه ندی بلاو
 کراوه، ناماژه به ۷ کهس کراوه و تییدا هاتووه: کومیته ی ساخکه ره وه له سه فهری خو ی به ره و
 مه زاری مهرگ، بهرگیکی ره شی له ژپانی خو ی جیهیشت به تاییه ت ماموستای "دانا" و "دوربین" و
 "لیوه شاهه" واته قادر شهریف و شه ش کهس له هاوکارانی هاوشپوه ی خو ی ...

نه گهرچی له و به یاننامه دا سهره تا ناماژه به ۷ کهس کراوه به لام به ئاشکرا ناوی ۶ کهس هاتووه
 که کومیته ی ساخکه ره وه یان پیکهیناوه و تییدا هاتووه: قادره کوپر و مهلا شه له له دامینی گلای
 بهرگی ره شی خو یان هیرشیان کردو ته سهر هه قالی ئازا و خه باتگیرمان کاک فایه ق نه مین
 "سوله یمانی موعینی" که له سهرتاسه ری ژپانی خویدا به دلسوزی و ته وواو پاکي و راستگو ییه وه
 له حیزبی دیموکراتی کوردستاندا گیانبازی کردووه. هاورپپانی حیزبی زور باش ناوبراو ده ناسن و
 نه و نه دنامیک چالاکی حیزمانه. له بهر نه وه میلله تی کوردی خو شه ویست به تاییه ت نه دنامانی
 په کگرتووی حیزبی دیموکراتی کوردستان، برواننه نه م
 ئاگادارییه ی خواره وه:

سه عید کوپستانی

(۱) نه دنامانی کومیته ی ساخکه ره وه بریتین له: ۱- قادر
 شهریف "هاشم اقل طلاب" ۲- مهلا نه بوبه کر فلهسه فی
 گهرماوی "مهلا شه له" ۳- سه عیدی مهلا کهریم "سه عیده
 کوپر" ۴- سهد حوسینی مهده نی ۵- عه بدوللا سهدیق ۶-
 مهلا نه حمده ی شه ماشی "مهلا" که به ئیوه یان ده ناسینین.

به‌يانييه‌ي حيزبى ديموكرات باشتري به‌لگه‌يه بۆ ئه‌وه‌ي راده‌ي ئه‌ندامانى كومىته‌ي ساخكه‌ره‌وه روون بېته‌وه و كه‌سى حه‌وته‌م، حه‌سه‌نى ره‌ستگار كه به هۆى ئه‌وه‌ي په‌شيماننامه‌ي نووسيبوو، ناوى نه‌هاتوو. ئه‌وه‌ش ده‌بى بگوتري كه له لايه‌ن حيزبه‌وه ئه‌وانى ديكه هه‌موو سه‌زاي حيزبيان بۆ ديارى كرا ته‌نيا حه‌سه‌نى ره‌ستگار نه‌بى.

حاميد گه‌وه‌رى له لاپه‌ره‌ي ٢٤٠ كتيبي "ئه‌حمه‌د توفيق..." له زباني حوسيني مه‌ده‌نى يه‌كيك له دارپژه‌راني سه‌ره‌كى كومىته‌ي ساخكه‌ره‌وه له‌سه‌ر كارى ئه‌و كومىته‌يه ده‌نووسى: به‌ر له بلاوكردنه‌وه‌ي به‌ياننامه‌ي كومىته‌ي ساخكه‌ره‌وه، قادر شه‌ريف كه زۆر له كارى ري‌كخراوه‌يى و نه‌يتى شاره‌زا بوو ده‌يگوت: "تا خۆمان ساخ ده‌كه‌ينه‌وه، ده‌بى هه‌ول‌دانه‌كانمان زۆر به نه‌يتى به‌رپه‌وه بچن، ئه‌گه‌ر نا ئه‌حمه‌د توفيق لي‌مانده‌دات". به‌لام دواى بلاوكردنه‌وه‌ي به‌ياننامه‌ي كومىته‌ي ساخكه‌ره‌وه و خۆ ئاشكرا كردمان، من خۆم له گه‌لى چووم و بۆ ناوچه‌ي سه‌رده‌شت و بانه و له‌گه‌ل مه‌لا، خه‌ليل شه‌وباش، ئه‌حمه‌د شاتمان، عه‌بدو‌لا خه‌ياتى "سه‌رده‌شتى" و چه‌ند پيشمه‌رگه‌ي تر، يه‌كه‌م مقه‌رمان له گوندى ورچه‌ك دانا. دواى ماوه‌يه‌كى كورت كه مام جه‌لال و ئه‌وانى تر هاتن بۆ بيژوى و رژيمى ئيران ره‌وانه‌ي هه‌مه‌دانى كردن، ئيمه توشى ئازار بووين و ئاغاكانى ملكاربى چوون بۆ گوندى هيژو و تكيان له بارزاني كرد كه ئيمه رابگرېته‌وه. بارزاني قبوولى كرد و ئيمه چه‌ند كه‌س گه‌راينه‌وه، به‌لام گوتمان ناچينه‌وه لاي كاك ئه‌حمه‌د. بارزاني ئيمه‌ي له رانيه دانا و عه‌ولا بارزاني لي‌كردين به به‌رپرس و له نزيك مزگه‌وتى سه‌روچاوى ماليان بۆ گرئين و موچه‌ي مانگانه‌يان بۆ برينه‌وه.

مه‌لا ره‌سوولى پيشنماز له لاپه‌ره‌ي ١٥٢ بيه‌ره‌ريه‌كانى دا به توپه‌ بوون له سه‌عيد كوستانى باس له چۆنييه‌تى دامه‌زرانى كومىته‌ي ساخكه‌ره‌وه ده‌كا كه چۆن دروست بووه و كى له پشتى ئه‌و دامه‌زرانه‌ بووه و ده‌نووسى كه قادر شه‌ريف له لاي مه‌كته‌بى سياسى بوو به په‌له حوسيني مه‌ده‌نى و سه‌عيد كوستانى ده‌با بۆ ئه‌وى و له‌وى سى قۆلى كومىته‌ي ساغكه‌ره‌وه داده‌مه‌زرين و دوايه‌ش حه‌سه‌نى ره‌ستگار و مه‌لا ئه‌بويه‌كرى فه‌لسه‌فيس ده‌بن به ئه‌ندام و دوايه‌ش مه‌لا ره‌سوول پيشنماز و مامه‌ندى قازى بوون به راويزكار.

مه‌لا ره‌سوولى پيشنماز له لاپه‌ره‌ي ١٥٤ سه‌برده‌ي ژيانم هه‌ر له په‌يوه‌ندى له‌سه‌ر كار و تيكۆشان له كومىته‌ي ساخكه‌ره‌وه دا ده‌نووسى: دواى ماوه‌يه‌ك له سه‌ر داواى حه‌سه‌ن(ره‌ستگار) كه له نامه‌يه‌كدا بوى نووسيبووم، خۆم و مامه‌ندى قازى و جه‌عفهرى كه‌ريمى و عوسمانى عه‌يزياني خرمى خۆم، قه‌لادزى به جى بيلم و بروم بۆ لايان، چونكه له‌وى جيجا و ري‌گايان بۆ داين كردووين و خه‌ريكى ده‌ركردنى بلاوكراوه‌يه‌كين، بارگه‌مان تيك نا به نووره‌دين و لاي گه‌ناو و داوينى دولى سه‌فه‌ره‌و زه‌رووندا په‌رينه‌وه به‌رى ئيساوه و ئه‌و ناوه، كه گه‌يشتين براده‌ران له ئيساوه له نزيك مه‌كته‌بى سياسى پارتى له‌ناو كه‌پرda بوون، مامۆستا قادر شه‌ريف به خۆيى و به‌و قه‌لافه‌ته‌يه‌وه باوه‌شيك ده‌فته‌ر و كاغه‌ز و قه‌له‌مى له‌به‌ر ده‌ستدا بوو به لاساييكردنه‌وه له مامۆستا برايم ئه‌حمه‌د ، هه‌م خۆي به سكرتيري ئه‌و پاژه‌ه بيست كه‌سه ده‌زانى و هه‌م سه‌رگه‌رمى ده‌ركردنى به‌ياني

کۆمیتە ی ساغکردنەوه بوو که پری بوو له درۆو دەلهسەر شتی نارهوا، له دەوروبەری ئیمەش ديار بوو چادری عیسا پێمان کوردی به کرێگیراوی شای لیبوو که له لایەن دەولەتی ئێرانەوه بهرپرسیاریەتی پەيوەندییەکانی ئەوانی دەکرد و نیاره راپۆرتی رۆژانە ی دەدا یەوه به ساواکی شا. مەلا رەسوڵ له درێژەدا دەنووسێ که دوا ی چەند رۆژ بارەگایەکیان برده گوندی سەرا و میراو و بۆتە بهرپرسی نزامی و نەزم و نزامیکیان دامەزراندوو. دوا یە دەچن داوا ی چەند تەفەنگ له عومەر دەبابە و کەمال موفتی دەکەن که له لایەن بآلی مەکتەبی سیاسی له ئاوا ییەکانی "باسنە" و "رەشەکان" نیشتەجێ ببوون. ئەوان ریزیان زۆر لیدەگرن و مەلا رەسوڵ دەنووسێ که له کاتێک دا هەر رۆژە چەند پێشمەرگە هەڵدەهاتن و پەنایان بۆ مەلا مستەفا دەبردەوه و تەفەنگیان زۆر بوو بەلام ئەوان هەر ٦ تەفەنگی خراپیان دانێ. دوا یە دیسان پەيوەندی به مەکتەبی سیاسیەوه دەگرن و یازدە تەفەنگی دیکەشیان دەدەنێ.

مەلا رەسوڵ، حەسەنی رەستگار به کارگیری سەرەکی ئەوه جویبۆنەوه دەزانێ و له لاپەرە ی ١٥٢ دا دەنووسێ: ... جیا بۆنەوه ی ئەو کۆمەڵە له ئەحمەد توفیق به هۆی حەسەن رەستگارەوه بۆوه و هەر ئەویش بهرپرسیاریەتی سیاسی هەبوو.

یارمەتی بآلی مەکتەبی سیاسی بۆ کۆمیتە ی ساخکەرەوه، له بەیانییە ی حیزبی دیموکراتی کوردستان که ٢٥ ی گەلاوێژ ١٣٤٣ به دژی کۆمیتە ی ساخکەرەوه له لایەن کۆمیتە ی ناوەندی بآلو کراوه هاتوو که مانگانه بری پەنجا هەزار دینار "دەمیلیون ریا ل" دراوه به بآلی مەکتەبی سیاسی و ئەوانیش بۆ له بار بردنی جولانەوه ی کورد که لکیان لیوەرگرتوو و تیییدا نووسراوه: بە لێ بیگانه له پیناوی بەملا و ئەولا بردن و پەرترکردنی ریزەکانی حیزبەکەمان ئەو پاره و پاداشتانە ی داوێتە ئیبراهیم ئەحمەد و ناوبرا ویش ئەو پارانە ی له لایەن خۆیەوه به ناوی هاوکاری داوێتە سەلاحەدین و مەلا ئەبوبەکرە شەله و قادر شەریف و چەند کەسی دیکە له هەڵخەلتاوان و لادەران. له دوا یین قوئاغدا ئەو پارانە دراوێتە ئەندامانی داوین پاک ی کۆمیتە ی ساخکەرەوه بەلام ئەوان نەیان توانی که بهو پارە یە له نێو شارەکاندا به ژیا نی پر زهوق و خوشگوزەرانی رابوین به لکو پارەکیان داوێتە کەوشی توند و تۆل و سووکەڵە تا بهو هۆیەوه له بەردەم توورە یی و غەزەبی میللەت و له شکری شۆرشگیری کوردستان هەلبیئن و گیا نی خویان نەجات دەدەن.

له سەر پێشینە ی کار و تیکۆشانی مەلا ئەبوبەکرە فەلسەفی که پەيوەندیکی قوولی له گەڵ بآلی مەکتەبی سیاسی هەبوو و بۆخۆی له سا یی ئینتیرنیی رۆژەهلات له وتووێژ له گەڵ رحمان خا لید نژاد دا دەلێ: له سا یی ١٣٤١ هەتاوی ما لی ئیمە که له گوندی ئاوکورتی له ناوچە ی ماوێت بوو، بیجگە لهو ی که مەلا و پێشنویژی ئایینی گوندە که بووم بهرپرسی کۆمیتە یەکی بهرینی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانیش بووم به ناوی م. ب. س. ئەو مەلەبەندە کاروباری تەشکیلاتی و ریکخستنی ناوچە ی مەریوان، بانە، سەقز و سەردەشتی به ئەستۆوه بوو. ئەندامانی بهرچاوی ئەو کۆمیتە یە بریتی بوون له کاک رەشیدی ئەحمەدی (رەشیدخانی کیوهرۆ) و میرزا عەبدوللای

نه‌عليه‌ندی و... مه‌لېه‌ندی م. ب. س. به چاودېری ماددی و راوړې می مه‌کته‌بی سیاسي پارتی به‌رېوه‌ده‌چوو".

ره‌شید نه‌حمه‌دی له لاپه‌ره‌ی ۱۰۹ بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ئاماژه به‌وه ده‌کا که له سالی ۱۹۶۲ مه‌لا نه‌بویه‌کری فله‌سفی و میرزا عه‌ولا نالېه‌ند بریاریان دا تا به یه‌که‌وه بو چالاک کردنی حیزب له ناوچه‌ی ژېر ده‌سته‌لاتی بالی مه‌کته‌بی سیاسي دا کار بکه‌ن. نه‌وان ساخ بوونه‌وه کو‌میته‌یه‌ک به ناوی لقی م. ب. س. واته مه‌ریوان، بانه، سه‌رده‌شت دامه‌زرېنین.

حه‌سه‌ن ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ی ۱۸۲ ی بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووسی که له‌گه‌ل قادر شه‌ریف و حوسېنی مه‌ده‌نی و سه‌عید کو‌یستانی له‌گه‌ل مه‌کته‌بی سیاسي دانیشن و نه‌وان داواکانیان لې قبول کردن. له‌سه‌ر نه‌وه که داواکانیان چ بووه حه‌سه‌نی ره‌ستگار ده‌نووسی: ئیمه له‌لای خو‌مانه‌وه داواکا‌هان له چه‌ند خالدا کو کردبوونه‌وه، یه‌که‌م شوینتیک‌مان بو دیاری بکه‌ن لېی نیشته‌جی بین، دووه‌م هیندیک چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نیان بده‌نی، سی‌ه‌م هیندیک که‌ره‌سه‌ی چاپه‌مه‌نیان بده‌نی کاروباری بلاو کردنه‌وه‌کانی خو‌مانی پې راپه‌رېنین، چواره‌م بو هاتوچو بو نیو کوردستانی ئیران نازاد بین و که‌س پیش‌گی‌ریمان لې نه‌کا. دانیشن ته‌که‌مان پیک هات هر له و کاته‌دا مه‌لا نه‌حمه‌دی شه‌لماش (مه‌لا ئاواره) و مه‌لا نه‌بوویه‌کری فله‌سفی له مه‌کته‌بی سیاسي بوون. له دانیشن ته‌که‌دا مام جه‌لال له‌وی نه‌بوو، مام‌وستا برام نه‌حمه‌د، کاک سه‌ید عه‌زیزی شه‌مزینی بوون، داواکا‌هان هینانه‌گو‌رې، بی‌جکه‌ له که‌ره‌سه‌ی چاپه‌مه‌نی له‌سه‌ر شته‌کانی دیکه به‌لینیان دا بو‌مان جیه‌جی بکه‌ن. داویان کرد مه‌لا ئاواره و مه‌لا نه‌بوویه‌کر مرو‌فی باش و به که‌لکن، قسه‌یان له‌گه‌ل بکه‌ن با نه‌وانیش هاوکاریتان بکه‌ن. ئیمه‌ش پیمان خو‌ش بوو خه‌لکی دیکه‌مان له‌گه‌ل بکه‌وی. بو نان خو‌اردن نه‌وانیشیان بانگ کرد به دوی نان خو‌اردندا ئیمه له‌گه‌ل مه‌لا ئاواره و مه‌لا نه‌بوویه‌کر کو‌بوینه‌وه‌یه‌که‌مان کرد. دوی قسه و باسیکی زور نه‌وانیش پیمان خو‌ش بوو هاوکاریمان بکه‌ن. دیاره نه‌وان زور پیشتر پیوه‌ندیان به مه‌کته‌بی سیاسي پارتیه‌وه هه‌بوو، ئیمه ته‌نیا له دووره‌وه ناویانمان بیستبوو. سه‌ره‌نه‌جام به‌م ئاکامه‌گه‌یشتن که نه‌وانیش بین بن به سه‌رکردایه‌تی کو‌میته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان. ئیواره‌گه‌راپنه‌وه هه‌تا راده‌یه‌ک هیوادار ببوین که چه‌ک و چولمان بده‌نی و شوینی هه‌وانه‌وه‌مان بو دیاری بکه‌ن. یه‌ک دوو روژ به‌سه‌ردا تیپه‌ری ئاگاداریان کردین که مالیکیان له‌گه‌ل مالوومه‌ بو دیاری کردوین. چه‌ند برادر له‌گه‌ل کادریکی پارتی رو‌یشتن بو مالوومه و گه‌رانه‌وه لایان باش بوو. هیندیک راپه‌خ و پې خه‌فیشیان پیدان له‌گه‌ل خو‌ارده‌مه‌نی و که‌ره‌سه و وه‌سیله‌ی چیشت لیتان. به‌ره‌و گوندی مالوومه‌ ری که‌وتین. چونکه ببوینه‌ خاوه‌ن مال و بنکه زور خو‌ش‌حال بووین. ده‌ردی گرا‌هان بی چه‌کی بوو، ده‌ستمان کرد به کو‌بوونه‌وان بو نووسینی به‌یاننامه له‌سه‌ر نه‌حمه‌د توفیق. کاک قادر شه‌ریف زوری ده‌گوت که نه‌و زور شت له‌سه‌ر نه‌حمه‌د ده‌زانې که که‌سی دیکه‌ نایزانې. هه‌موومان به‌و ئاکامه‌گه‌یشتن که قادر شه‌ریف به‌یاننامه‌که بنووسی و ئیمه‌ش پیدا بچینه‌وه. له راستیدا نه‌و کات ئیمه سه‌رمان له نووسینی به‌یاننامه ده‌رنه‌ده‌چوو. ماله‌که‌مان دوو هو‌ده بوو، له سه‌ره‌وه دوو هو‌ده و ته‌ویله‌ش له

خوارهوه و خاوهن ماله‌که‌ی تێدا بوو. ژووریکمان ته‌رخان کرد بو کاک قادر شه‌ریف به‌یانیه‌که بنووسئ. نازانم چه‌ند پوژێ پێوه بوو، دوا‌ی کۆبووینه‌وه له‌سه‌ر به‌یانیه‌که و لاپه‌ره به‌ لاپه‌ره بو‌ی ده‌خوێندینه‌وه و ئیمه‌ش قسه‌مان له‌سه‌ر ده‌کرد. ئه‌و به‌شه‌ی که پێوه‌ندی به‌ ده‌ورانی هاوکاری کاک ئه‌حمده و قادر شه‌ریفه‌وه هه‌بوو و ئیمه لێ ئاگادار نه‌بووین و قادر شه‌ریف نووسیوی بو‌ی وێنه: چوونی کاک ئه‌حمده بو‌ی تاران و پێوه‌ندی به‌ کار به‌ده‌ستانی ئه‌مریکا و ئێران که به‌شی زو‌ری به‌یاننامه‌که‌ی پێک دێنا، ئیمه زو‌رمان قسه تێدا نه‌کرد، بێجگه له هیندیک پرسیار که کاک قادر شه‌ریف ولامی ده‌داینه‌وه. به‌لام که ده‌گه‌یشه‌وه ئه‌و شوێنه‌ی که پێوه‌ندی به‌ کاری ته‌شکیلاتی حیزبه‌وه هه‌بوو له‌گه‌ڵ په‌فتار و کرداری کاک ئه‌حمده ئیمه قسه‌مان زو‌ر بوو. ئاماده‌کردنی به‌یاننامه‌ش چه‌ند پوژێ خایاند. مایه‌وه تایپ و چاپ کردنی، تایپه‌که‌م له‌ یاد نه‌ماوه به‌لام چاپه‌که‌ی به‌ پو‌نیوی مه‌کته‌بی سیاسی بوو. له‌و نێوه‌شدا ئیمه لێکدا لێکدا داوا‌ی چه‌کمان ده‌کرد، لامان وابوو ئه‌گه‌ر چه‌کمان پێنه‌بئ حیسابی مرو‌فیشمان بو‌ی نا‌که‌ن. له‌و کاته‌شدا که مه‌ترسی شه‌ر له‌گه‌ڵ مه‌لا مسته‌فا ده‌هات نزی‌ک ده‌بو‌وه پێشمه‌رگه‌ی پارته‌ی چه‌کیان داده‌نا یان به‌ چه‌که‌وه ده‌پو‌ششت بو‌ی لای مه‌لا مسته‌فا. مه‌کته‌بی سیاسیش هیندیک چه‌کی تازه‌ی دا‌بوو به‌و که‌سانه‌ی ده‌روبه‌ری خو‌یان که متمانه‌یان پێان هه‌بوو، واته ده‌مانزانی چه‌کی زیاده زو‌ره. له‌ چاپی به‌یاننامه‌که بو‌ینه‌وه که ورده کێشه و ورده گله‌یی له‌ نێوان خو‌شماندا په‌یدا بوو. هه‌ر وه‌کوو کاک سه‌عید کو‌یستانیش نووسیویه‌تی به‌راستی هه‌وانه‌وه له‌گه‌ڵ کاک قادر شه‌ریف زو‌ر زه‌حمه‌ت بوو، له‌ دار و به‌رد و زه‌مین و زه‌مان به‌ شک و گومان بوو. به‌یاننامه‌که له‌ چاپ هاته‌ ده‌ر، دا‌به‌ش کرا به‌لام پو‌ژ به‌ پو‌ژ کێشه‌ی نێوانمان توندتر و گه‌وره‌تر ده‌بوو.

به‌یانیه‌ی کومیته‌ی ساخ که‌ره‌وه

ئاشکرا بوونی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه به‌ ده‌کردنی به‌یانیه‌ک له‌ ژێر ناوی "به‌یاننامه‌ی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه" ده‌ستی پێکرد و له‌و‌ی دا هه‌لسوکه‌وته‌ی ئه‌حمده توفیق و مه‌به‌ست و ئامانجه‌کان و هه‌لو‌بستی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه خراوه‌ته به‌رباس. حامید گه‌وه‌ری له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۱۳ کتیی "ئه‌حمده توفیق..." ده‌قی به‌یاننامه‌ی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ی هیناوه به‌مشێوه‌یه:

به‌یاننامه‌ی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان
 ده‌رباره‌ی چۆنیه‌تی ماهیه‌تی حیزب و ئاکاره‌ گلاوه‌کانی ئه‌حمده توفیق
 (عه‌بدو‌للا ئیسحاق)

حیزبی دیموکراتی کوردستان که حیزبیکی میلی و دیموکراتیکه‌ بنه‌رته‌ی له‌سه‌ر شانی زو‌ربه‌ی خه‌لکی کوردستانه و ریشه‌ی قو‌ول و می‌زووی له‌ نێو جه‌رگه‌ی نه‌ته‌وه‌که‌ماندا بنجبه‌ست بووه بو‌ی وه‌دییه‌نانی رزگاری و سه‌ربه‌خو‌ی پێکهاتوو و دامه‌زرێنه‌ری جمهوری میلی و دیموکراتی کوردستانه که حورمه‌ت و پرستشیکه‌ی جیهانی به‌خو‌یه‌وه‌ گرتوو و تا ئیستا له‌ پێناوی ره‌وت و

ریبازی ناوه پۆکه پیشکەوتوو و میژوو ییە کەیدا بە هەزاران پۆلە ی نەبەز و شەرافە تەند گیانی شیرین و تەمەنی لاویە تییان بە ختکردوو و بوونە تە قوربانی نەتەو و نیشتمانە کەیان.

هەرچەندە دامودەزگای کۆنە پەرستان و داگیرکەرەن بە پشتیوانی راستەوخۆی ئیمپریالیزمی جیهانی بۆ تیکدانی پیزی حیزب کە ئالاهە لگرای ئامانجی بەرزێ نەتەو کەمانە هەول و تەقە لایەکی بۆینەیان داو. بەلام بیروباوهری راستەقینە ی حیزبی دیموکراتی کوردستان و پرای بەکارهێنانی تاکتیکو ئامۆژگارییەکانی لە نیو جەرگە ی خەلکی کوردستاندا پۆژ بە پۆژ پتەوتر و بەهێزتر شەقامی پان و بەرینی تیکۆشانی برپو و لە هەموو هەل و کاتیکی ناسکدا بە ئەرکی میژوو یی خۆی هەستاو، هەر ئەو بوو کە لەبەر هەمی ئەو خەبات و تیکۆشانه دەرفە تیکێ هەرە لەبار و واقعییە لە سالەکانی ۳۵-۳۷ بۆ حیزمان خولقا بەم جۆرە:

۱ - بە نیشبەتی نیوخۆ: گەلە کەمان بەهۆی ستمی نەتەوایەتی و بێهەشی لە تەواوی لە تەواوی پیوستیی مروڤایەتی و چەوسانەو ی هەمەچەشنی هەستی ها تە جۆش و بە عیشق و علاقە یەکی گەرمەو و پیشوازی لە بزوتنەو ی رزگاریخوازانەدا کرد، هەر وای ریکخواهەکانی حیزمان ریکوپیک پەرەگرتووتر لە جاران زۆربە ی مەلەبەندەکانی نیشتیمانی گرتەو و دامودەزگای حکومەتی تاران بەو هەموو هیژووە لە بەرامبەر بزوتنەو ی نەتەو و حیزمان دۆش دامابوو.

۲ - بە نیشبەتی گشتی ئێران: ئا لەم حەلەدا نەتەوەکانی فارس و ئازەر و کەمایەتیەکانیتر بەهۆی زالبوونی دامودەزگای ساواک و پەیمانی شەپاوی سەنتۆ کەوتبوونە ژێر توندترین ئازار و بەند و کۆشتوبری لئ وەتەنگ هاتبوو و بە هیوایەکی زۆر چاویان برپووتە بزوتنەو ی نەتەو کەمان کە بێتە سەرچاوی جوولانەو ی گشتی لە سەرتاسەری ئێراندا.

۳ - بە نیشبەتی جیهان: مەسەلە ی میژوو یی نەتەو ی کورد و هەلکەوتی تەبیعی کوردستان کە برپە ی پشتی رۆژەلاتی نیو پەرستان لە لایە کەو و لە لایەکی ترەو بەهۆی زالبوونی ئیمپریالیزم و نۆکەرانی و پرای قوتبوونەو ی پەیمانی شەپاوی سینتۆ کە گەورەترین مەترسی بۆ بەرە ی میلیتەن و هەر وەها بزوتنەو ی رزگاریخوازانەیان پیکهێنابوو سەرنجی گشتیی ولاتانی دیموکراتی و هەر وەها کۆر و کۆمەلەکانی پیشکەوتە ی جیهانی راکیشا بە جۆرێک کە لە هەموو رۆژنامە و رادیۆکانی عالەمدا خرایە پیش چاو و دەنگی دایەو. لەو سەردەمەدا دوو مەسەلە ی میژوو یی هەرە گرنگ بۆ ها تە گۆری.

یە کەم کۆنگرە، دوو مە راپەرین: لەمەر کۆنگرە وە کۆمیتە ی ناوەندی لەسەر داخوازی و پیشیازی زۆربە ی ئەندامانی پیشکەوتوو ی کۆری خەبات لە نەورۆزی ۱۳۳۸د بە ئیتفاقی کۆمیتە ی ئەیالەتی برپاری قەتعیان دا بۆ بەستنی کۆنگرە لە پووشپەری ۱۳۳۸د نوینەرانی کۆمیتەکانی حیزب بۆ هاو بەشی لە کۆنگرە هەلبژێردان و جیگای تاییبەتی دیاریکرا.

لەبارە ی راپەرین: جوولانەو ی رزگاریخوازانە ی میلیتەن لە جیهاندا بە تاییبەتی لە ئاسیا و ئەفریقا لە دژی ئیرتیجاع و ئیستعمار تەئسیرێکی قوولی کردەسەر بەهێز تروونی هەستی بزواوی نەتەو کەمان بۆ راپەرینی ئازایانە. ئەو بوو لە هەندێک لە مەلەبەندەکانی نیشتیماندا وەکو سۆما،

برادوست، سپيران و ههروههها جوانپروښهكان چه كدارانه دژى داگيركه ران راپه رين. ته نانه ت له روژنامه كاني جيهاني هه تا ئيرانيشدا دهنگى دابه وه.

كادره كان به ئهركى ويجداني حيزيان زانى كه ئهوى مهسه لهى گرنهغه بخه نه بهرچاوى ناوه ندى بو كه لكوه رگرتن و پيڤه ستانى. كومىتهى ناوه نديش له پووشپه رى ۱۳۳۶ دا له پرووى ليكولپينه وه و بهرژه و ندى وه زعى گشتى ئيران و به تايبه تى كوردستان و ههروههها وه زعى گشتى جيهاني هاته سه ر ئه و رايه كه به هه موو هيز و توانايه كه وه هه ول و تهقه لا بدرى بو كه لكوه رگرتن له و هه له هه لكه وت و به نرخه. بهم جوړه ده ستكرا به دانانى نه خشه و پيلان له هه ر بارىكه وه و برياردارا كه بو وه رگرتنى نه زه رى گشتى جيهاني ههروههها راكيشانى سه رنجى گهلانى ئازادى خواز دوو كه س بنيردرينه ده ره وه. ئه وه بوو ئه حمده توفيق به ناوى مه سئول و ره حمانى قاسملوو به ناوى مشاوير ره وانه كران.

ئه و مه مورييه ته كه پيوست بوو زور گورجوگولانه ئه مجام بدرى ۱۳ مانگى خاياند و له و ماوه دوورودريژه دا ئه حمده توفيق نهك هه ر ئهركه پيسپيردراوه كاني به جى نه گه ياند به لكو به پيچه وانه وه ده ستيدايه ئه و كرده وه گلاو و تاوانباريانه:

۱ - لادانى له ره وت و ريبازى حيزبايه تى و هه روا له خوډا نواندى حيزب له بهرچاوى هه موو كور و كومه له ديموكراتيه كاني هه نده ران.

۲ - چاندى تووى ناكوكى و دووبه ره كايه تى و به دزمانى و فيتنه گيرى له نيو ريخخواه سياسييه كاندا و راگه يانده وهى ئه و كرده وه ناپه سندانى به كومىتهى ناوه ندى حيزمان.

۳ - ره فتاركردى ناره وا و دوژمنانهى دوور له شيوهى حيزبايه تى ده گه ل ره حمانى قاسملوو. بهم جوړه به كوليك تاوانباريه وه گه رايه وه.

ئه و كرده وه و ئاكارانه بوونه هوى نزمبوونه وهى حورمه ت و ناوبانگى حيزمان له بهر چاوى گشتى و ده ره وه ههروهه كو بوونه هوى به جى نه گه ياندى ئه و كارانهى خرابوونه ئه ستوى.

له مانگى گه لاويژى ۱۳۳۷ دا له سه ر ئه و كرده وه و ئاكاره ناجواميرانه له لايه ن هه نديك له هه والانى كومىتهى ناوه ندييه وه ئه حمده توفيق بانگ كرا بو ليپرسينه وه و موحاسه به كردن به لام بو خوشاردنه وه و هه لاتن له به رده مى ليكولپينه وهى تاوانباريه تى ده ورپكى پر له شه يته بازانهى (گانگسته ر) به شيوهى هه للاوبگر گيړا. هه ر له وده مهيدا بوو كه به بونهى شوړشى ۱۴ ته موزه وه كومارى عيراق پيكهات بانگى هاوبه شيبه تى نيشتمانى و برايه تى كورد و عه رب به رزكرايه وه بويه هاوالانى حيزمان به پيوستيان زانى كه ئه حمده توفيقى تاوانبار له ژير چاوديرى و مه سئولييه تى هاواليكى تردا بنيرنه كوردستان بو ليگيړانه وهى هاوپياني دياريكراو و پيكهنيانى ئه و كو بوونه وه. ههروههها سه ريكيش له كومارى عيراق بدن بو ئه وهى له و ده رفته هه لكه وته سه باره ت به مه به ستى باس له سه ركراوى سه روو كه لك وه ربگيړى.

ليړه دا پيوسته روونى بكهينه وه كه مه به ست له ناردنى ئه حمده توفيق ته نيا له بهر شاره زايى بووه به لام به داخه وه له نيوهى ريگادا هاوالى مه سئول له لايه ن دوژمنه وه ده ستگيركرا. ئه حمده

تۆفئىق مانەوہى بە تەنبايى خۆى بەدەرفەت زانى و يەكسەر بە ھەلەداوان چوو بۆ کۆمارى عىراق و لەوۆى لە ژێر ناوى نوێنەراییەتى حیزبى دیموکراتى کوردستاندا کەوتە ھەلۆیستى گێرەشیوێنى و تیکدەرانی و دەستیوەردانى نالەبارانی و ھەستان بە پێچەوانەى ھەر جۆرە یاسا و پێیازی حیزباییەتى و چاندنى تۆى دووبەرەکایەتى و فیتنەگێرى لە نێوان رێکخراو و کۆمەلە سیاسییەکانى عىراق و ھەوہا پیاوانى سەرەخۆى کورد لە کوردستانی عىراق بە تاییەتى دەورێکى پر لە سوور و ئاگربارانی بەرامبەر بە پارتى دیموکراتى کوردستان دەگیرا. ئەوہ بوو دەستى کردە نانەوہى ئاژاوہ و گێرەشیوێنى لە نێوان ئەندامانى پارتى و ھەروا زورپناى ناو و ناتۆرەى بەم جۆرە لێدەدا، دەپوت: پارتى بورژوايە، ناتوانى ئامانجەکانى زۆرەى خەلکى کوردستان بپێتتەدى. پارتى کۆمۆنیستە، لەگەڵ کۆمەلانى خەلکى کوردستان جوورنایەتەوہ. پارتى دەگەڵ ناسر رێککەوتووە... ھتد. پیاوہ سەرەخۆیەکانى کوردیش بەکرێگىراون. دیموکراتییەکانیش لە مەبدا لایاندوہ. مەبەستى ئەو تاوانبارە لە رێکخستنى ئەو بەند و باوانە تەنبا و تەنبا ھاندانى کۆمارى ٢٥ گەلاوێژ بوو لە دژى ھەموو ئەحزابە سیاسییەکانى عىراق بە تیکرایی و پارتى دیموکراتى کوردستان بە تاییەتى. ھەروا گۆرپى نەزەرى گشتى کۆمەلە پێشکەوتووەکانى جیھانى بەرامبەر جولانەوہى رزگاربخوازانەى گەلەکەمان.

دیارە ئەو کردەوہ ناپیاوانە یارمەتیەکی گرنگە بۆ ھێزەکانى کۆنەپەرست و ئیمپریالیزم لە رۆژھەلاتى ناوہراستدا: لەسەر ئەو کردەوہ چەوت و چەوێلانە چەند گوزارشتیک درایەوہ بە کۆمیتەى ناوہندى حیزب بەم جۆرە:

(ئا) لە یەكەمى مانگی خاکەلیوہى ١٣٣٨ د راپۆرتیكى دوورودریژ لە لایەن ھاوالیكى حیزبەوہ پێشکەش بە کۆمیتەى ناوہندى کرا، ھەوالان بە ھاودەنگى بە نووسراوہیەکی بەرین تاوانباریان ئاگادار کرد کە دەست لەو تاوانانە ھەلگیرى و بەرەو پێیازی حیزب بگەرێتەوہ. تەنانت لە نووسراوہیەکی دۆستانەى حیزبیشدا داوا لە بارزانى کرا کە بەرھەلستى جولانەوہى ئەم تاوانبارە بکات بەلام نووسراوہکە بەرلەوہى بگاتە بارزانى کەوتەدەست تاوانبار ئەحمەدتۆفئىق و لە نیوى برد.

(ب) لە مانگی بانەمەرى ١٣٣٨ د ھاوالیكى مشاویرى کۆمیتەى ئەیالەتى لە لایەن کۆمیتەى ناوہندى حیزبەوہ نێردرایە بەغدا بۆ گیرانەوہى تاوانبار بەلام ئەوجارەش سەرپێچى کرد.

(ج) لە مانگی جۆزەردانى ١٣٣٨ د تارەزبەرى ھەمان سال نووسراوہى دیکەى لە لایەن کۆمیتەى ناوہندییەوہ بۆ نووسراوہ کە بە زووترین کات بگەرێتەوہ و دەست لە ھەلۆیستى تاوانبارى و سەرپێچى لە دەستوراتى حیزبى ھەلگیرى دەنا بەپێى یاسای حیزب غیابەن سزا دەدرى دیسان تاوانبار فرمانى حیزبى خستە پشتگوێ ئەوہ بوو لە نووسراوہى داویدا سەلبى مەسئولیەتى لێکرا. پێویستە ئەوہش بزانی کە ماوہیەک پێش سەلبى مەسئولیەتى وەسایلى چاپەمەنى حیزبى رفاوند و بە تەنبايى نەشریاتی لەسەر بیروباوہرى لادەرانی بە ناوى حیزبەوہ بلۆدەکرەوہ. ھەروہا بە دەستیوەردانى لە کاروبارى کۆمیتەکانى نزیک سنوور و "بلۆکردنەوہى نەینییەکانى حیزب و

ټيټرافاتي ځاينانه ي اسماعيل قاسملو" له کاتي گيراني که به رهه مي ته ټسیراتي ناحه زانه ي تاوانبار ته حمده توفيق بوو سه رته نجامي په لاماري درنده ي ۱۱ ي خه زه لوهري ۱۳۳۸ ي ټوسه ر حيزمان پيکهيټا، ته وه بوو له ته نجامي ته وه هيرشه درنده دا به سهدان هه والي پيگه یشته وي کوري خه باتي حيزمان وپړاي زوري به ي ته نداماني کوميته ي ناوه ندي خرانه به نديخانه کاني ده ولته ي زورداري تارانه وه بي مه حکه مه و دادگاي قانوني که وخته ژر ته شکه نجه و بازار و چه رمه سه رييه وه. هه روا چه ندان ته ندامي به ديمه ني حيزب و لاوي نيشتي مانپه روهري هه نده ران بوون که له وانه نزیکه ي ۱۵۰ ټوله ي قالبووي مه يداني تيکووشان له کوردستاني عيراق، شاري سوله يمانی، کوټوونه وه.

له ويدا به هو ي هه لکه ووتي له باري کوامري و هه ستي به تيني هاونه ته وه کاغان شهرايت و هه ليک پيکها که هه والان توانيان بکه و نه خو ټو چاره سه ريي گيروگرغه کانيان له بهر ته وه کوميته يه کي کاتي ټو به رپوه به را يه تي حيزب پيکها و ده ستيکرد به م ريزه کارانه:

۱ - ټيقداماتي ريکوپيک وه کو ده رکردني به يان" ټورگاني حيزب، نووسين و بلاوکرده وه ي مه قالات له روژنامه کاني هه نده راندا" ټيلگرافاتي ټيټعراز ټو سازمانی ميلله ل و بالويژخانه کاني ټيران و ...

۲ - داناني نه خشه و پلان ټو پر کرده وه ي سه نگه ره کاني حيزب و به جيهيټاني برياره کاني پيشووي حيزب.

۳ - ره نگدانه وه ي ته و بزووته وه يه ي له هه نده ران بوو به هو ي هيمن بوونه وه ي باري گرزي سه ر نه ته وه که مان هه روا که مکردنه وه ي حوکم و ټازارداني گرتووه کاغان له به نديخانه دا. ديسان تاوانبار ته حمده توفيق که وته ته قه لا ټو ټيکداني ته و بنچينه يه به که لکوه رگرتن له به زيو و مه سلله حه ت په رستان، هه روا به يارمه تي سازماني ته مني عيراق که پيوه ندييه کي به هي زي له گه لدا به سته بوو به رهه مي ته و کرده وه ځاينانه بوو به هو ي بلاو بوونه وه و ليکچپرا ني هاوپريان هه ري که وه به جوړيک. دوا به دوا ي په رته وازه ي و ده ربه ده ري براده راغان (کوميته ي کاتي) که وته هه ول و ته قه لادان ټو ته وه ي ته حمده توفيق به يټنه به رده مي ليکوليټنه وه و پرسيار به پي توانا حورمه ت وگياني حيزبه پيشره وه که مان له که لبه ي خويټاوي ته و گورگه هاره بپاريژريټ به هه ر قيمه ت و هه وليک بوو تاوانبار سازکرا ټو ته وه ي بيته کوري کوټوونه وه ټو ليکوليټنه وه و حساب ده گه ل کردني. له ټوژي دياريکراو کوټوونه وه ده ستيپيکرد دوا ي ۸ روژ دريژه پيدان به و کوټوونه وه يه تاوانبار ته حمده توفيق به مهرگه مه له و په له قاژه کردني ټو هه لاتن و خو دزينه وه له به رده مي ليپرسينه وه ي ميژوويي هيچ چاره سه ريکي ټو ته قه ل باز ي و خو لينگدان نه مايه وه بيجه له وه ي که سه ر شوږ بکات و چاوي پر له خه يانه ت و تاوانباري له عه رزي بيده نگی بپري و ټيستعفاي خوي ته قديم کرد که ټيستا لمانه و وا له خواره وه ټه يخه ينه به رچاو: هاوپرياني به ريز، به رپوه به راني کاتي ناوه ندي حيزبي ديموکراتي کوردستان

وېړای سلاو و حورمهت سهره‌پای ته‌وهی ده‌زانم ده‌بوايه زور به درېژي له‌و نووسراوه‌دا بدوابام و نووسیپام به‌لام چونکو چکاوه‌کم به‌زار بوتان باس کرد ئیتر به پیویستم زانی لیره‌ش له‌سهر نه‌پړم. دياره درېژه‌ی ته‌و نووسراوه له‌ دواييدا به درېژي پيشکه‌شی ده‌کم.

هه‌ل و هه‌وايه‌کی که‌وا ئیستا ده‌نپو هاوپريياندا خولقاوه له‌پيشدا به‌زور بونانه‌وه به‌رامبه‌ر من به‌هه‌موو لا و سهریک دا ليکم داوه‌ته‌وه (قوناخی) ئه‌رکی چولکردنی (کورسی) و مه‌سئولیه‌تی خستوته سهر ته‌ستوم وا به‌دواي دوازه سال ئه‌ندامیه‌تی کوميته‌ی ناوه‌ندی حيزبی ديموکراتی کوردستان بؤ ماوه‌یه‌ک له‌ که‌نار داده‌نیشم تا کوبوونه‌وه‌ی به‌راست و به‌رزی (کونگره‌)حيزبی ديموکراتی کوردستان به‌م جوړه له‌و جوړه له‌و به‌رواره‌دا پيشکه‌ش ده‌کم.

ديسان سلاو و حورمهت هاوپريتان عه‌بدوللا اسحاقی

۱۱۱ بانه‌مهری ۱۳۴۰ - ۱۹۶۱/۴/۲۹

جیگای سهرنجه که‌ بزاین خه‌یانه‌تکار ئه‌حمده‌ توفیق ته‌و ده‌رچوون و گوشه‌نشینیه‌ی برده سهر؟ ده‌بی بلین نه‌خیر، به‌لکوو دواي چنده‌ روژیک له‌ به‌سهرچوونی کاتی ئیستعفاکه‌ی ده‌ستیکرده‌وه به‌ ریزه‌ ئاکاریکی ته‌وتو که‌ لاپه‌ره‌ی میژووی ره‌شی خه‌یانه‌تکاران له‌ به‌خووه‌گرتنی ته‌و کرده‌وانه‌ی شهرم ده‌کا. پاش ته‌وه‌ی خه‌یانه‌تکار ئه‌حمده‌ توفیق بؤی ده‌رکه‌وت که‌ ته‌واوی کوړ و کومه‌له‌ سیاسیه‌کان هه‌روا زوربه‌ی ئه‌ندامانی حیزبیمان هه‌ستیان به‌و ئاکاره‌ تاوانباریانه‌ی کردوو و له‌ نپو ریزه‌کانی پیگه‌یشتووی خه‌لکدا بیجگه‌ له‌ تف و نه‌علت چی دیکه‌ی بؤ نه‌ماوه‌ته‌وه.

ته‌وجا راسته‌وخو خوی هاويشته‌ باوه‌شی قبيله‌گای له‌میژینه‌ی ئیمپریالیزم، ته‌وه‌ بوو به‌هوی چنده‌ زوله‌ کوردیکی سهر به‌ ئه‌مریکایان ده‌گه‌ل ویلیام ئیگلتن، به‌رپوه‌به‌ری ده‌روه، دوو ده‌زگای جاسوسی ئه‌مریکا له‌ پوژه‌ه‌لاتی نیوه‌راست په‌یوه‌ندی به‌ست وبؤ ریزه‌ ئیتصالیکی جاسوسی خوی گه‌یاند ه‌منتیقه‌ی هه‌ورامان و مه‌ریوان و ده‌گه‌ل ش، م، ح که‌ شا و ده‌زگاگانی به‌ تاییه‌تی ئه‌مریکاییه‌کان حیسابی له‌سهر ده‌کیشن که‌وته‌ گفتوگو تا به‌هوی وه‌رگرتی گه‌لیکی خه‌یانه‌ت له‌ناوبراو په‌یوه‌ندی راسته‌وخو له‌گه‌ل ئه‌مریکایان ساز بکه‌ن، دوو روژ درېژه‌کیشانی وتووېژ له‌و باره‌یه‌وه‌ بریاردرا ش، م، ع به‌ ته‌داره‌کاتی پیویستی هه‌لبستی و نه‌تیجه‌که‌ی به‌هوی پوخته‌ی تاران- به‌غداوه‌ له‌ ئه‌حمده‌ توفیق مه‌علوم بکاته‌وه. له‌سهر ته‌و بریاره‌ خه‌یانه‌تکاره‌ گه‌یشته‌ به‌غدا و ش م، ع بؤ قسه‌وباسی پیسپیردراوی خائین بؤ شوپنه‌کانی دیاریکراو رویشته‌ تاران. ئه‌مریکاییه‌کان بؤ ته‌وه‌ی باشر بتوان ته‌و خائینه‌ بگرته‌ باوه‌ش وایان به‌ باش زانی له‌ نزیکه‌وه‌ بیینن جا له‌به‌ر ته‌وه‌ له‌ تارانه‌وه‌ به‌ نووسراوه‌ی پیویست ئاگادار کرا ئه‌حمده‌ توفیقی خائین که‌وته‌ ریگا و هاته‌ سلیمانی و لیره‌وه‌ خوی گه‌یاند ه‌ شاری سنه و هه‌رله‌وی له‌گه‌ل ناوبراو به‌ ماشینی تاییه‌تی چوونه‌ تاران.

ویلیام ئیگلتن بؤ چاوپیکه‌وتنی خائین ئه‌حمده‌ توفیق له‌ شیرازه‌وه‌ هاته‌ تاران به‌ هاوبه‌شی دوو که‌س له‌ ئه‌ندامانی بالويزخانه‌ جیگای تاییه‌تی بؤ کردبوونه‌وه، دیاریکراو خائین ئه‌حمده‌ توفیق له‌م کوبوونه‌وه‌یه‌دا که‌ به‌ مسئولیه‌تی ریسک پیکهاتبوو، به‌ته‌واوی خوی له‌باوشی ده‌زگای جاسوسی

ئەمريکا ھاۋىشت و بۆ ئەنجامدانى ئەو مەبەستە تەعلیماتى تايىبەتپان دانا و نوختەى ئىتصالاتپان مسیو زەکیان، رەئیس خیریەى ئیسرائیل لە تاران بوو. ئەمريکاییەکان ئەو دەم وایان بە باش زانى کە لەلایەن خۆیانەووە محەمەد رەزا شا ئاگادارى ئەو مەسەلە بکەن. ئەو بوو لە دواییدا لە جەلسەىەکی تايبەت، سەھبەود عەلەوى کيا، رەئیسى ئیدارەى دووھى سیاسى کە راستەوخۆ لەژێر چاودێرى حەمەرەزاشادابە بەشدار کرا. ش،م،ح بۆ ئەوھى بە پیکھاتنى ئالوگۆرپىکى سیاسى لە دواڕۆژداتووشى گىروگرفت نەبى شا و رەئیسى ستادى ئەرتەش، ساواک، ئاگادارى ئەو وەسەلەگىرە کرد و نەتیجەى بیروپرای ئەوانى بە خائىن ئەحمەد توفیق راگەیان و بە پىوستى دەزانىن کە بە پى ئەركى ویجدانى و ئینسانىيەت روونى بکەینەووە کە خائىن ئەحمەد توفیق لەژێر ناوى مەسلەحەتى کورددا ش،م،ح تەفرەدابوو. سەبارەت بەو جەریانە گىف چوووە بۆ ئەمريکا. زۆرى پى نەچوو ریسکیش بەدویدا پۆشیشتەو.

خائىن ئەحمەد توفیق پاش بە جێھێنانى ئەركەکانى پىسپێردراوى لە سەرەتای شۆرشى کوردستانى عێراقدا لە لایەن دەزگای جاسوسى ئەمريکاوە ئەمرى پیکرا بۆ وەرگرتنى تەعلیماتى جاسوسى ھەروەھا پەيوەندى بە (مەركەزى سەرپەرشتیکەرى ساواک) ی ئەمريکا لە رۆژھەلاتى نیوھراست بچیتە لوبنان.

بەو جۆرە گوايە خائىن ئەحمەد توفیق بۆ مەسلەحەتى شۆرش چۆتە لوبنان بەلام ناوبراو لە پیناوى بە ئەنجام گەياندى ویستەکانى دەزگای جاسوسیدا ئەندامەتى رەسمى و مەوقعیەتى تايبەتى بۆ دیارى کرا. ھەروەھا کارتى تايبەتى بۆ شوپنەکانى پىوست درایە ئیستاش لە لایەتى. لەکاتى گەرانیوھى بۆى دانرا کە ھەوالدەرى نیویۆرک تایمز. دانا شمیدت، کە عوزویکى بەرزى دەزگای جاسوسى ئەمريکایە بى پاسپۆرت لە پێگای سوریایە بھێنیتە نیو شۆرشى کوردستانى عێراق. ئەو بوو پیکەووە ماوھى مانگیک لە نیو سەنگەرەکانى شۆرشگێراندە خولانەووە دواى ئەنجامدانى فەرمانەکانیان دانا شمیدت بى بەرگرى پرسى کاربەدەستانى ئێران خۆى گەياندەووە مەركەزى- پایەگای نیزامى خانى و بە فرۆکەى تايبەتى یەسەر چوووە تاران. ئەو ھەوالدەرە لە بلاوکردنەوھى ھەوالەکانیدا لەمەر شۆرشى کورد دەربارەى خائىن ئەحمەد توفیق لە ژێر وینەکەییەووە زۆر بە ئاب و تابەو مەدحى لیدەکا و نووسیویەتى لاوى ئازا، دلسۆزى کورد، کورپى عەلى خانى!!

خائىنى خۆفرۆش بىجگە لەو دۆلارانە کە لە سوريای بەغدا گۆرپووەتەووە ئەوئەندەى ئیمە ئاگادار بووین لە تاران و تەووزیش شەست ھەزار و سەد دۆلارى بۆ کراوە بە ئەسکەناس بەم جۆرە:

لە پووشپەرى ۱۳۴۲ دا بەھۆى د.ع وە یازدەھەزار دۆلار.

بەھۆى ف،ق، وە پینچ ھەزار دۆلار.

بەھۆى م، ر، وە بە ھەشت جار چل و چوار ھەزار دۆلار کە ھەموو دەکاتە چوارسەد و ھەشتا

ھەزار و شەشسەد تەمەن.

تیبىنى: ئەم کەسانەى کە ئەم پارەیان بۆ خائىنى گەلفروش گۆرپووەتەووە ھەموو دلسۆز و بەشەرفن و تا ئەم بەیانە بلاو دەکریتەووە ئاگادارى کردەوھى خیانەتکارانەى ئەحمەد توفیق نین.

بەم جۆرە ئەو خائىنە ويستوويەتى و دەپەوئى:

۱ - دەژىر ناو و حورمەت و پرستىشى بەرزى حىزىدا ئەركى (كۆمەلى شۆرش) ى گۆپرکراوى سوپەھبود بەختىار لەھەر بارىكەوھ جىبەجى بکات.

۲ - ھاوکارى و يارمەتيدانى بىروباوهرى رەگەزپەرستى (شوقىنيەت) بۆ وەدپهتانی ئامانجى دوژمنانى گەلەكەمان ھەروەھا کوپرکردنەوھى رەوت و پريازى ديموكراتىيەت و پيشكەوتوانە لە كوردستاندا.

۳ - بيجگە لە پەلامارە درندانەكەى ۱۱ى خەزەلۆهرى ۱۳۳۸ بۆ سەر حىزىمان ئەو خائىنە تا ئىستا سەدان ئەندامى دلسۆز و بەجەرگى ھەر يەكە بە شيۆەپەك لە مەيدانى تىكۆشان دەرپەراندووھ. ھەروەھا بە مەرجى ئەساسى بنچينەيى داناوھ كە ھەوالانى زىنداھمان ئازاد نەكرين. بۆ ئەوھى بتوانى بە ئاسانى ئەسپى سەرکيشى بى ھەوسارى خوئى لە مەيدانى خەيانەتكاراندا تاو بدات.

۴ - پارەپەكى ئەستور كە لە سالەكانى ۳۸/۳۷ دا بەھوئى بلۆكردنەوھى بەلگەى يارمەتى كۆكراپەوھ كە برىتى بوو لە شەش ھەزار دىنارى عىراقى، سەد و بىست ھەزار قەمەن. لەو پۆلە تەنیا سى سەد و شەست دىنار (حەوت ھەزار و دووسەد قەمەن)، وەدەست حىزىمان كەوت، باقىيەكەى خائىن ئەحمەد توفىق وەك ھەژدپھا ھەلپووشى. سەرەراى ئەوھى ئەو ھەموو پۆولە كە لە كوردستانى ئيران لەم سالانەدا بە ناوى شۆرش كۆكراوھتەوھ تا ئەو جىگەى ئىمە ئاگادارىن لە ۱۰٪ ى لە لاينە خائىن ئەحمەد توفىقەوھ بە شۆرشگىران نەدراوھ.

لێرەدا بە پيوست دەزانين سەرلەنوئى كورتهى كردهوھ و ئاكارە گلاوھكانى خائىن ئەحمەد توفىق (عەبدوللاى ئىسحاقى) بخەينە بەرچاوى گشتى:

۱ - بەجىنەگەياندى ئەركى پيسپىردراوى حىزبى لە دەرەوھ و خو خافلاندى بۆ ماوھى ۱۳ مانگ.

۲ - گىرانی دەورى گىرەشيوئى لەنيو كۆر و كۆمەلە سياسىيەكانى دەرەوھدا كە بوو بە ھوئى نزمبونەوھى حورمەت و پرستىژى حىزىمان.

۳ - سەرپىچى لە دەستور و فەرمانى حىزب بۆ گەرانەوھى كە بە شەش مانگ نووسرا و پىي راگەيەندرا .

۴ - رفاندى كەرەسە (وہ سایل) ى چاپەمەنى و بلۆكردنەوھى نەشرىات لەسەر بىروپرەواى لادەرانەى فەردى بە ناوى حىزبى ديموكراتى كوردستانەوھ.

۵ - دەرپرینی نەھيئىيەكانى حىزب و تەئسىرى كردهوھ نالەبارەكانى لەسەر روحيەى مەعنوياتی ئىسماعىلى قاسملوو كە بوو بە ھوئى پەلاماردانى بەرىنى سالى ۱۳۳۸ى دوژمن بۆسەر حىزىمان.

۶ - تىكەلاوى و پەيوەندى دەگەل ئەمنى عىراق و پەرتەوازەکردنى ھاوپيائى حىزب بە شيۆە تەبعيد و خوشاردنەوھ و خو بەدەستەوھدان بە حكومەتى ئيران.

۷ - ئىستعفاکردنى لە مەسئۇلىيەتى حىزب و تپھەلچوونەوھ و دەستپىكردنەوھ بە ئاكارى ناپەسند و لادەرانە بە پىچەوانەى ئىستعفاكەى.

- ۸ - خۆفروشتن و تەسلىم بوونى بە دامودەزگای جاسوسى ئەمىرىكا.
- ۹ - گىرەشېۋىنى لە نىۋان پارتى دېموكراتى كوردستانى عىراق و پارتى دېموكراتى سورىيە و دەرچوونى بە ياننامەى ئەو دوو حىزبە لەسەر خەيانەتكار ئەھدە تۆففىق.
- ۱۰ - خۆنۋاندنى بە دۆلارى ئەمىرىكا و دىزىنى پارەبەكى ئەستۈورى حىزب.
- ۱۱ - لادان لە جەۋھەر و ماھىيەتى حىزب و بەجىھىننى ئەركى (كۆمەلى شۆرش) ى گۆرگراوى سېھبۇد بەختىار لە ژىر ناو و حورمەت و پرستىژى حىزبدا.
- ۱۲ - نانەۋەى ئاژاۋە و پىكھىننى دوۋدلى لە نىۋان ھىزەكانى لەشكرى شۆرشگىرى كوردستانى عىراقدا كە ناۋبراۋ دەستىكى بالاي ھەيە لە قوۋلكردىنى ئەو ناكۆكىيە.
- ۱۳ - گىرەشېۋىنى لە نىۋان پارتى دېموكراتى كوردستان و مەلا مستەفا بارزانى و چاندنى تۆۋى دوۋبەرەكى لە نىۋاندا بە چەشنىك كە زىيانكى گەۋرەى ھەيە بۆ شۆرشە پىرۋزەكەى كوردستانى عىراق.

ھاۋنىشتمانانى خۆشەۋىست، دلسۆزنى ھەمىشەيى گەلە بەشخوراۋەكەمان، ئەندامانى بەشەرەف و پىگەشتوۋى حىزبى دېموكراتى كوردستان، ئەۋا حىزبە پىشەرەۋەكەمان پى دەنئە تەمەنى ۱۹ سالىيەۋە، وپراى دەۋر و زەمان بەسەر رىيازى مېژوۋىيى خۇيدا بەرەۋپىش دەۋرات، لەبەردەمى خەبات و تىكۆشانى تاقە پىشەرەۋەكەمان دوژمىنى خويئىمژ بەدريژايى ئەۋ تەمەنى بە دەيان پىلان و ھەست و پرواى پىرۋزمان كۆپرەكەنەۋە، بەلام قارەمانانى پىگەشتوۋى ئەۋ شۆرشە و پىۋانى خەباتكەر و شۆرشگىرى نىشتمانپەرۋەر زۆر چالاكانە و ژىرانە دەپىناۋى پاراستىدا تىكۆشاۋن و ھەرگىز تەسلىم نەبوۋن و نابن.

لەپەرە خويئىناۋىيەكانى مېژوۋى نەتەۋەكەمان شاھىدى دەرەۋەى ئەۋ ھەلمەت و خۇبەختكردنەن كە لە پىش ھەموۋىيەۋە ۋىنەى پىشەنگى كارۋانى رىگاي سەرەستى شەھىدى نەمرمان پىشەۋا قازى محەمەد دەخاتە بەرچاۋ كە نەمامى (مردن بۆژيان) لە ئاسۋىكى دۋارۋىدا بۆ رىزگارىي گەلەكەمان ئاۋەدېر دەكات. حىزبى دېموكراتى كوردستان لە بەرەنگارى دەگەل رۆژانى رەش و تەماۋىدا قۇناخى دوۋرودرىژى خۆى برىۋە و بە پىشتىۋانى شەبەقى بىرۋراى راستەقىنە بەسەر ناھەموارىيەكانىدا تىپەرپىۋە و لە ھەنگاۋى بەرەۋپىشچوۋنى لە بۆتەى تىكۆشاندا قال بوۋە و ھۆشيارانە و ژىرانە نەزەر و فەلسەفەى دوژمىنى گۆر كىردوۋە.

پاش ئەۋەى دوژمن بۆى روۋن بوۋە كە نەتەۋەى كورد بە تايبەتى پىرەۋانى حىزبە پىشەرەۋەكەى پەلەى پىگەشتن و زانستى گەشتتۆتە رادەيەكى ئەۋتۆ كە بە ھىچ داۋ و تەلەكەيەكى دەرەۋە ئەۋ بىرۋا پىرۋزەى كە شاپەگى لەمىژىنەى لەنىۋ جەرگەى زۆربەى خەللى كوردستاندا كۈتاۋە قابىلى ھەلەكەندن و لەنىۋېردن نىيە، ھاتە سەر ئەۋ رايە كە بە ھەر جۆرىك بى خەيانەتكارىكى ۋەك ئەحمەد تۆففىق لەنىۋ رىزى حىزبدا بەكرى بگرى بەلكو لەۋ رىگەيەۋە بتۋانئ ئامانجە پىس و پەلۇخەكەى ۋەدىيىنى و ھەر لەژىر ناۋى كوردايەتى و حىزبايەتيدا ھەستى پاك و خاۋىنى نەتەۋايەتىمان بىنچر و شوپن ون بكات. بەلام دىسانەۋە دوژمىنى كورد سەرى خۇيان دا لەبەرد بە

خه یالێکی خاوهوه خوێان ماندوو کرد و ئەو پوول و پارە و دۆلارەیان بەفێرۆدا "دەبێ بلیین وەک قوماچی دۆراو بە هەناسەساردی و داخ لەدلی دەستەوئەژنۆ کەوتنە گۆرێ، هەرەوا خائینی نیشتمانفرۆش ئەحمەد تۆفقیش بێجگە لە سەرشۆری چی دی بۆ نەمایەوه. هەرەوکو دەبینین لە نێو تەواوی کۆر و کۆمەڵە سیاسییەکانی جیهان بەتایبەتی ئەحزابە دیموکراتییەکانی کوردستاندا ئابرو و شەرەفی تکا و نەما". هەرەوکو شەیتان بۆ هەتا هەتایە بە لەعنەت کرا.

بۆیە کۆمیتەی ساغکەرەوهی حیزبی دیموکراتی کوردستان داوا لە هەموو ئەحزاب و و نەتەوه ئازادخوێزەکانی جیهان و بەتایبەتی خەڵکی دڵسۆزی کوردستان دەکا کە بە هیچ جوړیک پڕوا و اعتماد نەکەنە سەر ئەو بەیان و روژنامانەی کە لایەن ئەحمەد تۆفقی و کلکەکانی وەکو فایەق ئەمین (سولەیمان مەعینی) کە شەریکی تاوانەکانی ناوبراو لە سālەکانی پێشوو و ئێستا بە ناوی حیزبەوه دەرەچن تاکوو بە هەول و تەقەلای دڵسۆزانە (کۆمیتەی ساغکەرەوهی حیزبی دیموکراتی کوردستان) بە بەستنی کۆنگرە و هەلبژاردنی قانونی کۆمیتەی مەرکەزی بۆ حیزب پێکدێتەوه چونکە تەنیا و تەنیا هەر ئەو جەنابەتکارە کە چەند سālە لەژێر ناوی حیزب، سکرێتێر، مەکتەبی سیاسی، کۆمیتەی مەرکەزی، نوێنەری کورد هتد چارەنووسی حیزمانی دەپێناوی بنیات و مەسلەحەتی فەردی و ئاواتی ئاگاکی بەرەو هەڵدێرگە بردوو.

جووتیاران، کرێکاران، رووناکییان، مامۆستایان، پێشەوهران، عەشیرەتە نیشتمانپەرەوهران، لەو هەلە بەنرخ و میژوو بەدا کە پەردەیی خەیانەت و جینایەت لەسەر پرووی رەشی ئەحمەد تۆفقی (عبدالله اسحاقی) هەڵدەرێتەوه وەرن یەک بگرن هەتا هاوقەول و پەیمان لەسەر شەرەف و کەرەمەتی رابردووی حیزمان دەستبەدەینە یەکتەر بۆ یەکیەتی و هاوکاری و خەباتی تێکپارێی بۆ روونکردنەوهی ئەو سەرچاوە میژووییەمان کە حیزبی دیموکراتی کوردستانە.

پاش بڵاو کردنەوهی ئەو بەیانە هەر کەسێک پەيوەندی موستەقیم یا غەیری موستەقیم بە جەنابەتکار ئەحمەد تۆفقی (عبدالله اسحاقی) بکات بە لادەر لە رێبازی راستەقینەیی کوردایەتی و دەرچوو لە قانونی حیزبایەتی دەدرێتە قەڵەم.

سەرکەوتن بۆ حیزبە میژووییەمان حیزبی دیموکراتی کوردستان، تاقە ئالاهەلگری ئامانجی بەرز و دروشمی تاییبەتی گەلەکەمان. پتەو و بەهێزتر بێ ریزی حیزمان دەپێناوی یەکگرتنەوه و یەکیەتی راستەقینە.

شانازی بۆ شەهیدە قارەمانەکانی پێگای ئازادی و پزگاریی کوردستان. سەرکەوتوو بێ بزووتنەوهی نەتەوهکانی ئێران بۆ ئازادی و دیموکراتی دژی ئیرتیجاع و ئیمپریالیزم. پەرەگرتوو تر بێ جوولانەوهی شۆرشیگێڕانە نەتەوهکانی جیهان دەپێناوی ئازادی و پزگاریی بۆ گۆرکردنی کەلاکی کەوتوو ئیستعمار و ئیمپریالیزم. سەرشۆری بۆ خائینانی رەوت و رێبازی نەتەوه و حیزمان.

سەرکەوتوو بێ شۆرشی پیرۆزی کورد لە کوردستانی عێراق بە رابەری پارتی دیموکراتی کوردستان.

ئەو بەیاننامە لەسەر بنەمای بیروباوەڕ و هەڵسەنگاندنی دروست نەبوو و وەک دەردەکەوێ تەنیا دژایەتی کردن بوو لەگەڵ ئەحمەد توفیق کە ئەوکات بە هۆی بەشداری چالاکانە لە شۆڕشی کوردستان و پشتیوانی کردن لە مەلامستەفا، لە ناو کۆمەڵانی خەڵکی کورد دا خۆشەویست بوو. پیکهینه‌رانی کۆمیتەى ساخکەرەوێ پیکه‌وه تەبا و رەبا نەبوون هەر بە دواى نووسینی بەیاننامەکە دا کیشەیان تیکەوت و پەرش و بڵاو بوون.

ئەمیر قازی لە لاپەرەى ۷۹ دا دەنوسی کاتێک دوو کەس وێستیان ئەو ئیعلامیە لە نیوخۆدا بڵاوکەنەو ئەندامانی حیزب دەست بە سەر بڵاوکراوەکە دادەگرن و نەیانپشت بوو بڵاو بێتەو. لەوبارەیه‌وه سەعید کاوه "کۆیستانی" دەنووسى: بەرله‌وه‌ی کە مەکتەبى سیاسى لە ماوەت لەلایەن بارزانیه‌وه بکەوێتە بەر هی‌رش، ئی‌مه‌ به‌یاننامەى کۆمیتەى ساخکەرەوێمان نوسی و بووین بە سێ گروپ. مەلا ئەبوبەکر و چەند پێشمەرگە بۆ ناوچەى بانە، قادر شەریف و من و چەند پێشمەرگە چووین بۆ ناوچەى تەرگەوێ و مەرگەوێ و ناوچەى شنۆ و سندوس و شاروێران لە مهاباد. گروپی سی‌ه‌م حوسێن مەدەنى و مەلا حەسەن بوون لەگەڵ پەسول پێشناماز و خدر مەرەسەنە و چەند پێشمەرگە کە دەبوایە بچن بۆ ناوچەى مهاباد کە حوسێن مەدەنى گەراپەوێ لای حکومەت لە ئێران و مەلا حەسەن و ئەوانی تریش بە واسیتەکارى گەرانەوێ بۆلای بارزانى لە رانیە و بەیاننامەکانیان سوتاند. مەلا ئەبوبەکر دواى شکانى پارتى و مەکتەبى سیاسى گەراپەوێ بۆ ئێران و ئیتر ئی‌مه‌ نەماندیتەوێ. ئی‌مه‌ش لە ناوچەکان هەولێ زۆرمان دەدا، بەلام خەڵک ئی‌مه‌ى وەرەندەگرت. لە ناوچەى سەردەشت مەلا مان دیتەوێ و ئەومان بە ئەندامى کۆمیتەى ساخکەرەوێ وەرگرت. دواى هەر ئی‌مه‌ قاچاغ بووین و لە پۆژەه‌لات دەخولاینەوێ و لە پادەبەدەر گوشارمان لەسەر بوو. مەلا کە دەیتوانى هاتووچۆى ناو شۆرش بکات، پێمان گوت سەفەرێک بکات بەلکوو رینگا چارێک بدۆزیتەوێ لەو حالە پرگارمان بێت. لەو سەفەرەدا خۆى کەوتە دواى کۆنگرەى دووهمى حیزب.

کار و تیکۆشانى ئەندامانى ئەو کۆمیتەیه، لە ناوچەى ژێر دەستەلاتى بارزانى دا بەرچاوە نەبوو و بە نەهێنى بوو. بەلام چونکە بالی مەکتەبى سیاسى لە دروست کردنى کۆمیتەى ساخکەرەوێ دا دەستیان هەبوو و یارمەتییان پێدەکردن، لە ناوچەى ئەوان کارا و هەلسووڕ بوون و کۆمیتەیه‌کى بەهێزىیان هەبوو. بەتایبەتى پەيوەندى مەلا ئاواره و مام جەلال پتەو بوو و لە کلاسى کادر دا بەشدار بوو و مام جەلال مامۆستای بوو. رەحمانى کاژەبى باسى ئەوێ دەکا کە نامەى بۆ مام جەلال بردووێ و لە لاپەرەى ۴۲ کتیبى "کورتەیه‌ک لە بیرەوێرییه‌کانم" دا لەسەر ولامى مام جەلال دەنووسى: لەنامەکەیدا زۆر شتى بۆ پروون کردوومەوێ، منیش ولامم داوەتەوێ، نەختى یارمەتیم بۆ ئامادە کردوون، هەرچەند زۆر کەمە، بەلام دلێابن هى دیکەشى بە دوادادى. ئەوێ نوێنەرى (مەبەستى لە فەتحوڵاغا بوو) لای ئی‌مه‌یه و لەگەڵتان لە تەماسدا دەبین.

ههروهه مهلا ئه بوبه كرى فلهسه فى كه يه كيك له ئه ندامانى چالاكى كومىتهى ساخكه ره وه بوو، په يوه ندى قولى له گه ل بالى مه كته بى سياسى هه بوو و له لايه ن ئه وانه وه پشتگرى ده كرا. ره شيدى ئه حمده دى له لاپه رهى ۱۰۹ بیره وه ريه كانى دا ده لى كه كاك مهلا ئه بوبه كر گوتى براده رانى مه كته بى سياسى قه وليان پييداوه كه له هه موو بواريكدا يارمه تيان بده ن و پيشنيار كرد ئه من بچم بو مه كته بى سياسى، چه ك و هه ندى پاره بيم و ههروهه كويخا كه ريمى بله سه ن و چه ند هاوړي ديكه مان كه له "گرگاش" ن قسه يان له گه ل بكه م و بيانهيتم بو نيو خه بات. ره شيدى ئه حمده دى به ره وه مه كته بى سياسى ده چى و له دريژه دا دونووسى: گه يشينه يه كه م بنكه دى مه كته بى سياسى پارتى و نامه كى مهلا ئه بوبه كرم دانى كه بيدن به ده فته رى سياسى. ئيمه ش لاي پيشمه رگه كان مايه وه و چاوه روانى وه لام بووين. زورى پينه چوو گوتيان كاك ره شيد بيت بو ده فته ر. پيشمه رگه يه ك له گه لم هات و تا ده فته ر ريئوينى كرام بو يه كيك له ژووره كان. دوو كه سى لييون كه يه كيان خو ي به ناوى عه لى عه بدوللا، ئه ندامى ده فته رى سياسى، ناساند. دواى هه ندى پرسيار و وه لام گوتى ئيمه ئيوه نانسين به لام به متمانه به كاك مهلا ئه بوبه كر حازرين يارمه تيتان بدين. منيش گوتم قبولمانه و سوپاستان ده كه ين، به لام ئيمه چاوه روانيمان هه يه كه بو جارى داهاتوو وه ك به شيك له حيزبى ديموكراتى كوردستانى ئيران بمانسان و حيسابمان بو بكه ن له به ر ئه وه ئيمه ئيستا وه ك به شيك له حيزبى ديموكرات كار ده كه ين و كومىته يه كمان هه يه. به م جوړه قسه كاغان كوتايى پيها. نامه يه كى دامى بو به شى دارايى و پرى ۳۵۰ دينار پاره يان دايى. ئه وه شه وه له بنكه دى عيساوى مايه وه.

يه كيك له وه كه سانه ي كه له گه ل مهلا ئه بوبه كرى فلهسه فى كارى ده كرد مهلا ئاواره بوو كه پيشتر له لاي مه كته بى سياسى پيشمه رگه ي ساده بوو. دوايه تيكه ل به ده سته ي مهلا ئه بوبه كرى فلهسه فى بوو و بو كاروبارى سياسى چووه ناوچه ي سه رده شت. ئه وه دوايه گه راوه و له ژير به رپرسايه تى مهلا ئه بوبه كرى فلهسه فى دا بوو به رپرسى ناوچه ي سه رده شت. له وه باره وه وه ره شيد خان له لاپه رهى ۱۱۴ بیره وه ريه كانى دا ده نووسى: له ئاكامدا ئالوگورپي كشان له پوسته كاندا به م شيويه پيكيه ئينا. مهلا ئه بوبه كر به رپرسى گشتى. ميرزا هه ر له پوسترى پيشووى به رپرسى مه ريوان، من به به رپرسى بانه و مهلا ئاواره به به رپرسى سه رده شت ديارى كراين.

ئه وه كومىته يه ليبراوانه ده سته ي به كار كرد و په يوه ندى باشيان له گه ل خه لك هه بوو به لام ئه وه ي جيگاي نيگه رانى بوو ئه وه بوو كه ئه وه كومىته يه له ژير هيژموونى بالى مه كته بى سياسى دا بوو كه ئه وكات په يوه ندى چروپريان له گه ل ئيران دا هه بوو و باره گاي عيسا په ژمان له لاي باره گاي مه كته بى سياسى بوو. ره شيد ئه حمده دى له لاپه رهى ۱۱۷ كتيبه كهيدا باسى ئه وه ده كا كه چون ئه وكات له لايه ن عه لى عه بدولا له مه كته بى سياسى له سه ر ناوه روكي به يانيه يه كه ره خنه ي لى گيراوه و ده نووسى: گوتى ئه وه بلاوكراويه جگه له قسه ي خو تان لايه نگرى له بارزانشى تيدياه كه ئيمه به هيج جوړي ك رازى نين و به هيج جوړي ك له گه ل بيروپراى ئيمه دا نايه ته وه. ههروهه ها گوتى تو كه ئه چيته جهوله بو كوردستانى ئيران له گه رانه وه دا ده نگو باسى جهوله كه ت به ته واوى

بۆ ھاواریان ناگپریهوه و هیندی پرخنه ی سهیرو سه مه رت هه یه. دیار بوو ئەم قسانه یه کێک له خۆمان گپرابوو نه وه که له بیستیان زۆر نیگه ران و دلگران بووم. گۆتم به پڕیز، ئیمه ئەندامی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانین، خۆمان به سه ره خو دهرانین و هیچ کارێکی ئیمه تیکه ل به کار و چالاکیی ئیوه نییه. من به نه فسی خۆم ئیوه وه کو دۆستیک ئەناسم. دیاره یارمه تی و ھاوکاریتان کردوین و له و باره یه وه سوپاستان ده که یان. به لām ئیوه نابێ هه ر له به ر ئه وه ی ھاوکاریمان ده که ن چاوه پروانی ئه وه تان له ئیمه هه بێ که ئیمه به شیک بین له ئیوه و له به رژه وه ندی ئیوه بلاقراوه کاغان بنووسین و هه ر کارێکیش ئیمه کردمان ئیوه ئاگاتان لێ بیت. له وه لāmی ئەم قسانه ی مندا گوێ به لێ، ئەگه ر ئیوه دۆستی ئیمه ن ده بی له بیری به رژه وه ندی ئیمه دا بن و ئاگایشان له کاروبارتان هه بیت.

کۆمیته ی ساخکه ره وه به پشتیوانی بالێ مه کته بی سیاسی پیکهات و ده که وه خانه ی دژ به مه لا مسته فا، به لām هه موو ئەندامانی کۆمیته ی ساخکه ره وه دژی مه لا مسته فا نه بوون و ئەو هه لۆسته دژکرده وه یه ک بوو به دژی هه لسووکه ته کانی ئەحمه د توفیق. به لām هه رچه شه ھاوکارێک له گه ل بالێ مه کته بی سیاسی به لای مه رحومی مه لامسته فا، دژایه تی له گه ل ئەو بوو و مه لامسته فا هیچ که س و جه ریانیکێ پێ قبوول نه ده که را که په یوه ندی به بالێ مه کته بی سیاسیه وه هه بی و ئه وه بۆ ئەو خه تی سوور بوو.

راسته کی حاشا هه لئه گه ره که کۆمیته ی ساخکه ره وه، په یوه ندیکێ ته شکلاتی - مالی - سیاسی به هیزی له گه ل بالێ مه کته بی سیاسی به ریه ری برایم ئەحمه د هه بوو که چاره ی بارزانی نه ده ویست و قۆلی نه مانی لێ هه لمالی بوو.

حامید گه وه ره ی له و پیه دوا له کتیی "ئەحمه د توفیق ..." ده نووسی: کۆمیته ی ساخکه ره وه به ھاوکاری و ده ره تانیک پیکهات که ئیبراهیم ئەحمه د خستبوویه ده ست قادر شه ریف و ھاواریانی. ئەوان به و تییینییه وه که ئیبراهیم ئەحمه د و مه کته بی سیاسی، مه لا مسته فایان له حیزب ده رکروه و مه کته بی سیاسی ده سه لاتی پارتی دیموکرات ده گرێته ده ست، به په له وه خو که وتن...

حامید گه وه ره ی له درێژه دا ده نووسی: به لām دوا ی پیکهاتنی کۆنگره ی شه شه می پارتی دیموکرات و پاکردنی ئیبراهیم ئەحمه د و هه فالانی بۆ ئێران، رووداوه کان دژی قادر شه ریف و ئەندامانی کۆمیته ی ساخکه ره وه هه لگه پرانه وه. له مه ودای نیوان کۆنفرا نسی ماوه ت ۱۹۶۴/۴/۴ و به تاییه تی بلاقردنه وه به یاننامه ی کۆمیته ی ساخکه ره وه له ۱۹۶۴/۶/۱۷ تا پیکهاتنی کۆنگره ی شه شه می پارتی دیموکرات له ۱۹۶۴/۷/۱، کۆمیته ی ساخکه ره وه له نه یی بوون هاته ده ر و ئەم جاره یان به ئاشکرا دژی ئەحمه د توفیق له باشوری کوردستان هه لئه سوپا...

حامید گه وه ره ی ده نووسی که کار و تیکۆشانی ئەو ده ستیه له ناوخۆ بۆ ده رکردنی بارزانی له پارتی دیموکرات و کۆتاییهاتنی ده سه لاتی ئەحمه د توفیقیان بووه به لām خه لکی کوردستان

بارزانی دهوێست، نهک ئیبراهیم ئەحمەد و ئەحمەد توفیقی به سکرێتیری حیزبی دیموکرات قبوول بوو، نهک قادر شەریف.

کار و تیکۆشانی کۆمیتەی ساخکەرەوه

سەرەرای ئەو هەموو گیرۆگرت و ناتەبایانەی نیو دەستەکانی کۆمیتەی ساخکەرەوه، ئەوان بێاریان دا که بگهڕێنەوه بۆ ناوخوا و لات. مه‌لا ره‌سوول پێشنامز له‌ لاپه‌ره‌ی ١٥٩ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا باسی گه‌رانه‌وه‌ی ده‌سته‌ی پێشمه‌رگه‌ی کۆمیتەی ساخکەرەوه بۆ ئیخوا و لات و دژکرده‌وه‌ی خه‌لک ده‌کا و ده‌نووس: دره‌نگانێک به‌ نزیک گوندی هه‌سار و گردبلاغا که‌ پر بوو له‌ بارزانی و خه‌ریکی پێکه‌یتانی کۆنگره‌ بوون به‌ره‌و گوندی هیرو پشده‌ر رویشتن، که‌ کۆمه‌لێک دوستی سه‌رده‌شتیمان له‌وێ چاوه‌روانی ئیمه‌یان ده‌کرد، بێار بوو تیکرا بروین. له‌وێ میوانی حاجی مه‌حمود ئاغا بووین و له‌گه‌ل رێژ و پیاوه‌تیه‌کی زۆری حاجی ئاغا رووبه‌روو بووین و له‌گه‌ل حوسین و خدر مه‌ره‌سه‌نه‌ش یه‌که‌مان گرته‌وه‌ و دوا یه‌نینه‌ی سه‌داغا دوکتور هه‌سه‌نی حیسامی و سه‌لاحی موهته‌دی و مه‌مه‌دی موهته‌دی و مه‌لا عومه‌ری عه‌سری و زۆری دیکه، ئیمه‌ سه‌ر له‌ به‌یانیه‌ک به‌ کۆیستانی باژێر و جه‌ماله‌دیندا سه‌رکه‌وتین، له‌وانه‌ دوو رۆژ به‌ یه‌که‌وه‌ چاک گه‌راین له‌ ناو ره‌شه‌لانه‌وه‌ خه‌لکی زۆرمان بینه‌ی و ده‌ستمان کرد به‌ بلاوکرده‌وه‌ی بلاوکره‌وه‌ که‌ و خۆینده‌وه‌ی بۆ خه‌لک و دوا یه‌نینه‌ی تاقمی مه‌هاباد به‌ به‌ری گه‌ورکاندا په‌رینه‌وه‌ بۆ ناوچه‌ی جانداران و گاگه‌ش باب هوومه‌ر مه‌له‌بندی ناسرو مالمان و جیگا مه‌رداری بنه‌ماله‌ی خوومان، خه‌لکمان کۆ ده‌کرده‌وه‌ و باسی ئەحمەد توفیق و کوردستانی عێراقمان بۆ ده‌کردن به‌لام که‌م که‌س هه‌بوو گۆیمان بۆ شل کا یان بروا به‌ به‌یانیه‌که‌ بکات، ته‌نانه‌ت خزمه‌کان و که‌سوکاری خویشان ده‌یانوت: دیاره‌ ئەحمەد توفیق له‌ ئیوه‌ لیها تووتیه‌ بۆیه‌ بارزانی بروای پێده‌کات، دیاره‌ ئیمه‌ وه‌ک خوومان پێگه‌ و که‌سی دله‌ی ئینی یه‌که‌جار زۆرمان هه‌بوو، به‌ هه‌موو شیوه‌یه‌ک هه‌شاریان ده‌داین و رێژیان لێده‌گرتین و یه‌ک دوو جاریش بیستمان کۆمه‌لێک سه‌ر به‌ ئەحمەد شوینی ئیمه‌یان هه‌لگرتوه‌. بۆ ئه‌مونه‌ مه‌لا مه‌مه‌دی عه‌جه‌م و یه‌ک دوانێکی دیکه‌ که‌ وایان که‌وتبوونه‌ سه‌ر و واش راویان نابوون که‌ هه‌لاتبوون و هه‌ر نه‌مانزانی چیان لیها. له‌ سه‌ر شوینه‌لگرتنی ئەوان له‌ شارسیتن تووشی شه‌ریش بووین له‌گه‌ل ژانده‌رمه‌، پیاویکی شارسیتنیش که‌ ناوی پیروته‌ بوو به‌ گولله‌ی ئیمه‌ بریندار ببوو به‌لام باش بوو هه‌ر به‌ر قوڵی که‌وتبوو چاک بووه‌وه‌ و عه‌جه‌میش هه‌لاتن و به‌ تکای خه‌لک وازمان لیه‌یتان، ئیتر وه‌ک سه‌عید کاوه‌ نه‌بووین سه‌ید ره‌سوول به‌ ده‌ستی به‌تال چه‌که‌مان بکه‌ن. سه‌ید ره‌سوول ره‌حه‌مه‌تی چاکی بۆ گێراومه‌ته‌وه‌ که‌ چوونی چه‌ک کردوون و چوونی تو‌قاندوون به‌لام ئیتر جیگای ئەو باسه‌ نیه‌.

له‌و گه‌شته‌دا هه‌م له‌ مه‌هاباد خه‌لکم دی هه‌م به‌شی زۆری لاجان و مه‌نگورایه‌تی و گه‌ورکایه‌تی، به‌لام له‌ هه‌موو ئەو شوینانه‌ داویان لێده‌کردین ئیوه‌ به‌و چه‌ند که‌سیکه‌وه‌ به‌ بێ پشتیوان هیچتان پێ ناکرێ، هه‌سه‌نیش له‌ سه‌ر راگه‌یه‌ندراوی کۆمیتەی ساغکەرەوه سارد ببوووه‌

و ده‌بوت هه‌مو ئه‌و درۆيانه قادر شه‌ريف له خۆيه‌وه ئه‌و ويليام ئيگل‌تۆن و ميسيو زه‌كيان و ريسك و ش. م. ح. واته: شيخ موعته‌سه‌مي حيسامه‌دينى ريز كردوون و من چيتر ئه‌و درۆو بوخانه به‌رانۆى به‌ئهمده‌ توفيق بلاوناكه‌مه‌وه.

هه‌ر له‌سه‌ر كار و تيكۆشانى كوميته‌ى ساخكه‌ره‌وه حه‌سه‌نى ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ى ١٩٧ دا ده‌نووسى: له‌ شانه‌خسى و گرگاشه‌ خه‌ريكى خۆ ئاماده‌ كردن بووين بۆ نيوخۆى ولات بگه‌رپينه‌وه. به‌ياننامه‌مان له‌ كۆله‌پشتيان هاويشتبوو، ده‌سته‌كانمان ده‌ست نيشان كردبوون، كاك حوسين مه‌ده‌نى و مه‌لا ئاواره‌ بۆ سه‌رده‌شت و ده‌وروبه‌رى ديارى كرابوون، بربار بوو دوايه‌ش ميرزا خدر مه‌ره‌سه‌نه‌ پيوه‌نديان پيوه‌ بكا. پوژيک ئيمه‌ش خۆم و مه‌لا په‌سوڵى پيشنه‌ماز و مامه‌ندى قازى و ره‌شيد سميل و جه‌عفهر كه‌ريمى و كه‌سيكى ديكه‌ ساز بووين كه‌ له‌ پيى قه‌لادزى وه‌ به‌ره‌و كوردستانى ئيران وه‌رپى كه‌وين كاك ميرزا خدريشمان پيوه‌ زياد بوو كه‌ خزمى له‌ قه‌لادزى زۆر بوون.

ئه‌وانه ده‌چنه‌ نوره‌دين و به‌يانى ده‌چنه‌ قه‌لادزى، تفه‌نگه‌كانيان له‌ مالى دوستان داده‌نين و ده‌چنه‌ بازاړى. ئه‌و روژه له‌ قه‌لادزى كۆنگره‌ى پارتى ده‌گيرا و مه‌لا مسته‌فاى بارزانى له‌وى بوو و شار زۆر شلوغ بوو. ئه‌وان له‌ قاوه‌خانه‌يه‌ك تووشى ئه‌مير قازى كه‌ ئه‌ندامى كوميته‌ى ناوه‌ندى حيزب بوو ده‌بن و ده‌ست ده‌كه‌ن به‌ قسان و ده‌ليين كه‌ كوميته‌ى ساخكه‌ره‌وه‌يان پيک هيناو و كاروتيكۆشانى خويان دريژه‌ پي‌ده‌ده‌ن. له‌سه‌ر ئه‌و چاوپيکه‌وتنه‌ حه‌سه‌نى ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ى ١٩٨ ى به‌رگى يه‌كى بيره‌وه‌رييه‌كاني دا ده‌نووسى: كاك ئه‌مير گوتى ئه‌من ئه‌و دووبه‌ره‌كييه‌م پي باش نيه‌ و كاك ئه‌حمه‌ديش ده‌بى به‌ په‌فتاره‌كاني خويدا بچيته‌وه و ئيوه‌ش ده‌بى ده‌ست له‌و كارانه هه‌لگرن و به‌ هه‌موومان به‌يه‌كه‌وه كار بكه‌ين و حيزب ببوژيپينه‌وه. گوتمان ئيمه‌ موافقين، به‌لام كاك ئه‌حمه‌د واز ناھيئي، هه‌ر پوژه بيانوويه‌ك دښتته‌ گوڤى، نايه‌هوى هيج ته‌شكيلاتيک له‌نيو حيزبدا هه‌بى. كاك ئه‌مير گوتى، نا ئه‌وه‌ى قبوول ناکه‌ين، ئه‌گه‌ر ئيوه‌ پيتان باش بى سبه‌ى كاك ئه‌حمه‌د دښم بۆ ئيره‌، هه‌مووتان ئاشت ببنه‌وه، ويگرا كار ده‌كه‌ين. گوتمان زۆرمان پي خوشه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌تۆ ئه‌و کاره‌ت له‌ ده‌ست بى ئيمه‌ش له‌گه‌ل تۆ هاوړاين. دواى ئه‌و قسانه‌ كاك ئه‌مير هه‌ستا روښت بۆ ده‌ره‌وه، ده‌بوايه‌ بگه‌رپته‌وه سه‌نگه‌سه‌ر چونكه‌ بنكه‌ى بنه‌په‌رتى له‌ سه‌نگه‌سه‌ر بوو. كاك ئه‌حمه‌د توفيق و كاك فايق و ئه‌منيش هه‌ر له‌وى ده‌بووين. ماشينيکى شپه‌ى لاندوڤريان هه‌بوو كاك حه‌مه‌ده‌مىنى سىراجى ناوى نابوو "حدك توور". له‌ راستيدا ئيمه‌ به‌و ديداره خوشحال بووين و لامان وابوو كاك ئه‌مير كاريكى له‌ ده‌ست دى، چونكه‌ زۆر به‌ تپراڊيوى قسه‌كاني ده‌کرد. ئه‌و شه‌و ديسان چووينه‌وه مالى ئاشنا و ناسياوان. بۆ سبه‌ى بۆ كاتى ديارىكراو هاينه‌وه چايخانه‌ى سه‌يد وه‌سىمى، ماوه‌يه‌ك چاوه‌روانى كاك ئه‌مير قازى و په‌نگه‌ كاك ئه‌حمه‌د و براده‌رانيش بووين و خه‌به‌ريک نه‌بوو. كه‌ميک به‌ دره‌نگه‌وه كاك ئه‌مير په‌يدا بوو، له‌به‌رى هه‌ستايين و چاك و خوشى، دانىشتين كاك ئه‌مير په‌نگى ره‌ش ببوو، زۆر به‌ گرژى و ناڤه‌هه‌تى ديار بوو، هيج باسيكى له‌ چوونه‌وه‌ى سه‌نگه‌سه‌ر و باس له‌گه‌ل كاك ئه‌حمه‌د و هاتن و نه‌هاتنى نه‌کرد. منيش كه‌ ده‌مراستى

هاوړپښان بووم، هه تا ږاده به ک له ننگه رانیی کاک ئه میر ټیگه یستم، باسی دوښی و قه رار و مه داره کم نه کرد، دواي چایه ک خوار د نه وه کاک ئه میر گوتی که ی دهرؤن؟ که وای گوت زانیم هه ول و کوشه که ی سهری نه گرتوه. گوتم به و زووانه، به دواي ئه و قسانه کاک ئه میر هه ستا مالئاوایی لی کردین و ږوی. برادران ږوویان له من کرد، گوتیان کاک ئه میر بو هیچ باسی مه سه له که ی نه کرد؟ گوتم به دی باسی کرد، گوتیان چؤن؟ کوا؟ گوتم ئه وه نه بوو گوتی که ی دهرؤن؟ یانی هه رچی زووتر ږؤن، ده سته جی له چایخانه دهرکه وتین، چوینه وه مالان هه تا لای ئیواره خو مان خافلاند، ئیواره درهنگ به لا کولاناندا له شاری قه لادزی به ره و گوندی هیږویه وه دهرکه وتین. ده سته ی هه سته ی ره ستگار ننگه رانی ئه وه بوون که ئه حمده د توفیق پیلانیان بو دانی و گيچه لیان پی بفرؤشی. بویه دواي ئه وه ږیاریان دا بگه ږینه وه بو ناوځوی ولات، به یانی خیرا له هیږویه را به ره و کویتانه کانی سنووری گوندی قه له ږه شه و له وئی را به ره و دولی بنه و خه له ف که و ته ږیگا و خو یان گه یانده گوندی کانیه زهره. هه سته ی ره ستگار له لاپه ږه ی ۱۹۹ بیره وه رییه کانی دا دهنووسی: له م ناوه شاره زا بووین، دؤست و برادریشمان زور بوون، جیگا و ږیگیان بو دابین کردین، یه کمان بوو به پاسه وان ئه وانی دیکه لی نووستین هه تا دواي نیوهرؤ چاومان به که س نه که و ت. ئیواره هیږویه خه لکی ئاشنام چا و پیکه و ت و هیږویه قسه و باسما نه له گه ل کردن له راستیدا، خوشمان زور سوور نه بووین ږوپاگه نده ی زووتر بو خه لک بکه ین، ته نیا بو ئه و که سانه نه بی که زور شاره زا و ئه ندای حیزب بوون. ده مانگوت کار و کرده وه کانی کاک ئه حمده د توفیق دووره له ږیازی حیزبی دیموکرات و به قازانجی شوږشی عیراقیش نییه.

ئه وانه دواي به ره و گوندی پاش به رد وه ږیکه و تن و له مال ه خدری بایز ئامانی که خزمیان بوو جیگیر بوون و له گه ل چه ند که س کو بوونه وه. هه سته ی ره ستگار دهنووسی که له گه ل ئه وه شدا ئه وان جیایی و دوو به ره کیان پی ناخوش بوو، به لیښی هه موو جوړه هاوکاریه کیان پی داین.

ئه وان دوايه به ره و گوونده کانی پانه سه ر و دوو سه ر وه ږیکه ون که هه واری باوکی خیزانی هه سته ی ره ستگار بوو و به هه لکه و ت دایکیشی سه یدزاده په ریزاد له وئی بووه. ئه وان یه ک دوو شه و له وئی مانه وه و دوايه چوونه گوندی شارسیتین که له وئی دؤست و ئاشنای زوریان هه بوو. چوونکه ئاغایانی مه نگوړ له گوندی خدرجبان کوږبوونه وه پیښیاریان کرد که له دهره وه ی ئاواي نانیان بخؤن. هه سته ی ره ستگار له لاپه ږه ی ۲۰۱ ی بیره وه رییه کانی دا دهنووسی: ناغان خوار دبوو، خه به ریان پی داین عه جه م گه یشته نیو دی. ئاگاداری ئه و که سانه ی لای خو مانان کرد سه ماوهر و شته کان به رنه وه مالی، هیشتا به ته وای شته کان رانه گویرابوون، ژانده رمه یه ک که سیکی پیښ خوی دابوو به ره و لای ئیمه ده هاتن. ږووناکیه کی کهم هه بوو، زوری نه ماوو بگه نه ئیمه دوو سی یه ک هه ستاین دهنگمان دا کوړه کین کوژران، دوو سی تفه نگمان به سه ر هه لئو قانندن، عه جه مه خوی به ئهرزی دادا، گوتی یا حوسیښ. کابرای پشتی هه لات دیار بوو خه لکی نیو گوندی بوو. ژاندارمه یه کی دیکه له ولای به دهنکی به رز به تورکی هاواری کرد "ږه زا چو بو؟" چه ند فیشه کیښمان به سه ر ئه ودا هه لئو قانند، ئه ویش یا حوسیښی گوت و خوی به زه و دی دادا، که سیکی له گه ل بوو،

ټه‌وېش ون بوو. ژانده‌رمه ته‌قه‌يان نه‌كرد، هه‌ستيان له خوځيان بری. هينديكي پي چوو ټاپورابي له نيو گوند په‌يدا بوو و چرا هه‌ل كران. دوو كه‌س به سواړي به‌ره‌و هه‌نگه‌وې ده‌رؤيشت، زانيمان ده‌يانه‌وې هاوار يو پاسگاي گوندي هه‌نگه‌وې به‌رن، مه‌لا په‌سول و په‌شيد سمي‌ل كه چاو‌دپري ټه‌و ريگايه‌يان ده‌كرد، ته‌قه‌يان لي كړدن. يه‌كيان هاواري لي هه‌ستا به كوردي گوتي "ټه‌نگوام همگه‌ني". سوار گه‌رانه‌وه، له نيو گوند بوو به شين و گابور. داوام له هاوړيكانم كړد، با پروين يه‌ك يه‌ك و دوو دوو كه‌وتينه چي‌اي پشت مالان به‌ره‌و كويستاني گه‌ده. سه‌ير ټه‌وه بوو ټه‌و دوو عه‌جه‌مه‌ي ته‌قه‌يان لي كرا بوو له نيزيک ټيمه خوځيان به ټه‌رزي دادابوو، هه‌ستيان له خوځيان بريوو هيج ته‌قه‌يان لي نه‌كړدين، يه‌ك دوو كاترميري گرت هه‌تا سه‌ركه‌وتين به ديوي كويستاني گه‌ده‌ي‌دا. ټه‌و كويستانه چه‌ند گونديكي لي بوون كه له هه‌مووي شاه‌زا بووين و دوست و ناشانمان هه‌بوون، پرومان له گوندي كانيه مه‌لايان كړد.

حه‌سه‌ني ره‌ستگار دهنووسې كه خه‌لكيكي زوريان له شارستين گرتبوو به‌لام هه‌ر ۱۵ كه‌سيان هيشتبووه و ټه‌واني ديكه‌يان ټازاد كړد بوو. دوايه ده‌سته‌ي حه‌سه‌ن ره‌ستگارده‌چنه گوندي قوروچاوې كه ټاغاكه‌ي مام په‌سوو مامي په‌شيد سمي‌ل (ټاره‌حماني شيلم جاران) بوو و بوشه‌وي دوايه‌ش ده‌چنه گوندي شيلم جاران مالي په‌شيد سمي‌ل. ټه‌وان لاي نيوه شه‌و يو نووسن ده‌چنه بيشه‌لاني چر و پري دايه شيخي كه له گونده‌كه‌ي زور دوور نه‌بوو. حه‌سه‌ني ره‌ستگار له لاپه‌ري ۲۰۲ ي بيره‌وه‌رييه‌كاني دا دهنووسې: يو لاي ټيواره به دواي ماموستاي گوندي كه پياويكي زورزان و كوردپه‌روه‌ر بوو، له‌گه‌ل چه‌ند پياو ماقولي گونده‌كه ټه‌وانيش ټه‌ندامي حيزب بوون ناردمان هه‌موويان هاتن. زوريان قسه و باس كړد، ديار بوو يو ټه‌وان يه‌ك شت زور گرينگ بوو، ټه‌وېش مه‌لا مسته‌فا بارزاني بوو و به لايانه‌وه كفر بوو كه كه‌سيك باسي مه‌لا مسته‌فاي كړدبا، به‌لام كي‌شه‌ي ټيمه كاك ټه‌حمه‌د توفيق بوو نه وه‌كوو مه‌لا مسته‌فا. به‌پراستي زور به زه‌حمه‌ت قسه‌كاني ټيمه له‌سه‌ر كاك ټه‌حمه‌ديش قبول ده‌كرا. سه‌ره‌ټه‌نجام به پاسپارده‌ي مه‌لا محه‌مه‌د و كويخا مارف، كويخاي گوندي شيلم جاران، بريار درا چاومان به مه‌لا مسته‌فاي بايز خالندي خه‌لكي په‌سوې كه كه‌سيكي به‌ناوبانگي ټه‌و ده‌قه‌ره و ټه‌نداميكي به‌رپرسی حيزب بوو بكه‌وي.

شه‌و ټه‌وان به‌ره‌و گوندي په‌سوې وه‌ريكه‌وتن و حه‌سه‌ني ره‌ستگار له لاپه‌ري ۲۰۳ دا دهنووسې: چوونه‌كه‌مان بيجه‌كه له ديتني مه‌لا مسته‌فا بايز خالندي زورتر چاويكه‌وتني مه‌لا قادري ټازده، پوورزاي شه‌يد كاك سه‌يد په‌سووي بابي گه‌وره بوو كه مه‌لا قادر به‌هوي زانايي و نيشتمانپه‌روه‌ري ناو و ناوبانگي له ناوچه و ده‌روه‌ي ناوچه ده‌ركردبوو. سبه‌ي دواي نان و چاي خواردن كه هه‌موومان له هو‌ديه‌كي به‌لاوه بووين قاوه‌ټين بوو، مه‌لا مسته‌فا ماوه‌يه‌ك رو‌يشته ده‌روه‌و و گه‌رايه‌وه، گوتي عه‌جه‌م به گوندي وه‌ربوون و مالان ده‌گه‌رين. ټيمه‌ش چاويكمان له يه‌كتر كړد و به ماناي ټه‌وه چي بكه‌ين باشه؟ دواي ده‌ميك ټيک پامان مه‌لا مسته‌فا كه هه‌ر به پيوه پراوه‌ستابوو گوتي نيگه‌ران مه‌بن تفه‌نگه‌كان دابنين ده‌يانشارمه‌وه، لياستان يو دټيم جلکه‌كان بگورن، ده‌ټيم ميوانن. په‌سول و په‌شيد نه‌يانهيشت من ولام بده‌مه‌وه، گوتيان هه‌تا نه‌كوژرين چه‌ك دانانين،

دین با بېن. مهلا مستهفا پړویي گوتی بزانه هره چوڼیک بې ههول ددهم بو ئهم ناوه نهیهن. مهلا مستهفا که ئیمه ی بهو لیپراوییه چاو پیکهوت پوښته دهرهوه، دیار بوو ئیمهش هه موو تیک چوو بووین، مامه ندی قازی وه دهنګ هات گوتی: کورپنه بهرخی نیر بو سهر برینه، پوژیکه و ئهمرو ههر مردن بې با پیاوانه مړین. ههتا دهکوژرین شهر دهکین. قسه که ئه وهنده له دلوه هات کاریگری له سهر هه موومان کرد. کهوش ده پې کران. چاو له تفهنگان کرا، ههوشه و ههسار چاو لی کرا بو ئه وهی بزانه پیکای دهر باز بوون به کویدا ده بې، هیچ پیکایه که نه بوو ته نیا ئه وه نه بې که له بهر دهر گای ژووره کهی خو مان که سیک به سهرشانه وه سهرخه یین بو سهر بان که زور نرم نه بوو، ئه و که سه بهرگری بکا ههتا ئه وانی دیکهش ههر بهم شیوه بگه نه سهر بان و له وپوه بهرگری بکری ههتا شهو دادی. ته کبیره که زورتر وهک خه یال ده چوو، به لام ئه وکات بیر که ههر ئه وهنده ی بر ده کرد. له هاتنه وهی مهلا مستهفاش خه بهر نه بوو ئیمهش ده قیقه ژمیریمان ده کرد عه جه م وه سهر گهر پین شهر ده ست پې بکا. کات و ساته کان زور سخت تیده په رین ترسی مردن و کوژران هاتپوه بناگوښان. له نیوه پو تپه ری بوو مهلا مستهفا په یدا بووه، گوتی هیچ نه بوو عه جه م به مالاندا ده گه ران هیلکه یان ده کړی. ئاهیکمان هاتنه وه بهر، بهر بهر بهر سه ماوهر هاتوو و به دوا یدا نان هات. ههر چهند زه حمه تیان زور کتیا بوو، پلاو مریشک لیندرا بوو، به لام ئیشتیای خواردنی ئیمه زور له که می دابوو. به په له بووین بو هاتنی شهو، نان و چای خورا، له لای مهلا مستهفا و برا و خزمانی خو مان نه ده هیئا سهر ئه و حاله ته که ترساوین، هه ولمان ددها خو مان ئاسایی پېشان بده یین. سه عات به سه عات که پوژ له کورتی ددها وره ی ئیمهش ده چووهر سهری. ئیواره درهنگ گوتمان له گوندی ده چینه دهری، مهلا مستهفا گوتی چوون شتی وا ده بې، نابې هه موو خه لک ده تانبینن راپورتم لی بدن به دبه خت ده بم، ئه وه مهلا قادر ولای نارد، بو شه وی ده گاتی ده بې بیینن. گوتمان باشه به لام نان و چای له دهره وهی گوندی ده خوین و ههر له دهره وهش له گه ل نان و چای خواردن له گه ل مهلا قادر و خو ت قسه کا مان ده که یین و له سهر ئه مه پیک هاتین. به ته وای نه ببوو به بانگی شیوان به رینوینی که سیک له گوندی په سو دهر که وتین. خه لکانیکی که م چاویان پیمان کهوت، به لام ئیمه له و مه ترسیه گه وره یه رزگارمان ببوو، باکی ئه وه مان نه بوو خه لک ده مان بینن ههتا گه یشینه شوینی دیاریکراو، تاریک داهاتوو. بهر بهر بهر ش که وله نان و سه ماوهر رو که ره سه و شتومه کی نان خواردن ده هات. له م جه نکه یه شدا مهلا قادر و مهلا مستهفا و دوو- سې که سی دیکهش په یدا بوون، که وتینه باس و قسه و سیاست. مهلا قادر که سیکی زیرهک و زانا و شاهه زا ده هاته بهر چاو. له زور شوین که په خنه ی ده گرت په خنه که ی به جی بوو، له زور جیگاش که باسی شیوه ی حیزبایه تی ده هاته گوړی و ده وایه حیزب سیستمی هه بې له سهر هیندیک بنه ما دامه زرابی، قسه کانی ئیمه ی قبول بوو. له سهر مه سه له ی بارزانی و پشتیوانی له شوړشی گهرمین هیچ نا کوکیمان نه بوو، ئه وه یان ته نیا کو بوونه وه بوو که هه ردوو لمان به ته وای لیک تی ده گه یشتن. پاش باسیکی دوور و دریز نان و چای خواردن ئه وان بو گوندی په سو و ئیمهش بو گوندی شلم جارن گه رانه وه. شهو چووینه وه مالی په شید سمیل، بو سبه ی ئیواره درهنگ بهر وه

گوندى قوروچاوتى كەوتىنە پىڭا. ديسان بۇ مالى وسو ئىشكەلى، باپىرى ماموستا عەبدوللاى ئەحمەدى كادرى حىزبى دېموكراتى كوردستان كە ئىستا دانىشتووى ولاتى نۆروپژە، ئەو شەو لە مالى وسو ئىشكەل گوزەراندمان. مام وسو زۆر قسە خۆش بوو، كەس لەلاى وەرەز نەدەبوو. لە ژيانى خۇيدا ساردى و گەرمىى زۆر دىبوو. داستانى ژيانى پر بوو لە ماجەرا و پرووداوى سەير و سەمەرە، قەولى دا ھاوکارىمان بكا.

ئەوان بەيانى چوونە كوستانى قوروچاوتى و لە ھەوارى حاجى تاغى لە لاى كاك ھەمزەى كورى لاىان دا و دوايە بەرەو كانى زەرد، ھەرىكەوتن. ھەسەنى رەستگار لە لاپەرەى ۲۰۵ ى بىرەو ھەرىيە كانى دا لەبارەى ئەو گوندە دەنووسى: گوندىكى لاپەپەكى سەخت لە دۆلىكى بەرتەسكدا پىشتەر شوينى دانىشتنى سەيد خدرى كانى زەردى ناسراو بە بابى گەرە و باپىرى سەيد رەسوولى رەحمەتى بوو. سى چوار مالىك بوون، دوو شەو لەوئى مايەو ھە. سەرەو ھى مالان لە نەديوى كانىكە ساردى لى بوو، پۆژىك لەسەر ئەو كانىە دەستمان كرد بە لىباس شوشتن و خۆ شوشتن، كۆبوونەو ھەيەكىشمان پىك ھىنا و پىارمان دا بەرەو گەرمىن بگەپىنەو ھە و واز لەم شىو ھىزبايەتییە بھىنن. مەلا مستەفا پىشتىوانى لە كاك ئەحمەد توفىق دەكا و شەرى مەلا مستەفاش بە ئىمە ناكرى، خەلكەكەشمان لەگەل نىيە. پىار درا كاك مەلا رەسوو، جەغفەر كەرىمى و ەلى ئازا لەگەل خۆى بەرى بۇ لاى ئامىد و ئافان بۇ ئەو ھى بىنپىرى دايكى و بەسىى خىزانى و تاقە كچەكەى گەلاوئىز بىن بۇ چاوپىكەوتنى و ئەگەر ھەلسورا بيانبا بۇ گەرمىن. ئىمەش وردە وردە بەرەو گەرمىن شۆر بىنەو ھە. ئىوارە كاك رەسوو و كۆرەكان كە پىار بوو لەگەل بچن بەرەو شوينى مەبەست كەوتنە پىڭا، ئىمەش رەشىد مامەند و خۆم بە درەنگەو بەرەو دۆلى شىخان پىڭامان داگرت، وامان دانابو بۇ شەو بگەپنە ئەو ناو ھە. دۆلى شىخان چەند گوندىكى بچووكى لى بوون، لە سىلەى كوستانى گەدەو شۆر بووینەو بۇ دۆلى شىخان. نىازى مالى مارف ئاگامان كەدبوو لە شىخان كە لە ژانەو ھە گۇيا بە خزمایەتى دەگاتەو ھە ئىمە.

ھەسەنى رەستگار لە لاپەرەى ۲۰۶ ى بىرەو ھەرىيە كانى دا دەنووسى: ھەر لەوئى بىستان كە كاك سەعید كوستانى و رەفىقەكانى بە دەھۆ لەلاى ماسوئى و دایماو و كەرىزە چەك كراون. زۆرمان پى ناخۆش بوو. دواتر بە وردى كە پرووداوەكەيان بۇ گىپاينەو ھەتینە سەر ئەو پىروايە، كە داستانى ەجەم ھاتنى گوندى پەسوئش ھەر پىلانپىكى لەم چەشە بوو بۇ ئىمە، بەلام ئىمە چەكەكانمان دانەنا. شەوئىكىش لە گوندى داغە لەلاى ھەستا ئەحمەد بووین، كورى پاك و دلسۆز و ماندوو نەناس و نەترس پەوانى شاد.

بەرەو گوندەكانى ئامىد و ئافان كەوتىنە پىڭا، لاى بەيانى لەلاى بەندەنى بۆگەنىو لەسەر خەرمان كەسىك نوستبوو ھەلمان ئەستاند، يەكراست بە خەوالووى پرووى لە من كرد گوتى: "كاك رەھىم بەخىر بىى" مەبەستى رەھىم ئاولە بوو كە لەو كاتدا ھەچيا كەوتبوو. جار جار دژى ژاندارمان تەق و توقىكى دەكرد و ھىندىك جارپش راو ھەوتىكى بە بەرەو دەكرد. زۆرم ھەول دا بىسەلمىن من كاك رەھىم نىم، بى سوود بوو. لى گەپاين، ئاوری كەدەو كەترىە رەشى نايە سەر ئاگر و ئا

کۆلی چای دیم کرد. کهوتینه قسه زۆر به زهحمەت پیمان سهلماند که ئیمه پيشمه‌رگه‌ين و پيگر نين. دواي نان و ماست و چای خواردنه‌وه پيگه‌که‌مان چيا و چۆل و چۆلگه‌ بوو کهوتينه پيگا. هه‌تا ئيواره‌ دره‌نگ له‌ به‌نده‌نی بۆگه‌نيوه له‌ لاپاڵيک خۆمان هه‌شاردا بۆ دواي بانگي شيوان خۆمان گه‌يانده‌ ئافان، مائي مه‌لا مينه‌. هه‌والی کاک په‌سۆلی پيشنه‌مازمان پرسى گوتی ناردوويه‌ منداڵه‌کانی بين بۆ ئامپدی و په‌فیه‌کانی چوون بۆ مه‌هاباد سه‌ردانی مائي بابيان بکه‌ن. ده‌يگوت ئه‌وان له‌سه‌ر من گیر نه‌بن، به‌ نيازه‌ منداڵه‌کانيشی له‌گه‌ڵ خۆی به‌ری بۆ گه‌رمين. ئيمه‌ ئه‌و شه‌و له‌ ئافان ماينه‌وه، بۆ سه‌بی شه‌و وامان به‌ باش زانی هه‌تا کاری کاک په‌سوو کۆتايی دی و به‌لایه‌ کدا ده‌که‌وتی له‌و گوندانه‌ی ده‌ورو به‌ر له‌ هاتوچۆ داين. ماوه‌یه‌ک له‌ گاهه‌ش و کيسه‌لآن و مه‌حمودئاوا و کاوڵان و کووران خولاینه‌وه هه‌تا خه‌به‌رمان وه‌رگرت په‌سوو به‌ دايبک و ژن و منداڵه‌وه ئاودیوی گه‌رمين بۆته‌وه. هه‌روه‌ها هه‌والمان پيگه‌يشت که به‌ دواي تیکه‌هه‌لچوونی له‌شکری مه‌لا مسته‌فا له‌گه‌ڵ پيشمه‌رگه‌کانی مه‌که‌ته‌بی سیاسیی کۆن، مه‌که‌ته‌بی سیاسي و کۆمه‌ليک کادر و پيشمه‌رگه‌ په‌ريونه‌وه دیوی ئيران بوون. ئيمه‌ پيشتر برپاری خۆمان داوو که بجينه‌وه لای بارزانی و ئه‌گه‌ر بگونجی له‌گه‌ڵ کاک ئه‌حمه‌د توفیقیش ئاشت بينه‌وه.

له‌و ماوه‌دا که ئه‌ندامانی کوميته‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌ نيوخۆی ولات داوون ريه‌ری حيزب به‌ نامه‌ شانه‌کانی حيزبی له‌ نيوخۆی ولات ئاگادار کرد بوو که هاوکاری ئه‌ندامانی کوميته‌ی ساخکه‌ره‌وه نه‌که‌ن و هه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۰۷ ی بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووسن: ورده‌ ورده‌ گه‌راينه‌وه بۆ لای پيرانشار. دواي چه‌ند رۆژيک له‌ چۆمی که‌لۆی په‌رينه‌وه به‌ری مي‌رگان، له‌و ناوه‌ دۆست و براده‌رمان هه‌بوون. رۆژيک له‌و که‌سانه‌ی کاری حيزبان ده‌کرد نامه‌یه‌کیان بۆ هينام که بۆ کوميته‌ی به‌ری مي‌رگان نووسرابوو. نامه‌که‌ به‌ ده‌ست خه‌ت و ئيمزای کاک په‌ئوفی مه‌لا هه‌سن بوو، ناوه‌رۆکه‌کی به‌م شيويه‌ بوو: "ئه‌وه هه‌سه‌نی ره‌ستگاری خائين به‌ حيزب و شۆرش له‌گه‌ڵ چه‌ند چه‌کداری هه‌لخه‌له‌تاوی دیکه‌ رووی له‌ ناوچه‌که‌تان کردوه، پيويسته‌ هه‌چ هاوکاریه‌کیان نه‌که‌ن و ولای هه‌چ داوخوازيه‌کیان مه‌ده‌نه‌وه و ئه‌گه‌ر بۆتان کرا چه‌کیان بکه‌ن و ده‌ستگيريان بکه‌ن و ته‌سليمی حيزب و شۆرشیان بده‌نه‌وه". پييان گوتين له‌و شيوه‌ نامانه‌ بۆ شوینی دیکه‌ش به‌پری کراون، سوپاسمان کردن، دريژه‌مان به‌ پيگای خۆمان دا به‌ره‌و سنووری حاجی ئۆمه‌ران. له‌لای باديناوی له‌ چپای قه‌ندیل هه‌ل بووين، کويستانی ئه‌م دیو و ئه‌و دیوی چۆلگه‌یه‌ پيويست ناکا به‌ شه‌و پرۆی. بۆ ئيواره‌ دره‌نگ گه‌يشينه‌وه سه‌ر بستووی هه‌واری حاجی برايم به‌رامبه‌ر حاجی ئۆمه‌ران. دانیشتين ده‌ستمان کرد به‌ راو ته‌گييران.

هاوکات له‌گه‌ڵ ئه‌و رووداوانه، حيزبی دي‌موکراتی کوردستان له‌ هاوینی ۱۳۴۳ له‌ به‌يانیه‌یه‌ک دا، زۆربه‌ی کيشه‌ و گيروگرفته‌کانی ۱۹ سالی رابردو و سکرتیری ئه‌حمه‌د توفیق، هينانی هه‌والده‌ر و له‌ سي‌داره‌دانی ۴۹ که‌س له‌ سه‌رانی کۆمار و ده‌سه‌به‌ندی و کيشه‌ی ره‌حمانی قاسملوو و خيانه‌ت ئيسماعیلی قاسملوو، هاشمی حوسين زاده (قادر شه‌ريف)، سه‌لاح موهته‌دی "مسته‌فا" و مه‌لا ئه‌بوه‌کری فه‌لسه‌فی و کوميته‌ی ساخکه‌ره‌وه و ئيبراھيم ئه‌حمه‌د و پاړه‌ وه‌رگرتن له‌ بيگانە و

هېرش پو سهر سولیمانی موغینی، خستبووه بهر باس و له ژیر ناوی "لادان و سهر شیواوی..." به توندی ولامی کومیتتهی ساخکه ره وهی داوه و دهنووسئ:

لادان و سهر شیواوی چهند خو په رستی ناجوامیر به ناوی کومیتتهی ساخکه ره وه
ئه مسال له ۲۵ی خهرمانانی ۱۳۴۳ (۲۵ی گه لوئژ دروسته) میلله تی کورد به تایهت
تیکوشه رانی ریگای ژیا نه وهی نه ته وایه تی کورد و ئه ندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستان جه ژنیکی
مه زنیان تیپه راند و له زور جیگادا له و روژه جه ژنیان گیرا. له و روژه دا حیزبی دیموکراتی کوردستان
پی نایه بیسته مین سالی ته مهنی پر شانازی خوی. له ته وایو ئه و ماوه یه دا هه موو کوششی خوی
له ریگهی خه بات و فیداکاری له پیناوی ئازادی میلله تی کورد و رزگاری نیشتمانی خو شه ویست
کوردستان به خهرج داوه.

حیزبی دیموکراتی کوردستان به شانازییه وه له ماوهی ۱۹ سالی رابردوو به رده وام و بی هیچ
پشوودانیک له ریگای یه کریزی و یه کیتی خه لکی کوردستان و له پیناوه جینگ و به رگری له
به رامهر دوژمنان تیکوشانی زوری هه بووه و له پیناوه ئه و کوسپانهی که له به رده م ریچکه ی
نه ته وه یی کورد بووندا تیکوشاوه. له هه موو دهرهت و ئیمکاناتیک بو یه کخستنی ریزه کانی
تیکوشانی گه لی کورد سوودی وه رگرتووه و به باشتین شیوه ئاستی زانیاری سیاسی گشتی بردوته
سهری و یاده وه رییه کانی تیکوشانی گه لی له دلی میلله تا به پاریزراوی و زیندووی هیشته وه.
له ئه نجامی کاره پر فیداکارییه کانی حیزب که په یوه ندی نه پچراوی له گه ل کومه لانی خه لکدا په یدا
کردوو به تایهت له م چهند سالی دواپی که هه ول و کوششی خوی له گه ل راپهرین و شورشی
میلله تی کورد دا هاو جووت کردوو و پیوهی په یوه ست بووه به ته وایو شانازییه وه له نیو دلی
جه ماوه ردا شوینی خوی کردوته وه. ئه م جاره به شی زوری کادره کانی سیاسه تی دهره وه و
پرپاگهنده له نیو به ریوه به رانی روژنامه کانی جیهان و بلاوکردنه وهی به یاننامه و ئاگادارییه کانی
به باشتین شیوه ئه نجامداوه. ئازایه تی و چاونه ترسی که سایه تی به توانامان کاک عیسمهت شهریف
وانلی، سکرتری کومیتتهی به رگری له مافه کانی گه لی کورد و سکرتری حیزبی دیموکراتی
کوردستان له به یروت له سالی ۱۳۴۱- ۱۹۶۲ شایه نی ئافهرینه.

له ئاکامی خو نه ویستی و فیداکاری نوینه ری لیها تووی ئیمه کاک ئه حمه د توفیق "ع-۱" بوو که
بو یه که مین جار ریگا بو هه والنیران و روژنامه وانانی جیهان کرایه وه و له ئه نجامی ئه و
خو نه ویستییهی "ئه حمه د توفیق" ه که حیزبی دیموکراتی کوردستان گه یشتوته ئه و شوین و پایه یه.
کوشش و ته قه لای ئه ندامان و تیکوشه رانی حیزبی دیموکراتی کوردستان له ماوهی ئه م ۱۹ ساله دا
له گه ل شالو و په لاماری به رده وامی دوژمن رو به روو بووه و ده یان جار به مه بهستی دهسته
به رکردنی چهند که سی ئازای سهر به حیزمان شالوویان هیناوه به لام ئایا به کومه لگرتن و ئازار و
شکه نجه خه لکانی ئیمه کو تاییان هاتوو.

له سالی ۱۹۴۷-۱۳۲۶ چل و نو که سیان له ئه ندامانی دهسته بژی حیزبه که مان له سیداره دا.
به لام دوژمن به م چه شنه دهستی له جهنگ له گه ل میلله تی ئیمه نه کیشاوه ته وه. ئه م جاره یان

دهستیداووته حیزب سازی و دهسته بهندی و هەر رۆژهی به ناو نیشانیکی جیاواز گورز له یه کریزی حیزبه که مان دهوه شیئ. له سه ر کتلی گۆرستانی دوژمن ئه وه به شهی که له جهنگدا له گه ل حیزبی دیموکراتی کوردستان تیکشکاوه به م شیوه یه ناو ده بریت.

حیزبی پان ئیرانیست، حیزبی سادات، سعادت ملی، کومیتهی تنورش، دهسته بهندی رهحمانی قاسملوو و خیانهت و خۆفروشی ئیسماعیلی قاسملوو، دهسته بهندی ئه وه شوینکه و ته شکست خواردوو، واته هاشمی حوسین زاده "قادر حسن" ئه وه مروقه ناکام و تازه کار که هیشتا ده می بۆنی شیر ی لئ دیت واته سه لاهه دینی ئیلخانی زاده ی موهته دی "مسته فا" م.ب.س" مه لا ئه بوبه کره شه له ی فه لسه فی، کتلی مه زاری تازه دارپژراو به ناوی "کۆمیتهی ساخکه ره وه" که دوا سه رکه شی و خیانه ته کانی قادر شه ریفه. نووسراوه ی سه ر کتلی مه زاری ئه وه سه گوهری دوا یی و ره نگرپژێ ئه وه کاره مامۆستا ئیبراهیم ئه حمه دی راوناوه که خودی خۆی په روهرده ی دهستی "سه نتۆ" و ساواکه.

ئهمه به شیکه له وه نووسراوه ی به یاننامه که ی ربه رایه تی پارتی دیموکراتی کوردستان و فه رمانده ی له شکری شوړشی کوردستان و کۆنگره ی شه شه می پارتی دیموکراتی کوردستان له به رواری ۱۹۶۴/۷/۷ پێیان راده گه یه نین به ته وای بۆ کۆنگره ی شه شه می پارتی دیموکراتی کوردستان روون بووه "م.س"ی ده رکر و زۆربه ی ئه ندامانی کۆمیتهی ناوه ندی که په یوه ندیان به بیگانه وه هه بووه و هه یه هه مو مانگیک بری په نجا هه زار دینار "ده میلیون ریال" له بیگانه بۆ دوژمنایه تی گه لی کورد وه رته گرن. ئهمه به شیکه له به یاننامه که ی کۆنگره ی شه شه می پارتی دیموکراتی کوردستان و رابردووی تیکۆشانی گه لی کورده.

به لی بیگانه له پێناوی به ملوو ئه ولا بردن و په رتکردنی ریزه کانی حیزبه که مان ئه وه پاره و پاداشته ی داوه ته ئیبراهیم ئه حمه د و ناوبراویش ئه وه پارانه ی له لایه ن خۆیه وه به ناوی هاوکاری داوه ته سه لاهه دین و مه لا ئه بوبه کره شه له و قادر شه ریف و چه ند که سی دیکه له هه لئه لئاوان و لاده ران. له دوا یین قۆناغدا ئه وه پارانه دراونه ته ئه ندامانی داوین پاکی کۆمیتهی ساخکه ره وه به لām ئه وان نه یانتوانی که به و پاره یه له نپو شاره کاندایه ژیا نی پر زه وق و خۆشگوزهرانی رابوین به لکو پاره که یان داوه ته کهوشی توند و تۆل و سووکه له تا به و هۆیه وه له به رده م تووره یی و غه زه بی میلیه ت و له شکری شوړشگری کوردستان هه لپین و گیانی خویان نه جات ده دن. ئایا ئه وانه به یه کجاریی رۆیشتن، مه گه ر له کوردستاندا سوړاخ خوازان لایه نیک هه یه په نایان بدات. ئه وانه له لایه ن جه ماوه ره وه چه ک کراون، سه ر شوړ و سه رگه ردان و وێل و شه رمه زارن. به هه ر لایه کدا بچن سه رته نجام رۆژیک دیت گرفتاری میلیه ت و ئه ندامه تیکۆشه ره کانی ئه م گه له ده بن. کۆمیتهی ساخکه ره وه له سه فه ری خۆی به ره و مه زاری مه رگ، به رگیکی ره شی له ژیا نی خۆی جیه یشت به تایبه ت مامۆستای "دانا" و "دوربین" و "لپوه شاهه" واته قادر شه ریف و شه ش که س له هاوکارانی هاوشپوه ی خۆی که چه ندی له وانه هه لئه له تابوون و پاشر له ریچکه ی نووسینی نه فره تنامه له م کۆمیته یه و رووره شی قاده ره کویر و سه عیده کویر و مه لا شه له به ره و دادگای دادپه روهری

رێهه رایه تی تیکۆشانی میلیله ته که مان واته حیزبی دیموکراتی کوردستان گه رانه وه و ئه وهش به شیک له نووسینی یه کیک له ئەندامانی کۆمیتە ی ساخکەر وه به که له خواره وه ده یخه ی نه بهرچاوی هاو نیشتمانانی خوشه ویست، به تایبەت ئەندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ئه وه بهم شیوه یه ی نووسیوه:

"... له منتان پرسیار فەرموووه تا بیر و باوهری خۆم دەر باره ی ئه وه لایه نه له کۆمیتە ی ساخکەر وه تان پێ رابگه یه نم، وا له خواره وه وه لای نووسیوه که تان ده درێته وه.

۱- به لێ من ئەندام بووم له کۆمیتە ی ساخکەر وه دا...! به لām ئه وه کۆمیتە یه به ده ست نه خوشی حیاوازی بیر و باوه ره وه گرفتاره چونکه راستگویی و پاکی که متر تیدا ده بینرێت هه ر بۆیه پاش ماوه یه ک هه لۆه شایه وه "انا لله وانا اليه راجعون".

۲- سه باره ت به و به یان نامه یه ی که له لایه ن کۆمیتە ی ساخکەر وه نووسراوه پێویسته بلێم که نیوه رۆکه که ی دوور له راستی و دروستی ده زانم هه ر بۆیه خۆم له بلۆکردنه وه ی پاراست و به شیکم سووتاند چونکه ئه وه هه والانه ی تیدا هاتبوو که سیک نووسیوی "مه به ستی قادر شریفه" که ئه وه مان وه ک که سیک راستگۆ و پاک نه هاته بهرچاو. به ئیوه و هه موو هاوریانی حیزبی راده گه یه نین که پێویسته ئه وه به یان نامه یه وه ک مه سه له یه کی کینه و مه به ستی نووسه ره که ی چاو لێکه ن "مه به ستی قادر شریفه" نه ک وه ک به یان نامه یه کی حیزبی به تایبەت ئه وه ی دەر باره ی کاک ئەحمەد تۆفیق نووسراوه. ئیمزای نووسەر..."

له به ده به ختی نووسه ر به یان نامه ی هه مان نووسراوی ئەم براده ره په شیمانه ئیستا له بهر ده ست حیزب دایه. حیزب له بنه ره ته وه به پێویستی نازانی ت تا دەر باره ی بهرگی ره شی ئه وه رووره شانه واته قادر شریف و مه لا ئه بوبه کره شه له شتیک بلێت چونکه بی ئابرووی و درۆ و ریاکاریی ئه وانه له رووخساریان به ته وای ئاشکرایه و به کورتی کاتیک ده بی ت دەر که ویت که ته وای قسه کانیا ن دژ و پێچه وانه ن و به و چه شنه خۆیا ن وه لām درۆکانی خۆیا ن داوه ته وه. شالۆیک که بۆ سه ر ریزه کانی حیزبی دیموکرتی کوردستان له لایه ن ئەم ده ست ره شانه وه ده بینرێت په لاماری ناجوانمیرانه یه بۆ سه ر سکریتیری حیزبی دیموکراتی کوردستان، هاوری چاونه ترس و بیباک کاک ئەحمەد تۆفیق "عبدالله اسحاق".

میلله تی کورد نه ک ته نیا له کوردستانی رۆژه لآت به لکو له به شه کانی دیکه ی کوردستانیش شانازی بهم مروفه ئازا و تیکۆشه ره وه ده کات که به ئەندازه ی ته وای ته مه نی حیزب فیداکاریی و لیها تووی و خۆنه ویستی و پاکیی و راستگویی نیشاندوه وه هه میشه له ریزی پێشه وه ی خه باتدا له گه ل تیکرای مروفه دلیر و تیکۆشه ره کانی حیزمان هه نگاوی ناوه، ئه وهش مایه ی شانازی حیزمانه. ناوی ئەم هاوری دلیره له ریزی رابه رانی تیکۆشه ری حیزبه که مان دایه که به شیک له وانه تا ئیستا له زیندانان و گهنجیکی زیڕینیا ن له میژووی تیکۆشانی حیزب و میلله تی کورد پیکه ئناوه. کاک عیسمه ت شریف وانلی که مایه ی شانازی میلله تی کورده له نامه یه کیدا که به ناوی رابه ری تیکۆشانی هه موو کورد نووسیویه: "... بۆ جیه جیکردنی فەرمانه که نی ئه وه جه نابه کاک

ئەحمەد تۆفیق ھاتە بېروت و ئیمە دوای ئەو ھەر دوو کمان گەشتینە بېروت لە بەرواری ۱۴ی
 حوزەیران "پوشپەر"ی ۱۹۶۲ گەتوگۆ و کاری گزنگمان ئەنجامدا. لە راستیدا کاک ئەحمەد تۆفیق
 لە ھاوکارکردنی لێپرسراوانی پارتی سوریه و ئازادیی میللەتی کورد لە سوریا و لوبنان چالاکی
 کاریگەر و بەرچاوی ھەبوو. کاک ئەحمەد تۆفیق لە سوریا چەند کاری ئازایانەیی کردن لەوانە
 بانگەوازیکی ئەو بەریزە بۆ ریکخراوی نێودەوڵەتی و ھەروەھا چاپکردنی بڵاوکراوە جووبە جووبەکان
 وەکو "دیسان بارزانی" و چاپکردنی سەر لە نوێی دوا ژمارەیی رۆژنامەیی "خەبات" و بڵاوکردنەویان
 لە نێو ھەوالنامەکان و ھەروەھا پەيوەندی گرتنی ژیرانە و بە سوودی شۆرش لەگەڵ
 رۆژنامەنێگارانێ جیھانی. بۆ بانگەوازیکی ئەو بەریزە بۆ ریکخراوی نێودەوڵەتی کە بە زمانی
 عەرەبی چاپی کرد بوو لە راستیدا زۆر پاراو سەرنجراکێش بوو کە ھەلبەتە خودی کاک ئەحمەد
 تۆفیق لە نێو بەریزەبەرانێ رۆژنامەکاندا بڵاوی کردنەو و یەک کۆپیشی لەوانە بۆ ئیمە ناردۆتە
 ئەوروپا، ئیمەش پیکەو لەوێ لەگەڵ کاک فریاد رەواندووی وەرمانگیراوەتە سەر زمانی فەرەنسی
 و ئەلمانی و بڵاومان کردەو. پێویستە عەرزتان کەم کە ئەم بانگەوازی کاریگەرییەکی زۆر چاکی
 ھەبوو و شوێنێکی ریککۆپێکی لە بۆ چوونی جیھانی لە دەرەو ھەبوو. کاریگەرە موسبەتەکانی ئەم
 بانگەوازی تانە و شوێنە بوو کە ژمارەییکی زۆر لە ئیستگەکانی رادیویی جیھان بڵاویان کردەو و
 لە زۆربەیی شوێنە جیاوازیکانی دنیا لێ ئاگادار بوون.

کاک ئەحمەد بەردەوام وەک سەربازیکی نەترس و بێباک لەم رێگایەدا چاوی لە گەنجی و
 خوشگوزەرانێ خۆی پۆشیو و بێ هیچ کەمترین لادان بە کارەکانی ھەستاو. ناوبراو یەک لە
 ئەندامە ھەرە چالاک و ئازاکانە کە ھەمیشە شانەشانی ھاوڕێ ئەحمەد تۆفیق کە لە راستیدا لەو
 پێناوەدا رەنجیان کێشاو و ئەرکی نەتەواوەتی خۆی لە چوارچێوەی حیزبی دیموکراتی کوردستان
 لەگەڵ نابراو بە جێھێناو کە تیکرا مایە شاناوی میللەتی کورد. ھەر بڕایەکی کورد بە چاویکی
 دلسۆزانە و نەتەوینیانە بڕوانیشتە ژانی رابردووی ھەلسوورینەرە چالاک و گیانبازە
 شەرەفمەندانەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بۆی دەرەکەوێت کە ئەم ئەفراوە شەرەفمەندانە
 کەسانێکن کە لە دامینی حیزبی دیموکراتی کوردستان دا پەروەردە بوون و لە ھەموو کات و
 شوێنێکدا بەپەری شاناوی و سەرلەندییەو بەرەو پیری مەرگ و لە نێو چوونی خۆیان بوونەتەو
 تاکو ھەستی نەتەوینی و ئازادیخوازی لە نێو میللەتی کورد دا بە زیندوویی بەیڵنەو.

قادرە کوێر و مەلا شەلە لە دامینی گلاوی بەرگی رەشی خۆیان ھێرشیان کردۆتە سەر ھەقائلی
 ئازا و خەباتگێرمان کاک فایەق ئەمین "سولەیمانی موعینی" کە لە سەرتاسەری ژانی خۆیدا بە
 دلسۆزی و تەواو پاک و راستگوییەو لە حیزبی دیموکراتی کوردستاندا گیانبازی کردووە.
 ھاوڕێانی حیزبی زۆر باش ناوبراو دەناسن و ئەو ئەندامێکی چالاک حیزمانە. لەبەر ئەو میللەتی
 کوردی خوشەویست بە تاییەت ئەندامانی یەگرتووی حیزبی دیموکراتی کوردستان، بڕواننە ئەم
 ئاگادارییە خواریو:

١) ئەندامانی کۆمیتە ی ساخکەرەووە بریتین لە: ١- قادر شەریف "هاشم اقل طلاب" ٢- مەلا ئەبوبەکر فەلسەفی گەرماوی "مەلا شەلە" ٣- سەعیدی مەلا کەریم "سەعیدە کوێر" ٤- سەید حوسێنی مەدەنی ٥- عەبدوڵلا سەدیق ٦- مەلا ئەحمەدی شەلماشی "مەلا" کە بە ئیوەیان دەناسین.

٢) لە بەرواری یەکی خاکەلیوێ ١٣٤٣ و بە پێی پێداگری کۆمیتە ی ناوەندی حیزب و بە رەزامەندی رابەری خەباتی تیکرای کورد و بە بەیاننامە ی رەسمی قادر شەریف و سەعیدە کوێر لە حیزب دەرکران و هەموو لایەک لەو بارە یەووە ئاگادار کراونەتەووە.

٣) مەلا ئەبوبەکر شەلە لەبەرەوێ کە ئەندامی حیزبی ئێمە نییە تەنیا پێدانی ناوێشانی خائین و خۆفڕۆش و شوێنکەوتە ی بەسە.

٤) لە پلنیۆمی کۆمیتە ی ناوەندی بە بەشداری ژمارە یەکی زۆر لە ئەندامان و هەلسوورێنەرانی حیزب بریاردارا کە سەید حوسێنی مەدەنی و عەبدوڵا سەدیق بە تۆمەتی دەستەبەندی و شوێنکەوتە یی و بوونە ئامرازێ دەستی چەند کەسی ناشایستە لە ریزی کەسانی باش وەلابێرن.

٥) لەم رێگایەووە مەلا ئەحمەدی شەلماشی ئاگادار دەکەینەووە کە لە بەرواری دەرچوونی ئەم بەیاننامە یەووە تا سێ مانگی دیکە ئەگەر لە کردەوێ خۆی پەشیمان بێتەووە و پەنا بۆ بارەگای حیزبی دیموکراتی کوردستان بێنێت سزای ئەو تەنیا دەرکردن دەبێت لە حیزب و بەم شیوێ بە هەموانی رادەگە یەنین ئەوانە ی خوازیاری گەرانهوون حیزب سزایەکی کەمتریان بۆ لەبەر چاو دەگریت.

٦) باقی دیکە ی ئەندامانی کۆمیتە ی بەناو ساخکەرەووە کە گەرانهووە هێندێک نامەیان نووسیوە ئەگەر دەتوانن لە گەشتن بە ئامانجی نەتەوایەتی کورد لەگەڵ ئەندامانی یەکگرتووی حیزب هەنگاو هەڵین و بەو رێگایەدا وەفادار دەمین دەتوانن دوبارە بگەرێنەووە بارەگای بەخشندە ی حیزب.

لەم رێگایە دا ئاگادارتان دەکەینەووە کە قادر شەریف "هاشم اقل طلاب" و سەعیدی مەلا کەریم کە هەردووکیان لەوانەن لە خوا ییەووە کوێر و نابینان هەرەووە ها ئەو مەروڤە فیلبازە واتە مەلا ئەبوبەکر شەلە ی هەلاتوو مقداریکی زۆریان پارە و چەکی حیزب دزیووە هەر بۆیە ناوبراوان بە تەواوی هاو نیشتمانان بە تاییەت ئەندامانی حیزب دەناسین و خوازیارین ئەو سێ کەسە خەتابارەیان لە هەر کوێ دەستکەوت بێ وەستان دەستگیریان کەن و تەسلیم بە دەرگای دادپەرەوێ حیزبی دیموکراتی کوردستانیان بکەنەووە.

پەندێکی ناسراوە "ئەگەر کەسێک مرد چەندە خراپ و پیسیش بێت نابێت نەفرەتی لێبکریت چونکە بۆ مردووان رەحمەت چاکترە". لێرەووە ئەگەرچی کۆمیتە ی ساخکەرەووە مردووە بەلام لە ئەنجامی پێداگری ژمارە یەک لە ئەندامانی کۆمیتە ی ناوەندی کە لە بەرواری ١٣٤٣/٥/٢٤ - ١٩٦٤/٨/١٥ پێکەات تا بەم هۆیەووە دواکار و هەوالی ژمارە یەک لادەر لە حیزمان کە لە واقعیەت دوور کەوتوونەووە بە جەماوەر بناسین و بزەن کە شوێنکەوتە یی لە حیزبی مەدا کە "ساواک" لە

رێگهی ئیبراهیم ئەحمەدی هەڵاتوو هیناویەتە بوون، خەڵکی لێ ئاگادار بکەینەو. بەلکو ژیاڵی
نەنگین و نەفرەت ئەنگیزی ئەم شوێنکەوتانە و تێکرای ئەو دەستانە پێشتر خراونەتە ژێر گۆ
بتوانیت وانەبەکی باش بداتە ناحەزان و دوژمنان کە لە تاریکیدا تیگی ژەنگاویی و داپۆشراوی
خۆیان لە پێناو دژایەتی لەگەڵ حیزبەکەماندا تیژ دەکەنەو.

لێگەرێ هەمیشە لە ئازار دا مین کەسانیک لە راستی بێ ئاگا مین. هەر شەکاوە بیت ئالای
خەبات و تێکۆشانی ریزی یە کەرتوویی حیزبی دیموکراتی کوردستان. شەرەف و شانازی و دڵسۆزی
بۆ ئەندامانی وەفادار و دڵسۆزی حیزبی دیموکراتی کوردستان. مردن و روو رەشی بۆ دوژمنانی
میللەتی کورد و ناحەزانی یەکریزی حیزبی دیموکراتی کوردستان.

سەرکەوتوو بیت خەباتی شۆرشگێڕانە کورد. بژی کورد و کوردستان

حیزبی دیموکراتی کوردستان

کونگره‌ی ۲ ی حیزبی دیموکرات

دوای کۆنفراڤنسی ۱ که له سالێ ۱۳۳۴ له نیوخۆیی ولات دا به‌سترا، زۆر ئالوگۆری بنه‌په‌رتی له هه‌موو بواره‌کانی سیاسی و ته‌شکیلاتی دا به‌سه‌ر حیزب دا هات. قه‌واره‌ی به‌پۆه‌به‌ری حیزب به‌ته‌واوی له‌گرێژنه‌ چوو بوو. له‌ریبه‌رانی کۆنفراڤنسی یه‌ک ته‌نیا ئه‌حمه‌د تۆفیق به‌کرده‌وه له مه‌یدان دا بوو. عه‌زیز یوسفی و غه‌نی بلووریان و دوکتور عه‌لی مه‌وله‌وی له‌تێران گیران و له‌زیندان دا بوون. دوکتور قاسملوو له‌ئوروپا بوو و هه‌یچ په‌یوه‌ندییه‌کی له‌گه‌ڵ ئه‌حمه‌د تۆفیق نه‌ما‌بوو. ئه‌و له‌سالێ ۱۹۵۸ به‌دوای کو‌ده‌تای قاسم هاته‌وه به‌غدا به‌لام به‌دنه‌دانی ئه‌حمه‌د تۆفیق به‌تاوانی سیخو‌ری به‌ئهم‌ری مه‌لا مسته‌فا له‌عێراق ده‌رکرا.

له‌وکاته‌دا ئه‌حمه‌د تۆفیق له‌به‌غدا مه‌قه‌ری دانابوو و به‌پێی به‌یاننامه‌ی کۆمیته‌ی ساخکه‌ره‌وه هه‌ر له‌پیش شۆرشی ئه‌یلوول دا، که‌وتبووه ناو کیشه‌کانی تا‌قم و گروپ و که‌سایه‌تییه‌کانی عێراق. هه‌روه‌ها ئه‌ندامانی حیزبیش به‌را‌ده‌یه‌کیان ره‌خه‌نه‌لی هه‌بوو که له‌ریکه‌وتی ۱۱ ی بانه‌مه‌ری ۱۳۴۰- ۱۹۶۱/۴/۲۹ وازی له‌به‌رپرسایه‌تی حیزب هه‌نا و ده‌ستی له‌کار کیشه‌وه. به‌لام دوایه به‌ده‌ست پێکردنی شۆرشی ئه‌یلوول بووه به‌مه‌یدانداری سه‌ره‌کی حیزبی دیموکرات.

له‌وسه‌رده‌مه‌دا وه‌زعی حیزب له‌نیوخۆی ولاتی دا هه‌لۆز بوو و ری‌ک‌ه‌ستنیکی ئه‌وتۆ له‌گۆڕی دانه‌بوو. ته‌نیا کاری گرینگی ئه‌ندامانی حیزب کو‌کردنه‌وه‌ی یارمه‌تی بۆ شۆرشی کوردستانی عێراق بوو. هه‌ر که‌سه و تا‌قمی‌کی لێک هه‌لا‌بوون و یه‌گرتویی ریک‌خراوه‌یی له‌گۆڕی دانه‌بوو.

له‌وه‌زعیکی ئه‌وتۆ دا، بۆ حیزبی دیموکرات پێویستی هه‌لبژاردنی به‌پۆه‌به‌رایه‌تیکی نوێ و دیاریکردنی به‌رنامه‌یه‌کی روونی سیاسی، ئه‌رکێکی سه‌ره‌کی بوو. ئه‌و پێویستییه‌ پێشتر هه‌ستی پێکرا‌بوو به‌پێی به‌یاننامه‌ی کۆمیته‌ی ساخکه‌ره‌وه ده‌بوو له‌سالێ ۱۳۳۸ کۆنگره‌ گیرا با و تێیدا ئاوا هاتوو: له‌مه‌ر کۆنگره وه‌ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی له‌سه‌ر داخو‌ازی و پێش‌ن‌یازی زۆربه‌ی ئه‌ندامانی پیشکه‌وتووی کۆری خه‌بات له‌نه‌ورۆزی ۱۳۳۸ دا به‌ئیتفاقی کۆمیته‌ی ئه‌یاله‌تی بریاری قه‌تعیان دا بۆ به‌ستنی کۆنگره له‌پووشپه‌ری ۱۳۳۸ نوێنه‌رانی کۆمیته‌کانی حیزب بۆ هاوبه‌شی له‌کۆنگره هه‌لبژێردان و جێگای تاییه‌تی دیاریکرا.

له‌لایه‌کی دیکه‌ش زۆر له‌ئه‌ندامانی سه‌روی حیزب نا‌کوکیان له‌گه‌ڵ ئه‌حمه‌د تۆفیق هه‌بوو. بۆیه‌ که‌سانێک به‌لای با‌لی مه‌کته‌بی سیاسی دا که‌وتن و ده‌سته‌یه‌ک به‌ناوی کۆمه‌له‌ی رزگاری کوردستان، له‌حیزب جو‌ی بوونه‌وه. ده‌سته‌ی دیکه‌ش جو‌ی بوونه‌وه تا به‌رواله‌ت حیزب بێنه‌وه سه‌ر رێبازی ئوسوولی خۆی و ناوه‌ندیکیان به‌ناوی کۆمیته‌ی ساخکه‌ره‌وه دامه‌زراند.

له‌به‌هاری سالێ ۱۳۴۳ هه‌تاوی چه‌ند که‌س له‌ئه‌ندامانی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی و کاده‌رانی سه‌رووی حیزب وه‌ک ئه‌حمه‌د تۆفیق و سوله‌یمانی مو‌عینی، نه‌حوی پاشایی، مه‌لا قادر لاچینی، مه‌لا سماییلی فه‌قیه‌سی، سه‌ید تاهیری ئیمامی، عه‌بدو‌ل‌لای مو‌عینی، عه‌بدو‌ل‌لای مه‌لا عوسمانی، مراده‌سو‌لی له‌یلانی، ره‌ئووف مه‌لا حه‌سه‌ن، مه‌لا سه‌ید ره‌شیدی حوسینی و مه‌لا که‌ریمی

سارده کۆسانی و ... له سەنگەسەر کۆبوونەوه و بە نههینی بریاریان دا که لهو سآلهدا، کۆنگره ی ۲ بگیری.

دوای ئەو کۆبوونەوهیه له ئاخری مانگی رەزبەری ئەو سآلهدا، بۆ لێگیرانەوهی نوێنەرانی کۆنگره، سولهیمانی موغینی و نهحۆ پاشایی و مهلاسمایی فەقییه سی و ... له چەند دەستە ی جیاواز دا بەرهو ناوچه کانی سەردهشت و مههاباد و شنۆ، لاجان، سندووس و شاروێران و سەلماس و ماکۆ... گهراوهوه.

کۆمیتە ی تەداروکاتی کۆنگره، کات و پۆژی گرتنی کۆنگره ی ۲ ی بۆ مانگی سەرماوه ی ۱۳۴۳ ههتاوی، دیاری کرد. کاک ئەحمەد، چادر و پارە ی خەرجی کۆنگره ی له مهلا مستهفا وه رگرت و دوای ۱۹ سآل بەسەر تێپەر بوونی کۆنگره ی یهکه می حیزبی دیموکرات له پۆژی ۱۳۴۳/۸/۲۸ (۱۹/۱۱/۱۹۶۴) له ئاوا یی "سونی"، دووهه مین کۆنگره ی حیزب بهسترا. له بهیاننامه یهکی دوور و درێژ دا، گشت ههلسوکهوت و بیروباوهری پهسەندکراوه کانی کۆنگره ی ۲ بلآو کراوه.

ئەمیر قازی له لاپەرە ی ۱۲۴ کتیی "له بیرەوه ریه سیاسیه کانم" باس دەکا که کاک فایق له رێگای گهراوه وه له سولیمان بۆ سەنگەسەر، دوای ئەو ی که پیسگوتوو ه که تۆش به ئەندامی کۆمیتە ی ناوهندی ههلبژێردراوی، ئاوا باسی کۆنگره ی بۆ کردوه: کاک "سەدیق ئەنجیری" بهر له پیکهاتنی کۆنگره، گهیشته تته لامان، کاری بهرنامه ی نوێ ی حیزب و بهیاننامه و بریاره کانی کۆنگره و هیند ورده نووسراوه ی دیکه ی به ئەستۆیه و ...

له مانگی سەرماوه ی ۱۳۴۳ له نیوان ئاوا یه کانی سوونی و شینی سەر به قهلا دزی، کۆنگره ی ۲ ی حیزبی دیموکرات له کوردستانی باشوور دەستی به کار کرد. له ئاخ مانگی پاییزی ۱۳۴۳دا، له دەرەوه ی ئاوا یی سوونی له داوینی چیا ی مامهنده، بۆ بهرپوه بردنی کۆنگره ی ۲ چادر هه لدران و له پۆژی بیست و یهکی مانگی سەرماوه، نوێنەرانی کۆنگره لهو ئاماده بوون. سەید پهسوولی بابی گهوره و مام حەبیب قه ره گو یزی (وه رزیر) بههوی به فرو کرپوه، نه یانتوانی رێگای نیوان کونه مشکی و دۆله توئی و دهشتی وه زنی بېرن و له کاتی خو ی دا به شار بن.

له پۆژی ۲۱ ی سەرماوه ی ۱۳۴۳ کاری کۆنگره دهستی پیکرد. پاش شهو و رۆژیک، به هوی سەرما و سه خله تی، لهو ئییمکانی ئیدامه ی کاری کۆنگره نه بوو، بۆیه ئەندامانی کۆنگره گو یزتیانه و بۆ مزگه وتی ئاوا یی "سونی" و کۆنگره له ماوه ی پینچ رۆژ دا، کۆتایی پیهات.

باسه کانی کۆنگره زۆرتر له سەر راپۆرتی ئەحمەد توفیق وه ک سکرتری ج. د. ک بۆ کۆنگره ته رخا ن کرا. له میژووی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا. کۆنگره ی ۲، بۆ هه لو یستترین و بۆ رهنه ترین کۆنگره ی حیزب بوو. ئەندامی به شار خهوی لیکه وتوو ه، بۆ دهنگ دان هه لیده ستین. ده لی کاک ئەحمەد چی ده لی ئەمنیش ده گه ل ئەوم. ره ئی من هه ر ئی ئەوه.

نوێنەرانی کۆنگره زۆرتر له کهسانی نه خو ینده واری بیتوانا پیکهاتبوو و زۆر لاواز و کهمتوانا بوون و کهسانی بهرچاو، هه ر ئەحمەد توفیق و سولهیمانی موغینی و سەدیق ئەنجیری بوون.

ئەندامانى حېزب كۆنەبۈۋەتە تا بۇخۇيان بە ھەلپۇاردن نوپنەر بۇ كۈنگەرە ديارى بىكەن. بەلكى نوپنەرانى بەشدار لە كۈنگەرە لە نېۋخۇي ۋلات و لە باشوورى كوردستان دا، بەھۇي ئەحمەد تۇفيق كە رۆلى سەرەكى لە حېزب دا ھەبوو و رەنگە بە راوېژ لەگەل سولەيمانى موعىنى، ديارى كرابن. بە گشتى ھەلپۇاردن نەكراو و زۆربەي ئەو كادر و پېشمەرگانەي كە لە گەل ئەحمەد تۇفيق بوون بۇ بەشدارى لە كۈنگەرە ديارى كران و ھەول درا تا كەسانىك بچنە كۈنگەرە كە زورتر لايەنگرى ئەو يان لە بوچونى ئەو پشتيوانيان دەكرد. بۆيە زۆر كەس، لە بەشداربوون لە كۈنگەرە، بى بەش كران. كاتىك كۈنگەرەي دوو دەستى بە كار كرد، ئەندامانى كومىتەي ساخكەرەو و ئەوانەي كە كېشەيان لەگەل ئەحمەد تۇفيق ھەبوو بۇ كۈنگەرە بانگ نەكران و ئەوان ئەوكارەيان سەبارەت بە خۇيان بە غەدر زانى. بۆيە كەسانى ۋەك ھەمەدەمىن سىراجى، سەمەيل شەرىفزادە، ھەسەن رەستگار و مەلا رەسول پېشنماز ... بە چەكەو ھەبوو روويان لە شوپىنى گرتنى كۈنگەرە كرد. بەلام بە فەرمانى ئەحمەد تۇفيق، پېشمەرگە لە بەرانبەريان دامەزران.

مەلا ھەولاي ھەسەنزادە دەلى كە قادر شەرىف و مەلارەسول پېشنماز و ھەسەن رەستگار و ھوسەن مەدەنى كە دژى ئەحمەد تۇفيق بوون بۇخۇيان چوون و گوتيان ئىمە خائىن نىين و ۋەرن لە كۈنگەرە موخاكەمان بىكەن، بەلام بە دەستورى ئەحمەد تۇفيق لەبەريان دامەزران و پىيان دەلپن ھەركەس بىتە پېش دەيكۇژين.

ھامىد گەۋھەرى لە لاپەرەي ۲۷۲ دا بە نەقل لە مەلا رەسول پېشنماز لەسەر بەشدارى موخالىفان لە كۈنگەرەي ۲ دا دەنووسى: كاتىك بىستمان حېزب كۈنگەرەي دەگرى و ئىمەيان بانگەشتى كۈنگەرە نەكردو، ئىمە: ھەسەن رەستگار، ھەمەدەمىن سىراجى، ئىسماعىل شەرىف زادە، سالارى ھەيدەرى، خدر ھەمەدى "مەرەسەنە"، عوسمان عەزىزىيان، قادر قازى، رەھمانى شىلم جارار "رەشىد سەمىل"، فەقى رەسول زىنو، خەلىل شەۋباش، ھوسەن ئاغاي سىسىرى "وسەن ئاغا"، سەيد فەتاحى نىزامى، عەبدوللا خەياتى سەردەشتى "نەۋرۆز" و مەلا رەسول پېشنماز بەرەو شوپىنى كۈنگەرە چووين. لە سونى، نامەيەكمان بۇ كۈنگەرە نوسى كە رىگامان پىبدات ئىمەش بەشدارى كۈنگەرە بىكەن كە رىيان پى نەداين و چى نەمابو كە شەرمان لى پەيدا بىت و...

ھەر بە پىي ئەو سەرچاۋەيە سالار ھەيدەرى لەو بارەيەو دەلى: سالى ۱۹۶۴ لە قەلادزى بووين. بىستمان حېزبى دىموكرات كۈنگەرەي دووھم پىكدىنپىت، پىۋەندىمان بە سەلمان موعىنپەو ھەسەن رەستگار، رەسول پېشنماز و خەلىل شەۋباش ھاتنە لامان و گوتيان بەلى راستە و كۈنگەرە دەگرن و پىۋىستە بچىن و ئىمەش لەو كۈنگەرەيەدا بىن و ئىمە قەۋلمان كرد. كۈنگەرە رۆزى ۱۹/۱۱/۱۹ لە نىك گەلۋەرەز لە سونى بوو، عوسمان عەزىزىيان، خەلىل شەۋباش، مەلا ھەسەن رەستگار، مەلا رەسول پېشنماز، ھەمەدەمىن سىراجى، سەمەيل شەرىف زادە و ژمارەيەكى تر چووين بۇ كۈنگەرە.

نوپنەر لە پىرانشار، سەردەشت، مەھاباد و تەرگەۋەر و مەرگەۋەرە ھاتبوون. ھەسەن قازى، سەدىق ئەنجىرى و سەيد رەسول بابى گەۋرە لە رۆژھەلاتى كوردستانەو ھاتبوون. مەنە شەم،

مهلا محهمه دی عهجه م و سهید حاجی له گه‌ل چه‌ند پیشمه‌رگه‌ی تر هاتن و گوتیان بگه‌رینه‌وه و گوتمان ژماره‌یه‌کمان دین و له کۆنگره‌دا قسه‌یان له گه‌ل ده‌کین. مهلا سهید ره‌شید له گه‌ل دوو س‌ی که‌س هات و گوتی: "ئه‌ندامانی کۆنگره له لایه‌ن ئه‌ندامانی حیزبه‌وه هه‌لبژێردراون و ئیوه هه‌لبه‌بژێردراون. ئیمه ده‌توانین به‌و مه‌رحه که کۆنگره قبو‌لی بکات ۲-۳ که‌ستان وه‌رگرین". ئیمه ۲۰ که‌س بووین و ده‌مانگوت هه‌موومان دین. مهلا ره‌سو‌ل پیشنماز له چه‌خماخی تفه‌نگه‌که‌یدا و ده‌بویست شه‌ر ساز بکات، مهلا حه‌سه‌ن و من و دوو که‌سی تریان ئیزندا بچین بۆ کۆنگره که قبو‌لمان نه‌کرد و گه‌راینه‌وه.

هه‌ر به‌ پ‌ی پ‌ی ئه‌و سه‌رچاوه‌یه حه‌سه‌ن ره‌ستگار ده‌ل‌ی: ئیمه چووین بۆ بنکه‌ی سون‌ی که به‌شداریی کۆنگره بکه‌ین، نه‌یانهیشت، رثوف مهلا حه‌سه‌ن و نه‌خۆ پاشایی هاتن و قسه‌یان له گه‌ل کردین گوتیان راپۆرتی ئه‌و قسانه ده‌ده‌ین به کۆنگره و ولامتان ده‌ده‌ینه‌وه. ئه‌وان چوون، به‌لام نه‌گه‌رانوه و ئیمه‌ش گه‌راینه‌وه بۆ قه‌لادزی و دوا‌ی ماوه‌یه‌ک له گه‌ل شه‌مه‌سه‌دین مو‌فتی که نو‌ینه‌ری بارزانی بوو له تاران، چووم به‌ خزمه‌تی بارزانی گه‌یشتم و من به‌ نو‌ینه‌رایه‌تی هه‌موومان قسه‌م له گه‌ل کرد تی‌گه‌یشت که ئیمه دژی شو‌رش نین.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ی ۲۲۰ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له‌سه‌ر کۆنگره‌ی ۲ ده‌نووس‌ی: خه‌به‌ریان پ‌یدا‌ین که کۆنگره ده‌ستی پ‌ی کردوه، دیسان له گه‌ل کاک حه‌مه‌ده‌مین سیراجی و سالار حه‌یده‌ری و سمایل شه‌ریفزاده و کۆمه‌ل‌یک‌ی دیکه کۆبو‌وینه‌وه، رای جو‌ر به‌جو‌ر هه‌بوو، سه‌ره‌نجام به‌م ئاکامه گه‌یشتین بچین داوا بکه‌ین کۆنگره له ن‌یوان ئیمه و کاک ئه‌حمه‌د توفیق داوه‌ری بکا. ئه‌گه‌ر ئیمه تاوانبار بووین سزای حیزبیمان بۆ داب‌نین، ئه‌گه‌ر کاک ئه‌حمه‌د به‌ خه‌تابار ده‌رچوو، پ‌یش‌ی ل‌ی بگیری و بارته‌قای هه‌له‌ی خو‌ی کۆنگره سزای بۆ داب‌نی.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار له در‌یژه‌دا له لاپه‌ره‌ی ۲۲۰ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووس‌ی: پ‌وژ‌ی دوا‌یی کۆ بو‌وینه‌وه و به‌ره‌و گوندی سون‌ی پ‌ی که‌وتین. شو‌ینی کۆنگره‌که شه‌رزا بووین، له‌نیو ئاوه‌دان‌ی نه‌بوو له خ‌ری دووب‌ی، پ‌یش ئه‌وه‌ی بگه‌یه سون‌ی ده‌بوو له چ‌یا سه‌رکه‌وی نیو سه‌عاتیک پ‌یگا بوو و خ‌یوه‌ته‌کان له پ‌یگای سون‌ی قه‌لادزی‌وه نه‌دیو بوون، ن‌یزیکه‌ی ۳ کاتژم‌یری گرت هه‌تا گه‌یشتینه خ‌ری دووب‌ی، وه هه‌ورازی هه‌لگه‌پ‌راین و‌اب‌زانم به هه‌موومان دوو تفه‌نگمان پ‌ی بوو مه‌لا په‌سو‌ول و میرزا خ‌در به ته‌واوی له‌یاد‌م نه‌ماوه به‌لام و‌اب‌زانم له ۱۵ که‌س زۆرت‌ر بووین. پ‌یش ئه‌وه‌ی بگه‌ینه رووبه‌رووی خ‌یوه‌ته‌کان پ‌یشیان ل‌ی گرتین، حه‌سه‌نی برازای ئه‌حمه‌د توفیق له چه‌خماخی دا گوتی له‌سه‌ر شه‌ره‌فی ... ب‌ینه پ‌یش ته‌قه‌تان ل‌ی ده‌که‌م. له‌لای ئیمه‌شه‌وه مه‌لا په‌سو‌ول له چه‌خماخی تفه‌نگی دا ده‌ستی به هه‌ره‌شه و گو‌ره‌شان کرد و گوتی ته‌قه له ک‌ی ده‌که‌ی؟ من و کاک حه‌مه‌ده‌مینیش هه‌ر هاوارمان له هه‌ردوو لا ده‌کرد که له‌سه‌ره‌خۆ بن ته‌قه‌ی مه‌که‌ن. من و کاک حه‌مه‌ده‌مین که ب‌ی چه‌ک بووین و له پ‌یشه‌وه بووین داوامان له چه‌کدارانی لای کاک ئه‌حمه‌د کرد که که‌سیکی به‌رپ‌رس ئاگادار بکه‌ن قسه‌ی له گه‌ل بکه‌ین. یه‌ک گوتی پاوه‌ستن. ه‌ینده‌ی پ‌ی نه‌چوو یه‌ک هات ناوه‌که‌یم له‌یاد نه‌ماوه گوتی کاکه ئه‌تۆ و کاک حه‌مه‌ده‌مین وه‌رن. داوامان له براده‌رانی

خۆمان کرد هەر لهوێ بن پراوهستن بزانی چۆن ده‌بێ. له‌گه‌ڵ کاک حه‌مه‌ده‌مینی پ‌ه‌حه‌مه‌تی چووین له‌ به‌ره‌ ده‌رگای خێوه‌تێک کاک سه‌دیق ئه‌نجیری و کاک فایق مو‌عینی پ‌راوه‌ستابوون، س‌لاومان ل‌ی کردن، گو‌تیان ئه‌وه‌ چیه‌ بۆ هاتوون؟ گو‌تمان کۆنگره‌ی حیزبه‌، بۆیه‌ هاتووین داد‌گاییمان بکه‌ن ئه‌گه‌ر خه‌تابار بووین س‌زaman بده‌ن ئه‌گه‌ر نا ئیمه‌ش به‌شداری کۆنگره‌ی بین و قسه‌ی خۆمان بکه‌ین. کاک سه‌دیق گو‌تی قسه‌که‌تان پ‌استه‌، به‌لام ده‌بێ پ‌راوه‌ستن له‌ کۆنگره‌ قسه‌ی له‌سه‌ر بکه‌ین مه‌سه‌له‌که‌ قووله‌، ئیوه‌ پ‌رۆنه‌وه‌ بکه‌ی س‌ونێ هه‌تا ئیمه‌ له‌ کۆنگره‌ به‌ ئاکامێک ده‌گه‌ین. قسه‌که‌مان پ‌ی دروست بوو، هاتینه‌وه‌ لای براده‌ران، گو‌تمان با پ‌رۆینه‌وه‌ س‌ونێ هه‌تا ئاگادارمان ده‌که‌نه‌وه‌. به‌ره‌و بکه‌ی س‌ونێ داگه‌پ‌اینه‌وه‌ خواره‌وه‌، بکه‌ش چوار که‌سی ل‌ی بوو داوامان کرد چامان بۆ ساز بکه‌ن، که‌تریه‌ پ‌ه‌ش خرایه‌ سه‌ر ئاگر و چای خورایه‌وه‌. کاک نه‌حو پ‌اشا و کاک پ‌ه‌ئووف مه‌لا حه‌سه‌ن په‌یدا بوون دیار بوو کۆنگره‌ ئه‌و دوو که‌سه‌ی دیاری کردبوو قسه‌مان له‌گه‌ڵ بکه‌ن و ئاکامه‌که‌ی بۆ کۆنگره‌ به‌رنه‌وه‌. ئیمه‌مانان که‌ کاک ئه‌حه‌مدمان ده‌ناسی، ده‌مانزانی زه‌حه‌مه‌ته‌ کاک ئه‌حه‌مد مل بدا بۆ به‌شداری ئیمه‌ له‌ کۆنگره‌دا. زۆرمان قسه‌ له‌گه‌ڵ ئه‌و دوو براده‌ره‌ کرد و به‌پ‌رواله‌ت قسه‌کانی ئیمه‌یان پ‌ی دروست بوو که‌ ده‌مانگو‌ت کۆنگره‌ به‌رزترین ئۆرگانی حیزبه‌، با گو‌ی له‌ قسه‌کانی ئیمه‌ش و کاک ئه‌حه‌مد بگرێ هەر ب‌پ‌یارێک کۆنگره‌ پیدا ئیمه‌ قبوولمانه‌. گو‌تیان ده‌پ‌رۆین دوایی ولامی کۆنگره‌ چی بوو ئاگادارتان ده‌که‌یه‌نه‌وه‌. گو‌تمان زۆر باشه‌ کاک نه‌حو (ب‌پ‌یر شکاک) و کاک پ‌ه‌ئووف مه‌لا حه‌سه‌ن پ‌ۆشته‌وه‌ بۆ کۆنگره‌ ئیمه‌ش له‌ بکه‌ی س‌ونێ دانیشترین، پ‌ۆژ ته‌واو بوو، خه‌به‌ر نه‌هات تاریک داها‌توو، نه‌خ‌یر شه‌و و پ‌ۆژی ر‌ابرد هیچ باس نه‌بوو. گو‌تمان ک‌یشه‌ی کاک ئه‌حه‌مد به‌ شه‌ویک ته‌واو نابێ با پ‌رۆینه‌وه‌...

له‌و کۆنگره‌یه‌دا ر‌اده‌ی ۱۵ که‌س بۆ ئه‌ندامی کومیته‌ی ناوه‌ندی هه‌لب‌ژێردان که‌ بریتی بوون له‌:
 ۱ - عه‌بدو‌ل‌ل‌ای ئیسحاقی (ئه‌حه‌مد تۆفیق) ۲ - س‌ولیمان مو‌عینی (فایق) ۳ - سه‌دیق ئه‌نجیری ۴ - غه‌نی بلوریان ۵ - ئه‌میری قازی ۶ - مه‌لاره‌حیم وردی (میرزا ئه‌حه‌مد) ۷ - مه‌لا سه‌ید ره‌شید حوس‌ینی ۸ - نه‌حو پ‌اشایی (ب‌پ‌یر شکاک) ۹ - عه‌زیزی یوسفی ۱۰ - عه‌بدو‌ل‌رحمان شه‌په‌فکه‌ندی (هه‌زار) ۱۱ - دوکتور عه‌لی مه‌وله‌وی ۱۲ - سه‌ید کامیل ئیمامی ۱۳ - سه‌نار مامه‌دی ۱۴ - حه‌بیب وه‌رزێر ۱۵ - دوکتور ره‌حیمی سه‌یفی قازی .

ج‌یی ئاماژه‌یه‌ که‌ مه‌لا محمه‌د خ‌زری، س‌ارم خانی س‌ادق وه‌زیری به‌ ئه‌ندامی کومیته‌ی ناوه‌ندی ده‌زانێ. جه‌لیلی گادانیش له‌ ره‌حیمی جه‌واغه‌ردی قازی (کو‌ری سالاری میرزا فه‌تاحی قازی) و س‌ارمخانی س‌ادق وه‌زیری، بۆ کومیته‌ی ناوه‌ندی به‌شکه‌.

له‌گه‌ڵ هه‌لب‌ژاردنی ئه‌ندامانی کومیته‌ی ناوه‌ندی و دیاری کردنی ده‌فته‌ری سیاس‌ی، کومیته‌یه‌کی‌ش وه‌ک کومیته‌ی چاوه‌د‌یری به‌رز هه‌لب‌ژاردرا که‌ بریتی بوون له‌: ۱ - عه‌بدو‌ل‌ل‌ای مو‌عینی ۲ - ر‌ئوف مه‌لا حه‌سه‌ن (ر‌ئوفی خه‌یات) ۳ - مه‌لاقادر ل‌اچینی ۴ - سه‌یدتا‌ه‌یر ئیمامی (کو‌ری سه‌ید کامیل شاعیری گه‌وره‌) ۵ سه‌ید ره‌سو‌ل ده‌هقان (سه‌ید ره‌سو‌ل بابی گه‌وره‌) ۶ - عه‌بدو‌ل‌ل‌ای مه‌وله‌وی

۷ - مهلا نه جمه دینی که وکه بی ۸ - سهید حاجی که لوی ۹ - مهلا که ریم عه زیزی سارده کوستان ۱۰ - رهشید فلاحی (رهشید قاچاغچی) ۱۱ - مستهفا ئیسه قاقی (برای ئه حمده توفیق).

هه ر وهک چۆن نوینه رانی کونگره به هوی ئه حمده توفیق دیاری کران، به شیک له ئه ندامان کومیتته ی ناوه ندیش که هه لێژێردران، یان له سالۆنی کونگره دا نه بوون و یان له زیندان دا بوون، یان بئ ئه وهی که ئاگادار بن بۆ کومیتته ی ناوه ندی هه لێژێردران.

ده بی بگوتری که مامۆستا هه ژار و سهید کامیل ئیمامی و سهید ره سوول دێهقان و ئه میری قازی له کونگره دا نه بوون. ههروه ها ۳ کهس واته کاک عه زیزی یوسفی و مامه غه نی و دوکتور عه لی مه وله وی له زیندان دا بوون.

یه کێک له بریاره کانی کونگره که جیگای سه رسورمان بوو ئه و بو که مه رحومی مه لامسته فا بئ ئه وهی پرسى پێکری، به سه روکی حیزبی دیموکرات دیاری کرا بوو که له سه ر ئه وکاره، بارزانی گالته به ئه حمده توفیق ده کا. ئه و جار مامۆستا هه ژار له ولامی ئه و پرسیاره دا که به ئه ندامی کومیتته ی ناوه ندی حیزبی دیموکرات هه لێژێردراوه، گوتبووی هه ر کوردی ئێران نییه. دواتر ئه حمده توفیق داوای له مامۆستا هه ژار کرد که بێته سه روکی حیزبی دیموکرات. به گوێره ی لاپه ره ی ۴۹۲ چیشتی مجبور، ئه و داوایه له لایه ن سولیمان مو عینیش کرابوو، به لام هه ژار به توندی به گزی دادی.

رهشید ئه حمده دی له لاپه ره ی ۱۲۶ کتیبی چه ند لاپه ره یه ک له ژیانم، له زبانی مه لاره حیم وردی، له سه ر کونگره ی ۲ ده نووسئ: رۆژیک مه لا په حیم به دیدنه ی هات بۆلام بۆ مه روئ، یه کجار زۆرم پێخو شبوو، باوه شمان به یه کدا کرد و به گهرمی یه کترمان ماچ کرد. دواى حه سانه وهی، به وردی گه رانه وهی له ئێران و به شداری له کونگره ی دوو و باسو خواسی کونگره و هه لێژاردنی به ئه ندامی کومیتته ی ناوه ندی بۆ باس کردم. به راستی به هاتنه وهی بۆ مهیدانی خه بات زۆر خو شحال بووم. گوئی له و کونگره دا ئاگادارییه ک له سه ر زۆر کهس به ناوی خائین و ئاژاوه گێڕ ده رچوو و به یه کجاری له حیزب ده رکران. له بۆکان سه لاحی مو هته دی و محه ممه دی ئیلخانیزاده، له بانه میرزا عه بدوللای نه علبه ندی و مه لا ئه بوبه کری فلسه فی، له مه هاباد قادر شه ریف و چه ند که سانیکی دیکه له شاره کانی دیکه ی کوردستان ناویان هاتوو. هه رچه ند تۆش ماوه یه ک وهک کادریک له گه ل مه لا ئه بوبه کر و میرزا عه بدوللا له کومیتته ی م. ب. س. هاوکاریت کردن، له کونگره شدا باسی هه موان کرا به لام کونگره نیه تپاکی تۆی بۆ ئا شکرا بوو بۆیه ناوی تۆ له و ئاگادارییه دا نه هاتوو. ئه تۆ له ده ره وهی ئه و بریاره دا. ئیستایش شه خسی کاک ئه حمده به منی گوتوو که داوات لئ بکه م بێته وه نیو ریزی حیزب. ههروه ها ئه وه شی به من گوت که زه مینه ت هه یه دواى ماوه یه ک ببیت به راویژکاری کومیتته ی ناوه ندی. من جگه له په یامی حیزب، بۆخو شم داوات لێده که م که هاوکاریمان بکه یته.

چاو خشان دنیک به سه ر لیستی کومیتته ی ناوه ندی ئه وهی ده رده خا که ئه و کومیتته یه نه یده توانی سه رکه وتو بی و ئه ندامانی هه لێژێردراو به پێی پێویست هه لته بژێردرا بوون. له و لیسته یه ته نیا ۷

کەس واتا ئەحمەد تۆفیق و فایق و سەدیقی ئەنجیری و ئەمیری قازی و مەلا سەید رەشید حوسێنی و مەلا رەحیم وردی و نەحو و بە کردەووە لە مەیدان دابوون.

لەو کۆنگرەییەدا، زۆر بە توندی ھێرشی کرایە سەر زۆربەی کادەرەکانی سەرۆکی حیزب وەک عەزیزی یوسفی، دوکتور قاسملوو (عەباسی ئەنوەری)، ئەسەدی خودایار، غەنی بلووریان، کەریمی خامچی، جەللی گادانی، یوسفی ئەنوەری، یوسفی ریزوانی، ھاشمی حوسینزادە، ھاشمی جەلالی، ھاشمی ئەفەللو تۆللاب. سەعید کوستانی و ... و ھیندیک لەوانە بە لادەر و خایین ناو بران و ئیعلامییەیان لەسەر دەرکرا.

گرتنی کۆنگرە بە روالت بۆ چاک سازی و باشتربوونی وەزعی حیزب بوو و ئەمیر قازی لە لاپەرە ١٢٤ کتیی لە بیرەووەرییە سیاسییەکانم، لە زبانی کاک فایق ئاوا باسی کۆنگرە دوو دەکا: کۆنگرە کەمان بەستوو، کۆنگرە دووھەمی حیزبی دیموکرات، سەرماوەزی ١٩٦٤ زایینی. تاریفیکی زۆری لە ریکوپیکی و سەرکەوتوویی کۆنگرە کە کرد. بەلام ئەو کۆنگرەییە ئەو ئامانجەیی نەپیکا.

بە دواي کۆنگرە دووھەم دا، جموجۆلیکی تازە کەوتە ئێو ئەندامانی حیزبی دیموکرات و کۆمیتەیی ناوەندیی حیزب، سەرلەنوێ بنکە و بارەگاکانی حیزبی ریکخستەووە. کۆمیسوونی ھەلبژێردراوی کۆنگرە و کۆمیتەیی چاودێری بەرز، بۆ پیراگە یشتن بە کاری ناپارازیانی حیزب خەریکی بە جیکە یاندنی پیراھەکانی کۆنگرە بوون.

کۆمیتەیی ناوەندیی بە گۆڕەیی جوغرافیای پۆژھەلاتی کوردستان پێشمەرگەکانی لە سێ لق و دەستەیی کدا ریکخست. لقی یەکەم بە سەرۆکایەتی نەحو پاشایی "باپیر شکاک" بۆ ناوچەکانی سوما و برادۆست لە گەڵ چوار پێشمەرگە. لقی دووھەم بە سەرۆکایەتی مەلا رەحیم وێردی "میرزا ئەحمەد مەنجمەلانی" لە گەڵ چەند پێشمەرگە بۆ ناوچەیی سەقز و بانە و لقی سێ بە سەرۆکایەتی سلیمان موئینی "فایق" بۆ ناوچەکانی سەردەشت، مەھاباد، نەغەدە و بۆکان. ھەرۆھە مەلا سەید رەشید حوسێنی لە گەڵ چەند پێشمەرگە بۆ ناوچەیی مەریوان و ھەورامان. ئەمیر قازی لە مەقەرە سونئ سەرپەرەشتی کارەکانی دەکرد. ئەحمەد تۆفیق سکرێتری "بەرپۆھەر" ھەلبژێردراوی کۆنگرەیی دووھەم ھاوکات لە گەڵ بەرپۆھەردنی ئەرکی خۆی، کاروباری شۆرشی باشوری کوردستان و پێوھەندی لە گەڵ پارتی دیموکرات و سەرۆک مەلا مستەفا بارزانی، لە ئەستۆ گرت و لە گەڵ چەند کادیر و پێشمەرگە لە گوندی شیخان مەقەرەیی نوپی دانا. لەو بارەییەو مامۆستا ھەزار لە لاپەرە ٤٧٦ ی چێشتی مجبۆردا دەلی: بنکەیی ئەحمەد تۆفیق لە پشت گوندی شیخان بە چیاھە کەووە بوو. کانی و ئاویکی زۆر خۆشی لیبوو. ھەرچەند لە ھەموو بنکەکان دەرھەم بەرھەمی زۆر بوو، کار زۆر بە ناریکی ئەنجام دەدرا بەلام ئەحمەد پیاویکی زۆر بە زاگون و مورەتەب بوو. پێشمەرگەیی ئەو دەرسیان دەخویند، ھەمیشە کاریان دەکرد، کەس زاتی نەبوو لە خەت لادا. نەچار با دارتاشی پێدەکرد، ھەرکەس ھەر سەنعاتیکی ھەبە دەبوو بیکە و بەھرە بە شۆرش بگەییەنئ، زۆر جار میوانی

دهبوم و بهو ته نزم و رېكوپېنكيه ی زوړم دلخوښ ده بوو. جاريك له و جارانه لای بووم، نارد بووی له (خانې) گوښتی جوانه گایان کړی بوو. هر دهمانخوارد و رهمه قمان بو گا زهر دهنارد. کهریمی حیسامی له لاپهړه ی ۳۳ بهرگی ۳ بیره وه ریه کانی دا له ولای سوله یمانی موغینی، دوی دوپات کردنه وه قسه کانی ته و که به هیما هیرش ده کاته سر ته حمده توفیق، کاره کانی کونگره ی ۲ ده خاته بهر رخنه ی توند و دهنووسې که ته وه جیگای خوشحالیه که پیای سهره خهرو و لیکه وتوو و خوین په کیان که وتوه، به لام له وه زعی کونگره که تان وا دهرده که وی که وا نیه. له رابردوو ته جروبه تان وهرنه گرتوو و زیانتان به حیزبی دیموکرات که یاندوو و دهنووسې: ئیستاش به ناوی کونگره ئاوا بو زه لکاو شوړ دهنه وه که به جاريک حیزبی دیموکراتی کوردستانی تیدا نو قم ده که ن. ته نانه ت دوژمنانی کوردیش جولانه وه ی مه هاباد به نوخته ته حه ول له میژوی خه باتی کورد دا ده زانن. به لام ئیوه به بی له بهر چاو گرتی وه زع و هه لومه رچی ته وده م، به بی لیکولینه وه ی وه زعی ته و ده می ئیران و جیهان، ریه رانی حیزبی دیموکرات به قسه ی قور و قولومبه مه حکوم ده که ن. ره خنه یان لی ده گرن و له گه ل قه ده م خیر به راوردیان ده که ن. هر به وه ش لغاو ناگیرنه وه، به گز "مالی گهره ش دا ده چن" ته ورو له هه موو نوخته یه کی دنیا که له کان به یارمه تی و پشتیوانی ته وان بو رزگاری خو یان راده پهرن...

سید ره سوول دېهقان له یاد داشته که ی دا ئاوا دهنووسې: "به خه یال کومیتیه که هه یه و ده فته ری سیاسیه که هه یه و ریگا و شوینیک هه یه که به داخه وه بیجگه له ناکوکی و دووبه رهی و هه رکه س، شتیک به ناوی حیزب نه بوو. هر برادره ش وه که بهر پرس ده گه ل ده سته یه که ریک که وتبوو. جاروبار به چه که وه هاتووچوی ئیرانی ده کرا و له وی ده سته یه که له دژی ده سته یه که، ته وی دیکه ی تاوانبار کرابوو ناوی نرابوو کاری حیزبی. ماوه ی دوو سال ده گه ل ته و وه زعه په ریشانه ی هه رچونیک بوو رامن بوارد، به لام تال بوو. ناخوښ بوو، که س که سی قبول نه بوو، هر کامه ی بو لایه کی راده کیشا. ته حمده توفیق که سکرتری حیزب بوو زورتر به هومیدی بارزانی، که به راستی کاریشی بو کرد بوو تیکه وتبوو. که به داخه وه وه زعیک هاتبوه پیش که بارزانی ده گه ل ئیران دوست بوو، هر له وکاته ش دا ته حمده توفیق له گه ل سه دیقی هه نجیری و سولیمانی موغینی ناریک بوو".

سید ره سوول دېهقان له درېزه ی یاد داشته کانی دا ده لی که ده سته یه که ده یانه و یست له به رانه ر به ته حمده توفیق، پشتی سه دیقی ته نجیری بگرن و ئاوا دهنووسې: به لام زور به داخه وه کاک سه دیقی هه نجیری، ده گه ل ته وه شدا زور باسه واد بوو، کوری ته و مهیدانه نه بوو و ده دنیای خه یالات دا ده ژیا.

به گشتی سهره رای ته وه که جه لیل گادانی له لاپهړه ی ۱۲۷ دا ده لی که له و کونگره یه دا کاک سه دیق ته نجیری، زوری هه ول داوه تا حیزب رواله تیکی سهره بخوی هه بی و دوژمنایه تی حیزبه کانی تر نه کا و له سهر بنه پته ی ریزگرتنی به رامبه ر، له گه ل هه مووان په یوه ندی هه بی، به لام هیچ کام له و چاکساز یانه نه هاته دی.

حهسه نی رهستگار له لاپهړه ۲۲۵ بیره وه رییه کانی دا له سهر کیشه کانی کونگره ی ۲ دهنووسی: بیستم که له سهر راپورتنی کاک نه حمه د بو کونگره ش کیشی هه بووه، کیشه زورتر له نیوان کاک نه حمه د و کاک سه دیقی نه جیریدا بووه...

... بیجگه له وهش براده ریک له سونی بوی گپرامه وه که پیش کونگره ش به هوئی هیندیک کار و کرده وهی ناله باری کاک نه حمه د توفیق ساردی و سړی که وتبووه نیوان کاک نه حمه د و کاک سوله یمان موعینی. بو وینه کاک سوله یمان و مینه شه و کومه لیک پیشمه رگه ده نیری بو دیوی کوردستانی ئیران بو نه وهی ئاگاداری هیندیک که س بکه ن خویان بو هاتنی کونگره ئاماده بکه ن له گه رانه وه یاندا له به ردقسلې له سهر چومی سونی به ئه مری کاک نه حمه د مینه شه چکه ده کری. پیشتریش کاک نه حمه د توفیق، عه بدول نستانی و نه حمه د نستانی به ری ده کا بو بنکه ی مرانی لای ماوه ت و چوارتا، ههر به خوشیاندا نامه دهنووسی بو به رپرسی بنکه کاک رپیوار که چه کیان بکا.

نه حمه د توفیق سکرتری حیزی دیموکرات

که سی یه که م کونگره ی ۲ واتا سکرتری یان به رپرسی یه که می حیزب، نه حمه د توفیق بوو. روون

نه حمه د توفیق

نییه که نه حمه د توفیق له کام کوښونه وهی حیزی دا دیموکرات دا بووه به کومیتهی ناوه ندی و نه وهی روونه له سالی ۱۳۳۴ له کونفرانسی یه که می حیزب که کومیتهی کی کاتی بووه، بوو به کومیتهی ناوه ندی. نه حمه د توفیق له نامه یه که له به یان نامه ی کومیتهی ساخکه ره وه دا هاتوو دهنووسی که له ریکه وتی ۱۱ ی بانه مه پری ۱۳۴۰- ۱۹۶۱/۴/۲۹ دهستی له کار کیشاوه ته وه و ئامازه به بوونی خوی له کومیتهی ناوه ندی بو ماوه ی ۱۲ سال ده کا. واتا له سالی ۱۳۲۸ تا سالی ۱۳۴۰ که ئیستغای داوه، بو ماوه ی ۱۲ سال نه ندای کومیتهی ناوه ندی بوو.

له هه لېژاردنی کونفرانسی یه که دا، به رپرسی یه که م

دوکتور قاسملوو بوو به لام کاتیک دوکتور له گه ل نه حمه د توفیق سه فهری بو ئوروپا کرد، نه حمه د توفیق بوو به به رپرس و دوکتور قاسملوو وه ک مشاور دپاری کرا. هوپه که ش رهنکه بگه رپته وه بو نه وه که دوکتور قاسملوو له دهره وهی ولات دهماوه و کاری خویندنی هه بوو.

له دامه زرانی حیزی دیموکرات دا دهفته ری سکرتری بهت هه بوو و قازی محهمه د یه که م سکرتری حیزب بوو، به لام زورتر به ریبه ر و پیشه و بانگ کراوه. به دوا ی کونفرانسی یه که می حیزب له سالی ۱۳۳۴ که سی یه که می حیزب ناوی وه ک سکرتر هاتوو. له کونگره ی ۲ دا، نه حمه د توفیق بوو به سکرتری حیزب. عه بدولای هه سه نزاده له سهر یاد کردنه وهی نه حمه د توفیق وه ک سکرتری

دەنوووسى: بە پىنى مۇناسىبەت يادى سىرتىرەكان دەكرىتەو بەلام ئەحمەد تۆفيق ئەوكات كە شەھىد بوو ئەندامى حىزب نەماوو. كەوابوو ناكرى يادى بكرىتەو. لە راپۆرتى كومىتەى ناوهندى دا بۆ كونگرەى ۳ يادى خراپەى كارەكانى ئەحمەد تۆفيق كراو و لە سالى ۳۹ هەتا ۴۹ وەك دەورانى لادان، لە رىيازى حىزبى دىموكرات بە حىساب هاتوو.

عەبدوڵاى حەسەنزادە لە لاپەرەى ۷۲ ئەزموونى خەبات دەنوووسى كە لە كونگرەى دوو دا ھەيئەتى سىرتارىا بە جىگای دەفتەرى سىاسى ھەلبژێردرا. نەفەرى يەكەم ئەحمەد تۆفيق بوو ھەرچەند سىرتىر بوو بەلام ناوى سىرتىرى لە سەر نەبوو. ھەيئەتى سىرتارىا مۆريكيان ھەبوو بە ناوى ھەيئەتى سىرتارىاى حىزبى دىموكرات كوردستان كە بە دەست ئەحمەد تۆفيق بوو. عەبدوڵاى حەسەنزادە دەلى كە لە راستى دا سىرتىر لە قاسملوو داكەوت.

بە پىچەوانەى بووچوونەكانى مامۇستا مەلا عەبدوڵا حەسەنزادە، ئەحمەد تۆفيق نەتەنيا لە كۆنگرەى دوو بەلكوو بەر لەو كۆنگرەش ھەر وەك سىرتىر ناوى هاتوو. ئەندامانى حىزبى دىموكرات لە سالى ۱۳۴۳ لە كۆبوونەوہەك دا كە بە بەروالەت لەسەر پىداگرىي ژمارەيەك لە ئەندامانى كۆمىتەى ناوهندى لە رىكەوتى ۱۳۴۳/۵/۲۴ گىراو، بەياننامەيەكيان بە دژى كۆمىتەى ساخكەرەو دەركرد كە لەوى دا ناوى ئەحمەد تۆفيق وەك سىرتىر هاتوو و تىيدا نووسراو: حىزب لە بنەرەتەو بە پىويستى نازانىت تا دەرەبارەى بەرگى رەشى ئەو روورەشانە واتە قادر شەريف و مەلا ئەبوبەكرە شەلە شىك بلىت چونكە بى ئابرووى و درۆ و رىكارىي ئەوانە لە رووخساريان بە تەواوى ئاشكرایە و بە كورتى كاتىك دەبىت دەرکەوت كە تەواوى قسەكانيان دژ و پىچەوانەن و بەو چەشنە خوڤان وەلامى درۆكانى خوڤان داوہتەو. شالۆپىك كە بۆ سەر ريزەكانى حىزبى دىموكراتى كوردستان لە لايەن ئەم دەست رەشانەو دەبىزىت پەلامارى ناجوانمىزانەيە بۆ سەر سىرتىرى حىزبى دىموكراتى كوردستان، ھاوړى چاوەنەترس و بىباک كاك ئەحمەد تۆفيق "عەبدالله اسحاقى".

ھەر لەو بەياننامەدا، لە شوپىنىكى دىكەش ناوى ئەحمەد تۆفيق وەك سىرتىر هاتوو و نووسراو: ئەم جارە بەشى زۆرى كادرەكانى سىاسەتى دەرەو و پرۆپاگەندە لە نىو بەرپۆھەرانى رۆژنامەكانى جىهان و بلاوكرەنەوہى بەياننامە و ئاگادارىيەكانى بە باشترى شىوہ ئەنجامداو. ئازايەتى و چاوەنەترسى كەسايەتى بە توانمان كاك عىسمەت شەريف وانلى، سىرتىرى كۆمىتەى بەرگرىي لە مافەكانى گەلى كورد و سىرتىرى حىزبى دىموكراتى كوردستان لە بەيروت لە سالى ۱۳۴۱-۱۹۶۲ شاينى ئافەرينە.

بەياننامەى كونگرەى ۲

لە بەياننامەى كوتايى كارى كونگرەدا، چەند برپار درا كە نيشانى دەدا حىزب چەندە لە بنەماى پيشكەوتوانەى خوۆ لەسەردەمى كۆمار دا دور كەوتبوو. لەو بەياننامەدا، رابردوى حىزب بە تايبەتى سەردەمى كۆمار، درابوو بەر رەخنە و گازەندەى توند. ئەحمەد تۆفيق، لە راپۆرتى خویدا،

رێبه‌رانی کۆماری به‌که‌م فامی سیاسی و کۆمه‌ڵایه‌تی شوبه‌هاند که ده‌ره‌به‌گ و فئوداله‌کانیان هه‌نایه‌ ناو کۆمیته‌ی ناوه‌ندی و جومگه‌ی ده‌سته‌لات و به‌دۆراندنی هه‌لکه‌وتی زۆر می‌ژووپی و پر ده‌سکه‌وت، تاوان باری کردن. له‌ راپۆرتی کۆنگره‌ره‌ دا، هه‌رش کرا بۆ سه‌ر حیزبی توده‌ و بـ هه‌لۆیستی له‌ کاتی کو‌ده‌تا دا و پێگایه‌کی خه‌باتی چه‌کدارانه‌ و پرزگاریخوازانه‌ی بۆ نه‌ته‌وه‌کانی ئێران هه‌ل‌بژێردا و هه‌رش بۆ سه‌ر خه‌باتی پارله‌مانتاریزم و هه‌لبه‌ز دابه‌زی شه‌قام کرا. له‌و کۆنگره‌یه‌ دا چینی جووتیار و وه‌زیران، وه‌ک پالپشتی ره‌زگاری نه‌ته‌وه‌یی به‌ حیساب هات و پێداگری کرا بۆ راکێشانی ئه‌وان بۆ ژێر ئالای خه‌بات و ره‌زگاری. له‌ کۆنگره‌دا کاره‌کانی موسه‌دیع په‌سه‌ند کران و باسی نه‌خشی شو‌رشگێره‌ بارزانی کراوه‌ و هه‌رش کرایه‌ سه‌ر ئه‌و که‌سانه‌ی که ده‌سته‌ و ئه‌ژنۆ له‌ دوژمن راده‌مین و داماو و که‌ساس و به‌سته‌زمان و عه‌به‌ساو. کۆنگره‌ی ۲ له‌سه‌ر ئه‌ باوه‌ره‌ بوو که‌ زه‌وی و زار و کشتوکال دار و ده‌وه‌ن و ئاو و کانی کوردستان مافی نه‌ته‌وه‌ی کورده‌ و مافی ره‌نیوه‌نیان و دابه‌شینی ئه‌رز، به‌تایبه‌تی له‌ مافه‌ تایبه‌تییه‌ هه‌ره‌ گرنه‌گه‌کانی حکومه‌تی دیموکراتی کورده‌. کۆنگره‌ برپاری دا که‌ پێگه‌ی به‌خشین و گه‌رانه‌وه‌ و لیوورین بۆ که‌سانی سیخو‌ر و ئه‌و ده‌ستانه‌ هه‌بێ که‌ به‌هه‌له‌ چوون و به‌ گوێره‌ی قانوونی ئه‌ساسی خوازیاری مافی "ئۆتۆنۆمی-خودمختاری" بۆ گه‌لی کورد بوو.

حامیدی گه‌وه‌ری له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۵۷ کتیی "ئه‌حمه‌د توفیق ..." به‌یاننامه‌ی دووه‌مین کۆنگره‌ی حزبی دیموکرات کوردستان به‌ کاملی هه‌نאוوه‌ که‌ به‌مشێوه‌یه‌:

یه‌کیتی، خه‌بات، سه‌ربه‌خو‌یی و دیموکراتی

به‌یاننامه‌ی دووه‌مین کۆنگره‌ی حزبی دیموکرات کوردستان

دووه‌مین کۆنگره‌ی حزبی دیموکراتی کوردستان له‌ مانگی سه‌رماوه‌زی ۱۳۴۳ هه‌تاوی به‌رامبه‌ر نو‌فیمبه‌ری ۱۹۶۴ له‌ ژێر سیبه‌ری ئالای شو‌رشگێرانه‌ و دورشمی یه‌کیه‌تی "خه‌بات" سه‌ربه‌خو‌یی و دیموکراتی له‌نیوان لووتکه‌کانی جیای زاگرو‌س ده‌ستی پێکرد. له‌سه‌ره‌تا دا نو‌ینه‌رانی کۆنگره‌ پاش خو‌پندنه‌وه‌ی سروودی (ئه‌ی ره‌قیب هه‌رماوه‌ قه‌ومی کورد زمان) بۆ بیره‌وه‌ری پو‌ژانی دیلی و کۆیله‌یه‌تی هه‌والانی که‌ له‌کو‌ت و زنجیره‌ی ئیستعمار و نو‌که‌ره‌کانی شا و حکومه‌تی تاران دا یه‌خسیرن له‌گه‌ل بردنی ناوی یه‌ک یه‌کیان ره‌شاش و تفه‌نگی پێشمه‌رگه‌ قاره‌مانه‌کان دل و ده‌رونی سوتاوی دۆل و چیاکانی ده‌رنگانده‌وه‌ و رابردووی خو‌یناوی و به‌ربه‌ره‌کانی پر له‌شانه‌زی ح.د.ک ی وه‌بیر خسته‌وه‌. نو‌ینه‌رانی کۆنگره‌ که‌ هه‌رکامیان له‌ جێگایه‌ک له‌ژێر مه‌ترسی گولله‌ و سه‌رنیزه‌ی دوژمن به‌ هه‌زار زه‌حمه‌ت و کو‌په‌ره‌ری خو‌یان ده‌رباز کردبوو به‌نیو یه‌کتریان نه‌ده‌ناسی له‌جه‌ و به‌رگ و پێشه‌یان یه‌ک نه‌بوو، به‌لام هه‌موو تیکرا زمان و ئاوات و دل و ده‌رونیان یه‌ک بوو. ئه‌و کۆنگره‌یه‌ له‌میژووی خه‌باتی کوردستان بوو ئه‌وه‌لین جار به‌شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی و نه‌ینی به‌ گورج و گو‌لی و ژیری و سه‌ربه‌ری دوور له‌ چاوی پیس و گلاوی حکومه‌ته‌ به‌کرێ گه‌راوه‌کانی پو‌ژه‌ه‌لاتی ناوه‌راست پێک هات.

به‌داخه‌وه پيويسته بليت هينديک له هاوالان له به‌نديخانه بوون و به‌شیک له نوينه‌ران له‌به‌ر فشار و کوسپه‌ي دوژمنان نه‌يان تواني له کونگره‌دا به‌شدار بن.

سه‌ره‌تاي وتويژي ده‌ستووري کونگره به تيلاوه‌تي ثايه‌تي "انا فتحنا لک" له‌لايه‌ن ماموستايه‌کي ثايناسي خه‌باتکه‌ر و کولنه‌ده‌ر ده‌ستي پيکرده و له پاشان يه‌کيک له هاوالاني به‌پړيوه‌به‌ر ميژووي ۱۹ سال خه‌باتي خويناوي و پر له نازار و جه‌زبه‌ي نه‌نداماني حزبي ديموکراتي کوردستاني به راپورتتيکي هه‌موو لايه و به‌رين پيشکه‌ش به‌نوينه‌راني کونگره کرد.

رپرودوي ح. د. ک له‌کاتي جمهوري کوردستان:

له‌و پوژوهه که ئالاي خه‌باتي حزبي ديموکراتي کوردستان پچراوه دوژمني نه‌ته‌وه‌ي کورد و نه‌ته‌وه‌کاني تري ئيرانياني دار و ده‌سته‌ي شا و ئيستعمار توانايي نه‌وه‌يان نه‌بوو که‌سنگي ديکتاتوري و زورداري له‌سه‌ر سينگ و ملي ئيمه‌دا کوتنه‌وه، به‌لکو ناکوکی و نارېکوپيکي ناوخوي حزب له‌سالي هه‌وه‌لي دامه‌زراندندا و که‌م فامي سياسي و کومه‌لايه‌تي به‌پړيوه‌به‌راني نه‌و کاتي حزب بو راکيشاندني کومه‌لي وه‌رزيران و جووتياران و په‌نجبه‌راني تري لاديگان که ئوردوي بنچينه‌يي شوپش نه‌ژمي‌درين و هه‌روه‌ها هينانه سه‌ر کاري ده‌ره‌به‌گ و فئوداله‌کان و به‌شداربوونيان له‌ناو کوميته‌ي ناوه‌ندي حزب دا و زال‌بوونيان به‌سه‌ر جووتيار و ره‌عيت باعيس بوو که‌حزب و نه‌ته‌وه‌که‌مان له‌مه‌ر ريکوپيکي بناغه‌ي شوپش ريگاي بي بيري و ناله‌باري و لالووتي بگريته‌به‌ر.

سه‌راني ح. د. ک له‌سالي ۱۳۲۵ دا که له پشتيواني ئوردووي شوپشگيري وه‌رزير و جووتياري به‌ري بوون له‌سه‌ر بناغه‌ي کومه‌لايه‌تي خوې پي نه‌چه‌قاندبوو. هويه‌کاني بچينه‌يي نه‌و "کاره" به‌دوراندي هه‌ل و هه‌لکه‌وتي زور ميژووي و پر ده‌سکه‌وت ده‌چووه سه‌ر کالي و بي ته‌جروبه‌يي به‌پړيوه‌به‌ران و په‌روه‌رده و قال نه‌بوونيان له‌ناو کوپري تیکوشان و خه‌باتي به‌رده‌وامي حزبايه‌تي.

هه‌په‌شه و گوپه‌شه‌ي شا و نه‌ربابه‌کاني له‌لايه‌که‌وه "قه‌ول و قه‌زاري" چلکاوخور و نوکه‌ره‌کاني به‌دفعه‌ري ئيستعمار له‌لايه‌کي تر شوينه‌ونکه‌ي له "رابه‌راني" حزب کردبوو به‌سه‌ر سورماوي و داماوي خويان ته‌سليم به‌سياسه‌تيکي "قه‌زاوقه‌ده‌ر" کرد.

نه‌وبابه‌ته راست بوو که نه‌گه‌ر يارمه‌تي و "پشتيوان" له‌ناو دانه‌بايه حکومه‌تي خويري و چلکاوخوري تاران به‌دوووقلي له‌گه‌ل ئيمپرپاليزم زووتر له‌وه‌ش هي‌رش و شالوي بو سه‌ر جمهوري کوردستان و ح. د. ک نه‌هينا.

سه‌راني ح. د. ک نه‌ته‌نيا له‌وه‌ل و ده‌رفه‌ته‌ گرنگه بو ريکوپيکي ناوخو و پته‌وي ده‌وله‌ت و قايم کردني بناغه‌ي له‌شکري چه‌کدار و هي‌زي پيشمه‌رگه سووديان وه‌رنه‌گرت به‌لکو له‌سه‌ر سه‌نيري خاتر جه‌مي پاليان دابووه و پتيان وابوو که بيشکه‌ي شوپش هه‌تا هه‌تايه نه‌بي به‌ده‌ست وان رابزي. له‌لايه‌کي تره‌وه رابه‌راني "لاي تر" به‌هوي راپوژکه‌ره لي نه‌زانه‌کانيان وايان نه‌زاني که نه‌و کوپه ساوايه پي هه‌لگرتووه و فامي کراوه‌ته‌وه و نه‌توانن ماف و ژيري خوي بپاري‌زي، بي خه‌به‌ر له‌وه‌ي که نه‌و مه‌لوته‌کيه له بيشکه‌دا تاسابوو.

ههروه کی خوشیان له کاتی پښتو پښتگيری پښتیاڼ لهو مه لوتکه تاساوه کرد و خوږيان خسته خهوی که رویشکی.

به بهرچاو خستنی ئه و بابتهانه ی سهره وه پښتو پښتو به داخه وه ئبقرار بکهین: پښت ئه وهی که دوژمنی خوږی ئاماده گی په یدا بکا و توانایی تیکشکاندنې گه لی کوردی هه بی سهرانی حزب و کاربه دهستانی جمهوروری کوردستان مه یدانیان بو هه لکوتانه سهر نه ته وهی کورد له ناو ده ولت و حزبدا خوش کرد و هوریهان له خوږمان بو قه لشانندن و تیکدانی خوږمان سازکردبوو تا گه یشته راده یه که دهسته و ئه ژنؤ له دوژمن پامابووین که چیمان به سهر ئه هینئ و که ی دووچار ی چهرمه سهری و چاره پرسی ئه بین.

له کونگره دا لیکنه راوه که که م و کورق خه باتی حزب له رابردوو و دهوری حکومتدا ئه وه بوو که سهرانی ح.د.ک له نیوان به ره بهرکهانی "پارله مانتاریزم" و "شورشی چه کدارانه" دامابوون، له لایه که وه له "مه جلیسی شورای ئیرانی" نوښته ری هه بوو که له "تریبون" نه ک بو هه لگړساندن و خوشکردنی ئاگری شورش له ناو دل و میشکی خه لک که لکی وه رنه گرت به لکو له مهر ته ئسیر و نفووزی خه باتی په رله مانی حزبه کانی تاران بو دامرکاندنې بلیسه ی شورش جاروبار راوړئ ده کرا.

ته و او ی ئه و چه ک و چولانه ی که ده بویه له خزمه تی شورش به کار هیندرابایه و بو پاراستنی حکومت و گیان و مالی نه ته وه که مان هه لسوورابایه له ژووری پښتو پښتو بئ سوود و که لک که و ته ده ست "حکومه تی تاران" دوژمن و داگیرکه ری ولتامن. دیاره حزب له سهره تای کاردا له کاتی خو ی ده یتوانی که هه ردوولای خه بات یانی په رله مانی و چه کداری ویکرا بگریته پښت و به ژیری و وریایی له ته و او ی هه ل و فرسه ته پیسه هاتووه کان سوود وه ر بگریټ و فریو نه خوا، به لام له پښت ئه و کاره دا ح.د.ک ئه بویه له شیکې ساغ و بیر و راوړئ ټکی ته و او و شاره زا و تیینی گرنکی له مهر نه ته وهی خو یی و دوژمنه کانی هه با.

له دنیای ئه وړوډا مروښ ده کریټ هه م خودای بئ هه م خورما به لام له پښت ئه و ئاواته دا له سهری پښتو پښت و فره زه که خو ی بناسئ و خودا و خورماش بناسئ تا به تام و شیرینی خورما خو ی لی نه گورئ و به هه له نه چیت و به بردنی ناوی خودا خو ی ته فر و توونا و خه لکیش به فریو نه با. کورق و که م و کورپی گه و ره ی خه باتی ح.د.ک ئه وه بوو که له خه باتی چه کدارانه ی "سمکو" و "قه ده م خیر" و ... هتد، ده رس و سهرمه شقی وه رنه گرت، شیوه ی زیندوو و نه مری ئه و قاره مانانه ی ریگای رزگاری و خه باتی بئ که لک و سوود هیشته وه.

له مهر ته سلیم به دوژمن و هاتنه وهی سوپای داگیرکه ر:

ههروه ها کونگره هاته سهر باسی کشانه وه و ته سلیمی بیلا قه ید و شهرتی حکومت ته کانی کوردستان و ئازربایجان که کاتی خو ی حزبی دیموکراتی قه وامله لته نه له گه ل ژور له کاربه دهستان و خاوه ن بیر و باوه ر پیکراوانی سیاسی و حزبی له تاران "قه رار و مه داریان" به ستبوو به چوونی قه وام السه لته نه بو مسکو و کوږوونه وه له گه ل ستالین و ده وروبه ره که ی ئه و ی رورژ به ده لیلی داتاشرا و

برینی خه لکیان بهوه سارپژ ده کرد که گویا ژیری خستنی چاره نووس و پهنگ و کویره وهری نه ته وه کانی کورد و ئازربایجان بۆته قوربانی و به لاگهردانی ئازادی گه لی چین.

له و لایه شه وه حزبی تووده ی ئێران و دهسته کانی میلی تر که پیشوو به زمان و قه له م و قه ول و قه رار پشتیوانیان له بزوتنه وه ی پژگاریخوازانیه دوو نه ته وه ی کورد و ئازربایجان کرد بوو ته نانه ت به جوولانه وه ی ئازادی ئێران یان ناو ده برد و ویستیان به و ده لیله پروپوچانه خو حه شارده ن و وه ک که وه که سهریان له به فر گرتوو له شیان به ده ره وه بوو ده یانه ویست ئه و راستیه به شارنه وه که له و کاته دا ته واوی هیژی رهش و به دفه ری شا- ئیمپریالیزم و دوژمنه سویند خو ره کان کلکیان لیک به ستبوو له تارانه وه "به دلنایایی" پرویان کرده کوردستان و ئازربایجان و ئه وانیش له جیاتی به ره به ستی له په لاماری ئه و دوژمنه هاو به شیه به کن وه یا لانی که م له پشتی جه به ه زه ره باقی قورس و به شیوه ی تیکده رانه و سابوتاژ له دوژمن بدن خو یان خستبووه گوئی گا و چوونه ناو خه وی سه ره مه رگه وه به و مانایه مرتقیان له خو یان پری و هه تا به ناوی ناره زایی به بیروباوه پری شوړشگێرانه و دیموکراتانه یان ده رنه پری ئا به و جوړه له و ده مه وه تا ئیستا شا و ئیمپریالیزم و کونه په رست و دوژمنانی هاو به شی نه ته وه کانی ئێرانیان له سه ر بزوتنه وه ی ئازادی خوازانیه که له کانی ئێراندا زāl کرد و دوا ییش دیتمان قه وامولسه لته به ریشی موباره کی هاو په یمانه کان و مسکو- تاران پییده کهنی.

خو و په وشتی سه روک و سه رانی ئه و جوړه حزبانه له مه ر ئه و ده ست ئه و ده ست کردن بۆ وه شانندی زه ره به و خوخنکندن و خو ده خه و خست له کاتی هه لکه وتنی شوړشگێرانه له پاشه روژه کانی داهاتوودا یانی پوژانی رهش و ته نگانیه کوده تای ۲۸ مراد دا پروناک تر و ئاشکراتر وه دی هات، لیژدها بی جی نییه که په ندی رووده کی شاعیری مه زن له و بابه ته وه بخه یینه به رچاو که ئه لئ:

هرکه ناموخت ازگشت روزگار
هیچ ناموزد زهیچ آموزگار.

ح. د. ک و سیاسه تی ده ره وه:

کۆنگره بریاری دا ح. د. ک ئه بی به باشی و ژیری و گورج و گوئی له و ته نگ و چه له مه ی سیاسی و ئابووری ئێران و له هه لویست و وه زعی تاییه تی نه ته وه ی کورد له پوژه لاتی ناوه راست به تاییه تی له گه ل حکومه ته نیشتمانییه کانی بی لایه ن، له گه ل ده ولته پیشکه وتوووه کانی گیتی پیویسته که لک و سوود وه رگری له و هه ل و فرسه ته مه زنه بۆ پژگاری نه ته وه ی کورد و نه ته وه کانی تری ئێران له هیچ فیداکاری و گیانبازییه ک دریخی نه کا.

له سه ر ح. د. ک فه رز و پیویسته که به گویره ی هه لویستی تاییه تی خو ی ریگیاهه کی خه باقی چه کدارانه و پژگاره رانه بۆ ئێران و نه ته وه کانی بدوژیته وه و به شیوه یه کی شوړشگێرانه به هاوکاری و هاو خه باقی حزب و ده سه ته سیاسییه کانی تری ئێران ره عمه ل بی نی.

ح. د. ک و شوړش:

کۆنگره بۆی پروون بووه که پیش گرتنی ریگای خه باقی پارله مانتاریزم و هه لبه ز دابه زی شه قامی بیجگه له وه که خه لکی ئێران زیاتر دوو چاری سه رکوتی و ملکه چی و شل و شه که تی و سه رشوړی بکا "به خیانه تیکی موسه لله م به نه ته وه کان ده ژمی ردی" سوود و که لکی نییه.

کۆنگره سەلماندی که پښتو ځای خه باقی راسته قینه پښتو ځای پزگاری نه ته وایه تی خه باقی چه کدارانه و شوږشگيرانه له دژي ئیستعمار و چلکاو خوړانی "شا و حکومتی تاران" و تهر و تووناکردنی بناغه ی هه یته تی حاکمه ی ئیران "سهرمایه داری و دهره به گی گه وره".

به لږ ته نیا پښتو ځای خه باقی چه کدارانه و شوږشگيرانه ی خویناویه که له سهر بیر و پاووژیکي نو ی و تیبینییه کی ژیرانه نه توانی ته نگ و چه له مه و چاره پره شی حزبایه تی له ناو خه لکی ئیران بنه پرت بکا.

یه کیه تیبیه کی نه و تو پته و و نیشتمانی بو پزگاری نه ته وه کانی ئیران ته نیا له ناو کوره ی ناگری شوږش دا وه دی دیت.

کۆنگره بریاری دا که له سهر شانی رابه رانی ح.د.ک فهرز و پیویسته که ههرچی له توانایان دایه به ته وای هیژ و بیر و پاووژیکي حیزبایه تی بو گه یشتن به ئامانجی مه زنی نه ته وه کانی ئیران یانی تیک و پیکدان و پرووچاندنی پزیمي بو گه نیوی شایه تی و هه لوه شاندن و له ناو بردنی یاسا پره شه کانی هه یته تی حاکمه ی تاران و شاخ و لک و پوپه کانی له سهرانسه ری ئیران نه بی له ته وای حیزب و دهسته سیاسیه کانی پیشکه و تووی ئیران بگپرتته وه و داوا بکا که بو گه یشتن به ئامانجی گشتی کویره پښتو ځای خه باقی پارله مانتاریم که "ته وای خه لک لی ماندوو بوون و پی و هستاون" توور هه لده ن و پرو له پښتو ځای نو ی شوږشگيرانه ی ح.د.ک بکه ن، به دل و دهروو نیکی خاوین به بیر و هه ستیکی تازه دهستی یه کیه تی و خه بات بده نه ده ست ح.د.ک له مهر و ده دیه پتانی یه کیه تیبیه کی پته و نیشتمانی بو نازادی ئیران و پزگاری نه ته وه کانی.

ته جروه ی شوږش له کووبا و جهزائر و گه لیک جیگای تر به باشی وه دهری خست که پښتو ځای سهرکه و تنی شوږش به ها دان و پیکخستنی چینی جووتیار و وه زیر و کیشانی وان بو ژیر نالای خه باقی چه ک و چه کدارانه له چیا و دهشت و کتو و په یوه ندی له گه ل چینه زه حمه تکیش و به شخورا وه کانی نه ته وایه تیبیه، له شاره کان شوږش سهرناکه و ی و دابه زینی ئومید و هیوا به ستن به خه باقی سهر شه قامی خه تایه کی گه وره و په نج به خه سارییه کی زوری پیوه یه.

هه روه ها پیویسته بزاندريت که خو و په وشتی حیزبکی سیاسی نه ک له پرو ی گوشت و گوشتار به لکو له مهیدانی کرده ودا نشان نه دریت و له ئیران له ماوه ی خه باقی خویناوی گهلانی ئیران دژي ئیستعمار و شا و نو که ره کانی پښتو ځای په رله مانتاریم ته نیا و ته نیا پښتو ځای خه بات نه ژمیردرا چ بو جبهه ی میلی و چ بو ح. ت ئیران وه چ بو حیزب و دهسته سیاسیه کانی تر، له و پښتو ځای ته نیا جبهه ی میلی به رابه رایه تی موسه دیق توانی به قه ول و قهراری خو ی عه مه ل بکا و بیر و باوه ری خو ی به دی بی نی، له سهر نه و پښتو ځای ته نیا به حکومت بگا و نه وت میلی کا هه روه ها ئیستعمار و شا و هه یته تی حاکمه ی تاران وه هانکه هانک بخا و نیوه گیانی کا، جبهه ی میلی گهرچی بو ماوه یه ک توانی گه لیک کاری شوږشگيرانه بکا، به لام توانایی راگرتن و پاراستنی نه و هه نگاهه به رز و شوږشگيرانه ی حکومتی میلی دکتور موسه دق نه بوو.

گه وره ترين کۆسپ و به رهه لستی له م بابته وه دوو به ره کی و نا کۆکی و لادانی به پۆیه به رانی ح. ت ئیران له گه ل جوولانه وهی نه ته وایه تی ئیران به سه رو کایه تی مصدق بوو، نه و حیزبه ی که چه ندیه تی کومه لایه تیه کی باشی پیک هینا بوو به لام له مه ر چۆنییه تی شو ر شگێرانی حیزبی داماو و که ساس که و تبوو و له رۆژی ته نگانه و پیو یستدا شعور و فامی دیتنه وهی نه و ئالقه زنجیره ی که به هۆی وه ده ست هینانی نه و ته وای له شی زنجیره که را ده کیشری ت نه یانبوو.

نه خشی شو ر شگێری پيشوا بارزانی:

پیو یسته بزانی که هه ر له و کاتانه دا بوو که قهومی بارزان له کوردستانی گه رمیان به رابه رایه تی پيشه و بارزانی مسته فا له قو ناغی خه با تی چه کدارانه ی خو یان بو ناو کوردستانی کو یستان گو یستبو وه پاش نه وهی که ته جروه ی خو یناوی و پر له شانازی نه وان دژی ئیمپریالیزمی ئینگلیز و حکومه تی شای بو گه نیو تو ییو عیراق له کاتی پیو یست و ته نگانه ح. د. ک به کاری نه هینا. بارزانیان ب نه وهی چه ک دانین به سه ره به رزی و ژیری و گورج و گو ل ده ستیان به کشانه وه یه کی چه کدارانه ی شو ر شگێری بو لای یه که یه تی شوره ی کرد که نه ته نیا چه ک و ته وای هی زی حکومه ته کانی ئیران و عیراق و تورکیا و فرو فیل ئیستعمار نه ی توانی به رهه لستیان بکا، به لکو گشت پسپوره کانی سیاسی و جهنگی دنیا له دو ست و دو ژمن له مه ر به رزی بیرو پاو یژی چه کدارانه و شو ر شگێرانه ی بارزانیان و پيشه و (مسته فا بارزانی) کۆلنه ده ر سه ریان تیدا سو رما وه.

به و هۆیه وه نه ته نیا ئابرو و و شه ره فی شو ر شگێرانه ی نه ته وهی کوردیان کپیه وه به لکو ده رسیکی مه زنی مرو فایه تی و به ره ه لست و سه ره به رزی بوو بو هه موو تیکۆشه رانی خه باتکه ری گیتی. نه و کرده وه شاز و پر له قاره مانیه تیه بو ته ئالای سه ره به خو یی بیرو با وه ری نه ته وهی کورد و به و په نده قو و ل و جوامیرانه نه ته وهی کورد به دنیا ی پا گه یاند، که پۆلیکی سیاسی و چه کداری یه کگرتوو و ژیر و پته و له ژیر سیبه ری بیرو پاو یژی مرو فیک فیکری و جهنگی نه توانی نه ته نیا له گه ل له شکرکی پر چه ک و چولی ده وله تیک به ره به ره کانی بکا و روو سور و سه ره به رز سه رکه و ی به لکو توانای روو خاندن و تیکدانی نه و حکومه تانه یشی هه یه که به هه موو چه ک و چو ل و تفاق و پاره یه ک له لایه ن ده وله ته گه وره کانی ئیستعمار یش یارمه تی بکری ن.

به لام زو ر له سه رو ک و رابه رانی نه حزاب و ده سته سیاسییه کان که له مه ر به هه لچوون له سه ر بیر و با وه ری ناو خو لادان له پریازی کرده وه و عه مه لی شو ر شگێرانه و چه کدارانه له رۆژ و کاتی ته نگانه و پیو یستدا ده سته و نه رنو له دو ژمن را ده مین داماو و که ساس و به سه ت زمان و عه به ساو خو یان بو گه ل و حزب ب که لک و سوود ده هی لنه وه لی ره دا پیو یسته به سه ره به رزییه وه بلین که زو ره ی نه و هه و لانه ی که له ما وهی ۱۷ سالی ژیا نی را بردو و ی خا وه ن بیر و پا ویژیکی ژیر و پته و و خا وه ن مه سئولییه ت و نه رک و خا وه ن قه له م و دل و ده رو نیکی خا وی نی مرو فایه تی و کوردا یه تی بوون، له ما وهی نه و ۱۹ سالی خه باتدا بیر و کرده وهی سه رو کی فیکری بارزانیان له یاد نه کرد هه ر نه وانه ی ئالای: یه کیتی، خه بات، سه ره به خو یی و دیمو کراتیان له ده ست دو ژمن رفاند و کۆلان به

کولان شار به شار و پایتخت به پایتخت له سهر شان و شه پیلکی خویناوی خوین پراگرت و پاراستیان تا گه یاندیانه سهر لووتکه ی شاخه کانی زاگرووس و له ناو دل و هه ناوی دووهه مین کونگره ی حزبی دیموکراتی کوردستان به رزیان کرده وه.

له ناو نوینهری کونگره دا کهم نه بوون ئه وانه ی که له زیندان و په شه چاله کانی تاران وهک: "قزل قه لعه" و "له شکری ۲ زره هی" و "قه سری قاجار" جه زربه و شکه نجه و چه رمه سهریان کیشابوو و هه زاران کوسپ و کویره وهری و هه ره شه و گوپه شه ی دوژمن سهر به رزی و ژیری و بیروباوهری مرو فایه تی و کوردایه تی و وانی تیک شکاندبوو.

لادانی کومیته چیه کانی حزبی تووده ی ئیران:

ههروه ها له کونگره دا کهم نه بوون ئه و نوینهرانه ی که به بیر و کرده وه ی خوین شاهیدی زیندووی لادان و به هه له چوونی سهرانی و رابه رانی تووده ی ئیران له دهوری هاتنه سهر کاری حکومه تی په شی "ره زمئارا" و به ربه ره کانی له گه ل دروشمی "میلی کردنی نهوت" و تووره له دانی نفووزی ئابووری و سیاسی ئیستعماری ئینگلیز له ئیران دکتور محهمه د مصدق و هاوړی و هاوخه باته کانی وی له جبهه ی میلییان ده کرد، و له کاتی تهنگانه و گرنگی میژووی و نه ته وایه تی دا به دروشمی چهوت و چه پهل و ناله بار ئاویان به کوره ی ئاشتی دوژمنانی سویند خوری نه ته وه کانی ئیران دا ده کرد.

له کاتی گرنگدا که دکتور موسه دق بو به ربه ره کانی له گه ل میلیتاریزم و دیکتاتوری له ته وای حزب و دهسته کانی سیاسی له ناو مه جلیسی شورای میلی دا داوای ده کرد که هه موو له پیکه ی خه باتی نیشتمان یه ک بگرن، زوربه ی سهرانی ئه و حیزبه له باتی تیکه ل بوون و خوتیکیشان له خه باتی گشتی نه ته وه کانی ئیران گوینان بو زرم و هوړی چه کمه ی دیکتاتوری "ره زمئارا" شل کردبوو، هه ر ئه و لادانه رابه رانی ح. ت ئیران له کونگره ی ۲ هه می حزبی تووده به کهم و کورتی بریاری له سهر درابوو، بوو به هو ی هه لویتیکه ی چهوت و چه پهل که زوربه ی به ره هه ی خه باتی نه ته وه کانی ئیرانیان بی سوود و که لک هیشته وه و غه در و دوژمنایه تییه کی گرنگیان له گه ل حزب و نه ته وه ی خوین کرد، به داخه وه ده ری برین و خه تایه ک له که ری شه ی تان هاتنه خوار که ئاو له ئاش برابوو کوده تای ۲۸ مرداد سهر کهوت هه ر ئه و ده میش ئه یان توانی به ژیری و وریایی هیژ و تاقه تی خه بات خرکه نه وه به گوړپنی هه لویت ده ست به په لاماردان بو سهر دوژمن بکه ن به لام ئه و وه خته ییش هه رچه ند به ریوه به رانی حزبی دیموکراتی کوردستان له گه ل گه لیک له کادره کانی حزبی تووده ی ئیران به هو ی کوکرده وه ی ئه سناد و به لگه ی حزبی بو نیشان دانی نادروستی پیکای رابردوو و دوزینه وه ی ریازیکی پروناک له سهر ئه و دروشمانه:

۱ - ته قه لا بو هیئانه وه سهر کاری حکومه تی میلی دکتور محهمه د مصدق.

۲ - په وا وه پروخسته وه ی میلی بوونی نهوت

۳ - بی لایه نی ئیرانی به کومیته ی ناوه ندی ح. ت ئیران پیشیار کرا.

به لām پيشناره كه يان له ژير پښ هاويشت، هه روه ها پيشناره به پړتوه به ران و هه والاني ح.د.ك له مهر گوږين و گوښتنه وهی تاکتيك حزبي له وه پاش يانی تیکه ل کردنی پښگای خه باقی چه کدارانه له گه ل پښگای خه باقی شه قامی و په رله مانی به تاييه قی له ولاتی کوردستان و ناوچه فارس وه پاش گوږدرا و ئه يانه ويست سه رله نووی کوږه پښگای پر له هه له و گيره شيوتنی کوږيان بو حزبي ديموکراتی کوردستان پرهنگينه وه، له وکاته دابوو که مه سئولان و رابه رانی حزب له ش و گیانی ح.د.ک يان له و رابه رانه جوی کرده وه و پښازيکی تازه و نوښان وه به رچاوی خه لک خست و به گوږی ح. ت ئيرانيان راگه ياند که برامان براييه قی و چيغمان جوودايه قی.

مه سه له ی جووتيار و گروگرفتی ئه رزی:

کوږنگره له سه ر وه زعی ره ش و ناکوک و ژيانی ناله باری جووتيار و توږه زه حمه تکیشه کانی لادی برياريدا که گوږانی ژيانی تال و پر له نه گبه قی ئه وان پيوسته به بير و راويژيکی تيبينيانه ی زانستی چاره بکريت.

زه وی و ئاو و به ره هم به بڼ هيژی باسک و کوږه وه ری جووتيار و ئاره قه ی نيوچه وانی وی هيچ که لک و سوودیکی لی وه رناگيري، ده ره به گی که نيشانه ی پاشکه وتووی و چاره ره شيه ئه بڼ له به نه ترا هه لقه نريت ريفورمی "رواله ت" ئه رزی که به نيوی "اصلاحاتی ئه رزی" له نيو ئيراندا کراوه ته راويژ و باو.

شيويه کی "ئالوز" تی کدان و هه لوه شاندي په يوه ندي زالمانه ی ئه رباب و ره عيه ت له ئيران دا به ده ست تاقمه يه کی نارازی و اصلاح خواز پيشنار کرابوو دامرکاندي ده ماری خه باقی شوږشگيرانه له ناو جووتياران و زه حمه تکیشانی لادیکانی ئيران فتوداليزم و ده ره به گی که وره که له ئيران پالی وه پالی حکومه قی شا و ئيستعمار داوه، وه ختايه کی ژيان و ئاغايه قی خو ی ده مه ترسی دادیت ده ستي به فر و فيل و به ره لست کرد تا گه يشته راده يه ک که به يارمه قی شا و ئيستعمار و بڼ هيژی خه لک توانی ئه رک و ته قه لای ئه و تاقمه يه بڼ که لک و سوود بکا وه له زوربه ی جيگانان نه ته نيا له شوينی داندراوی خو ی لايدا به لکو بو سه رکوتکردن و ئاژاوه نانه وه "له ناو خان و ده ره به گه کانی قه شقایي و بویر احمدی و مه مه سنی له فارس" و هه روه ها بو وه سه رختن و لاواندنه وه ی ده ره به گه کانی "زولفقاری له نه نگان" نه خشه ی شه يتانی خو ی عه مه لی بکا بڼ ئه وه ی که توږی جووتيار به ئاواقی خو ی بگا. له هيښی جيگا که زور به که م و کورتی به شيويه کی پاشکه وتوو پارچه زه وييه کيان به سه ر جووتياردا به شکردوه له به ر ئه وه که خو ی ئازاد نييه له ژير سيبه ری حکومه تيکی دلسوژ و نيشتمانيدا نييه هيچ دواړوژيکی ئه مين و ئارام و به ختیار و کامه ران شک نابا.

شيويه کی شوږشگيرانه ی، دابه شکردنی زه وی و زار و له به ين بردنی په يوه ندي زالمانه ی "ئه رباب" و "ره عيه ت" که بو ح. د. ک له پيشدايه به ليکدانه وه يه کی قول و تيبينيه کی نه ته وايه قی به ستراره ته وه به رزگاری سه رزه مینی کوردستان له ده ست داگيرکهر و چه وسينهر و گه رانه وه ی زه وی و زار و ناوه ندي اصلی که له ۹۰% دانیشتوانی کوردستان پيک دین وه ئه و ۹۰% ره گ و پيست و له ش و خوین و ئيسکی حزبی ديموکراتی کوردستانيان پيکه وه ناوه.

کۆنگره دەری بری که تهنیا حیزبکی شوڤشگیر بههوی دامه‌زراندنی حکومه‌تیکێ دیموکراتی راسته‌قینه‌ی نه‌ته‌وایه‌تی ئه‌توانی ئاساری زولم و زۆردار که هه‌زاران ساله‌ باوه له‌به‌ین ببا جووتیار و وه‌رزیری کورد خاوه‌ن زه‌وی و زار و سه‌ربه‌خۆ و ئازاد و به‌ختیار بکا.

ئاغاوه‌ت و عه‌شیره‌ته‌ نیشتمان په‌روه‌ره‌کان پێویسته تا گه‌یشتن به‌ حکومه‌تیکێ دیموکراتی و نیشتمانی کورد هه‌لۆیستی خۆیان به‌رانه‌ر به‌ پێ و شوینی سیاسی و ئابووری حیزب دیموکراتی کوردستان به‌کرده‌وه و کردار له‌ئاست چینی زه‌حمه‌تکێش و کویره‌وه‌ری کیشی دێهات پووناک بکه‌نه‌وه و خۆیان نه‌که‌نه دارده‌ست و وه‌رگیرکه‌ی حکومه‌تی بۆگه‌نی شا و ئیستعماری پزوی بیگانه. حیزب دیموکراتی کوردستان له‌جیات "اصلاحاتی ئه‌رز" بێ جێ و پێی شا "شوڤشی ئه‌رز" یانی پزگاری په‌کجاری و پته‌وی خودی جووتیار و سه‌ره‌زه‌مینی بن پێی جووتیار و گشت دانیشته‌وانی کوردستان ده‌خاته به‌رچاو، هه‌ر وه‌کی ئه‌و پێیازه له‌ پرۆگرام "مه‌رامنامه‌ی" حیزماندا به‌جۆری خواره‌وه ده‌نوسیت.

حیزبه ئیمه سوودی خۆی به‌وه دا ده‌زانێ که له‌ پێگای خه‌بات و پزگاری کوردستان له‌ خان و خاوه‌ن ملکه‌کانی به‌شه‌ره‌ف و کورد په‌روه‌ر بگێڕه‌ته‌وه که پشتی حکومه‌تی تاران به‌ته‌واوی به‌رده‌ن و به‌دلیکی خاوی‌ن بیر و باوه‌ری کوردانه‌وه خۆیان له‌باوه‌شی دایکی نیشتمان و پێیازی کوردایه‌تی باویژن و پال و په‌پال حیزب دیموکراتی کوردستان حیزب پزگارکه‌ر و شوڤشگیری نه‌ته‌وه‌ی کورد بده‌ن و ده‌ستی خه‌باتی ئه‌ندامانی حیزب له‌ده‌ستگرن و بۆ پووخاندنی ئیستعمار و حکومه‌تی تاران له‌ کوردستان و سه‌رتاسه‌ری ئێران هاوخه‌باتی حیزمان بن، جابۆیه‌ ح.د.ک له‌مه‌ر اصلاحاتی ئه‌رز له‌ کوردستان به‌شیوه‌یه‌کی کۆمه‌لایه‌تی و زانستی کوردانه هه‌نگاو هه‌ل دینێ.

ح. د. ک له‌سه‌ر ئه‌و بیر و باوه‌ریه‌ که زه‌وی و زار و کشتوکال دار و ده‌وه‌ن و ئاو و کانی کوردستان مافی نه‌ته‌وه‌ی کورده و مافی په‌نیوه‌ییان و دابه‌شینی ئه‌رز به‌تایه‌تی له‌ مافه‌ تایه‌تیه‌ هه‌ره‌ گرنگه‌کانی حکومه‌تی دیموکراتی کورده که به‌هۆی به‌پێوه‌به‌رانی ح.د.ک وه‌دی دیت.

ئه‌و کاته‌یه که حاکمییه‌تی نه‌ته‌وایه‌تی و حیزب دیموکراتی کوردستان به‌شیوه‌یه‌کی دادپه‌روه‌رانه ئه‌رز و ئاو و زه‌وی و زار و دار و دارستان داده‌به‌شیئت. (ماده‌ی ۳۹- به‌ندی نۆه‌م- به‌شی شه‌هه‌م).

له‌مه‌ر ناوه‌ندییه‌تی حیزب:

کۆنگره دەری بری که به‌هۆی فشار و گرتن و برین و نه‌بوونی هه‌ل و فرسه‌ت ح.د.ک نه‌یتوانیوه کۆنگره پێک بێت و خاوه‌ن مه‌رکه‌زییه‌تیکێ قانونی هه‌لبژاردی کۆنگره یانی کۆمیتیه‌ی ناوه‌ندی و خاوه‌ن قانون و یاسای حیزب یانی پیره‌و و پرۆگرام بێ، وه‌هه‌ر به‌و بۆنه‌شه‌وه ح.د.ک دووچارێ گه‌لێک لادان و به‌هه‌له‌چوون و گێره‌شیوینی ئه‌ندامان و هیندیک له‌ کادره‌کانی خۆی بووه. "چه‌پ گه‌ری" و "راست گه‌ری" سه‌رده‌مایه‌ک ناکۆکی و ناله‌باری له‌ناو حیزب خستبووه، رابه‌رانی حیزب له‌مه‌ر گروگرفت و ده‌رچوون له‌ شوینی خۆیان و به‌ند نه‌بوون له‌ جێگایه‌کی تایه‌تی و هه‌روه‌ها

دەربازبوونی ھیندیک لە ھەوالانی رابەر بۆ ناوچە ی تر و گوێستنەوێ قوئانگی خەبات جاروبار بۆتە ھۆی شیوہیەکی کاری فەردی.

بیجگە لە کەم و کووری سامانی و گیان و لەشی حیزب لەلایەن دوژمنانی جۆر بەجۆر و پەنگ بەپەنگ وەبەر شالۆ و لێدان دراوہ لەلایەک ئیستعمار و حکومەتی شا بۆ تیک شکاندنی لەشی ح.د.ک زۆربە ی فشاری دپندانە ی خۆی لە پێگای جەزەرەبە ی زیندان و کوشن و برین و جاسووسی و.... بە تەواوی ھێزە پەشەکانی خۆیان ویستووینە لەشی حیزبی ئیمە زامدار و بریندار و کرماوی بکەن.

لەلایەکی ترەوہ دوژمنانی بیر و باوہری حیزبی بە پروپاگاندە و درۆ و دەلەسە و کپین و بەھەلە بردنی ھیندیک "ناسراوی پوورەش" کە وەختی خۆی بە گرتیک سەری خۆیان بۆ خزمەتی "سازمانی ئەمنیەت" شۆر کردووە و بە گرتیک سەری خۆیان بۆ خزمەتی "سازمانی ئەمنیەت" شۆر کردووە و لە کاتیکدا ھەم لە توورەکیان دەخوارد و ھەم لە ناخوور و گەلیک کارەساتی دیکە ویستووینە گیانی حیزبی ئیمە دووچاوی مەترسی و ئازار و عەزاب بکەن وە بۆ تیکدانی ریزی حیزب لە ھیچ گیرەشیوئینکی چەوت و چەپەل کۆتایی و دربیغان نەکردووە.

ئەو دوو چەشنە دوژمنانە گەرچی لە دوولاوہ لەلایەن دوو تاقمی ناجۆر لە گیان و لەشی حیزب بەرداربوون بەلام مەبەست و ئامانجی ھەردووکیان لەناو بردن و کوژاندنەوێ ناگری خەباتی ح.د.ک بووہ کە ئەو ئاواتە ی خۆیان دەبەنە بن گۆ و ژێر قەبر.

کۆنگرە بریاری لێ بوورین و بەخشینی ئەو تاقمە کورد پەرەرانە ی دەربری کە دەست و دۆل و دەروونی بیروباوہری کوردایەتییان پاک ماوہتەوہ بیجگە لەو کەسانی کە لە جاسووسی و خیانتە دەستیان ئالوودە کردووە، پێگە ی گەرانەوہ و لیبورین بۆ ئەو دەستە کورد پەرەرانە کراوہتەوہ کە پاش دەربرینی پەشیمانی و ھۆی بەھەلە چوونیان لە کارەساتەکانی رابردوو بەدۆل و دەروونیکی خاوی و بیر و باوہریکی تازە خۆیان لەباوہشی ح.د.ک باویژنەوہ.

مەسەلە ی نەتەواپەتی:

کۆنگرە لەسەر مەسەلە ی نەتەواپەتی بەشیوہیەکی تایبەتی و بەرژەوہندانە و تیبینیەکی زانستی دوا، نەتەوہگەری و زولم و زۆرداری نەتەوہیەکی بەدەسەلات و لەسەر حوکم لەسەر نەتەوہکانی تری ئێران "کە لەمەر سەرزمین و عەرد ھاوہشیەکی گەریان ھەبە و ھەرکامیان خاوەن زمان و میژوو و خوورەوشت و لیباس و ئاکار و سوننەتی تایبەتین" لەمیژ زەمانەوہ لە ئێران باو و بەردەوام بووہ. ئینقلایی مەشروتیەت تەنیا مەبەستی تیکدان و سەرنخوون کردنی پاشایەتی قاجار نەبوو بەلکو ھەلۆەشاندنی دەسەلات و زۆرداری حکومەتی "مەرکەزی" یانی ئاغاھەتی نەتەوہی زال بەسەر نەتەوہکانی تری خستە بەرچاو، بەلکو دوا ی ھاوہشیەکی راستەقینە ی نەتەوہکانی لەناو حکومەتی تاراندا دەکرد "بۆ پێک و پێک خستنی حکومەتیکی دیموکراتی و بریاتی ھەموو نەتەوہکان لەمەر کار و باری سیاسی و جەنگی و....ھتد" ھەروہا سەربەخۆیی نەتەوہ و قەومەکانی ئێران کە بریتیە لە ئەیلالەت و ویلاپەت بوون بەشیوہیەکی گەریان خرا ناو قالبی قانونەوہ بەناوی (قانونی اساسی

ئيران) ههروههها مه بهست له مافي هينانه سهركاري، نهجومهني ئه پالته و ويلايهتي له قانونوي ته ساسي كه بهرهمي خويناوي ئينقلابي مشروتييهت بو وهدي هيناني ته و ئاواته مهزنه سهرهوه بوو كه له ناو دهولهتهكاني نهو روپا دايه (AUTONOMIE و AUTODEI EMINATION) لهقه لهم دراوه.

پاش له ناوچووني بهرهم و سه مهي ئينقلابي مهشروتييهت بهتاييهتي دواي كودهتاي ۱۳۹۹ و هينانه سهر تهختي پاشايهتي (رهزا خان) به دهست ئيسعمار، نهتهنيا نهتهوهكاني ئازربايجان و كورد و عهرهب بهلكو خودي نهتهوهي فارس كه بناغه زورداري و ديكتاتوري پاشايهتي له تاران لهسهر سينگي ته و دامهزرا وه نهتهوهكاني تري دهچهوساندهوه دووچاري روژ رهشي و كه ساسي و زولم و زوري كرد.

شا و ههيهتي حاكمه تاران كه چلكاوخو و نوكهري ئيستعمارن نهك گويي خويان بو دهكار خستن وهديهيني ته و به شه گرنگه ي قانونوي ته ساسي شل كردوه بهلكو بهتهواوي هي زي رهش و فر و فيل له هيچ بوختان و ساخته چي و گيره شيوني لهم باره وه كوتاهي ناكهن، رووداني جوولانه وهي نهتهوايهتي كوردستان و ئازربايجان له سالي ۲۴-۱۳۲۵ بيزاري نيشان دان وه دهبريني ههست و قيني نهتهوهكان دزي ديكتاتوري شا و حكومهتي تاران بوو.

بو يه كه مين جار له ئازربايجان و كوردستان بهگويره ي قانونوي ته ساسي دهستان كرد به وهكارخستني نهجومهني ئه پالته و ويلايهتي وهديهيني مافي نهتهوايهتي بهماناي AUTONOMIE ئوتونومي.

بهلام هه موو شاheid بووين كه حكومهتي شا و ئيستعمار بو پاراستني تالان و خوين مزي خويان چ بهزم و رهميكي خويناوي و درندانه يان گيرا و حازر نه بوو، مافيكي نهتهوايهتي كه دهيان سال لهمه و بهر بههي زي چهكدارانه و شوپشي گه لهكاني ئيران قانونوي كرابوو، وه مه بهستي مافي "ئوتونومي- خودمختاري" به ئاشكرايي و پروناكي تيدا گونجاندرا بوو بينه دي.

پيوسته سه رنج بدرت كه حكومهتي شا و ئيستعمار نهك تهنيا لهم بابته وه بهلكو بو بهشهكاني تريش له قانونوي ته ساسي نرخی په ره كايه كيش بو قايل نه بوون.

وهختايهك حكومهتي ميلي موسهديق بو پاراستني مافي گهل و حكومهتي خوي "بهگويره ي قانونوي ته ساسي كه دهلي: شا حهقي نيهي حكومت بكا بهلكو تهنيا حهقي شايهتي هيه و سهروك وهزير له بهرانبهر مهجليس و قانون دا ليپرسراوه و مهسوولييهتي هيه شايهتي مهقاميكي ته شريفاتييه و تهواوي وهزيران له بهرامبهر سهروك وهزيردا مهسوولن نهك له موقابل شادا." بير و باوهر و كردهوي خوي وهدهرخست، هه موو دنيا شاheid بوو كه ئيستعمار و شا و چلكاوخورهكاني چ كارساتيكي خويناوي و چهوت و چهپه ليان بهسهر حكومهتي ميلي دكتور مصدق و گه لي ئيران هينا.

جا لي ره دا به باشي و گرنگي روون دهبيته وه كه هينانه سهركاري حكومهتيكي ديموكراتي له ئيران بهستراوه ته وه به وهديهيني مافي نهتهوهكاني ئيران وه ته و دوومافه ليك ناپسيندريته وه.

ئه‌گه‌ر هات و به‌چاوپێکی زانستی کۆمه‌ڵایه‌تی له‌و بابته‌وه‌و بپروانین به‌باشی ده‌رئه‌که‌وه‌ی که‌ پاش دامه‌زراندنی حکومه‌تیکی یه‌کگرتووی نه‌ته‌وايه‌تی و دیموکراتی له‌ ئێران فهرز و پێویسته‌ که‌ ته‌واوی ئه‌و هه‌رێم و به‌شانه‌ی ئێران که‌ کورد و فارس و ئازربایجانی و عه‌ره‌بن به‌گوێه‌ی هه‌لۆیست و وه‌زعی تایبه‌تی نه‌ته‌وايه‌تی "که‌ بریتیه‌ له‌ هاوبه‌شی زمانی و میژووویی، هاوبه‌شی ژبانی ئابووری و کۆمه‌ڵایه‌تی، - هاوبه‌شی سه‌رزه‌مین و عه‌رد- هاوبه‌شی ئاکار و سونه‌ت و کار و خه‌باتی نه‌ته‌وايه‌تی..." ئه‌بێ مافی حوکم دانان و حوکم کردنی ناوخۆیی، مافی دانانی یاساکانی ئابووری و کۆمه‌ڵایه‌تی و سیاسیی و فه‌ره‌ه‌نگی و....هتد، به‌سه‌ربه‌ستی سه‌ربه‌خۆیی نه‌ته‌وايه‌تی وه‌دی بێت.

هه‌روه‌ها مافی هه‌ل‌بژاردنی ژماره‌یه‌ک له‌ نوێنه‌رانی ژیر و تیگه‌یشتوو خاوه‌ن بیر و پراویژ هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک بۆ دانانی پارله‌مانیکی خۆل‌اتی و حوکم په‌وایی نه‌ته‌وايه‌تی چ به‌نیوی حکومه‌تی ئۆتۆنۆمی و چ به‌نیوی حکومه‌تی فیدرالی یه‌کگرتوو کاروباری سیاسیی و کۆمه‌ڵایه‌تی و فه‌ره‌ه‌نگی و... نه‌ته‌وه‌ی خۆی به‌پێوه‌به‌ریت، هه‌روه‌ها نوێنه‌رانی تایبه‌تی ئه‌و نه‌ته‌وانه‌ له‌ حکومه‌تی مه‌رکه‌زی له‌ پارله‌مانی گشتی نه‌ته‌وه‌کان به‌شدار و خاوه‌ن مافی تایبه‌تی بن.

پێگای پرژگاری و خۆشه‌ختی و به‌رزیه‌تی ئێران و ته‌واوی ئه‌و وڵاته‌ زۆر نه‌ته‌وانه "کثیرالمه‌له" به‌ لێکدانه‌وه‌ و حمل کردنی مه‌سه‌له‌ی میلی به‌و شوێن و پێیازه‌ گرنگانه‌ ی ح.د.ک به‌سه‌راوه‌ته‌وه‌ که‌ له‌ ماده‌دکانی ۵۴ و ۵۵ پڕۆگرامدا بپاری له‌سه‌ر دراوه‌.

جا بۆیه‌ ح. د. ک له‌ کۆنگره‌دا بۆی ده‌رکه‌وت له‌مه‌ر وه‌دیپێنان و پووناک کردنه‌وه‌ی ئه‌و حه‌قیقه‌تانه‌ی سه‌ره‌وه‌ ئه‌بێ له‌ ته‌واوی حیزب و ده‌سته‌ سیاسیه‌کانی پێشکه‌وتوو له‌گشت گه‌له‌کانی ئێران بگه‌ڕێته‌وه‌ و داوا بکا که‌: له‌پێناو په‌یوه‌ندیه‌کی پته‌و و به‌هه‌ت داری نیشتمانی و تییینی و بیر و پراویژیکی دنیا په‌سه‌ند، ده‌ستی شوێشیکێ چه‌کدارانه‌ بده‌نه‌ ده‌ست یه‌کتر و له‌ پێگای هه‌ل‌وه‌شاندن و تیک و پیک دانی بناغه‌ی زوڵم و زۆرداری حکومه‌تی په‌ش و چه‌په‌لی "شا" و ئیستعمار، هه‌ل و فرسه‌ت له‌ ده‌ست نه‌ده‌ن.

دوو هه‌مین کۆنگره‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان کۆمیته‌ی ناوه‌ندی
سه‌رماوه‌زی ۱۳۴۳ (نوامه‌ر ۱۹۶۴)

ئه‌و به‌یاننامه‌یه‌ دواتر له‌ گه‌ل دژکرده‌وه‌ی توندی به‌ده‌نه‌ی حیزب به‌ره‌وپه‌ربوو. کۆمیته‌ی ناوه‌ندی بۆ قه‌ره‌بوو کردنه‌وه‌ی وه‌زعه‌که‌، مه‌جبور بوو له‌ رۆژی ۱۰ خاکه‌لیوه‌، رۆژی شه‌هیدان، له‌ به‌یاننامه‌یه‌ک دا، رێژ له‌ به‌پێوه‌به‌رانی کۆماری کوردستان بگه‌ڕێ.

بریاره‌کانی کۆنگره‌ی دووه‌می حیزبی دیموکراتی کوردستان

ریزه‌ بپاریاتیک له‌ ۲ هه‌مین کۆنگره‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان درا که‌ ئاماژه‌ به‌ هیندیکیان ده‌که‌ین. کۆنگره‌ به‌یاننامه‌ی رێکه‌وتی ۱۹۴۳/۷/۱۲ حیزبی ته‌ئید کرد که‌ له‌سه‌ر "کۆمیته‌ی ساخ که‌ره‌وه" نووسرا و حوکمی "خائن"ی به‌رامبه‌ر به‌ زوربه‌یان ده‌رکرد. له‌ خالی "ب" دا دوکتور قاسملوو "عباس ئه‌نوه‌ری" به‌ خائن و دزی ناو حزب و جاسوسی ساواک ناسیندراوه‌.

جیی ئاماژەیه که نه‌سرين قاسملوو هەر له ساله‌کانی دواى ١٣٣٢ را ئه‌حمەد تۆفیی له تاران ده‌ناسی و ئه‌حمەد تۆفیی، وه‌ک زۆر له پڕیبه‌رانی دیکه‌ی سه‌رووی حیزب، به‌چه‌ند مانگ له ماله دوکتور قاسملوو له تاران ده‌مانه‌وه و نه‌سرين خانم خزمه‌تی ده‌کردن. بۆیه نه‌سرين له‌سه‌ر ده‌رکردنی قاسملوو له کۆنگره‌ی ٢ دا " له لاپه‌ره‌ی ٢٧٨ کتیی "ئورووپاییه‌ک له ولاتی کورداندا" ده‌نووس: ئه‌و هه‌موو هه‌ولێ خۆی خسته گه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی به‌ تۆمه‌تی خیانه‌ت، عه‌بدولپه‌رحمان له کۆمیته‌ی ناوه‌ندی حیزب ده‌ر بکات. کاریزما، کارامه‌یی و که‌سایه‌تی به‌رزى عه‌بدولپه‌رحمان نه‌ک هه‌ر ببووه هۆی سه‌رئێشه‌ بۆ ئه‌حمەد تۆفیی، به‌لکوه‌و بۆ زۆرێک له ئەندامانی دیکه‌ی حیزب به‌ هه‌مان شێوه‌ بوو و هه‌ر بۆیه‌ش له به‌رژه‌وه‌ندی هه‌موویان بوو که له‌سه‌ر پڕی خۆیان لایه‌ن. عه‌بدولپه‌رحمان هه‌وت سال له‌مه‌وه‌ر له لایه‌ن ساواکه‌وه‌ ده‌ستبه‌سه‌ر کرابوو و پاش ماوه‌یه‌ک ئازاد کرا بوو. ئه‌حمەد تۆفیی و هاوتاکانی دیکه‌ی، ئه‌و بابته‌یان کردبووه بیانوو و داویان کرد که له حیزب ده‌ربکری. به‌لام عه‌بدولپه‌رحمان له‌وکاته‌ دا له پراگ بوو و هه‌ربۆیه‌ش نه‌یده‌توانی به‌رگری له خۆی بکات. ئه‌و سه‌باره‌ت به‌ کیشه‌کانی خۆی له‌گه‌ڵ حیزب، له‌گه‌ڵ هه‌یج که‌س ته‌نانه‌ت له‌گه‌ڵ لێناش قسه‌ی نه‌ده‌کرد و چاوه‌پروانی ده‌رفه‌تی گونجاو بوو...

کۆنگره‌ حوکمی جاسوسی و خیانه‌تی به‌سه‌ر چه‌ند که‌سیک دا که گوايا روژانه ئەندامی حیزب بوون و جاسوسی و خیانه‌تیان به‌ رییازی کوردایه‌تی و حیزب کردوه و ناوی هه‌مو ئه‌و جاسوس و خائانه له ده‌فته‌رخانه‌دا به‌ ناوی لیستی ره‌ش ده‌میته‌وه. کۆنگره‌ په‌یامی رێژ لێنانی بۆ پیشه‌واى کوردستان (مه‌لا مسته‌فا) و پارتي ديموکراتی کوردستانی نه‌به‌زی "سوریه" ده‌رپړیوه و هه‌روه‌ها توپه‌یی و ناره‌زایه‌تی به‌رامبه‌ر به‌ "مه‌کته‌بی سیاسى پیشو و برايم ئه‌حمەد نیشان داوه و...ئه‌وه‌ش ده‌قی بپه‌یاره‌کانی کۆنگره‌ی دووه‌می حیزب:

برپه‌یاره‌کانی کۆنگره‌ی دووه‌می حزبی دیموکراتی کوردستان

برپه‌یاره‌کانی ٢ه‌مین کۆنگره‌ی حزبی دیموکراتی کوردستان

٢ هه‌مین کۆنگره‌ی حزبی دیموکراتی کوردستان له‌ناو لووتکه‌ی چیاکانی زاگروس به‌ ژیر به‌فر و باران و بورانه‌وه به‌ رییزی ته‌قه‌ی ٢١ گولله و ره‌شاش به‌یادی ئه‌و هه‌فاله سه‌ربه‌رز و تیکه‌شه‌رانه‌ی که له ناو ره‌شه‌ چاله به‌ندیخانه‌کانی "حکومه‌تی تاران" دا سکووتی ناو دول و شیوه‌کانی شکاند و چیاکان هاوده‌نگ له‌گه‌ڵ پێشمه‌رگه‌کانی به‌ یادی هه‌فالاڵانی به‌دیل گیراومان ٢١ جار ئه‌وانیش وه‌لامیان به‌ ده‌نگ دانه‌وه بۆ ناردینه‌وه. دواى سکووتی ٥ ده‌قیقه بیده‌نگی به‌ یادی شه‌هیدانی ریگه‌ی ئازادی کورد و رزگاری کوردستان ماته‌مینیکى کاتی بالی بیده‌نگی به‌سه‌ر کوبوونه‌وه‌ی نوێنه‌رانی کۆنگره‌ داکیشا و له پاش خویندنی سوره‌تی "انا فتحناک" له لایه‌ن هه‌فالیکی نوینه‌ر، سرودی خه‌باتی نه‌ته‌وه‌ی کورد "ئه‌ی ره‌قیب هه‌ر ماوه‌ قه‌ومی کورد زمان" له لایه‌ن پولیک نوینه‌ری کۆنگره‌ خویندراوه. ئه‌و ریزه‌ مراسمه‌ و پێکهاتنی پروگرامی کۆنگره‌ به‌ رێک و پێکی هه‌ست و کوڵ و کوی هه‌موو نوێنه‌رانی کۆنگره‌ی هه‌یابوه جوش و کوڵه‌وه.

له پاش راپورتی کومیتة ناوهندی دهستوری کاری کونگره له لایه ن هه یه تته سهرکردایه تی کونگره راگه یه ندرا.

کونگره له ژیر دروشمی "یه کیه تی. خه بات. سهر به خویی و دیموکراتی له پیناوی خه بات بو نازدی و رزگاری کورد و کوردستان ئه و ریزه مه به ست و بریارانه ی خواره وه ی دا:

۱ - کونگره به بریاری گشتی ته ئیدی راپورتی کومیتة ناوهندی کرد.

۲ - به دهنگی گشتی ته ئیدی ۶ هه مین کونگره ی پارتی دیموکراتی کوردستان و بریاراتی ئه و کونگره یه ی کرد.

۳ - بریاری له سهر ته ئیدی سیاسه ت و هه لۆیستی گورج و هه ل سورانه ی به ریوه به رانی پیشوی حزبی دا بو پشت گری له شورشی کوردستانی گهرمین.

۴ - نوینه ران به گشتی سوپاس و ته قدیری ناوه ند و به ریوه به رانی حیزبی کرد بو دهوری دلسۆز و هه لسورپان به یارمه تی مادی و مه عنه وی و گیانی به شورش له کوردستانی گهرمین.

۵ - کونگره ئه و ریزه بریارانه ی خواره وه ی له مهر جاسوس و خائنه کان و دهسته و دهسته به ندی و حزب سازه کانی گیره شیوین و ناحه زی ریزی حیزبی دیموکراتی کوردستان ده رکرد.

الف- کونگره به یانی برواری ۱۹۴۳/۷/۱۲ حزبی تایید کرد که له ناو ئه و به یانه دا له ژیر عنوانی "لادان و سهر شیواوی چه ند خو په رستی ناجوانمیر به ناوی کومیتة ی ساخ که ره وه "دهسته به ندیه کانی دژی ی تییدا ناوبراوه محکوم کران. وه حوکمی "خائن" ی به رامبه ر به زور به ی هه لسور و بگیری کانی ئه و تا قم و ده ستانه و چه ند له وانه ی به "جاسوس" و به کری گیراوی ناسین. ب- هه روه ها کونگره ره حمان قاسملوو "عباس ئه نوهری" به خائن و دزی ناو حزب ناسی و پاش ماوه یه ک دزی خه یانه ت دهستی کرد به جاسوسی کردن و هاتوچوو و دراو وه رگرتن له "ساواک" ده زگای جاسوسی حکومه تی تاران.

ج- هه روه ها کونگره حوکمی جاسوسی و خیانه تی به سهر چه ند که سیک دا که روژانه ئه ندانی حزب بوون و جاسوسی و خیانه تیان به رییازی کوردایه تی و حزب کردوه ناوی هه مو ئه و جاسوس و خائنه له ده فته رخانه دا به ناوی لیستی ره ش ده می نیته وه.

۶ - "کومسیونی لیبوردن" بو پی راگه یشتن به داوا ی لاداو ه کان و لی کولینه وه راده و عاستی زه رریان بو خه بات و یه کبونی حیزب وه وه رگرتنه وه ی ئه وانی که به نوسراو په ژیمان نامه ی خو یان بنوسن و "کومسیونی لی بوردن" و کومیتة ی چاودیری به رز قه ناعه تی به وه هاتبی که ئه و برا لاداو انه عیبه ت گیر بوون ئه و بریا نه وه رده گریته وه.

۷ - له سهر داوا ی پشتگرانه ی زور به ی نوینه رانی کونگره بریاردر ا به شیوه ی توند و گورج و به کرده وه دوا ی بدری به ریگری و چه ته بازاری و دزی له ناوچه ی کوردستان و سنوره کان که به هاندان و هاوده ستی هیندی دهسته ی به رها و خویری کراوی سیاسی و له هیندی جیگا به پیوه ندیی له گه ل "ساواک" ده زگای جاسوسی حکومه تی تاران حا لی خه لکیان په روش و هیندی خاوخیزان له ناوچه کانی مه ریوان، بانه، بوکان، تورجان، سه قز و سه رده شت و مه اباد مجبور به کوچ کردن له

لادی کان را بو شارەکان کران ئه‌وه‌ش مه‌به‌ستی وه‌ره‌ز کردنی خه‌لکی کوردستان له‌چه‌ک و چه‌کداری و شو‌پشی کورده.

کونگره‌بریری دا کومیتە‌ی ناوه‌ندی به‌پشتیوانی نه‌ته‌وه‌ی کورد و یارمه‌تی مادی و مه‌عنه‌وی خه‌لکی به‌شه‌ره‌فی کوردستان و دوست و ئەندامانی حزب، کوتایی به‌باوی دزی و رێگری و خانه‌بگیری یێن.

هه‌روه‌کی کونگره‌تقدیری به‌ریوه‌به‌رانی حزبی کرد بو هه‌لوێستی ناحه‌زی به‌کرده‌وه و اجرائاتی توندی له‌سه‌ر دز و ری گره‌کان.

۸ - کومیتە‌ی ناوه‌ندی هه‌لبژێردراوی دووه‌مین کونگره‌ پێی ئەسپاردا که به‌نیابه‌تی کونگره‌ریزه‌ په‌یام و نوسراوه‌ی ناسینه‌ری شیعار و ئامانج و خه‌باتی حزبی دیموکراتی کوردستان بۆ پیشه‌وا‌ی کوردستان- بو پارتی دیموکراتی کوردستانی "گه‌رمین"- پارتی دیموکراتی کوردستانی نه‌به‌زی "سوریه"- و پیاوه‌ به‌دیمه‌ن و هه‌لکوته‌کانی کوردپه‌روه‌ری کوردستانی و شخصیه‌ته‌کانی نیشتمانی و هیندی سه‌رۆکی حکومه‌ته‌کانی بیگانه‌ ساز بکری و له‌گه‌ل به‌یان و بریاراتی کونگره‌ و پرۆگرامی ح. د. ک یان بو بنیردریت.

۹ - کونگره‌توره‌یی و ناره‌زایه‌تی ده‌ربری به‌رامبه‌ر به‌هه‌لوێستی کورد فروشانە‌ی "مه‌کته‌بی سیاسی پیشو" و ده‌رکراو "ئێبراهیم ئەحمەد و دار و ده‌سته‌که‌ی" بو ناحه‌زی کردن له‌گه‌ل کادره‌تیکوشه‌ره‌کانی له‌سه‌ر داوا‌ی ده‌زگای جاسوسی حکومه‌تی تاران "ساواک" و په‌یمانی سه‌نتو به‌هوی جاسوسانی ناسراو وه‌ک سه‌ره‌نگ عیسی په‌ژمان- سه‌ره‌نگ مه‌نسورپوور- سه‌ره‌نگ مدرسی و عباس ئارام و هاتوچوی ناوبراوان بو ماوه‌ت- گرده‌ره‌ش- ئیسای و مالومه. دانی "حه‌ق"ی ناحه‌زی به‌ماموستا ئێبراهیم ئەحمەدی هه‌لاتوی غه‌زه‌بی پیشمه‌رگه‌ و نه‌ته‌وه‌ی کورد که‌وا ئیستا له‌ئوتیله‌کانی تاران و ده‌ربه‌ندی شه‌میران له‌باوه‌شی "ساواک" و "سه‌نتو" سه‌رخوش و به‌دمه‌ستی خیانه‌ته‌کانیتی به‌کورد. هه‌روه‌کی له‌به‌یانی ۶مین کونگره‌ی سه‌ربه‌رز و سه‌رکه‌وتوی پارتی دیموکراتی کوردستان له‌قه‌لادزی دا ده‌نوسیت: "... به‌ته‌وا‌ی بو کونگره‌ی شه‌شه‌می پ. د. ک روون بووه‌ که "م. س"ی ده‌رکراو و زوربه‌ی ئەندامانی کومیتە‌ی ناوه‌ندی لا‌براو په‌یوه‌ندیان به‌بیگانه‌وه‌هه‌بووه‌ و هه‌یه‌ و هه‌موو مانگیک په‌نجا هه‌زار "۵۰۰۰" دینار له‌بیگانه‌ بۆ دوژمنایه‌تی گه‌لی کورد وه‌رده‌گرن ... و له‌دواتر ده‌نوسن: "هه‌ڤالانی تیکوشه‌ر پیشمه‌رگه‌ دلاوه‌ر و ره‌شیده‌کا‌هان ئەم خیانه‌ته‌ی "م. س" و زوربه‌ی زوری کومیتە‌ی ناوه‌ندی ده‌رکراو روون بووه‌ و کونگره‌ی شه‌شه‌می پارتمان له‌کوبوونه‌وه‌ی شه‌وی ۵-۷/۱۹۶۴ به‌گشتی ده‌نگ بریاری دا به‌ده‌رکردنی هه‌ریه‌ک له‌مانه‌ی خوا‌روه‌: ۱- ئێبراهیم ئەحمەد و ..."

۱۰ - ناردنی پۆلی خوینده‌واری حزبی و غه‌یره‌ حزبی بو ده‌روه‌ه بو خویندن به‌ناوی حزب.

۱۱ - بو به‌هیز کردنی مالیه‌ی حزب و هینانه‌ده‌ری حزب له‌و حاله‌ پڕ په‌روه‌شی که‌ تا ئیستا تیدا ژیاوه‌ بریاردا کومیتە‌ی ناوه‌ندی ریگه‌ی مش‌روع و ره‌وا بدوزیته‌وه‌ بو وه‌ی که‌ داها‌تی حزب

خو وه سه روی خه رچ و مه سارفی حیزب بخات به یارمه تی ئەندامان بتوانریت پاشه که وتیک بوکاتی داماو ی و پێوستی موجود کات.

۱۲ - کونگره بو هه لویستی سیاسو شوینگه ی ح. د. ک له جه بهه کانی جیهان و حکومه ته کانی گیتی بریاری دا که سیاسه تی بی لایه نی و هاوده نگی له گهل حکومه ته "نه به ستراوه کان" و سه ربه خو بگریته بهر و له هه مو هه لویستیکدا سود و قازانجی نه ته وه ی کورد له سه روی هه مو مه به سه ته کانه وه بێت.

۱۳ - کونگره ریگه ی خه باتی په رله مانتاریزمی هه لداشت و خه باتی شه قامی به هه لویستیکی بی که لک و به فیرو دانی هیزی خه باتی گهل لیکدایه وه و خه باتی شوڤر شگری چه کدارانه ی له ژیر دروشمی یه کیه تی. خه بات. سه ربه خو یی و دیموکراتی کرده چرای روناکی ریگه ی تیکوشانی حزب.

۱۴ - له مهر مه سه له و گیروگرتی "ئه رز" و "ئاغا" و "ره عیه ت" کونگره داوا له گه لی کورد و به تاییه تی خه لکی لادی کان و وه پزپران ده کا که به خه باتی یه ک گرتوو هه موو ئه رزی نیشتمان و کوردستان پزگار که ی و شوڤرشی ئه رزی و نه ته وایه تی له ژیر دروشمی یه کیه تی. خه بات. سه ربه خو یی و دیموکراتی "بکه ی نه" یه ک" ئه وده م به پی بریاری کونگره و ماده ی سی و نوهومی "۳۹" پرۆگرام که ده نوسیت: "ح. د. ک له سه ر ئه و بیر و باوه ریه که زه وی و زار و کشتوکال، دار و ده وه ن، ئاو و کانی کوردستان مافی نه ته وه ی کورده و مافی ره نیوه ی تان و دابه شینی ئه رز به تاییه تی له مافه تاییه تیه هه ره گرینگه کانی حکومه تی دیموکراتی کورده که به هۆی به رپۆه به رانی ح. د. ک وه وه دی دیت.

ئه وکاته یه که حاکمیه تی نه ته وایه تی و حیزبی دیموکراتی کوردستان به شیوه یه کی دادپه روه رانه ئه رز و ئاو و زه وی و زار و دار و دارستان داده به شیت و به و پی یه مه سه له و گیروگرتی "ئه رز" جی به جی ئه که ی ن.

سه رماوه ی ۱۳۴۳ (نوامبری ۱۹۶۴)

دوو هه مین کونگره ی حیزبی دیموکراتی کوردستان
کومیته ی ناوه ندی

دژکرده وه ی ئەندامانی حیزب به بریاراتی کۆنگره ی ۲

به یاننامه ی کونگره ی ۲ ئەندامانی حیزبی له نیوخۆی ولایتیش دا توره کرد. عه بدولآ حه سه ن زاده له لاپه ره ی ۶۱ ئەزموونی خه بات دا ده نووسی که له گهل حه سه ن شیوه سه لی بو ره خه گرتن له و بریاراته، له ریکه وتی ۲۵ ره شه مه ی ۱۳۴۳ له نیوخۆی ولایت را سه ردانی مه قه پری حیزب له سوتیان کرد. ئەوان له گهل سوله یمان موعینی و مه لا ره حیم ویردی و مه لاکه ریم سارده کویتانی و نه خو پاشایی (باپیر شکاک) چه ندجار له سه ر ئه و بابه ته کو بوونه وه و گلییان له و سوکایه تیانه کردوه و له لاپه ره ی ۶۲ ئەزموونی خه بات دا ده نووس: ئیستت ئه وه چ زه رووره تیکه که په لامار ده بریته سه ر ریه رانی کۆماری کوردستان و به جاریک مه حکوم ده کرین؟

دوايه سولهيمان موعينى بهياننامهى دهى خاكه ليوه يان ده داتى كه له رهدى هه لويسته چهوته كانى كونگره ئاماده كرابوو و قه رار بوو لهو چهند روژى داهاتوو دا بلاو بپتهوه. عه بدولآ. هه سه زاده بهياننامه كه ده خوينايتته وه له ولامى سولهيمان موعينى دا كه پرسيار ده كا پي چوون بوو، ده لى: گوتم بوخوى باشه، به لام به هيچ جوړ نايته كه فاره تى گوناحى ئه وهى له كونگره دا كردوتانه. كه ريمى حيسامى له لاپه رهى ۲۷ به رگى سيى بيره وه رييه كانى دا، له ئوروا را له ولامى نامهى سولهيمانى موعينى دا، كاره كانى كونگره ۲ ده خاته بهر ره خه و ده نووسى: ئيستاش به ناوى كونگره ئاوا بو زه لكاو شوږ ده بنه وه كه به جاريك حيزبى ديموكراتى كوردستانى تيدا نو قم ده كه ن. ته نانه ت دوژمنانى كوردش جولانه وهى مه هاباد به نوخته ته حه ول له ميژوى خه باتى كورد دا ده زانن. به لام ئيوه به بى له بهر چاو گرتنى وه زع و هه لومه رچى ئه وده م، به بى ليكولينه وهى وه زعى ئه وده مى ئيران و جيهان، رييه رانى حيزبى ديموكرات به قسه ي قور و قولومبه مه حكوم ده كه ن. ره خه يان لى ده گرن و له گه ل قه ده م خيږ به راورد يان ده كه ن.

ئهمير قازى له نامه يه ك دا، به برپار و بهياننامه كان كونگره ۲ ئيتعراز ده كا و به له لاپه رهى ۱۲۴ بيره وه رييه كانى دا ده نووسى: ئيتعراز و كيښم له چوار خال و مه وريدى نووسينه كه هه بوو. خالى يه كه م له په يوه نندا بوو له ده گه ل كوومارى كوردستان رييه رايه تيبى كوومار، كه له و بهياننامه يه دا هه راوا به كيلو و به هه وه نته له ليك دانه وه يه كى ديمى و بى ريشه دا، به شيوه يه كى ناحه ز و ناپه سه ند به زمانى فارسى، به وشه ي له چه شنى "خواب خرگوشى" و... كوومار و سه رانى كوومارى وه بهر دابوو، بهياننامه ي ناوبراو ئه وهى به شانازييه كى حيزب و نه ته وهى خوى كردبوو كه با به ده وارى شپى ناكا.

خالى دووه مى ئيتعرازم له سه ر به گژداهاتن و تاوانبار كردنى مه كته بى سياسى كوونى پارتى بوو كه بهياننامه كه، شهل و كويرانه پيياندا هابوو و چى پيوه نه هيشتبوون، شتيك كه نه به ئهركى حيزبى ديموكراتم ده زانى و نه به كاروبارى كونگره ي دووه م.

خالى سيهه م كه لى نازارى بووم، ئه وه بوو كه له بهياننامه كه دا دوكتور قاسملوى هه روا به مه حكومه ي پاش باسكى، به تومه تى نارهوا، تاوانبار كردبوو.

دژبه ريم ده گه ل خالى چواره م، له په يوه نديه دابوو له ديفاع و بهرگرى له و كادرانه ي حيزبى ديموكرات كه بهياننامه و برپاره كانى كونگره، له گوته، كوتابوونى و تاوانبارى كردبوون.

ئهمير قازى دواى ئه و ئيتعرازانه، له نامه يه ك دا، داوا ده كا كه برپار و بهياننامه كانى كونگره رابگيرين تا كوميته ي ناوه ندى به سه رى دا بچيته وه و نامه كه ده دا به ئه حمه د توفيق و سه ديق ئه نجيرى.

هه رله وى ئه حمه د توفيق نامه كه ده خوينايتته وه و به قسه ي ئهميرى قازى له لاپه رهى ۱۲۵ دا ده لى: ئه وهى له بهياننامه كه دا له سه ر كوومارى كوردستان و رييه رانى كوومار نووسراونه وه، ده قى ئه و هه لسه نگاندانه نيين كه له كونگره دا ليدوان و نه تيجه گيريان له سه ر كراوه، كاك سه ديق كه مونشى و نو ت هه لگر بووه له كونگره دا، ده ستى بردوتى و واى ليكردوو كه ئيستاهيه.

شاری قاره‌مانی (مه‌هاباد) به‌م ساز و رازاوه‌یه دیسان له‌گۆران و به‌سه‌ره‌هاتیکه‌ی تازه و گرینگه‌ی تردایه. واته به به‌ر ئاسۆی مژاوی سه‌ر لۆتکه‌ی کێوی خه‌زایی دروشمی سێ ته‌رمی پر سام و هه‌ست راکیش له‌ حالیکدا به‌ سێداره‌وه به‌ په‌ت خنکاون دیاره. ته‌رمی نێوه راستیان که به سامیکه‌وه له‌نگه‌ریکی قۆل مین وقین هه‌چلۆونی بۆ تۆله‌ گرتبوو، هاوړی پێشه‌وا (قازی محمد) هه‌وه‌ل ره‌ئێسی کۆماری جه‌مه‌وری کوردستان، ئه‌وانی تر هاوړی محمد حسین سیفی قازی وه‌زیری دفاعی میلی و سه‌درول اسلام بوون که وابوو ده‌رکه‌وت ئه‌م هه‌موو ساز و چه‌ک و سوپا و له‌شکرکێشی ناو شاری مه‌هاباد بۆ چی بوو، به‌لام سه‌ره‌رای ئه‌وانه‌ش شاری مه‌هاباد هاته‌ جو‌ش و کوله‌وه، ته‌م و خه‌مباری تیکه‌لۆ به‌ قین و کلۆکۆ دروشمی خه‌لک و شاری مه‌هابادی داگرتبوو. مندالان به‌ ده‌نگی به‌رز ده‌گریان به‌ جوړیک نزیک بوو سه‌ریان به‌ هه‌نیسکانه‌وه هه‌لکه‌ندری قوتایه‌کان به‌ بێ ئه‌وه‌ی له‌ قۆلپێ گریان ده‌ن فرمیسک رایه‌له‌ی له‌ چاویان ده‌به‌ست. پیاوان پێشیان ده‌خوارد وه‌ له‌ ئافره‌تانی ئازا و ره‌شیدی (یه‌کێتییانی دیمۆکراتی کوردستان) له‌ حالیکدا چارشوویان لێ قیله و قاچ گری ده‌کرد به‌ره‌ به‌ره‌ له‌ ناو ریزی ته‌نیوی سه‌ربازانی سوپای داگیرکه‌ری تاران و پۆلیس و ژاندارم خۆیان گه‌یاند ئاستی (چوارچرا) ئه‌و جیگایه‌ی که پێشه‌وا و هاوړیکانی لێ شه‌هید کرابوو، به‌ بێ ئه‌وه‌ی که له‌ ناوه‌ندیک را الهام و یان ده‌ستوریک بلاوېکرتته‌وه ته‌واوی مه‌کته‌به‌کانی سه‌ره‌تایی و ده‌یبرستانه‌کان و ئیداره‌کانی مه‌هاباد له‌ خۆوه به‌ ویستی خه‌لک بوو به‌ ته‌عتیلی عام دوکان و بازار داخران تا سێ رۆژ پاشیش ئیداره و بازار و به‌ تایه‌تی مه‌کته‌به‌کان و ده‌یبرستانه‌کان حالی عادیان په‌یدا نه‌کردوه.

ده‌سته‌ی ئافره‌تانی ره‌ش پۆش له‌ پێشه‌وه لاوان و پیاوان به‌ دواوه ته‌رمی شه‌هیدانی کوردستانیان به‌ شعاردان و ده‌برینی کل وکۆی تۆله‌ئسته‌تانه‌که‌ژاوه‌ی شه‌هیدانی رێگای ئازادیان برده‌ سه‌ر گۆرستانی به‌ خاکی کوردستانیان ئه‌سپارد هه‌ر بۆ حه‌وت رۆژ پاش ۱۷-۲۶ دیسان کاربه‌ده‌ستانی تاران دوژمنانی له‌میژینه‌ی نه‌ته‌وه‌که‌مان جه‌نگورکی خۆیان به‌ خوینی چوار ئه‌فسه‌ری ره‌شید و ئازا و به‌وه‌فای جه‌مه‌وری کوردستان هاوړی یان (محمدی نازمی)، (ره‌سوڵی نه‌غه‌ده‌یی) (عه‌بدوڵلای ره‌وشه‌نفکر) (حه‌میدی مازوچی) ره‌نگاند. هه‌ئیته‌ی حاکمه‌ی تاران ئه‌وجار کوشتار و خنکانی گوێسته‌وه به‌ری سه‌قز و بانه و بۆکان (۱) و له‌ شاری سه‌قز له‌ یه‌ک شه‌ودا (۱۱) سێداره‌یان بۆ نیشتمان په‌روه‌ران و ئه‌ندامانی حزبی دیمۆکراتی کوردستان رێز کرد و هاوړییان: "ئه‌حمه‌د فاروقی، عه‌لی جواغه‌ره‌دی، ئه‌مینێ اسعدی، سه‌دیق اسعدی، عه‌لی فاتحی قه‌له‌نده‌ر، عبدا‌لله‌ مه‌تین، محمد دانشوهر، ئه‌حمه‌د شیبمی، حسین کانی نیاز، رسول محمودی، محمد میر فیزالبه‌گی، وه‌ هه‌ر له‌و شه‌ودا که ئه‌و (۱۱) که‌س ئه‌فسه‌ر و نیشتمان په‌روه‌ری کورد له‌ سه‌قز به‌ ده‌ستووری کاربه‌ده‌ستانی تارانی خنکیندران، له‌ شاری بۆکانیش هاوړی عه‌لی شیرزاد رۆله‌ی شیردلی نه‌ته‌وه‌یشمان به‌ په‌تی سێداره‌ خنکاند. هه‌ر له‌ سالی ۲۶ دا هاوپه‌یمانه‌کانی حکومه‌تی تاران، نوری سعید و فه‌یسه‌ل کاسه‌ لیسانی ئیستعماری انگلوساکسون (۴) ئه‌فسه‌ری تری کۆلنه‌ده‌ر و به‌ نرخێ جه‌مه‌وری کوردستان، هاوړییان (مسته‌فا خۆشناو، عه‌زه‌ت عبدا‌لعزیز،

محمد قودسی، خیرالله عبدالکریم) یان شهید کرد. له نهغه ده له ژیر پردی قاسی هاوری (احمد وهستا حسن) یان سهربری و لهشیان پیښ سهر برین به گيرد و قهमे نهجن نهجن کړدبوو. ههروه ها شهیدانی تری ریځای نازادی و جهمهوری دیموکراتی کوردستان هاوریان (محمد نانهوازاده، نهفسهر (خلیل خوشهوی)، (وهستا برایمی بهننا، عبدالله مینه خالندی، ماری پور زهریفی، هاشمی هه مزهوی) وه به کورتی به ده ها رۆلهی تری نه بهزی نه تهوهی کورد له گرتووخانه کان زهجر گوش کران و یان له نازار و نهزیتوه له گرتووخانه کان لهشیان له تاقهت کهوت و بوون به قوریانی ریځای نازادی و سهر بهستی کورد و کوردستان.

نهو رۆله بهوهفا و تیکوشه رانهی مهکتهبی (حزبی دیموکراتی کوردستان) که سه بارهت به دهستلالت و حاکمیهتی نه تهوهی کوردا (جهمهوری دیموکراتی کوردستان) پایهی بهرز و پر له شانازی شهیدی ریځای نازادی کورد و کوردستان یان به نهسیب بوو ههر یهک لهوانه وهک بلیسهیهکی پر تین ته نانهت له ژیر پهتی سیدارهش دا له تین وههستی پر جوشی خویان به رامبهر وهفاداریان به نه تهوهی کورد و نیشتمانیان کوردستان و هاودهردی دهگه ل نه تهوه کانی تر و ههروه ها قین و کلوکوی تیکوشه رانهی خویان بهرامبهر به داموده زگای حکومهتی گندهلی تارانن خوفرۆش دهبریه.

پیښهوا قازی محمد ههر که له نویژی ئیعدام بووهوه بو خوی سهر چوارپایه کهوت و به دهنگی بهرزوه گوتی: " نهی نهفسهران و سهربازانی سوپای داگیرکهری تاران برۆن بو شا و ناغاکانی بگيرنهوه به اعدام و کوشتن و برین پیښتان به رهوی تیکوشانی کورد که ئیرادهی کردوه سهر به خو بیت ناگیري نهگهر ئیوه ئیستا قازی محمد پیښمه رگهیهکی ریځای رزگاری کوردستان دهخنکین له دوا رۆژیکي نزیک دا به سهدان و ههزاران پیښمه رگهیهکی گورج و گوآتر له قازی محمد وهک ههر لهو به شه کوردستانه ی که ئیوه بو تالان داگیر و کردوه به لکو له هه موو پارچه کانی تریش له داگیرکه ران راست ده بنهوه. نه تهقه لایانه سهر له بهردانه. کورد بو رزگاری ولاته که ی ههر سهرده کهوئ ههر بژین پیښمه رگه کانی ریځای نازادی کوردستان بژی کورد و کوردستان".

شهیدانی تریش ههر یه که ی پارچه یهک گر وگلپه بوون که له ژیر پهتی سیداره رووناکي و ههستی شورښگيریان بلاو کردوتهوه هاوریان: محمد حسین سهیفی قازی، قدسی و خوشناو، علی شیرزاد، عهلی جهواغه ردی، احمد فاروقی، سهدیق اسعدی، وه روشه نفکر و نهغه دهی ههر یهک به نورهی خویان پارچه یهک پۆلای دارژاوی داخ و سوور بون که. پتهوی و ههستی پر تینی میلیهت پهروه ریان له دهست نه داوه.

له زستانی پر به فرو سارد و سری سالی ۱۳۲۵ مه هاباد شاهیدی رژانی خوینی سوور و گهشی ۲۳ کهس له رۆله کانی ستارخان و باقرخان نهفسه رانی رهشیدی حکومهتی میلی دیموکراتی نازهربایجان بوو که خوینی سینگ و میښکی پر له هیوا و ئومیدی نهو قاره مانانه بوو ژیا نی خوش و سهر بهستی نه تهوهی نازهر به پری دهستی ناپاکی سهربازانی داگیرکهری تاران رژی به سهر بهفر و بوو به گولی سووری بوون داری له پس نه هاتوو نه تهوهی مان و ولات داگیرکراوی کورد و نازهر بو

یه کیتی و خهباتی تیکراییی بۆ ئازادی و سهربهخوویی. لاپهره‌ی میژوو ته‌ماشاکه‌ین سهرتاسهری پره له درندایه‌تی و کوشتن و برین و سوتان و تالانی کورد و کوردستان به دهستی داگیرکه‌رانی تاران جابوئه‌ئهو هه‌رش و کوشتن و کوشته‌ری چه‌ند مانگ له‌وه و پێشی هه‌ئیه‌تی حاکمه‌ی تاران بۆ سهر خه‌لکی کوردستان به‌لای هه‌چ کوردێک و میژوو زانیکه‌وه سهر نییه .

هه‌روا پێش (6) مانگ دیسان هاونه‌ته‌وه‌کانی نیشتمان په‌روه‌مان رو‌نه‌هاتن دیسان به‌سه‌دان رو‌له‌ی کورد جوتیار و کرێکار مه‌لا و عه‌شیره‌تی نیشتمانیه‌روه‌ر و کاسب و دوکتور و مه‌کته‌بی و معلم بۆ گرتوخانه‌کان راپێچک ئه‌دان له‌ناو جیگا دا ئه‌تاندزین ئه‌وه‌ی جاسوسانی سازمانی ئه‌منیه‌ت و ئیتلاعات له‌ ژێر چاودێری پسپورانی ئه‌مریکای به‌ سهر ئاشتیخوازان و نیشتمانیه‌روه‌رانی کوردستان دین، ته‌نانه‌ت هه‌تلرکانیش ناگه‌نه‌ پایه‌ی پێشه‌وه‌ چوونی جووری ئه‌شکه‌نجه‌ و ئازاری جاسوسانی سازمانی ئه‌منیه‌ت که‌ له‌سهر دروشم و ته‌علیماتی ئه‌مریکا ئازاریان ده‌دان. به‌لام نه‌کوشتن و کوشته‌ره‌کان و نه‌ تالان و دروخستنه‌وه‌کانی پێشوو نه‌ ئه‌م ره‌شگیریه‌ی و گرتوخانه‌ی (قه‌ڵ قه‌لا) ی تاران و نه‌ ئه‌م ئازار و ئه‌شکه‌نجه‌یه‌ ده‌رمانی ده‌ردی بۆ ده‌رمانی گه‌نده‌لی رزیوی رژیمی بۆگه‌نی پاشایه‌تی و حکومه‌تی تاران ناکات. ته‌نیا چاره‌ی هه‌ر نابودی و مه‌رگه‌ هه‌ر وه‌ک له‌ په‌نامان له‌ عێراقی ئازادیش دا ئه‌م نه‌خۆشییه‌ و ده‌رمانه‌ رزگار بوو. وا سێزه‌ ساڵ به‌سهر بیره‌وه‌ری روژی خنکانه‌راوه‌کان و شه‌هیدانی ده‌ستی حکومه‌تی گه‌نده‌لی تاران تێده‌په‌ری روژی پێشه‌وا قازی محمد وه‌دی رووناک بو‌ته‌وه‌ که‌ رژانی خوینی ئه‌م شه‌هیدانه‌ به‌ سهر خاکی کوردستاندا زۆر نه‌مامی پاراو کردوو و به‌ره‌می ئه‌م شه‌هیدانه‌ی بزووته‌وه‌ی به‌رینی حزبی دیموکراتی کوردستانه‌ که‌ خۆی کێشاهه‌ته‌وه‌ و که‌لین و قوژبن و کویره‌دی به‌ کورد و کوردستان وابه‌شدارن و تیکۆشه‌ر له‌ گرتوخانه‌کان دان به‌ سه‌دانیان نه‌هێنێ په‌نا بردوون به‌لام تیکۆشانی میلیه‌ت نابریته‌وه‌ هه‌یه‌تی حاکمه‌ی تاران وا ده‌زانی ته‌نیا هه‌ر له‌وی قه‌وماوه‌ هه‌ر زنجیره‌که‌ی دی ژنگاوی بووه‌ و هاو‌تۆته‌ پسان جابوئه‌ که‌وتۆته‌ ئه‌وپه‌ری هاری و درندایه‌تی به‌لام ئه‌وانه‌ بیسود بۆ خۆراییی به‌ هه‌ر له‌سهر چاوه‌وه‌ لیان لێل بووه‌ نه‌مانی چه‌وسانه‌وه‌ و ئیستعمار و ئازادی له‌ دنیا دا هه‌ر له‌ ئاسیا و ئه‌فریقا به‌لکو له‌ قاره‌ی ئه‌مریکاش بو‌ته‌ شعاری وه‌ختی ره‌وپه‌وه‌ی تیکۆشان و خه‌باتی نه‌ته‌وه‌که‌مان.

نه‌ته‌وه‌ی کورد به‌ پێشه‌وه‌ی حزبی دیموکراتی کوردستان له‌ ناو کۆری خه‌باتی روژانه‌ی بۆ رزگاری ئێران و کوردستان له‌ پشت ئه‌م دوژمنایه‌تی کوشتن و کوشته‌ره‌ و به‌ تابه‌تی ئه‌م په‌له‌قاژانه‌ی دوایی حکومه‌تی گه‌نده‌لی تاران ئیمانی ئیمه‌ تیکۆشه‌رانی کوردستانی به‌ره‌و هاتنی ئاواتی شه‌هیده‌کامان که‌ حاکمیه‌ت و سهربه‌ستی نه‌ته‌وه‌ی کورده‌ زۆر زیاتر له‌ پێشوو کردوو و به‌ به‌رئاسویی رووناک و ده‌رواشانی ئازادی و رزگاری نه‌ته‌وه‌ی کورد تارمایی مه‌رگ و له‌ ناوچونی داگیرکه‌ران ده‌بینین به‌یاننامه‌ی حزبی دیموکراتی کوردستان له‌ رووی بیره‌وه‌رییه‌کامان تێپه‌ر بوون به‌سهر یادی شه‌هیدانی جه‌مه‌وری دیموکراتی کوردستان له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌رکی میژووی نه‌ته‌وه‌ی کورد و نه‌ته‌وه‌کانی ئازاد خواز و د‌لسۆزی جیهان له‌به‌ربه‌ر تیشکی دره‌وشانی رزگاری نه‌ته‌وه‌کانی

جیهان شه‌هامه‌تیک‌ی داوه‌ته خوینی گه‌شی شه‌هیدانی کورد به سهر خاکی نیشتمانی خوشه‌ویست
قه‌ول و په‌یمان و سویندی خویمان تازه ده‌که‌ینه‌وه که تا:

وه‌دی هی‌نای ئاواتی جوانی ئینسانی شه‌هیدانی کوردستان که حاکمیه‌ت و سهربه‌ستی نه‌ته‌وه‌ی
کورد و ئازادی خاکی کوردستان بیت له تیکۆشان نه‌وه‌ستین هه‌روه‌ک تا ئیستا به‌کرده‌وه ژیا‌مان
داوه به‌لێدان و برین و له‌دوور خسته‌نه‌وه و گرتووخانه له‌برسیتی و داماو‌ی نه‌ئازار و ئه‌شکه‌نجه
و به‌کورتی نه‌په‌تی سیداره و گولله‌باران له‌ری‌گای ئازادی و رزگاری کورد که تۆله‌ی شه‌هیدانی
کوردستانه‌که‌مان نادات. سه‌رێکه و هی‌ناومانه قوربانی ده‌ستی ئازادی و سهربه‌ستی دا
نه‌گه‌راوینه‌وه و ناش گه‌رینه‌وه هه‌ر ده‌روین بو‌پیشه‌وه بو‌وه‌دی هی‌نای ئاواتی شه‌هیدانی گه‌لی
کوردی کۆلنه‌ده‌ر.

سلاو سلاو کوردی تیکۆشه‌ر... سلاو ئه‌ندامانی حزبی دیموکراتی کوردستان سلاو
تیکۆشه‌رانی ری‌گای ئازادی و رزگاری نه‌ته‌وه‌کانی جیهان بو‌ئیه‌ ئه‌ی شه‌هیدانی نه‌مری جه‌مه‌وری
دیموکراتی کوردستان.

شاد بی‌گیانی پاکی شه‌هیدانی کوردستان

شاد بی‌گیانی پاکی شه‌هیدانی ری‌گای ئازادی و سهربه‌ستی گشت نه‌ته‌وه‌کانی جیهان.
نه‌مان بو‌خائین بروخی داموده‌زگای ده‌وله‌تی سهربه‌ ئیمپریالیزمی تاران قاتلی شه‌هیدانی
کوردستان و ئازهربایجان نه‌مان بو‌ئسته‌عمار و ئیمپریالیزم دوژمنی چه‌نگورگ خویناوی گه‌لان.
سه‌رکه‌وێ خه‌باتی گه‌لی کورد له‌ژێر رابه‌ری حزبی دیموکراتی کوردستان. با سه‌رکه‌وێ
تیکۆشانی تیکرای نه‌ته‌وه‌کانی فارس و ئازهربایجان و کوردستان بو‌ئازادی ئێران به‌رقه‌رار بێته‌وه
به‌ره‌ی یه‌کگرتوو له‌نیوان حزبی دیموکراتی کوردستان و حزبی توده‌ی ئێران و تۆله‌ی دیموکراتی
ئازهربایجان و حزبی ئێران و حزبه‌کانی تری نیشتمانی پیشکه‌وتو بو‌ئازادی ئێران.

ههر به دواى گه‌پانه‌وه‌ی مهرحومی مه‌لا مسته‌فا له سوفیه‌ت‌دا، چه‌شنیک ناکۆکی و نات‌ه‌بابی له نیو ربه‌ری پارتی دیموکرات دا په‌یدا بوو. مه‌کته‌بی سیاسی به تابه‌ت له ناوچه‌ی سولیمانییه له‌گه‌ل بیروبۆچوونی مه‌لامسته‌فا نه‌بوون و به هه‌واى خۆیانان لێده‌خوپی و به‌ره‌ه‌له‌ستی کاره‌کانی مه‌لامسته‌فایان ده‌کرد. له‌ژێر کاریگه‌ری ئه‌وان دا ئه‌و ئه‌ندامانه‌ی حیزبیش که که‌وتبوونه ژێر ده‌سته‌لاتی ناوچه‌ی ئه‌وان، به ره‌به‌ی ئه‌وانیان ده‌پێواو و له ژێر ئه‌مری ئه‌وان دا بوون. رێژی می ئێران ئه‌و کیشه‌یه‌ی قۆزته‌وه و به ده‌رفه‌ته‌ی زانی و له سالی ۱۹۶۰ عیسا پژمان نوینه‌ری رێژیم له عێراق، له سوله‌یمانی چاوی به ئیبراهیم ئه‌حمده و مام جه‌لال که‌وت و له باسی که‌موکۆرییه‌کان دا مام جه‌لال پێیگوت: "تیمه ته‌نانه‌ت ده‌مانچه‌یه‌که‌مان نییه که بتوانین پۆلیسیکی پێ بکوژین".

مه‌لا مسته‌فای بارزانی- مام جه‌لال

عیسا په‌ژمان گه‌پاوه بۆ ئێران و چاوی به شا که‌وت و پێیگوت، بۆ ئه‌وه عه‌بدولکه‌ریم قاسم ده‌ستی به سنووره‌کانی تیمه رانه‌گا پێویسته یارمه‌تی کوردکان بده‌ین. شا عیسا په‌ژمانی کرد به به‌پێوه‌به‌ر و به‌رپرسی به‌شی ئه‌منیه‌تی ساواک له عێراق. په‌ژمان گه‌پاوه بۆ عێراق و له سلێمانی چاوی به ئیبراهیم ئه‌حمده که‌وت و له به‌غدا له‌گه‌ل تاله‌بانی،

عومهر ده‌بابه، عه‌لی عه‌سکه‌ری دانیه‌شت و قه‌ولی دا چه‌کیان بدات.

دانی پاوه و چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی به گروپی ئیبراهیم ئه‌حمده له لایه‌ن شای ئێرانه‌وه به‌و مه‌رحه بوو که ئیبراهیم ئه‌حمده له شوێش و پارتی دیموکرات به ربه‌ریه‌تی مه‌لا مسته‌فا دوور بکه‌وتنه‌وه. په‌یمانی هاوکاری نیوان ئه‌وان به بێ ئیزنی مه‌لا مسته‌فا به دزی به‌سترا. دوايه په‌ژمان له سه‌رده‌شت و مه‌ریوان به‌رده‌وام ئه‌ندامانی ده‌فته‌ری سیاسی ده‌دیت و یارمه‌تی ده‌دان. له‌م باره‌یه‌وه، مامۆستا "هه‌ژار" له لاپه‌ره‌ی ۱۰۸ چێشتی مجپۆر دا ده‌نووسی: له‌بیرمه شه‌وێک عومهر ده‌بابه هات، چه‌مه‌دانیکێ په‌شی پێیوو، دای به مه‌لا مسته‌فا. دواى دوو پوژیش گوێیان دوازه تفه‌نگی پرنوی هیناوه، وه‌ک من گوێ بیست بومه‌وه، حیزبی پارتی به‌بێ پرسى مه‌لا مسته‌فا ده‌گه‌ل ئێرانیه‌کان پێوه‌ندی گرتوه. عیسا پژمانی ساواک هاتوو ته‌ لایان، بریاری داوه ئێران به دزیه‌وه یاریده‌یان بدا. به‌و شه‌رته‌ بارزانی که دوژمنی سه‌رسه‌ختی شا و کۆمونیستی مۆسکۆیه له‌ناو خۆیان ده‌راوین. پول و تفه‌نگیان هیندیک وه‌رگرتوه، بارزانی به‌وه‌ی زانیوه. بۆ پا‌زی کردنی بارزانی هیندیک پولیان هیناوه و گو‌تویانه ئه‌مه به‌شی تۆ بۆ له‌شکرکێشی و ئه‌مه فیلێکه له ئێرانی ده‌که‌ین و هه‌ر موخلیستین که بارزانی گو‌تویه: "تفه‌نگه‌کانتان چلێکرد؟"، چون دوازه تفه‌نگیشیان هیناوه. وادیار بو ئێرانی له عه‌قیده‌ی کۆمونیستی پارتی پا‌زی یه، به‌لام له بارزانی ده‌ترس، چونکه پارتی برايم به‌رنامه‌ی حیزبه‌که‌شی هه‌موی بپوا به سیستمی مارکسی بو.

برایم ئەحمەد

پژمێ عێراق بە هەموو تواناوە نەیتوانی شوێنی کورد تێکشکێنی و لە ساڵی ١٩٦٣ هەولێ دا بە شیوەی ئاشتیانە کێشەی کورد چارەسەر بکا. کوردستان لە ژێر زەختیکی زۆر گەورەیی شەڕ و کاول کاری دابوو و قات و قری پرستی لە خەڵک بری بوو. بۆیە بارزانی شەڕی راگرت و رازی بە گفتگۆ بوو و لە مانگی فیرواری "ساڵی ١٩٦٤ دا، هەبێتەتی نوێنەرایەتی کورد بە سەرۆکایەتی نوری شاوھیس و جەلال تالەبانی لە مەکتەبی سیاسییەو بەشدارییان لە وتووێژەکاندا کرد و لەگەڵ حکومەت پێککەوت ن. ئەوکات ئیبراھیم ئەحمەد سکرێتیری پارێزگاری تاران بوو، بە فیتی ئێران زۆر دژی بارزانی دەدوا و دەیگوت کە دەیهەوێ کوردستان بفروشی.

مامۆستا "هەژار"، لە لاپەرەیی ٤٤٥ کتێبی چێشتی مەجیوردا بە روونی باسی نەهامەتی خەڵکی کورد و هەلسوکهوتی خراپی بەشیک لە بانی مەکتەبی سیاسی دەکا و دەنووسی: حیزب بڵاوی کردبوو کە بارزانی کوردستانی بە چەند سندوق پورتهقال و چەند کراسیکی دیاری عەبدورەزاقی وتووێژکەر فروشت. وای ئی هاتبو ئەگەر پارەمان دەدا بە دوکاندارێک دەیگوت بۆنی پورتهقالی ئی دی... بەپراستی منیش ئیمزای ئەو ئاگرەسەم زۆر لا گران بو. پوژیک لە سەنگەسەر دەگەڵ مەلا مستەفا لێمان بو بە کێشە، گورپە وای ئی هات کە حەرەسی بارزانی هاتە ژور، وەیزانی شەڕی بەپراستە. بارزانی بە حەرەسەکەیی گوت بچۆ دەر.

گوتم: کاکە تۆ زۆر سالت زەحمەت کێشاوە، بە پالەوانی پێگەی ئازادی کورد ناسراوی، پیر بوی، زۆر حەیف کرد ئەو ئیمزایەت کرد. ئەگەر بتگوتایە بیست ملیۆن دینارم حەقی ئیمزا کردن دەوی، دەیان دایە. من چاوەنۆڕ بوم ئەگەر نەسلی دواي ئیمە پرسییان پێگەی ئازادی بەکوێ دایە؟ لە عێراق جێ قەبری تۆی نیشان دەن و لە تورکیا قەبری شیخ سەعید و لە ئێران قەبری قازی محەمەد، قەرتان نیشانگەیی پێگەی ئازادی خوازان بێ، نەک بچی ئیمزای ئاگرەسیکی وا بکەیی کە خەڵک گالتەیی پێ بکا و بلین کوردستانی فروشتو...

لە تورەبیان گوتی: کوردستانی چی؟

گوتم: کوردستانی هەمو شت. من و هەزارانی وەک من بۆیە تۆ وەک بت دەپەرستین کە خەمخووری کوردستانی. وەک لە قورعان دا دەلی: لە ئیستاو جیایی نیوان من و تۆیە، خوا حافیز. هەر ئەمڕۆ دەڕۆمەو بەغدا و فەقیری خۆم دەکەم...

دەرکەوت. لە حیرسانیش دەگریام... سواری جیپیکی کرێ بوم و چومە مالی قادری باغەوان لە پانیە. سەعاتیک شەوی مابو، لە دەرگایان دا. گوتیان هەژار وەرە کارمان پێتە. دو چەکداری بارزانی بوون. خواحافیزی یە کجاریم لە ماله مام قادر کرد و لیم پون بو لەسەر ئەم بێ ئەدەبییەیی دوینی

گولله بارانم ده کهن. گه‌بشتینه پشت رانیه، چوار جیپ له دوی یه‌ک وئستا بون، مه‌لا مسته‌فا وئستا بو، گوتی: هه‌ژار تۆ له‌گه‌ل جیپی مه‌لا برایم سوار به. چوینه "سه‌روچاوه" بوینه میوانی خټوه‌تی "ئه‌حمده‌د شاباز". پاش نانی نیوه‌رۆ گوتی: هه‌ره‌س به جیپه‌کان برۆنه‌وه "دۆله‌ره‌قه" ئه‌سپی من زین کهن و ئیستره‌ شینیش بۆ هه‌ژار زین کهن. ئیمه به سواری دئین.

له‌ ریگه‌ تاوئیکی چاک هیچ ده‌نگی نه‌کرد. له‌پر بیده‌نگی شکاند:

- هه‌ژار تۆ هه‌ر خۆت به‌ کورد مه‌زانه، زۆر پیاوی وا ماون که گیانیان به‌ قوربانی ئازادی کوردستان بکه‌ن. من له‌ تۆ دڵسۆزترم، چۆن به‌جیم دټلی و ده‌رۆی و ده‌للی "ه‌ذا فراق بینی و بینک"؟ قه‌رارمان وانهبو له‌سه‌ر زوئله‌ چه‌رم بټ؟ له‌بیرت چووته‌وه؟... هه‌ژار تۆ نازانی وه‌ختی هاته‌هه‌ سه‌نگه‌سه‌ر، چه‌ند که‌سیکم نارد له‌ حاللی خه‌لک بپرسن. ته‌نیا له‌ "ژاراوه" یه‌ک ته‌نه‌که‌ گه‌نم له‌ مالیکدا هه‌بو، که‌سی تر نانی دوو رۆژی شک نه‌ده‌برد. به‌رله‌وه‌ شه‌ر له‌ بارزان بوه‌ستی مردو له‌ می‌رگه‌سور له‌ برسان مردوه، که‌س له‌ برسان ه‌یزی نه‌بو بینئۆی. من ده‌بو نان بۆ ئه‌و هه‌مو برسیانه په‌یدا که‌م. ئیمزام کرد و گه‌نم و پاره‌ی زۆریشم ساند و له‌ ئازادی کوردستانیش واز ناهینم، خه‌م مه‌خۆ...

ئیه‌راهییم ئه‌حمده‌د و عومه‌ر مسته‌فا ده‌بابه‌ و دوکتۆر عه‌زیز شه‌مزینی به‌ نوئینه‌رایه‌تی باللی مه‌کته‌بی سیاسی له‌ ریکه‌وتی ۱۹۶۴/۳/۱۷ چوون بۆ سه‌نگه‌سه‌ر بۆ لای بارزانی و دژایه‌تی خۆیان له‌گه‌ل راگرتنی شه‌ر و ریککه‌وتن له‌گه‌ل حکومه‌ت راگه‌یاندا. بارزانی و دانووستانه‌که‌ی به‌کاریکی تاکتیکی هه‌لسه‌نگاند و داوای لیکردن بۆ ماوه‌یه‌ک له‌ رانیه، یان قه‌لادزی بمیننه‌وه تا ئه‌گه‌ر هه‌یه‌ته‌تییکی دیکه‌ هات پرس و رایان پټ بکا. ئه‌وان چه‌ند رۆژ له‌ قه‌لادزی مانه‌وه و دواتر به‌بټی ئاگادارکردنه‌وه‌ی بارزانی گه‌رانه‌وه‌ بۆ ماوه‌ت و نامه‌یه‌کیان بۆ مه‌لا مسته‌فا نووسی که‌ له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۶۸ ی به‌رگی س‌یه‌می کتییی "بارزانی و بزووته‌وه‌ی رزگاریخوازی کورد، له‌ نووسینی مه‌سعود بارزانی دا هاتوه‌:

برای گه‌وره و به‌رپ‌ز مه‌لا مسته‌فا بارزانی

دوای سه‌لام و ئیحترام

ئه‌وه بۆ بیست رۆژ ده‌چټ که‌ له‌سه‌ر ئه‌مری ئیوه له‌ قه‌لادزه‌ ماینه‌وه به‌ ته‌مای چاوپ‌یکه‌وتنی کاربه‌ده‌ستانی حکومه‌ت، به‌لام داخمان ناچټ که‌ نه‌ په‌ئیس وزه‌را و نه‌ وه‌زیر و نه‌ مته‌سه‌ره‌فیشانم نه‌دی له‌م ماوه‌یه‌دا، وه‌ دیاریش نییه‌ که‌ به‌م زوانه‌ بټن بۆ لاتان. له‌ سه‌ریکی که‌شه‌وه، وه‌کو به‌سه‌ره‌اتی ئه‌م ماوه‌یه‌ ده‌ری خستوه‌و بوونی ئیمه له‌ نیزکته‌انه‌وه‌ هیچ کاریکی نه‌کردۆته‌ سه‌ر باشکردنی عیلاقه‌ی ئیوه و پارتی. جگه‌ له‌مانه‌ش مانه‌وه‌مان به‌م چه‌شنه‌ بټی ئیش و بټی کار و بۆ ماوه‌یه‌کی دیاری نه‌کراو بووه‌ته‌ هۆی پروپاگه‌نده و قسه‌یه‌کی زۆر له‌ناو خه‌لکدا که‌ هه‌ر دوژمن که‌لکی لټ وه‌رده‌گرټ و وا دیاره‌ هه‌ر ئه‌مه‌ بووه‌ته‌ هۆی ئه‌وه‌ی که‌ براده‌راغان ئیم‌پ‌رۆ به‌په‌له‌ داوای گه‌رانه‌وه‌مان بکه‌نه‌وه‌ بۆ به‌ر به‌ستکردنی ئه‌و چه‌شنه‌ پروپاگه‌ندانده. ئیمه‌ش له‌به‌ر په‌له‌په‌لیی ئه‌وان و که‌م وه‌ختی ئیوه و له‌به‌ر ئه‌وه‌ش وه‌ختی خۆی ته‌نیا بۆ چاوپ‌یکه‌وتنی کاربه‌ده‌ستانی حکومه‌ت

داوای مانهوهت لێ کردبووین بۆیه هیوامان ههیه لیتمان ببووێ که بهبێ چاوپێکهوتنهوتنهوتان
رۆشیتینهوه. وه لهبهه ئهوهی کاک عومهڕیش داوای لابردنی له فهڕماندهیی هێزی کاوه ههچ
ئیشیکی لهم ناوچهیه نامینی بۆیه ئهویشمان لهگهڵ خۆمان بردهوه. ئیتر خواتان لهگهڵ:

سهید عهزیز ئهفهندی عومهڕ مستهفا براتان ئیبراهیم ئهحمده

دهستهی برایم ئهحمده پاش گهڕانهوه بۆ ماوهت له دژی ئاگرههسی بارزانی دهستیان به
ناڕهزایهتی کرد. بهلام هیندیك له کادر و فهڕماندهکانی پارتهی وهک: عهقید نوری مهعروف، رهشید
سندی، تاریق ئهحمده، تاهیر عهلی والی، خالید شههسههین، فازل سوورانی، محهمده سهیدعەلی
حافز، فازل تاله‌بانی، نهوزاد خوشناو و ... له دژی چهواشهکارییهکانی ئهوان و به مه‌بهستی
پشتیوانی له بارزانی چوون بۆ سه‌نگه‌سه‌ر. لهوێ کۆبوونه‌وه‌یه‌کیان لهگه‌ڵ نافیز جه‌لال،
عه‌بدولکافی نه‌به‌وی و عهزیز ئاگره‌یی بۆ پیکه‌ینان و جه‌لال تاله‌بانی، عومه‌ر مسته‌فا ده‌بابه، عه‌لی
عه‌سکه‌ری و که‌مال مو‌فتی که‌ لایه‌نگری مه‌کته‌بی سیاسیی بوون له کار لاداران و نوری مه‌عروف،
نوری مه‌لا که‌کیم، نافیز جه‌لال و عهزیز ئاگره‌یی له شوێنی ئه‌وانه‌ داندان. به‌و ئالوگۆره‌ زۆربه‌ی
پیشمه‌رگه‌کان پالێان به‌ بارزانییه‌وه‌ دا.

ئه‌وه‌کاره‌ بوو به‌ هوێ ئه‌وه‌ که‌ ئیبراهیم ئه‌حمده‌ به‌په‌له‌ له‌ ماوه‌ت به‌ به‌شداریی ٨٠ ئه‌ندامی
پارته‌ی له‌ رۆژی ١٩٦٤/٤/٤ کۆنفرانس‌ بگرێ و داوای س‌رکردن و لابردنی بارزانی بکا. کۆنفرانس‌ داوای
برایم ئه‌حمده‌ی قبوڵ نه‌کرد و پریار درا هه‌یه‌تیه‌تیکێ پینچ که‌سی له‌ لیژنه‌ی چاودێری و پشکنین
که‌ بریتی بوون له‌ عه‌لی سنجاری، جه‌لال هیسامه‌دین تاله‌بانی، ئه‌سه‌ده‌ خه‌یلانی، تاهیر بابان و
مسته‌فا کرێکار بنیڕته‌ لای بارزانی و داوای چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌ بکه‌ن و ئه‌گه‌ر بکری کۆنگره‌
بگیری. به‌لام به‌ر له‌ گه‌ڕانه‌وه‌ی ئه‌وانه‌ مه‌کته‌بی سیاسیی له‌ژێر ناوی "پیکه‌وتنه‌که‌ی مشیر و
بارزانی ماف وه‌رگرتنه‌ یان خو‌به‌ده‌سته‌وه‌دان؟" به‌یاننامه‌کی ب‌لاوکرده‌وه‌ و ر‌یبه‌ری بارزانیان خسته‌
ژێر پرسیار.

مه‌لا مسته‌فا رازی به‌ گرتنی کۆنگره‌ بوو به‌لام مه‌کته‌بی سیاسیی رازی نه‌بوو و له‌ کۆتایی س‌الێ
١٩٦٤ دا ئه‌و کیشه‌یه‌ زۆری په‌ره‌ ئه‌ستاند و ئه‌و حیزبه‌ بوو به‌ دوو به‌ش و ب‌الێ مه‌کته‌بی سیاسیی
پارته‌ی به‌ ر‌یبه‌رایه‌تی برایم ئه‌حمده‌ و مام جه‌لال له‌ مه‌لا مسته‌فا جوێ بوونه‌وه‌.
له‌ وه‌زه‌یکێ ئه‌وتۆ دا ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات، چ له‌ ناوخۆ و چ ع‌یراق دا، به‌ سه‌ر دوو
لایه‌نی مه‌لایی و جه‌لالی دابه‌ش بوون.

ه‌یرشی بارزانی بۆ سه‌ر ب‌الێ مه‌کته‌بی سیاسیی و تیکشکانی پاشماوه‌ی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌
کیشه‌ی بارزانی و ب‌الێ مه‌کته‌بی سیاسیی رۆژ به‌ رۆژ له‌ په‌ره‌گرتن دابوو و له‌و لایه‌شه‌وه‌
شه‌رێکی قورس له‌ نیوان حکومه‌ت و شو‌رشی کوردستان به‌ ر‌یبه‌ری مه‌لامسته‌فا له‌ ئارا دابوو. لایه‌نی
ب‌الێ مه‌ته‌بی سیاسیی خو‌یان له‌ حاست شه‌ره‌کان به‌ به‌رپرس نه‌ده‌زانی و هه‌ولیان نه‌ده‌دا قورسای

هه‌پێشه‌کانی عێراق بۆسەر بادینان کهم بکه‌نه‌وه و له‌گه‌ڵ رێژی می عێراق و ئێران له‌ په‌یوه‌ندی دابوون.

له‌و لایه‌شه‌وه رێژیم قاسم له‌ نێوخۆ و له‌ ده‌ره‌وه دا، له‌ژێر زه‌خت و گوشارێکی زۆر دابوو و به‌ تایبه‌تی شه‌ڕی کورد، له‌سه‌ری به‌ گران ته‌واو ببوو. له‌ وه‌زعیکی ئه‌وتۆ دا له‌ رێکه‌وتی ۱۹۶۳/۲/۸ عه‌بدولسه‌لام عارف کو‌ده‌تای له‌ به‌عسییه‌کان کرد و ده‌سته‌لاتی به‌ ده‌سته‌وه‌ گرت و داوای کرد که شه‌ڕ رابگیری. مه‌لا مسته‌فای بارزانی به‌ دیاری کردنی نوری شاوه‌یس و جه‌لال تا‌له‌بانی وه‌ک هه‌یه‌ته‌تی وتووێژ، له‌گه‌ڵ حکومه‌ت له‌ ماوه‌یه‌کی که‌م دا له‌سه‌ر زۆر باب‌ه‌ت رێکه‌که‌وتن.

مه‌کته‌بی سیاسی رازی به‌و رێکه‌وته‌ نه‌بوو و مام جه‌لالیش له‌گه‌ڵ ئه‌وان که‌وت و به‌یانی‌یه‌کیان به‌ دژی ئه‌و رێکه‌وته‌ به‌لاو کرده‌وه و بێ رێزیان به‌ بارزانی کرد. با‌لی مه‌کته‌بی سیاسی له‌ زستانی سه‌ختی ۱۹۶۳ دا چوون بۆ عیساوی و دوا‌یه‌ چوونه‌ گولان له‌ پشتی ماوه‌ت و تا مانگی ته‌مموزی ۱۹۶۴ له‌وێ مانه‌وه. له‌وکاته‌ دا مه‌لا مسته‌فا هه‌رشه‌ی کردنه‌ سه‌ر و ئه‌وان په‌رینه‌وه بۆ دیوی ئێران و له‌ ئاوی "به‌ردان" جێگیر بوون.

ره‌شید ئه‌حمه‌دی له‌ سه‌ر شه‌ڕی بارزانی و با‌لی مه‌کته‌بی سیاسی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۲۰ کتیی "چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ک له‌ ژيانم" ده‌نوسێ: له‌ مانگی ته‌مموزی ۱۹۶۴ دا بارزانی هه‌رشه‌ی کرده‌سه‌ر جه‌ماعه‌تی مه‌کته‌بی سیاسی. له‌و هه‌پێشه‌دا ته‌واوی عه‌شیره‌ته‌کانی ناوچه‌ پشتیوانیان له‌ بارزانی کرد. هه‌پێکی گه‌وره‌ له‌ ناوچه‌ی پێده‌ر و ماوه‌ته‌وه، هه‌پێکی گه‌وره‌ی دیکه‌ش له‌ سیوه‌یله‌وه به‌ به‌ر بناری سوورکی‌ودا هات به‌ره‌و کتوی گمۆ. هه‌پێه‌کانی بارزانی ده‌گه‌یشتنه‌ هه‌ر کو‌ییه‌ک لایه‌نگه‌کانیان تێکه‌لی هه‌پێه‌کانیان ده‌بوون. لوقمان بارزانی، کوری مه‌لا مسته‌فا بارزانی، فه‌رمانه‌ی جه‌به‌ه‌کانی ده‌کرد. ئه‌و هه‌پێه‌ی که‌ له‌ ناوچه‌ی پێنجوین و سیوه‌یله‌وه گه‌یشبوونه‌ کتوی گمۆ، زۆر به‌ گورجی جه‌ماعه‌تی مه‌کته‌بی سیاسیان شکاند و به‌ره‌و گوندی ئاوکورت پاشه‌که‌شیان پێکردن. جه‌ماعه‌تی مه‌کته‌بی سیاسی له‌ چۆمی خوار ئاوکورت و عیساوی په‌رینه‌وه بۆ ئالانی ئێران و سوپای ئێرانیش ئاب‌لو‌قه‌ی دابوون به‌لام ته‌سلیم نه‌بوون. هه‌ر به‌و شیوه‌یه‌ به‌ سنووری کوردستانی ئێران دا له‌ گونده‌کانی گرویس، ئالۆت، کیوه‌رۆ و ئه‌نجینه‌وه هاتن و بۆ جاریکی دیکه‌ چوونه‌وه نێو سنووره‌کانی کوردستانی عێراق و توانیان ته‌واوی به‌رزاییه‌کانی کتوی سوورکی‌و بگرنه‌وه و هه‌تا گوندی سیری چوونه‌ پێشه‌وه. له‌م په‌لامار و هه‌پێشه‌دا ده‌یان پێشمه‌رگه‌ له‌ هه‌ردو‌لا کو‌ژران و بریندار بوون. به‌لام ئه‌م جاره‌یان دوا‌ی هه‌وتووێه‌ک به‌ره‌ره‌کانی و شه‌ڕی گه‌رم پاشه‌که‌شیان له‌لایه‌ن هه‌پێی بارزانی‌یه‌وه پێکرا. ئێتر ئه‌م جاره‌یان به‌ته‌واوی چوونه‌ خاکی کوردستانی ئێران‌وه و له‌ گونده‌کانی گه‌رماو، نیروان، تا‌ژان، تا‌زه‌بان و ئارمه‌ده‌ خو‌یان ته‌سلیمی سوپای ئێران کرد و چه‌که‌کانیان دانان. حکومه‌تی ئێرانیش جه‌ماعه‌تی له‌ شاری هه‌مه‌دان نیشته‌جێ کردن. ماوه‌ی نزیک به‌ سا‌لیک له‌ هه‌مه‌دان مانه‌وه. دوا‌ی بارزانی لی‌بوردنی ده‌رکرد بۆ جه‌ماعه‌ت و گه‌رانه‌وه بۆ کوردستانی عێراق.

محهممه د شاپه سهند که بۆ ماوهی ۱۷ سالی لپرسراوی چاپخانهی خهبات بوو و ئهو دهزگایه ی بۆ ماوهی ۱۵ سالی به نه هیئتی له ماله خوی دا راگرت بوو، له لاپه پره ی ۶۲ بیره وه رییه کانی دا ده لی له ئاواپی "به ردان" تووشی مه لا ئه بووبه کری فه لسه فی بوو و ئهو پییگوتوووه که به ئه مری مام جه لال چاپخانه ی خه بات له لای ئهو داندراوه.

شاپه سهند له لاپه پره ی ۶۸ بیره وه رییه کانی دا باسی په پینه وه ی مه کته بی سیاسی له سالی ۱۹۶۴ بۆ دیوئ ئیران ده کا و چۆن له ئاواپی "بی تووش" جار جار بۆته وه رگپری کاک حیلمی شهریف و ئه فسه رانی ئیرانی. شاپه سهند ده لی له ئاواپی "به ردان" مام جه لال پیشنیاری پی کردوووه که بگه پرتوووه لای زه بیجی له به غدا و له گه ل عه لی عه بدولا و نووری شایس نه هیلن ری کخسته کان په کیان بکه وئ و ئاگاداری ده کا که دوايه برایم ئه حمه دیش ده گه پرتوووه بۆ لایان.

سه رهنگ عامری که ئه وکات سه روان و فه رمانده ری ژاندارمه ری سه رده شت بوو له لاپه ره کانی ۴۷ و ۴۸ و ... ی کتیبه که ی دا ده نووسئ که به هوئ حاجی برایمی بیوران و سه لیمی ئوجاق و پیرو ت ئاغا له ئاواپی وه رده زانیاری له سه ر کیشه کانی مه لامسته فا و جه لال تاله بانی په یدا کردوووه و باسی کیشه ی باشوور ده کا و ده لی جه لال تاله بانی به ۳۰۰۰ که سه وه هاته نیو ئیران و ئهو روژ ئهو به بی چه ک له گه ل ئاغا ی بیژوی ده چته لای جه لال تاله بانی. تاله بانی به پیشوازی عامری ده چی و ئهو هو یه کانی هاتنی ده پرسئ و جه لال تاله بانی ده لی که بۆ ری کخسته نی هیزه کانیا ن هاتوون و دوا ی ماوه یه ک ده گه پرتوووه. له وکاته را عامری هه ر له لای مام جه لال ده مینیتوووه و بۆ ماوه یه ک ئاواپی بی تووش بۆ مانه وه ی مام جه لال دیاری و یارمه تی خو راک بۆ هه زار که سیان دا بین ده کا.

عامری ده لی روژیک برایم ئه حمه د هات و پیش ئه وه ی بی یه کیک پییگوتم ئه گه ر خو شی کرا نیگه ران مه به ئه وه قه راره برایم ئه حمه د بی و برایم هات و شه ویک له وئ بوو و دوايه ب گه راوه بۆ عیراق. عامری له درێژده ده لی دوايه بریار درا تالبانی بچته ئاواپی ئه نجینه له لای سوورکیو له بانه و له ویرا بگه پرتوووه ناو باشووری کوردستان. یه که م ده سته ی پیشمه رگه ی یه کیتی به سه روکایه تی عه لی عه سه کری چوو نه ناو کوردستانی باشوور. له و سه فه ره دا ستوان سمایی عه لیار (سه رهنگ سمکو عه لیار) که سه ر به تیپی هه مه دان بوو و عامری باسی لی هاتووی ئهو ده کا تا گه رانه وه ی هه موو هیزه کانی تاله بانی له گه ل عامری بوو.

سه رهنگ عامری له لاپه پره ی ۵۲ دا ده نووسئ دوا ی گه رانه وه ی هیزه کانی یه کیتی، شه که ت و ماندوو بووه و ویستی سه رخه ویک بشکینی به لام هیشا چاوه کانی گه رم دانه هاتبوو که له خه وی هه لده ستین ده لین تاله بانی به خوی و هیزه که ی گه راوه بۆ ئیران. عامری ده چنه لای تاله بانی و له وئ مام جه لال پییده لی که هیزه کانی مه لامسته فا هه موو ریگا کانیا ن لیگرت بوون و لیان داون و کوژرا و برینداریان زۆره. له وئ فه رمانده ئیرانییه کان له مام جه لال ده پرسن که چیان بۆ بکه ی ن و ئه ویش ده لی هه رچی پی تانخۆشه. ئیدی چه که کانیا ن لیوه رده گرن و دیاننیرنه هه مه دان.

له پهنا هېڅې بارزانی بۆ سهر بالی مه کته بی سیاسی، ئه حمهد توفیقیش لهو دهرفه ته که لکی وهرگرت و کوتوپر هېڅی کرده سهر پاشماوهی کومیتهی ساخکه ره وه که له ژیر بالی مه کته بی سیاسی دابوون و دهستی به سهر مه قهر و باره گاکانیان داگرت.

ئهمیر قازی له لاپه پری ۸۵ کتیبی بیره وه رییه کانی دا ورده کارییه کانی په لامار بۆ سهر بنکه کانی کومیتهی ساخکه ره وه، له پهنا هېڅی مه لا مسته فا بۆ سهر بالی مه کته بی سیاسی به و جوړه ده گپړته وه که بهر به ره ناکوکی نیوان پارتی و بالی مه کته بی سیاسی له پهره گرتن دابوو و هه ردوو لا خوځیان بۆ شهر ئاماده ده کرد. شاری سولیمانی له ژیر دهسه لاتی ریژیم دابوو و نوینه رایه تی سهر کردایه تی پارتی له ژیر بهر پر سایه تی عه گید ناویک دا بوو. به بهرگه و ئیجازه ی پارتی دیموکرات، تاق ولوق پیشمه رگه هه قیان هه بوو بچنه شاری سولیمانییه. سهره پای ئه وانه ئه و شاره به گشتی له ژیر هیژمونی بالی مه کته بی سیاسی دابوو. هیژه کانی مه کته بی سیاسی که هه زار کهس ده بوون له لای شاروچکه ی چوارتا، له ناوچه ی شارباژیر، له ژیر فه رمانده ری عومه ر ده بابده دا جیگیر ببوون. لهو هه لومه رجه دا، روژیک ئه حمهد توفیق و سوله یمانی موعینی، بۆ چه ک کردنی مه قهره کانی کومیتهی ساخکه ره وه که له لای ماوه ت و پینجوین له ژیر دهسه لاتی بالی مه کته بی سیاسی دابوو، به ۳۰ پیشمه رگه وه و به دوو زیلی عه سکه ری ده چنه نیو شاری سولیمانییه. که گه یشتنه ئه وئ له ناو شار دا ده نگوی هېڅی ئه حمهد توفیق و بۆ گرتنی لایه نگرانی مه کته بی سیاسی بلّو بووه وه و زور کهس خوځیان شاردوه یان هه لاتن. ئه حمهد توفیق و کاک فایق له سولیمانییه له لای کاک عه گیده چایه کیان خوآرده وه، به په له به ره و چوارتا وه ریکه ووتن و چوونه باره گای هیژی پیشمه رگه که عه قید نووری، ناسراو به نووری که له باب بهر پرسی بوو. دوا ی ئه وه لهوی جیگیر بوون و قه راریان دانا که به سهر مه قهره کانی کومیتهی ساخکه ره وه داده ن که له ژیر دهسه لاتی بالی مه کته بی سیاسی دابوو. ئه حمهد توفیق ده بوایه بچینه سهر مه قهری پرانی که مه لا ئه بوبه کری فلسفه ی بهر پرسی بوو و کاک فایقیش بۆ مه قهری پینجووی دیاری کرا که مه لا ره حمان و مه لا جه میل که خه لکی سه قز بوون و له گه ل عومه ر نگلی به سه ری راده گه یشتن. ئه حمهد توفیق نامه یه کی بۆ هه مه ره شیدخان نووسی بوو که هاوکاری فایق بکا. کاک فایق ده بوو ئه و مه قهره چه ک کا و ته سلیم به براده رانی هه ورامانی بکاته وه.

ئه حمهد توفیق ئیواری درهنگ به دهسته یه ک پیشمه رگه به ره و مه قهری پرانی وه ریکه ووت. دوا ی چه ندین سه عات له دوا زده ی شه و گه یشته شوینی مه به ست. به پپی بهرنامه ده بوایه ئه گه ر خوځیان به دهسته وه نه دابا، به زور بگیری و وه ک زیندانی به ریکرین بۆ زیندانی سه نگه سه ر. دهسته ی ئه حمهد توفیق هه رکه گه یشتنه ئاوا یی پرانی یه کجی له مه قهر وه ژوور که ووتن. ئه و شه وه، به هه لکه ووت پیشمه رگه یه کی بهر پرسی که رتی پارتی به ناوی شیخ سه دیق، به پیشمه رگه یه که وه له وئ میوان بووه. ئه و له نه کاو ده که ویته بهر لیدان و کوتان پیشمه رگه کان و بریندار ده بئ و مه قهر زوو دهستی به سهر داده گیرئ. مه لا ئه بوبه کر له وئ نابی و ئه وان ده ست به سهر که لوپه له کان داده گرن و به په له ده گه رینه وه. شیخ سه دیق لهوی که چه ک کراوه هه ست

به شهرمزاری دهکا و ههرچی ئەحمەد تۆفیق له بهری دهپارێتهوه، نه چهكهكان وهردهگرێته و نه حازر دهبی وهک پێشمه‌رگه بگه‌رێتهوه بۆ مه‌قه‌ری خۆی و له لای عه‌قید نووری ده‌بیته پێشمه‌رگه. ده‌سته‌ی کاک فایق که مه‌لا سه‌ید ره‌شیدی له گه‌ڵ بوو، خۆیان گه‌یاند هه‌نجوین و مه‌قه‌ری ئەویان چه‌ک کرد و ههر ئەو رۆژه گه‌رانه‌وه. ئەوان مه‌لا ره‌حمان و مه‌لا عومه‌ر و سادق نگێان گرت و له گه‌ڵ خۆیان هه‌ینایان بۆ چوراتا و ههر ئەو رۆژه بۆ زیندانی سه‌نگه‌سه‌ریان به‌رێکردن و ماوه‌یه‌ک له وێ گیران.

دوای ئەو کارانه ئەحمەد تۆفیق گه‌راوه و کاک فایق و کاک ئەمیر له چوارتا به جێمان و به که‌لوپه‌لانه که گیرابوون مه‌قه‌رێکیان بۆ په‌یوه‌ندی به رۆژه‌هلاتی کوردستان دامه‌زراند. ره‌شید ئەحمەدی له لایه‌ره‌ی ۱۲۵ کتێبه‌کی دا له‌و باره‌وه ده‌نووسی: کاتی ده‌سه‌لاتی هه‌موو ناوچه‌کان که‌وته ده‌ست بارزانی، ئەحمەد تۆفیق دوای ماوه‌یه‌ک بنکه‌یه‌کی له گوندی گرگاشی بۆ کوێخا که‌ریم له‌گه‌ڵ ئەو چه‌ند پێشمه‌رگه‌یه‌ی که چوونه‌وه لای حیزب له‌گه‌ڵ چه‌ند پێشمه‌رگه‌ی دیکه به به‌رپرسایه‌تی کوێخا که‌ریم دامه‌زراند.

به دوای هێرشی مه‌لا مسته‌فا بۆ سه‌ر باڵی مه‌کته‌بی سیاسی و تێکشکانی ئەوان، ده‌سته‌ی سه‌لاح موهته‌دی و ته‌شکیلاتی ئەبوبه‌کری فه‌لسه‌فی که له‌و قۆناغه‌دا زیاتر دژایه‌تی له گه‌ڵ ئەحمەد تۆفیق و حیزبی دیموکرات ده‌کرد، هه‌لۆه‌شاهه و ته‌سلیم به ئێران بوونه‌وه.

ره‌شید ئەحمەدی له‌سه‌ر به‌سه‌رهاتی خۆی ده‌ڵێ که پێشتر به هۆی نیگه‌رانی له په‌یوه‌ندی به‌هێزی ده‌وله‌تی ئێران و باڵی مه‌کته‌بی سیاسی و کاریگه‌ری مه‌کته‌بی سیاسی له سه‌ر ته‌شکیلاتی ئەبوبه‌کری فه‌لسه‌فی، ده‌ستی له کار کیشابوو. ئەندامانی دیکه‌ی سه‌ر به‌گروپانه یان ته‌سلیم به ئێران بوونه‌وه یان وازیان له سیاسه‌ت هه‌ینا و یان چوونه‌وه لای ئەحمەد تۆفیق. که‌سانی ئەوتۆش هه‌بوون ههر له باشووری کوردستان درێژه‌یان به دژایه‌تی له گه‌ڵ ئەحمەد تۆفیق دا.

سروش‌تیه ده‌وله‌تی ئێران به هه‌چ شێوه‌یه‌ک پێخۆش نه‌بوو که کوردی ئێران هاوکاری کورده‌کانی دیکه بکه‌ن، کورد ده‌بوو پارسه‌نگی سیاسه‌تی خۆی له‌گه‌ڵ ریژیمی ئێران بزانی که ئەوکات ژاندارمی گشت ناوچه‌بوو و به دروستی هه‌لسوکه‌وت بکا به‌لام به پێچه‌وانه سیاسه‌تی هه‌یه‌کانی کوردستانی عێراق به نېسه‌تی حیزبی دیموکرات وه‌ک هێزی نه‌یار دژ به ریژیمی ئێران باش نه‌بوو. بۆیه بۆ حیزبی دیموکرات پێویست بوو ئاگاداری ئەو هه‌لسوکه‌وتابه‌ی و بۆ مان و مه‌وجودیه‌تی خۆی هه‌لۆیستی پێویست وه‌ربگرێ.

ده‌ست تێکه‌لاو کردنی هه‌یه‌کانی کوردستانی عێراق له‌گه‌ڵ ریژیمی ئێران، له راده‌به‌ر بوو. ره‌شید ئەحمەدی دوای خۆ ته‌حویل دانه‌وه به ریژیمی ئێران له سالی ۱۳۴۴ به هۆی ئەوه له لایه‌ن باڵی مه‌کته‌بی سیاسی له کوردستانی عێراق ئیعلامیه‌ی له‌سه‌ر ده‌رکرا بوو که ئەندامی پارتیه‌ی به‌رپرسیانی پارتی چوون له زیندانی سه‌نه‌دا ئازادیان کرد.

ته‌نانه‌ت به دوای چوونی ده‌سته‌ی جه‌لالی بۆ نیو ئێران ته‌نانه‌ت که‌سانی وه‌ک مامۆستا زه‌به‌حیش که ئەندامی باڵی مه‌کته‌بی سیاسی بوو، ده‌یان‌توانی بچن بۆ لای کاربه‌ده‌ستانی سه‌ره‌کی

رېژیمی ټيران و لهوبارهوه ماموستا هه ژار له لاپهړه ۴۵۸ چيشتی مجبور دا باسی مه ترسی سهر
ژيانی خوځی بو زه بیچی ده کا ده لئ: زه بیچی من ههر ده پومه کتوان، له کوځی ناسیانم و گرتیان تو
سلامهت، بلکوو ده ربازیش بووم.

گوته: مه لا ریگه زور خه تهره، وهره ده گهل من بچینه تاران.

- یانی ده ته هوځی عه جهه ئیعدامان که ن؟

- نا، مه لا، سیاست زور گوراوه، من خوم جاریک چوومه تاران و میوانی شاهه نشا بووم.
ئیتاش من خه بهر ده نیرم ماشین دیته سنووری خانه قین، لیره وه ده چینه خانه قین که ریگه که
ئه مینه، له وپوه ده مان گه یه ننه تاران.

گوتم: کاکه زور جار من به گالته پیم گوتوی من له تو نه ترستم، به لام به راستی تو نه ترسیکی
سهیری! چوونه تارانی ئیمه ئابرو ده تای ته رازو نانه، من ناویرم شتی وا بکه م.

روژی ۱۹۶۴/۷/۱ به به شداری ۶۰۰ ئه ندام، کونگره ی شه شه می پارتی دیموکراتی کوردستان له
ناوچه ی قه لادزی گیرا و سه رکردایه تی نوپی هه لپژدرا و مه لا مسته فا بارزانی به کوځی ده نگ
به سه روکی پارتی دیاری کرا. له و کونگره یه دا ئیبراهیم ئه حمده، جه لال تاله بانی، عومه ر مسته فا
"ده بابه"، سه ید عه زیزی شه مزینی، نوری ئه حمده ته ها، عه بدولر حمان زه بیچی، عه لی عه سه کهری،
عه لی حه مدی، ئه حمده عه بدولا، مه لا عه بدولا ئیسماعیل "مه لا ماتور"، نوری شاهو یس، حلمی
عه لی شه ریف، عه لی عه بدولا و محه مه د حاجی تاهیری له حیزب ده رکران و بریار درا که لوپه لی
حیزب، وه ک ئیزگه ی رادیو و چاپخانه ی پارتی له مه کته بی سیاسی کون له ماوه ت وهر بگریته وه.
به دوا ی ئه وانه دا که سانی وه ک دوکتور مه حمود عوسمان و حه بیب محه مه د که ریم و ... بوون به
مه کته بی سیاسی.

ئاكامى كومىتەى ساخكەرەوہ

دامەزرانى كومىتەى ساخكەرەوہ، نەيتوانى ولآمدەرى چاكسازى و چارەسەرى گىروگرفتەكانى حىزب و بەرپەرچ دانەوہى كردهوہ چەوتەكانى ئەحمەد تۇفيق بى. بىروباوہپىكى قوول و پەيوەندىكى تەشكىلاتى پتەو و بە ھىز لە نىو ئەندامانى ئەو كومىتەى دا نەبوو و زۆرتر گەمە و قومارپىكى ھەستىارنە بوو. ھەسەنى رەستگار لە لاپەرەى ۱۸۳ بىرەوہرىيەكانى دا دەلى كە پىكەوہ نەھاوينەوہ و قادر شەرىف و سەعید كوڤىستانى كەوتنە لاىەك و ئەوہ و ھوسىنى مەدەنى و چەند كەسى دىكە لاىەك. لەوكاتەدا دەفتەرى سىياسى چەكى كوڤىيان دەداتى و ئەوانىش برايانە دابەش دەكەن. دواى ماوہىەك دىسان مەكتەبى سىياسى لەگەل قادر شەرىف و ھوسىنى مەدەنى و سەعید كوڤىستانى و ھەسەن رەستگار دادەنىشن و ھەول دەدەن كە كىشەكەيان بۆ چارەسەر بكن و نەھىلن لىك بترازىن بەلام نەكرا. دوايە ئەوان مەقەرەكەيان گوڤزەتەوہ بۆ گوندى سەرا و مىراو. لەوئ كىشەى نيوان سەعید كوڤىستانى مىرزا خدر پەيدا بوو.

مەلا رەسووللى لە لاپەرەى ۱۵۵ دا دەگىرپتەوہ كە سەعید كوڤىستانى بەو تەفەنگەى دابوويانن رازى نەبوو چوو بوو تەفەنگى مىرزا خدرى مەرەسەنەى ھەلگرت بوو و نەيدەداوہ. دوايە مىرزا خدر داوا لە ھەسەن رەستگار دەكا كە بوئى وەرگىرپتەوہ و سەعید كوڤىستانىش بە خووشى نايداوہوہ و ھەسەن رەستگار غارى دەداتى و لە گوڤى داوئى و ھەلیدەگلۆفنى و تەفەنگەكەى لیدەستىنپتەوہ. دوايە بە توندى لە مىرزا خدر توپە دەبى و كە چۆن ئىزنى داوہ كە چەك بكرى و مىرزا خدرىش ھەلدى و ۳ پىشمەرگەى دىكەش كە پىيان وادەبى مىرزا خدر دەيھەوئى پەلاماريان بدا ھەلدپن و لەو دۆلە دا دەبى بە ھەلات ھەلاتىك مەگەر خودا بزائى. ھەسەن رەستگار كە ئەو بەزمە دەبينى دەست دەكا بە پىكەنپىن و كىشەكە تەواو دەبى.

عەبدوللاى ھەسەنزادە لە لاپەرەى ۹۷ كىتپى ھەقىقەتى ميژوو، لە ولامى بىژەن ساعدى كە دەپرسى لە چ سالىك كوڤىتەى ساغكەرەوہ نامپن؟ دەلى: سالى ۱۹۶۵ كوڤىتەى ساغكەرەوہ تەواو بوو، ھوزورىان نەبوو، لە نىو خوڤاندا ناكۆكيان لى پەيدا بوو، بۆ نمونە لەگەل خوالىخوڤشوو قادر شەرىف لىيان بوو بە ئىختلاف و چوون گرتيان و چەكيان كرد.

كاتىك ئەمن لە نىو خوئى ولات بووم، لەبىرمە خوالىخوڤشوو قادر شەرىف ھاتبوو بۆ شوڤنەكەى ئىمە، لە دواى ناردم چووم، با ئەوہش بلىم كە زمانىشى توند بوو، زۆر بە بى حورمەتى باسى دەكردن، بە تايبەتى باسى مەلاى دەكرد، چونكە مەلا پىگەيەكى دىكەى ھەبوو، زۆر خوڤشوويست بوو، پىي دەگووتى نامەرد.

مەلا رەسوول پىشناماز لە لاپەرەى ۱۴۶ بىرەوہرىيەكانى دا باسى نابەجى بوونى پىكەپنپانى كومىتەى ساخكەرەوہ و ھەلوپىستى خرابى خوڤيان دەكا و دەنووسى: بەلام بەراستى ئىمە لىرەدا تاوانبار بووين جگە لە مەلا ھەسەن، تاوانبارى راستەقىنەش لە پىشى پىشەوہ بوخۆم، پاشان قادر شەرىف و سەعید كاوہ، بوپەش خوڤ تاوانبار دەكەم چونكە تاقمى بە ھىزى ئىمە واتە، ھەسەن و

حوسپنی مه‌دهنی و مامه‌ندی قازی و جه‌غفهری که‌ریمی و فه‌تاهی قادری و ره‌شید سمیل و زوړی دیکه سهر بزپویمان ده‌کرد و قادر شهریف و ئه‌وانی دیکه‌ش جگه له خوشاردنه‌وه، به درزیه‌وه له‌ولاوله‌ولا قسه‌یان ده‌کرد، دهنه نه‌یانده‌وړا به‌رانوؤی ئه‌حمده راوه‌ستن، له لایه‌کی دیکه ئیمه قبوولمان ده‌کرد بچینه کوپوونه‌وه و ده‌بوو بچوونانه و ئه‌گهر له‌وؤی گپروگرفتیک هه‌بوايه جیبه‌جیمان ده‌کرد یان ئه‌وده‌م هه‌لوئستمان وه‌رده‌گرت، به‌لام وه‌ک باسم کرد قادر زیاتر له‌وه‌ی هه‌ولئ ته‌بابی و کاری تیکرای ده‌دا، زوړتر کاری گیره‌ شیوینی و ناته‌بابی بوو، که‌وابوو له‌گه‌ل که‌س ئارام نه‌ده‌بوو، پاشان به‌دریژی باسی سه‌رپیچیه‌کانی ئه‌ویش ده‌که‌م که‌ههر له‌سهر بریاری سه‌عید کاوه‌ی براده‌ری و مه‌لا، ئیمه چووینه ورچه‌کو چه‌کمان کرد، بو ئه‌وه‌ی چیت له‌ کوردستانی ئیران ناومان به‌ناو خه‌لکدا بلاو نه‌کاته‌وه بو جیئودان به‌ ئه‌حمده توفیق و بارزانی.

به‌گشتی به‌ دواي جه‌وله‌ی ئه‌ندامانی کومپته‌ی ساخکه‌ره‌وه بو ناوخوؤ ولات و ناره‌زایه‌تی توندی ئه‌ندامانی حیزب له‌ هه‌لوئستی ئه‌وان، ده‌سته‌ی حه‌سه‌نی ره‌ستگار بریاریان ده‌ده‌ن که‌ بگه‌رپنه‌وه بو زینوی شیخی له‌ کوردستانی باشوور و خو ته‌سلیم به‌ پیشمه‌رگه‌ی شوړش بکه‌ن. له‌وؤی زه‌کی ئاکره‌یی چه‌کیان ده‌کا و به‌ حورمه‌ته‌وه پییان راده‌گه‌یه‌نی که‌ ده‌بئ بیاناته‌ لای مه‌لا مسته‌فا بارزانی له‌ رانییه. ئه‌وان ده‌به‌نه‌ رانییه و پاش ماوه‌یه‌ک له‌ گوندی هیرو قه‌رار داده‌ندری که‌ چاویان به‌ بارزانی بکه‌وؤ. حه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۱۱ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا دواي ئه‌وه‌ باس ده‌کا که‌ چوون مه‌لامسته‌فا له‌ حاجیه‌ک توره‌ ده‌بئ له‌ دریژه دا ده‌نووسئ: ... مه‌لا باقی گوتی، ئه‌وه‌ کابرایه‌کی حاجی لییه‌ دواي ئه‌و نوره‌ی ئیوه‌یه. ههر له‌وؤی بیستبووم که‌ کاک حوسپن مه‌ده‌نی له‌لای سه‌رده‌شته‌وه نامه‌یه‌کی به‌ناوی منه‌وه بو مه‌لا مسته‌فا نووسیوه، نه‌مه‌ده‌زانی نیوه‌پروکی نامه‌که‌ چییه، ههر بیرم له‌وه‌ ده‌کرده‌وه ئه‌گهر پرسى بلیم چی؟ له‌و فکره‌دا بووم مه‌لا مسته‌فا له‌ کابرای حاجی تووپه‌ بوو، ئیمه مه‌لا مسته‌فا و حاجی‌مان لئ دیار نه‌بوو، ده‌رگا کرابووه مه‌لا باقی له‌ نیو ده‌رگا راوه‌ستابوو مه‌لا مسته‌فا به‌ ده‌نگی به‌رز ده‌یگوت ئه‌تو نه‌ حاجی نه‌ موسلمان، مه‌لعونی، چوون کاری وات کردوه؟ چوون هه‌تا من هه‌بم تو ده‌توانی وابکه‌ی؟ کابرای حاجی ده‌رکرد، مه‌لا باقی روژشته‌وه لای مه‌لا مسته‌فا. گوتم کورینه‌ چوونی ئیستامان زوړ خراپه مه‌لا مسته‌فا زوړ تووپه‌یه، له‌وانه‌یه به‌سهر ئیمه‌شدا بروخی. گوتیان چوونت پئ باشه‌ وابکه، مه‌لا باقی گه‌پرايه‌وه گوتی فه‌رموون، من له‌ ولامدا گوتم مه‌لا باقی ئیمه‌ کاریکی وامان نییه‌ موزاحیمی مه‌لا مسته‌فا نابین، ئیمه‌ هاتووینه‌وه بن بالئ ئه‌و جیگایه‌کمان بو دیاری بکا لیئ دانیشین. مه‌لا باقی گه‌پرايه‌وه لای مه‌لا مسته‌فا، قسه‌کانی بو گپرايه‌وه مه‌لا مسته‌فا به‌ ده‌نگی به‌رز گوتی نا نا من هیچ شوئیکیان بو دیاری ناکه‌م خو‌یان کو‌ییان پئ خو‌شه‌ من ئاگام لییان ده‌بئ.

له‌سهر پاشماوه‌ی ئه‌ندامانی کومپته‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌ ناوچه‌ی بانه و ... ده‌بئ بگوتی که‌ دواتر له‌ سالئ ۱۹۶۴ ئه‌حمده توفیق که‌لکی له‌ هی‌رشى بارزانی بو سهر بالئ مه‌کته‌بی سیاسى، وه‌رگرت و باقی مه‌قه‌ره‌کانی کومپته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ی تیک و پیک دا. ره‌شید ئه‌حمده‌ی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۲۲ کتیه‌که‌ی دا ده‌نووسئ: جیگای ئاماژه‌یه‌ کاتئ بارزانی هی‌رشى کرده‌سهر نه‌یاره‌کانی خوئ، ئه‌حمده‌

تۆفقیقیش سوودی لهو بارودۆخه وه رگرت و له هه مان کاتدا له گه لّ ئه و هیر شه دا له هه ر کوپه ک ره که به ره کانی خۆی په یدا بکردنایه چه کی ده کردن و به چه ند که سانیکیش بپریزی کرا. ره شید ئه حمه دی له درپژه ی ئه و بابته دا ده نووسی: کاتی هیزی بارزانی ده گاته چوارتا، ئه حمه د توفیق له چوارتا جه ماعه تیک پیشمه رگه ئه نپریت بۆسه ر مالی مه لا ئه بوبه کر که بیگرن. له و کاته دا مه لا ئه بوبکر له مال نابئ. چه ند براده ریک له و مامۆستا پانه ی بانه که پیشتر باسم کردوون و دینه بنکه ی مرانی... له مالی مه لا ئه بوبه کر ده بن به لام هیچ به وان نالین و مه لا ئه بوبه کریشیان ده ستناکه وی. دوا یی راسته وخۆ ده چنه سه ر بنکه ی مرانی. هه ر ئه و کاته ش مامۆستا کانی بانه، محه ممه د ئه مین مه جیدیان، سالح خه ندانی و محه ممه د قادری له بنکه ده بن. له و کاته دا مه لا ئاواره وه ک به رپرسی بنکه له وی ده بیّت. هه موویان چه ک ده که ن و که لوپه لی بنکه که ده پپچنه وه و ده گه رپنه وه بۆ چوارتا. جیگای ئاماژه یه میرزایشیان له چوارتا یان له شوینیکی دیکه ده که ویته به رده ست و ده یگرن. ئه حمه د توفیق ئه ویشی به گیراوی له گه لّ خویان بردبوو بۆ بنکه ی مرانی. دوا ی ده ست به سه رداگرتنی بنکه که هه موویان ده بن بۆ چوارتا. ئه حمه د توفیق هه ولّ ئه دا که جه ماعه ت، جگه له میرزا، بچنه وه لای ئه حمه د توفیق و درپژه به کار بدن. مامۆستا کان قه ناعه ت ناکن. ته نیا چه ند پیشمه رگه یه ک ده گه رپنه وه لای ئه حمه د توفیق و باقی جه ماعه ت هه موویان ئازاد ده که ن. ئه و مامۆستا لاوه به هه ست و خوینگه رم و نیشتمانپه روه رانه به هو ی بارودۆخی ناله باری سیاسی و شوپش و بئ ئه زمونی، ئه وانیش ناچار ده بن دوا ی ماوه یه ک بگه رپنه وه بۆ کوردستانی ئێران بۆ ژێرده ستی دوژمن و دوا ی ماوه یه ک دوور ده خرپنه وه بۆ شوینه ناخۆشه کانی ئێران و چه ند که سیکیشیان دوا ی ماوه یه ک له تاراوگه دوباره بیانوو یان پیده گرن و ده یانگرن و په وانیه ی به ندیخانه ی فه لکوئفلاکیان ده که ن له خوره م ئاباد.

به پپی بریاراتی کومیتیه ی ناوندی حیزبی دیموکرات له ریکه وتی ۱۳۴۳/۵/۲۴ - ۱۹۶۴/۸/۱۵ سه زای تاوانی ئه ندامانی کومیتیه ی ساخکه ره وه له چه ند خال دا ده ست نیشان کرا:

(۲) له به روار ی یه کی خا که لیوه ی ۱۳۴۳ و به پپی پیداکریی کومیتیه ی ناوه ندی حیزب و به ره زامه ندی رابه ری خه باتی تیکرای کورد و به به یاننامه ی ره سمی قادر شه ریف و سه عیده کویره له حیزب ده رکران و هه موو لایه ک له و باره یه وه ئاگادار کراونه ته وه.

(۳) مه لا ئه بوبه کره شه له له به ره وه ی که ئه ندامی حیزبی ئیمه نییه ته نیا پیدانی ناویشانی خائین و خو فرۆش و شوینکه وته ی به سه.

(۴) له پلنیومی کومیتیه ی ناوه ندی به به شداری ژماره یه کی زۆر له ئه ندامان و هه لّ سوورپنه رانی حیزب بریاردا که سه ید حوسینی مه ده نی و عه بدولا سه دیق به تۆمه تی ده سه ته به ندی و شوینکه وته یی و بوونه ئامرازی ده ستی چه ند که سی ناشایسته له ریزی که سانی باش وه لابنرین.

(۵) له م ریگیاهه وه مه لا ئه حمه دی شه لماش ی ئاگادار ده که ینه وه که له به روار ی ده رچوونی ئه م به یاننامه یه وه تا سئ مانگی دیکه ئه گه ر له کرده وه ی خۆی په شیمان بیته وه و په نا بۆ باره گای حیزبی دیموکراتی کوردستان بینیت سزای ئه و ته نیا ده رکردن ده بیّت له حیزب و به م شیوه یه به

هه‌موانی راده‌گه‌یه‌نین ئه‌وانه‌ی خوازیری گه‌رانه‌وه‌ن حیزب سزایه‌کی که‌متریان بۆ له‌به‌ر چاو ده‌گرێت.

٦) باقی دیکه‌ی ئه‌ندامانی کۆمیته‌ی به‌ناو ساخکه‌ره‌وه که گه‌راونه‌ته‌وه هیندیک نامه‌یان نووسیوه ئه‌گه‌ر ده‌توان له‌ گه‌شتن به ئامانجی نه‌ته‌وايه‌تی کورد له‌گه‌ڵ ئه‌ندامانی یه‌ک‌گرتووی حیزب هه‌نگاو هه‌ڵێنن و به‌و رێگایه‌دا وه‌فادار ده‌مێنن ده‌توانن دوباره‌ بگه‌ڕێنه‌وه باره‌گای به‌خشنده‌ی حیزب.

له‌م رێگایه‌ دا ئاگادارتان ده‌که‌ینه‌وه که قادر شه‌ریف " هاشم اقل طلاب" و سه‌عیدی مه‌لا که‌ریم که هه‌ردووکیان له‌وانه‌ن له‌ خوایه‌وه کوێر و نابینان هه‌روه‌ها ئه‌و مڕۆقه‌ فیلبازه‌ واته‌ مه‌لا ئه‌بویه‌که‌ره‌ شه‌له‌ی هه‌لاتوو مقدارێکی زۆریان پاره‌ و چه‌کی حیزب دزیوه‌ هه‌ر بۆیه‌ ناوبراوان به‌ ته‌واوی هاو‌نیشتمانان به‌ تاییه‌ت ئه‌ندامانی حیزب ده‌ناسێنن و خوازیارین ئه‌و سێ که‌سه‌ خه‌تاباره‌یان له‌ هه‌ر کوێ ده‌ستکه‌وت بێ وه‌ستان ده‌ستگیریان که‌ن و ته‌سلیم به‌ ده‌رگای دادپه‌روه‌ری حیزبی دیموکراتی کوردستانیان بکه‌نه‌وه.

جی ئاماژه‌یه‌ که به‌ر له‌ دروست بوونی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌ کۆبوونه‌وه‌ی به‌ناو کومیته‌ی ناوه‌ندی که هه‌ر ئه‌حمده‌ توفیق ئه‌ندامی بوو، قادر شه‌ریف و سه‌عید کویستانی له‌ حیزب ده‌رکرا‌بوون. هه‌روه‌ها ناوی هه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لیستی سه‌زا دراوه‌کان دا نییه‌ چونکه‌ ئه‌و یێشتر په‌شیماننامه‌ی نووسیوو. ده‌قی نامه‌که‌ به‌مشۆیه‌: نامه‌ی په‌شیمانی یه‌کیک له‌ ئه‌ندامانی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه

کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌ سه‌فه‌ری خۆی به‌ره‌ و مه‌زاری مه‌رگ، به‌رگیکی ره‌شی له‌ ژیا‌نی خۆی جیه‌یشت به‌ تاییه‌ت مامۆستای "دانا" و "دوربین" و "لپوه‌شاهه" واته‌ قادر شه‌ریف و شه‌ش که‌س له‌ هاوکارانی هاوشۆیه‌ی خۆی که چه‌ندێ له‌وانه‌ هه‌لخه‌له‌تابوون و پاشر له‌ رێچه‌کی نووسینی نه‌فه‌رتنامه له‌م کومیته‌یه‌ و رووره‌شی قاده‌ر کوێر و سه‌عیده کوێر و مه‌لا شه‌له‌ به‌ره‌و دادگای دادپه‌روه‌ری ریه‌رایه‌تی تیکۆشانی میله‌ته‌که‌مان واته‌ حیزبی دیموکراتی کوردستان گه‌رانه‌وه‌ و ئه‌وه‌ش به‌شیک له‌ نووسینی یه‌کیک له‌ ئه‌ندامانی کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌یه‌ که له‌ خواره‌وه‌ ده‌یخه‌ینه‌ به‌رچاوی هاو‌نیشتمانانی خۆشه‌ویست، به‌ تاییه‌ت ئه‌ندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ئه‌و به‌م شیوه‌یه‌ی نووسیوه‌:

"... له‌ متنان پرسیار فه‌رموو تا بیر و باوه‌ری خۆم ده‌رباره‌ی ئه‌و لایه‌نه‌ له‌ کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌تان پێ رابه‌گه‌یه‌نم، وا له‌ خواره‌وه‌ وه‌لامی پرسیار که‌تان ده‌درێته‌وه.

١- به‌لێ من ئه‌ندام بووم له‌ کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌دا!... به‌لام ئه‌و کومیته‌یه‌ به‌ ده‌ست نه‌خۆشی جیاوازی بیر و باوه‌ره‌وه‌ گرفتاره‌ چونکه‌ راستگویی و پاکی که‌متر تێدا ده‌بینرێت هه‌ر بۆیه‌ پاش ماوه‌یه‌ک هه‌لوه‌شایه‌وه "انا لله و انا الیه‌ راجعون".

٢- سه‌باره‌ت به‌و به‌یاننامه‌یه‌ی که له‌ لایه‌ن کومیته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ نووسراوه‌ پێویسته‌ بلی‌م که‌ نیوه‌رۆکه‌کی دوور له‌ راستی و دروستی ده‌زانم هه‌ر بۆیه‌ خۆم له‌ بل‌اوکردنه‌وه‌ی پاراست و به‌شیکم

سووتاند چونکه ئه وهه والانهى تپیدا هاتبوو كه سېك نووسیبووى "مه به سستی قادر شه ریفه" كه نه وه مان وهك كه سېكى راستگو و پاك نه هاته بهرچاو. به ئیوه و هه موو هاوریانی حیزبى راده گه به نین كه پیویسته نه وه به یان نامه یه وهك مه سه له یه كى كینه و مه به سستی نووسه ره كه ی چاو لپیکه ن "مه به سستی قادر شه ریفه" نهك وهك به یان نامه یه كى حیزبى به تاییهت نه وهى دهر باره ی كاك نه حمه د توفیق نووسراوه".

"ئیمزای نووسه ر..."

لپك دابراى كۆمیتهى ساخكه ره وه وهك هه موو جوپیوونه وهكانى دواپی حیزب سهركه وتوو نه بوو. به ناو و پیناسه و به پلانى نوئ و به بهرنامه ی پیشكه وتوو دانه ریژرا بوو. بهرژه وهندى گشتى حیزبى و نه ته وه یی وه بهرچاو نه گیرابوو. ده سستی ره شی بالی مه كته بى سیاسى، له پشت بهرپوه به رانى نه وه كۆمیتهى بوو و به كه م جوپیوونه وهى به رسمى ناو حیزبى دیموكرات بوو كه ههر به ناوى حیزبى دیموكرات درپژه ی به تیکۆشان دا. تاووتوئى كردنى كار و تیکۆشانى نه وه كۆمیتهى به، نه وه دهرده خا كه لپك دابراى و ئینشعات ههر به ناوى حیزبى دیموكرات، له حیزب دا، چهنده مه ترسیدار و زیانبار و غهیره نه هاهمهت و چاره ره شی بۆ جولانه وهى كورد هیچی لى شین نابیته وه.

ئاكامى خرابى كۆمیتهى ساخكه ره وه ده پتوانى رینیشاندهریكى باش با بۆ داهاتووى حیزب بى و بى به په ند و نه زموونپك كه لپكدابرا نه كانى دواپی كه له زۆر باره وه، وهك یهك ده چن، روو نه دهن و زیاى زۆر به حیزبى دیموكرات و به جولانه وهى كورد نه گا.

زۆر خه لكى دلسۆز به تاییهتى نه ندامانى حیزب هه ولیان دا دوو به شی حیزب تیکه ل بیه وه. ره شید نه حمه دى له لاپه ره ئى ۱۰۹ ی بیره وه رییه كانى دا ئاماژه به وه دهكا كه به مه به سستی چاك سازى و چاره سه رى كیشه ی كۆمیتهى ساخكه ره وه و حیزبى دیموكرات، ده سته یهك له مامۆستا و قوتابى شارى بانه كه له مه ترسى كه وتبوون سهردانى نه وه كۆمیتته یان كرد. دواى هه لسه نگاندى وه زعییه تى حیزب نه وانه بریاریان دا كه بۆ هه لى كیشه و گیروگرفته كانى حیزب سهردانى نه مر باررزانى و نه حمه د توفیق بكه ن. نه وانه كه دواتر هیندىكیان له حیزب دا بهرپر سایه تیان هه بوو بریتى بوون له كه مال خالیدی، محه ممه دئه مین مه جیدیان، مسته فا نه حمه دى، عه بدوللا ئیقدا مى، محه ممه د قادری و سالح خه ندانى.

ته مه نى كۆمیتهى ساخكه ره وه زۆرى نه خایاند. كاتپك كه نه ندامانى كۆمیتهى ساخكه ره وه ریگایان پینه درا كه بچن له كۆنگره ۲ دا به شدار بن، نه وان بریاریان دا كه له لای بارزانى شكایهت بكه ن و حه سه نى ره ستگار و حوسپن ئاغای سیسیریان وهك نوینه رى خویان نارد له لای مه لامسته فا. به لام تورپه بوونى توندی مه لامسته فا له حه سه نى ره ستگار، کاریگه رى زۆرى له سه ر نه وه و به شیك له نه ندامانى كۆمیتهى ساخكه ره وه دانا كه بگه ریته وه و تیکه ل به حیزب ببنه وه. حه سه نى ره ستگار له لاپه ره ی ۲۲۳ به رگى یه كى بیره وه رییه كانى دا ده نووسى: مه لا مسته فا به بالئۆیه كى درپژ له بهردا خه رىكى كه وش دانانه و ههر به سه ر پیوه له ئیمه ی پروانى. من و حوسپن ئاغا هه ستابووین چاومان برپیوه مه لا مسته فا. هاته سه ره وه به تووره یی له لای شه مسه دین مو فتى دانیشته و ته واو كاك

شهمسه‌دین دانه‌نیشتیوو ئیمه هەر به پێوه بووین پرووی له من کرد گوتی مه‌لا حه‌سه‌ن بۆ هه‌دا ناده‌ی؟ مه‌لا حه‌سه‌ن له چی ده‌گه‌رپێ ده‌مێک به دووی برابم ئه‌حمه‌د و جه‌لاله‌وه، ده‌مێک بنکه داگیر ده‌که‌ی. گوتم ئاخر مه‌لا مسته‌فا خۆ نه‌وێرام بڵیم قوربان، ماموستان، ئه‌و شتانه ده‌مزانێ هینده‌ی دیکه تووهر ده‌بێ، گوتی وست به قسه نه‌که‌ی. من چه‌ندم به تۆ گوت ئاقل به، دیسان گوتم مه‌لا مسته‌فا ئیزن، ده‌مویست بڵیم ئیزنم بده دوو قسه بکه‌م، دیسان فهرمووی قسه نه‌که‌ی خهریک بوو زۆتر تووهر بێ، زۆر به‌خۆمدا شکامه‌وه، هه‌موو به‌ده‌نم گهرم داهاتبوو، به سیله‌ی چاوم ویستم بزاتم حاڵی حوسین ئاغا چۆنه، نه‌مدی ده‌خۆم نووسام دیسان گوتم ئاخر مه‌لا مسته‌فا، فهرمووی قسه مه‌که برۆ بۆ لای عه‌زیز من کارم پێتان نییه. له‌و ده‌مه‌دا کاک شهمسه‌دین بۆله‌یه‌کی لێ هات نه‌مزانێ چی گوت، مه‌لا مسته‌فا فهرمووی سه‌د جارم گوت مه‌لا حه‌سه‌ن واز بێنه ئاقل به، واز ناهێتی. دوا‌ی له تووهره‌یانی هه‌ردوو ده‌ستی به یه‌خه‌یه‌وه گرت فهرمووی مه‌لا حه‌سه‌ن داد له ده‌ست، ده‌ واز بێنه برۆ. هینده خه‌جالت ببوممه‌وه نه‌مه‌زانی بڵیم چی، هه‌ر ئه‌وه‌نده‌م پێ گوترا گوتم به‌لێ، وه‌ده‌رکه‌وتم و حوسین ئاغا به دوامدا. له‌به‌ر ده‌رگا کاک سولێمان به پیرمانه‌وه هات ئیمه‌ی برد بۆلای چاده‌که‌ی خۆی نه‌چوممه‌ ژووهره‌وه هه‌ر له‌به‌ر ده‌رگای راوه‌ستام کاک سولێمان زۆری دلخۆشی دامه‌وه گوتی مه‌لا مسته‌فا باوکتانه له هه‌موومان تووهر ده‌بێ خۆ هی تۆ زۆر باش بوو، تووهره‌ بوونی له ئیمه زۆر توندتره. فهرموو وه‌رنه ژووهره‌وه ئیستا دێته‌وه سه‌ره‌خۆ، بانگتان ده‌کاته‌وه، ئاشت ده‌بنه‌وه، گوتم من جاری لێره ده‌بم ئه‌تۆ کاره‌کانی خۆت بکه. له‌و نێوه‌دا کاک شهمسه‌دین به قسه هاتبوو و به‌رگری له ئیمه ده‌کرد. ده‌یگوت قوربان جه‌نابت غه‌در له‌وانه ده‌که‌ی ئه‌وانه هه‌موویان له کوردستانی ئێران زۆر له ئه‌حمه‌د توفیق مه‌قبوولترن، بارزانی‌ش پاسا‌ی ده‌هینایه‌وه که ئیمه به‌قسه‌ی ئه‌و ناکه‌ین و زۆری نه‌سیحه‌ت کردین. کاک سولێمان خه‌ریکی کاره‌کانی بوو، من گوتم حوسین ئاغا با برۆینه‌وه فایده‌ی نییه، بێ مائاوا‌ی له کاک سولێمان سه‌ره‌وژێر بووینه‌وه بۆ رانه‌.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار و حوسین ئا‌غای سیسیر ده‌گه‌رپێنه‌وه لای هاو‌پێانیان و دوا‌ی لێکدانه‌وه‌یه‌کی گشتی بریار ده‌ده‌ن که بچه‌وه لای رێبه‌ری حیزب و له‌گه‌ڵیان تیکه‌ڵ بنه‌وه. حه‌سه‌نی ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ی ۲۲۳ به‌رگی یه‌کی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسی: به‌شیک له براده‌ران راوبۆچونی خۆیان ده‌برپ‌ری و به‌ گۆیره‌ی لێکدانه‌وه‌ی خۆیان هیندیک پێشنیار کران. سه‌ره‌ئه‌نجام من پێشنیارم کرد ئیستا که کۆنگره‌ گیراوه و کۆمیته‌ی ناوه‌ندی له کۆنگره‌ هه‌لبژێراوه، هه‌رچۆتیک بێ شه‌رعییه‌تیک دراوه به‌ رێبه‌ری حیزب و کاک ئه‌حمه‌د وه‌کوو جاران ناتوانێ هه‌ر خۆی حیزب بێ و بریار بدا و بیپ‌ری و بیدووری، لانی که‌م کۆنگره‌ که‌سایه‌تی حیزبی داوه به‌ هیندیک که‌س که خاوه‌نی په‌ئی بن، ئیستا مه‌رجه‌عیک هه‌یه به‌ ناوی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی، با ئیمه نامه بنووسین و داوا‌ی پێوه‌ندی و هاوکاری بکه‌ین که به‌ تێگه‌را پێیان باش بوو.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار ده‌لێ که به‌ویان ئه‌سپارد که نامه بنووسی و له لاپه‌ره‌ی ۲۲۵ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسی: به‌ من سپێردرا که نامه که بنووسم و پێوه‌ندی بگرم، دیاره ئاگامان له‌و بریاره‌ی کۆنگره‌

هه‌بوو که ئیمه ده‌توانین بگه‌رێینه‌وه نێو حیزب. نازانم نامه‌که‌م به‌ناوی کاک ئه‌حمه‌د تۆفیکه‌وه نووسی یان کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی، به‌لام له‌ نامه‌که‌دا نووسرابوو "که‌ نێوه‌پرۆکی ئه‌و به‌یاننامه‌یه‌ی که‌ کۆمیتته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ ب‌لاوی کردۆته‌وه، ئه‌وه‌ی پێوه‌ندی به‌ کاک ئه‌حمه‌د تۆفیکه‌وه‌ بووه‌ و بی‌جگه‌ له‌ ته‌شکیلاتی نێو حیزبی ب‌لاوکردنه‌وه‌ی به‌ هه‌له‌ ده‌زانین و هه‌ر بۆیه‌ش ئیمه‌ وه‌ک خۆمان له‌ ب‌لاو کردنه‌وه‌ی خۆمان پاراستوه‌ و داوامان کردبوو پ‌یگه‌مان پ‌ی‌بدرێ تێکۆشانی خۆمان له‌ نێو حیزبدا درێژه‌ پ‌ی‌ بده‌ین". نامه‌که‌مان نارد بۆ سونێ، ه‌یشتا کۆنگره‌ به‌ ته‌واوی کۆتایی نه‌هاتبوو، باسی پ‌ی‌ره‌و و ئه‌ساسنامه‌ هه‌ر مابوو. منیان داوه‌ت کرد بۆ کۆنگره‌، به‌ره‌و سونێ پ‌ی‌که‌وتم که‌ گه‌یشتمه‌ سونێ له‌ مزگه‌وتی سونێ ئه‌ندامانی کۆنگره‌ به‌ که‌می مابوون، زۆربه‌یان ئه‌وانه‌ی کۆیستان گه‌رابوونه‌وه‌ شوینی خۆیان. پ‌ی‌شوازییه‌کی گه‌رمیان لێ کردم ئه‌وانه‌ی مابوونه‌وه‌ زۆربه‌ی هه‌ره‌ زۆریان ناسیا و ئاشنا بوون. دوو پ‌وژ مامه‌وه، منیش له‌سه‌ر ه‌یندیک باسه‌کانی سه‌باره‌ت به‌ به‌رنامه‌و پ‌ی‌ره‌وی حیزب دوام و بۆچوونی خۆم پ‌اگه‌یاندا. له‌سه‌ریه‌ک که‌ش و هه‌وا‌ی کۆنگره‌م سارد ده‌هاته‌ به‌رچاو. کاک ئه‌حمه‌د تۆفیک گه‌رموگۆری جارانی نه‌مابوو، له‌م و له‌و بیستم له‌ کۆنگره‌دا له‌سه‌ر ئیمه‌ و په‌فتاری کاک ئه‌حمه‌د کیشه‌ی زۆر بووه‌، هه‌ر له‌م دوو پ‌وژه‌دا بۆیان باس کردم که‌ کاک ئه‌حمه‌د ب‌ی‌ ئاگاداری کۆنگره‌ نامه‌ی بۆ مه‌لا مسته‌فا نووسیوه‌ به‌ هه‌لمه‌ت و سه‌ید په‌سووی ورچاندا ناردووپیته‌ی.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌و سه‌فه‌ره‌دا زیاتر گه‌یروگرفت و ناکوکی و ناته‌بایه‌کانی نێو ئه‌ندامانی حیزبی بۆ ده‌رده‌که‌وی، بۆیه‌ وا باش ده‌زانێ که‌ له‌سه‌ر وه‌زعییه‌تی خۆیان، چاوه‌پوانی گرتنی پ‌لینۆمی کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی حیزب بن که‌ به‌رپار بوو دوا‌ی کۆنگره‌ بگه‌ی‌رێ.

به‌مشێوه‌یه‌ ره‌وتی تێکه‌ڵ بوونه‌وه‌ درێژه‌ی کیشا و حوسین مه‌ده‌نی که‌ به‌ قسه‌ی حه‌سه‌نی ره‌ستگار ئیعلامیه‌ی حیزبی توده‌ی پ‌ی‌ بوو له‌گه‌ڵ حه‌سه‌نی قازی و حه‌مه‌ی حاجی سه‌عید چوونه‌وه‌ بۆ ئێران و گه‌ران.

له‌و کاتانه‌دا کیشه‌ له‌ نێو کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی حیزب دا زیاتر په‌ره‌ی ئه‌ستاند و ئه‌حمه‌د تۆفیک ئیستعفا‌ی دا، به‌لام لێی قبوول نه‌کرا. داوا‌ی ۳ مانگ ئیستراحه‌تی کرد و چوو بۆ قه‌ندیل و له‌وێ نیشه‌جێ بوو. به‌ دوا‌ی رۆیشتنی ئه‌حمه‌د تۆفیک ره‌وتی تێکه‌ڵ بوونه‌وه‌ی حیزب، له‌گه‌ڵ کۆمیتته‌ی ساخکه‌ره‌وه‌ خه‌راتر بوو. حه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۴۲ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسی: به‌ دوا‌ی سه‌فه‌ری کاک ئه‌حمه‌د تۆفیک بۆ کۆیستانان، کۆبوونه‌وه‌کانی ئیمه‌ وه‌کوو کۆمیتته‌ی کۆنه‌ ساخکه‌ره‌وه‌ یان هه‌ر ناویکی دیکه‌ له‌گه‌ڵ کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی دوا‌ی کۆنگره‌ی دووه‌م، به‌ په‌رسی و به‌ جیدی ده‌ستی پ‌ی‌ کرد. ئیمه‌ پ‌ی‌شتر مه‌لا ئاواره‌مان ئاگادار کردبوو، جاریکیش هاتبوو بۆ قه‌لادزی چه‌ند پ‌وژیک مایه‌وه‌. له‌ قسه‌کانی مه‌لا ئاواره‌ ده‌رده‌که‌وت که‌ کاک سه‌عید کۆیستانیش له‌گه‌ڵ بۆچوونی ئیمه‌ هاوپایه‌ که‌ باشرین پ‌ی‌گا ئه‌وه‌یه‌ له‌گه‌ڵ حیزبی دیموکراتی کوردستاندا یه‌ک بگه‌ینه‌وه‌. جاری یه‌که‌م کاک سه‌دیق، کاک فایق، کاک نه‌حو پ‌اشایی وه‌کوو کۆمیتته‌ی ناوه‌ندی و عه‌بدوڵلا موعینی، په‌توف مه‌لا حه‌سه‌ن، سه‌ید حاجی که‌وی و په‌شه‌ی قاچاخچی وه‌کوو ئه‌ندامانی

کۆمیتە ی چاودێری بەرز بەشدار بوون. کەش و هەوای کۆبوونەوه کە زۆر هێمن و دۆستانە بوو، ئێمە داواوە کەمان هێنابوو گۆڕی کە هیچ لەگەڵ پێرەو و پرۆگرام دژایەتیی نەبوو. پامان وابوو کە ئەوان بە غەدر پێگای ئێمەیان نەدا بچینە کۆنگرە و قسە ی خۆمان بکەین با ئێستا کە لە دەسەلاتی کۆمیتە ی ناوەندی دایە، با ئەندامانی کۆمیتە ی ساخکەرەو بەکەن بە مشاوریی کۆمیتە ی ناوەندی. پێشنیارە کەمان بۆ زۆربە ی ئەوانە ی هاتبوون بۆ قەڵادزی جیگای پەزنامە ندى بوو. ئەگەر بە قسە ی کاک سەدیق با کە دەبگوت زۆر موافقیم با ئیمزای بکەین هەر لە کۆبوونەوه ی یە کەمدا کارە کەمان کۆتایی دەهات. هێندیک لایان وابوو جارێکی دیکە خۆیان کۆ ببەنەوه، دیار بوو هێندیک لە دژ کردەوه ی کاک ئەحمەد نینگەرەن بوون. کۆبوونەوه کەمان وەکوو ئوسول کۆتایی پێ هێنا، بەلام لە راستیدا هەر دوولامان گەشتبووینە ئاکام و هیچ ناکۆکیە کەمان لەنیواندا نەما بوو. هەر کەشیش پرسیای دەمانگوت، تەواو بوو پێک کەوتووین. هاوڕێیان بەرەو سونێ و دیلۆ گەرانهوه و ئێمە لە قەڵادزی ماینەوه.

هەلبەت ئەمیری قازی لە لاپەرە ی ۷۷ ی بیرەوه رییەکانی دا، لەسەر تێکەڵ بوونەوه شتێکی دیکە دەلێ و دەنووێ کە ئەحمەد توفیق پێخۆش بوو بەلام سوله یمانی موغینی موخالیفی تێکەڵ بوونەوه لەگەڵ ئەو دەستە یە بوو. سوله یمانی موغینی لە ئەمیری قازی تورە بوو کە بۆ چوو دە کەلێشە ی ئەحمەد توفیق و کێ هەقی پێداوه نەخشی میانجی بگێڕی؟ ئەمیری قازی دەلێ کە سەرم سوورما پیموایو ئەحمەد توفیق ناوەندی کێشە و خیاڵە کە یە بەلام ئێستا بۆم دەرکەوتوو کە ئەو کاک سوله یمانە.

ئەوجار لە لایەن کۆمیتە ی ساخکەرەو کەسانی وەک قادر شەریف ملیان بە تێکەڵ بوونەوه نەدەدا بەلام بە لێدان و کوتان تێکەڵیان کردنەوه. حەسەنی رەستگار لە لاپەرە ی ۲۴۳ دا دەنووێ: نامە یەک بۆ مەلا ئاوارە هات لە لایەن کاک سەعید کۆیستانیەوه، زۆر بە توندی گلە ی و گازەندی لە کاک قادر شەریف کردبوو کە زۆر بە خراپی دەجووڵێتەوه. کابرایەکی بەناوی غەفوور لەگەڵ خۆی خستوه و چەکی داوەتێ، ئەو کابرایە ژنی بەمێردی هەلگرتوه، بەبێ ئەوه ی مەسلەت لەگەڵ تەرەفەکانی بکا، دێرودەوێ دەگێڕی. مەلا ئاوارە یە گجار زۆر توورە بوو دەبگوت ئەو کابرایە (قادر شەریف) ئابرووی ئێمەش دەبا، هەرەها کاک سەعید نووسیوی هەموو خەلکی وەرچەک لەم کردەوه نارازین و گلە ییان لێ دەکەن، وەرن سنوورێک بۆ قادر شەریف دابنێن و ئەم کێشە یەش چارەسەر بکەن. لە راستیدا نامە کە ی کاک سەعید کاریگەری لەسەر هەموومان دانا. بیرمان لەوه کردەوه بچین کۆتایی بەم وەزەعە بێنین و سنوورێک بۆ قادر شەریف دابنێین و داوی لێ بکەین بگەرێتەوه کوردستانی گەرمین و هەموومان تێگرا لەگەڵ حیزبی دیموکرات بەپێی ئەو رێککەوتنە ی کردوومانە کار بکەین.

حەسەنی رەستگار لە لاپەرە ی ۲۴۳ دا دەنووێ: پۆژێکمان دیاری کرد بۆ ئەوه ی بەرەو وەرچەک برۆین، مەلا ئاوارە لە هەموومان شارەزاتر بوو. پۆژی دیاریکراو وەرێ کەوتین ئەوه ندە ی لەبیرم مابێ خۆم، مەلا ئاوارە، مەلا پەسوول پێشنەماز، عەزیزی برای مەلا پەسوول، مونتەقیم قازی، مامەند

قازی و مهلا پرهیم لۆمانی بووین، شهوی دووههم خۆمان گه یانده گوندی ورچهک و مهلا ئاواره به دواى کاک سه عیدی دا نارد له قهراغ گوند یه کمان گرتهوه و چووین بۆمالی کاک سه عید. پلانمان دانا سبهی له دهرهوهی گوندی له گهڵ کاک قادر کۆ بیینهوه، چوارچه کداری له گهڵ بوو که مهلا ئاواره پیشتر دوو کهسی له وانه بۆ لای خۆی پاکیشا بوو که هاوکارمان بن. سبهی ئاگاداری کاک قادر شهریفیش کرا له و باخه ئاماده بوو، زۆرمان قسه له گهڵ کرد زۆرمان شیر و پړیوی بۆ هینایهوه که ئیستا وه زعه که گۆراوه فایدهی نه بوو، به دوایدا من داوام له غهفوور که ژنی به میردی هه لگرتبوو کرد که نابێ ئه و تفهنگه ی پێ بێ و شیاوی نییه. غهفوور هیندیک به ناحهزی ولّامی دامه وه، به ناچار له دهستی نووسام تفهنگه کهم له دهستی ئه ستاند. قادر شهریف له و لاوه چاوی به و کیشه یه که وت پاسابوو ته قه له من بکا، مونته قیم و مهلا په سوو کلاشینکۆفه که یان گرتبوو، به ره و سه ره یه ک فیشهک ته قی، تفهنگه که یان لێ ئه ستاند و مه سه له که کۆتای هات. گه راینه وه نێو گوندی ورچهک، له راستیدا خه لکه که زۆریان پێ خۆش بوو، نازانم مه سه له ی غهفوورمان چۆن چاره سه ره کرد و مه سه له ته که مان چۆن کرد. به ره و گهرمێن گه راینه وه.

ئه وانه دینه مه قهری حیزب له سونێ و له وێ زۆر ریز له قادر شهریف ده گرن و تفهنگه که ی ده ده نه وه. له کۆبوونه وه ی دووههمی کۆمیته ی ناوه ندی حیزب و کۆمیته ی ساخکه ره وه دا، دوو به شی حیزب تیکه ل بوونه وه. هه سه ن ره سگار له لاپه ره ی ۲۴۵ دا ده نووسێ: له گه ل ئه وه شدا ئیمه له کۆبوونه وه ی دووههمدا له گه ل کۆمیته ی ناوه ندی به ته واوی رێک که وتبووین که ئه ندامانی پێکهینه ری کۆمیته ی ساخکه ره وه وه کوو مشاویری کۆمیته ی ناوه ندی کار بکه ن و له کۆبوونه وه کانی کۆمیته ی ناوه ندیدا به شدار بن، هه ره وه ها کادر و پێشمه رگه کانی له گه لمان که وتبوون وه کوو کادر و پێشمه رگه ی دیکه هه ل سوکه وتیان له گه ل بکری.

که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۲۷۰ به رگی ۵ ی بیره وه رییه کانی دا له زمانی هه مه ده مینی سپراجی له سه ره تیکه ل بوونه وه ی نارا زیان و کۆمیته ی ساخکه ره وه ده نووسێ: دووههم - ناکوکی نیوان کاک سولیمان و کاک ئه حمه د یه کدا به دوو، دوا ی کۆنگره نه بوو، له ناوه راستی به هاری ۴۴ دوا ی ئه وه بوو که ده سته ی نوینه رایه تی حیزب که بریتی بوون له: کاک سه دیقی ئه نجیری، کاک سوله یمانی موعینی، کاک ئه میری قازی، کاک نوح پاشایی (با پیر شکاک) وه ک ئه ندامانی رابه ری (ک.ن) و کاک ره شه ئه ندامی چاوه دیژی به رز. له سه ره راسپاردنی کۆنگره بۆ لێ گیرانه وه ی نارا زییه کان و پتر ئه وانه ی رێگای به شدار ی کۆنگره یان نه درابوو، که وته وتووێژ و ئه نجامی ئه و وتووێژه، رێکه که وتن بۆ پێک هینانی کۆنفرانسیکی هاو سه نگی کۆنگره بوو که له و دا، هه م چه وته و هه له کانی کۆنگره ی دوو له باری لیکدانه وه و بۆ چوون له وه زعی رابردوو و ئیستای خه باتی حیزب راست کاته وه و هه م رابه رییه کی نوێ بکاته جیگری رابه ری هه ل بژارده ی کۆنگره ی دوو.

به گوێره ی ئه و رێک که وته - بریار درا به ئه ندازه ی ژماره ی ک،ن، راوێژکه ر دیاری بکری که هاو پرس و خاوه ن ده نگ بن له گه ل ئه ندامانی هه ل بژارده ی کۆنگره ی ۲، ئه م رێکه وته که هه نگاویکی به رز بوو بۆ دا بین کردنی یه کیتی ریزه کانی حیزب و دوور خسته وه ی له رابه ری تاکه

که‌سی، سهره‌تای به‌ره‌ه‌ل‌ستکاری کاک ئه‌حمه‌د بوو له دژی تیکرای ئه‌وانه‌ی به‌نوینه‌ری دیاری کرابوون و به‌تایه‌تی سه‌دیق و سولیمان.

به‌مشپوهیه، به‌شی سهره‌کی ئه‌ندامانی کومیتیه‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌ناوچه‌ی ژیر ده‌سته‌لاتی پارتی، تیکه‌ل به‌به‌ریۆه‌به‌ری کۆنگره‌ی دووه‌هم بوون. به‌شیکیش له‌ئندامانی کومیتیه‌ی ساخکه‌ره‌وه له‌لای باڵی مه‌کته‌بی سیاسی جیگیر بوون و له‌ژیر دالده‌ی ئه‌وان دا مانه‌وه.

ته‌قه له‌شا له‌سالی ۱۳۴۴

له‌روژی ۲۱ ی‌خاکه‌لیۆه‌ی ۱۳۴۴ بوو دووه‌مین جار له‌کۆشکی مه‌پمه‌ر هه‌ولێ کوشنی محه‌مه‌د ره‌زا شا درا و سه‌ربازیک به‌ناوی "شه‌مس‌ئابادی" ته‌قه‌ی له‌شا کرد. شا وه‌به‌رنه‌هات و دوو که‌س له‌ده‌ورو به‌رانی کۆژران. قاتل کۆژراو و نه‌ناسرا که‌سه‌ر به‌چ تاقم و گروپییک بوو. هه‌رچه‌ند، چه‌ند که‌سی مائۆئیست، به‌و تاوانه‌گیران به‌لام گۆمان له‌حیزبی موئته‌لیفه‌ی ئیسلامی ده‌کرا.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا له‌ئه‌مریکا "کینیدی" تیرۆر کرا و جانسون هاته‌سه‌ر کار و که‌وته‌نیو داوی شه‌ری ویه‌تنام. ئێران به‌پوولی نه‌وت ده‌وله‌مه‌ند ببوو و شا له‌ژیر گاریگه‌ری ژینال دۆگۆل دا، ورده‌ورده‌ له‌شوپه‌وی نیزیک بووه. له‌سالی ۱۳۴۴ شا سه‌ردانی مه‌سکۆی کرد و سالی دواتر له‌تاران میوانداری له‌بریژنیف کرد. ئه‌مریکا به‌و په‌یوه‌ندییه‌ زۆر نیگه‌ران نه‌بوو، چونکه‌مه‌ترسی هه‌یرشی شووه‌وی بوو سه‌ر ئێران له‌ناو چووبوو.

له‌و قوناغه‌ له‌نیوخۆی ئێراند، هه‌یچ چه‌شنه‌ ئازادییه‌کی سیاسی له‌گۆرێ دانه‌بوو و رێگای خه‌باتی ئاشتیانه‌ به‌ربه‌ست کرابوو. له‌وه‌زعییه‌تیکه‌ی ئه‌وتۆ دا، له‌ژیر شوپنه‌واری خه‌باتی پارتیزانی و چریکی، هه‌یندیک رێکخه‌راو، وه‌ک چریکه‌کانی فیدائی خه‌لکی ئێران و موجه‌دینی خه‌لکی ئێران و ورده‌رێکخه‌راوی دیکه‌ی، سه‌ریان هه‌لدا.

ناکوکی نیوان ریبه‌ری حیزی دیموکرات به دواى کۆنگره‌ی ۲ دا

به دواى کۆنگره‌ی ۲ دا نیوان ناخۆشى نیوان ئەحمەد تۆفیق و سولیمانی موعینی وردە وردە پهره‌ی ئەستاند. هه‌رچه‌ند له‌سه‌ره‌تا دا له‌سه‌ر بریاراتی کۆنگره‌ی ۲ له‌ نیو ئەندامانی حیزب دا کیشه نه‌بوو به‌لام ره‌نگ دانه‌وه‌ی بریاراتی چه‌وتی کۆنگره‌ی دوو، کیشه‌کانی نیوخۆیی حیزی ته‌قاند. ئەحمەد تۆفیق که بۆخۆی به‌یانه‌که‌ی خویند بووه، سه‌دیقى ئەنجیری به‌ ده‌ستپوه‌ردان له‌ به‌نده‌کانی کۆنگره‌ تاوانبار کرد و بۆ ریزی پیکرد. سوله‌یمانی موعینی و ئەمیری قازی به‌رپه‌رچیان داوه و ئەحمەد تۆفیق توپه‌ بوو ده‌سته‌یه‌ک پێشمه‌رگه‌ی هه‌لگرت به‌ جێی هێشتن.

پێشتر ئەو ناکۆکیانه‌ هه‌بوون و مامۆستا هه‌زار له‌ لاپه‌رێ ۳۹۲ چیشتی مَجبۆه‌ دا دواى ئەو باسی چیای برادۆست و شه‌ری توندی ناوچه‌ی بارزان ده‌کا، له‌سه‌ر کیشه و ئازاوه‌ی نیوان فایق و ئەحمەد تۆفیق ده‌نووس: ((سولیمانی موعینی)) که ناوی ((فایق)) بو، زۆر به‌ دڵ گهرمی باسی فیداکاری ده‌کرد و ده‌یگوت ((ده‌بی ئیمه‌ خۆمان له‌و شه‌په‌دا نیشانده‌ین)). ئەحمەد به‌ سرتە پێی‌گوتم ((فایق ناو‌پێی بۆ، ئیستا به‌ فیلێک خۆی ده‌دزیته‌وه)). گوتم: ((ديسان به‌دینی، به‌سیه‌...)).

له‌و سه‌رده‌مه‌دا وردە وردە په‌یوه‌ندی ئێران و پارتي خوش ببوو و سه‌ره‌نگ موده‌ره‌سی ئەفسه‌ری ئێرانی له‌ کوردستانێ عێراق جێگیر ببوو. ئەو په‌یوه‌ندییه‌ دواى شه‌رو پێکدانانه‌کانی ساڵی ۱۹۴۷ له‌ گه‌ل هێزه‌کانی ئێران پچرا بوو و دواى ئەوانه‌ له‌ ئاخ‌ری هاوینی ۱۹۶۴ که شه‌پری بارزانی و باڵی مه‌کته‌بی سیاسى ده‌ستی پیکرد، بارزانی باره‌گای خۆی له‌ ئاوابی هیرو دانا. ئەو له‌ ئاوابی باشماخ چاوی به‌ نوێنه‌رانی ئێران که‌وت.

حامید گه‌وه‌ه‌ری له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۷۵ کتیی "ئەحمەد تۆفیق ..." له‌سه‌ر دامه‌زرانی یه‌که‌م په‌یوه‌ندی مه‌لا مسته‌فا و ده‌وله‌تی ئێران به‌ نه‌قل له‌ عه‌بدوڵا ئەحمەد ره‌سۆل پشده‌ری ده‌نووس: کوێخا برایمی بیوران هاته‌ لام و گوتی من پناوێکی گه‌وره‌م هێناوه، به‌رگی پێشمه‌رگه‌ی له‌به‌ردا و له‌ مالێکی هیرو دامناوه و ده‌یه‌وێ مه‌لا مسته‌فا ببینیت. شه‌و بوو، من چووم عه‌رزى مه‌لا مسته‌فام کرد، گوتی: له‌ کوین، گوتم له‌ مالێکی هیرو، گوتی: ئەگه‌ر بینه‌ ئێره، ئاشکرا ده‌بن و من خه‌لکم له‌ ده‌وره. ئەوه‌ بوو دوو که‌سی له‌گه‌ل خۆی هێنا و پێکه‌وه‌ چووین مه‌نسورپوورمان دی. مه‌لا مسته‌فا به‌خێره‌انتی کردو ئه‌ویش گوتی: مه‌لا مسته‌فا من به‌ نوێنه‌رایه‌تی محه‌مه‌د ره‌زا شا هاتووم، دياره‌ من ئەندامی ساواکم، به‌لام نوێنه‌رایه‌تی ئەعلاحه‌زه‌تم هه‌یه. ئەو ده‌لی تا ئیستا ئیمه‌ مه‌لا مسته‌فامان نه‌ناسیوه و هه‌چ پێوه‌ندییه‌ کمان له‌گه‌لی نه‌بووه، ئیستاش ئیبراهیم ئەحمەد و ئەوانه‌ له‌ گۆره‌پانی سیاسیدا نه‌ماون و ئیمه‌ ده‌زانین کورد له‌ ره‌گه‌زی ئارییه‌ و ده‌مانه‌وێ یارمه‌تی براده‌رانی خۆمان به‌دین و ئاماده‌ین چه‌نده‌مان یارمه‌تی به‌ ئیبراهیم ئەحمەد و ئەوانه‌ داوه، ده‌ ئەوه‌نده‌ بۆ ئێوه‌ زیاد بکه‌ین. مه‌لا مسته‌فا پێخۆشبوو، به‌لام گوتی: به‌ شه‌رتێک ئەوانه‌ نه‌تێرنه‌وه‌ بۆ کوردستان. ئه‌ویش گوتی: تا ئەتۆ ره‌زاهه‌ندیت له‌سه‌ر نه‌بی و عه‌فویان نه‌که‌ی، ئەوانه‌

ناگه پښتو وه. له سهر نه وه ساخ بوونه وه و مهلا مسته فا پيښگوت، ټيمه نامانه وي هه ركا ته ي ټيشي كمان هه بي، بچين بو شابادين و ده بي له م ناوچه يه دا پښگامان بو بكه نه وه. مه نسوورپوور گوتي: پښگاکاني هم ناوچه يه ناخوشن و هه ردوو ديوي شابادين قيله تاوه، به لام ټيمه له پښگای حاجي نومره انه وه پښگاتان بو ده كه بڼه وه. گوتي: ټيمه نوښنه ري تايبه تي خو شمان هه يه به ناوي تيمسار سه ياديان كه له ورمي ده بيت و نه و نه لقه ي وه سل ده بيت له نيوان ټيمه و ټيوه دا.

حاميد گه وهه ري له لاپه رهي ۲۷۶ نه و سه رچاوه دا ده نو سي: به كه م هه نكاوي نه و پيوه ندييه دا، له جياتي بنكه ي "شابادين"، بنكه يه كي پيوه ندييان له ناوچه ي حاجي نومره ان كرده وه، شه مسه دين مو فتی كه پيشتر نوښنه ري پارتی ديموكرات بوو له گه ل ټيران، له جي خوي مايه وه، به لام له جياتي سه ره نك عيسا پژمان كه نوښنه ري ټيران بوو له لای مه كته بي سياسي، سه ره نك عه لي موده رسي سه رو كي رو كني دووه مي سوپاي سي مه اباديان كه كورد و خه لكی سنه بو، كرد به نوښنه ري ساواك له لای شوړش.

بيشك بارزاني بيري له هه لسو كه وتي دزيوي ريژيمي ټيران كرد بووه و نه واني باش ده ناسي به لام چوونكه نه مريكا هينديك سيگنالي دابوو، زياتر مه مانه ي بو پيدا بوو و كه وته نه و داوه و دواتر شا و نه مريكا خيانه تيان پي كړد.

به پي لاپه رهي ۹۶ كتيبي "له بيره وه رييه سياسييه كانم" له نوو سيني نه مير قازي، بارزاني دواي چاو پي كه وتن له گه ل كار به ده ستاني ټيراني له گه رانه وه دا به نه حمه د توفيقی گوتبوو: نه حمه د ټيرانيم ديتن.

هه ر به پي نه و سه رچاوه يه، مهلا مسته فا دوايه به دريژي باسي نه وه ده كا كه به ټيرانيه كاني گوتوو: ټيستا كه مه كته بي سياسي كوڼ به پيشمه رگه وه، په ريونه وه و خويان داوه ته ده ست ټيرانه وه، ده بي چه كيان بكن و له ناوچه سنووريه كان دووريان بخه نه وه، ده نا تا "تاران" به دواياندا، ديم.

پاش نه و ديداره و بينيني زياتر به نه هيڼي و به ئاشكرا، ورده ورده بنكه كاني حيزبي ديموكرات كه تا نه وكات هه ر له ده ورو به ري باره گاي بارزاني بوون، بو شويني چه په ك راگويز تران. بنكه كاني سه نكه سه ر و زينو ي شيخي بو گونده كاني "ديلو" و "سوني" گويزرانه وه.

گيران و راكردني نه حمه د توفيق له به غدا له سالي ۱۹۶۵ (۱۳۴۴)

له ئاواره و ده ربه ده ربووني خه لكی كورد له كوردستاني ټيران له سالي ۱۹۶۳ بو كوردستاني باشوور، زور خويند نكاري كورد وه ك سماعيل شه ريفزاده و عه ولاي مو عيني و هه مزه بايه زيدي كه زانكو يان ته واه نه كرد بوو هاته ناو شوړش كوردستاني عيراق. بو نه وي نه و خويندكارانه بتوان له ده روه دريژه به خويندن بدن و هه ره ها بو نه وه ي بكری په يوه ندي حيزب به ده روه ي ولات، به تايبه تي له گه ل ولاتي ميسر كه له و قوناغه دا دوستي كورد بوو، داهه زرئ، حيزبي ديموكرات هه يته تيكي دياري كرد كه سه رداني ميسر بكا و چاوي به كار به ده ستاني نه و ولاته بكه وي كه

ئەوکات جەمال عەبدولناسر لەسەر کار بوو. بۆ ئەو مەبەستە بریار درا کاک فایق و ئەمیری قازی پەيوەندی بە سفارەتی میسر لە بەغدا بگرن.

هەيئەتی حیزب لە ھاوینی ١٣٤٤ چوونە بەغدا و پەيوەندیان بە سفارەتی میسر گرت. ئەوان بە حورمەتەوه وەرگیران و ماوەی یەک مانگ و نیو مۆلەت دیاری کرا بۆ وڵامدانەوه بە داواکانیان. دواى تێپەربوونی ئەو ماوەیە بریار درا ئەوجار ئەحمەد توفیق و ئەمیری قازی بۆ وەرگرتنی وڵام بچنەوه بۆ بەغدا. ئەوانە بۆ دیدار لە گەڵ سفارەت و کاک نەحۆ و عەولاً موعینی بۆ سەفەر، بەرەو بەغدا وەرچکەوتن. دواى سێ رۆژ مانەوه لە بەغدا، کاک ئەحمەد بۆ ئیدارەى ئەمن (ئاسایشی گشتی) بانگ کرا و لەوێ دەستبەسەر کرا. ئەمیری قازی لە بەغدا ماوه و ئەوانی دیکە گەرانەوه تا کاک فایق ئاگادار بکەن کە بە ھۆى مەلا مستەفا بۆ ئازادی ئەحمەد توفیق تێکۆشێ. مەلا مستەفا نامە یەکی بۆ مامۆستا مەسعود مەحمەد نووسی کە لە لایەن شۆرشەوه بۆ وەزیری دەولەت دیاری کرابوو و رایسپارد بوو کە بۆ ئازادی ئەحمەد توفیق ھەول بدا. کاک مەسعود ھێج کاریکی بۆ نەکرا و دواى نزیك بە مانگیك، ئەحمەد توفیق توانی لە زیندان ھەلێ و بێ ئەوێ بتوانێ پەيوەندی بە سفارەتی میسر بگرێ، بە دزی و بە لیباسی عەرەبی (دیشداشە) بە رێگای موسڵ دا خو گەیانەوه ناو شۆرش. دواى ئەو رووداوه کاک ئەمیر پەيوەندی بە سفارەتی میسر گرت بەلام وڵامیکی ئەوتۆیان نەداوه.

لە سەر شیوەی ھەلاتنی ئەحمەد توفیق لە زیندانی رێژیم لە بەغدا، ئەمیر قازی لە لاپەرەى ١٠٠ کتیبی لە بیرەوەرپیەکانم... دا دەنووسی: ھەر لە نیو خۆماندا، لەو کەسانەرا کە کاک ئەحمەدیان دەبوغزان، دەنگۆ بلاو کرابۆوه کە ئەحمەد توفیق کە دەلێ ھەلاتووم درۆ دەکا و بە شەرت و شەرت بەریانداوه، دەنا کێ دەتوانی لە ئیدارەى ئەمنی بەغدا رێ و شوینی ھەلاتن بدۆزیتەوه، بەلāن ئەو کەسانەى ئەحمەد توفیقیان ناسیوو و غەرەزەورزیش نەبوون، دەیانزانى ئەحمەد توفیق، زۆرجاران کاری نەگونجاوى ئەنجام داوه.

لە راپۆرتی کتیبی "چەپ در ایران" دا ھاتووہ کە گوايا ئەحمەد توفیق گوتووہ کە ٤٥ دیناری بەرتیل داوه بە بەرپۆشەبەرى زیندان و ئەوى ئاودیوی کردوہ. مەلا مەحمەد خەزى لە نووسراویکی ئینتیرنێتی دا دەنووسی: ئەحمەد توفیق، لە لایەن پۆلیسی ئەمنییەتی بەغداوه، دەستگیر کراوه؟ دواى ماوەیەک کاک ئەحمەد گەراپەوه. گوتی: لە زیندانی (امەن عام) بەلا باجەى ھەمام دا، ھاتۆتە دەرو رای کردووہ...! کەسانیکیش ھەبوون دەیانگوت: ئەحمەد توفیق، پێوہندی بە پۆلیسی عێراقەوہ گرتوہ، بارزانى پێى زانیوہتەوہ و زۆرى لى قەلسە...؟ ئێر لەوہ بەدواوه، کاک ئەحمەد وەک رابردوو، ھاتوچۆى لای مەلا مستەفای، نەما.

دوکتور یاسین سەردەشتی لە لاپەرەى ١٤٦ کتیبی "ژیان و تێکۆشانی سیاسى ئەحمەد توفیق" دا دەنووسی: لە راپۆرتیکی ساواکدا باس لەوہ دەکات کە ئەحمەد توفیق لە بەغدا دەستگیر کراوه و پیاوانى عێراقى ئەویان ناسیوه و رەوانەى کوردستانیان کردۆتەوہ، ھەرۆھە دەلێت کە سەبارەت بە چۆنیەتی بەربوونی پرسیاریان لیکردووہ، لە وڵام دا گوتوہ کە ٤٥ دینارم بەرتیل داوہتە

به‌رێوه‌به‌ری زیندان و شه‌و منیان ئاودیوی دیواره‌کانی زیندان کردوو و شه‌وم له‌ به‌غدا له‌ ماله‌ هاورێیه‌کی حیزبی بردۆته‌ سهر و به‌یانی له‌ رێگای ئه‌وانه‌وه‌ له‌ به‌غدا گه‌رامه‌ته‌وه‌ بۆ کوردستان. هه‌روه‌ها راپۆرته‌که‌ ده‌لێت کاتێک ئه‌حمه‌د گه‌راوه‌ته‌وه‌ کوردستان و چۆته‌ لای بارزانی، ئه‌و له‌گه‌ڵی سارد بووه‌، چونکه‌ له‌ لایه‌که‌وه‌ چۆنیه‌تی راکردنه‌که‌ی ئه‌حمه‌دی له‌ زینداندان به‌ عه‌قڵ دا نه‌ده‌چوو و پێی وابوو ده‌ستیکی موخابه‌راتی رزگاری کردوو و گه‌یاندویه‌تییه‌وه‌ کوردستان، له‌ لایه‌کی دیکه‌شه‌وه‌ ئه‌حمه‌د تۆفیع به‌ پێچه‌وانه‌ی خواستی مه‌لا مسته‌فا که‌وتۆته‌ جموجۆل و تیکۆشان له‌ کوردستانی ئێران.

بێشک هه‌ر سیاس‌ی‌کاریک به‌ رووداویکی ئه‌وتۆ وه‌شک و گومان ده‌که‌وێ و به‌ تایبه‌تی مه‌لا مسته‌فا که‌ نه‌یاری زۆر بوو و رێژی می‌عیراق دائیم لێی خه‌فتا بوو که‌ به‌ شیوه‌یه‌ک زانیی پێگه‌یه‌نی. حه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌ لایه‌ره‌ی ۲۱۴ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی له‌سه‌ر راکردنی ئه‌حمه‌د تۆفیع له‌ زیندانی به‌غدا به‌ ده‌نووسن: بیستمان کاک ئه‌حمه‌دیش چۆته‌ به‌غدا، سه‌رمان له‌و کاره‌ی کاک ئه‌حمه‌د سوورما. وه‌زعی ئێوان شوێش و حکومه‌ت به‌ره‌و ئالۆزی ده‌رۆشت. ببوو به‌ پرسیار، کاک ئه‌حمه‌د بۆچی ده‌بێ چووبێ؟ بۆ حکومه‌ت ناسیاوه‌، ده‌نگۆ هه‌بوو که‌ مه‌لا مسته‌فا نارده‌ویه‌، نه‌خێر چۆته‌ میسر له‌گه‌ڵ عه‌بدولناسر پێوه‌ندی بگرێ و زۆر شتی دیکه‌ش. هاته‌وه‌ی وه‌دره‌نگی کوت، ده‌نگۆی ئه‌وه‌ هه‌بوو حکومه‌ت گرتویه‌تی، ماوه‌یه‌کی پێچوو له‌پر کاک ئه‌حمه‌د تۆفیع له‌ رانیه‌ په‌یدا بۆوه‌، گوتیان داوای چاوپێکه‌وتنی مه‌لا مسته‌فای کردوه‌ رێگای نه‌داوه‌. رۆژیک له‌نیو جاده‌ی بازار تووشی کاک ئه‌حمه‌د هاتین، به‌خێر هاتن و چاک و چۆنی و خۆشحالی ده‌رپرین له‌ گه‌رانه‌وه‌ی و پرسیار هاته‌ گۆرێ، گوتی با بچینه‌ شوێنێکی دیکه‌ له‌گه‌ڵ کاک مامه‌ندی قازی و کاک حوسین کاک ئه‌حمه‌د دمان برده‌ مالی مام عه‌زیزی نانه‌وا، له‌گه‌ڵ کاک ئه‌حمه‌د کۆ بووینه‌وه‌. رابردوو مان له‌بیر کرد. کاک ئه‌حمه‌د ده‌ستی پێ کرد چۆن چۆته‌ به‌غدا و چۆن پێوه‌ندی به‌ سفاره‌تی میسر وه‌ گرتوه‌ و چۆن حکومه‌ت پێی زانیوه‌ به‌ دوایدا گه‌ران و چۆن ده‌ستگیریان کردوه‌ و برده‌ویانه‌ بۆ زیندانی (القصرالنهايه) چۆن شه‌ویک ده‌رفه‌تی هێناوه‌ به‌ سپی داری حه‌وشه‌ی زینداندان هه‌لچوه‌ و خۆی هاویشته‌ سهربانی زیندان و له‌ویوه‌ بان به‌ بان رۆیشه‌وه‌ خۆی هاویشته‌ حه‌وشه‌ی مالیکه‌وه‌ سه‌گیان هه‌بوو پێی وه‌ریوه‌، ده‌رچوه‌ له‌ ماله‌که‌ دوور که‌وتۆته‌وه‌ و شه‌و له‌ که‌لاهیه‌ک خه‌وتوه‌، به‌یانی گه‌راوه‌ چاوی به‌ که‌سیکی ئاشنا که‌وتوه‌، گوتویه‌ کۆره‌ کاک ئه‌حمه‌د ئه‌وه‌ لێره‌ چ ده‌که‌ی؟ گوتویه‌ جارێ مه‌پرسه‌ رێگایه‌کم بۆ بدۆزه‌وه‌ ده‌ربازم که‌، به‌ هه‌ردووکیان هاتونه‌ته‌ سه‌ر ئه‌م بروایه‌ به‌ سه‌یاره‌ ده‌رناچن، باشتراویه‌ ماتۆرپسکلیتیک به‌کرێ بگرن بۆی ده‌رچن چونکه‌ ماتۆر له‌ سه‌یته‌ران لێی ناپرسن، کۆره‌ چوه‌ ماتۆری به‌کرێ گرتوه‌ هێناویه‌ته‌وه‌ و له‌ هه‌موو سه‌یته‌ران ده‌ربازی کردوه‌، بێ‌ئوه‌ی لێیان بپرسن و داوای هه‌ویه‌یان لێ بکه‌ن. داستانه‌که‌ی گێڕایه‌وه‌ ئیمه‌ش به‌ سه‌ر سوورمانه‌وه‌ گویمان بۆ راگرتوو. من وه‌کوو ئه‌م داستانه‌م پێشتر بیستبێ وابوو، هه‌ر که‌ کاک ئه‌حمه‌د رۆیشته‌ بیرم که‌وته‌وه‌ که‌ من له‌ زیندانی قه‌سری قاجاری تاران کتیبیکم خویندۆته‌وه‌ به‌ناوی (جاسوس چشم آبی) داستانه‌که‌ی زۆر وه‌کوو ئه‌وه‌ی

کاک ئەحمەد وابوو، کە چۆن گیراوه؟ چۆن لە زیندان رای کردووە، داستانی ئەو کتێبەم بۆ هاوڕێکانم باس کرد، وایانم کاک حوسێن یان مامەند گوتی منیش خۆیندوو مەتەووە دوایی کە چووینە دەرەووە، زیندانی قصر النهابەمان بۆ پرسیار بوو، دوایی بۆیان روون کردینەووە کە پیشتر قەسری مەلیک بوو، دوای ئەو شوێنەکانی بەغدا کراوەتە زیندانی ئەمنی گشتی و کەس ناتوانی لەو زیندانە را بکا. دواتر دەنگۆ پەیدا بوو کە شیوعییەکان مەلا مستەفایان ئاگادار کردووە کە ئەو داستانی ئەحمەد تۆفیق دروستی کردووە کە لە زیندان رای کردووە، سەرلەبەری درۆیە، لەگەڵ پڕیژیمی عێراق دانیشتنی هەبوو و بە ئازادی گەراوەتەووە. کاک ئەحمەد کە داوای چاوپێکەوتنی بارزانی کردبوو، مەلا مستەفا رێگەی نەدابوو، بە مەلا باقیدا رای سپاردبوو کاک ئەحمەد تۆفیق با لە رانیە نەمیێ و بچێ لە سەنگەسەر دانیشتی. ئەمەیان راست بوو چونکە مەلا باقی خۆی گیراوەوە کە مەلا مستەفا فەرموویە، بە ئەحمەد بلێ لێرە نەمیێ، بچێ بۆ سەنگەسەر دانیشتی. لە راستیدا ئیمە پێمان خۆش بوو کاک ئەحمەد تۆفیق لە مەلا مستەفا دوور کەوتۆتەووە، هەرچەند مەلا مستەفا وەک مەتەل وابوو کەس سەری لە کارەکانی دەرەدەچوو.

زیزبوون و تۆرانی ئەحمەد تۆفیق لە حیزبی دیموکرات

دوای ئەو و تۆوێژی نێوان دەوڵەتی عێراق و شوێشی کوردستان لە ساڵی ۱۹۶۵ بە ئاکام نەگەشت شەڕ دەستی پێکەدەووە و هیژەکانی رێژیم تا شاری رانییەیان گرتەووە و پیشمەرگە لە سەر بلێندایەکانی کێوهرەشی پستی شاری رانییە سەنگەریان گرت بوو. لەو بەرهەیدا هیژیکێ ۳۰کەسی لە ئەندامانی حیزب وەک پیشمەرگە ی شوێش، لە مەتەرزدا بوون. ئەمیر قازی لە لاپەرە ۱۲۷ کتێبی لەبەرەوهرییه سیاسییەکانم دا دەنووسی کە ئەحمەد تۆفیق تا کاتی تۆرەبوون، جاروبار سەری ئەو جەبەهەیی دەدا و زۆر دەماو. بەلام بە دوای تۆرەبوون، بنکە کۆمیتە ناوەندی لە سوێی بەجی هیشت و بە یە کجاری چوو بۆ بەرهە شەر. لەو کاتانەدا رۆژیک ئەحمەد تۆفیق نامە یەک بۆ کۆمیتە ناوەندی دەنووسی کە لە دروون دا ماندوو و دەیهەوی بە خۆی و پیشمەرگەکان برۆا بۆ قەندیل و لەوێ ماوێهە ک ئیستراحت بکا. ئەو داوا لە کۆمیتە ناوەندی دەکا کە ۶ مانگی ئیستراحت بدەن و پیشنیار دەکا کە لەو ماوێهە دا با کاک سەدیق ئەنجیری بپیته رابیتی ئەو و کۆمیتە ناوەندی. ئەمیری قازی لەبەرەوهرییهکانی دا دەنووسی: چارە نەبوو داواکاریکە ی قبول کرا و کاک سەدیق بوو بە پەیهەندیار، یەک دوو جارێ چوو قەندیل و دیداری کاک ئەحمەدی کرد. وادیار بوو کاک ئەحمەد زیاتر هەر لە کاک فایق و نووسەری ئەو یاداشتانە دانیشت، کە کاتی خۆی لە کۆبوونەوێ گوندی دیلۆ، لە سەر کاک سەدیق و ریزنەگرتن لە کۆبوونەوێ، جوابەهەنگیمان کردبوو.

هەلسوکەوتی کاک ئەحمەد کە هەر دەکەوتە خانە تۆران و زیز بوون، پەرهی بە پەرهەستاندنێ ناکۆکی لە نێو گشت ریزەکانی حیزب دا و ئەندامانی حیزب لە نێو خۆی ولات دا بەو کێشە یە نیگەرانی

و ناره‌حت بوون و زۆرجاران سەردانی سەركردایەتی حیزبیان کرد بۆ ئەوەی ئەو کیشەیه چارەسەر بکەن، بەلام نەکرا.

ئەحمەد توفیق دوايه له‌گەڵ دەستەیه‌ک پێشمەرگه‌یه‌ک چوو بۆ حاجی ئۆمه‌ران و له‌ گوندی "قه‌یماشان" له‌ دۆلی "سەکران" مقه‌ری دانا و له‌ هیزی "باله‌ک" دا، وه‌ک پێشمەرگه‌ی شۆرس به‌ ٤٠ تا ٥٠ که‌س ده‌ستی به‌ کار کرد. یارمه‌تی و که‌ره‌سه‌ی پیویستی وه‌ک پێشمەرگه‌ بوو و له‌ زۆربه‌ی شه‌ره‌کانی چپای کو‌ره‌ک دا که‌ ئازایه‌تییه‌کانی ده‌نگی دابوو و له‌ زۆر کتیب و په‌ره‌تووکان دا تۆمار کراوه‌ به‌ شداری کرد.

ئاکار و کرده‌وه‌کانی ئەحمەد توفیق، رێبه‌ری و ئەندامانی حیزبی چه‌واشه‌ کردبوو و هه‌موو به‌و هه‌لسوکه‌وتانه‌ تو‌ره‌ بوون. ده‌بوو که‌سیکی شیاو که‌ کاره‌ دزیوه‌کانی ئەحمەد توفیق ره‌چاو نه‌کا و کارامه‌ و لێهاتوو بێ، جیی ئەو بگرێته‌وه‌. ئەوه‌ش سه‌خت بوو.

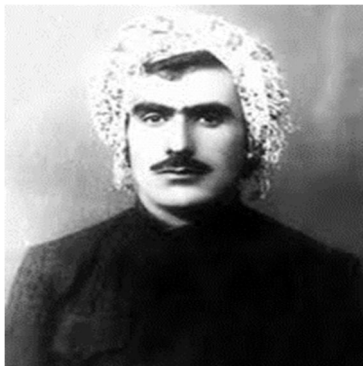
به‌ دوا‌ی دو‌رکه‌وته‌وه‌ی ئەحمەد توفیق له‌ رێبه‌ری حیزب، سوله‌یمانی موعینی به‌ کرده‌وه‌ بوو به‌ به‌رپرسی حیزبی دیموکراتی کوردستان و له‌ ژیر رێبه‌ری ئەو دا ئەندامانی حیزب کۆ بوونه‌وه‌ و به‌پاریان دا که‌ داوا له‌ مامۆستا هه‌ژار بکه‌ن که‌ بێته‌ به‌رپرسی یه‌که‌م حیزب. مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٩٢ کتیبی چیشتی مجیوه‌ر دا زۆر به‌ خراپی ولامی ئەو داوايه‌ ده‌داته‌وه‌ و ده‌نووسێ: روژیک له‌ ده‌ربه‌ند له‌گه‌ڵ مام عه‌لی عه‌جه‌م بوم، نامه‌یه‌کم بۆ هات. "سوله‌یمان موعینی" نوسیوی: "ئیمه‌ هه‌والانی ئیرانی که‌ چه‌ند روژیکه‌ له‌ زینو و خه‌لان رای ده‌بۆیرین، به‌ عام به‌پارمان داوه‌ تۆ بکه‌ینه‌ ره‌ئییسی خۆمان و به‌ مو له‌ قسه‌ت لانه‌ده‌ین. تۆش ده‌بێ قبول بکه‌ی و ده‌بێ چاومان پێت بکه‌وی". خه‌به‌رم نارد ها‌ته‌ ده‌ربه‌ند. به‌ مام عه‌لیم گو‌ت نیوه‌روژیان بۆ ئاماده‌ کات. ده‌گه‌ڵ سوله‌یمان به‌ قه‌ده‌م لێدان رو‌یشیتین. هه‌ر من و ئەو. ناوه‌روکی نامه‌که‌ی دو‌پاته‌ کردوه‌ و به‌ چه‌ند سو‌یندیکی زۆر زل قایمی کرد. گوتم: "ئه‌گه‌ر من قبول بکه‌م ره‌ئیه‌ستان بم، نابێ هه‌ر له‌ ئیه‌ستاه‌ قه‌ت درۆم ده‌گه‌ڵ بکه‌ن، ده‌بێ هه‌مو شتیکتان بزانم". گو‌تی قبولمه‌.

کاک فایق تۆ له‌و سه‌فه‌رانه‌ی که‌ بۆ کوردستانی ئیرانت کردوه‌، ته‌قه‌تان له‌ دیی (شیلیم جاران) کردوه‌ و مندالیکتان کوشتوه‌؟ حاجیه‌کت گرتوه‌، تا چوار هه‌زار ته‌مەنت لێ نه‌ستاندوه‌ به‌رت نه‌داوه‌ و دارکاریت کردوه‌؟ گیشه‌ی وه‌رزیرانه‌ت سوتاندوه‌ چونکه‌ پولیان نه‌داویه‌ی؟ رادیو‌ت له‌ پشت به‌رد شار‌دۆته‌وه‌ و ئانتیه‌له‌ت بل‌ند کردوه‌، وات نیشان داوه‌ که‌ به‌ بیسم قسه‌ ده‌گه‌ڵ بارزانی ده‌که‌ی و گو‌توته: "قوربان حاجی فلان هه‌ر پینچ هه‌زار ته‌مەن ده‌دا، لێی وه‌رگرین؟ به‌لێ باشه‌، خوا راوه‌ستاوت کا. ده‌ستت ماچ ده‌کا؟!". ئەو کارانه‌ت کردوه‌ یان نا؟ نابێ درۆم ده‌گه‌ڵ بکه‌ی...

گو‌تی: به‌لێ هه‌موم کردون، به‌لام له‌وه‌ به‌ولاوه‌ له‌ قسه‌ی تۆ ده‌رناچین.

کاک فایق با قسه‌که‌ت ته‌رجه‌مه‌ که‌م: "تۆ ده‌فه‌رموی من بۆشکه‌یه‌کی پر له‌ پیساییم، بۆنی ده‌رچوه‌، هه‌ژار وه‌ره‌ بته‌که‌مه‌ سه‌رپۆشیکی بێ که‌لێن، ئەو بۆگه‌نه‌ داپۆشه‌. برام نه‌ چاوم له‌ گه‌وره‌یی و سه‌روکییه‌، نه‌ ئەو کارانه‌شم به‌دله‌. ئیمه‌ له‌باتی دلسۆزی بۆ میلیله‌ته‌که‌مان بینه‌ چه‌ته‌ و رێگر و

باجستین له سه‌ریان، پیم کاریکی به ناموسانه نیه، خۆت چۆنت رابواردوه حساب بۆ من مه‌که، کارم به‌کاری کوردستانی ئێران نه‌داوه.

مامۆستا هه‌زار

سه‌ره‌رای ئه‌وانه، به‌ناچار سلیمان موعینی به‌دوای پیلینۆمی یه‌که‌می کۆمیتهی ناوه‌ندی دا هه‌ولێ دا تا ئه‌ندامانی حیزب تۆرا و نارارازیه‌کان کۆ کاته‌وه و له‌سه‌را سازمانیاین بداته‌وه. ئه‌وه کاریکی سه‌خت و دژوار بوو هه‌ر یه‌ک له‌هه‌وایه‌کی لێده‌دا و زۆریان باوه‌ریان به‌سوله‌یمانی موعینی نه‌بوو.

له‌نیۆ ئه‌ندامانی سه‌رووی حیزب دا هه‌مه‌ده‌مین سیراجی و سمایل شه‌ریف زاده و سالاری هه‌یدهری په‌یوه‌ندیان به‌ مه‌لا گرت بوو که له‌ناوچه‌ی سه‌رده‌شت و بانه به‌نه‌هینی

کاری ریکخستنی ده‌کرد و له‌کاره‌که‌ی دا زۆر سه‌رکه‌وتوو بوو ئه‌وانه گیرۆده‌ی ببوون.

حامید گه‌وه‌هری له‌لاپه‌ره‌ی ۲۰۲ کتییی "ئه‌حمه‌د توفیق ..." دا به‌نه‌قل له‌سالاری هه‌یدهری باسی په‌یوه‌ندی خۆی و شه‌ریفزاده و سیراجی له‌گه‌ڵ ئه‌حمه‌د توفیق ده‌کا و ده‌نووسێ: ...هه‌ر ئه‌وکاته مه‌لاش "مه‌لا محمه‌دی شه‌لماشی" له‌هه‌مووی ئه‌وانه جیا بیه‌وه و به‌ته‌نیا له‌پۆژه‌لاتی کوردستان خه‌باتی ده‌کرد. تا سمایل و هه‌مه‌ده‌مین نه‌هاتبوون، من گیرۆده‌ی ئه‌حمه‌د توفیق بووم، به‌لام که ئه‌وان هاتن، دوای ۲-۳ مانگ گۆرانم به‌سه‌ردا هات. سمایل و هه‌مه‌ده‌مین گوتیان ئیمه‌ش جیا ده‌بینه‌وه، گوتم ئه‌وه هه‌موو جیا بوونه‌وه یه‌ نابێ، گوتیان کوردستان ئازاده و ده‌چین داده‌نشین. منیان رازی کرد که بچم به‌کاک ئه‌حمه‌د بلیم که جیا ده‌بینه‌وه، چووم. کاک ئه‌حمه‌د گوتی وادیاره شتیکیان له‌سه‌ر دایه، گوتم به‌لێ، گوتی له‌بیرته له‌پشت ئه‌م مقه‌ره پیمگوتی وشیاربه، سمایل توده‌بیه و ئه‌گه‌ر شتیکی گوت وه‌ره پیم بلی. پرسى چ ده‌که‌ن؟ گوتم ده‌چین بۆ قه‌لادزی. گوتی نا مه‌چن بۆ ئه‌وێ. شیوعیه‌کان له‌وێ ئه‌وه‌نده‌ی تر تان خراپ ده‌که‌ن. گوتم جیگه‌یان بۆ دۆزیونه‌ته‌وه و ده‌چین بۆ ئه‌وێ. داوام لێی کرد هاتووچۆمان بکا و ئاگای لیمان بێت. گوتی: سلیمان هیچی به‌ ئیوه نه‌گوتوووه؟ گوتم نا. ئیمه جیا بوینه‌وه و چووین بۆ قه‌لادزی و له‌وێ له‌مالی براده‌ریکی شیوعی ژۆریکمان به‌کرێ گرت. له‌قاوه‌خانه‌کانی قه‌لادزی بووین و هه‌ندیک جاریش سه‌ردانی پێشمه‌رگه‌کاتمان ده‌کرد. له‌وێ زانیمان مه‌لا به‌ته‌نیا ریکخراوی حیزبی دروست ده‌کات و شانه‌ی حیزبی داده‌مه‌زینێت. ئیمه پێوه‌ندیان پێوه کرد و دوای چه‌ند دانیشتن ئه‌و کاری کرده له‌سه‌ر ئیمه و هه‌ندیک ئیمه‌ی له‌چه‌په‌ره‌ی دابه‌زاند... چونکه سلیمان هه‌موو کاره‌کانی به‌ناوی ئه‌حمه‌د توفیق ده‌کرد. ره‌خنه‌ی له‌ئه‌حمه‌د توفیق و سلیمان موعینی هه‌بوو. من یه‌ک دوو جار چووم بۆ لای مه‌لا، به‌لام هه‌مه‌ده‌مین و سمایل زیاتر ده‌چوون. ئه‌وان دوو جاریش چوونه‌ لای هاشم ئه‌قه‌له‌تولاب "قادر شه‌ریف".

به دواى پيلينوومى كۆنگرهى دووهىمى حيزب، ئه و سى كه سه (حه مده مين سىراجى و سمايل شهريف زاده و سالارى حه يدهرى) له گه ل سه عيد كوستانى له قه لادزى له گه ل سليمان مويعينى، سه يد حاجى و مه لا سه يد ره شيد دانىشتن و ده لىن كه ئىستا ئه حمه د توفيق نه ماوه پييانخوشه بگه رپينه وه ناو حيزب و كار بكهن.

به گوڤره ي لاپه ره ي ٢٨٥ ي كتيبى "ئه حمه د توفيق..." سالارى حه يدهرى له وتوويز له گه ل حاميدى گه وه ره ي له زمانى سوله يمانى مويعينى ده لى: سليمان گوتى به روڤىشتنى ئه حمه د توفيق، من خاوه ن ده سه لاتم و ئيوه ده توانن بگه رپينه وه بو ريزى حيزب، گوتمان بمانكه ن به راويزكارى كوميتهى ناوه ندى به مافى پرياردان، ئه و قبولى نه كرد و به ئەندامى راويزكارى كوميتهى ناوه ندى به بى مافى پرياردان وه ريانگرتينه وه، به لام مه لا له روژه لاتى كوردستان مايه وه و دريژه ي به كاره كانى خويدا. من كرام به كاديرى ناوچه ي شكاکان و له گه ل نه خو پاشايى "باپير شكاک" كه ئەندامى كوميتهى ناوه ندى بوو، له شنووه تارو بارى ئاراس به من درا، مه لا گوتى: "ئوه هه ليكى باشه و تو ده چى، به لام هه ر ريڤخراوڤىك دروست ده كه ي، ده بى به دوور له چاوى نه خو بىت و نابى ئه و ئەندامه كان بناسى، چونكه ريڤخراوه كانى حيزب بو ساواک ئاشكران و ئيوه ده بى ريڤخراوى تر دروست بكهن." به به رگى مه لايه تيه وه ده چووم و ريڤخراوى نويم داده مه زراند و نه خوش خه ريكى پيشمه رگايه تى بوو و هاوكان مامله شى ده كرد. هه ره به و جوړه ي مه لا گوتبووى، ناوچه كانى شپيران، سووما و برادوست، جه لالى و مامه ندييه كان گه رام و له زوربه ي گونده كانى ئه و ناوچانه دا ريڤخراوى تاكه كه سيم دامه زراند.

جيا له وانه به شيك ديكه ش له پيشمه گه كانى حيزب كه زورتر له گه ل كوميتهى ساخكه ره وه بوون، له گه ل سوله يمانى مويعينى كه وتن. حاميد گه وه ره ي هه ر سه رچاوه يه دا و له وباره وه له زمانى هه سه ن ره ستگار ده نووسى: دواى كۆنگره ي دووهىمى حيزب كه ئه حمه د توفيق له كوستانى قه نديل بوو، له گه ل مه لا، حوسين مه ده نى و په سول پيشنماز له گه ل سديق ئەنجيرى، سليمان مويعينى، نه خو پاشايى "باپير شكاک" ئەندامانى كوميتهى ناوه ندى و عه بدولا مويعينى، پئوفى مه لا هه سه نى، ره شيد فه لاحى "ره شه ي قاچاخچى" دانىشتين و له سه ر ئه وه پيڤكه اتين كه له پله ي راويزكاردا بگه رپينه وه ريزى حيزب و دواى ئه و دانىشتنه مان گه رايه وه بو سونى كه بنكه ي ناوه ندى حيزب بوو.

جيا له وانه ش كه باس كران، له كورده كانى روژه لات، ماموستا هه ژار و ماموستا هيدي له خزمه تى شوڤشى كوردستان، له ژير رييه رى مه لا مسته فا دابوون. زه بيحى و محه ممه د شاپه سه ند له خزمه تى بالى مه كته بى سياسى دابوون. زه بيحى ئەندامى مه كته بى سياسى و شاپه سه نديش ته واوى كاره كانى روژنامه ي خه باتى به رپوه ده برد.

گه پانه وهی دهسته کانی ریبه ری حیزب بۆ ناوخوای ولات له سالی ۱۳۴۴

به دواي ئەوانه دا، بۆ ده رباز بوون لهو وه زعه چهند كهس له ربه ری حیزب بریاری گه پانه وه بۆ ناوخوای ولاتی دا تا راسته وخۆ له سه ر كیشه و گيروگرفته کای ناو حیزب، له گه ل ئەندامانی نیوخوای ولات دا بدوین.

به پی لاپه ری ۱۲۸ بیره وه ریبه کانی ئەمیر قازی، سه ره نجام ریبه ری حیزب بۆ خۆده ربازکردن لهو قهیرانه، پرۆژه یه کی سئ مانگی کار بۆ دامه زراندنی ریكخواه کانی نیوخوای په سه ند کرد. شیوه ی کاره که به م جوړه بوو. کاک فایق ده بوو به دهسته یه ک پیشمه رگه بگه ریته وه بۆ ناوچه ی موکوریان. باپیر شکاک (کاک نه خۆ) به چهند كه سه وه بگه ریته وه بۆ مه لبه ندی سوما و برادۆست. کاک میرزا ئەحمەد (مامۆستا مه لا ره حیم وردی) بۆ مه لبه ندی بانه و مه ریوان بچئ. مامۆستا مه لا سه ید ره شیدی حوسینی، وه ک نازر و ئامۆزگار، ده گه ل کادر و ئەندامانی هه ورامی بگه ریته وه بۆ ناوچه ی سه قز و هه ورامان. ئەمیری قازی وه ک په یوه ندی له مه قه ری سونئ بمیته وه. کاک سه دیق ئەنجیری له سونئ بمیته وه و هه ر له په یوه ندی له گه ل ئەحمەد توفیق دابایه.

به شیکی دیکه ش له ئەندامانی حیزب وه ک حه سه نی ره ستگار له سه ر داواي سوله یمانی موعینی گه پانه وه بۆ ناوخوای ولات. حه سه ن ره ستگار له لاپه ری ۲۵۴ دا باسی شه ری ئاواي پانه سه ر ده کا و ده نووسئ: پانه سه ر گونیدی چوکه له ی چهند مالی بوو، ئەوده م مام په سوو به خۆی و برای خاوه نی بوو، سئ مالی دیکه ش وه کوو جووتیار و په عیه ت لی بوون، مام په سوو له گه ل ئەوه شدا نه دار بوو، به لام زۆر دل ئاوه لا بوو، ویستمان برۆین بۆ لای شارستین و خدرجبان، ته لاقی خوارد گوتی نابئ برۆن، شه و دابه ش بووین هه ر ۶_۵ كه س بۆ مایک، ژماره مان زۆر بوو وابزانم له ۳۰ كه س تیپه ری بووین، عه بدوللای برای کاک فایق داواي لی کردم بۆ هه ر جیگایه ک چووم له گه ل خۆمی به رم، چووینه مایکی ئاشنا، دیوه خانی مام په سوومان بۆ کاک فایق به جئ هیشت، به یانی دواي نان و چای خواردن هیشتا کو نه ببووینه وه، خه به ر هات گوتیان عه جه م هاتن له گه ل عه بدوللا و پیشمه رگه کانی دیکه هیشتا به ته وای خۆمان کو نه کردبووه، ته قه په یدا بوو، پیشمه رگه ی تیمه ده ریپه ری نه ده ری، تیمه ش له گه ل عه بدوللا هاتینه ده ری کورپیکی مام په سووی نازانم قادر بوو کی بوو ده مانچه یه کی چکۆله ی پی بوو ته قه ی ده کرد، گوتم ئەوه چییه؟ گوتی عه جه من، گوتم کوان؟ گوتی ئەوه به و به ره وه ن، گوتم برۆ ژووری ئەو ده مانچه ش بشاره وه جاریکی دیکه کاری وا نه که ی، گوتی بو؟ ئەوه نییه شه ره. گوتم له سه ری مه رۆ برۆ، چاوێکم به ده وره به ری گونیدا گیرا، عه جه میکم دی به و به ری مالاندا پای ده کرد و ته قه ی لی ده کرا، هاوارم کرد ته قه ی لی مه که ن مه یکوژن، ژاندارمه که خۆی له که ندیک هاویشته نه دیو بوو له هه موو لایه ک پیشمه رگه جمی بوو. په ریمه وه پشتی ژاندارمه ی، که ریم نستانی ش بۆلای ده چوو هاواری که ریمم کرد وریا به، ئەوه من ته قه ی لی ده که م، سه ر هه لئه هینی، ئەتۆش برۆ بیگره. عه جه مه ئەگه ر که ریم لی نیزیک بووه هه ستا ده ستی هه لینا ته سلیم بوو، که ریم وه پیش خۆیدا بۆ نیو گوندی وابزانم سالح لاجانیم له لا

بوو، گوتی کاک حه‌سه‌ن هۆوه‌تا سێ چوار که‌س له‌ خواره‌وه‌ی ئاشین، ئیمه‌ له‌ سه‌ره‌وه‌ بووین به‌سه‌ر ده‌ورو به‌ر زāl بووین، چوار پینچ فیشه‌کمان پتوه‌نان رایان کرد خویان له‌ ئاشه‌که‌ هاویشته‌. پینشمه‌رگه‌ له‌ ده‌ورو به‌ری ئاشی قووت بوونه‌وه‌، گوتم سālج با برۆین مه‌بادا بیانکوژن، چونکه‌ ده‌مزانی له‌و کات و ساته‌دا کوشتنی عه‌جه‌مان چه‌ند گران له‌سه‌رمان ده‌که‌وه‌ی. پتوه‌ندی سه‌رکردایه‌تی شوژش و پزیمی حه‌مه‌ په‌زاشا زۆر توند ببوو، گه‌یشته‌یه‌ سه‌ربانی ئاشی. ئه‌حمه‌د نستانه‌ی نارنجوکی ده‌ره‌ینا بوو، ده‌یگوت به‌ کولانه‌یدا ده‌پالیاو داویم گوتم نابێ کاری وابکه‌ی ئه‌حمه‌د، ئیستا کارێک ده‌که‌ین، پراوه‌سته‌. له‌م کاته‌دا له‌و دوو سێ کورده‌ی بۆ چاوساگی له‌گه‌ڵ خویان هینابوو، یه‌کیان له‌ ئاشه‌که‌ هاته‌ ده‌ر، به‌ ناو منی بانگ کرد، گوتی فلان که‌س سه‌رکار ده‌لێ ئه‌گه‌ر نه‌مان کوژن ته‌سلیم ده‌بین، با که‌سیک بێ قسه‌ی له‌گه‌ڵ بکه‌ین. گوتم وه‌ره‌ بابچین، ئه‌حمه‌د و که‌ریم و جه‌ماعه‌ت گوتیان کاک حه‌سه‌ن نابێ بچی عه‌جه‌م هی به‌قایه‌ نین، گوتم نیگه‌ران مه‌بن ده‌چم. له‌گه‌ڵ کوپه‌ کورده‌ وه‌ ژوور ئاشی که‌وتین، سه‌رکاری په‌یسی پاسگای نه‌بی ئاوا که‌سیکی مندالکاره‌ی خه‌لکی شاری خۆیه‌ بوو گوتی فارسی ده‌زانی گوتم به‌لێ هه‌رچی خه‌ریک بوو فارسیه‌که‌ی بۆ نه‌ده‌گوترا، گوتی تورکی ده‌زانی گوتم به‌لێ تورکیش ده‌زانم، ئاهێکی هاته‌وه‌ به‌ری، گوتی ئیمه‌ به‌دوای ئیوه‌ نه‌هاتووین، ئه‌گه‌ر نه‌مان کوژن ته‌سلیم ده‌بین، به‌لام به‌خاتری خوا تفه‌نگه‌کانیشمان بده‌نه‌وه‌. گوتم، دلنایان ناتان کوژین تفه‌نگه‌کانیشتان ده‌ده‌ینه‌وه‌. له‌گه‌ڵ ئیمه‌ هاته‌نه‌ ده‌ری و به‌ره‌و گوند وه‌پری که‌وتین، زۆر دوور نه‌که‌وتبووینه‌وه‌ که‌ریم نستانه‌ی گوتی یه‌کی دیکه‌ش ئه‌وه‌ له‌بن ئه‌و به‌رده‌یه‌، گوتم چۆن؟ گوتی به‌دی به‌ لایدا هاتووم، گوتمه‌ لیڤه‌ به‌ هه‌تا له‌و سه‌ری ده‌گه‌رپمه‌وه‌. پیمان سه‌یر بوو ئه‌گه‌ر گه‌یشته‌ راستی به‌ردی ژاندارمه‌ هه‌ر له‌وێ بوو ئه‌ویشمان له‌گه‌ڵ خۆمان برده‌وه‌ بۆ نیو گوندی، ژاندارمی هه‌وه‌لێ که‌ که‌ریم برده‌وه‌ بۆ نیو مالان بریندار ببوو. باسکی دوو گولله‌ی به‌ر که‌وتبوو، رانیشی که‌می‌ک بریندار بوو، به‌لام برینه‌کانی هه‌یچان ئیسکیان نه‌گرتبوو. برینی ژاندارمه‌م ده‌رمان کرد و بۆم پینچاوه‌. رێک که‌وتین له‌گه‌ڵیان به‌ هه‌یج شیوه‌یه‌ک نه‌لین له‌گه‌ڵ پینشمه‌رگه‌ تووشی شه‌ر بوون. بارگینیکیان کوژرابوو کاک فایق گوتی ئه‌ویشتان بۆ ده‌بژیرین هه‌موومان سویند دان که‌ باسی شه‌ر له‌گه‌ڵ پینشمه‌رگه‌ نه‌که‌ن. له‌و لاشه‌وه‌ خه‌به‌ر درابوو به‌ پاسگای هه‌نگه‌وێ و پیرانشار هیژیکێ ژاندارمه‌ هاتبوون بۆ گوندی وه‌رمیشان و سه‌لۆس به‌لام نه‌یان ده‌ویرا نزی‌ک بینه‌وه‌. خه‌لکی ئاساییان ده‌نارد بۆ هه‌وال و خه‌به‌ر وه‌رگرتن ئیمه‌ش نه‌مان ده‌هیشت بگه‌رینه‌وه‌ و خه‌به‌ر به‌رنه‌وه‌. ده‌نگانی ئیواره‌ ژاندارمه‌ کاهمان ئازاد کردن... سه‌ره‌پای ئه‌و کارانه‌ به‌ هۆی نه‌بوونی هاوئاهاه‌نگی و یه‌ک ده‌ستی وه‌زعی حیزب به‌ره‌و باشت‌ر بوون نه‌په‌ڕی. ئه‌حمه‌د توفیق رۆیشته‌ بوو بێ پرسی حیزب له‌ گووندی شیخان مه‌قه‌ری دانا‌بوو. زۆر له‌ پینشمه‌رگه‌کانی مه‌قه‌ره‌کان مه‌یلیان ئه‌وه‌ بوو که‌ بچن بۆ لای ئه‌و. سوله‌یمانی موعینی به‌ ده‌سته‌یه‌که‌وه‌ چوو بۆوه‌ بۆ ناوخۆی ولات ببوو به‌ مه‌یدان داری سه‌ره‌کی و گوێی به‌ که‌س نه‌ده‌دا. سه‌دیق ئه‌نجیری خه‌ریکی کتیب خوینده‌وه‌ و خۆی له‌ کاری حیزب نه‌ده‌دا. حه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۴۵ دا ده‌نووسی: کاک سه‌دیق ئه‌نجیری که‌ می‌شکی سیاسی کومیته‌ی ناوه‌ندی بوو له‌به‌ر

کتیب خویندنه وه و قوول بیرکردنه وهی ئاگی له مودبرییهت و بهرپوهبهری حیزب نه بوو. ده کرئ بلین ههر بنه پته وهه کاک سه دیق بو بنکه و چهک و تفهنگ و وه ره و پرۆ و ههیه و نییه دروست نه کرا بوو.

حه سه نی ره ستگار له لاپه ره ی ۲۵۹ ی بهرگی یه کی بیره وه رییه کانی دا باسی چاوپیکه وتنی خۆی و سه دیقی ئه نجیری له وکاتانه دا ده کا و ده نووسئ: روژیک له گه ل کاک عه لی چاپه ز که خه لکی لای ئالوه تانی میرئاوی بوو به لام سه ره به خۆ، به ره و باله کابه تی بهرئ که وتین. به بناری قه ندیلدا گوند به گوند رینگه مان بری له ناوچه ی باله کابه تی روژیشتن به روژ ئاسان نه بوو چونکه که م وا هه لده کهوت ته یاره بو بۆمباران به ئاسمانه وه نه بئ، هه رچوئیک بئ خۆمان گه یانده ده ره بند ی که گوندیکه له سه ر جاده ی هامیلتون، کاتیک زۆر ئاوه دان بوو ئیستا وه ک چۆلان دیاری ده کرد، له کون و کاژیران یونس خه یاتمان دۆزیه وه، ئه ویش ئه ندای حیزب بوو له و گونده خه ریکی لیاس و جلک دوورین بوو. خۆی و مندالی پئ به خپو ده کردن. به هۆی کاک یونس له ده وری گوندی ده ره بند له ئیو باخچه یه ک کاک سه دیق و کاک سه عید کوستانیمان دۆزیه وه، به یه ک شاد و شوکر بووینه وه. پیاوی ده ر و ژوور و به خپو کردن و هه وال هینان و بردن ههر کاک سه عید کوستانی بوو. کاک سه دیق که مته ده رده کهوت، له سیر هه تا پیاو هه رچی خه به ر و باس و سه فه ری حیزی بوو هه مووم بو کاک سه دیق گپراهه وه کاک سه دیقیش هه رچی له م ماوه یه دا پرووی دابوو بۆی گپراهه وه که چۆن مه لا مسته فای دیوه، باسه کانیان چۆن بووه، سلای دوکتور موسه دق سه روک وه زیرانی پیشووی ئیرانی گه یانده به مه لا مسته فا که زۆری پئ خوش بووه، کیشه ی خۆی له گه ل زه کی بارزانی بو گپراهه وه له چایخانه ی ده ره بند ی ئه وه شی باس کرد که شوپش فشاری زۆری کاربه ده ستانی ئیرانی له سه ره و ده بئ ئیمه زۆر وریا بین و به چه که وه له سه ر جاده و رینگاوبان خۆمان پیشان نه ده ین و به هانه نه ده ینه ده ستی ئیرانییه کان فشاری زۆتر بو شوپش بیتن. به کورتی زۆر گه شبین بوو به دیداری له گه ل بارزانی و گوئی بریاره جاریکی دیکه ش چاوم پیی بکه ویتته وه. من داوام لی کرد بگه ریتته وه لای پشده ر چونکه زۆربه ی خه لکی ئیمه به کادر و پیشمه رگه وه له و ناوه ن و بئ سه ره و به ره یی زۆره، که س خۆی به بهرپرس نازانئ. قه ولی دا هه رچی زووتر دوا چاوپیکه وتنی بارزانی بگه ریتته وه ناوچه ی پشده ر بو گوندی سونئ.

جیا له وانه ش رژیمی ئیران پیشمه رگه کانی حیزی دیموکراتی دالده ده دا و که س و کاری ده ناردن تا بیانباته وه. حه سه ن ره ستگار له لاپه ره ی ۲۴۶ دا ده نووسئ: له بیرمه که برای سمایل شه ریفزاده هاتبوو کاک سمایل به ریتته وه، وایزانم ناوی کاک غه فور بوو، دیاره بنه ماله ی کاک سمایلی شه هید ده وله مه ند بوون، به لام براکانی له چه ر و پاره خوشه ویست. هه تا رازیمان کرد پاره ی تفه نگیک بدا به کاک سمایل بیکرئ به قه ولی ده لین کلکی وشتر گه یشته زه وی. چونکه ئه و کات بئ چه ک سوورانه وه زۆر ناحه ز بوو. کاک سه ید په سوولی دیهقان که قسه ی بو ده کرد پیی ده گوت: سمایل جه وانه و ده بئ تفه نگی پئ بئ. ده یگوت نانا کاک سه ید په سول، ده بئ بیتته وه چه ده کا له م گه رمینه گه رمایه، جه نابیشته ههر وه ره وه ئه گه ر هاتیه وه ببه مشته ری دوکانی خۆمان!

ئاوارەى ھەبوو، گوتم وەختى کارىكى وا نيه. مەلا ئاوارەشيان دەگەل بوو. گوتم بگەرپنەو ھەبچنەو ھەلاى مەلا مستەفا مەسەلەكە لەوئى ھەل بکەن. گوتمى ناوئىرم، متمانەى پى ناکەم. لە باشتەين ھالەت دا دەمان کوژئ، دەنا تەحويلى ئىراغان دەداتەو. ئەو پەئىى وى بوو. گوتم بچنە نىو دەولەتى عىراق. گوتمى خەلک پىمان دەلەين جاش. گوتم باشە بچن بۆ لای جەلالى يەکان. زۆر بە سەراحتە گوتمى بەخائىنيان دەزانم. زۆر موخالیفيان بوو. گوتم باشە ھەر دەمىننەو؟ چ دەکەن ئەگەر وابى؟ گوتمى ھاتووينەو ولاتى خۆمان-و لە نىو ميللەتى خۆمان دەبين تا دەکوژرەين. ئەمەن بە سەراحتە پىمگوتم ئىستەكە ھەر دەمىننەو، دەبى کارى نىزامى بکەن. گوتم ئەگەر عەمەلياتى چەكدارى بکەن خەلکىکتان وئى ھەلدەرووسکى. ئى وا ھەيە چەكى ھەيەو پەگەل دەکەوئ. ئى وا ھەيە چەك پەيدا دەکا. بەلام ئەگەر ئەو نەبى شەوئى ئىو ھەيەو دەکەون نانى لى وەرەگرن، پىخوئى لى وەرەگرن و زەحمەتى دەدەن. بەيانى ژاندارمە دى، ورگيان دەشەللى ھىچ، لى يان دەدا، دەيان گرى و خەلکەکتان لى بىزار دەکا. خەلکەكە تەحەممولى ئەو ھەي ناکەن. بەرەحمەت بى گوتمى ئىمە برپارپىكى وامان نيه. ئەگەر برپارى واش بدەين، ئىستە بۆ دەست پىکردنى خەباتى چەكدارانە وەختىكى باش نيه. ئەو ئاخىر بەھارى بوو. جۆزەردان بوو نازانم چەندى جۆزەردانى بوو. گوتمى چونكى پۆژ درىژن و شەو كورتن. كە تووشى شەرى دەبى پۆژت لى ئاوا نابى و دوژمن دەتوانى ھىزى دنيايەت لەسەر كۆكاتەو. بەلام پايىزى پۆژ كورتن. ئەگەر دەرگىرىش بووى چەند سەعاتىك شەر دەكەى و دوايە خۆت دەرەز دەكەى، شەوئىكى دوورو درىزە خۆت دەگەيەنيە جىگايەك...

بە پىي لاپەرەى ۲۰ بەرگى ۳ بىروەرييەكانى كەريمى حىسامى، لە پەراوئىزى ئەو جەولەيەدا، بە رىكەوتى يەكى رەزبەرى ۱۳۴۴ ھەتاوى، سولەيمانى موعينى لە نامەيەك دا بۆ كەريمى حىسامى دا ئاماژە بە باسى بىروباوهرى ماركسىستى و روانگەى لىنين و بەرەزەكانى توند لەگەل رىژىمى شا و بەرەوئىش چوونى كارەكان لە نىوخوئى وەلات دەكا و بە شاراوھى ھىرش دەكاتە سەر كەسايەتى ئەحمەد توفىق. سولەيمانى موعينى وەزەيەتى ئەوكات و روانگەى خويان بە وردى دەخاتە بەرباس و لىرەدا بە ھوى گرنگى نووسراوھەكە دەقەكەى دەھىندرى:

نامەى شەھىد سولەيمانى موعينى

"نەسەرەوتن تا سەرکەوتن".

بۆ ھاوئى لە مېژينە و خۆشەويستەم كاك كەريمى حىسامى، وئراى سلاوئىكى برايانە و ئاگرين ھىوادارم ساغ و سەر بەرز بى بۆ تىكوشان لە رىگاي ئازادى گەلى ھەژار و چەوساوەمان دا، برا گيان نامەوى بە رىگاي ديپلوماسى گەل فريوانەدا بدوئىم. تەنيا بە شىوئى كوردەوارى پەتى و بە زمانىكى برايانە و خۆمانى دەمەوئى تۆزىك بدوئىم. ئەويش نە بەو مانايەى تو تۆرە بکەم بەلکە تەنيا بە نامەيەكى برايانە و گالته و گەپى ناوخوئى دابنى كە كاتى خوئى لە تاران دامان نابوو. بەو رۆژانە كە ھەستان و بزوتنەو سەرخوئى كردبوين ئارامان لى برا بوو، ھەر دەچوئىنە پىش بە بى تورم بەرەو دوژمن لىداغان دەخوارد، سەرمان دەتاشرا، پىوى ھەمووشتمان لە خو دابوو تى دەدەوستانى بە بى لى پرسىنەو لغاوى خۆمان دابو دەستى سوارى بى ئىنساف كە بى بەراورد

به سهر هموو پارده و په رژينيك دا مهيدانيان پيکهوه ده پيچا. جارجار تو به سهرمان دا ده هاتي که بچين نه و هه شتا تمه نه دراوهی که خامی ئاسوری به ناوی کرځ خانو له ئيمه ی گل دابوو و هريگرينه وه، خامی زار شر و دم دراو بو قازانجی خوی چی به سهر دينايين و تو چون ده به زی و راد ده گرد.

په رده گورا دنيايه کی رهش و تاریک شهوه زنگيکی سامناک و ترسینه ريان پيشان داین بويان ساز کردین، بويان دروست کردین به دهستی خويان له و زله و گومه يان هاویشتين. له جياتی بهانهينه وه دهر پييان ده گوتين سهرتان به دهرهويه جوانتر خوتان قوم بکه ن و له زهلی نهمان دا نقوم بن. دنياي مستی گری گريمان وړه ی شیرانه يان پينه هيشتين. جيهانی چيروکی فيستيوالی تويان کرده دنيايه کی شين و گابور و به سهر دادانی قولی و وهلی که وتينه ژير کاو لاشی زبر و سهر گویلکان. له سابلخ خومان گرته وه. سهرمان لی سوور مابو نهمان ده زانی چ بکه ين. پيماناو بو دیسان ههر ده بی مستمان گری که ين و ناوچاواغان تیک بنين ئيتر کارمان ته واوه. وه ختايه ک له و کاته دا تو به نه قل و نه زیلان سهرگره مت کردبووین له ماله خامه خامی بو ههر قسه يه ک چيروکيتک ديناوه و مه سه له يه کی کورده وارید ده خسته بهر چاومان. قاقامان بهری روژی ده گرت خه بهرمان بو هات چل داخيان به مه حمودی خسره وييه وه ناوه له سهر به يانيکی که بلاومان کردبووه. نه و جار زانيمان قولی (۱) نه و قولی به نه ماوه. ده بوايه ههر نه ودهم خوومان ساخ کردباوه که بابه هه ياران نه و هه لئوز داتوزه ی ئيمه وه ک داعباي ناو قه قهس وایه. به لام ههر تينه گه يشتين نه ماما ده ترساین. ترس به جوریک، ئاگات لی بوو به چ شه ویک راپه رين و هه لاتين که تو چه کدارمان بووی. بازوکه ی تانک شکين ته وهر داسيکت پيوو که گورک نه مانخوا. به فري "به سري" مان به و شه وه بری. له قاوه خانه ی سارد و سر دا سهرمان کرده وه. به يانی وه ک ئيسکيموکان به فرمان ده بری و به حال خوومان گه يانده قهره بلاخ. مه به ستم نه وده يه نه وانه ت له بير ماوه يان بليم نانی جوتیاری قهره بلاخ له ئوروپا ره شت کاته وه و ژيانی پر له چه رمه سهری وان خواگيرت کا که خوت له خوشی و که يف هاویشت و مه يدانت چول کرد. پيت و ابوو ژن و مندالت بژين له گه ل و نه ته وده يه ک باشتره. يا نه ودهم نه ستيره يه کی روونت نه بوو. دواي نه ستيره ی شانست که وتی و دوزيته وه. به لن ئوروپا خو شه به تاييه تی ناو گه ليکی ئازاد و به ختیار. دوور له چه وسانه وه نه ماما نه وده نده له زه ته ی نيه که به ترس و له رزه وه نان ده خوی و قسه و باسيکی ئازادی و سهر به خو یی بو ئينسانيکی چه وساوه و به شخوراوه ده که ی وه مژده ی به يانی روون و ئازادی پيشکيش ده که ی.

مام حه مه که ريم به لن وایه با له خوشت بگورې بو سوژی تاقه فدردی نالی پشيله دمی ناگاته گوشتی ده لی سویره. نا وانيه مينش ههر له و سالانه ی که باسکرا دنياي دهره وه م بو خوش بوو، نه ماما نه مگوريه وه چونکو ده بی:

گر چرخ به کام ما نگرده کاری بکنیم تا بگرده

بژين، کول دان قوچاندين سهر دهر باز کردن بو زگ و ژير زگ هه ول دان، خو ده راویشتن و چوون بو دنياي خوشتر و له دنياي خو ن بی خه بهر بوون نابيته نان و ناوی گه ل. مروف نابيته مروفيکی

تيكوشهر به هه لآتن. فهلسهفه ههر چهند بناوان و بنچيكي هه بي وه عه مهل نايه هه لده و هشي. ئه و فهلسهفه يه ده چه سپي كه له سه ري بي، شوين به شوين كوز به كوز چيا به چيا بيگيري و به راوردی لی وه ربگري. جا ليره دا وه نه بي مه به ستم ئه تو بي. ئه گهر ههر تو بي چاره ت دي، ئه م ما ههر تو ني. پازده بيست هه زار نان خور و سه رب ار باي ده دهن و زگيان تير ده كهن و ژير زگيان وهك ژير زه رگي ده رويشه كاني سه يدي زه نبيل وه كار ده خهن و له هيچ ناوه ستن. "هه رچي له پيشم تيكيكشم" بوته گه و ره ترين فهلسهفه. شه و و روژ و جار به جار ئه گهر كه و تنه سه ر شعور ده ستيك به سميل دا بينن و ده لين ده بې پرولتاريا رزگار بې و ئيران بيته به هه شتي رزگاري و ئازادي واده كهن و وا بچيت. ئه م ما تو خوا ئه گهر لينين زيندو بيته وه چيان پي ده لي. خو ئه گهر پياويكي خه يالي بين بو ده بې ئاوا روحي لينيني گه و ره له گوڤر دا ناره حه ت بكهن. كوا لينين گوته يه تي سه ر كرده يه تي حيزبي گه ليكي ئازاد نه كراو بچيته نيو مانگي له ويرا مزگيني ئازادي به ئه مواجي راديو يا جه وه هري سه ر كاغه ز ئه و يش ده نكي هه يه و ره نكي نيه به شه پولي راديو ي به مورسي تو كه ده لي H-يو-ال ... ئه و يش ئه گهر راديو كه پارازيتي نه كه و يته سه ري رزگا بكا. يا رابه راني پرولتاريا ئه و چينه ي كه له سه ر شان و باهوي له سه ر بيرو راويژ دنيا يه كي نوي ساز ده كرې و گه و ره ترين جيه انبيني سه ده به ژمار هاتوه و ديت ئاوا ليقه و ما و و بي سه ره و به ره بن. ئيمه به و هه موو سه رقالي خو مان غه مي و انيشمان به سه ره وه بې و ريگاي رزگاريان بو خوش بكهن.

په رده گورا دنيا له نه زه ر زورانه وه گورا ماركسيزم كه و ته ژير پي جه لادان و ناوه ندي چال و ده راي قزلقه لا. رابه ر و مابه ر تا قه تيان لي برا، وهك سه كه يه كي قه لب ده ستيان كرد به دامالين و فرېداني چه كي ماركسيزم و عه مه له ن فروشتيان به دوژمن. به جاريك دوژمنيان ده و له مه ند و به هيز كرد. وايان ليكرد ئيتر هيچي ده گه ل نه ده كرا. ئيمه ش ئه و كوره نه بوين پياوه تي خو مان به دنيا نيشان بده ين. وهك پيريژنان به ر بوينه ورته ورت و زكر و ته حليه و خو به قهزا و قه دهر سپاردن. ئه و پياوه باش نيه يه كي دي باشه، تا سه رمان به گومي دا چوو چوار ده ست و پي كه و تينه ده ست و داوي دوژمني بي روحم و قه دار. ده ليده و ليده و هاو هاوار. ئه و ه ي جه وه هري هه بوو ماركسيزمي بو گه ل چوبوه ناو ميشك و خو ئينه وه ويكه و ت و ماوه و زيانى ديت و سه قه ت بوو. ئه و ه ي عيلمى ماركسيزمي بو سوودى خوى له گيرفانى نابو، بيجه كه له ئافه رين چه پوكيكي پي دانه درا، بز بز به قونه دزه ده هاته وه مالى خوى به ريشي پرولتاريا پي ده كهنى. سرت خور په رده هه لدراره، با بچينه كو بونه وه، برو بو قزل قه لا. وه ره ده ري چه قويه ك له گيرفان دا. ئايا حيزبيكي شورشگير بيرو باوه ريكي به قسه شورشگيرانه ده بي و ابې؟ پاش وه ي ده به يان ده ركر له سالى ۱۳۳۳ كه شه رايه تي عيني و ذهني ئاماده يه تازه په شي مان بينه وه بلي ن ئاماده نيه. مه گه ر شه رايه ت نابي ئه و پيشه روه انه بيخولقنين و دروستى كهن يا ههر ده بي هوردوى سوور بيته وه جا رزگار بين. ئامانجم له و قسانه ئه و ه يه نه با دا رابوردوت له بير چويته وه بيرت خه مه وه ئيستاشت بخه مه به رچاو له سه ر ئه و رو قسه بكه ي و به رنامه دارپژي.

هەر رابردو دوژمنمان له بیر چوبوو، دهممان له ده‌می یه‌ک نا. ئه‌وه مون‌حه‌ریفه ئه‌وه لای دا
 سازش کاره، ئه‌وه بیرو باوه‌ری سه‌رمایه‌داری په‌یدا کردوه، ئه‌وه ناسیونالیسته، ئه‌وه شو‌فینیسته،
 ئه‌وه موته‌عه‌سب و نه‌زانه. به‌لّی ده‌وره‌یه‌کیش به‌وه گوزه‌را تا بانگی چه‌کدارانه درا له‌و دیوه بو
 ئیمه. له‌و دیو به‌رژه‌وه‌ندیکی باش بوو که قو‌لی (١ مه‌به‌ستی ریژی‌می شایه) به‌هێژه، ئیمه‌ حیزبکی
 شو‌رشگێر ده‌بی ریک‌خراوکی شو‌رشگێرمان هه‌بی. له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و دوژمنه‌ سه‌ر سه‌خته که چوار
 فیشه‌کی له‌ خو داوه به‌ ئیمه‌ش بیکه‌ینه پینج فیشه‌ک. یه‌کمان لیده‌گرێ چواران بگرین. دوومان
 لّی دوکوژێ ده‌ی لّی بکوژین. ده‌ستمان کرد به‌و به‌زم و هه‌رایه، به‌شیوه‌یه‌کی که بو خومان
 ده‌مانزانی فێری بیوین خویندبو‌مانه‌وه عه‌مه‌مان کرد. به‌ره‌ به‌ره‌ روحی میلیله‌تمان زیندو کرده‌وه. له
 به‌رامبه‌ر قو‌لی و پیاوه‌کانی دا راوه‌ستاین. له‌سه‌ر ویستی خه‌لک حیزمان نیشان دا. گو‌ی و لوتی
 فسوسه‌کا‌هان ب‌ری، مه‌حکه‌مه‌مان له‌ و‌لات دانا بو خائین و فس‌وس. ترس له‌ حیزب زیاتر بو تا قو‌لی.
 ناچار کشانه‌وه ئیستا له‌ ده‌ره‌وه له‌ زوربه‌ی ناوچه‌کان شکایه‌ت و مه‌حکه‌مه له‌ ده‌ست قو‌لی
 ها‌توته‌ده‌ر. هه‌ر پ‌وس‌ته‌ی هه‌یه‌تی دوو پ‌وس‌تی چه‌کداری ئیمه‌ی له‌ سه‌ره. هه‌ر ناتوانی ب‌یته‌ ده‌ر
 مه‌گه‌ر به‌ پارانه‌وه و خاتری عه‌باس و حوس‌ین نه‌بی. له‌سه‌ر یه‌ک وایه. وه‌زعی ناو خوشمان دیاره
 باشه که وایه ئه‌مما دیسان ماومانه. چونکو سه‌ره‌ خه‌رو پیاوی که‌ل و لیکه‌وتو و خو بین هه‌ر ماوه
 که ده‌یان‌ه‌وی وه‌ک رابردو به‌ ب‌ی مه‌قس‌ه‌د ل‌ی‌یخو‌رن لغاو هه‌ل‌ناگرن ئه‌مما هه‌رچی ده‌که‌ن بو هه‌ر
 جی‌گایه‌ک ده‌رون، یا وه‌ک که‌ری غه‌ریب سه‌ر له‌ هه‌ر ده‌رگایه‌ک ده‌ت‌ین لغاوایان ب‌و حازر کراوه.
 لوشکان داو‌ین ئه‌مما لم‌بوزی مبارکیان شکاوه‌ ب‌ه‌م ب‌ه‌م و ب‌گه‌ر و ده‌رکه‌ی جاران نه‌ماوه. ماخولیان
 بوون و په‌کیان که‌وتوه. له‌ حا‌لی ده‌سته‌وه‌ئ‌نو دانیش‌ت دان و به‌و زوانه‌ یخ ده‌خون. زه‌مینه‌ی
 هه‌موو شتمان ئاماده‌یه، هه‌ر ته‌نیا له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ی ئه‌و دیو راوه‌ستاوین لایه‌کی وه‌ لایه‌کی که‌وی
 دیله‌ زه‌رد (١ مه‌به‌ست ریژی‌می شایه) ده‌زگای قو‌لی وه‌زه‌له‌له‌ ده‌خه‌ین. ئه‌و ترس و هه‌رایه‌ی
 هاویش‌تویه‌ته‌ دلّی خه‌لک به‌ تابه‌تی له‌ ده‌ره‌وه‌ نایه‌ی‌ل‌ین. به‌ در‌ی‌زایی سنو‌ور ته‌نیومانه، به‌ جار‌یک
 به‌سه‌ری دا ده‌روخی‌نین به‌لام تا ئه‌وده‌م حه‌ز ده‌که‌ین هه‌موو لایه‌ک به‌شداریمان ب‌که‌ن تا نه‌تیجه
 زور‌تر ب‌ی. ئه‌گه‌ر ئه‌وانیش نه‌یکه‌ن ئیمه‌ به‌ بیروباوه‌ریکی جوان و ئوس‌ولی که هه‌ر خومان له‌به‌ر
 چاو نبیه له‌ جاران جوان‌تر د‌یینه مه‌یدانی عه‌مه‌له‌وه جا ئه‌وانی دی هه‌رچی ئاره‌زوی هه‌ب‌ی با ب‌یته
 سه‌ر حازری ق‌بو‌لی ده‌که‌ین. فیدایی ز‌ۆره، ئه‌مما به‌ نیسه‌ت ئه‌وه‌ی ده‌یکه‌ی به‌ ناش‌کوری نه‌بی
 زور ته‌واو نین. دیسان هه‌ر خو‌ ک‌و ده‌که‌ینه‌وه. ئه‌وه‌ی بوو بوو، ده‌نا له‌ سه‌گ و گورگه‌کانی قو‌لی
 ته‌واوی ده‌که‌ین و به‌ خویانیانه‌وه ده‌نین. بو ئه‌و مه‌تلّه‌به‌ روژنامه‌یه‌کمان بو ناردن له‌ویدا له‌و
 گوشانه‌ دراوه جا ئه‌گه‌ر پ‌یت ده‌کری بومان بخوینه‌وه. ده‌زانم وایه و قسه‌شت ره‌واجه، له‌ دوا روژدا
 ش‌ت‌یک‌ت پ‌یده‌کری بومان. ئه‌مما مام حه‌مه‌ که‌ریم ئه‌گه‌ر شه‌هید بوین غه‌مان مه‌خو مه‌لّی به
 خو‌راپی چوو ئیمه‌ ده‌مانه‌وی ری‌گا خوش که‌ین حیس‌ا‌مان کردوه له‌ به‌رامبه‌ر هه‌موو هی‌زی قو‌لی
 به‌ره‌ه‌ل‌ستمان پ‌یده‌ک‌رئ و ده‌توانین گه‌وره‌ترین زه‌ربه‌تی لّی ب‌ده‌ین که له‌ دوو هه‌زار و پ‌ینج سه‌د
 سا‌له‌ دا وای لی نه‌درا‌ب‌ی و ته‌ئ‌س‌یریکی ق‌و‌و‌لی هه‌ب‌ی له‌ هه‌موو و‌لاتی قو‌لی که به‌ ئی خو‌ی ده‌زان‌ی.

ئېمە زور ناپەرحەتەن دەمانەوی کاروباری ئەو دیو یەكجاری تەواو بێ. جا ئېمەش شان بشەكینین باوەرپشت هەبێ لە عیلمی خومان بە تاییەتی ئەمنی کەللە پەر لا نادهین بو عیلم تەجروبه دروست دەکەین هەروا کەشکی نیە زانایانە و عادڵانە بە بێ ئەوەی خومان لەبەرچاو بێ دینە مەیدانەوه. ئەو قەدەرە چوومە وڵاتەکەت دوو شەو لە رادانە مامەوه. ئەگەر وەبیرت بێتەوه چیرۆکیکت بۆ گێڕامەوه هەر لە بیرمه. برادەرەکانت لە نەغەدە سڵامەتن سڵاوێان پێ دەگەیاندى. ئېمە کە چووین بو ئەو ناوچەیه دوو پەل شێست چەکدار بووین. جەولەمان کرد ئەو برادەرەمان لە درەوه دیت، هاتن بو لامان، وەزە زۆر زۆر باشە ئی ناوچەکان بە تاییەتی ناوچەى موکریان و تەواوی سنورەکان تا دێتەوه نیزیکی لای ئێوه. ئەمما ئەگەر نیزیکی بێتەوه ئەوەی مەقسودە خەبەرت بو دەنێرم. سڵاوی برادەرانی ئەوێ دەگەینم. زۆر سەلامەت هەیه بۆ براژن. بلی برا و مراکانی هەموویان ساخ و سڵامەتن. لە پولا قایم ترن لە جاران زور دڵگەرمتەر سڵاوێان بۆی هەیه. چاوی مندالەکانت نازانم چی و چت هەیه ماچ دەکەم. دیارە ولامی نامەکەش ئەگەر نارتەوه بە هۆی هاورێیانی حیزبی شیوعی لقی کوردستان لە عێراقدا بۆم دەنێریهوه.

سەربەرزیت ئاواتمه، بە هیواى سەرکەوتن.

برات سولهیمانی موعینی یا فایق ئەمین

١٤ رەزبەری ١٣٤٤ هەتاوی

دیارە بە گوێرەى لاپەرەى ٣٧ بیرەوه‌ریه‌کانی کە‌ریمی حیسامی، سوله‌یمانی موعینی لە‌گە‌ڵ ئەو نامە‌یه، نامە‌یه‌کیشی بۆ حیزبی توده و حیزبی کۆمونیستی شوورە‌وی نووسی و داواى چاوپێ‌که‌وتنی لە‌گە‌ڵ رێبه‌رانی حیزبی توده کرد.

کە‌ریمی حیسامی دە‌نووسێ کە حیزبی توده ریگای نە‌دا لە‌سەر رادیۆی په‌یکی ئێران نامە‌ی سوله‌یمان بخوینێتە‌وه. بۆیه بە رێکه‌وتی ١٩٦٦/١/٢ داواى لە حیزبی توده کرد کە بگه‌رێتە‌وه بۆ کوردستان و چاوی بە سوله‌یمانی موعینی بکه‌وێ.

کە‌ریمی حیسامی لە زستانی ١٩٦٦ دا بە هۆی حیزبی شوعی عێراقی، نامە‌ی سوله‌یمان موعینی پێگه‌یشت. بە هیندیک بابە‌تی نامە‌کە ناپە‌حەت بوو و بە پێی لاپەرە‌ی ٢٨ به‌رگی سیه‌می بیرە‌وه‌ریه‌کانی، هاوکات لە گە‌ڵ هاوده‌ردی کردن لە‌گە‌ڵ سوله‌یمانی موعینی، ولامی گازه‌نده و گلیه‌کانی دە‌داته‌وه و لە سەر هە‌لوێست و شیوه‌ی کاروتیکۆشان، لە چە‌ند خال دا راوبۆ‌چوونی خۆی دە‌رده‌برێ و کۆی گشتی روانگه‌کانی ئە‌وه‌یه کە هەر چە‌شنه کار و تیکۆشانیک لە ناوخۆی کوردستانی ئێران دە‌بی، بە پرس و ئیجازه‌ی مە‌رحومی مه‌لا مسته‌فا بارزانی بێ. کە‌ریمی حیسامی داواى ئاماژه کردن بە کە‌سانی جاسوس و دزی ناو حیزبی کە لە کونگره‌دا هە‌بوون، دە‌نووسێ کە ئیستراتیژی حیزب نادیاره و ئە‌و ره‌خنه‌ی له‌و ده‌گرێ کە ئامانجی کونگره‌ هێنانه‌ سەرکاری حکومه‌تی میلی دیوکتور موسه‌دیه‌ و ئە‌وه‌ی کە تە‌واوی چاپه‌مه‌نیه‌کانی حیزب بۆ تە‌عریف لە جە‌به‌یه‌ی میلی و موسه‌دیه‌ی ته‌رخان کراوه و ده‌پرسی کە ئە‌وکاته‌ی کە موسه‌دیه‌ی له‌ سەر کار بوو چی بۆ کورد کردوه؟

که‌ریمی حیسامی ئاماژه به‌وه ده‌کا که ئیستاش له ناو حیزب دا پټاوی که‌له‌که‌ر و خوڤین و سه‌ره‌پۆ زۆرن و بیزارى خۆی له‌مه‌ر هه‌لۆیستی کونگره له سه‌ر رێبه‌رانى کۆمار و ره‌خنه له یه‌کیتی سوفیه‌ت ده‌رده‌پێ. که‌ریمی حیسامی ده‌لێ ده‌بى له نێوخۆ و ده‌ره‌وه دۆست بۆ جولا‌نه‌وه په‌یدا بکړی و ئاماژه به‌وه ده‌کا که به‌ره‌ی سوسیالستی که‌وره‌ترین دۆستی جولا‌نه‌وه‌ی کورده. که‌ریمی حیسامی له سه‌ر روخان و زه‌بر وه‌شاند له هێزه‌کانى رێژیم له گه‌ل ئه‌وه که ئاماژه به‌ دیارى کردنى حکومه‌تى فیدراڵی هه‌م له رۆژنامه‌ی رۆژ دا و هه‌م له رۆژنامه‌ی کوردستانی ده‌ره‌وه‌دا ده‌کا، ده‌لێ نابى دیارى کردنى ئه‌و دروشمه ستراتیژیانه، پێش به‌ داواکردنى هیندیک دروشمی تاکتیکی وه‌ک خویندن به‌ زمانى کوردی و ئازادی رۆژنامه و چاپه‌مه‌نى کوردی و بوونی کوردستان به‌ یه‌که‌یه‌کی جوغرافیاى و ئازادی زیندانیاى سیاسى، بگرێ.

کار له نێوخۆی ولات دا، که‌ش و هه‌واى ئه‌و و دوور بوون له کێشه و دمه‌قاله‌ی نێوخۆی، بێشک چه‌شنیک هه‌ست به‌ سه‌ربه‌رزى بوونی له ناو کاده‌کانى حیزب دا پیکه‌تیا. بۆیه ئه‌وان ئیدی زۆر خوازیار گه‌رانه‌وه بۆ کوردستانی باشوور نه‌بوون. له لایه‌کی دیکه‌ش خه‌باتی پێشمه‌رگه له نێوخۆی ولات دا، بۆ رێژیمی ئێران مه‌ترسى زۆر گه‌وره‌ی پیکه‌تیا‌بوو. رێژیم هه‌ولێ دا به‌ هه‌ر شیوه‌یه‌ک بێ، به‌ هۆی رێبه‌رى شوێشى کوردستانی عێراق، زه‌خت و زه‌برو زه‌نگی پێشمه‌رگه‌ی حیزبى دیموکرات له سه‌ر خۆی وه‌لابه‌ری. ئه‌و سیاسه‌ته کاریه‌گرى خۆی هه‌بوو و دواتر له ژێر زه‌ختی رێژیمی ئێران‌دا، ئه‌ندامانى حیزب ته‌نانه‌ت ئه‌وانه‌ی که چالاکیش نه‌بوون، له لای کاربه‌ده‌ستانی شوێشى ئه‌یلول که‌وتنه ژێر گوشار و تووشى به‌لا و کێشه‌ی زۆر گه‌وره و کوشتن بوون.

دابه‌ش بوونی ئه‌ندامانى حیزب به‌سه‌ر پارټی و جه‌لالی له سالی ۱۹۶۴

له ژێر کاریگه‌رى ئه‌و وه‌زعه‌دا، ئه‌ندامان و لایه‌نگرانی حیزبى دیموکراتیش چ له عێراق و چ له ناوخۆ ولات دا، به‌ سه‌ر دوو لایه‌نى مه‌لایى و جه‌لالی دابه‌ش بوون. دژ کرده‌وه‌ی بارزانی له حاس‌ت باڵی مه‌کته‌بى سیاسى توند بوو. له شوێنیک دا دوو پاشا نه‌ده‌حاوانه‌وه. مه‌لا مسته‌فا به‌ تايه‌ته‌ی بۆی قبوول نه‌ده‌کرا که ئه‌ندامانى حیزبى دیموکرات به‌ لای مه‌کته‌بى سیاسى دا بشکینه‌وه و لایه‌نگرى له‌وان بکه‌ن. مه‌لا مسته‌فا نه‌یده‌توانی قبوول بکا که که‌سانى خۆشه‌ویست و جێی مه‌تمانە‌ی ئه‌و، وه‌ک سوله‌یمانى موعینی په‌یوه‌ندى به‌ ئه‌وانه‌وه هه‌بێ.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۷۵ کتیبى بیره‌وه‌ریه‌کانى ئه‌میر قازى، رۆژیک باڵی مه‌کته‌بى سیاسى بۆ چاره‌سه‌رى گیروگرفته‌کان هاته‌ لای بارزانی. گوايا له گه‌رانه‌ویان بۆ ماوه‌ت له گوندی گرپداغ به‌ هه‌لکه‌وت برايم ئه‌حمه‌د و هاوڕێیاى توشى کاک سوله‌یمان ده‌بن. مه‌لا مسته‌فا ئه‌وه ده‌بیستنه‌وه و دوايه که چاوى به‌ ئه‌حمه‌د توفیق و ئه‌میرقازى ده‌که‌وى، له ئه‌حمه‌د توفیق ده‌پرسێ: ئه‌حمه‌د، سوله‌یمان، مه‌به‌ست له کاک فایق بوو، له کوێیه؟

کاک ئەحمەد لە جوایدا گوتی: بۆ هێندێ کاروبار چۆتە سونێ.
بارزانی بزهیهکی به مانای هاتنی و گوتی: "وهلا نهتزانێ، سولهیمان وا له خزمهت برایم
ئەحمەده".

بهو قسهیهی بارزانی، کاک ئەحمەد تۆفیق دهرههڵ بوو، به توندی به گژ بارزانی نهمردا
هاتهوه که چۆن به دوو پروو و دروزنم حساب دهکە! ئیها نهی خۆم و برادهرم دهکە! من رێگا
به کهس نادهم کهرامهتی خۆم و برادهرهکانم بشکینێ و...

بارزانی نهمر ههر دک دهستی به جهمه دانیه کهی سهری داگرت و یهک دوو جار، گوتی:
"نه مزانی نه مزانی، بابە غه لهت بووم". کاک ئەحمەد رۆبووه تهنه که برنۆ درێژه کهی، راست بووه،
به بێ خاترخوازی له ژووره که دهرکهوت. من مامهوه، شهرمه زار، سهرم له بهر خۆم نا و له شهرمان
هه موو گیانم وه سه ر ئاو کهوت. بارزانی له وه زعی من گه یشتبوو، گوتی: ناره حهت مه به، ئەحمەد
برادهری منه جار جار لیم توو پر ده بێ".

دواتر ئەمیر قازی به توندی ره خنه ی له ئەحمەد تۆفیق گرت که چۆن ده بێ ئاو له گه ل بارزانی
هه ل سو کهوت بکا. کاک ئەحمەد بیدهنگ سه ری له بهر خۆ ده نی و ته نیا ئه وه نه دی ده لێ: ده زانم
راست ده کا.

هاوکات لهو سه ر ده مانه دا، به تایبهت به دوا ی زیز بوونی ئەحمەد تۆفیق، ئه و په یوه ندی و
خۆ شه ویستی جار ان له نیوان ئه و و سوله یمان دا، نه ما. به پێی لاپه ره ی ۲۰ به رگی ۳ بیرو هرییه کانی
که ریمی حیسامی، به رێکه وتی یه کی ره زبه ری ۱۳۴۴ هه تاوی، سوله یمانی موعینی له نامه یه ک دا
بۆ که ریمی حیسامی، به لاتاو هێرش ده کاته سه ر ئەحمەد تۆفیق و ده نووسێ: ... وه زعی ناو
خوشمان دیاره باشه که وایه ئه ممه دیسان ماومانه. چونکو سه ره خه رو پیای و که له و لیکه وتو و
خۆ بین هه ر ماوه که ده یانه ی وه ک را بردو به بی مه قسه د لێخو رن لغاو هه ل ناگرن ئه ممه هه رچی
ده که ن بو هه ر جیگایه ک ده رون، یا وه ک که ری غه ری ب سه ر له هه ر ده رگایه ک ده نین لغاویان بو
حازر کراوه. لوشکان داوین ئه ممه لم بوزی مبارکیان شکاوه پرهم پرهم و بگره و ده رکه ی جار ان
نه ماوه. ماخولیان بوون و په کیان که وتوه. له حا لی ده سه ته و ئه ژنو دانیشتن دان و به و زوانه یخ
ده خون. زه مینه ی هه موو شتمان ئاماده یه، هه ر ته نیا له سه ر مه سه له ی ئه و دیو را وه ستاوین لایه کی
وه لایه کی که و ی دیله زه رد (۱ مه به ست رێژی می شایه) ده زگای قو لی وه زه لزه له ده خه ی ن.

که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۲۷ به رگی سی ی بیرو هرییه کانی دا که ده بێ له مانگی یه کی
۱۹۶۶ نووسرا بێ به وردی و لآمی نامه ی رێکه وتی یه کی ره زبه ری ۱۳۴۴ سوله یمان موعینی ده داده و
و له لاپه ره ی ۳۳ دا له گه ل دووپات کردنه وه ی نووسرا وه که ی سوله یمانی موعینی که هێرش ی
ناراسته وخۆ بۆ سه ر ئەحمەد تۆفیق ده کا، کاره کانی کونگره ی ۲ ده خاته به ر ره خنه ی توند و
ده نووسێ:

سوله یمان گیان لێره دایه له و به شه ی نامه که ت وه شک ده که وم که ده نووسی:

"سهره خهرو و پياوې كه له و ليكه ووتوو خوږين هر ماون... په كيان كه ووتوه، دهسته و نه ژنو دانيشتوون و بهو زوانه ييخ ده خوڼ" نه وانه خوې جېگای هوميدن. به لام له وه زعی كونگره كه تان وا درده كه وې كه وا نيه.

به راستی هیشتا بی لغاو و سهره رو ژورن. له رابردو ته جروبه تان وهرنه گرتووه نه و هه موو زهره ی له سیاست و به دهنی حیزبی دیموکراتیان داوه. پیاوې بهس نيه. نیستاش به ناوې كونگره تاوا بو زه لكاو شوړ دهنه وه كه به جاريك حیزبی دیموکراتی كوردستانی تیدا نوم ده كهن. ته نانه ت دوژمنانی كوردیش جولانه وه ی مه هاباد به نوخته ته حول له میژوی خه باتی كورد دا ده زانن. به لام نیوه به بی له بهر چاو گرتی وه زع و هه لومه رچی نه وده م، به بی ليكولینه وه ی وه زعی نه و دهمی ئیران و جیهان، ریبه رانی حیزبی دیموکرات به قسه ی قور و قولومبه مه حكوم ده كهن. ره خنه یان لی ده گرن و له گه ل قه دهم خیر به راوردیان ده كهن. هر به وهش لغاو ناگیرنه وه، به گز "مالی گه ورهش دا ده چن" نه ورو له هه موو نوخته یه کی دنیا گه له كان به یارمه تی و پشتیوانی نه وان بو رزگاری خویان راده پهرن و له یارمه تی و پشتیوانی نه وان بو رزگاری خویان راده پهرن...

كوشتنی سهدیق نهنجیری

سهدیقی نهنجیری ماموستای زاكوی تاران بوو. ماوه یه کی زور له زیندانی ریژیمی شا دا گیرا. دهرس و وانه گوتیان لی نه ساندوه و به وهرگیران و نووسین ژيانی خوئی به پړوه دهرد. به قسه ی سهدید کویستانی كه له بهرگی چواره می بیره وه ریبه كانی كه ریم حیسامی دا هاتووه، کتیبی "مرده های بی کفن و دفن" یه کیک له وهرگیرانه كانی نه و بوو. سهدید کویستانی ده لی كه سهدیق له سالی ۱۹۶۴ له سهر داوای سوله یمان موعینی بو چاره سهری ناكوكیه كانی نیو حیزب چووته كوردستانی باشوور. سهدیق نهنجیری له كونگره ی ۲ ی حیزبی دیموکرات دا به شداری كرد و به نه دنامی كومیته ی ناوهندی هه لېژیدرا. چهند مانگ دواي كونگره، كیشه له نیو ریبه رایه تی حیزب دا په یدا بوو و نه حمه د توفیق تورا و نه دنامانی حیزبی به جیهیشت. سهدیقی نهنجیری كه یه کیک له و كه سانه بوو كه نه حمه د توفیق لی توره بوو، له لایه ن ریبه ری حیزب به ئالقهی په یوه ندی نیوان نه وان و نه حمه د توفیق دیاری كرا.

سهدیق نهنجیری ماوه یه کی زور له گه ل چهند كهس له ریبه رانی حیزب، وهك عه زیزی یوسفی، غه نی بلوریان، نه حمه د توفیق، سوله یمانی موعینی و سهدید کویستانی و ... له گه ل دوكتور قاسملوو و لیئا (نه سړینی قاسملوو) و سمایی قاسملوو له تاران، له یه ك مال دا ده ژيان. سهدیق نهنجیری زوری ریژ بو لیئا هه بوو و لیئا له لاپه رهی ۱۲۴ ثوروو پاییه ك له ولاتی كورداندا له سهر كه سایه تی سهدیق نهنجیری ده نووسی: كۆبوونه وه حیزبییه كان له ماله وه ده گیران. له کاتی گونجاو دا هه ندی جار كۆبوونه وه فهرمییه كانیش كه به بونه ی بو نمونه هاتنی هاوړیکه وه یان بونه یه كه وه به پړوه ده چوو، له ماله وه پړك ده خرا. له م کاتانه دا له گه ل خواردن مه شروویش ده خورایه وه. هه موو جاريك كاك سهدیق به وته یه ك كۆبوونه وه كانی ده ست پیده كرد. هه موو

به وردی و به چیره وه گوئیان له وته کانی کاک سه دیق ده گرت. کاک سه دیق به بای هه وا قسه ی نه ده کرد. له راستیدا به شیوه یه کی سروشتی له وته بیژی گوتارداندا کارامه بوو. لیتا (نه سیرینی قاسملوو) له لاپه ره ی ۱۷۸ کتیه که ی دا دهنووس، سه دیق نهنجیری شاعیر و ماموستای ئه ده ب بوو. شاره زای ئه ده ب بوو. عاشقی سادقی هیدایه ت، یه کیک له نووسه ره گه وه هاوچه ره کانی ئیران و ئالبیرت کامو بوو. سه دیق مروفتیکی ره وشبیر، هیمن، له سه ره خو و میهره بان بوو. نه گهر ئه و که چاونه ترسی و شه هامة تی حه کیمه بیده نگه کانی هه بوو، له راده به دهر هه ستیار بوو، ههر بویه ش ئاشکرا بوونی راستیه کان سه باره ت به ستالین، ئه و هه لسوکه وتی به رانه بر به "گولاک" کرابوو و گهنده لی ده سه لاتداران له داموده زگای کومونیستیدا، سه دیقی ئیشاند. راپورتی "خروشچوف" له سالی ۱۹۵۶ دا بو بیسته مین کونگره ی حیزبی کومونیستی یه کیه تی سوڤیه ت، به شیوه یه کی تاییه تی باوه ره کانی له رزوک کردبوو تووشی گومان و دوو دلی کردبوو. ئه و له م باره وه به پاریزه وه له گه ل هاوړیکانی ده دوا. ئه وانیش ولامیان ئه دایه وه که: ئیمه ئاگاداری هه موو شته کان نین و ئه و خروشچوفه ئیر کتیه؟ ئه وه ش که ههر چوئیک بیت، ئیمکانی نییه خائینیک به تاییه تی بتوانیت جه وه هری ئیدیؤلۆژییه ک بگوریت ...

سه ده یق به مه به ستی دروست بوونی ئالوگوریکی مرویی له کومه لگادا خه باتی ده کرد، به دهر که وتی ئه م راستییانه، هیوای به ئالوگور، له بنه په ته وه که وتبووه ژیر کاریگه ریه وه. ئه و بو دروستکردنی کومه لگه یه ک خه باتی ده کرد که له ودا، خه لکی کورد له هه ژاری و زولم زولم پرزگاریان بیت. هه لسوکه وتی وه کوو که سیک خه یاتی لیکراییت، که وتبووه دۆخی به رگریه وه. ئاشکرا بوونی ئه م راستییانه، له بوچوونه کانی ئه ودا به و ئیمانه راستگویانه وه که هه بیوو، تووی گومانی خستبووه وه. دیاره، هه ستی خیانه تی پیکران، ته نیا تاییه ت به باوه رمه ندانی تاران و کوردستان نه بوو (چه پ له سه راسه ری دونیادا تووشی ئه م گومانه بوو) خه باتکاران پیناوبوو که هه موو راستیه کانیا ن پینه گوتراوه، ههر بویه ش به گشتی ره تیان کرده وه.

چونکه ئه وان پئویست بوو خه باته که یان دریزه پی بدن و نه گهر ئه و راستییانه یان قبوول کردبا، مه ترسی ئه وه له ئارادا بوو که کونترۆلی هه موو شتیک له ده ستیان دهر بچیت. به قبوول نه کردنی ئه و راستییانه، له راستیدا، ئه وان به رگریان له و مه رنامه و به رنامه سیاسییه ده کرد که خه باتیان بو کرد و خروشچوف مه رام و به رنامه ی تیکوینک دابوون، ئه وان هیچی دیکه یان نه بوو.

لیتا (نه سیرینی قاسملوو) له لاپه ره ی ۱۷۹ کتیه که ی دا، له دریزه ی ئه و بابه ته دا دهنووس، سه دیق له م بابه ته تیگه یشتبوو به لام چونکه نه یده زانی چ بکات خو ی به ئه رک و کاره بچووکه رۆژانه کانی خه باته وه سه رقāl ده کرد. عه بدولپه حمان سه دیقی بو لای مه لامسته فای بارزانی به ری کردبوو بو ئه وه ی سه باره ت به هاوکاری نیوان دوو حیزبه که قسه بکات. به پیچه وانه ی عه بدولپه حمانه وه، سه دیق زور هیوای به سه رکه وتوو ی دیارده که نه بوو. به لام له و پرووه وه که خه باتکاریکی ته کووز و به دیسپلین بوو، قبوولی کردبوو. سه دیق هه م دیپلوماتیکی باش بوو و هه م شاره زای خاله ناکوکانی هه ردوو حیزبه که بوو. جگه له وه ش له لیکدانه وه و به لگه هینانه وه دا، کارامه بوو.

مونا قشه ی نیوان بارزانی و سه دیق، مونا قشه یه کی پر له گه نگه شه و ده نگ و باس هه لگر ده بیت. بارزانی له گه ل هاوکاری دوو حیزبه که کوک بووه، به و مه رجه ی که ته نیا حیزبی دیموکراتی کوردستانی عیراق مافی بریاردانی هه بیت. بو حیزبی دیموکراتی کوردستان ئیران که سه ره خو یی

برپار دانی به بنه‌مایه‌کی سهره‌کی داده‌نا، ئەو بابەتە نە‌گونجاو بوو. حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران ئەم هاوکارییه‌ی ته‌نیا له‌سەر بنه‌مای مافی به‌رابەر به‌ مسۆگەر ده‌زانی، نه‌ک ملکه‌چ بوونی حیزبیک بۆ حیزبیکێ دیکه‌.

سه‌دیق له‌ گه‌رانه‌وه‌ی له‌م سه‌ردانه‌دا، له‌ سنووری نیوان کوردستانی عێراق و کوردستانی ئێران شه‌هید کرا. له‌و‌رووه‌ که‌ هیچ لیکۆلینه‌وه‌یه‌ک له‌و باره‌وه‌ نه‌کراوه‌، هه‌رگیز ده‌رنه‌که‌وت که‌ ئەمری ئەو کوشتنه‌ له‌ لای کێوه‌ ده‌رچوو.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ١٣٢ کتیی "له‌ بیره‌وه‌ریه‌ سیاسیه‌کانم" له‌ نووسینی ئەمیر قازی، سه‌دیق

سه‌دیق ئەنجیری ئازەر

ئەنجیری که‌ بۆ په‌یوه‌ندی به‌ ئەحمه‌د توفیق به‌ره‌و باله‌کایه‌تی چوو بوو، نه‌گه‌راوه‌ بۆ سونی و له‌ ده‌ربه‌ند، له‌ سه‌ر رێگای گه‌ڵاله‌ - حاجی ئۆمه‌ران که‌ مالی یه‌ک دوو براده‌ری حیزبی لێ بوو گیرساوه‌. ئەو له‌ گه‌ڵ ئەحمه‌د توفیق و بنکه‌ی شیخان، توشی کیشه‌ و ناکوکی ببوو و له‌ گه‌ڵ چه‌ند کاده‌ری حیزبی که‌ له‌و مه‌لبه‌نده‌ بوون و خۆیان به‌ چه‌پ ده‌زانی، ببوونه‌ گوپراه‌لی حیزبی شوعی و سه‌ریان پیکه‌وه‌ نابوو. ئەمیر قازی له‌دریژه‌دا ده‌نووسێ: تووشی ئالوگۆر هاتبوو که‌وتبۆ سه‌ر قه‌ناعه‌تیکێ نوێ. ده‌یگوت له‌ پێناو به‌رژه‌وه‌ندی شۆرش و هه‌ر له‌و مه‌جاله‌ تایه‌بیه‌تیه‌ی حاکم به‌ سه‌ر که‌ش و هه‌وای سیاسی کورده‌واریدا، واباشه‌ واز له‌ چه‌ک و کۆبوونه‌وه‌ و ته‌نانه‌ت واز له‌ تیکۆشانی سیاسیش بێنین، ون بین و مات بین. به‌هولایه‌دا که‌وتبوو که‌ نابێ جه‌به‌هه‌ و چه‌کدارمان هه‌بێ.

جاریک چوومه‌ لای له‌ ده‌ربه‌ند و هه‌ولم دا بیگێرمه‌وه‌ بۆ سونێ، فایده‌ی نه‌بوو ده‌گه‌لم نه‌هاته‌وه‌. ئەو پێشنیاری منی ده‌کرد که‌ ده‌رکی بنکه‌ی ناوه‌ندی له‌ سونێ داخه‌م و جه‌ماعه‌ته‌که‌ ب‌لاوه‌ پێبکه‌م. ده‌یگوت جاری با دیار و به‌رچاو نه‌بین، هه‌رکه‌س کوپی بابی خۆی. هه‌ر بۆیه‌ش جار ده‌گه‌ل پێشمه‌رگه‌کانی بنکه‌ی شیخان که‌ له‌ جه‌به‌ه‌را ده‌گه‌رینه‌وه‌ بۆ ئیستراحت له‌ بنکه‌ی سه‌نه‌وه‌یان، قه‌ه‌ی لێ په‌یدا ده‌بێ، به‌ گۆیاندا دی که‌ له‌ چی ده‌گه‌رێن و بۆ به‌ قسه‌ی ئەحمه‌د توفیق ده‌که‌ن. دیاره‌ ئەوه‌ش خۆی مه‌سه‌له‌یه‌ک بوو که‌ کاک ئەحمه‌دی لێ تێژ کردبوو و ئێوانیان له‌وه‌په‌ری ناخۆشیدا بوو.

به‌ پێی زۆر سه‌رچاوه‌، به‌ دوا‌ی ئەو ناکوکیانه‌دا، سه‌دیق ئەنجیری کوژرا. هه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ٢٦٠ به‌رگی یه‌کی بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی دا، باس له‌وه‌ ده‌کا که‌ به‌ دوا‌ی بزر بوونی سه‌دیقی ئەنجیری چۆته‌ ناوچه‌ی باله‌کایه‌تی و له‌وێ سه‌عید کوێستانی دیوه‌ته‌وه‌ و ده‌نووسێ: به‌هۆی فه‌قێ برایم و یۆنسی خه‌یات کاک سه‌عیدمان دۆزییه‌وه‌، هه‌ردووکه‌مان زۆر به‌ ناره‌حتی یه‌که‌تمان له‌ باوه‌ش

گرت چونکه به پراستی بۆ کاک سەدیق زۆر بە پەرۆش بووین. بۆ باس لەسەر چۆنیەتیی بزربوونی کاک سەدیق دوو بە دوو دانیشتین. کاک سەعید هەموو ئەو کات و ساتانەی بۆ گێڕامەوه که لە گەڵ کاک سەدیق بوو هەتا ئەو کاتەی لە لای کاک خالید حیسامی لێک جیا بوونەوه، بێجگە لەمەش هەموو ئەو دەنگۆیانەشی بۆ باس کردم که بە دواى شوێن بزربوونی کاک سەدیق بۆ بوونەوه. کاک سەعید بۆ زانینی هەوالی بزربوونی کاک سەدیق ئەوەندەى لە دەستی هاتیبى بە زیادەوه خۆى ماندوو کردبوو، کورد گوتەنى لە دەرگای هەموو مالیکى دابوو، هەتا پراوەیهکی زۆر مەسەلەکەى لە کۆلکێ کردبوو. لەسەر حەسەن ئیسحاقى، برازای کاک ئەحمەد تۆفیق و حاسل و کۆرەکانى ساخ ببووه، پێنۆینی منیشى کرد بە شوینی ئەودا پرۆم، بەلکوو شتی زۆرترمان دەست کەوێ. هیندیک لە برادەرانی شیوعى لەو ناوێ پێ ناساندم که چاوم پێیان بکەوێ و سەرى کاک خالید حیسامى بەدەم. ئەو دەم بیرم نایە که چاوم بە کاک مەلا محەممەد خەزى کەوتیبى، ناوبراو لە کتێبهکەى خۆیدا بە ناوی لاپەرەیهک لە تیکۆشان و جوولانەوهى سالا کانی ٤٧-٤٢ (١٩٦٨-١٩٦٣) لە لاپەرەى ١٣١ ی ئەو کتێبهدا نووسيوه "که حەسەنى برازای ئەحمەد تۆفیقى لە شارۆچکەى چۆمان دیوه که لە ماشینی کاک ئیدریس بارزانی دابەزیوه، چاک و چۆنیى لە گەڵ مەلا محەممەد خەزى کردوه، بە دوایدا کاک ئیدریس بانگی کردوه، سواری ماشینی کاک ئیدریس بۆتەوه و بەرهو حاجى ئۆمەرەن رویشتوه و نەگەراوەتەوه. کاک ئیدریس حەسەنى بردۆتەوه ئێران و لای ساواک ئەمینى کردۆتەوه". بە دواى ئەم چاوپێکەوتنە و وردە زانیارنە که کاک سەعید بۆى باس کردم بۆ سبەینەکەى لە گەڵ کاک عەلى چاپەز پێکەوتینەوه بەرهو گەللە. ئەو کەسانەم چاوپێکەوت که کاک سەعید پێى ناساندبووم لە برادەرانی حیزبى شیوعى، بە دوایدا سەردانى کاک خالید حیسامیم کرد لە بנקەى رادیۆى شۆرش، جەریانی هاتنى کاک سەدیقى بۆ گێڕامەوه که لە لای ناوبراو بوو و بە دوایدا کتێبى دەست داوہتى گوتوویه دەچم لەسەر ئەم گەردە دەخوینمەوه و ئیتر نەگەراوەتەوه، هەر بەم جۆرەش بۆ کاک کەرىم حیسامیم گێراوەتەوه بەلام کاک کەرىم شتیکی لە زمانى منەوه نووسيوه که گۆيا من گوتوومه کاک خالید ئاگای لە مەسەلەکە هەبوو! ئەو گومانى خودى کاک کەرىم خۆى بوو، دیارە من کاک خالیدی حیسامیم وەکوو سیاسەت خۆش ناوێ، بۆ زەمانى خۆى شاعیری باش بوو و خەلکی زۆر هان داوه بۆ کوردایەتى، بەلام ئەهلى حیزبایەتى و دەستە و دەستە بازى نەبوو. هەر لەو سەفەرەدا بۆیان باس کردم که کاک سەدیق بە دەمانچەى عەلای مام سەعید کوژراوه لە راستیدا زۆر لەم زانیارییه وردانە لەلایەن حیزبى شیوعییهوه دەگەشتنە برادەرانی ئێمە لەو مەلەبەندە. دواى ماوێهەکی زۆر چاوم بە مام عەلای سەعیدی کەوتەوه لێم پرسى مام عەولا تۆ دەمانچەى خۆت داوه بە حەسەنى برازای ئەحمەد تۆفیق، بە نارهەتییەوه گوتى بەلێ ماوێهەک لە لای بووه دواى بۆ ناردوومهوه.

لەسەر ئەوێ که بۆ سەدیق ئەنجیری کەوتۆتە بەر رق تورپەى ئەحمەد تۆفیق، حەمەدەمین سیراجى لە نامەیهک دا بۆ کەرىمى حیسامى لە ئورپا که لە لاپەرەى ٦ بەرگی ٤ بیرەوهرییهکانى دا هاتوو دەنووسى: لە کونگرەى ٢ بە ئەندامى رابەرى هەلبژێردرا و بۆ وتوێژ بە مەبەستى

یه کگرتنه وه، له گه‌ل شه‌هید سولیمان و شه‌هید نوح پاشایی کاک ئه‌میر قازی و ره‌شه له لایه‌ن کونگره‌ دیاری کران. پاش و تووژو ری‌ککه‌وتن له سه‌ر چه‌ند خال، ده‌سته‌ی نوینه‌رایه‌تی گشتی و شه‌هید سلیمان و کاک سه‌دیق و به‌ تایبه‌تی که‌وتنه‌ به‌ر پلار و هه‌یرشی ئه‌حمه‌ده‌وه. شه‌هید سلیمان و کاک سه‌دیق و نه‌حو لای دوور که‌وتنه‌وه و به‌ لای ئیمه، قو‌لی پێشکه‌وتوو‌ی حیزب هاتن. ئه‌حمه‌د وه‌ک تو‌ره‌یی و زیزبوون ئیستع‌فای کرد. هه‌یندی له‌ لایه‌نگرانی له‌ گه‌ل خو‌ی هه‌لگرت بنکه‌ی شی‌خان له‌ نیزیک ده‌ربه‌ندی باله‌کایه‌تی کرده‌ ناوه‌ندی کاروباری. مه‌ودای ئیوان دو‌سته‌کانی دو‌ینی ئه‌حمه‌د و به‌ره‌هه‌ل‌ه‌ستکاره‌کانی ئه‌م‌رو‌ی هه‌ر له‌ زیادی ده‌دا. راست له‌و کاته‌دا به‌ره‌و کانی ماسی دوور خرایه‌وه. ئیمه‌ هه‌ول‌ی به‌ستنی کونفرانسی‌کمان ده‌دا که‌ ده‌سه‌لاتی کونگره‌ی پیدری و سه‌ر له‌ نو‌ی رابه‌ری هه‌ل‌بژێرتنه‌وه. کاک سه‌دیق له‌ لایه‌ک له‌و هه‌ول‌ه‌ دابوو، په‌یوه‌ندی به‌ رابه‌ری پار‌تی وه‌رده‌گرت (ح‌یب محمد‌کریم) و له‌ لای تر نه‌خشه‌ی په‌یوه‌ندی سازکردنه‌وه‌ی له‌ گه‌ل دو‌ست و ناسیاره‌کانی ناو‌خو‌ی و‌لاتی هه‌بوو. دوا‌ی دوور خسته‌نه‌وه‌ی ئه‌حمه‌د بنکه‌ی شی‌خان به‌ کرده‌وه‌ هی لایه‌نگرانی ئه‌حمه‌د بوو. له‌ ناو‌ خو‌ی و‌لاتیش مراد و چه‌ند نوینه‌ری ئه‌حمه‌د توفیق به‌ تایبه‌تی له‌ لاجان خه‌ریکی کۆکردنه‌وه‌ی یارمه‌تی و هه‌ره‌شه‌ی له‌م و له‌و بوون. سواره‌ سه‌کر یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ بوو که‌ له‌ په‌یوه‌ندی‌ده‌دا ده‌هات و ده‌چوو، تفه‌نگ و ته‌قه‌مه‌نیش له‌ بنکه‌ی شی‌خانه‌وه‌ دابین ده‌بوو. گو‌یا کاک سه‌دیق ئه‌م مه‌سه‌له‌ی له‌ لای سه‌دیق ئه‌فه‌ندی و فرانسوا درکانه‌وه‌ و هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌ش سواره‌ سه‌کر گیراوه‌ و دراوه‌ته‌وه‌ به‌ ئیران. ئه‌م کاره‌ به‌ گو‌یی ئه‌حمه‌د ده‌گاته‌وه‌ و ته‌نووری تو‌ره‌یی ده‌هاروژینی و بریاری کوشتنی ده‌دا. هه‌سه‌نی برازای ئه‌حمه‌د جیه‌جی کردنی ئه‌م کاره‌ی ده‌خریته‌ ئه‌ستۆ.

له‌ هاوینی ۱۹۶۶ ته‌نیا ۳ روژ دوا‌ی ئه‌وه‌ که‌ له‌ لیو‌ژه به‌ یه‌که‌وه‌ له‌ گه‌ل کاک سه‌دیق و سالار و مه‌لا سه‌ید ره‌حمان و سه‌عید نانی نیوه‌رو‌مان خوارد و ئه‌و بو‌ دیتنی ح‌یب به‌ره‌و قه‌سر، جی‌گای رادیو شو‌رش چوو، بوو به‌ ده‌نگۆ که‌ کاک سه‌دیق نانی نیوه‌رو‌یه‌ی به‌جیه‌شتوه‌ و نه‌گه‌راوه‌ته‌وه‌. ماوه‌یه‌کی زو‌ر شایعه‌ی سه‌یر سه‌یر له‌م باره‌یه‌وه‌ ب‌لاو ده‌کرایه‌وه‌. په‌یگیری و دواکه‌وتن به‌ دوا‌ی ئه‌م رووداوه‌دا، نیشانی دا، دوا‌ی ئه‌وه‌ هه‌سه‌نی برازای ئه‌حمه‌د توفیق له‌ جه‌ماعه‌تی رادیو شو‌رش دوور خسته‌وته‌وه‌ به‌ره‌و "وه‌سان" هه‌لکشاون، ئیتر سه‌دیق به‌ زیندوویی نه‌دی‌تراوه‌ته‌وه‌. هه‌سه‌ن گو‌یا، حاس‌ل، مه‌مه‌د حه‌ره‌س و دووس‌ی که‌سی تریشی له‌ گه‌ل بوه‌. کاک هه‌ژار ئه‌گه‌ر له‌ بیر مابی و حاشای ل‌ نه‌کا، خو‌ی سا‌لی ۱۹۷۱ با‌سی چاوپێکه‌وتنی ئه‌حمه‌د و هه‌ره‌شه‌ و گو‌ره‌شه‌ی ئه‌وی کرد که‌ ئه‌گه‌ر وابه‌ی و وابه‌ری وه‌ک سه‌دیقی که‌ "توپاندوویه‌تی" به‌ره‌هه‌ل‌ستکارانی تریشی "ده‌تو‌پینی".

چه‌ند مانگ دوا‌ی ب‌ شو‌ین بوونی کاک سه‌دیق، براده‌رانی "ح‌شع" لاشه‌یه‌کی سه‌ر براویان له‌ چه‌م دۆزی‌بووه‌ که‌ پێیان وابوو ده‌ب‌ کاک سه‌دیق ب‌.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۷۸ کتیی پێداچوونه‌وه‌ی که‌ریمی ح‌سامی، یوسفی ریزوانی نووسی‌بو‌ی که‌ سه‌دیقی ئه‌نجیری به‌ ده‌ستی هه‌سه‌نی ئیسه‌ح‌اقی و زه‌کی کامیل خه‌لکی ئاکری که‌ پێشمه‌رگه‌ی p-

k بوو، شه هید کړا. هر له سهر کوژرانی سهدیق ټه نجیری، که ریمی حیسامی ټاماژه به نامه یه کی دوکتور قاسملوو که له لاپهړی ۵ بهرگی دووه می بیره وهرییه کان دا ټوماری کردوو ده کا: کاکه خه بهر ټکی زور ناخوش و سهر. کاک نوری ټه حمده ته ها لپره بوو. باسی ټه وهی ده کرد که چند مانگ له موه بهر له رایه ت بو. لهوی تووشی بابی سهدیق ټه نجیری بو که له کوره کی ده گهړا. پاش ماوه یه ک له سلیمانی معینی پرسپوه. سلیمان گوتوویه تی: به لئ ټه نجیری چند مانگ ون بو و دیار نیه و ټیمه بومان ده رکه وتوه که ټه حمده توفیق له بهینی بردوه. گویا سلیمان زور به په رۆشه وه ټو مه سه له ی باس کردوه...

ټه میر قازی له سهر به دواډا چوون و ون بوونی سهدیقی ټه نجیری له لاپهړی ۱۴۷ کتیبی بیره وهرییه کانی دا ټاماژه به وه ده کا که له به هاری ۱۹۶۵ له دۆلهرقه به به شداری سئ ټه ندای کومیته ی ناوهندی، سلیمان موعینی و ټه میر قازی و میرزا حمده و هیندیک کادری دیکه کوښوونه یه ک ده کن و دوو خال ده خه نه به رباس. یه که م چاره سهری وه زعی شیرزی حیزب و دووه م به جیدی وه دوا ی سهر و سورای کاک سهدیق ټه نجیری. له سهر خالی یه که م کاک ټه میر ده لئ که له و کوښوونه وه دا، که سی ټاوا هه بوو که پیخوش نه بوو که کاک ټه حمده توفیق که له سالی ۱۹۶۵ دوو خرابوو به شدار بکری. له و کوښوونه وه دا کاک فایق وه ک نوینر دیاری کړا تا بچیته لای مه کته بی ته نفیزی بو به دواچوونی پی و شوینی کاک سهدیق و ههروه ها وه رگرتنی یارمه تی، بو گرتنی کونفرانس.

هر له سهر بزر بوونی کاک سهدیق، ټه میر قازی له لاپهړی ۱۴۷ کتیبه کی دا ده نووسی: له سهر بزر بوونی کاک سهدیق بوچوونی تاییه تی خوم هه بوو لام و ابو له وانه یه کاک سهدیق که که سایه ټیکی زور مولایم و ټارام، له هه مانکاتدا دوورکه وتوو و ناشاره زا له هه لسوکه وته کانی کومه لگای کورده واری به تاییه تی هه لومه رچی ناسک و ناله باری شوړش و ناته بایی ناوخویمان، وه ریزان کرد بئ و گه یشتبیته راده یه ک له بی هیوا بوون، که به بی ده نگی و به نه هیئی به ره و تاران له باشور درچوو بئ، خوی گه یان دبیته وه تاران و له وی ماته ی هه لگرتبئ. ده نا کئ کاری به مرویه کی ټاوا بئ ټازار ده بی، به لآن دواتر هه له بوونی بوچوونی خوم لیروون بووه.

له سهر بئ سهروشوین کردنی سهدیق ټه نجیری قسه زوره، په ریزادی موعینی له حه وته نامه ی سیروان ژماره ی ۸۳ له زمانی سوله یمانی برای که ۶ مانگ بهر له شه هید بوونی له ټاواپی قه مته ری چاوی پیکه وتوو، ده لئ: ماوه یه ک له وهی پیش له چادریک دا جه له سه ی حیزیمان هه بوو. کاک سهدیق به مه به سستی ده ست به ټاو گه یانندن له چادره که چوو ده ری و ئیدی نه گهړاوه. ټیوه له ریگای ټاغای مسته فا ټه علم (خزمی بابم) که کوره مامی کاک سهدیقی ټه نجیرییه و له فه رانسه ده وهی پسپوری ده بینئ له ری کخراوه کانی نیونه ته وهی (مافی مړوڅ) بیرسن که ټایا له زیندانی ریژی می شا دایه یان نا؟

په ریزادی موعینی ټاماژه به وه ده کا که کاک سوله یمان پی گوتوو که دوا ی ون بوون کاک سهدیق هه موو رووبار و ټو ناوچه یه گهران به لام جه نازه که یان نه دیته وه. ماموستا هه ژار له

لاپه‌پړه‌ی ۴۹۰ دهنووسې: کوردېکي ساډلای به ناوی ((سهدیق نه‌نجیری)) ماوه‌په‌ک بو له تارانه‌وه هاتېوه (دهرې‌ند) له (باله‌کایه‌تی). هه‌ول جار له شاری قه‌ل‌دزهم دیت. دوايي له دهرې‌ند چنه‌د جارېکم ده‌دیت. تاریفی خوینده‌واری و زانایان ده‌کرد، پیاویکی هیډی و هیمن و له‌سهره‌خو بو. له‌و سهرده‌مانه‌دا که نه‌حمده‌دور خرابووه بو سنوری تورکیه و نیمه‌ی له (لیوژه) بوین، روژیک ده‌گه‌ل س‌عید ناوېک (که به چاوېک بو) بونه‌میوانی بنکه‌که‌مان. پازده روژ مانوه‌وه. روژانه‌خوی و س‌عید ده‌چونه‌د‌ری دې، بو جه‌می نیو‌پرو و شه‌و ده‌هاتنه‌وه و ته‌واو هوگری س‌هدیق ب‌بوین. چنه‌د جارېک له مه‌کته‌بی سیاسیه‌وه که زورمان لی‌نیزیک بو، خه‌به‌ریان داینی که ئیرانی ناوی ته‌ویان پرسپوه، با له‌و نیزیکه‌نه‌مینې. سامی و من حاشامان کرد و جواهمان نه‌دانه‌وه. روژیک ده‌بوايه دو روژنامه‌نوس و فیلم‌به‌ردای ته‌لمانی بیته‌لامان له لیوژه. کاک سامی به س‌هدیقی گوت: ((ته‌رو مه‌چنه‌ته‌و س‌ه‌کویه‌ی ناو دارانه‌که هه‌مو روژ له‌وی دادنه‌یشن، چونکه‌ن‌ازانین کي ده‌گه‌ل ته‌و ئالمانیانه‌دې، له‌وانه‌یه جاسوسی ئیرانی ره‌گه‌لیان که‌وتبې)). س‌هدیق له‌و قسه‌ن‌اره‌حت بو گوتی: ((دیاره ده‌ته‌ه‌وی رام‌نه‌گری)). ئیتر بې خواحافیزی کردن ده‌گه‌ل س‌ه‌عیده کویر رویشتن. چوبونه‌جیکه‌ی رادیو له (گردیم)، ب‌بونه‌میوانی ((خالیداغای حیسامی)). گوتبوی هیلکه‌م هه‌یه چونی دروست که‌ین؟ س‌هدیق گوتبوی: ((ده‌چم له‌م ده‌م چه‌مه‌پنگه‌دینم، کوکی دروست ده‌که‌ین)). ئیتر ته‌و روینه‌بو نه‌هاتنه‌وه و بې س‌هر و شوین چو، که‌س خه‌به‌ری نه‌زانی. س‌هدیق زورجار س‌ه‌فه‌ری ده‌کرد به هه‌والانی‌خوی نه‌ده‌گوت بو کوې ده‌چم. هه‌مو که‌س که‌ه‌یناسی، لای وابو عه‌قلی بریویه‌چوته‌وه ئیران و تاران بو لای هه‌والانی توده‌یی‌خوی. پاش ماوه‌په‌کی زور، باوکی س‌هدیق له قه‌سری هاته‌لای مه‌لا مسته‌فا. باسی کوره‌که‌ی کرد که له‌م ناوه‌شرت و گوم کراوه. بارزانی گوتی: ((هیچ وه‌خت کوری توم نه‌دیوه و ناشزنام کي ده‌لیی. تاقیق ده‌که‌م، توش ب‌پرسه‌به‌لکو شتیکی له چاره‌نوسی بزانی)). ئیستاش که‌س نه‌یزانی س‌هدیق نه‌نجیری چی به‌س‌هر هات.

مه‌لاعه‌ولا حه‌سه‌ن‌زاده له لاپه‌پړه‌ی ۲۳۵ کورته‌میژوی حیزبی ... دا له س‌هر کوشتنی س‌هدیق نه‌نجیری ئاوا دهنوسې: چنه‌د سال دواي کوژرانی س‌هدیق نه‌نجیری کاتیک نه‌حمده‌توفیق و مه‌لا س‌ه‌ید ره‌شید له ناوچه‌ی ژیر ده‌سه‌لاتی پيشمه‌رگه رویشتن و چوونه‌نیو ده‌وله‌تی عیراق، نه‌حمده‌توفیق له لای مه‌لا س‌ه‌ید ره‌شید ئیعترافی کرد بوو که س‌هدیق به ده‌ستووری ته‌و و به ده‌ستی س‌ه‌ید حه‌سه‌نی برازای له ریگی لیوژي بو سووره‌بان له س‌هره‌وژیری وه‌سان(سې گوندن له ناوچه‌ی ناوده‌شت و دولی باله‌یان) کوژراوه. ته‌مه‌بوو به هوې لیک د‌ابرانی نه‌حمده‌توفیق و مه‌لا س‌ه‌ید ره‌شید، چونکه‌ته‌و پیاوه‌پیاوی ئینسان کوشتن و ته‌و جوړه‌پاکانه‌حیسابانه‌نه‌بوو.

عه‌بدولای حه‌سه‌ن‌زاده له لاپه‌پړه‌ی ۸۱ ته‌ن‌مونی خه‌بات دا، ئاماژه به قسه‌ی مه‌لا س‌ه‌ید ره‌شید که لایه‌نگری نه‌حمده‌توفیق و له موخالیفانی س‌هدیق بووه ده‌کا و له س‌هر کوشتنی ته‌و به ده‌ستی نه‌حمده‌توفیق دهنوسې: کاک مه‌لا س‌ه‌ید ره‌شید بوخوی بوی باس کردین که له س‌هر چی لیی

جودا بۆتەو. گوتى كه رۆيشتين هەر له چىاى "پېرس" دەهاتينه خوارى "پيس پيس" بۆى گېرامهوه كه سهديق ئەنجيرى ئەو كوشتوويهتى.

دواى گېرانهوهى ئەو رووداوه مهلا سهيد رهشيد هيچ نالى بهلام كه دهگه نه بهغدا لهوئى له ئەحمەد توفيق جوئ بووه.

ئەحمەدى كاكەمه مەمى له دەستنووسكى ئيتيرنيتى به لاتاو و به شاراوھى باسى ئەو دەكا كه ئەحمەد توفيق ويستويه تى هەمەدى رهشى سياقۆلېش بكوژى و دەنووسى: هەمەرهش له دواى ئازاد بوون له زيندان، مالاوايى له كەس و كارى كرد و بپارى دا دەگەل خەباتكارانى دەرەو كه پەريوهى گەرمين و له ناوچەى شارباژێر دەژيان تېكەل يېت. ئەم فەزاي ناكوكى و دېرۆنگى ياران، دەگەل سروشتى پاك و يېگەرد و خەباتكارانەى هەمەرهش ناتەبا و يېگانە و نەگونجاو بوو... به دواى تېرۆرى شەهيدى نەمر كاك (سەديقى ئەنجيرى، گولانى ١٩٦٦)دا، هەمەرهش به هۆى چەند پيوەنديه كى گرېنگى (ئەحمەد توفيق) دەگەل... مولاڤاته كانى سەرچۆمى قاوه خانەى "حاجى ماميان" و "كەندالەى سوورى سلۆك" له گيان و مانى وەنيگەرانى دەكهوئى و ئاگادار دەرکړيت كه رەنگه ئەوجار نۆره بگاتى. دەگەرپتەوه كوردستانى ئيران.

سەرەراى ئەوانەى كه باس کران، كەسانى ئەوتۆ يەك لهوان دوكتور ياسين سەردەشتى هەن كه به بى بهلگه ديههوى بسلامينى كه ئەحمەد توفيق له هەموو خەتايەك بى بهريه و له لاپەرەى ١٥٠ى كتيبى "ژيان و تيكۆشاني ئەحمەد توفيق" دا دەنووسى: ... نەيارە شەخسى و حيزبىيە كانى ئەحمەد توفيق به بى هيچ بهلگه و ليكۆلینهوه يەك له نووسين و گېرانهوه كانياندا هەول دەدەن بى سەرو شوپنكردى ناوبراو "سديق ئەنجيرى" به شيويه كى ناراسته وخۆ بخەنه ئەستۆى ئەحمەد توفيق، به بيانوى ئەوهى كه له نيوان هەردوو كياندا ناكوكى فكرى هەبوو.

ناسينى كەسايەتى سەديقى ئەنجيرى، رادەى شارەزايى و تېگەيشتوويى پيوستى به تاوتوئى كردنى زۆره. عەبدوللای حەسەنزادە كه له سالى ١٣٤٣ چاوى به سەديق ئەنجيرى كهوت بوو، له لاپەرەى ٦٠ ئەزموونى خەبات دا دەلئ: سەديقى ئەنجيرى پياويكى زۆر ناسك بوو. پياويكى زۆر خویندەوارو سياسى و تېگەيشتوو بوو. بەلام له عەينى حال دا پياويكى زۆر ساويلكه، سۆفى مەسلەك و عارف مەسلەك بوو.

كەسايەتى بەرزى ئەنجيرى له نيو شاعير و روناكيرانى گەورەى ئيران دا، له رادەبەدەر بەرچاوه و دپهخودا كەسايەتى گەورەى فەرھەنگى ئيران، دەرى دەپرئ كه بۆ ئامادە كردنى فەرھەنگە كەى، سەديقى ئەنجيرى ئازەر (كوردى مەهابادى) يارمەتيدەرى سەرەكى بووه.

قادر وريا له سايتى ئيتيرنيتى دا، لەسەر كەسايەتى سەديقى ئەنجيرى ئاماژە به يادداشتە كانى نيمە يوشيج ("بەرزىدە آثار نيمە يوشيج سالى ١٣٦٩") باوكى شيعرى نوپى فارسى له دەيه كانى ٣٠ و ٤٠ دەكا كه چۆن باسى گەورەى سەديقى ئەنجيرى و كاريگەرى ئەو لەسەر خۆى دەكا و دەنووسى:

سەديق ئەنجيرى ئازەر له يادداشتە كانى نيمە يوشيج دا

"ئەنجىرى ئازەر تەنبا پياوڭ بوو كە دېتم. ئازەر ئەنجىرى تېدەگا. ئەنجىرى ئازەر تەنبا پياوڭ بوو كە من دېتم، چونكە كوردە (بانەمەرى ۱۳۳۴، لاپەرەكانى ۲۳۴ و ۲۳۵).

"ئەگەر ئەو لاوۋە نەجىب و ھۆشمەندەي كورد نەبا، من زۆر دلتەنگەر دەبووم. (كەسكى) يەكجار تېگەشتوۋە. زۆر ھەستيارە. باشتەر ئەمەيە بلىم زۆر خويندەوار و كارامەيە (لاپەرى ۲۳۹)

"بەلام كەسانى دېكە لە بناغەي كارى من تېگەشتوون. ھەر لە جىدا، دۆخى گۆران، دۆخى گۆرانە. ھەر لە جىدا ۋەك ئەنجىرى دەبى پوانىن و فەلسەفەي ژيانى نىما بىنرى."

... "ھىندىك كەس 'فوت و فن' (وردەكارى و تىكىكى) ھونەرى من تېگەشتوون بەلام كەسكى ھەيە كە ھەموو دەرد و پەنجى منى لە پرووى شىعرەكانمە ھەست پىكردوۋە، ئەمە لە كاتىكدايە كە ئەوانەي ژيانى منيان دەناسى نەيانتوانىوۋە بەھۆي ژيانى منوۋە لە دەردە شاراوەكانى نىو شىعرەكانم تېگەن. ئەو يەك كەسە دەردەكانى منى ۋەھا ناسى كە بوۋە بەھۆي سەرسوۋرمانى خودى خۆم. لە خودى خۆم و لە ھەموو كەس باشتى ناسى. تەنانت (لە) ئالى ئەحمەد. چونكە ئالى ئەحمەد ش زۆر لە دەردەكانى منى لە پرووى بەرھەمەكانى منوۋە ناسى. بەلام ئەم يەك كەسە بە جۆرىك من دەناسى كە من بۆخۆم دەبى لەو بېرىم ئەررى من كىم؟ ئەم يەك كەسە لاۋىكى كوردە و پەرىشانى پۆژگار. ناۋى ئەنجىرى ئازەرە. من لە يادداشتەكانمدا لەوانەيە چەند جار ناۋى ئەم ھىنابى. ئەگەر توانىيام شەو و پۆژ لەگەل ئەم لاوۋە كوردە پىكەۋە لە جىيەك بىن، دەمتوانى شەو و پۆژ كار بىكەم "بنووسم" (جۆزەردانى ۱۳۳۴، لاپەرى ۲۴۵).

... "ئەم لاوۋە كوردە لىۋەشاۋەترىن پياوڭ بوو كە ئەمسال شانازى ئاشنابوون لەگەل ئەم ھەيە. ئەم لاوۋە، نالىم چەند زامان دەزانى، نالىم شىعرى ئەمپرو و دوينى و شىعرى ھەر پۆژىك لە ھەر شاعىرىك باشتەر تېدەگا، نالىم شىعر نالى، بەلام دەزانى شىعر چىيە. نالىم تېگەشتىكى چەندە مەنتىقى ھەيە. نالىم لە بارى قەزاۋەتەۋە چەندە گەشەي كردوۋە. نالىم چ كەسايەتتەيەكە و خەرىكى چىيە."

ئەو گەۋرەترىنى ئەو مەۋقائەيە كە من لە ماۋەي ژيانى خۆمدا توۋشيان بووم. من زۆر جار توۋشى مەۋقى ھاۋپروانگە و ھاۋپىرى خۆم بووم. ئەو لە ھەموۋى ئەمانەي تىپەپراندوۋە.

ئەم لاوۋە كوردە و بەتايبەتى كورد بە واتاى مەۋقى، لە تەۋاۋى سالى ۱۳۳۴ و سالى ۱۳۳۳دا ماىەي دلتەۋاىي من بوو."

ئەم كوردە ئەۋەندە تېگەشتوۋە كە تېگەشتىنى ۋى، لە سەروۋى زانايىيەۋەيە و زانايىيەكەي لە سەروۋى تېگەشتەۋەيە."

من لە بارى زانستى ئەۋەۋە، دىسان ھىچ نالىم. ئەو زۆر شتى خويندەۋتەۋە و لە كەسانى دى باشتريان دەزانى. ئەگەر بە زامانى عىرفان قسە بىكەم دەبى بلىم ئەو گەشتەۋتە "حق اليقين"ى زانستەكانى خۆي.

ئەو لە سەروۋى زانستەۋەيە. زانستىكە كە دەبى لەگەل زانست بىخەيتە تاى تەرازوۋيەك و كەم و كورتىيەكانى زانستى مەۋىي، بەو مەزەندە بىكەي (لاپەرى ۲۵۲).

... لير و لهوئ چيان بيستووہ(؟) من زوري پي نارهت بووم. پيم خوشبوو شهو و پروژ ئهم لاوه نه جيبه كوردەم بديا. ئهم لاوه خاوهن زانسته و تېگه‌يشتووہ كه من ته‌نيا به نه‌جيب و مروف ناوي ده‌به‌م."

كاتيك ده‌بينئ من خه‌ريكه ده‌گريم، گرياني ديت. من لهم لاوه‌دا ره‌نگدانه‌وم نيه، ئه‌و له مندا ره‌نگي داوه‌ته‌وه. من و ئه‌و له يه‌كترا ره‌نگمان داوه‌ته‌وه. ئه‌و ئاوينه‌يه‌كي خاويني ده‌رده ئينسانيه‌كانه (لاپه‌ره‌ي ۲۵۴).

"ئهم لاوه تېگه‌يشتوو، خوینده‌وار و ئه‌ديه؛ سالي ۱۳۲۷هاته تاران و پرويكردە پيشه‌ي ماموستايه‌تي. دوايه دايك و بابيشي هينانه تاران. برايه‌كي مرد و برايه‌كيشي ئيستا قوتابي‌يه. بزيوده‌ري بنه‌ماله‌يه. له ژوورپكي به‌رپروژ (آفتاب رو) به سه‌ختي ده‌ژي."

"ئهنجيري‌نازه‌ر پيي گوتم له كۆبونوه‌وي ده‌سته‌ي نووسه‌راني گوڤاري جه‌ننه‌تي قسه‌ له‌سه‌ر ناوي من بوو كه گه‌وره‌ترين شاعير بي يان شاعيري گه‌وره. شاهرووديش هه‌ر ئه‌مه‌ي ده‌گوت." خه‌لك چه‌ند چكۆله‌ن كه گه‌وره نابيين و گه‌وره چ وشه‌يه‌كه كه تا ئيستا ئه‌وه‌نده خه‌لكي هه‌لفريواندوه..."

خه‌لك بيروپايه‌كي راسته‌وخو و مه‌نتيقيان نيه، ئه‌گينا قه‌زاوه‌ت كردنيان ئاسان ده‌بوو. خه‌لك چه‌ند ساويلكه‌ن كه پييان وايه ئهم قسانه كارم تيده‌كه‌ن (لاپه‌ري ۲۶۶ سالي ۱۳۳۴).

"له‌گه‌ل ژن و مندا له‌كه‌م چووينه‌ي لاي Hadi و وينه‌مان گرت. بۆمان پروون نه‌بۆوه بۆچي ناتوانين به‌جلوبه‌رگيك كه پيمان خوشه، وينه‌بگرين. بۆ وينه‌ ئيمه ئه‌گه‌ر جلكي كورديمان له‌به‌ردابايه‌ ئايا له‌و ئاتليه ئيمكاني وينه‌گرتمان نه‌بوو؟ Hadi ده‌يگوت وينه‌گرتن به‌جلوبه‌رگي كورديه‌وه مومكين نيه مه‌گه‌ر له‌ مالي خوتان."

بئ دەسلەتات بوونی ئەحمەد تۆفیق لە لای شۆرش دا

جیا لە ناکۆکی نیو حیزب و سەرەرای ئەوەی کە مەرحومی مەلا مستەفا، لە بەرانبەر بە ھەموو ئەندامانی حیزب بە تەواوی پشتیوانی لە ئەحمەد تۆفیق دەکرد، بەلام لە لایەن کاربەدەستانی شۆرش، وەک عەولای پشدر کە فەرماندەری ھیزی پێشمەرگە مەلەبەندی بالەکایەتی بوو و کەسانی دیکە، بە تەواوی دژایەتی و لە لای بارزانی دووزمانی لێدەکرا.

ئەو دژایەتییە، بە بەھیز بوونی پەیوەندی نیوان رێژی می ئێران و شۆرش، ئەوەندی دیکە پەرە و ئەستەند و نەتەنیا ئەحمەد تۆفیق، بەلکوو ئەندامانی دیکە حیزبی دیموکراتیشی گرتەو. زەخت و گوشار بۆ سەر ئەندامانی حیزب، بە تاییەتی لە ناوچە بالەکایەتی رۆژ بە رۆژ زیاتر بوو و ھاموشۆی ئەندامان توشی مەترسی بوو. پێکھاتنی وەزعییەتییکی ئەوتۆ، رەنگە ھۆکاری شاراوێ دیکەش ھەبوو بۆ مەلامستەفا بە ھەلاتنی ئەحمەد تۆفیق لە زیندانی رێژیم لێ بە شک کەوت بۆ ئەو ھەبوو بێتە ھۆی نیگەرانی ئەو کە وەک وەرێر، چیدیەکی حساب بۆ ئەحمەد تۆفیق نەکا و لە ژێر بالی نەگرتی.

جیا لەوانە، کوشتنی شۆرشگێڕانە مەلای خۆرخۆرە، کە گویا بە دەستووری ئەحمەد تۆفیق بوو، رێژی می ئێرانی تورە کرد بوو. ئەو فیشەکە کە مەلا محەمەدی پێ کوژرابوو، لەو گولانە بوو کە لە لایەن رێژی می ئێرانەوە دەدرا بە شۆرش و رێژی می ئێران پشتی دەکراندن بۆ ئەوەی نەزانێ کە مارکی ئێرانی پێوھێ. ئەو قاوغە فیشەکە بە ھۆی کەسائیک کەوتە دەستی بارزانی و توانیان ئەحمەد تۆفیق لە لای ئەو بێزراو بکەن. گشت ئەوکارانە بوو بە ھۆی ئەو کە ئەحمەد تۆفیق بکەوێتە بەر ھێرشی کاربەدەستانی شۆرش.

دوکتور یاسین سەردەشتی لە لاپەرە ۱۴۸ کتیبی "ژیان و تیکۆشانی سیاسی ئەحمەد تۆفیق" دا بە ئامازە بە کتیبی "چپ در ایران" کە وەتە سیخوڕەکانی ساواک بەیان دەکا، باس لە تورە بوونی مەلامستەفا و ئیدریس بارزانی لە ئەحمەد تۆفیق دەکا و دەنووسێ: ھەرۆھە راپۆرتییکی تردا ھاتوو کە چالاکییەکانی پێشمەرگە حیزبی دیموکرات لە ئێران، بۆتە ھۆی تورەبوونی ئیدریس بارزانی، ھەر بۆیە کاتیک ناوبراو چاوی بە ئەحمەد تۆفیق کەوتوو لە "گەلەلە"، بۆ وەستان بە قسە پەلاماری داو و پێی گوتو: "چەند جارمان پێکوتی کە لەم ناو نەبیرئیت، برۆ گۆرت و نکە، ناتوانین بەرژەوێندی شۆرش بۆ تۆ و دوو سێ نەفەری بۆ مایە بخەینە ژێر پێ، لەم ناو مەمێنە دەنا فەرمان دەدەم سمیلێت بتاشن". راپۆرتە کە دەلیت: ئەحمەدیش زۆر بە تورەییەو بە گۆ ئیدریسدا چۆتەو و پێی گوتو تۆ کەسیکی ھەرژە و بۆ شعوری سیاسیت. پاشتر ئەحمەد تۆفیق نامەییەکی دوورو درێژی بۆ مەلا مستەفا بارزانی نووسیو و تیکرای خەبات و تیکۆشانی خۆی بۆ کورد و شۆرش و بارزانی بیر خستۆتەو و نووسیویە: "بۆ ریش ھاتووم بۆ کوردستانی ئازادکراوی عێراق، کە چی بەداخووە سمیلێشیان خستە بانی".

ههروهه راپورته كه ده لیت مهلا مسته فا فه رمانی داوه ئه حمه د توفیق بۆ ناوچه ی بارزان دوور بخه نه وه، ئه گهر فه رمانه كه ی جیه جی نه كرد بیگرن و به ده سته سه ری ره وانه ی كه ن. دپاره ئه و قسانه له گه ل عه قل نایه ته وه. ئه حمه د توفیق قه ت له قسه ی ماله بارزانی ده رنه چوو ه و هه تا له مه یدان دا بوو، بئ قسه ی ئه وانی نه كرده وه و ته نانه ت به خاتری بارزانی نه گه راوه بۆ لای هاوڕێیانی له نیوخوی ولات دا و ئاماده بوو بپروا بۆ شوینی دوورخراوه یی كه ئه وان بۆیان دیاری كرد بوو. ئه حمه د توفیق ده یزانی كه ئیدریس بارزانی چه ند به سامه و له لای ئه وان ریزی خۆی ده زانی و ده یزانی كه چ قسه یه ك بقیه به بۆ گوته ن نابۆ.

ئه گه رچی ئه حمه د توفیق له پیناوی شوړشی كوردستانی باشوور دا هه موو كاریکی كرد، به لام ئه و وه زعه ی بۆ ته حه مول نه ده كرا و كه سیکیش نه بووه كه وا به ئاسانی ته سلیم بۆ. رۆژیک كه ئه میری قازی و سه ید ره سوول بابی گه وره له شیخان میوانی بوون، دوا ی نان و چا خواردن ۸ تا ۹ پێشمه رگه هه لده گری و ده لئ كاریکی هه یه. یه ك دوو سه عاتی پێ ده چۆ و دیتته وه. مه لا عه ولای مه لا عوسمان، كه یه كێك له پێشمه رگه كان بووه، له كا ك ئه حمه د هه لده پڕۆ و به غار دیتته لای ئه میری قازی و به پێی لاپه رهی ۱۴۱ كتیبی "له بیره وه رییه سیاسیه كانم" به ئه میری قازی ده لئ: "كا كه من پیاوی كه س نیم، بێجگه له پیاوی خه لكه كه م. من ئه ندای حیزبی دیموكراتی كوردستانم. ئه حمه د توفیق له تۆ خوستر ده وئ، چونكه باوه رم پێیه تی، به لان تۆش وه ك ئه حمه د توفیق، ئه ندای كومیته ی ناوه ندی و به رپرسایه تییت له حیزبدا، به قه د به رپرسایه تی ئه حمه د توفیقه. ئیمه ئه وه به ره و كاریك ده چین كه قازانج و زه ره ری پێی هه مووان ده گریتته وه. ره نگه پێت نه گوته رب ئیمه بۆ كوئ ده چین و خه ریکی چ كاریكین! بۆیه به ئه رکی خۆم زانی بگه رپیمه وه و پێت بلیم كه ئیمه ده گه ل كا ك ئه حمه د ده چین تا كه سانی له به رپرسی شوړش ببینی. به ئیمه ی گوته وه، هه ر كه سیکم ده ست له سه ر دانا، گولله بارانی بكه ن".

كا ك ئه میر به غار له ده ره وه ی ئاوا یی خۆی ده گه یه ئیتۆ و به سه ری دادۆ و ئارامی ده كاته وه. كا ك ئه حمه د ده لئ: "كو ره لیم گه رۆ، گو ئلکیان پێ هه لیتناوم، گو ئلك".

ئه وانه بوونه هۆی ئه وه كه ئه حمه د توفیق بیر له گه رانه وه بۆ لای حیزب بكا ته وه، كه تا ئیستاش وه ك به رپرسی یه كه م بوو. له و سه ره وبه نده دا جاریك سه ید ره سوول بابی گه وره كه له ده ربه ند له لای ئه حمه د توفیق ده ماوه، دیتته ئاوا یی "سونی" و دوا یی جه وله یه ك بۆ نیوخوی ولات، ده گه رپیتته وه و له گه ل ئه میر قازی ده چنه وه لای ئه حمه د توفیق. له و چاوپێكه و ته ندا، كا ك ئه حمه د قه ول ده دا كه ئه گه ر براده رانی ناوخۆ بگه رپیتته وه، له سونئ سه ریان بدا.

ئه حمه د توفیق له گز هه موو كه س رۆ چوو بوو، له نیوخوی حیزب دا زۆربه ی كا در و ئه ندامانی حیزب لێی تارا بوون. له كوردستانی باشوور به ره له ستی زۆربه ی عه شیره ته گه وره كانی كرد بوو و له دژی بالی مه كته بی سیاسی (برایم ئه حمه د) زۆر توند بوو. خه لكیكی زۆریش له نیو پارتی دا بۆیان تیده چا ند. بۆیه به خۆی و چه ند پێشمه رگه ی قارمانی ره ش و رووتی حیزب، زه حمه ت بوو به رگه ی ئه و هه مووه دوژمنه بگری.

دوور خستنه‌وه‌ی ئەحمەد توفیق بۆ کانی ماسی

ئەحمەد توفیق دەیتوانی لەبەرانبەر بە گشت زەخت و گۆشارەکانی رۆژگار دا خو بگری بەلام ئەوه‌ی بەلایه‌وه گرینگ بوو و لە دەروون دا پێی ناره‌حت بوو، لەدەست دانی پشتگری مه‌لا مسته‌فا بوو. ئەوه‌ش راستیه‌کی حاشا هه‌لنه‌گر بوو و ئەحمەد توفیق به مه‌لا مسته‌فاوه گه‌وره بوو و زییک و زاکونی هه‌بوو. تاهیر مه‌لا عه‌لی یه‌کیک له پێشمه‌رگه‌کانی هاورپی ئەحمەد توفیق، له ژماره ۱۲ گۆفاری "پیامی کوردستان" ده‌نووسی: چووینه دیه‌ک به ئیوی ماوه‌تانی چکۆله، نزیک حاجی ئۆمه‌ران، گوتیان مه‌لا مسته‌فا دیته ئه‌وێ. ئەگەر گه‌یشینه ئه‌وێ، کاک ئەحمەد کۆی کردینه‌وه و گوتی: ئەوه‌ی من ده‌یلم پێشبینیه نه‌ک حه‌قیقه‌ت، ئەو مه‌لا مسته‌فایه‌ی ئەمن ده‌یناسم هیچ وه‌خت کورد ته‌حویل ناداته‌وه و کورد کوژ نییه. ئەگەر دنیا بوو ئەمینان ته‌حویلداوه، سه‌لیم ئەتۆ به ره‌گبار لیم ده، تاهیر ئەتۆش له سه‌رم ده. ئەوانه‌ی دیکه‌ی له ده‌وروبه‌ری رێگا دامه‌زارد. مه‌لا مسته‌فا به لاندویریک هات ۱۰-۱۵ بارزانی له‌گه‌ڵ بوو، دوو له‌ندویری دیکه‌شی له‌گه‌ڵ بوو... مه‌لا مسته‌فا گوتی: ئەحمەد! کارم پێته. ئیشاره‌ی به دوور کرد و گوتی: هه‌و خێوه‌ته‌ت له حاجی ئۆمه‌ران دیوه، له‌ویدا سه‌ره‌نگ ئاریانا "یا شتیکی وای گوت" له‌وێه و ئێران داوای تۆم لی ده‌کا. له‌م سه‌ر مه‌رزه مه‌میته... به خودی بارزان! له‌به‌ر تۆ گۆشاریک له سه‌ر منه، که به خودا ئەگەر له‌سه‌ر تۆ بایه هه‌لت نه‌ده‌کرد و ئیستاش داوایه‌کت لی ده‌که‌م مه‌لی نا، هه‌سته برۆ له بارزان دانیشه... کاک ئەحمەد گوتی: ئیجازه‌م بده ده‌چمه ئوروپا، ده‌خوینم، مه‌لا مسته‌فا گوتی: نا له‌وێ له ده‌ستم ده‌چی و دوور ده‌که‌وێوه، ئەو باوه‌ره‌ی به تۆم هه‌یه به لوقمانی کورم نییه... کاک ئەحمەد گوتی باشه به قسه‌ت ده‌که‌م، به‌لام ده‌توانی ۱۴-۱۵ رۆژم مۆلت بده‌ی ...

تاهیر مه‌لا عه‌لی له درێژه‌دا ده‌لی: پیموایی به‌هاری ۱۹۶۵ بوو (به‌هاری ۱۹۶۶ راسته). کاک ئەحمەد گوتی کورینه کۆبنه‌وه کارم پێتانه، ئیوه پێشمه‌رگه‌ن و سامان و شه‌ره‌فی میله‌تی کوردن. پارێزه‌ری ژیان و شه‌ره‌فی کوردان. ئەمنیش وه‌ک ئیوه ته‌نیا پێشمه‌رگه‌یه‌کم و که‌س له که‌س زیاتر نییه. ئیستاش هه‌ر وه‌ک ده‌زانن ئەمن له‌سه‌ر ویستی مه‌لا مسته‌فا ده‌چمه "بارزان" جا ره‌نگه سالیکیان چهند سالم پی بچن. ئیوه‌ش ئەو تفه‌نگه‌ی له شانتان دایه، ئی خۆتانه. ئەگەر ده‌چنه پال پارتی و بارزانی ئیختیار به خۆتانه، ئەگەر داده‌نیشن و کاسپی ده‌که‌ن، مانع نیم. بۆ خۆتان ئازادن، به‌لام به مه‌رجی کاری خویری و چه‌وت نه‌که‌ن و خیانه‌ت نه‌که‌ن و مه‌بنه‌ دارده‌ستی دوژمنان. تیکرا فرمی‌سکمان هاته خوار، گوتی: فشارمان بۆ هاتوه‌وه و به‌ده‌ست خۆمان نییه.

دوور خستنه‌وه‌ی ئەحمەد توفیق وه‌ک به‌رپرسی یه‌که‌می حیزبی دیموکرات بۆ ئاواپی کانی ماسی ره‌نگه به رواله‌ت به مه‌به‌ستی کۆتایی هێنان به تیکۆشانی حیزبی دیموکرات و ره‌واندنه‌وه‌ی نیگه‌رانی رێژی ئێران رووی دابن، به‌لام ده‌کرێ بابه‌تی دیکه له پشت ئەو رووداوه بوو ب.

ئاماده‌گی ئەحمەد توفیق بۆ خۆکوشتن له ئەگه‌ری ته‌حویل دانه‌وه‌ی به رێژی ئێران به هۆی مه‌لامسته‌فا، نیشان ده‌دا که ئەحمەد توفیق له خۆی نیگه‌ران بووه و هه‌ستی به مه‌ترسیک کردووه که ره‌نگه سه‌رچاوه‌که‌ی بگه‌ڕێته‌وه بۆ راکردنه گوماناوێه‌که‌ی له زیندانی عێراق دا. ده‌نا ئەحمەد

تۆفّیق که قهت له قسه‌ی مه‌لا مسته‌فا ده‌رنه‌چوو و به قسه‌ی زۆر شاهیدی عه‌ینی، زۆرجاریش له‌خۆی رادیوه له مه‌لا مسته‌فا توپه‌ بّ، بۆ ده‌بّی له‌خۆی نیگه‌ران بووبّ. دیاره هم بۆخۆی له‌خۆی نیگه‌ران بووه و هم ده‌زگای پارستنی پارتی لّبی به گومان بووه که به پّیی توانایی له راده‌به‌ده‌ری کارّیکی مه‌ترسی دار بکا.

ئه‌حمه‌د تۆفّیق که زۆر به دوورخستنه‌وه ناره‌حه‌ت بوو له کانّی ماسیش له ژێر چاودێری توند دابوو. ئه‌میر قازی ده‌گێرّیته‌وه که له ئیواره‌یه‌کی ساردی پاییز ۱۹۶۵ (۱۳۴۴) سه‌ید حه‌سه‌ن برزای ئه‌حمه‌د تۆفّیق، نامه‌یه‌کی ئه‌حمه‌د تۆفّیقی بۆ هێناو که بۆ مه‌لا مسته‌فای نووسیه و داوای لّیکردوه که ته‌کلیفی ئه‌و روون کاته‌وه. به پّیی لاپه‌ره‌ی ۱۴۴ بیره‌وه‌رییّه‌کانی ئه‌میری قازی، ئه‌حمه‌د تۆفّیق داوا له کاک ئه‌میر ده‌کا، ئه‌گه‌ر ئه‌ویش نامه‌که‌ی پّیی باش بّ، با بۆ مه‌لامسته‌فای به‌رّی بکا.

ئه‌میرقازی به‌رّی کردنی ئه‌و نامه‌یه بۆ بارزانی به باش نازانی و نامه‌یه‌ک بۆ کاک ئه‌حمه‌د ده‌نووسی که واباشه تا گه‌رانه‌وه‌ی بارزانی چاوه‌پوان بی، دوایه که گه‌راوه بچّته‌ خزمه‌تی و قسه‌ی خۆی له گه‌ل بکا.

سه‌ید حه‌سه‌ن نامه‌که وه‌رده‌گریته‌وه، به‌لام به قسه‌ی ئه‌میری قازی نا‌کا و ده‌چّته‌ پّینچوین و نامه‌که ده‌دا به مه‌لا مسته‌فا. به پّیی لاپه‌ره‌ی ۱۴۵ ی ئه‌و سه‌رچاوه‌یه، مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا له جوابدا بۆی ده‌نووسّ: ئه‌حمه‌د! وا به باش ده‌زانم بچی بۆ لای ئه‌سه‌د خۆشه‌وی له ناوچه‌ی زاخۆ، له براده‌رانی خۆت هه‌رچه‌ند که‌سیکت پّی باشه ده‌گه‌ل خۆی به، نوخته و ته‌واو.

مامۆستا هه‌زار له سه‌ر وه‌زعی کورده ئێرانییه‌کان به دوا‌ی باش بوونی په‌یوه‌ندی نیوان ئێران و شو‌رشی کوردستانی باشوور له لاپه‌ره‌ی ۴۹۰ چّیشتی محّیوردا ئاوا ده‌نوسّ: له‌وه‌تا ده‌گه‌ل ئێران نیوان خۆش ببو، حا‌لی ئی‌مه ئێرانییه‌کان که‌وت‌به‌ خه‌ته‌ره‌وه. ده‌وله‌ت داوای له مه‌لا مسته‌فا ده‌کرد که ئی‌مه ته‌سلیم کاته‌وه. مه‌لا مسته‌فا حاشای ده‌کرد که ئه‌وانه لای من نین. ته‌نانه‌ت شه‌ویک چومه لای (حاجی ئومه‌ران) بارزانی بینم. له کۆ‌لان توشم هات، گو‌تی: ((زو پرۆ ئی‌ستا کیت‌ه‌ی تۆ بو. ئێرانی ده‌لّین لای تۆیه و دوژمنی ده‌وله‌تی شاهه‌نشاهی‌یه، ئه‌گه‌ر تۆ دۆستم‌انی، ده‌بّی بمانده‌یه‌وه. من گو‌تومه له کو‌یت ده‌ژێ)). خولاسه وه‌ک چا‌ویشه‌دار لّیمان ده‌گه‌ران. به تابه‌تی داوای ئه‌حمه‌د تۆفّیق‌یان لّی‌ده‌کرد که ره‌ئیسی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانه و هه‌میشه پّیشمه‌رگه‌ی به‌رده‌ستی ئه‌و ده‌چنه ئێران و ته‌قه له سه‌رباز و پۆ‌لیس ده‌که‌ن و که‌له‌گایه‌تی له ئێران ده‌که‌ن، ده‌بّی هه‌ر بمانده‌نه‌وه. که یه‌کجار زۆریان زۆری هێنا‌بو، بارزانی ناچار ئه‌حمه‌دی به‌رّی کرد بۆ سنوری تورکیه (له گوندی کانی ماسی) له (برواری با‌لا) ب‌م‌یّیته‌وه و له سنوری ئێران دورکه‌و‌یته‌وه. که وه‌ک ده‌لّین نه شیش بسوتی و نه که‌باب. ئه‌حمه‌د هه‌رچه‌ند به‌و دورخستنه‌وه له چالاک‌ی و حیزبایه‌تی دژی ئێرانی داگیرکه‌ری ده‌که‌وت، ناچار ملی دا و ده‌گه‌ل چ‌ه‌ند هه‌والی‌کی ئێرانی باری کرد و لیم دور که‌وته‌وه. ئه‌حمه‌د به راستی شیر‌ی میسری بو، ده‌ کالان نه‌ده‌وه‌ستا. به‌لام چ‌ده‌که‌ی، فه‌رمانی بارزانی‌یه و وای به مسله‌حه‌ت زانیوه. ئه‌گه‌ر لّیکیش دورکه‌وت‌بوینه‌وه، نامه‌ی دۆستانه‌مان

کونه ماسی:

له پراستوه: شهید سالار هورامی، حه‌سەن رستگار، ئەمیر قازی، شهید ئەعمەد توفیق، شهید مه‌لاره‌شید، شهید مه‌لا عه‌ولّا

بۆ یه‌کتەر ده‌نارد و له به‌رامبه‌ر ده‌رده
دڵه‌کان دڵداریم ده‌داوه که سه‌بر بکا.
به‌لکو ئه‌وه خوايه ئه‌م گيروگره‌فته به‌سه‌ر
بچى و به‌خوشى توشى يه‌کتەر بینه‌وه.
به‌مشپوهيه ئه‌حمەد توفیق به‌خوى
و به‌ ٦ پيشمه‌رگه، به‌ ناوه‌کانى غه‌فور
فه‌تاح ئیبراهيم و حه‌سەن فه‌تاحى براى،
تاهیری مه‌لا حه‌سەن، ره‌حیم سوڤى
عه‌بدولخاله‌ق، سه‌ید عه‌لى سه‌ید پیره و
براکه‌ى به‌ ناوى سه‌ید حه‌سەن، ره‌وانه‌ى
له‌شکرى يه‌کى بادینان کران که ئه‌سه‌عد
خۆشه‌وى فه‌رمانده‌رى بوو و له‌ گوندی
قومرى له‌ به‌روارى بالا مه‌قه‌رى بۆ دانان.

ماموستا هه‌زار له‌ سه‌ر ژيانى ئه‌حمەد توفیق له‌ کانى ماسى، له‌ لاپه‌ره‌ى ٤٩٠ چيشتى مچپوردا
ده‌نووسى: له‌و سنوره‌ دوره‌ش که ده‌ستى له‌ ئيران کو‌تا کرابو، له‌ کاروبارى به‌ فايده‌ نه‌و‌يستابو.
سه‌ره‌راى ده‌رس به‌ پيشمه‌رگه‌ گوتن و سه‌واد فيرکردنيان، دو باغى به‌جى ماو له‌ جاشانى زیندو
کردبووه. راستى باغداریكى زور به‌ سه‌ليقش بو که من نه‌مده‌زانى. چه‌ند جارێک سیو و میوه‌ى
باغه‌که‌ى بۆ ناردم، ده‌بو هه‌ر بئيه سه‌یريان.

عه‌بدوللا حه‌سەن‌زاده له‌ لاپه‌ره‌ى ٧٧ کتیبى ئه‌زموونى خه‌بات دا ده‌لى: ...به‌هه‌ر حال هه‌موو
ئیمکاناتیکیان ده‌ئیه‌ختیاردا بوو و خزمه‌تیان ده‌کرا. ته‌نانه‌ت وه‌ختیكى بیستم ئه‌حمەد توفیق
ويستوویه‌تى ژن بیتی، مه‌لا مسته‌فا فه‌رموویه‌تى چى پيوسته‌ بوى بکه‌ن. يانى له‌و باره‌یه‌وه
ده‌هیچ مه‌زىقه‌یه‌ک دا نه‌بوو. ئه‌وه‌ى هیندیک که‌س پيیان وایه‌ زیندانی بووه‌ يان ته‌بعید بووه
نه‌خیر. ته‌بعید بوو به‌لام ته‌بعیدیکى مه‌سله‌حه‌تى.

کانى ماسى گوندیكى ٣٠-٤٠ ماڵ تیکه‌لاو له‌ ئاسۆرى و کورد بوون. ماڵه‌کانیان به‌ به‌ردى سپى
داتاشراو به‌ قه‌د کيوى به‌ دارى خو‌رسكى پر له‌ باغى میوه‌ رازاوه‌ته‌وه. ئه‌حمەد توفیق هه‌موو
ئیمکاناتیکی له‌ ئیختیار نرا و بو‌خوى خانوویه‌كى دوو نووه‌وومى ساز کرد و هه‌شت نو پيشمه‌رگه‌ى
بۆ دیارى کرابوو که ٦ که‌سیان کوردی روژه‌لات بوون و خزمه‌تیان ده‌کرد.

ئه‌حمەد توفیق له‌ لایه‌ن خه‌لکه‌وه‌ ریزی لیگه‌را به‌لام به‌ پپی قسه‌ى ئەمیر قازی، هه‌ستى به‌
چه‌شنیک مه‌ترسى ده‌کرد و پيیخوش بوو بگه‌رپه‌ته‌وه‌ بۆ ناوچه‌ى پشه‌ر.

ده‌ستى تیکه‌ده‌رانەى حیزبى توده‌ که له‌و سه‌رده‌مه‌دا، له‌ عیراق به‌ هیز بوو، گه‌یشه ئه‌حمەد
توفیق و هه‌ولیان دا تا له‌ ناره‌زایه‌تى ئه‌و له‌گه‌ڵ مه‌لا مسته‌فا که‌لک وه‌رگرن و داوایان لیکرد که
رابکا و بچى بۆ به‌غدا.

ئەمىرى قازى كە بۇ سەردانى ئەحمەد تۇفيق چوۋە گوۋندى "كانى ماسى"، لە قسەكانى ئەحمەد تۇفيق دا واى بۇ دەرکەوت كە ھەول دەدا بگەپتەوۋە بۇ لاي برادەران و بە بەشدارى ھەموۋان كۇنفرانسىك بېستى. لە كاتى گەپرانەۋەى ئەمىرى قازى دا، ئەحمەد تۇفيق پىيى دەللى رادەمەنىش (سكرتىرى ئەۋكاتى حىزبى تودە ئىران) لە بەغدا رايئەسپاردوۋە كە بېيىنى. كاك ئەمىر لە ۋلامى پىرسىارى كاك ئەحمەد كە دەپرسى: "پىت چۆنە دەللى چى؟" پىرسىار دەكاتەوۋە كە: كى ئەو پەيامەى ھىناۋە؟

- تۇما تۇما.

تۇما تۇما، ئەندامىكى حىزبى شوعى لە ناۋچەى بادىنان بوو و ئەمىرقازى واھەست دەكا كە دللى لەو دلنیا نىيەو و ئەۋكارە بە سەلەح نازانى و دەللى: ھىچ پىداۋىستىك نايىنم بۇ ئەو پەيوەندى و دىدارە... دللى لە تۇما تۇما، ئاۋ ناخواتەوۋە ئاگادار بە. كاك ئەمىر ئامازە بە ۋەراست گەپرانى ئەو نىگەرانیيە دەكا و لە لاپەرەى ۱۸۰ "لەبىرەۋرىيەسىياسىيەكانم" دا دەنوۋسى كە جارىك لە لاي بارزانى بوۋە لىي پىرسىوۋە: ئىۋە ھىچ پەيوەندىيەكتان بە حىزبى تودەۋە ھەيە؟ كاك ئەمىر دەللى: نەخىر نىمانە. بارزانى گوتى: دەزانم تۆ نىتە.

ئەمىر قازى چەند جارى دىكە لە گەل ھەۋالان سەردانى ئەحمەد تۇفيق دەكا و مەبەستى ئەۋە بوو كە يارمەتتىكى روۋحى بى بۇ ئەو و لە لاپەرەى ۱۸۱ كىتپىيەكەى دا دەنوۋسى: ئەو ترسەم ھەر لە دل دابوو كە خۆى پىنەگىرى، زەۋت نەبى و خۆ بە پەللىكدا بىدا. جارىك لەو جارائە ئەحمەد تۇفيق بە ئەمىرى قازى دەللى: لە رىگاي بىسىمچى ھىزى پىشمەرگەۋە... ھەۋالى بىسىم پى دەگا... تا ئىستا دوو سى جار بە نەھىنى كۆپىيەى بىسىمى بارەگاي بارزانى بۇ ھىناۋم كە ئامۇزگارى ھىز دەكا بۇ ئاگادارى و وشىاربوۋىتىكى زىاتر لە سەر مەن. دەترسم بەرنامەيەكيان بۆم ھەبى.

ئەمىرى قازى لە ۋلام دا دەللى: ئەو عىسايە فىر كراۋە و ئەو كۆپىيە پەيامانەش كە بۇ تۆى دىنى، ھەموۋى بە تەگبىرە دەنا بىسىمچى ھىز كە دەبى زۆر باۋەرپىكراۋ و بەشىك بى لە دەزگاي "پاراستن"ى شۆرش، ھەر چەندىش تۆى خۆش بوۋى و دۆست بى، بە بى ئاگادارى فەرماندەى ھىز، نەھىنى و مخفىيات بۇ تۆ ناھىنى. دەبى لەو بارانەۋە وردتر بى، بە دوور نازانم دەستىكى وا ھەبى كە بىھوۋى خۆ لە كىشەى تۆ و ئىمەش خلاس و توۋشى رىگاي ناپەرۋامان بكا. لە سەر ئىمەيە وشىار بىن و رىي پىدەكردنى پلان و بەرنامان لە سەر خۆمان نەدەين. "گوتەم" دەزانم بارزانى خۆى لە سەر تۆ حىسابى خراپى نىيە و ھەر ئەۋىش حىسابە، ئەۋەى دى بە گشتى حاشىەن.

ئەمىرى قازى لە سەر ئەۋ بىروايە بوۋە كە كاك ئەحمەد باۋەرپى بە قسەكانى نەكردوۋە. بە پىيى لاپەرەى ۱۶۹ بىرەۋەرىيەكانى ئەمىر قازى بۇ باس لە سەر ۋەزەى ئەندامانى حىزب دەچتە لاي

کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕی حیزبی دیموکرات

پاش تیکه‌ڵبوونه‌وه‌ی کۆمیتە‌ی ساخکەرەوه له گه‌ل حیزبی دیموکرات، کێشه‌ی ته‌شکیلاتی نێوخو‌یی حیزب کۆتایی نه‌هات و به‌ربه‌ره‌کانی له گه‌ڵ کردە‌وه‌ی ته‌که‌رپه‌وانه‌ی ئەحمەد تۆفیق به‌ شیوه‌ی بی و هزری دیکه‌ خۆی ده‌رخست. هه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۶۴ دا باسی کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕی حیزب ده‌کا و ده‌نووسێ: ...روژێک کاک هه‌مه‌ده‌مین سیراجی و سالار هه‌یدهری و سمایل شه‌ریفزاده هاتن بۆ گوندی به‌ستی بۆ ماڵی ئێمه، تازه‌مانگێک ده‌بوو که‌ماڵی کۆرم له‌ دایک ب‌وو زۆرم پێ خۆش بوو سالار و سمایل زۆریان باسی شۆرشی ویتنام و شوینه‌کانی دیکه‌ ده‌کرد. تێگه‌یشتم که‌ هه‌وایه‌ک له‌ که‌له‌ی داو، کاک هه‌مه‌ده‌مین خۆی له‌ باسه‌که‌ نه‌ده‌دا جار جار پێده‌که‌نی و سه‌ریکی ده‌له‌قاند. گوتم به‌ کوردی پێم ده‌لێن چی؟ گوتمان باشه‌ بۆ ئێمه‌ ناتوانین له‌ ولاتی خۆمان شۆرش بکه‌ین؟ هه‌موو خه‌ڵکمان له‌ گه‌ڵ دایه، گوتم "یانی ئێمه‌ش وکوو ویت کۆنگان به‌ ژێر زه‌وی تۆنیل لێ ده‌ده‌ین له‌ نێو پادگانی فه‌رانسه‌ویاندا دێینه‌ ده‌ر و داگیرێ ده‌که‌ین؟" گوتمان بۆ نا؟ خۆ ئێمه‌ له‌وان که‌متر نین. گوتم باشه‌ ئە‌دی ئە‌گه‌ر بریندارمان زۆر بوون چیان لێ ده‌که‌ین؟ هێندێک ر‌امان گوتمان بيمارستان دروست ده‌که‌ین و دوکتوری جه‌راح و هی دیکه‌ دێنین چاره‌سه‌ریان بکه‌ن. گوتم کاکه‌ ئێوه‌ کتێبتان خویندۆته‌وه‌، شۆرش هه‌ر به‌ کتێب خویندنه‌وه‌ ناکرێ، هه‌ر ئە‌و ده‌م باسیان له‌ کۆمیتە‌یه‌کی شۆرش‌گێڕ ده‌کرد، به‌ کورتی زۆر لێک دوور بووین.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۲۳۶ کورته‌ میژووی ... نوسراوه‌ی مه‌لا عه‌بدوڵای هه‌سه‌ن زاده، پێش ته‌واو بوونی کاری کۆمیتە‌ی ساخکەرەوه، گه‌رای کۆمیتە‌ی ئینقلابی حیزبی دیموکراتی کوردستان، دارپێژتار. یه‌که‌م که‌سانی دامه‌زرێنه‌ری ئە‌و بیروکه‌یه، بریتین له‌ کاک هه‌مه‌ده‌مین سیراجی، کاک سمایلی شه‌ریفزاده (مه‌لا عه‌زیز)، مه‌لا ئە‌حمەدی شه‌لماش (مه‌لا ئاواره) و سالار هه‌یدهری. ئە‌وانه‌ ده‌ستیان به‌ کار و تیکۆشان کرد و نامیلکه‌یه‌کی‌شان به‌ ناوی تیشک له‌ سێ ژماره‌دا ب‌لاو کرده‌وه. سه‌ید ره‌سوول دێهقان دواي ئاماژه‌ به‌ ناکۆکی له‌ نێو ئە‌ندامانی حیزب دا ده‌نووسێ: ده‌سته‌یه‌ک ساغ بوونه‌وه‌ که‌ له‌ تێران جۆلانه‌وه‌ی چه‌کداری ده‌ست پێبکه‌ن وه‌خت ده‌گوزهرێ، ده‌سته‌یه‌کی‌ش که‌وته‌ ئە‌قه‌لییه‌ت لایان وابوو ناکرێ و ئە‌وه‌ خودکوشیه‌یه. ئە‌وه‌ به‌ نه‌هێنی کۆمیتە‌ی ئینقلابی حیزبی دیموکراتیش پێکهاتوو بۆ ر‌ابه‌ریکردنی ئە‌و جۆلانه‌وه‌یه، به‌ به‌شداری ئە‌وانه‌ی خواره‌وه: ۱- سمایلی شه‌ریفزاده شه‌هید ۲ - هه‌مه‌ده‌مین سیراجی ۳ - مه‌لاعه‌وڵای سه‌رباز ۴ - سه‌ننار مامه‌ندی ۵ - مه‌لا ئاواره‌ی شه‌هید.

حامید گه‌وه‌ری له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۰۷ کتێبی "ئە‌حمەد تۆفیق ..." له‌ زمانی سالار هه‌یدهری له‌ سه‌ر کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕی حیزبی دیموکرات ده‌نووسێ: کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕ له‌ سه‌ره‌تا‌دا چوار که‌س بوون: مه‌لا، محه‌مه‌ده‌مین سیراجی، ئیسماعیل شه‌ریف زاده و من، دواتر سه‌عید کاوه، مه‌لا عه‌بدوڵا سه‌رباز و سنار مامه‌دیمان پێ زیاد بوو. کۆمیتە‌ دوو بریاری گرنگی هه‌بوو: یه‌که‌م پێک‌خراو دروست بکه‌ین و دووه‌م پۆزنامه‌یه‌ک ب‌لاوبکه‌ینه‌وه‌ که‌ ناوی تیشک ئۆرگانی کۆمیتە‌ی ئینقلابی

حیزبی دیموکرات بیټ. سمایل شریف زاده و همه دهه مین سیراجی بابه ته کانی ټه و پوژنامه یان ده نویسی. سمایل تایپی ده کرد و ټیمهش کوپیمان ده کرد. ټه و چالاکیه درېږه ی هه بوو، تیشک سټ ژماره ی لټ چاپکرا، به لټ له ناو خه لکدا بلاومان نه کرده و هه روه ها کوټمه ته ی شوړشگېر هه رگیز بریاری شه ری چه کدارانه ی نه دا، له بهرنامه ماندا نه بوو که شه ری چه کدارانه بکه ی و ده مانگوت زیان به شوړشی ټه یلول ده گه یه نیټ. من هه ندیک جار هاتووچوی کاک ئیدریس بارزانیم ده کرد، ده پیرسی چه ده کن؟ ده مگوت به یی چه ک، به ناوی حیزبی دیموکرات کورداپه تی ده که ی، ده یگوت ټاگام لټه و ده زانم.

سه عید کوټستانی له باره ی کوټمه ته ی ئینقیلابی دا له لاپه ری ١٥٩ کتیبی "ټاوریک..." ده نویسی: کاتیک زانیمان ټه وانه ی کوټمه ته ی ناوه ندی، چیان له ده ست نایه و جیگای هیوا و هومید نین، هاتینه سه ر ټه و رایه که له کات و ساتیکي ناسکی ټه وی پوژنی دا ده ست له سه ر ده ست دانان و چاوه پروانی قهزا و قهدهر بوون به خه تاپه کی گه وره ده ژمیږی. دوی راویژ و بیر گوږینه وه له گه ل، یه کتر، به وه گه یشتین له بیري به دیلیکی دیکه دا بین. هه ر ټه و پوژنه له و کوټوونه وه دا هیندیک له براده ران به تاپه تی ټه وانه ی لیک نیزیک بووین بو کوټوونه وه یه کی تاپه تی له گه ل یه ک واده مان دانا و یه ک مان گرت که بو دروست کردنی شتیکي ریک و پیک تیکوشین. ټامانجمان پیک هیئانی کوټمه ته یه ک بوو که به لکوو بتوانین بنه مایه ک بو یه ک گرتنی پتری کادره کان و ریکخستیک پیک بینین که له دوا روژدا جیگای هیوا و ټاواتی گشتی بی. له هه لومه رجیکي فره ناسک و پر مه ترسیدا، به تیکوشرانی تیکرایی و هه موو لایه نه توانیمان (کوټمه ته ی ئینقیلابی حیزبی دیموکراتی کوردستان) پیک بینین. کوټمه ته یه کی نه هیئنی له و هه وت که سه ی خواره وه پیک هات که بریتی بوون له: کاک سمایلی شه ریفزاده، مه لا ټه حمه دی شلماشی (مه لا ټاواره) کاک سه نناری مامه دی، کاک همه ده مینی سیراجی مه لاه عبدالله عه بدولای، مه لا عبداللهی سه رباز، کاک سالاری هه یده ری، سه عید کاوه (نووسه ر). ټه و کوټوونه وه هاوینی ١٣٤٥ ی هه تاوی ١٩٦٦ ی زاینی له سه رووی گووندی ټالانی له بن په وه زه به ردیک کرا و کوټمه ته ی ئینقیلابی ح د ک پیک هیئا.

له کاتی دامه زرانی کوټمه ته ی شوړشگېر، ده سته ی سوله یمانی موغینی هه روا له نیوخوی ولات دا خه ریکی کاروتیکوشران بوون به شیک له وانه ی که بالی چه پی حیزب بوون له گه ل سه نار مامه دی که ټه وکات به چه ند که سه وه هاتبوو له سیده کان بنکه ی داناوو، کوټوونه وه "کوټمه ته ی شوړشگېر حیزبی دیموکراتی کوردستان" یان دامه زران.

به ریوه به رانی کوټمه ته ی شوړشگېر هه ولیان دا هه م سوله یمانی موغینی و هه م که سانی دیکه بو لای خوین رابکیشن. همه ده مینی سیراجی به ریکه وتی ١٦/٧/١٩٦٧ دا نامه یه کی بو که ریمی حیسامی نووسیوه که له لاپه ری ٧٢ به رگی سیهه می بیره وه ریبه کانی ټومار کراوه. ناوبراو به وردی باسی کوټمه ته ی شوړشگېر حیزبی دیموکرات ده کا و ده نویسی که نیازیان نه بووه که بگه ریږنه وه بو ناوخوی ولات و شوړش بکه ن. به لکوو ټه وان هه ولیان داوه که سوله یمانی موغینیش له نیوخو را بگه ریږنه وه و له ژیر ټه مری شوړش له جیگایه ک دا نیشته جی بی، به لټ په له په لی شوړش له ته حویل

دانه‌وهی ئەندامانی حیزب، ئەوانی خسته‌ئەو فکەرە کە بگه‌رڤنه‌وه‌و بۆ ناوڤۆی وڵات. سپراجی ئاماژە بە هه‌لۆیستی بالی مه‌کته‌بی سیاسی ده‌کا و ده‌نووسێ: ته‌نانه‌ت مه‌کته‌بی سیاسی پارتيش سوور بوو له‌ سه‌ر يه‌کيتی له‌گه‌ڵ فايقي (بێ گه‌رانه‌وه‌)، به‌لام ئيمه‌ تا شو‌رش هه‌لۆیستی به‌رانبه‌ر به‌ براده‌رانی ئيراني بێ وه‌به‌ر چاو خستنی چاک و خراپ نه‌گۆرێ هه‌ر سوور بووین له‌ سه‌ر کاری جياوازی خۆمان تا دلنایي ته‌واو په‌يدا کردن له‌ فايقي. ئەمما شالوی ده‌ست و پێ به‌ستن و ته‌حويل دانه‌وه‌، ئيمه‌ی هینا سه‌ر دوو رییانی دانیشتن و چاوه‌روانی کۆت و زنجیر بوون، یا چوونه‌وه‌ پيوو هه‌موو چه‌شنه‌ ناره‌حه‌تی‌ه‌ک له‌ خۆ هه‌لسوون، ئيمه‌ ريگای دووه‌همان هه‌لبارد.

هه‌رکه‌ گه‌راينه‌وه‌ و براده‌رانمان گرت‌وه‌ کۆبوونه‌وه‌یه‌که‌مان پێک هینا بۆ هه‌لباردنی سه‌رکایه‌تی و دارشتنی پلاتفۆرمی کار. بۆ به‌ریوه‌به‌رایه‌تی ۲۱ (بيست و يه‌ک) که‌س دیاری کران که‌ له‌وانه‌ يه‌کیان ئیوه‌ن. پاش بریک چه‌قه‌ چه‌ق هه‌لواسرانی دوکتور (مه‌به‌ستی دوکتور قاسملوه‌) به‌ستراوه‌ته‌وه‌ به‌ شاهیدیکی دیکه‌ که‌ له‌ کۆبوونه‌وه‌که‌دا نه‌بوو. به‌لام ئه‌ویش له‌ سه‌دیق ئازهری بیستوه‌ که‌ تا سه‌ره‌تای ۱۳۴۵ له‌مه‌ر دوکتور فریوی ئەحمه‌دی خواردوه‌. به‌لام له‌و ده‌مه‌وه‌ بۆی ده‌رکه‌وتوه‌ که‌ ئەحمه‌د راست نه‌بووه‌ و تاوانبار کردنی کاک ره‌حمان بیجی بوه‌. جا ئه‌و شاهیده‌ی ئاخري له‌ سه‌دا و سه‌د له‌گه‌لمانه‌ و ئيمه‌ش هه‌ر وه‌ک توانیومانه‌ جه‌ماعه‌ت رازی بکه‌ین که‌ ناتوانین تا کۆنگره‌ی سیهه‌م له‌به‌ر هه‌موو لایي نه‌بوونی کۆبوونه‌وه‌ به‌ نیوی حیزبی ديموکراتی کوردستان ئیش بکه‌ین به‌لکو هینامانه‌ سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ به‌ نیوی "کومیته‌ی ئینقلابی حیزبی ديموکراتی کوردستان" ده‌ست به‌ کار بین، هه‌روه‌ها بریاری گشتی درا که‌ ئۆرگانی کومیته‌ی ئینقلابی به‌ نیوی "تیشک" بێ. دیسان هه‌روه‌هاش توانامان هه‌یه‌ که‌ دوکتور هه‌ر براده‌ریکی باشی تر بخرینه‌ کۆرمانه‌وه‌ که‌لکی لی وه‌رگیرین. چونکی لامان ئاشکرایه‌ به‌ریوه‌به‌ری هه‌ر چه‌ند لیژان و پاک و به‌کار بێ، به‌و ئەندازه‌ش ئیش باشت ده‌چیته‌ پێش. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌و نوکته‌ش بریارمان داوه‌ که‌ له‌ داهاوش دا هه‌ر براده‌ریکی باشی لیوه‌شاهه‌ی پاک به‌ مه‌رجی پال پشتی ده‌نگی زۆربه‌ی ناوه‌ندیه‌تی و ئاماده‌یی ته‌واوی خۆی ده‌توانێ بیته‌ ئەندامی به‌ریوه‌به‌ری کومیته‌ی ئینقلابی (نه‌ک بیرووی سیاسی). جا ئیوه‌ زۆر له‌ پێشن و چه‌قی خۆتانیشه‌. ئیستا وه‌ک مه‌سه‌له‌ی مه‌شه‌هور "ئه‌وه‌ گۆ و ئه‌وه‌ مه‌یدان"، بزانیان تا کوێ ده‌روین.

سه‌عید کویستانی به‌ ریکه‌وتی ۱۳۴۵/۶/۱۲ نامه‌یه‌ک بۆ که‌ریمی حیسامی ده‌نووسی که‌ له‌ لاپه‌ره‌ی ۴۳ به‌رگی ۳ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی حیسامی دا تۆمار کراوه‌ و دواي ئه‌وه‌ باسی دامه‌زرانی کومیته‌ی شو‌رشگێری حیزب ده‌کا، ده‌نووسێ: ... زۆر به‌ شه‌خی تۆ هیوادارین و به‌ ته‌واوی له‌سه‌رت ساخ بووینه‌ته‌وه‌ و حیسابت له‌سه‌ر ده‌که‌ین. له‌ سه‌ر کاک ره‌حمانی قاسملوو زۆرمان قسه‌ کردوه‌، به‌ بلاو کردنه‌وه‌ی قسه‌کانی ئەحمه‌د توفیق که‌ ده‌لی ناوبراو گیراوه‌ و دۆپاوه‌، هیندیک وه‌زعی ناوبرا و بۆ ئيمه‌ تاریکه‌. هیوادارین به‌ ته‌حقیقاتی زیاتر به‌ هه‌موو لایه‌که‌مان ئه‌و مه‌سه‌له‌ روون کینه‌وه‌. دیاره‌ نه‌زهری تۆ بۆ ئيمه‌ له‌ سه‌ر ناوبراو گرنه‌گه‌. هیوادارین بێ ته‌عه‌سوب له‌و باره‌وه‌ ته‌حقیقات بکه‌ی و نه‌زهری خۆمان پێ رابگه‌ینی، دواي بریاری خۆمان ده‌ده‌ین.

حیزبی دیموکرات کاری کرد بوو، به ئەندامی حیزبی دەزانی. ئەحمەد تۆفیق لەگەڵ ئەو و سمایل رێکنەدەکهوت و دەیگوت ئەوانە ئایدۆلۆژی کوردایەتیا نیه و چه‌پ‌ره‌وه و سلیمانیش لە گەڵیان زۆر توند بوو.

عەبدولای حەسەنزادە لە لاپەری ٢٣٧ پاراگرافی دوو دا دەنووسن: کۆمیتە ی ئینقیلابی دواتر پەره‌ی گرت و دوا‌ی ته‌قینه‌وه‌ی ناکۆکی لە نێوان رێبه‌رایه‌تی هه‌لبژێردراوی کۆنگره‌دا هیندی له ئەندامانی رێبه‌رایه‌تیشیان چوونه پāl، له‌وانه کاک سوله‌یمانی موعینی، کاک عبداللهی موعینی، کاک سه‌ناری مامه‌دی. له‌ راستیدا هه‌ر ئەو کۆمیتە ی ئینقیلابیه‌ش بوو که بزووته‌وه‌ی چه‌ك دارانه‌ی ساڵه‌کانی ١٣٤٦ و ١٣٤٧ ی کوردستانی ئێرانی به‌رپۆه برد.

بیشک ره‌نگه‌ عەبدولای حەسەنزادە به‌ هه‌له‌ چوو بۆ و سوله‌یمانی موعینی به‌ لای ئەوان دا نه‌شکاوه، به‌لکوه‌ ئەوان به‌ لای سوله‌یمان دا که‌وتوون. به‌لام سوله‌یمانی ژیرانه‌ هه‌ولێ دا، له‌سه‌ر ناو کێشه‌یان له‌گەڵ نه‌کا و له‌ وتووێژی حیزبی دیموکرات و حیزبی تووده‌ دا ئەو راستیه‌ ده‌رده‌که‌وی.

ئه‌وجار بوونی کومیتە ی شۆرشگیر حیزبی دیموکرات راستیه‌کی حاشا هه‌لنه‌گره‌ به‌لام هه‌یج به‌لگه‌یه‌کی ره‌سمی باس له‌ کومیتە ی شۆرشگیری ناکا و ئەو ناوه‌ ته‌نیا له‌ زاری ئەو که‌سانه‌ که‌ رووداوه‌کانی ئەوکات ده‌گێرنه‌وه، ده‌گوترێ و وه‌رد ده‌درێته‌وه. ئەوان که‌ رۆژنامه‌ی "تیشک"یشیان ده‌رکرد، له‌ نێو خه‌لک دا بڵاویان نه‌کرده‌وه.

ئه‌وجار له‌سه‌ره‌تا دا سوله‌یمانی موعینی وه‌ک به‌رپرسی یه‌که‌م ئاگاداری دامه‌زرانی کومیتە ی شۆرشگیری حیزبی دیموکرات نه‌بوو و زۆتر له‌ نێوخۆی ولات و به‌ کرده‌وه له‌ مه‌یدانی خه‌بات دا بووه. بۆیه‌ ئەگه‌ر مه‌به‌ست له‌ شۆرشگیری بێ، سوله‌یمان زیاتر له‌ هه‌موو ئەوانه‌ی که‌ ئەو کومیتە‌یان پێکه‌ینا شۆرشگیرتر بوو. ئەگه‌ر ئەندامانی کومیتە ی شۆرشگیر کێشه‌یان له‌گەڵ ئەحمەد تۆفیق هه‌بوو، ئەویش له‌وکاتانه‌ دا زیز ببوو و دوايه‌ دوور خرابوو و له‌ مه‌یدان دا نه‌ما‌بوو. ئه‌وجار مه‌به‌ست له‌ شۆرشگیر بوونی کومیتە ی شۆرشگیر، کرده‌وه‌ی چه‌کداری و شۆرشگیرانه‌ نه‌بوو به‌لکوه‌، ته‌نیا هه‌لگرته‌ی بیروباوه‌ری چه‌پی و به‌ روا‌له‌ت پیشکه‌وتووانه‌ بوو.

ئەندامانی کۆمیتە ی شۆرشگیر پێیان خو‌ش نه‌بوو خو‌ له‌ شه‌ر بده‌ن. به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ١٨٨ ی به‌رگی ٢ ی پێداچوونه‌وه، که‌ریمی حیسامی دەنووسن که‌ ئەوان هه‌ولیان دا تا سوله‌یمان بگه‌رێته‌وه و سه‌رئیشه‌ بۆ شۆرش ساز نه‌کا. به‌لام هه‌زی پێشمه‌رگه‌ی شۆرش به‌ دوا‌ی سوله‌یمان دا سنووریان به‌زاند و ئەندامانی کومیتە ی شۆرشگیریان له‌ سنووره‌کان هه‌لقه‌ند و له‌ سه‌نگه‌سه‌ر جیگیریان کردن و پیا‌نگوتن که‌ یان له‌ شۆرش دا ده‌توینه‌وه یان ده‌نا ده‌چنه‌وه ئێران و خو‌ ته‌سلیم ده‌که‌نه‌وه ئەوه‌ بوو به‌ هۆی ئەوه‌ چیا‌یان هه‌لبژارد و له‌گەڵ سوله‌یمان موعینی که‌وتن.

بۆیه‌ ئەو کومیتە‌یه‌ پەره‌ی نه‌ستاند و به‌ بێ ده‌نگی و به‌ پاراستنی روا‌له‌تی ناوه‌که‌ی، تێکه‌ڵ به‌ حیزبی دیموکرات بووه و له‌ دانیه‌شته‌کانی دوا‌یی له‌گەڵ حیزبی تووده‌ دا، هه‌ر ناوی نه‌ما.

که‌ریمی حیسامی له درێژه‌دا ده‌نووسێ که کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕی حیزب توانی ده‌سته‌ی مراد شیرێژ بۆ لای خۆی راکێشێ و له کۆبوونه‌وه‌یه‌کی به‌رین دا، له‌گه‌ڵ سوله‌یمان ساغ بوونه‌وه که: بیست و یه‌ک که‌س بۆ رێبه‌رایه‌تی بزوتنه‌وه هه‌ڵده‌بژێرن و بریار ده‌ده‌ن تا پێکهێنانی کۆنگره‌ی سییه‌می حیزب، له جیاتی ناوی (حیزبی دیموکرات) ناوی (کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕی حیزبی دیموکراتی کوردستان) خه‌بات درێژه پێده‌ن.

هه‌ر له سه‌ره‌تای ئه‌و راپه‌ڕینه‌دا، سنار مامه‌دبی گیرا. سالار هه‌یده‌ری، سه‌عید کاوه و مه‌لا عه‌بدوڵا عه‌بدوڵایی سێ دامه‌زێنه‌ری سه‌ره‌کی کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕ خۆیان ته‌حویلی ئێران داوه. مه‌لا خه‌ریکی کاری رێکخه‌ستنی خۆی بوو و ته‌نیا سیراجی و شه‌ریف زاده له‌گه‌ڵ سوله‌یمانی موعینی مانه‌وه و به‌سه‌ر شه‌ری چه‌کداری دا که‌وتن.

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۸۸ به‌رگی سییه‌می بیره‌وه‌رییه‌کانی دا، نامه‌ی سه‌عید کویستانی هه‌یناوه که له‌سه‌ر گه‌ڕانه‌وه‌ی سناری مامه‌دی و سالاری هه‌یده‌ری، وه‌ک کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێڕی حیزب ده‌نووسێ: له به‌هاری دا هه‌ڤاڵمان کاک سه‌نار به ته‌نیا‌ی بریاری دا‌بوو که بجێته‌وه ئێران و ده‌ست پێ بکات. کاتیک ئه‌و خه‌به‌ره‌مان زانی خاله‌مین و سمکۆ و سالاریش له خه‌لان بوون. ئێمه به تێکرای ئه‌و چوونه‌وه‌مان پێ باش نه‌بوو هه‌یچ به‌لکو به کاریکی هه‌له‌مان دانا. به په‌له کاک سالارمان بۆ لای سیده‌کان نارد که سه‌نار بگێرێته‌وه. به‌لام به‌داخه‌وه پاش دوو سێ رۆژ نامه‌یه‌کی سالار هات که له‌ویدا رای گه‌یاندبوو چوونه‌وه‌مان له مانه‌وه له کوردستانی عێراق باشتره. ئیستدلالی به مائو هه‌ینابوو که "دوژمن به‌بری کاغه‌زی یه‌و ده‌بێ لێده‌ی". ئه‌وه رووداوی دوو مانگ له‌وه پێشه. به‌لام دوینی ئیواری خه‌به‌رم بۆ هات سالار و له مه‌هاباد له مالی خۆیانه و کاک سه‌ناری به‌په‌له‌ش ئه‌وه له تارانه و هه‌ردووکیان له‌گه‌ڵ هه‌وت چه‌کداری تر خۆیان به ده‌سته‌وه داوه، جو‌زیاتی مه‌سه‌له نازانم که بۆچی وایان کردوه.

جیگای رامانه که مه‌لا ئاواره که بۆخۆی ئه‌ندامی سه‌ره‌کی کۆمیتە‌ی ئینقلابی بوو له نامه‌یه‌ک دا بۆ مه‌لا عه‌ولای هه‌سه‌ناده له سه‌ر راپه‌ڕینی چه‌کدارانه که له لاپه‌ره‌ی ۲۳۸ کورته میژووی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران دا تۆمار کراوه، ده‌نووسێ: "وه‌ک ده‌زانی ماوه‌یه‌که مقومقوی خه‌باتی چه‌کدارانه داکه‌وتوه. خه‌باتی چه‌کدارانه‌ی بێ ته‌شکیلات، خه‌باتی چه‌کدارانه‌ی بێ چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی، خه‌باتی چه‌کدارانه‌ی بێ پشتی جه‌به‌هه‌و... داوات لێده‌که‌م به هه‌ر جو‌ر بۆت ده‌کری مه‌یه‌له ئه‌و فک‌ره په‌ره به‌ستینی و له ئێو خه‌لک دا جێ بگ‌ری".

به پێی قسه‌کانی مه‌لا ئاواره ده‌رده‌که‌وی که مه‌به‌ست له پیکه‌ینانی کۆمیتە‌ی ئینقلابی، ده‌ستپێکردنی شه‌ری چه‌کدارانه نه‌بووه و که بۆخۆی له شه‌ریش که‌وت سه‌لماندی که چه‌ند بێ و‌ریه. هه‌روه‌ها هه‌مه‌ده‌مین سیراجیش له ده‌ستپێکی شه‌ری چه‌کداری له سالی ۱۳۴۶ دا، ئازایه‌تی و و‌ری شۆرش‌گێڕانه‌یه‌ی پێو‌یستی نه‌بوو. مام‌وستا هه‌زار له سه‌ر ئه‌و راپه‌ڕینه له لاپه‌ره‌ی ۴۹۴ چێشتی مجبور دا ده‌نوسێ: بیستمه‌وه که دواي ئه‌وه‌ی له بارزانی و شۆرش‌که‌ی نا‌هومید بون، ویستویانه بۆخۆیان له ئێران کاریک بکه‌ن. "هه‌مه‌ده‌مین سیراجی" له هه‌موان د‌ل گه‌رمتر بوه که

دهبى هەر بچين. شهويك له دۆلهرهقه رويشتون و همهدهمين تا سهر سنور دهگهليان بوه، گوتويهتي برا واباشه من بچم دهگهله دهولهتي عيراق قسه بکه و چهک و نهساپتان بو وهبرگرم. خو لي دزيونهوه و خو گه ياندوته بهغدايه و ماته ي هه لگرتوه. پيشمه رگه ئيرانيه کان که وتونه ته چياوه و توشي شه ر و به کوشه چون هاتون و سیراجي هيچ خه بهري نه بوه و بي سهر و شوينه. جا ئيستاش تا باسي شه هيد بوني سمايلي شهريفزاده و مهلا ئاواره دهبيسم، گورجي چر و چاوي پر له فيل و فهره جي سیراجيم ديتهوه بهرچاو، لام وايه هو ي به کوشه چونيان نهو کابرا زيرک و بي بارهيه، که نهواني هه ل ناوه و خو لي دزيينهوه. من بروام وايه، رهنگه واش نهبي، نهوه خوا دهيزاني...

حاميدي گه وههري له لاپهري ۳۰۹ کتبي "ئهحمده توفيق..." به نه قل له عه بدولا حه سه نه زاده که دواي ئاشکرا بوون چاوي به مهلا ئاواره دهکهوي، ده لي: زستاني ۱۳۴۶- سهره تاي سالي ۱۹۶۸- بوو، ئاخهر شهوم له ئيران، له گه ل مهلا بووم، گوتم ئاشکرا بووم و ناتوانم لي ره مینمه وه و ده مگرن، گوتي بو له گه ل ئيمه ناکه وي؟ گوتم خوت ئاینده چون ده بيني؟ گوتي ئوميدم نييه. گوتم نه گهر وايه چ فايده ي هه يه؟ که هاتم بو باشوور، به بي نه وه ي که حيزبي خو مان، يان شو پر ئاگادار بکه م، به ريگاي مهلايه که وه که له سوني مهلا بوو، به مهلاي گوندي ماره دو دامه زرام.

بيشک سوله يمانی موعيني به دنه دانی حيزبي توده و حيزبي شيوعی عيراق که هاوپه يمانی دهوله تي عيراق بوون دلخوش بوو و پشتيواني رژيمي عيراقيشي بوخوي راکيشا بوو و زياتر له هه مويانش دلخوش به کاره که ي بووه. نه وه سوله يمانی موعيني بوو که کوميته ي شو پرشگيري حيزبي ديموکراتی به دواي خو دا راکيشا و له داوي شهري چه کداری هاويشتن.

به پي لاپهري ۲۱۲ ي بيره وهرييه کانی مهلا ره سول پيشنماز به دواي بريندار بوون و چاک بوونه وي عه ولا موعيني، کوميته ي شو پرشگير دامه زرا. به م شيويه زور له نه دمانی حيزب له ده وري سوله يمان موعيني کو بوونه وه و بو کار گه رانه وه ناوخو و ورده ورده له مهلا مسته فا ري بهري شو پرشي کورد که له ئيران نيزيک ببووه، دوور که وتنه وه.

حيزبي توده و حيزبي ديموکرات له سالي ۱۳۴۵

له ژير کاريگهري کو ديتاي عه بدولکهريم قاسم دا، ري به رايه تي حيزبي توده هه ولي دا تا به هاوکاري حيزبي شوعي و دهوله تي عيراق جي پي خو له و ولا ته بکاته وه و له نيوخوي ئيران دا ده ست بکا به کاري سياسي ته شيکياتي. ههروه ها حيزبي توده تیکوشا تا له کيشه و ناته بابي نه دمانی حيزب له باشووري کوردستان که لک بگري و له بازنه يه کی بهرينتر دا به هو ي دوکتور قاسملوو و کهريمي حيسامي و حه سه ن قزلجي و له ئوروا و ره حيمي قازي و عه لي گه لاويژ له باکو، يه کيتي ريکخراوه يي حيزبي توده و حيزبي ديموکرات زيندوو کاته وه.

ئه مير قازي له لاپهري ۱۴۷ کتبي بيره وهرييه کانی دا دواي نه وه ده لي که له به هاري ۱۹۶۵ له دۆلهرهقه نه دمانی کوميته ي ناوه ندي و هي نديک کادري ديکه کو بوونه وه و کاک فايقيان وه ک

نوێنەر دپاری کرد تا به دواى چاره‌نووسى سه‌دېق ئه‌نجیری و وه‌رگرتنى یارمه‌تى بۆ گرتنى كۆنفېرانس كه‌وى ده‌نووسى كه هه‌ر له‌و كۆبونه‌وه‌دا هه‌ست به په‌یدا‌بوونی چه‌شنێك بیرو‌را و به‌ندوباوێ جیاوا‌ز به‌ بیرى توده‌یی ده‌كا و دواتر به‌ ده‌لى كه كاك سمایلى شه‌ریفزاده و هه‌مه‌ده‌مییى سیراجى نوینه‌رایه‌تیان ده‌کرد و له‌ گه‌ل كه‌رىمى حیسامى له...په‌یوه‌ندى دابوون".

حیزبى توده‌ی وه‌ك هه‌موو حیزبه‌كانى بۆ یه‌ره‌ی سوسیالیستى، له‌سه‌ر پرسی نه‌ته‌وه‌یى، یه‌ك بۆچوون و یه‌ك باوه‌ریان هه‌بوو، به‌لام به‌ هۆى ئه‌وه له عێراق دا دوو نه‌ته‌وه‌ی سه‌ره‌كی كورد و عه‌ره‌ب هه‌بوون و ده‌وله‌تى عێراق ئیعترا‌فى به‌ هیندیک مافی نه‌ته‌وه‌یى بۆ كورد كرد بوو و ئه‌وجار زۆربه‌ی ئه‌ندامانى سه‌رووی حیزبى شوعى عێراق كورد بوون، ئه‌و حیزبه‌ جارجار كه ده‌كه‌وته به‌ر ته‌وژمى ده‌وله‌ت، دى‌فاعى له‌ كورد و مافه‌ ره‌واكانى ده‌کرد. به‌لام حیزبى توده‌ قه‌ت باوه‌رى به‌ مافی نه‌ته‌وايه‌تى كورد نه‌بوو هه‌ر له‌ هه‌ولێ ئه‌وه دابوو كه پرسی كورد بشیوینی و بێخاته ناو نا‌ته‌بایه‌یه‌كانى چینه‌یه‌تى و حیزبى دیموکرات بکاته‌وه‌ حیزبى ناوچه‌یى سه‌ر به‌ حیزبى توده‌.

چاو خشانديک به‌ سه‌ر ره‌وتى بیر و بۆچوونه‌كانى رێبه‌رانى ئه‌و حیزبه ئه‌و راستیه‌ جوان ده‌رده‌خا. په‌یوه‌ندى حیزبى توود به‌ حیزبى دیموکرات، له‌ رووى بیر و باوه‌ر و بر‌وا نه‌بوو ته‌نیا بۆ به‌هێز کردن جێ پێى خۆى و یارمه‌تى به‌ به‌ره‌ی هاوپه‌یمانانى شوورپه‌وى واته‌ عه‌بدولکه‌رىم قاسم و حیزبى شوعى بوو. هه‌لۆیستى رێبه‌رى حیزبى توده ئه‌وه‌نده ده‌غه‌لکارانه بوو كه ئه‌ندامه كورده‌كانى نیشه‌جێ "باکو"ش وه‌ك ره‌حیمی قازى و عه‌لى گه‌لاوێژ كه له‌ فرقه دیموکراتى ئازهربايجان دا بوون ده‌ستیان خۆیندبوونه‌وه‌.

دوکتور ره‌حیمی قازى كه له ژێر کاریگه‌رى توندی حیزبى کومونیستى شوورپه‌وى دابوو، له‌سه‌ر پرسی نه‌ته‌وه‌یى كورد هاواری لێ بلیند بۆ و به‌ پێى لاپه‌ره‌ی ۱۰به‌رگی سێهه‌مى له‌ بیره‌وه‌ریه‌كانم، به‌ ریکه‌وتى ۱۹۶۲/۱/۱۲ بۆ كه‌رىمى حیسامى ده‌نووسى: روستا و بو‌قرا‌تى، دوو ئه‌ندامى سه‌رووی حیزبى توده قه‌ده‌ریك لێره‌ بوون. روستا پرسى‌ارى كرد كه بیستومانه ئه‌تۆ به‌ پێچه‌وانه‌ی یه‌کیتى حیزبه‌كانى. ئه‌وه راسته؟ له‌ ولام دا گوتم: ئه‌من به‌ پێچه‌وانه‌ی یه‌کیتى راسته‌قینه و پته‌و برايانه‌ی حیزبه‌كان نیم. بۆخۆتان ئاگادارن كه بۆ ریک‌كه‌وتنى یه‌کیتى فرقه و توده رۆلێكى گه‌وره‌م کایه‌ کرد. به‌لام ئه‌من به‌ پێچه‌وانه‌ی شیوه و چه‌شنى تیکۆشینى سه‌رۆکایه‌تى حیزبم. وه‌ له‌ سه‌ر ئه‌و باوه‌ره‌م كه چه‌شنى تیکۆشینى سه‌رۆکایه‌تى حیزب له‌ ته‌واوى رووه‌كان ئه‌بێ له‌ ره‌گ و ریشه‌وه‌ بگور‌د‌رێت. وه‌ هه‌روه‌ها لێم نووسین كه داخرا‌نى رۆژنامه‌ی "کوردستان" (مه‌به‌ست ئه‌و رۆژنامه‌یه كه له‌ باکو له‌ رۆژنامه‌ی ئازهربايجان دا ب‌لاو ده‌بووه) له‌ پاش ۱۵ ساڵ ده‌رچوون له‌ لایه‌ن توده‌وه‌ یه‌کێك له‌ سه‌هوه‌كانى هه‌ره‌ گه‌وره‌یه‌ كه توده له‌ کاتى دوور له‌ نیشه‌تمان توشى بوه. وه‌ نیشه‌تمانپه‌روه‌رانى كورد نارازى ئه‌کات.

هه‌ر له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۱ ئه‌و سه‌رچاوه‌دا دوکتور ره‌حیمی قازى له‌ نامه‌یه‌کى دیکه‌دا به‌ ریکه‌وتى ۱۹۶۲/۸/۱۰ بۆ كه‌رىمى حیسامى، دواى ئاماژه‌ به‌ سه‌ختى و دژوارى جۆلانه‌وه‌ی كورد و باس له‌وه

که نایبیت ئه و جولانه وه له بزوتنه وهی گهلانی تری ناو ئه م ولاتانه جوئی بئ و ههروه ها ده بئ سیاسه تی حیزبه مارکسیسته کان شهرتی سه ره کی بئ، ده نووسئ: به داخه وه جارئ تا ئیستا حیزبه که ی خو مان (مه به ست حیزبی توده) له م ریگه به زور دووره و ناشیه وئ خوئی نیزی که کاته وه. دوکتور ره حیمی قازی له نامه یه کی دیکه دا به ریکه وتی ۱۹۶۳/۵/۳۰ بو که ریمی حیسامی پاش ئه وهی ئاماژه ی کورت به کیشه ی حیزبی توده و فرقه ده کا و ئه وهی که هه ول ده ده ن که ئه و له کاروباری روژانه دوور خه نه وه ده نووسئ: به لام وه رن وه ک پیاوان لیک هه لئه پریین و بئ پرس و رای یه کتر ده ست بو هیچ کاریک دریژ نه که ی. با وریا بین وه نه هیلین ناکوکی و ناتهبایی مان بخه نه ئیو. یانی ئه بئ کاریکی وا بکه ی که به حیسامان به یین و هه ست به مه بکه ن که ئیمه یه کین و به بئ یه کتر قامک له ئاو روژناکه ی.

جا ئیستا بوخوتان، یانی توو کاک ره حمان (مه به ست دوکتور قاسملوو) بیریک له سه ر ئه م وتانه ی من بکه نه وه خو شوکر هه موومان له ناحیه ی سیاسیه وه شای ئیران بئ لغاو ئاو ئه ده یین و هیچ هه وجئ به وه ناکات یه کتر نه سیحه ت بکه ی. به لام شتی که هه یه: ئه ویش ئه مه یه که هه موومان له به رانه ر دهسته یه ک هه لکه وتوین که سیاسه ته که یان له سه ر مه سه له ی گه له که مان دروست نیه...

هه ر له و پئی یه دا دوکتور عه لی گه لاریژ به ریکه وتی ۱۹۶۳/۹/۸ له نامه یه ک دا بو که ریمی حیسامی له سه ر سیاسه تی حیزبی توده به نیسه ت جولانه وه ی کورد ده نووسئ: هیوادارم خه باتی پیاوانه ی میلیه تی کورد بلاخه به م بیخه به رانه حالئ بکات که له گو ی گا دا نووستون و چاو له حه قیقه ت نوقاندن ناتوائئ سه ده مه به کوردان بگه یه ئ.

ههروه ها به ریکه وتی ۱۹۶۳/۹/۸ عه لی گه لاریژ له نامه یه ک دا بو که ریمی حیسامی که له لاپه ره ی ۱۲ به رگی ۳ ی بیره وه رییه کانی دا هاتوه، ده نووسئ: ... برای به ریژ ئه وانه ی نویسیوت هه موی دروست بو درویان له گه ل کردین ویستیان به فریومان به رن، به لام ئیمه فریومان نه خوارد. به قه ولی مه شهوور: خودا له سولتان مه حمود گه وهره تره. هیوادارم خه باتی پیاوانه ی میلیه تی کورد بلاخه به م بئ خه به رانه حالئ بکات که له گو یی گا دا نووستون و چاو له حه قیقه ت نوقاندن ناتوانی سه ده مه به کوردان بگه ینی. به لکو مالئ ئه و که سه ویران ئه کات که چاوی نوقاندوه و گوئ خوئی ئاخیه. ئیمه که ده لئین گه له کانی ئیران برای یه کن و تالعیان به یه که وه مه ربوته له روی دروزنی و ریاکارییه وه ئه م قسه یه نالین. به لکو له سه ر پایه ی مه سه لک و عه قیده یه ک ئه م بیره هاتوته وجود. به لام به عزه هه ره کات و رفتار و ئه تواریک ئه م یه کیتی یه شل ئه کاته وه و تاو و ته وژم و هه رپارتی یه که تی گهلانی ئیران سارد ئه کاته وه.

له و پیناوه دا دوا ی هه ولیکی زور حیزبی توده له ده ره وه ی ولات ئیمکانی چاپ کردنی روژنامه ی کوردستانی ره خساند. به لام له چاپه مه نییه کانی خوئی دا قه ت بابته تی کوردی نه هینا گوړی. ئه و بابته ئه ندامانی حیزبی زور ناره حه ت کرد بوو و به پئی لاپه ره ی ۱۷ به رگی ۳ ی بیره وه رییه کانی که ریمی حیسامی، حه سه نی قزلبجی زورجار گوته ووی: زورم پئ سهیره براده رانی توده ئیستا نه

حکومه‌ت‌یان به ده‌سته و نه سفره‌یان بۆ کورد راخستوه. به قسه ده‌توانن خه‌لکی کورد بۆ لای خو رابکێشن، به‌داخه‌وه ئه‌ویش ناکه‌ن.

چاپی رۆژنامه‌ی کوردستان له ساڵی ۱۹۶۵ (۱۳۴۴-۱۳۴۵) له ئورویا.

حیزبی توده به پشتیوانی حیزبه‌کانی برای سهر به به‌ره‌ی سۆفیه‌ت له ئورویای رۆژه‌لات ده‌ستی زۆر ده‌رۆشت و له حاست ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات هه‌موو چاکه و خراپه‌یه‌کیان له‌ده‌ست ده‌هات و ژیان و کار و پاسپۆرت و خۆیندنی که‌سانی وه‌ک دوکتور قاسملوو و که‌ریمی حیسامی و هه‌سەن قزنجی و ... به‌ بریاری ئه‌وان به‌سترا‌بووه. ئه‌و حیزبه. سه‌ره‌پای ئه‌وانه له ژیر کاریگه‌ری شۆرشی کورد له کوردستانی عیراق و ئه‌و ده‌نگۆیا‌نه‌ی که له کوردستانی ئێران له سه‌ر راپه‌رین ب‌لاو ده‌بوونه‌وه، بریاری دا تا ب‌لاوکراوه‌یه‌کی کوردی ب‌لاو بکاته‌وه.

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۷ به‌رگی ۳ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسێ که حیزبی توده یه‌ک دووجار عه‌لی گه‌لاویژیان برده ئورویا له‌گه‌ل ئه‌وانی وی کۆبوونه‌وه‌یان بۆ پیکه‌پێنا و بریاریان دا که رۆژنامه‌یه‌کی کوردی ده‌ر بکه‌ن. به‌لام له سه‌ر ناوی رۆژنامه ه‌اوده‌نگ نه‌بوون. حیزبی توده ده‌یگوت ده‌بێ ناوی رۆژنامه‌که "مه‌ردوم" بێ وه‌ک ب‌لاوکه‌ره‌وه‌ی حیزبی توده و ئه‌وانی ئورویا (دوکتور قاسملوو و هه‌سەن قزنجی و که‌ریمی حیسامی) ده‌یانگوت ده‌بی ناوی کوردستان بێ وه‌ک ب‌لاوکه‌ره‌وه‌ی بیروباوه‌ری حیزبی دیموکراتی کوردستان. دوايه له سه‌ر ناوی کوردستان بۆ رۆژنامه‌که ریککه‌وتن و دوکتور قاسملوو وه‌ک سه‌رنووسه‌ری رۆژنامه و عه‌لی گه‌لاویژ و هه‌سەن قزنجی و که‌ریمی حیسامی وه‌ک ده‌سته‌ی نووسران دیاری کران. دیاره عه‌لی گه‌لاویژ به‌ هۆی ئه‌وه که نه‌بوو به‌ به‌رپرسی رۆژنامه‌که، خوێ له کارکردن کێشاوه. هه‌روه‌ها ئه‌رده‌شیر ئاوانسیان بوو به‌ به‌رپرسی سیاس‌ی رۆژنامه‌ی کوردستان که نه‌ کوردی ده‌زانی و نه‌ هه‌وسه‌له‌ی ئه‌وه‌ی هه‌بوو که بزانی ناوه‌رۆکی رۆژنامه‌که چی تێدايه.

له‌و کاتانه‌دا له میواندارێک له پراک، دوکتور قاسملوو به‌ کچیک که‌ رووسی ده‌زانی ده‌لی، که له‌ گه‌ل عه‌لی گه‌لاویژ قسه‌ بکه، ئه‌ویش رووسی ده‌زانی و بینه دۆست. ئه‌وان پیکه‌وه قسه‌ ده‌که‌ن. پاش ماوه‌یه‌ک دوکتور له‌ کچه‌ ده‌پرسی که‌ گه‌یشتوننه‌ کوێ، چوو بۆ کرا؟ کچه‌ ولام ده‌داته‌وه که تازه‌ گه‌یشتونه‌ راوی ورچی و عه‌لی گه‌لاویژ هه‌ر باسی راوه‌ ورچی قه‌فقا‌زی بۆ کرد بوو.

وتاره‌کانی دوکتور قاسملوو بۆ هه‌سەن قزنجی و که‌ریمی حیسامی ده‌چوون و ئه‌وان پێی داده‌هاتنه‌وه و تایب‌یان ده‌کرد و له‌ گه‌ل مه‌قاله‌کانی خو‌یان ده‌یاننارد بۆ دوکتور قاسملوو له‌ پراک و له‌وی به‌ هاوکاری محه‌ممهد موه‌ته‌دی که به‌ بورسی حیزبی توده بۆ خۆیندن چوو بووه بۆ ئه‌وی، چاپ و ب‌لاو ده‌بووه. رۆژنامه‌ی کوردستان له ئورویا له‌ زستانی ۱۹۶۵ تا هه‌وه‌لی به‌هاری ۱۹۷۰‌زایینی ۲۶ ژماره‌ی لێ ب‌لاو‌بووه. ده‌سته‌ی نووسه‌ران له‌ نووسینی بابته‌کان دا ئازاد بوون و ده‌رچوونی ئه‌و رۆژنامه‌یه‌ یارمه‌تییکی باش بوو به‌ جولا‌نه‌وه‌ی کوردستان.

ئەگەرچى حىزبى تودە يارمەتى بە دەرچوونى رۆژنامەى كوردستانى كرد بەلام لە بلاقراوەكانى دىكەى ئەو رىكخراوەدا، ھىچ رەنگ دانەوھەكى لەمەر كوردستان بەدى نەكرا. لە سەر ھەموو شتىك دەنووسرا بەلام باس لە كوردستان نەبوو.

ھەرۆھە بە فەرمانى حىزبى تودە لە بیستەمین سالى دامەزرانى فرەقى ديموکراتى ئازەربايجان دروشمى "ھەر بژى خەلکى کورد" لە نيو دروشمەکانى ئەو حیزبە دا وەلا نرا. جیا لەوانەش ئەو بریارە کە دەبوو بەرپۆلەبەرى حیزبى تودە ھەر سى مانگ لەگەڵ دەستەى نووسران کۆ بیستەو، پشت گوێ خرا. کەرىمى حىسامى لە لاپەرەى ۹ ی بەرگى ۳ ی بیرەوهرییهکانى باسى نامەى دوکتور قاسملوو دەکا کە لە سالى ۱۹۶۶ بۆ کەرىمى حىسامى نووسىو و باسى بى سەرەوبەرى کارى ريبەرى حیزبى تودە دەکا کە نەیاننوانیووە دوای سى مانگ کۆبوونەوھى رۆژنامەى كوردستان پێک بینن و دەنووسى: "بە نەزەرى من بۆ ئەوانە مەسەلەى کورد و ھەرۆھە رۆژنامەى كوردستان وەك شتەكى زۆر دەرەجە چوار و پینجە! بیجگە لەو وەزعی رۆژنامە کە زۆر شپىزە بوە. وەزعی ئیترە ئەمنى زۆر ناراحت کردو! فکرى لى بکەو کە ھەتا ئیستاش تەسمیماتى کوبونەوھى سوفیامان نەدیو. لای گرنگ ترى مەسەلەش ئەوھە کە بەراستى من زیدى ئەوھە کە رۆژنامە ھەر بەم جورە بى ناو و نیشان بلاق بى. لە ھەموو لایەكیش ھەر بە ناسیونالیست و منحرف مان دەزانن "بە تايهەتى من"! جا دەلەم با کوبونەوھە کە ساز بى ئەو شتەنە حەل کەین. ئینجا تکام ئەوھە باسى ئەو شتەنە ھەتا کوبونەوھە کە دەگەلیان مەکە!

رادیۆ پەیکى ئێران

پەیکىک لە راگەيەنە سەرەکییەکانى حیزبى تودە بە دژى ریزیى شا، کەلک وەرگرتن لە ئامرازى رادیۆ بوو کە جار جار بۆ ماوھەیک بەرنامەى کوردیشى بلاق دەکردهو. کەرىمى حىسامى و عەلى گەلاوێژ و یژەرى رادیۆیى کوردی پەیکى ئێران بوون، بەلام بە ھۆى ئەو کە گوايە مەلا مستەفا رقى لە دەنگى عەلى گەلاوێژ بوو، لەو بیان لایەدوو. بە پێى لاپەرەى ۵ بەرگى ۳ ی بیرەوهرییهکانى کەرىمى حىسامى، ئەركى رادیۆى پەیکى ئێران کە لە ریکەوتى ۱۹۶۵/۵/۱۰ بە ھۆى ئیحسانى تەبەرى دیارى کرا بریتى بوو لە: ۱ - ئەركى سەرەكى بەرنامەى کوردی، یارمەتییە بە جولانەوھى گشتى ئێران و کوردستانى ئێران بە تايهەتى. ۲ - یارمەتییە بە جولانەوھى گشتى کورد و کوردەکانى عێراق بە تايهەتى.

حیزبی دیموکرات بهر له راپه‌پړنی ۴۶-۴۷

دواى ئه‌وه‌ی گرتنى كۆنگره‌ی ۲ ی حیزبی دیموکرات یارمه‌تی به باشتېر بوونی وه‌زعی حیزبی نه‌كرد و گپروگرفته‌كان هه‌روا چاره‌سهر نه‌كران، سولیمانی موعینی روژنامه‌ی "روژ" ئۆرگانی لقی سی‌ی حیزبی دیموکراتی له ۶ لاپه‌ره دا ده‌ركرد و به ده‌سته‌یه‌ك پېشمه‌رگه بو كاری سیاسی گه‌راوه بو ناوځوی كوردستان.

كه‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۸۴ كتیبی پېداچوونه‌وه‌ی ۲ دا ده‌نووسی كه له‌سهر لاپه‌ره‌ی هه‌وه‌لی ئه‌و روژنامه‌یه دا، ئه‌و دروشمانه هاتبوون: (یه‌كیتی - خه‌بات - سه‌ربه‌خو‌ی - دیموکراتی).

(كوردستان خو راده‌پسكینی و به‌سهر هه‌موو به‌ره‌ه‌لستیک دا زال ده‌ب).

كه‌ریمی له ده‌ره‌وه‌ی ولات ۳ ژماره‌ی ئه‌و روژنامه‌یه‌ی پ‌ده‌گا به‌لام چوونكه حیزبی توده ریځای نه‌دا كه باب‌ه‌ته‌كانی له رادیو پ‌ه‌یكی ئیران بخویندريته‌وه، ئه‌و زور ناره‌حه‌ت بووه. ئه‌و له لاپه‌ره‌ی ۱۹ به‌رگی ۳ كتیبی بېره‌وه‌رییه‌كانی دا، له سهر ناوه‌روکی ئه‌و روژنامه‌یه‌ی وای بو ده‌رده‌كه‌وئ : ... كه سوله‌یمانی موعینی كاتیکی له كوردستانی ئیران بووه هېچ پېوه‌ندی له گه‌ل ئه‌حمه‌د توفیق و داروده‌سته‌كه‌ی نه‌ماوه و سیاسه‌تیکي سه‌ربه‌خو‌ی گرتوته پېش.

كه‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۲۷۱ به‌رگی ۵ ی بېره‌وه‌رییه‌كانی دا له‌سهر ده‌ركردنی گوڤاری "روژ" ده‌نووس: سېه‌هم ده‌ركردنی روژ ، پاییزی سالی ۱۳۴۵ واته دوو سالی دواى كۆنگره‌یه، ه‌ی كاتیكه كاك سه‌دیق و كاك نه‌خو شه‌هید كران و كاك سوله‌یمان گه‌لیك له ئه‌حمه‌د توفیق دوور كه‌وتوته‌وه و له ئیمه‌ نزیك بوته‌وه (له لایه‌نگرانی كۆمیت‌ه‌ی ئینقلابی حیزب كه به نه‌ه‌یئى دامه‌زاربوو).

له‌و قوناغه‌دا كه سوله‌یمانی موعینی هه‌مه‌كاره‌ی حیزب بوو، وه‌زعیکى خراپ به‌سهر حیزب و ناوچه‌دا زال بوو. سمایل بازيار له لاپه‌ره‌ی ۲۲۸ كتیبی "كارىگه‌ریی بیری چه‌پ له‌سهر بزاقی سیاسی روژه‌لاتی كوردستان" له‌سهر هه‌لومه‌رجی ئه‌وكاتی كوردوستان ده‌نووس: ئه‌و رووداوانه كه له سه‌ره‌تای سالی ۱۳۴۵ (۱۹۶۶) دا تووشی حدك هاتن وه‌ك كوژرانی سه‌دیق ئه‌نجیری و دوورخرانه‌وه‌ی ئه‌حمه‌د توفیق له لایه‌ن سه‌ركردایه‌تی پارتی دیموکراتی كوردستانی عێراق بو ناوچه‌ی بادینان، دۆخی نێو خو‌بی "حدك" ی تووشی قه‌یران و كیشه‌ی پتر كرد. هه‌روه‌ها پېش هاته سیاسیه‌كانی باشووری كوردستان له‌و قوناغه‌دا كارىگه‌رییان له‌سهر ره‌وتی رووداوه‌كانی نێو خو‌ی ئه‌و حیزبه‌دانا. هه‌لگه‌رسانه‌وه‌ی شه‌ر له نێوان شو‌رش و حكومه‌تی عه‌بدوله‌سلام عارف له سه‌ره‌تای ۱۹۶۵ دا، گه‌رانه‌وه‌ی ئه‌ندامانی مه‌كته‌بی سیاسی كو‌نی پارتی و لایه‌نگریانان له هه‌مه‌دانى ئیرانه‌وه بو نێو شو‌رش، به ه‌یز بوونی پېوه‌ندیه‌كانی شو‌رش و رژیمی شاهه‌نشاهی ئیران، هه‌لاتنى چه‌ند ئه‌ندامیکى مه‌كته‌بی سیاسی كو‌ن له ناوچه‌ی دۆله‌ره‌قه‌وه و كار كردن‌یان به شېوه‌یه‌كی سه‌ربه‌خو‌ به‌ ناوی پارتی باسكى جه‌لالیه‌وه (لایه‌نگرانی جه‌لال تاله‌بانى) و گر‌ی دانى پېوه‌ندیان

به رژیمی عیراقهوه و قوول بوونهوهی دووبه‌ره‌کی و هه‌لگیرسانی شهری کوردکوژی ناسراو به "مه‌لای و جه‌لای" به‌شیک لهو رووداوانه بوون که کاریگه‌ری راسته‌وخویان له‌سهر حدک هه‌بوو. سوله‌یمانی موعینی پیشت هه‌وولی دا که خوی له قائمه‌ قائم و گیروگرتی حیزب دوور کاته‌وه و که‌سیکی دیکه بیته ریبه‌ری حیزب، که هه‌م هه‌لپژارده‌ی ئەندامانی حیزب بئ و هه‌م په‌سه‌ندی پارتی دیموکرات. ئەو نامه‌ی بۆ مامۆستا هه‌ژار نووسی و داوای کرد که بیته هه‌مه‌کاره‌ی حیزب به‌لام هه‌ژار هیرشی توندی کرده سهری و داواکه‌ی رهد کرده‌وه.

مامۆستا هه‌ژار لاپه‌ره‌ی ٤٩١ چیشتی مجبور دا له سهر سوله‌یمان موعینی ده‌نوسی: له پاش رویشتنی ((ئه‌حمده‌ توفیق)) بۆ سنوری تورکیه، ((سوله‌یمانی موعینی)) خوی کرده جئ‌نیشینی له حیزبی دیموکراتی ئێراندا. ره‌نگه ئەوانه‌ی زۆری ده‌گه‌ل ژیاون چاتری بناسن، به‌لام هیچ وه‌به‌ر دلئ من نه‌ده‌که‌وت. ده‌یانگوت داوین پیسه، ده‌یانگوت فهرقی گیرفانی خوی و هه‌والانی له‌به‌ره، ده‌یانگوت ترسه‌نۆکه... که من ههر ده‌مبیس‌ت و خۆم وه‌ک پیویست نه‌مده‌ناسی. ههر هینده‌بو مه‌رحه‌با و چاک و خوشیمان پیکه‌وه هه‌بو. چونکه من کارم به سهر کاری ئێرانییه‌کانه‌وه نه‌بو، به‌لام وه‌ک دۆست و براده‌ر خۆشم ده‌ویستن. ده‌م‌پیسته‌وه که موعینی و هه‌والانی پيشمه‌رگه‌ی ده‌چنه‌وه ئیران و چالاکی ده‌نوین.

عه‌بدو‌لای حه‌سه‌ن‌زاده ولامی مامۆستا هه‌ژار ده‌داته‌وه و دوا‌ی ئەوه ده‌نوسی که پيشمه‌رگه‌ی شو‌رش چوونه ئاوا‌ی "گه‌لوه‌ره‌زی" و که‌ره‌سی مه‌قه‌ری حیزبیان له‌گه‌ل خۆ برد، له لاپه‌ره‌ی ١٢٤ ئەزموونی خه‌بات دا، له‌سهر قسه‌کانی مامۆستا هه‌ژار ده‌نوسی: ئەوه‌ی مه‌ر‌بووته به کاک سوله‌یمانی موعینی، غه‌دریکی عه‌جایب تاریخی لئ کرده‌وه. سوله‌یمانی موعینی وه‌کو وه‌موو ئینسانیک عه‌یبی هه‌بوو. عه‌یبی وای هه‌بوو که ره‌نگه هه‌ژار قه‌ت پئی نه‌زانیی. به‌لام دوو شتانی پئ نیسه‌ت ده‌دا که به‌ده‌رزی و ده‌زوش و به‌چه‌سپی دوو قلووش به سوله‌یمانی موعینی-یه‌وه نه‌ده‌چه‌سپان. یه‌کیکیان ئەوه که به‌ترسه‌نۆک و خوی‌ری و ئەوه‌ی ناو ده‌با. کاک سوله‌یمان پیاویکی به‌ده‌ست و تفه‌نگ بوو، پیاویکی ئازا بوو. ئەوی دیکه که له‌ویان خراپ‌تره، موته‌هه‌می ده‌کا به پوول کۆکردنه‌وه و دزی و فزی و ریگری و ئەوانه. سوله‌یمانی موعینی وه‌ختیکی بۆخوی گیرا، ئەگه‌ر سه‌ید ره‌سوولی بابی گه‌وره فریای ژن و منداله‌که‌ی نه‌که‌وتبایه منداله‌کانی له‌برسان ده‌مردن. ده‌ دیناریان نه‌بوو که ژنه‌که‌ی و دوو مندالی خه‌رجی بکه‌ن. سه‌ید ره‌سوول بالئ به‌سهر دا کیشان و له‌مالئ خوی حاواندنیه‌وه دوا‌ی ئەوه ئەو شته‌ی به‌سهر هات که ئەویش به‌داخه‌وه یه‌کیکه له سه‌فحه تاله‌کان. سوله‌یمان ئەوه نه‌بوو. ئەمن بۆخۆم وه‌بیرم دئ جاریکی که هاتبووم بۆ سه‌ردانی براده‌رانی خۆمان، ئەمن له‌وئ بووم، دیتم ده‌گه‌ران و هه‌ولیان ده‌دا شتیک کۆ که‌نه‌وه، وه‌کوو مه‌حه‌رمیش چونکی زۆر سه‌میمی بووین. دیتم گه‌ران و له یه‌کتریان پرسی ئەتۆ چیت پئ یه‌و ئەتۆ چه‌نده‌ت پییه، ئاخ‌ری به هه‌موویان سه‌ت فلسیان پئ بوو که نارديان دایان به‌چا. کیلویه‌ک چا به شه‌ش سه‌ت فلس بوو. ئەوان سه‌ت فلسیان په‌یدا کرد دایان به‌چا. یانی ١٥٠ گره‌میان چا پئ ک‌ری بۆ ئەو مه‌قه‌ره‌ی که ئەمنیشی لئ میوان بووم. ئەوه هیچ که خواردنه‌که‌ش شتیک زۆر عادی بوو.

هەر ئەو شەوهی لەوێ بووم بۆ سبەینی بەیانی کاک سولەیمان لە نێو خۆی ولاتەوه هاتەوه. بۆ منیان باس کرد کە پێیان گوتووە ئێمە وەزعی ماددیمان یەكجار زۆر خراپە، ئەتۆ هیچ پوولت نەهێناوەتەوه؟ گوتبووی خۆ ئەمن نەچوومەتەوه پوولت کۆ کەمەوه و یارمەتی وەربرگم. ئەمن چووم بۆ کاری حیزبی. دواوە لەوێ هەستا بوو چوو بوو بۆلای مەلا مستەفا و پەنجا هەزار قەنی تەحویلی ئەو دابوو. وەکوو کۆمەگ بە شۆرش. خۆ ئەو کارێکی خراپ نە. مەبەستم ئەوێ بە بێم عەیبی دیکە یێو دەچەسپا، چونکە هەر ئەو بۆخۆی عەیبێکی گەورە بوو. ئەتۆ حیزبەکە خۆت نانی نە، هیچی نە دەچی ئەو کارە دەکە. بۆ منیان باس کرد گوتیان بەراستی مەلا ئاوارە نەبێ ئێمە لێرە لەبرسان دەمرین کە دیارە لەو وەختی دا هەر لەوێش نەبوو. ئەو مەلا ئاوارە بە کە ئێمە دەژێنێ لە مەنتەقە سەردەشتی را ئاردو پۆن و برینج و قەند و هەموو شتێکمان بۆ دی. ئەو هەمووی ئەو بۆمان دەنێرێ دەنا ئێمە لێرە لەبرسان و شک دەبین. بەو حالە دە هەزار قەنی بۆ حیزبەکە خۆی بەجێ نەهێشت، هەمووی تەحویلی ئەوان دا. تەحویلانی ئەوان خراپ نە، بەلام ئیحتیاجی حیزبەکە خۆی خراپە. دەحالیێک دا مام هەژار بەجۆریکی دیکە باسی دەکا. دوژمنی کوردو خائین و چەتە و پرێگرو شتی وای پێ دەلێ.

کێشە و گیروگرفت و ناتەبایەکانی نیوخوای حیزب لە لایەک و ئەو مەبەستە کە ئەندامانی حیزب راستەوخۆ لە سەری قاچاغ ببوون و هەروەها ئەو مەترسیانە کە بەهۆی نفوزی ئێران لە کوردستانی باشوور پێکھاتبوو، بیروباوەری ئەندامانی سەرووی حیزبی گۆری و ئەوانە دوا کۆماری کوردستان یان بە دوا دەهە ۵۰ زاینی دا هاتبوونە کوردستان باشوور، بە چەند دەستە دا بەش کرد. دەستەیک لە ژێر دەستەلاتی شۆرش بە رێبەری مەلامستەفا دابوون و لە بەشداری لە جۆلانەوهی کورد لە کوردستانی ئێران دوور کەوتنەوه بە گیان و بە دل بۆ کوردستانی باشوور تێکۆشان. لە نێو ئەوانەدا دەکرێ ناوی مامۆستا هەژار مامۆستا خالید حیسامی بێنین. دەستە سێهەم زۆرتر لە سەر ئەو بروایە بوون کە لە کوردستانی باشوور را، کاری رێکخراوەیی و مەدەنی لە نیوخوای ئێران دا بکەن و چاوەروانی رووداوەکانی داھاتوو بن، کە ئەمیری قازی و سەید رەسوڵی دێھقان خاوەنی ئەو بیروکە بوون و مەلا سەید رەشید حوسینی و رەشید فەلاحی شیان لەگەڵ بوو. ئەوانە لەگەڵ ژمارەیک پێشمەرگە، لەلای پارتی دیموکرات لە شۆرشی ئەیلولدا مانەوه. سەید رەسوڵ دێھقان لە بیرەوهرییهکانی دا دەلی کە ئەو و ئەمیری قازی موخالیفی ئەو حەزەکەتە (۴۶- ۴۷) بوون و بێلایەن ماونەوه و لەسەر ئەو باوەرە بوون کە هەوڵ ناکۆکی وەلابندری و خەتییکی روون دیاری بکری و دواوە جۆلانەوهی چەکداری دەست پێ بکری.

گشت ئەو دوو لایەنە لە پەيوەندی لەگەڵ بارەگای بارزانی دابوون و هیژموونی ئەویان قبوول بوو. دەستەیکە دیکە لە سەر ئەو بروایە بوون کە دەبێ لەگەڵ بە بەرحەق ناسینی شۆرشی کوردستانی عێراق، کار لە نیوخوای کوردستانی ئێران بکری، کە سولیمانی موئینی لایەنگری ئەو روانگەیه بوو. ئەوانە کە لە پەيوەندی لەگەڵ حیزبی تودە و حیزبی شوعی عێراقی دابوون، دواتر لە لایەن بآلی مەکتەبی سیاسی بە مەبەستی دژایەتی لەگەڵ مەلا مستەفا پشتیوانیان لێکا.

کاتیک که ئیران دهستی خسته ئیو کاروباری کوردستانی باشوور، هیچ کام له و دهستانه‌ی حیزب له ئەمان دا نه‌بوون و به لای ئێران‌ه‌وه هەر دهرباز بوون له سنووری ئێران و هاتنه باشووری کوردستان تاوان بوو.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ی ٢٦٥ ی به‌رگی یه‌کی بیره‌وه‌ریه‌کانی دا باسی چاوپێکه‌وتن و نیگه‌رانی سوله‌یمانی مو‌عینی له ئاوابی دێری ده‌کا که ده‌ترسا که پارتی بیگرن و ده‌نووسی: زۆری گله‌بی و گازه‌نده له کاربه‌ده‌ستانی شو‌رش هه‌بوو، گوتم ئەوانه‌ی ده‌یلێ هه‌موو راست به‌لام چ ده‌کری و ئەتۆ ده‌ته‌وی چ‌بکه‌ی؟ گوتی ئەوه‌تا نامه‌یان بۆ ناردوووم که بچم بۆ مه‌کته‌بی ته‌نفیزی، به‌لام ده‌زانم کاری کاک ئیدریسه‌ بچم ده‌مگری. من گوتم بۆچی ده‌تگری مه‌گه‌ر کاریکی خراپت کردوه؟ گوتی نا به‌لام ده‌زانم ده‌مگری، گوتم ئاخ‌ر به‌چی ده‌زانی ده‌تگری؟ گوتی پرسم به‌ شیوعیه‌کان کردوه ئەوانیش باوه‌ریان وایه ده‌مگرن چونکه سه‌رکردایه‌تی شو‌رش زۆر له پ‌ژیمی شا‌نیزیک بۆته‌وه. من رام وابوو ئەو په‌ره‌که‌ی وه‌ک کاک ئەحمه‌د توفیق دووری ده‌خه‌نه‌وه، دوابی که باسه‌که‌مان گه‌رم بوو نامه‌یه‌کی کاک که‌ریم حیسامی بۆ خویندمه‌وه که تازه به‌ه‌وی حیزبی شیوعی بۆی هاتبوو، راوبۆ‌چوونی کاک که‌ریمی حیسامی راست وه‌کوو بۆ‌چوونی من وابوو که ده‌بی مه‌لا مسته‌فا ئاگادار بک‌ری د‌ژی ئەو حه‌ره‌که‌ته نه‌بی، پ‌الپشتی ده‌ره‌وه‌مان هه‌بی، پشتی جبه‌ه‌مان هه‌بی، ته‌شکیلاتی پ‌یکو‌پ‌یکمان هه‌بی، به‌رب‌لاو بی.

دوايه ماوه‌یه‌کی کورت دیسان سوله‌یمانی مو‌عینی له گوندی به‌ستی چاوی به‌حه‌سه‌نی ره‌ستگار ده‌که‌وی و حه‌سه‌نی ره‌ستگار له لاپه‌ره‌ی ٢٦٥ دا ده‌نووسی: نازانم چه‌ند پ‌و‌ژی پ‌ی چوو به‌لام که‌م‌تر له هه‌فته‌یه‌ک بوو. پ‌و‌ژیک دوابی نیوه‌پ‌و‌یه کاک حه‌مه نادر که خه‌لکی کاولانی لای گوندی ئالوه‌تانی پ‌و‌ژه‌ه‌لاتی کوردستان بوو، به‌لام وه‌ک ئەندامی حیزب پ‌ای‌ک‌رد‌بوو و له گوندی به‌ستی گیرسابووه هات بۆ لام. نامه‌یه‌کی پ‌یچ‌راوه‌ی چ‌کۆله‌ی دا ده‌ستم، گوتم هی کییه؟ گوتی هی کاک فایقه، که خویندمه‌وه سه‌رم سوورما نووسی‌بووی: "ئ‌وه له‌و پ‌یشه‌وه له‌ ن‌یزیک خۆتم، هه‌ل‌گری نوسراو شو‌ینه‌که‌م پ‌ی ده‌زانی، وه‌ره چاوم پ‌یت بکه‌وی." پ‌یم ناخۆش بوو به‌لام چار نه‌بوو، هه‌ستم له‌گه‌ل حه‌مه نادر چوومه ده‌ری. حه‌مه پ‌یشم که‌وت گوتی وه‌ره ن‌یزیکن هه‌مووی ١٠ ده‌قیقه نه‌ده‌بوو، له‌و لای گوندی له‌لا خ‌ریک دانیشتبوون، دوابی چاک و چۆنی له‌گه‌ل کاک فایق ه‌یندیک له‌خه‌لکه‌که‌ دوور که‌وتینه‌وه و ده‌ستمان کرد به‌قسه‌کردن. باسی سه‌فه‌ره‌که‌ی بۆ گ‌یرامه‌وه که چۆته ده‌رگه‌ل لای شیوعیه‌کان ئەوان گوتیانه نه‌چی بۆ لای گه‌ل‌له و مه‌کته‌بی سیاسی، هه‌ر چۆنیک بی کاک فایق که‌سیکی په‌یدا کردوه ناردوو‌یه بۆ مه‌کته‌بی سیاسی و پ‌رسیاری کردوه که بۆچی داوابی کاک فایقتان کردوه؟ گویا مه‌کته‌بی سیاسی یا ته‌نفیزی گوتیانه ئ‌یمه هیچ ئاگامان له‌و به‌رقیه (په‌یامه) نییه و ئ‌یمه نه‌مان ناردوه. کاک فایق گوتی ئەوجار به‌ته‌واوی بۆم پ‌روون بۆوه که داو‌یکه بۆیان داناومه‌وه. دیسان له‌سه‌ر پ‌اقسه‌کانی پ‌یشوومان که له‌گوندی د‌یری دۆلی شاورئ کردبوومان ده‌ست پ‌ی کردوه. دوابی باسیکی دوور‌د‌ریژ هاتینه سه‌ر ئەو باوه‌ره کاک فایق و پ‌یشمه‌رگه‌کان له‌دیوی کویستان خۆیان بهاو‌یننه‌وه و خۆیان له‌شه‌ر و ت‌یکه‌ه‌لچوون به‌دوور بگرن

و منیش بههۆی دوکتور حیکمهت که تهنیا دوکتوری شوپش بوو و لای بارزانی خوشهویست بوو پیوهندی به مهلا مستهفاوه بگرم، ئهگهر مهلا مستهفا قهول بدا بگهپښتهوه کهس حهقی نییه بهسهریانوه، کاک فایق و جهماعهتیش بگهپښتهوه و بارزانی کوپي بو دیاری کردن لهو شوینه نیشتهجی بن. لهسهر ئهه بنهمایه ئهوان بهرهو لای سونئ پښتن و منیش گهپامهوه مالن و بهراستی نیکههراڻ بووم.

حهسهنی رهستگار دهچی بو لای دوکتور حیکمهت له بۆلی و باسی وهزعییهتی کاک فایقی و داواخوازی ئهه له بارزانی بو دهکا و دوایه دهگهپښتهوه بو ئاواپی بهستی و له لاپهپهه ۲۶۶ دا دهنووسئ: نیزیکهی دوو ههتووی پی چوو پڙۆیک کوپخا کهریم پهیدا بوو له بهستی، نامهیهکی دوکتور حیکمهتی بو هینابووم که نووسیوی چاوی به جهنابی بارزانی کهوتوه و مهسهلهکهی به دوورودرپزی لهگهڵ باس کردوه، مهلا مستهفا فهرموویه "فایق بگهپښتهوه لای خۆم هیچ کهس ناتوانئ حهقی بهسهریهوه ههبن". ئهه ولامه زۆری خۆشحال کردم سهینهکهی کوپخا کهریمم بهری کردهوه.

حهسهنی رهستگار بو گهپاندنی ئهه پهیامه به دواي سولهیمانی موعینی دا دهگهپښتهوه بو ناوخوی ولات، بهلام ناییینتهوه و دهگهپښتهوه بو کوردستانی باشوور و لهویرا لهگهڵ نامهي دوکتور حیکمهت، نامهیهکی خوشی بو سولهیمانی موعینی دهئیری. بهلام لهوکاته دا شهپری سپی سهنگ قهوما و ههسهنی رهستگار له لاپهپهه ۲۶۳ دا دهنووسئ: زۆری نهخایاند دهنگ و باسی شهپری سپی سهنگ دهنگی دایهوه، دهستهجی کاربهدهستانی لهشکری ئیران و بهرپرسی ساواک خویان گهپاند هاجی ئومهراڻ، شوینی فهرماندهی بارزانی. دهنگوی ئهه ههبوو که فهرماندهی پڙۆئاواي لهشکری ئیران ژنیپال پالیزبان لهبهر کاک مهسهوود بارزانی پاراوهتهوه گوتهیه "ئهگهر یارمهتیم نهدهن ئهه ههههکهته سهرکوت بکری، شا ریگهه نادا بگهپښمهوه تاران." ئهوهی راستی بی کاک فایق و هاوپیانیشی پیان خوش نهبوو خو له شهر لهگهڵ هیزهکانی پڙیم بدهن.

دوايه سولهیمانی موعینی له نیوخوی ولات را دهگهپښتهوه بو لای شینی و ههسهنی رهستگار به دواي دا دهچته سونئ. لهوئ دهچته گهلوهرهڻ، بو بنکهی حهمهدهمینی سیراجی و سمایی شهریفزاده و سالاری هیدههری که مهلا ئاواره و مهلاقادر لاجینیش لهوئ دهبن. ئهوان لهوئ به تیکرایي پریار دهدهن که مهلا ئاواره و ههسهن رهستگار به نوینهرایهتی ههموویان بچنه لای سولهیمانی موعینی و داواي لییکهه که بگهپښتهوه بو باشوور واز له کار له نیوخوی کوردستان بیئئ. ئهوان کاک سولیمان دهبیینهوه و سئ قۆلی نامهیهک بو مهلا مستهفا دهنووسن و داواي تهکلیفی لیدهکهه و کاک سولهیمان ملکهچ دهبن بو ههرحیگیاهک که ئهه بوئ دیاری بکا. ههسهنی رهستگار نامه که وهردهگری تا بیگهیهنیته دهستی مهلامستفا، بهلام له گهراڻهوه بو سونئ له لایهه دهستهیهک پيشمههرگی شوپش به سهروکایهتی عهلی بارزانی دهگیری و نامهکهی لیوهردهگرن و دهلین بچئ له سونئ خوی تهسلیم به پيشمههرگی شوپش بکا. هاوکات سمایی شهریفزاده و حهمهدهمینی سیراجی و سالاری هیدههریش به هوی مام وسوو دهزیی که زۆری ریژ لیگرت بوون

گیران. ئەوانە لەوێرا چەند پېشمەرگەیان لەگەڵ دەخری تابچن بۆ لای حەسۆ میرخان لە سەنگەسەر. حەسەنی رەستگار پێیوادەبێ کە حەسۆ بێریزی پێدەکا بۆیە بە پرس و را بە هاوڕێکانی، بریار دەدا کە هەلێ.

حەمەدەمینی سیراجی و سالار حەیدەری و سمایی شەریفزادە دەچنە لای حەسۆ و ئەو دەوايان لێدەکا کە لە سەنگەسەر نیشتهجێ بن. دوايە حەسەنی رەستگاریش نامە بۆ حەسۆ میرخان دەنووسی کە باوەری بە راپەرینی لە نیووخۆی کوردستانی ئێران نییە و لە ئاکاری شۆرش بە گلییە و داوا دەکا کە رێگا بدە لە ژێر دەستەلاتی شۆرش دا دابنیشی.

بە پێی لاپەرە ۲۷۲ بێرەوهرییه‌کانی حەسەنی رەستگار، حەسۆ میرخان لە وڵام دەلێ: هەر برای منە با بێ بۆ لام چۆنی پێ باش بوو هەروا دەکەین.

حەسەنی رەستگار دەچتە لای حەسۆ و ئەویش وابە سەلاح دەزانی کە حەسەنی رەستگار بە ماله‌وه بێتە سەنگەسەر، بۆ ئەوێ هەموو رۆژی راپۆرتی لێنەدن و لەژێر چاوەدێری خۆی دابێ. لە ئاخر دا دەبێ بگوترێ کە روون نییە کە ئەو نامە سێ قۆلێی کە نووسرا گەشتی بێتە دەستی مەلا مستەفا یان نا، بەلام وا دەرەکەوی کە کاک فایق زیاتر باوەری بە خەبات و تیکۆشان هەبێ هەتا ئەوێ کە بێ لە شوێنیک لە ژێرچاوەدێری شۆرش دا مات بێ.

لە وەزعییەتیک ئێوەتۆ دا، کە نیوانی شۆرشی کوردستان بە رێهاریەتی بارزانی و دەولەتی ئێران خۆش ببوو، مەیدانی تیکۆشانی ئەندامانی حیزب بە تەواوی بەرەست کرا.

لەسەر شیوەی ئەو پەيوەندییە، سەرەنگ عامری لە لاپەرە ۵۴ کتیی "نقاب" دا دەنووسی کە چەند مانگ دواي چوونی تالەبانی بۆ هەمەدان، پەيوەندی مەلا مستەفا و ئێران دامەزرا و دەلێ کە ئەو ببوو بە فرماندەوی گورھانی پیرانشەر کە رۆژیک لە لایەن ئیدارەي سەرۆکوەزیران را راسپاردرا بوو کە رێگا بەدەم ۴ لۆری ئەرتەشی بجی بۆ حاجی عومەران. عامری دەنووسی کە دواتر کەسیکیان بە ناوی عەلی کوھی وەک رابیتی بارزانی لەگەڵ ئێران پێناساند کە هەركات کاری هەبێ بە رێگای تەمەرچینەوێ بۆ ئێران.

هاوبیرانی سولیمانی موعینی کە بە جیگیر بوونی ئەو پەيوەندییە ئەو هیوا و ئۆمیدەیان لە حاست جولانەوێ باشوور دا نەما، هاتنە سەر ئەو باوەرە کە سەرەرای کەندوکۆسپی زۆر بگەرێنەوێ کوردستانی رۆژەهلات و لەوێ درێژە بە خەبات بەدن. ئەوانە کە پێشتر کەم کەمە وەخۆ کەوت بوون، لە سالی ۱۳۴۶ لێپراوانە دەستیان بە کارو تیکۆشان لە نیووخۆ کرد.

لە راپۆرتی کومیتەي ناوەندی بۆ کونگرەي ۳ هۆیە سەرەکییەکانی دەستپیکردنی خەباتی چەکداری بەم شیوەیە نیشان دەدا: "وەزعی ناوەوێ حیزبی دیموکراتی کوردستان لە سالی ۱۳۴۶ لە لایەکەوێ و ئەو فشارەي کە بۆ حیزب دەهات لە لایەکی ترەو، هیندیک لە بەرپۆهەران و کادرەکانی حیزبی دیموکراتی ناچار کرد، کوردستانی عێراق بەجیبیلن بێنەوێ کوردستانی ئێران. رێژی می شا کەوتە ترسەوێ و هیزیک زۆری بۆ لەناو بردنی ئەوان تەرخان کرد. کادر و ئەندامانی حیزب بێجگە لە دەست کردنەوێ و بەرەره‌کانی کردن هیچ رێگایەکی تریان بۆ نەمایەوێ. بەمجۆرە

خهباتی چه کدارانه به سهر هیڼدیک له کادر و ئه ندامانی حیزبی ئیمه دا، له لایه ن ریژیمه وه سه پیندرا".

جیا له و ده ستانه هیڼدیکیش له ئه ندامانی حیزب، وه ک عه بدولره حمانی زه بیحی و محه ممه دی شاپه سهند په یوه ندیان له گه ل بالی مه کته بی سیاسی دا هه بوو که له سالی ۱۹۶۶ له ژیر ناوی پارتي دیموکراتی شوړشگیر، پالیان به رژیمی به عسه وه داو و بوون به جاش. ئه و جه ولانه ی که ئه ندامانی حیزب تا پیش ده ستیکردنی جولانه وه ی ۴۶- ۴۷ بو کوردستانی روژه لات کردیان، ئه و دلگه رمییه ی له نیو ئه وان دا پیکه پنا که به یه کجاری بو خهباتی چه کداری بگه رینه وه نیوخوای ولات.

له و سهرده مه دا سوله یمانی مو عینی له هه موو بواریکه وه له ئه حمه د توفیق دوور که وتبووه و ئاکار و کرده وه و هه لسوکه وته کانی به ره په رچ ده داوه. به پیی لاپه ره ی ۲۳ به رگی ۳ بیروه رییه کانی که ریمی حیسامی، سوله یمانی مو عینی به ریکه وتی یه کی ره زبه ری ۱۳۴۴ هه تاوی، به هیما هیرش ده کاته سهر که سایه تی ئه حمه د توفیق و ده نووسئ: ئامانجم له و قسانه ئه وه یه نه با دا رابوردوت له بیر چوپیتته وه بیرت خه مه وه ئیستاشت بخه مه به رچاو له سهر ئه ورو قسه بکه ی و به رنامه دارژی.

ههر رابردو دوژمنمان له بیر چوبووه، ده ممان له ده می یه ک نا. ئه وه مونحه ریفه ئه وه لای دا سازش کاره، ئه وه بیرو باوه ری سهرمایه داری په یدا کردوه، ئه وه ناسیونالیسته، ئه وه شو فینیسته، ئه وه موته عه سب و نه زانه. به لئ ده وره یه کیش به وه گوزه را تا بانگی چه کدارانه درا له و دیوه بو ئیمه. له و دیو به رژه وه ندیکی باش بوو که قولی (۱ مه به سستی ریژی می شایه) به هیزه، ئیمه حیزبیکی شوړشگیر ده بی ریکخوا یکی شورشگیرمان هه بی. له به رامبه ر ئه و دوژمنه سهر سه خته که چوار فیشه کی له خو داوه به ئیمه ش بیکه یه نه پینج فیشه ک. یه کمان لیده گری چواران بگرین. دوومان لئ دوکوژی ده ی لئ بکوژین. ده ستمان کرد به و به زم و هه رایه، به شیوه یه کی که بو خومان ده مانزانی فی ری ببوین خو یند بو مانه وه عه مه مان کرد. به ره به ره روحی میلله تمان زیندو کرده وه. له به رامبه ر قولی و پیاوه کانی دا راوه ستاین. له سهر ویستی خه لک حیزمان نیشان دا. گوئ و لوتی فسوسه کا نمان بری، مه حکه مه مان له ولات دانا بو خائین و فسوس. ترس له حیزب زیاتر بو تا قولی. ناچار کشانه وه ئیستا له ده ره وه له زوربه ی ناوچه کان شکایه ت و مه حکه مه له ده ست قولی هاتوته دهر. ههر پوسته ی هه یه تی دوو پوستی چه کداری ئیمه ی له سهره. ههر ناتوانی بیته دهر مه گه ر به پارانه وه و خاتری عه باس و حوسین نه بی. له سهر یه ک وایه. وه زعی ناو خوشمان دیاره باشه که وایه ئه ممان دیسان ماومانه. چونکو سهره خه رو پیاوی که له و لیکه وتو و خو بین ههر ماوه که ده یانه وی وه ک رابردو به بئ مه قسه د لیخوړن لغاو هه لئاگر ن ئه ممان هه رچی ده کهن بو ههر جیگایه ک ده رون، یا وه ک که ری غه رب سهر له ههر ده رگایه ک ده نین لغاویان بو حازر کراوه. لوشکان داوین ئه ممان لمبوزی مبارکیان شکاوه برهم برهم و بگره و ده رکه ی جاران نه ماوه. ماخولیان بوون و په کیان که وتوه. له حالی ده سته وئژنو دانیشن دان و به و زوانه یخ ده خون.

پاش دوور خستنه وهی ئەحمەد تۆفیق بۆ کانی ماسی، سەفەری کاک فایق بۆ نیوخۆی ولات، نەک ۳ مانگ بە لکو زیاتر لە ۶ مانگی خایاند. دواپە ئەو گەراوێ بۆ کوردستانی باشوور و دواى دوو رۆژ چووێ بۆ "زارگەلێ" بۆ مەکتەبى پارێتى. لەوێ ئەمرى پێکرا کە مەقەرێ سونێ بگۆزێتەوه بۆ دۆلەرەقە.

ئەمیری قازى دژى ئەو بریارە بوو و دەیگوت، دەبێ مەکتەبى سیاسى پارێتى و مەکتەبى تەنفیزی، بە رەسمى لە گەل حیزبى دیموکرات دابنیشن و ئەوکات بریارىکى ئەوتۆ بدەن. ئەو دەیگوت کە ئەو لە سونێ وەلا ناکەوى و چ دەبێ بابێ. کاک ئەمیر دواپە چوو بۆ زارگەلێ و لە گەل حەبیب کەرىم سکرێتێرى ئەوکاتى پارێتى تەوافوقیان کرد و بەلێنى وەرگرت کە هەر شوێنێک کە حیزبى دیموکرات پێى خۆش بێ، دەتوانێ لێى نیشتهجێ بێ و ئەوان بەرگرى ناکەن. بەلام تا گەرانهوهی کاک ئەمیر، کاک فایق مەقەرێ سونى بەرەو دۆلەرەقە چۆل کرد و تەنیا سەمیل شەریفزادە و حەمەدەمینى سراجى و سەید رەسوول دێهقان و سالارى حەیدەرى لەوێ مانەوه.

گەرانهوهی سولەیمانى موعینى و مانەوه لە کوردستانی بەو ماوه دوور و درێژ و خۆشەویستی ئەو لە ناو خەلک دا، چەشنێک لەخۆبابى بوون و غرووری تێیدا پێکھێنا کە تازە زەحمەت بوو بتوانێ لەژێر هێژموونی رێبەرایەتى پارێتى دا لە باشووری کوردستان بمینێتەوه.

ئەو بۆچوونە لە نێو زۆر لە پێشمەرگەى حیزبى دیموکرات پێکھات بوو. ئەوان لە حاست جولانەوهوهی کورد لە باشووری کوردستان لە رادەبەر زەحمەتیان کێشا بوو ئیستا پێانخۆش بوو لە کوردستانی ئێران خەبات بکەن. بە پێى لاپەرەى ۱۴۲ بیرەوهەرییه کانی ئەمیر قازى، مەلا عەولاکورێ مەلاعوسمان کە خەلکى ئاواى بادیناوى ناوچەى پیرانشار بوو و یەکیک لە هەرە ئازا و بە نەزم و بە دسپیلینترین پێشمەرگەکانى حیزب و بەرپرسی دەستەیهک پێشمەرگەى شەرى هەندرین بوو، رۆژێک بە ئەمیری قازى دەلێ: پێمواپە ئێو خەیانەت بە میللەتەکەى خۆتان دەکەن... ئێو هێندە لەو ولاتەدا ئێمە دین و دەبەن، تا هەموو ئاوى چۆکمان دادەچۆرێ، ئیدی لە رۆژەهلات، جولانەوهومان بۆ نەکرێ و شۆرەشمان لە دەست نەپە.

مەلا عەولاک دواتر ئەرکی نیشتمانى خۆى لە رینگای میللەت دا بەجێهێنا و لە سالى ۱۳۶۱ هەتاوى، لە هێرشى هیزەکانى ئێران بۆ گرتنەوهى شارى پیرانشار شەهید بوو.

نامەى حەمەدەمینى سیراجى بۆ کەرىمى حیسامى لە سالى ۱۹۶۷

جێى ئاماژەپە کە کەرىمى حیسامى لە لاپەرەى ۷۲ بەرگى سێهەمى بیرەوهەرییه کانی دا، نامەیهکى حەمەدەمینى سیراجى بە ریکەوتى ۱۹۶۷/۷/۱۶ دا هێناوه کە بە وردى باسێ پەيوەندى حیزبى دیموکرات و شۆرش و حیزبى تودە و رێژیى عێراق و کومیتەى شۆرشگێرى حیزب و دەکا و دەنووێ:

زۆر خۆشەویستم ئاشنا گیان

نازانى چەند تاسەى دیتنى تۆ و برادەرەنم هەپە. بروا بکە چاوپە چاکەوتنى ئازیزان روون گەش دەبێتەوه. سەفەرى ئەو دووایانەت لێکى نزیک کردبووینەوه، بەلام هەرەک ئاگادارى کەند

وکوسپی لای مه بهرگری هاتنی کرد بۆ لاتان ... هەر لهسهرهوبهندی نووسینی ئەم نامەیه دا به پوسته نامەیهکم بۆ ناردی تا توێژیکت له رووداوهکانی پاش گهراوهوت بهخهमे بهرچاو نازانم هیچت لێ ههڵگراندوه یان نه. بهلام به هۆی کاکه شوان ئەوه ئەو نامەیهم به درێژی بۆ نووسی تا تۆ برادهران ئاگاداری کار بن.

دهبی کاک سمکۆ به وردی له بهغدا لهگهڵتان دوا بۆ. که ههلوێستی مه بهرامبهر به برادهرانی کۆیستانی و ههروهها شۆرش چۆن بووه. ئێمه شۆرشیان به شۆرش خۆمان زانیوه ودهیزانین. نه بهو نیازهی که له مهلبهندیکی کوره نشین ههڵگیرساوه بهلکو لهبهر ئەوهی که له سههرهتاوه دروشمی هێناوه سههرکاری حوکمیکی دیموکراتی له عیراق و سهلماندنی مافی ئوتونومی بۆ گهلی کورد ههڵگرتهوه. ئەوانهش ئەو داخوازانه نین که پشتیان نهگیری. بێجگه لهوانهش ئینسانی ئازادیخواز ئازادی ههموو ولاتیکی ژێر دهست به هی خۆی دهزانی و هەر ولاتیکی رزگار بووش به ماله خۆی دهناسێ. سههرهراي ههموو شتی که هەر له زهمانی شۆرش چاردهی تهموزی 1908 تهناوته پێشتر لهوهش بۆ کوردان باو بووه له هەر لایهک توندیان لی گرتوون پهنايان بۆ لای تر بردوه، زۆربهی ئەو ئاوهش ئێوه و برادهرانی پاش ئێوه رشتیان که عیراق به پهنا و پهسیوکی باش بزانی بۆ لێقهوومانوی سیاسی. جولانهوه جوړبهجوړهکانی بیر و بروا تا کوێ توانیوی ئێوه پیکهوه بلیکنی یا لێکیان جیا کاتهوه، ئەوه شتیکی جیاوه پهیوهندی به خۆمانهوه ههیه.

ئێمه ئەحمدهد و فایق و جهماعهتمان لۆمه کرد که له پلهی ههوهل له بیرو باوهری پێشو لایان داوه و له پلهی دووههم دا به عیراقهوه چهسپاون که ئێرانیان لهبیر چۆتهوه. له کاتی کهدا بۆ ئێمه تیکۆشانی سیاسی و رێکخراوهیی له ولاتدا مهرجیکی بنههت و پێویسته. ئەو ناکوکیانه هەر مان، ئەحمدهد و فایق-یش لێک جیا بوونهوه. فایق خۆی به لای چهپ دا هینا و ئەحمدهدیش لای راست. ئێمه به هۆی سابهقی زێهنیهوه برومان به فایق نهدهکرد و لێی دوور بووین. له پێوهندی ئەو دوواییانهی مونهقیمی قازی له ههولێر به حکومهتهوه و راکردنی فایق ئاگاداری.

هەر پێش ئەو پێوهندییه له لایه عهبدولههاب ئوتروشی ئامیر هیژی خهبات پینچ برادهری کادر و ئەندامی حیزبی به گوێرهی بروسکهی ئیدریس بارزانی بۆ عهبدولههاب له لای پینجین گیران. راکردنی فایق که هیچ پێوهندیکی بهوانهوه نهبوو، کرا به بیانوو بۆ تهحویل دانهوهی ئەوان به حکومهتی ئێران.

هەر دوابهدوای ئەوه برادهریکی کومیتهی ناوهندی ههلبژێردراوی کۆنگرهی دووههم و لێپرسراوی لقێ چواری حیزبی دیموکراتی کوردستان به نیوی مهلا رهحیم لهگهڵ کادریکی ههره باش و پاکی لای بانه که پتر له سی سالی بوو دانیشتهبوو خهریکی کاسبی بوو گیران و ئەوانیش درانهوه به ئێران. مونهقیمی قازیش هەر دراوه به ئێران. دیسان پینچ برادهری کادر و پێشمههرگهی ئێرانیان له بالهک گرتوو تهحویلیان دانهوه. وای لێهات خهنجهری شۆرش بۆ هیچ حیسابی که چاک و خراپی وهبهردا و دهیدانهوه دهست ئێران. تا ههوتووێهک لهمهوبهر پتر له سی کهس پهنابهری سیاسی کورد له عیراق درانهوه دهست ئێران.

له سه‌روهه ندى ته‌حويل دانه‌وهى مونته‌قيم، من و براده‌رېك بۆ وتووږژ له‌گه‌ل مه‌كته‌بى سياسى پارتى و هه‌روهه‌ها مه‌كته‌بى ته‌نفيزى چوو بووينه لای باله‌ك، پاش دېتن زۆر به ئاشكرا دركانديان كه بۆ براده‌رانى ئيرانى دانېشتووى عيراق تاقه دوو ريگا هه‌يه، يا توه‌وه له ناو شورش دا و ده‌ست له ئيران هه‌لگرتن، يا چوونه‌وه ئيران و ده‌ست له عيراق هه‌لگرتن، ده‌نا ئيمه ريگا ناده‌ين كه‌سيك په‌ناى بۆ ئيمه هينا بى بچى له ئيراندا خه‌ريكى حيزبايه‌تى بى. ئيمه‌ش جوابى ئه‌و پېشنياره‌مان وه‌دوا خست تا براده‌ران ده‌بينين. ئاشكرايه شتى وا به مه قبول نه‌كراوه و ناكړى. ناچار به‌ره‌به‌ره خو‌مان كي‌شاوه نيو ئيران.

شوږشيش به داوخوازى ئيران پيش گه‌رانه‌وهى ئيمه پتر كه ۲۵۰ پېشمه‌رگه‌ى له عه‌شيره‌تى مامه‌شى به‌شى عيراق و هه‌موو كوږخا مه‌نگوره‌كانى عيراقى له ئيراندا وه‌دواى فايق و جه‌ماعه‌ته‌كه‌ى خست كه شان به شانى ژاندارم و جاشه‌كانى ئيرانى و سه‌رباز و ئه‌فسه‌ر و مه‌عموره‌كانى سازمانى ته‌منيه‌ت به دوايدا دښهات و كي‌وه‌كان بېشكنن و به زيندووېى يان به مردوېى به ديارى بۆ ئيدريس بارزانى بيننه‌وه. پېشمه‌رگه‌ى شوږش به پانايى پتر له په‌نجا كيلومتر به دريژايى كي‌وه‌كان نيزيك خانى تا لاي بانه دى به دى گه‌ران و بيجگه له تف و له‌عنه‌تى خه‌لك چى تر يان ديارى نه‌هيناهه.

ئه‌و كرده‌وه دلى هه‌ر ئينسانىكى به شه‌ره‌فى له ئيران و له عيراقدا بريندار كرد كه حكومه‌تى ئيران سه‌ره‌راى ۲۵۰ تا ۳۰۰ هه‌زار سه‌رباز و ۲۰ هه‌زار ژاندارم وهه‌زاران جاشى به كرښگراو، بارزانى و پېشمه‌رگه‌ى قاره‌مانى كوردستانى عيراقى پى به‌د نيو كا و بيانكاته دارده‌ست و قوله‌چوماخ. ئه‌و كرده‌وه گلاوه قسه‌ى ئيدريس بارزانى وه‌راست گيرا كه له براده‌رېكى ئيمه هه‌ره‌شه‌ى كردبوو، گوتبوو: "هه‌ر كه‌سى ئيرانى هاتووچوى ئه‌وديو بكا لاقى ئه‌په‌ريښ و ته‌نانه‌ت تا تاران پېشمه‌رگه‌ى وه‌دوا ده‌خه‌ين و ده‌يگريڼ و سزاي ده‌ده‌ين". به‌لام بۆ ئه‌وانه‌ى كه خوږيان به خاوه‌نى بېرو بروا ده‌زانن ئه‌و هه‌لوښته توند و تيژه تا چ راده‌يه‌ك ده‌توانى كاريگه‌ر بى؟ لام وايه هيج. وه‌ك بوژيكي فارس ده‌لى:

رسم و ره آزادى يا پيشه نايه‌د كرد

يا آنكه ز جان بازى اندیشه نايه‌د كرد

ديسان ئيمه پيش گه‌رانه‌وه‌يان بۆ گيرانه‌وه‌ى فايق زۆر تيكوشاين تا وابكه‌ين يان بگه‌ريته‌وه، يان وا بجوليتته‌وه ناره‌حه‌تى نه بۆ خو‌ى و نه بۆ خه‌لك و نه بۆ شوږش بخولقتنى. فايق له‌سه‌ر راسپارده‌ى براده‌ران تا له تواناى دابوو خو‌ى پاراست. ديسان پاش دوو جار ديتنى له لايه‌ن براده‌راغه‌مانه‌وه له ئيران به‌وه گه‌يشتين كه له ئه‌م ديو يا ئه‌و ديو ئيمه كو‌بوونه‌وه‌يه‌ك پيك بينين و بۆ به‌ري‌وه‌به‌ريتى و هه‌لب‌ژاردنى به‌ري‌وه‌به‌ران ته‌سميم بگريڼ. هه‌ر كاتيك به‌ري‌وه‌به‌رانى هه‌لب‌ژاردراو بريارى گه‌رانه‌وه‌ى فايق بده‌ن با لاشى سوور بى كه ته‌حويلى ئيرانى ده‌ده‌نه‌وه چوون بريارى به‌ري‌وه‌به‌رى له‌سه‌ره، بۆ عيراق بگه‌ريته‌وه. به‌لام په‌له په‌لى شوږش له ته‌حويل دانه‌وه‌مان

زۆر له براده راغانی خسته فیکری گه رانهوه و تا وای لیهات بئ حیساب کهس شهوێ رحهت نه بوو که سبهینی ده یگرن یا نه.

ئا لهم کاته دا ئیمه بریاری چوونه وهی ئامیزی چیا به رزه کانی کوردستانی ئیراغان دا به تیکرایی. کاکه شوان له میژ بوو داوای یه کگرتنه وه ده گه ل فایق لی ده کردین و گه رانه وهی ئیران . ته نانهت مه کته بی سیاسی پارتیش سوور بوو له سهر یه کیتی له گه ل فایق (بئ گه رانه وه)، به لام ئیمه تا شۆرش هه لۆیستی به رانه بر به براده رانی ئیرانی بئ وه بهر چاو خستنی چاک و خراپ نه گۆرئ ههر سوور بووین له سهر کاری جیاوازی خۆمان تا دلنایی ته واو پهیدا کردن له فایق. ئه ممما شالووی ده ست وپئ به ستن و ته حویل دانه وه، ئیمه ی هینا سهر دوو ریانی دانیشتن و چاوه روانی کوژ و زنجیر بوون، یا چوونه وه پیوی هه موو چه شنه ناره حه تیه ک له خۆ هه لسون، ئیمه ریگی دوو هه ممان هه لپژارد.

هه رکه گه راینه وه و براده راغان گرته وه کۆبوونه وه یه کمان پیک هینا بۆ هه لپژاردنی سه رۆکایه تی و دارشتنی پلاتفۆرمی کار. بۆ به رپوه به رایه تی ۲۱ (بیست و یه ک) کهس دیاری کران که له وانه یه کيان ئیوه. پاش بریک چه قه چه ق هه لۆاسرانی دوکتور (مه به ستی دوکتور قاسملوه) به ستراوه ته وه به شاهیدیکی دیکه که له کۆبوونه وه که دا نه بوو. به لام ئه ویش له سه دیق ئازه ری بیستوه که تا سه ره تای ۱۳۴۵ له مه ر دوکتور فریوی ئه حمه دی خواردوه. به لام له وه ده مه وه بۆی ده رکه وته که ئه حمه د راست نه بووه و تاوانبار کردنی کاک ره حمان بیجئ بوه. جا ئه و شاهیده ی ئاخری له سه دا و سه د له گه لمانه و ئیمه ش ههر وه ک توانیومه جمه عه ت رازی بکه ین که ناتوانین تا کۆنگره ی سیهه م له بهر هه موو لایی نه بوونی کۆبوونه وه به ئیوی حیزبی دیموکراتی کوردستان ئیش بکه ین به لکو هینامانه سهر ئه وه ی که به ئیوی "کومیته ی ئینقلابی حیزبی دیموکراتی کوردستان" ده ست به کار بین، هه روه ها بریاری گشتی درا که ئۆرگانی کومیته ی ئینقلابی به نیوی "تیشک" بئ. دیسان هه روه هاش توانامان هه یه که دوکتور ههر براده ریکی باشی تر بکه ینه کۆرمانه وه که لکی لی وه ربگرین. چونکی لامان ئاشکرایه به رپوه به ری ههر چه ند لیژان و پاک و به کار بئ، به و ئه ندازه ش ئیش باشت ده چیته پیش. ههر له بهر ئه و نوکته ش بریارمان داوه که له داهاوش دا ههر براده ریکی باشی لیوه شاهوی پاک به مه رجی پال پشتی دهنگی زۆربه ی ناوه ندیه تی و ئاماده یی ته واوی خۆی ده توانئ بیته ئه ندای به رپوه به ری کومیته ی ئینقلابی (نه ک بیرو ی سیاسی). جا ئیوه زۆر له پیش و حه قی خۆنانشه. ئیستا وه ک مه سه له ی مه شه ور "ئه وه گو و ئه وه مه یدان"، بزاینن تا کوئ ده روین.

ده ی برا، ئیوه به جاریک خه به رتان برا. نه ئه تو و نه کاکه "رام" ههر له کوله که ی ته ریشدا باستان نه ما. ئیمه زۆر به هیوای گه رانه وه ی تو یا هاتی کاکه "رام" بووین. به لام بیانوی روودانی شه ر له نیوان دولته عه ره به کان و ئیسرا ئیل بۆ ماوه یه کی نامه علووم بوو به کۆسپ که په کی یه کتر دیتن و وتووێژمان بخوا. ئیمه سه رمان له ئیشی براده رانی ده ره وه سوور ماوه. به لی ئیمرو ئه و ناکوکیه که له رۆژه لاتی ناوه راست له گۆرئ دایه، گرینگترین و پر مه ترسی ترین روودای پاش

شهری عالمی دووهمه و بهردهوام بوونی ههوینی خهستی شهری گهورهی سیههم دهبن. بهلام دهربرینی ههلوئیستی حیزبیک بهرامهر بهو شته ئهویش پاش ئهوهی بهرهی کومونستی لاگری لایهک و بهرهی ئیمپریالیستی جیا له فهرانسه که ههلوئیستی خرابی نیه ئهوانی تر لاگری لای ترن. ریگا تا رادهیهکی زور بو حیزبی توده دهکاتهوه. مهگهر خهونی خوش دیتراپی. دهنابو حیزبیک وشیار رووداوهکانی خاریج ههر چهند گرنه و پر مهترسی بن، بهلام دیسان نابنه هوی لۆکه له گوئی ئاخین بهرامهر به باری ناوخی ولات. ئیمرو ئهوهی له کوردستانی ئیران رادهبری له میژووی خهباتی گهلهکهماندا وینه نهبووه. له لایهک حکومهت خهریکی خو ئاماده کردنیکی بهرینه و روژانه به فروکه و هیلکوپتیر تهناوت ئاسودهیی له گهزوکه و گهل کهرانیش بریوه و ههر خهریکی کهشفیات، پهتا پهتا ئاغا و کوخا و پیاوه خوڤروشهکانن که بو رهزائی و مههاباد وسهردهشت بانگ دهکرن. دهیانلویینهوه داوی وهرگرتنی چهکیان لی دهکهن بو له بهین بردنی چهتهکان!! ئینسانه باشهکانی دانیشتوی دیهاتیش جیا له جینو و ههرهشه و گورهشه و گرتن له لایه میریهوه چی تریان وههر ناکهوی. له لای تریشهوه ههر ئیستا که به گویرهی فهروانی بارزانی ئهوه دهسته پیشمههرگانهی خوارهوه که نیزیکهی ۳۰۰ کهس دهبن له سنورهکاندا مؤلیان خواردوه و چاوهروانی ئهمری سهروکن بو لهسهر را خو ده ئیران کوتانهوه: دهستهی ملازم ئهحمده، دهستهی مام وسو دزهیی، دهستهی گور کوئی یهزیدی، دهستهی عهبدولا ئاکو، دهستهیهک تیکهلاو له بارزانی و جهماعهتی مهحمودی حهمه رهش.

ئا لهم کاته ناسکهدا به تایبهتی بو ئیمه ههر سعات و دهقیقهیهک قیمهتی تهواو نابی و خافل بوون زیانیکی بی ئهژماری ههیه. ههق نیه لهم ههلوهمهرجه دا وهک کهو سهر له بهفر نین و ئاگامان له دهورو بهرمان نهبی. پیویسته به شوین رووداوهکاندا بگهڕین و چاو نهتروکینین و لهخسه بچینه پیش نهک دووره پهڕیز راوهستین. ههم دیسان له وهختی وادا نیزیکی و ئاموژگاری و یارمهتی مادی و مهعنهوی ئهرکی سهر شانی ههر تیکوشهڕیکی بهراستی ریبازی ئازادی و دیموکرتیهتی ئیرانه. ئیمه داواتان لی دهکهین به زمان، به قهلهم و به ههموو چهشنه توانایهکشان شان به شاهمان بوهستن بو بهرنگاری دامودهزگای کۆنهپهرستی ئیران. ههرهوها وشیار کردنهوهی سههرکردایهتی شوڤشی کوردستانی عیراق به تایبهتی بارزانی له چهوتی سیاسهتی تهحویل دانهوهی پهنابهره سیاسهکانی ئهندامانی حیزبی دیموکراتی کوردستان به حکومهتی ئیران. ههرهوها دهربرینی مهترسی تهواو کردن لهو ههلوئیسته که به پیشمههرگه بهشهرهفهکانی کوردستان دهوری ژاندارم و سهرباز و جاشه چلکاو خوڤرهکانی ئیران دهبینین و ئهنجانی ئهوه کاره خزانه ئامیزی گلاوی روژئاوا دهبن روونی کهنهوه که حکومهتی ئیران سههرهراي پتر له ۲۵۰ تا ۳۰۰ ههزار سهرباز و ۴۰ ههزار ژاندارم و ههزاران جاش نیازی ههره گهورهی له کیشانی پی بارزانی و پیشمههرگه بو چارهسهرکردنی ئهوه مهسهلهیه، هینانه خواری ناو ناوبانگی بارزانی و شوڤشه که به بهکری گراوی ئیرانیان به کورد و نهتهوهکانی تری ئیران بناسینی و له پیش چاوی عالههمیان بخا. وهک تا رادهیهکی

زۆر لهو پیلانهدا سهرکهوتوو ئه‌وروۆ له ئیراندا بارزانی پووچاندهوه. ته‌نیا گرتنه پيشی ريگایه‌کی عاقلانه ده‌توانی ئه‌و په‌له‌یه‌ی له داوینی شو‌رش به تايه‌تی بارزانی بشواته‌وه.

براگیان قسه زۆر و ماوه کهم ناچارم چیتز نه‌ووسم و چاوه‌روانی هاتنتان ده‌که‌م بۆ دلی کپوه‌کانی کوردستانی ئیران یا ناردنی جواب. ههر کاریکتان هه‌بی کاکه شوان ئاماده‌یه رایپه‌رینی. ئه‌گه‌ر هاتیشن، ئه‌وان پیمان راده‌گه‌ینن ده‌تان بینه‌وه. تکایه له نیوی قه‌ندیل به هۆی نامه‌که‌تان که بۆ من و ئه‌میرت نووسیوو، ئه‌میریش نامه‌که‌ی به دوو سی که‌س دابوو که بزائن قه‌ندیل کییه. ئیستا بی ئه‌وه‌ی بزائن قه‌ندیل کییه که‌وتۆته سهر زاران که قه‌ندیل خه‌ریکی پیوه‌ندی یه- چاو بیۆشن و تخی که‌ن. ده‌توانی به نیوی "سه‌هه‌ند" به کاکه شوان دا ههر کاریکت بوو رای ئه‌سپیری به ئیمه‌ی راده‌گه‌ینن. سهرکه‌وتن ههر بۆ گه‌له و رووره‌شی بۆ دوژمنانی گه‌ل.

حه‌مه‌ده‌مین سیراجی

براتان : هه‌لۆ

۱۹۶۷/۷/۱۶

گیرانی مونه‌قیمی قازی

سوله‌یمانی موعینی (فایق) پیشتر له ریگه‌ی حیزبی شوعی و بالی مه‌کته‌بی سیاسی که ببونه هاوپه‌یمانی ده‌وله‌تی عیراق په‌یوه‌ندی به عیراقه‌وه گرت بوو و چۆل کردنی مه‌قه‌ری "سونی" ئه‌وه‌ی ده‌رده‌خست که ئه‌و به نیسه‌تی پارتی نیگه‌ران بوو. له‌و کاته‌دا مونه‌قیم قازی له باله‌کایه‌تی گیرا و نیگه‌رانی سوله‌یمانی موعینی زیاتر بووه. به‌ داوی ئه‌وه‌دا، له مه‌کته‌بی ته‌نفیزی را په‌یامیک بۆ کاک فایق لیدرا که بچی بۆ ئه‌وی کاریان پێیه‌تی. کاک فایق و گشت پێشمه‌رگه‌کانی چوون بۆ ئاواپی "ده‌رگه‌له" له‌ نیزیک مه‌کته‌بی ته‌نفیزی و له‌ویرا که‌سیکی نارد و سوراخی ئه‌و بانگه‌یشتنه کرد. نه‌فه‌ره‌که گه‌راوه و گو‌تی که ئه‌وان راسپارده‌یه‌کی ئه‌وتۆیان نه‌بووه. به‌ پپی لاپه‌ره‌ی ۱۵۶ بیره‌ویه‌کانی ئه‌میری قازی، سوله‌یمان موعینی نیگه‌رانی زیاتر ده‌بی و پییواده‌بی که ئه‌وه داوی کاک ئیدریس بارزانی‌یه و ریگای گو‌رپی و چوو بۆ ئاواپی "سونی".

ئه‌میر قازی له لاپه‌ره‌ی ۱۵۰ بیره‌ویه‌کانی دا ده‌نووسی، چه‌ند روژ به‌ر له‌وه‌ی کاک فایق بگه‌رپه‌ته‌وه بۆ کوردستان و جو‌لانه‌وه‌ی ۴۶- ۴۷ ده‌ست پپی بکا، مونه‌قیم قازی و عه‌ولای موعینی، پیکه‌وه له هه‌ولیر له گه‌ل "قادر مه‌نتک" که جاشیکی گه‌وره‌ بووه، چاویان به قانده‌ فرقه‌ی هه‌ولیر که‌وت. پاراستن ده‌زگای ئه‌منی شو‌رش ئه‌و خه‌به‌ره ده‌زانپه‌ته‌وه و له گه‌رانه‌وه‌دا مونه‌قیم قازی له پردی زه‌رد ده‌گرن و پاش ماوه‌یه‌ک بی سه‌رو شوین کردن، راده‌ستی ئیرانیان کرده‌وه. به‌ باوه‌ری

کاک ئەمیر ئەو گیران و تەسلیم کردنەووە گاریگەری هەبوو لە سەر دەستپێکردنی جولانەووەی چەکداری ٤٦ - ٤٧.

غەنی بلوریان لە لاپەرە ٢٧٥ کتیی ئالەکووک دا لەسەر گیرانی مونتەقیم قازی دەنووسی: مونتەقیم قازی، بە وتە خۆی، کاتی شەر و پێکدادان لە نێوان رژیمی عێراق و کوردە شۆرشگێرەکانی شاری هەولێردا دەچیتە لای فەرماندەکانی ئەرتەشی عێراق و دەڵێ: "من لە بنەمالە قازیم و ئەگەر رژیمی عێراق چەک و چۆڵم بدات، دەتوانم دژی رژیمی پاشایەتی لە کوردستان ئێراندا شۆرش هەڵایسینم".

پێوەندی مونتەقیم بە گوێ کاربەدەستانی شۆرش کوردستان گەشتبوو و لە ئاکامدا ئەوان ناوبراویان بە تاوانی پێوەندی لەگەڵ دوژمن ناردبوو ئێران. کاتیک مونتەقیم لە زیندانی تاران ئەو رووداوێ بۆ گێڕامەووە گەلێکی بۆ ناپەرەت بووم. هەرۆهە مەنتەقیم گوتی: "لەگەڵ ھاوڕێیانی پێشمەرگە نۆ ژاندارمە ئێرانی چەک کردووە، کە یەک لەوان بریندار بوو، بەلام ناوبرا بە تاوانی چەککردنی ئەو نۆ ژاندارمە لە لایەن کاربەدەستانی شۆرش کوردستانی عێراقەووە سەرکۆنە کراوە و پێیان گوتوووە بۆچی لەو هەلومەرجە ناسکەدا خەریکی ئێرانمان بە گژدا بدە". مونتەقیم گشت ئەو بەسەرھاتانە بە ساواک گوتبوو.

من لەو باوەرە داووم کە ئەگەر مونتەقیم ئێعدام نەکەن، بێگومان بۆ هەمیشە لە زینداندان رایدەگرن. رۆژیک کە دەیانبردە دادگا زۆر پەشیو و نیگەرەن بوو، و دەیگوت دەمبەن ئێعدام دەکەن، بەلام بەرە بەری ئێوارێ گەراندیانەووە بۆ زیندان و کاتیک لە دوورەووە چاوی بە من کەوت، پێکەنی. لیمپرسی: شیری یا ریوی؟ ناوبرا گوتی: شیرم، دەرکەوت کە سەرۆک بارزانی نامەیهکی ناردووە بۆ حکومەتی ئێران و لەودا نووسیوی: "مونتەقیم مەروفتیکی ساکارە و لە دەرەووە هیچ بەرپرسایەتییکی نەبوووە و ئەو قسانە کردوویەتی بە گشتی فروفیشال بوو و خۆی پێهەلکێشاوە و تکایە ئازاری مەدەن".

ئەحمەدی قازی لە دەست نووسی ک دا لەسەر گرتنی مونتەقیم برای دەنووسی: ... ئەو رۆژە دەگیری بۆ شوێ دەیهێننەووە بەندیخانە گەلەلە، کێشکچی یەکان نایانسن، بۆ بەیانی کێشکچی یەک دەڵێ: کێ ئامادەیه بچین بۆ نان؟ مونتەقیم دەڵێ: "ئەمن". کۆلەنانی بە کۆلەووە دەبێ و بە بازاری گەلەلەدا تێدەپەری، تووشی برادەرێکی هەورامی دەبێ و پێی دەڵێ: "من گیراوم و لە بەندیخانەم. دوینێ لە هەولێر گەرامەووە و لە رێگا گرتوویانم و هیناویانم بۆ ئێرە، بە برادەرەن خەبەر بدە نیگەرەن نەب".

لە سەر کەسایەتی مونتەقیم قازی حەسەن رەستگار دەڵێ: ئەو ساف و سادە بوو. رۆژیک تووشی بووم پیاویکی لە گەل بوو کە لە وەستاکانی چاک کردنی تەفەنگ لە ئاواپی شامان بوو. لیمپرسی ئەووە کییە؟

- گووتی ئەو ٣٠٠ تەفەنگی لە داران دا شاردۆتەووە.

حه سه ن ره ستگار ده لئ: ئه من قسه كه م پښ هه و نه بوو. دوايه مونته قيم پښيگوتم: ئه و روژانه له گازهر دده دين.

- قسه ي قوړ به ده ستى به تال.

- ئه وان (عيراق) ده مانده نئ.

- چوڼ؟

- ديتوومن، به لښيان داوه.

- به كوئ دا چوڼ يارمه تيمان پښه كه ن؟

- ئه وان بوخويان پيمان ده گه يه نن.

مونته قيمى قازى ژيانى پر له سهر و سهره هه بوو. له سالى ۱۳۳۵ له گه ل كومه ليك له لاوانى مه هاباد چووه تاراني تا هه ول بدا له ئيداره ي دادگوسته رى كه كوردكي سته يي تيدا ده ستروبي بوو داهه زري. ئه حمده ي قازى له گه لي ده چي و له ده ست نووسي ك دا ده گيرته وه: ئه م وه زير يا موعاينه يه كي ك له ئه رده لانه كانى سته بوو كه له داموده زگاي دوله تيدا زور ده ستى ده روشت. من هه ر وه ك هاوريه ك ده گه ل مونته قيم به خزمه تي گه شتين. پرسين و ليكو ليته وه ده ستى پيكر، جه نابي وه زير به رينگي به مونته قيم گرتوو كه تو بو ناوي مونته قيم (توله ئه ستين) يان پيداوي! حه قه ن ده ته وئ توله ي قازى (پيشه وا) بستينه وه! هه رچي بومان روون كرده وه كه ئه م ناوه دوازه سي زده سال پيش رووداوه كانى كوردستان و هاتنه سهر كارى پيشه وا دراوه به مونته قيم و باسي توله و شهر و هه را له ئارادا نه بووه، به گوئي دانه چوو، به هه ناسه ساردى هاتينه وه مال.

مونته قيمى قازى

مونته قيمى قازى كه سايه تيكي جه فه نكي و قسه خو ش بوو. له سهر ده ورانى قوتابخانه نه قلئ خو شى هه يه و ئه حمده ي قازى له ده نووسي ك دا ده نووسئ: شتيكي كه له و ده ورانى خو ينده تا ئيستا به زه قى ده زه ينمدا ماوه ئه وه بوو كه له و كتيبه ده بيرستانى يه دا كه ده مانخويند چهن ناوي تيدا بوو كه پيتي كو تايبان (ي) بوو به لام (ا) ده خو يندران ه وه و بريتي بوون له كبرى (كوبرا)، عيسى (عيسا)، موسى (مووسا)، مصطفى (مسته فا)، يحيى (يه حيا)، مرتضى (مورته زا). كا ك مونته قيمى برام هه مووى به دروستى ده خو ينده وه به لام كه ده گه يشته "مرتضى" ده يگوت "گورنه ته له". هه موو جاريك له سهر ئه وه ماموستا داركارى ده كرد، به لام زبابى به گورنه ته له وه ها راهاتوو كه تا ئاخري نه يتوانى ئه م ناوه به دروستى بيژ بكا.

هه موو جاري ئه و به شووى سنجوو سزا ده درا و ئيمه ش پښه كه نين! داستانى كو ميدي تراژي ك به ته واوى مه عنا هه موو جاري دووپات ده بووه. به جھي لي كه ده گه ل كا ك مونته قيم ئه وه مان

وهیبردههاتهوه و تیر پیده که نین. هوئی ئەم "گورنه ته له" گوتنه مان ئاوا لیک ده داوه: که ماموستا به شیوهی مه لایان (ض)ی عهره بی وهک (ل)ی کوردی بیژ ده کرد و دهیگوت "مورته له" یا مورته لا، که نه وهش زۆر له گورنه ته له نیزیکه.

گیرای مونته قیمی قازی و ته سلیم کردنه وهی به ریژی می ئیران، نیشانی دا که تازه ئیمکانی مانه وهی ئەو پیشمه رگانهی حیزب له باشووری کوردستان، له ژیر دهسته لاتی پارتی دیموکرات دا نه ماوه. ته نیا ریگیان ئەوه بوو که به یه کجاری بگه رینه وه بۆ ناوخوا ئەو جیگایه ی که ههم شوینی کاری ئەوان بوو و ههم له وێ پزیزان لیده گیرا. ئەو راستیه له و قسانه دا ده رده که وێ که سوله یمان له گه ل پهریزادی خوشکی ده ری ده بری. به پپی ژماره ی ۸۳ حه وه ته نامه ی سیروان، پهریزاد موعینی ۶ مانگ بهر له شه هید بوونی سوله یمان له ئاواپی قه متهری چاوی به براکانی ده که وێ. له وێ سوله یمان موعینی ئاوا باسی هوئی جوئی بوونه وهی له مه لا مسته فا ده کا: تا کاتیک به یارمه تی خه لک به نانی جو خه باتمان ده کرد، خه باته که مان باش به ره و پپش ده چوو به لام ئیمه به په یوه ندی نیزیکی مه لا مسته فا له گه ل شا زۆر توپه رین و پیمان گوتوه که پیشمه رگه به خواردنی که باب و پیپسی و موز خه باتی بۆ نا کرێ، ئیمه بوخوامان ده چین درپژه به خه بات ده دین.

ماموستا هه ژار له لاپه ره ی ۴۹۴ چیشتی مجبور دا له سه ر ده ست پیکردنی ئەو راپه رینه ده نوسی: روژیک ئیوارێ ئەحه مه دی بارام میرزام دی که له ده ست و دایره ی جه ماعه تی موعینی بو. گوتی قه راریان داوه بچنه وه ئیران و شوپش هه لگیرسین، به لام من رام کردوه و له گه لیان ناچم...

له سه ر ده ست پیکردنی جولانه وه ی ۴۶-۴۷ ئەمیری قازی له لاپه ره ی ۱۹۶ کتیی "له بیره وه ریه سیاسیه کانم" دا ده نوسی: بزوتنه وه ی ۶۷-۶۸ (۱۳۴۶-۱۳۴۷) کاک فایق دایگیرساند، به لان دایگیرساندنیکی ناوه خت و کاریکی بی لیکدانه وه، که له ده گه ل هپج مه نتیق و به راوه ردیکی هه کیمانه ی سیاسیه به پپی هه ل و مه رجی کات و جی و شوین، نه ده گونجا و یه کی نه ده گرته وه. ئەمیر قازی بیروبوچوونی خوئی له سه ر چوئیه تی ده ست پیکردنی ئەو جولانه وه ی ۴۶/۴۷ ئاوا ده رده بری: به باوه ری من ده کرێ بگوتری یه کیکی له سه به به کان که بزوتنه وه که ده ستی پیکرد و هه ر زووش دامرکایه وه، له وه دابوو که کاک فایق، وه ک که سایه تی دووه می ئەوکاته ی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ته نیا هه ر به ئیراده ی خوئی، به بی پرس و راویژ ده گه ل باقی براده رانی خوئی له کومیته ی ناوه ندی، له و کاره روچوو.

ئەو به شه ی که به رنامه ی به رپوه بردنی راپه رینی له نیوخوئی ئیرانی له به رده ست دابوو که م هه وه خو که وتن و له سالێ ۱۳۴۶ ده ستیان به کارو تیکۆشان له نیوخو کرد. به شیک له وان هه ولیان دا له کوردستانی عیراق لایه نگری حیزبی شوعی و حیزبی توده ی ئیران به ده ست بینن. کاک فایق ئەو گوشار و توندوتیژی شوپش و گرتنی مونته قیمی قازی و بانگه یشتنی خوئی بۆ مه کته بی ته نفیزی، به پلانی شوپش بۆ سه ر حیزبی دیموکرات دانا و له سه ر ئەو باوه ره بوو که حیزب جیی پی لیز کراوه و ده بی ریگا چاره یه ک بدوژیته وه.

ئەو رۆژە كە فایق دەگاتە سونى بە ھەلکەوت مەلا ئاوارەش كە دائىم لە نىوخۆ ولات دابوو و كەم دەھاتەوھە كوردستانى باشوور، لەوئى بوو. دواى باسكى زۆر ھەيئەتېك كە برىتى بوون لە ھەمەدەمىنى سراجى و ئەمىرى قازى بۆ چارەسەرى كېشەكە ديارى دەكرىن كە بچى بۆ لای بارزانى. بە پىي نوسراوھەكانى ئەمىرقازى لە لاپەرەى ۱۵۸ كىتېبى "لە بىرەوھرىيە سياسىيەكانم" ئەو ھەيئەتە قەول لە كاك فایق وەردەگرئ كە تا گەراندەوھى ئەوان و روون بوونەوھى وەزەكە، كاك فایق لە "قەلاتوكە" مېنىتەوھە نەچتەوھە ناوخۆ.

بەيانى كە ھەيئەت بەرەو بالەكايەتى وەرئ دەكەون، لە دەرەوھى ئاوايى تووشى دوو پېشمەرگە دەبن كە نامەيەكى كاك فایقيان پىبوو و نووسى بووى: من لێرە ھەست بە ھەسانەوھە و دلنایى ناكەم، وا رویشتم بۆ ناوچەى نوكان و كانىيەزەرد لەودىو، ئىوھ لە گەراندەوھەدا خەبەرەكم لئى مەلۇوم بكەنەوھە. ئەگەر وابوو كە دلنایىيەك لە ئارادا بئ، ئەوھ دەگەرپىمەوھە دەنا، نا. واباشە ئىوھش بېچنەوھە و بگەنە ئىمە.

ئەمىر قازى دەچتە لای مەرحومى مەلا مستەفا بە پىي لاپەرەى ۱۶۹ كىتېبى "لە بىرەوھرىيە سياسىيەكانم" دواى باس لە سەر وەزىيەتى ئەندامان و كېشەى ئەوان، مەلا مستەفا گلەيىيەكى زۆر لە كاك فایق دەكا و دەلئ: من ئەویشم ھەر وەك كورى خۆم حىساب كردبوو. چاوەروان نەبووم بە قسە و مەسلەحتەتى ئەملاوئەولا، بىوھفایى دەگەل من بكا.

بە پىي لاپەرەى ۱۷۳ ئەو سەرچاوەيە، كاك ئەمىر داوا لە مەلامستەفا دەكا بۆخۆيى بىتە نىو كېشەكە و گيانيان بپاريزى و رىگا بدا بىنەوھە لە شوپىنكى دوور نىشتەجئى بكرىن.

مەلامستەفا دەلئ: پىم خراپ نىيە بابىنەوھە، ئەگەر پىي خۆش بوو با بە قسەمان بكا. بەلان با مەنىش پرسىارېك لە تۆ و لە ئەحمەد و لە سولەيمان(فایق) بكەم و جوابىشم بدەنەوھە... "بە باوهرى ئىوھ ئەگەر ئەتۆ و ئەحمەد و سولەيمان "مستۆشتان(مەلامستەفا) لە گەل بئ، ئەو شۆرشەى ئىستا كە لێرە بە دەستمانەوھە، بە جئ بئلىن و بچىن لەودىو دەست بە شۆرشىكى دىكە بكەين، لەوھى لێرە ھەمانە باشتمان بۆ دەكرئ؟ ئەگەر پىتان وایە دەكرئ قانىعم بكەن، تا لێرە لاچىن و روو دەئەوئى بكەين، ئەگەر نا با بە ھەموومان ھەول بدەين ئەوھى لێرە ھەمانە بىگەيەننىيە بەرھەم جا چاوە لە لایەكى دىكە بپرىن".

ئاكامى ئەو چاوپېكەوتنە ئەوھ دەبئ كە ھەول بەرى كاك فایق و برادەرانى دىكە بگەرپنەوھە بۆ ناو شۆرش و حىزبى دىموكرات لە خەباتى سياسى دا ئازاد بئ. ھەر گىروگرفتېك بىتە پىش بارزانى ئاگادار بكرئ. دوايە بارزانى بە كاك ئەمىر دەلئ بۆ وەرگرتنى پىداويستىيەكان سەردانى سامى عەبدولرەحمان بكا. كاك ئەمىر دەچىتە لای سامى و ئەو داوى راپۆرتى كار و تىكۆشانى لىدەكا. كاك ئەمىر تورە دەبئ و دەچىتەوھە لای مەرحومى بارزانى. بە پى نوسراوھى كاك ئەمىر لە لاپەرەى ۱۷۵ كىتېبى "لە بىرەوھرىيە سياسىيەكانم" بارزانى فەرمووى: نە من راپۆرتەم دەوى و نە ئىوھش راپۆرت بەدەن بە كەس. فایدەى نىيە، كېشەكە دەگەل ئىدرىس بپرەوھە قسەى دەگەل دەكەم".

کاک ئەمیر دەچتە لای کاک ئیدریس بارزانی و چاوی پێی دەکەوێ و بەلێنی وەرگرتنی هێندیک یارمەتی و رادە ۱۰۰ دینار یارمەتی مانگانە پێدەدرێ. بەو یارمەتییه، حیزب بە روالەت دەیهوی بۆ چارەسەری ئەو پرش و بلۆییە و بۆ گرتنی کۆنفراڤس خۆی ئامادە بکا.

ئەمیری قازی بە داوی دیدار لە گەڵ بارزانی دا، نامەیهک بۆ کاک فایق دەنووسێ و داوای چاوپێکەوتن لێدەکا و لە ئاواپی نۆکان دەبیینی و باسی قسەکانی مەلا مستەفای بۆ دەکا و پێویستی گرتنی کۆنفراسی لە گەڵ باس دەکا.

کاک فایق لە جواب دا رازی بە ئامۆژگارییهکانی مەلا مستەفا بوو و بەو شەرتە کە خۆی وەعدە ی پێ بدا و رێگای بدا چاوی پێکەوێ. لە سەر گرتنی کۆنفراڤس کاک فایق پێیوايه کە زەحمەتە و ئەگەر بکری لە داهااتوو دا لە رۆژەهلاتی کوردستان بېستری باشترە. بە قسە ی کاک ئەمیر لەو دیدارەدا کاک فایق گلیی لە مەلا ئاوارە هەبوو. لێکدانەوهی کاک ئەمیر لە سەر کاک فایق ئەو بوو کە ئەو تا گرتنی کۆنفراڤس یان گۆنگرەیهک خۆی بە بەرحەق زانیو.

جێی ئاماژەیه کە لە نێو ئەندامانی کۆمیتە ی شۆرشگێڕ دا، مەلا دژی ئەو بوو کە ئاوا هەموو بە تیکرا بگەرێنەوه بۆ ناوخۆی ولات. لەو سەردەمە دا نامەیهک لە مەلا ئاوارە بە ئەمیری قازی دەگا کە لە گەرانهوهی برادەران بۆ رۆژەهلات تۆرەیه و لەوهی کە وەزەکە روو بە مەترسی و توندوتیژی دەروا، هەست بە نیگەرانی دەکا. بە پێی لاپەرە ی ۱۷۶ نوسراوهی ئەمیری قازی، مەلا ئاوارە نووسی بوو: ئەو پۆنە ی دێ پۆنی کەباب نییه، لێرە کەر داغ دەکەن.

پاش کۆبوونەوه لەگەڵ سولهیمانی موعینی، ئەمیری قازی بە پەلە دەگەرێتەوه بۆ ناوچە ی بālەکایەتی تا چاوی بە مەلامستەفا بکەوی و بۆ چارەسەری کێشەکە بەلێنی زیاتر وەرگری. بەلام مەلا مستەفا لە باسەکە خۆ دەبوێری و هەر ئەوێندە بە کاک ئەمیر دەلێ: سبە ی ئیدریس بیینه و دیداریکیش دەگەل ئەحمەد بکە.

کاک ئەمیر رۆژی دواتر کاک ئیدریس دەبیینی و لە سەر گۆرانی هەلۆیستی بارزانی پرسیار دەکا و کاک ئیدریس دەلێ: بارزانی دەفەرموێ، تازەم بۆ دەرکەووتو، مانەوهی جەماعەت لەو شوێنانە ی هەن، بە قازانجی شۆرش تەواو دەبی.

لەو رۆژەرا ئەوان لەوین، هەرچی داوای دەکەین حکومەتی ئێران بێ مەحتەلی بۆمان دەنێری. جارێ بۆ شتییک دەبووایە زۆرجاران یەخەیان بگرین. واباشە جەماعەت با هەر لەوێ بن، بەلان هەول بەدن تووشی شەپۆشور نەین. خۆیان بپاریزن و ئەگەر زەخت و گوشاریشیان لە سەر بوو، با بە نەهینی بیئەوه ئەو دیوێ تا خەتەر لەسەریان لادەچێ، ئەوکات بچنەوه شوێنی خۆیان.

ئەمیری قازی بیروپرای تازە ی بارزانی بە کاک فایق رادەگەیهنێ. دوايه بە مەبەستی سەردانی کاک ئەحمەد بەرهو "کانی ماسی" وەرپێدەکەوێ.

بەمشۆیه پەیوەندی مەلامستەفا و سولهیمان موعینی پچرا. دیارە کاک فایق پێشتر نیازی گەرانهوهی بۆ نێوخۆی ولاتی هەبوو. چوونکە هەموو کەل و پەل و کەرەسە ی چاپ و تەفەنگەکانی،

له ئاوايى "دېرى" له گه‌ل خو‌ى برد بوو و له ئاوايه‌كانى "زېوكه" و "ئاشى وه‌تمانى" و ... هه‌شار دابوو.

گه‌رانه‌وه‌ى كاك فايقي بو‌ نېوخو‌ ده‌نگى داوه و زه‌خت و زو‌ر بو‌ سه‌ر ئه‌و براده‌رانه‌ى كه‌ مابوونه له لايه‌ن شو‌رشه‌وه، په‌ره‌ى ئه‌ستاند. كاربه‌ده‌ستانى شو‌رش له‌وان دردو‌نگ بوون و حيسابى پشتيوانانى به‌ره‌ى شه‌ريان بو‌ ده‌كردن.

به‌ دواى ئه‌و روداوانه‌ دا ئه‌مير قازى، ئه‌و بېروايه‌ بو‌ په‌يدا بوو كه‌ له‌مه‌و به‌دوا، بنكه‌ى ئاوايى "سونى" له لايه‌ن شو‌رشه‌وه به‌ ته‌واوى ده‌كه‌ويته‌ ژير چاوه‌دېرى و ريگه‌يان پى‌نادرى كه‌ له‌وى مېننه‌وه. بو‌يه پېشنيار ده‌كا كه‌ بنكه‌كه‌ چو‌ل بكړى. ئه‌و بو‌خو‌ى ده‌پړا و ئه‌وانى ديكه‌ كه‌ بريتى بوون له‌ سمائل شه‌ريفزاده و همه‌ده‌مىنى سراجى و سالار حه‌يده‌رى ده‌مينه‌وه. كاك ئه‌مير ده‌چيته لاي ئه‌و پېشمه‌رگانه‌ى حيزب كه‌ له‌ سه‌نگه‌سه‌ر له‌ ژير فه‌رمانده‌رى هه‌سو‌ ميرخانى ژا‌زو‌كى، فه‌رمانده‌رى هي‌زى كاوه خزمه‌تيا‌ن ده‌كرد.

له‌ كاتى هاتنى عه‌شيره‌تى بارزان بو‌ كو‌مارى كوردستان، مال‌ه بابى هه‌سو‌ ميرخانى ژا‌زو‌كى كه‌وتبووه ئاوايى گو‌يگه‌لى كه‌ مو‌لكى سه‌يفولقوزات شاعيرى نيشتمانيه‌روهرى كورد بوو. ئه‌وان له‌وى زو‌ريان ري‌ز ليگيرابوو. بو‌يه هه‌سو‌ ميرخان له‌ گه‌ل ئه‌و پېشمه‌رگه‌كانه‌ى حيزب كه‌ له‌گه‌ل ئه‌ميرى قازى بوون به‌ باشى جو‌لاوه.

ئوه‌ هه‌ر مه‌لامسته‌فا نه‌بوو كه‌ دژى ئه‌وه بوو كه‌ كورد له‌ رو‌ژه‌لات ده‌ست به‌ شه‌ر به‌ دژى ئيران بكهن، به‌لكو حيزبى شوعى عيراقيش پييان باش نه‌بوو. كه‌ريمى حيسامى له‌ مانگى ۱۰ سالى ۱۹۶۸ سه‌ردانى براده‌رانى شوعى ده‌كا و له‌وى كه‌ريم ئه‌حمده‌ پيى ده‌لى كه‌ كاتى خو‌ى به‌ فايقيان (سوله‌يمان مو‌عينيان) گو‌توه كه‌ كاتى راپه‌رينى چه‌كدارانه نيبه و مه‌لا مسته‌فا لييان ده‌دا.

شيوه‌ كارى ته‌شكيلاتى حيزبى ديموكرات له‌ ده‌هه‌ى ۴۰ و ۵۰ دا.

له‌ حيزبى ديموكرات دا به‌ پيى پيوست گرينگى زو‌ر نه‌دراوه به‌ كارى ري‌كخستن و ته‌شكيلاتى و پاره و ئيمكاناتى پيوستى بو‌ ته‌رخان نه‌كراوه و شيوه‌كارى كه‌ ولامده‌رى ري‌كخستنى كو‌مه‌لانى خه‌لكى كورد بى ره‌چاو نه‌گيراهه. بيرمه‌ندانى حيزب زو‌رجار ده‌لي‌ن كه‌ كورد ته‌شكيلاتى نيبه و زه‌حمه‌ته‌ كه‌ سازمان بدرى. بيشك هو‌كارى ئه‌و بابته‌ زو‌ره و ئه‌وه‌ى كه‌ ده‌كرى باسى لى بكړى "نازايه‌تبييه" كه‌ به‌رهبه‌ستى گه‌وره‌يه بو‌ دارشتنى ري‌كخستن و ته‌شكيلات له‌ نيو ريزه‌كانى ري‌كخراويك دا. ئه‌حمده‌ى قازى له‌ لاپه‌ره‌ى ۱۷۳ ى ده‌ست نووسيك دا، باسى كه‌موكوپيه‌كانى كارى ته‌شكيلاتى ده‌كا و ده‌نووسى: تا ئه‌و جى‌يه‌ى له‌ بيرم بى حيزب ده‌سالانى ۱۳۳۸ تا ۱۳۴۲ شه‌به‌كه‌يه‌كى گه‌وره‌ى له‌ كوردستانى ئيراندا دامه‌زراند بوو كه‌ له‌ ماكووه تا ئيلام و تا نيو كورده‌كانى تاران په‌ره‌ى سه‌ندبوو. به‌لام به‌ داخه‌وه هيچ جو‌ره‌ فيركردن و بار هي‌نان حيزبى و سياسى ده‌ئارادا نه‌بوو. ئه‌ندامى تازه‌ى حيزب له‌ سه‌ر پيوه‌ندى خزمه‌يه‌تى و عاتيفى به‌ ئاسانى وه‌رده‌گيرا و له‌ كادري ليها‌تووى ئاگا و زيت و وريا خه‌به‌ريك نه‌بوو. زانستى سياسى ئه‌ندامان زو‌ر نزم بوو. زو‌رت‌ر له‌ رووى هه‌ستى كوردايه‌تى

و نه ته وایه تی ده هاتنه ناو حیزب و زور به ئاشکرا و بې نه پنی کاری حیزبایه تی یان ده کرد و که س نه بوو نه یانناسی و کور و کوبوونه وهی زه ق و بهرچا و له بن لووتی ساواک و سپخوره کان بهرپوه ده جوو. هیچ کوبوونه وهیه ک نه بوو پیاوی ساواکی تیدا نه بی و هیچ قسه و باس و هه والیک نه بوو به گوی یان نه گاته وه. هه ر ئه وه ش باعیس بوو که له سه ره تای به هاری ۱۳۴۲ زوربه ی کادر و نه دمانی حیزب له ماهی هه وتوو یه کدا له سه رانسه ری کوردستان و شاری تاران گیراین و خراینه زیندان.

مه لا عه زیزی ئه حمه دی له ده ستنووسی ک دا باسی که مته رخه می له راده به ده ری یه کیک له کومیته سه رکیه کانی حیزب له سالی ۱۳۴۵ ده کا که ده ردی زوربه ی ری کخراوه کانی دیکه ی حیزب بوو و ده نووسی:

کومیته ی "گورموسا" کومیته یه کی چالاک و ئاکتیو نه بوو، له زور باران دا بهرپرسی شانه کان چالاک تر بوون. ده بوو کاریک بکری که که موو کورپه کان قه ره بوو بکری نه وه و کومیته ی گورانی به سه ر دابی. له به هاری ۱۳۴۵ نه دمانی حیزب داوایان له مه لا قادری لاجینی که له ناوچه ی نه لپن کادری حیزب بوو، کرد که کوبوونه وه پیک بین و سه ری گوم ی بو کوبوونه وه دیاری کرا. ئه وانه ی که ده بوو به شدار بن ئاگادار کران و به شیکی زور له نه دمانی گوونده کانی داوداوه، ئه حمه د بریو، دوله توو، نیزی، موسالان، میراوه، ئالواتان، کونه مشکه، له روژی دیاری کراو ئاماده بون.

بهرپرس و نه دمانی کومیته ی گورموسا به شداري ئه و کونفرانسه یان نه کرد بوو. کاکه سوار که بهرپرسی کومیته ی گورموسا بوو، له جیاتی خو ی پیاویکی خو ی نارد که کابرایه کی فه قیرو نه خوینده وار بوو و له کاتی هه لپژاردن دا ده یگوت هه ر کاکه سوار مه نسوله. براده ریکی دیکه له موسالان را هاتبوو نوپنه ری شانه ی موسالان بوو. ئه ویش نه فه ریکی تازه ی بو به شداري کونفرانس ده گه ل خو ی هیئا بوو و پییده گوت: ئه تو نه دمانی خو می ده بی ره ئی بده ی به خو م. له حاستی بیروباوه ر و خوړاگری له به رانه به ر زه ختی دوژمن دا، کادری حیزبی ئه وتو هه بوو، هه ر به ر له گرتن هوشاری ده دا که ئه و له به رانه به ر به ئه شکه نجی ریژیم دا خوړاگر نییه. له وباره وه مه لا عه زیزی ئه حمه دی له ده ستنووسی ک دا ده نووسی:

هه ر له و سه روبه نده دا، له خو ار گوړی شیخ ئه بوبه کری نیزی، له مالی پوورم میوان بووم. خه بهریان پیدام گوتیان مه لا قادر له نیو خانوان چاوه پروانی تویه، که چووم مه لا قدارم دیته وه. له به ر هه یوانی مالی حاجی عه ولای کوپخا په سووی دانیش تېوین له گه ل مه لا قادر باسی ئه وه مان ده کرد که وه زه که زور هالوزه و ده بی زور ئاگامان له خو مان بی. مه لا قادر گووتی ئه گه ر شه هید بووم له جیگای خو ت مه بز و بو هیچ کو ی مه پو، به لام ئه گه ر بگیریم رامه وه سته، له ژیر ئه شکه نجه دا خو م پی را ناگیری. له و قسانه دا بوین، سه رم هه لپنا له لای پردی قه لاتاسیان را کومه لپکی زور جاش و عه جه م ده هاتن بو لای ئیمه، گووتم کوپه خو جاش و عه جام هاتن. هه ر ئه وه نده م گووت مه لا قادر ونبوو، ئه من ئه و زه مانی زور چالاک بووم به لام به راستی نه مزانی مه لا قادر چوون و بوکو ی پو ی.

نه خو پاشایی

نه خو پاشایی (باپیر شکاک)

به مه به سستی ټیکوښان و ریځخستنی کاری ته شکيلاتی، ده سته یه ک له پیښمه رگه قاره مانه کانی حیزبی دیموکرات، له ژیر فرماندهری نه خو پاشایی (باپیر شکاک) نه دنامی کومیتهی ناوه ندی حیزبی دیموکرات، له به هاری ۱۳۴۵ گه پانه وه بو ناو خو ی کورستانی ئیران. به لام له ۲۷ ی بانه مه ری ۱۳۴۵ له گوندی ساکان له ناوچه ی سه لماس، له کاتی پشوودان که وتنه بهر هیږشی دوژمن و دوا ی شه ریکی قاره مانانه شه هید بوون.

ماموستا هیدی شاعیر گه وړه له لاپه ری ۲۰۳ کتیبی "کاروانی خه یال" له سهر نه و پیښمه رگانه له شیعی "سوما" ده لی:

سوما

پیش هه مو جی به له سوما تاوئ
گر ده خو م ری ده خشینم چاوئ
داخو نه و ناوه چلونه ئیسته؟
چون له ژیر پی سته ما پی په سته؟
چون ده ژین ئیسته به ترس و له رزن؟
یا خو هر بی منته و سهر به رزن؟
ده زرینگیته وه ئیسته ش گوئیان؟
خوین ده چوړی له دلی توئی توئیان؟
هر ره شاش ده بنه که وی بن بهردان؟
قرمه یان دی هه رته "جوژهردان" (۱)؟

^۱ (۱) و (۲): مانگی جوژهردان له بهره به یانیک دا جاش و ژاندرمه دایان به سهر شه هید باپیر و هه قاله کانیدا که هیښته له خه و دابون و نه وانیښ پیاوانه لی یان وه دده ست هاتن و له ته قهی یه که م دا شه هید باپیر زوری لن کوشتن.

(۳) و (۴) و (۵): ساکا ناوی گوندی شه هید باپیره و خو ی له بنه مالی حه سی بوو نه و شوینه ی شه ره که ی لن کرا گله خری ناوه.

ئېستە ھەستانى سېپىنانه لە "خەو" (۲)
 بە تەقەى بىرنوھ يان قاسىپەى كەو؟
 ھېشتە ھەر خويىن دەمژن دەبنە گەنە؟
 كۆنە ژاندارمى دزى دەس بە خەنە؟
 چەتە بو كوشتنى وان چى پىپە؟
 گۆرى "باپىر" ى شەھىد لە كوئىپە؟
 گوندى "ساكا" (۳) سەرى ھەروا بەتەمە؟
 "حەسى" (۴) دليان بە پەژارە و بە خەمە؟
 "گلەخەر" (۵) چىدى كرايە شەرگە؟
 چۆن بو دەسرىژى نھۆى (۶) پىشمەرگە؟
 چەندى لى گرتە بەر رىزى رەشاش؟
 چۆن بو فېشەك نەدەرۆيى بە بەلاش
 چەند بەجى مابو كەلاكى بۆگەن؟
 بۆچ نەبو ماوھ دەگلىان رۆ كەن؟
 چۆن لە پىشوازى مەرگ بو بە دەليل؟
 قۆچى قوربانى "مەلا ئىسماعىل" (۷)
 ئەودەمەى "ناجى" (۸) و فەيروز (۹) كوژران
 كاتى "باپىر" و رەزا" (۱۰) دا بىژران
 چۆن بو ئەو ناوھ نە ھەستا نەبزو
 چىو سۆما نەگى گرت و نەسوت
 كەى ئەدى ھەل دەكرىن باسك و مەچەك
 چەك لە دوژمن كەنەوھ دەس بە كوتەك

-
- (۶): شەھىد باپىر كە ناوى خۆى نھۆ بو كاتىك لە خەو راپەرى دەورەى گىرابو كلاشىنكۆفى لە ژاندارم و جاش
 رشاند و ھەتا شەھىد كرا بىست كەسى لى كوشتن. (۷) مەلا ئىسماعىل ھەقاليكى ترى نەحۆ بوو.
 (۸) ناجى، (۹) فەيروز، (۱۰) رەزا: ھەقَالَه كانى شەھىد باپىر بون كە ھەموويان پىكەوھ لە ناوچەى سۆما شەھىد
 كران . رەزا مامى باپىر بو و فەيروزشى براى و ناجى خوشكەزى بو.
 (۱۱) سۆمايى: روناكى چاو.
 (۱۲) سۆمايى: خەلكى سۆما، دانىشتوانى سۆما، سۆما ناوچەيەكە لە كوردەوارى سنورى توركيا".

چەتە سۆمىيى (۱۱) لە چاوان بردن
چۆن بو سۆمىيى (۱۲) لە بېريان كردن
هېچ دەزانن كە كورى تۆلەستين
هەر بە ريبازى شەهيدانا دین
خەنجەرى رق بە دەمى تۆلە دەسون
چەرمى ژاندارمى دزى پى بگرون
كارەسات ماوه بەلام هيشته زوه
خوينى وان گۆلمەزى دى زۆر لە دوه

حیزبی توده و حیزبی دیموکرات

بیشک هه لسوکهوتی ربه رایه تی حیزبی توده و حیزبی شوعی عێراقی که ئه وکات ببوو به ها په یمانی حیزبی به عس، له گه ل ئه ندامانی حیزبی دیموکرات له کوردستانی باشوور، هۆی سه ره کی بۆ ده ست پێکردنی جولانه وهی ۴۶ - ۴۷ .

ئه میر قازی له لاپه ره ی ۱۵۲ بیره وه بییه کانی دا، ده ستیوه ردانی حیزبی توده، به ده سکیشی حیزبی شوعی، به یه کیک له هۆیه کانی هه لگێرساندنی جولانه وهی ۴۶ - ۴۷ داده ئی. حیزبی شوعی له ده ولت دا به شدار بوو و دۆستی نیزیکی حیزبی توده بوو و هه ر دوو له به ره ی حیزبی برا و ها په یمانی ولاتانی سوسیالیستی دا بوون و ئیستراتیژیکی ها وه شیان هه بوو. ئیستا که رژی می ئێران توانیوی کاروباری عێراق بشیو ئی و ئه وانیش ده بوو هه ولی به رانه ر به دن و به تایبه تی له حیزبی دیموکرات نیزیکی ببنه وه که خۆی بۆ شه ری چه کداری ئاماده ده کرد و له نێوی دا، لایه نگریان زۆر بوو که پێیان ده گوتن توده کرات. ئه وان ئه گه ر له وکاره یان دا سه رکه وتوو بان، به یه ک تیر دوو نیشانیان ده پێکا. هه م کیشه یان بۆ ئێران ساز ده کرد، هه م ده یان توانی گرفتی زۆر بۆ شۆرشێ بارزانی پێک بێن. حیزبی توده بۆخوی پتاوی ئه و مه یدانه نه بوو، ده یه وه یست ئه و ئه رکه بکه وێته سه ر ئه ستۆی حیزبی دیموکرات. ئه میر قازی له لاپه ره ی ۱۵۳ کتییی "له بیره وه بییه سیاسیه کانم" دا ده نووسی که دوکتور عه لی به رپرسی کومیته ی حیزبی شوعی له رانییه ده چێته لای و هه لگه ری ئه و په یامه ده بی که ئه و رای حیزبی شوعی به هێند وه ربگرێ و له گه ل پێشمه رگه کانی دیکه ی نیشه جێ له باشوور بچنه وه رۆژه لآت و ره گه ل کاک سولیمان که ون. کاک ئه میر له لایه ن حیزبی شوعی بلینی پێده دری که حیزبی شوعی به هه موو شیوه یه کی ئیعلانی و ده عایی واته به نوو سرا وه و به ته بلیغات له خزمه ت ئه و شۆرشه دا ده بی.

له لایه کی دیکه به دوا ی ئالووگۆری نامه کانی پیشووی سوله یمانی مو عینی و که ریمی حیسامی، ناوبراو داوا ی له حیزبی توده ده کا که بۆ دیتنی سوله یمانی مو عینی و هه و فآله کانی سه فه ری عێراق بکا. هه ر له وکاتانه دا سوله یمانی مو عینی په یوه ندی به حیزبی توده وه گرت و داوا ی چاو پێکه وتنی کرد و هه روه ها به هۆی ئه وان نامه یه کیشی بۆ یه کیتی سۆفیه ت نووسی.

ئه و بابه تانه له نامه ی دوکتور رادمه نیش بۆ که ریمی حیسامی به ریکه وتی ۱۲ فه وریه ی ۱۹۶۶ دا هاتوون. ده قی نامه که له لاپه ره ی ۳۷ کتییی له بیره وه بییه کانم دا به مشیوه یه ها تووه که رادمه نیش له ولآمی که ریمی حیسامی دا ده لێ که چوونی تۆ بۆ به غدا کیشه ی نییه به لآم که س نییه به جیگا تۆ له رادیوی په یکی ئێران کار بکا. هه روه ها ده لێ ئاماده ن له گه ل سوله یمانی مو عینی له عێراق یان لو بنان یان سو وریه دا بنیش و ...

هه ر له وکاتانه دا هه مه ده مین سیرا جیش نامه یه ک بۆ حیزبی توده ده نووسی. له ژێر کار یگه ری ئه و نامه نا، حیزبی توده رازی بوو که بۆ هه لسه نگاندنی وه زعی براده رانی حیزبی دیموکرات،

که‌ریمی حیسامی بنیڙی بۆ کوردستان. رښه‌ری حیزبی توده، که‌ریمی حیسامی بانگ کرده ئالمان و له شاری لایزیک رادمه‌نیش و ئیره‌ج ئه‌سکه‌نده‌ری و کامه‌خش، چهند جار چاویان پښکه‌وت و له سهر ئه‌و سه‌فه‌ر و ئه‌وه‌ی که قه‌راریک دابندری که له عیراق یان له لوبنان چاویان پښک بکه‌وی ساخ بوونه‌وه. ئه‌وان داویان له که‌ریمی حیسامی کرد که ئه‌و سه‌فه‌ره نه‌هینی بۆ و نابۆ دوکتور قاسملوو ئاگادار بۆ. که‌ریمی حیسامی بۆی سه‌یر ده‌بی و به پښی لاپه‌ره‌ی ۵۲ به‌رگی ۳ ی کتیبی له‌بیره‌وه‌ریه‌کانم ده‌لی: من ئه‌و سه‌فه‌رم زۆر پښ خۆشه به‌لام نازانم بۆ چی قاسملوو له‌و باسه هه‌لداوێرن؟ من وای به باش ده‌زانم که قاسملوو له‌و سه‌فه‌ره ئاگادار بۆ راوێژی پښکه‌ن. دوکتور رادمه‌نیش ده‌لی: له سهر قاسملوو ته‌جروبه‌مان هه‌یه. ئه‌و ئه‌ندامی حیزبی توده بوو، ئیمه ناردبوو مانه کوردستان، به‌لام هۆی بنه‌ره‌تی لښکپچه‌رانی حیزبی توده و حیزبی دیموکرات قاسملوو بوو.

که‌ریمی حیسامی گوێ به حیزبی توده نادا و به نامه، دوکتور قاسملوو له‌و بووچوونی حیزبی توده و مه‌به‌ستی سه‌فه‌ری خۆی ئاگادار ده‌کا و بۆ خۆ ئاماده‌کردن بۆ کوردستان، گه‌راوه بۆ "سوفیا". که‌ریمی حیسامی له مانگی چواری ۱۹۶۷ گه‌راوه بۆ عیراق و چوو بۆ لای یوسف ریزوانی و رایسپارده سوله‌یمان موعینی و شه‌ریفزاده و سیراجی که له به‌غدا چاویان به یه‌ک بکه‌وی. سمایل شه‌ریفزاده توانی بچۆ و سوله‌یمانی موعینی و حه‌مه‌ده‌ینی سیراجی ده‌چنه باره‌گای بارزانی له گه‌لاله تا ئیزن وه‌رگرن که بۆ سه‌ردانی که‌ریمی حیسامی بچنه به‌غدا، به‌لام راست له‌وکات دا مه‌نته‌قیمی قازی به تاوانی په‌یوه‌ندی گرتن به ده‌وله‌تی عیراق گیرا. باره‌گای بارزانی له سوله‌یمان موعینی به شک ده‌بن که په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل مه‌نته‌قیمی قازی هه‌بۆ. سوله‌یمانی موعینی که ئاگاداری ئه‌و رووداوه بوو نیگه‌ران ده‌بی و باره‌گای بارزانی به‌جیدی‌لی و ده‌چیته "دۆله‌ره‌قه" و له‌و‌یشرا له گه‌ل ده‌سته‌یه‌ک پښمه‌رگه، به‌ره‌و ناوخۆی ولات گه‌رانه‌وه. حه‌مه‌ده‌مین سیراجی بۆ چوونه به‌غدا داوای ئیزن ده‌کا به‌لام ئیجازه‌ی ناده‌ن و به رښکه‌وتی ۱۹۶۷/۵/۴ نامه‌یه‌کی بۆ که‌ریمی حیسامی نووسۆ که تښیدا هاتوو "ئیشی سه‌یر سه‌یر هاتۆته گوێ و ناتوانی چاوی پښی بکه‌وی".

که‌ریمی حیسامی به قسه‌ی خۆی هه‌ول ده‌دا که له نیوان ئه‌ندامانی حیزبی دا ته‌بابی پښک بښۆ و لانی که‌م له نیوان قادر شه‌ریف و سوله‌یمان موعینی و سمایلی شه‌ریفزاده دا چه‌شنیک یه‌ک‌گرتوویی هه‌بۆ. به پښی لاپه‌ره‌ی ۵۹ ی به‌رگی ۳ ی کتیبی بیره‌وه‌ریه‌کانی حیسامی، سمایل شه‌ریفزاده بیروباوه‌ری مائۆیی هه‌بوو و هه‌ر دوو ئه‌وانی دیکه‌ی "به‌کوئه‌په‌ره‌ست و به‌ناسیونا‌لیست زانیوه و رښکه‌وتنی له گه‌ل ئه‌وان ره‌د کردۆته‌وه". که‌ریمی حیسامی داوا له قادر شه‌ریف ده‌کا که ئه‌و‌یش بچیته به‌غدا تا ئه‌و بابته له گه‌ل ئه‌و‌یش باس بکا و ده‌نووسۆ: دیتم سه‌د ره‌حه‌مت له سمایلی شه‌ریف زاده. کاک هاشم ته‌واوی براده‌رانی دیکه‌ی به خائین و خۆفروش ده‌زانۆ.

که‌ریمی حیسامی هه‌روا له به‌غدا ده‌مښته‌وه به‌و هیوایه چاوی به سوله‌یمان موعینی و حه‌مه‌ده‌مین سیراجی بکه‌وی. ئه‌و رۆژه له گه‌ل سمایل شه‌ریفزاده هه‌ر باسی وه‌زه‌عیه‌تی حیزب ده‌که‌ن. که‌ریمی حیسامی له سهر ئه‌و باوه‌ره‌ بوو که ئه‌وان باشته‌ره له عیراق بمښته‌وه و له گه‌ل

مەرحومى بارزانى تېكى نەدەن. بەلەم بە پىي لاپەرەي ۶۱ بەرگى سىي لەبىرەوەرەيەكانى، سمالىي شەرىفزاڧە "لە ژىر تەئسىرى نووسراوەكانى دارودەستەي برايم ئەحمەد و مام جەلال كە بەرەبەرەكانى بارزانىان دەكرد" ... دابوو.

هەر لە بەغدا كەرىمى حىسامى چاوى بە سەعید كوێستانى و چوكەلى گەوھەرى كەوت كە بە قسەي كەرىم حىسامى "ئەوان لە سەر ئەو باورە بوون كە سولەيمان موعىنى راست ناكە و ئىستاش بە فیتی ئەحمەد توفیق هەلەسورپى".

كەرىمى حىسامى نەچوو بۆ كوردستان و بە هەويای ئەوێ كە سولەيمان موعىنى و حەمەدەمىنى سىراجى بێنە لای ئەو، هەر لە بەغدا ماو. ئەوان بۆيان نەكرا و سولەيمان موعىنى بە رىكەوتى ۱۹۶۷/۵/۱۲ نامەيەكى بۆ كەرىمى حىسامى نووسى كە لە لاپەرەي ۶۰ بەرگى ۳ بىرەوەرەيەكانى دا هاتوو:

هاورپى تىكۆشەر و لە مێژىنەم كاكە شىروان.

لە پاش سلاوێكى هاوړپيانە و بەتین خەبەرم وەرگرت كە تەشرىفتمان لە سەر لىگىرانەو و پىشنيارى من لە لایەن هاوړپيانى ه. ا. ح. ت. ئىران هاتوون بۆ بەغدا بەلەم بە داخووە ماوێ مانەوەتان كەم بوو ئىستا بە هەر جورىك بى هەلەكەوتى سىاسى ئىران وا دەخوازى كە بە هەر جورىك بى درىژە بە مانەوەتان بەدەن. يا زووتر لە رىگا و جورىكى تر دا بگەريئەو. حەقەن چاوت بە من بكەوئى كە مەسائىلى كوردستان و ئىران بە تايبەتى تاران زۆرە كە دەبى بريارى نيھائى بۆ بەدەين. ئىستا كە وەزعى حىزب لە چنگى "حىزب" (۱ مەبەستى ئەحمەد توفىقە) هاتۆتە دەر و رىگامان لى داخستو هەرەوھا وەزعمان لەسەر يەك لە سەرەو نارىك و پىكە و تاقيمىك دەخوازن سەر لە نوئى كلكى كىشراوى "حىزب" بە چرىش بۆى تىكخەنەو ئەو هەموو فىداكارى و هەتا قوربانى دانى ئىمە بى بەرھەم بىلنەو. بە سرنج دانە سەر ئەو وەزعى ناوخرىيى حىزب پىويستە چاومان لەو سنورانە پىك بكەوئى. هەركات توانىت داخىلى كوردستان بى، دەتوانى بىي بۆ لای سونى لای برايان ئەوانىش دەتوانن بە زوترىن كات لە من بگىرنەو بىم بۆ لات. بۆ ئەو مەبەستە من زۆر زوو پەيوەنديان لەگەل دەگرم و تا وەزعى تۆم بۆ روون بىتەو. من لە دەوروبەرى حدود دەمىنەو چاوەروانى ولامت دەكەمەو. دلىابە وەزعى بە مراد دەچىتە پىش. براىەتى قەدىم قايم تر زىندوو دەكەينەو بۆ هەموو لايەك. تۆ پىويست بوو پەيوەندىت لەگەل من بە هوئى برايانى فەرىع عىراق گرتبا نەك بەو شىوہىيەى كە ئاشكرا بى. هەموو جورە ئەشخاسى بى بەند و باوەر، ئوپورتونىست هەستىان پى كەردبا يا نامەيان كەوتبا دەست فلان... كەس كە نوينەرى حىزبە!! "ا-ت" و جەناح راستى حىزبى دىموكراتى كوردستان تەقوہىت دەكا و بەرىوہى دەبا. لەوہى بەو لاوہ تەكايە پەيوەندى لە رىگای فەرىع يا كاك سراجى ئاگادار بى و بەس ئەگەر پىويستى بە هاوړپيان كەرد بۆتان ديارى دەكرئى لە عىراق.

سەر بەرزىتان ئاواتمانە. برات سولەيمان ۱۹۶۷/۵/۱۲

سۆلیمانی موعینی دواى ئەوھى نەیتوانى بچیتە بەغدا، دەچى بۆ دۆلەرۋە و لەویش را بە پەلە بە دەستەپەك پېشمەرگە دەگەرپتەوھە بۆ رۆژەھلاتى كوردستان و كەرىمى حىسامى دەنووسى كە "بارزانىيەكان پەلپەكى پېشمەرگەيان وەدوا خست كە بېگرن، بەلام نەيگەشتنى و دەرباز بوو".

ھاوکات لە شاروچكەى سەنگەسەر ھەمەدەمىنى سىراجى و ھەوالەكانى بە ھۆى ھەسۆ مىرخان دەكەونە ژېرچاوەدېرى و رېگايان پېنادرى كە ئەو شوپنە بەجىيېلن. ئەوان نىگەرانى ئەوھ بوون كە ھەك مونتەقىمى قازى بگېرېن و تەسلىم بە ئىران بكرېنەوھ. بۆيە شەوېك ھەمەدەمىن سىراجى، لە كۆتاي مانگى ٦ ى ١٩٦٧ لە گەل ١٣ ھاوړپى بەدزى دەگەرپتەوھە بۆ نىوخۆى وڵات و لەگەل سولەيمان موعینی يەك دەگرنەوھ.

بە پېى لاپەرەى ٦٤ بەرگى سى كىتېبى بىرەوھرىيەكانى كەرىمى حىسامى، سمایلى شەرىفزادە دواى بەجىيېشتنى كەرىمى حىسامى و گەرانبەوھ بۆ ناوخۆ، لە نامەپەك دا بۆ ئەو لە ئوروپا، بە ھىما ولامى نامەكەى دەداتەوھ و لە سەر وەزعیيەتى ئەوكات ئاوا دەنووسى: كاكە سالح گيان نامەكەتان گەشت، زۆر شادى كردين. بەداخەوھ نەئاردنى قەرزەكەى دوكتورى ئامۆزاتان (دوكتور قاسملوھ كە خۆى بە جيا نامەى بۆ نووسىبوو) ئېمە خستە پەرۆشەوھ. ئەم ھەوالەشم بە ھۆى كاكە "خەسرەوھ" لە رۆژى ١٩٦٧/٦/١ پى گەشت و تا رادەپەك بوو بە ھۆى كەسادى كاروبارى كەسابەتەكەمان. كاكە گيان خۆتان بە باشى ئاگادارى وەزعى كاروكاسبى ھەن و بە باشىش ئەزانن ئەگەر بىت و نە ھەلومەرجى لەبار ھەبى و نە كرىار، وەزەكە تا رادەپەك ئالۆز ئەبى. لە لایەكى ترەوھ خۆتان لە دىيائى كەسابەت ئاگادارن. ھەموو كات تاجرى دەولەمەند تى ئەكوشى بۆ لەناو بردنى تاجرەكانى تر و بە تايبەتى ئەگەر بىت و تاجرىكى فرە دەولەمەند و بە ھىزى وەك "مچە" لە ئارا دابى، وەزە ھىندەى تر شېرەتر ئەبى. ئىستاكەش ئېمە ئاوامان لى ھات. بى بازارى، ئالۆزى و زەخت لە ھەموو لاوھ، ھەرەشە لىكردن ناچارى كردين كە دەرگای ئەم دوكانە تا رادەپەك دابخەين و بى گۆيژىنەوھ بۆ شوپىيىكى تر و بە تايبەتى ئىستا كە گەرما ھارووزاوە خىلەكەمان بار كەين و بەرەو كوستان كوچ كەين. ئاشكرايە پاش لىكدانەوھىيەكى دوورى تاجرانە ئەم رىگەيەمان بە دواين رىگەى ژيانى كەسابەتەكەمان زانى.

كاكە گيان رەنگە ئەم سەفرەى ئېمە دوور و درېژ بى رەنگە بشارنى كە بۆ؟ جا بۆيە داوات لى ئەكەم ھەتا ئاگادارتان نەكەمەوھ نامەم بۆ مەنیرە.

سالح گيان ئەگەر دەست بدا ئەوا رەنگە بىمە لاتان. چونكە ئەو سەفرە زۆر پىويستە، ئەوھش بزەنە ئەم سالى كوستان زۆر ساردە و بۆ تواندەوھى بەفر پىويستى بە ئاگر و گەرما و رەعد و بەرق ھەيە. توخوا لىگەرئى با لە تواندەوھى ئەم سەھوول و بەفرانە ئېمەش بەشېكمان پىوھ ھەبى. كاكە گيان دەستەكانت بە گەرمى ئەكوشم. گەرمتري سلاو بۆ ھاوړپكانت. سلاو بۆ دوكتورى ئامۆزات، چاوەروانى نامەمان بكە، بە ھىواى دىتنتان.

برات : ئاسو سەعید

١٩٦٧/٦/٢٢

هاوکات حه مه ده مین سیراجیش به ریکه وتی ۱۹۶۷/۷/۱۸ به هیما و ئیشاره له ناوڤو را نامه یه ک
 بۆ که ریمی حیسامی ده نووسی که له لاپه ره ی ۶۶ ی به رگی ۳ ی کتییی له بیره وه ریه کانی دا هاتوووه.
 ئەو باسی مه لا مسته فا ده کا که له و ساله دا له گه ل ئەوان خراپ بووه و پروییانوی پێگرتوون و ۳۰
 که سی لئ ته حویل داونه وه و له گه ل رێژی می شا ده ستی تیکه ل کردوووه و له کویتانه کانی ئیران به
 دواپانه وه بوون.

ده بی بگوتری کاتیک که ریمی حیسامی گه راوه بۆ ئوروپا، به نامه په یوه ندی به دوکتور قاسملوو
 گرت و ئاگاداری وه زعی کوردستانی کرد. ئەوکات هه ر وه ک چۆن دوکتور ره حیم قازی و عه لی گه لاوێژ
 له باکو هه ولێان ده دا که رۆژنامه ی کوردستان وه ک ئۆرگانی حیزبی دیموکرات بی، دوکتور قاسملووش
 له سه ر ئەو پرۆایه بوو که رۆژنامه ی کوردستان که له ئوروپا ده رده چوو، ئۆرگانی حیزبی دیموکرات
 بی. که ریمی حیسامی له سه ره تا دا دژی ئەو روانگه یه بوو. ئەو له نامه کهیدا بۆ دوکتور قاسملوو
 ده نووسی: لام وایه مه سه له ی ته شکیلاتی کوردستان نابێ به رۆژنامه که وه به سه رتێته وه. ده بی
 ئیعتیراف بکه ی که نا کرێ له ده ره وه پاش ساله ها دووری له ولات، به قسه له ئوروپا وه ریه رایه تی
 گه لی کورد بکرێ. ئەوانه ئیستا له بارێکی دژواردا به شاخانه وه ده گه رپن، هه قیانه که ریه رایه تی
 ئوروپا قبول نه کهن. ئوسولیش هه ر وایه. لام وایه سه به رت به م وه زعه ی که ئیستا له کوردستاندا
 هه یه مه سه له ی سیاسی و ته شکیلاتی کوردستان له ده ره وه ی چوارچیوه ی رۆژنامه که دا باس بکرێ.
 ئەوه به و مانایه نییه که رۆژنامه که بۆ هه میشه له کادری ته شکیلاتی و ریکخراوه یی به دوور بی.
 مه به ستم سه ره وه ندی ئیستایه. پیمخۆشه به درێژی نه زه ری خۆتم بۆ بنووسی.

دوکتور قاسملوو له نامه یه ک دا که له لاپه ره ی ۶۹ به رگی ۳ ی بیره وه ریه کانی که ریمی دا تۆمار
 کراوه، باسی هه لسوکه وتی خراپی حیزبی توده ده کا و ده نووسی: "کاک که ریم رۆژ باش. کاکه گیان
 نامه که ت و هه ره وه ها مه قاله کان گه یشت زۆر سپاست ده که م. دیاره ئەخباری عیراقم زۆر پێ ناخۆش
 بوو. به لام نه زه ری خۆت نه نووسی بو بۆچی مه لا مسته فا و ده کا. تۆ که له وی بووی دیاره باشت
 ده زانی بۆچی ئەو چه ند ساله شتی وای نه کرد بوو، به جاریک ئاوا دۆژمنایه تی ده گه ل ئەو کورده
 ئیرانیانه ده کا که له عیراق بوون. تکا ده که م نه زه ری خۆت له سه ر ئەوه بنووسه.

دیسان پیم ناخۆش بوو که کاک حه سه ن له خه سه ته خانه یه. زۆر سلاوی لی بکه و هیوادارم هه رچی
 زوتر به ساخ و سه لیمی له خه سه ته خانه بیته ده ر.

له سه ر رۆژنامه که وا دیاره باش له یه کتر حالی نین، ئیمه ئەو رۆژنامه مان هه ر بۆ ئەوه ناوی که
 رۆژنامه یه که و هه یه. مه به ست له ده ره یانی رۆژنامه که شتیکی تر بوو. له پاشان زۆر رووداوی وا
 هاته پێش که ده گه یینی سه رۆکه کانی توده و ئیمه "دیاره مه به ستم له پێشدا خۆمه" نه زه رمان یه ک
 نیه .

دووهم ئەوه یه که ئەوان هه زار شت ده کهن که پێوه ندی به کورد و کوردستانیش هه یه، هه ر
 لێشمان نا پرسن، تۆ ئەگه ر نه زه رت ئەوه یه که ئەو گیروگرفتانه به یه که وه پێوه ندیان نیه که یفی خۆته،
 من نه زه رم وا نیه.

ئەو ھەلە مانگی مای ۱۹۶۶ قەرارمان داو ھەش مانگ جارێک وە ئەگەر نەبوو سالی جارێک کۆبوونەو ھە گشتی روژنامە کە پێک ھێت. ئیستا سالیک و پینچ مانگە کۆبوونەو ھە کە دیار نییە!

شتێکی تر ئاخری ئەو مانگە کۆبوونەو ھە تەبلیغاتی لە لایپزیک تەشکیل دەبێ. لە نووسراو ھەکانی خۆیاندا باسی روژنامە دەکەن، روژنامە کە بە ھە خۆیان دەزانن بەلام کەس لە ئیمە مانا بانگ ناکەن. ئەگەر لە بیرم نەچوو بێ خۆت پیرارە کە رەخنەت لێ گرتبوون، گوتبویان جارێکی دیکە بانگتان دەکەین. من سێ ھەفتە لە برلین بووم چەند جار خەبەرمان بوو ناردن بە لێکو بیانبینم، نەتیجە ھە نەبوو. بوو خۆم بوو تەبەری تەلیفونم کرد وتی دێم بوو دیتنت، دیسان ھەر نەھات. ئیمە وامان لێ ھاتو ھە کە وەک ئالەتی دەست ھەرچی پێ یان خۆش بوو دەگەلمان بکەن. لە پاشان بوو چی؟ جا ئەو ھەموو تەقەلایە بوو چییە؟

یا لێمان دلنیا "دیسان باسی خۆم دەکەم" ئەو دەم دەبێ بە پیاویشمان بزائن ئەگەر وا نیو ھە ھەموو جیگا بە ناوی ناسیونالیزم ناومان دەبەن ھەزار قسە تریشمان لەسەر دەکەن، شتێ نەبووین دلی خۆمان بە روژنامە ھەیک خۆش بکەین. ئەویش روژنامە ھەیک کە ناتوانی لە چوارچێوەی بیرو باو ھەری کۆنی سەرۆکەکان بچینە دەر.

ئەو باسە دوور و درێژە لەسەر کوردستان لە میژە حازرە، بەلام بەراستی نازانم بۆیان بنێرم. ئەگەر یە کترمان دیت دەتاندەم ئیو تەماشای بکەن. من پێشیارم کردو ھە تا ئاخری ئەو مانگە تەشکیل بێ، کە لە پاشان دەرس دەست پێدەکا بوو من زەحمەتە بتوانم سەفەر بکەم.

برات: رەحمان

۱۹۶۷/۹/۹

کەریمی حیسامی بوو ئامادەکاری کارەکانی کۆبوونەو ھە لەگەڵ سولەیمانی موعینی لە رێکەوتی ۱۹۶۷/۱۱/۲۷ جارێکی تر چوو بوو عێراق و ئەو لە رێکەوتی ۱۹۶۷/۱۱/۲۷ لە بەغدا چاوی بە سەعید کاو، مەلا محەمەد خزری و چوکەل گەوھەری کەوت بەلام دیسان نەیتوانی سلیمان موعینی و سیراجی بێنی بە ناچار بە نامە مەبەستی خۆی بوو روون کردو ھەو ھە. لە رێکەوتی ۱۹۶۷/۱۲/۱ سولەیمانی موعینی و سیراجی ولامی نامە ھە کەریمی حیسامیان داو ھە و خوشحالیی خۆیان بوو دیتنی دوکتۆر رادەمەنیش "ئارام" دەرپری.

حیسامی کامبەخشی ئاگادار کرد و پوژی ۱۹۶۷/۱۲/۱۷ سەرلەنوێ پەوانە ھە عێراق بوو. ئەو دەبوا ھە لەگەڵ رادەمەنیش لە بەغدا لەگەڵ ھەیتەتی حیزبی دیموکرات کۆبەنەو ھە بەلام رادەمەنیش لەوێ نەما بوو.

لەسەردەمەدا نە رێبەراییەتی جولانەو ھە ۴۶-۴۷ و نە حیزبی تودە نەیان دەو ھەست دوکتۆر قاسملوو تیکەل بە کێشەکانی کوردستان بکەن. دوکتۆر قاسملوو لە پوژی ۱۹۶۷/۹/۹ لە وەلامی نامە ھە حیسامی دا پەخنە لە ھەلەسوکەوتی حیزبی تودە سەبارەت بە خۆی دەگری کە لە سەر مەسەلە ھە کورد پرسی پێناکەن.

له کاتی دهست پیکردنی بزوتنه وهی ۴۶- ۴۷ وه زعی حیزب له هه و مموو باریکه وه شپزه و هالۆز بوو و حیزب جیا له ۴۰ تا ۵۰ تفهنگ و فیشه کی که م، ئیمکانی دیکه ی مالی نه بوو. که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۴۸ به رگی سی کتبی "له بیره وه ریه کانم" دا باسی شه هیدانی سالی ۱۳۴۶ ده کا و ده نووس: سالی ۱۳۴۶ به رامبه ری ۱۹۶۷ زاینی له میژووی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا، سالی راپه رین و به ره له سته دژی ئیمپریالیزم و ئیستیداد و دیکتاتوریه ت. سالی که ناوی زۆر شه هیدمان چوونه میژووی کورد و کوردستانه وه که پیویسته ناوی شه هیدانی نه و سالمان بلاو بکه ینه وه...

برایمه سووری محمه د ده لاوه یی

که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۴۸ به رگی ۳ بیره وه ریه کانی دا له ژیر سه ردپری "پۆلا ده شکن به لام ناچه م" نامه ی سولیمانی موعینی هیئاوه که له مانگی ره شه مه ی ۱۳۴۶ دا نووسیوتی و ئاوا باسی برایمه سووری ده کا: ... برایمه سووری محمه د ده لاوه یی خه لکی ناوچه ی خانئ له پیشمه رگه نه ترس و نه به زانه بوو که له شهری هه ندرین له جبهه ی ئاکویان ناوبانگی ده رکرد و باشرین فیداکاری نواند. له به هاری نه و سال دا له شه ریکی که له پشتی خانئ دهستی پئ کرد و له شکری پینجی خانئ به تۆپه وه چوو سه ر پینج پیشمه رگه و ده رفه تی نه هیئا و چه ند جاران هور دووی شایانه یان سه ره و ژیر کرده وه به چه شنیکی له گیان بر دووانه له گه مارۆی نه و هیزه بئ هیزه هاتنه ده ر په نایان بۆ گوندی ئالانه برد. به ریزی ره شاشی کۆنه پولیسیک ته رمی نه و قارمانه بئ وینه یه له خوین دا شتلبوو. سه ر له نوئ له شی بئ گیانیان گه رانده وه شاری خانئ، نمایشیان پیددا و هاوړی بریندار و به رده سترکراوه کانی خرانه به ر ئازار و نه شکه نجه.

له هه وه لی هاوینی نه و سالدا له په لاماریکی که هیزی شایانه هیئا به سه ر گوندی دۆله نی له ناوچه ی پیرانان له شه ری کدا له نیوان پیشمه رگه و نه و هیزه پیکهات هاوړی محمه دی ده رویش نه حه مه د تاژانده ری شنۆیه که یه کیک له و پیشمه رگه به بیروباوه ری بوو و له شهری هه ندرین له جبهه ی ئاکویان قاره مانه تی خوئ سوور کرد بوه له نازناوا شوینی شه ر شه هید کرا نه و نازایه تییه له شهری هه ندرین نواندی توانی له مه لبه ندی خویدا ده ری بخا.

عبداله گروئ خه لکی داوداوی و هه لکه واو و چاو سووری ناوچه ی سوئسنایه تی که به تیکۆشانی بئ باکانه ی نمونه ی فیداکاری بوو له ناو دل و هه ناوی جوتیارانی کوردستان که به خوینی دل په روه رده یان کردبوو پیشکیشی حزبیان کردبوو له بۆسه یه کدا له نزیکی پاسگای دۆله توئ به ناوی جاسوسان نابویانه وه ته نیا وه گیران خست بوو شه هید کرا.

بیری نازییه تی و له خو بوردنی کاک وه سمان خه لکی قروچه ی لاجان زه حمه ته له بیرمان بچیته وه که به دهستی گوردانی ئالوه تان له پشتی ئاوه دانی کاولانی ناوچه ی مه نگوران شه هید کرا. شه ری سپی سه نگ

یه کییک له شه پره گه ووره کانی ئه و قوناغه، شه پری سپی سه نگ بوو. له هاوینی ۱۳۴۶ سولیمان موغینی و هاوپییه کانی له کیوی سپی سه نگ تووشی شه پریکی قورس بوون. دوژمن سه ره رای هیژی زۆر و که لک وهرگرتن له هیلیکۆپیتیر، کوژراوی زۆر بوو.

کاتیک دهستهی سوله یمان موغینی گه یشتنه کیوی سپی سه نگ، دهستهی مراد شیریزیش که سه ره به ئه حمه د توفیق بوو به ۶ پیشمه رگه وه له وی بوون و به دیتی ئه وان ه نیگه ران بوون که مه بادا له لایه ن شوپشی کوردستانی باشووره وه ناردرا بیته سه ریان. بۆیه ئه وان له جیی خو یان مات بوون و خو یان ئاشکرا نه کرد. دهستهی مراد شیریز پیشمه رگه یه کیان به ناوی ره سوو پیران ناردبووه ئاواپی کانی کلێ که نان و چایان بو بیئی. ئاغا و ژاندارمی چه ند پاسگا که ۶۰ که س ده بوون و به دوا ی پیشمه رگه دا ده گه ران، له وی کۆبیونه وه. ئه وان توشی ره سوو ده بن و ده یگرن. ره سوو ده لێ که ها تووه خو ی ته سلیم بکا و قه ولی هاوکاریان پیی ده دا و به لێن ده دا که مراد شیریزیان ته سلیم بکا. به رپرسی پاسگا به که ند ری، ره سووی له قۆل خۆی گری ده دا و هیرش بو شاخی ده به ن. هه رچه ند سوله یمان موغینی پیشنیار ده کا که خو له شه ر نه دن به لام پیشمه رگه کان له ئیواری دا ته قه یان لێ ده که ن. ئه وان باز ره بوون و هه لاتن. دوا یه له تاریکی شه ودا دیسان دوو دهستهی هیژی دوژمن له که مین پیشمه رگه که وتن و ۴ جاش گیران و ۵ ژاندارم کوژران. هه روه ها ره سوو پیرانیش کوژرا. له ته قه ی شه و دا عه ولای موغینی باسکی بریندار بوو و دوو گولله ی ویکه وت. ئه و داوا له مه لا ره سو ل پیشنماز ده کا که نه یه ل سوله یمانی برای پیی بزانی. پیشمه رگه کان شه و بو شاخی چه کو پاشه ک شه یان کرد. له وی جاشه کانیان ئازاد کرد و مه لاره سو ل، عه ولای موغینی گه یانده قه لادزی بو ئه وه ی له وی به هاوکاری حیزبی شوعی ده رمانی بکا. دوا ی چه ند روژ ه سو میرخان شک به بوونی عه ولای موغینی ده کا و برین پیچه کان هه لده پیچی. بۆیه به ناچار عه ولای موغینی ده به ن ئاواپی هیرو. ه سو میرخان به دوا ی دا ده چته ئه ویش و له ویش را رایده گو یزن بو سوله یمانییه و له ویشرا په نا بو شیخ له تیف ده به ن و تا چاک ده بیته وه له وی ده مینیتته وه.

ئه وکات وتووێژ نیوان حکومه تی عیراق و ریبه رایه تی شو رش ده ست پیکردبووه و شاره کان له ده ست پیشمه رگه دا بوون. ئه میر قازی له سولیمانیه چاوی به عه ولای موغینی و مه لا ره سوو ل پیشنماز ده که وێ و داوایان لیده کا که ئاوا به ئازادی له شاردا نه گه رین. عه ولای موغینی برینی ده ستی چاک ده بیته وه و بریاری ده دا بگه ریتته وه بو لای براده ران له ناوخۆی ولات. مه لا ره سوو لیش به هو ی دوستانی له لای ه سو میرخان له سه نگه سه ره خو ی ئه مین کرده وه و بو سه ردانی منداله کانی چوو بو ئاواپی "هیرو".

ماموستانا هیدی شاعیر گه و ره له لاپه ره ی ۲۲۳ کتیی "کاروانی خه یال" له شیعی "کو یستانی سپی سه نگ" دا ده لێ:

کو یستانی سپی سه نگ

مامۆستا هیدی (خالد ئاغازی حیسامی)

گهرچی لهش ماندوه وهستاوه سپره
 پيشی ناگیرئ خه یال بهرزه فیه
 با هه ریمی سه رئ هه ل نه بویرم
 دل گروی گرتوه با بی گیرم
 ری هه واری بگرم بچه سه رئ
 هیند به ئه سپایی که شه ونم نه وه رئ
 پشو هی دی بی گه لا رانه ژهنئ
 نی رگزی نوستو له خه و رانه چهنئ
 لوزه وی ئاوی رنو له کوئ بی
 هی نده پی دانه گرم شلوئ بی
 ده بی پاریزی به چاو بستینم
 ده ست نه بهم گول نه که مه داوینم
 سه ر له بیزا ده م و نه ی بزوینم
 بوئی شه وبو که م و نه ی شه مزینم
 هه لزو، مه ندو ک و هه لاله و، به یبون
 تیک نه ده م چوئی ده به ر یه ک راجون
 نازی شللیر به دل و گیان بگرم
 تیر و پر چاوی له چاوی ببرم
 دل ده لپی شیت بو ه له و جه نگه ی دا
 ناسره وئ له و قه فه زه ته نگه ی دا
 کوشتمی هی ندی په ری هه ل باوئ
 با به ره لا بی ئه ویشم ناوئ
 راپه ری، به ر بی، قه فه ز بشکی نی
 به س له ویدا به کزی دامی نی
 با له به ند ده رکه وی ئه و دیوانه
 تیر بسوړی ته وه له و کیوانه
 بالی لیک دا له سه ران یه ک دو سه رئ
 له و بناره به دلی خوئی بگه رئ

سهرئ با سهیری گهده و ئهسته رکا^۱
 به ههواي بالی گولان پهپه رکا
 ههله چیشستانی ههواری میړئ
 سیبهیری شوږه بی سهر ئهستیرئ
 کهم بهلام دیر و دهوئ رامینئ
 "شهنکه بیړی"^۲ دلی لئ نهستینئ
 ههله کشی بیته "سپی سهنکه" تاوئ
 خوئی دهئامیزی چیا و چر باوئ
 سهروهوی سهنکهیری سهر بهرزانه
 گیان لهوئ چهندي بللی ههرزانه
 ههمو جیی لاشهیه خویننی جهرکه
 لیرهیان خوین دهستاند پیشمه رکه
 لیره توشی چهته هات روژی رهش
 جارئ لئ یان دهکهوت "پینج وشهش"^۳
 پیکهوه لیك دهران لهو ههرده
 جهندهکی جاش و سهیری سهر کرده
 ئیره جئ تولهیه مهیدانی گهفه
 بهلئ ئیرهش "مهته ریژی شهرهفه"^۴
 لیره بو کهولی چهته کهوته رمین
 کهوته بهردهستی کوران کورد خنکین
 سهیری سهرباز دهبرا بی بهزهیی

^۱ گهده و ئهسته: دو کویتانی به ناوبانگی کوردهوارین له ناوچهی مهنکور.

^۲ لهو ههواره دزیك دهچته زگ هوږه و بیریهك كه ناوی "میری" دهبی پئ دهزانی و دزهكه دهكوژئ و ئهه ههواره ناوی ئهنرئ ههواری میړئ.

^۳ له سهیری سپی سهنکه دا هیزهکانی حکومت كه شكابون و خوین شاردبووه له پاش نویژی شیوان پیشمه رکهکان دیسان له چهند جئ بوسهیان بۆ دانان و به تاریکی دههاتنهوه بهر دهستیان. عهولای موعینی له بوسهیهك دا به تهنیا دهس ریژیک شهش کهسی لئ به سهر یهکدا خست بیجگه له بوسهکانی تر.

^۴ کاک هیمن پارچه هونراوه بهکی جوانی ههیه به ناوی مهته ریژی شهرهفه كه مه بهستی شهرهکانی شوږشی ئهه دیوه.

خوین له دهم تیخی ده بانا دهمهیی
مردو نهی مابو په ژاره‌ی زیندو
زیندو ئاواتی ده خواست بۆ مردو
لیره بو خوین مژی زۆلی ناراست
سهری^۱ شور کردوه، ئامانی خواست

مه‌لا مه‌حموود زه‌نگه‌نه

یه‌کیک له پېشمه‌رگه‌ ئازا و قاره‌مانه‌کانی ئەم سهرده‌مه، مه‌لا مه‌حموود زه‌نگه‌نه‌ بوو که له سالی (۱۳۴۶) دا شه‌هید کرا. عه‌بدوڵلا حه‌سه‌ن زاده له‌سهر چۆنیه‌تی شه‌هید بوونی مه‌لا مه‌حموود له لاپه‌ره‌ی ۷۶ کتیبی ئەزموونی خه‌بات دا ده‌لی: به‌داخه‌وه مه‌لا مه‌حموودی زه‌نگه‌نه‌ به‌خه‌سار شه‌هید بوو. په‌فیه‌یکمان هه‌بوو ئەندامی کۆمیته‌ی چاوه‌دیاری به‌رز بوو ئیستا له‌ نۆرۆیژ ده‌ژی. ناوی په‌شیدی فه‌لاحیه‌ به‌لام له‌ سلیمانی به‌ په‌شه‌ی قاچاغچی ده‌ناسرا. مه‌لا مه‌حموود له‌ مه‌نته‌قه‌ ده‌بی خه‌به‌ر ده‌دەن که په‌شه‌ی قاچاغچی به‌ باری قاچاغه‌وه له‌لایه‌ن ژاندارمه‌وه گیراوه. مه‌لا مه‌حموودیش خوینی وه‌کۆل دی و ده‌لی ده‌بی بچین پزگاریان بکه‌ین. ده‌چیته‌ سهر ریگیان و شه‌ر ساز ده‌بی و له‌وی شه‌هید ده‌بی. له‌پاشان ده‌رده‌که‌وی ئەو په‌شه‌ی قاچاغچی به‌ نیه‌و کابریه‌کی دیکه‌یه. زۆر به‌خه‌سار شه‌هید بوو. پیاویکی یه‌کجار شه‌ریف و دلسۆز بوو.

سهره‌نگ عامری، ئەفسه‌ری قاتلی زۆر له‌ پېشمه‌رگه‌کانی ۴۶ - ۴۷ له‌ لاپه‌ره‌ی ۶۰ کتیبی "نقاب" دا به‌ جوړیکی دیکه‌ باسی ئەو رووداوه‌ ده‌کا و ده‌نووسی که روژیک له‌ گه‌ل ۵ ژاندارم له‌ مه‌هاباد را به‌ره‌و سهرده‌شت وه‌ریکه‌وت. له‌ پاسگای گوێچکه‌ده‌ره‌ پپی ده‌لێن که هه‌والیان پیدراوه که چه‌ند عێراقی هاتوونه ئاواپی گه‌مان تا په‌یوه‌ندی به‌ چه‌ته‌ و ئەشپاره‌وه بگرن (پېشمه‌رگه‌). عامری به‌ فه‌وری ره‌ئیس پاسگا هه‌لده‌گرێ و ده‌چن بۆ گه‌مان و چاویان به‌ کوێخای ئاوه‌دانی ده‌که‌وی و پرسپاری ئەو کورده‌ عێراقیه‌یان لێده‌کا. کوێخا ده‌لی که له‌ ماله‌ ئەون و ئەگه‌ر که‌س نه‌زانی و له‌ من به‌ گومان نه‌بن و زه‌ره‌ری بۆ ئاواپی نه‌بی، به‌ بیانووی چا خواردنه‌وه وه‌رن بیانین. عامری ده‌نووسی که ده‌چنه‌ ژووری و هه‌ردوکیان که ده‌مانچه‌یان پپووه چه‌ک ده‌که‌ن و ده‌ستیان که‌له‌بچه‌ ده‌که‌ن و سواری ماشینیان ده‌که‌ن و ده‌رۆن. هه‌یستا ۵۰ میتر دوور نه‌که‌وتبوونه‌وه که له‌ که‌لای چه‌پ، له‌ لاهه‌پ له‌ داره‌ستانیکیداره‌ستانیک دا ده‌سته‌یه‌ک ته‌قه‌یان لێده‌که‌ن و داواي ته‌سلیم بوونیان لێده‌که‌ن.

^۱ هه‌یه‌زەکانی حکومه‌ت له‌و شه‌ره‌دا دواي ئەوه‌ زۆریان لیکوژرا ته‌سلیمی پېشمه‌رگه‌کان بون.

مهلا مهحمود زهنگنه

عامری دهنووسی که تەقیان لیکردن و
 ئەوانیش جوانیان داوه بەلام دواى ۱۰ دهقیقه
 دەنگی تەقه له لای ئەوان را نهما و یهکیک
 هاواری کرد تەقهی مهکه‌ن یارمه‌تیمان بکه‌ن.
 ژاندارمه‌کان به ئیحتیات به‌رهو برینداره کورده
 عێراقیه‌که ده‌چن. ئەو ده‌لی یه‌کیکی دیکه لێره
 کوژراوه. ئەوانه هه‌لده‌گرن و ده‌یانبه‌نه ئیو
 ماشێن و دوايه سه‌د میتەر خوارتر جه‌نازیکی
 دیکه‌ش ده‌بیننه‌وه ده‌چنه‌وه بۆ گوێچکه‌ده‌ری.
 له پاسگایه له لیکۆلینه‌وه له جه‌نازه‌کان دا بۆیان
 ده‌رده‌که‌وی که یه‌کیان مه‌لا مه‌حمودی
 زه‌نگه‌نه‌یه و ئەوی دیکه‌ش
 پێشمه‌رگه‌یه‌که (ئه‌شرار).

عامری دهنووسی که سه‌عاتی ۱۰ شه‌و برینداره‌که‌مان نارد بۆ نه‌خۆشخانه و له برینداره‌که‌ی
 پرسپوه که بۆ ئەوانیان نه‌کشتووه؟ برینداره‌که ولامی داوه‌ته‌و که زه‌نگه‌نه هه‌ر ویستی بارمه‌ته‌کان
 ئازاد بکری‌ن و نه‌یویستووه ئیوه بکوژی.

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۴۷ به‌رگی ۳ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له ژێر سه‌ردێری "پۆلا ده‌شکێ
 به‌لام ناچه‌می" نامه‌ی سولیمانی موعینی هێناوه که له مانگی ره‌شه‌مه‌ی ۱۳۴۶ دا نووسیویتی و ئاوا
 باسی زه‌نگه‌نه ده‌کا: هاواری مه‌لا مه‌حمودی ئەحمه‌دزاده "زه‌نگه‌نه" له‌و رووکاره گه‌شانه‌ی روژ
 بوو که له ده‌میکه‌وه چه‌کی به ده‌سته‌وه گرتبوو خه‌لاتی مردنی له‌به‌ر خو کردبوو و مه‌یدانی له
 دوژمن ته‌نی بوو هه‌یچ کات و ساتیک هه‌دادانی نه‌بوو خه‌و و خو‌راکی له خو‌ه‌رام کردبوو، شه‌و
 و روژ له پێلانی سه‌رکه‌وتن به سه‌ر دوژمن دا بوو. له ته‌واوی ئەو شه‌پانه‌ی که تێدا به‌شدار بوو
 ئەستێره‌یه‌کی گه‌ش و رووناک بوو له ریزی تیکبه‌زیوی پێشمه‌رگه قاره‌مانه‌کانی کوردستانی ئێراندا.
 سیاسه‌تی چه‌وساندنه‌وی گه‌ل و زۆر لیکردن و پێدادان و راوانان ئیمان به ره‌وت و رێگای
 زانایانه‌ی حیزبه‌که‌ی کردبوویه قه‌لایه‌کی نه‌رووخ و راوه‌ستاو که له کاتی شه‌پدا به‌ره‌نگار بوون
 له‌گه‌ل دوژمنی به گو‌فهند و داوه‌ت ده‌زانی. له ناو ئاواله پێشمه‌رگه‌کانیدا قاوه له‌و شه‌پانه‌ی که
 به گز پێشمه‌رگه فێداکار و دلسوزه‌کاندا هاتوون، کاک مه‌لا مه‌حمود وریاتر و نه‌به‌زانه سنگی
 کردۆته قه‌لغان، چاوی نه‌ترساوه ئامبازی دوژمن بۆه و راوی ناوه.

داخی گراغان تیری ئەجه‌ل و گولله‌ی وێل له روژی جومه‌عه ۲۱ ره‌زه‌به‌ری ۱۳۴۶ هه‌تاوی سه‌عاتی
 هه‌شت سه‌ر له به‌یانی له شه‌ریک دا به رابه‌ری کاک مه‌لا مه‌حمود و چه‌ند هه‌فاله پێشمه‌رگه‌یه‌ک
 له‌گه‌ل هێزی تالانه‌ری ژاندرم له سه‌ر جاده‌ی به‌یره‌م له چه‌ند کیلومێتری شاری قاره‌مانی مه‌هاباد

روی دا، بوو به قوچی قوربانی گه له به شه روه که ی و به و سویند و په پمانه ی که دابوی وه فادار ما به په روښه وه ناواتی سه رکه وتنی برده ژیر گل.

تهرمی قاره مانی کورد ته و جوسته له کار دهره اتوه که له ژیر باری به فر و باران و به سته له ک و هه لدر، له ژیر پال په ستوی باران و کریوه و رنوو گیژه وی ته رزه ی کوستانان به سه ر شاخ و زهره و ماهی چیا به رزه کانی کوردستان دا لیک هالا و ته نرا بوو. به راستی دیمه نیکي دوژمن به زیوی په یدا کردبوو، له پیشی ماشینیکي ته رته شی قایم کرا. ماوه ی سی روژان بو تو قاندنی خه لکی به شه روه فی کورد له سابلخ و خانی و نه غه ده دا گیرایان...

به م شیوه یه مه لا مه حمود بو ره زگاری ره شه ی قاچاغچی که به هه له دهنگوی گیرانی خوی و باره کانی بلاو ده بیته، ریگا به ژاندارمان ده گری و له ره زبه ری سالی ۱۳۶۶ له ناوچه ی میرقاز شه هید و به ماشین ته رمه که ی به شاران دا گیردارا. ماموستا هیدی شاعیر گه وره له لاپه رهی ۲۲۰ کتیبی "کاروانی خه یال" له شیعی "گوندی به یره م" دا باسی زه ننگه نه ده کا و دهنووسی:

گوندی به یره م

ری به کوسپ و ته گهره و چال و چول
ری به ری بوا ری ده وی توند و تول
"قول قول" ی^۱ به یره می وا له و به رزه
له سه ری سوکه و چانیک فره
کانیه، شینکه یه، جی زه نویره
تو ری ریگا ده ته کی نم لی ره
ده سترم ئاره قی نیو چاوانم
تاوی له و به رزه یه ده روانم
دیمه نی دلگری دم بزوی نی
ده یه وی تی بگه ری سهرتا سه ر
ری و ری باز و که لی ن و که له به ر
ده یه وی لی نه شک نی م مه رجی
ده یه وی شهرتی وه فا بینمه جی
بگرم شوینی مه لا مه حمودی
ون نه که م خوی نی "مه لا مه حمودی"
دل که تینوش بی نه تینوی ئاوه
چاوی خوم چی که مه له و سه رچاوه
بچه ناو سه نگره که ی بروانم

^۱ ناوی کانی په که له نیک گوندی به یره م له به رزه یه که هه له قولی و ناویکی زوری هه یه.

شوپنی راسانی چلۆنه بزانم
 دهستى به برينهوه دهستى به تفهنگ
 چۆنى جيگا به چهته كرد بو تهنگ
 چۆن دلى دوژمنى هينا ژانى
 دهست و بردى كورى لى قهومانى
 چهند به ميرانى پهلامارى دهبرد
 چهند به پاكي دهبره ئه و خاكه دهمرد
 ئه و كه نهيهشت كه چهتان هيچ دهرچن
 دوايه چۆن دهرفتهى هينا دوژمن^۱
 ئه وى هات تهرمى له وى لابردين
 چهند فروكهى له كهلاك بار كردن
 كاكي!! به و زهبره كهوا ئالۆزا
 هات به هاواريهوه " خالۆزا"^۲
 به و تهق و توقه دهمارى ههستا
 يان لهوئى دورهپهريز راوهستا؟
 كهس نهبو پى بلى جا تۆش ئيدى
 مهخو ئهوانه به فيرو چيدى
 چهز دهكهه دهس بدهيه ههمبانه!
 ئيره جى تو نيه " كوردوستانه"?

^۱ شههيد مهلا مهحمود لهو شهره دا دوژمنى شكاند و زۆرى لى كوشتن و خۆى بريندار بو كه ئه و شهره ي به تهنيايى كرد،
 يهكيك له هيژهكهى دوژمن خۆى شارديبووه له بن ترومبيليكى عهسكهري دا. مهلا مهحمود كه له لاي وابو ههمويان
 كوژراون به بريندارى چوو بووه شوينيك برينهكهى بهستى، ئه و نهفهره لهوئيه تهقهى لىكرد بوو كوشتبوى
^۲ "خال ئوغل"، ناوى عهجهميكه كه له ناو مهنگوران دوگوندى ههيه به ناوى بهيرهم و بهرهجو.

به‌شی ۹۰

ده‌ستی ریژی می ئیران و هه‌لسوکه‌وتی شو‌رش به‌ دژی خه‌باتی چه‌کداری ۴۶-۴۷

مامۆستا هه‌زار له‌ سه‌ر راپه‌رینی ۴۶-۴۷ له‌ لاپه‌ره‌ی ۴۹۴ چیشتی مجبور دا ده‌نووسن که له‌م به‌ینه‌دا که ئه‌و براده‌ره ئیرانیانه له‌ دژی ئیران خه‌بات ده‌که‌ن و له‌ شو‌رشی بارزانی ته‌کیونه‌وه، پيشمه‌رگه‌ی شو‌رشی عیراق به‌ کارتی‌کده‌ریان ده‌زانن.

ئه‌وه ته‌وه‌ری بو‌چوونی ریه‌رایه‌تی کورد بوو و به‌ دوا‌ی ئه‌وانه‌دا، پشکین بو‌ ده‌سه‌سه‌ردا‌گرته‌ی شتومه‌کی ئه‌ندامانی حیزب ده‌ستی پیکرد و ئه‌وانه‌ی سولیمانی مو‌عینی هه‌شاری دابوون دیترا‌نه‌وه و ده‌سته‌ی پيشمه‌رگه‌ی شو‌رش له‌ ژیر فه‌رمانده‌ری مام و سوو دزه‌یی له‌ ناوخۆی کوردستانی ئیران دا، به‌ دوا‌ی پيشمه‌رگه‌ی حیزب دا ده‌گه‌ران که له‌ گه‌ل بیز و نفره‌تی خه‌لک به‌ره‌وروو بوون.

له‌ مانگی سپتامبری ۱۹۶۷ دا عه‌ولا‌غای پشده‌ر ئامیر هی‌زی باله‌ک، ئه‌ندامی‌کی حیزبی دیموکرات به‌ ناوی سواره سه‌کری گرت و ته‌سلیم به‌ حکومه‌تی ئیرانی کرد. هه‌ر له‌وکات دا عه‌بدووه‌هاب ئه‌تروشی ۶ ئه‌ندامی حیزبی دیموکراتی له‌ "ته‌ویله‌" گرت. له‌ کاتی ته‌حویل دانه‌وه به‌ ئیران مه‌لا ره‌حیم وردی ناسراو به‌ مه‌لا ئه‌حمه‌د به‌و کرده‌ویه ناره‌زایه‌تی ده‌ب‌ری. به‌ فه‌رمانی عه‌بدووه‌هاب ئوتروشی ته‌قه‌ی لیکرا و کوژرا. ئه‌وانی دیکه‌ش به‌ ناوه‌کانی ئه‌سکه‌نده‌ر عه‌لی، محمه‌د مو‌مینی، توفیق مسته‌فا، هه‌بیب ئه‌بابه‌کر، جه‌غه‌ر ئه‌بابه‌کر ته‌سلیم به‌ حکومه‌تی ئیران کرانه‌وه.

که‌ریم حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۹ کاروانیک له‌ شه‌هیدانی کوردستانی ئیران ده‌نووسن: مه‌لاره‌حیم پاش مانگی‌ک را‌گرته‌ن له‌ به‌ندی‌خانه‌دا کاتیک ده‌یان نارد ته‌حویلی ئیرانی بده‌نه‌وه له‌ لایه‌ن پيشمه‌رگه‌کانی هی‌زی خه‌باته‌وه له‌ نیزی‌ک ته‌ویله‌ له‌ سنووری ئیران و عیراق کوژرا.

دواتر له‌ سالی ۱۳۵۸ که‌ریمی حیسامی له‌ تاران چاوی به‌ ئیدریس بارزانی و مه‌سعود بارزانی ده‌که‌وئ. عه‌بدووه‌هاب ئوتروشی له‌وئ له‌سه‌ر ماده‌ هه‌شت گلی‌ له‌ حیزبی دیموکرات ده‌کا. که‌ریمی حیسامی به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۳۵ به‌رگی ۶ بیره‌وه‌رییه‌کانی ولامی ده‌داته‌وه و ده‌لئ که‌ حیزبی دیموکرات شتی وای نه‌کردوو و ئه‌تۆش نابی با‌سی هیچ بکه‌ی چونکه ئه‌ندامی کومیته‌ی ناوندی حیزبی دیموکرات کوشته‌و و ۷ که‌س له‌ براده‌رانی ئیمه‌ت ته‌حویل به‌ ریژی می ئیران داوه‌ته‌وه. عه‌بدووه‌هاب ئه‌تروشی ئه‌فسه‌ری‌کی کوردی به‌رپرسی قه‌زای پۆلیسی چوارتا بوو، له‌ سه‌ره‌تای شو‌رشی ئه‌یلوول له‌ به‌رانبه‌ر به‌ هی‌رش پيشمه‌رگه‌ دا به‌ باشی پاریزگاری له‌ چوارتا کرد. دوا‌یه به‌ ره‌زامه‌ندی خۆ‌یی هاته‌ نیو شو‌رش.

ئه‌میر قازی له‌ سه‌ر هه‌ول‌دان بو‌ ئازاد کردنی ملاره‌حیم وردی که‌ به‌ میرزا ئه‌حمه‌د به‌ ناوبانگ بوو له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۶۸ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسن که ئه‌وکات چووته لای هه‌بیب هه‌مه که‌ریم سه‌کرتیری گشتی ئه‌وکاتی پار‌تی. عه‌لی عه‌بدو‌لا ئه‌ندامی مه‌کته‌بی سیاسیش له‌وئ ده‌بن. کاک ئه‌میر به‌ هه‌بیب هه‌مه‌که‌ریم ده‌لئ: "تاز بو‌ ئه‌وانی دیکه، کار له‌ کار ترازاوه، عه‌بدووه‌هاب، گیراوه‌کانی

تەسلىم بە ئېران كىرەتەنە و ھەل لە كىس دەرووھە چ ناكړی، كارېك بكه كه میرزا ئەحمەد بە دەردی ئەوان نەچي".

كاك حەبیب ھاوسۆزی خۆی راگەیانە و سویندی خوارد كه ئەوان، واتە مەكتەبی سیاسی لەو بەسەرھاتانە ناوچەى ھیزی خەبات و لقى ٤ ی پارتی بى ئاگان و وەعدەى دا بە ھەموو شتووەك ھەولێ ئازاد کردنی میرزا ئەحمەد بەدا.

جیی سرنجە ئەو ھو ھو كه لە ھەموو ماوێ ئەو قسە و باسانەدا، كه زیاتر لە سەعاتی خایاند، ەلى ەبدوللا سەرى لە سەر روژنامەى خەبات كه بە دەستێو ھو و گویا دەخویندەو، ھەلنەبړی و مەقی لەبەر دەم نەھات. ئاخړیکەى كاك حەبیب رووی لە ەلى ەبدوللا کرد و بە ەپرەبى گوتى" بە شەرەفم ئەو ھى ئیمە دەگەل ئەو برادەرانی حیزبى دیمۆکراتمان کردوو، وەك پەلەیهكى شەرەزاری بۆ ھەمیشە بە نیوچاوانی ئیمەو دەمیتتەو".

ئەمیر قازی ئەوجار بەرەو بالەكایەتى رویشت و لەویشرا بەرە و لای حاجی عومەرەن بۆ بناری قەندیل وەرپکەوت تا چاوی بە بارزانی بکەوی و لەو وەزعی كه بەسەر ئەندامانی حیزبیا ھیناوە سکاڵا بکا.

مەلا رەحیم وردی خەلکی بانە ھو، لە سەرەتای سالی ١٣٤٣ بۆ جاری دوو ھم گەپاوە کوردستانی عێراق و ناوی خۆی بە میرزا ئەحمەد گۆری و لە سالی ١٣٣٨ وەك پەناوەری سیاسی لە "کۆمون" لە سلیمانی ھو. بەلام بەھۆی نالەباری وەزعی حیزب، خۆی تەسلیمی ئێران کردەو. ئەو دواى ئەو ھو دوبارە پەپوھندی بە حیزبەو گرت، یەكسەر چوو ەلای ئەحمەد توفیق و لە كۆنگرەى دوو ھەمى حیزب بەشداری کرد و بە ئەندامی كۆمیتەى ناوھندی ھەلبژێردرا. مەلا رەحیم دواى تەواو ھوونى كۆنگرە، ھو بە مەلای ئاواپی گوندی سوورەدزی لە ئالان و مەلەكەى بردە ئەوێ.

رەشید ئەحمەدی لە لاپەرەى ١٥٢ کتیبی "چەند لاپەرەیک لە ژیانم" لە سەر شەھید کردنی

مەلا رەحیم وردی(مەلا

ئەحمەد).

مەلا رەحیم وردی دەنووسى: یەكێك لە كاربەدەستانی شۆرشى ئەیلول بە ناوی ەبدولوھاب ئەتروشى، دەستەیک پێشمەرگە دەنیریت بۆ سوورەدزی و مەلا رەحیم دەگرن و دەپپەن بۆ ناوچەى ھەورامان و لە گوندی بیارەى سەر بە قەزای ھەلەبجە دەپخەنە بەندیخانەو. دواى ماوێەكى كورت بە ناوی ئەو ھى كه تەحویلی مەرزبانی نەوسوودی ئەدەن لە پێگادا پیاوھەکانى ەبدولوھاب ئەتروشى شەھیدی دەكەن. بە وتەى خەلکی ناوچەكە ھو گەرمای ھاوینە جەنازەكەى چەند رۆژێك دەمیتتە تاكو خەلکی ناوچە پێدەزانن و دەچن دەپپەنەو ئاواپی و بە خاکی دەسپێرن.

کارەساتی تەسلیم کردنەو ھى بە کۆمەلێ ئەو دەستە پێشمەرگەیکە ئەو ھندە ناخۆش ھو كه ٣٠ كەس لە ئەندامانی

حیزب له ژر بهرپرسایه تی نه میری قازی دا، ره خنهیان له و ئاکارانه گرت و له نامه په ک دا بو مهرحومی بارزانی دهنوسن:

سه روک مستهفا بارزانی زور به حورمهت

۱۹۶۷/۶/۳

به پز و حورمهته وه. بئ شک ئاگادارن سی مانگ له مه وه بهر جه ماعه تیکی پینج که سی له براده رانی ئیمه به ناوی ۱- نه سکهندهر علی ۲- محمه د موئین ۳- توفیق مستهفا ۴- حهیب ابابکر ۵- جافر ابابکر له لایه عبدالوهاب ئوتریشی فه رمانده ی هیزی خه باته وه ده ستگیر کران و له بیاره خرا نه زیندانه وه. نه وه ده ست درژییه به شیوه ی گشتی له ناو ئیمه دا بوو به هوی ناره حه تی و به شاره زاییه کی که له و باره وه له رابردودا بهرچاو بوو، بوو روون بوونه وه له سهر بناوانی سه به بی نه وه ده ست درژییه ههروه ها شکایه ت له عبدالوهاب ئوتریشی موراجهعه ی مه کته بی ته نفیزی کرا، به پی هه والیکی که له و باره وه پیمان گه یشت گویا ده بی له لایه نه مه کته بی ته نفیزی یه وه چه ندرجار به بروسکه نه مری بهردانیان و ره وانه کردنیان بو ناوچه ی گه لاله درابی. جا له کاتیکدا که ئیمه چاوهروانی بهربوون و ناردنیانمان ده کرد به داخی گه وروه خه بهری ته سلیم کردنه وه ی ناوبراوان به حکومه تی ئیرانمان پی گه یشت. فه رمانده ی هیزی خه بات پاش ته واپوونی کو بوونه وه ی عه سکهری و گه رانه وه ی به ئیراندا به گه یشته وه ی ناوچه ی بیاره، به سه یاره ی شوپش، به پیشمه رگه ی کورده وه وه ک دیارییه ک پیش کیشی مه رزه بانی حکومه تی کردن له نه وسود. وه ههر به دوا ی ته سلیم کردنه وه ی نه و براده رانه دا که ناومان له سه ره وه هیئا شالوی تری ده ست پی کردوه و هه والی کومیه تی ناوه ندی حیزمان میرزا نه حمده- که بومان روون نیه ههر به ته نی یه یان نه- به شیوه ی زیندانی له سوره دزی را خواستویه ته مهرو و له ویرا ره وانه ی بیاره ی کردوه که نازانین چی به سه ر هیناوه. ته نانه ت کاتی ره وانه کردنی له مهرو و پا بو بیاره ئیجازه ی پی نه داوه چاوی به مال و مندالشی بکهو ی. ئیمه جیا له وه ی که به سه ر سورمانه وه هه لو یستی کورد فرۆشانه ی عبدالوهاب ئوتریشی مان وه رگرت نه و کرده وانه ی به شتیکی دوور له ئینسانیه ت و پیاو ه تی و خو و ره وشتی له میژینه ی کورد ده زانین. له جی یه ک که قانونی جه نگه لیش که په نای ئینسانی سیاسی دا له ته سلیم کردنه وه ی به دووژمن خو ده پارژی. شوپشی کورد له کوردستانی عیراق که شوپشیکی حق خوازان و ئینسانی یه و بیشک ئیمه ش ههروای ده ناسین و ناسیومانه، سه ره رای نه وه ش که به پی پیروه ی پارتی دیموکراتی کوردستان، کوردستانی عیراق به ناو مالی هه موو کوردیکی لی قه وماه که به هوی جولانه وه ی سیاسی ته رکه وه ته ن بیت. عبدالوهاب ئوتریشی له په نای قازانج و مه نافع ی خویدا به نیوی به رزه و هندی و مه سلحه ت براده رانمان ده کاته دیاری و پیشکیشی دوژمنانی ده کاته وه. ئیمه باوه رمان به وه هیه ژبانی سیاسی نه ورو ی ئیمه ژبانیکی تاییه تیه و سیاسه تی ده سه تبهازی و ته فره قه مان به سه ردا سه پاوه و بئ شک له زروف و حالی نه وروماندا ناتوانین که سیک یا که سائیک بهرپرس و مه سئولی کرده و ه مان به تیکرای بناسین و هه رکه س لی پرسراوی کرده وه ی شه خسی و فره دی خو یه تی به چاکه و خراپه. له گه ل نه وه شدا

شۆرش به خاوهن مهسلهحهت و خاوهن دهسهلات دهزانين بۆ ههموو چهشنه لیکۆلینهوه و سزادانیگمان- بهپێی ههق و عهدهالته- له کاتیگدا کردهوهی دژی مهسالحی شۆرش لهههر یهک له ئیمه پروو بدات.

ئیمه باوهپمان بهوه ههیه که مهنافیع و مهسالحی شۆرش له سه رهوهی ههموو مهنافیع و مهسالحیکی تره و بهوپه پری هیزمانه وه مهسلهحهتمان پاراستوه و دهشی پارێزین و ههر له سه رهتای شۆرشه وه تا ئیستا خۆمان به خاوهن خزمهت بۆ شۆرش زانیوه و دهزانين. کهوابوو هۆ و سه بهبی موعامه له و سه ودا پێ کردمان له لایه ن عه بدولوه اب ئوتریشی یه وه چیه؟ له حالیکدا ئینسانین و مهر و بز نین.

جیی خۆیه تی لیره دا ئه و مه سه له گرینگه بخهینه بهرچاو که ته سلیم کردنه وهی براده راغان به و شیوه ناله بار و ناحهزه جیا له وهی شتیکی غهیره ئینسانیه کورد له کوردستانی ئێران ده خاته مه ترسی یه وه.

ئیمه که له خواره وه ناومان هاتوه به ئیوی په نابهرانی سیاسی کورد له کوردستانی ئێران له گه ل ده برینی تو ره یی و ناره زایی توند له سه ر ئه و کرده وه ناله بارانه به چه شنی خواره وه داخوا زیمان پێشکیش ده که ین.

۱- داوامانه فه رمانده یی شۆرش وه ک خاوهن مافی سیاسی له دهستی زو لم و تعدی عه بدولوه اب ئوتریشی و نمونه کانی پارێزگاریمان بکات و به شیوه ی ئینسانی موعامه له مان له گه ل بکری و ته ئمی نی ژیا نی سیاسیمان له په نا شۆرش دا هه بی.

۲- داوامانه حیساب له عه بدولوه اب ئوتریشی بکیشری و بۆمان روون بکری ته وه هۆ و سه بهبی ته سلیم کردنه وهی براده راغان له لایه ن ناوبرا وه وه چیه؟

۳- داوامانه فه رمانده یی شۆرش میرزا ئه حمده و ئه و که سانه ی له گه لی دان و له م دوا یانه دا له لایه ن عه بدولوه اب وه ره وانه ی بیاره کراون به زووترین کات بهر له وهی سه ودا ی دووه میان پێ بکات به سلامه تی بگێردی نه وه ئیو مال و مندالیان و له حالیکدا حیساب لێ کیشان له گۆریدا هه بی له ناوچه ی گه لاله لیکۆلینه وه و پرسیا ریان له گه ل دا بکری.

۴- بۆ ئه وهی بۆ ههموو کهس ده رکه وێ شۆرش ههر له سه ر بنج و بناوانی خۆیه تی و ماف و ژیا نی ئینسانی و سیاسی به پێز و حو پر مه ته وه چاوی لێ ده کا، جی به جی کردنی داوا کا مان به په له و به زووی داخوا زین.

وینه بۆ: مه کته بی سیاسی پار تی دیموکرا تی کوردستان به پێز

وینه بۆ: مه کته بی ته نفیزی به پێز

کومیته ی ناوه ندی حیزبی دیموکرا ت دیسان له سه ر جه نایه ته کانی رێژی می پاشایه تی و ده ست تیوه ردان له کاروباری کوردستان، به ریکه و تی ۱۹۶۸/۱۰/۲۱ نامه یه کی ئاراسته ی مه رحومی بارزانی کرد که ده قه که ی له به رگێ ۳ له لاپه ره ی ۱۴۹ کتیی له بیره وه رییه کانم ی که ریمی حیسامی دا به مشیوه یه هاتوه:

به حورمه‌ته‌وه: وه‌كو ئاگادارن په‌لاماری حكومه‌تی ئێران مه‌لبه‌ندی كوردیه‌واری له كوردستانی ئێران جاریکی تر به پان و به‌رینی گرتووه‌ته‌وه و لێدان و هه‌بس و كوشت و بری كوردی بێ دیفاع و بێ ده‌سه‌لات له ولاته‌كه‌ماندا به‌شیوه‌ی توندتر و بێ ره‌حمانه‌ تر له هه‌موو په‌لاماریکی رابردوو دیسان ده‌ستی پێ كرده‌وه‌وه. ئێمه له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی كه هه‌رله زوه‌وه به‌پێی حال و وه‌زعیکی كه له كوردستانی ئێراندا پێك هاتبوو چاوه‌پروانی ئه‌و رۆژه‌مان ده‌کرد و به تێكار قیاده‌ی شو‌رشم‌ان ئاگادار كرده‌و ئه‌و په‌لاماره به‌شیکی مدبر و به نه‌خشه ده‌زانین كه ده‌زگای حاكمه‌ی ئێران له‌سه‌ر ئه‌ساسی "له ئاوی لیخن ماسی گرتن" پێوه‌ی هه‌ستاوه. هێ‌رشێ نوێی حكومه‌ت پاش گه‌رانه‌وه‌ی سه‌په‌بد ئۆیسی له سه‌ردانی مه‌هاباد بۆ تاران ده‌ستی پێ كرد. سه‌په‌بد ئۆیسی فه‌رمانده‌ی گشتی ژاندارم‌ی ئێران بۆ هه‌لسه‌نگاندن و شاره‌زایی زیاتر ده‌وری ۲۵ رۆژ له‌مه‌وه‌به‌ر خۆی گه‌یاند هه‌هاباد و زۆر پیاوی خاوه‌ن نفوزی موكریانی له تالاری فه‌ره‌هه‌نگی مه‌هاباد كۆكرده‌وه. ناوبراو له نوتق خیتابه‌یه‌کی هه‌ره‌شاوی كه به‌و بۆنه‌وه كرده‌ی به ئاشكرا نیازی ده‌زگای حاكمه‌ی ده‌رپ‌ری. ته‌نانه‌ت به سه‌راحه‌ت و بێ په‌رده رای گه‌یاند كه "كورد عامه‌ خائین به شاهه‌نشا و ته‌واو‌یه‌تی ئه‌ززی ئێرانه بۆیه حه‌ق و مافی ژیا‌نی نه‌یه. من هه‌رله ئیستاهه ئه‌مر له راوه‌ستاندن‌ی هه‌موو پ‌ژو‌وه‌یه‌کی ئاوه‌دانی و ئیسلاحتی له ناوچه‌كانی كوردنشین ده‌دم."

پێنج رۆژ پاش گه‌رانه‌وه‌ی فه‌رمانده‌ی ژاندارم‌ی بۆ تاران شالۆی ژاندارم ناوچه‌كانی كوردیه‌واری داگرتو لێدانو گرتن و كوشتن به‌شیوه‌ی گشتی و له‌سه‌ر ئه‌سلی "بێ باوه‌ری و بێ ئیعتیمادی به كورد" چاك و خراپ، پیر و جحیل دریا به‌ر قۆنداخی تفه‌نگ و زیندانه‌كانیان لێ ئاخندرا ته‌نانه‌ت ژنیش بێ به‌ش نه‌ماوه. تا ئیستا بی‌جگه له نیزیكه‌ی ۱۲۰ كوردێك كه خۆیان گه‌یاندوه‌ته كوردستانی رزگار‌كراو هه‌روه‌ها بی‌جگه له‌وانه‌ی كه له ترسی تعذیب و كوشتن به‌چیاوه‌ن، زیاتر له هه‌زار كه‌س ته‌نیا له ناوچه‌ی موكریان له چینه جو‌ربه‌جو‌ره‌كانی كورد به‌تایبه‌تی چین و ته‌به‌قه‌ی مه‌لا و عوله‌مای دینی به‌تێكرای خراونه‌ته ژێر داری شك‌نجه و هه‌بس كه جیا له مه‌لا مسته‌فای په‌سوێ كه له‌ژێر داردا پشتی شكاهه و مرده‌و چاره‌نوسیان بۆ ئێمه‌ روون و معلوم نه‌یه.

هێ‌رشێ بێ شه‌رمانه‌ی حكومه‌تی ئێران گه‌یشته‌وه راده‌یه‌ك كه به‌بێ ترس و خۆف به‌بێ هیچ لێ پرسین و مه‌حكه‌مه‌یه‌ك كورد وه‌كو به‌رخ سه‌ر ده‌پ‌رن.

نونه‌ی ئاشك‌رای ئه‌و حاله‌ حوسین خورخوره‌یی گه‌وركان كه به رۆژی روون له‌به‌ر چاوی سه‌تان كوردی مه‌هابادی كه به‌زۆری لێدان و گۆیا بۆ ئه‌وه‌ی عیبرت گرتو بن بۆ مه‌یدانی ره‌می راكێش‌راون له "بازاری حه‌یوانان" گولله‌باران كرا. شالۆی دوا‌یی حكومه‌تی ئێران ترس و ئێره‌اییکی ئه‌وتۆی خسته‌وته كوردستانه‌وه هێچ كوردێك هیوا و هومیدی ژیا‌نه تاسه‌ر س‌نگه‌كه‌ی پێش‌ووی پێ نه‌ماوه. ئێمه كه به‌و په‌ری په‌رۆشه‌وه ده‌ست له‌سه‌ر ده‌ستی بی ده‌سه‌لاتی ده‌روانینه حالی په‌شیو و منت باری ئه‌و رووی گه‌لی كورد‌مان له كوردستانی ایران ئه‌و په‌لاماره درندانه‌یه ته‌نیا هه‌ر به نیازی كوشتنی ئی‌حساسات و مه‌حف كرده‌وه‌ی هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی و توانده‌وه‌ی گه‌لی كورد به

مه‌به‌ستی به‌رگري هه‌ميشه‌يي له‌ جولانه‌وه‌ي رزگاريخوازي مسۆگه‌ري دواړوژي كورد له‌ كوردستاني ئيران نازانين. به‌لكو به‌شتيكي مدبرو تاكتيكيكي مه‌نفوري ده‌ناسين كه‌ رووي ژه‌هراوي راسته‌خۆ له‌ شورشى پيروژ و‌ حه‌ق خوازانه‌ي گه‌له‌كه‌مان و‌ سه‌ركردايه‌تیه دلسۆزه‌كه‌يه‌تى كه‌ هه‌رله‌ زوه‌وه جى و‌ پړى بۆ خۆش كراوه‌ ده‌زگاي دعايه و‌ ته‌بليغاتى حكومه‌تى ايران به‌ هه‌رچى تواناوه‌يه‌تى زورناي بۆ لى ده‌دا.

ئه‌و حه‌ول و‌ ته‌قه‌لايه‌ي دوژمنى فیل باز شتيكي شارواي نيه و‌ ده‌ست پتوه‌نده‌كاني له‌ ميژه به‌و ئه‌ركه‌وه‌ هه‌ستاو و‌ ده‌هۆلى بۆ ده‌كوتن كه‌ گۆيا: شۆرشى حه‌وت سآله‌ي گه‌له‌ قاره‌مانه‌كه‌مان له‌ كوردستاني عيراق ئه‌نگوستيله‌ي قامكي ده‌زگاي حاكمه‌ي تاران و‌ كوتكى پۆلايينه‌ بۆ هه‌موو چه‌شنه‌ سه‌ربزپۆ و‌ جولانه‌وه‌يه‌كي پرزگاري خوازي له‌ كوردستاني ايران هه‌ر كات و‌ زه‌مان كه‌ حكومه‌تى ايران به‌پيوست و‌ لازمى بزاني. رون و‌ ئاشكرايه‌ به‌و سياسته‌ ته‌گلاوه‌ ديانه‌وى دل و‌ ده‌رووني لپياو لپ له‌ هه‌ست و‌ باوه‌رى به‌تين و‌ پر هيژى كورد له‌ كوردستاني ايران به‌رامبه‌ر به‌ شورشه‌ پيروزه‌كه‌مان سارد كه‌نه‌وه‌ له‌لای تره‌وه‌ شۆرشان هه‌لقولا و‌ گه‌شه‌ي ده‌رونى گه‌له‌ چه‌وساوه‌كه‌مانه‌ و‌ شۆرشىكي حه‌ق خوازانه‌ و‌ نه‌ته‌وايه‌تى به‌شتيكي سازكراو بو ريزه‌ مه‌به‌ست و‌ مه‌ساليكي تاييه‌تى و‌ شه‌خسى بناسين. نمونه‌ي ئاشكراي ئه‌و دعايانه‌ي كاربه‌ده‌ستاني ايران فه‌رمایشى! سه‌رتيپ سه‌ياديان

ره‌ئيسى سازمانى ئه‌منيه‌تى ره‌زائيه‌ كه‌ له‌ سه‌ره‌تاي هيرشه‌كه‌ي دوايى دا بى په‌رده‌ بلاوى كردوه‌ته‌وه‌ و‌ ئه‌فه‌رمو!! (آن ياخى سابق اكنون در اختيار ما است انشاله‌ روزى ميرسد كه‌ به‌ استنادارى كركوك منصوبش كنيم)

په‌لامارى درندانه‌ي دوايى كاربه‌ده‌ستاني ئيران بۆ مه‌لبه‌ندى كورده‌وايى له‌ كاتيكدا ده‌ستى پى كرد كه‌ هه‌رچى له‌ باخه‌ل و‌ گيرفانياندا هه‌بوو له‌و دعايه‌ ژه‌هراويانه‌ بلاويان كردبوه‌وه‌ و‌ جيبان بۆ هيرشه‌كه‌يان به‌لای خويانه‌وه‌ ريكوپيک كردبوو. ئيمه‌ له‌گه‌ل باوه‌رى توند و‌ قولمان به‌ شورش و‌ پاريزگاري له‌ مه‌سآلحى له‌سه‌ر ئه‌و باوه‌ره‌ين ئه‌و په‌لاماره‌ به‌پيى حيساب و‌ شاره‌زايى بۆ چه‌ند مه‌به‌ستى تاييه‌ت خاس هاتوه‌.

يه‌كه‌م- ليدانى كورد له‌ كوردستاني ئيران و‌ كۆتايى پى هيئان به‌ هه‌ر جولانه‌وه‌ و‌ سه‌ربزپۆيک بۆ هه‌ميشه‌ يان لانى كه‌م بۆ ماوه‌يه‌كي دريژ و‌ تولانى.

دووهمه‌م- ليدانى زمنى شۆرش به‌ شيوه‌ي فيل بازانه‌ كه‌ پيشه‌ و‌ كرده‌وه‌ي خاس و‌ له‌ ميژينه‌ي ده‌زگاي حاكمه‌ي ئيرانه‌. حال خالى نيه‌ له‌ كاتيكى وا ناسك دا كه‌ ئه‌و شالاوه‌ غيره‌ ئينسانيه‌ له‌ په‌نا گوپى شۆرشى حه‌وت سآله‌ و‌ چه‌سپاوى كوردستاني عيراق هاتۆته‌ سه‌ر ناوچه‌كاني كورده‌وايى له‌ كوردستاني ئيران قياده‌ شورش يا نيسبه‌ت به‌و په‌لامار و‌ شالاوه‌ بى لايه‌ن و‌ هه‌ست ده‌ميئيه‌ته‌وه‌ يا حاله‌تيكى ئيعتزاز و‌ روى گرژ ده‌نوئى.

له رچاوكردنى شپوهى يه كه كم سهركهوتنى سياسهتې دعايهى كاربه دهستانى ايران له دژى شورشه كه مان و سهركر دايه تپه دلّسوزه كه ي بهرچاوه و گرتنى شيوهى دووه هم ليدانى مه سلّحه تې شورش.

سپههم- بئ شك له حاله تتيكى هوجومى وا كورد له كوردستانى ايران چ جئ و په ناگايه ك غه يري شورش و كوردستانى رزگار كراو شك نابا پوى تى بكا و خوى له دار و قه مچى ژاندارم بشاريته وه. پاش ماويه ك داواى ته تسليم كړدنه وهى ئه وان له شه خسى سهرؤك ده ست پئ ده كا. ليره شدا حالى خالى نيه يا ته تسليم ده كړينه وه كه له و حاله دا ئامانج و مه به ستى پيسى حكومه تى ئيران كه ليدان و سو ك كړدى شه خسيه تى شه خسى سهرؤك بارزانپه له دهره وه و له ناو خؤدا يان له ته تسليم كړدنه وهى خؤ ده بوپري كه له و سوره ته دا برويانو بو خؤ له مه ساليحي شورش دزينه وه دپته گوري. جا له پله يه كى وا عاسته م و باريك دا و له حاله تتيك دا كه گه لى چه وساوه مان له كوردستانى ئيران توشى ئه و په لاماره بئ شهرمانه يه هاتوه و به پانه وه كه وتووه ته ژير دار و قه مچى ژاندارمى كاربه دهستانى ئيران، وهك مه سئول و بهرپرس له چاره نوسى گه لى كورد به گشتى له جه نابتان چاره ده خوازين و داوامانه به ئه وپه رى تواناوه بو نه جات دانى هاو ولا تيه كا ئمان له كوشت و بر و زيندان و شكنجه ي ده زگاي غدارى حاكمه ي ئيران تتيكوشن.

كوميته ي ناوه ندې حيزبى ديموكراتى كوردستانى ئيران

مؤرى حيزب

دياره زور جارى ديكه كوميته ي ناوه ندې حيزبى ديموكرات له سهر جه نايه ته كانى ريژيمى پاشايه تى و ده ست تيوه ردان له كاروبارى كوردستان و ده ست به سهر به لگه نامه و راده يه كى بهرچاو چهك و ته قه مهنى حيزب، مه رحومى مه لامسته فاى ئاگادار كړدو ته وه، به لام ولام نه دراوه ته وه. له دواى شوپشى ئه يلوول ده زگانى ئه منى ئيران، ده ستى بالا يان له ناو شوپشى كوردستانى باشوور دا هه بوو. كه سانى وهك عه بدولوه اب ئه تروشى و عه ولاغا پشده ري، ههر كاربه ده ستى شوپش نه بوون، به لكو به ته واوى ببوونه پياوى ئيران. زور له بهرپرسانى شوپش به پيى بهرژه ووه ندې خؤى هه لسوكه وتى له گه ل ئيران ده كرد و شوپش ده سلا تى به سهر يان دا نه بوو. ئه وانه له هيچ كاريكى دزيو به نيسبه تى ئه ندامانى حيزب خويان نه ده پاراست. سامى عه بدولرهمان كه سايه تى سپه همى شوپش ده ستىكى بالاى له و كاره ساتانه دا هه بوو كه به سهر ئه ندامانى حيزب هات. ئه وكات كه سوليمان موعينى له سهر برپارى مه كته بى ته نفيزى مه قه پرى برده ئاوايى ديري، ههر له و پيشمه رگانه ي كه بو مه قهر ته داروكاتيان ده كرد، كه سيك سيخورى بو سامى ده كرد و ههرچى له مه قهر رووى دابا، ئه و ديبسته وه. ئه ميرى قازى له لاپه رى ۱۹۹ بيره وه رييه كانى دا ده نووسى كه سامى عه بدولرهمان خه ساريكى بهرچاوى به چولانه وهى ۴۶- ۴۷ گه يانده وه.

له كاتى ده سپيكي جولانه وهى ۴۶- ۴۷ هيچ هه لسوكه وتتيكى نه ته وه يى و نيشتمانى و هيچ سنوورو بهر به ستىك بو ده ستيوه ردانى ئيران نه ما. هه ركام له بهرپرسانى شوپش به پيى بهرژه ووه ندې خؤى هه لسوكه وتى له گه ل ئيران ده كرد و رييه رى شوپش ده سلا تى به سهر يان دا نه بوو.

پیشک راپه‌پینی ۴۶-۴۷ به هۆی بارودۆخی کوردستان، زیانی به شۆرشێ کورد له باشوور ده‌گه‌ياند. له ئێوان دوو به‌شی کوردی باشوور و رۆژه‌لات دا لێک ناحالی بوون هه‌بوو ده‌نا زۆربه‌ی پیشمه‌رگه‌کانی حیزب شۆرشیان به ئیخۆ ده‌زانی کار و زه‌حمه‌تیان تێدا کیشابوو. هه‌مه‌ده‌مین سیراجی له‌نامه‌یه‌ک دا بۆ که‌ریمی حیسامی که له‌لاپه‌ره‌ی ۷۲ به‌رگی ۳ ی کتیی "له‌بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا هاتوو له‌وباره‌وه‌ ده‌نووسی: ... ئێمه‌ شۆرشممان به‌ شۆرشێ خۆمان زانیوه‌ و ده‌یزانین. نه‌ به‌و نیازهی که له‌ مه‌له‌بندیکێ کوردنشین هه‌لگیرساوه‌ به‌لکو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که له‌ سه‌ره‌تاوه‌ دروشمی هیئانه‌ سه‌رکاری حوکمیکێ دیموکراتی له‌ عێراق و سه‌لماندنی مافی ئوتونومی بۆ گه‌لی کورد هه‌لگرتوه‌...

ئه‌وجار رۆژنامه‌ی کوردستان له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات به‌ توندی لایه‌نگری له‌ جولا‌نه‌وه‌ی کورد له‌ ژێر هه‌ژمۆنی مه‌رحوم مه‌لا مسته‌فا دا ده‌کرد و دژی برايم ئه‌حمه‌د و مام جه‌لال، وتاری بلاو ده‌کرده‌وه‌. ئه‌گه‌ر پێشتر ریه‌پایه‌تی حیزب هاوکاری سه‌ره‌کی شۆرش بوو و داموده‌زگا‌کانی ئیداریان به‌رپوه‌ ده‌برد، له‌و سه‌رده‌مه‌ وه‌زعه‌ گۆرا بوو و ئه‌ندامانی حیزب ده‌گیران و زیندان ده‌کران. به‌ گۆیه‌ی لاپه‌ره‌ی ۱۹۶ بیره‌وه‌رییه‌کانی ئه‌میری قازی، ده‌وله‌تی ئێران له‌و سه‌رده‌مه‌ دا چاوه‌پوانی ئه‌وه‌ی هه‌بوو که شۆرشێ کورد، له‌ هه‌موو بواره‌کانی سه‌ربازی و سیاسیی له‌ قسه‌ی ده‌رنه‌چی. یه‌کێک له‌ داواکانی ئێران ئه‌وه‌ بوو که به‌ ته‌واوی توانا پێش به‌ جموجۆلی ئه‌ندامانی حیزبی دیموکرات بگرێ. نفووزی ئه‌و ولاته‌ ته‌نیا له‌ په‌یوه‌ندی له‌ گه‌ل کاربه‌ده‌ستنی سه‌روی شۆرش دا نه‌بوو، به‌لکو ئێران له‌ هه‌موو سه‌رده‌مان دا هه‌ولێ داوه‌ له‌ نیو عه‌شایر و چین و توێژ و لایه‌کان به‌ گشتی ته‌واوی کۆمه‌لگای کوردستان دا، ده‌ستی هه‌بێ.

جاریک ئه‌میری قازی بۆ باس له‌ سه‌ر کێشه‌ی ئه‌ندامانی حیزب ده‌چته‌ لای مه‌رحومی بارزانی و به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۶۹ بیره‌وه‌رییه‌کانی ده‌لی، مه‌لامسته‌فا دواي ئه‌وه‌ به‌ درێژی باسی وه‌زعی کورد ده‌کا و له‌ په‌یوه‌ندی به‌ ئه‌ندامانی حیزب و ئه‌و هه‌لسوکه‌وتانه‌ی که له‌ گه‌لیان ده‌کرێ، گله‌مه‌ند ده‌بێ و له‌ ده‌وروبه‌ری خۆی توپه‌ بوو که نایه‌لن خه‌لک بیینێ و تا راده‌یه‌کی زۆر له‌ زۆر شت بێ‌خه‌به‌ره‌. له‌ سه‌ر عه‌بدولوه‌هاب ئه‌تروشی کاک ئه‌میر پێیویه که مه‌لامسته‌فا ده‌زانێ که به‌کرێگی‌راوی ئێرانه‌ و مه‌لا مسته‌فا بێ ده‌سه‌لاتی خۆی به‌ سه‌ری دا، راده‌گه‌یه‌نێ و ده‌لی: "چی بکه‌م من له‌ سه‌ر پرده‌ی گه‌شتوومه‌ته‌ ورچی ده‌بێ پێی بلیم خاله‌، ده‌نا ده‌م‌دری".

جاشیتی

جاشیتی دیارده‌یه‌کی دزیوی کۆمه‌لایه‌تییه‌ که له‌ پێناوی هه‌ندیک به‌رژه‌وه‌ندی قیزه‌وه‌نی ناشیرینی کاتی تاقم، تایفه‌ یان عه‌شیره‌تیک دا، قازانجی دائیمی هاو‌په‌گه‌ز و نیشتمان و نه‌ته‌وه‌یی فیدای به‌رژه‌وه‌ندی دوژمن ده‌بێ. ئاکاری جاشه‌تی ده‌بیته‌ هۆی ئه‌وه‌ که هه‌وویه‌تی سه‌ربه‌ستی نه‌ته‌وه‌یی له‌ تاکی جاش دا دا‌هه‌ڵێ و بێ به‌ که‌سیکی غه‌ریب و داماوێ بێ با‌یخ. جاشیتی دژبه‌ری سه‌ره‌کی بیر و ده‌سه‌لاتی نه‌ته‌وه‌یییه‌ و رێگا بۆ ژێرده‌سته‌یی و کۆیله‌تی و نه‌مانی نه‌ته‌وه‌ی

سەبەست خۆش دەکا. لاوازی فەرھەنگ و کلتور و نەبوونی ھەستی نیشتمانی پەرھەری، خالی سەرھەکی دیاردەیی جاشیتییە. مایەپووچی و بە ھێند نەگرتنی کەسایەتی جاش، تاییەت بە خەلکی نیشتمانی پەرھەری نە، بە لکۆو سەرھەرای ھەموو خەمەت و خۆفروشییە، دوژمنیش بە چاوی سووک و بێرێز سەیریان دەکا.

ژیان و بژیووی جاشایەتی بە نەمانی و کوشتنی کەسی خەباتکار و تیکۆشەر و نیشتمانی پەرھەری دابین دەبێ و ئەگەر ھێندیک سەرۆک عەشیرەت، بە وەرگرتنی پارە و چەند میدالی حکومەتی لە بەرانبەر بە خەلکی خۆیی دا لەخۆبایی و سەرھەست دەبن، بەلام قەت، ترس و دڵپراوکە و بێ ھیوایی و شەرمزاری، ناخ و دەرونیان بەرنادا.

ئەوان نایشارنەوێ کە تەنیا کاتیک رێژیمەکان بەسەریان دەکەنەوێ کە نەیریان ھەبێ دەنا وەلا دەنرێن. سەر لەوێ دایە ھێندیک لە جاشە دەمارگرژی و بەرزە دەماغەکان، خۆیان بێ خەتا نیشان دەدەن و تاوانی کارە نایاسیستەکیان دەدەن پال حیزب و رێکخراوەکانی دیکە و پاساو بۆ کارەکیان دیننەوێ. ئەوان بۆ پڕکردنەوێ ئەو بۆشاییە روحییە، زۆر جار پەنا بۆ بێ ھیوایی و بێ شەرمی دەبەن و ھەولێ ملکەچی زیاتر بۆ دوژمن دەدەن. دیارە ئەوانە ھێندیک جار ئەگەر لە دەستیشیان بێ چاکەھە کیش دەکەن بەلام چوونکە رادەیی کاریگەری کارەکیان ئەوەندە زیانبەخشە، قەت بە ھیچ کردەوێک پڕ نابێتەوێ.

مەلا عەزیز ئەحمەدی لە دەست نووسیک دا لە سەر جاشەکانی ئەم سەردەمە دەنووسێ: ئەوسالە خەلکی گوند نوشینانی میراوی لە پیر خدری لاوۆکەیی چادریان ھەلداو. رۆژیک دەگەل شەھید جەلال لە ناو قەبرستانی پیرخدری لاوۆکەیی سەر و کتیییکمان بە دەستەو بوو و سەعیان دەکرد. لەناکاو لە لای جاواریەلێ را بەچوار دەورمان دا، جاش ھاتنەخواری. سمایل بایزیان دەگەل بوو کە پێشمەرگە بوو. پێم سەیر بوو، سمایل بۆ دەگەل جاشانە، ئەوکاتی ئەگەر پێشمەرگە یەك خۆی تەحویل داواو، دەنگی دەداو و ھەموو کەس دەیزانی. خۆم پێ نەگیرا و بانگم کرد و نیزیك بوو لیان و ناسیمی و راست ھات دانیش. گووتم سمایل ئەوێ چێ خۆت تەحویل داوێ تەو؟ گووتی نا کاکە. گووتم ئەدی چێیە بۆ دەگەل ئەو جاشانە؟ گووتی حیکایەتم دوورە: لەقەلاتی بووم، جاش و عەجەم دەوری دێیان گرت منیش بە تەنیا بووم، ھیچ چارم نەما کۆمەلێک خەلک قۆریان ھەل دەدا، راست چوومە نیو خەلکە کە و شەنەم دەست دایە و دەستم کرد بەباقە ھەلدان. عەجەمەکان گەشتن شووناسنامەیان لە خەلک وەرگرت. شانسی خۆم مام پەسوی عەولاغای ناسیمی، ھات و بۆ ئەوێ عەجەمەکان ھەست پێنەکەن، گووتی کورە ئەو ئەتۆ بۆ لێرە بۆ مالت بەجێ ھێشتو؟ گووتم ئاغا، ئاغازن ئیجازەیی داوم سەردانی خزان بکەم. مام پەسوو گووتی قەیدی ناکا مادام وایە وەرە ئەو تەفەنگەیی ھەلگر، دوايي بانگی کردم و پێی گوتم کە گەرانیوێ تەفەنگە کەت ھەلگر و بڕۆوێ شوینی خۆت. ئەوێ حیکایەتی منە. کورد دەلێن ئەگەر دزو و ماخۆ یە کەن گای بە کولتیرا ھەلکە کیشن. سمایل بایز دوايي دووسێ سالان لە کووزینی تیرۆر کرا و بە داخوێ لە لیستی شەھیدانی حیزبی دیموکراتی کوردستان دانێ.

رېژيمه کانی حاکم به سهر کوردستان دائيم ههول ددهن که پهره به جاشيتی بدن و بوئو مه بهسته عهشيره ته کان له بهرانبهر به يهک داده نين و کارپکی ده کهن که عهشيره تی چه کداری سهر به خويان، بې به مه ترسی بو نه مانی عهشيره تی بې چهک و به مشپوهيه بهو کاره چه په له له نيويان دا، رکبه ری و کتبه رکی پیک دین. ئەو رېژيمانه به ته فره قه و ئاژاوه و دووبه ره کی توانيويانه زور ريکخراوی کوردیش له هه تره برن و بيانکهن به جاش و داردهستی خويان. ئەگەر نه داری و برسي تي و دهسته نگی، کاریگه ری هه بووه بو به جاش بوونی دهسته يهک له تايغه يان عهشيره تیک دا، ئەو رېژيمانه به جيگير کردنی بیری چهوت و ئیده ئولوژی کونه په ره ستانه، توانيويانه زور ريکخراوی کورد له بهرانبهر به يهک دابنين و شهري يه کتریان پيکهن يا به خويانيان بههسته وه.

له سالانی ٤٦-٤٧ دا رېژيمي ئيران به تهواوی توانا تیکوشتا له کهسانی خائين و جاش که لک وهرگری و چه کداریان بکا و له دژی هيژی پيشمه رگه که لکیان ليوهرگری. دهیان تا قمی جاش به پيش له شکری دوژمن بو نه مانی هيژی پيشمه رگه ته یار کران. رېژيمي ئيران، هينديک عهشیری نيشتيمانه رهوه ری به زور چه کدار کرد. هينديک له وانه ئەگه رچی راسته وخو زيانيان بو جولانه وهی کورد نه بوو، به لام په رهدان بهو ديارده دزیوه، بيشک بې مه بهست نييه و ري خوشکه رييه به نه مانی نيشتمان و ولات و توانه وهی نه ته وهی کورد.

رهنج و به رهه می کاری جاشيتی کاتی و تا کاتيک که لکیان ليوهرده گيری که دوژمنان، نه یاریان ههيه و له نه مانی هيچ به رهه له ستیک دا، فاتيحای ئەوانيش خويندراوه و چه که کانیان لیده ستيندرتته وه. عه بدولای قازی له کتیبی "ولاتی من" له وباره وه ده نووسی: هه تا پيشمه رگه له ساله کانی ٤٦ - ٤٧ له شاخی بوون، عهشيره ته کانیان بانگ ده کرد و تفهنگيان ده دانی و مانگی پووليکی زوريشيان بو بریبوونه وه. به لام ئەگه ر پيشمه رگه نه ما، ئەوانه يان بانگ کرده ناوه ندی مه هابادی و يهک يهک چه که کانیان لئ ئەستاندنه وه و فیشه کدانه کانیان به به تالی به دم دادانه وه. دياره ئەوانه ش بوخويان ئەوهی ده زانن و نایشارنه وه و بو ئەوهی ده ولت پيوستی پيان بې ده لين پيمان خوشه که پيشمه رگه هه موکات له شاخی هه ره ه بې.

هه ره له وباره وه غه نی بلوریان له لاپه ره ی ١١٧ کتیبی "ئاله کوک" له سهر هه لويستی ئاغاوه تی سهر به رېژيم له سالی ١٣٣٢ دا ده نووسی: من و عهزیزی يوسفی له سالی ١٣٣٢-١٩٥٣ دا بو به شداریکردن له پرسه ی کوچی دوايی خيژانی کاک "سله مان" چووين بو گوندی "سوستان". سه ديقی خاته می له وئ ده مایه وه و کاک سله مان پاريزگاری لیده کرد. له دیوه خانی کاک سله مان دا، ژماره يه کی زور ئاغای چه کدار دانیشتبوون. له وئ چاومان به "عه ولاغای مه نگور" سه روکی عهشيره تی مه نگوران کهوت که سه رهه نگی فرهی ئه رته شی ئيران بوو. عه ولاغا پرسى: "ئه وانه کين؟" نابراو به دوايی ناسینی ئيمه دا، ميرزا که ی نارد تا نامه يه کی سه رتيب "مزه فرهی" فه رمانده ی تيبی مه هابادی بو بينی. سه رتيب "مزه فرهی" له ودا داواي له عه ولاغا کردبو ئيمه بگری و ته سلیمی ئه رته شيمان بکا. عه ولاغا له کن ئاغا کانی تر گوتی:

- "ئۆيۈم چەكتان پىي نىيە و من دەتوانم بتانگرم، بەلّام نە تەنیا ئەو كارە ناكەم، بەلكو بە رونی دەزانم كە لە ساپە سەرى ئۆيۈمە شای ئىران ئەو دەرەجە و تەفەنگانەي بە ئىمە داو و دەپى سوپاستان لىي بکەم. ئەگەر ئۆيۈم نەين. نەك دەرەجە و تەفەنگ بە ئىمە نادەن، بەلكو دەپى چاوەروان بىن وەك زەمانى "رەزا شا" كە سەردەمى كۆلۆي پەهلەوى بوو، كاتى ھاتىمان بۆ مەھاباد "ئاژانان" نىفەكەمان بېرن و بە تاوانى دەبەر كەردنى لىياسى كوردى سەزەمان بەدەن. لەبەر ئەو، ئىمە دەپى خۆمان بە دەيندارى ئۆيۈم بزانين و پىي تان بىخەينە سەچاومان. ئەو ئاڭايانەش دەپى بزانن كە ئۆيۈم مېوانى ئىمەن و يارمەتى تان پىيەكەن".

لە حىزبى دىمۇكرات دا قەت بە شۆيەى دروست لەگەل دياردە جاشىتى ھەلسوكەوت نەكراو و زيانە لە رادەبەدەرەكانى ھەلنەسەنگىندراو. بگرە جارچار ھەلسەنگاندنى سەير و سەمەرەش كراو. عەبدولاي ھەسەنزاو كە ماوھەيەكى زۆر سكرتير و ئەندامى بە دەستەلاتى حىزبى دىمۇكرات بوو، لە لاپەرەى ۲۱ كىتپى "ھەقىقەتى مېژوو" لە ولّامى بېژەنى ساعدى، لەسەر كەس خائىن و جاش دەلّى: وەك پىشتەر باسەم كەرد، بۆ من زۆر ئاسان نىيە بە خەلكى بلىم خائىن، جارپىكىش لە بەرنامەى "پەنجە مۆر" تەلەفېزۆنى "روداو" دا گوتم "پىم خۆش نىيە كە كابرأ ھەر ھەلوپىستىكى ھەبووپى ئىستا كە بۆخۆي نەماو كۆرەكەى ماو. بە كۆرەكەى بلىم باوكت خائىن بوو"، بەلّام لەگەل دەولەتى كوردستان نەبوون. بۆ ھەونە عەشایرى بانى لەگەل كۆمار نەبوون، (ھەمە رەشىدخان) جودا بوو، ئەوانى دىكەش شەرى كۆماريان دەكەرد.

زىندانى رىژىم و زىندانىانى حىزبى دىمۇكرات

يەككە لە زىندانەكانى رىژىم، زىندانى "قەزلقەلە"ى تاران بوو كە پىشتەر كۆشكى شاكانى قاجارەكان بوو و لە سالى ۱۳۰۴ رەزا شا كەردى بە زىندان و لە سەروى شارى تاران ھەلكەوتوو. ئەو زىندانە ھەمووكات مەكۆ خەلكى كورد و بە تايبەتى لە دەھەى ۴۰ دا، زۆرەي ئەندامە گىراوكانى حىزبى دىمۇكرات لىرە رادەگىران. ئەھمەدى قازى كە يەككە لەو زىندانىانە بوو كە لە سالى ۱۳۴۳ گىرا، لە دەستەووسىك دا ئاوا باسى ئەو زىندانە دەكا: زىندانى قەسر لە زەمانى ناسرەددىن شای قاجار دا لە باكورى تاران جىگەى ھەسانەو و ھاوینە ھەوارى قاجارى يەكان بوو و قەسر و كاخى پادشايەتى تىدا بوو و بە ناوى قەسرى قەجەر ناوى رۆشتوو. ئىستا لەو شۆپنەدا زىندانىانى سىياسى و ئاساى دەچەند ساختومانى تايبەت دا كە بۆ زىندان ساز كراو رادەگرن و شارەبانى تاران بە سەرى رادەگا.

لەو زىندانەدا بە قۆناغ و بە ماوھى جۆراجۆر دا، زۆر لە ئەندامانى حىزبى زىندانى بوون و بە توندترىن شۆپە ئەشكەنجە و ئازار دران. بەلّام دواى رەزگار بوون لە سلولى يەك كەسى و ديارى كەردنى ماوھى ھوكمەكان، رەوانەى بەندى گشتى دەكران. ئەھمەد قازى كە لەسەرەتا دا ھوكمى زىندانى ۸ سالى بۆ بربووو، ماوھى ھوكمەكە بە چركە حىساب دەكەرد و ھەموو ھەوتوان زىندانىيەكان كۆ دەكەردەو و بە گەمە و گەپ و پىكەنين، ماوھەيە تىپەربووى لىي كەم دەكەردەو.

جاری وایوو یه ک دوو مانگ رادهوهستا ده‌بوو به کلویه‌کی گه‌وره و جا ئه‌وجار یه‌کجی که‌می ده‌کرده‌وه.

ئه‌حمه‌دی قازی باسی کیشه و گهم و گه‌پ و زیندان ده‌کا و له‌سه‌ره‌لی مه‌وله‌وی که یه‌کیک له که‌سایه‌تییه‌کانی نه‌ته‌وه‌یی کورد بوو ده‌نووسی: دوکتور عه‌لی مه‌وله‌وی له گیراوانی سالی ۱۳۳۸ له به‌ندی سی بوو. زور که‌م دوی و تووره ده‌هاته به‌رچاو. ده‌گه‌ل عه‌زیزی یوسفی و غه‌نی بلووریان نیوانی نه‌بوو. دژی تووده‌یی بوو. زور میلی و نه‌ته‌وه‌خواز بوو. رایده‌سپاردین وه‌رزیش زور بکه‌ین و سه‌وزه‌واتیش زور بخوین. به تاییه‌تی زور باسی ئه‌سپه‌ناغی ده‌کرد. له‌سه‌ر فه‌رمایشی دوکتور عه‌لی ئیمه‌ش سه‌وزه‌وات و ئه‌سپه‌ناغمان زور ده‌کری. کرینه‌که‌ش به عۆده‌ی پاسه‌وانیکی خوین شیرین و قسه‌خۆش بوو به ناوی "غیاسی". رۆژیکیان لیی پرسیم: "ئه‌ری ئاغای قازی ده‌گه‌ل ئیوه ئه‌سپیک، که‌ریک، گایه‌ک یا شتیکی له‌م باب‌ه‌ته‌ش گیراوه؟ به پیکه‌نینه‌وه گۆتم خۆت که‌رمه‌که، مه‌نزوورت چیه؟ کوتی کورپه‌ ده‌بن ئه‌وه‌موو گیاوگۆله‌ی دا که رۆژانه بو ئیوه‌ی ده‌کرم مردووم، ئاخ‌ر ئه‌وه‌موو گیاوگۆله به گارانیک ناخوری!!

ئه‌حمه‌دی قازی له‌سه‌ر مونته‌قیممی برای که له سالی ۱۳۴۶ گیرا، ده‌نووسی: ده‌گه‌ل نیوبه‌ده‌ره سیاسی یه‌کانی ئه‌وده‌م وه‌ک: ئایه‌تولا سهد مه‌حمود تاله‌قانی، ئایه‌تولا مونته‌زیری و کوره‌که‌ی محهمه‌د مونته‌زیری، موه‌ندیس بازرگان، ئه‌حمه‌دی عه‌لی بابایی و... دۆستایه‌تییه‌کی نیزیکی پیک هینابوو، هه‌موو زوریان خۆش ده‌ویست و پاش زیندانی‌ش و له ساله‌کانی شۆرشى سه‌رانسه‌ری ئیران دا ئه‌م په‌یوه‌ندی یانه هه‌ر مابوون. دوو سی جاریش پیکه‌وه له سه‌ره‌تای شۆرش دا چووینه قوم و تاران و چاومان پی‌یانکه‌وت و له‌سه‌ر بارودۆخی ولات و رووداوه‌کانی کوردستان وتووێژمان ده‌گه‌ل کردن.

له ماوه‌ی ۴ سال مانه‌وه له زیندان دا، مونته‌قیم ده‌گه‌ل ئه‌م ئاخوندانه‌دا باسی ئایینی و سیاسی، مه‌زه‌به‌ی شیعه و سوننی زور دینا گۆری، ده‌گه‌لیان زور دۆست بوو. شۆخی و گالته و گه‌پیان پیکه‌وه ده‌کرد و که‌س به بیرى دانه‌ده‌هات رۆژیک له رۆژان هه‌ر ئه‌م تاقمه‌ ده‌بن به خاوه‌ن ده‌سه‌لات و هه‌وساری حکومه‌تی ئیران به ده‌سته‌وه ده‌گرن. کاک مونته‌قیم که زور ئه‌هلی شۆخی و خۆش رابواردن بوو جووچکه مریشکیک ده‌کری و گه‌وره‌ی ده‌کا تا ده‌بیته که‌له‌بابیکی جوان. که‌له‌باب ئه‌وه‌نده ئۆگری خاوه‌نه‌که‌ی بوو که بو هه‌موو شوپینیک وه‌ک مندال وه‌دوای ده‌که‌وت، ته‌نانه‌ت ده‌گه‌لی ده‌چوو به‌ن په‌توو و هه‌له‌ده‌کورما! کاک مونته‌قیمیش وه‌ک کوری خۆی خۆشی ده‌ویست و ئاگاداری لیده‌کرد. تا ئه‌وه‌ی که‌له‌باب گه‌وره‌ ده‌بی و به پیی سروشتی خۆی هه‌موو به‌یانان پیش رووناک بوونی ولات ده‌ستی ده‌کرد به خویندن و قیره‌قیر و زیندانی یه‌کانی له‌خه‌و راده‌په‌راند و بی‌خه‌وی ده‌کردن. زیندانییه‌کان که به‌وه‌ زور ناره‌حه‌ت بوون له به‌ر موته‌قیم ده‌پارانه‌وه که ئه‌م که‌له‌بابه‌ بنیڕته ده‌ره‌وه‌ی زیندان و جاریکیان ئایه‌تولا مونته‌زیری پیی ده‌لی: "قازی ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ که‌له‌بابه‌ ئازاد بکه‌ی ئاماده‌م بیه سوننی". قازیش ده‌لی "لیمگه‌ری با له‌لای خۆم رایبگرم و ده‌به‌ شیعه" سه‌ره‌نجام ده‌رۆژ پیش ئه‌وه‌ی ئازاد بکری مونته‌قیم که‌له‌باب

دهنیریتتهوه مالی کاک داریووشی سولتانی "ژن برای خوی" له تاران و پاش نازاد بوون دهیینی که له باب نهماوه و سهری براوه. بهوه زور تووره دهبی و ماوهیهک له داریووش زیر دهبی و قسهی دهگه ل ناکا.

ئهحمه دی قازی باسی بوونی کوپری شیعر و ئهدهب له نیو زیندانییهکان دا دهکا و دهنووسی: زور جار دهگه ل شاعیر و نووسه رهکان باسی شیعر و نووسین و بابهتی ئهدهبی دههاته گوری و دمهتهقهی خوش ساز دهبوو. جاریکیان قاسم ئاغای موهتهدی شیریز و گیایهکی زور خوشی بو هاتبوو، بهشی ههموومانی لیدا و بهراستی له ههموو تهعامیک خوشتر بوو. روژیک که دهگه ل فاتیح (چاوه) خهریکی شیریز خواردن بووین، لیم پرسى ئیوه به شیریز دهلین چی؟ فهرمووی "سیراج". لهسهر ئهوه که شیریز جوانتر و لهبارتره یا "سیراج" لیمان بوو به دمهتهقه و زیندانییهکانی تریش له دهوره مان کو بوونهوه. فاتیح دهیفه رموو ئیوه لهو مههابادی گهرییه دهست هه لئاگر و پاشان باسه که دریزه ی کیشا و بوو به باسیکی کارناسانه لهسهر "دهنگ" و "واج" و...

دهواژهدا من گوتم واجی (ژ خوشتره له (خ) مهسه له ن (ژاله) ئهوهنده رهوان و خوش ئاههنگه دهلیی (قاشه کاله که). بهلام واژهی (خدر) دهلیی رنه که و ئهگهر دهجار لهسهر یهک بلیی (خدر، خدر، خدر...) لهوانهیه گهرووت بریندار بی و تاره سهوتیه کانت خوین ریژی بکه ن. لهمه و دوا ئیتر باس باسی که لیمه و واژهی خوش ئاههنگ بوو. زاراوهی (قاشه کاله ک) برهوی پهیدا کرد و ئهگهر واژهیهک لهسهر زاران خوش نهبا دهیانگوت ئهوه (خدره) و به پیچهوانهش به واژه و ریکه وهندی جوان دهگوترا قاشه کاله ک.

له سالی ۱۳۴۶ جولانهوهی کورد له روژه لاتی کوردستان رواله تیکی گشتگیر و بهرینی به خووه گرت و هاوکاری خه لک و پیشمه رگه له راده به دهر بوو. بویه له مانگی رهزبه ری سالی ۱۳۴۶ به فهرمانی "ئوویسی" فهرماندهی ئهرتهشی ئیران سهدان کهس له خه لکی شوپشگیر و نیشتمانپهروه ری کورد، ههر له مهلا و ماموستا و ئاغا و جوتیار و قوتابی زانکو، له سه رانسهری کوردستان گیران و رهوانه ی پادگانی جه لدیان کران و به شیوهیهکی زور درندانه ئهشکه نجه کران. بهشیکیان لهوانه ههر لهوی ئیعدام و هیندیکیان به حه بس مه حکوم و بو زیندانی ورمی به پری کران. زیندانی جه لدیان یه کیک له به سامترین زیندانهکانی ئیران بوو که تایهت به زیندانیانی کورد بوو. جه لدیان ناوی گوندیکی نزیک شاری پیرانشاره که له سه رده می محهممه د ره زاشا دا بهشیکی زوری له مولکه که ی له لایه ن ریژیمه وه داگیر کرا و سه ربازخانه ی لی دروست کرا. ئه و پیگهیه له و قوناغه دا بوو به ناوه ندیکی گه و ره ی زیندانی کردنی ئه ندامان و لایه نگرانی حیزبی دیموکراتی کوردستان و به فهرمانی سوپه هبود زاهیدی دادگایه کی سه ربازی له و پادگانه دا پیک هات و گهرترین نازار و ئهشکه نجه کان به سه ر ئه ندامانی حیزب داسه پا و ناوی جه لدیان ترس و خوف و لهرزه ی ده خسته سه ر له شی ههر مروفتیک.

بۆ چاوترسین کردنی خەلک، بەشیک لە زیندانیانی جەلديانان لە دەستە ٦ کەسی دا، بە ماشینی زیل، بە نیو شاران دا، بە ماوەی سێ رۆژ گێردان و دواوە بۆ قەلای فەلەکوئەفلاک لە خۆرەم ئابادی لورستانی بەرێ کران. بە پێی لاپەرە ١٤٢ کتیی ٥٠ سالی خەبات لە نووسینی جەلیل گادانی، رێژیم ئەوانی لە نیو شارەکان دا بە بەرچاوی خەلک دا گێرا و بە بلیندگۆ پێی راگەیانندن کە ئەوانە چەتەن، ژاندارم و سەربازیان کوشتوو و دوژمنی شا و ولاتیان کردو و ویستویانە ئێران بدەنە دەس بیگانه.

چەند کەس لەوانە، دواي چەند مانگ مانەو و لەو قەلایە، دەستیان بە مانگرتن کرد و بەم شیوەیە جیگایان ئاشکرا بوو. پاش سالیک هیندیک لەوانەیان هیناوە بۆ زیندانی ورمی و بە کەفالت ئازادیان کردن و بەشیک دیکەشیان بە سەر زیندانهکانی یەزد و کرمان و بابەک شار و بافت ... دا دابەش کرد.

هاشمی کهریمی لە لاپەرە ١١٣ کتیی "گەشتیک لە ئاربابای بانەو بۆ باوەجیی کۆیە" لەسەر گیراوەکانی بانە لەو قۆناغەدا دەنووس: لە رەزبەری ١٣٤٧ دواي ئەوەی کە زۆربەي کادر و پێشمەرگەکانی بزوتنەووە کە شەهید بوون یان لە ناچاری پەنایان بردەووە بۆ کوردستانی باشوور و رێژیم هەستی بەووە کرد ئێتر خەباتیکي چەکداری لە گۆریدا نەماوە، دەستی دایە گرتنی خەلک لە هەموو ناوچەکانی کوردستان بە تۆمەتی هاوکاری لەگەڵ بزوتنەووە کە و سەهید ئووسی کە لە لایەن رێژیمەووە بەپرسیاری سەرکۆتی جوولانەووە کە بوو خەلکیکي زۆری لەو پێوەندیەدا دەسگیر کرد کە لە راستی دا زۆریان هیچ پەيوەندیکیان بەو بزوتنەووە نەبوو. لە بانە ئەوئەندەي لە بیرم مابی و بیانناسم ئەم کەسانە گیران و زۆربەیان راپیچی قەلای فلک الافلاک لە "خورم ئاباد" کران: خەلیفە حەمەسالح رەحیمی، محەمەد خاکی، مەلا عەبدوللا بەهرامی، حەمەدەمین مەجیدیان، حەمەدەمین ئەسراری، سەعید ئەسراری، سالح خوسروزادە، عەبدوللا ئیقدامی، مەلا رەحمانی وەیسک، خولە زەنگی، مەلا حەسەن وەیسک، زیندووید عەزیز مستەفازادە و جەلیل مستەفازادە، فەقێ ئەحمەدی گوێژەکرۆای، عەلی مەولوودی، مەلا ئەبووبەکری فەلسەفی و مامە قالەي سووتوو و مەلا حەسەن شەیدایی و چەند کەسێتر هەر لەو پێوەندیەدا گیرا بوون. بەلام ئەوان لە جلدیان بوون. دیارە ئەوانە تەنیا گیراوەکانی ناوچەي بانە بوون ئەگینا گیراوەکانی ناوچەکانی دیکەي کوردستان زۆر پتر لە سەد کەس بوون کە بەداخەووە ناوەکانیان نازانم.

کۆمیتەي ناوەندی حیزبی دیموکرات لە نامەيە ک بۆ سەرۆک بارزانی بە ریکەوتی ١٩٦٨/١٠/٢١ باسی زیندان جەلديان و جەنایاتی سەهید ئووسی دەکا و دەنووس: تا ئیستا بیجگە لە نیزیکی ١٢٠ کوردیک کە خۆیان گەياندووە کوردستانی پزگارکراو هەروەها بیجگە لەوانەي کە لە ترسی تەعزيب و کوشتن بە چیاوێ، زیاتر لە هەزار کەس تەنیا لە ناوچەي موکریان لە چینە جوړبەجوړەکانی کورد بەتایبەتی چین و تەبەقەي مەلا و عولەمای دینی بە تیکرایي خراونەتە ژێر داری شکنجە و حەبس کە جیا لە مەلا مستەفای پەسوێ کە لەژێر داردا پشتی شکاو و مردووە چارەنوسیان بۆ ئیمە پروون و معلوم نیە.

یه کیکي دیکه له زیندانه کانی دیکه ی ئیران که ئەندامانی حیزبی تیدا پاده گیرا، زیندانی "بوپازجان" بوو. غه نی بلوریان له لاپه رهی ۲۵۶ ئاله کۆک دا باسی ئەو زیندانه ده کا و ده لّی که بوپازجان گوندیکي بچووک بوو که دوکتور و ده رمانی نه بوو و ئەگەر که سیک نه خۆس با ده بوو بیه نه "بووشیهر" که له سهر لیواری که نداو هه لکه وتبوو. پله ی گهرمای هاوین له سه روی ۴۵ و ۵۰ دهره جه بوو. هه واکه ی شیدار و له ش چه ورایی له سهر ده نیشت و جارجار تۆز و خۆلّی عه ره بستان به ری ئاسمانی ده گرت و ولّاتی ته وای تاریکی ده کرد. زیاتر له ۹۰ له سه دی خه لک به و هه وای و تۆزه تووشی چاوئیشه و دهرده بارکه یان ببوون. ئاوه که ی سویر و تالّ بوو. رادیو و روژنامه و کتیب له گۆرّی دا نه بوو و غه نی بلوریان ده نووسّی که بۆ ۵ سالّ چاویان به شیر و ماست و په نیر و میوه و سه وزی و گوشت نه که وتوووه و ده لّی ئەگەر جاریک بزنیک کوژراباوه ئەوه نده کز و لاواز بوو که له کاتی کولاندان دا ته نیا مستیک چه رمه چه قالته و که فی لییده ماوه. ئەو زیندانه به مه به سستی سه زا دان و ته نبّی کردنی زیندانی دروست کراوه و له سالّی ۱۳۴۲ عه زیزی یۆسفی و غه نی بلوریان و جه لیلی گادانی ره وانه ی ئەو زیندانه کران.

یه کیکي دیکه له زیندانه به سامه کانی ریژیم، زیندانی عادل ئابادی شیراز بوو که به شیوه ی زیندانه کانی ئەمریکایی له ئاسن و چیمه نتۆ ساز کرا بوو.

رېځه‌وټنی نابه‌دلی حیزبی توده له‌گه‌ل حیزبی دیموکرات له سالی ۱۳۴۶

هەر له‌سهرتای دامه‌زرانی حیزبی دموکراته‌وه، قهت حیزبی توده، حیزبی دیموکراتی به ره‌سمی نه‌ناسیوه و هەر وهک حیزبیکي به‌ستراوه به خوی سه‌یری کردوه. حیزبی توده ته‌نیا به شهرتیک حازر بوو حیزبی دیموکرات به فهرمی بناسی که له ژیر هیژمونی ټو دابی. ټو کیشیه له هه‌موو په‌یوه‌ندیه‌کانی دوو حیزب دا هاتووته ټاراو و ټه‌گه‌ر په‌ک له ریبه‌رانی حیزبی توده ټیعترافی به ناوی حیزب دیموکرات کرد بی، ټه‌وی دیکه په‌سه‌ندی نه‌کردوو یان کو‌بوونه‌وه که بی ټاکام بوو. حیزبی توده له‌و کاتانه‌دا، له چه‌کوسلو‌اکي و ټالمانی روژټاوا به هو‌ی ټه‌حزابی برا پی‌گی به هیژی هه‌بوو. له‌گه‌ل ټو کوردانه‌ی که به جوړیک په‌یوه‌ندیان به حیزبی دیموکراته‌وه هه‌بوو، وهک دوکتور قاسملوو و که‌ریمی حیسامی، هەر ټو هه‌لسوکو‌ه‌ته‌ی هه‌بوو که به‌ران‌به‌ر به حیزبی دیموکرات ده‌ینواند.

حیزبی توده له‌ دانیشتن له‌گه‌ل سوله‌یمانی مو‌عینش هەر ټو سیاسته‌ی ره‌چاو گرتوو و به لای حیزبی توده، مه‌به‌ست دانیشتن له‌گه‌ل کومیته‌ی ټینقلابی بوو نه حیزبی دیموکرات. ټه‌وان له‌و چاو‌پیکه‌و‌تنه‌ش دا دوو شتیان مه‌به‌ست بوو، په‌که‌م له‌گه‌ل کومیته‌ی شو‌ر‌ش‌گی‌پ‌ری حیزب داده‌نیشن که به‌شیک له‌ موخالیفانی حیزبی دیموکرات بوون. دووه‌م بو ټه‌وه‌ی به‌رپه‌رچی کو‌روشی لاشایان دابیته‌وه که له‌وان جو‌ی ببوو و سازمانی ټینقلابی دامه‌زراند بوو پشتیوانی له‌ کومیته‌ی شو‌ر‌ش‌گی‌پ‌ری حیزب ده‌کرد.

بی‌شک له‌و قو‌ناغه‌دا حیزبی شوعی عی‌راق که له‌گه‌ل بالی مه‌کته‌بی سیاسی پارتی ببوونه هاوپه‌یمانی حیزبی به‌عس، له‌ هاندانی دوو لایه‌نی حیزبی دیموکرات و حیزبی توده بو پی‌که‌وه دانیشتن، کاریگه‌ریان زور بووه.

له‌ژیر کاریگه‌ری ټو سیاستانه‌دا، سوله‌یمانی مو‌عینی دوا‌ی به‌ده‌سته‌وه گرتنی ریبه‌ری حیزبی دیموکرات، نامه‌ی بو حیزبی توده و حیزبی کمونیستی شو‌وپه‌وی نووسی.

حیزبی توده، بو په‌یوه‌ندی گرتن و هه‌لسه‌نگاندنی بارود‌و‌خی کوردستان، که‌ریمی حیسامی کرده دم‌راستی خوی که له‌ زوربه‌ی نووسراوه و ټاخاو‌تنه‌کانی دا، خوی به‌ کورد و نه‌ته‌ویی و نیشتمانپه‌روه‌ر ده‌زانی و دوکتور قاسملو‌وش به‌ توده‌یی تاوان‌بار ده‌کا. به‌لام راست به‌ پی‌چه‌وانه، نه حیزبی توده مه‌ټانه‌ی به‌ دوکتور قاسملوو هه‌بوو نه دوکتوریش قهت گو‌ی له‌مستی ټه‌وان بوو. ټه‌وه که‌ریمی حیسامی بوو که هه‌موو شتیکی له‌ پی‌ناو قازانجی شو‌وپه‌وی و حیزبه‌کانی برای ټو به‌ره‌یه‌ دا بوو و قهت له‌ قسه‌یان ده‌رنه‌ده‌چوو.

بیرو‌بو‌چونی حیزبی توده، له‌سهر ته‌وه‌ری سیاستی حیزبه‌کانی برای به‌ره‌ی شو‌وپه‌وی دار‌ش‌ترا بوو. بو‌یه‌مانه‌وه بو‌رسیه‌ی دوکتور قاسملوو که حیزبی توده دابو‌ویه‌ی، هه‌مووکات له‌ قول‌ه‌ دابوو.

له راستی دا هه مووکات کیشهی حیزبی توده و دوکتور قاسملوو، کیشهی حیزبی توده و حیزبی دیموکراتی سهر به خو بوو.

به هۆی په یوهندی به هیزی حیزبی توده و کهریمی حیسامی، که ناوبراو دۆستایهتی به هیزی به له گهڵ سوله ییمان موعینی هه بوو، په یوهندی حیزبی توده له گهڵ سوله ییمانی موعینی دامه زرا. دواتر سوله ییمانی موعینی و هه مه ده مینی سپراجی چوون بو سوله ییمانییه و له وێرا نامه یان بو کهریمی حیسامی نووسی و داوایان کرد که ئه و و رادمه نش که داوای چاوپیکه وتنیان له گهڵ ئه وان کرد بوو بگه پێنه وه بو عێراق.

به گه یشتنی نامه ی سوله ییمان موعینی، کهریمی حیسامی له ده ره وه ی ولات، رێبه ری حیزب توده ی ئاگادار کرد و داوای کرد که هه م ئه و بگه پێنه وه بو عێراق و هه م رێبه ری حیزبی توده ش نوێنه ری خۆیان بو چاوپیکه وتنی ئه وان بنێرن بو عێراق. حیزبی توده کهریمی حیسامی نارد به غدا یه و بریار یان دا که رادمه نیش وه ک نوێنه رانی حیزبی توده له به غدا چاوی به وان بکه وێ.

کهریمی حیسامی چوو بو به غدا و له ریکه وتی ۲۸ دیسامبری ۱۹۶۷ چاوی به سوله ییمان موعینی و هه مه ده مین سپراجی که وت. به لام رادمه نیش له به غدا نه مابوو. به پێی لاپه رهی ۹۰ به رگی سیی کتیی "له بیر هه وه ریه کانم" کهریمی حیسامی ده نووسی: ده ستمان کرد به قسه و باسی کۆن و نوێ. گو تیان تۆ ئیستا ئه ندامی سه ر کردایه تی کومیته ی ئینقلابی حیزبی دیموکراتی کوردستانی. بریار درا وه هه موو کارێک به ئاگاداری تۆ بکه ین. ئیمه ها تووین له پله ی یه که م دا چاومان به رێبه رایه تی حیزبی توده بکه وێ. ئه گه ر ئه وان ئاماده بن ده مانه وێ وه ک دوو حیزب هاوکاری بکه ین. داوایان لێ ده که ین له باری مادی و مه عنه و یه وه یارمه تیمان بدن. ئه گه ر ده ستمان به وان رانه گه یشت، یان ئه وان ئاماده ی هاوکاری نه بوون و یارمه تیان نه داین، کومیته بریاری دا وه له گهڵ حیزبی به عس پێوهندی بگری و له گهڵ ئه وان قسه بکه ین.

ئه وان به یه که وه هه موو ئه و بابه تانه وه ک هه لسوکه وتی شوێشی بارزانی، داوای یارمه تی له حیزبی توده، په یوهندی گرتن به به عسی عێراق و به سفاره تی ولاتی "چین" یان تاوتوی کرد و ها ته سه ر ئه و با وه ر که راسپاردیه ک بنێرنه لای رێبه رایه تی شوێش بو ئه وه ی ده ست له دژایه تی ئه وان هه لگرن. بو ئه و مه به سه له ریکه وتی ۳ ی ژانویه ی ۱۹۶۸ چوونه مالّه دارا توفیق بو ئه وه ی ئه و داوایه یان بگه یه نیته مه رحومی مه لا مسته فا بارزانی.

له سه ر په یوهندی گرتن به ده ولته ی عێراق، کهریمی حیسامی له لاپه رهی ۲۷۳ به رگی ۵ ی بیر هه وه ریه کانی به نه قل له هه مه ده مینی سپراجی ده نووسی: ئه مه راسته که ئیمه بو یارمه تی و له پله ی یه که مدا یارمه تی حیزبی توده و هاوکاری له گهڵ ئه و حیزبه رێگامان داگرتبوو، به لام له هه لومه رجی ده ست پێ رانه گه یشتن به رابه ری حیزب و یان ئاماده نه بوونیشیان بو ئه م کاره، بریار بوو هه نگاوی دوایی واته پێوهندی له گهڵ ریزی عێراق، دوا ی باس و ره زامه ندی حیزبی کومونستی عێراق هه لێینه وه.

له کۆتایی دا ئەوان بریاریان دا که کهریمی حیسامی بگهڕێتهوه بۆ ئورپا و ههول بدا دوکتور رادمه نیش له گهڵ خۆی بێتی بۆ بهغدا، یان پاسپۆرتیان بۆ سازکهن که ئەوانه بچنه ئورپا. ئەوان دهبوو لهو ماوهیهدا له سولهیمانییه چاوه‌پروان مابانهوه.

کهریمی حیسامی دواى گه‌رانه‌وه بۆ ئورپا، به وردی کار و تیکۆشانی خۆی له گه‌ڵ به‌رپۆه‌به‌ری حیزبی توده باس کرد و به نوسراوه له چه‌ند خاڵ دا داواى کرد که حیزبی توده یارمه‌تی مالى به حیزبی دیموکرات بکا و ئەو و یه‌ک دوو کادر، بۆ په‌یوه‌ندی له گه‌ڵ ئەوان بنیڕته عیراق و له‌وێ چاپخانه‌ی کوردی دابنێ و راه‌په‌ینی کومیته‌ی ئینقلابی حیزبی دیموکرات به کۆرکۆمه‌لی نێونه‌ته‌وه‌یی بناسین. هه‌روه‌ها به‌یاننامه‌کانیان بلاو بکاته‌وه. ئیمکانی هاته‌نده‌ر و گه‌رانه‌وه‌یان بۆ برخسین. کهریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ٨٦ به‌رگی ٣ی "له بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا ده‌نوسی: له پیشنیا‌ره‌کاندا نێوه‌رۆکی کومیته‌ی ئینقلابی و جولانه‌وه‌ی کوردستانی ئێرانم روون کرد بۆوه که: له جولانه‌وه‌ی کوردستانی ئێران دا سه‌رۆکابه‌تی به ده‌ست ده‌ره‌به‌گ و سه‌رۆک عه‌شیره‌تان نیه، حیزبی دیموکراتی کوردستان یان کومیته‌ی ئینقلابی بیروباوه‌ری ئانتی کومونیس‌تی‌یان نیه. خه‌لک له کوردستانی ئێران له ریژی‌می شا نارازی‌یه و پشتی جولانه‌وه ده‌گرن.

له لایه‌ن حیزبی توده پێشتر بریار درابوو که ده‌سته‌ی نووسه‌رانی رۆژنامه‌ی کوردستان له ده‌ره‌وه‌ی وڵات، له گه‌ڵ به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی حیزبی توده کۆ ببنه‌وه. له رۆژی ١٩٦٨/١/١٠ حیزبی توده به به‌شداری رادمه‌نیش و کامبه‌خش له گه‌ڵ ده‌سته‌ی نووسه‌رانی رۆژنامه‌ی "کوردستان" له "پراگ" که بریتی بوون له دوکتۆر قاسملوو، هه‌سه‌ن قزنجی، دوکتۆر عه‌لی گه‌لاویژ، دوکتۆر سولتان وه‌ته‌میشی و که‌ریم حیسامی، کۆبوونه‌وه و دواى باس له‌سه‌ر رۆژنامه، باسی رێبه‌رایه‌تی ٤٦-٤٧ کرا و بریار درا دوکتۆر قاسملووش وه‌ک ئەندامی هه‌یه‌ته‌ی حیزبی توده له دانیشتن له گه‌ڵ ئەوان دا به‌شدار بێ.

به دواى ئەو کۆبوونه‌وه‌یه دا که‌ریمی حیسامی له رۆژی ٢٦ ژانویه‌ی ١٩٦٨ گه‌راوه بۆ به‌غدا و ئاگاداری سوله‌یمان موعینی و هه‌مه‌ده‌مین سیراجی کرد که بچنه به‌غدا. که‌ریمی حیسامی له‌وێ چاوی به دارا توفیق که‌وت و له زبانی ئەو ده‌گێڕێته‌وه که: مه‌لامسته‌فا گوتویه ئەوان (مه‌به‌ست سوله‌یمان و هه‌مه‌ده‌مین) چوونه کۆشکی سه‌رۆک کۆمار و له گه‌ڵ حکومه‌تی عیراق په‌یوه‌ندیان گرته.

دواتر دوکتور رادمه‌نیش و دوکتور قاسملووش چوونه به‌غدا و هه‌مویان له شوێنیک که حیزبی کومونیس‌تی عیراق بو‌ی ئاماده کردبوون، کۆبوونه‌وه. به‌ر له کۆبوونه‌وه‌ی فهرمی، له دانیشتیکی دۆستانه له نێوان که‌ریمی حیسامی و سوله‌یمان موعینی و هه‌مه‌ده‌مین سیراجی و دوکتور رادمه‌نیش له ره‌ستورائیک له ئەبوونه‌واز دا، رادمه‌نیش گوتی: پێم خۆشه ئێوه له سه‌ر بارودۆخی وڵات و کار و تیکۆشانی خۆتان راپۆرتیک بنووسن و پیشنیا‌رتان دیاری بکه‌ن تا ئێمه ته‌ماشای بکه‌ین و به گۆڕه‌ی ئەو بتوانین، بریار بده‌ین.

سوله‌یمان موعینی له وڵام دا گوتی: ئیمه راپۆرت نانوسین، ئیمه له لایه‌ن رێکخراویکی سه‌ربه‌خۆه‌ هاتووین له‌ گه‌ڵ رێبه‌رایه‌تی حیزبی توده‌ی ئێران په‌یوه‌ندی بگراین و باس بکه‌ین. له‌و باس کردنه‌دا ئێوه‌ وه‌زعتان بۆ روون ده‌بیته‌وه‌، ئیمه‌ش له‌ بیرورای ئێوه‌ تیده‌گه‌ین. سه‌رئه‌نجام له‌ کۆبوونه‌وه‌ی ئه‌بوونه‌واز دا رادمه‌نیش پازی بووه‌ وه‌ک دوو حیزبی جیاواز، واته‌ حیزبی توده‌ و حیزبی دیموکراتی کوردستان پیکه‌وه‌ کۆ ببنه‌وه‌ نه‌ک وه‌ک "هاورپییانی کوردی ئێران"ی.

به‌ پێی نووسراوه‌کانی که‌ریمی حیسامی، سوله‌یمان موعینی حازر به‌وه‌ نابێ که‌ له‌ گه‌ڵ دوکتور قاسملوو دابنیشی. به‌لام له‌ سه‌ر پێی داگری ئه‌و، ئاماده‌ی دانیشتن ده‌بێ. به‌ گۆیه‌ری لاپه‌ره‌ی ۳۲۲ کتیی "ئه‌حمده‌ توفیق..." له‌ نووسینی حامید گه‌وه‌ه‌ری، هه‌مه‌ده‌مین سیراجی به‌ جۆریکی دیکه‌ باسی ئه‌و بابته‌ ده‌کا و ده‌لێ: دوا‌ی دوو پۆژ هه‌ول‌دان، سه‌رئه‌نجام عه‌زیز محمده‌ سکرتیری حیزبی شیوعی عێراق، موعینی پازی کرد که‌ واز له‌و پابه‌ی به‌ییت و به‌وجۆره‌ دوکتور قاسملوو و به‌شداری کۆبوونه‌وه‌که‌ بوو.

کیشه‌ی دوکتور قاسملوو له‌گه‌ڵ هیندیک له‌ رێبه‌رانی حیزبی دیموکرات له‌و سه‌رده‌مه‌دا، له‌بران نه‌هاتوو بوو. ئه‌و نامانه‌ی که‌ ده‌بوو دوکتور قاسملوو به‌ ده‌ستی خۆی بیدا به‌ شوورپه‌وی و به‌ رێبه‌ری حیزبی توده‌ له‌ سال‌ی ۱۳۳۶ وه‌ک شیر "داموکلێس" به‌ سه‌ر سه‌ریه‌وه‌ بوو. رۆژیک مامه‌غه‌نی و رۆژیک ئه‌حمده‌ توفیق ئه‌و بیانویه‌یان پیده‌گرت و ئیستاش کاک سوله‌یمان ئه‌وه‌ی لیکرد بوو به‌ بیانوو. بێشک ئه‌گه‌ر رێبه‌ری حیزبی توده‌ راستیه‌که‌ی نه‌گوتبا و عه‌ولای موعینی شه‌هاده‌تی بۆ نه‌دایا، چاره‌نووسی دوکتور قاسملوو به‌ ئاقاریکی دیکه‌ دا ده‌پۆی.

که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۷۳ به‌رگی ۵ ی بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی دا له‌سه‌ر کیشه‌ی دوکتور قاسملوو له‌م دانیشته‌دا ده‌نووسێ: به‌م چه‌شنه‌ هه‌لبژێرانی دوکتور وه‌ک یه‌کیک له‌و بیست که‌سه‌ جیگای شک نیه‌ ته‌نیا بۆ ریز له‌ رای شه‌هید سوله‌یمان و دلنیا کردنی له‌وه‌ که‌ ئه‌وه‌ی له‌ باری ره‌حمانه‌وه‌ بیستویه‌ وایه‌، راوه‌ستاوین تا عه‌ولای موعینی که‌ بریندار بوو، له‌و کاته‌ لای شیخ له‌تیف شیخ مه‌حمود خه‌ریکی ده‌رمانکردنی برینه‌که‌ی بوو، گه‌رایه‌وه‌ و مه‌سه‌له‌ی سه‌دیقی گیرایه‌وه‌ که‌ گوتویه‌ به‌ هه‌له‌ چوو، به‌لام به‌داخه‌وه‌ تا دوايه‌ کاک سوله‌یمان دیسان هیندیک له‌ خرت و خالی بۆ چوونه‌کانی کاک ئه‌حمده‌ی له‌ باری دوکتوره‌وه‌ هه‌ر پێ ماوو.

که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۷۷ به‌رگی ۵ ی بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی دا، له‌ زمانی هه‌مه‌ده‌مین سیراجی باسی کیشه‌ی دوکتور قاسملوو و سوله‌یمانی موعینی ده‌کا و ده‌نووسێ: کاک که‌ریم، ئه‌مه‌ راسته‌ که‌ سوله‌یمان له‌ سه‌ره‌تادا ئاماده‌ی دیت و باس له‌گه‌ڵ دوکتور نه‌بوو و زۆر هه‌ول درا که‌ واز له‌م هه‌لۆیسته‌ی بیه‌ن و له‌وانه‌ی که‌ به‌ گورجی له‌م باره‌وه‌ هه‌ولیان دا یه‌کیکیان تۆ بووی، به‌لام هه‌موو ئه‌و براده‌رانه‌ی دوکتوریا نه‌دیوو و ده‌نگیان بۆ دابوو بروایان به‌ پێوستی بوونی دوکتور له‌ ته‌رکیبی کومیته‌ی ناوه‌ندی بزوتنه‌وه‌که‌دا بوو. دژایه‌تی کاک سوله‌یمان له‌به‌ر ئه‌و پروپاگه‌نده‌یه‌ بوو که‌ له‌مه‌ر درکاندنی راو بۆچوون و برباره‌کانی رابه‌رایه‌تی کاتی ح، د، ک. له‌ لایه‌ن دوکتوره‌وه‌

له لای دوکتور که یانوری یه وه له گۆری دابوو. ده گوترا دوکتور قاسملوو نامهی ره خنهی رابه ری کاتی ح. د. ک، له جیاتی ئه وهی به جیگای خۆی بگه یه نۆ داویه ته ده ست رابه ری ح. ت. ا و له هه مان کۆبوونه وه شدا که ئه م باسه کرا رادمه نیشی ره حمه تی به کاک سوله یمانی گوت شتی وا دروست نیه و ئیمه نه له ریگای دوکتور ره حمانه وه، به لکو له ریگای "خزمانه وه" ئاگاداری ره خنهی ئیوه (ح. د. ک) له سیاسه تی پیشوی خۆمان به رانه بر به دوکتور موسه دیق و ههروه ها رووداوه کانی دوا ی کودیتا بووین و هه ق بلین سه دی هه شتا و پینجی ره خنه کانتان له ئیمه به جی بوون. پاش پاکانه ی رادمه نیش و هه ولی هه موومان کاک سوله یمان وازی له هه لویستی خۆی هیئا.

ناره حه تی و تۆرانی سه ختی ئه وکاته ی شه هید سوله یمان کاتیک بوو که تۆ مه سه له ی له ئارا دا بوونی "کومیته ی ئینقلابی و تیشک" له ده م ده رپه ری و روژ و نیویک ناره حه ت و شه که ت و تووشی سه ره گیژه بوو. پاش هه ولی زۆری هه موو لای به تابه تی ئیوه و دوایه ش شه و که باوکی فینک هاتوو له سه ر پیویستی یه کیتی و وه لا نانی ناکۆکی و کیشه ی پیشوو زۆر دوا، هاوریان هیدی بووه.

سه ره نه جام کیشه ی سوله یمانی مو عینی و دوکتور قاسملوو چاره سه ر کرا و دوکتور قاسملوو که نه به پیی پیویست، حیزبی دیموکرات و نه حیزبی توده قبوولیان بوو به شدار ی کۆبوونه وه که بوو. به پیی لاپه ره ی ۹۵ به رگی سێ که ریمی حیسامی، کۆبوونه وه ی فره می دوو حیزبی دیموکرات و حیزبی توده له روژی ۱۹۶۸/۲/۹ به به شدار ی سلیمان مو عینی، محمه ده مین سیراجی، دوکتور رادمه نیش، دوکتور قاسملوو و که ریم حیسامی، بۆ ماوه ی ۴ روژ ده ستی پیکرد. له و کۆ بوونه وه باسی کیشه کانی نیوخۆی ئیران و چالاکی حیزبی دیموکرات و به رنامه و خه باتی سیاسی حیزب و زیندوو کردنه وه ی کیشه ی ناوخۆی و پیدایستییه کانی حیزبی دیموکرات کرا. ره شنوو سی بریاره کانی ئه و کوبوونه وه ی له لاپه ره ی ۹۵ به رگی سێ کتییی له بیره وه رییه کانم" ی که ریمی حیسامی دا هاتوو، به لام دوایه دوکتور قاسملوو محمه ده ئه مینی سیراجی، چوارچیوه ی بریاره کان به فارسی دارشت که له لاپه ره ی ۹۶ ی ئه و سه رچاوه یه دا هاتوو. ره ش نووسی بریاره کان که که ریمی حیسامی به کورتی نووسیونی به مشیوه یه:

- بریار درا که حیزبی توده ئیران حیزبی دیموکرات کوردستان به په سمی بناسێ. به و شه رته ی که حیزبی دیموکراتی کوردستان له ژیر ریبه رایه تی مارکیسته کانی کورد دابێ.

- ئه و هیزه چه کداره ی که ئیستا له کوردستانی ئیران هه یه رابگیری و به هیتر بکری و بۆ کاری سیاسی و ریخراوه یی تیبکۆشی.

- به رنامه ی حیزبی دیموکرات له گه ل به رنامه ی حیزبی توده دژایه تی نه بێ.

- هه ردووک حیزب به بێ راویژکردن له گه ل یه کتر له سه ر مه سه له ی کورد له گه ل هیچ حیزب و حکومه تیک په یوه ندیی نه گرن.

- کارێکی وا نه کرێ که مه لا مسته فا بهاروژێندری. هه ول بدرێ که له بارزانی وه نزیک کهوین. بۆ ئه وه مه بهسته کاک که ریمی حیسامی لای مه لا مسته فا که خۆشی رایته سپاردوه بچێته لای (مه لا مسته فا به کاک دارا تۆفیقی گوتبوو که بچمه لای).

- حیزبی توده یارمه تی سیاسی، ئابووری و فه ننی حیزبی دیموکرات بدات.

- حیزبی توده یارمه تی مادی و سیاسی و فه ننی و مه عنه وی به حیزبی دیموکرات بکات.

- دوکتۆر قاسملوو بۆ عاملاندنی کادیری سیاسی بگه رپێته وه کوردستان.

جیا له وه کورتکراوه یه، که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۱۹۱ ی به رگی ۲ ی پێداچوونه وه دا، وه رگێرانی کوردی ئه وه ریکه وتنه که دوکتۆر قاسملوو و محمه د ئه مینی سپراجی به فارسی نووسیویان هێناوه، به مجۆره یه:

... له سه ره تای مانگی فێوریه ی ۱۹۶۸ کۆبوونه وه ی راوێژی ده سته ی نوێنه رایه تی بیروۆ سیاسی حیزبی توده ی ئێران و کۆمیته ی شۆرشگێری حیزبی دیموکراتی کوردستان پێکهات. چه ند رۆژ درێژه ی هه بوو. پاش گۆرینه وه ی بیروراو وتووێژی به رده وام له باره ی گشت مه سه له کانی به رچاو، کۆبوونه وه گه یشته ئه وه ئه نجامانه ی خواره وه:

۱- له باره ی رێبازی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستان.

نوێنه رانی کۆمیته ی شۆرشگێری حیزبی دیموکراتی کوردستان، به درێژی رێبازی سیاسی ئه وه حیزبه و جولانه وه ی چه کداری که ده ست پێکراوه، روونیان کرده وه. پاش ده ربهرینی بیروپرای به شداربوه کانی کۆبوونه وه ده رکه وت که له هێڵی بنچینه ی رێبازی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستان و حیزبی توده ی ئێراندا هه یج ناته بایه ک یه ک نییه. ئه م هێلانه به مجۆره ی خواره وه کورت ده کرێنه وه:

ئه لف - ح.ت.ا و ح.د.ک بزوتنه وه ی خه لکی کورد له کوردستانی ئێران به به شێک له بزوتنه وه ی گشتی گهلانی ئێران ده زانن. ح.د.ک خه باتی تێکرایي گهلانی ئێران دژی ئیمپریالیزم و رێژی دژی دیموکراتی و دژی گه لی شا به ئامانجه بنگه می خۆی ده زانی.

ب - ح.ت.ا و ح.د.ک بزوتنه وه ی میلی گه لی کورد به به شێکی جیا نه بووه ی بزوتنه وه ی دیموکراتی گهلانی ئێران ده زانن. رماندن رێژی می کۆنه په ره سته ی شا و دا بینکردنی دیموکراسی و مافی ئینسانی بۆ هه موو خه لکی ئێران ئامانجی هاوبه شی هه رتک حیزبه.

ج- هه رتک حیزب له سه ر ئه وه باوه رهن که گه لی کورد مافی خۆیه تی وه ک هه موو گهلانی ئێران چاره نووسی خۆی به ده سته ی خۆی دیاری بکا. دروشمی میلی ح.د.ک بریتی یه له: دا بینکردنی مافی نه ته وایه تی گه لی کورد له کوردستانی ئێران، له سنووری چوارچێوه ی ولاتی ئێراندا. ئه وه ئامانجه به شکی ئیتهادی داخوازانه ی گهلانی ئێران له پێکهێنانی یه ک ده ولت دا (اتحاد فدراتیو) خۆ ده نوێنی.

د- هه رتک حیزب له سه ر ئه وه باوه رهن که له کوردستانی ئێراندا وه رزێران هێزی گرنگی شۆرشن. هه یج جولانه وه یه کی کوردستان به بێ به رز کردنه وه ی دروشمی روون و ئاشکرا به قازانجی وه رزێران ناتوانن سه ربکه وێ. ته نیا به راکێشانی وه رزێران و زه حمه تکیشانی دیکه ی کوردستان بۆ لای شۆرش،

ده كړې قولټر بكرې و جولانه وهی میلی بكرې به بزوتنه وهی که بهرینی دیموکراتی کومه لایه تی. بۆ
ئهو ئامانجه پښوېسته دروشمی روون بۆ وهرزیران به گوږه ی بارودوخی ههر ناوچه یه که له
دابه شکردنی زه وییوه بهر بگره تا نه دانی قیستی زه وی و ئیجاره بهرز بکړیته وه.

۲- له باره ی راپهرینی چه کدارانه:

ههرتک حیزب له سهر ئهو باوه رهن که بزوتنه وهی چه کداریی ئیستا که له کوردستانی ئیران
ساز بوه، ئه نجامی فشاری کونه په رستی ئیرانه بۆ سهرگه لی کورد و سهرکو تکردنی هه موو چه شنه
خونواندنی که بۆ بهرگری له مافی میلی و دیموکراتی گهلانی ئیران. ههرتک حیزب ئهم راپهرینه
چه کدارییه به هه نگوایکی به سهر دابراوی ده زانن و به کاریکی له باری داده نین و ده ستخوشانه
له و هاورپانه ده که ن که توانیویانه هه لوېست و بزوتنه وهی چه کدارانه پپارین. به له بهرچاو گرتنی
هه لومه رچی ئیستا، ئامانج بریتی یه له: پاراستنی ئه وم بزوتنه وه چه کدارییه، به هیز کردنی سیاسی
و ریکخواوه یی ئهو، په روه رده کردنی کادر و ئاماده کردنی زهمینه ی فیکری له نيو خه لکی
کوردستانی ئیران و سهرانسه ری ئیراندا بۆ په ره پیدانی ئهو بۆ ناوچه کانی تری کوردستانی ئیران و
ئیران به چه شنی گشتی. سهره رای بارودوخی بابه تی و شورشگیری بۆ ئهو کاره پښوېسته
ریکخواوه کانی حیزبی له کوردستان زیندوو بکړیته وه و به هیز بکړین. له شاره کانیش بنکه و
ریکخواوی حیزبی پیک بینن. ئه وده م ده کړی ورده ورده و به بئ شیواوی خه باتی چه کدارانه په ره
پې بدری.

۳- له باره ی شکلی ریکخستننی ټیکوشان له کوردستان:

ئه لف - ههرتک لا ریکه وتن که له کوردستان به ناوی حیزبی دیموکراتی کوردستان خه بات
بکړی و ریکخواوه کانی ئهو حیزبه زیندوو بکړیته وه.

ب- ههرتک حیزب له سهر ئهو باوه رن که له چوارچیوه ی ولاتی ئیراندا هه موو ریکخواوه
مارکسیستییه کان له حیزبی چینی کریکاری ئیران، حیزبی توده دا کو بڼه وه. حیزبی دیموکراتی
کوردستانیش له باره ی ریکخواوه یی و سیاسی و فکری ده بی بۆ ئهم یه کیتییه خوئی ئاماده بکات.
به له بهرچاو گرتنی هه لومه رچی ئیستا له کوردستان پښوېسته له پله ی یه که مدا ریبه رایه تی
مارکسیستی له حیزبی دیموکراتی کوردستان دابین بکړی. پاشان ورده ورده بکړی به حیزبیکی
مارکسیستی به بهرنامه یه کی مارکسیستییه وه.

ج- ده سته ی ریبه رایه تی ح.د.ک رایگه یاند که مه سه له ی یه کیتی ریکسختنی حیزبی سهرانسه ری
ئیران له هه وه لین کونفرانس و کونگره ی خویدا دینینه گوړی و تیده کو شئ که هاوده نگی کونفرانس
یان کونگره بۆ ئه نجامی ئهم یه کیتییه وه ده ست بینن.

د- بریار درا روژنامه ی کوردستان جاری هه روا به شیوه ی پیشوو له ئوروا بلاوبکړیته وه.
ه- تا ئه وکاته ی که یه کیتی ریکخواوه یی پیک نه هاتوه، ههرتک لا ریککه وتن له باره ی هه موو
هه نگاهو سیاسیه گرنگه کان که په یوه ندی یان به بزوتنه وهی خه لکی کورده وه هه بی و هه ر
پیوه ندی یه کی له و باره وه له گه ل هیزی ریکخواوه سیاسی یه کانی ده ره وه و ژووره وه ده گیری
پیکه وه راویژ بکه ن و بۆ هه نگانوان و پیوه ندی ئاوا ریککه ون .

و- هه‌رتک لا رێک کهوتن هه‌لومه‌رجێک پێک یێن که پێوه‌ندی به‌رده‌وام و رێکوپێک له به‌ینیاندا به‌رقه‌رار بێ.

۴- له‌باره‌ی داخوازییه‌کانی حیزبی دیموکراتی کوردستان:

۱- ده‌سته‌ی نوێنه‌اریه‌تی ح.د.ک داوا له‌ حیزبی توده‌ ده‌کات که:

ئه‌لف - بۆ په‌روه‌رده‌ی کادر له‌ کوردستان یارمه‌تی پێویست بکا و بۆ فێرکردنی رێ و شوینی کاری رێکخستن و په‌روه‌رده‌ی سیاسی کلاسی ماوه‌ کورت (یه‌ک مانگه‌ و دوو مانگه‌) له‌ کوردستانی ئێران و یا عێراق ساز بکری.

ب- هیندی له‌ هاوڕێانی کورد بۆ په‌روه‌رده‌ی نیزامی و فه‌نی بۆ ماوه‌ی سێ تا چوار مانگ بۆ ده‌روه‌ه‌ بنێردرێن.

د- هه‌موو سالی هیندی خۆیندکاری کورد (نیزیکه‌ی پێنج که‌س) بۆ خۆیندن بنێردرێته‌ ولاتی سۆسیالیستی.

- بۆ ئاماده‌ کردنی ئه‌و شتانه‌ی که بۆ هه‌لومه‌رجی ئیستا پێوستن، بۆ پاراستنی بزوتنه‌وه‌ی چه‌کدارانه‌ له‌ کوردستانی ئێران بۆ چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی هه‌نگاو به‌هاوێژری.

- رادیوی په‌یکی ئێران سه‌رنج بداته‌ بزوتنه‌وه‌ی چه‌کداری گه‌لی کورد به‌ تابه‌ت له‌ به‌نامه‌ی کوردیدا ئامانج و دروشمه‌کانی ئه‌و جولانه‌وه‌یه‌ ب‌لاوبکاته‌وه‌ و گه‌لانی ئێران وریا بکاته‌وه‌ و ته‌بلیغاتی کۆنه‌په‌رستی ئێران و ئیمپریالیزم پوچ کاته‌وه‌.

- یارمه‌تیه‌کی مالی به‌ ح.د.ک. بکری و بۆ داها‌تووش یارمه‌تی به‌رده‌وام و رێکوپێک له‌به‌ر چاو بگیری. ویستی ح.د.ک ئه‌وه‌یه‌ پێویسته‌ ئه‌وپه‌ری یارمه‌تی بکری بۆ ئه‌وه‌ی له‌ پله‌ی یه‌که‌مدا وه‌زعی کادره‌ کام و خا‌وو‌خیزانی گیراوه‌کان و پێشمه‌رگه‌ رێکوپێک بکری، له‌گه‌ڵ په‌ره‌ گرتی جولانه‌وه‌ یارمه‌تی مادیش په‌ره‌ پێدري.

به‌ گوێره‌ی لاپه‌ره‌ی ۹۶ به‌رگی سی‌هه‌می بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی، ئه‌سلی بریاره‌کان که‌ دوکتور قاسملوو و محمه‌د ئه‌مینی سیراجی به‌ فارسی دایان‌رشت. به‌مجۆره‌یه‌:

در اوایل ماه فوریه ۱۹۶۸ جلسه‌ مشورتی مرکب از هیئت نمایندگی بوروی حزب توده ایران و کمیته انقلابی حزب دمکرات کردستان تشکیل شد. چند روز ادامه داشت. پس از تبادل آرا و مذاکرات مفصل در باره همه مسائل مورد نظر جلسه به نتایج زیر رسید:

۱ - در باره خط مش حزب دمکرات کردستان.

نمایندگان کمیته انقلابی حزب دمکرات کردستان در باره خط مش سیاسی این حزب و جنبش مسلحانه‌ای که آغاز شده توضیحات مفصلی دادند. پس از اظهارات نظر شرکت کنندگان جلسه روشن شد که در خطوط اصلی خط مش سیاسی حزب دمکرات کردستان و حزب توده ایران هیچ گونه اختلافی وجود ندارد.

این خطوط به ترتیب زیر خلاصه میشود:

الف - حزب توده ایران و حزب دمکرات کردستان نهضت خلق کرد را در کردستان ایران جزئی از جنبش عمومی خلقهای ایران میدانند. حزب دمکرات کردستان مبارزه مشترک همه خلقهای ایران علیه امپریالیست و رژیم ضد دمکراتیک و ضد ملی شاه را هدف اصلی خود می‌شمارد.

ب- حزب توده ایران و حزب دمکرات کردستان نهضت ملی خلق کرد را جز لاینفک نهضت دمکراتیک خلقهای ایران میدانند. بر انداختن رژیم ارتجاعی شاه و تامین دموکراسی و آزادیهای دمکراتیک و حقوق انسانی برای همه مردم ایران هدف مشترک هر دو حزب میباشد.

ج- هر دو حزب با اصل لینی حق تعیین سرنوشت ملتها بدست خود اعتقاد راسخ دارند و بر آنند که خلق کرد مانند خلقهای ایران حق دارد سرنوشت خود را بدست خود تعیین کند و شعار ملی حزب دمکرات کردستان ایران عبارت است از تامین حقوق ملی خلق کرد در کردستان ایران در حدود چهار چوب کشور ایران این هدف بشکل اتحاد داوطلبانه خلقهای ایران در ایجاد دولت واحد (اتحاد فدراتیو) تجلی خواهد کرد.

د- هر دو حزب معتقدند که در کردستان ایران دهقانان نیروی عمده انقلاب را تشکیل میدهند. هیچ جنبشی نمی تواند در کردستان پیروز شود مگر اینکه شعار واضح و مشخص بنفع دهقانان بدهد. تنها با جلب دهقانان و زحمتکشان دیگر کردستان به سوی انقلاب است که میتوان آنرا عمیق نمود و جنبش ملی را تبدیل به یک جنبش وسیع دمکراتیک اجتماعی کرد. برای این هدف باید شعارهای صریح مربوط به دهقانان از تقسیم اراضی گرفته تا عدم پرداخت قسط خرید و اجاره بهای زمین بسته به شرایط هر محل داده شود.

۲ - در باره قیام مسلحانه:

هر دو حزب نظر دادند که نهضت مسلحانه‌ای که هم اکنون در کردستان ایران بوجود آمده نتیجه فشار ارتجاع ایران بخلق کرد و سرکوب هر گونه اظهار وجود برای دفاع از حقوق ملی و دمکراتیک خلقهای ایران است. هر دو حزب این قیام مسلحانه را یک اقدام اجتناب ناپذیر تلقی میکنند و آنرا عمل مثبتی میدانند و از فداکاری رفقاءیکه توانسته‌اند مواضع جنبش مسلحانه را حفظ نمایند تقدیر میکنند. با در نظر گرفتن شرایط موجود هدف عبارت است حفظ این جنبش مسلحانه تقویت سیاسی و تشکیلاتی آن. پرورش کادرها، آماده کردن زمینه فکری در بین مردم کردستان ایران و سراسر ایران برای بسط و توسعه آن به مناطق دیگر کردستان ایران و ایران بطور کلی، علاوه بر شرایط عینی و انقلابی برای این کار ضرورت دارد که سازمانهای حزبی در کردستان احیا و تقویت شوند. در شهرها نیز هسته‌ها و سازمانهای حزبی بوجود بیایند آنوقت میتوان بتدریج و بدون دستپاچگی مبارزه مسلحانه را توسعه داد.

۳ - در باره شکل سازمانی فعالیت در کردستان:

الف - طرفین موافقت کردند که در کردستان ایران به اسم حزب دمکرات کردستان فعالیت شود و سازمانهای این حزب احیا گردند.

ب- هر دو حزب معتقدند که در چهار چوب کشور ایران باید همه سازمانهای مارکسیستی در حزب واحد طبقه کارگر ایران، حزب توده ایران گردآیند. حزب دمکرات کردستان باید هم از

نظرسازمانی و هم از نظر سیاسی و فکری خود را برای چنین وحدتی آماده کنند. با در نظر گرفتن شرایط و امکانات موجود در کردستان باید در وهله اول رهبری مارکسیستی را در حزب دمکرات کردستان تامین نمود و سپس بتدریج تبدیل به یک حزب مارکسیستی با برنامه مارکسیستی کرد.

ج- هیئت نمایندگی حزب دمکرات کردستان اظهار داشت که مسئله وحدت سازمانی حزب سراسری ایران را در نخستین کنفرانس یا کنگره خود مطرح خواهد کرد و کوشش خواهد نمود که موافقت کنفرانس یا کنگره را برای به تحقق رساندن این وحدت جلب کند.

د- قرار شد روزنامه کردستان فعلا به سبک سابق خود در اروپا به انتشار خود ادامه دهد.

ه- تا هنگامیکه وحدت سازمانی عملی نشده، طرفین موافقت کردند که در باره همه اقدامات مهم سیاسی مربوط به جنبش خلق کرد و تماسهایی که در اینمورد با نیروها و سازمانهای سیاسی چه در داخل و چه در خارج ایران بعمل میآید با همدیگر مشورت کنند و موافقت یکدیگر را برای چنین اقدامات و تماسهایی جلب نمایند.

و- طرفین موافقت کردند شرایطی بوجود بیاورند که رابطه و تماس مرتب و دائمی در بین آنها برقرار گردد.

۴- در باره خواستهای حزب دمکرات کردستان:

۱ - هیئت حزب دمکرات کردستان ایران از حزب توده ایران میخواهد که:

الف - برای تربیت کادرها در کردستان ایران کمک های لازم را بعمل بیاورند.

برای تربیت کادرهای حزبی آموزش اصول کار سازمانی و پرورش سیاسی آنان کلاسهای کوتاه مدت (یک ماه و دو ماه) در کردستان ایران و عراق تشکیل شود.

ب- عدهای از رفقای کرد برای تربیت نظامی فنی برای مدت ۳ تا ۴ ماه بخارج اعزام شوند.

ج- از پزشکان عضو حزب توده ایران بویژه جراحان خواسته شود که برای کمک به جنبش مسلحانه خلق کرد به کردستان ایران بروند.

د- هر سال عدهای دانشجوی کرد (در حدود ۵ نفر) انتخاب و برای تحصیل به کشورهای سوسیالیستی فرستاده شوند.

- کتاب و نشریات مارکسیستی بزبان فارسی و کردی تهیه و برای کردستان ایران ارسال گردد.

- یک دستگاه ماشین تحریر و پلی کپی تهیه و در اختیار حزب دمکرات کردستان گذاشته شود.

- برای تهیه لوازم دیگر در شرایط فعلی ضرورت فوری برای حفظ نهضت مسلحانه در کردستان

ایران دارد از قبیل فشنگ "دستگاه فشنگ پر کن" دینامیت و همچنین اسلحه اقدام شود.

- رادیو پیک ایران به نهضت مسلحانه خلق کرد توجه مخصوص مبذول دارد و بویژه در

برنامههای کردی خود هدفها و شعارهای این جنبش را پخش کندو خلقهای ایران را توجیه نماید و تبلیغات ارتجاع ایران و امپریالیست را خنثی سازد.

- علی الحساب یک کمک مالی فوری به حزب دمکرات کردستان ایران بشود و برای آینده

کمک و مستمری مرتبی در نظر گرفته شود. خواسته حزب دمکرات کردستان اینست که حداکثر

کمک باید بعمل آید بطوریکه در وهله اول سروسامانی بوضع کادرهای حرفه ای و خانوادههایشان

به زندانیان و خانواده‌هایشان همچنین به پیشمرگه‌ها داد. واضح است که با توسعه جنبش کمک مادی نیز وسعت خواهد یافت.

له به‌یادنامه‌که دا، به ده‌ست خه‌تی دوکتور قاسملوو ئه‌م برگه‌یه‌ش نووسراوه: "هیئت اجرائیه حزب توده ایران، رفقای موجود در بغداد متن و روح بیانیه مشترک فوریه ۱۹۶۸ را کاملاً تأیید میکنند. عقیده دارند که در شرایط کنونی این بیانیه میتواند اساسی برای تعیین روابط دو حزب قرار گیرد".

هه‌ر له و کو‌بوونه‌وه دا بریار درا که له کاتی گه‌پارنه‌وه‌دا نابی سوله‌یمان موعینی و همه‌ده‌مین سیراجی په‌یوه‌ندی به مائوئیسته‌کان بگرن که له سوله‌یمانی له لای مام جه‌لال، گل درابوونه‌وه. به قسه‌ی که‌ریمی حیسامی پاش ئه و کو‌بوونه‌وه‌یه دوکتور رادمنیش یارمه‌تیک‌ی باش به سوله‌یمان موعینی کرد و هه‌روها ئه‌وان چه‌ند جار له گه‌ل سه‌عید کو‌پستانی و مه‌لا مه‌حه‌مه‌د خزری و چووکه‌لی کو‌بنه‌وه و داوایان له مه‌لا مه‌حه‌مه‌د و سه‌عید کو‌پستانی کرد که له لای زینو‌ی شیخی بمیننه‌وه و له‌گه‌ل جو‌لانه‌وه‌ی چه‌کداری کوردستانی ئیران له په‌یوه‌ندی دابن و له ری‌گای حیزبی کومونیستی عیراق، که‌ریمی حیسامی له روداو‌ه‌کان ناگادار بکه‌ن. که‌ریمی حیسامی پیشیار ده‌کا که ئه و له‌و‌ی بمیننه‌وه و بچته‌وه ناو‌خو‌ی کوردستان به‌لام رادمنیش به ه‌و‌ی ئه‌وه که رادیو په‌یکی ئیران، په‌کی ده‌که‌و‌ی موخالیفه‌تی کرد.

به دوا‌ی ئه و کو‌بوونه‌وه‌یه‌دا دوکتور رادمنیش به نامه دوا‌ی کرد که چاوی به مهرحومی مه‌لامسته‌فا بکه‌و‌ی و سهردانی باره‌گای شو‌رشی کرد و له‌وی به مهرحومی مه‌لا مسته‌فای گو‌ت‌بو و که جو‌لانه‌وه‌ی کورد له ئیران، له دژی ئه و نییه.

کو‌بوونه‌وه‌ی هه‌یه‌ته‌تی حیزبی دیموکرات و حیزبی توده هه‌ر قسه بو و که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۹۴ ئه و سهرچاوه دا ده‌نووس‌ی که ئه و ری‌که‌وته‌نه هه‌ر له‌سه‌ر کاغه‌ز مایه‌وه، ده‌لی که حیزبی توده "خسله‌تی شو‌رشیگری و وزه‌ی خه‌باتی شو‌رشیگری له باراندا نه‌بو".

دواتر له سال‌ی ۱۹۷۰ کاتیک که رادمنیش و دوکتور قاسملوو له به‌غدا چاویان به یه‌کترکه‌وت، دوکتور قاسملوو ویستی ئه و ری‌که‌وته‌نه‌ی که له‌سه‌ره‌وه باس کرا ببیته بناغه‌ی کاری دوو حیزب. به‌لام رادمنیش قبو‌لی نه‌کرد. له‌وباره‌وه که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۸۷ به‌رگی سی‌هه‌می بیره‌وه‌ریه‌کانی ئاماژه به نامه‌یه‌کی دوکتور قاسملوو به ری‌که‌وتی ۱۹۷۰/۴/۱۵ ده‌کا که ده‌نووس‌ی: "برای خوشه‌ویست کاک که‌ریم روژ باش"

....دوین‌ی له عیراق گه‌رامه‌وه. هه‌موو دۆست و برادره‌ر سلاوت لی ده‌که‌ن. هه‌روه‌ها سلاویان هه‌یه بو کاک حه‌سه‌ن.

۱- له به‌غدا دوو جار له‌گه‌ل رادمنش دانیش‌تین. ئیمه نه‌زهرمان ئه‌وه بوو که ئه و پی‌ک هاتنه‌ی فوریه‌ی ۱۹۶۸ دا به‌ینی ئیمه و ئه‌وان له به‌غدا ئیمزا کراوه ئیعتیباری هه‌یه. به‌لام ره‌فتاری زور ناله‌بار و بی مانا بوو.

به شی ۹۲

رێکخراوی شۆرشگێری حیزبی توده

کوروشی لاشایی

سازمانی شۆرشگێری حیزبی توده ی له ساڵی ۱۳۴۷ له تیرانا پێتهختی ئالبانی، به بهشداری ۳ ئەندامی جیابوو له حیزبی توده به ناوهکانی ئەحمەد قاسمی، عەباس سەخایی، غولام حوسێن فروتەن، بهشداری مێھدی خانباباتیهرانی، کوروش لاشایی، سیروس نەهاوهندی، محسین رێزوانی، محەمەد جاسمی و بیژەن حیمکەت و ... دامەزرا. دژایەتی ئەوان له گەل هەلسووکهوتی حیزی توده به تایبەتی له سەر ساڵەکانی ۱۳۳۲ بوو.

جێی رامانه که خانباباتیهرانی دەنووستی که کۆمەڵیک گەنج که بریتی بوون له خانباباتیهرانی، یۆسف رێزوانی، کوروشی لاشایی، حەسەنی قازی، حەمیدی مەدەنی و خوسرەو سەفایی و چەند کەسی دیکە، که دژی سیاسەتەکانی حیزبی توده و له ژێر کاریگەری چین و کوبا دابوون، له ساڵی ۱۹۶۴ له شاری مونیخ بناغە ی رێکخراوی شۆرشگێری حیزبی تودهیان داڕشت. دواتر سێ کەسی دیکەش به ناوهکانی فرووتەن، قاسمی و سەغایی له حیزبی توده دابرا و تیکەڵ به ئەوان بوون. ولاتی ئالبانی ئەوکات ناوەندیکی گەورە ی کۆمونیستی دژ به بەره ی سوسیالیستی شورەوی بوو

کوروش لاشایی

و ئەو ولاتە ی به رێزینیستی دەزانی. له ئالبانی را لاشایی و چەند کەسی دیکە چوونه کوردستانی عێراق و لاشایی بوو به بەرپرسی ئەو ریکخراوه یه و په یوه نندیان به مام جه لاله و گرت. دواتر به شیک هەر له وانه ی که رێکخراوی شۆرشگێری حیزبی توده یان دامەزرا ند بوو، رێکخراوی تۆخی کۆمونیستی "تۆفان" یان پیکهتیا.

کوروش لاشایی له ساڵی ۱۳۱۵ له شاری "لەنگرود" له دایک بوو و کاری سیاسی له ئێران دەست پیکرد و دوايه بو درێژه دانی خویندن له رشته ی پزشکی دا چوو بو ئالمان و تیکەڵ به کۆنفدراسیون خویندکاران بوو. ئەو له وێ چاوی به کیانووری کهوت و دوايه له گەڵ هیندیک له جه وانه ی حیزبی توده لهو حیزبه جوێ بوونه و وه سازمان ئینقلابی حزبی توده ئێرانیان دامەزرا ند. لاشایی له یه که م کۆنفرا نسی ئەو سازمانه به

هەیه ته تی به رپوه به ری هەلبژێردرا و بوو به بەرپرسی ئەو تاقمه یه که پیکه ی گەورە ی له فیدراسیون دا هه بوو و لایه نگری مائو و کوبا و چین و ئالبانی بوو. لاشایی بو فیربوونی تیتۆری مارکسیستی و فه نی نیزامی سەردانی چینی کرد و چاوی به مائو کهوت و دوايه هاته کوردستان و په یوه ندی به سماییلی شەریفزاده وه گرت که له رێبه رانی جولانه وه ی ۴۶ - ۴۷ بوو. ئە یوب ئە یوبزاده لهو په یوه ندییه دا دەنووستی: میسیۆنی لاشایی له سەرده می حکومه تی محمد ره زاشا، پاشای ئێران بو

ماوهی سڼ مانگ له به کره جو کلاسی پوره وده و راهیتانی بو جهلال تالهبانی و میښکه سیاسیه کانی دواړوژي کوردستان پیک هینا. میښکی سیاسیه ریبه رانی کومه لهی رهنجدهران له باشور و دهسته خوشکه کهی له روژه هلات، گوښکراوی تهو میسیونه سیاسیه ئیرانییه بووه.

سمایل بازیار له لاپه ره ی ۲۵۰ کتیبی "کاریگه ریبی بیري چه پ له سر بزاقی سیاسیه روژه لاتی کوردستان" له سر هاتی لاشای بو کوردستان دهنوسن: مه هدی خان بابا تهرانی که له ریبه رانی ریڅکراوی شوړشگیری حیزی تووده بوو، له م باره به وه ده لئ: "تهوان به هو کوردانه وه که نه دماي ریڅکراوی شوړشگیری حیزی تووده بوون ناگاداریان کردین که خوازیاری وتووژ له ته ک ئیمه ن و نامادهن بو یارمه تی دان و گواستنه وه و دامه زرانندی هیزه کانی ئیمه له کوردستان. ته م پیشناره له به ره به ری پیکهاتی کونفرانسی ناماده کاری دا گه یشته ده ستمان و له کوتای کوبونه وه که دا بریارمان دا "کوورش لاشای" بو پیوه ندی گرتن به کورده کانه وه و هه لسه نگانندی بارودوخه که سه فهری کوردستان بکا.

پاش ته وهی که لاشای چوو بو عیراق، مام جهلال به هو قادری ته گه رانی رهوانه ی روژه لاتی کوردستان کرد و لاشای له وتووژ له گه ل حه میدی شه وکت که ده پرس که چو گه راته وه بو عیراق، ده لی خواحافیزی له مه لا کرد و هر به هو قادری ته گه رانی گه راته وه بو مه قهری تالهبانی له به کره جو.

بناغه و هزی لاشای له سر بیروبوچوونی په رویزی نیکخا دارپژترا بوو. حه سنی بیه گه ر له زمانی کوروشی لاشای له سر دروست بوونی سازمانی ئینقلابی دهنوسن که له په رویزی نیکخا ده ست پیده کا و ده لی که تهو له گونگره کانی کنفدراسیون له ئورپا، له لندهن و پاریس به شداری ده کرد و توانای زوری هه بوو و به به لگه قسه ی ده کرد و سرکه ووتو بوو. تهو له گه ل گهنده لی به ره به ره کانی ده کرد و له فکری کوکردنه وه ی پوول و پاره دا نه بوو و دژی ژیان ی پر زهرق و به رق بوو و ژیانیکي ئاسای هه بوو. تهو به ته خلاق بوو منداله کانی زور خوش ده ویست و نمونه ی رووناکبیریکی واقعی بوو.

مه نوچیه سابتیان که یه کیک له نه دمانی به وه جی بزوتنه وه ی زانستگانان بوو، ده لی "نیکخا" کاریگه ری فکری زوری له سر دروست بوونی سازمانی ئینقلابی هه بوو. تهو بو دامه زران ته شکلاتی چریکی له بانه مه ری سالی ۱۳۴۳ له مونیخ را گه راته بو ئیران و له ژیر کاریگه ری تهو، سازمانی ئینقلابی دامه زرا. لاشای نایشارپته وه که له سره تا له لایه ن چینی کمونیسته وه یارمه تیان پی ده کرا و پاره که به پوندی ئینگلیسی و له سه فاره تی پاریس ده درا و مانگانه نه بووه به لام چهن جاریان وه رگرتوو و کوروشی لاشای ده لی که نازانی چهن بوو. هیندیک باس له سر ۲۰ هزار دولار ده کن. تهوان پاره که یان نه ده بژارد و دوایه ش له سر باوه ری مه تانه به یه کتر کردن که دروشمی شوړشی فهره نگی چین بوو، به چینیه کانیان راگه یاند که پاره وه رناگرن.

نیکخا له دادگای یه که م دا به تاوانی به شداری له ته قه کردن له شا، له روانگه ی خو دیفاعی کرد و چهن سال له زیندانی سه ختی برازان دا بوو. دوایه نامه ی په شیمانی نووسی و له سر

تهلهويزۆن رهخه له خو گرت و داواي له قوتاياني زانكۆكاني دهرهوه كرد كه دهست له خهبات به دژي رژيم هه لگرن و بينهوه بو پيشكهوتن و ئاوه داني ولات تيبكوشن. ئه و ئازاد كرا و دوايه بوو به دارپژهري پلانه كاني راديۆ تهلويزۆني ئيران.

نيكخا له دواي شوڤشي ئيسلامي له ريبه نداني سالي ١٣٥٧ گيرا و له سهر باوهري خو ي راوهستا و كاتيک له دادگاي مهلايان دا لايان پرسی كه باوهري به خودا ههيه، گوتي مهزهه بابه تيكي كهسيه.

هينديك له سهر ئه و باوهره بوون كه وتاري "ئيران و ئيستعماري رهش و سوور" كه واژوي ئه حمه دي رهشیدی پيوه بوو و له ريكهوتي ١٧ سه رماوه زي ١٣٥٦ له روژنامه ي ئيتلاعات بلاو بووه و هيرشي توندي بو سهر خومه يني كرد بوو، كاري ئه و بوو.

نيكخا له گه ل دهسته ي هووي دا و مهحمودي جه عفهريان ئيعدام كرا و به پي هينديك بوچوون حيزي توده له كوشتني ئه و دا دهستي هه بوو.

نيكخا و لاشاي له خانه كاني سهر به ئيداره ي راديۆ تهلويزيۆن ده ژيان و ههر دوكيان به وه گه يشت بوون كه ئوپوزيسيوني دهره وه هيج زانياريكي له سهر نيوخوي ئيران نيه و باشتره دهست له موديلي چين و كوبا و ئالباني هه لگرن و بگه رپنه وه و له ريگاي ريفورم، له چاكسازي ولات دا به شداري بكه ن.

نيكخاه ئازاiane له به رانه ر به حيزي توده راوهستا و گه راوه بو ئيران و له وي به كرده وه بوي دهركهوت كه ئيران كومه لگاي نيوه كولنيالي و دهره به گايه تي تيه ر كرده و له نووسراويك دا ريه راني دهره وه ي ولاتي ئاگدار كرده وه، به لام ئه وان گو ييان نه دايه تا شوڤشي ١٣٥٧ پشتگو ييان خست.

نيكخاه پاسپورتي نه بوو له چوونه دهر بيهش كرا بوو و به هاتنه سه ركاري حكومه تي ئيسلامي ئيعدام كرا. لاشاي دهيتواني سه فهر بو دهره وه بكا و خوشكيشي له دهرباري شا كاري ده كرد.

كوڤوشي لاشاي له سالي كاني ٤٦-٤٧ جاريكي ديكه ش هاته وه كوردستان و دوايه چوو بو لوبنان و چاوي به جوڤج حه بهش، ريه ري به ري گه ل بو ئازادي فه له ستين كهوت. دوايه به مه بهستي په يوه ندي به كر يكاراني ئيراني چوو بو شيخ نشينه كاني كه نداوي فارس و دوايه به پاسي جه علي چوو بو ئيران و له كاتي هه لسووراني كاري سياسي دا گيرا. لاشاي له ژير ئه شكه نجه دا ئالوگور يكي قوولي تيدا پيكتات و له سهر راديۆ تهلويزيۆن رايگه ياند كه دهستي له بيروباوهري خو ي هه لگرتووه و داواي له قوتاياني زانكۆكاني دهره وه ي ولات كرد كه واز له دژايه تي له گه ل رژيم بينن و بينه وه خزمهت به پيشكهوتني ئيران بكه ن. ئه و دوايه له ده زگاي ده وله تي دا دامه زرا و له به شي ليكولينه وه ي په نجا سال سه لته نه تي پاشايه تي په هله وي دا به شداري كرد و له كاتي دارژتني فه لسه فه ي شوڤشي سپي دا، چاوي به شا كهوت. ئاخري ن ئه ركي ئه و ده بيري هه وه لي ليژنه ي خزمه تكاري مرو فايه تي بوو.

لاشایی دواي سهرکهوتنی ریژیمی کوماری ئیسلامی و ئیعدامی په‌رویزی نیکخوا، هه‌لات بو
ئهمریکا و وازی له‌سیاسه‌ت هینا و خویندنه‌که‌ی ته‌کمیل کرد و له‌نه‌خوشخانه‌یه‌ک، خه‌ریکی
خزمه‌ت بوو تا له‌سالی ۱۳۸۱ کوچی دوايي کرد.

به‌په‌رئوه‌به‌رانی سازمانی شو‌رشیگری حیزبی توده، زۆرت‌ر دوکتور و پسپۆری فیزیکی ناوه‌کی بوون
و له‌سه‌ر ئه‌و باوه‌ره‌ بوون که کتیبی سووری مائو چاره‌سه‌ری هه‌موو کیشه‌کانی جیهانه. ئه‌وان
روژێ چه‌ند لاپه‌ره‌یان له‌به‌ر ده‌کرد و ئه‌و بیرهی مائویان په‌ره‌ پیده‌دا که ده‌یگوت "برۆ پیمه‌ره‌ی
ده‌ست ده‌یه‌ تا بی به‌ مرو‌ف". به‌مشپوه‌یه‌ ئه‌وان ئه‌یده‌ی رووسیان وه‌لا نا و ئیده‌ی چین و کوبایان
هه‌له‌بژارد.

دروشمه‌کانی ئه‌وان رو‌لی تینۆری و کتیبیان کال ده‌کرده‌وه و گرینگیان به‌کار و کرده‌وه و
پراگماتیسم ده‌دا. ئه‌و روانگه‌یه‌ چوونکه له‌سه‌ر زانستی تینۆریک نه‌بوو، باشر یارمه‌تی به
به‌ره‌وه‌پیش چوونی کاره‌کان ده‌کرد

حه‌مید شه‌وه‌که‌ت له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۲۹ وتووێژ له‌گه‌ل کوروشی لاشایی له‌ زمانی ئه‌و ده‌گیریته‌وه که
کاتیک ده‌یه‌ه‌ویست کوردستان به‌جی بێل، عبدالله معینی په‌کیک له‌ ریبه‌رانی راپه‌رینی ۶۶ - ۶۷
پینگوتوه، کاتیک گه‌راپه‌وه هه‌رکام له‌ ئیمه‌ ده‌سمالیکیی سوور له‌ مل ده‌که‌ین و کتیبیکیی
سوور(کتیبی مائو) به‌ ده‌سته‌وه ده‌گرین و شو‌رش ده‌که‌ین.

ئه‌وه له‌ کاتیک دا بوو که به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۲۷ ئه‌و کتیبه‌، ئه‌وکات خه‌لکی گونده‌کانی
کوردستان ده‌یانگوت "ده‌ستمان لێهه‌لگرن ئیمه‌ له‌ نیو دوو به‌رداشان داین، شه‌و ئیوه‌ دین به‌خه‌ری
و یارمه‌تیتان ده‌که‌ین. به‌لام که رو‌ژ دادی ژاندارم دین و ئازارمان ده‌ده‌ن".

که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۷۵ به‌رگی ۵ بیره‌وه‌ریه‌کانی له‌ زمانی حه‌مه‌ده‌مین سیراجی
دا، دواي ئه‌وه ده‌لی که سمایی شه‌ریفزاده و مه‌لا داواي یارمه‌تیان له‌ مام جه‌لال کرد، ده‌نووس
که ئه‌و ئاگای له‌ هاتنی کوروشی لاشایی نییه‌ به‌لام له‌ زبانی خه‌لکی دیکه‌ ده‌لی که بیستوو‌یه‌تی
لاشایی و که‌سیکی دیکه‌ هاتوونه‌ لای مام جه‌لال و ۵ مانگ چاوه‌پروان بوون تا بچه‌ نیو هاورییانی
حیزب له‌ نیوخۆت ولات.

پاش چاوپێکه‌وتنی سوله‌یمانی موعینی و حه‌مه‌ده‌مین سیراجی له‌گه‌ل حیزبی توده، ئه‌و
ده‌نگۆیه‌ بلاو بووه‌ که ئه‌وان له‌ رێگای مام جه‌لاله‌وه په‌یوه‌ندیان به‌ حکومه‌تی عێراقه‌وه‌ گرتوه‌.
ئه‌وان دوايه‌ گه‌رانه‌وه بو سوله‌یمانییه‌ و به‌ پێچه‌وانه‌ی کۆبوونه‌وه‌ی به‌غدا، له‌ گه‌ل مائوئسته‌کانی
ئێرانی له‌ به‌که‌ره‌جۆ که مام جه‌لال ده‌یه‌ویست له‌ کوردستانی ئێران شو‌رشی سۆسیالیستیان پێکا،
کۆبوونه‌وه. ئه‌وکات کوروشی لاشایی که دواتر خو‌ی ته‌سلیمی ئێران کرده‌وه، بو جه‌وله‌ی سیاسی
هاتبوو بو کوردستانی ئێران.

هه‌ر له‌وکات دا، له‌ نامه‌یه‌ک دا که سمایل شه‌ریفزاده بو که‌ریمی حیسامی له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولاتی
ناردوه، ده‌رده‌که‌وی که شه‌ریفزاده‌ش په‌یوه‌ندی به‌ مائوئسته‌کانی به‌که‌ره‌جۆه‌ گرتوه‌. ده‌قی

نامه که له لاپه‌ره‌ی ۱۰۲ به‌رگی سی‌هه‌می کتبی بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی دا به‌مجوره هاتوو:

ئاشنا گیان - ده‌سته‌کانت به گهرمی ئه‌کوشم به تین ترین سلاوی شۆرش‌گیره‌کان وه‌ربگره. ماوه‌یه‌کی زۆره لیک بێ خه‌به‌رین. ئیستا که وا ده‌رفه‌مان بو پیک هات ئه‌م نامه‌یه‌م بو نووسی. ئاشنا گیان هه‌ر که له به‌غا گه‌رامه‌وه وه‌زع شیوا بو. له‌سه‌ر بریاری براده‌ران له گه‌رمین بارمان کرد و به‌ره‌و کۆیستان کۆچمان کرد. روژیک پێش کۆچ کردنمان له گه‌رمین را نامه‌یه‌کم هه‌ر به‌و ناو نیشانی ئه‌م نامه‌یه‌م بو به‌ری کردی و تیا روونم کردبووه که بوچی به‌ره‌و کۆیستان بار ئه‌که‌ین. کورتیه‌که‌و کوردیه‌که‌ی ئه‌مه‌یه‌ که مچه به ته‌واوی که‌وتۆته باوه‌شی ئیران و ئاگاه‌ه‌ی. له‌مه‌دا هه‌یج شکمان نه‌ماوه هه‌ر به ده‌ستور و له‌سه‌ر داخوازی ئیران بو که ده‌ستی کرد به‌گرتن و ته‌حویل دانه‌وه‌ی هه‌موو لایه‌نی و پان و به‌رینی براده‌ران. جا نازانم ئیوه‌ی بیرو راتان چیه‌؟

به‌داخه‌وه ئه‌و جه‌ناحه‌ی "کاکه‌ شوان" که پشته‌ی مچه ئه‌گرێ به ته‌واوی له‌سه‌ر مه‌سه‌له‌ روون نیین. تییینی: "له‌م ئاخیه‌دا کاکه‌ شوان ئینشقای تیکه‌وتوه و بوته‌ دوو جه‌ناح "به‌لام هه‌لو‌یستی جه‌ماعه‌تی"م" به‌رانبه‌ر به‌ ئیمه‌ زۆر باشه‌ و به‌ ئاشکرای و به‌ راشکاوی پشتیوانی خۆیان له‌ ئاست ئیمه‌وه‌ ده‌ر ده‌برن.

ئاشنا گیان هه‌ر که هاتینه‌وه بریارمان دا له‌سه‌ر هاتنه‌وه‌ی تۆ. وایزنام براده‌ر "م" له‌ لایه‌ن ئیمه‌وه‌ ئیوه‌ی ئاگادار کردوه. ئیوه‌ش ئه‌بێ له‌م باره‌وه ئیقدام بکه‌ن. ئه‌ورو تۆفانیکی به‌ ته‌وژمی شۆرش‌گیرانه سه‌رانسه‌ری و لاته‌که‌مانی داگرتوه و کۆمه‌لانی خه‌لکی هاتونه‌ته سه‌ر ئه‌وه‌ی که ته‌نیا ریگه‌ی رزگاری ده‌ست دانه‌ چه‌ک و وه‌شاخان که‌وته‌نه. نه‌ک هه‌ر بو نه‌ته‌وه‌ی ئیمه‌ به‌لکو ریگه‌ی رزگاری هه‌موو نه‌ته‌وه‌یه‌کی ژێرده‌ست و چه‌وساوه‌کان هه‌ر ریگه‌ی راپه‌رینی چه‌کدارانه‌ی کۆمه‌لانی زه‌حمه‌تکیش واته "شه‌ری پارتیزانییه‌" که له‌ پێشا ئه‌بێ له‌ دیهات‌ه‌وه ده‌ست پێ بکری و کۆمه‌لانی هه‌راوی جوتیره‌ تیکۆشه‌ره‌کان هان بدا بو خه‌باتی چه‌کدارانه‌.

له‌م باره‌یه‌وه نامه‌یه‌کم بو "بیرو" نووسیوه به‌ زمانی فارسی جا ئه‌گه‌ر پێیان گوتی بزانه‌ نامه‌ی منه‌و بیروپای خۆم بو ده‌رختوون جا نازانم وه‌لام و هه‌لو‌یستیان چۆن ئه‌بێ. حکومه‌ت که‌وتۆته توند وتیژییه‌وه. له‌ لایه‌ک خه‌لکی سویند و ته‌لاق ئه‌دا که نان نه‌ده‌ن به‌ پێشمه‌رگه‌کان و یارمه‌تیان نه‌ده‌ن و له‌ لایه‌کیش به‌ شیوه‌ی ئه‌مریکاییان به‌ هیلیکۆپتیر ته‌عقیبی براده‌ران ئه‌که‌ن.

له‌ هه‌ر لاره‌ جاش دروست ئه‌کا و خۆ قایم ئه‌کا. پۆسته‌کان له‌ سه‌ر سنوور نه‌فه‌راتیان زۆر ئه‌کا و ده‌یه‌وی هه‌ر پاسگاه‌یه‌ک هیلیکۆپتیریکێ لێ بێ. هیندی هه‌ول هه‌ن که وا ده‌رئه‌خه‌ن حکومه‌ت به‌ نیازه‌ له‌سه‌ره به‌هار دا له‌ لایه‌ک زمانی کوردی و لیباسی کوردی یاساخ بکا و زمانی فارسی و لیباسی په‌له‌وی بخاته‌ کایه‌وه. له‌ لایه‌کی تروه‌ ده‌ست بکا به‌گرتن و ته‌بعید کردنی نیشتمان په‌روه‌ران. ده‌نگی خۆتان به‌رز که‌نه‌وه و رایگه‌هینن و خه‌لکی روون که‌نه‌وه.

ئاشنا گيان - ئوھەتان بھەمە بەرچاۋ كە لە سەرەبەھاردا تھەنگ چيەكانى "مچە" بۆ تەعقيىي
 ئيمە ئەھاتنە ديوى كوستان و ئيستاكەش ئەم مەسەلەيەمان ھەر لەبەر چاۋە كە لە دواروژ دا
 ئەگونجى ليمان نەگەرى و ئەمەش بە كرىگىراۋى ئەم كابرايە دەر ئەخا.
 كاكە گيان قەرار وا بوو كە "كۆمەلە" يەك لە خوڭندكارەكانى خۆمان يىك بىنين جا نازانم ھەول
 و تەقەلاتان چى لى ھاتۆتەو ھە بە كوڭ گەشتۆ. بۆ ھاورى "ژيان" يشم (محەممەد موھتەدى)
 دوو پاتە كرډۆتەو. ھەولى بۆ بدەن. لە ناردنى نامە، رۆژنامە، گوڤار، كىتب، رامەوھستە و دەنگ
 و باسيمان بۆ بنووسە.
 ديسان لە قولايى دلەو ھە سلاۋى گەرم. شلير و كەمال ماچ دەكەم. ئەحوالى خوشكە خەجيجە
 ئەپرسەم.

رېبەندانى ٤٦

براتان: سيروان

شه هید بوونی سمایی شه ریفزاده

سالی ۱۳۴۷ له میژووی حیزبی دیموکرات دا سالیکی دلتەزینە و حیزبی دیموکرات زیانی گهوره و زهبری گورچووبری بهرکهوت. لهو سالهدا له ناوچهی بانه، سمایی شه ریفزاده، به ناوی نههینی مهلا عەزیز، له گەل چەند پێشمەرگە دیکه، به هوێ خهیانهتی کوێخا شهریف و محهمهد حەسەنی سەرشکاوی زاوای، له داوی دوژمن کهوتن و داوی شه پێکی قاره مانانهی ۶ سهعاته، شه هید بوون. ریژیم ته رمی ئەو شه هیدانه که بریتی بوون له سمایل شه ریفزاده و حوسین رحمان رابی، میرزا محهمهد شادمانی و عەلی عەوڵا کوڵ برده شاری بانه و سه قز و دوايه له شاری سنه نیژران. هاشم که ریمی له لاپه رهی ۱۲۳ بیره وه ریه کانی دا دهنووسێ که له گەل دهستهی سمایی شه ریفزاده که سیکی دیکه شیان له گەل بوو به ناوی عه به رهش خه لکی بانه که به برینداری خوێ به دهم ئاوه که دا بوو و نه جاتی ببوو. عه بدو لای حه سه نزاده له لاپه رهی ۱۲۷ ی ئەزموونی خه بات دا له سەر محهمهدی شاتمانی دهنووسێ: "میرزا محهمهدی شاتمانی کورپی بیوه ژینیک بوو به ناوی ئەستی به مه نگور. تفه نگه که ی ئی خوێ بوو. که ئەو شه هید بوو پوولێکیان بو دایکی بر دبوو گوتبوویان ئەوه پوولێ تفه نگه که یه. ئەستی به مه نگور گوتبووی رۆله گیان ئەمن ئەو تفه نگه م به پوولێ ته شی ریسیه بو محهمهدی کرپوه. ئیوه رینگاکه ی ئیدامه بدەن دیسان به ته شی ریسێ پینجی دیکه شتان بو ده کرم. پووله که ی لیوه رنه گرتبوون.

سمایی شه ریفزاده که سایه تیکی شو ر شگێری نیشتمان پهروه ری لیها تووی کۆلنه دهر بوو. ماموستا هه ژار بو یه که م جار له قه لادزی چاوی پێی ده که وێ و له لاپه رهی ۴۵۴ چیشتی مجبورد ئاوا باسی ده کا: لام وابو ئەو لاوه ناسک و نازداره ناتوانی مانگیگ لهو کتیه هه لکا، که چی زور زو ببو به پێشمەرگه یه کی مه زبوت.

له سەر شه هید بوونی سمایل شه ریفزاده، برایم یۆنسی (برایموک) نووسەر و وه رگیرێ گه و ره ی کورد، له لاپه رهی ۱۴۱ کتیبی "هه تا سبه ی مائاوا" له زمانی لاویک، به شیوه ی رۆمان باسی ئەو رووداوه ده کا و دهنووسێ: له چاپخانه یه ک بیستویه که ته کاوهر له پێشدا رۆشیتبوون. گوايه پێشه کی کوێخای دارینه خه به ری به پاسگا دابوو، که به گوێره ی خه به ریک که ئەو وه رگیرتووه، شه ریفزاده و هاو رێکانی پێرێ شه و له ماله سو فی ره حمان نانیا ن خواردوه و رۆشیتوون. ماموره کان سو فی ره حمانیا ن گرتبوو، له لی پرسینه وه دا ده ست پیکیا ن شکاندبوو، سو فی ره حمان شوینه که یانی درکاندبوو: گوايه له دۆلی دارینه بوون. ته کاوهر گه مارو ی دۆله که یان دابوو، جاش وه پیشیا ن که و تبوون. ته قه و تیکه هه لچوون ده ستی پیکردبوو، دووسێ که سیا ن لی کو ژرابوو، هیلکوپتیه ره کان به شداریان کردبوو. ده گەل ئەمه ش شه ریفزاده و هاو رێکانی خو یا ن گه یاندبو به رزایی و به رگریان کردبوو. ئەم تیکه هه لچوونه سەر له به یانی ده ستی پیکردبوو، هیشتا زۆری مابوو بو شه و. فیشه ک و

تهقه مه‌نيان ته‌واو بېوو، دوايېن نارهنجه‌کې بوڅوۍ راگرتېوو، زامنه‌کې کيښا بوو و څويان کوشتبوو...

ره‌شيد ئه‌حمده‌دي که پيښتر بو ماوه‌يه‌کې زور پيښمه‌رگه‌ي حيزبې ديموکرات بوو و به هوۍ نه‌داري و ده‌سته‌نگي و څيزاني زور، څوۍ ته‌سليم به رږښمي کړدېوو و ده‌لې به مه‌جېوړي له‌گه‌ل هيژه‌کاني رږښم که‌وت، له لاپه‌ره‌ي ۱۶۱ کتيه‌که‌ي دا له سهر شپري دارينه و شه‌هيد بووني سمايل شه‌ريفزاده ده‌نووس: کات ئيواره‌دره‌نگان بوو. شه‌ره‌که له سعات ۱۰۱ به‌پانيه‌وه ده‌ستيپي‌کړدېوو. گوايه به گوته‌يه‌ک که دواتر بيستماني شه‌و ئيسمايلي شه‌ريفزاده و هاوپرياني ده‌چنه گوندي دارينه‌ي سهر وو. کوڅا شه‌ريف‌ي گوندي کيله‌شيني سهر به شارستاني سه‌قز که پياوې ساواک بووه، ماوه‌يه‌ک بووه و هک څو فروشيک له جلي پيښمه‌رگايه‌تيدا له‌گه‌ل ئه‌و جه‌ماعه‌ته بووه و ئه‌و شه‌وه که ده‌بينې دارينه له چنده کيلومه‌تري گورھاني سياومه‌يه، به ده‌رفه‌تي ده‌زاني له کاتي نوبه پاسه‌واني څوږدا له په‌نجه‌ره‌که‌وه ته‌قه له ئيسمايل شه‌ريفزاده ده‌کا و برينداری ده‌کات. ئيسمايل به‌هوۍ برينه‌که‌وه‌ي ناتواني زور له ناوچه‌که دوور بکه‌ويته‌وه، ته‌نيا ئه‌تواني له نزېک دارينه‌ي سهر وو له‌گه‌ل هاوپريکاني له‌نيو دوول و چومه‌که‌دا بچنه نيو بيشووشاخيکه‌وه و له‌ويډا سه‌نگر ده‌گرن. کوڅا شه‌ريف‌ش ههر ئه‌وکاته هه‌لډې به‌ره و گورھاني سياومه و څوۍ ته‌حويل ده‌دا. گورھاني سياومه‌ش ههر ئه‌و شه‌وه بيسيم ده‌کات بو گورداني ژاندارمري بانه. ئه‌وانيش گورھاني کوڅان، سهر به ژاندارمري بانه، و هه‌روه‌ها هه‌نگي سه‌قز ئاگادار ده‌کهن. گورھاني کوڅان ئه‌توانن به‌هوۍ ماشينه‌وه له يه‌که‌م کاته‌کاني ده‌سپيکي شه‌ردا بگه‌نه شويني شه‌ره‌که. فه‌رمانده‌ي هه‌نگي سه‌قزېش به جه‌ماعه‌تيک ژاندارمه‌وه دېن بو شويني شه‌ره‌که. جه‌ماعه‌تي جاشه‌کاني عه‌بدوللا خاني شه‌هيدې له سياومه‌وه ماشينيان بو ده‌چيټ و له‌گه‌ل جه‌ماعه‌تي حه‌مه خاني يونسې له‌گه‌ل گورھاني بانه ده‌گه‌نه شويني شه‌ره‌که. سه‌رجه‌م ژاندارمري و جاش جه‌ماعه‌تيان زياتر له سې سه‌د چه‌کدار بووه. ئه‌م هيژه ده‌که‌ونه پشکيني ئه‌و کيو و بيشو و چومه‌ي دارينه و ته‌قه له ههر شوينيک که گومانيان ليې هه‌بووه ده‌کهن. ده‌وروبه‌ري نيوه‌پرو هه‌ست ده‌کهن که جه‌ماعه‌ت له‌و بيشه‌وو و شاخه‌دا سه‌نگه‌ريان گرتوه، ئه‌وجا به هه‌موو جوړه چه‌کيک ته‌قه له‌و شوينه و ده‌وروبه‌ري ده‌کهن. ده‌کريټ بلېم ئه‌و ده‌وروبه‌ره به ئاگري گولله‌ي چنده جوړ چه‌که‌وه شوېن نه‌ماوو گولله‌ي به‌رنه‌که‌وتېټ. ئيتر دلنيا ده‌بن که ئه‌وه‌ي له‌ويډايه هه‌موويان کوژراون. کاتي ئيمه گه‌يشينه به‌رازې پشتي ئه‌و شوينه ژاندارم و جاش ته‌قه‌يان له ئيمه‌ش کړد که پييان وا بوو پيښمه‌رگه‌ين چونکه ئيمه جلوبه‌رگي کورديمان له‌به‌ردا بوو. هاوارمان کړد ته‌قه‌مان لې نه‌کهن. له‌لايه‌کيش ئه‌فسه‌ره‌کې به‌رپرسې گروپي ئيمه که بييسي ده‌ستي پييو ئاگاداري کړدن و ته‌قه‌که راوه‌ستا. له جه‌ماعه‌تي ئيمه جاشيک سه‌رچيخ گولله‌يه‌کي ليډرا به‌لام برينه‌کې شتيکي وا نه‌بوو. به‌دواي يه‌کترناسين ئيتر ته‌قه به‌ته‌واوي بيده‌نگ بوو. جه‌ماعه‌تي جاش و ژاندارم هه‌موويان له چومه‌که په‌رينه‌وه. هه‌موو هاتن بو به‌ري گوندي هه‌لو. کاتي که

ژاندارمه کان هاتن بۆلای ئیمه جه نازهی شه هید شه ریفزاده و هاوړپکانيان به ئیستره کانه وه بوون. بهم شیوه شه ره که ته واو بوو بوو که جه ماعه تی ئیمه تیدا به شدار نه بووین.

ره شید خانی نه حمه دی له قسه کانی دا ده لى دوايه به شیک له هیزه کانی ریژیم گه رانه وه بو شوینی خوین و به شیکیش چوونه گوندی هه لۆ و له دریزه دی دا دهنووسی: نهو شه وه نه فسه ره کان به گشتی و هه ر سى سه رۆک جاشه کان له مالى ده بان میوان بوون، باقی جه ماعه ت له ماله کان دامه زرابووین. جه نازه کانیش له گه ل چه ند ژاندارم و جاش له مزگه وت بوون. من له گه ل چه ند که سیکی تردا له مالیک بووین. که سیکی به ناوی حه مه ی سلیمان به گ، که پیاویکی ناسراو بوو و له رابوردودا ئاغا و خاوه ن مولک بووه به لām به هویه که وه مولکه کانی له ده ستداوو و هیهچ سهروه ت و سامانیکی نه مابوو، به ته نیا له و گونده ده ژیا. ناوبراو هات بۆلām بو نهو ماله. دیاره پیشت یه که ترمان ده ناسی. کاتی هاته ژووری یه که سه ر هاته په نامه وه و دانیش. منیش به گه رمی به خیره اتن و نه حوالپرسیم کرد. هاته بن گویمه وه و به سرت یی گوتم من متمانه م به تو هه یه، نه مه وئ هیندی شت هه یه بو ت باس بکه م...، سویندت نه دم به گوړی باوکت نه گه ر یارمه تیم نادهیت تووشی گرفتاریم مه که. گوتم به لیت پئ نه دم هه رچئ له ده ستم بیت یارمه تیت نه دم. گوئی چوومه مزگه وت له بهر ژاندارمه کان نه مویرا له جه نازه کان بچمه پیشه وه به لām نه وه ی من بزنام یه کیان جه نازهی مه لا عه زیزه. پرسیم مه لا عه زیز کییه؟ گوئی ده لین نهو که سه وه ک من بزنام خه لکی مه هاباده و ناوی نه سلئ ئیسماعیلی شه ریفزاده یه و فه رمانده ی پیشمه رگه بووه و پیاویکی زانا و به توانا بووه. نهو که سه چه ند جار به نه ینی هاتوته نه م گونده و گونده کانی دیکه ی بانه و خه لکیکی زور ده ی ناسن. من پیماویه له و ساکه ی نه ودا که له پشت سه ریه وه دانراوه زور به لگه و ناوی خه لکی تیدایه، بویه نه گه ر ده کریت هه ر چوئیک بیت نهو به لگانه نه که ونه ده ستي حکومت ده نا خه لکیکی زور گرفتار ده بن. نه گه ر بیتو نهو به لگانه له نیو بچن، کاریکی زور جواغیرانه یه. له وه لāmدا گوتم من ناتوانم به لām هه ول نه دم نه گه ر نه حمه د خان هاوکاری بکات نه توانین به یارمه تی نهو نهو کاره بکه ین. هه ستاین و رویشیتین بو مالى کوپخا. جه ماعه تی سه رۆکه کانیش له وئ بوون. نزیک بووینه وه پاسه وانه کانیان ده نگیان داین، ئیمه ش خو مان ناساند و چووینه پیشه وه. پاسه وانه کان ژاندارمی و جاشیک بوون. به پاسه وانه جاشه که م گوت کارم به نه حمه د خانه، نه توانی بچیت له ده رگاوه ئیشاره ی لی بکه یت که بیته دالانی ژووره که و پیی بلئ ره شید له ده ره وه وه ستاوه و کاری پیته. دوا ی چه ند ده قیقه نه حمه د خان هات و به یه که وه له گه ل حه مه ی سلیمان به گ له و شوینه دوور که وتینه وه. داواکه ی حه مه به گم بو گیرایه وه و پییشم گوت به باوه ری من نه مه کاریکی باشه و خزمه تیکه به خه لکی ناوچه که و تویش نه توانی نه م کاره بکه ی. ماوه یه ک بیده نگ بوو، پاشان گوئی زور باشه با پروین بو مزگه وت. گه شیتینه مزگه وت و چووینه ژووری. چرا له نته ریکیان له نزیک کووره ی ئاگره که له خواره وه دانابوو که زورتر رووناکی بو ده روپشتی خو ی هه بوو. چه ند ژاندارم و جاشی لیوون و خه ریکی خواردنه وه ی چایی بوون. ئیمه که چووینه ژووری هه موویان هه لسانه سه ر پئ و نه حمه د خان هه والی پرسین و هه موو

دانشینه‌وه. جه‌نازه‌كان له نزیک مه‌حرا به كه راکیشرا بوون. جه‌ماعه‌ت پشتیان له جه‌نازه‌كان بوو.

سمایل شهریزاده

من و ئه‌حمده خان به هیواشی هه‌ستاین و به‌یۆنه‌ی ته‌ماشاکردنی جه‌نازه‌كانه‌وه چووینه پیشه‌وه. همه به‌گیش كه فارسییه‌کی باشی ئه‌زانی ژاندارمه‌کانی به قسه‌وه سه‌رگه‌رم کرد و ئیمه‌ش چووینه سه‌ر جه‌نازه‌كان. ئه‌حمده خان به جه‌نازه‌کاندا گه‌را و به‌و ناوینشانه‌ی كه همه به‌گ دابووی چوو سه‌ر جه‌نازه‌ی شه‌ریفزاده و ساكه‌كه‌ی کرده‌وه، ئه‌وه‌ی كاغه‌ز بوو ده‌ریه‌پێتان و خستیه ئیو گیرفانی خو‌ی. دوایی گه‌راینه‌وه لای جه‌ماعه‌ت و چه‌ند ده‌قیقه‌یه‌ك دانشتین و دواتر هه‌ستاین رۆشیتین بۆ قه‌راغ ئاوابی. همه به‌گ شاه‌زای ئیو گوند بوو، گوتی با بچینه سه‌ر ئه‌و ته‌ندوو‌ره. ته‌ندوو‌ره كه هیشتا ژيله‌مۆی تیدا مابوو. همه به‌گ چه‌رخه‌ی هه‌ل‌کرد، ئه‌حمده خان گوتی وه‌یکوژینه، ئیستا باش نییه. چه‌رخه‌كه‌ی

كوژانده‌وه. ئه‌وه‌نده‌ی لی‌ی حالی بووین هه‌مووی نامه و وینه و ئه‌و جو‌ره شتانه بوون. ئیتر له‌وه زیاتر به گونجاومان نه‌زانی له‌و کاته هه‌ساده‌دا زیاتر له‌و جیگه وه‌مین. زۆرتر هه‌ول‌ی ئیمه ئه‌وه بوو كه ئه‌و نامه و به‌لگانه هه‌ر چیه‌ك بن نه‌كه‌ونه ده‌ست ساواک. ئه‌وه بوو زۆر به‌په‌له ئه‌حمده خان خستیه ئیو ته‌ندوو‌ره‌كه‌وه و سووتان.

جه‌وله‌یی سمایی شه‌ریفزاده و هاو‌پییانی بۆ دارینه، په‌یوه‌ندی به گه‌رانه‌وه‌ی سوله‌یمانی مو‌عینییه‌وه هه‌بوو و ئه‌وان چاوه‌پروانی ئه‌و بوون كه بۆ کاری تابه‌تی چوو بوو بۆ عێراق. سوله‌یمانی مو‌عینی سێ چوار رۆژ دوا‌ی شه‌هید بوونی شه‌ریفزاده و هاو‌پییانی، له گه‌رانه‌وه بۆ رۆژه‌لاتی کورستان به هۆی خه‌یانه‌تی قادر ته‌گه‌رانی، به ده‌ستی پێشمه‌رگه‌ی پار‌تی دیموکرات گیرا و ده‌ستبه‌سه‌ر کرا.

سمایل شه‌ریفزاده كه‌سایه‌تیکێ شو‌ر‌شگێری گه‌وره‌ی جو‌لانه‌وه‌ی ٤٦-٤٧ بوو. پێشتر زۆری مه‌به‌ست بوو بچته‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات و بخوینی و له‌و ریگایه‌وه خزمه‌ت به نیشتمان‌ه‌كه‌ی بکا. له‌ سا‌له‌کانی ١٣٤٦ چه‌ند جار چوو بۆ ده‌ورو‌به‌ری مه‌هاباد و داوا‌ی له‌ برایی بک‌کرد كه ١٠ هه‌زار ته‌مه‌نی وه‌ك به‌شه‌ میرات بدات‌ی تا بچی بۆ ده‌ره‌وه‌ی ولات، به‌لام هه‌ر نه‌یدایه، ته‌نانه‌ت جارێک داوا‌ی شوینه‌كه‌ی کرد بوو كه راپۆرتی لی‌یدا.

شه‌ریفزاده پیاو‌یکێ جوان چاک و پچوو و له‌ لای خه‌لک زۆر خو‌شه‌ویست بوو. ئه‌و له‌ سا‌لی ١٣٣٠ كه مندا‌ل بوو له‌ته‌نیشته‌ خوانچه‌یه‌ك له‌سه‌ر کورسییه‌ك داده‌نیشته و ورده‌واله‌ی

ده فروشت. به پي لاپه ره ۱۶۵ بیره وه ريبه کانی هاشمی که ریمی، سمایلی شهریفزاده له ساله کانی پیشمه رگایه تی دا کتیبی به رگریه کان (دفاعیات) ی خوسره و روزبه ی وه رگیرابووه سهر کوردی و دابووی به سپراحی که به هو ی حیزبی شیوعی له عیراق بو ی چاپ بکا، به لام چاپ نه کرا. له کونگره ی ۳ هاشم که ریمی داوا له محهمه د موهته دی که ده گه راوه بو ئوروا ده کا که نه و کتیبه به ری و له وی چاپی بکا. نه ویش به لاین ده دا و کتیبه که له حیزبی شیوعی وه رده گرنه وه و به لام کاک محهمه د به لاینیکه ی نه برده سهر و کتیب تیدا چوو.

موسلیحی سیخوئیسلامی له شیعیک دا به ناوی دارینه ئاوا به سمایلی شهریفزاده هه لده لئ و له چند به یت دا دهنووسی:

دارینه

به هاریکی روو به خهم بوو	ئاسۆ لیل و روو به تهم بوو
قژی دارینه خویناوی	به سهر سمکودا ده پروانی
سمکۆ ماندوو تر له جارن	ریگای ده بری ده گه ل یاران
چه کی دانا بووه سهر شانی	شوره لاوی موکریانی

...

ماموستا هیدی شاعیری گه وره له لاپه ره ی ۲۳۹ کتیبی "کاروانی خه یال" دا، له دهسته شیعیک، له ژیر سهردیبری چۆمی کۆده ل، باسی نه و رووداوه ده کا و ده لئ:

شه هیدانی دارینه

"چۆمى كۆدەل"

"كۆدەل" ئىستاشى سرەوتن ناوئ
سینگ له بەرد ئەكوتئ پرىشك داوئ
هەلۆەدا و شلوئ بە چۆل دا وئە
چاوه هەر لئەل و دەراو هەر لئە
ئەو كە سالان خورو، مەندو، گۆمى
قەلپەزەى ئاوى له مالى چومى
وتئەزانى كە هەموى كافوره
ئىستە بە خوئنى شەهیدان سوره
كەفى شىتانه دەچىنى و دەگەرئ
له تەنیشت دار و دەوون تئیدەپەرئ
سەر بەسەر ئاودر و خر دادەگرئ
هئندئ دەروانى لەوئش رادەبرئ
نە "شەریفزادە" له هېچ كوئ هەستى
دئتەوه گوئ نە "محەمەد ئەستى"
نە "حوسەین رابى" ئىتر لەو ناوه
هەلمەتى نيوە شەوانى ماوه
نە له جئ يەك "عەلى عەولە كوئى"
ماوه هەل مالى له دوژمن قوئى
دئ و دەنالىنى له دورى ئازیز
سەرەى شىواوى دەنئتە لم وخیز
نە دوايى دئ نە دەبرئ شىنى
وہكو كۆست كەوتە دەچئ نالىنى
دەگەل ئەسرینی من ئاوالە ئەویش
هەر دولا لئەلن ئىتر بۆیە منیش
هەرچى فرمىسكى له چاودا ماوه
لیرە دەى رىژمە ئەو سەرچاوه

^۱ ناوى روبارىكە له گوندی دارینه له ناوچهی بانه. شەریفزادە و هەفالهكانی تری لەو شوئنه له ناوچهی بانه
شەهید بون لەسەر روبارهكە.

مه‌لا ئاواره

یه‌کیک له ئەندامانی نێوبەدەرەوه‌ی کۆمیتە‌ی شۆرش‌گێری حیزبی دیموکراتی کوردستان مه‌لا ئاواره بوو که له پۆژی ۱۹۶۸/۵/۱۰ له گوندی "دیوالان"ی ناوچه‌ی سه‌رده‌شت، له‌گه‌ڵ دوو پێشمه‌رگه‌ی تر به‌ ناوه‌کانی، محهمه‌د ئەحمه‌د "مه‌لا که‌چه‌" و په‌حمان و قه‌مان چاوشین، به‌ هۆی چه‌ند خۆفروشیکی، که‌وته‌ داوی رێژیم و ده‌ستبه‌سه‌ر کران و پۆژی ۱۹۶۸/۵/۲۰ له‌ سه‌رده‌شت گولله‌باران کران.

سه‌رهه‌نگ عامری فه‌رماندی نيزامی شه‌په‌رکانی ۴۶ - ۴۷ به‌ مه‌به‌ستی تیکشکانی ئەو جۆلانه‌وه‌یه‌ رایه‌لیکی سیخوپی به‌ هێزی له‌ خائینان پیکه‌ینا و لیبراوانه‌ بۆ نه‌مانی ئەوان تیکۆشا. ناوبراو له‌ لاپه‌ره‌ی ۶۳ کتییی "نقاب" دا باسی په‌یه‌ندی خۆی و ئەحمه‌دی شه‌مامی ده‌کا و ئەوه‌ی که‌ ئەحمه‌د شه‌مامی چۆن داوای لێکردووه‌ که‌ راسته‌وخۆ پیکه‌وه‌ ته‌ماسیان هه‌بێ چۆن ئەحمه‌د رێنموونی کردووه‌ بۆ له‌ به‌ین بردن و کار له‌سه‌ر سێ ده‌سته‌ به‌ رێبه‌ری سیاسی مه‌لا ئاواره‌ که‌ ۳۰ که‌س بوون و که‌سی دووه‌م مه‌لا ره‌حیم (مه‌لا ره‌حیم لۆمانی که‌ خه‌لکی زیوه‌ی بوو) که‌ ئەوانیش ۲۵ که‌س و هه‌لمه‌ت که‌ فه‌رمانده‌ی ده‌سته‌ی زه‌ربه‌ربه‌ت بوو و ۱۴ که‌س بوون و ده‌لی که‌ ئەوانه‌ گشتیان بۆ ئازادی کوردستان کاریان ده‌کرد. عامری ده‌نووسی که‌ ئەحمه‌دی شه‌مامی پێیگوتووه‌ که‌ ئەوان (پێشمه‌رگه‌کان) به‌ هۆی خه‌لک به‌خێو ده‌کرێن و به‌ رۆژ له‌ ده‌ره‌وه‌ی ئاوابه‌ه‌کان به‌سه‌ر ده‌به‌ن و شه‌وانه‌ش دێنه‌وه‌ نێو خه‌لک. ملا ئاواره‌ له‌ هه‌دی خوێندن و نووسین دا سه‌وا‌دی هه‌یه‌ و مه‌زه‌به‌یه‌. مه‌لا ره‌حیمیش له‌وه‌ی که‌ بێ مāl و حال و بشاخانه‌وه‌یه‌ نا‌ره‌حه‌ته‌ و گوتویه‌ که‌ ئەو هه‌ره‌که‌ته‌ به‌ هه‌چ کوێ ناگا و ئەگه‌ر بکری بگه‌رپێنه‌وه‌ بۆ ژيانی ئاسایی باشت‌ره‌. له‌سه‌ر هه‌لمه‌ت ئەحمه‌دی شه‌مامی به‌ عامری گوتووه‌ که‌ که‌س و کاری ئەو ژيانی باشیان هه‌یه‌ و له‌ کاری ئەو رازی نیین و هه‌لمه‌ت بۆ حاجی برایمی بێتووشی که‌ خزمیتی زۆر رێز داده‌نی و ئەگه‌ر ئەو بیهه‌وین ده‌توانن هه‌لمه‌ت مه‌ج‌بوور بکا که‌ ته‌سلیم بێته‌وه‌.

به‌ پێی رێنموونیه‌کانی ئەحمه‌دی شه‌مامی، عامری به‌ هۆی قادری ره‌سوڵ ئاغا به‌ لیباسی کوردی و به‌ بێ چه‌ک ده‌چته‌ مāl حاجی عه‌و‌لا خالی هه‌لمه‌ت له‌ ئەسپه‌ میزه‌یه‌ داوای لێده‌کا که‌ بۆ ئەمین کردنه‌وه‌ی هه‌لمه‌ت هاوکاری بکا. ئەو به‌لینی ده‌دا و پیکه‌وه‌ ده‌چنه‌ مāl حاجی برایم، خالی هه‌لمه‌ت له‌ ئاوابی ئالان. له‌وێ عامری داوا ده‌کا که‌ راسته‌وخۆ چاوی به‌ هه‌لمه‌ت بکه‌وێ تا قانعی بکا که‌ خۆی ته‌سلیم بکاته‌وه‌. حاجی برایم به‌لینی ده‌دا که‌ راب‌سپێ‌رته‌ هه‌لمه‌ت و عامریش له‌وێ ده‌م‌ینه‌وه‌. شه‌ویک عامری و حاجی برایم له‌ پێگایه‌ک دا تووشی که‌سیک ده‌بن حاجی داوای لێده‌کا که‌ ئەوان به‌رێته‌ لای هه‌لمه‌ت. کابرا ده‌لی ده‌بێ پرسێ پێکه‌م و هه‌لمه‌ت رازی بێ ده‌نا ئەمن ناتوانم ئەو کاره‌ بکه‌م. ئەوان رازی ده‌بن و له‌وێ چاوه‌پ‌روان ده‌م‌ینه‌وه‌. لێره‌دا عامری له‌سه‌ر که‌سایه‌تی هه‌لمه‌ت پرسیار له‌ حاجی برایم ده‌کا و ئەو ده‌لی که‌ هه‌لمه‌ت زۆر میه‌ره‌بانه‌ و ژن و منداله‌کانی زۆر خۆش ده‌وێ و رێز بۆ گه‌وران داده‌نی. عامری ده‌لی به‌و قسانه‌ خۆش‌حال بووم که‌ له‌گه‌ڵ که‌سیکی زۆر له‌ خۆرازی رووبه‌رو نابم.

عامری دهنووسی که دواي نيو سعات ههلمهت ريگاي دا که بچينه لايان. له هه ورازپکي نهولتر چهند کهس ئاوريان کرد بووه و که تريکيان وهسەر نابوو. هەر که ئيمه گهيشينه ئهوي هاتن و له ئاميزيان گرتين و ماچيان کردين. دوايه حاجي برايم داواي له ههلمهت کرد که پيکهوه، به بي نهواني دیکه قسه بکهين. لهوړا دهچنه ماله حاجي عهبدولاي ئهسپه ميژه و لهوي به تهنيا لهگهله ههلمهت قسان دهکهن و حاجي عهولا دهلي که سهروان بو خزمهت به تو هاتووه بو ئيره و هاتووه يارمهتي ژن و مندالت بدا، تا ئهتو خوټ ئهمين بکهيهوه. ئهتو ناتواني بهوهنده فيشه که لهگهله ئهترتشي ئيران شهر بکهي. عامري که رهنکه راست نهکا له لاپهري ٦٩ دا دهلي ههلمهت گوتوويه که نهوان کيشهيان لهگهله پاسگاکان نيبه بهلکوو کيشهيان لهگهله سپاي دانيشه که دين به کچ و کوراني ئيمه دهرس دهلين. حاجي به توندي به گز ههلمهت دادهچي و دهلي که نهوانه هاتوون کچ و کوري ئيمه باسهواد بکهين. عامريش باسي سپاي بيهداشتي بو دهکا. بهمشيوه نيزيک ٥ بهياني ههلمهت دهلي دهبي بروين روژ داداي و ئيمه ناتوانين ليړه بمينيهوه. عامري دهلي تهويش لهگهليان دي. ههلمهت پي دهلي ژياني نهوان سهخته و ئهوي بو تهحهمول ناکري. عامري دهلي ژياني من له ئيوه سهخته بوو و به بي حاجي عهولا و حاجي برايم لهگهليان دهکهوي و دهچن بو گردی زهرتکه. نهوړوژه پاش شکاندنې سهخهويک عامري لهگهله ههلمهت دريژه به قسان دهدهن و شهو سهعاتي ٨ شهو بهرهو شوپينيکي ناديار وريدهکهون و دواي ٤ سعات دهچنه ماله کاک رهسول له ئاوايهک که حاجي برايم و حاجي عهولاش لهوي بوون. پاش تاويک حاجي عهولا به عامري دهلي ههلمهت ديههوي خوټ تهسليم بکا.

شهو ههلمهت و حاجي برايم و حاجي عهولا و عامري لهگهله ههلمهت دادهنيشي و ههلمهت دهلي که نهمن لهگهله ئهوه دهستهيه بهلنيم داوه بو ئازادي کوردستان ههول بهدم و تيبکوشم. حاجي برايم و حاجي عهولا بهسهری دادين و ئاموژگاري دهکون که ئهوي کار ناکري و دژوار به چهند سهده کهسيکهوه به گز ئهوي ريژيمه دا بچي. ئهوه بوو ههلمهت لهگهله خزمهکاني و قادراغا دهچي لهگهله پيشمههرگهکاني قسه دهکا و له سعات چواري بهياني ههموو رازي دهبن که خو تهسليم بکهنهوه. ئهوه بوو عامري رادهسپيري که بهياني دوو هيليکوپتير بينه گهردهنه زهردکه بهمشيوهيه ههلمهت به خوټي به ١١ پيشمههرگه خويان تهحويل داوه و له ٣ خانوي نيو پادگاني سهردهشت جيگير کران. دوايه بو بهيان ههلمهتيان برده تاران و ٥ روژ له هوتيل هيلتون ميوانداريان ليکرد و سهرداني شوينه نيزاميهکانيان پيکرد.

لهوي ريکهوتهوه ههلمهت و هاوکارهکاني بوون به پياوي ريژيم و راستهوخو له عهملهياتهکاني ريژيم دا به دژي هاوسهنگه راني پيشوويان دا به شداريان دهکرد و گهلهيان دادهرشت.

عامري له لاپهري ٧٣ دا دهنووسي که دهنگوي ئهوه ههبوو که ههلمهت و پياوهکاني به سهزاي خهيانهت بکوژرين و دهلي روژيک له قاوهخانهي زميران لاي داوه و رهحمانی قاوهچي پيگوتوه که عهولاي موعيني که ههمووکات ٣٠ تا ٤٠ پيشمههرگه لهگهله، گوتوويه که دهبي عامري بکوژري چونکه لهگهله خهلهک زور له پهيوهندي دايه و دهتواني زيانمان پيگهيهني و دوايه رهحمان چووته

بن گوئی عامری و پپی گوتووو که عهولا ئیره چۆل نکا و لهو گهردهنهیه دا چهند شوینی عه‌نبار و ئه‌رزاقی و چه‌ک و چۆلی هه‌یه.

سه‌ره‌ه‌نگ عامری ئه‌و جار بۆ تیکشکانی ده‌سته‌ی دووه‌هم تیده‌کوشتی و له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۷ کتیبی "نقاب" دا باسی ئه‌وه‌ ده‌کا که چۆن ئه‌حمه‌دی شه‌مامی به‌ نه‌هینی بانگی کردۆته‌ کوڵانیکی چۆل و ئاگاداری کردووو که کورپیک هاتووو و پییگوتووو که ۳ که‌س له‌ ده‌سته‌ی مه‌لا ره‌حیم هاتووو ئاوابی و ده‌یانهوئی ئه‌وشۆ یان سه‌بی شه‌وئی ده‌زگیرانه‌که‌ی لی هه‌لگرن. عامری به‌ فه‌وری به‌ هیلپکۆپتیر خۆ ده‌گه‌یه‌نیتی ئه‌و ئاوابه‌ و گه‌مارۆی ده‌دا. که‌سیکی چه‌کدار که‌ ویستبووی هه‌لی ده‌یگرن. دوايه‌ که‌سیکی سه‌ر به‌ ریژیم به‌لای مالاکان دا ده‌روا و به‌سه‌ر ئاماژه‌ به‌ مالیک ده‌کا. ژاندارم ده‌وری مالّه‌ که‌ ده‌ده‌ن و عامری داوای ته‌سلیم بوونیان لیده‌کا به‌لام ئه‌وان ولام ناده‌نه‌وه‌ دوايه‌ ده‌لی نارنجۆکو ده‌بال داویم. له‌کاته‌دا که‌سیک دی و به‌ عامری ده‌لی ئه‌وانه‌ خزمی منن ئه‌گه‌ر ئیزن بده‌ی ده‌چم قسه‌یان له‌گه‌ل ده‌که‌م تا ته‌سلیم بن. عامری قبوولی ده‌کا و ئه‌وانیش ده‌لین ئه‌گه‌ر لیاننه‌دری ئازار نه‌درین ته‌سلیم ده‌بن. به‌مشپوه‌یه‌ ئه‌و ۳ چه‌کدار گیران و له‌ سه‌رده‌شت زیندانی کران.

هه‌ر له‌ درێژه‌ی هه‌ولدانی عامری بۆ نه‌مانی ده‌سته‌ی مه‌لا ره‌حیم، ناوبراو له‌ لاپه‌ره‌ی ۸۴ دا ده‌نووسی که‌ رۆژیک حاجی برایم کوپخای پاسگای بیوران هات بۆ دیتنم و گوئی که‌ مه‌لا ره‌حیم ده‌یه‌هوئی خۆی هه‌ر به‌ تۆ ته‌سلیم بکا. عامری له‌گه‌ل سه‌ره‌ه‌نگ بیات و هه‌لمه‌ت، ده‌سته‌یه‌ک هه‌لده‌گرن و ده‌چن بۆ بیوران. له‌وی عامری و به‌یات و هه‌لمه‌ت ده‌چنه‌ مالّه‌ حاجی برایم و چاویان به‌ مه‌لا ره‌حیم ده‌که‌وئی که‌ دوو تفه‌نگچی له‌گه‌ل بووه. له‌ ده‌سته‌ی مه‌لا ره‌حیم ۱۲ که‌س حازر نه‌بوون که‌ خویان ته‌سلیم بکه‌نه‌وه‌ بۆیه‌ به‌ پیشنیاری مه‌لا ره‌حیم و به‌ زه‌مانه‌تی حاجی برایم بریار درا که‌ ئه‌و به‌ نه‌هینی هه‌مپه‌نه‌وه‌ و ئه‌وانی دیکه‌ش په‌شیمان بکاته‌وه‌. عامری و سه‌ره‌ه‌نگ به‌یات ده‌گه‌رپه‌نه‌وه‌ بۆ سه‌رده‌شت. سه‌عات ۱۰ به‌یانی ته‌ته‌ریک ده‌چته‌ لای عامری ده‌لی هه‌ر دواژه‌ که‌سه‌که‌ی که‌ له‌گه‌ل مه‌لا ره‌حیم بوون حازرن خۆ ته‌سلیم بکه‌نه‌وه‌. عامری و سه‌ره‌ه‌نگ به‌یات ده‌چنه‌ بیوران و به‌ ماشینی تا نزیك سه‌رده‌شتیان دینن و له‌ویشرا بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لک بیانیین به‌ پێیان به‌ره‌و پادگان وه‌رپێ ده‌که‌ون. عامری ده‌نووسی که‌ خه‌لک خۆشحال بوون و چه‌پله‌یان لیده‌دا. به‌ پپی لاپه‌ره‌ی ۸۸ کتیبی عامری ناوبراو له‌ ده‌سته‌ی هه‌لمه‌ت و مه‌لا ره‌حیم ده‌سته‌ی چریکی دلاوه‌ریان پیکه‌تنا و له‌ ژاندارمه‌ری دا دامه‌زران.

سه‌ره‌ه‌نگ عامری له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۶ کتیبی "نقاب" دا باسی ئه‌وه‌ ده‌کا که‌ له‌گه‌ل هه‌لمه‌ت بریاریان دا که‌ ده‌سته‌یه‌کی ۲۰ که‌سی ئاماده‌بکه‌ن وه‌ک پیشمه‌رگه‌ بچن له‌ شاخان هه‌مپه‌نه‌وه‌ و به‌ دواي ئاواره‌دا بگه‌رین. بۆیه‌ دواژه‌ ژاندارم و ۸ که‌س له‌ ده‌سته‌ی هه‌لمه‌ت هه‌لده‌بژیری. عامری له‌ لاپه‌ره‌ی ۷۹ دا ده‌نووسی که‌ شه‌ویک وه‌رپیکه‌وتوون دواي ۵ سه‌عات چوونه‌ ئاوابی وه‌ردی. له‌ویرا ده‌چنه‌ ئاوابی دیوالان و له‌ ده‌وره‌به‌ری ئاوابی کیشک داده‌نین. ئه‌گه‌ر ته‌ماشای ده‌که‌ن له‌ شوینیکی که‌سیک وه‌ک کیشکچی سه‌رده‌دینێ و سه‌ر ده‌باته‌وه‌ ژووری. عامری و هه‌لمه‌ت و که‌سیکی دیکه‌

له سهر زهگ و به خشكه بۆي ده چن و له ده ميتري كابرا ده يانبيني و جنيويان پيډه دا و تفهنگيگيش داوځي و خوځي له ماله كه داوځي. عامري به فهوري ماله كه ي گه مارو دها و ريگا نادا كه س له ناوايي وه ده ركه وځي.

هه لمهت به كوردي به سهر يان دا ده گورپيني كه له گه مارو دان و ته سليم بن به لام كه س دهنگ ناك. دوايه عامري به فارسي ده گورپيني كه ته سليم بن دها نارنجوك و ده بال داوځي. خه لكي نيو ژووره كه په نه ره كيان شكند و داوايان كرد كه ريگا بدن ئه و ژن و منداله بينه ده ري و هه روه ها گوتيان پياوځي كه وري لښه ده بيه وځي له گه ل عامري قسان بكا. عامري ده لي ئه و پياوه گه وريه كيته؟ ئه وان ده لين مه لا ئاواره. هه لمهت له خوځيان لوله ي تفهنگه كه ي له سهر ي خوځي دا. عامري ده لي داوام له ئاواره كرد داوخوازه كاني بلي. مه لا ئاواره ده لي بيريژيم پيمه كه ن و له نيو خه لك دا سواري كه ري م مه كه ن و ليم مه دن. عامري قهولي شه رهي پيډه دا. له و كاته دا خه بهر هات كه هيزيكي چه كدار به ره و ناوايي دين. عامري محه مده دي برياجي كه موسه لسه لي پيوو نارد تا ته قهيان ليكا و له نيويان دا ته قه ساز بو و چه ته كان (پيشمه ركه كان) به هات و هاوار دوور كه و تنه وه. ئاواره ده لي ئه وه چ بوو؟ عامري ده لي ئه وه ده سته وه دايره ي تو بوون نه يان تواني بينه ناو ناوايي و ئيستاش چه ك دابني ته سليم به. مه لا ئاواره به سي كه سه وه خوځي به ده سته وه دا برديان بۆ مزگه وځي.

دوايه عامري چوونكه بيسي مي پينه بووه داوا له كوځيا ده كا كه دوو كه سي بۆ پهيدا بكا و دوو نامه ده نيږي بۆ سه رده شت هه تا به ياني بۆ بردنه وه ي ئاواره هيليكو پيتيريان بۆ بنيرن. له و كاته دا ديسان نه فهراتي ئاواره هير شيان هي نا به لام به ته قهي ژاندارم هه لاتن. به ياني سه عاتي دووي نيوه روځيه دوو هيلكو پيتير گه يشتن و عامري ده نووسي كه تا ئيوار ي مانه وه و له جيگاي شه ركه سي بريندار و كوژ راويك له ده سته ي ئاواره ديته وه و ئه وان يان له گه ل خوځيان برد. عامري ده نووسي كه دواي سي روژ پرسيار و ليكو لينه وه له ئاواره، فاي لي بۆ ساز كرا و ره وان ه ي جه لديان كرا و له دادگاي زه ماني شه ر دا حوكمي ئيعدامي بۆ درا و له سه رده شت تيره باران كرا. مه لا ئاواره له كاري ته شيلا تي دا، كادريكي به وه چ بوو. زورتر به ته نيا ده گه را و هه ر شه وځي له ماليك و له جييه ك بوو. شيوه ي كاري نه هي ني مه لا ئاواره، به لاي ريژيم دا زور مه تر سيدار و جي ي نيگه راني بوو، بويه هه و لي دا به هه ر شيوه يه ك بن له ناوي به ري. ريژيمي ئيران بۆ ئه وكاره ويستي هه م له دوستان و هه م له ئه ندamani پيشمه رگه ي هاوسه نگره ي خوځي كه لك وه رگري. له سالي ۱۳۴۶ عه بدولاي حه سه نزاده به هو ي دوستانه يي زور له گه ل مه لا ئاواره گيرا و ئه فسه ري پاسگاي ژاندارمه ري بۆ دو زينه وه ي مه لا ئاوار، داواي هاوكاري لي كرد و ماموستا له لاپه رهي ۵۰ ئه زمووني خه بات دا ده نووس ي... هاوكاري وانا كه ئه من جاسووسي بۆ بكه م. زور زي ره كانه بوم هات. گوتي ئه من ده مه وځي مه لا ئاواره ي ببينم. بۆ من له داوخستني سوله يمان ي مو عيني هيچ كاريكي نيه. هه ميشه به خوځي و ده پا زده بيست كه سه وه ده گه ري. له هه موو جييه كي كه شفه. هه ر وه ختيكي به وځي ده وري ده ده م و ده شي گرم، يان ده شي كوژم. به لام پيم خو شه مه لا ئاواره ي

ببینم، مهلا ئاوارهم بۆ نایبزیتهوه. مهلا ئاواره شهوئ له ههر جیههک بۆ بهیانی دهزانم. بهلام نازانم

مهلا ئەحمەدی شەلماشی (مهلا)

شهوئ ئاینده دهچیتته کوئ. چونکی بهتهنئ دهگهڕئ، سهر له کاری مهلا ئاواره ی دهرنایه نهم. پیم خو شه مهلا ئاواره ی ببینم. ئەتۆ ئەمن بگهیه نه مهلا ئاواره ی. کاره کهت ههر ئەوه ندهیه. دیم بهبئ چهک، بهبئ ره فیک، کویم بۆ داده نئی دیمه ئەوئ. لهو پرا ده مبهیه کوئ مبه. لهو پرا ده مبهیه کوئ دیکه مبه. دوو جئ، سئ جئ، له جیههک ده گه ل مهلا ئاواره ی دامنئ. ده مهوئ قسه ی ده گه ل بکه م وا بکه ین ئەو ئالۆزییه له به ین بجئ. بزانی داخوازیان چیه. ئەمنیش له پێشدا لی پرسیووم ده یناسی گوتم ره فیکمه. گوتی چهند جارت دیوه؟ گوتم نازانم. گوتی چۆن نازانی؟ گوتم هیندهم دیوه نازانم چهند جاره. چونکه ئیدی حاشا نه ده کرا. ئی ئەوانی دیکه حاشا ده کرا. مه سه له ن گوتی سوله یمانی مو عینیت چهند جار

دیوه؟ گوتم پیم وایه دوو جارم دیوه. ده حایکدا کاک سوله یمانیشم به ده یان جار دیوو. ئی وی ده کرا بهلام ئی ئاواره ی حاشا کردنی نه ده کرا. ئەمنیش گوتم باشه نازانم که نگیم بۆ ده بیبزیته وه بهلام ههول ده ده م وه ببینم. گوتی ئاخر چۆن وا ده بئ؟ گوتم ئاخر بابه گیان کابرا خو ئازاد نیه. شوینی ئیداری نیه. پاشان ئازاد نیه بجیتته ههر جیههک خه لک بزانی. که وابئ دیتته وه ی وه ختی ک ده خایه نئ. مه جبووره بشگه رئ. خو ئەو ناتوانئ ههر له جیههک دانیشئ. ئەتۆ نالی له ههر جیههک ده بئ سبه ینی ده زانم؟ گوتی ئەو ره مه زانه ی نه هاتۆته دییه که ی ئیوه؟ گوتم نازانم. گوتی دوو شه وان لهوئ بووه چۆن ده لی نه مدیوه؟ گوتم ئەمن نالی نه هاتوه، ده لی نه مزانیوه. گوتی چۆن؟ گوتم خو ئەو نایه بۆ دیتی من. ئەو بۆ کاری خوئ دی. راستیشی نه ده کرد. دوو شه و نه بوو، سئ شه و بوو. ههر سئ شه وانیش هه تا به یانی پیکه وه بووین.

مهلا ره سول پێشمناز له لاپه ره ی ۱۳۴ بیره وه ربیه کانی دا، له باسی مهلا دا، دوا ی ئەوه ده لئ که زۆرتر له گه ل بالی مه کته بی سیاسی بوو، ده نووسئ: ئەو نامه یه ی که له گوندی دیوالان دوا ی له

داوکه و تن بۆ هه‌فاله‌کانی نووسیوه، لاوازی له وره‌یدا دیاره. ئه‌گینا هه‌فاله‌کانی ده‌بوو رزگاریان بکردایه.

مه‌لا ره‌سوول پێشنماز له لایه‌ره‌ی ۲۲۱ دا باسی پلانیك ده‌كا كه بۆ رزگاری كردنی مه‌لا داپرشتوو و ده‌لێ په‌یوه‌ندی به‌ سه‌رهه‌نگیك كردوو و ئه‌و پێیگوتوو كه : له‌سه‌ر به‌لێنی ئێمه‌ خۆی راده‌ست كردوو، هێندێك پرسباری لێده‌كه‌ین و ئازادی ده‌كه‌ین".

مه‌لا ره‌سوول پێشنماز له‌سه‌ر ئه‌و پلانه‌دا كه زۆر گوماناوویه، ده‌لێ كه له‌ بری ته‌حویل دانی قادر شه‌ریف، مه‌لا ئازاد ده‌كرا و دوايه‌ هاوكات ئه‌و فه‌رماندانه‌ گشتیان ده‌ستبه‌رسه‌ر ده‌كران و قادر شه‌ریفش ئازاد ده‌بوو، به‌لام كاره‌كه‌ سه‌ری نه‌گرت.

عه‌بدوڵلا حه‌سه‌ن زاده له لایه‌ره‌ی ۵۲ كتیبی ئه‌زموونی خه‌بات له‌سه‌ر له‌ داوکه‌وتنی مه‌لا ده‌لێ: جا ده‌مه‌وێ بێم مه‌لا ئاواره‌ له‌ راستیدا له‌و رێگایه‌وه‌ ته‌له‌ی بۆ دانراو گیرا. ئه‌وان (ئێرانییه‌كان) كه ئه‌وه‌یان زانیوو به‌ هۆی هێندێك پیاوی خۆیانه‌وه‌ داستانیکیان خولقاندبوو. دیاره‌ داستانه‌كه‌ هه‌بوو، ئیختیلافی دوو بانه‌مالان له‌سه‌ر مەلك. به‌لام هانیان دابوون كه مه‌لا ئاواره‌ی بانگ بکه‌ن بۆ حه‌للی مه‌سه‌له‌كه‌. رێكیش نه‌كه‌ون هه‌تا دره‌نگ ده‌بێ. نه‌یه‌لن بپروا هه‌تا به‌یانی. خه‌به‌ریش به‌ كاربه‌ده‌ستان بده‌ن كه له‌وێ ده‌وره‌یان بده‌ن. ئیدی ئه‌وان له‌وێ ده‌بن هه‌تا به‌یانی ئه‌و دوو ماله‌ رێك ناکه‌ون. به‌یانی كه ده‌یه‌وێ بپروا، هه‌ر ئه‌و خاوه‌ن ماله‌ی ده‌ستی ده‌ پیلانه‌كه‌دا هه‌بوو ده‌لێ بۆ كوێ ده‌رۆی؟ نابینی هێلیكوپتێر وه‌ك په‌وه‌ كووتران به‌ عاسمانی دا ده‌گه‌رێن؟ ئیدی مه‌لا ئاواره‌ به‌و ته‌ریقه‌یه‌ گیرا. وایان كردوه‌ ئه‌و شه‌وه‌ی نه‌رواو ئه‌و پوژه‌ش بزانی له‌ كوێیه‌. ئیدی هاتبوون ده‌وره‌یان دابوو كه ئه‌وه‌ داستانیکی دیكه‌یه‌.

ره‌حمان كاژه‌بی كه له‌ ته‌مه‌نی ۱۶ ساڵی دا، یه‌كێك له‌ پێشمه‌رگه‌ قاره‌مانه‌کانی ساڵانی ۴۶-۴۷ بوو. له‌ سایتی ماله‌په‌ری گیاره‌نگ دا، له‌ وتووێژ له‌گه‌ڵ شلیر حه‌سه‌ن پوور، به‌ درێژه‌ باسی گرتنی مه‌لا ده‌كا و ده‌لێ كه له‌ بانه‌مه‌ری ساڵی ۱۳۴۷ دا چه‌ند روژێك بوو نزیك به‌ ۳۰ پێشمه‌رگه‌ هاتبوونه‌ لای مه‌لا و كو‌ببوونه‌وه‌ كه باسی وه‌زع و گيروگرفته‌كان بکه‌ن. روژێك ره‌حمان شه‌خسی كه ئه‌ویش پێشمه‌رگه‌ بوو، له‌ ئاواپی دیوالان را هات و له‌گه‌ڵ مه‌لا سرتیه‌کی كرد. دوايه‌ شه‌و مه‌لا بانگی مه‌لا ره‌حمان كاژه‌بی و له‌تیف نه‌قشه‌بندی ده‌كا و ده‌لێ كه له‌ دیوالان کاری هه‌یه‌ و پێیان ده‌لێ كه ئه‌وان له‌گه‌ڵ پێشمه‌رگه‌کانی دیكه‌ بچه‌ سه‌رشوو و نیوی شه‌ویان له‌گه‌ڵ داده‌نی كه دوايه‌ یه‌كتر بگرنه‌وه‌. مه‌لا دوايه‌ له‌گه‌ڵ ره‌حمانی شه‌خسی و مه‌لاكه‌چه‌ كه هه‌ر دوکیان پێشمه‌رگه‌ و خه‌لكی دیوالان بوون ده‌چنه‌ نیو ئاواپی. پێشمه‌رگه‌کانی دیكه‌ش ده‌چنه‌ ئاواپی سه‌رشوو و به‌سه‌ر مالان دا دابه‌ش ده‌بن. شه‌و ساعه‌تی ۱۰ شه‌و ته‌قه‌ی دوو تفه‌نگان له‌ لای دیوالان را دی و پێشمه‌رگه‌كان به‌ په‌له‌ به‌ره‌و ئه‌وێ وه‌پێده‌كه‌ون و له‌ ساعه‌تی ۱۱ شه‌و ده‌وری ئاواپی ده‌گرن. ئاواپی ئارام بووه‌ و ته‌نیا ده‌نگی سه‌گان بیستراوه‌. شه‌هید قه‌ره‌نی ناسراو به‌ عه‌لی ره‌ش به‌ ۳ پێشمه‌رگه‌ ده‌چنه‌ سه‌ر چه‌وزی ئاواپی و سه‌نگه‌ر ده‌گرن. له‌ نزیك چه‌وزه‌كه‌ چه‌كدارێك ده‌بینن و ته‌قه‌ی لێده‌كه‌ن. به‌ ته‌قه‌كه‌ لێوه‌ سوانه‌ی مایێك ئاور ده‌گرێ و ته‌قه‌ له‌ هه‌موو لایه‌ك ده‌ست

پېده‌کا. پېشمه‌رگه‌کان له نېو ته‌قه‌که دا بانگی مه‌لا و هاوړيانيان ده‌کهن به‌لام که‌س ده‌نگی ليوه نايه و نيو به نيو تا به‌ری به‌یانی شه‌ر به‌رده‌وام ده‌بې. مه‌لا ره‌حمان له دريژه‌دا ده‌لې:

پېشمه‌رگه‌کان وره‌يان زور به‌رز بوو. شه‌هيد سالح لاجانی که‌ته‌نیا که‌سيکی به‌ته‌جرووبه و پې کړاو بوو له نيوماندا و پېشمه‌رگه‌يه‌کی تا راده‌يه‌ک کون و کارامه و به‌ته‌زموون بوو و له شورشی کوردستانی عېراق دا چالا‌کانه به‌شداری کړد بوو، زياتر ته‌رکی فه‌رمانده‌یې به‌ده‌سته‌وه گرت بوو و شوېنه‌کانی جيگري بوونی پېشمه‌رگه‌کان و هه‌روه‌ها ديارۍ کړدنۍ چهند که‌نالیک بؤ هيرش کړدن و دابه‌ش کړدنۍ دوو سې گروپۍ چووکه بؤ به‌رگری و هيرش به‌رانی خسته‌ته‌ستوی خوۍ.

زور چاوه‌روان بووین هېچ هه‌والیکمان گير نه‌که‌وت، له ته‌واوی ته‌و گونده که‌سيکمان نه‌دی له مال بېته‌ده‌ر و جوول‌ه بکات. په‌له‌وه‌ر وحه‌يوان‌اتيش به‌که‌می ده‌ديتران، هه‌ر وه‌ک ته‌وه‌ته‌و گونده خاپوور بووې. ده‌وری کاتزمير ۹ی به‌یانی بوو، هه‌ليکوپته‌ريک له‌ناسمانی ناوچه‌که‌په‌يدا بوو، ديار بوو نه‌فه‌ر هه‌لگر بوو و خه‌ريکی ته‌وه‌بوو بچيته‌ناو گونده‌که‌و له‌وې بنیشۍ، به‌لام پېشمه‌رگه‌کان ته‌قه‌يان ليکړد و ناچار بوو بگه‌ريته‌وه به‌ره‌و سه‌رده‌شت.

دواۍ گه‌رانه‌وه‌ی هه‌ليکوپته‌ره‌که‌و نيو سه‌عاتيک دواتر، پيريزنيک له‌نيو مالان را به‌ره‌و شوېنی ټيمه‌وې هه‌لگه‌را و ورده‌ورده‌تا گه‌يشته‌لای ټيمه، زورمان پې خوش بوو، پيمان واپوو هه‌والیکۍ له‌چهند و چوڼی جاش و ژاندرمه‌کان و هه‌روه‌ها وه‌زعی و هاوړيکانی بؤ ټيمه‌پي‌يه، به‌لام کاتيک گه‌يشته‌لای ټيمه، ته‌نیا نامه‌يه‌کی پېچراوه‌ی چووکه‌ی پې بوو که‌نووسي‌بووی، ته‌نانه‌ت ته‌و نه‌يده‌زانی ته‌وه‌ی نامه‌که‌ی داوه‌تی کی بووه، ده‌يگوت: به‌میان گوتوه‌ته‌و نامه‌يه‌به‌ره‌بؤ ته‌وبه‌ری بؤ ته‌وه‌ی گونده‌که‌وړان نه‌بې. کاتيک نامه‌که‌مان کړده‌وه، ته‌نیا سې چوار خه‌تيک بوو، به‌ناوی ره‌مزی من و له‌تيف نه‌قشبه‌ندی نووسرا بوو، داواۍ کړدبوو "ته‌گه‌ر ده‌تانه‌وه‌ی من رزگارم بې، ده‌وری گونده‌که‌چول بکه‌ن، دلنیا بن من رزگارم ده‌بې".

پيريزن گه‌رايه‌وه‌و پېشمه‌رگه‌کان زياتر له‌گونده‌که‌نيزيک بوونه‌وه، له‌کولانيک را يه‌ک دوو جاش و ژاندارم خه‌ريکی ته‌وه‌بوون به‌لا شيوېک را به‌ره‌و به‌رزاييکی گونده‌که‌وه‌سه‌رکه‌ون، پېشمه‌رگه‌کان زور به‌تووندي جاشه‌کانيان وه‌به‌ر ريژنه‌ی گولله‌ی چه‌که‌کانيان دا، ديار بوو پيکرا بوون و کوژراو و برينداریان هه‌بوون. چوونکه‌ته‌گه‌ر ته‌قه‌تاويک بې ده‌نگ ده‌بوو، يه‌کيک به‌راکړدن ده‌هات و که‌سيکی به‌خيشکه‌خيشک بؤ لای شوېنی ته‌من و به‌ره‌و خواره‌وه‌راکيش ده‌کړد. ته‌و وه‌زعه‌هه‌روا دريژه‌ی کيشا تا ده‌می نيوه‌رويه، ديسان پيريزن ويه‌لگه‌رايه‌وه‌و نامه‌يه‌کی دیکه‌شی هيټا. ته‌و جاره‌يان نامه‌که‌فه‌رقی هه‌بوو له‌گه‌ل هی پيشوو. له‌نامه‌ی پيشوو دا ويده‌چوو به‌زور و به‌ته‌هديد پيان نووسيې. به‌لام جاری دووه‌هم ناوی ره‌مزی و روون کړدنه‌وه‌و باسی ته‌وکاته‌که‌له‌به‌رده‌سوور ليک جيا بووینه‌وه‌وله‌هه‌مووی گرينگتر ناو و ره‌مزی شه‌وی نووسي‌وو که‌به‌زور ناکړی ته‌و کاره‌بکړی، چوونکه‌ته‌نیا ناوی شه‌و من ده‌مزانی له‌گه‌ل خوۍ که‌ده‌کرا شتيکی دیکه‌بنووسې بې ته‌وه‌ی ژاندرمه‌کان هه‌ست پې بکه‌ن.

دوای ئهوه، چهند كه سېك كۆبووینهوه بۆ لېكۆلینهوه له سهر ناوهروكی نامه كه و ههروهها بۆ ئهوهی كه ده بێ چ بكهین؟ دیاره ئیمه ناكۆکی مان كهوته ناو، بهشی هههره زۆر نهزهریان ئهوه بوو كه خۆی تهحویل داوه و ئهوه شیوه چوونهشی بۆ دیوالان، تهنیا بۆ سهر لیشواندن ئیمه بووه، به تایبهتی شههید سالح لاجانی و مهلا سمایل زهرگهتهنی و هیندی له هاوڕێیانی دیکهش زۆر تووره بوون و له راستیش دا فهرماندیهی له دهست سالح لاجانی دابوو.

له لایهك نارازی بوونی زۆربهی پیشمههرگهكان له نامهکانی، له لایهکی تر بێ ههوالی له چهند و چۆنی جاش و ژاندارمهكان و وهزعی و هاوڕێیانی، وای کرد كه تووشی سهر لیشیواوی و دردۆنگی بین و نهتوانین بریاری هیژش بۆ ناو ئاواپی بدهین، یا لانی كه م درێژه به گهمارۆ دانی زیاتری ئاواپی بدهین تا زیاتر وهزعهكهمان بۆ روون بێتهوه.

له كۆتایی دا گهیشته ئهوه قهناعهته كه دهوری گوندهكه چۆل بكهین، به وشهی پاشهكشه شوینهكهمان به جێ هیژش بۆ ئهوه: "بزاین فهرمایشتهکانی به قازانجی گشتیه یا ههر ئی خۆی؟" دوای رویشتنی ئیمه دهركهوت كه جاش و ژاندارمهكان له مزگهوت كۆبوونهوه و له بیرى ئهوه دا بوون كه خۆ به دهستهوه بدن، به شهرتیک كه سیک دلنیاپان بکات كه ناکوژرین و ئازاد دهرکرین، خۆ تهسلیم دهکهن، بهو حالهشهوه له تهواوی ئهوه گونده دا پیاوی تیدا نهبوو لهو حالهتهی جاشهكان ئاگادارمان کاتهوه.

مهلا رهحمان له درێژهدا، لهوه بهداخه كه کاوه مههرهغانی كه پیشمههرگهیهکی زۆر ئازا بوو لهوێ نهبوو. دهنا ئهوه خۆی له نیو ئاواپی داویشته و ی نهجات دهدا. مهلا رهحمانی کارهیی له درێژهدا دهنووسی كه ماوهیهك دوای شههید بوونی مهلا، کاوه پیشمههرگهکانی ریکخست و به تۆلهی مهلا و هاوڕێیانی له ناوچهی سهرشو، پهلاماری دهستهیهك جاش و ژاندارمی دا ههموویان کوژران و تهنیا كه سێکیان لی دهههچوو.

كهریمی حیسامی له ژیرنووسی لاپههه ۱۲۲ بهرگی ۳ ی بیرهوهرییهکانی دا، دوای ئهوه باس دهكا كه مهلا به دههوی حهسهن سهلك، خهلكی دیوالان دهچی دهگهڵ ژاندارمان وتووێژی دهكا و دهیگرن، دهنووسی كه پیشمههرگهكان ئاگادار دهبن و دهوری ئاواپی دهگرن و تهقه دهکهن، بهلام مهلا دووجار نامه ی بۆ نووسیون و داوايان لیدهكا كه تهقه نهکهن و دهوری ئاواپی چۆل کهن. كهریمی حیسامی دهقی نامهکانی هیئاوه كه بهمجۆرهیه: نامه ی یه كه م:

برایان دیسان دووپاتی دهكه مهوه تو خوا بۆ خاتری خودا بۆ خاتری وێژدانتان تهقه مهکهن. ئیمه له ناو دهچین. ئهگهر لهوه زیاتر درێژه به تهقه کردن بدن حهتهمن حهتهمن ئیمه له ناو دهچین و دهكوژرین. براتان: جهمال.

نامه ی دووههم: برایان کاوه، میرزا باپیر، میرزا كهريم، میرزا رهشید و باقی برایانی دیکه. دووباره پیتان رادهگهینم وێژدانتان هه بێ، شهرفتان هه بێت بۆ خاتری خودا چیدی تهقه مهکهن. كوپه ئیمه تا ئیستا زۆر زۆر باشین. رهنگه بلین ئهوه خهتی مهلا نییه. له بهر ئهوهی زۆر نارهحهتم به تهقه کردنتان بۆیه جوابم بۆ نانووسریت. نیشانهمان ئهوهیه كه نههینی شهوترادیمان شوێش بوو. لهو

لای مالان تووشتان بووین. قهره‌نی به توندی کاک ره‌حمانی ده‌نگ دا. ئه‌ی هاوار بو وا ده‌کهن، بو به فیرو ئیمه له ده‌ست ده‌ده‌ن. هه‌ر همینه‌وه باشته. ئه‌گه‌ر بو مه‌تانه ته‌قه راگرن. ئه‌گه‌ر مه‌به‌ستیشتان له‌ناوچوونی ئیمه‌یه ئه‌وه ئاره‌زووی خو‌تانه. ئه‌وه ئاخیرین نامه‌یه که بو‌تان ده‌نووسم.

"جه‌مال"

ماموستا هیدی شاعیر گه‌وره له لاپه‌ره‌ی ۲۴۱ کتییی "کاروانی خه‌یال" له شی‌عری "گوندی دیوالان" دا ده‌لی:

گوندی دیوالان

هه‌لکشا ئیتر ئه‌وه زه‌رده‌ی خو‌ر
زه‌رده‌یان گرت په‌مه‌یی و ئال و مو‌ر
با له‌پێ توند که‌مه‌وه به‌ن کالان
لی‌ره‌وه سه‌ربه‌ر بو "دیوالان"
ری ده‌گه‌ل وه‌ش گه‌لی که‌م مه‌ودایه
هه‌پنده باریکه ده‌لپی هه‌ودایه
من به چالاک‌ی که وه‌ک تاویرم
که ده‌روم لی‌ره شه‌قاو ده‌ژمیرم
له هه‌ر ئه‌شکه‌وت و خریک راده‌برم
راده‌وه‌ستم بری هه‌ست راده‌گرم
دیمه‌نی جوانه به‌لام وه‌ دیاره
ری مه‌ترسی هه‌یه بو " "
تا بلپی گوندی به‌ داو و که‌له‌که
به‌ده‌وون زو‌ر و به‌ فی‌ل و ته‌له‌که
حه‌وشه‌یان تو‌رن و مالیان بنه‌یه
هانه‌ری لی‌یه خه‌ریکی دنه‌یه
زه‌که‌وردی وه‌کو که‌و ده‌خوینن
ده‌ست و دل پیس و دم به‌ خوینن
ناسه‌وتن ساتی نه‌ روژی نه‌ شه‌وی
بانگ ده‌که‌ن خو‌یی ئه‌ویش چه‌شنی که‌وی
ده‌یه‌ن و ده‌ی خه‌نه داوی دو‌ژمن
دیننه جی مه‌رجی شه‌ره‌ف دو‌راندن
کورد به‌ویه‌ک ده‌بنه نی‌چیروان
کورد نه‌بی کیتی‌ره نی‌چیری وان
په‌ت و سیداره ئیتر هه‌ل ده‌خرین

لاوی تیکۆشهری پئیدا ده کرین
 چار ده دهن جا هه مو گوند و گهره کان
 بین و رییه ک بخه نه "سه رکه نه کان"
 بین بینن که "شه هید"
 سه ری چهند به رزه له سه ر سیداره
 چون "حه مه د ئه حمه د" و "ره حمان وه تمان"
 بووه تهن مردن و سه ریان نه چه مان
 هیشته هه ر چون له گه لی و دارستان
 ده گهری دهنگی "بژی کوردستان"
 گوند نیه بنکه یه بو
 خو فروشتن له وی ئیسته ش ماوه
 نه ته ویی کوردن ئه گهرچی کوردن
 له به رانه ر گه لی کورد رو زهردن
 نابی دل خو ش بئ به وه بیگانه
 کوردی کوشتن، ئه وه کوردستانه
 تا پتر خوین برژی له و ناوه
 شو رشی گهره تری به دواوه

گیرانی سوله یمان موعینی

سوله یمانی موعینی کارگێری سه ره کی راپه رینی ٤٦ - ٤٧ بوو و جیا له ریژی می ئیران که به
 توندی له هه ولێ کوشتن و له به یین بردنی دابوو، پارتی دیموکراتیش له به رانه ر به شو رشی باشووری
 کوردستان به ملۆزمی گه وره و به هاوکاری بالی مه کته بی سیاسی داده نا و له هه ولێ گرتنی دابوو.
 ئه گهرچی سوله یمان موعینی ئه و مه ترسییه گه ورانه له سه ر بوو به لام زیاده له حه د که مه ترخه م
 بوو و به ئاسانی له داو که وت.

به ر له وه ی که سوله یمانی موعینی بگیری، مه لا ره سوول پێشماز له لاپه ره ی ٢١٥
 بیره وه رییه کانی دا ده لی که سوله یمان نامه یه کی دووسێ لاپه ری بو بارزانی نووسی و دای به حاجی
 مه حموود ئاغای هیرو که بیدا به ده ستی و ده نووسێ: ... سوله یمان له دوو سێ لاپه ره دا نامه یه کی
 بو بارزانی نووسێ و بو ی خویندینه وه، له هه مووی هه ر به ناوی بابه گه وره ناوی هیئا بوو، داوا ی
 گه رانه وه ی کرد بوو به و مه رجه بو خو ی شوینی بو دیاری بکات و هه ر جیگایه کی ئه و بلێ
 بگه رپته وه ئه وی...

له سا لی ١٣٤٧ سوله یمانی موعینی له گه ل حه مه ده مینی سیراجی به نه هیئی گه رانه وه بو ناوچه ی
 شو رش له کوردستانی باشوور و چوون بو به غدا یه. ئه و سه فهره به مه به ستی چاوی بکه وتن له گه ل
 نوینه رانی حیزبی توده بوو که که ریمی حیسامی له په یوه ندی له گه ل ئه وان دابوو. ئه میر قازی، له

لاپه‌پړه‌ی ۱۸۵ له بیره‌وه‌ریه‌کانی دا باسی سالی ۱۹۶۸ ده‌کا که له ټاواي پیرمه‌مکه" له بناری قه‌ندیل، شوانیک پی‌گوتووه: ... شه‌وی رابردو واک فایق و کاک همه‌ده‌مین میوانی ټه‌وان بوون و دوايه به و تیشه به‌ردانه‌دا روویشتون. کاک ټه‌میر پی‌وايه که بۆ په‌یوه‌ندی له گه‌ل حیزبی شوعی هاتوته‌وه. دوايه کاک ټه‌میر ری ده‌که‌وټه به‌غدا و ده‌چټه ټیداره‌ی روژنامه‌ی برابته‌ی (التاخی) که پارتي ده‌ری ده‌کرد و چاوی به کاک ح‌بیب همه‌که‌ریم ده‌که‌وی و ټه‌و به کاک ټه‌میر ده‌لی: کاک ټه‌میر! کاک فایق له به‌غدايه، من چاوم پی‌که‌وته‌وه با به هه‌مووان هه‌ولیکي دیکه بده‌ین بۆ چاره‌سهر کردنی ټه‌و گیروگرفته.

کاک ټه‌میر و کاک ح‌بیب پیکه‌وه به‌لټن ده‌دن که هه‌ریه‌که له لایه‌ک را هه‌ول بده‌ن. راست له‌وکاتانه‌دا سوله‌یمانی موعینی و حیزبی توده له به‌غدا دانیشتیان هه‌بووه، به‌لام کاک ټه‌میر ناتوانی کاک فایق بینټه‌وه و ده‌چټه مال‌ه ره‌ش‌ی قاچاغچی له سولیمانییه. ره‌شه ناگاداری ده‌کا که کاک فایق له مال‌ه قادر ته‌گه‌رانییه و له سه‌ر چاوپیکه‌وتنی ټه‌و مه‌حته‌له. کاک ټه‌میر رازی به‌وه نابی که له مال‌ه قادر ته‌گه‌رانی کاک فایق بینټی. ټه‌و پی‌یواوو که قادر جاسوسی چهند لایه‌نه‌ی ټیران و به‌غدا و باره‌گای بارزانییه. بۆیه کاک فایق دټه مال‌ه کاک ره‌شه و ټه‌وان تا به‌ری به‌یانی پیکه‌وه داده‌نیشن.

ټه‌میر قازی له لاپه‌پړه‌ی ۱۸۶ کتبی بیره‌وه‌ریه‌کانی دا، باسی ټه‌و چاوپیکه‌وتنی ده‌کا و به‌لټنی پیده‌دا که ټه‌گه‌ر کاک سولیمان بگه‌رټه‌وه بۆ کوردستان باشوور، هه‌ول بدا نیوانی بارزانی له گه‌ل ټه‌و باش بیت‌ه‌وه. کاک ټه‌میر قه‌ول له کاک سولیمان وه‌رده‌گری که خۆ له قاله ته‌گه‌رانی نه‌دا، چونکه سیخوړی چهند لایه‌نه‌ی و له‌وی را ده‌گه‌رټه‌وه بۆ لای بارزانی و میوانی ماموستا هه‌ژار ده‌بی. هه‌ر له‌وکاتانه‌دا، مریه‌م خان خیزانی سوله‌یمانی موعینی له سه‌نگه‌سهر به ده‌ستی ده‌سو میرخان، راگیر کرا و حه‌قی نه‌بوو بچی بۆ لای می‌رده‌که‌ی. حه‌سه‌نی ره‌ستگار له لاپه‌پړه‌ی ۲۸۵ ی بیره‌وه‌ریه‌کانی دا باسی ټه‌وه ده‌کا که سوله‌یمانی موعینی نامه‌ی بۆ نووسیوه که مریه‌م خانی خیزانی و کوره‌که‌ی له مال‌ه خوی رابگری. به‌لام چونکه ټه‌و له‌ژیر چاوه‌دی‌ری تووند دابووه، داوای له سه‌ید ره‌سوولی بابی گه‌وره ده‌کا که ټه‌و ټه‌رکه‌ی بۆ به ټه‌ستووه بگری و ټه‌ویش به‌وپه‌ری گه‌وره‌ی و دل‌تاوای ټه‌و ټه‌رکه‌ قبول ده‌کا و مریه‌م خان له مال‌ه خوی راده‌گری.

سوله‌یمانی موعینی له سوله‌یمانییه را که‌سیکی به دواي خیزانی دا نارده سه‌نگه‌سهر که بچی بۆ ټه‌وی. ده‌سو میرخان ناگاداری ټه‌و په‌یوه‌ندییه بوو و کابرای ته‌ت‌ری گرت و زوریان لیدا. دوايه سوله‌یمان که‌سیکی دیکه‌ی نارد. دیسان ده‌سو میرخان ټه‌ویشی گرت و ټه‌و پاره‌یه‌ی لئ ه‌ستاند که سوله‌یمان بۆ خیزانی نارد بوو. دوايه سوله‌یمان بریاری دا که نامه‌یه‌ک بۆ ټیدریس بارزانی بنووسی که له لاپه‌پړه‌ی ۱۰۵ به‌رگی سیه‌می کتبی "له بیره‌وه‌ریه‌کانم" له نووسینی که‌ریمی حیسامی دا هاتووه:

نامه‌ی سوله‌یمانی موعینی بۆ ټیدریس بارزانی!

به‌رټز کاک ټیدریس بارزانی!

پیشه کی سلاوکی شورشگیرانه له هه موو لایه ک. ئه وهی سوره و باوکت له رابردوو دا شاره زایه، خه بات و کوژنه دان و رهنج و ئازار و ئه شکهنجه و دهر به ده ری و تال سویری و شه ونخونی و چیا و چوّل و ئیمان به بیرو باوهر به گهّل، له و مهیدانی کرده وه و شورش و کارزاری ژياندا وای قال کردووم و توندومیه وه که له کوردایه تی و حیزبایه تی و دوژمنایه تی ئیمپریالیزم و کوژنه پهرهستی و ناحهز به و لاوه چهز له هیچ ژيانیکی تر نه کهم و بۆی به پهروش نه بم. له ماوهی بیست سال خهباتی بّی وچان و زیندان و دهر به ده ریم به تهئسیری خاو و خیزان و براده رانم ئه وه ندهم توانا پهیدا کرد له ژیاغدا ئه وه نده دلّی خوّم رازی بکه م ده زگیرانیک پهیدا بکه م. پاش موخالیفه تیکی زوړی داگیرکهری کوردستان به په له گوێستمه وه و به رهه می ژيانی تایبه تی کوریکم بّی به لّام دوژمن وچانی پّی نه دام که و تمه زیندان. سّی سال ئه و ژنه چاوه پروانی ئازادی منی کرد. پاش ئازاد بوونم ئه و به رهه مه پیک هات، چاوم پّی نه کهوت دوور خرامه وه پاشان رام کرد بۆ کوردستانی عێراق. له ماوهی چارده سال ژن و میردایه تیدا له پیناوی بیرو باوهر و ئازادی گه لی کورد ته نیا سّی مانگ چاوی به من کهوت. منی عه ودالّی کوردستان تا پار چاوم نه به خیزان و نه به مندالّم که وتوه. تازه گه شتبه و ئیره، دوو مانگ بوو له ناو جه رگه ی دوژمن و داگیرکهر دا خو ی گه یانده وه و لاّتی ئازادکراو و کوردستانی ئازاد که میرده که ی چارده سالان هه ولّی بۆ داوه و به ردی بناغه ی بۆ داناوه، زوړ شاد و به خته وه ر بوو. به لّام کاتی بیستی براده ری میرده که ی به بّی تاوان گیران و هه لاّت هه لاّتیان ویکه وت و میرده که ی ماوه ی خواحافیزی نه بوو، به بّی ئیمکان له ده ریای غه ربیایه تیدا که س ناناسی به جیماوه و له پاشان تالان کرا و سووکایه تی به سه ر هات، مات و چهیران و گێژ ماوه. ته نیا گریان و قوړ پیوان ئه یتوانی دلّخو شى بداته وه. له و ولاّته که که س ناناسی رایکردووه و هاته سه نگه سه ر و له و ی به ده ست به سه تراوی مایه وه. کاتیک ئیمه جوتیاریکی هه ژارمان نارد که پاره یه کی پّی بگه یّتی، کاک چه سو گرتی و ته حویلی حکومه تی داگیرکهری ئیرانی داوه. ئیستاش که ئیستایه له ژیر دار و ئازار داندان شه و و روژ ده کاته وه. شه ش مندالّ و دایکی پیر و خیزانی برسیه تی هه ره شه یان لیده کا. ئه وه ی کورد پهروه ران فریای نه خه ن نییانه بیخوّن. وپستمان له قه لاّزه بّی هه تا بتوانین پّی رابگه یین. به هو ی دوستانی کورد پهروه ر هه ولّمان دا به لّام له لایه ن چه سووه هه موو جه ریمه کران و پاره یان لّی ئه ستیژا. تا ناچار به هو ی باوه رپیکراو یک وه زعی خوّمان و خاو و خیزاغان هیّنا گوړی و لیتان دلّیا بووین. که سیکمان به ناوی محمه د مه نگور به نه هیّنی راسپارد. به لّام کاک چه سو ئه ویشی گرت و له به ندیخانه دا ئه وه نده ی ئازار داوه له پیاهو تی که وتوه و ئیستاش هه ر نه خو شه و ئه نا لّیّتی. ناچار سه ر له نو ی پیمان راگه یاندن به ریزتان و باوکت وه عده ی ته واوتان دا که ئه و ژنه رزگار و ئیمه کارمان پینه داوه. موافقه تتان کرد که رایگو یژین. پاش دلّیای ته واو که به چه سو راگه یه ندراو، نامه یه کی دوستانه م بۆ چه سو نووسیو و بۆم روون کرده وه که ئه و ژن و منالّ یا خو ی بۆم بنیژیت یا ته حویلی راسپارده ی بدات. تکام لیکرد که ئه و نامه یه به نه هیّنی به یّنیته وه و قه زییه که ئاشکرا نه بّی. له وه لّام دا بۆی نووسیوم تو به قسه ی جله و بله هه ستاوی پیای وانی نامه که شی له روژی جیژن دا که هه موو که سی سه نگه سه ر و پيشمه رگه

لهوئی بوون خویندوو یه ته وه و کابرای ئازار داوه و پاش پشکین و ههره شه که نه چته لای منداله کانی من بهر پی کردۆته وه. ههر وه کی نووسیومه له پیناوی شهره فی نه ته وه که مدا ژن و مندالم مه به ست نیه ههر ئاوام. به لام له بهر ته وه کوردی ئیران ده زانی له پیناوی کوردایه تیدا ته وه ژنه رهنجی داوه و رهنج به خه سار بووه، منیش پی قهرزدارم، ههر بۆیه لئی ته پرسمه وه و پیوه ماندووم. لام وایه هیچ قانون و عورفیکی دواکه وتوانه و عه شیره تی و یا قانونی زۆردار و داگیرکهریش هینده له ژنان ناپرسی و پیوه ی ماندوو نیه. عه جه با بۆ ئیوه بۆته موشکله یه ک و خه لکی ئیران و عیراق پیوایی که دهستی به سهر داگیراوه و بهر دهست و دهست به سهره. کوردیکی ئیران و کهس و کارم توانای نه بی لهو ژن و منداله به ندییه بیرسیتته وه و تهوانیش ترس و وه حشه تیکیان لی بنیشی که له داگیرکهر وانه ترسا بن و ته م حاله به مردن و سووکایه تی بزنان. لهو لایه شه وه هه سو میرخان له بهر ته وه نه کا ته و ژن و منداله به شه و راکا. ئالتون و جل و بهرگی وه ک بارمه لی بگیریتته وه و ته حویلی سهید ره سوولی بدا و چوار دهوری له جاسووس و خه بهرچین بته نی. ئاخ نابی بزانی ئیمه چی مان کردوه؟ ته گهر گویا ئیمه ش تاوانبارین ته و ژن و منداله غه ریب و بی گوناچه چیان کردوه؟ من ته گهر سووچ و خه یانه تی کم له خو دا شک بردبا، ته و ژن و مندالم نه ده هیئا و یان ته گهر هیئام ده رفه تی ته وه م هه بوو بۆ ههر شوینیکی ئاره زووم هه با رام گویتسبا. ته وه ش ههر ده لیلی راستی و کورد پهروه ری ئیمه یه.

براگیان ته وه ی گوئی بیس بووی له شوینی باوه ر پی کراوی خو مان بۆمان هاته وه له سابلاغ قاوه گویا سازمانی ته منیه ت هه ول ده دا که ته و ژنه له دهستی ئیوه وه ربگری و به فیل بیاته وه و تۆله ی رابردووی منیش لهو ژنه خاکساره بکاته وه. ته وه من له هه موو لایه که وه ژیا نی خیزانم له مه ترسی دایه و ههره شه له ویزدانم ته کا و پیلانی دوژمن چاوه روانیم ده کا. ههر چه نده له پیناوی ته قین به ریگا و خه باتم دا ته ویش ههر شانازییه بۆ من به دهستی دوژمن نه ک کورد.

جا من سهر ده رناهیتم لهو کاره ی که بۆ ژنی ک و دوو منال له گوژی دایه. ههر ته وه نده تکام هه یه ههر وه کی له دوو لاه وه عده تان داوه که رزگاری بکه ن ته وه به قه ولی خو تان وه فا بکه ن، نامه یه ک بنووسن وه لام بده نه وه تا که سیکی به دوا دا بنیرم به بی دهنگی له شوینیکی بی سهر و سه دا له دهستیکی ته مین دا بی. هه سو ش ئاگادار بکه ن چیتر سیاسه تم له گه ل نه کا، کوردانه و مه ردانه بیته پیش. چونکه من هه ز نا که م دلی کورد پهروه ران له ئیران و عیراق له وه زیاتر مو ته ته سیر بی ت و چیرۆکی لی دروست بکه ن و دوژمن و نه یار و ناحه ز پی شاد بن. وه ک نه وونه به ناوی ئاکاری ک بیخه نه روو خو ی پی گیف بده ن و لهو لایه شه وه و یج دانم قبول نا کا بۆ ژنی ک چیتر کوردی هه ژار بخه مه مه ترسی لی دان و ته حویل دانه وه. پاش نا هو می د بوون لهو مه حا وه له یه و نووسی نی ته و نامه یه ته گهر و لام یکی راستم ده ستکه وت ته وا بۆی ته نیرم، ته گهر بی وه لام مامه وه په یمان ته ده م واز لهو ژنه بی ن م ئیر لئی نه پرسمه وه بۆ ته به د و چیتر پیوه ماندوو نه بم. ههر رو و داوی ک له نار دنه وه بۆ ئیران و ته سلیم به دوژمن به لایه ک مه سئولییه ته که ی ته خریته سهر شانی ئیوه. جا خو تان و شهره فی کوردایه تیتان به رام بهر به ژن و دوو مندالی ئیخسیر و بی تاوان.

له ئاخريدا ئه بې بېووری که هیچ که سمان شک نه برد دۆستیکى موته ئین و دلسۆز بې به رانبه رتان که ئه و نامه به نه هېنى بدا به ئیوه ئه و براده رانه نه بې که حه ولماندا و وه سیله مان پیکه وه نا. چاوه روانی و لامتان ئه که م به حورمه ته وه.

۱۹۶۸/۴/۱۵

دوای ئه وه سوله یمانی مو عینی له هاتنی خێزانی نائومید بوو، ویستی له گه ل پێشمه رگه یه کی هه والی، به ناوی خه لیل شه وباش، به هاوکاری قاله ته گه رانی له سولیمانییه را بگه رینه وه بۆ رۆژه لاتى کوردستان. به لام قاله ته گه رانی له نزیك ماوه ت، ته سلیم به فه رمانده ی لقی چواری پارتي کردن.

سوله یمانی مو عینی و خێزانی و کۆره که ی

له سه ر شیوه گرتنی سوله یمانی مو عینی

ئه میری قازی له لاپه ره ی ۱۹۰ کتییی له بیره وه ریبه سیاسیه کانم دا، ده لێ که چه ند رۆژ دوای چاو پیکه و تنه که مان سه ره رای وه عده و به لێنی، قادر ته گه رانی جییکی لاندرو ر به کړی ده گړی و کاک فایق و خه لیل شه وباش سوار ده کا و بۆخۆشی له گه لیان سوار ده بې. ئه و ییشتر رۆژ و سه عات و شوینی پێدا رویشتنیانی به لقی ۴ راگه یاندبوو و رۆژی دیاری کراو سه دیق ئه فه ندی به رپرسی لقی چوار له ئاواپی کانی به ردینه به ده سه ته یه ک پێشمه رگه، پیشیان پیده گړی و کاک فایق و خه لیل شه وباش داده به زینتی و ئه سیریان ده کا و قادر ته گه رانی هه ر به و ماشینه ده گه رپته وه بۆ ماله خویی.

هاوکات، جیا له پارتي دیموکرات ریژی می ئیرانی به چه ند شیوه، پلانی گرتن یان کوشتنی سوله یمانی مو عینی دارشت بوو که بێشک قاله ته گه رانی لێی ئاگادار بووه. ره شید ئه حمده ی له لاپه ره ی ۱۶۴ کتیه که ی دا باسی ئه وه ده کا که سی رۆژ دوای شه هید بوونی سمایل شه ریفزاده، ره ئیسی ساواکی بانه به ده سه ته یه ک جاش و ژاندارم شه و ده چنه سه ر چۆمی ئه نجینه و له زمانى که ریم ئاغای تاژان یه کیک له به رپرسی جاشه کان، له سه ر گیرانی سوله یمانی مو عینی ده گێرپته وه: سه روان شه فیق، په ئیسی ساواک، و نزیك به بیست که س ژاندارم و ساواکی، هه موو به چه کی کلاشینکوفه وه و ئیمه ش ۱۰ نه فه ره به سواری چه ند ماشینی ک به ره و ئه نجینه رویشتن. ماشینه کا مان له ئه نجینه لای پاسگای ژاندارمری راگرتن. کاتی هه وا تاریک بوو به پێیان رویشتنه سه ر چۆمی ماله دو م بۆ سه ر بواری چۆمه که (سنووری ئیران- عیراق). له وێ به درێژایی چۆمه که له به ری ئیرانه وه سه نگه رمان گرت. کاتی هه وا هیندی ک پروونا ک بۆ وه دیتمان نه فه ری ک به سواری ئه سپی ک دی ت و ئیستری کیش به دوای خۆیدا را ده کیشی. هاته سه ر بواره که. ئاوه که تو زیک لیل بوو. ئه و که سه هیندی سهر وخواری کرد تا کو ئاخری له بواره که په ریه وه. کاتی گه یشته ئه مبه ر بۆ لای ئیمه،

جهماعه تی ساواکیه کان گه‌یشتنه سه‌ری و کابرایان گرت. چاوم لئی بوو له‌گه‌ل سه‌روان شه‌فقی هیندی قسه‌یان کرد و دواى ماوه‌یه‌ک ئازادیان کرد. دواى سه‌روان هات بۆلامان و گوتی ئه‌وه‌ی ئیمه‌ ده‌مانویست ئه‌نجام دراوه‌ به‌لام به‌داخه‌وه به‌ده‌ستی ئیمه‌ نه‌کرا. ئه‌مه‌ی گوت و فه‌رمانی گه‌رانه‌وه‌ی دا به‌ره‌و ئه‌نجینه. به‌لام دواى ماوه‌یه‌کی کورت سه‌روان شه‌فقی هه‌ستی به‌هه‌له‌ی خو‌ی کرد و ده‌ستوری دا ساحه‌ب وه‌لاخه‌کان که سالحه‌ خه‌ی خوشکه‌زای قادر ته‌گه‌رانی بوو بگرن و چه‌ند زله‌ و سیخو‌رمه‌یان تیکوتا، به‌لام شتیکی وا نه‌بوو، قۆلیان به‌ست و تا ئه‌نجینه به‌و شیوه‌ بردیان. ئیت له‌ ئه‌نجینه‌ سالح‌مان نه‌دیه‌وه. چه‌ند رۆژیکى پێچوو سالحه‌ خه‌م له‌ خیا‌بانی بانه‌ دی پیاسه‌ی ده‌کرد.

دانا‌نه‌وه‌ی ئه‌و که‌مینه‌ بۆ سوله‌ی‌مان موعینی بووه‌ و ئه‌و شه‌وه‌ ده‌بوو ئه‌و و خه‌لیل شه‌وباش به‌و شوینه‌دا تێپه‌ر بن. ئه‌وه‌ش ره‌ئیسى ساواک ده‌لی کاره‌که‌ کرا به‌لام به‌ده‌ستی که‌سانی دیکه‌، مه‌به‌ست گیرانی سوله‌ی‌مان موعینی و خه‌لیل شه‌وباش به‌ده‌ستی قادر ته‌گه‌رانی بووه. پلانی گرتنی سوله‌ی‌مان موعینی و خه‌لیل شه‌وباش زور به‌ به‌رنامه‌ بوو ئه‌گه‌ر سوله‌ی‌مان له‌ که‌مینی قادر ته‌گه‌رانیش ده‌رباز بوو با ده‌که‌وته‌ که‌مینی جاش و ژاندارم له‌ ده‌راوی ئه‌نجینه. ئه‌گه‌ر قادر ته‌گه‌رانی بۆخو‌ی له‌ که‌مینی یه‌که‌م دا به‌شدار بوو له‌ که‌مینی دوو‌هه‌میش دا سالحه‌ خه‌ی خوشکه‌زای، کارگێری سه‌ره‌کی بووه.

مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٩٤ چیشتی م‌چپور دا له‌ سه‌ر گرتنی سوله‌ی‌مان موعینی ده‌نووسی: ژن و کورپی فایق موعینی له‌ سه‌نگه‌سه‌ر و له‌ ماله‌ سه‌و میرخانی ژاژه‌له‌یه. فایق چۆته‌ سولیمانی، چاوی به‌ فه‌رمانه‌دی ئه‌رته‌شی پێنجه‌م که‌وته‌وه، قه‌ولی چه‌ک و یارمه‌تی لی‌ساندوه. چۆته‌ به‌کره‌جۆ لای جه‌لال تاله‌بانی که‌ چه‌کداری ده‌وله‌تن و دژی بارزانی. هاتۆته‌ شاری سوله‌ی‌مانی، میوانی شیخ له‌تیف بوه. نامه‌یه‌کی بۆ سه‌و میرخان نویسه‌ که: "ئیه‌و ژن و کورپی منتان داگیر کردوه، کاریکی زۆر نامه‌ردانه‌یه. ئه‌گه‌ر نه‌تان گرتون، بیان نێرنه‌ سیته‌ک، بۆ مالى شیخ له‌تیف". ویستویه له‌ سنوری بانه‌وه‌ پرواته‌وه‌ دیوی ئێران، له‌ سه‌ر چوارپ‌ریانی سیته‌ک - چوارتا، جیپه‌که‌یان راگرتوه‌ که‌ فایقی تێدايه. "سه‌دیق ئه‌فه‌ندی" ناویکی له‌ کۆنه‌وه‌ پێشمه‌رگه‌ و خه‌لکی سوله‌ی‌مانی، که‌ هه‌مومانی باش ده‌ناسی دای ده‌به‌زینی: - کاک فایق کارم به‌ تویه. فایق به‌ لیاسی فه‌قێ‌وه‌ بێ چه‌ک ده‌لی من فایق نیم و ناوم مه‌لاقاده‌.

- هه‌ر چیه‌ک بێ ره‌گه‌لم که‌وه.

هه‌ر له‌وباره‌وه‌ مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٩٥ ده‌نووسی: چوومه‌ وه‌سان، فایقم دیت که‌ له‌گه‌ل پێشمه‌رگه‌یه‌ک به‌ ناوی "خه‌لیل شه‌وباش" له‌ مالىکی چۆل دا سه‌پس کرا بوو، دوو چه‌کداری بارزانی له‌ ده‌رک و سه‌ربان بوون. پێکه‌وه‌ دانیشین. کاک فایق نه‌قلی گیرانی خو‌ی و شه‌وباشی بۆ گیرامه‌وه‌..."

مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٩٥ ده‌نووسی: شیخ له‌تیف بۆی گێرامه‌وه‌ که‌ فایق له‌ سولیمانی میوانی بوه، کاتی گوتویه ده‌رۆم، پیم گوتوه‌ به‌ هیچ جو‌ر وامه‌که‌ "قاله‌ ته‌گه‌رانی" بزانی که‌ی ده‌رۆی

و بۆ کوڭ دەپوڭ، چونکه قاله جاسوسی سى سهرهيه: بۆ بارزانی و بۆ ئيران و بۆ عىراق کار دهکا. گوتى باشه، بهلام بهيانى که هاته خوداحافىزى، گوتى قاله تهگه رانى ماشينى بۆ گرتوم به پريم دهکا. ئەمير قازى له لاپهه ۱۸۶ ى بيره وهرييه کانى دا باسى ههلسوکهوتى بارزانی له سهر گرتنى سولهيمانى موعينى دهکا و دهنووسى: کات مانگى بانهمه پرى ۱۹۶۸ و باره گای بارزانی له ديلمان له شوينى زستانى مانه وهى بارزانیه. مه رحومى مه لا مسته فا که دى چاوى به ئهوان بکهوى، ههر له دوورپا به دهنگى بليند دهلى: "هه ژار خراپ قهوماوه فايق گيراوه".

ئهو قسه يه، ئاماژه به کوشتنى جاشىکى گه وره يه که پيشتر هه ژار شيعرى بۆ دانابوو. کاک ئەمير له لاپهه ۱۸۸ بيره وهرييه کانى دهنووسى: "بارزانی هات دانىشت، به خيرها تنى کردین، رووى تیکردم و گوتى: ده لاین فايق گيراوه، تۆ ئاگات ليه؟" عه رزم کرد: "نه خير ئاگادار نیم". ئه و جار ماموستا هه ژار پرسى: "کهنگى و له کوڭ گيراوه؟" بارزانی گوتى: "نازانم عه مه راغا دا بانگى ئيدريس که... بارزانی پرسى: راسته ده لاین فايق گيراوه؟" کاک ئيدريس گوتى: ئيمه بروسکه يه مان له ئيران را بۆ هاتوو، نوسيو يانه سوليمان موعينى، ناسراو به فايق ئەمين، له لقى ۴ گيراوه، ده بى بمانده نه وه ده ست. ههر هيندهم ئاگا ليه.

بارزانی گوتى: به بيسيم له لق بپرسه و ههر ئيستا خه به ره کهم بۆ بينه وه. ره حمه تى ئيدريس روڤى و زورى بينه چو و گه راوه و عه رزى بارزانی کرد: به لى راسته و له ماوه ت گيراوه.

نه ماموستا هه ژار، نه من هيچ قسه يه کمان بۆ نه هات. ريسه کهم لى بيه به خورى، په شوکا بووم. له ناکاو بارزانی فهرمووى: "ئەمير! ئيستا من ده بى چبکه م؟" گوتم: "ئەزبه نى نازانم ده بى چى بکهى، به لان ده زانم ده بى چ نه کهى". گوتى: چيه که ده بى نه يکه م؟ عه رزم کرد: فايق نابى بکوژى و نابى راده ستى ئيرانيش بکريته وه. ئه وهى دى هه رچيه هک بى ده گونجى. فهرمووى: جوابى ئيران چ بده مه وه؟

عه رزم کرد: ده کرى بگوتى له ريگای هينان بۆ باله کايه تى، هه ولى هه لاتنى داوه. پيشمه رگه ي ههره س و کيشکچى، ته قه يان ليکردوو و کوشتي يانه. با بنيردرى بۆ ناوچه ي "شېخان" و سنوورى ولاتى سورييه، له ژير چاوه ديڤى "حوميرخان بارزانی" دا له وى هميئته وه. فهرمووى فکريکى خراپ نيه، با بزاني چ ده کرى". له ماوه ي نيو سه عاتيه دا، که ئه و خه به ره و قسانه هاتن و چوون، ماموستا هه ژار بى دهنگ بوو. پيموا بوو به خه به ره که تاساوه.

هه رچه ند ئەميرى قازى دهنووسى که هه ژار له و کوپونه وه دا هيچ قسه يه کى نه کرد به لام ماموستا هه ژار له لاپهه پرى ۴۹۴ دا له سهر ئه وهى که چ ههلسوکهوتىک ده بى له گه ل کاک فايق بکرى، ئاوا دهنووسى: به مه لامسته فام گوت "راسته له ناچارى خوى چۆته به کره جو و لای قايد فيرقه، به لام شتيکى وا له هيچيان نازانى که ئيمه نه مان زانيى. ئه و داواى يارمه تى کردوه، قه وليان داوه تى و هيشتا هيچى وه رنه گرتوه. راسته کاره کهى دژى کارى تويه که ده گه ل ئيران دوستى، به لام به برواى من به هيچ جوړ نابى ئه و دو که سه نه بکوژى، نه بيانده يه وه به ئيران. له جيگه يه کى دوردەست، له سنور سه بسيان که. بللى ناتان دهمه وه، به لام گرتومن و نايه لم دژى ئيران بجولينه وه،

بیانکه به په‌ری قوماری به‌رهنده. هەر وه‌خت ئێرانی که‌وتنه‌ بر و به‌هانه‌ دۆزینه‌وه، ده‌فه‌رموی من فایق و ئەحمەد تەو‌ف‌ی‌ق‌م پێ به‌خ‌یو ناک‌رێ، به‌ره‌ه‌ل‌دایان ده‌که‌م و ئازادن چ‌ده‌که‌ن ب‌که‌ن. ئێرانی زۆرت مه‌منون ده‌بن که ئەوانه‌یان ده‌ گ‌ژ رانه‌که‌ی و نه‌بنه‌ مایه‌ی ده‌ردی سه‌ریان. که له‌ حه‌ب‌سی تۆش دابن، هه‌مو روژ ئە‌گه‌ر به‌ پ‌ی‌و‌ی‌ست زانی ده‌توانی فه‌رمانی کوشتنیان ده‌ی، به‌لام به‌ ه‌یچ جو‌رێک د‌ل‌م فتوا نادا که ته‌س‌ل‌یمی ئێران ب‌ک‌ر‌ی‌نه‌وه، چونکه له‌ د‌ژی تۆ ته‌ب‌لی‌غ‌اتیان پ‌ی‌ده‌که‌ن، وه‌ک چه‌ند جار کردوینانه".

دوايه بیستمه‌وه که فایق و شه‌وباش کوژراون و لاشه‌کانیان دراوه‌ته‌وه به‌ ئێران". ئەحمەد تۆف‌ی‌ق پ‌ی‌ش‌تر قادر ته‌گه‌رانی به‌ کاک فایق ناساند بوو. فایق ویستی به‌ ه‌وی ئەو ب‌گه‌ر‌پ‌ت‌ه‌وه‌ بۆ کوردستانی روژه‌ه‌لات. قادر ته‌گه‌رانی له‌ ناوچه‌ی بانه‌ خه‌ریکی ده‌س‌پ‌ری و قاچاغ‌چ‌یت‌ی بوو. ئەو له‌ گه‌ل ساواکی ئێران و حکومه‌تی به‌عس په‌یوه‌ندی هه‌بوو. هه‌روه‌ها کاری بۆ پاراستن ده‌کرد.

هەر له‌ سه‌ر که‌سایه‌تی قادر ته‌گه‌رانی که بۆ هه‌موو لایه‌ک کاری ده‌کرد، مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ۵۱۵ ک‌ت‌ی‌بی چ‌ی‌شت‌ی م‌ج‌ب‌و‌ر ده‌نووس‌ێ که کات‌ی‌ک که بیستویه که ئەحمەد تۆف‌ی‌ق ده‌یه‌و‌ی به‌رواری به‌ج‌ی ب‌ی‌ل‌ی و په‌نا بۆ ع‌ی‌راق به‌ر‌ی، به‌ په‌ل‌ ده‌چ‌ی‌ته‌ لای مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا و له‌ در‌ی‌ژه‌دا ده‌نووس‌ێ: به‌ هه‌له‌داوان خۆم گه‌یانده (حاجی ئومه‌ران). به‌ په‌له‌ گوتم ده‌مه‌و‌ی مه‌لا مسته‌فا ب‌ی‌ی‌ن‌م، گو‌تی‌ان که‌سی‌کی له‌ لایه، راوه‌سته.

- راناوه‌ستم، هەر ئیستا ده‌بی ب‌ی‌ی‌ن‌م. که‌سه‌که "قاله‌ ته‌گه‌رانی" بو که ده‌م‌ب‌ی‌ست دوژمنی ئی‌مه‌یه. دیار بو قسه‌ی ش‌ی‌خ له‌ت‌یف که به‌ فایقی گو‌تب‌و راست بو، جاسوسی س‌ێ سه‌ره‌ بو...

که‌ری‌می ح‌ی‌سام‌ی له‌ به‌رگی دووه‌می ب‌ی‌ره‌وه‌رییه‌کانی، له‌ لاپه‌ره‌ی ۵۳ له‌ سه‌ر قاله‌ ته‌گه‌رانی ده‌نووس‌ێ: قاله‌ ته‌گه‌رانی کاب‌رایه‌کی کۆنه‌ چه‌ته‌ و قاچاغ‌چی و د‌و‌ستی ن‌ی‌ز‌ی‌کی سه‌ید عه‌و‌لا ئی‌س‌حاق‌ی بوو.

ره‌ش‌ید ئەحمەدی له‌ لاپه‌ره‌ی ۴۸ ب‌ی‌ره‌وه‌رییه‌کانی دا له‌ سه‌ر که‌سایه‌تی قادر ته‌گه‌رانی ده‌نووس‌ێ: قادر ته‌گه‌رانی که‌سی‌ک بوو که خه‌ل‌کی کوردستانی ع‌ی‌راق بوو و له‌ ئەس‌ل‌دا خه‌ل‌کی گوندی ته‌گه‌ران بوو که سه‌ر به‌ قه‌زای شار‌باژ‌پ‌ره. ئەم که‌سه‌ ئە‌و‌کات کاری قاچاغ‌چ‌یه‌تی ده‌کرد له‌ سنووری ئەنجینه‌ و زۆرت‌ر هات‌و‌چ‌و‌وی م‌ال‌ی خ‌ال‌ه‌ مسته‌فای هه‌نجیره‌ ره‌ش‌که‌ی ده‌کرد. له‌و‌ی‌شه‌وه‌ به‌ره‌و ده‌شته‌تال و هه‌روه‌ها بۆ ناوچه‌ی بۆکان و مه‌هاباد. ئەو که‌لوپه‌له‌ی ده‌یه‌ی‌نا بریتی بوو له‌ شه‌کر، چایی، سابوون و که‌لوپه‌لی له‌و جو‌ره‌ که پ‌ی‌و‌ی‌ستی ژ‌یانی پ‌و‌ژ‌انه‌ی خه‌ل‌کی ناوچه‌که‌ بوو. ئەو سه‌رده‌مانه‌ ناوبراو پ‌ی‌او‌ی‌کی باش بوو و خ‌ز‌مه‌تی هاو‌پ‌ی‌انی ئی‌مه‌ی زۆر ده‌کرد و ج‌ی‌گ‌ای م‌ت‌مانه‌ بوو، به‌لام س‌ال‌انی دوا‌ی‌ی گ‌و‌رانی به‌سه‌ردا هات و نه‌ک قازانجی نه‌بوو به‌ل‌کو زۆر پ‌ی‌چه‌وانه‌ شکایه‌وه. زۆر که‌س سوله‌ی‌مانی مو‌ع‌ی‌نیان له‌ مه‌ترسی قادر ته‌گه‌رانی، ئەوه‌ی که ئەو ج‌ی‌گ‌ای ب‌روا نییه‌ ئاگادار کرد‌بوو، به‌لام ئەو گو‌ی نه‌دایه‌ و ب‌ریاری دا که له‌ گه‌ل ئەو ب‌گه‌ر‌پ‌ت‌ه‌وه‌ بۆ ناوخ‌و‌ی روژه‌ه‌لات.

سولهيمان موعينى پيشتەر سمايل شهريفزاده ي له گهړانه وهى خو ي ټاگدار كړدبوو. ټه و له گهړ هينديك پيشمه رگه بو وهرگرتنى هاتبوونه سهر سنوور. به لام ههر دوو لا به شيوهى جياواز تيداچوون.

ره شيد ټه حمه دى له بيره وهرييه كانى دا دواى ټه وه به دريژه باسى په يوه ندى قادر ته گهړانى به ټيران و عيراق و پارتييه وه ده كا، له سهر ټه و بړوايه كه شه هيد سمايلى شهريفزاده كه دوو روژ پيشتەر شه هيد بوو، ويستوويه تى بو ديتنى شه هيد موعينى بى بوسهر سنوور. بو يه گومانى تيډانييه كه قادر ته گهړانى كه سيخوړى سى سهره بوو، هاوكات به شيويه كيش له په يوه ندى له گهړ كوشتينى سمايلى شهريفزاده ش دا بووه.

كوژرانى سوليمانى موعينى (فايق)

دواى ټه وه سولهيمان موعينى گيرا و ته سليم به باره گاي بارزانى كرا. ههرچه ند دهنگو ي ټه وه بلاو بووه كه سولهيمان له شهر له گهړ ژاندارمان دا كوژرا، به لام به فهرمانى باره گاي بارزانى له ناوچوو. دياره هيچ به لگه يه كى روون به دهسته وه نييه كه ټه وه بسلامينى كه بارزانى دهستوورى كوشتنى دابى و شيوه و چوڼييه تى كوشتنى نادياره. ده گوتى كه بو ټه وهى سولهيمان به زيندوويى ته سليم به ټيران نه كرى، بيړيزى به مه لامسته فا كړد بى و ټه وه فهرمانى كوشتنى دابى، به لام هه موو ټه وانه دهنگون و ده كرى زور شتى ديكه له پشتى ټه و رووداوه دا بوو بى.

له سهر كوشتنى سولهيمان موعينى، وهك ريهر يكي جولانه وهى كورد، پاكانه بو مهرحومى

سولهيمانى موعينى

بارزانى ناكړى. به لام مه لامسته فا ټه وكات جيا له شهر له گهړ ريژيمى ده پهنده ي عيراق، له گهړ گه وړه ترى كيشه ي نيوخويى حيزبه كه ي واتا بالى مه كته بى سياسى به ره ورو بوو كه به پالپشتى ده وله تى عيراق، زوربه ي ناوچه كانى ژير فهرمانده رى ټه ويان داگير كړد بوو و خست بوويانه وه ژير ده ستلا تى عيراق. جيا له وانه ناته بابى نيوخويى حيزبى ديموكرات، وهك هه لسوكه وتى ټه حمه د توفيق و كرده وه كانى كوميته ي ساخكه ره وه و راپه پرينى سالى ٤٦ - ٤٧ كيشه ي زورى بو شوړشى كورد به ريهرى بارزانى پيكهينا بوو. سولهيمانى موعينى كه پيشتەر وهك كورى مه لا مسته فا حيسابى بو ده كرا، به دهسته يه كى ده يان كه سى و به پشتيوانى بالى

مه كته بى سياسى راپه پرينى گه وهى ٤٦ - ٤٧ ي پيكهينا و له گز ريژيميك روچوو كه به روا له ت نه يا پشتيوانى شوړشى كورد بوو. بو يه سولهيمانى موعينى به وردى وه زعبيه تى باشوورى ليك

نه داوه و دوڅی ههستیاری ناوچه هه لئه سه نگانده و کاره کانی که وته خانهدی دژایه تی کردن له گهل مه لامسته فا.

له چوارچینه ی کوشتنی سوله یمانی موعینی دا، که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۱۱۰ به رگی سیی بیره وه ریه کانی دا، ئاماژه به نامه ی هاوړپیه کی ده کا به ناوی جوامیر، یان حاجی نوری قادر که به ریکه وتی ۱۹۶۸/۵/۲۹ به هیما بوی نووسیوه و به گوشه و که نایه ئاماژه به و رووداوه ده کا و ده نووسی: گیانه که م ئه گهر هه والی بابی سیامه ند (سوله یمان موعینی) ئه پرسى ئه وا به دلکی پر له داخ و ناسوړه وه، به قولی گریانده وه که نیشانه ی خه مباریه نه ک لاوازی ئه لیم که ئیستا له ژیان دا نه ماوه و نیزیکی ۱۵ روزه کوچی دواپی کردوه.

پاش ئه وه ی له و سه ری مانگه دا لای ئیمه گه رایه وه سیحه تی زور باش بوو. به لام که گه بشته ئه و دیوی شار تووشی نه خوشی بوو. نارديان بو خهسته خانه له وى به دهستی ئه و دوکتوره تاوانبارهی که ژنه که ی راگرتبوو، شریقه ی لی دراو ناجیح نه بوو گیانی سپاردوو له و نه خوشیه ده رباز نه بوو. ئینجا درایه وه بو مه هاباد. له وى به داخه وه ئه لین که سی رور به مردووی له مزگه وت مایه وه تا ئه و خه لکه چاوی پی بکه ویت و دوعای له سه ر بخوین و ته نبی بن. پاش ئه وه له لایه ن خرم و که س و کار و هه مووانه وه زور بوی دلگیر بوون به خاک سپیرا. به لام براکه ی پی شان گه رایه وه بو مالی خوین به ساخ و سلامه تی، رولکی باش یاری ئه کات و سیحه تی زور باشه. یعنی کاک حه مه مین که ئه ویش زور سلامتات تی ئه کات و له ده میکه وه نه مدیوه به لام ئه زانم که وه زعی زور باشه و ئه حوالتان ئه پرسى. بیگومان به مردنی بابی سیامه ند زور دلته نگه. برای خوشه ویت و به ریزم به م نیزیکانه نامه یه کی دوور و دریز و چهند دیاریه کت بو ئه نیرم. ههر چهند ئه م نامه یه م بیگومان زور دلگیرتان ئه کات.

ئهبی ئه وه ش بزانی له م باسه ی بوم کردن کی خه تا باره، ههر ئه وه یه که خوت زور باش ده زانی بو خزمه تی کوستان ئه وه ی کرد که بیگومان نابی چا و پوشی لی بکریت و ئهبی ریسوا بکریت. دیاره ئه وه ش خوتان ده یزان.

برای خوشه ویت بابی که مال گیانه که م به م نیزیکانه به دریزی به سه رهاتى دل سووتینی برا خوشه ویتسه که ی خوت بو ده نووسم که پیاسه و گفتگوی جارامان پیکه وه له به غدا بو بیره وه ری وه چوته کوری یادگار ه وه...

ئیت له کوتاییدا سه ر له نوئ دهسته کانتان ئه کوشم ئومید ئه که م که مچه تان له یاد نه چى که ئه و کاره ناپه سه نده و کوسپه گرانه ی تووش کردین و مه رهزه گه ی خواردین بی ئه وه که وه فا و به قای بو به لینی خوی بییت و به و کاره گه وره ترین سوودی به حه مه هه تیو (رژیمی شا) گه یاند. چاوه روانی نامه ی ئاینده م بکه ن که به م نیزیکانه بوتان ئه نیرم. هیوادارم به م نیزیکانه هه والتان بیسم.

برای دلسوزتان : مکتب الحاج نوری قادر

۱۹۶۸/۵/۲۹

مهلامحه مه د خزری له دهستووسپکی ئینتیرنیتی دا له سهر شههید کردنی سولهیمان موعینی
دهنووسئ:

روژى ۲۵-۵-۱۹۶۸ بوو، چووم بۆ زینوئ شېخى. قاوه لټوون بوو، کرې کۆلې پیرانشار هاتبوون،
له قاوه خانې خدره سوور بوون. لای حه مه خالې دۆست و هاوړپیمان دانیشتبووم خدره سوور
هات گوتې، ئەو کرې کۆلانه ده لښ: دوینی تهرمی سولهیمانی موعینی یان له بهر ده رگای ژانده رمه ری
دیوه، له نه ردیوانیکیان شریټ پیچ کردبوو، کردبوویان به پیشانگا؟ کرې کۆله کان ده یانگوت: ئەوان
ته نیا ههر سولهیمانیان چاو پئ که وتوه، که سی دیکه ی ده گه ل نه بووه! ئا به و جوړه دواتر تهرمی
خویناوی سولهیمان له لایه ن ساواک ده بریتوه بۆ مه هاباد...

به ر له وهی سولهیمان موعینی بکوژرئ، ماموستا هه ژار له لاپه رهی ۴۹۵ چیشتی مجبور له سه ر
چاو پیکه وتن له گه ل سولهیمان موعینی ئاوا ده دوئ: روژیک که بۆ کارى چاپخانه، که ئەو ده م له
سوره بان بوین چومه مال ه بارزانى. گوتى: ئەگه ر به توى ده توانى فايق موعینی بیینی و قسه ی
ده گه ل بکه ی، با هه رچی ده یزانئ ده رباره ی قائد فیرقه ی پینچ و جه لال و جاشه کانی به کره جو
پیمان بلئ، ده نا ئەوه ئیران داواى ده که نه وه و له خه تهر دایه.

ئهمیری قازى له سه فهریک دا بۆ باره گای بارزانى دواى ئەوه چاوى به مه رحومى بارزانى که وت،
به ره و کانی ماسى وه پئ که وت و دواى چه ند روژ گه یشته لای ئەحمه د توفیق و خه به ری گیرانى
فایقى پيدا. به گویره ی لاپه رهی ۱۹۱ بیره وه رییه کانی ئهمیری قازى، هه رچه ند ئەحمه د توفیق زور
له فايق به گلیبى بوو، به لام به و خه به ر زور تیکچوو و پاش ماوه یه ک مات بوون له به ر خو په وه
گوتى: "ده یکوژن".

دواى دوو سئ روژ، ئەوانه بریاریان دا که ئهمیرقازى بگه رپته وه و ئەحمه د توفیقیش بۆ تکا
بچپته لای شیخ ئەحمه د و شیخ بابو له بارزان بۆ ئەوه ی ئەوان داواى پاراستنى گیانى کاک فايق له
مه لامسته فا بکه ن.

له ریگای گه رانه وه بۆ ماله ماموستا هه ژار، ئهمیری قازى له کوژرانى فايق ئاگادار ده بئ. ئهمیری
قازى له به ر ده رکی ماله ماموستا هه ژار چاوى به و ده که وى و به پیچه وانه ی ئەو قسانه ی که
ماموستا هه ژار له چیشتی مجبور، زور به بیرزى و به خراپى له سه ر کاک فايق نووسیوتى و تا
را ده یه کی زور قسه ی ناشیرن پیده لئ، چاوى پر ده بى له ئاو.

ئهمیری قازى لئى ده پرسى: ماموستا! چت بۆ نه کرا؟

هه ژار گوتى: نه خیر نه کرا.

روژى دواى ئهمیرقازى چاوى به ئیدریس بارزانى که وت و ئەو پئى ده لئ: "ده زانم عاجز و دل
ئیشى، به لان وا هه لده که وى که مرو له پیناو قازانجى شوړش دا، خوینی برائى خو ی بخواته وه".
ئهمیری قازى ده لئ: خۆا بمانپارزئ، دا بونه ریتیکى خراپ رووى کردو ته تیکو شانى
کوردا به تیه وه.

کوژرانی سولیمانی موعینی(فایق) و تهحویل دانهوهی به ئیران زوری زبان به خوښه‌ویستی مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا گه‌یاند. تهرمی سوله‌یمان به نپو شاره‌کانی نه‌غه‌ده و پیرانشار دا گپ‌درا، به‌لام، به هوئی رق و تورپیی خه‌لکی مه‌هاباد، ریژیم له‌وکاره خوئی پاراست و تهرمه‌که‌یان داوه به که‌س‌وکاری و له‌گو‌رستانی شار، له‌ نپو غه‌م و په‌ژاره و ماتهمی خه‌لک دا به خاک ئه‌سپ‌درا. هه‌روه‌ها به پیچه‌وانه‌ی ئه‌مری ساواک، خه‌لک چه‌ند روژ، پرسه و سه‌ره‌خو‌شیان بو‌ دانا.

بی‌شک ماموستا هه‌ژار له‌ هه‌موو که‌س باشت‌ر ئاگاداره که‌ سوله‌یمان چو‌ن کوژراوه و مه‌لا ره‌سو‌لی پ‌شنماز له‌ لاپه‌ره‌ی ۵۸۱ کتیبی سه‌ربرده‌ی ژیانم دا باسی نامه‌یه‌کی ماموستا هه‌ژار ده‌کا که‌ به‌ ر‌یکه‌وتی ۵۸/۹/۳ بویی نووسیوه و ئه‌حمه‌د بارام میرزا، به‌ ب‌ی خه‌تا ده‌زان‌ی و ه‌یرش ده‌کاته سه‌ر سوله‌یمان موعینی و ده‌نووس‌ن: ... تکایه ئه‌وه‌ندی بو‌ت ده‌کر‌ی مه‌ه‌یل‌ه‌ زو‌لم له‌ ئه‌حمه‌د بارام بک‌ری. به‌ل‌ی ئ‌یستا ئه‌گه‌ر گونا‌ح‌ی‌کی کرد جه‌زای بست‌ین‌ی به‌لام کو‌نه‌ روپه‌ری ل‌ی هه‌لمه‌ده‌نه‌وه. ئه‌وه‌ی چاک ئاگای له‌ گرتن و کوشتنی فایق هه‌ب‌ی منم. ئه‌حمه‌د هه‌ر ف‌ر‌یش‌ی به‌سه‌ر خه‌به‌ره‌که‌شیه‌وه نه‌بووه. خوا هه‌ل‌ناگ‌ری له‌ ملی ئه‌وی راکه‌ن. به‌ینی خو‌ش‌مان ب‌ی ئه‌گه‌ر کاک فایق شه‌ه‌ید نه‌ک‌رابا و ئه‌لعان له‌ سابل‌اغ با ئه‌و‌یش ده‌ب‌وایه ته‌سف‌یه‌ بک‌ری. لام وایه تو‌ش ده‌زانی و ره‌نگه‌ له‌ من‌یش باشت‌ر بزانی. زو‌ر حه‌یفه‌ ناوی عه‌بدو‌ل‌ای برای و مینه‌ شه‌م و مه‌لا مه‌حموود و شه‌ریف‌زاده له‌ژ‌یر ناوی فایق دا بنووس‌ی...

بی‌گومان له‌ شو‌رش و راپه‌ر‌ین‌ی‌کی به‌رینی ئه‌وتو، یان ته‌نانه‌ت له‌ نپوخوئی ر‌یک‌خ‌راو‌یک‌یش دا شتی وا روو ده‌دا که‌ ره‌نگه‌ بو‌ هه‌میشه‌ به‌ نادیار‌ی ب‌م‌ینه‌وه و س‌ر و رازه‌که‌ی ده‌رنه‌که‌و‌ی. به‌لام هه‌رچی ب‌ی و ئه‌و رووداوه چو‌ن رووی داب‌ی و ک‌ی کرد‌ب‌یتی، به‌سه‌ر مه‌رحومی مه‌لامسته‌فا دا شکاوه. عه‌بدو‌ل‌ای حه‌سه‌ن‌زاده له‌ لاپه‌ره‌ی ۸۷ کتیبی حه‌قیقه‌تی میژوو، له‌ ولامی پرس‌یار‌ی بیژنه‌ی ساعدی، له‌سه‌ر کوشتنی سوله‌یمان موعینی ده‌ل‌ی "به‌ ئه‌مری مه‌لا مسته‌فا کوژرا".

مه‌سعود بارزانی له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۱۵ به‌رگی ۳ کتیبی "بارزانی و بزوتنه‌وه‌ی ر‌زگ‌ار‌ی‌خ‌وا‌زی کورد" ئه‌و رووداوه به‌ خه‌مه‌واهر داده‌ن‌ی و ده‌نووس‌ن: مایه‌ی داخه‌ ئه‌و ناکو‌کیه‌ قووله‌ی ناو سه‌رکردایه‌تی ئه‌م حیزبه‌ که‌ پاش سال‌ی ۱۹۶۵ پییه‌وه گرفتار بوو، بوو به‌ هوئی که‌رت که‌رت‌بوون و په‌ره‌وازه‌ بوونی. به‌شیکیان پاش ئه‌وه‌ی ئ‌یبراهیم ئه‌حمه‌د و تاقمه‌که‌ی بوون به‌ جاش و که‌وتنه‌ خزمه‌ت‌کردنی حکومه‌ت، چوونه‌ پال ئه‌وان و به‌ هاندانی حکومه‌تی ع‌یراق و به‌ نیازی زیانگه‌یاندن به‌ پیوه‌ندیی شو‌رش به‌ ئ‌یرانه‌وه، ویستیان هه‌ند‌ی کاری ت‌یک‌ده‌رانه‌ له‌ ئ‌یران بکه‌ن. شو‌رش‌ی سال‌ی ۱۹۶۷ ناچار بوو کار‌ی‌کی زو‌ر خه‌مه‌واهر بکا که‌ چاری ناچار بوو بیکا. ئه‌وه‌ بوو سل‌یمان موعینی نه‌یاری ئه‌حمه‌د تو‌ف‌یقی گرت که‌ چوو بووه پال جاشه‌کانی ۶۶ و هاوک‌اریی له‌گه‌ل حکومه‌تی ع‌یراق له‌ د‌ژی شو‌رش‌ی کورد دا ده‌کرد و ئ‌یعدام کرا و لاشه‌که‌ی ن‌یرد‌رایه‌وه بو‌ ئ‌یران، نه‌ده‌ک‌را به‌و چاوه‌ سه‌یری پرس‌ی چاره‌نووسی سل‌یمان موعینی بک‌ری که‌ پرس‌ی‌کی حیزبی ناوخو‌یییه. سل‌یمان له‌گه‌ل جاشه‌کانی ۶۶ دا هاوک‌اریی کرد‌بوو، واته‌ دوژمن‌ی شو‌رش بوو و پرسه‌که‌ی جو‌ی نه‌ده‌ک‌رایه‌وه که‌ تاییه‌ت به‌ حیزبه‌که‌ی خو‌یه‌وه ب‌یت. ئ‌یمه‌ ئه‌و سه‌ره‌ن‌ه‌جامه‌ د‌ل خه‌مگ‌ین که‌ره‌مان بو‌ ئه‌و پیاوه‌ به‌ ئاوات نه‌ده‌خواست.

ته گهرچې به هڅې تهو نووسراوه کوژرانی سولهیمانی موعینی و خلیل شهوېاش ده که وېته سهر ته ستوی پارتی دیموکرات، به لام بیره وهریبه کانی سهرگورد بنی عامری شوین و چوښیته کوژرانی ته وانه زیاتر ده شوینی و دوو گومان دینېته ناراهه که پارتی دیموکرات سولویمانی موعینیان نازاد کرد بې و ریگیان دابی که به چه که وه بگه ریته وه بو ناوڅوې ولات و یان ریگیان پیداوه و لهو لاشه وه ناگاداری ریژی می ئیرانیان کرد بې که ته وه ده گه ریته وه. سهره ننگ عامری دواي گرتنی مه لا ناوړه و مه لا ره حیم و هه لمه ت، هه ول ددها سولهیمان و عه ولای موعینیش له داو بخا. تهو بو تهو مه به سته له سهرده شت را به ده سته یه ک چه کدار ده چته مه هاباد و هه لمه تیش (که ببوو به جاش) له گه ل څوی دهب. له قاوه خانه ی زمیران لاده دن و له وې عامری چاوی به سې که س ده که وې که به قسه ی هه لمه ت پېشتر له عیراق بوون و له گه ل سولهیمان و عه ولای موعینی هاوکار بوون. عامری و هه لمه ت له مال ه ره حمانی قاوه چی که له پشته وه ی قاوه خانه که بوو کوډه بڼه وه. له وې تهو سې که سه به لېنی دده دن که بو گرتن و یان کوشتنی سولهیمان و عه ولای موعینی یارمه تیان بکن. عامری پاره یه کیان دده داتی و له لاپهړه ی ۹۱ کتیبی "نقاب" دا دهنووسې که دواي نیزیک به سې حه وتوو هه لمه ت به پې زانیاری یه کیک لهو سې که سه، عامری ناگادار ده کا که سولهیمانی موعینی، له سبه ی شه ورا تا ۵ شه و ی دیکه به لای چه کو و نا لوه تان دا به چه ک و چوله وه ده ینه زه زمیران.

به بیستنی تهو هه واله عامری خیرا ده ست به کار ده بې و ده سته یه ک ژاندارم و دلاوهر به لیباسی کوردی و به ته رزاقی یه ک حه وتو ناماده ده کا و به دوو هیلیکوپتر ده چنه نیزیک ناوایی نا لوه تان و به دوور له چاوی خه لک له تاریکی شه و دا څویان ده گه یه ننه ناوچه ی چکول و له سهر سنوور مات ده بن. دوو شه و ی هه وول هیچ نابې. له شه و ی سیهم له نیوه شه ودا، له دوور ده نگی نالی ته سپان ده بیستری و ده گنه ناو سه نگره کان. فه رمانی راوه ستانیان پې ددرې به لام وه لام ناده نه وه و ده ست ده کهن به ته قه. ټیمه ش ته قه مان لی کردن و دواي ۱۵ ده قیقه ته قه ته و او و بوو له نیو ته وان دا ناله نال په یدا بوو. هه لمه ت و عامری ده چنه سهر برینداره کان و برینداریک به هه لمه ت ده لې بو دهمانکوژن و ته وه ی دیکه ش کاک فایقه (سولهیمانی موعینی) که ده نالینې. عامری دهنووسې که تهو و هه لمه ت چوونه سهر برینداری دووه م که دیتیان مرد بوو و دوايه بو برینداری یه که م گه پانه وه، ته ویش گیانی له ده ست دابوو. عامری ده لې دوايه به دواي هاوړیکانی سولهیمان دا گه راین به لام که سمان نه دیته وه، ته نیا دوو یه ستر نه بې که راده ی ۱۲ که لاشینکوف و هه زار فیشه کیان لیبار کرابوو. دوايه به جه نازوه گه راینه وه بو نا لوه تان و له وېرا بو مه هاباد.

ریژی می ئیران له گیرانی تهرمی سولهیمان موعینی به شه قام و کو لانه کانی مه هاباد دا، څوی پاراست و خیرا ناشتیا. یوسفی خوسره و ی و عومهری قازی چوونه لای حه مه ده مینی موعینی تا دواي لیبکه ن که ریگا بدا سهره څو شې بو دابنېن. حه مه ده مینی موعینی ده لې ته نیا ته من تهو گلپیه م له مه لامسته فا هیه که نه ده بوو ئیزن بدا تهرمه که ی ته سلیم به ئیران بکریته وه و بې حورمه تی پیکری. دوايه ده لې، ته نیا جه عفرم ماوه پېمخو ش نیه تووشی کیشه بې. ټیوه ش مه یلی

خوتانه سهرهخوښى داده‌نن يان نا. دوايه يوښى خوسره‌وى چووه ساواک تا يو سهرهخوښى ئيزن وەرگرې، به‌لام ئيزنيان نه‌دا.

سوله‌يمان موعينى کورپه گه‌وره‌ى مالې بوو و له سالې ۱۳۱۱ له مه‌هاباد له دايک بوو. له سهرده‌مى کوټمار دا له تهوريز دهرسى ده‌خويند. دواى رووخانى کوټمار گه‌راوه يو مه‌هاباد و له ده‌بيړستاني محمده‌د رها شا ده‌ستى به خویندن کرد. دواى ئه‌وه‌ى که بابى له زيندان نازاد بوو و يو تاران دوور خراوه، سوله‌يمان له‌وى دريژه‌ى به خویندن دا. ئه‌و له گه‌ل ئه‌حمده‌د توفيق، له هره‌که‌ته ئيعتزازييه‌کانى سالې ۱۳۳۲ به پشتيوانى له موسه‌ديق، زور هه‌لسوور و چالاک بوو. سوله‌يمان دواى رووخانى ده‌سته‌لاتى موسه‌ديق، له ناوچه‌کانى ده‌وروبه‌رى مه‌هاباد به شيوه‌ى نه‌هينى خه‌ريکى ريکخستنى خه‌لک به دژى داموو ده‌زگاي حکومت بوو. له سهر زه‌ختى سپه‌ه‌بوود وهره‌هرام يو سهر بنه‌ماله و به‌ليني ئه‌و به بابى که هيچ شتيک له گه‌ل کورپه‌که‌ى نه‌کړى، سوله‌يمان گه‌راوه يو مه‌هاباد. به‌لام ده‌سته‌سهر کړا و له سالې ۱۳۳۴ تا سالې ۱۳۳۸ له زيندانى قزلقه‌لعه‌دا له تاران زيندانى کړا. به دواى ئاشکرايوونى جموجوله‌کانى ته‌شکيلاتى حيزبى ديموکرات، سوله‌يمان موعينى ئاواره‌ى کوردستانى عيراق بوو.

خه‌ليل شه‌وباش

کاتیک که ئه‌و په‌ناى برده بهر شوړشى کوردستانى عيراق، هه‌مووکات بابى ده‌يگوت که له بابته کورپه‌که‌ى هيچ نيگه‌ران نييه، چوونکه له لاي بارزانييه و ئه‌و له‌من که بابى ئه‌وهم، باشته.

سوله‌يمان له ۲۷ بانه‌مهرى ۱۳۴۷ له گوړستانى بوداغ سولتان به خاک ئه‌سپردرا. ئه‌و کور و کچيکى هه‌يه به ناوه‌کانى سيامه‌ند و سامه‌ند.

خه‌ليل شه‌وباش که له‌گه‌ل سوله‌يمان موعينى گيرا، يه‌کيک له پيشمه‌رگه‌کانى ئه‌و قو‌باغه بوو. خه‌ليل خه‌لکى شارى بانه بوو که ئه‌ویش به شيوه‌يه‌کى ناديار شه‌هيد کړا. مه‌لا ره‌سوول پيشنماز له لاپه‌ره‌ى ۲۱۶ بيره‌وه‌رييه‌کانى دا ده‌نووسى که تهرمى خه‌ليل شه‌وباش له ده‌وروبه‌رى ديلمان و وه‌سان فرې درابوو و ماوه‌يه‌ک قه‌ل و دال خوارديان. پاشان سه‌ييدانى ئه‌و ناوه‌ناشتيان.

ره‌نگ دانه‌وه‌ى کوشتنى سوله‌يمان موعينى

کوشتنى سوله‌يمانى موعينى يو جولانه‌وه‌ى کورد له کوردستانى ئيران، رووداوپکى دلته‌زين و ناخوش بوو و تا راده‌يه‌کى زور زيانى به خوښه‌ويستى مهرحومى مه‌لا مسته‌فا گهياند و په‌يوه‌ندى

و دۆستایه‌تی میژووپی دوو حیزبی دیموکراتی شیواند و شه‌ر و کیشه و کۆسپی زۆری خسته‌سه‌ر رووداوو سیاسیه‌کانی دوابی خه‌باتی کورد.

حیزبی توده‌که په‌یوه‌ندی باشیان له‌گه‌ڵ سوله‌یمانی موعینی هه‌بوو، له‌مه‌ر ئه‌و رووداوو ده‌نگیان لێده‌رنه‌هات. که‌ریمی حیسامی له‌هه‌وه‌لی ژوئیه‌ی ۱۹۶۸ نامه‌یه‌کی بۆ دوکتور رادمه‌نیش نووسی و گلبی لێکرد که‌ بۆچی حیزبی توده‌له‌وباره‌ بێ هه‌لۆسته و نووسن: ئاخ‌ر ئێوه به‌یاننامه‌یه‌کی هاوبه‌شیتان له‌گه‌ڵ ئه‌و براده‌رانه‌ نووسیوه. ئیستا ئه‌گه‌ر یارمه‌تیشیان پێناکه‌ن، لانی که‌م ده‌نگ و باسی ئه‌م کوشتاره و ئه‌م جنایه‌ته‌ با له‌ رادیو دا بلاو بکه‌ینه‌وه.

هه‌روه‌ها جه‌ماعه‌تی مه‌کته‌بی سیاسی که‌ سوله‌یمان موعینی په‌یوه‌ندی باشی له‌ گه‌ڵ ئه‌وان هه‌بوو، باسی ئه‌و رووداوو یان نه‌کرد. به‌لام کومیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی کومونیستی عێراق له‌ ئورگانی کومیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی شوعی عێراق (ته‌ریقوله‌شه‌عب) له‌ ژماره‌ی مانگی ته‌موزی ۱۹۶۸ دا، له‌ ژێر ناوی "ئه‌وه‌ی ده‌کرێ به‌ قازانجی کێیه‌" کوشتنی سوله‌یمانی موعینیان به‌ توندی مه‌حکوم کرد. و نووسی: کوشتنی تیکۆشه‌ری شوێشگێری ئێرانی بێزاری و توپه‌یی دژی ئه‌م کاره و به‌رپۆه‌به‌رانی ئه‌و تاوانه‌ به‌رز کردوته‌وه. حیزبی کومونیستی عێراق ئه‌م کاره‌ساته‌ داخداره‌ به‌ توندی مه‌حکوم ده‌کا و سه‌ره‌خۆشی له‌ حیزبی دیموکراتی کوردستان و له‌ ته‌واوی خه‌باتگێرانی دژی حکومه‌تی شای به‌کرێگێراوی ئیمپریالیزم ده‌کا و کاره‌ساتی کوشتنی فایقی تیکۆشه‌ر بۆ ئاگاداری کۆمه‌لانی خه‌لک بلاو ده‌کاته‌وه. بێگومان ناوی شه‌هید فایق له‌ لاپه‌ره‌ی میژووپی شوێشگێرانی ئێران دا تۆمار ده‌کرێ. هه‌روه‌ها مه‌حه‌مه‌دی موهته‌دی، به‌ ناوی کۆمه‌له‌ی خۆیندکارانی کورد، لقێ چه‌کوسله‌واکی له‌ به‌یاننامه‌یه‌ک دا ئه‌و کاره‌ی مه‌حکوم کرد.

له‌سه‌ر که‌سایه‌تی سوله‌یمانی موعینی، ئه‌حه‌مه‌دی قازی له‌ ده‌ست نووسی "له‌گه‌ڵ تێپه‌ر بوونی زه‌مان" باسی سوله‌یمان موعینی ده‌کا و ده‌نووسن:

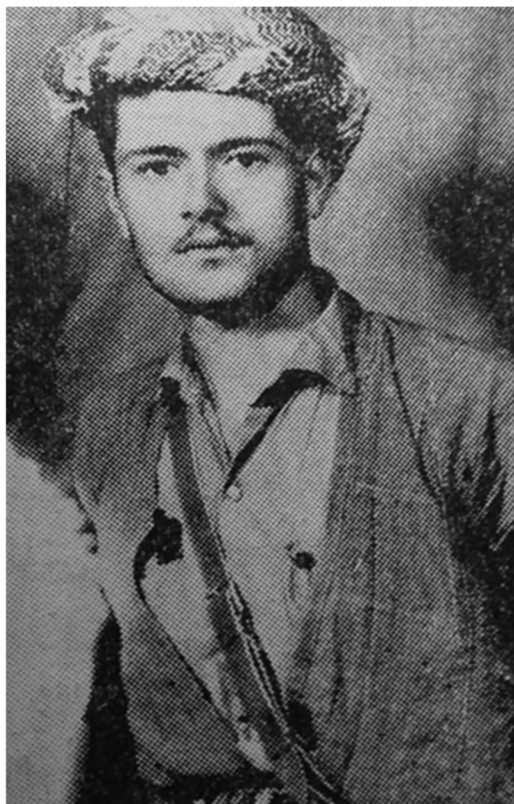
سوله‌یمان پیاویکی دالگۆشتی کز و خوین شیرین بوو. ئه‌وه‌ده‌می که‌ له‌ مه‌هاباد بوو جحیلکی ره‌زا سووک و جوان چاک بوو. ده‌لیباسی پێشمه‌رگایه‌تی و چه‌کداریشدا هه‌روا جوان مابوو. زاوای ئاغایانی مه‌نگوری سیافۆل بوو، هه‌ر به‌و ده‌لیله‌ش هاتوچۆی ئه‌و گونده‌ی ده‌کرد و به‌ متمانه و خاترجه‌می ده‌گه‌ڵ ئه‌ندامانی حیزبی له‌ مه‌هاباد و ده‌ورو به‌ردا کۆ ده‌بۆوه و کاروباری حیزبی به‌رپۆه‌ ده‌برد.

مامۆستا هه‌زار له‌ لاپه‌ره‌ی ۴۹۱ چیشتی مجبۆر دا، له‌ سه‌ر سوله‌یمان موعینی ده‌نووسن: ... هه‌یج وه‌به‌ر دلی من نه‌ده‌که‌وت. ده‌یانگوت داوین پیسه، ده‌یانگوت فه‌رقی گیرفانی خۆی و هه‌والانی له‌به‌ره، ده‌یانگوت ترسه‌نۆکه‌... که‌ من هه‌ر ده‌مبیسیت و خۆم وه‌ک پیاویست نه‌مه‌دناسی.

ئه‌میر قازی له‌ لاپه‌ره‌ی ۸۳ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له‌ سه‌ر سوله‌یمان موعینی ئاوا ده‌نووسن: کاک فایق مروفیکی وا بوو که‌ نه‌ خواردنی بۆ گرینگ بوو نه‌خه‌و و ئیستراحت. له‌ هه‌ر جێیه‌ک با، شه‌ده‌ی خۆی له‌ سه‌ر ده‌کرده‌وه و ده‌خۆی دالاند، خۆی گرمۆله‌ ده‌کرد و لێی ده‌نوست. بۆ خواردنیش هه‌روا، چت له‌ پێش دانابا ده‌یخوارد...

عەبدوللای قازی لە کتییی "ولاتی من" دا لەسەر کەسایەتی سولهیمانی موعینی دەنووسی:
جاریک کاک سولهیمانی موعینی بەخووی و بە ۱۳ کەسان هاتنه مائی، مونته قیمی برامی له گه‌ل بوو.
سێ شه‌وان له‌وێ مانه‌وه. کاک سوله‌یمان ئینسانێکی زۆر بێ‌ده‌نگ و ورد و به‌ دیقەت بوو. به‌ وردی
ته‌ماشای شتی ده‌کرد و به‌ جوانی گوێی بۆ خه‌لکی راده‌گرت و زۆری با‌یخ به‌ که‌وش و لی‌باسی
پێشمه‌رگه‌کان ده‌دا. فیشه‌کدان و شتی بۆ جوور ده‌کردن و ئه‌گه‌ر درابا بۆی ده‌دروونه‌وه. ته‌نانه‌ت
به‌ندی قه‌یتانی که‌وشی بۆ تێهه‌ڵده‌کێشان، به‌ گشتی زۆر کارقایم و پێکوپێک بوو. ئه‌وانی^۱ تر
وانه‌بوون زۆرتر فشه‌یان ده‌کرد و جه‌فه‌نگیان لێده‌دا.

شه‌هیدان عه‌ولای موعینی و مینه شه‌م

عەبدوللای موعینی

له مانگی پوشپه‌ری ساڵی ۱۳۴۷ له ئاوا‌یی
قالوێ گه‌ورکانی مه‌هاباد، عه‌ولای موعینی و
مینه شه‌م، دوو پێشمه‌رگه‌ی قاره‌مانی حیزبی
دیموکرات، دوا‌ی شه‌ڕێکی قاره‌مانانه و دوا‌ی
کوشتنی چه‌ند ئه‌فسه‌ر و ژاندارم و جاش،
شه‌هید بوون و پێشمه‌رگه‌یه‌کیش به‌ ناوی
حه‌سه‌ن خو‌رپه‌ره‌یی به‌ برینداری گیرا و پاش
ماوه‌یه‌ک له پادگانی مه‌هاباد، بۆ‌چاو‌ترساندن
به‌ به‌رچاوی خه‌لک تیره‌باران کرا. حه‌سه‌ن
خو‌رپه‌ره‌یی پێگه‌ی نه‌دا به‌ دوژمن که‌ چاوی
به‌ستن و به‌ چاوی کراوه له به‌رامبه‌ر به
گولله‌ی دوژمن راوه‌ستا.

سه‌رگورد بنی عامری به‌ هێنیک جیاوا‌زتر
باسی کوژرانی عه‌ولای موعینی و مینه شه‌م
ده‌کا و ده‌لێ به‌ دوا‌ی کوشتنی سوله‌یمانی
موعینی سه‌رله‌شکر ئوه‌یسی به‌ فرۆکه‌ هاته
مه‌هاباد و له‌ ئێو ئه‌فسه‌ران دا به‌ ستوان
عامری ده‌لێ ئه‌گه‌ر بێتوو عه‌ولای موعینیش
بکوژی ده‌ره‌جه‌ی سه‌رگوردیت ده‌ده‌ینێ. به‌

پێی لاپه‌ره‌ی ۹۶ کتییی "نقاب" به‌ دوا‌ی کوژران و گیران و ته‌سلیم بوونه‌وه‌ی هێندیک له‌ کادر و
پێشمه‌رگه‌کانی ۴۶-۴۷ ئه‌وکه‌سانه‌ی که‌ له‌گه‌ل عه‌بدوللای موعینی بوون، تووشی نائومیدی بوون.
کاک عه‌ولا به‌ جێ دێلن، یان داوی لێده‌که‌ن که‌ بگه‌ڕێنه‌وه بۆ باشووری کوردستان. له‌وکاتانه‌ دا
یه‌کێک له‌ سێ که‌سانه‌ی که‌ له‌ قاوه‌خانه‌ی زم‌زیران له‌گه‌ل هه‌لمه‌ت و سه‌رگورد عامری له‌ ماڵه‌

ره‌حمان دانیشتبوون و پیشتەر له باشووری کوردستان له‌گه‌ل عه‌ولآ و سوله‌یمان ببوون و راپۆرتیشان له سوله‌یمان دا بوو، به په‌له به عامری خه‌به‌ر ده‌دها که عه‌ولآی موعینی ته‌نیا چوار که‌سی له‌گه‌ل ماوه و له‌وانه‌ش دوو که‌سیان ده‌یانه‌وۆ به‌جپی بیلن. ئەو عامری ئاگادار ده‌کاته‌وه که عه‌ولآی موعینی ده‌به‌ه‌وۆ له ریگای بانه‌وه بجپی بۆ عێراق داوای لێ‌کرد بوو که له قاوه‌خانه‌ی زمزیران نیشه‌جی بۆ و چاوه‌پروانی هه‌والی دیکه‌ بۆ. عامری ده‌چته‌ قاوه‌خانه‌ی زمزیران. دوو که‌س له‌و که‌سانه‌ی که له‌گه‌ل عه‌ولآی موعینی بوون و پیشتەر به‌ جێیان هیشت بوو، دێن و دوا‌ی ئەوه‌ حازر نابن که له‌ گرتن و کوشتنی عه‌ولآی موعینی دا به‌شدار بن، عامری ئەمانیان ده‌داتۆ و ده‌چنه‌وه سه‌ر کار و کاسبی خو‌یان.

دوا‌یه سه‌ری دوو رۆژه‌ سیخوره‌که‌ عامری ئاگادار ده‌کا که کاک عه‌ولآ له‌ ریگای که‌نه‌وه‌ ده‌پروا بۆ عێراق. عامری هه‌ر ئەو شه‌وه به‌ سێ ده‌سته‌ خو‌ی ده‌گه‌یه‌نته‌ به‌رزاییه‌کانی که‌نه‌مان و ئاوا‌یی ده‌خه‌نه‌ ژێر چاوه‌دێری. له‌ روونا‌کایی به‌یانی دا ته‌قه‌ ده‌ست پێ‌ده‌کا و عامری له‌ هه‌لمه‌تی جاش ده‌پرسی که‌ چ خه‌به‌ره و ئەو‌یش ده‌لێ که‌سانیک ته‌قه‌مان لێ‌ده‌که‌ن. عامری به‌ ده‌نگی بلێند بانگی عه‌ولآی موعینی ده‌کا و ده‌لێ خو‌ت ته‌سلیم بکه‌ ریگای ده‌ربازبوونت نییه‌ و ئەگه‌ر خو‌ به‌ ده‌سته‌وه‌ بده‌ی ئەمانت ده‌ده‌مۆ و گیانت ده‌پارێزم. به‌ قسه‌ی عامری کاک عه‌ولآ قسه‌ی پێ‌ده‌لێ و به‌رده‌وام ته‌قه‌ ده‌که‌ن. دوا‌ی ده‌ ده‌قیقه‌ له‌ لای ده‌سته‌ی کاک عه‌ولآ ته‌قه‌ ده‌وه‌ستۆ. هه‌لمه‌ت پێ‌ده‌لێ که‌ پێ‌یوا‌یه هه‌موو کوژراون. هه‌لمه‌ت ده‌چته‌ شوینه‌که‌ و عامری ئاگادار ده‌کا که هه‌موو کوژراون. له‌وکاته‌ دا عامری بیر له‌ دوو شت ده‌کاته‌وه‌، کو‌تای چه‌ته‌کان و ده‌ره‌جه‌ی شاهه‌نشاهی و به‌ هاوکاری کو‌یخای ئاوه‌دانی به‌ ته‌راکتۆر جه‌نازه‌کان ده‌به‌نه‌ زمزیران و له‌ وێرا بۆ گو‌یچکه‌ده‌ره و له‌و‌ی‌ش‌را به‌ هێلیکۆپتێر ده‌یان‌به‌ن بۆ به‌ مه‌هاباد.

عه‌ولآ موعینی له‌ سالێ ١٣٢٢ له‌ مه‌هاباد له‌ دایک بوو و له‌ سالێ ١٣٤١ دیپلۆمی له‌ رشته‌ی ته‌جروبی دا وه‌رگرت و به‌ر له‌وه‌ی بتوانی بچته‌ زانکۆ، خو‌ی له‌ شالۆی هیزه‌کانی رێژیم بۆ سه‌ر ماله‌که‌یان ده‌رباز کرد. ئەو تێکه‌ل به‌ خه‌باتکارانی حیزبی دیموکرات بوو و ٣٥ رۆژ دوا‌ی شه‌هید بوونی براکه‌ی (سوله‌یمانی موعینی) له‌ رێکه‌وتی ١٣٤٧/٣/٣٠ له‌ ناوچه‌ی گه‌ورکایه‌تی، له‌ گه‌ل "مینه‌ شه‌م" شه‌هید بوو و له‌ سه‌ره‌تای مانگی پووشپه‌ر له‌ پیرانشار به‌ خاک ئەسپێدرا.

مه‌لا ره‌سو‌ل پێش‌نماز له‌ لاپه‌ره‌ی ٥٤٩ له‌ سه‌ر مینه‌ شه‌م ده‌نووسۆ که‌ پیاو‌یکی ئازای دم به‌ پێکه‌نینی د‌ل ساف بوو. دایکی نێوی پوره‌ شه‌م بوو که‌ یه‌کی خ‌رکه‌له‌ی چووست و چالاک بوو و دائیم به‌ توربینی پ‌ر له‌ خواردمه‌نی به‌ شاخانه‌وه به‌ دوا‌ی کوره‌که‌ی دا ده‌گه‌را، تا بیداتۆ.

مامۆستا هه‌ژار لاپه‌ره‌ی ٤٩١ چیشتی مجپور دا دوا‌ی ئەوی هی‌رش ده‌کاته‌ سه‌ر سوله‌یمان موعینی، له‌سه‌ر عه‌ولآی برای و مینه‌ شه‌م ده‌نووسۆ: ... موعینی براهه‌کی له‌ خو‌ی بجو‌کت هه‌بو به‌ ناوی ((عه‌بدو‌لآ))، کۆری په‌سه‌ند و رهند ئەو بو، به‌راستی زۆر پیاو‌یکی به‌ قیমে‌ت بو. که‌ به‌ داخه‌وه له‌ نێو گه‌ورکان ده‌گه‌ل ((مینه‌ شه‌م)) که‌ ئەو‌یش مالم هه‌قه‌ پاله‌وائیک بو شه‌هید کرا.

تاهیری ئیلخانیزاده له لاپه‌ره‌ی ۱۱۹ کتییی "ئاوړپک له موکوربان" دا دهنووسن: عه‌لی
 همه‌ده‌وریش که‌شاه‌ورزیک‌ی خه‌لکی میراوا بوو، له‌گه‌ل پېشمه‌رگه‌کان هاویر بوو، گیرایه‌وه کوتی
 روژپک ماشینیک پر له کوردی چه‌کداری ده‌ولت- پېیان ده‌کوتن "جواغه‌رد" ده‌گه‌ل ژاندارمه له
 نیو گهورکان را هاتن به بهر هه‌یوانی مزگه‌وتی میراودا تیده‌پهرین به‌رهو یوکان، ماشینه‌کانیان
 راگرت، محه‌مه‌دی ئه‌فخه‌می فه‌رمانده‌ی جه‌واغه‌رده‌کان به‌شع له‌سه‌ری کوژراویکی دا کوتی
 ئه‌وه عه‌ولای موعینیه سه‌رده‌سته‌ی چه‌ته‌کان کوشتوومانه.
 ماموستا هیدی شاعیر گه‌وره له لاپه‌ره‌ی ۲۲۷ کتییی "کاروانی خه‌یال" له شیعی "قالوی
 گهورکان" دا له‌سه‌ر ئه‌و پېشمه‌رگانه دهنووسن:

قالوی گهورکان

چادر و چیخ هه‌ل ده‌وه‌ژیرم له هه‌وار
 ورده ورده له هه‌وار دیمه‌خ‌وار
 ناتهنی ریگم ئیتر شیناوه‌رد
 پی و پیل‌لوی منه‌و هه‌رد و به‌رد
 سوکی په‌نجه‌م له وه‌زی داده‌گرم
 شاخ و کیوان ده‌برم راده‌برم
 گوندی "قالوی" ده‌که‌وخته سه‌ر ری‌م
 هیشته ری ماوه خه‌یال ئه‌دزی لی‌م
 ئه‌بی چوون بی، چ ده‌گورئ دا بی
 ئه‌بی ناو گونده‌که کی‌لی مابی؟
 باری ئه‌و ناوه چلونه ئه‌و سال؟
 چوون بکه‌م دیتنی دۆست و ئاوال؟
 ده‌وری ئاواپی ئه‌ده‌م جار و بار
 لاپه‌ران داده‌گرم هی‌ندئ جار
 فکرم ئالۆزه ده‌گه‌ل هاتوچو
 هی‌ندی تی‌ک باوی وه‌کو رایه‌ل و پو
 نه له جی‌گایه‌کی ئوقره ده‌گری
 نه ره‌قه‌ی ری ده‌گری و راده‌بری
 هه‌ست ئه‌که‌م لی‌ره له ده‌وربه‌ری دی
 جیی هه‌قالانی تری پی شک دی
 مه‌ته‌ری‌زیک‌ی تره له‌و ناوه
 له‌و گل و دوره ئه‌وی هه‌ل‌ناوه
 ده‌گه‌ری جار له سه‌ری جار له‌به‌ری

هه‌لی پ‌چاوم و دهم باته سه‌ری
 پشتی درکاویه پ‌یشی لیژه
 تهم و مژ! 'لیگه‌ری ج‌یی ده‌س‌ریژه
 چۆلگه‌یه، زۆرکه‌نه، شو‌ینی چالّه
 باوه‌شی ماوه‌ته‌وه ئاوالّه
 سه‌نگه‌ری "مینه شه‌م" و "عه‌ولایه" ۲
 داخه‌که‌م ده‌نگی که‌سی لی نایه
 له‌سه‌ری بۆیه خه‌یال شو‌یا بو
 ببوه هه‌ودایه‌ک و تی‌ک هالابو
 وا نه ئارامی هه‌بوو نه سه‌ره‌وتن
 زۆر تریش زۆری ئه‌هی‌نا بو من
 ب‌یم و ئاو‌ر له به‌سه‌ره‌ات ده‌مه‌وه
 یادی لاوانی نه‌مر نو‌ئ که‌مه‌وه
 یادی ئه‌وده‌م که شه‌ویش خه‌و لی‌ره
 ری‌ئ نه‌بو بی‌ته‌وه چاوی سی‌ره
 به هه‌مو هی‌زه‌وه دوژمن ده‌بزوت
 ده‌که‌وت هی‌ند ده‌سه‌ران هه‌ل‌ده‌نگوت
 ژه‌نگی خه‌نجه‌ر ده‌سه‌ران له خو‌ینا
 خو‌ین که‌لاک و سه‌ری وه‌ک یه‌ک د‌ینا
 تیخ که بی‌زی نه‌ده‌هات نه‌ی ده‌بری
 دۆش‌که ده‌رشایه‌وه گولله ده‌ف‌ری
 بۆیه هه‌ر به‌رزه سه‌ری ئه‌و کی‌وه
 شو‌ینه‌وار‌یکی ئه‌وانی پ‌ی‌وه
 جا خه‌یال تۆش په‌ر و با‌لت دان‌ئ
 که‌س ئی‌تر وه‌ک من و تو نازان‌ئ
 ک‌ئ سه‌ری وای هه‌یه بو که‌س نه‌نه‌و‌ئ
 قاره‌مان چۆنه ئه‌گه‌ر هه‌ل‌ده‌که‌و‌ئ

۱ مه‌به‌ست له تهم و مژ جه‌وی سیاس‌ی ئه‌و کاته‌یه نه‌ک تهم و مژ زه‌وی و هه‌ور و هه‌لا.
 ۲ عب‌داله مع‌ینی. مینه شه‌میش پ‌ش‌مه‌رگه‌یه‌ک بو که له‌گه‌ل عب‌داله مع‌ینی شه‌ریکی زۆر پ‌یاوانه‌ی کرد هه‌تا شه‌هید بو.

محهمهد ټه مینى موعینى

محهمهد ټه مینى موعینى کورې عهولآ موعینى له سالې ۱۲۸۷ هه تاوى له بنه مالیه کی تاجر له مه هاباد له دایک بوو. عهولآ له نیوان عیراق و ئیران به کارى بازرگانی خه ریک بوو و لهو ریگایه دا له شاروچکه ی ماوه ت به ده ستی هیزه کانی سر به عیراق کوژرا. محهمهد ټه مین دریژه ی به کارى بابى دا و دوايه تیکه ل به کومه له ی ژ- ک و حیزبى دیموکرات بوو و دواتریش له کومارى کوردستان دا بوو به وه زیری ناوخو (ولآتدارى). دواى رووخانى کومارى کوردستان ماوه یه ک به نه هینى ژیا و دوايه خو ی ته سلیم به حکومت کرد و حوکمى ئیعدامى بو براوه. به دانى به رتیل حوکمى ئیعدام بوو به ئه به د و دوايه ش کرا به سى سال. ئه و ماوه یه ی له زیندانه کانی مه هاباد و ته وریژ و ورمى تیپه ر کرد، به لام دواى ئازاد بوون، بو تاران دوور خراوه. محهمهد ټه مینى موعینى پاش تیپه ر بوونى ماوه ی دوور خراوه یی گه راوه بو مه هاباد و له وى دوکانى دانا. به لام به هو ی ئه وه که دوو کورې پیشمه رگه بوو و دائیم له ژیرچاوه دیږى دابوو، خه لک له ترسان، که م هامووشو ییان ده کرد و دوکانه که ی بره وى نه بوو. به ناچار دوکانى داخست و خانه نشین بوو. محهمهد ټه مین موعینى له سالې ۱۳۷۰ له شارى مه هاباد مالئاوايى له گه ل و نیشتمان کرد و له ماوه ی ته مه نى دا شاهیدى له ده ستدانى سى کورى به ناوه کانی سوله یمان و عهولآ و خانه بوو که له جولآنه وه ی کورد دا به شدار بوون.

سوله یمان و عهولآى موعینى، ئه ندامى ریه رى حیزب بوون و له راپه رینى ۶۶ - ۶۷ دا شهید بوون. سه عید (خانه) موعینى له سالې ۱۳۳۰ له مه هاباد له دایک بوو و خویندى دیپلومى ته واد کرد و له سالې ۱۳۴۹ له دانشگاه تاران له رشته ی ئامار وه رگرا و لیسانسى وه رگرت. له سالې ۱۳۵۳ گيرا و تا سالې ۱۳۵۶ له زیندان دا ماوه . ئه و دواى ئازاد بوون تیکه ل به هیزه کانی یه کیتى نیشتمانى بوو و سه رئه نجام له گه ل چه ند پیشمه رگه ی یه کیتى له ئاوايى "رمى" له شهر له گه ل هیزه کانی عیراق شهید بوو.

ماموستا هیدى شاعیرى گه وړه له لاپه ره ی ۲۱۱ کتیبى کاروانى خه یال له به شیک له شیعرى بازار دا، له سه ر که سایه تى حه مه ده مینى موعینى بابى سوله یمان و عهولآ و خانه دا ده نووسى:

"کاکه مین" ١ ټه و سه ر وه بنده ی چونه؟
دلى سوتواوى ده کا سه رکونه؟
داخو ساریژ نه بوه کونه برین؟
گه رمه شینن گه لن فرمیسکی وه رین؟
به هه موو هه سته وه شینى گیرا؟

^۱ باوکى شهید سوله یمان و شهید عه بدولآى قاره مان.

يان له بهر دوژمنه که ی نه یویرا؟
 خوشه ویستی به فیدای کورد کردن
 باجی خوین بوو له سهری لابرډن؟
 بهرهمی عومری دریژی، نانا
 گوهه ری ژینی له ریی گهل دانا
 بووی دهسوتی دل و دانا مرکي
 ههست نه لیی ئاگره بوم نادرکي
 بویه چی پینه کرا پینووسم
 ههر مه گهر دهست و دهی رامووسم
 دهبی تا خوین ده دهمارم دایه
 خوشه ویستی بکه مه سهرمایه
 له ژيان کهم ههولی وا هه لده که وی
 بو ژيان گهل له مه قوربانی بو
 قاره مان لهو ههله ده رفعت دین
 خووی دهفهوتینی ژيان دهستی

شهیدانی کوی حاجی کیمی

دهسته یه کی دیکه له پشمه رگه قاره مانه کانی سالانی ۱۳۴۶ - ۱۳۴۷ بریتی بوون له فهقی عه لی
 وه رگیلی، سهید فتاح، پیرو، عه لیه گه له و درویش عوسمان که له هاوینی ۱۳۴۷ له کوی حاجی
 کیمی شهید بوون.

عه بدولای قازی که ماله که ی له ئاوی "کونه دی" له ۷ کیلومتری شاری مه هاباد و هه میسه
 مه کوی پشمه رگه بوو، له کتبی "ولاتی من" دا دوا ی نه وه باسی پشمه رگه مامه ندی قازی ده کا
 که له نه شکه وتی کونه کوتردا دیویتی، له سه ر نه وه دهسته یه ده نووسی: نه جار سهید فه تاح و
 ده رویش عوسمان له گه ل دوو که سی دیکه وه ک پشمه رگه ی حیزب هاتنه ناوچه ی ئیمه. زور که ساد
 و فه قیر بوون ۴ تفه نگی که چ و کروچ و ۲۰۰ فیشه کیشیان پی بوو و لهو مه زرایانه ی ئیمه
 ده مانه وه. فهقی حه سه ن و قادرخان نه نجوومه نی ئاوی بوون و له لای سهید فه تاح بو منیان
 تی چاندبوو که نه من ساواکیم و نه و ۷ قه نه مانگانه ی ماموستایه تی قوتابخانه ی ئاوی که
 وه رمه دگرت، به یارمه تی ساواکیان له قه له م دا بوو.

شه ویکی سه ره به هار بوو له دیوه که ی خوم به ته نیا دانیشبووم. هیشتا کوره هه لنه گیرابوو و
 که میک ساردبوو. له سه ر مه جوعمه یه کی خورما و پونیان بو هینام. نه منیش نه مخوارد و داوای
 ماست و په نیرم کرد. مریه مه سوور خیزانی کاک حامیدی کاردار ی مالی بوو، هه موو شه وی دره نگ

جیره‌ی خو‌ی وهرده‌گرت و ده‌رۆ‌یشته‌وه. به دوا‌ی ئەو دا ده‌بوو ده‌رکه دابخه‌ی. سه‌گه‌ی زه‌لاممان هه‌بوو فیه‌ته‌نیک بوو، ئامبازی خه‌لکی ده‌بوو و له‌سه‌ر ئەو کاره‌ی جارێک تاپ‌رێکم پێوه‌نا، چاوێکی کو‌یر ببوو. ئەوه‌نده‌م زانی ئەو سه‌گه له‌حه‌سارێ ئامبازی یه‌که‌یکی بوو. هه‌رای مندا‌ل‌انم کرد و گووتم: "ئەوه‌ بۆ ده‌رکه و دانه‌خستوه‌و ئەو سه‌گه یه‌که‌یکی گرت". که‌میکی پێ‌چوو دیتم یه‌که‌یک به‌لووله‌ی تفه‌نگی پهرده‌ی ده‌رکه‌ی هه‌لداوه و لووله‌ی تفه‌نگه‌که‌م دیت. ته‌ماشام کرد گووتم فه‌رموو دانیشن. سه‌ید فه‌تاح گووتی: "ئەمن سه‌ید فه‌تاحم". گووتم: "جا هه‌ر که‌س هه‌ی وه‌ره دانیشه نانی بخۆ". مه‌جوعه‌که‌م بۆ به‌رێ کرد. گووتی: "نانی تۆ ناخۆم نازانم ئەتۆ چی". گووتم: "ت‌ر‌ه‌ت‌ر مالت نه‌شیو‌ی نابی بزانی ده‌لێی چی. ده‌زانم ئەو بێ‌ وێژدانانه چیان پێ‌ گووتوی. ئەتۆ پ‌ر‌یتناکه‌و‌ی قسه‌ی وا به‌من بلێی. نیوی ساواک و شتی وا له‌ لای من نه‌ه‌ی‌ی. ئەگه‌ر رق‌م هه‌ستی به‌سه‌رانی حیزب ده‌لێم تفه‌نگه‌که‌ت لێ‌ بستینه‌وه و ئەتۆ بۆ ئەوه‌ی نابی چه‌کت پێ‌ بێ‌. ئەتۆ به‌ قسه‌ی کێ به‌من ده‌لێی ساواکی؟". گووتی: "وه‌لا ئەو خه‌لکه‌ واده‌لێ". گووتم: "ئەوه‌ی واده‌لێ ناماقولێ کرد، له‌ ئیداره‌ی په‌روه‌رده و فیرکردن، ٧ ته‌نم ده‌ده‌نێ پێ‌یان ناخۆشه. ئیستا نه‌زه‌مینم ماوه و نه‌ ئیجاره نه‌هیچ شتیک و ئەوه‌نده گیایه‌ش که‌ماوه ئەویشم لێ‌ ده‌دروون و دینه‌ لای تۆش ئەو قسانه ده‌که‌ن". راوی‌زی قسه‌که‌ی گۆرا و گووتی: "جا هه‌ر که‌س حه‌قی نه‌داوه‌ت‌یی بۆت ده‌ستینم و ته‌می‌ی ده‌که‌م". گووتم: "نا ئەوه‌ کاری تۆ نییه، ئەتۆ بۆ ئا‌غا‌وه‌ت چه‌کت هه‌لنه‌گرتوه‌وه. ئەتۆ بۆ رزگاری کوردستان تیده‌کو‌شی".

دوا‌یه درێژه‌ی به‌ قسه‌کانی داو گووتی: "قادرخان ده‌کوژم ساواکییه". گووتم: "وه‌لا‌ه‌ی ئەمن دوژمنی سه‌ره‌سختی قادر خانم، پیم‌خۆشه‌ قه‌تی نه‌بینم. چوونکه ئەوه‌ی خراپه‌یه له‌گه‌لێ کردووم و هه‌ر رۆژه فه‌سادیکم بۆ هه‌ل‌دا‌ی‌س‌ین‌ی. به‌لام خودا هه‌ل‌نا‌گر‌ی ساواکی نییه و ئەو تاوانه‌شی لێ‌ مه‌ده‌ن". گووتی: "پیم‌سه‌یره ئەتۆ ده‌لێی دوژمنی کابرام و بۆشی ده‌پاریه‌وه". گووتم: "ئا‌خ‌ر شتیکی که‌ نه‌بێ‌ نییه". دوا‌یه گووتی: کاک عه‌ولا ببووره خراپیان تێ‌ گه‌یاندووم.

هه‌ر له‌و سه‌رده‌مه‌دا ده‌نگۆ هه‌بوو که‌ قادرخان له‌ هۆلی ما‌لی خو‌ی، بۆ کوشتنی سه‌ید فه‌تاح چالێ هه‌لقه‌ندووه، به‌لام ئەوه‌ش راست نه‌بوو. ئەوه‌ ره‌سو‌لی عه‌ولا کورده بوو که‌ که‌میکی گه‌م هه‌بوو و ویست بووی گه‌مه‌که‌ی له‌ ده‌رێ نه‌بێ‌ و له‌ ژوورێ له‌ چالێ دا‌ب‌ی، ئەو ده‌نگۆیه‌یان بۆ ساز کرد بوو. ئەوه‌ش بوو به‌ هۆی ئەوه‌ی که‌ هه‌لێ و ما‌له‌که‌ی بار بکا و بچیتته‌ شاری.

له‌گه‌ل سه‌ید فه‌تاح له‌و کیشه‌یه‌ را، بووینه ئاشنا و زۆتر ده‌هاته‌ ما‌له‌ من. شه‌ویکی هات و ٣ که‌سی له‌گه‌ل بوو، سه‌رچۆکی پاتۆله‌که‌ی درابوو. زۆرم پێ‌ناخۆش بوو. له‌وپه‌ری ده‌ست ته‌نگیش دا‌بو‌وم و هیچم نه‌بوو، گووتم: "چوار ده‌ستت که‌واپاتۆل بۆ په‌یدا ده‌که‌م شه‌ویک ئەگه‌ر پ‌ر‌یت لی‌ره که‌وت وه‌ره بیانبه". بۆ به‌یانی چوومه‌ شاری له‌ مه‌لیک و یۆسفی برام، پۆلێکم وه‌رگرت. دوا‌یه چوومه‌ دووکانی مام ئەحمه‌دی ئیلا‌ه‌ی به‌ گۆتره ئەندازه‌ی پێ‌شمه‌رگه‌کانم پێ‌گووت. بۆ شه‌و‌ی چوومه‌ ما‌لی دوکتۆر به‌همه‌نی بۆ ئەوه‌ی پۆلێکی بۆ که‌وش و کراس و پشتیند لی‌وه‌رگرم. ئەگه‌ر چووم بانگی خه‌وتنان بوو نانی خواردبوو. دوا‌ی به‌خیر هاتنیکی زۆر گووتی: نانت خواردوه‌؟

- نهوډا زههري مارم خواردووو نهوه له برسان دهمرم، بو تهتو خواردوته؟
- نهمن کرمانجم لهميژه نانم خواردووو.

به پهله کورپهکهي نارد هيلکهيان کړي و بويان له روڼي کردم. به دم نانخواردنهوه که ههروا جغهفنهکمان ليدهدا گووتم بو شتيکي ناوا هاتووم. ترسا چوونکه هه شتيکي کردبات ناشکرا دهبوو، گووتي: "هووه تا بچو لهو کوتهی بوخوت چهندي دهرديني دهرينه، چهندي پيتخوشه". ههچه ند زوري تيدابوو بهلام پيم عهيب بوو و له ۳۵ تمه ن زياتر دهرمنههيئا. دوايه گووتي: چهندت دهرهيئا؟
- ۳۵ تمه ن.

- وهلا کهمت دهرهيئاوه بهلام کورپه پياوي چاک به باسم مه که.

- لهوهي نيگه ران مهبه، نه هاتومه مالت، نه دهتناسم.

نهوجار تووشي کاک حهسه ني کاکاغزاده بووم که بوخوم شوانکاره ي وي بووم و مېرم بو دهلهوه راند. داواي يارمه تيم ليکرد. گووتي: "حه ي حه ي حه ي لهو قسانه گهرې ته تو نابې شتي وا بليې تو ساحب مندالي". نهوجار تووشي کاک عهولا بووم که خزمي خوئانه، گووتم شتيکي ناوايه. گووتي: دهبي بزائم بو کييه؟ دهبي بزائم له کوييه؟ دهبي بزائم چونه؟

گووتم: حاشا هه نامه هوې پياوي چاک به، هه باسم مه که و ليمگه رې.

به مشيوهيه هه چونيک بي تا رادهيه ک پولې ليباسه کانم جيجه جي کرد و نهوهي دیکه ش وه کهرز له سهرم حيساب کرا. ليباسه کانم هيئاوه مالي و له مالي ره حيمي سوځي براييم دانا و پيمگووتم نه گهر سهد فته تاح هاته مه زرايه بیدهيه. لهو وهختي دا له گهل مالي حوسيئي بارامي نيواغان ناخوش ببوو. سهيزاده شهل دايمي حوسيئي، شارچي بوو هه موو روژي به گوډريژي هاتووچوي شاري ده کرد و دوې دفرؤشت. نازانم له کوي نهو شته ي زانيووه. بهياني که له گهل شارچيان دهچي بو شاري له ريگايه به دهنگيکي بهرز هاوار دهکا: "وهلا ئيستا دهچمه ساواکي پيان دهليم چوار دهستي ليباس بو سهد فته تاحي کريوه". ناوا هه تا دهگاته لاجيني و تيکه لا به شارچي نهوي دهبي ههروا دهيلي و دهپريسي. لهوي پياويکي کهيخودا به نيوي نهحمده که گوي لهو قسانه دهبي، بهسهريدا دهگوريني و دهلي: بهسه! بهسه! خودا غه زهبت ليگري. ئاخو چون راپورتي لي دهدهي، وهلاهي شتيکي لي بي يان بيگرن، به تولهي نهو سهد فته تاح، کورپه کاني تو له کيوي ئاغ داغ دهکوژي. وهلاهي تازه خه لکي دیکه ش راپورتي ليبدن هه بهسهر تودا دي، نهوه تهتو نهو نه په نه پرت له چييه. بو نازاني دهلي چي. تهتو پيت وايه نه گهر نهوي بگرن، بنه مال هکته به سلامهت دهردهچي؟

عه بدولاي قازي له دريژدها دهنووسن: له ماوهي نهو دوو ساله دا دهوله تي ئيران دهرجهي ژاندارمهري راگرتبوو و شا گوئبووي تا پيشمه رگهيه که له کوردستان بميني، يه که دهرجهش نادري و نهيا بو کوشتي سهد فته تاح ۱۰۰ ههزار تمه نيان خه لات دياري کردبوو.

نهوجار بو بهرگري له په ره نهستاندي هه رچي زياتري جوولانه وه، دادگاي جهلديان دامه زرا. خه لکيکي زور بو نهو زيندانه ره پيچه که دران و به درندانه ترين شيوه نه شکه نجه کران. نه منيشيان

بانگ کرد و ده‌بوو بچم به‌لام په‌نام بۆ کاځ مه‌حه‌مه‌دی ئامۆزام (کاکه‌ شینه) برد که له‌گه‌ڵ موسه‌وی ده‌ئیسى پايه‌گايه، دۆست بوو و به‌ پوولیکى، نيوه‌که‌مى ږه‌ش کرده‌وه. دياره‌ برپارم دابوو نه‌گه‌ر جيبه‌جى نه‌بى، هه‌لیم. پاش هه‌وتووويه‌کى ديسان ئه‌منیبه‌ به‌ دوومدا هاتنه‌وه. ديسان کاځ مه‌حه‌مه‌د چوو له‌ موسه‌وی. ئه‌ویش پيښگووت بوو بۆ زیندانی جه‌لدیانى نییه، سه‌ره‌ه‌نگ بابایی یان سه‌ره‌ه‌نگ خه‌لخالى ده‌یه‌ه‌وى.

روژى ديارى کراو چوومه‌ حه‌سارى ژاندارمه‌رى. عاله‌میکى زۆریان له‌وى راگرت بوو. له‌ ته‌واوى پايه‌گايه‌ را بيسيم ده‌کرا، "به‌ گوشم به‌ گوشم" (به‌ گویم به‌ گویم) ده‌تگوت له‌گه‌ڵ ده‌وله‌تى ئالمان شه‌ريانه‌ و هه‌موويان ئاماده‌ بوون. دوايه‌ سه‌ره‌ه‌نگيک هات و هه‌ره‌شه‌ى کرد و گووتى: "وه‌ك شانه‌ى مېش هه‌نگوينى كوون كوون و ده‌كه‌م. از سينه‌ به‌ بالا اتش ميکنم (له‌ سينگ به‌ره‌وسه‌ر ده‌ستريژتان ليده‌كه‌م)". له‌و توورپه‌هاتانه. دوايه‌ گووتى: "ده‌بى هه‌مووتان تفه‌نگ وه‌رگرن و ئه‌وانه‌ بکوژن". ئه‌منيش گووتم: ئه‌من مامۆستام چۆن سه‌يد فه‌تاح به‌ من ده‌کووژى. گووتى: به‌ جه‌ه‌نده‌م مامۆستای ده‌بى هه‌ر ديه‌ى ۲ تفه‌نگان وه‌رگرى. کۆنه‌دۆ و وزنده‌رى، لاجين، ميناباد، شيلاناوى، به‌سرى و ... هتد، ئه‌وانه‌ هه‌موو ده‌بى تفه‌نگى وه‌رگرن و شه‌و ئه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ هاتن بياڤكوژن.

سه‌يد فه‌تاح نيزامى

ئه‌من برپارم دا بوو به‌ هيچ نرخیك تفه‌نگ وه‌رنه‌گرم. ئه‌و روژه‌ پينجشه‌مه‌ بوو. تفه‌نگى ئاماده‌يان نه‌بوو دوايه‌ گووتيان روژى يه‌كشه‌مه‌ ده‌بى بيينه‌وه‌ و تفه‌نگى وه‌رگرن. ئه‌و شه‌وه‌ى چوومه‌وه‌ سه‌يد فه‌تاح هاته‌ مالى. به‌ شوخى پيښگووت: "تفه‌نگيكت پى به‌ ۱۱ گه‌ز ناروا. ئه‌منيش ئه‌وه‌ دوو تفه‌نگى پرښم لى بارکراوه‌ و يه‌ك دوو روژى ديكه‌ ده‌بى بچم وه‌ريان بگرم، به‌ خودای ليږه‌ بۆ کيوى ئاخداغى ده‌ته‌ه‌نگيوم". زۆر پى‌كه‌نى، دوايه‌ گووتم: "پياوى چاك به‌، ماوه‌يه‌ك ليږه‌ پرۆ ئيږه‌ به‌جى بيله‌". گووتى: وه‌لاه‌ى به‌ قسه‌ت ده‌كه‌م هه‌ر له‌وشوڤا ده‌روين.

دوو روژى پى‌نه‌چوو، شارچى له‌ شارى را هاتنه‌وه‌و گووتيان وه‌لا سه‌يد فه‌تاح و وانيان شه‌هيد کردوو و جه‌نازه‌کانيان له‌ چوارچرايه‌، له‌ داران هه‌لاوه‌سيون. ئه‌و هه‌واله‌ بۆمن خه‌به‌ريکى له‌ راده‌به‌ده‌ر دلته‌زين بوو و زۆر ناره‌حه‌ت بووم.

ره‌حمانى قازى له‌ کتیبى "روژگارى ون بوو" دا له‌سه‌ر سه‌يد فه‌تاح ده‌نووسى: ... ته‌رمه‌كه‌يان هيناه‌وه‌ بۆ مه‌هاباد و به‌ کۆلان و شه‌قام دا ده‌يانگيڤا و خوڤيان پيوه‌ راده‌نا. هه‌ر ئه‌و روژه‌ من له‌ مه‌يدانى مه‌لاجامى وه‌ستابوم و به‌ حه‌سه‌ره‌ته‌وه‌ چاوم له‌و ديمه‌نه‌ ناخوشه‌ برپيو که ته‌رمى سه‌يد فه‌تاحيان له‌ دار به‌سته‌بووه‌ و ژاندارم له‌ ده‌ورى وه‌ستابون. يه‌کيک له‌ ژاندارمه‌کان جگه‌ره‌ى ده‌ستى

به ملی بې گيانی سهد فەتاح کوژاندهوه. ئەفسەريکی سپا که چاوی لهو ديمه نه بوو، کوتی ئەو کورپه کورده به دهستی کوردیکی خوڤروښ کوژراوه دهنای پیاوی وهک تۆ نهیدهویرا ئاواي لهگه‌ڵ بکا، خوڤری بۆ تا مابو نه‌تان دهویرا بهو ناوچه‌یه دا برۆن که سهد فەتاحی لێ بوو، ئیستا بۆ ئاواي لێ ده‌که‌ی؟

مامۆستا هیڤدی شاعیر گه‌وره له لاپه‌ره‌ی ۲۳۰ کتیی "کاروانی خه‌یال" دا له شیعرى "شاخی حاجی کیمی" له‌سه‌ر شه‌هیدانی ئەو شوێنه دا ده‌لێ:

شاخی حاجی کیمی

"حاجی کیمی" حه‌جی لی قه‌وماوان
پیی غه‌ریبانى دهنای سه‌ر چاوان^۲
سه‌ری به‌رزى هه‌یه داوینى ب‌لاو
سه‌ری ئی خو‌ی نه‌بو بۆ لێ قه‌وماو
سه‌د که‌لین و که‌لهک و داوی بو
پر به دل رازى نه‌درکاوی بو
شوینى پیی ده‌نه‌ده‌خست داوینى
سه‌ری هه‌ر ته‌م بو له به‌ر چاوینى
پوشى زه‌ردى وه‌کو ئاوریشمى خاو
داى ده‌گرت شان و شه‌پیلک و سه‌روچاو
سه‌یره وا هه‌له‌که‌وئ ئەندام و له‌ش
فیسى وا زه‌رد له سه‌روى "چاوی ره‌ش"^۳
داخوا هه‌ر دال‌ده‌یه^۴ بۆ ئاواران
باوه‌شى گه‌رمى هه‌یه وه‌ک جاران
هه‌ر به شان‌ازیه‌وه لیی ده‌دوین
باوی بالان ده‌ده‌ن و بۆی ده‌خوشین
دیمه‌نى چۆنه وه‌کو خو‌ی ماوه

^۱ حاجی کیمی شاخیکى گه‌وره‌یه له موکوریان چاوه‌ی ئاوی خو‌شى هه‌یه و گه‌لیک جار قاچاغ روى تیده‌که‌ن و له‌وئ خو‌یان ون ده‌که‌ن.

^۲ کاتیک لیره‌وه هه‌لاتم بۆ ئەودو دو شه‌و لهو شاخه مامه‌وه له‌سه‌ر کانیه‌که‌ی قاچم شوست و ئاوم لێ خو‌ارده‌وه و پنگه‌م له‌سه‌ر کانیه‌که‌ چنى.

^۳ گوندیکه له بن شاخی حاجی کیمی له ناوچه‌ی بۆکان، دیوکری یه.

^۴ په‌نا، گياو گزوپوش.

يان ئەوئىش پېچوۋە تېك چىراۋە
 داخۇ ئىستەش ھەمو رۆژى لە سوئ
 دەنگى "پىرۆت" و "ەلى" ى دېتە گوئ
 لەو ھەرىمە خەوى ئارامى شەوئ
 بە تەقەى "سەيد فەتاح" ى دەرەوئ
 داخۇ دوزمەن كە بە دويدا دەكشا
 خەنجەرى "ەلىگەلە" ى چۆن دەوہشا
 بىرى "عوسمانى"^۱ دەكا جاروبار
 ئاو لە چاوانىيەو دېتە خوار؟
 كور ئەگەر نەيبى گيانى تۆلە
 بو بژى با بمرى ئەو زۆلە
 رەنگ كرا سىنگ و بەرى خاوينت
 شەرتە ئەمنىش بگرم داوينت
 يان لەبەر پىت دەرژى خوينى من
 يان دەسەر سەرتى دەگىرم دوزمەن

مراد شىرېژ

تەرمى مراد شىرېژ

لە ھاوئىنى سالى ۱۳۴۷ مراد شىرېژ و چەند
 پېشمەرگەى دىكەى حىزبى دىموكرات، لە كوئىستانى كانى
 باسى، لە بەرى مىرگان، لە شەپكى قورس، لە گەل
 ھىزەكانى دەولەت دا، شەھىد بوون و تەرمەكانيان لە
 شارەكانى مەھاباد و پىرانشار و نەغەدە بە بەرچاوى
 خەلك ھەلاۋەسى.

سەرھەنگ دوو محەممەد باقرى بنى عامرى لە
 لاپەرەى ۳۸ كىتبى "نقاب" دا باسى دوو براى قاچاغچى بە
 ناوەكانى رەسوول و قادر دەكا كە لە پاسگای "كىشك درە"

^۱ فەقى ەلى وەرگىلى. سىد فەتاح، پىرۆت، ەلىگەلە، دروئىش عوسمان.

^۲ ئەو پېشمەرگانە ھەمويان لە شەرىك دا لە شاخى حاجى كىمى شەھىد بون بە ھۆى ھىزەكانى مىرى كە سەرکردايەتى
 ئەو ھىزانە سەھبەد ئوويسى ئەيكرد.

(دهبى گويچكه دهرى بى) دوو ژاندارمان ده كوژن. عامرى دواتر له ناوچه ي بۆكان له مالليك ټهوان له داو و دهخا و ده يانكوژي. به دواي ټهوانه دا عامرى بهرپرسيه تي كوشتني مراد شيريزي پيډه سپيډري. ټه و كه لك له سيخورپ و جاشان وه ده گري و داواي هاوكاري له مرادي قه تاري ده كا كه هم له پيرانشار قاوه خانه ي هه بوو و له گه ل قاچاغچيان له په يوه ندي دابوو هم زه راعه تي ده كرد. عامرى له لاپه رهي ٤٢ دا دهنووسى كه له دووه هم دانيشتن له گه ل مراد قه تاري دا، ټه و پيگوتوه كه جيگري مراد شيريز كه ناوي محهمد ټه ميني گله زه رده له ټاواي قه متهرى ټاشقي كچيكيه و جارجار ده چنه ټه وى. عامرى به و هه وال له زور خو شال دهبى و ١٠ روژ دواتر له سعات يه كي نيوه رويه مرادي قه تاري راده سپيږته عامرى كه محهمد ټه مين له ټاواي قه متهره له مال له دوسته كه يه تي. عامرى به ده سته يه ك ژاندارم هيږش ده با بو قه متهرى و له شه ريكي ده سته وه كه ره دا محهمد ټه ميني گله زه رده شه هيد ده كا.

عامرى دهنووسى كه به و هه وال له مراد شيريز زور نارححت دهبى و بو ټوله ټه ستاندنه وه به ١٤ كه سان هيږش ده كاته سهر پاسگايه ك. عامرى ده لى كه ټه و به خيرا خو ي گه يانده شويى شه په كه و دوايه مراد شيريز له تاريكي شه و كه لكى وه رگرت و هه لات. بو به ياني كه چوونه شويى شه په كه به سهر ٧ جه نازه ي پياوه كاني مراد شيريز داكه ووتوون.

سهره ننگ عامرى له لاپه رهي ٤٣ دا دهنووسى كه ٣ حه وتوو دواي ټه و رووداوه مراد شيريز كوري باپيرئاغا كه ټاغاي ټاواي كوڼه لاجان بوو ده كوژي. باپيرئاغا داوا له عامرى ده كا كه ټوله ي كوره كي بستيني ته وه. ټه يش قه ولي پيډه دا و داواي ليډه كا كه چه كي ده ولت هه لبرگري و ٥ تفهنگي ده داتى و ريڼوونى ده كا كه چوڼ مرادي بكوژن.

عامرى له لاپه رهي ٤٤ ي كتيبه كه ي دا دهنووسى كه دواي ٣ حه وتوو باپير ئاغا راي سپارد كه له گورهان ټاماده بم و چاوه ري هه والي وي بم. ټه و شه وه سعاتي ٧ شه و باپيرئاغا به ماتور سوار يك دا خه به ري دامى كه بچم بو ټاواي لكڼ. عامرى ده چى و ټه گهر ته ماشا ده كا ته قه يه و مراد شيريز به هو ي باپيرئاغا له مالليك دا گه مارو دراوه. ويستويانه مال له كه ټاور دهن بلام عامرى گوتويه فيشه كي كه م پيماوه و به دهنگي بليند به مراد شيريزي ده لى كه ټه گهر ته تسليم نه بي نارجوكت ده بال داويم. به لام مراد شيريز جنيوي پيډه دا. دواي ٥ سعات كه سيك ده لى من حه سهن پاپه تيم ته قه ي مه كهن. مراد شيريز و ره سوول كوژراون ئيزن بدن ټه گهر رووناك بوو ته تسليم بم. به ياني رووناك بوو دوو جه نازه و حه سهن پاپه تي ته تسليم به گورهان كران.

له لاپه رهي ١٨٩ ي به رگي ٢ ي "پيډاچوونه وه" دا كه ريمي حيسامى باسي مراد شيريز ده كا كه خه لكى "جه ران" ي ناوچه ي پيرانشار بوو و له دزي زولم و زوري ريژيم راپه ري و ريژيم بو نه مانى ټه و پيلانى دارشت و دهنووسى: ... چه نده قول ټاغاي وهك حه مه ده مين چيچو، مرادي دروي، ره سووي عه بدولسه مه دي و ره سووي خراپه و ټاره حمانى شيلمجاران چه كدار ده كهن و وه دواي مراد شيريزيان ده خه ن.

به پټې لاپه‌ره‌ي ۳۸ به‌رگي ۳ کتېبې له‌بېره‌وه‌رييه‌کانم، نووسېنې که‌ريمي حېسامي، که‌سيک به‌ ناوې ته‌نوه‌ر دلسوز له "سوفيا" سه‌رداني کړدوه و گوتويه که ده‌سته‌ي مراد شيريز دواي شه‌ريکي قورس له‌ گه‌ل هيزه‌کانې ريزيم له‌ ناوچه‌ي پيرانشار روو ده‌که‌نه‌ ناوچه‌ي باله‌کان. به‌لام له‌وې ته‌حمده حاجي بارزاني له‌ گه‌ل پولک ژاندارمي ده‌وريان ده‌ده‌ن و يه‌کيان لي ده‌کوژن و سې که‌سيشيان لي به‌ديل ده‌گرن که ده‌درينه‌وه به‌ ثيران و له‌ خانې له‌ دار ده‌درين.

له‌ سايتيکي ټينترنټي دا له‌سهر مراد شيريز ټاوا هاتووه: کاک مراد قاره‌ماني شه‌ره‌کانې ساله‌کانې ۶۸-۶۷ بوو، به‌لام به‌داخه‌وه له‌ به‌هاري ۱۹۶۸ دا له‌ دولې کانې زهره له‌ ناوچه‌ي به‌ري‌مي‌رگاني له‌ پيرانشار ده‌گه‌ل پيشمه‌رگه‌يه‌کي دېکه به‌ نيوي ته‌حمده‌ي عه‌لي عه‌جه‌م به‌ر لسه‌ نيوه‌ړو له‌ لايه‌ن جاش و ژاندارمه‌وه ده‌وره‌يان ده‌درې، تا ټاخير گولله‌ شه‌ر ده‌کن و ته‌حمده‌ي عه‌لي عه‌جه‌م شه‌هيد ده‌بې و مراديش به‌ برينداري ته‌سير ده‌کړې جه‌نازه‌ي مرادي به‌ پشتي ولاغ دادين و له‌ شاخي دينه‌خوار به‌ ته‌شکه‌نجه‌ شه‌هيدې ده‌که‌ن. بو چاو ترسپني خه‌لک، جه‌نازه‌ي مرادي ده‌دواي ماشين ده‌خن به‌ شاري پيرانشار و شاره‌کانې ده‌وربه‌ري دا راده‌کيشن.

شه‌هيدان محهمده ره‌سومره‌ي و فه‌قي عه‌لي شيوه‌سه‌لي (عه‌لي ره‌ش).

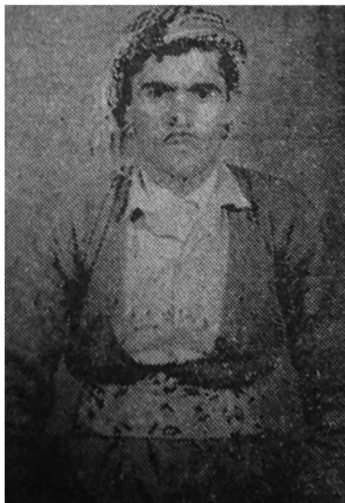
له‌ هاويني سالي ۱۳۴۷ له‌ سه‌رشيو که‌ هه‌ر ۱۵ کيلوميتر له‌ سه‌رده‌شت دووره، شه‌ريکي گه‌وره له‌ نيوان پيشمه‌رگه و هيزي دوژمن رووي دا. سه‌روان قاسمي فه‌رمانده‌ي عه‌مه‌لياتي دوژمن به‌ هيلېکوپتر ده‌ستريزي له‌ پيشمه‌رگه ده‌کړد و ته‌وان ټازايانه به‌ره‌ره‌کانيان کړد و که‌سيک به‌ ناوې "هه‌لمه‌ت" که‌ پيشتر پيشمه‌رگه بوو خوي ته‌حويل دابووه و ببوو به‌ جاش، له‌گه‌ل چه‌ند ژاندارمان کوژران. هيلېکوپتره‌که‌ پيکرا و سه‌روان قاسمي به‌ زه‌حمه‌ت خوي گهيانده‌وه پادگاني سه‌رده‌شت. له‌وشه‌ره دا فه‌قي عه‌لي شيوه‌سه‌لي (عه‌لي ره‌ش) و محهمده ره‌سومره‌ي دواي شه‌ريکي زور قاره‌مانانه شه‌هيد بوون.

ره‌حماني کاره‌يي که‌ يه‌کتيک له‌ پيشمه‌رگه قاره‌مانه‌کانې به‌شداري ته‌و شه‌ره‌ بوو، له‌ لاپه‌ره‌ي ۵۷ بېره‌وه‌رييه‌کانې دا ده‌نووسې: کاتيک گه‌يشتېنه ته‌و مووچه‌يه‌ي که‌ باس‌م‌کړد، ولات هيشتا تاريک بوو. ټيمه دابه‌شبووين به‌سهر سې ده‌سته‌دا. هه‌ربه‌شه که‌سيکي شاره‌زاين له‌گه‌لبوو. من و له‌تيف و چوار پيشمه‌رگه ويه‌لگه‌راين بو به‌رزاييه‌ک که‌ سپيلکي پيده‌لين و ده‌که‌ويته نيوان گوندي کاژي و سه‌رشيو و به‌سهر هه‌موو ناوچه‌که‌دا ده‌رواني. هه‌ر ته‌وه‌ش بوو به‌ هوې ته‌وه که‌ ټيمه توانيمان پيش ته‌وه‌ي جاش و ژاندارم بگه‌نه گوندي سه‌رشيو، به‌ دووربين بيان‌بينين.

کورته نامه‌يه‌کم بو قادرشه‌ريف نووسي: ته‌گه‌ر ده‌ته‌وي له‌ جاش و ژاندارم بده‌ي هيچ کاتيک له‌وه باشر هه‌لناکه‌وي ته‌وه به‌رپوه‌ن بو نيو ټيمه ته‌گه‌ر برياربې لتيان بده‌ين، ناگادارم بکه‌وه!

شه‌ر ده‌وري هه‌شتي به‌ياني ده‌ستي‌پيکړد. له‌ هه‌وه‌لين ده‌سريژدا دواژه جاش و ژاندارم به‌سهره‌يه‌کدا که‌وتن و هه‌لنه‌ستانه‌وه. دواي که‌متر له‌ کاترمي‌ريک، هيلېکوپته‌ريکي نه‌فه‌ره‌لگر له‌

ئاسمانی ناوچه که دا پیدابوو. زۆر نهوی به رهرو ئه و به رزاییه که ئیمه ی لیبوین هاته پیش. جاشی
 شاره زایان له گه ل بوو، بۆیه ئه و شوینه یان هه ل بژاردبوو بۆ دابه زاندنی نه فهره کان.

محله مه دره سومهری

پښگه مان پینه دا فریای گه مارۆدراوه کان بکه ون و له
 هه وه لپن ده سترپژدا دوو که ل له هیلکۆپته ره که هه ستا و
 سه ربه ره وژیر به ره و گوندی نه لاس پۆیی و فروکه وانه که توانی
 له مه یدانی شه ره که دوور که وپته وه.

به کورتی له و شه ره دا، بیجگه له فه رمانده که یان به نیوی
 قاسمی که به برینداری خۆی گه یاندبوه کانی ژنان و له وی خۆی
 حه شاردا بوو، که سی دیکه یان ده ربازنه بوو.

ئه و شه ره ده وری هه شت کاتژمیری خایاند. ده سته که وتیکی
 باش و سه رکه و تینکی گه و ره مان به ده ست هینا. به داخه وه
 کادریکی لاو و به جه رگمان به نیوی مه حه ممه دی په سه وه مه ره ی
 شه هید و پیشمه رگه یه کیش بریندار بوو.

مامۆستا هیدی له لاپه ره ی ۲۳۵ کتیی کاروانی خه یال،
 له سه ر ئه و شه ره له شیعریک دا ده لئ:

سپیلکی سه رشو

سه ری شیواوه سپیلکی سه رشو^۱
 ته م سه ری گرتوه ئه و دیوه و دیو
 له دلا کۆنه برینی ماوه
 لی وه بن داوه ته وه داماوه
 سه رده میک بو سه ری هیند به به ره و بو
 نه به روژ جی نه شه وانه ی خه و بو
 سینگ مه ودا ی هه بو بۆ نه سه ره و تن
 شانی وه ک په یژه بو بۆ سه رکه و تن
 کوپ که راست و چه پی ناسی بایه
 سه ری دینایه به ری بۆ کایه
 ئیسته وا ماوه ته وه بی ئاوال
 ده ردی ته نیایی ده شیوینی خه یال

^۱ شاخیکه له ناوچه ی سه رده شت له پشت گوندی سه رشو.

نه به روژ دئ نه شهوانه له سه‌ری
 دهنگی دهس ریژی "همه‌ی ره‌سومه‌ری"
 نه ته‌قه‌ی گهرمه نه هاتوچوځیه
 باوه‌شی چۆله سپیلک بوځیه
 هز ده‌کا ته‌م له‌سه‌ری ههر نه‌په‌وئ
 ههر له‌بن چادری ره‌ش ده‌رنه‌که‌وئ

شهری گوڙه کوږه

شاخی گوڙه کوږه له پستی ئاواپی "نستان" هه‌لکه‌وتوو. جاریک ده‌سته‌یه‌ک پېشمه‌رگه ده‌چنه
 ئه‌وئ و شه‌و پېشمه‌رگه‌ی کیشک خه‌وئ لیده‌که‌وئ و دوژمن به‌ سه‌ریان داده‌دا و دوو پېشمه‌رگه
 شه‌هید ده‌بن. مامۆستا هیدی شاعیر گه‌وره له لاپه‌ره‌ی ۲۳۳ کتیی "کاروانی خه‌یال" دا له شی‌عری
 "شاخی گوڙه کوږه" دا ده‌لئ:

شاخی گوڙه کوږه

له‌و چه‌مه با له ده‌راوئ بگه‌ریم
 بارئ باوڤمه ئه‌وبه‌ر وه‌په‌ریم
 سه‌رخه‌وڤیک به‌رمه‌وه "گوڙه کوږه"^۱
 "خه‌وی ب‌ی‌واده"^۲ به‌ چاوم فیره
 شاره‌زام گه‌رچی گه‌لیک له‌و ناوه
 زۆر که‌سم لئ به‌ته‌مال هه‌ل‌ناوه
 له‌و چیا‌یه گه‌لئ جارم دیوه
 جاش و ژاندرمه ده‌خوڤن گه‌وزیوه
 لیره زۆر جار چه‌ته‌یان بو هاتوون
 "حاجی پاراست" و "حوسینی خاتون"
 ئیسته هه‌سته‌تیک‌ی نیه بیده‌نگه

^۱ شاخیکه له‌ناو گه‌ورکان له پست گوندی نستان.

^۲ له‌و شاخه پېشمه‌رگه هه‌ره‌سیکیان دانابو به‌ ناوی ئه‌حمه‌د نستانی به‌لام هه‌ره‌سه‌که خه‌وتبوو هه‌تا سه‌رباز و جاش
 نه‌هاتنه سه‌ریان نه‌یان زانی و به‌و جوړه دو پېشمه‌رگه شه‌هید بوون و هه‌ره‌سی خه‌والۆش خۆی رزگار کرد. (تییینی ئه‌حمه‌د
 نستانی په‌ک‌یک له ئه‌ندامانی به‌ وه‌فای حیزب بوو که‌ ساله‌ها وه‌ک فه‌رمانده‌یه‌کی به‌ وه‌ج و ئازا، له ریزه‌کانی پېشمه‌رگه و
 ریه‌ری حیزب دا خزمه‌تی کرد).

چاوی جاسوس له خهوابی رهنګه
 تاو هه لآت وهختی له خه وهه ستانی
 روی روانین ده که مه "نستانی"
 با هه تاو کاتئ گزینګئ داوئ
 چاوی لئلم بهوئ رون کهم تاوئ
 وامه زانه که هه مو هر خه وتون
 کوری ئازای گه لئ لئ هه لکه وتون

نښکته وتی خه زالی

نښکته وتی خه زالی که له ناوچه ی ئالانی سهرده شت هه لکه وتوووه دوو پېشمهرګه ده شپږ
 ده که ون، په کیان هه لدئ و ئه وی دیکه ش قاره مانانه تا شه هید ده بی شپږ ده کا.
 ماموستا هیډی شاعیر ګوره له لاپهړه ی ۲۳۷ کتیبی "کاروانی خه یال" له شیعی "نښکته وتی
 خه زالی" دا ده لئ:

نښکته وتی خه زالی

رئ سهره وژوره ګه لیک بر ناکه م
 بو وچان جییه که ئه بی په یداکه م
 له سهر "نښکته وتی خه زالی" ش تاوئ
 با خه یالی سهره روځو خوی باوئ
 سیبهری فیینکی هه یه بو ریږوار
 وه کو یه ک راده ګرئ پیاده و سوار
 مالی بو دهر به دهران ئه نوايه
 خانه خوئی دهر به دهری هه روايه
 زگی پر سوچ و که لیڼ و قوژبن
 سهر به لام پوچه ک و بی نیو ئاخن
 که چی به و حاله وه چی بیته ګوئ
 ئه ویش ئه یلئ ته وه بو ت سهرله نوئ

^۱ نښکته وتی خه زالی له ئالوه تان ناوچه ی سهرده شته.

هېښته هر ئهیلې که "عهولآ ناسر"
پیی له خو؁ بوردنې نا ناو ئاگر
کاتن؁ وا دهستی له ژینی خو؁ شوت
چهند بهسهر بهرزی دمرد و دهیگوت
حهز دهکهن نهبنه مهکو؁ داخ و دهرد
پشت مهبهستن به "ههفالی نامهرد"^۱

^۱ عهولآ ناسر لهو سهفهردها ههفالیکی دهگهل بو به ناوی "مهلا قادر لاجینی" که ئهگهر تهفه دهس پیکرا مهلا قادر خو؁ پی رانهگیرا و ههلات و عهولآ ناسر به تهنیایی شهرې کرد ههتا شهید بو.

هۆیه کانی تیکشکانی جولانه وهی ۴۶- ۴۷

زۆر هۆکاری سه ره کی بوونه هۆی تیکشکانی جولانه وهی ۴۶- ۴۷ به لام گرینگترین هۆکاره کان نه وه بوون که حیزب یه ک ده ست نه بوو و کیشه و نا کوکی نیوخوی هه موو قه واره ی حیزبی داگرتبوو، رایه له یه کی به هیژ و تۆکمه ی ته شکیلای دانهمه زرا بوو و شه پری چه کداری بی پشت و په نا و به رنامه، کو توپر ده ست پیکرا. نه و جار دهسته کانی حیزب بی هاوئا ههنگی به سه ر چه ند لایه نی پار تی و بالی مه کته بی سیاسی و حیزبی شوعی و لایه نگرانی کومیته ی شوړشگپری حیزبی توده و چه پی کمونیستی توخ دا دابهش ببوون. هه ر لایهش به مه بهستی خو ی و بو بهرژه وهندی خو ی که لکی لیوه رده گرتن. له و قوناغه دا نه وهی نه دامانی حیزب له سه ری کوک و یه ک را بوون ته نیا دژایه تی له گه ل ریژی می ئیران بوو.

نه میر قازی له لاپه ره ی ۱۵۶ چاپی دووه می کتیبه کهیدا "له بیره وه رییه سیاسییه کانم" به و جوړه باسی گرفته کانی حیزب ده کا و دهنووس: سه رکردایه تی، له به ره مه می نا کوکی ناوخویدا، یان زیز ببوون یان له ناوچه کانی سه ر سنوور دوور خرابوونه وه، لیک دوور و بلاو بوون. جیا له چل په نجا که چه تفهنگی که م فیشه ک، حیزبی دیموکراتی کوردستان، به نبری دیکه ی نه بوو ههروه ک تمه نه دراویکیشی، له گیرفانی خویدا شک نه ده برد، تا جووته پیلادیکی پ بکری و... حوکمی نه قلی بارودوخ، به پی لیکدانه وهی خو ی، داینا بوو که بزووتنه وهی چه کداریی له هه ر باریکه وه بی زهمینه ی ۶۷- ۶۸ چ نا کامیکی دیکه ی ل چاوه پروان نا کر ی، جیا له شه هید کهوتنی دهیان و دهیان پو له ی تیکو شه ر و کادری به وه جی خه باتی داهاتووی پرزگاریخوازیی ولاته که مان و ههروه ها خه ساره تی کهوتنه زیندان و بوونی هه زاران له هاوولاتیان و تیکو شه رانمان...

بزوتنه وهی ۴۶- ۴۷ بی پشت و په نا بوو و بی ره چاوگرتنی شوړشی باشووری کوردستان که له چله پوپه دا بوو ده ست پیکرا. له نا کام دا نه وه بوو به هۆی به ره له سته هیژه کانی شوړش به دژی پيشمه ره گه کانی حیزب و هاوکاری نه وان له گه ل هیژه کانی ریژی می ئیران، که هۆیه کی دیکه ی تیکشکانی نه و راپه ری نه بوو.

خه لکی کورد له روژه هلاتی کوردستان، تا سالی ۱۳۴۵ ته نیا چاوه پروانی نا لوگوړه کانی کوردستانی عیراق به سه روکایه تی مه لامسته فای بارزانی بوون، به لام راپه ری نی ۴۶- ۴۷ تا راده یه کی زۆر په یوه ندی نیوان خه لکی روژه هلات و باشووری کوردستانی تیک دا و له ژیر شوینه واری و زه ختی ده وله تی ئیران دا، گرژی و هالوژی له نیوان دوو به شی کوردی کوردستان په ره ی نه ستاند و خه لکی تووشی نا ئو میدی کرد.

ریژی می ئیران له یارمه تی دان به شوړشی کوردستانی باشوور، سنووری ده ستیوه ردانی به زاند و ریبه ری شوړشی کوردستانی عیراق، وه ک هیژی یارمه تی پیکراو، نه یئوای سنووریک بو یارمه تی ده ر، دیاری بکا و پیش به ده ستیوه ردانی بگری.

بیشک هه‌لکه‌وته‌ی ژێئۆپۆلیتیک‌ی کورد وایه که به پیکه‌پێانی بچووکت‌ترین جمووچۆل نه‌ته‌وه‌یی، جیا له‌ گه‌له‌ کۆمه‌گی دوژمنانی ناوچه و جێهانی، سه‌دان داوه‌‌لێش وه‌ک کارگ هه‌لده‌تۆقن و به‌ درۆ ده‌بنه‌ یار و یاوه‌ر و پشتیوان و تا له‌به‌ینی نه‌به‌ن ده‌سته‌به‌ردار نابن. محهمه‌د شاپه‌سه‌ند له‌ لاپه‌ره‌ی ٨٠ بیره‌وه‌ریه‌کانی له‌ باسی کوشتنی به‌ختیار دا ئاماژه‌ به‌ پیلانی چه‌ند لایه‌ن و جێ په‌نجه‌ی گه‌وره‌ سیخو‌رانی ناوچه‌یی و ده‌ره‌وه‌ی و به‌ تابه‌تی ساواک و هه‌روه‌ها ده‌ستی حیزبی توده‌ له‌ تیک دانی راپه‌رینی ٤٦ - ٤٧ ده‌کا و ده‌نووسێ: ... به‌لێ ئه‌مه‌ بوو سیاسه‌تی حیزبی تووده‌ و بگره‌ بآلت‌ریش که به‌ ده‌ستی په‌ناهیان و دوکتۆر مو‌راد جێبه‌جێ ده‌کرا و جه‌نابی کاک حه‌مه‌ده‌مین و زۆری وه‌ک ئه‌ویشی تێدا هاوبه‌ش بوون. هه‌مان سیاسه‌تی بۆ له‌ناو بردنی کومیته‌ی شو‌رشگێری دیموکرات که ئا‌غایانی ده‌وری شوومی په‌ناهیان پێ ئه‌سپێردرابوو، هه‌مان سیاسه‌تی تیک‌ده‌ری ریزه‌کانی حد‌کا له‌ کۆنگره‌ی چواردا و ... که‌ خو‌شبه‌ختانه‌ ئاکامی له‌ که‌س شاراوه‌نیه‌.

هاوکاری هێندیک له‌ عه‌شایی کورد به‌ زۆری یان به‌ خو‌شی، یه‌کیک له‌ هۆیه‌کانی دیکه‌ی تیک‌شکانی جو‌لانه‌وه‌ی ٤٦ - ٤٧ بوو. عه‌بدو‌لای قازی له‌وباره‌وه‌ له‌ کتییی "و‌لاتی من" دا ده‌نووسێ: هه‌ر له‌سه‌ر هاوکاری هێندیک عه‌شایی خراپ له‌گه‌ڵ دوژمن، که له‌ تاهیان ده‌رکردبوو و ته‌نانه‌ت به‌ پێچه‌وانه‌ی هه‌موو دا‌بونه‌ریته‌کانی کورده‌واری ده‌جو‌لانه‌وه‌. کاک حه‌مه‌ده‌مین قه‌زاق، ئا‌وای ده‌گێراوه‌: له‌و سالانه‌دا له‌ یه‌کیک له‌ ئا‌واییه‌کانی ده‌ورووبه‌ری مه‌هاباد مامو‌ستا بووم و ده‌رسم به‌ قووتابیان ده‌گووت و شه‌وانه‌ش ده‌چوومه‌وه‌ ما‌له‌ ئا‌غای...، رو‌ژیک پیاو‌یکی غه‌ریبی بو‌شناغ له‌ ما‌له‌ ئا‌غای میوان بوو. ئا‌غا ها‌ته‌ لای من و گووتی ئه‌من له‌و پیا‌وه‌ی به‌شکم و ده‌بێ ساواکی لێ ئا‌گادار بکه‌م. ئه‌مینش گووتم: ئا‌غا ئه‌و کابرایه‌ ها‌تووته‌ ما‌له‌ تۆ، میوانه‌ نا‌ئیک ده‌خوا و ده‌پروا، گوونا‌حه‌ وامه‌که‌. ئا‌غا گووتی: نا، ئه‌من خزمه‌ت‌کاری شام و ئه‌وه‌ی ده‌وله‌ت پێ‌یخو‌ش بێ ئه‌وه‌ی ده‌که‌م. ئا‌غا به‌ په‌له‌ کۆپه‌که‌ی که‌ ئه‌ویش ئه‌و کاره‌ی بابی زۆر پێ‌ناخو‌ش بوو، نارده‌ شاری و مه‌ئووری ساواکی به‌ خێرای هاتن و کابرایان تیکه‌وه‌ پێ‌چاو و بردیان. ئه‌من نه‌مزانی کێ بوو، به‌لام دواتر ساواک گو‌تبووی که له‌ می‌ژه به‌ دووی ئه‌و پیا‌وه‌یه‌وه‌ بوون و له‌ بری ئه‌و کاره‌ش ده‌ره‌جه‌ی شاهه‌نشاهی درا به‌ ئا‌غا و به‌ کۆپه‌که‌ی.

سه‌رئه‌نجام دوای ١٨ مانگ به‌ربه‌ره‌کانی له‌به‌رانه‌ر به‌ درنده‌ترین رێژیمه‌کانی رو‌ژه‌لاتی ناوه‌راست دا، راپه‌رینی بێ پشت و په‌نا‌ی سالانی ٤٦ - ٤٧ تیک شکا. ئه‌و بزوتنه‌وه‌یه‌ تابه‌ت به‌ به‌ری‌وه‌به‌ریه‌تی حیزبی دیموکرات بوو و هێچ هێز و توانایه‌کی دیکه‌ یارمه‌تی نه‌دان و له‌ می‌ژووی جو‌لانه‌وه‌ی کورد دا، وه‌ک لاپه‌ره‌ یه‌کی زێ‌رین ده‌دره‌وشیته‌وه‌.

قاره‌مانانی شه‌هیدی ئه‌و قونا‌غه‌، هه‌مویان که‌له‌پیاوانی می‌ژووی خه‌باتی کوردایه‌تی بوون که سه‌ربه‌رزانه‌ گیانیان له‌ پێناو ئازادی کوردستان دا به‌خت کرد. ئه‌وان بپوه‌خت و بی تیبینی و بێ ره‌چاوگرته‌ی وه‌زعیه‌تی باشووری کوردستان، ده‌ستیان به‌ کاریکی بو‌یرانه‌ برد و له‌و پیه‌دا گیانیان له‌ده‌ست دا و یاد و ری و رێزایان له‌ دلی کۆمه‌لانی خه‌لکی کورد دا به‌ زیندوویی ما.

سواره‌ی ئیلخانی زاده له‌شیعری به‌رزى "خېلې درۆ" دا ولامى ټه‌و رووناكبير و حيزبه زړه
 شوږشگپړانه دده‌داته‌وه كه ههر به قسه و به‌لېنى به درۆ خوږيان به يار و ياوه‌رى زه‌حمه‌تكيشان
 داده‌نټين و له‌سهر رېيوارانى ټه‌و سه‌رده‌مه ده‌لې:

خېلې درۆ

ټيوه كين؟ خېلې درۆ
 كه‌لى دهم پر له هه‌را
 نيسته‌جېي شارى به گرمه و دووكه‌ل
 پيم بلين:
 ټيوه چ كارهن؟
 چ كه‌سن؟
 ټيوه ټه‌ى كرمى كتيب
 يارى غارى هوډه
 به كه‌رووى قاسپه‌كه‌رى كه‌وتارين
 جارى كام گوم بوو ټه‌ده‌ن وا به هه‌لپه‌و به ده‌هو؟
 ټيوه: ميراتگري كام جى له‌وه‌رن؟
 ټيوه، حاشارگري پروبه‌ندى وشه
 بووكى بن تاراي سوور
 خوا نه‌كا باى به ته‌وژمى كوښتان
 لابه‌رې پهرده له‌سهر بالاتان
 ده‌ركه‌وې ههر ده‌كوژن دوورا دوور.
 ټيوه: كه‌ى شيرى چيان؟
 به‌رده‌ماوخوړى ټوله و گورگى گه‌رن
 قاقړه گيانه هه‌واى به‌رپشتين
 شوړه كاتيكه كوژه‌ى خه‌لفى ده‌ست
 زه‌لكه‌يه كوړه‌كه‌تان ټيوه زه‌لن
 ههر به بايه‌ك ټه‌گرين بى ده‌ربه‌ست
 كام به‌يان بهر بوو له به‌ندى شه‌وه‌زنگ؟
 كام كوله‌ى شوږ به نه‌فه‌ستان لاچوو؟
 مل به به‌رموورى وشه‌ى په‌نگاپره‌نگ!
 كامه پى كه‌وته پياسه‌ى پښتان؟
 ټيسته وا گرمه له كيوان به‌رزه
 مېش ټه‌خاته له‌شى گا بووله‌رزه

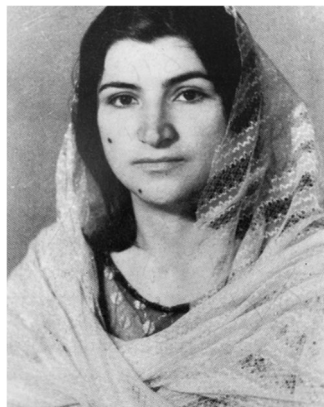
ئۆيۈن و ئۆيۈن و لۆكەي گۆيتان

بەسيه تى، ... بەسيه تى

واھات ... وا چوو

سوارە ئىلخانيزادە

ئەگەر ھىندىك لە ئىرانىيە بە ناو شۆرشگېرەكان، لە سالەكانى ۱۳۴۹ دواى تاقي كردنەوہى ھەموو بىر و ھزرىك، خۇيان تەحويلي رېژىم دەداوہ و دەھاتنە سەر شاشەي تەلويزيۇن، يان كەسانىك لە زىندان دا پەشيماننامەيان دەنووسى و داواى عەفوى شاھانەيان دەکرد، خەلک لە كوردستان لە ژىر كارىگەرى راپەرپىنى سالانەي (۴۶-۴۷) قورس و قايم وەك پۆلا دىفاعيان لە باوهرى خۇيان و مىللەتەكەيان دەکرد. مەرزە خانم، خىزانى غەنى بلورىيان كە زۆر بە زەحمەت بۆي دەلوا لە زىندان سەرى مېردەكەي بدا، بە دواى پەشيمانى كەسانى دژ بە رېژىم، بە پەلە خۆي دەگەيەنئە تاران و بە پىي لاپەرەي ۲۵۹ كىتیبى ئالەكۆك لەگەل مېردەكەي ئاوا دەدوى: دەزانى بۆچى ھاتووم؟ - ديارە ھاتووى من بىينى.

مەرزە خاتون

"راستە كە ھاتووم تۆ بىينم، بەلام مەبەستم لەو ھاتنە تەنيا دىتنى تۆ نىيە، بەلكوو ھاتووم پىت رابگەيەنم نەكا تۆش وەك ئەو كەسانە بكەي و بىيە سەر تەلويزيۇن و بە گوتنى چەند قەسەي پرو پووچ و بى مانا وەك ئەوان خۆت لەبەر چاوى خەلک سووك بكەي! تۆ دەزانى لەو رۆژەوہ كە مېردم بە تۆ كردوہ قەت ئاسايشم بە خۆوہ نەديتۆ و تەنانەت نەمتوانيوہ پر بە دلّم بتىينم. غەنى! من تۆم خۆش دەوى و ھەر ئەوہەندەي كە ناوى تۆم لەسەرە و دەبىينم خەلک بە حورمەتەوہ ناوت دىنن شانازىت پى دەكەم. ئىستاش بۆ ئەوہى بىمە لات و تۆ بىينم و ئەو قسانەت پىيلىم، ئەو رىگە دوورم بريوہ. غەنى نەكەي بە ھەلە بچى! كورە فريوت نەدەن و بىبەنە سەر تەلويزيۇن و سەرى

بەرزى من و مندال و خزم و كەست پى نزم كەن! غەنى داوات لىدەكەم لە زىنداندا مەرە و ئاوات و ئارەزووى من لە گلى نى، بۆ ئەو رژىمە كورد كۆژە خویریەيە كرنۆش مەبە."

تیکشكانى راپەرپىنى مەزنى سالەكانى ۴۶ - ۴۷ لە لایەك بوو بە ھۆي ناوئىمدى و بى ھىوايى خەلکى كورد و لە لایەكى دىكە ديسان زولم و زۆرى دامودەزگانى ئەمنى و لەشكرى رېژىم، بە تايبەتى ساواک و ژاندارم و ئەرتەش دەستى پىكردەوہ و ئەوان ديسان بە رووھەلماووى دەستيان بە ئازار و ئەشكەنجەي خەلک كەردەوہ. عەبدوলাي قازى لە كىتیبى "ولآتى من" لەوبارەوہ دەنووسى: بە دواى نەمانى پىشمەرگە ديسان سەرو كەلەي ژاندارم و ئەمىنيە پەيدا بووہوہ و تەشقەلە دەستى پىكەردەوہ. لەو ئەمىنيانەي كە ھاتووچۆي كۆنەدییان دەکرد، دوويان كووزران كە يەكيان نيوى

بابه لی (باباعه لی) بوو. یه کیک له و نه منیانه ی که نه کووژرابوو، روژیک هاته مائی و گووتی: براکه ی تو بارگینه که ی منی کوشتوته وه. ئیستاش ته تو فیتوډال و ماموستای ده بی یارمه تی مانگیکت بده ی به من.

به مشیوه یه ده یه ویست پوولیکم لښستی. نه وه هر نه و نه منیه بوو که پیشتر ده هاته کونه دی و نه یده ویرا بیته دپهاته کانی ده وروویه ر و ده پاراوه و ده یگووت: "ئای گازی به نوکهرت بم نه وکارم بو جیه جی بکه". ئیستاش وای لیته بوو له سهر نه سپی به ته شهره و به پیکه نین و ته وسه وه، هه رای ده کرد و ده یگووت: "ها که که سهد فه تاح هانی هی هی ی ی ی". نه منیش ده مزانی نه و سه گابه نه وه جنیوان ده دا، له دل خوم دا ده مگووت: "ئای گوپی بابت ... م نه وه وایلیته، ئای قازی بوو به که که. نه دی نه و وه ختی هه تا پیشمه رگه به شاخیه وه بوون، نه تده ویرا لیره بترازی بو وات نه ده گووت قه حبه باب. نه وکات کاکه بووم و نوکهرت ده کردم و ئیستاش بوومه که که. تو بلی روژیک، روژمان نه یه ته وه، سه گی سه گاب.

به کره جو

به تالیونی شه هید پیشه وا

نه و ده سته ی له پیشمه رگه کانی سالانی ۴۶- ۴۷ که که وته لای بالی مه کته بی سیاسی و له به کره جو نیشته جی بوون، دواتر له ژیر ناوی به تالیونی شه هید پیشه وا، به دژی پارتی دیموکرات و به لایه نگری له بالی مه کته بی سیاسی که وته شه ر. جهلیل گادانی ده لی کاتیک هیزه کانی مام جهلال به ناوی حیزبی شوپش، به هاوکاری ده ولته تی عیراق، هیرشیان کرده سهر ناوچه ی ژیر ده سله لاتی شوپش، هیزه کانی حیزبی دیموکراتی نیشته جی به کره جو له و شه رده دا، له لای سوورداش به شدار بوون و دوی گرتنه وی قه لادزی له وی به ناوی به تالیونی شه هید پیشه وا مه قهریان دانا. مهلا حوسین ناسراو به کاوه مه ره غانی که له مارس ی سالی ۱۹۷۰ له قه لادزی شه هید کرا فرمانده ریان بوو.

عه بدول نستانی له بیره وه رییه کانی دا ده لی: له و وه زعه دا ئیمه له سولیمانییه بووینه وه پیشمه رگه و له بنکه ی سولیمانییه له نیزیک مزگه وتی گه وه جیگیر بووین. قادر شهریف په یوه ندی ده گه ل نه و ده سته یه هه بوو که له به کره جو مابوونه وه.

پاش ماوه یه ک بالی مه کته بی سیاسی بو شیر له گه ل بارزانی ده گه ل ده ولته که وت و ده ولته ناوچه ی پشده ر و قه لادزی گرتنه و نه و ده سته ی به کره جو شه ریان ده گه ل بالی بارزانی کرد و دوايه چونه وه قه لادزی و له وی بنکه و باره گیان دامه زراند.

روژیک قادر شهریف منی نارد قه لادزیه تا کاوه مه ره غانی، له تیفی مهلا عه لی و نه حمه د نه ستانی ناگادار بکه مه وه که ده ولته تی ئیران هه ول ده دا، کاوه ی بکوژی. دیاره قادر شهریف نامه یه کیشی دا به من که بیده م به کاوه و راسته وخو ناگاداری کردبووه. نه وان قسه که یان به هیند وه رنه گرت و دوی دوو روژ، له نوژی نیوه رویه له کاتی خودا، کاوه به ده سته ی که سیکی خائین

به ناوی عهلی به تهنفگی کوژرا. ناوراو به هاوکاری سیخور و به کریگیراوه کانی ئیرانی به سلامهتی ده‌ربازی ئیران بوو.

کاوه مهره‌غانی

ئهمیر قازی له لاپه‌ره‌ی ۱۹۳ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا له سهر ئه‌وانه‌ی که له لای باڵی مه‌کته‌بی سیاسی نیشته‌جی بوون ده‌نووس: ئه‌وانه دواتر له شه‌ری باڵی مه‌کته‌بی سیاسی و شو‌رش دا به‌شداریان کرد و له گرتنه‌وه‌ی قه‌لادزی به هوی باڵی مه‌کته‌بی سیاسی ده‌ستیان هه‌بوو.

ئهو کاره زوری زیان به ئیعتیار و پرستیژی حیزبی دیموکرات ده‌گه‌یاند. ئه‌ندامانی حیزبی له لای شو‌رش هه‌ولیان دا، به هه‌رشیه‌یه‌ک بی که ئه‌وان بگه‌رینه‌وه یان کاریک بکه‌ن له شه‌رکردن له گه‌ل هی‌زه‌کانی شو‌رش دا خو‌ پیاریزن. له ئاخ‌ر دا ئه‌وان نه‌گه‌رانه‌وه به‌لام له به‌شداری کردن له شه‌ر دا، خو‌یان پاراست.

عه‌بدولای حه‌سه‌ن‌زاده له لاپه‌ره‌ی ۱۲۲ "ئه‌زموونی

خه‌بات" دا له‌سهر جه‌ماعه‌تی کاوه مهره‌غانی ده‌نووس: ئیدی ئه‌وانیش هاتن بو قه‌لادزی و ئه‌وانه‌ی مه‌شیان ده‌گه‌ل هاتن. له‌ویدا بریار درا ئه‌من بچم پیوه‌ندی یان پیوه‌ بکه‌م. چووم ده‌گه‌لیان دانیشتم. شه‌ویکی ده‌گه‌لیان دانیشتم و پیم گوتن تکایه ئیوه کارت‌ان به‌و کارانه‌ نه‌بی. ئیوه نه‌هاتوون شه‌ری پارتی بکه‌ن. دانیشن خه‌ریکی خو‌پی‌گه‌یاندنی خو‌تان بن. شه‌هید کاوه ماره‌غانی باسی کرد گوتی بو حه‌قیقه‌ت و ئینساف ده‌بی بلیم شه‌خسی مام جه‌لالی چه‌ندین جاری به ئیمه‌ی گوتوه که ئیمه ئیحتیاجیمان به چه‌ند پیشمه‌رگه‌ی ئیوه نیه. ئیوه دانیشن بخوین، خو‌تان پی بگه‌یه‌نن بو ئاینده. گوتی به‌لام پیشمه‌رگه‌مان ده‌گه‌ل بووه گوتوویه بو ئیمه پیاو نیین؟ ئاخ‌ر سی که‌سمان له شه‌ری نیوان مه‌لایی و جه‌لالی‌یه‌کان دا شه‌هید بوون. "حه‌سه‌ن ئه‌لیاس" و کو‌ریک هه‌بوو ناوی خو‌ی "عه‌لی گو‌ماوی" بوو خه‌لکی شیوه‌سه‌لی بوو به‌لام ناوی خو‌ی نابوو قه‌ره‌نی. پیشمه‌رگه‌یه‌کی زور ئازای ۴۶ - ۴۷ ی بوو. ئه‌وی دیکه کو‌ریک به ناوی هه‌مزه خه‌لکی گوندی قه‌له‌ره‌شی له ناوچه‌ی سه‌رده‌شت بوو. سی که‌سمان ئاوا تیدا چوون.

ره‌حمانی کاره‌یی دوای تیکشکانی جولانه‌وه‌ی ۴۶-۴۷ له به‌کره‌جو ده‌گیرسیته‌وه و له لاپه‌ره‌ی ۷۴ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا باسی ئه‌وه ده‌کا که چاوی به مام جه‌لال که‌وتوو و داوای لیک‌دوووه که کلاسی کادریان بو دابن و ده‌نووس: مه‌به‌ستم له دیتنی به‌ریزتانی، ده‌بی بلیم وپرای سپاس له دالده و حاوانده‌وه‌ی ئیمه لای خو‌تان، کو‌مه‌له‌ گرتی‌ک هه‌ن پیوستی‌یان به چاره‌سه‌ره. ئیمه کو‌مه‌له‌ خه‌لکیکی بیکارین، روژانه به‌ملاوئه‌ولادا ده‌گه‌رین و سه‌رگه‌ردانین. ئیستا هه‌لیک ره‌خساوه بو‌فیربوون و...

- ئهوه راسته. من زۆر له مێژه داوام له ماموستا قادر (مه بهستی قادر شهریف بوو) کردوه لیستیکی جهماعه تم بداتی به مه علووماتهوه، ئاستی خوێندهواری، پلهی تهشکیلاتی، ههتا ئهوهی داوام لیکردوه له باری تهمه نیشهوه..... به ئی له نه زهرماندایه دهورهیهکی کادرتان بۆ بکهینهوه و خوشم ئه گهر قبوولتان بێ، یهکیک ده بام له ماموستا کان. له گه ل کاکه نهوه (مه بهستی نهوشیروان مسته فابوو) و هیندی ماموستای دیکه ش قسه م کردوه و...

به راستی زۆر خوشحال بووم. به تایبته لهوه که هیچ ئاماژهیهکی به به شداریکردنی پیشمه رگه کانی ئیمه له شه ره کاندانه کرد و سیاسیکی زۆرم لیکرد بۆ ئه وه درفته وه و مالئاواییم لیکرد. ناوه روکی ئه وه دیداره م له گه ل له تیف، مه لاحوسی و سه دیق باس کرد. دوا ی چه ند پوژیک، قادر شهریف کو بوونه وهیهکی پیکردین و له وه کو بوونه وه دا ئه گهر باشم له بیر مایی، ده وری بیست که سیک دیاری کران بۆ خولی راهینان له بواره کانی سیاسی و پیگه یاندن و کادری ده رمانی... که لاسی کادر له به کره جو

خولی راهینانی کادر پیک هاتبوو له سی به ش: سیاسی - تهشکیلاتی، پیگه یاندنی کادری ده رمانی و راهینان له بواری شه ری پارتیزانیدا.

ماموستا کان بریتی بوون له مام جه لال، نهوشیروان مسته فا، دوکتور کورشی لاشایی و که سیک دیکه به ناوی ئیسماعیل که به ره گه ز ئازهری بوو. (جیی ئاماژهیه، ئه وکات گروویک له حیزبی توده ی ئیران جیا بوونه وه و "پیک خراوی لاوانی حیزبی توده ی ده ره وه ی ولت" یان پیکهینابوو و له به کره جو دامه زرابوون. مام جه لال و زیاتریش بالی نهوشیروان مسته فا جیگا و پیکهیهکی زۆر باشیان بۆ دا بین کردبوون و چاکیان پێ داده گیشتن. ئه وه گرووپه له گه ل ئیمه زۆر دو ست و هاوکاربوون. به تایبته دوکتور لاشایی که وه ک پزشکی کاری سه ره کی ئه وه پیگه یاندنی کادری ده رمانی بوو. هه لبه ت وه ک راهینه ری پیشمه رگه کانیش له بواری شه ری پارتیزانیدا ده وریکی زۆر کاریگه ری ده گیرا).

یه که م پوژی ده ستپیک خوله که و یه که م ماموستا مام جه لال بوو. دوا ی به خیرهینان، ئه حوالپرسی یه کهیهکی به شداران کرد و ههروه ها له قسه کانی دا دهستی کرد به ئاموژگاری و دلدا نه وه ی ئیمه له باره ی به ئاکام نه گه یشتنی جوولانه وه ی ۴۶-۴۷. ناوبراو ههروه ها کورتهیه کیش سه باره ت به هه لومه رچی ئه وکاتی باشووری کوردستان دوا. یه که م رسته که به پریزان له سه ر ته خته ره شه ی ژووره که نووسی ئه وه بوو: "کادر تیکۆشه ری که، پیشه ی ئه وه خه با ته."

پيشمه‌رگه‌كانى حيزبى ديموكرات له ساله‌كانى ۱۳۴۶-۱۳۴۷ زه‌برى گورچووبريان له دوژمن وه‌شاند و عه‌مه‌ليا ته‌كانى زمزيران، سه‌رشيو سهرده‌شت، گهوركان، چياكانى ده‌وروبه‌رى شه‌لماش، ئاوايه‌كانى قورمه و مراد ره‌سووى لاجانى پيرانشار و كيوى سپى‌سەنگ... نموونه‌ى ئازايه‌تى له خۆبردوويى هي‌زى پيشمه‌رگه‌ى، حيزبى ديموكراتى كوردستان بوون.

دواى ئەوه كه زۆربه‌ى ريه‌ران و كادر و پيشمه‌رگه‌كانى حيزب له ناوخۆدا شه‌هيد بوون، ئەوانه‌ى كه مابوون شوئي‌ئىكى ئەمىيان نه‌بوو و له‌ژي‌ر ده‌سه‌لاتى شو‌پش له باشوورى كوردستان دا له مه‌ترسى هي‌رشى گرتن و كوشتن و ته‌حويل دانه‌وه به ر‌يژي‌مى ئيران دا بوون. ئەوان ب‌ى ئەنوا و نائوميد و بي‌كه‌س، وه‌ك مه‌رى ب‌ى شوان، هه‌ر يه‌ك بوو به كور‌ى بابى خۆى و په‌نايان ب‌و كوردستانى باشوور هي‌ناوه. به پ‌پى لاپه‌ره‌ى ۱۹۳ بيه‌وه‌رييه‌كانى ئەمير قازى، ده‌سته‌يه‌كى ۲۵ تا ۳۰كه‌سى روويان كرده به‌كره‌جۆ كه ناوه‌ندى گشتى مه‌كتەبى سياسى پارتى كۆن بوو و له‌وئى نيشته‌ج‌ى بوون و ر‌ي‌زيان لي‌گيرا.

تاقم‌ي‌كى دي‌كه كه ۲۵ كه‌س ده‌بوون و ده‌سته‌ى س‌ال‌ح لاجانى بوون، كاربه‌ده‌ستانى شو‌پش به‌ئىنيان پ‌يدان كه لي‌يان خۆش بن و له هه‌ول‌ي‌ر نيشته‌ج‌ى بوون. به‌لام قه‌وله‌كه‌يان شك‌اند و ته‌سليم به ئيرانيان كرده‌وه. له‌وباره‌وه ئەمير قازى له لاپه‌ره‌ى ۱۹۳ دا ئاوا ده‌نوس‌ى: ئەو ده‌سته‌ى كه كه‌وتبوونه ده‌شتى هه‌ول‌ي‌ر، كه‌وتنه به‌ر ره‌حمه‌تى ده‌زگ‌اى شو‌پشى ئەيلووله‌وه! له ن‌يو ئەوان، جه‌مع‌ي‌كى چه‌ند كه‌سى وه‌ك شه‌هيد "ساله لاجانى" پيشمه‌رگه‌ى ئازا و به ناو، شه‌هيد "سوليمان كه‌ر قه‌شان"، شه‌هيد عومەر حه‌سه‌ن حه‌وته‌وانه" له سه‌ر داواى ر‌يژي‌مى ئيران، به پ‌پچه‌وانه‌ى هه‌موو قان‌ون و عور‌ف‌ي‌كى ناسراوى كۆمه‌ل‌گ‌اى مرو‌ف‌ايه‌تى، هي‌زبا‌بوونه ناوچه‌ى گه‌لاله تا له‌و‌پ‌را، راده‌ستى ئيران بك‌ري‌نه‌وه.

مامۆستا هه‌زار له سه‌ر ده‌سته‌ى ساله لاجانى له لاپه‌ره‌ى ۴۹۳ دا ئاوا ده‌نوس‌ى: رو‌ژي‌ك كه م‌ال‌ه مه‌لا مسته‌فا له "قه‌سرى" بو، گو‌تيان بارزانى بانگت ده‌كا. گو‌تى: "نۆ پيشمه‌رگه‌ى ئيرانى كه ساله لاجانى و هه‌والانى ئەون لاى تيمه گيراون. ئەوانه له ئيران زۆريان عه‌زيه‌تى ده‌وله‌ت داوه، ئيستا ئيرانى سورن له سه‌ر ئەوه كه بيانده‌ينه‌وه، تۆ ده‌ل‌پى چى؟".

گوتم قوربان حكايه‌تيان ده‌زانم. ئەوانه له لاى قه‌ل‌دزه‌وه هاتونه ئەم ديو، ئيدريس كور‌ى تۆ قه‌ولى پ‌يداون كه نايانگر‌ى و ده‌يان نيره‌ته جه‌به‌يه‌كى دور له سنورى ئيران. من ره‌واى ناينم بدر‌ينه‌وه به ئيران. ئەگه‌ر هه‌ر بۆ مه‌سل‌ه‌حه‌تى رو‌ژه، من ئاماده‌م، كه زوريش منيان له لا گر‌ينگه، له‌به‌رانبه‌ر تۆي‌ي‌كدا كه بيه‌دن به تۆ خۆم‌يان ته‌سليم كه‌م، به‌لام هه‌رگيز ئەو فتوايه ناده‌م. خۆشت كارى خۆت ده‌زانى...

گو‌تى: "تيمه له‌و لي‌قه‌وماويه‌دا هه‌مو ل‌امان ل‌ى پ‌راوه، ر‌يگه‌ى ئيران نه‌ب‌ى، چۆن ده‌توانين ئەوانه نه‌ده‌ينه‌وه؟ چۆن جه‌لال و برايم به سه‌رماندا ز‌ال بن؟"

- من فتوا نادهم، هیچکارهش نیم، خۆت دهزانی...

به پێی کتییی ئەمیرقازی به ههول تهقه لای ئه و و ماموستا ههژار توانیبویان عومهر چهوته وانه که دواتر له شوێشی سالی ۱۹۷۹ له رۆژههلاتی کوردستان شههید بوو، رزگار بکه. بهلام ئهوانی دیکه که بریتین له ساله لاجانی، سولیمان قهزقهشان، چه مه ده مین شیرێژ، عهبدوڵا بایز قنجه، تهسلیم کرانهوه و له پادگانی جهلדיان گولله باران کران.

به پێی نووسراوهی ئەمیرقازی، دوکتور مهحمود عوسمان وهک ئەندامی مهکتهبی سیاسی و تهنفیزی پارتي دژی ئه و تهحویل دانهوه بووه و تهنا ته گوتویه دهبی له سه ریشیان به شهر بین. شههید سالح سالحزاده ناسراو به سالح لاجانی له سالی ۱۹۳۸ له ئاوی ته مه رچیان له پیرانشار له دایک بوو و له رۆژی ۲۵ ی ئۆکتۆبه ری سالی ۱۹۶۸ له پادگانی جهلديان گولله باران کرا. هه ر له و قوناغه دا، پيشتر مه لا ره حیم وردی که ئەندامی کومیتةی ناوهندی حیزبی دیموکرات بوو، له لایه ن پيشمه رگه کانی هیزی خه با ته وه گیرا و دوا ی یه ک مانگ زیندانی له رێگای تهحویل دانهوه به ئێران کوژرا.

ده گێر نه وه که مه سعود بارزانی له دوا ی کونگره ی ۸ ی پارتي، ئه و کارانه ی که له ساله کانی ۶۶- ۴۷ له گه ل حیزب کران به مه راره ت ناو بر دوه.

ئه گه ر ئەندامانی حیزبی دیموکرات له لایه ن شوێشه وه ئه و هه ل سوکه وته یان له گه ل ده کرا. مه کتهبی سیاسی پارتي به شیوه یه کی دیکه له گه لیان جوولانه وه و ئه وان نه یانکوشتن و تهحویلی ئێرانیان نه دانه وه. بهلام چوارچیویه کی توندیان بو دیاری کردن و بئ ئیزی مه کتهبی سیاسی نه یانده توانی قامک له ئا و رۆکه ن. هه ل سوکه وتی بالی مه کتهبی سیاسی له و نامه یه دا ده رده که و ی که بو ۵ که س له کادره کانی حیزب نووسراوه. که ریمی حیسامی دهقی ئه و نامه یه ی له لاپه ره ی ۱۶۱ به رگی سی کتییی بیره وه ریه کان دا هی ناوه که به وشێویه یه:

پارتي دیموکراتی کوردستان ژماره: ۶۹۴

مه کتهبی سیاسی رۆژی: ۱۹۶۹/۱۲/۳۱

بو برایانی به ریز:

۱- مه لا قادر ۲- مه لا کاوه ۳- فتح ئه ل لا هه ورامی ۴- مه لا بایز ۵- مه لا عهبدوڵا سلاویکی شوێشگیرانه:

پاش ئه و گفتوگۆیانه ی له گه ل هه قالان مه لاقادر و کاوه و مه لا عهبدوڵا کردمان و دوا ی لیکدانه وه و وردبوونه وه له ئه وزاعی ئیستای خۆتان (هه قالانی چه کداری حیزبی دیموکراتی کوردستان) و ته بیعه تی خه بات کردنتان و پێویستی بوژانده نه وه ی حیزب له و دیو ئه و بریارانه مان دا:

۱- لێژنه یه ک له هه ر پینجتان پیک دیت به ناوی "لێژنه ی بوژانده نه وه ی حیزبی دیموکراتی کوردستان".

۲- یه کیک له ناو خۆتان بو لپه رسراوی لێژنه که هه ل بژێرن و ئاگادارمان بکه ن.

۳- ئیش کردن و هه‌ل‌سوراندنی کار و فه‌رمانه‌کانتان به‌م جوړه‌ئەبێ:

(الف) ئەو برا چه‌کدارانە‌ی ئەودو یو رێک‌ئەخەن که‌ حالی‌ حازر به‌یه‌که‌وه‌ن.

(ب) هه‌ول‌ئەدەن‌پێوه‌ندی به‌ خه‌لکی‌ ئەو دیوه‌وه‌ ئەکه‌ن بۆ دۆزینه‌وه‌ و په‌یدا کردنی‌ ئەندام و لایه‌نگر و دۆست به‌ نیازی‌ بوژاندنه‌وه‌ی‌ حیزب‌ له‌ وڵاتدا.

(ج) وه‌کو‌ ئاشکرایه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی‌ گشتی‌ خه‌باتی‌ رزگاری‌ هینه‌ری‌ گه‌لانی‌ ئازادپخواز یه‌ک زنجیره‌ی‌ به‌ یه‌که‌وه‌ به‌ستراوه‌، به‌ تابه‌تی‌ خه‌باتی‌ گه‌لی‌ کورد له‌ ئی‌ ئەو گه‌لانه‌ جیا‌ ناکرێته‌وه‌ که‌ حالی‌ حازر به‌ یه‌که‌وه‌ له‌ چوارچێوه‌ی‌ یه‌ک‌ نیزامی‌ حوکم‌ دا‌ ئەژین. بۆیه‌ هه‌ول‌دان‌ بۆ یه‌که‌خستنی‌ خه‌باتی‌ گه‌لی‌ کورد له‌و دیو‌ له‌گه‌ڵ‌ خه‌باتی‌ گه‌لانی‌ تری‌ ئێران‌ کارێکی‌ سوودبه‌خش و پێویسته‌. له‌به‌ر هه‌موو‌ ئەوانه‌ی‌ سه‌ره‌وه‌ پێویسته‌ هه‌ول‌ بده‌ن‌ پێوه‌ندی‌ له‌گه‌ڵ‌ هه‌موو‌ بزوتنه‌وه‌یه‌کی‌ ئازادپخوازی‌ ئەو دیو‌ دا‌ په‌یدا‌ بکه‌ن.

(د) به‌ بێ‌ ئاگاداری‌ ئیمه‌ نابێ‌ هیچ‌ کارێکی‌ ئاسایی‌ - چ‌ له‌م دیو‌ و چ‌ له‌و دیو‌ له‌خۆتانه‌وه‌ بکه‌ن.

(ح) ئەبێ‌ به‌ گیانی‌کی‌ برایانه‌و ره‌وشتێکی‌ خه‌بات‌ که‌رانه‌ که‌ له‌ رێک‌خراوی‌ حیزبێکی‌ شۆرشگیر وه‌کو‌ حیزبی‌ دیموکراتی‌ کوردستان‌ بوه‌شێته‌وه‌، به‌ یه‌که‌وه‌ بژین و ئیش‌ بکه‌ن. وه‌ ئەگه‌ر خوا نه‌خواسته‌ خه‌لافێک‌ له‌ نێوانتاندا‌ یان‌ ئێختیلافێک‌ له‌ (وجهات‌ النظر)‌ دا‌ رووی‌ دا‌ ئەوه‌ مه‌سه‌له‌که‌ وه‌کو‌ هه‌یه‌ ئەیه‌پێینه‌ لای‌ مه‌کته‌بی‌ سیاسی‌ بۆ یه‌که‌کردنه‌وه‌ی‌ بریار له‌سه‌ردانی‌.

(و) ئەو ئیشانه‌ی‌ راسته‌وخۆ‌ له‌ لایه‌ن‌ مه‌کته‌بی‌ سیاسیه‌وه‌ پێتان‌ ئەسپێردرێ‌ جێبه‌جێ‌ ئەکه‌ن.

(ز) ئەو برایانه‌ی‌ چه‌کدارن و له‌ ناو‌ هێزی‌ پێشمه‌رگه‌ی‌ کوردستاندا‌ن‌ وه‌کو‌ پێشمه‌رگه‌ پێوه‌ندیان‌ به‌ فه‌رمانده‌ی‌ هێزی‌ ئەو شوێنه‌وه‌ ئەبێت‌ که‌ تێدا‌ ئەژین. وه‌ له‌ هه‌موو‌ حقوق‌ و واجیباتێک‌دا‌ له‌ پێشمه‌رگه‌ جیا‌ ناکرێته‌وه‌.

ئێتر بۆ پێشه‌وه‌ به‌ره‌و سه‌رکه‌وتن‌ و زال‌ بوون‌ به‌ سه‌ر دۆژمانی‌ کوردستاندا‌.

م.س "جیگای‌ مور"

جێی‌ ئاماژه‌یه‌ حه‌مه‌ده‌مینی‌ سیراجی‌، دوا‌ی‌ ئەو له‌گه‌ڵ‌ سوله‌ی‌مان‌ موعینی‌ له‌ نێوخۆی‌ وڵات‌ را هاته‌وه‌ بۆ کوردستان‌ باشوور، نه‌گه‌راوه‌ بۆ ناوخۆ‌ و به‌ پێی‌ قسه‌کانی‌ ره‌شید‌ ئەحمه‌دی‌ هاتبووه‌ له‌ لای‌ حیزبی‌ شوعی‌، له‌ به‌کره‌جۆ، به‌ نیوه‌ نه‌هێنی‌ ده‌ژیا.

سیراجی‌ به‌ مه‌به‌ستی‌ وه‌رگرته‌ی‌ یارمه‌تی‌، هاو‌پێانی‌ به‌جێ‌ دی‌لی‌ و دی‌ته‌ سوله‌ی‌مانی‌ و به‌ تیلگراف‌ داوا‌ له‌ دوکتور رادمه‌نش‌ ده‌کا‌ که‌ چاوی‌ پێی‌ بکه‌وێ. رادمه‌نش‌ داوا‌ له‌ دوکتور قاسملوو‌ ده‌کا‌ که‌ بجێ‌ بۆ عیراق‌ و چاوی‌ به‌ حه‌مه‌ده‌مین‌ سیراجی‌ بکه‌وێ. دوکتور قاسملوو‌ سه‌فه‌ر ده‌کا‌ و ده‌چێته‌ به‌غدایه‌. به‌ پێی‌ لاپه‌ره‌ی‌ ۱۲۱‌ ی‌ به‌رگی‌ ۳‌ ی‌ کتییی‌ له‌ "بیره‌وه‌یه‌ی‌ کانم" و له‌ گه‌رانه‌وه‌دا‌ به‌ نامه‌ باسی‌ سه‌فه‌ره‌که‌ی‌ بۆ که‌ریمی‌ حیسامی‌ به‌مشێوه‌یه‌ ده‌گێڕێته‌وه‌:

کاک کهریم روژ باش دوو مانگ له‌مه‌وبەر که نامه توند و تیژه‌که‌ی تۆم وه‌رگرت جوابم بۆ نووسیوی به‌لام جوابه‌که‌م نه‌نارد. ئیستاش هەر جوابه‌که‌ ماوه به‌لام تازه ناینیرم.

دوو هه‌فته له‌مه‌و به‌ر رادمه‌نیش له‌ لاییزیک داوای لێ کردم "له‌ ته‌ره‌ف سازمانی حیزبی چکۆسلۆفاکیه‌وه‌ چوو بووم بۆ ئه‌وی" که سه‌رێکی عیراق بده‌م چونکه‌ کاک حه‌مه‌ده‌مین تیلگرافیکێ ناردبوو داوای مولاقتی کردبوو. منیش مه‌جبور بووم هه‌موو به‌رنامه‌ی مانگی ژوئیه‌ تیکده‌م و سه‌فه‌ر بکه‌م. سه‌فه‌ره‌که‌ش وا به‌ په‌له‌ بوو که نه‌متوانی ته‌ماس ته‌گه‌ڵ بگرم. دوو روژ پێش رویشتن ته‌لیفونم کرد و هه‌تا نیوه‌ شه‌ویش چاوه‌روان بووم به‌لام جواب نه‌بوو.

چووم و کاک حه‌مه‌ده‌مین - م دیت. زۆر سلاوت لێده‌کا. هه‌روه‌ها دارا و خه‌سه‌رو و کاک یوسف زۆر سلاویان هه‌یه‌. کاک حه‌مه‌ له‌ به‌غدا نه‌بوو، که‌سی تریشم نه‌دیت.

کاک محه‌مه‌د ته‌فسیلاته‌که‌ت بۆ ده‌گیڕیته‌وه‌، به‌لام منیش به‌ کورتی هێندێ شت بۆ ده‌نووسم.

۱- سوله‌یمان به‌ ده‌ستی پێشمه‌رگه‌ی مه‌لا مسته‌فا کوژراوه‌. مه‌لا مسته‌فا ده‌لی خه‌ریک بووه‌ راکا کوشتووینه! ئه‌وه‌ش ده‌لی که‌ گۆیا دیسان ته‌ماسی گرتوه‌ ده‌گه‌ڵ حکومه‌تی عێراق و له‌ قه‌سری جه‌مه‌وری دیوانه‌! دیاره‌ ئه‌وه‌ هه‌موو به‌هانه‌یه‌. نامه‌ی دوا‌ی سوله‌یمان ماوه‌ که‌ بۆ براکه‌ی عبدا له‌ نووسیویتی و له‌ نامه‌که‌ را دیاره‌ که‌ ئه‌و رێیه‌ی که‌ ئیمه‌ بۆمان داناوه‌ قبولی کردوه‌.

۲- سماییلی شه‌ریفزاده‌ش زۆر قاره‌مانانه‌ کوژراوه‌. ئه‌ویش هەر به‌داخه‌وه‌ لۆ دراوه‌ له‌ لایه‌ن کابرایه‌ک به‌ ناوی کوێخا شه‌ریفه‌وه‌. هه‌روه‌ها مراد شیرێژ کوژراوه‌. مه‌لا ش خۆی ته‌حویل داوه‌.

۳- وه‌زعی هاورێیاغان باشه‌. خه‌لک زۆر پشتیوانیانه‌. به‌لام جاش زۆر بووه‌ نیزیکه‌ی ۱۲۰۰ که‌س جاشی حکومه‌تن. سه‌عید کوێستانیش چوه‌ خۆی ته‌حویل داوه‌. مه‌لاکه‌ش (مه‌به‌ست مه‌لا محه‌مه‌دی خزری یه‌) چۆته‌ لای پیاوانی مه‌لا مسته‌فا و هه‌موو شتیکی ئیعترا‌ف کردوه‌. کاک چوکه‌لیان زۆر ئازار داوه‌ به‌لام هەر له‌ جیگای خۆیه‌تی.

۴- پاش مونا‌قشه‌یه‌کی دوور ودرێژ له‌گه‌ڵ کاک حه‌مه‌ده‌مین و یوسف، هاتینه‌ سه‌ر ئه‌وه‌ که‌ ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ده‌سته‌ی جه‌لال یا ده‌وله‌تی عیراق هه‌موو شتیکیشمان بۆ بکه‌ن دیسان پێوه‌ندی ده‌گه‌ڵ ئه‌وان زۆر خه‌ته‌ره‌ چونکه‌ مه‌لا مسته‌فا بیزانی له‌و لاره‌ په‌لامارمان ده‌دا. دیاره‌ هاورێیاغان زۆر پێویستیان به‌ پاره‌ و چه‌ک هه‌یه‌، جا تا چ راده‌یه‌ک کاک رام بۆیان جێبه‌جێ ده‌کا نازانم.

۵- من زووتر گه‌رامه‌وه‌ له‌ وه‌ختی کو‌دی‌تا دا له‌ به‌غدا بووم بۆ ئه‌وه‌ پێش ئه‌وه‌ی کاک رام سه‌فه‌ر بکا ببینم. به‌لام ویزای ئه‌لمانیان بۆ نه‌ناردبووم ئه‌ورۆش خه‌ریک بووم که‌ دیسان هەر سه‌فه‌ر بکه‌م به‌لکو کامبخش ببینم به‌لام دیسان ویزا نه‌هاتوه‌. به‌ "رام"م گوت روژیک راوه‌ستێ هه‌تا من بتوانم ببینم و مه‌سه‌له‌که‌ زۆر موهیمه‌ به‌لام حازر نه‌بوو.

۶- به‌ کورتی هاورێیاغان زۆر پێداویستیان به‌ کۆمه‌ک هه‌یه‌. جا من هاته‌ سه‌ر ئه‌وه‌ که‌ ئه‌و کومیسێونه‌ی دایان ناوه‌ ناوه‌ بۆ چی باشه‌؟ خۆ شوکر شه‌ش مانگه‌ چاومان به‌ یه‌کتر نه‌که‌وتوه‌. به‌داخه‌وه‌ "رادمینش"م نه‌دی ده‌نا مه‌سه‌له‌که‌م ده‌گه‌ڵ هه‌ل ده‌کرد. ئیستا پێشنیارم ئه‌وه‌یه‌ که‌ من پاش ۲۰ ئوت که‌ رادمینش گه‌رایه‌وه‌ ده‌چم بۆ لاییزیک. ئیوه‌ش کارێکی وا بکه‌ن که‌ بێنه‌ ئه‌وی

ئەگەر كاك حەسەنىش نەتوانى تۆ ھەر ۋەرە. بە نەزەرى من دەبى كەمىك توند و تىژ بىن لە گەليان.

۷- لەسەر رۆژنامەكە كاك حەمەدەمىن گوتى: قەرارىان ئەوھىيە كە رۆژنامەكە دەتوانى بىرو باوھرى حىزبى ديموكراتى كوردستان بلاق بكا تەوھ بە بى ئەوھى ناوى لەسەر بى. چونكە خۆيان دەيانەوئ رۆژنامەى ئورگان لە كوردستان بلاو بكەنەوھ.

۸- قەرارىان داوھ كە تۆ ئەگەر موافىق بى بگەرپىيەوھ بۆ كوردستان و منىش جارى قسەكەريان بىم لە دەرەوھ. پىموايە بارى گرىنگ ھەر ئەوانەن. جارى ھەر خۆشى و سەرکەوتنى ئىوھم ئاواتە.

برات رەحمان ۱۹۶۷/۷/۲۶

لېرەدا پىيوستە بگوتى كە سەعید كوێستانى لە دوای سالاكانى ۱۳۳۲ لەگەل چەند كەس لە رىيەرانى حىزب، وەك غەنى بلورىان، عەزىزى يۆسفى، سولەيمانى موعىنى، ئەحمەد توفىق، سىمايلى قاسملوو و سەعید كوێستانى و ... لە تاران لە مالى نەھىنى دوكتور قاسملوو و ھاوسەرەكەى لىنا (نەسرىنى قاسملوو) دەمانەوھ. نەسرىنى قاسملوو (لىنا) لە كىتیبى "ئورووپايەك لە ولاتى كورداندا" بە وردى باسى ئەو سەردەمە دەكا و لەسەر كەسايەتى سەعید كوێستانى لە لاپەرەى ۱۷۶ دا دەنووسى: حەسەن چاو كوێر (حەسەنە كوێر) پياوێكى مېھرەبان، بەورە و كارا بوو. ئەویش لە ريزى ئەو يازدە كەسەدا بوو كە پىكەوھ لە ئاپارتمانى پياوھ زەردەشتىكەدا لە نزيك كەلانتەرى ژمارە يەك، دەژيان.

كاتىك بىار درا لىك جيا ببنەوھ، ئەویش بزر بوو. قاو داكەوت كە لە جەنگەى شەرىكدا لە كوێستانەكانى كوردستان شەھىد بووھ. پاش سالانىك لىنا زانى كە سلا مەتە و لە ولاتىكى ئورووپايى دەژى.

كۆى كوژراوكانى جولانەوھى ۴۶-۴۷

لىستى كوژراوى ئەندامان و پىشمەرگەكانى حىزب لە شوێشى ئەيلول و راپەرپىنى ۴۶-۴۷ دا برىتن لە:

۱- نەحو پاشايى "نەحو شكاك" ئەندامى كۆمىتەى ناوھەندى، لە پۆژى ۱۹۶۷/۵/۱۸ لە ناوچەى سەلماس شەھىد كرا.

۲- مەلاسىمىلى فەقىيەسى، كادر بوو. لە پۆژى ۱۹۶۷/۵/۱۸ لە ناوچەى سەلماس شەھىد بوو.

۳- فىروز پاشايى، پىشمەرگە. لە پۆژى ۱۹۶۷/۵/۱۸ لە ناوچەى سەلماس شەھىد بوو.

۴- ناجى... پىشمەرگە. لە پۆژى ۱۹۶۷/۵/۱۸ لە ناوچەى سەلماس شەھىد بوو.

۵- رەزاپاشايى، پىشمەرگە لە پۆژى ۱۹۶۷/۵/۱۸ لە ناوچەى سەلماس شەھىد بوو.

۶- سىمايلى شەرىفزادە، كادرى حىزب، لە رىكەوتى ۱۹۶۸/۵/۱ لە چۆمى دارىنە لە ناوچەى بانە،

شەھىد بوون.

۷- مىرزا محەممەدى شادمانى (محەممەد ئەستى) كادرى حىزب، لە دارىنە شەھىد بوو.

- ۸- حوسینی رهحمانی رابی، پېشمه‌رگه له دارپنه شه‌هید کرا.
- ۹- عه‌لی کۆلۆ (عه‌لی عه‌ولاً کۆلۆ) پېشمه‌رگه له دارپنه شه‌هید کرا.
- ۱۰- عه‌بدوللا موعینی، جیگری کومپته‌ی ناوه‌ندی له مانگی ۷ سالی ۱۹۶۸ له ئاواپی قالوئ شه‌هید کرا.
- ۱۱- مینه شه‌م، پېشمه‌رگه‌ی حیزب له قالوئ، شه‌هید بوو.
- ۱۲- حه‌سه‌ن خوڤخوڤه، پېشمه‌رگه، له ئاواپی قالوئ به برینداری گیرا و له مه‌هاباد گولله‌باران کرا.
- ۱۳- مه‌لاره‌حیمی وردی، ئەندامی کومپته‌ی ناوندی به فه‌رمانی عه‌بدولوه‌هاب، ئەترووشی، فه‌رمانه‌ی هیڙی شوڤش له ریکه‌وتی ۱۹۶۶/۶/۱۷ له ناوچه‌ی هه‌ورامانی عی‌راق شه‌هید کرا.
- ۱۴- مه‌لا مه‌حموودی زه‌نگه‌نه، کادری حیزب له ئاواپی به‌یره‌م شه‌هید کرا.
- ۱۵- سه‌ید فه‌تاحی نیزامی، کادری حیزب له چیای حاجی کیمی شه‌هید کرا.
- ۱۶- ده‌رویش عوسمان، پېشمه‌رگه له چیای حاجی کیمی شه‌هید بوو.
- ۱۷- مه‌لا عه‌لی وه‌رگیلی، پېشمه‌رگه، له چیای حاجی کیمی شه‌هید بوو.
- ۱۸- سوله‌یمانی موعینی، ئەندامی کومپته‌ی ناوه‌ندی به ده‌ستی شوڤشی کوردستانی باشوور شه‌هید بوو.
- ۱۹- خه‌لیل شه‌وباش، کادری حیزبی له دۆلی باڵه‌کایه‌تی به ده‌ستی شوڤشی کوردستانی باشوور شه‌هید بوو.
- ۲۰- مه‌لاحوسینی ماره‌غانی، کادری حیزب له قه‌لادزی به‌ده‌ستی ساواک تیرۆر کرا.
- ۲۱- قادر شه‌ریف (هاشمی ئەقه‌ل‌لوت‌للاب) کادری حیزب له سلیمانی تیرۆر کرا.
- ۲۲- عه‌ولاً گروئ، پېشمه‌رگه له جاسووسان له که‌مین که‌وت و شه‌هید بوو.
- ۲۳- سالح لاجانی پېشمه‌رگه، له لایه‌ن شوڤشی کوردستانی گه‌رمین، ته‌سلیمی ئێران کرایه‌وه و له پادگانی خانئ ئیعدام کرا.
- ۲۴- سوله‌یمان که‌رکه‌شان، پېشمه‌رگه، له لایه‌ن شوڤشی باشووری کوردستان ته‌سلیمی ئێران کرایه‌وه و له پادگانی خانئ ئیعدام کرا.
- ۲۵- محه‌مه‌د ده‌رویش (تاژانده‌ره‌یی) پېشمه‌رگه له شه‌ری دۆله‌نئ شه‌هید بوو.
- ۲۶- عوسمان قرووچاوه‌یی، پېشمه‌رگه له شه‌ری دۆله‌نئ شه‌هید بوو.
- ۲۷- ره‌سوول پیران، پېشمه‌رگه له کتوی سپی سه‌نگ ئەسیر و له لایه‌ن رێژیمه‌وه ئیعدام کرا.
- ۲۸- برایمه‌ سووری ده‌ل‌اوه‌یی، پېشمه‌رگه، حیزب، به هۆی شوڤشی کوردستان، له له گوندئ ئالانئ شه‌هید کرا و ته‌رمه‌که‌ی ته‌حویلی ئێران درایه‌وه و له خانئ گێریان.
- ۲۹- عه‌لی گوێ‌په‌ش، پېشمه‌رگه، به هۆی شوڤشی کوردستان له گوندئ ئالانئ گیرا و ته‌حویلی ئێران درایه‌وه و له خانئ ئیعدام کرا.

۳۰- قادر چلچۆك، پېشمەرگه‌ی حیزب، به هۆی شۆرشى كوردستان، له گوندی ئالانی گیرا و ته‌حویلی ئێران درایه‌وه و له خانی ئێعدام کرا.

۳۱- محهمهد ریتال، پېشمەرگه له لاجانی شه‌هید کرا.

۳۲- مراد شیرێژ، پېشمەرگه، له ئاوابی خه‌رپایی به‌دهستی سه‌ید باپیری چیانه شه‌هید بوو.

۳۳- قادر په‌نیره، پېشمەرگه، له لایه‌ن شۆرشى كوردستانى باشوور ته‌سلیم به ئێران کرا و له خانی ئێعدام کرا.

۳۴- مه‌لا ، کادری حیزب، له رێکه‌وتی ۱۹۶۸/۵/۱۰ له ناوچه‌ی سه‌ردهشت گیرا و له شاری سه‌ردهشت ئێعدام کرا.

۳۵- محهمهد ئه‌حمهد (مه‌لا ئه‌حمهد که‌چه) پېشمەرگه له رێکه‌وتی ۱۹۶۸/۵/۱۰ له‌گه‌ڵ له ناوچه‌ی سه‌ردهشت گیرا و له شاری سه‌ردهشت ئێعدام کرا.

۳۶- ره‌حمان وه‌تمان چاوشین، پېشمەرگه‌ی حیزب و له رێکه‌وتی ۱۹۶۸/۵/۱۰ له ناوچه‌ی سه‌ردهشت له‌گه‌ڵ مه‌لا گیرا و له شاری سه‌ردهشت ئێعدام کرا.

ئه‌وانه به‌شیک له شه‌هیدانی ساڵه‌کانی ۴۶-۴۷ بوون. جیی ئاماژه‌یه هه‌ر له‌سه‌ره‌تای شۆرشى ئه‌یلوول به هۆی کێشه‌ی ئیوخویی حیزب و کوردستانى باشوور، زۆر ئه‌ندامى حیزب خۆیان ته‌سلیم به ئێران کرده‌وه. مه‌لا ره‌سوولی پېشنماز له لاپه‌ره‌ی ۳۴۸ کتیبی سه‌برده‌ی ژيانم ناوی هیندیک که‌سی هیناوه و ده‌نووسن: وه‌ک هه‌وونه ئه‌م چه‌ند ناوه‌ی خواره‌وه ئاماژه پێده‌که‌م : ۱- سه‌ید هه‌سه‌نی هاشمی ۲- حوسینی مه‌ده‌نی ۳- هه‌سه‌نی قازی ۴- مه‌لا عومری عه‌سری ۵- مه‌لا محهمهدی خدری ۶- محهمهدی ئیلخانی زاده ناسراو به کاوه ۷- سه‌لاحی موهته‌دی ناسراو به مسته‌فا ۸- مه‌لا ره‌حمانی سه‌رشوی سه‌قز ۹- مه‌لا عومه‌ری نگلیی ۱۰- سالار حه‌یده‌ری ۱۱- فه‌تحو‌لا هه‌ورامی ۱۲- سه‌عید کاوه ۱۳- که‌ریم ره‌شاش ۱۴- سه‌ید ره‌سوولی ورچان ۱۵- خدری مه‌ره‌سه‌نه ۱۶- هه‌لمه‌ت ۱۷- سالار هه‌ورامی ۱۸- کاوه هه‌ورامی ۱۹- سه‌نار مامه‌دی ۲۰- هه‌سه‌نی نه‌غه‌ده‌یی ۲۱- یونسى ئاهه‌نگه‌ری ۲۲- محهمهدی کاکاغازاده ۲۳- عه‌لی ئازا ۲۴- جه‌عفهری که‌ریمی ۲۵- محهمهدی جواغه‌ردی ۲۶- عه‌بدو‌لای خه‌یات ناسراو به گاپیلۆنیی ۲۷- عه‌بدول نه‌ستانی ۲۸- ئه‌حمهدی ئاغای سپی‌ری ۲۹- حوسین ئاغای سپی‌ری ۳۰- هه‌مه‌دی ره‌شی مه‌نگور ۳۱- بایزی ئاریا ۳۲- هه‌مه‌زی ئاریا. له‌گه‌ڵ زۆری دیکه که ره‌نگه ناوه‌کانیام له‌بیر نه‌مابن. به‌لام وه‌ک له رێگای رێخه‌راوه‌وه هه‌والمان وه‌رگرت بێجگه له هه‌لمه‌ت که له ناوچه‌ی سه‌ردهشت به جاشیه‌تی له راپه‌ڕینی ۶۷ و ۶۸ دا کوژرا، له‌سه‌ر یه‌ک ئه‌وانی دیکه به پاکى و خاوینى مانه‌وه، یه‌ک دواتیک نه‌بیت هه‌ندیک ورده لاوازیان نیشان دا‌بوو وه‌ک میرزا خدر مه‌ره‌سه‌نه و سالاری حه‌یده‌ری و سه‌لاحی موهته‌دی، به‌شى هه‌ره زۆری ئه‌وانه‌ش له راپه‌ڕینی خه‌لکانی ئێراندا له‌گه‌ڵ جوولانه‌وه که‌وته‌وه.

دوکتور قاسملو له باسیکی میژوویی دا که له پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره ۲۷ مانگی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له باسی ئاکامی راپه‌ڕینی ۴۶-۴۷ دا ده‌لی: به‌م چه‌شنه ئه‌من له ساڵی ۱۳۳۹ هه‌تا ۱۳۴۹ به‌ش به‌حالی خۆم ته‌نیا له دووره‌وه ئاگاداری وه‌زعی حیزب بووم. له ماوه‌ی

ئەو ۱۰ ساللەدا حيزبى دېموكرات بەتەواۋى لەبەر دەستى مەلا مستەفادا بوو و هيچ شتېكى وەك حيزب نەدەچوو. ئەوانە لەو "حيزبە"دا فەعالىيەت يان دەکرد لەو ماوەيەدا كۆنگرەى دووھەميان پېك ھېنا كە بەيانەكانى ھەر ماون. لە كۆبوونەوہى دووھەمدا زۆر كەس دەرکراوہ بە ناوى ئەوہ كە جاسووسە. يەكېك لەوانە منم! ھەر لەو ماوەيەدا بوو كە لە سالەكانى ۱۳۴۶ و ۴۷ ھىندىك ئەفراى سادقى حيزبى كە لە كوردستانى عىراق بوون بەلام نەيان دەويست بچنە ژىر بارى ئەو سىياسەتەى كە عەبدوللا ئىسحاقى دايمەزراندبوو، ويستيان كوردستانى عىراق بەجى بىلن و بىنەوہ ئىران و بە ناچار ئەو جوولانەوہ چەكدارانەيە ساز بكنە كە بە داخەوہ بىجگە لە يەك دوو نەفەر ئەوانى دىكە ھەموويان شەھيد بوون وەك: مەلا ئاوارە و سمايلى شەريفزادەو موعىنى و ئەوانى دىكە.

دوای شکستی جۆلانه‌وه‌ی ٤٦-٤٧ و شه‌هید بوونی کادره کۆلنه‌ده‌ر و لی‌هاتووه‌کانی حیزب. که‌سانی کۆمیتة‌ی ناوه‌ندی حیزب وه‌ک ئه‌میری قازی و مه‌لا سه‌ید ره‌شید و کۆمیتة‌ی چاوه‌دی‌ری به‌رز وه‌ک سید ره‌سوولی دی‌هقان و رئوف ملا‌حه‌سه‌ن و ره‌شید فه‌لاحی که‌ له‌ راپه‌رین دا به‌شدار نه‌بوون، له‌گه‌ڵ که‌سانی وه‌ک مامۆستا هێمن که‌ له‌ سالی ١٣٤٧ له‌ حالیک دا که‌ وه‌زعی مالی باش بوو، به‌لام ته‌حه‌مولی کوشت و کوشتاری سو‌رشیگه‌رانی گه‌لی کوردی بۆ نه‌کرا و ده‌ستی له‌ ژن و مندال هه‌لگرت و ئاواری کوردستانی عێراق بوو و هه‌سه‌ن ره‌ستگار که‌ له‌ باشووری کوردستان خه‌ریکی خوێندن بوو، کۆ بوونه‌وه‌ و هه‌ولیان دا تا تا‌قم و گروپه‌ پرش و بلا‌وه‌کانی حیزب کۆ بکه‌نه‌وه‌ و له‌گه‌ڵ ئه‌و ده‌سته‌یه‌ی که‌ له‌ به‌کره‌جۆ بوون و تارا‌ده‌یه‌ک پێکه‌وه‌ نا‌کۆک بوون، یه‌ک بگره‌وه‌.

له‌و قوناغه‌ دا ئه‌میری قازی توانی‌بووی پارسه‌نگی سیاسی نیوان خو‌ی و پارتی دیموکرات رابگرێ و تا راده‌یه‌ک رۆلی گرینگی هه‌بوو و پێشی به‌ زۆر کیشه‌ و گیر و گرفتی سه‌ر رێگای حیزب گرت بوو. عه‌بدو‌لا هه‌سه‌ن‌زاده له‌ لاپه‌ره‌ی ١٩٢ ئه‌زموونی خه‌بات دا، له‌ سه‌ر کاریگه‌ری ئه‌میری قازی له‌م قوناغه‌ دا ده‌نووسی: ماوه‌یه‌کی زۆر مه‌رجه‌عی ته‌قلیدی ئێمه‌ ده‌گه‌ڵ هه‌موو رێزم بۆی که‌ دۆستین و خو‌شم ده‌وێ کاک ئه‌میر قازی بوو. ئه‌و چی گو‌تایه‌ بۆ من قانوون بوو...

یه‌ک‌گرتنه‌وه‌ و لێک‌کۆبوونه‌وه‌ی ئه‌ندامانی حیزب ده‌بوو له‌ چوارچۆیه‌ی یاسای ته‌شکیلاتی دا، وه‌ک کۆنفرانس یان کۆنگره‌ به‌رپۆه‌ بچێ. له‌سه‌ر چونییه‌تی گرتنی ئاماده‌کاری بۆ گرتنی کۆنفرانسی ٢ له‌ سالی ١٣٤٨ ئه‌میری قازی ده‌لێ، له‌ به‌هار و هاوینی ئه‌و سا‌له‌ که‌ ئاماده‌کاری بۆ گرتنی کۆنفرانس کرا، زۆر هه‌ول درا ئه‌حمه‌د توفیق چه‌ند رۆژیک ئیزنی بۆ وه‌ر‌ب‌گه‌ردرێ تا بتوانێ له‌ کانێ ماسی را بگه‌رێته‌وه‌ و به‌شدارێ ئه‌و کۆنفرانس بێ. به‌لام باره‌گای بارزانی ئیزنیان نه‌دا و ئه‌میری قازی ده‌لێ که‌ کاک ئیدریس بارزانی راده‌ی ٢٠٠ دیناری بۆ راپه‌راندنی کاری کۆنفرانس یارمه‌تی پێ‌کردون.

دیاره‌ بۆ ئه‌و کونفرانسه‌ هه‌ول نه‌درا که‌ کۆی ئه‌ندامانی کوردستانی باشوور بانگه‌یشتن بکری‌ن و هه‌مه‌ده‌ینی سێرا‌جی و یوسفی رزوانی قرت کران. دوکتور قاسملوو له‌ باسیکی می‌ژووپی دا که‌ له‌ پاشکۆی "تیکۆشه‌ر"ی ژماره‌ ٢٧ خا‌که‌لی‌پوه‌ی ١٣٦٨ چاپ بووه‌ له‌ باسی که‌سایه‌تییه‌کانی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ی حیزب ده‌نووسی: له‌ نه‌تیجه‌دا سالی ١٣٤٨ ئه‌وانه‌ی بۆ به‌رپۆه‌به‌ری حیزبی دیموکرات له‌ کوردستان مابوونه‌وه‌ بریتی‌بوون له‌: کاک ئه‌میری قازی، مامۆستا عه‌بدو‌لا هه‌سه‌ن‌زاده، هێمنی شاعیر و هه‌سه‌ن ره‌ستگار. ئه‌و چواره‌ وه‌ک بالێ ناسیۆنالیستی له‌ حیزب‌دا ده‌هاتنه‌ به‌رچاو. له‌ لایه‌کی دیکه‌شه‌وه‌ محه‌مه‌د ئه‌مین سێرا‌جی که‌ سالی ٤٧ ها‌ت‌بوو، مابووه‌وه‌ و یوسف رێزوانی که‌ ئه‌ندامێکی کۆنی حیزب بوو و ئه‌ویش له‌ به‌غدا کاسبی ده‌کرد. ئه‌م دوانه‌ش له‌و لاره‌ به‌ ئیستلا‌ح بالێ چه‌پ و پێشکه‌وتنه‌خوازی حیزب بوون.

کونفرانسی دووهم له ۲۶ گهلاوړې ۱۳۴۸ گړا. هیندیک نووسراوه باسی روژی ۲۴ مانگی گهلاوړې دهکهن. مهلا رهسوول پېشنماز دهنووسې که نهو کونفرانسه به بهشداري ۲۸کس گړا، بهلام هیندیک سهرچاوه باسی ۴۰ کس دهکهن.

ماموستا مهلا عېدولای حهسه نژاده

نهمير قازی له لاپهړه ۱۴۴ بيره وهريه کانی دا دهنووسې که مهلا عهولا کورې مهلا عوسمان که پېشمه رگه يه کی نازا و به ريکوپيک بوو، پېراگه يشتن و ميوانداری نهو کونفرانسه ي به ستووه بوو.

نهو کونفرانسه نه يده توانی ته وای گيروگرفته کان چاره سهر بکا به لام گرینگتری کاری نهو کونفرانسه نهوه بوو که ههولای دا تا حيزب لهو پرش و بلاوې نه جات بدا و کوميته ي ناوهندی تهرميم بکاته وه.

نهو کونفرانسه تاييه تی بوو و به بروای مهلا عېدولای حهسه نژاده، شپوه کار و ههلبژاردن به چه شنی نهو کونفرانسه، له هيچ کوې و له هيچ بهرنامه يه کی حيزب دا نه هاتوه.

لهو کونفرانسه دا ههلبژاردن بو سې کس کرا و دهنگ درا به ماموستا هيمن و ماموستا مهلا عهولای حهسه نژاده و حهسه نرستگار. نهوانه له گهل ۲ نه دامي ههلبژيردراوی کونگره ي ۲ واتا نهميري قازی و مهلا سهد رهشیدی حوسيني بوون به ۵ کسې نه دامي کوميته ي ناوهندی حيزبی ديموکرات.

لهو کونفرانسه دا کس له نيوخوی کوردستان دا نه يتوانی به شدار بې و نهو که سانهش که به شداري راپهړيني ۴۶-۴۷ يان کردبوو زوريان نه يانتوانی به شدارين. کيشه کانی دووای کونگره ي ۲ به گشتی خانه بهر باس و بهرنامه يه که شياوی نهو سهردهم بې په سهند کرا و به ههلبژاردنی که سانی دیکه، کوميته ي ناوهندی تهرميم کرا. پياوړکی قسه خوش له سهر کاری نهو کونفرانسه گوتبووی که نهوکاره له راستی دا به رهه ليخ بوو. واتا نهو ديواره ي که به ديوار يکی دیکه هه لده بستري بو نهوه ي که نهرووخې. لهو کونفرانسه دا راگه يندراوړکی گشتی و په يام بو هيندیک ريکخراو و کوړ و کومهل ناردان.

بابه تتيکی دیکه ي کاری کونفرانس، سه بارهت به نامی نه حمده توفيق بوو. ناوبراو له نامه يه که دا بو کونفرانس و يه کی دیکه بو کوميته ي ناوهندی، دهست له کار کيشانه وه ي خوې له حيزب راگه ياند بوو. به لام کونفرانس داواکه ي قبولی نه کرد و کوميته ي ناوهندی راسپارد که په يوهندی پيوه بگري و قسه ي له گهل بکري و نه گهر له رای خوې پاشگهز نه بووه نه وکات داواکه ي قبول بکري.

نهميري قازی دياری کرا تا کوتايی کونفرانس به مهلامسته فا رابگه يه ني. مهلا سهد رهشيد و چه ند کس دياری کران تا بچنه لای کاک نه حمده و له راپوړت و کاری کونفرانس ناگاداری بکهن

تاوتوئی کردنی که سایه‌تی ئازا و به‌جهرگی ئەحمەد تۆفیک و هەلسوکەوتەکانی ئەو، ئەو هەردەخا که ئەو تەنیا له ژێر که‌سایه‌تی گه‌وره‌ی مه‌لا مسته‌فای بارزانی دا ده‌یتوانی له هه‌موو بواران دا مه‌یدانداری بێ و تەنیا به‌ پشتیوانی ئەو ده‌یتوانی کاری گه‌وره‌ بکا.

ئەحمەد تۆفیک له‌ کانی ماسی را به‌ نامه له‌ گه‌ل مامۆستا هه‌ژار په‌یوه‌ندی هه‌بوو و له‌وباره‌وه مامۆستا له‌ لاپه‌ره‌ی ٥١٥ چیشتی مجی‌وردا ده‌نوسی: هیشتا هه‌ر له‌ سوره‌بان بوم نه‌هاتبوینه‌ بێخلان. جاریک نامه‌ی ئەحمەد تۆفیکم بۆ هات که ئەوه‌ چه‌ند ساڵه‌ دور له‌ کار و باری سیاسی و دور له‌ سنوری ئێران رای بواردوه، ئیستاش هیچ هومیدیک نیه‌ که بارزانی ریگه‌ بدا کاریک له‌ دیوی ئێران بکه‌ین و هه‌ر دێ و ده‌سه‌لاتی ساواک له‌ سه‌رمان توندتر ده‌بێ. ئەمجار له‌م سنوره‌ دوردسته‌ش هیچ حورمه‌تیکمان نه‌ماوه‌ و به‌ ئانقه‌ست کاری وا له‌ وه‌کیلانی شوێش ده‌بینم که دیاره‌ چه‌ز له‌ چاره‌م ناکهن. نه‌خوشیشم، پشت ئیشمه‌مه، ئەگه‌ر بارزانی دلی نه‌ره‌نجی ده‌مه‌وێ بچه‌مه‌ خاریج، هه‌م بۆ مداوا، هه‌م به‌لکو بتوانم کاریک بۆ کوردي ئێران بکه‌م.

قسه‌که‌م گه‌يانده‌ و زۆریشم لاگیری لی‌کرد. بارزانی گوتی: ((مه‌سله‌حه‌تی شوێشه‌که‌مان وای وێستوه‌ ئەحمەد له‌م نیزیکانه‌ نه‌بێ، من ده‌سپێرم که به‌ دلی ئەو بچوێنه‌وه، ئەگه‌ر بچێته‌ خاریج موافقم و چی ده‌وێ بۆی ده‌که‌م)). پاش ماوه‌یه‌ک له‌ جوابی نامه‌که‌م دا، پێشمه‌رگه‌یه‌کی ئەحمەد هاته‌ سوره‌بان و به‌ منی گوت: ((کاک ئەحمەد قه‌راری داوه‌ تا سه‌ری مانگ، برواری چۆل کا و بچێته‌ به‌غدايه، چونکه‌ ته‌واو وه‌گیان هاته‌و و پێشمه‌رگه‌ی ئەوێ به‌ سه‌رۆکایه‌تی ئەسه‌د خۆشه‌وی زۆری ده‌گه‌ل خراپن و ژیانی له‌ ته‌نگانه‌دايه، ئەگه‌ر ده‌کرێ کاریک و چاریک بکه‌ن)). به‌ هه‌له‌ داوان خۆم گه‌يانده‌ (حاجی ئومه‌ران). به‌ په‌له‌ گوتم ده‌مه‌وێ مه‌لا مسته‌فا ببینم، گوتیان که‌سیکی له‌ لایه، راوه‌سته.

- راناوه‌ستم، هه‌ر ئیستا ده‌بی بیبینم.

که‌سه‌که‌ ((قاله‌ ته‌گه‌رانی)) بو که ده‌مبێست دوژمنی ئیمه‌یه. دیار بو قسه‌ی شیخ له‌تیف که به‌ فایقی گوتبو راست بو، جاسوسی سێ سه‌ره‌ بو... به‌ تەنیا دانیشتی و دور و درێژ باسی ئەحمەد م کرد که‌ حه‌یفه‌، زۆر له‌ ریگه‌ی کورد و به‌ تاییه‌تی شوێشی تۆدا زه‌حمه‌تی کیشاوه، ئیستا بچێته‌ لای دوژمنانی کوردستان. تا سه‌ری مانگ حه‌وت روژی ماوه، وابکه‌ دلی بده‌نه‌وه، با نه‌پوا. گوتی: ((تۆ دره‌نگ خه‌به‌رت زانیوه، ئەحمەد روپوه‌ بۆ به‌غدا و له‌ ده‌ست ده‌رچو...)) تیلگرافیکي بیسمی نیشان دام که ئەسه‌د بۆی نارد بو.

دوکتور قاسملوو له‌ پاشکۆی "تیکۆشه‌ر" ی ژماره‌ ٢٧ سالی ١٣٦٨ له‌ سه‌ر هه‌لاتنی ئەحمەد تۆفیک ده‌لی: ئەو ده‌م که ئیمه‌ هاتینه‌وه که‌ حیزبی دیموکرات زیندوو بکه‌ینه‌وه، هه‌لومه‌رجیکي زۆر له‌بار پێک هاتبوو. عه‌بدوڵلا ئیسه‌حاقی که‌ وێستبوی به‌ خه‌یالی خۆی له‌ ئێران دا فه‌عالیه‌ت بکا، له‌ سنووری ئێران دوور خرابوو. له‌ واقیعه‌دا ئەو ته‌عه‌هودی بارزانی بوو به‌رامبه‌ر به‌ رژیمی شا. سالی ١٩٦٩ هه‌لات چوو به‌غداو له‌وێ بوو به‌ هاوکاری حکومه‌تی عێراق.

ئهمیر قازی له‌ لاپه‌ره‌ی ٢٠١ ی کتیی "له‌بیره‌وه‌ریه‌ سیاسیه‌کانم" ئاماژه‌ به‌ کورته‌یه‌ک له‌ نامه‌ی ئەحمەد تۆفیک له‌ کاتی ته‌سلیم بوون به‌ حکومه‌تی عێراق ده‌کا که‌ بۆی ناردوه‌ و ده‌نوسی: "کاک

ئەمىر، ئىمە لىرە بىر پارمان دا خۇ بگە يەنە پايەگاكانى حكوومەتى و خۇمان تەسلىم بە ئەوان بگەن. ئىوھش لەوئوھە ھەرچى زووتر و بە پەلەتر خۇ بگە يەنە پايەگاكانى حكوومەتى و بگەنە ئىمە، كە يەكترمان دىتەوھە مەوزوع و مەسەلەت لى روون دەيىتەوھە".

لە گەل ئەو نامە يە نامە يەكى مەلا سەيد رەشىد بە كاك ئەمىر دەگا كە بەمچەشنە نوسرابوو: "ئىمە رۆيشتىن، ئىوھش لەوئى، قەرارى خۇتان بۇ خۇتان بدەن".

بە دواى ئەو نامە يەدا ئەندامانى كومىتەى ناوھندى لە مالە كەرىم حەداد كۆ بوونەوھە. ھەموو بەو كارەى ئەحمەد توفىق تاسان و واقيان وپما و بە ھەلۆيىستىكى چەوت و غەلەتيان ھەلسەنگاند. مەلا عەبدوللا ھەسەنزادە لە لاپەرەى ۲۴۴ كورته مېژووى حيزبى ديموكراتى كوردستانى ئيران دا دەنووسى كە تەسلىم بوون بە دەولەتى عىراق بۇ زۆر كەس بەتايىھى بۇ ھەموو ئەندامانى حيزب زۆر روداويكى ناخوش بوو. بەرپوھەبەرى حيزب نىگەرەن بوو كە سەرکردايەتى حيزب ئەو كارە بە برپارى حيزب بزائى و دژكردەوھى توند لە خۇ نىشان بدا، بۆيە لە كۆبوونەوھەيك دا برپاريان دا كە ھەيئەتتىك بچنە لای سەرکردايەتى شۆرش. ترس و نىگەرەنى ئەندامانى حيزب بە رادەيەك بوو كە كاتىك ھەيئەتتىك ديارى كرا كە بە مەبەستى تاوتويكردنى ئەو بابەت بچنە لای سەرکردايەتى شۆرش لە كاتى بەرپى كردن دا ھەمويان گريان.

ھەيئەتى حيزب سەردانى مەكتەبى سياسى پارتیان كرد و دوايەش چاويان بە ئىدرىس بارزانى كەوت بە پىچەوانەى روانگەى خۇيان، لەگەل ئەوھە كە بەو روداوه زۆر ناپرەحت بوون، بەلام ئەو كارەيان بە كاريكى شەخسى ھەلسەنگاند و بەلتيان دا بوو كە لە كەس تۆلە نەستين و تەنانەت يەككىك لە ئەندامانى مەكتەبى سياسى دەلى: ئەوھى لەگەل ئىوھ كراوھ پەلەيەكى شەرەمە بە نيوچاوانى پارتىيەوھە، بەلام بەلتيان دەدەين دووپات نەيىتەوھە.

بە دواى ئەوھە دا ئەمىر قازى ديسان دەچتە لای بارزانى و چاوي پىدەكەوئى. بە پىي لاپەرەى ۲۰۴ لە بيرەوھريە سياسىيەكانم دا، بارزانى لە كاك ئەمىر دەپرسى: بە نەزەرى تۆ بۇ واى كرد؟ كاك ئەمىر دەلى: لام واىە لە جەنابت دل ئىشە، ئەو چەوتكارىشى بە ماناى زىزبوونە لە جەنابت. دەبى عەرز بگەم كە لەو بارەوھە ئىمە بە تەواوى بى ئاگائىن، بەر لە رۆيشتن و لەواقىعدا زىزبوونى، ھىچ باسكى ئەوتۆى دەگەل ئىمە نەھيئاوھە گۆرپى. ئىمە لەو كارە نارازين، بە كردهوھەيكى چەوت و بە زيانى دەزانيين و بۇخۇمان و بۇ داھاتووى كارى سياسيمان".

بە قسەى ئەمىرى قازى بارزانى گلى لە ئەحمەد توفىق دەكا و دەلى: "مرويهكى كەم ھەوسەلەيە، دووربىنى نىيە، مرويهكى خۇشباوهر و كەم چىكەلدانەيە. نەفس درىژ و دوور ئەندىش نىيە و ... بەلان سەرەراى ئەوانەش، ئەحمەد مرويهكى ئازا و بە جەرگە. كورده و ولاتى خۇى خۇش دەوئى، خزمەتى شۆرشى كرددوھ، دەگەل من بووھ جىي باوھرى منە، بە قەد كۆرەكانى خۇم خۇشم دەوئى و دەزانم خراپە ناك. ئەوھەندەيە و لەوانەيە بە برادەرى من رازى نەبووبى، ئەويش قەيدى ناك و لە خۇشەويستى وى لە لای من كەم ناكاتەوھە. ئىوھش، كاروبارى خۇتان پەك مەخەن و نىگەرەن مەبن.

له کۆتایی چاوپیکهوتن دا بارزانی به کاک ئه میر ده لّی: پیم باشه بچی چاوت پینی بکهوئ، له زمانی منیشهوه گلهیی لیکه.

دوايه ئیدریس بارزانی نامهیهک بو قائید فرقهی رهواندز که ده بی به نه هیئنی په یوهندی به شوپشه وه هه بوو بی دهنووس، بو ئه وهی وه رهقهی هاتووچویی بو کاک ئه میر بو به غدا بنووس. ئه میری قازی ده چیتته به غدا و له ماله ماموستا هه ژار تووشی مه لا سهید رهشید ده بی و له لاپه ره ی ۲۰۶ له بیره وه رییه... دهنووس که مه لا سهید رهشید بی ئه وه سلاو بکا، پرسى: ئه وه بو لیڤه ی؟ "گوتم: "هاتووم بزائم تو بو لیڤه ی!" فرمیسک به چاوانی دا هاته خوار و گوئی: "من جاشم". له باوه شم گرت، ماچم کرد و گوتم: "تو بو جاش نابی".

کاک ئه میر له سه ره مه لا سهید رهشید درێژه به قسه کانی دهدا و دهنووس: شهو دوور و درێژ به یه که وه دانیشتب، له به ینی قسه و باسد، جارجار، کولی گریانی هه لده ستا و فرمیسکی ده هاته نه خوار. خوئی به تاوانبار ده زانی و لای وابوو نابی به خشری. له کاک ئه حمده توفیق به گلهیی و به گازه نه بوو. ده یگوت ئه وه ده گه لّ خوئی هیناوم، لای وابوو بو وهی تووشی یه کتر کوشتن نه یه نه، مه جهور ده گه لّی که وتووم و له وه سه عاته شرا که گه یشتوونه ته به غدا، خۆم جیا کردۆته وه و له مالى ماموستا هه ژار و براژنه مه عسوم جیگیر بووم.

له راسته وه: ئه حمده توفیق - مه لا سهید رهشید -
ئه میری قازی

به باوه پری کاک ئه میر، کاک مه لا سهید رهشید زیاتر له هه مووکه س ئوگری کاک ئه حمده بووه و زۆری خوش ویستووه. به لام به وه سه فهره دوايه دلّی لی ئیشابوو حازر نه بوو له کۆبوونه وه دا له گه لّ ئه حمده توفیق به شدار بی و به ناچار کاک ئه میر به ته نیا له گه لّی داده نیشت. ئه وه چاوپیکهوتنه دیداریکی سارد و سړ بوو که ههر به گلهیی کۆتایی پنهات. ئه میری قازی له لاپه ره ی ۲۰۷ له بیره وه رییه سیاسیه کانم دا دهنووس: ئیمه ره خه مان له وه بوو له

سه ره په نابهری بو حکومه تی عیراق شتیک که له وه چاوه پروان نه بووین. ئه ویش دلشکاو و گله مند له زه مین و زه مان. لای وابوو بیوه فای ده گه لّ کراوه، ریزی له که سایه تی و شه خسییه تی نه گیراوه، به تایبه تی له بارزانی نه مر گازه نه دی هه بوو و ئیمه ش له ئیواندا تیوه گلابووین.

به پیی قسه کانی ئه میری قازی، ئه حمده توفیق به تایبه تی له وهی (ئه میری قازی) به گلهیی بوو، چونکه به پیی پیوست هه ولّی بو به شدار بوونی له کۆنفرانسی ۲ نه داوه. ههر به پیی بوچوونی ئه میر قازی، ئه حمده توفیق وایداناوو که چه لن وازی له سیاست هیناوه و هه روها ملکه چی ههر بریاریکه که حیزب له سه ری دهدا.

ئەو ئاخىرى دىدارى ئەوان بوو و ئەمىرى قازى دەروا بۆ دەروەى ولات و ئەحمەد تۆفېقىش پاش ماوئەك لە بەغدا دەگىرئ.

حامىد گەوھەرى لە لاپەرەى ۳۴۳ دا بە نەقل لە غەفور ئىبراھىم محەممەد، پېشمەرگەى ھاورپى ئەحمەد تۆفېق لەسەر پەنابردن بۆ عىراق دەنوسئ: ھەفتەيەك لە فندق كۆھىت بووین. پارەمان نەبوو. كاك ئەحمەد برنویەكى ئەلمانى پېئوو كە بارزانى دابووئە. ئەو برنۆكەى ناردەوہ بۆ بارزانى. منىش برنویەكم پى بوو كە فروشتمان. لە ماوہى ئەو ھەفتەيەدا، ھەر رۆژەى وەزىر و كاربەدەستىكى حكومت دەھاتن و چاويان بە كاك ئەحمەد دەكەوت. سەدام برىارىدا ئىمە رەوانەى دەروەى ولات بكەن، بەلام جاشەكانى جەلالى گەيشتنى و پىيان راگەياند كە ئەحمەد تۆفېق بە پلانى بارزانى ھاتووہ كە بچىتە دەروەى ولات و لەوئى كار بۆ بارزانى بكات، ئەوہ بوو كە نەيانپىشت برۆين. بەلام بە پەنابەرى سىياسى وەريانگرتين و لە گەرەكى "تيل محەممەد" كە گەرەككى مەسىحى نشين بوو، خانووئان بۆ گرتين. مانگانە ۱۵۰ دىنارىان دەدا بە كاك ئەحمەد و ئىمەش ۷۰ دىنار كە پارەيەكى زۆر بوو. ھەروەھا ئىزنيان داين كە كاك ئەحمەد و من بۆ پارىزگارىيە كردن لە خوئمان دەمانچەمان پىيئ.

دواتر كە شوئشى كورد لە گەل رىژىمى عىراق ئاگرەسى كرد و كورد چاوپروانى حوكمى زاتى بوون، ھەزار دەچىتە بەغدا و لەوى چاوى بە ئەحمەد تۆفېق دەكەوئى كە لەگەل چەند ھەوال و خزمى خوئ دەژيا و لە لاپەرەى ۵۱۶ چىشتى مچپور دا ئاوا دەنوسئ: ... تىي گەياندم كە ھەرچەند لە شوئش رويشتوہ و دەگەل بەعسى بوئە ئاشنا، بەلام ھەرگىز خەيانەت بە بارزانى و كوردستان بە دلئ ئەو رانەبردوہ راش نابرى...

ئەمىرى قازى پاش چاوپىكەوتن لە گەل كاك ئەحمەد دەگەرپتەوہ لای بارزانى. ئەوكات نيوان حكومەتى عىراق و شوئش وتووئز ھەبوو و بارزانى بە كاك ئەمىر دەلئ كە رۆژى جومعە بچىتە لای كارى پىيەتى. كاك ئەمىر ئەو رۆژە دەچتە خزمەت بارزانى و ئەويش بە ھەيتەتى دەولەت عەبدولخالەق سامرايى دەناسىنئ و پىي دەلئ كە ئەوانە دۆستى منن و دەبئ چاوتان بەسەريانەوہ بئ و يارمەتيان بكەن.

سامرايى دواى رىزگرتن لە كاك ئەمىر، دەعوەتى دەكا بۆ بەغدا و لەوى كوردپكى فەيلى بە ناوى عەليزەزا وەك رابىت پىدەناسىنئ كە لە بەشى پەيوەندىيەكانى حىزبى بەعس دا كارى دەكرد. عەليزەزا قەت بە كوردى نەدەدوا و بە گوئەرى لاپەرەى ۲۱۰ ي بىرەوہرييەكانى ئەمىرى قازى، ئەو كەسىكى دەستپىس و نەزان و گەوج بووہ.

ئەحمەد تۆفېق پاش ئەوہى پەناى بۆ عىراق برد، نامەيەكى بۆ حىزب نووسى و بوو كە ئىستىعفاكەى وەرنانگرتەوہ. عەبدوللا ھەسەن زادە لە لاپەرەى ۸۱ ئەزموونى خەبات دا دەنوسئ كە ئەحمەد تۆفېق لە نامەكە دا زۆرتەر ھىرشى كرد بووہ سەر ئەمىر قازى چوونكە لە گەل ئىمە ببووہ بە ھاوپەيمان.

ئەندامانی حیزبی دیموکرات لە ئوروپا و رووی دزیوی حیزبی تودە بە دوای سەڵەکانی ۴۶-

۴۷

لەگەڵ هەموو ناتەبایی و ناکوکی که لە نێو ئەندامانی حیزب لە نیوخۆ و کوردستانی باشوور دا لە دەیه‌کانی سالی ۱۳۴۰ دا هەبوو، ئەندامانی حیزب لە ئوروپا بەرپرسانه بۆ چاکسازی و کار و تیکۆشان لە حیزب دا هەولیان دا و تێدەکوۆشان که پەيوەندی خۆيان لەگەڵ رێبەری حیزب لە باشووری کوردستان پەتەو بکەن و بە پێی توانا هاوخواه‌میان بن. ئەو هەولانە بێ کێشه و گری و گۆڵ نەبوو و زۆرجار بەرەبەستی گەوره دەهاته پێش.

هەرچەند حیزبی دیموکرات لە سالی ۱۳۳۴ هەولێ دا خۆی لە ژێر دەستەلاتی حیزبی تودە بۆ هەمیشە خەڵاس بکا و سەرەخۆ بێ و تەنیا لەگەڵ ئەو حیزبە پەيوەندی دیپلۆماسی هەبێ، بەلام حیزبی تودە هەمووکات تیکۆشا تا حیزبی دیموکرات بە خۆی بێستیتەوه و کێشە بۆ ساز بکا و نەیه‌لێ بێتە رێکخراویکی بەهێز نەتەوه‌یی. حیزبی تودە نەیدەهێشت کەسانی شارەزا و بە توانا لە حیزبی دیموکرات دا پەرە بستیێن. بە تاییه‌تی زۆر دژی دوکتور قاسملوو بوو که لە ئوروپا دا بە دوای پرسی کوردا دەچوو. کێشە کورد وەک هەموو بابەتەکانی نێونەتەوه‌یی، لە ژێر کاریگەری دژایه‌تی دوو جەمسەری جێهانی دا بوو. هەلکەوتە ی ژێنۆپۆلیتیکی کوردستان ئەو بڕوایه‌ی بۆ تیکۆشەرانێ کورد پیکه‌تێنا بوو که پرسی کورد بە لای چەپ و مارکسیسم دا بخەن و دروشمی و ریاازی ئەو بەره‌یه‌ هەلگیرن. بیکەسی و بێ دەرەتانی و نەبوونی هیچ پشتیوانیک گەوره و نێوخۆیی و دەرەوه، حیزبی دیموکراتی ناچار کرد که بە مەبەستی راکێشانی بەره‌ی چەپ، بە تاییه‌تی بە لای حیزبی تودە دا بکەوێ. ئەوه لە حالیک دابوو که روانگە ی حیزبی تودە لە سەر پرسی میلی، لە قسەکانی سەرووی رێبەرانێ ئەو حیزبە بەروونی دەرەکه‌وت که قەت باوه‌ریان بە مافی نەتەوه‌یی کورد و گەلانی دیکە ی ئێران نەبووه.

لە سالی ۱۹۶۹ لە سوفیا ئیحسانی تەبەری بە روونی بە کەریمی حیسامی و قزلی گوت بوو "ئێمه‌ لە سەر مەسەلە ی میلی ساخ نەبووینەوه". ئەو بابەتە تەنیا تاییه‌ت بەم سەردەمه‌ نەبوو بەلکۆ ئەوه ستراتیژی درێژخایه‌ن و دائیمی ئەو حیزبە بوو.

لە سالی ۱۹۶۹ رادەمنیش بە دوکتور قاسملوو دەلێ: هەمووتان ناسیونالیست. بۆچی لە بەغدا کۆمیتەتان دامەزراندوه؟ دەبی وه‌زعی خۆتان روون کەنەوه‌ یانی دەست لە حیزبی دیموکرات هەلگیرن...

دوکتور قاسملوو هەر لە سالی ۱۳۳۴ هەولێ دا تا حیزب لە ژێر باری گرانی بیری چەوتی حیزبی تودە بێنیتە دەر و کاریگەریان بەسەر حیزبەوه‌ نەیه‌لێ. بەلام نەیتوانی، چوونکه‌ بۆخۆشی له‌و قۆناغه‌دا ژیان و گۆزەرانێ بەسترا‌بووه‌ بە یارمەتی ولاتانی سوسیالیستی برا که چوارچێوه‌ که بە هۆی حیزبەکانی ئەندام، یەک له‌وان حیزبی تودە دیاری دەرکرا.

عبداللّٰی حەسەن زادە لە دیدار لە گەڵ بیژەن ساعدی لە سەر دوکتور لە لاپەرە ٨٤ کتییە حەقیقەتی مێژوو دا دەلّ: وەک پێشتر عەرزەم کردی ئەوێندە عاشقی چاو و برۆی حیزبی تودە نەبوو، بەلام مەوقیعیەت جاروبار شتی بەو شیوەیە دەخولقین، بۆ نموونە ئەو بۆ ماوەیەکی زۆر لە پراگ لە چیکۆسلۆفاکیا دەژیا، بە کردەو دەووبارە ببوووە بە ئەندامی حیزبی توودە، لە ریکخراوەکانی حیزبی توودە دا بوو، هەتا سالی ١٩٦٨ لە ئەنجامی ئەو ناکوکی یانەدا کە لە گەڵ حیزبی توودە و حیزبی کۆمونیستی چیکۆسلۆفاکی لە پەيوەندی لە گەڵ مەسەلە داگیرکردنی پراگ دا بۆی پەیدا بوو، لە چیکۆسلۆفاکیا دەریان کرد، دەنا هەر لە گەڵ ئەوان بوو، بۆ؟ چونکە کاتیک دوکتور قاسملوو لە پاریس رێبەری خۆپیشاندانیک دژی شا دەکا، سالی ١٩٤٨ لە فەرانسە دەری دەکەن، بە بوورس واتە زەمالە رەسمی ئێرانیش چوو بوو، زەمالە رەسمی بەو مانایە نا کە دەوڵەت خەرجیە کە بەلام دەبوو باوکی کە خەرجیە کە بۆ دەنارد بە ریکە رەسمیدا بینیر، ئەوێشیان لێ قەدەغە کرد، ئەوجار وەکوو ئێرانی دەلێن پادەرەهەوا مایەو، حیزبی توودە بوورسی خویندنی لە چیکۆسلۆفاکیا بۆ وەرگرت و چوو ئەوێ، ئەمەش بۆ خۆی کاریگەری لە سەر دادەنێ.

لە کەش و هەوايەکی ئەوتۆ دا، لە رۆژی ١٤/٩/١٩٦٨ دوکتور قاسملوو کەریمی حیسامی و حەسەن قزلی لە گەڵ رادەمەنیش و کامبەخش و ئیرەج ئەسکەندەری لە ئالمانی دیموکراتیک لە سەر نامە حەمەدەمین سیراجی و لە سەر راپۆرتی سەفەری دوکتور قاسملوو کۆبوونەو. مەبەستی سەرەکی ئەو کۆبوونەو هەڵسەنگاندن و دیاری کردنی رێبازی نوێ بە نەسبەتی ئەو روداوانە بوو کە لە کوردستانی ئێران هاتبوونە گۆرێ. ئەوان بەو ئاکامە گەشتن کە درێژەدانی شەری چە کداری، بە قازانج نییە و واباشترە کە ئەندامی حیزب، بە رەزایەتی بارەگای بارزانی، لە کوردستانی عێراق بگرسێنەو و کاری تەشکیلاتی بکەن. هەر وها پریار درا کە یارمەتیان پێبکری و کەریمی حیسامی بچێ لە نەزیکەو پەيوەندیان پێوە بکا.

ئەوێ خالە سەرەکیەکانی ئەو کۆبوونەوێ بەلام بە قەولی کەریمی حیسامی "حیزبی تودە لە سەر مەسەلە کوردستان ناتوانی پریار بدا و نایەوێ یارمەتیان پێبکا" و ئەو پریارانە بەرێوە نەبردان. تەنانهت ناردنەوێ کەریمی حیسامی وەدواخرا چونکە ئەو کارمەندی رادیۆ پەیکی ئێران بوو و حەسەن قزلی نەخۆش بوو ئەگەر ئەو رۆشتبا، رادیۆ پەکی دەکەوت. لەو هەلومەرجەدا حەمەدەمین سیراجی لە بەغدا را بەردەوام داوای دەکرد کە سەری لێدەن و چاویان پێی بکەوێ. دواتر حەمەدەمین سیراجی لە مانگی سێتەمبەری ١٩٦٨ لە بەغدا را نامەیکە بۆ رادەمەنیش سکرتیری حیزبی تودە نووسی و داوای چاوپێکەوتنی لە گەڵ کرد. رادەمەنیش داوای لە کەریمی حیسامی کرد کە بە جیگای ئەو بۆ دیتنی سیراجی بچی و ئەو لە ریکەوتی ١١ ئۆکتۆبەری ١٩٦٨ چوو بەغدا و پاش دوو رۆژ حەمەدەمین سیراجی لە مالتیکی دێتەو کە حیزبی شیوعی بۆیان دیاری کرد بوو. ئەو بە تەواوی رووخابوو و بە دزی دەژیا و پەيوەندی لە گەڵ کەس نەبوو. سیراجی لە هاورپایانی نیوخۆ ئاگادار نەبوو. تەنیا جارجار شەو بە دزی دەچوو ماله یوسف ریزوانی. بە

قسەى كەرىمى حىسامى، حەمەدەمىنى سىراجى رازى نەبوو كە بگەپتەو ە بۆ لای برادەران لە نىوخۆى وڵات دا. شەهیدبوونی هاوڕێیان و نەبوونی یارمەتى و كۆمەگ بە جارى تاساندبووى. هەرچۆنێك بێ لە سەر پێى داگرى كەرىم حىسامى لە سەر پەلامار و هێرشى ژاندارم و كوشتارى خەلكى كوردستان بەیاننامەيكيان بە كوردى و فارسى نووسى و دوايە كردیانە عەرەبى و بۆ بڵاوبوونەو ە دايان بە رۆژنامەى (الثوره) ئۆرگانى حیزبى بەعسى عىراق و رۆژنامەى (النور) ى دەستەى مام جەلال كە لە بەغدا دەردەچوو. رۆژنامەى (النور) ئەو بەیاننامەيەى نە بڵاو كردەو ە و نە هێچيشيان لە سەر كوژرانى ئەو پێشمەرگانە نووسى. پاشان كەرىمى حىسامى و حەمەدەمىنى سىراجى، بە رێكەوتى ٢٩/١٠/١٩٦٨ نامەيەكيان بۆ مەرحومى مەلا مستەفا نووسى و دايان بە دارا توفىق كە بىگەيەنتە دەستى.

كەرىمى حىسامى دواى چاو پێكەوتن لە گەڵ حەمەدەمى سىراجى گەراو ە بۆ بۆلغارستان. رۆژنامەى كوردستانى چاپى دەروەى وڵات رووداوەكانى كوردستانى بڵاو دەكردەو ە و جەناياتى رێژىمى شای دەرحەق بە ئازادىخوازانى كوردى ئێران لە قاو دەدا. بە پێى بىرەو ەريەكانى كەرىمى حىسامى لە سەر پێشنيار و پێداگرى ئەو، حیزبى تودە و هەموو رۆژنامەكانى سەر بەو حیزبە، لە بەیاننامەيەك دا جەنايەت و هێرشى دەپندنەى رێژىمى پاشايەتى بۆ سەر خەباتكارانى كوردیان مەحكوم كرد. بە دواى دەرچوونى بەیاننامەى حیزبى تودە، زوربەى رۆژنامەكانى سەر بە حیزبەكانى براى بەرەى سوسىاليستى، ەك رۆژنامەى "نپ سابات چاك" ئۆرگانى حیزبى سوسىاليستى كرىكارى مەجارستان و رۆژنامەى لۆمۆندى فەرانسە و رۆژنامەى "مۆرنيگ ستار" ئۆرگانى ناو ەندى حیزبى كومونىستى ئینگلستان، رۆژنامەى سوسىاليست لیدر چاپى گلاسكو، رۆژنامەى "ئەل سىگلۆ" ئۆرگانى حیزبى كومونىستى شىلى، رۆژنامەى ئونىتا" ئۆرگانى ناو ەندى حیزبى كومونىستى ئىتاليا، رۆژنامەى ئاوانتى" ئۆرگانى حیزبى سوسىاليستى ئىتاليا، رۆژنامەكانى ناسيون و ئىل پارتىتۆ، چاپى ئىتاليا، گوڤارى "ناشتى و سوسىاليزم" ئۆرگانى تىئورى حیزبى كومونىستى و كرىكارانى دنيا، هەروەها رۆژنامەى تەرىقوولشەعب ئۆرگانى كومىتەى ناو ەندى حیزبى كومونىستى عىراق و رۆژنامەى رىگای كوردستان، ئۆرگانى ئىقلىمى كوردستان - حیزبى كومونىستى عىراق و رۆژنامەى ئالای كرىكارى و بۆلوكراو ەى مەحەلى حیزبى كومونىستى عىراق، جەنايەتى پاشايەتيان لە رۆژنامەكانيان دا بۆلەو كردەو ە.

لە ناو ەروۆكى بۆلوكراو ەكان دا هايتوو كە رێژىمى پاشايەتى ئێران بە پتر لە ١٢ هەزار ژاندارم و ئەرتەشى پەلامارى هێزەكانى كوردىيان داو ە و دەيان كەسيان لى كوشتون و پتر لە ٢٠٠ كەسيان لە زىندانەكانى رێژىم دا زىندانى كردو ە.

بە دواى ئەوانەدا لە سەرەتای سالى ١٩٦٩ دوكتور رادمەنىش چوو ە بۆ بەغدا و چاوى بە حەمەدەمى سىراجى كەوت و دوايە گەراو ە و لە گەڵ دوكتور قاسملوو چوونە سوڤيا و لە سەر ئەو چاپىكەوتنە و هەروەها نامەيەك كە سىراجى نارد بووى، لە رۆژى ٢ فەورى ١٩٦٩ لە گەڵ كەرىمى حىسامى و حەسەن قزىلجى كۆبوونەو ە. حەمەدەمى سىراجى لە نامەكە دا، پێشنيارى كرد

بوو که ئه و بچته دهره وهی ولات و همه ی حاجی سه عید و مه حه مه د موهته دی بگه پته وه بو عیراق و له گه ل یوسفی ریزوانی له وێ کار بکه ن. له کو بوونه وه دا پاش باسیکی زۆر، بریار درا که حه مه ده مین سیراجی بی له رادیوی په یکی ئیران کار بکا و که ریمی حیسامی بچته وه عیراق و دوکتور قاسملووش دواتر بگه پته وه بو عیراق.

پاش ماوه یه ک که ریمی حیسامی گه راوه بو به غدا له وێ بو دهرکردنی روژنامه و دیتنه وهی جیگای نه هیئی و ناردنی حه مه ده مین سیراجی بو دهره وه، په یوه ندی به حیزبی شیوعی گرت. که ریمی حیسامی، له به غدا، له گه ل حه مه ده مین سیراجی و یوسفی ریزوانی و چوکهلێ گه وه هری، کو بوونه وه و کومیتیه کیان پیکهینا تا له گه ل پشیمه رگه کانی به که ره جو په یوه ندی بگرن و نه هیلن بو ئه ولولا پرۆن. دوايه دیسان که ریمی حیسامی گه راوه بو سوفا و له ۱۷ مانگی ژوئیه ی ۱۹۶۹ له گه ل حه سه ن قزلی له سوفا چاویان به ئیحسانی ته به ری که وت و له سه ر رووداوه کانی کوردستان گله یان لیکرد. ته به ری له وولام دا دیسان گوتی: حه قتانه ئیمه له سه ر مه سه له ی میلی ساخ نه بووینه وه.

ئیحسانی ته به ری راستی نه ده کرد که له سه ر پرسی میلی ساخ نه بوونه وه، به لکوو ئه وان باوه پریان پی نه بوو و به مه ترسی گه وره یان بو سه ر یه کیتی ئاو و خاکی ئیران ده زانی و زیاتر له هه ر بیر و بوچوون و روانگه یه کی دیکه، دژی بوون. بۆیه ئه وان به زانیاری ته واو، ساغ بوونه وه تا به هه موو تواناوه، به نیشان دانی ئه وه که ته نیا ئه وانن پارێزه ری سه ره کی جولانه وه ره زگاریخوازه کانن، هه ولیان دا به شیوه یه کی دزیو، روانگه ی نه ته وه یی و نیشتمانی به لاریدا به رن و به بیر چینه یه تی حه شاری ده ن و پووش به سه ری بکه ن. حیزبی توده به و بیره چه وته ده ستی خسته ناو ته شکیلای حیزبی دیموکرات و بو به لاریدا به رنی و ته نانته نه مانی تیکۆشا.

حیزبی توده به دامه زراندنه وهی کومیتیه ی حیزبی دیموکرات له به غدا، هه له به زیوه و نا په حه ت بوو و له سه ر ئه و بابته ده دوکتور قاسملوو به ریکه وتی ۱۹۶۹/۹/۱۵ له نامه یه ک بو که ریمی حیسامی ده نووس: چاوم به "رام" (رادمه نیش) که وتوه، ده لی هه مووتان ناسیونا لیست. بوچی له به غدا کومیته تان دامه زراندوه؟ ده بی وه زعی خو تان روون که نه وه یانی ده ست له حیزبی دیموکرات هه له بگرن...

هه ر له پێناو ئه و سیاسه ته چه وته دا، حیزبی توده ورده ورده قه ول و قه راره کانی به نیسه ته ی حیزبی دیموکرات پاشگوێ خست و بو هه موو شتیک په لپ و بیانوویان ده هیئاوه. ئه و جار به درو بیانووی ئه وه یان گرت که گوایه به شی کوردی رادیوی په یکی ئیران به دژی ده ولته ی عیراق قسه ی کردوه.

حه مه ده مینی سیراجی له گه ل ئه و نامه که بو که ریمی حیسامی ده نارد جاریک نووسیوو ی: ... چاوم به "دوکتور جه لال" (کورش لاشای) "توده ی ئینقلابی" که وتوه و هاتوته لام. به لام به لینی هیچم پینه داوه، چاوه روانم بزنام بیرورای ئیوه چی یه؟

به پښی لاپهړه ی ۱۸۲ بهرگی ۳ "له بیره وه ریبه کانم" که ریمی حیسامی به ریکه وتی ۱۹۶۹/۱۲/۱۸ ولامی نامه که ی داوه و ناموژگاری کرد که خو له کیشی عیراق و مهلامسته فا و لاشایی نه دا.

پاش ماوه یه کی زور له ریکه وتی ۱۹۷۰/۲/۱۵ حه مه ده مین سیراجی به هاوکاری رادمه نیش که شسته سوفیا. نه و له ویرا ده بویه بچته لایپزیک. به لام له و سرده مه دا کومیته ی ناوه ندی حیزبی توده له هه ولئ نه وه دابو که رادمه نیش وه لابه ری، بویه کاری حه مه ده مینیش چه وتی تیکه وت و به لئنی رادمه نیشیان به جئ نه که یاند. حه مه ده مینی سیراجی که ریبه رایه تی حیزبی توده، له کاتی شه ری چه کداری دا، قوراوی ده خواره وه چاویان پییکه وئ، ئیستا یارمه تیان نه ده کرد که بچته لایان.

دیاره حه مه ده مینی سیراجی له چاوپیکه وتن له گه ل حامید که وه هری به جوړیکی دیکه باسی نه و بابته ده کا و له لاپهړه ی ۳۳۶ کتیبی نه حمه د توفیق... "ده لئ: پوژی ۱۹۷۰/۲/۱۵، واته ۲۶ پوژ بهرله واژو کردنی ریککه وتنی ۱۱ ی مارس، حیزبی توده محه مه ده مین سیراجی بردبوو بو بولغاریا که له رادیو په یکی ئیراندا کاری پی بسپیژیت، به لام ناوبراو له وئ هه لئ نه کرد و پوژی ۱۹۷۰/۳/۲۰ که پرایه وه بو به غدا. سیراجی سه بارت به که پراڼه وه ی بو عیراق، له وتووژیکی راسته وخوډا پوژی ۲۰۰۸/۷/۲ پی پراکه یاندم: حیزبی توده ده یویست له رادیوی په یکی ئیراندا هاوکاریان بکه م و له گه ل نه وه شدا درژه به خویندن بده م، به لام من رازی نه بووم. هویه که شی ده که پرایه وه بو بلاوبونه وه ی ده نگوی ریککه وتنی عیراق و پارتی دیموکرات و بلاوبونه وه ی به یانی ۱۱ ئدار. به و ریککه وتنه ئیمه له بی هوویه یی "ناسنامه" رزگارمان ده بوو و ده مانتوانی هه ولئ بوژاندنه وه ی حیزبی دیموکرات بده ی. بویه بهرله که پراڼه وه م له گه ل ره حمان قاسملوو و ماموستا حه سه ن قزلی ریککه وتین که من بکه ریځمه وه و دواي من نه وانیش بیته وه.

له وکاته دا دوکتور قاسملوو و حه سه ن قزلی و که ریم حیسامی و حه مه ده مین سیراجی له سوفیا کوپونه وه و سه ره رای نه وه که حه مه ده مین زوری پیناخوش بوو، بریاریان دا که نه و بکه ریته وه بو به غدا و دواتریش دوکتور قاسملووش بچته وه.

حه مه ده مین سیراجی له روژی ۲۰ مارس ۱۹۷۰ که تازه ریکه وتنی کورد و عرب له ژیر ریبه رایه تی شوړشی بارزان دا پی که تابه وو، که پراوه بو به غدا. به دواي نه و دا دوکتور قاسملووش که پراوه. دوکتور پاش نه وه ی په یوه ندی به حیزبی به عسه وه گرت، له گه ل حه مه ده مین سیراجی و یوسفی ریژوانی چوونه لای مه رحومی بارزانی.

دوکتور قاسملوو له و سه فره دا چاوی به "رادمه نیش" سکرتری حیزبی توده که وت و به پیی لاپهړه ی ۱۸۷ بهرگی ۳ کتیبی "له بیره وه ریبه کانم" له نامه یه ک دا بو که ریمی حیسامی به ریکه وتی ۱۹۷۰/۴/۱۵ ده نووسی: "برای خوشه ویست کاک که ریم روژ باش"

دوینئ له عیراق که پامه وه. هه موو دوست و برادره سلاوت لی ده که ن. ههروه ها سلاویان هه یه بو کاک حه سه ن.

۱- له به غدا دوو جار له گه ل رادمنش دانیشین. ئیمه زهرمان نه وه بوو که نه و پیک هاتنه ی فوریه ی ۱۹۶۸ دا به ینی ئیمه و نه وان له به غدا ئیمزا کراوه ئیعتیباری هه یه. به لام ره فتاری زور

نالەبار و بئ مانا بوو. لە پێشدا گوتی: بۆ هاتوی؟ لە پاشان گوتی مەچنە لای مەلا مستەفا، ئەگەر هەر دەچن تەنیا پیرۆزبایی پێ بڵێن باسی شتی تر مەکەن. ئاخر جاریش کە دیمان گوتی: "خەرجی سەفەری تۆ نادەم. چونکە بە بئ ئیجازە ی ئیمە هاتوی. وە درکەندی کە کاغەزیکی نووسیوە بۆ پۆرۆ کە "ئەگەر هێندی شەرت هەیه" جئ بە جئ یان نەکەم حەقەم نیە سەفەر بکەم". منیش زۆر تۆرە بووم پێمگوت: ئەو رەفتارە جێگای داخەو دڵنیام پەشیمان دەبێوە".

دوای ئەو سەفەرە دوکتور قاسملوو گەراوە بۆ ئوروپا و لە سوڤیا لەگەڵ کەریمی حیسامی و حەسەن قزڵجی لە سەر کار و تیکۆشان و گەڕانەووە بۆ عێراق، کۆبوونەووە. هاوکات ئەوان لە رێکەوتی ١٥ ئۆکتۆبری ١٩٧٠ لە سەر داوای بەرپۆوەبەرایەتی حیزبی تودە، لە ولاتی ئالمان لەگەڵ ئێرچ ئەسکەندەری کە بە جیی رادەمەنیش ببوو بە سکرێتێری حیزبی تودە، کۆبوونەووە.

لەو دانێشتنەدا، دوکتور قاسملوو باسی سەفەری عێراق و بەرنامە و رێبازی حیزبی کرد و بریار درا کە ئەسکەندەری لە گەڵ هەیهێتەتی دەبیران حیزبی تودە کۆ بێتەووە و روژی دواتر بابەتەکان بخەنەووە بەرباس. کەریمی حیسامی لە لاپەرە ی ١٨٩ بەرگی سئ بیرەوهریه کانی دا دەنووسی کە لە روژی ١٦/١٠/١٩٧٠ ئێرچ ئەسکەندەری و کامبەخش (ئەندامی پۆرۆی سیاسی) بە نوێنەراییەتی هەیهێتەتی دەبیرانی حیزبی تودە، لە گەڵ دوکتور قاسملوو و کەریم حیسامی و حەسەن قزڵجی کۆبوونەووە و لە زبانی ئەسکەندەری ئەو بریارانەیان پێراگەیاندا:

هەیهێتەتی دەبیرانی حیزب لە کۆبوونەووەی خۆیدا لەسەر پێوەندی لەگەڵ حیزبی دیموکرات ئەو بریارانە ی داو.

١- هاوالانی حیزبی دیموکراتی کوردستان تیکۆشن کە حیزبی دیموکرات لە جەریانی دژی کۆمونیستی و دژی سۆڤیەتی دور بئ.

٢- سیاسەت و رەوتی دژی حیزبی تودە ی ئێران نەگرتتە پێش.

٣- لەگەڵ مەلا مستەفای بارزانی پەیوەندی باشی هەبئ.

٤- حیزبی دیموکرات خۆی بە بەشێک لە جولانەووە ی رزگاریخوازی سەرانی ئێران بزائ.

٥- پاش پیکهێنانی ریکخواوەیەکی ئەوتۆ، حیزبی تودە ی ئێران ئەم حیزبە بە رەسمی دەناسیت و بە هەموو تواناوە پشتیوانی لێ دەکات.

دوکتور قاسملوو گوتی: حیزبی دیموکرات جگە لەو رێبازە، رێبازی دیکە ی نیە.

لە راستی دا ئەگەرچی ئەو خالانە شەرتی بە رەسمی ناسینی حیزبی دیموکرات بوون. بەلام حیزبی تودە هەر بۆخۆی ئەو ریکەوتنەشی پێشیل کرد. کەریمی حیسامی دەنووسی کە هەموو بەشداران ئەو کۆبوونەووە، ئێرچ ئەسکەندەری، کامبەخش، دوکتور قاسملوو، کەریم حیسامی و حەسەن قزڵجی ئەو ریکەوتنەیان واژۆ کرد و دەبوو نوسخێک بە حیزب بدرئ. بەلام ئەسکەندەری گوتیوە کە کۆپیە ی دەکا و دەیاندا ئ. جاریکی دیکەش کەریمی حیسامی داوای ئەو ریکەوتنەنامە یە دەکا. ئەسکەندەری دەلئ: دەزانی نووسخە ی ئیمزا کراوەکە ون بوو، بەلام بریارەکان یادداشت کراون.

به دواى ئه و كۆبونه وه دا، دوكتور قاسملوو به په له گه راوه بۆ عىراق. له وېړا چهند جار به نامه داواى له كه ريم حيسامى كرد كه بگه پښته وه بۆ عىراق و كه ريمى حيسامى له لاپهړه ى ۱۹۰ به رگى سى بيره وه ريه كانى دا، ئاماژه به ۲ به شى كورتى نامه كانى دوكتور ده كا كه به رېكه وتى ۴ و ۱۹۷۰/۱۲/۱۳ دا بۆ نارووه و داوا ده كا كه راديو په يكي ئيران به جيبى لى و هه رچى زوتر بگه پښته وه بۆ عىراق. به لام له وكاته دا جه وانشير به رپرسي راديوى په يكي ئيران به دواى كوتايى پلونومى كوميته ى ناوه ندى حيزبى توده، ده چته لاي كه ريمى حيسامى و به گوږه ى لاپهړه ى ۱۹۱ ى ئه و سه رچاوه ى به له سه ر گه رانه وه بۆ كارى حيزبى له عىراق پيښه لى:

"رښه رايه تى حيزب له سه ر ئه وه باوه ريه كه تۆ نابى بچيه وه بۆ به غدا".

گوتم: من ئه ندامى حيزبى توده نيم، پاشان ئيمه له به لگه يه كى ئيمزا كراودا له گه ل هه يئه تى ده بيران رېك كه وتوو ين كه حيزبى ديموكراتى كوردستان زيندو بكه ينه وه.

جه وانشير گوتى: "چونكه تۆ له راديوى ئيمه دا كارت كردوه به توده ى ناسراوى. ئيمه دژى گه رانه وه ى تۆ ين بۆ عىراق. ئه گه ر خوشت ده گه رى يه وه ئازادى. به لام ئيمه به حيزبى كومونيستى بولغار و حيزبى كومونيستى عىراق راده گه ئين كه هيج پيښه نديت له گه ل ئيمه نيه. له باره ى مال و مندا لى تۆش ئيمه هيج ئيقدام ناكه ين. ئيتر خو ت ده زانى".

به مشيڤه ى ژيان و گوزه رانى مندا له كانى كه ريمى حيسامى تا راده يه كى زۆر تووشى گرفت بوو. ئه و نامه يه كى بۆ ئيرج ئه سكه نده رى نووسى و له ئاخى مانگى مارسى ۱۹۷۱ گه راوه بۆ به غدا. حيزبى توده، به ناوى حيزبى ديموكرات و به و كه سانه ى كه كار يان تيدا ده كرد هه ستيار و ناره حه ت بوو. بۆ ويته كه ريمى حيسامى له سه ر حيسابى ئه وان بۆ كار له راديو په يكي ئيران هاتبوه بولغارستان، حه قى نه بوو وه ك ئه ندام حيزبى ديموكرات كار بكا و له وى پييان راگه ياند كه چوونكه ئيستا له حيزبى ناسيوناليستى دا كار ده كا، ده بى وه زعى خو ى روون كاته وه.

دوكتور قاسملوو له نامه يه ك بۆ كه ريمى حيسامى كه له لاپهړه ى ۱۰۴ به رگى ۵ ى بيره وه ريه كانيدا هاتوه ده نووسى: ... حيزبى توده به هه موو هيژييه وه خه ريكه وه زعى تۆ وه ك من لى بكا. به داخه وه ئيمه ئيستا ش نامانه وى ئيعتراف بكه ين كه ئه وه ى له ولاتانى سوسياليستى دژى ئيمه كراوه، له حيزبى توده وه سه رچاوه ده گرى. نه زه ريشم ئه وه يه هه تا ئه تۆ له حيزبى ديموكرات دا مه سئول بى و هه تا حيزبى ديموكرات ئاماده نه بى بچيته ژير بارى ئه وان، هه ر خه ريك ده بن و ئيمكانى سه ركه وتنيشيان زۆر زۆره. هه موو ناويكيشت له سه ر داده ئين. شيڤه كه يان ئه وه يه. جا ده بى مه سه له كه له و باره وه ته ماشا بكه ين و فيكريكى ئه ساسى بكه ين. ده نا هه رپه شه ى حيزبى توده وه ك شيرى ديموكليس هه ر له سه رمان ده بى.

له پايىزى ١٩٦٩ بە نههينى وتوويز ئتيوان حكومهتى عيراق به سهروكايهتى حهسهنولهكر و بزوتنهوى كورد به سهروكايهتى مهلا مستهفا بارزانى دهستى پيكرد. ئەو وتوويزانه دواى چەند مانگ

مهلا مستهفا بارزانى - سهدام

به ئاكام گهيشته و له ١١ مارسى ١٩٧٠ بهياننامهيهكى ميژوويى كه به رهسمى دانى به مافى رهواى كورد دادهنا، له چوارچيوه ئوتتوئومى دا راگهيهندرا.

عهزىزى ئهحمهدى له دهست نووسيك دا دهنوسى كه له رۆژى راگهياندى ١١ ئازار دا، ههموو خهلك له دهورى راديويان دانيشته بوون و راديۆ بهغدا سرودى نيشتمانى دهخويندوه و جاروباره دهيبى و

دهيگوت "بعد قليل(دواى ساتيك)" و خهلك بى سهبرانه چاوهروانى بهعهده قهليله بوون كه داخوا پاش ماوهيهك دهلى چى و چى بلاو دهكاتهوه. به درهنگهوه ئهحمهده حهسهنولهكر سهروك كۆمارى عيراق بهياننامهى ميژوويى ١١ ى ئازارى ١٩٧٠ ى خويندوه كه مافى ئوتتوئومى گهلى كورد له باشوورى كوردستانى تتييدا دابين كرابوو. به دواى ئەودا دوكتۆر مهحمود عوسمان، پهيامى پارتى ديموكراتى كوردستانى به رپيهرايهتى سهروك بارزانى خويندوه. ئەوجار تهقهى خوشى، دهستى پيكرد و خهلكى كوردستان به شيوهى جوړاو جوړ، خوڤحالى خوڤيان دهربرى. دروشمى نووسراوى زۆربهى ديوارى شارهكان به كوردى و به عهره بى نووسرا بوو: بژى برايهتى كورد و عهره ب. بلاويونهوى ئەو بهياننامهيه بوو به هوى شادمانى و خوڤحالى خهلكى كورد له ههموو پارچهكانى كوردستان و ماوهى چوار سال ديارى كرا تا ئەو ريكهوتنامه جييهجى بكرى و دهورانتيكى زيپى نهتهوه بى بۆ كورد دهسته بهر بوو و پهيوه ندييهكى باش له ئتيوان پارتى و حيزبى بهعسى دهسته لاتدار و حيزبى شيوعى دا دامه زرا.

كريس كۆچرا له لاپه رهى ٤٩ كتيبى "بزوتنه وهى نهتهوه بى كورد و ويستى سهربه خو بى" دهنوسى كه بهياننامهى ١١ ئازار ١٥ مادهى له خو دهگرت. زبانى كوردى له گهلى عهره بى له ناوچهى كوردنشين زمانى رهسمى بى، به شيوهيهكى دادپهروهرانه به شيك له بوودجه بۆ پيشخستى ناوچهكانى كوردستان تهرخان بكرى. كورديك دهبوو بيته ياريددهرى سهروكى وهزيران. كورد به پي حهشيمهت له پارلمان دا حهقى ياسادانايان هه بى. خودموختارى نهتهوه بى كورد، له پاريزگانى كورد به پي سهرژميرى رادهى حهشيمهتى به رهگهز كورد، دابين دهكرى.

کریس کۆچرا باسی گرتی هیندیک بهند دهکا و دهلێ که سهژمیری دهبوو له ٦ مانگ یه کهم دا بکری، قهت نهکرا و ههروهها دهنوسێ که چۆنییهتی په یوهندی سیستمی نیوان دهولهتی عێراق و ئیداره ی خودمختاری کوردستان، باسی لێوه نهکرا.

کۆچرا له لاپه ره ی ٤٩ کتیی "بزووتنه وه ی نه ته وه یی کورددا و ویستی سه ره به خویی" دهنوسێ که به دوا ی به یاننامه ی ١١ ئازار دا لیبوردنی گشتی راگه یندرا، به ندیه سیاسییه کان ئازاد کران و سێ کورد بوونه پارێزگاری دههوک و سوله یمانی و هه ولێر. پارتی دیموکرات تیکۆشانی ئاشکرای خۆی دهست پیکرد و رۆژنامه ی بریه تی ئازاد کرا و راده ی ٢٠ میلیون دینار، به رابه ر به ٦٠ میلیون دۆلار بۆ ئاوه دان کردنه وه ی کوردستان ته رخان کرا و دامووده زگای دارودهسته ی به کرێ گیرای برایم ئه حمه د و جه لال تاله بانی هه لوه شاهه.

بیشک ئه ندامانی حیزبی دیموکرات زیاتر له هه موو کهس به رووداوه میژوویه خو شحاله بوون و هه ولێان دا تا له گه ل هه ر سێ حیزب دۆستایه تی پته و دامه زریئن.

ئه و ریکه وتنه ده یوانی کۆتایی به په یوهندی نیوان ریژی می ئیران و شو رشی کوردستان باشوور بیتی و ده رفه تیکیش بۆ حیزبی دیموکرات بره خسی که بتوانی کار و چالاکیهکانی خۆی له ئیوخوی ئیران دا په ره پێیدا.

هه رچه ند حیزبی دیموکرات به دوا ی گرتنی کۆنفرا نسی ٢ دا ده یوانی له کۆر و کۆمه له و جێژن و بۆنه کان دا په یام بدا و کۆبوونه وه ی حیزبی پیک بیتی، به لام به دوا ی ده رچوونی ئه و ریکه وتنه، ریکه نه درا که په یوهندی به ئه ندامانی حیزب له ئیوخوی ولات دا بگیری.

بۆ پیرۆزبایی و ده ربیرینی خو شحالی له و ده سکه وته میژوویه، هه یئه تیکسی سێ که سی که بریتی بوون له مامۆستا هیمن و ئه میر قازی و ملا عه ولآ حه سه نزاده، به نوینه رایه تی حیزب له باره گای بارزانی سه ردانی مه لامسته فایان کرد.

مه لامسته فا زور به حه وسه له گو یی بۆ راگرتن و به پێی لاپه ره ی ٢٤٧ کتیی کورته میژووی حیزبی دیموکرات له نووسینی مه لا عه ولآی حه سه نزاده، مه لامسته فا به راشکاوی پێیانده لێ که له باره ی حیزبی دیموکرا ته وه شتیکی ئه وتۆ نه گۆرا وه و ئه وان ناتوانن چا وه روانی یارمه تی و کۆمه گی پارتی بن و ئه گه ر کار و تیکۆشانی سیاسی ده که ن ده بێ له گه ل ده وله تی عێراق په یوهندی بگرن. کاتیک نوینه رانی حیزب ده لێن که حیزب ه یج په یوهندیکی به عێراق وه نییه، مه لامسته فا ده لێ: ئیستا وه ک جار ان نیه، وه زعه که گۆرا وه و حو کمی زاتی هه یه، وه زیری کورد هه یه.

ریکه وتنامه ی میژووی ١١ ئازار ١٩٧٠ بوو به هو ی ئه وه که ریژی مهکانی دژ به کوردی ئیران و سو ریه و تو رکییه به هه مو توانا وه بۆ پوچه ل کردنی ئه و په یمانه تیبکۆشن. جیا له دژایه تی و ده ستیوه ردانی ئه و ولاتانه، هه ر کام له زل ه یزهکانی ئه مریکا و شوو ره وی به به رژه ندی خۆی ئه و ریکه وتنه یان هه لده سه نگاند. رووسه کان که دۆستی ئیستراتیژی ده وله تی عیراق بوون و په یوهندی بازرگانی ئه سه له حه یان له گه لی هه بوو، پێیان خو ش بوو که عیراق بێ کیشه و دور له شه ر و هه لای ئیوخویی بێ. به پێی ژماره ی ٩٦ ی گو فاری "الاتجاه اللخر" رۆژی ١٩٧٢/٣/٢٩ رووسه کان به هو ی پریماکوف به ده وله تی عێراقیان گو تبه و که ئه گه ر کیشه ی کورد چاره سه ر بکا، ده توانی ه یزهکانی خۆی دژی ئیسرائیل

رابگری. له لایه کی دیکه نه گهرچی نه مریکایه کان له سهره تا دا زوریان دهست له کاروباری عیراق وهر نه ده دا، به لام به بهستنی پهیمانی رووس و دهوله تی عیراق، زور توره بوون.

جیا له هه مووی نه وانه له نیوخوی ریژی می عیراقیش دا دهستی خراپه و ئاژاوه گیرانه بو تیک دانی ریکه وتنی ۱۱ ئازار به توندی له ئارا دابوو و کاربه دستانی عیراق له مانگی سپتامبری ۱۹۷۱ هه ولیان دا به هو ی خو کوژی دهسته یه ک مه لا، له ته قینه وه یه کی گه و ره دا، مه لامسته فا بکوژن. حامید گه وه ری له لاپه ری ۴۰ به رگی یه که می کتبی "روژه لاتی کوردستان له ده سال دا" ده نووسی: ریژی می عیراق روژی ۱۹۷۱/۹/۲۹ ئیبراهیم گاباری که کوردی کی روژئاوای کوردستان سوریا بوو، به هه گبه یه کی پر له مادده ی ته قینه وه به ناوی روژنامه نوس له گه ل نو مه لا که نه وایش پشتینی دینامیتیان لی به سترابوو، به دوو ئو توموبیل ره وانه ی "ناوپردان" کرد که چاویان به بارزانی بکه ویت و شو فیری ئو توموبیله کان له دهره وه دینامیته کان به ته قینه وه و کو تایی به ژیا نی سه روک مسته فا بارزانی بهینن. له نه نجامی نه و کرده وه یه دا هه موو مه لا کان کوژران، به لام بارزانی به سلامه تی رزگاری بوو.

پارتی دیموکراتی کوردستان له یاداشتیک ی ۱۱ خالیدا، دهوله تی عیراقی ئاگادار کرد که ده زگای ئاسایش و وه زیری ناوخو له پشت نه و رووداوه بوون. نه و روداوه و به گشتی که مته رخه می دهوله تی عیراق له باره ی چاره سه ری کیشه کان، مه لا مسته فای به و قه ناعه ته گه یانده که باوه ری به بلننیه کان دهوله تی عیراق نه بی.

له لایه کی دیکه کیشه ی گه و ره ی ئیوان کورد و عه ره ب، شاری که رکوک بوو. مه لا مسته فا به ه یچ شیوه یه ک حازر نه بوو دهست له که رکوک هه لگ ری و به به شیکی که می مافی کورد رازی بی. به لام به ره به ست زور بوو و له سیاسه تی ئیونه ته وه یی دا، ئیداره ی شاری گرینگی نه فتاوی که رکوک به دهست کوردان نامو و ناسایی بوو. بو یه له گیزاویکی نه وتو دا که شو رشی کورد به شیوه ی جوراجور که وتبووه نیو بالانسه کانی ئیونه ته وه یی، ریژی می ئیران هه ولی دا که به پیی به ره وه ندی خو ی، که لک له کیشه ی کورد وه رگری و له ریکه وتی ۱۹۷۲/۲/۸ شا داوای له بارزانی کرد که چاوی پییکه و ی. نه و دیداره چه ند روژ دواتر له تاران نه نجام درا. له و کاتانه دا بارزانی ها تبووه سه ر نه و باوه ره که په یوه ندی به نه مریکایه وه بگری و داوای چاوی که وتنی له گه ل کاربه ده ستانی نه مریکایی کرد.

به پیی ژماره ۹۳ ی گو فاری "الاتجاه الاخر" دهوله تی نه مریکا له ریکه وتی ۱۹۷۲/۳/۲۹ له ولامی نامه ی بارزانی دا نووسی: نه مریکا دژی نه وه نییه که بالو یزی دهره وه نه مریکا "بوش" چاوی به بارزانی بکه ویت. به شیوه ی ناره سمی و بو گو یگرتن ئاماده یی به شداریی نه و کو بونه وه یه بکه یی و گو ی له قسه کانتان بگرین.

دواتر مه لا مسته فا داوای له روژنامه ی واشنگتن پو ست کرد که چاوی که وتنی له گه ل بکا، به هو ی نه و روژنامه یه داوای یارمه تی و پشتگیری سیاسی له نه مریکا کرد. به م شیوه یه جیا له ولاتانی ناوچه، پیی زله یزه کانیش به ته وای که وتنه نیو کیشه ی کورد. نه و سیاسه ته دروست و ژیرانه بوو و ده بوو له هه موو لایه ک را هه ول دابا تا قورسایی نه و دیپلوماسییه به تایبه تی به لای روژئاوادا به هیز تر بکری. به لام کورد نه و توانایه ی نه بوو که له پارسه ننگ و معادلاتی ئیونه ته وه یی به باشی که لک وه رگری.

کۆمیتە‌ی سه‌رکردایه‌تی کاتی حیزبی دیموکراتی کوردستان

تیکه‌ل بوونه‌وه‌ی رێبه‌ری به‌شه‌کانی حیزب

راگه‌یانندی رێکه‌وتنامه‌ی ۱۱ ئازاری ۱۹۷۰ی زایینی (۱۳۴۹) ده‌سکه‌وتیکی میژوویی بوو بۆ گه‌لی کورد و به‌ تایبەت بوو به‌ خۆشحالی له‌ راده‌به‌ده‌ری ئەندامانی حیزبی دیموکرات کوردستان و هیوادار بوون ئەو رێکه‌وته‌ بێن به‌ پالێشت بۆ جۆلانه‌وه‌ی به‌شه‌کانی دیکه‌ی کوردستان و کۆتایی بێنی به‌و هه‌مووه‌ زه‌خت و زۆریانە‌ی که‌ به‌ سه‌ر ئەندامانی حیزب دا داسه‌پا بوو.

له‌ هه‌لومه‌رجێکی ئەوتۆ دا دوکتور قاسملوو له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات را گه‌راوه‌ کوردستان و چوو بۆ گه‌ڵاڵه‌ و سه‌ردانی مه‌لا مسته‌فای کرد تا پیرۆزبایی شۆرشێ ئەیلوولی لێکا.

ئهمیری قازی له‌ سالی ۱۳۴۸ له‌ باله‌کایه‌تی له‌ ماله‌ کاک خالید حسامی، تووشی دوکتور قاسملوو و حه‌مه‌ده‌مین سراجی و یوسف رێزوانی بوو و مامۆستا هه‌زار و مامۆستا هیمینیش له‌وی بوون و له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۱۱ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسن: دیداری دوکتور قاسملوو، پاش ۱۹-۲۰ سال لێک دوورکه‌وته‌وه‌، بۆ یه‌که‌م جار و ئه‌ویش ئاوا له‌ ناكاو که‌ خۆشم به‌ شاگردی سیاسی وی ده‌زانی، غه‌رقی خۆشی و گه‌شکه‌ی کردم...

له‌و چاوپێکه‌وته‌دا ئەوان قه‌راریان دا که‌ بۆ به‌یانی یه‌کتر بیه‌ین و به‌ پێی نوسراوه‌ی ئهمیری قازی له‌و دانیه‌شته‌دا مامۆستا هیمینیش به‌شدار بوو و دوکتور قاسملوو بووچوونی خۆی ئاوا راده‌گه‌یانند: بۆ مانه‌وه‌ و خه‌باتی سیاسی هاوئۆته‌وه‌ عێراق، له‌ به‌غدا په‌یوه‌ندی به‌ حکومه‌ته‌وه‌ گرتوو، رێگای مانه‌وه‌ و تیکۆشانی سیاسی بۆ خۆی و بۆ براده‌رانی خۆی، واته‌ کاک حه‌مه‌ده‌مین سیراجی و ره‌حمه‌تی یوسف رێزوانی و ره‌حمه‌تی که‌ریمی حیسامی، ده‌گه‌ل ئەو گشته‌ که‌سه‌ی که‌ پاش ماوه‌ی بزوتنه‌وه‌ی ۶۷-۶۸ له‌ بنکه‌کانی مه‌کنه‌بی سیاسی کۆن، له‌ به‌که‌ره‌جۆ، ده‌مانه‌وه‌، خۆش کردوو. پێشنیاریش ئەوه‌ بوو با به‌ یه‌که‌وه‌ بیه‌ین و یه‌ک بگرینه‌وه‌، به‌ هه‌مووان له‌ سه‌رپا حیزبی دیموکراتی کوردستان، نوێ بکه‌ینه‌وه‌.

ئهمیری قازی ده‌لی له‌ سه‌ر دوکتور قاسملوو که‌س قسه‌ی نه‌بوو به‌لام له‌ سه‌ر ئەوانی دیکه‌ واتا کاک که‌ریم و کاک یوسف و به‌ تایبەتی کاک حه‌مه‌ده‌مین سراجی قسه‌ هه‌بوو. کاک حه‌مه‌ده‌مین هه‌م تووده‌یی و هه‌م ئەویان به‌ نیه‌به‌ت به‌ کاره‌ساتی ۴۶- ۴۷ به‌ خه‌تابار زانیوه‌. کۆبوونه‌وه‌ بۆ کار له‌ گه‌ل یه‌کتر کردن چه‌ند مانگی خایاند و جارجار کێشه‌ و گوپه‌ی تیده‌که‌وت. ئهمیری قازی باسی ئەوه‌ ده‌کا که‌ جارێک چۆن که‌ریم حیسامی له‌ سه‌ید ره‌سوول سه‌ید محه‌مه‌د(سه‌ید ره‌سوول ورچان) تووپه‌ بوو و ده‌لی: ده‌لی چی ئەمن له‌ولاه‌وه‌ پراها‌تووم تا تۆ و که‌سانی وه‌ک تۆ ئازاد بکه‌م. ئهمیری قازی دیفاع له‌ سه‌ید ره‌سوول ده‌کا و ولامی که‌ریمی حیسامی ده‌داته‌وه‌ و ده‌لی: براده‌ر! ئەو که‌سه‌ی ده‌یه‌وی خه‌لکی ئازاد بکا، ده‌بی له‌ پێشدا هه‌ولێ ئازاد بوونی خۆی بدا! تۆ که‌ جارێ خۆت ئازاد نه‌کردوو، ئیمه‌مانان چۆن ئازاد ده‌که‌ی؟

له وتووژی ټو دوو به شه دا، به رهی ټه میری قازی که له لای شوړش مابونه وه زور به هیڅ و یه که ده ست نه بوون، له به رانه ردا به رهی دوکتور قاسملو که ټه میری قازیش هر خوی به مریدی ټو ده زانی، به هیڅ بوو و خویان به هاوځه باتکارانی سالانی ۶۶-۷۷ ده زانی. له وهش گرینگتر شاره زایی و ناسیای دوکتور قاسملو له ئوروپا و له عیراق وای کرد که به شی ټه میری قازی درزی ټیکه ووی و به لای دوکتور قاسملو دا بشکین.

عه وېدولا حه سه نزاده که پییویه شوینی ټو کووونه وه له "سه رگهی نیلی" له ناوچه ی سارووشیان بووه، له سهر ټو بابه ته، له لاپه رهی ۲۵۱ کتییی کورته میژووی حیزبی دیموکرات دا ده نووسئ: پاش چهند رۆژ کیشه وهه را جه به که ی ټیمه که لیئی ټیکه وت. کاک حه سهن رستگار رایگه پاند که ټه من شهری قاسملووم پی ناکرئ و ټه گهر ټیوه له گه لی ریځ ناکه ون، ټه من خودا حافیز.

ټو هه لویسته گشت پرپاره کانی گوړی و له ټاکام دا ههر دوو لا، ساخ بونه وه ئوړگانیک به ناوی کومیته ی ناوهندی له گشت به شدارانی ټو کووونه وه و که ریمی حیسامی که له کووونه وه دا نه بوو، پیک بیت. ټه ندامانی ټو کومیته کاتییه، بریتی بوون له دوکتور قاسملو، سراجی، ریزوانی، که ریمی حیسامی، ټه میر قازی و ملا عه ولا حه سه نزاده، حه سهن ره ستگار و ماموستا هیمن که سهرجه م ده بوونه ۸ که س.

دوای ټو ریکه وتنه دوکتور قاسملو چاوی به مه لامسته فا و به شیک له ټه ندامانی حیزب که وت و له نامه یه که دا که بو که ریمی حیسامی نووسیوه له لاپه رهی ۱۳ ی به رگی چواری بیره وه رییه کانی دا هاتووه، ده نووسئ: چوومه لای مه لا مسته فا ټه میر قازی و هیمن و چهند که سی دیکه له ووی بوون. دوکتور مه حمود عوسمان زور ئیسراری هه بوو که یه که بگرینه وه. ټیمه ش له بهر قسه ی ټه وان له گه لیان دانیشتین. پاش گلیی و دمه ته قه به تاییه ت له گه ل حه مه ده مین سیراجی پرپارمان دا هه تا کونفرانسیکی حیزبی ۸ که س به ناوی (کومیته ی سهرکردایه تی کاتی حیزبی دیموکراتی کوردستان) دیاری بکه ین. ټه م ۸ که سه ټه مانه ن: (قاسملو، ټه میر قازی، هیمن، سیراجی، حه سهنی ره ستگار، عه ولا ی حه یاک، یوسف ریزوانی، که ریمی حیسامی) هه روه ها پرپارمان داوه ټه گهر کاک حه سهن قزلیجی بگه رپته وه ټه ندامی کومیته ی ناوه ندییه.

که ریمی حیسامی له لاپه رهی ۱۳ به رگی ۴ بیره وه رییه کانی ده لی بو دوکتور قاسملووی نویسوه ته وه که کاریکی بیجی کراوه چوون یوسفی ریزوانی کراو به کومیته ی ناوه ندی به لام بو حه سهن قزلیجی شهرت داندراوه. ټو نامه یه کیشه ی بو حیزب ساز کرد و یوسف ریزوانی له حیزب تورا.

دوکتور قاسملو له باسیکی ته شکیلای دا که له پاشکوی "ټیکوشهر" ی ژماره ۲۷ خا که لیوه ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له سهر که موکوړی و گیروگرفته کانی نیوان کونفرانسی ۲ و ۳ و بیروپرای که سایه تیه کان، ده لی: ټیمه که ویستمان حیزب وه کار بخرینه وه له راستی دا ته شکیلایک له گوړی دا نه بوو. به رنامه و پپړه وی نیوخو نه بوو. ټو شته ی "کونگره" ی دووه م په سندی کردبوو نه که ههر

ئېمە، بەلكو تەنانت بەشدارانى كۈنگرەي دووھەمىش پىي رازى نەبوون. رېبەرەيتىش نەبوو. بەكورتى دەبوايە لە سيفرەو دەست پى بکەين. يەكەم شت كە من پىشنيارم كەد ئەو بوو كە: ئېمە لە پىشدا بەرنامەو ئىوخو دابىنين هەتا بزائين لەبارى سياسىيەو نەزەرمان يەكە؟ پاشان ماوہيەك لە ژىر سىيەرى ئەو بەرنامەيەدا تى بکۆشين. دواي ئەو پاشماوہى تىكۆشەرانى حيزبى ھەرچى ھەيە، لە ئىران و لە عىراق ئەوانەي كە دەستمان كەوئ، كۆ بکەينەو و كونفرانسيك پىك بىنين كە لەوئدا ھەلئاردىك بکەين و مەشرووعىيەت ك بەدين بە بەرپوہەرىيەكە.

ھەرۈەك گوترا، رېبەرەيتى كە لە واقعدا برىتى بوو لەو ۷ كەسە، يانى: خوم و كاك يوسف رىزوانى و محەممەد ئەمىن سىراجى و ئەمىزى قازى و ماموستا عەبدوللا حەسەن زادە و حەسەن رەستگار. كەرىمى حىسامىش پاشان ھات، قاوہخانەيەك ھەبوو "فارابى"يان پى دەگوت كە ئىستا نەماو، چونكە جىگامان نەبوو دەيان كۆبوونەو ھەمان لەو قاوہخانەيەدا كەد بۆ ئەوہى حيزبى دىموكرات زىندو بکەينەو.

لە جەرەيانى ئەم زىندو كەردنەوہى حيزبدا دانانى بەرنامەو پىرەو ئىوخو حيزب درا بە من و سى مانگيان وەخت دا بە من كە تەرحىكى بەرنامەو پىرەو پىشنيار بکەم كە قسەي لەسەر بکەين. ھەر لە جەرەيانى ئەم تىكۆشانە تازەيەدا برىارمان دا ھەموو كاريك بکەين بۆ وەي لەمەو بەدوا وەك حيزبىكى سەربەخو بىن و ئەو سەربەخوئىيەي دەستەبەر بکەين. لە پاشان ئوسوولئىكى ئىوخو تەشكىلاتى داہەزىنين كە ھەم دژى ئەو سانتراليزمە بوروكراتىكىيەي زەمانى حيزبى توودە بى و ھەم دژى شىوہى عەشائىرى بارزانى كە داى مەزەرانىدو. لە عەينى وەختىشدا پىويست بوو لەبارى فەكرىيەو دەگەل دوو جەرەيان خەباتىكى بەراستى توند بکرى؛ يەكەميان ئەو جەرەيانە بوو كە ناوى دابىنين "بارزانىسم" لە ھەموو بارىكەوہ. نوينەرى ئەم جەرەيانە ئەمىرى قازى بوو. ئەمىرى قازى ھەتا ئەو وەختە كە ھاتىن لە بەغدا دانىشتىن، بى ئىجازەو نەزەرى مەلا مستەفا بارزانى ئاوى نەدەخواردەو. ھەر كاريك دەمانەو وىست بىكەين دەيگوت دەبى بچىن ئىجازە لە مەلا مستەفا وەرگىن. خەتى دىكە "توودەئىسم" بوو كەرىمى حىسامىش كە ھاتبۆو، نوينەرى ئەو خەتە بوو. توودەيىيەكان ديارە دەرويش سىفەت بوون نىسبەت بە يەكەيتى سۆفەيتى. محەممەد ئەمىن سىراجى ئەودەم لە رىگاي ھىندى كەسەو وەك كوورش لاشاي و ئەوان كە مائۇئىست بوو ھاتبۆنە كوردستان فەعالىيەتيان كەردبوو زياتر مائۇئىست بوو. لەو دەمەدا مائۇئىسم زۆر پەرەي گرتبوو. ئەو لاىەنگرى مائۇتسەدون بوو و كەرىمى حىسامى برژنەف! رۆژ ھەتا ئىوارى لە بەينى ئەم دوو نەفەرەدا كىشە بوو. ھەردووكىشان ديارە موخالىفى جەرەيانى ئەمىرى قازى بوون. ئەوئىش موخالىفى نەزەرى ئەوان و بە توندى زىددى كومونىزم بوو. جا دەبوايە لەو وەزەدا ھەماھەنگى و ھاوکارى پىك بىنين! لە بەينى ئەوانەدا بە كەدەو من وەك سكرتير وابووم، بەلام چونكە ھىشتا كونفرانسمان نەگرتبوو ئەمە جارئ رەسمىيەتى نەبوو. خەبات دژى ئەم جەرەيانە بەتايبەت لەم بارەو زۆر پىويست بوو كە لە راستىدا ئەوانە ئىدى جەرەيانى فەكرى نەبوون و ببوونە ھۆي بەستراوہي (وابستگى). ئەوئەندە كە ئەمىرى قازى وابستە بوو بە بارزانى،

که‌ریم حیسامیش وابسته بوو به حیزبی تووده، یانی راسته‌وخۆ ده‌گه‌ل تووده‌یی‌یه‌کان و له‌گه‌ل سوڤیه‌تی‌یه‌کان ته‌ماسی هه‌بوو. خه‌بات بۆ پساندنی ئه‌و به‌ستراوه‌یی‌یه زۆر دژوار بوو. به‌تایبه‌تی که له پاشان هه‌مه‌د ئه‌مینى سی‌راجى زیاتر لایه‌نى حکوومه‌تى عێراقى گرتبوو و له به‌ینى ئه‌وو ئه‌وانه‌دا لایه‌نى بارزانى بوون. وه‌زعیکی دژوارمان هه‌بوو. له‌و نێوه‌دا ده‌بوا‌یه وه‌زعیکی وا رابگرین که دژی هیچ هێچیان نه‌بین. بۆ ئه‌وه‌ ئیمه به‌رنامه‌یه‌کی رادیۆیی‌مان هه‌بوو، حکوومه‌تى عێراق چاره‌روانى له ئیمه ئه‌وه بوو که له‌و به‌رنامه رادیۆیی‌یه‌دا جێبو به‌ بارزانى بده‌ین، چونکه بارزانى سه‌نارى مامه‌دی گرتبوو حکوومه‌ت ده‌ی‌گوت له به‌ر سه‌ناره‌که ره‌فیی خۆتان جێبو به‌ بارزانى بده‌ن. ئیمه‌ش ده‌مانگوت جێبو به‌ بارزانى ناده‌ین، تازه ئه‌گه‌ر جێبو بده‌ین ده‌بێ خۆمان ب‌پیار بده‌ین. له نه‌تیجه‌دا حکوومه‌ت رادیۆیه‌که‌ی داخست، به‌لام ئیمه نه‌چووینه ژێر بار و خۆمان راگرت. له‌و لاشه‌وه بارزانى چاره‌روانى هه‌بوو که ئیمه شت بنووسین دژی حکوومه‌ت که ئه‌ویشمان قبو‌ل نه‌ده‌کرد. له نه‌تیجه‌دا شه‌خسیه‌تیکی تایبه‌تیمان بۆ خۆمان په‌یدا کرد و له‌ باری نه‌به‌ستراوه‌یی و سه‌ربه‌خۆیی ب‌پیاردان‌ه‌وه سه‌ره‌پای هه‌مووی ئه‌و دژوارییانه تا راده‌یه‌کی زۆر سه‌رکه‌وتین.

یه‌ك ئه‌ركی دیکه که بۆ خۆمان دیاری کردبوو، پێکهێنانی ته‌شکیلات له‌ نێوخۆی وڵات‌دا بوو که راستی ئه‌وه‌یه له‌وه‌دا سه‌رنه‌که‌وتین. یه‌ك دوو نه‌فرمان بۆ ئه‌و کاره دیاری کردبوو، یه‌ك دوو نه‌فریشمان له‌ نێوخۆی وڵات هه‌لبژاردو له‌ پاشان وه‌ك ئه‌ندامی کومیته‌ی ناوه‌ندی دیاریمان کردن. به‌لام ئیدی فه‌عالیه‌تیکی وامان پێ نه‌کرا، چونکه بارزانى به‌ هه‌موو هێزی‌یه‌وی پێشی پێ ده‌گرتین و نه‌ی‌ده‌هێشت به‌ هیچ شیوه‌یه‌ك فه‌عالیه‌تمان له‌ کوردستانی ئێران‌دا هه‌بێ.

گه‌رانه‌وه‌ی دوکتور قاسملوو و لێک کۆبوونه‌وه‌ی ئه‌ندامانی حیزب له‌ ده‌وری یه‌ك، بوو به‌ هۆی نیگه‌رانی حیزبی تووده. سمایل بازیار له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۸۲ کتیبی "کاریگه‌ریی بیری چه‌پ له‌سه‌ر بزافی سیاسى رۆژه‌لاتی کوردستان"‌دا له‌وباره‌وه ده‌نووسێ: پاش ئه‌وه‌ی قاسملوو به‌ ره‌سمى رێزی حیزبی تووده‌ی ئێرانی به‌ جێ هێشت (۱۹۷۰) و گه‌رایه‌وه کوردستان و به‌ هاوکاری ئه‌ندامانی دیکه‌ی حدک رێکخستنه‌کانی ئه‌م حیزبه‌یان سه‌ر له‌ نوێ بووژاند‌ه‌وه، حیزبی تووده به‌م دۆخه و سه‌ربه‌خو‌بوونی حدک نارازی و به‌ تایبه‌تی له‌ قاسملوو تووره بوو. ئه‌مه له‌ دان پێدانانی ئێحسانى ته‌به‌ری ده‌رده‌که‌وێ که ده‌لێ: "ره‌حمانی قاسملوو رێگه‌ی خۆی له‌ حیزبی تووده جیا کرده‌وه و له به‌غدا جێگیر بوو و رۆژنامه‌ی کوردستانی به‌ قسه‌ی نه‌رم له‌ ده‌ست رێبه‌ری حیزبی تووده ده‌رهێنا و له به‌غدا رێکخراوی سه‌ربه‌خۆی "حدک" ی پێکهێنا.

مه‌لا عه‌بدو‌لای حه‌سه‌ن‌زاده شیوه‌ی یه‌ک‌گرتنه‌وه و پێکهاتنی کومیته‌ی کاتی به‌ کارێکی غه‌یره ته‌شکیلاتی ده‌زانێ، به‌لام هه‌روه‌ک له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۵۰ کتیبی کورته‌ میژووی ... ده‌لێ ئه‌و کاره خێری زۆری بۆ حیزب داوه و ده‌نووسێ: به‌لام له‌ لای دیکه‌وه یه‌ک‌گرتنه‌وه له‌ گه‌ل قاسملوو خێری بۆ حیزبی دیموکرات زۆر به‌دواوه بوو. به‌راستی ته‌نیا پاش هاوکاری له‌ گه‌ل قاسملوو بوو که ئیمه

شتیکمان له مانای دروستی حیزبایه تی و کاری حیزبی و ئوسوولی حیزبی بهرچاو کهوت و کهم و زور فیری بووین.

به دواي ئه و به گرتنه وه دا، ئه ندامانی حیزب بۆ پیکهینانی تهشکيلاتیکي ریکوپیک دهست به کار بوون و ههول درا روژنامه ده ریچ. ههروهها ئاماده کاری کرا بۆ گرتنی کۆنفرانس و وه رگرتنی رهزایه تی بارزانی بۆ هینانه وهی ئه ندامانی حیزب که له به کره جو ده ژیان و کۆکردنه وهی هه موویان له یهک شوین. به دواي ئه و کارانه دا له به غدا مالیک گیرا که دوکتور قاسملوو و ماموستا هیمین و که ریم حیسامی و سراجی و پێشمه رگه یهک به ناوی خالید عه لیپوور به خیزانییه وه لیی ده ژیان. ئه ندامانی کومیتهی ناوه ندی هه رکات سه ردانی به غدایان کرد با، ده چوونه ئه و ماله.

له وکاته دا مه کته بی سیاسی پارتی دیموکرات، بۆ به شداری له هه شته مین کونگره ی خۆی، وه ک میوان له حیزبی دیموکراتی گیراوه. به رپوه به رایه تی کونگره ی پارتی، حیزبی دیموکراتی ئاگادار کرد که ده توانی په یامیشی هه بی. نوینه رانی حیزبی دیموکرات په یامی پیروژبایان ئاماده کرد، به لام دوايه به حیزبیان راگه یاند که به هوێ هیندیک تیبینی په یامه که یان ناخویندریته وه. ده سته ی به رپوه به رایه تی کونگره بۆخوێ له جیات حیزبی دیموکرات په یامیکي وه ک پیروژبایی پێشکیش کرد. نوینه رانی حیزبی دیموکرات زور به و بریاره ناره حه ت بوون و نامه یه کی توندیان بۆ لیژنه ی به رپوه به رایه تی کونگره نووسی و ناره زایه تی خوێان له و کاره ده ربړی.

له و قوناغه دا هه ول درا په یوه ندی نیوان حیزب و ریکخواه سیاسیه کانی ئیرانی و ده ره وه به هیز بکری و حیزب ویستی له گه ل گروپ و ریکخواه کانی چه پی مائویی و "سازمانی ئینقلابی حیزبی توده ی ئیران" و لایه نگرانی ئالبانی و کوبا په یوه ندی بگری. به لام له نیو ریبه ری حیزب دا کیشه هه بوو. دوکتور قاسملوو و هه مه ده مین سیراجی موافقی گرتنی په یوه ندی له گه ل ئه وان بوون. به لام که ریمی حیسامی به هیه شپوه یه ک حازر نه بوو و هه ره شه ی ده کرد که حیزب به جی دیلی. ئاخه بریار درا که هه مه ده مین سیراجی جاروبار بیانینی و ئه گه ر باسیک هاته گوپی له کۆبوونه وه دا قسه ی له سه ر بکری.

هاوکات له گه ل ئه وانه، له م کاتانه دا ئه ندامانی حیزب له نیوخۆی ولات به تایبه ت له تاران هه لسوور بوون. یه ک له وان هاشمی که ریمی بوو که نه ته نیا له تاران به لکوو له گه ل شاره کانی کوردستانیش له په یوه ندی چر دا بوو. هاشمی که ریمی له لاپه ره ی ۱۰۳ کتیی "گه شتیک له ئاربابای بانه وه بۆ باوه جیی کویه" ده نووسی: ئه وکاته ی که له زانکو ده مانخویند، چه ند ئه رکی سیاسیمان به جی دینا. یه کیک ئه وه بوو که له خویشاندانه کانی دژی ریژیم به شداریمان ده کرد. یه کیکي دیکه ئه وه بوو که هیندیک نامیلکه و کتیبمان له نیو دوستانماندا بلوو ده کرده وه، بلوکراوه کانش بریتی بوون له هیندیک کتیبی به رگ سپی که زورتر له سه ر بیر و بۆ چۆنی مارکسیستی ده دوان یان چیرۆک و رۆمانی شوڕشگیرانه بوون وه کوو "دایک" ی ماکسیم گورکی، "پاشنه ئاهه نین" ی جک له ندن، "ئانها که زینده نه ند" ی ژان لافیت، ئوسولی موقه دیما ت فه لسه فه" ی ژورژ پولیتزیر

فەیلەسوفی فەرانسەویی کە بە دەستی نازییه‌کان کوژرا، "مەکتوبات" ی فەتحەلی ئاخوندزادە و هیندیک لە نووسینە فەلسەفییەکانی مائۆتسە تۆنگ.

هاشمی که‌ریمی لە درێژەدا لە لاپەرە ۱۰۴ کتییە کەیدا دەنووسێ: هیندیک دەست‌نووس بوون کە بریتی بوون لە هیندیک شیعەر و پەخشان و چیرۆکی کوردی وەک کێ رچە شکاند و نان و فیشەک و... کە لە باری سەبکەو لە چوارچێوەی رێئالیزی شۆرشگیرانەدا بوون. وایانم زۆربە ی شیعەرەکان هێ سوارە ی ئیلخانی زاده و چاو (فاتح شیخولیسلامی) و عەلی حەسەنیانی... و چیرۆکەکانیش هێ سەلاح موهتەدی و موسلیح شیخولیسلامی.... بوون، ئیمە بە دەست نووس ئەوانەمان دەنووسینەو و دەماندان بە دۆستەکانمان. واتە ئەو کەسانە ی کە باوەرمان پێیان بوو. هەر وەها هیندی "دیفاعیاتی دادگا" هێ چریکەکان و موحاهیدەکان کە بە نەهیتی دەهاتتەدەر و دەکەوتنە دەستی خەلک. دیارە ئەوانە بە زمانی فارسی بوون و ئەوەندە ی لەبیرم مابێ "دیفاعیات" ی شوکرولا پاکنژاد و رەزا رەزایی و هێ تر بوون.

دامەزرانی پەیوەندی دیپلۆماسی کۆمیتە ی سەرکردایەتی کاتی

بەر لە سالی ۱۹۷۰ حەمەدەمین سیراجی و یوسفی ریزوانی هەواییە عێراقیان هەبوو و وەک ئەندامی حیزب لە بەغدایە بوون. عەبدولای حەسەنزادە دەلی کە حەمەدەمین لە گەڵ عێراق پەیوەندی هەبوو بەلام چوونییەتە کە ی ناروونە. دیارە هەر دەبێ ئەو پەیوەندیە بێ کە لە گەڵ سولەیمانی موعینی پێکیان هینا، یان دواتر بە هۆی حیزبی تودە پێکھات بێ. مەلا رەحمانی کاژیی دەلی کە پاش بەیانی ۱۱ ئادار، دوکتور قاسملوو چوو لە لای مەرحومی بارزانی و باسی پێکھێنانی پەیوەندی دیپلۆماسی لە نیوان حیزبی دیموکرات و حیزبی بەعس دا کرا. مەلا مستەفا گوێ بۆ ئەو ی ئیمە زەختی سازمانی ئەمنییەتی ئێرانمان زۆر لەسەر نەبێ، باشتەر لە گەڵ عێراق کە ئیستا حکومەتی نیشتمانیمان لە گەڵ پێک هیناوە پەیوەندی داوە زڕین. ئەوکات هەم ئەوان دەتوانن یارمەتیتان بکەن هەم ئیمە.

حیزبی بەعس رێبەر و دەستەلاتداری بێ ئەملاوئەولای عێراق بوو. ئەحمەد حەسەنولبەکر وەک سەرکۆمار و سەدام حوسین وەک جێگر، بەلام لە راستی دا ئەوەیان هەمەکارە و دەستەلاتداری سەرەکی بوو. دوکتور قاسملوو کە لە نیو کەسایەتیەکانی عێراق دا دۆست و ئاشنای زور بوو، بنچینەکانی پەیوەندی حیزبی بەعس و حیزبی دیموکراتی دارشت.

ئەو پەیوەندیە لەسەردەمی عەبدولخالەق سامرایی کە کەسیکی شارەزا و پێشکەوتنخواز بوو و لە گەڵ دوکتور قاسملوو لە پراگ دۆستایەتیان هەبوو، زیاتر پەرە ی ئەستادن.

بە پێی لاپەرە ی ۲۸۲ کتیی ئورووپاییەک لە ولاتی کورداندا، دوکتور قاسملوو لە سالی ۱۹۷۰ لەسەر پێشنیاری دەولەتی عێراق کە ئەوکات حەسەنولبەکر سەرکۆمار بوو، بۆ کار لە وەزارەتی پلان دارپێزی بۆ دارشتنی گەڵلە ی پەرەسەندنی درپژخایەن، گەراوە بۆ عێراق و تا سالی ۱۹۷۴ لەو شوێنە کاری کرد.

عه‌بدو‌لای حه‌سه‌ن‌زاده له لاپه‌ره‌ی ٨٥ کتیی "ئهموونی خه‌بات" دا له‌سه‌ر چۆنیه‌تی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل عێراق، له‌ درێژه‌ دا ده‌نووس: دواتر له‌رێگای پیاویکه‌وه‌ ئه‌و پێوه‌ندییه‌ گه‌را که‌ پاش ماوه‌یه‌که‌ ده‌وله‌تی عێراق بۆخۆی ئێعدامی کرد، "عبدالخالق سامرایی". پیاویکی زۆر خوێنده‌وارو شه‌ریف و پێشکه‌وتنخواز بوو، که‌ هه‌ر بۆیه‌ش بیانویه‌کیان بۆ ساز کردو هه‌ر بۆخۆیان کوشتان. دوکتۆر ده‌گه‌ل وی هه‌ر له‌ پراگه‌وه‌ دۆستایه‌تی و ئاشنایه‌تی هه‌بوو. هه‌ربۆیه‌ش له‌ رێگای ئه‌وه‌وه‌ ئه‌و پێوه‌ندی یه‌ ساز بوو. زۆر چاکم له‌بیره‌ که‌ دوکتۆر قاسملوو هه‌ندیک شتی هه‌ینانه‌ سه‌ر کاغه‌ز وه‌کوو مه‌بنایه‌ک بۆ هاوکاری. نووسیوی ئیمه‌و حیزبی به‌عس هه‌ردووکه‌مان حیزبی پێشکه‌وتنخوازین. هه‌ردووکه‌مان دۆستی ولاتانی سۆسیالیستین. هه‌ردووکه‌مان موخالیفی ئیمپریالیزمین. ئیمه‌ داوای خودموختاری بۆ کوردستانی ئێران ده‌که‌ین، که‌ ئێوه‌ش وه‌ک حیزبی به‌عس خودموختاریتان بۆ کوردستانی عێراق به‌ره‌سمی ناسیوه‌. خۆلاره‌ چهند خالی هاوبه‌شی که‌ له‌ سیاسه‌تی هه‌ردوو لمان دا هه‌بوون یادداشت کردبوون. له‌ ئاخری دا نووسیوی ئیمه‌ هه‌م دۆستی ئێوه‌ین، هه‌م دۆستی پارتی دیموکراتی کوردستانین. بۆ ئیمه‌ زۆر جێگای خۆشحالییه‌ که‌ هه‌ردوو دۆسته‌که‌شمان پێکه‌وه‌ دۆستن. به‌لام ئه‌گه‌ر رۆژیک خودا نه‌خواسته‌ ئه‌و دۆستایه‌تی یه‌ تیک بچن، ئیمه‌ نه‌ دۆستایه‌تی ئێوه‌ بۆ پارتی وه‌لا ده‌نن. ئه‌وه‌ زۆر عه‌جیب دووربینانه‌ بوو. ئه‌من ئه‌وانه‌م کردن به‌ عه‌ره‌بی. ئه‌وانه‌مان دانۆ وه‌کوو مه‌بنای هاوکاری و پێوه‌ندی له‌به‌نمان دا. دياره‌ هاوکارییه‌ که‌ چی بوو. رێگیان دا له‌عێراق بین. شتیکی زۆر که‌میان یارمه‌تی ماددی ده‌کردین. یه‌کجار زۆر که‌م بوو که‌ به‌شی ئه‌وه‌ی ده‌کرد کرێ خانووه‌که‌ی لی‌بده‌ین و ئه‌و مه‌قه‌ر و ته‌شکیلاته‌ی هه‌مانه‌ پێی ئیداره‌ بکه‌ین.

بناغه‌ی سه‌ره‌کی ئه‌و په‌یوه‌ندی سیاسیه‌ به‌جۆرێک بوو که‌ حیزبی دیموکرات دخاله‌ت له‌ کاروباری کوردستانی باشوور و ولاتی عێراق دا ناکا و هیچ کات حازر نابن به‌ دژی جولانه‌وه‌ی کورد کارێک بکا. بۆ ئه‌وه‌ دواتر کاتیک یه‌کتی نیشتمانی ئه‌حمه‌د نستانی و که‌ریم نستانی گرت و ته‌حویلی ئێرانی دانه‌وه‌، ده‌وله‌تی عێراق داوای له‌ حیزبی دیموکرات کرد که‌ به‌ دژی یه‌کتی به‌یانیه‌ک بنووسن، حیزب جوابی نه‌داوه‌. له‌و باره‌وه‌ عه‌بدو‌لا حه‌سه‌ن‌زاده له‌ لاپه‌ره‌ی ٨٦ کتیی "ئهموونی خه‌بات" دا ده‌نووس: گوتمان نانوسین. هه‌رچی هه‌ولیان دا گوتمان نانوسین. جه‌مه‌کیان لی‌ بانگ کردین که‌ منیان ده‌گه‌ل نه‌بووم. ده‌ستمان لی‌ شوتن گوتمان تازه‌ نایان هه‌یننه‌وه‌. له‌پاشان ئه‌وانیش حادیه‌یه‌کیان بۆ هاتبووه‌ پێش که‌ یه‌قینیان کردبوو بۆ له‌به‌ین بردنیانه‌. سواری ئاسانسۆر ده‌بن و به‌رق ده‌کوژێته‌وه‌. ده‌ویدا حاسیه‌ ده‌بن. دوو سه‌عات، سێ سه‌عات ده‌ئاسانسۆر دا ده‌بن. ئیدی ده‌لێن ئه‌وه‌ به‌رنامه‌یه‌ بۆ وه‌ی به‌مانکوژن. دوايه‌ ده‌رکه‌وت که‌ شته‌که‌ وا نه‌بووه‌و هه‌ر به‌راستی به‌رق براهه‌. به‌لام له‌وێ پێیان گوتبوون ئێوه‌ زۆر له‌ "جه‌لال" ی بۆمه‌ خه‌ته‌رناکترن. جه‌لال هه‌ر نه‌بێ له‌ شاخیه‌، به‌لام ئێوه‌ له‌نیو دلمان دان. ئێوه‌ له‌نیو جه‌رگه‌ی خۆمان دا خه‌یانه‌تمان پێ ده‌که‌ن. گوتبوویان بابه‌ ئیمه‌ دۆستی ئێوه‌ین به‌لام ئیمه‌ دوژمنایه‌تی بۆخۆمان ساز ناکه‌ین و ئه‌وانه‌ش دوژمنی ئیمه‌ نین. باسی ئه‌و شته‌یان کردبوو که‌ کارێکی خراپه‌، به‌لام له‌سه‌ر ئه‌وه‌ نابن پێوه‌ندی دوو حیزبان تیک بچن.

په یوه ندى سهر به خوځاڼه حېزب، ستراتيژي حېزب و بهرنامه ی کار بوو و ده بوو هه مووکات به پړیوه بچی، عه بدولا حه سه ن زاده له لاپه رهی ۷۸ کتیبی ته زموونی خه بات دا ئاماژه به قوناغه کانی دواتر ده کا که له گه ل ته فسه رانی نیزامی عیراق کو بوونه وه و دهنووسن: له پاشان مه وعیدک دانرا، چووین و له ووی به هیلکوپتیر چووین بو چوار قورنه ی که مەرکه زی فیرقه ی لی بوو. له ووی ده ستمان کرد به قسان. قائید فیرقه که داوای کرد ئیمه نه به لاین پشمره گه ی کوردی عیراق به نیو ئیمه دا بین. ئه منیش گوتم جا بو ئیمه نه به لاین؟ ئه وه موو ره بیته ی فورسان و عه سکه ره تان هه به با ئه وان نه به لاین، بو ئیمه؟ گوتی باشه مه به لاین به نیو خوتان دا بین. ئه من گوتم به نیو ئیمه ش دا بین ئه وه خاکی وانه، ئه وان حه قیاڼه به ئیمه بلین لیره مه بن. ئیمه چون به وان بلین بیرده مه به ن؟ ئه وه خاکی وانه ئیمه چونیان پی بلین؟ گوتی یانی ئه گهر به نیو ئیمه ش دا بین پی یان نالین؟ گوتم نا پی یان نالین. کابرا له دین دهرچوو. ژه نرالیک بوو. ئه وه ئه بوو میزه رهی باسم کرد له تهره ف موخا براته وه ده گه لمان بوو. گوتی له سه ره خو له سه ره خو "سیدی القائد". گوتی کورپه ئه وه ده لاین به نیو شیمان دا بین پی یان نالین بیرده مه به ن. گوتی سیدی القائد له میژه قیاده ی عیراق ئه وه سیاسه ته ی حېزبی دیموکرات ده زانی. به زانیی ئه وه سیاسه ته وه قیاده ی عیراق دوستایه تی حېزبی دیموکرات ده کا. بناغه ی کاره کا ئمان ئاوا دامه زرانده بوو.

له سه ر ئه وه په یوه ندییه سهر به خوځاڼه، زور جار ئه ندامانی حېزبی دیموکرات له لایه ن رژییم به عس تووشی هه ره شه و گوره شه و گرتن و لیدان بوون. به لام هه مووکات له لایه ن کومه لانی خه لکی کوردستانی باشوور، به ریزه وه سه یریان کراوه و هه موو به وه راستیه گه یشتون که ئه گهر له په یوه ندی حېزبی به عس و حېزبی دیموکرات خیریان نه دی بی، زیانیان نه دیوه.

دوکتور مه حمود عوسمان که سایه تی نیشتمانی کورد له باشوور کوردستان، به دوا ی رووخانی ده وله تی عیراق له کو بوونه وه ی ئه ندامانی حېزب دا، باسی سه روه رییه کانی حېزبی دیموکرات کرد و له سه ر په یوه ندی حېزب و ده وله تی عیراق گوتی: شانازیکی تریش هه به که بو حېزبی دیموکرات. ئه ویش هه میشه تومار بکری. ئه ویش ئه وه به که له گه ل ئه وه ی ناچار بوو به هو ی جوغرافیا و به هو ی وه زعی سیاسی، په یوه ندی له گه ل رژییمی عیراق بکات به لام هه رگیز ئه وه په یوه ندییه له سه ر حیسابی کوردی عیراق نه بووه و هیچ زهره ری له کوردی عیراق نه داوه. خو یان زهره ریان کردوه به لام نه یانه یشتووه کوردی عیراق زهره ر بکه ن. ئه وه شانازییه، شتیکی زور گرینگه و تا ئیستاش به رده وامه و ئه وه هه مووه فایله ی که له ئه منی عیراق و موخا به راتی عیراقی گیراوه پاش ئه وه ی رژییمه که رووخا، هیچ شیوه باسیکی نگه تیف دژی حېزبی دیموکراتی تیدانییه به عه کسه وه شتی زور پوزتیفی تیدایه. ئه وه ش به لای منه وه حېزب وه کوو حېزب شانازی پیوه بکه ن ده لیلی راستی و کورد په روه ری سه رکردایه تی حېزبه که تانه.

له رۆژ ۱۹۷۱/۶/۲۱ له شاری کۆیه، به به‌شدارۍ ۳۲ کەس، کۆنفېرانس ۳ ی حیزبی دیموکرات گیرا. بهر له‌وکاره دوکتور قاسملوو به نوینه‌رایه‌تی کومیتە‌ی ناوه‌ندی بۆ باس له سەر گرتنی کۆنفېرانس چوو له‌لامسته‌فا بارزانی و له سەر دەرکردنی رۆژنامه و وه‌رگرتنی یارمه‌تی، داوا ی هاوکاری لێ‌کرد. مه‌لامسته‌فا موافقی دەرچوونی رۆژنامه نه‌بوو و ده‌لێ که ئیوه رۆژنامه‌تان بۆ چیه و دوايه به‌ئینی دا که مانگانه ۵۰۵ دیناریان بداتێ که ده‌گوترێ ئه‌و به‌لێنیش به‌جینه‌گه‌یی.

دوکتور قاسملوو له‌ باسیکی میژوویی دا که له‌ پاشکۆی "تیکۆشهر" ی ژماره ۲۷ که له‌ مانگی خاکه‌لیوه‌ی ۱۳۶۸ چاپ بووه، له‌سەر وه‌زعی ئه‌وکاتی حیزب و گیروگرفته‌کانی ده‌لێ: که‌وابوو له‌ واقع‌دا له‌و ماوه‌یه‌دا حیزبی دیموکرات هەر به‌ناو مابوو، ده‌نا هه‌موو سیاسه‌ته‌که‌ی له‌ لایه‌ن بارزانی‌یه‌وه‌ دیاری ده‌کرا. هه‌تا به‌یانی ۱۱ ی ئازاری سالی ۱۹۷۰ له‌ عێراق که من هاته‌ عێراق و له‌ گه‌ل چه‌ند که‌سیک له‌ براده‌رانی دیکه‌ کونفرانسی سیهه‌می حیزمان پێک هێنا. پێکهاتنی به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی بۆ حیزب له‌و قوناغه‌دا له‌ گه‌ل چه‌ند گێرو گرفتێکی گرنه‌گ به‌ره‌وروو بوو: یه‌که‌م، ئه‌وه‌ که ئه‌و به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی‌یه‌ به‌رهه‌می ئیدامه‌کاری نه‌بوو. یانی هه‌موو شتیکی له‌ سەر‌پا ده‌بوا ده‌ست پێ کردبا. دووه‌م، له‌ لایه‌ک ئه‌و شیوه‌یه‌ی حیزبی تووده‌ هێنا‌بووی (ره‌نگه‌ وه‌ک دژ‌کرده‌وه‌ی شیوه‌ی عه‌شیره‌تی عه‌بدوللا ئیسحاقی) نفووزێکی عه‌جایی هه‌بوو. یانی سان‌ترالیزمیکی بوروکراتیک له‌ حیزب‌دا پێک هات‌بوو که زۆر دژی دیموکراتیک بوو. هه‌روه‌ها ده‌رویش سیفه‌تی به‌رامبه‌ر به‌ یه‌که‌یه‌تی سوڤیه‌تی و ولاتانی سوسیالیستی پێک هێنا‌بوو. له‌ لایه‌که‌ی دیکه‌ نفووزی سوننه‌ته‌کانی بارزانی ناسیۆنالیزمیکی به‌رچاوته‌نگی دامه‌زراند‌بوو. هه‌روه‌ها ماکیاو‌لیزمی کرد‌بووه‌ باو. به‌و مانایه‌ که له‌ سیاسه‌ت‌دا له‌ گه‌ل هه‌موو که‌س ده‌توانی رێکه‌ که‌وێ و کلاو له‌ سەر هه‌موو که‌س ب‌ئێ و فێل له‌ هه‌موو که‌س ب‌که‌ی. له‌وانه‌ش خراپ‌تر دوو شتی دیکه‌ بوو، یه‌کیان ئه‌وه‌ بوو که: بۆ ئه‌ندامانی حیزبی تێمه‌ که‌ مابوونه‌وه‌ گرن‌گترین شت بریتی بوو له‌ چه‌ک و پاره، کاریان به‌ هیچ شتیکی دیکه‌ نه‌بوو. ته‌شکیلات و سیاسه‌ت و نووسین و ئه‌وانه‌ هیچ ئه‌هه‌مییه‌تیکی نه‌بوو! ئه‌مه‌ دیاره‌ له‌ خودی بارزانی‌یه‌وه‌ هات‌بوو که زۆر جار ته‌وه‌ینی به‌ زۆر رووناک‌بیر ده‌کرد و قسه‌ی خراپی پێ ده‌گوت‌و ئه‌مه‌ چووبوو میشکی زۆر که‌سانه‌وه‌. ئه‌وی دیکه‌شیان دامه‌زرانی سلسله‌ مه‌راتبی عه‌شیره‌تی بوو. یانی ئه‌وه‌ی مه‌سئول بوو و هه‌مه‌ کاره‌ بوو و که‌س هه‌قی نه‌بوو لێی ب‌پرسێ چ ده‌که‌ی؟ ئه‌وه‌ی مه‌سئولییه‌تی نه‌بوو وه‌ک نۆکه‌ر ره‌فتاری له‌ گه‌ل ده‌کرا.

له‌سەر گرتنی ئه‌و کۆنفېرانسه‌ مه‌لا عه‌زیزی ئه‌حمه‌دی له‌ ده‌ست‌نوسێک دا ده‌نووسێ: کاتی گرتنی کۆنفېرانس نزیک بۆوه‌ و دوکتور قاسملوو هاته‌ کۆیه‌ و ئه‌وانه‌ی بانگ کرا بوون که منیش یه‌ک له‌وان بووم له‌ هاوینی ۱۹۷۱ له‌ مالی کاک حه‌سه‌نی ره‌ستگار کۆبووینه‌وه‌. ئه‌حمه‌د توفیق و مامۆستا مه‌لاسه‌ید ره‌شیدیش بۆ ئه‌و کۆبوونه‌وه‌ بانگ کرابوون به‌لام هیچ کامیان به‌شداریان نه‌کرد و کۆنفېرانس به‌ به‌شدارۍ ۳۳ که‌س ده‌ستی به‌ کار کرد. سه‌ره‌تا دوکتور قاسملوو له‌ به‌یانی تا ئیواری

گه لاله‌ی به‌رنامه و پیره‌وی نیوخۆی حیزبی دیموکراتی کوردستان شی کرده‌وه. کۆبونه‌وه‌یه‌کی یه‌کجار به‌سوود و به‌که‌لک بوو، زۆرمان که‌لک لیوه‌رگرت..

مه‌لا عه‌زیزی ته‌حمه‌دی له‌دریژه‌دا ده‌لی: کۆنفرا‌نس دوو رۆژی خایاند و جیاوازی بیرو‌را به‌شیوه‌ی زه‌ق و به‌رچاو له‌ئارا دانه‌بوو به‌لام دوو ده‌سته‌یی هه‌بوو. سێ که‌س له‌براده‌ران به‌پێویستی نازانم نێویان بێنم له‌لایه‌ک ده‌گه‌ل کاک ته‌میر بوون له‌لایه‌کیت‌ر ده‌گه‌ل دوکتۆریش ته‌فاهومیان کردبوو. کاک هه‌سه‌نی ره‌ستگار بێ لایه‌ن بوو و له‌کاتی هه‌لبژاردن دا که‌ریم هه‌داد زۆرت‌رین ده‌نگی هێنا و دوا‌ی ته‌واو بوونی کۆنفرا‌نس دوکتۆر قاسملوو گوتی براده‌ران، قیلانیان له‌هه‌ر دوو لامان کرد. ته‌وجار کاک هه‌مه‌ده‌مین سیراجی ده‌گه‌ل مه‌لاسه‌ید ره‌شید که‌له‌وی نه‌بوو و پاشمله‌کاندید کرا بوو و په‌نجا به‌په‌نجا بوون. ده‌وری دووه‌م هه‌لبژاردنیان بۆ کراوه و کاک هه‌مه‌ده‌مین به‌یه‌ک ره‌ئی زیات‌ر بوو به‌کۆمیته‌ی ناوه‌ندی.

له‌سه‌ر ته‌وه‌ی که‌ئه‌و کۆبونه‌وه‌یه، کۆنفرا‌نسی ۲ بێ یان ۳ کیشه‌هه‌بوو و دوکتۆر قاسملوو باوه‌ری به‌کۆنفرا‌نسی دوو نه‌بوو که‌له‌سالی ۱۳۴۸ گه‌را بوو. له‌لایه‌کی دیکه‌ش ته‌میر قازی و عه‌بدو‌لای هه‌سه‌ن‌زاده له‌سه‌ر ته‌و باوه‌ره‌بوون که‌کۆنفرا‌نسی ۲ هه‌قانییه‌تی هه‌یه. پاش باسێکی زۆر و دوا‌ی ته‌وه‌که‌ریمی حیسامی به‌لای ته‌میری قازی و عه‌بدو‌لای هه‌سه‌ن‌زاده دا که‌وت، قه‌بو‌ل کرا که‌ئه‌و کۆبونه‌وه‌یه، کۆنفرا‌نسی سێ بێ. ته‌و هه‌لو‌په‌سته‌ی دوکتۆر قاسملوو، شوینی له‌سه‌ر ده‌نگه‌کانی دانا و ته‌و له‌هه‌لبژاردنی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی دا ۲۴ ده‌نگ و که‌ریم هه‌داد ۳۱ ده‌نگی هه‌یناوه. ته‌وه‌بوو به‌هۆی ته‌وه‌که‌ دوکتۆر قاسملوو نا‌ره‌حه‌ت بێ و گله‌یی له‌ته‌میر قازی و مه‌لا عه‌ولا هه‌سه‌ن‌زاده و هه‌سه‌ن ره‌ستگار بکا که‌به‌شیوه‌ی پێویست نه‌یان‌ناساندوه.

ئه‌ندامانی هه‌لبژێردرا‌وی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی کۆنفرا‌نسی سی ۱۱ که‌س بوون که‌بریتی بوون له‌:

- ۱ - دوکتۆر قاسملوو
- ۲ - که‌ریمی حیسامی
- ۳ - ته‌میر قازی
- ۴ - عه‌بدو‌لا هه‌سه‌ن‌زاده
- ۵ - مامۆستا هه‌یم
- ۶ - هه‌سه‌ن ره‌ستگار
- ۷ - قادر وردی
- ۸ - سه‌ید ره‌سو‌ل ده‌قان
- ۹ - ره‌سو‌ل پێش‌نماز
- ۱۰ - که‌ریم هه‌داد
- ۱۱ - هه‌مه‌ده‌مین سیراجی

کتابخانه دیجیتال
www.nli.ac.ir

بلاوکرانه وه. دامه زرانده وهی ته شکيلات له نيوخوی ولات دا، يه کيک له کاره سهره کييه کانی تهو کونفرانسه بوو و بو تهو مهبسته به بهرپرسايه تی کهريم حيسامي کوميسيونيک له قادر وئردی، حهسه ن رهستگار، رهسوول پيشنماز، کهريم حه داد، پيکها ت. تهو کوميسيونه دواتر توانی تا راده يه کی زور پهره به بهه يزيوونی ته شکيلاتی حيزب له نيوخوی ولات بدا.

مهلا عهزیز تهحمدهی لهسهر روژنامه ی کوردستان ده نووس: ... له بههاری ۱۹۷۱ يه کهمین ژماره ی روژنامه ی کوردستان ئورگانی کوميته ی ناوهندی حيزبی ديموکراتی کوردستان له قوناغه دا ده رچوو و پيمان گه یی. روژنامه يه کی پيشکه وتوو و به کوردی پاراو و خه لک په سهند و به ته ده بیاتيکی زور جوانی کوردی په تی نووسرابوو. تهو روژنامه يه له باشووری کوردستان ده نیو پروناکبیران و ماموستایان و خوینه ران دا به نیوبانگ بوو. تهو له بهر تهو نه بوو، که روژنامه و گوواری تر نه بوون. به لکوو زور روژنامه و گووار به زمانی کوردی، وه کوو روژنامه ی خه بات که پارتی ديموکراتی کوردستان ده ری ده کرد و روژنامه ی براهی تی و روژنامه ی بیری نو ی و روژنامه ی حيزبی شیوعی و روژنامه ی هاوکاری که زوریش باش بوون. به لام روژنامه ی کوردستان، نه ک ههر له باری ته ده بیات و کووردی موکریانی ره سهند و له باری سیاسیشه وه ته واهو سهر به خو و بی هاوتابوو و سیاست و داخوازیه کانی حيزبی ديموکراتی کوردستانی بلاو ده کرده وه و وزولم و زوریه کانی رژیمی حه مه ره زاشای له قاهو ده دا.

به گشتی حيزب به دوا ی کونفرانسی ۳ دا له هه موو بواره کان دا بووژاوه، روژنامه ده رکرا، په یوهندی ته شکيلاتی بهه یز له گه ل نيوخو پيکهيتر و له دوو قوناغی جياواز دا، رادیو دامه زرا که به رنامه ی جوانی بلاو ده کرده وه. ههروه ها بو پته وکردنی په یوهندی سیاسی له گه ل هیندی ک ريکخراوی نیوخوی و ده ره وه و له گه ل پروناکبیران، ريکخراوی حيزب به تايبه تی له زانکوی تاران، زور هه ل سوور و کارا بوو. به لام به هو ی تهو هاشمی که ریمی ته ندای تی کو شهری حيزب له وی رای کرد، زیانی زور بهو به شه له ته شکيلات گه یی.

تهو جار له سپتامبری ۱۹۷۱ که ریمی حيسامي، وه ک نوینه ری حيزب، چوو بوو لوبنان و له وی له گه ل حيزبی کمونیست و حيزبی سوسیالیستی پيشکه وتوخوازی لوبنان به سه روکايه تی که مال جونبات په یوهندی گرت. کهريم حيسامي له وئرا چوهو بولغارستان و له گه ل حيزبی کمونیستی تهو ولاته شه په یوهندی دامه زرانده. له دريژه ی تهو سه فه ره دا حيزبی توده ی ئیران که ناوه نده که ی له ئالمانی رژه ه لات بوو، داوا ی چاوپيکه وتن له گه ل نوینه ری حيزب کرد. کهريم حيسامي له گه ل ئیره جی ته سه کهنده ری چاویان پيک که وت و باسی پيکهيترانی به ره یان هینایه گوړی. ئیره ج ته سه کهنده ری به رنامه ی کونفرانسی ۳ ی حيزب به باش و پيشکه وتوو و درژی ئیمپریالیستی دانا، به لام به پيچه وانه، کیانووری که هه مووکات حيزبی ديموکراتی به لقی کوردستانی حيزبی توده ده زانی، داوا ی له که ریمی حيسامي کرد که له حيزبی ديموکرات واز بیئی و له حيزبی توده دا خه بات بکا. لهو چاوپيکه وتنه دا ته واه به هيج نه گه یشتن و کیانووری پيشناری کرد که دوو

هه‌یه‌تی حیزب بچنه برلین و له گه‌ل هه‌یه‌تی حیزبی توده چاویان پیک بکه‌وی و له سه‌ر باب‌ته‌کانی سه‌ر به کوردستان و ئێران بدوین.

که‌ریمی حیسامی له سپتامبری سا‌لی ۱۹۷۱ دیسان له ئالمان چاوی به ئه‌سکه‌نده‌ری که‌وت و ئه‌و پێ‌ده‌لی که حیزبی توده به‌رنامه‌ی حیزی دیموکراتی خو‌یندو‌ته‌وه و پێ‌یان‌وا‌یه به‌رنامه‌یه‌کی باش و دژی ئیم‌ریالیستییه‌و ده‌یان‌ه‌وی له‌گه‌ل حیزبی دیموکرات دانیشن و با‌سی سیاسی و وه‌زعی کوردستان و ئێران بکه‌ن و پیکه‌وه هاوکاری بکه‌ن. دوا‌یه کیان‌ووری دێته‌و ئه‌و کۆبو‌ونه‌وه و به‌ گو‌یره‌ی لاپه‌ره‌ی ۶۵ به‌رگی ۴ بیره‌وه‌رییه‌کانی ده‌لی که ئه‌و گله‌پێ کرد و گو‌تی که به‌ گر‌تی کۆنف‌رانس و تیک‌ۆشان به‌ ناوی حیزبی دیموکرات دووبه‌ره‌کیتان له نێو هێزه شو‌رش‌گیر و کومونیسته‌کانی ئێران دا پیکه‌پناوه و ئه‌گه‌ر خۆتان به‌ مارکسیست ده‌زانن ده‌بی حیزبی توده به‌هێز بکه‌ن. دوا‌یه که‌ریمی حیسامی داوا ده‌کا که هه‌ول بد‌ری به‌ره‌ دا‌هه‌زری. کیان‌ووری ده‌لی که به‌رنامه‌ی حیزبی دیموکرات به‌رنامه‌یه‌کی مارکسیستییه‌ و حیزبی توده ناتوانی له‌وه پێشکه‌وت‌وتر به‌رنامه‌ بۆ کوردستان دا‌بر‌پ‌ژێ بۆیه حیزبی دیموکرات ده‌بی له‌گه‌ل حیزبی چینی کریکاران دا په‌ک بگرێ. به‌لام ئه‌گه‌ر به‌رنامه‌ی حیزبی دیموکرات بورژوا دیموکرات با ئه‌وکات حیزبی توده ده‌یتوانی له‌گه‌ل حیزبی دیموکرات به‌ره‌ پیک بینێ.

به‌مشێ‌وه‌یه که‌ریمی حیسامی وه‌ک نو‌ینه‌ری حیزبی دیموکرات له‌گه‌ل حیزبی توده ریک نه‌که‌وتن. دوا‌یه کیان‌ووری داوا ده‌کا که هه‌یه‌تی حیزب بینه ئالمان و له‌گه‌ل هه‌یه‌تی حیزبی توده، ئه‌و باب‌ه‌تانه تاوتو‌ی بکه‌ن. که‌ریمی حیسامی له مانگی ئۆکتۆبر گه‌راوه بۆ به‌غدا و له‌وێ ده‌فته‌ری سیاسی بریاری دا که نامه بۆ حیزبی توده بنو‌وسێ که یان ئه‌وان بین له به‌غدا پیکه‌وه کۆ بنه‌وه یان حیزبی توده ۵ پاسپۆرت بۆ حیزب بنێ‌ری تا ئه‌ندامانی رێبه‌ری بچن بۆ برلین. دوا‌یه که‌ریمی حیسامی ده‌گه‌ر‌پ‌ته‌وه و له ده‌فته‌ری سیاسی باب‌ه‌ته‌که با‌س ده‌کا و به‌ نامه، دوکتور قاسملوو له نامه‌ی حیزبی توده ئاگادار ده‌کا که ئاماده‌ی چاوپیکه‌وتن. به‌لام که‌ریمی حیسامی ده‌نو‌وسێ که حیزبی توده تا سا‌لی ۱۹۷۴ ولامیان نه‌داوه.

دارژت‌نی بنه‌مای دۆستانه له گه‌ل پار‌تی دیموکرات

دوا‌ی کۆنف‌رانس ۳ دوکتور قاسملوو گه‌راوه بۆ ئورپا و که‌ریمی حیسامی چووه لای مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فا و له‌وێ هێندیک داواکاری له حیزب کرا به‌لام به‌لێنی نه‌درا که جیبه‌جێ بک‌ری. دوا‌یه بۆ‌جاریکی دیکه‌ش که‌ریمی حیسامی سه‌ردانی پار‌تی کرده‌وه. به‌لام ئه‌وجار ئیدریس بارزانی داوا‌ی کرد که پیه‌ندی حیزب و پار‌تی دیموکرات وه‌ک سه‌رده‌می ئه‌حمه‌د توفیقی لێ‌بێته‌وه. که‌ریمی حیسامی قبو‌ولی نه‌کرد و دانیشه‌نه‌که به‌ ئاکام نه‌گه‌یی. ئه‌وجار ئیدریس بارزانی داوا‌ی چاوپیکه‌وتن له گه‌ل دوکتور قاسملوو کرد. دوکتور ئه‌و شیوه‌ پیه‌نده‌یی به‌د‌ل نه‌بوو که هه‌رکات کاک ئیدریس داوا بکا دوکتور بچی بۆ باره‌گای پار‌تی له گه‌لاله‌.

دوايه كوميتېه ي ناوه ندى له كوښونو نه و په ك دا نه زهر و بېرو بوچوون و چو نيه ته ي شو ه ي په يوه ندى دوو حېزې، له نامه يه ك دا بو پار تې دېمو كرات نوو سې. له نامه كه دا دوا ي ئاما ژه كړ دن به رابردو و په يوه ندى دؤ ستا نه له هېنډېك قو ناغ دا، به كو رتې چا و به سهر روودا وه ناخو شه كا نې هېنډېك سهر دم دا خشا ندرا بو و دوا ي هو شدار ي دان به مه تر سې په يوه ندى له گه ل رېژي مې ئېران و كا ريگه رې ئه و په يوه ندي يه له سهر دؤ ستا يه تې دوو حېز، نيگه را نې خو ي له مهر ئه و با به ته نېشان ده دا و له چه ند خا ل دا ئاما ژه يان پېده كا. به گشتې له و نامه يه دا دا وا كړا، له سهر بڼه ما ي دؤ ستا يه تې دوو رېكخرا وې نېشتي ما نې خا وه ن يه ك ئېس ترا تيژي، په يوه ندى سيا سي به هېژ دا مه زړي و له با رې ما لئيه وه يار مه تې به حېز دېمو كرات ب كړي.

به پي بر يار ي كوميتېه ي ناوه ندى، دو كتور قاسم لوو بو پته و كړ دن ي په يوه ندي دوو حېز چو و بو حا جې عوم ه را ن. كه ريم ي حيسا مې له لاپه رې ٤٢ به رگي ٤ بېره و په يه كا نې دا ده لې كه ئي دريس بارزا نې به دو كتور قاسم لوو گوت بو كه خه به ريان هه يه كه كه ريم ي حيسا مې سا وا كي يه و بو يه قسه يان له گه ل نه كړدو وه.

له و قو ناغ ه دا رې به رې حېز زو ر ژي را نه هه و لي دا كه په يوه ندى زيا تر و با شتر له گه ل پار تې دېمو كرات و مه رحوم ي مه لا مسته فا دا مه زړي نې و هه ل سو را نې حېز زيان به شو رښ و په يوه ندى له گه ل پار تې نه گه يه نې. له و باره وه كه ريم ي حيسا مې له لاپه رې ٩٣ به رگي چوا رې بېره و په يه كا نې ده نوو سې: دو كتور قاسم لوو زو رجا ر ده چو وه لاي مه لا مسته فا و با سې گېرو گرتې خو مان و بارودو خې سيا سي له گه ل ده كړد. كه ده گه پا وه ده يگو ت: مه لا مسته فا سيا سه تې گه وړه له هه مو و كه س با شتر ده زانې.

ههر له و لاپه رې ده دا كه ريم ي حيسا مې له سهر گېرو گرت ه كا نې حېز ده نوو سې: كو سپي گه وړه بو تي كو شانې ئي مه له و لا ت، به تا ييه ت بو ها تو وچو بو كو رد ستا نې ئېرا ن، به شي پارا ستنې شو رښ و كا در و مه فرزه كا نې سهر سنو و بوون. ئه ندا ما نې كوميتېه ي ناوه ندى و مه كته بې سيا سي له باره ي هاوكا رې و دؤ ستا يه تيه وه به قسه هېچي ان تي دا نه ده هې شته وه. به لام له كړده وه دا جو ري كي تر ده ها ته پېش و له گه ل هه لوي ستي برا يه تې و دؤ ستا يه تې و هاوكا رې دوو حېزې برا يه كتر يان نه ده گرت ه وه. له زو ر ناوچه كا ن به تا ييه تې له پشده و له ناوچه ي هېژي خه با ت برا ده را نې ئي مه تووشې زيندان و ده ر كړ دن و بې كه پا مه تې ده بوون.

كو كړدنه وه ي ئه ندا ما نې حېز له يه ك شو ين

يه كي ك له كا ره سهره كي يه كا نې كو نفران سې ٣ كو كړدنه وه ي ئه ندا ما نې پرښ و بلا وې حېزې دېمو كرات بو له يه ك شو ين. زو ربه ي ئه و كه سا نه ي كه له گه ل سوله يما نې مو عي نې و سما يلي شه ريفزا ده و حه مه ده ميني سپرا جې و... بوون، به دوا ي تي شكا نې جو لا نه وه ي ٤٦ - ٤٧ له "به كره جو" له لاي ما م جه لال گېر سا بوونه وه. ئه وانه ش كه له گه ل ئه مير ي قا زي و عه و بډولا ي حه سه نزا ده و ما مو ستا هېمن ما بوونه وه، له ناوچه ي قه لا دزي و كو يه بوون. كو ميتېه ي سهر كړدا يه تې

كاتى حېزب لەوكاتەدا بېريارى دا تا ئەندامانى حېزب لە يەك شوپن كۆ كاتەو و داوا لە مەلا مستەفا كرا كە رېگا بدا ئەو ئەندامانى حېزب كە لە بەكرەجۆيە بوون بگەرپنەو و ناوچەى شوپش.

بۆيە ئەوانەى كە لە بنارى قەندىل بوون، بۆ قەلادزى راگوزران و دواى ماوہيەك، لە مانگى شەشى ۱۹۷۰ بە بېريار شوپش، ھەموو بنەمالەكانى حېزب لە قەلادزى و بەكرەجۆ را چوونە ھەيران و نازەنين. كەسانى رەبەن مانگانە ۱۰ دېنار و خېزاندار ۱۴ دېنار يارمەتییان بۆ براوہو و نەخۆشخانەيەكى سەرەتايىيان بۆ داندرا و ھەرۈەھا بۆ نەخۆندەواران، پۆلى يەك و دوو داندرا. دواتریش بېريار درا ئەو مالانە بەرنە شارى كۆيە.

مەلا عەزىز ئەحمەدى لەسەر تېكەل بوونەوہى ئەندامانى حېزب لە دەستنووسىك دا دەنووسى: ئيمە كە لە دېلۆ دەرسمان دەخويند ئاگادار كراين بچينە قەلادزى و دەگەل برادەرانى سليمانى و بەكرەجۆ و قەلادزى، سەلت و خاوەن ژن و مندال، بە چەند ماشينان گوزارايەوہ بۆ نازەنين. ئەوانەى ژن و منداليان ھەبوو لە ناو باخىك دا ساباتييان بۆ دروست كردن. سەلتەكانيش لە چەند بنگەيەكى چۆلى پيشمەرگەى پارتى لە دەرەوہى "نازەنين" جيگير كران. كاك حەسەنى رەستگار بەرپرسمان بوو. لە بارى ژيانەوہ پيداويستيمان كەم بوو بەلام خواردغان خراپ نەبوو و نۆك و برينج و نيسك بوو. برادەران نيويان لە برينجى نابوو كەلد. رۆژيک بۆ نيوہرۆيە نۆكومان ھەبوو. كاك حەسەن لەوئى بوو و بە نۆكاوى دەگووت ئەو زۆر خواردنيكى باشە جيى گۆشتى دەگرېتەوہ. رۆژانە ھيچ كارىكمان نەبوو بيكەن غەيرە نيسك و نۆك خواردن و قەدەم ليدان.

رۆژيک كاك حەسەن ھات و كۆى كرىنەوہ و بۆ ئەوانەى خويندەواريان ھەبوو كلاسكى يەك ھەوتوويى دەرزی ليدان و برين پيچى دانا كە زۆر باش بوو و سوودى باشمان ليوہرگرت. ئەو ماوہ زۆر خۆشمان رابوارد بەلام لە بارى مادىوہ ھيچ مان نەبوو. بەيىرمە پيلاوم درا بوو نەمدەتوانى جووتيك پيلاو بكم. مەلامحەمەدى شەل بە كاك حەسەنى رەستگارى گوتبوو كە لە ئيمە باشت بوو و ئەويش مالى ئاوەدان بى بە دېنار و نيويك كلاسكى بەر لاستيكى بۆ كرېم.

لەدوايدا يارمەتيەكى زۆر كەميان بۆ ديارى كردين. بۆ سەلت يەك دېنار و نيو. بۆ خاوەن ژن و مندال پينج دېنار، برينج و نۆك و ئارد بى بەرابەر. ئەگەر كەسيك ويستباي لياسيك بۆ مندالەكانى بكمى تواناي نەبوو.

جاريك كاك مەلا خدر دەچتە مالا فەقى محەمەد كە بە خۆشەويستى پيمان دەگوت كۆلنەدەر. ئەگەر تەماشادەكا بەو ھاوينە گەرمە لە بن ليڤەى خزاو. دەلى ئەو نەخۆشى؟ ئەويش دەلى نا لياسەكانيان بۆ شردووم ھيچم نيبە دەبەرى بكەم تا ويشك دەيتەوہ. ناچار چومە دەبن ليڤەى خۆناكرى بەرووتى دانيشم.

لەو وەزەدا ھيىنديك لەو برادەرانەى كە لە بەكرەجۆ ژيايوون لە حېزب نارازى بوون و دەبوو كەسيكى نيزيك لە خويان بى قسەيان دەگەل بكا و لە كيشەكەيان بكۆليتەوہ. بۆ چارەسەرى ئەو وەزە كاك حەمەدەمىنى سپراجى كە پيشتر پەيوەندى بە ئەوانەوہ ھەبوو ھات و دەگەليان داناشت. بەلام ئەو كۆبونەوہ ھيچ ئەنجاميكي نەبوو. ئەوجار، كاك حەمەدەمىن ھەموومانى لە

خواره وهی بنكه كۆ كرده وه و زۆر به ئارامی قسه ی بۆكردین و داوای یه ك پیزی و پیکه وه ژيانی کرد. به لām قسه کانی کاریگه ری نه بوو و له راستیدا نارهبازیه تی براده ران روون نه بوو له سه ر چیه و چیان ده وئ.

له دوایدا كاك هه مه ده مین به ناچار ی گووتی هه ركه س باوه ری به حیزب نیه، با جیا بیه وه. یه كه م كه س كه هه ستا كاك سه دیقی فه روخی بوو. هه ستا جیا بۆوه چوو له و به ری خړئ دانیه شت. كۆمه لێك خه لکی تر به دوایدا رۆیشتن. ئیمه له م به ری خړئ (شیوو) ماینه وه و ئه وانیش چوونه ئه وه به ری. به لām له و بنكه یه هه ر پیکه وه ده ژیاين. جارێك براده رێك به كاك هه سه نی ره ستگاری گووت بوو ئه و براده رانه خو یان ده لێن باوه رمان به حیزب نییه كه وابوو، بۆ هه ر له ناو ئیمه بن بۆ بۆ شوینێکی تر نارۆن. كاك هه سه ن پێیده لئ قسه ی ئاوامه كه، ئه وانه براده ری خو مانن ئه وه ش كۆتایی دئ. ماوه ی چه ند رۆژ دواتر كاك هه سه ن دوو سییه ك له و براده رانه به نوینه ری هه موویان ده گه ل خۆی برد بۆ به غدا بۆ لای دوكتۆر قاسملوو و له وئ له گه لیان داده نیشی و كیشه كه یانی چاره سه ر کرد.

له ناو خو مان له پله ی خواری دا كه مێك گیروگرفت ی فكريمان هه بوو. هیندیک له براده ران بیر ی مائۆیستی یان هه بوو و خوا هه لئاگرئ هیچ لایه كیشمان، له مه سه له ی چه پ و راست زانیاریمان نه بوو. هه ر له خوړا هیندیک نامۆی له نیوا مان دا په یدا ببوو. ئیمه كه له حو جره ی فه قی یان را چووو بوین با ری مه زه به یمان تێدابوو و ئه وانیش وه كوو ئیمه هه ر ده رسی مه لایه تیان خو یند بوو به لām چوونكه بۆ ماوه یه ك له به كه ره جۆ ژیا بوون و جاروباره جه ناب ی مام جه لالیان ده دیت و هیندیک قسه ی سیاسیان بیستوو و هیندیک شت فیر ببوون، خو یان به پێشكه وتوتر ده زانی و به ئیمه یان ده گووت په ر زه رد. ئیمه ش به واما ن ده گوت په رسوور. چه ند كه س له و براده رانه چوو بوون له لای مامۆستا هه سه ن زاده شكایه تیان کرد بوو. رۆژێك مامۆستا ها ته نازنه یان و ئیمه ی له مزگه وتی كۆ كرده وه و زۆری ئامۆژگاری کردین. پێی راگه یان دین كه ئه و براده رانه گله ییان له ئیوه هه یه و ده لێن ئیوه جنیوتان به لێن داوه. ئه گه ر ئیوه جنیو به لێن بدن ئه وانیش جنیو به خوا ده دهن. بۆیه ناب ی بێرزی به كه س بکه ن. ئیمه له و لām دا گوتمان قه ت شتی وانه بووه و جنیومان به كه س نه داوه و كیشه كه كۆتایی ها ت.

هه ر له سه ر تێكه ل كرده وه ی ئه نداما نی حیزب، عه بدول نستانی له ده ست نووسیك دا ده لئ: له م هه لومه رجه دا ئه نداما نی حیزب هه ول ی یه كگرتنه و یان دا. ئه نداما نی قه ندیل په یوه ندیان به ئه نداما نی قه لادیه وه گرت و دواتریش په یوه ندیان به ئیمه له سولیمانیه وه گرت. هیشتا كیشه و ناكوکی نیوان پار تی و بال ی مه كته بی سیاس ی به ته واوه تی كۆتایی نه ها تبوو. ئیمه سازبوین به لای كه ركوكدا بچینه قه لادزی. به لām به هۆی شو فیره كه مان كه راپۆرتی لێدابووین، پێشمه رگه ی پار تی گرتین و به تاوانی هاوکاری ده گه ل حكومه ت، بێرزیکی زۆریان پێكردین و تیر و پریان لێداین. كا تێك كه ل و په له كانیان ده پشكنی چاویان به وینه ی سولیمانی مو عینی و به تایبه تی سمایل

شهریزاده كهوت. وهرهق گۆډردا و به فهرمانى فاخرى ههمدى ئاغايى مېرگهسوورى كه ئەندامىكى كهورهى پارتى بوو و ئەوانى دهناسى و زۆريان رېز و حورمهت گرتين.

پارتى ئيمهى له ژير چاوهډېرى گرت و له گونډېك به ناوى "جولحان" بنكهيان بۆ دانائين. له چهكهكانى خۆشمان سى تفهنگيان داينى كه پاريزگارى پى له خۆمان بكهين. خهلكى ئەم گونده زۆر فهقير و نه دار بوون و هيچيان نه بوو. به ناچار جار جار ئيمه بهو كهرمایه دهچوینه راوى و كهروشكمان دهكوشت. ئيمه له گهه خهلك زۆر باش بووين و دهگهليان زۆر تېكهه بووين، شاييمان دهكرد و له تازيه كانيشاندا به شداريمان دهكرد و سهردانيان دهكردين. بهم شيوهيه ماوهى سى مانگ، به رېز و حورمهتهوه لهم گونده مايهوه. دۆتر ناردانين بۆ كىوى سورداش و بنكهيان بۆ دانانين. له كاتى تېكشكانى بالى مهكتهبى سياسيدا، ههموو ئەندامانى ئەو بهشه، چهك و چۆليان تهسليم پارتى كردهوه. خهلكيش به ليشاو تفهنگيان دينا و تهسليميان دهكردهوه. ئەو كهسانهى كه گهنج و لاوو بوون يا ناسياويكيان له پارتيدا ههبوو، نيويان دهنوسين و تفهنگهكانيان دهدانهوه. ئەوانهى پير بوون و ناسياويان نه بوو خهتكيان به سهر نيوهكهيدا دينا و به باديني دهيانكوت ئەوه فېش. يهكيك لهوانهى كه فېش كرابوو گوتى "دايكت دهگيم ئەگه دهزمانى فېشم دهكهى ولا نه دههاتهوه".

سهرتهنجام دوايى سى مانگ مانهوه له سورداش، له گهه برادهرانى حيزب له قهنديل و قهلاڊزى و ههيران و نازهنين يه كمان گرتهوه. ئەميرى قازى كه له كۆكردهوهى ئەم بنكانه دا دهستى بالاي ههبوو، له لاي بارزانى خۆشهويست بوو و ريزى تاييهتى ليدهگيرا. ئەوكات بهرپرس مهقهر، حهسهن رهستگار بوو كه خويندنى تهواو كردهبوو و كهميكيش دهستى دوكتورى ههبوو و خزمهتى خۆمان و خهلكى ديكهى دهكرد. مامۆستا مهلا عهولا بهرپرسى پهيوهنديهكان بوو و مالهكهى له شهقلاوه بوو.

لهوكاته دا حيزب برياريدا كه مهقهرىك له بهغدا دابنى و دوكتور قاسملوو كه له وهزارهتى ئابورى عىراق دا كارى دهكرد، دهگهه كهريم حيسامى لهوى بوون. ئيمه نيزىك پهنجا كهس دهبوين، بارى خواردن و دارايمان زۆر خراپ بوو و زياتر نۆكاومان دهخوارد. بهرگ و پيلاومان ههر نهبوو. رۆژيک مهلا رهحمان كاژيهيى كه له مهقهرى بهغدا بوو هاته لآمان. رانك و چۆغهيهكى زۆر جوانى دهبهردابوو. ئەحمده نستانى كه پانتۆليكى دپاو و شپى دهبهردابوو و نيوه لهشى ديار بوو، به زۆرى دهريپكهى لى ئەستاند. رهحمان يهكبهخوى هاوارى دهكرد و دهیگوت، ئەوه مهريزه ههموو گيانى كهول كرده. بهلام ئەحمده گوپى نهدايه. لهبهر ئەوهى لیباسى زۆرمان نهبوو، ههمووجارى كه لیباسمان دهشوت، ههلمان دهخست تا ويشك دهبووه و تا ئەوكات، پهتوو يا ليغه يا جاجمان له خوه دهپيچا تا جلهكانمان ويشك بيتهوه و ئەوجار دهبرهههه دهكردهوه.

له گوندهكهمان مامۆستايهكى قوتابخانهى مندالانى ليوو به نيوى مامۆستا عهبه خهوخوش، كه دهرسى به ئيمهش دهگوت. زۆر خویندهوار بوو بهلام له خورا ئەم ناوهيان ليتهنابوو. ههميشه خهوى ليدهكهوت و چۆرتى ليدهدا. له شهره شيعریشدا كهس تاى نهدهكرد. جاريك مهلا عهزيزى

ئەحمەدى و مەلا خدرى دۆلە گەرمى و لەتيفى مەلا عەلى، شىعر شىعريتيان دەگەل کرد. ئەو شىعەرەكەى خۆى گوت و خەوى لىكەوت. ئەوانى دىكە كە پىنى نەدەويران لەو دەرڤەتە كەلگيان وەرگرت و ھەلاتنە دەرى. يەككە لەو وانانەى دەمانخۆڤند چىل و بۆق بوو. ھەموو جارى كە تووشى ئەو لاپەريە دەبوين، كەرىم بانگى دەکردم و دەىگوت بۆق و چىلەكە ھاتنەو.

لە ناو بىكەكەماندا، بىر و باوھەرى ماركسىستى، بە ھۆى زۆرەى ئەندامانى رىبەرى كە چەپ بوون، لە پەرەگرتن دابوو. لەو دەمەدا بە ھۆى كەرىم حىسامى و ھەمەدەمىن سىراجى و مەلا سەمىل حاجى، چەشنىك بى رىزى بەو كەسانە دەكرا كە لەو خەتەدا نەبوون و ئەوانيان بە پەر زەرد ناو دەبرد و جىنيويان بە قورئان دەدا. ڤەتاج باساوھى و مەلا مەھموود قازنى و سابىر و لەتيفى مەلا عەلى و چەند كەسى دىكە، پشتگرى ئىمەيان دەکرد. ئىمە نەماندەزانى كە مەبەست لە پەر زەرد چىيە. كاتىك بۆمان روون بوو، ساغ بوينەو بە گزياندا بچينەو و تىروپىرمان لىدان. دواتر بۆ ئەو لىپرسىنەو بكرى، خۆمان زىندانى كرد. مەلا رەسول و كەرىم ھەدادىش كە رووداوھەكەيان بىست، بۆ پشتيوانى لە ئىمە لە ڤەلادزى را ھاتن. دۆاى يەك دوو روژ ئەمىر قازى ھات و پرسى چ ڤەوماوھ؟

ئىمەش كە خۆمان زىندانى كردبوو، زياتر لەسەر بىرارى خۆمان سوور بووين و بەلالوتى جۆاھان داوھ. كاك ئەمىر لە مەبەستەكە ھالى بوو بە گزياندا چوو و زۆريان لى تورە بوو و گوتى كەس ھەقى ئەوھى نىيە، بىررى بە بىرو باوھەرى كەسى دىكە بكا.

بەشەكانى حىزب كە ئاوا لە دەورى يەك كۆ ببوونەو، تا رادەيەك لە ژىر كارگەر لاپەنەكانى ناتەباى كوردستانى باشوور، چەشنىك جىاوازى فكريان ھەبوو. بەلام سەرھەراى ئەو گىروگرفت و لىكداپرانانە، ھەموو بە تىكپراى ھەوليان دا كە ناكۆكيەكان چارەسەر بكەن و بۆ تەرمىمى كومىتەى ناوھەندى و دارژتەنەوھى بەرنامە و ئەساسنامە، كۆنفرانس بگرن.

لەسەر شىوھى يارمەتى دان بە ئەندامانى حىزب بە دواى تىكەل بوونەو، دا، عەزىز ئەحمەدى لە دەستىووسىكى دا دەل: پۆژىك ماشىنىك پەيدا بوو كاك ھەمەدەمىنى سىراجى و ئەفەندىەك لە ماشىن دابەزىن. داوايان كرد كۆبينەوھە و يەكەم كەس منيان بانگ كرد. كە چوومە ژوورى كابرارى ئەفەندى دوو بەستە دىنارى لە پىش خۆى دانابوو. پىنج دىنارى و دە دىنارى دەگەل دەفتەر و ڤەلەمىك. ڤەت ئەوھەندە دراوم نەدیت بوو. دەفتەرەكەى بۆ لا ھىنام دە دىنارىشى راداشت و بە فارسى گووتى ئىمزاكن. گووتم بۆچى ئىمزاى بكەم؟ كابرار گووتى ئەتۆ ئەندامى حىزبى دىموكراتى؟ گووتم با، گووتى ھوققى ماھانەيە(يارمەتى مانگانەيە). كەمىك بە ناڤەھەتى، دە دىنارەكەم بۆ ڤرىدا و گووتم ئەتۆ كىي ھقوق دەدەى بە من، ئەمن دىنارىك لە كاك ھەمەدەمىن وەرەگرم، بە لام ھىچ لە تۆ وەرناگرم. ھەستام بچمە دەرى. كاك ھەمەدەمىن بە دەنگىكى كەمىك بەرز كە ئەمن گويم لى بى گووتى، رەفىق ما بشما گفتىم رەڤاى ما حزبى ھستند غىراز حزب دىمكراتىز ھىچ جەھتى پول نىگىرنە(ھاوړى) ئەمن بە تۆم گوت، ئەندامى حىزب لە ھىچ كەس جىا لە حىزبەكەى خۆى نەبى. پارە وەرناگرى). كە چوومە دەرى برادەران بەرپز پراوھەستابوون. بە ڤەلە

چاوه‌پروانی من بوون و پرسیان عه‌زیز چیه؟ گووتم هاو‌پ‌تیان کابرای به‌عسی هاتووو پ‌تیوايه ئیمه جه‌ماعه‌تی قاله ته‌گه‌رانین، حقوق‌مان بدات‌. هیچ کهس نه‌چووو ژوو‌ری، کابرا به‌قوونی بارگینی خو‌ی دا و به‌ده‌ستی خالی گه‌رایه‌وه.

تا سه‌رمای پاییز له‌نازه‌نین ماینه‌وه. زستان له‌و‌ی نه‌ده‌هاو‌ینه‌وه و بو‌ماله‌کان جیگا و پ‌یگا نه‌بوو تیدا بحاو‌ینه‌وه. ناچار حیزب بریاری دا که بو‌شاری کو‌یه بگو‌یزنه‌وه. له‌کو‌یه بو‌هه‌ر بنه‌ماله یه‌ک خانوو به‌کر‌ی گیرا و بو‌سه‌لته‌کانیش هه‌مام‌یکی کو‌نیان دیاری کرد که زو‌ر گه‌وره و ژوو‌ری زو‌ر بوو و هه‌رچه‌ند که‌سیک پ‌یکه‌وه بو‌وینه هاومه‌ن‌ل. به‌لام جیگای هه‌موومان نه‌بو‌وه. مه‌لامحه‌مه‌دی ش‌ل ده‌گه‌ل چه‌ند که‌سیکی دی له‌گردی جوله‌کان، مال‌یکیان به‌کر‌ی گرت و له‌و‌ی ده‌ژیان.

مه‌لا عه‌زیز له‌دریژه دا ده‌نووس‌: له‌شاری کو‌یه بو‌جاری دووه‌م کابرای ئه‌فه‌ندی ده‌گه‌ل کاک هه‌مه‌ده‌مینى سیراجی په‌یدا بو‌وه. ئه‌وجاره‌ش یه‌که‌م که‌س منیان بانگ کرد. به‌لام ئه‌وجار کاک هه‌مه‌ده‌مین، گووتی هاتنی ئه‌و پیاوه به‌موافه‌قه‌تی حیزبه و هه‌ر ئه‌وجاره‌ش د‌ی، جار‌یکی تر سه‌ر ب‌یره‌دا ناکاته‌وه. یارمه‌تیه‌که به‌و شی‌وه بوو. بو‌سه‌لت ده‌دینار و بو‌خاو‌ن ژن و مندال پازده دینار. به‌لام جارن که خوارده‌مه‌نیان ده‌دا، ئه‌وه نه‌ما و هه‌ر به‌و دراوه که ده‌یان دا ده‌بوو ژیانى خو‌مان به‌پ‌یوه به‌رین.

کومیت‌ه‌ی کاتى، بریاری دا به‌و شی‌ویه پاره وه‌رنه‌گر‌ی و ل‌یپ‌راو بوو که ده‌وله‌ت ده‌ب‌ی راسته‌وخو‌ یارمه‌تی به‌حیزب بکا. دوکتور قاسملوو وه‌ک نو‌پ‌نه‌ری حیزب له‌گه‌ل ده‌وله‌تی ع‌یراق ئه‌و باب‌ه‌ته‌ی ه‌ینایه به‌ر باس، به‌لام ده‌وله‌ت به‌و هه‌لو‌یسته‌توره‌ بوو و پاره‌ی یارمه‌تی ئه‌ندامانى حیزبى ب‌ری. دواى برینى یارمه‌تی ئه‌ندامانى حیزب، ب‌پ‌یار درا که ئه‌وکه‌سانه‌ی ژن و مندالیان هه‌یه، له‌گه‌ل مام‌وستا ه‌یمن، هه‌ر یه‌ک ۳۰ دیناریان بدر‌ی‌ت‌. دوکتور قاسملوو و که‌ریمی حیسامی هه‌ر یه‌که ۱۵ دینار و هه‌روه‌ها ب‌پ‌یار درا ئه‌و ئه‌ندامانه که له‌کو‌یه بوون، هه‌ریه‌که به‌دواى کار‌یکدا ب‌پ‌و‌ن و به‌پ‌ی ئیمکان، حیزب جار‌جار یارمه‌تیان پ‌ییکا.

له‌و سه‌رده‌مه‌دا ژ‌ی‌ن‌ال په‌ناه‌ییان، له‌نازه‌ربایجانی شو‌وپه‌وی را هاته‌ ع‌یراق. سه‌یر ئه‌وه بوو ئه‌و خو‌ی به‌نو‌پ‌نه‌ری هه‌موو ئ‌یرانیان، به‌تایبه‌تی حیزبى د‌یموکراتى کوردستان ده‌زانى.

کلاسی کادر له‌کۆنف‌ر‌انس‌ى ۳ سالى ۱۹۷۱

له‌کاره‌کانى دیکه‌ی به‌ر‌ی‌وه‌به‌رایه‌تی کۆنف‌ر‌انس‌ى ۳ پ‌یکه‌پ‌تیانى کلاس کادر بوو. ئه‌و کلاسه له‌ئاخ‌رى سالى ۱۹۷۱ به‌به‌شداری ۲۱ که‌س له‌و کادرانه‌ی که له‌کوردستان بوون و ده‌بوايه بو‌به‌غدا، ب‌چ‌ن پ‌یکه‌ات. به‌ر‌پ‌رسى ئه‌و کلاسه که‌ریمی حیسامی بوو و ده‌رسى ئوسولى ته‌شکيلاتى و ته‌بلیغاتى حیزب و م‌یژ‌وو‌ی جو‌لانه‌وه‌ی کر‌یکارى و ره‌زگار‌ی‌خ‌وا‌زانه‌ی گه‌لانى ج‌یه‌ان و زاراوه‌ی سیاسى ده‌گوت. دوکتور قاسملوو ده‌رسى ت‌یئو‌رى سیاسى و فه‌لسه‌فه و مه‌سه‌له‌ی کورد و په‌یوه‌ندى ن‌ی‌ونه‌ته‌وه‌یى و هه‌مه‌ده‌مینى سراجى، م‌یژ‌وو‌ی سه‌رده‌مى ئ‌یرانى ده‌گوت.

دوو کهس له کاره کانی حیزب. له راستهوه مهلا خدر
عومهرزاده - عهبدولخالهق حهفیدی (مامۆستاسیروان)

مهلا عهزیزی ئهحمه دی له دهستنووسیک دا باسی ئه و کلاسانه دهکا و دهنووسی: حیزب دهورهیهکی سیاسی له دوو وهجه دا کردهوه. بهشدارانی دهسته یه کهم، له قه لادز و سهنگه سه ر بریتی بوون له کاک مهلاخدر دۆله گهرمی، مهلاسمایل حاجی، مهلابرایمی زپوهی، مهلاخدری نه بیاوایی. له کۆیه و له سلیمانی و ههولیریش را مهلابایز،

مهلا کهمالی سه قزی و له تیف نه قشبه ندی، فهتاح باساوی، مهلامه حموود و چه ند هارپیی دیکه. من و کاک سه دیقی فهروخی، سهید پهسوولی ورچان، فهقی عهلی، شههید محهممه د سه دیقی سالحی، عهولارهش، ئهحمه د خه فەر، مهلاسمایلی زهرگه ته نی، په حیم که په که ندی، مهلا سالحی باغی ناسراو به تاهیر، سه لیم وه رگیلی، دهوهری دووهه م بووین. بهشی یه که می دهوهره که مان له بهغدا بوو.

مهلا عهزیز ئهحمه دی له درێژه دا ده لێ که له و دهوهره دا دوکتور قاسملو له سه ر ئه و باوهره بوو که پزیمی شا، پیش پزیمی تورکییه دهرووخی و دهنووسی: دهیگوت وه کوو خانووکی شووشه وایه له هه موو لایه ک درزی داوه و پیللاقیه کی به هیزی پیدابدری تیک ده قمری. دوکتور له سه ر خودموختاری دهیگوت که ئه وه مافی تهواوی میلله تی کورد نییه سه ره تایه که بۆ وه دسته پینانی مافی خو مان، به لام ده بی ئاوابیر بکه پنه وه ئه تو هه زار تهنت قهرز له سه ر که سیکه، ده چیه لای داوای هه زار ته نه که ده که ی. ئه و ده لپ ئه من دوو سه د ته نه م هه یه. ده بی لپ وه برگری نابی بلی هیچم بی هیچ ناوی. ئه و کاته هیچت ده ستنا که وێ. به لام ورده ورده، ده توانی هه موو قهرزه که ی خو ت وه رگریه وه.

مهلا عهزیز ئهحمه دی له درێژه دا دهنووسی: هه ر له و دهوهره را ناردیانین بۆ دهوهریه کی دوو مانگی هه نده سه بۆ نیو فه له ستینه کان که سازمانی ئازادی به خشی فه له ستین له "شاره بان" کرد بوویانه وه. دوو ئه فسه ری فه له ستینی زۆر نه جیب و باش مامۆستانان بوون. به هه موومان ژووړیکیان دابوینی عه لادینی که بۆ گهرم کردنی ژووهره که و خوارده مان ده گه ل ئه وان بوو. کاک سه دیقی فهرووخی که له ئیمه ی باشت عه ره بی ده زانی وه رگیرمان بوو.

کومیته ی ناوهندی پاش تهواو بوونی ئه و دهوهریه، له کۆبوونه وه ی رۆژی ۱۹۷۲/۱/۷ دا ئه و کاره ی به کاریکی باش دانا و بریاری دا که دهوهریه کیش بۆ ئه ندامانی کومیته ی ناوهندی بکاته وه. جیی ئاماره یه که له سال ۱۹۷۱ که ریمی حیسامی کتیی "کاروانیک له شه هیدانی کوردستانی ئێران" ی نووسی. دوکتور عیزه دین مسته فا، وه ریگیپراوه سه ر زمانی عه ره بی. به دوا ی سه رکه وتنی

کلاسی کادر سالی ۱۹۷۲

شۆڤشی گهلانی ئیران له سالی ۱۹۷۹ دا ریکخراوی چریکهکانی فیدائی، به بی ئیزنی کهریمی حیسامی، ئەو کتیبەیان له ههزاران بهرگ دا، له ئیران بڵاو کردەوه. ئەوان وێنە یێشه‌وایان له سەر بهرگه‌که‌ی لایرد و وێنە ی چه‌کدارێکی تفه‌نگ به ده‌ستیان له‌سەر دانا. هه‌روه‌ها ریکخراوی روناکییرانی کورد ئیران، هیندیک بابەتیان گولبژێر کرد بوو. په‌یامی دیفاعی حیزبه‌ کمونیسته‌کانیان ده‌رهاویشته‌ بوو و ئەوه‌ی به‌ دلایان بوو وه‌ریانگێت‌رابوو هه‌ر زمانی فارسی و بڵاویان کرد بووه‌.

ریکخستنی ته‌شکیلاتی و بریاری نیزامی

بهر له‌ گرتنی کۆنفیرانسی ۳ دوکتور قاسملوو به‌رنامه و ئەساسنامه‌ی نووسی. ئەو له‌ نووسینی ئەساسنامه و به‌رنامه‌دا، جیا له‌ شاره‌زایی و لێزانی و په‌یوه‌ندی به‌رینی خۆی له‌ گه‌ڵ حیزبه‌ چه‌پ و دیموکراتیکه‌کان، تایبه‌مه‌ندییه‌کانی کوردستانیشی له‌به‌رچاو گرت. ئەو ئەساسنامه و به‌رنامه‌یه‌ له‌سەر روانگه‌ی زانستی دارژتر بوو. هه‌روه‌ها وه‌ک باوی سه‌رده‌می خه‌باتی هه‌موو تاقم و گروهه‌کانی جیهانی ئەو سه‌رده‌م، دروشمی به‌رێ ئیمپریالیسمی ئەمریکا تێدا هات‌بوو. دواتر هه‌ر ئەو ئەساسنامه و به‌رنامه‌یه‌ له‌ کۆنفیرانسی ۳ دا په‌سه‌ند کرا.

له‌ مانگی مارس ۱۹۷۲ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی له‌ کۆبوونه‌وه‌ی خۆی دا، پاش لێکدانه‌وه‌ی وه‌زعییه‌تی ناوچه‌ و کوردستان هاته‌ سەر ئەو برۆیایه‌ که‌ هه‌ل و مه‌رج بۆ خه‌باتی چه‌کداری ئاماده‌یه‌ و بریاری دا که‌ حیزب خۆ بۆ ئەو کاره‌ ئاماده‌ بکا. به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۹۲ به‌رگی چواری بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی له‌و کۆبوونه‌وه‌دا به‌ ده‌فته‌ری سیاسی ئەسپێدرا که‌ ئەو خالانه‌ی خواره‌وه‌ به‌جێ بگه‌یه‌نێ:

۱ - ته‌شکیلاتی حیزب له‌ هه‌موو بارێکه‌وه‌ به‌ هێز بکا و له‌ ناوچه‌ جیاوازه‌کانی کوردستان بنکه‌ی حیزبی دا‌هه‌زرینێ.

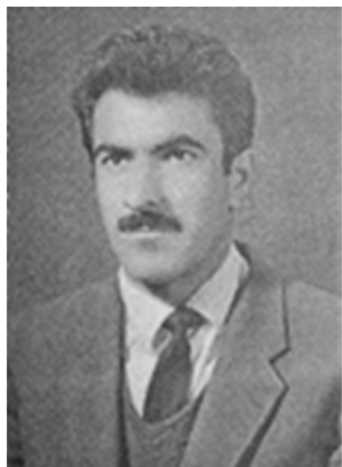
۲ - دیاری کردنی جێگای ده‌ست پێکردنی شه‌ری پارتیزانی به‌ وردی مۆتالا بکری و چه‌ند جێگایه‌کی باش بۆ ئەو مه‌به‌سته‌ له‌به‌رچاو بگیری.

۳ - بۆ هه‌لبژاردنی کاتی پێویست ده‌بێ هه‌موو مه‌رجه‌کانی ژووره‌وه‌ و ده‌ره‌وه‌، به‌خه‌ریته‌ به‌رچاو.

۴ - بۆ پێکهێنانی به‌ره‌یه‌کی یه‌ک‌گرتووی هێزه‌ پێشکه‌وتوووه‌کانی ئیران هه‌ول‌بدری.

- 5 - ده بڼ ههول بدری بو راکښانی یارمه تی پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق یان ههر نه بڼ له ئاست جولانه وهی پارتیزانی له کوردستانی ئیران بڼ لایه ن بڼ.
- 6 - ههول بدری بو راکښانی یارمه تی کوماری عیراق.
- 7 ناماده کردنی بیرورای هیزه پښکته وتوه کانی جڼهان به تاییه تی ولاتانی سوسیالیستی و له پیش هه مووان یه کیتی سوفیه تی ته رکښکی زور پیویسته.

شهید بوونی مهلا قادر وردی (ویننه)

مهلا قادر وردی

یه کیک له ئەندامانی تیکۆشهری تهشکیلاتی حیزب لهو قوناغه دا، مهلا قادر وردی کورپی شهیدی نه مر مهلا رهحیمی وردی (مهلا ئەحمده) بوو. مهلا قادر ئەندامی کومیتە ی ناوهندی بوو که به دواي کۆنفراڼسی 3 دا بهردهوام بو کاری تهشکیلاتی دهگهراوه نیوخوی ولات. مهلا قادر له رۆژی 2 ی خاکه لیوهی 1352 سالی ک دواي کۆنفراڼسی سی له شاری بانه، له گهڵ ئەندامیکی دیکه ی حیزب به ناوی محهممهده سهدیق له ماله هاوڕییه کی حیزبی به ناوی عهزیز مسته فازه (برای شهید خهلیل شهوباش)، به هو ی خه یانه تی سیخوړیک به ناوی سه لیمی خات شه رافه ت ئاشکرا بوون و له داوی ژاندارم و پولیس کهوتن. سه لیم قاچاغچیتی ده کرد و به ده هو له گهڵ مهلاقادر ببوو به دو ست و دوو جار هاتبوو سه لیمانی و رۆژنامه ی کوردستانی برد بووه. دایکی مهلاقادر به کهریمی حیسامی گوتبوو که لهو کابرایه نیگه رانه و ئەگه ر ده یبڼی دل ی راده چله کڼ.

حه سه نی ره ستگار که لهو سه رده مه دا بهرپرسی حیزب له سه لیمانی بوو و له زانکۆش ده یخویند، له لاپه ره ی 323 بیره وه رییه کانی دا له سه ر که سایه تی سه لیمی خات شه رافه ت ده نووسی: کورپکی بانه یی هاتوچۆی سلیمانی ده کرد که گۆیا ئەندامی حیزبه و کادری نه هیڼی تهشکیلاته له شاری بانه. جاروبار که ده هاته شاری سلیمانی کاک کهریم حیسامیش له به غداوه ده هات بو چاوپی کهوتن. یه ک دوو جار که منیش له گهڵ هاوړیانی دانیشتووی سلیمانی به هه لکه وت چاو م پی کهوت ده مامکی لڼ ده دا نه یناسن. من له خو مه وه رقم لی بوو، گومانم بو په یدا ببوو، نه شم ده زانی ناوی چیه و نه م ده پرس ی. له لای براده ره کانی ش نه م ده شارد وه ده مگوت لی به گومانم. رۆژیکیان له کوبوونه وه دا له گهڵ کاک کهریم حیسامی لی مان بوو به کیشه و هه را چونکه من گوتم به باوه ری من جاسووسه، کاک کهریم توو ره بوو گوتی، ئەتۆ چۆن به چه هو یه ک بیژی به کادر و ئەندامی تهشکیلاتی حیزب ده که ی، گوتم کاکي خو م ئەو کوره ده زانی من ئەندامی کومیتە ی ناوه ندیی حیزبم و بهرپرسی حیزبی دیموکرا ت م له شاری سلیمانی، بو ئەگه ر

له گه‌ل ھاوړپټيان ده‌گاته لای من دهم و چاوی داده‌پوښی و ههر چاوی دیاره، چاوی به من ده‌لې ته‌واو نییه. دیاره هم باسانه به ئاماده بوونی چهند ھاوړپټی بانه‌یی و ماموستا سېروانیش بوو، هه‌تا جارټکیان کاک که‌ریم حیسامی هات که به‌هوږی ته‌و کوږه‌وه، کاک مه‌لا قادری شه‌هید و یه‌ک دوو براده‌ری دیکه په‌وانه‌ی شاری بانه و ده‌روبه‌ری بکاته‌وه، زوړم هه‌ول دا کاک که‌ریم له‌و پرپاره په‌شیمان بکه‌مه‌وه فایده‌ی نه‌بوو. به دوا‌ی گه‌رانه‌وه‌ی کاک که‌ریم بو به‌غدا له‌گه‌ل شه‌هید مه‌لا قادر و شه‌هید مه‌حه‌ممه‌د سه‌دیق سالحی زوړم هه‌ول دا ته‌و سه‌فه‌ره نه‌کهن، ته‌نانه‌ت کاک محه‌ممه‌د سه‌دیق که تازه‌شی ژن هینابوو رازی بوو نه‌چې، به‌لام ده‌یگوت کاک مه‌لا قادر رازی بکه، به‌داخه‌وه شه‌هید مه‌لا قادرم بو رازی نه‌بوو، سه‌روبه‌ری به‌هاری ۱۹۷۳ رټیک‌ه‌وتبوون بو شاری بانه له‌گه‌ل ته‌و کوږه بانه‌ییه که دوا‌یی ده‌رکه‌وت ناوی (سه‌لیم خات شه‌رافه‌تی)یه و جاسووسی ساواکی بووه.

پوژي سه‌ری سالی تازه واته نه‌وړوژ من له‌گه‌ل ماموستایان و خویندکارانی کولټر چوو‌بووم بو سه‌یران له‌ نیزیک شاری ده‌ربه‌ندیخان که گه‌رامه‌وه بو سه‌ینه‌که‌ی خیزانی شه‌هید مه‌لا قادر، حوسنی خانم هات بو مالی ئیمه به‌ نیگه‌رانییه‌وه هه‌والی مه‌لا قادری ده‌پرسی که بو هینده‌ی پټ چوو و نه‌گه‌راوه‌ته‌وه؟ ده‌تگوت دلې خه‌به‌ری ناخوښی پټ داوه، دیاره خوښم نیگه‌ران بووم، به‌لام دلیم دایه‌وه و گوتم ئیشاللا به‌م زووانه ده‌گه‌رټه‌وه.

که‌ریمی حیسامی داوا‌ی له‌ مه‌لا قادر وردی کرد بوو که ههر وه‌ک قاچاغچی که‌لکی لټوه‌رگری. به‌لام مه‌لا‌قادر دوو روژ به‌ر له‌ نه‌وړوژی ۱۳۵۲ (۱۹۷۳) له‌ سولیمانییه‌را به‌ ته‌له‌یفون که‌ریمی حیسامی له‌ به‌غدا‌یه ئاگادار ده‌کا که سه‌لیم هاتووه و محه‌ممه‌د سه‌دیق هه‌لده‌گری له‌گه‌ل ته‌و ده‌گه‌رټنه‌وه بو بانه. که‌ریمی حیسامی داوا‌ی لیده‌کا که راوه‌ستی دوا‌ی نه‌وړوژ بچته‌وه، به‌لام ته‌و گو‌ی ناداتی و له‌گه‌ل سه‌لیم ده‌گه‌رټنه‌وه. سه‌لیم، له‌ بانه ته‌وان له‌ مالیک داده‌نی و دوا‌یه‌ش راپوړتیان لیده‌دا. مه‌لا قادر تا ئاخیرین فیشه‌ک به‌ ده‌مانچه‌ی چارده‌خوړ شه‌پری کرد و شه‌هید بوو. له‌و په‌لاماره‌دا محه‌ممه‌د سه‌دیق بریندار بوو و ته‌گه‌رچی توانی له‌ شه‌په‌که‌ خوی ده‌رباز بکا، به‌لام دواتر له‌ سه‌ر جاده‌ی بانه - سه‌قز به‌ هو‌ی ده‌سته‌یه‌ک جاش گیرا و که‌وته ده‌ستی هیزه‌کانی ریژیم و له‌ گه‌ل خانه‌خو‌ی، عه‌زیز مسته‌فازاده ره‌وانه‌ی زیندان کران و پاش نیزیک به‌ ۸ مانگ ته‌شکه‌نجه و ئازاریکی زوړ، له‌ ۱۰ ی خه‌زه‌لو‌ه‌ری ۱۳۵۲ (نوامبری ۱۹۷۳) له‌ شاری سنه گولله‌باران کران.

که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۱۷ به‌رگی ۴ بی‌ره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووس‌ی: "محمد سه‌دیق به‌ برینداری چو‌ته مالی (سه‌دیقی قاله‌ چاوشین)، شه‌و له‌و‌ی ماوه‌ته‌وه. به‌لام بو روژي دووهم خاوه‌ن مال‌ه‌که ده‌ری کردوه، ناردوویه‌ته مالی جیرانی‌ک به‌ ناوی (حوسی‌نی حاجی سالح) حوسی‌ن که هاتو‌ته‌وه ته‌ویش ده‌ری کردوه، رووی کردو‌ته ده‌ره‌وه‌ی شار. ته‌سادف چو‌وته سه‌ر ته‌و جاده‌یه که بو سه‌قز ده‌چیت. له‌و‌ی چریک گرتوویانه. برینه‌که‌ی له‌ باسکیه‌تی. گیراوه‌کانیش ته‌مانه‌ن: ۱- ناجی حمه‌ سوور نانه‌وا ۲- ته‌نوه‌ری وه‌سمان کارمه‌ندی بانکی سادات ۳- حاجی مسته‌فای شافیعی دوکاندار ۴- حمه‌ده‌میني وه‌ستا عه‌ولای خه‌یات معلم ۵- تاهیری عه‌زه حاجی.

کومیتەى ناوەندى حیزبى دیموکرات داواى ئەوه که ئاگادار بوو که بریارى ئێعدامى ئەو دوو ئەندامەى حیزب دراوه، بە رێکەوتى ۱۹۷۳/۹/۱ لە نامەیهک دا بۆ سەرۆک بارزانى و بۆ مەکتەبى سیاسى داواى کرد که بەرگرى لە ئێعدامى ئەو دوو کەسە بکەن و بەلێنیش درا بەلام ئێعدام کران. هاشم کەرىمى لە لاپەرەى ۱۲۷ بیرهوهريیهکانى دا دەنووسى که عەزیز بە نامە داوا لە حیزب دەکا که بۆ چاوپێکەوتنى چەنە کەس پێویستە ئەندامى کومیتەى ناوەندى بچتە ناوچەى بانە و کەرىمى حیسامى داوا لە مەلا حەسەنى رەستگار و مەلا رەسوولى پێشناماز دەکا، بەلام بە هۆى مەترسیدار بوونى کارەکه ئەوان خۆ دەبوێرن و دوايه کەرىمى حیسامى داواى لە مەلا قادر کرد و ئەو دەچى و تێدادهچى.

بە شەهیدبوونى مەلا قادر و گیرانى محەمەدسەدیق، زەبرێكى قورس وە تەشکیلاتى حیزب کەوت، زۆر کەس گیران و عەدیەک بۆ کوردستانی باشوور رایان کرد. کەرىمى حیسامى لە لاپەرەى ۱۱۸ بەرگرى ۴ بیرهوهريیهکانى دا دەنووسى: یەكێ لە رۆله زانا و تێکۆشەرەکان بە ناوى مەلا (عوسمان میراوهی) که بە "جەلال" ناسرابوو. لە بانە لەکن مەلا شیخ جەلال دەرسى دەخوێند. پاش رووداوهکە رادهکا و دێتە قەلادزە. برادەرەکان خەبەرەیان دامى که مەلا عوسمان هاتو، که چووم ببینم، سەرگۆزشتەى ژيان و خەباتى خۆى بە نووسین دامى لەگەڵ خۆم هینامە بەغدا. تا ئاخى تەمەنى پر لە شانازی که سالى ۱۹۸۰ لە سەردەشت بە دەستى پاسدارانى کۆمارى ئىسلامى شەهید کرا، لە دەبیرخانەى حیزبى دیموکرات مایهوه و سەرپەرشتى کارى رۆژنامە و نووسین و کتیبخانەى حیزبى گرتبوە ئەستۆ و نمونەى راستى و پاکی و جوامێرى بوو. بێجگە لەوه جەلال بۆ کۆرى زانیارى کوردیش کارى دەکرد و بۆ هینانەوهى شریتى فۆلکلۆر یارمەتى دەدان.

حیزبى دیموکرات لە سولیمانییه بۆ مەرگى مەلا قادر پرسەى دانا و لقى چواری پارتى دیموکرات بە ماوهى ۳ رۆژ بە شیوهیهكى بى وێنە ئەو پرسەیهى بەرپۆه برد. خەلکی کوردستانی باشوور زۆر بە گەرمى هاوودەردیان لە گەڵ حیزبى دیموکرات کرد و هەروەها لە مەراسمى چلەى شەهید مەلاقادر دا، لە ناوەندى رەوشەنبیری کورد لە بەغدا، که بە هۆى لقى ۵ پارتى لە رپۆرسمیکی بە شکۆدا بەرپۆه چوو، زۆربەى کەسایەتێ رەوشەنبیره سیاسى - ئەدەبییهکانى کورد تێیدا بەشدار بوون و هەست و سۆز و هاوودەردى خۆیان دەرپری. مامۆستا هێمن شیعرى خوێندەوه که زۆربەى بەشداربووان گریان و دوايه دوکتور قاسملوو و عەبدوللا حەسەنزاده بەیاننامەیهکیان نووسى و بلأویان کردەوه. ئەو روداوه لە هەوالدەرییه گەورەکان و کۆروکۆمەل و رێکخراوهکانى ناوچە و جیهاندا، دەنگى داوه و تەنانەت لە ولاتى سوێد تێکۆشەرانى ئازادى خوێشاندانیان بە دژى رێژیمی شا وهپێخست.

بە پێى بیرهوهريیهکانى کەرىمى حیسامى، گەورەترى کێشەى ئەم سەردەمه، لە لایەک ناکۆکى نێوان ئەندامانى حیزب، تەنانەت ئەندامانى رێبهرى، وهک تۆرە بوونى عەولای حەسەنزاده و یوسف ریزوانى و ئەمیر قازى ... و دەست خستنه ناو کاروبارى نێو حیزب، لە لایەن دەولەتى عێراق، لە رێگای دانى یارمەتى راستەوخۆ بە ئەندامانى حیزب بوو. لەو کارەدا دوکتور مرادى رەزمناوهر دم

له پيش بوو و دهيههويست له ريگای نهدامانی حيزب، دامووده زگايهک بوخوی پيکيکي. هه موو سهری مانگان، پياوئیکی دهولتهی عيراق پارهی به سهر نهدامان دا بلاو دهکردهوه.

رادیۆ

پاش دامه زرانی پهيوهندی له گهه دهولتهی عيراق، حيزبی ديموکرات به هاوکاری بهرهی نيشتمانی (جهبهی میلی) و حيزبی راهی ئازادی رادیويهکیان به سی زمانی فارسی و کوردی و تورکی له بهغدا دامه زراند و له سهر بلاوکردهوهی بابه تهکان ريککهوتن.

پاش ماوهیهک دوو نهدامی حيزبی ديموکرات به ناوهکانی سه نار مامه دی و هسه ن نهده هالی هاتنه بهغدا و پهيوهندیان به حيزبهوه گرت. ئهوانه دوايه ويستيان له ريگای حاجی عومه ران را بگهرينهوه بو ئيران. پارتی ديموکرات ئهوانی گرت و تهسليم به ئیرانی کردنهوه. رژیمی شای نهده هالی ئيعدام کرد. به دواي ئه و رووداوه دا دهولتهی عيراق زهختی بو سهر حيزب هینا که دهبی به خراپه له سهر بارزانی بنووسی و لهوبارهوه عهبدو لا هسه نزاده له لاپهري ۸۶ ئه زموونی خهبات دا دهنووسی: به عس هات گوتی ئیوه دهبی له رادیۆدا هیرش بکه نه سهر مه لا مسته فا. گوتمان نایکهین. گوتمان ئاخر ئه وه په فیه کانی ئیوهی تهحویل داوه ته وه. گوتمان ده زانین به لام ئیمه مه قاله له سهر شتيک دهنووسین که بوخومان پیمان وابی دهبی له سهری بنووسین. هیرش بو سهر بارزانی به قازانجی خو مان و کورد نازانین بویه ناینووسین. گوتمان ئه گهر نه یکه نه له رادیۆیه که ده رتان ده کهین. ئیمه گوتمان رادیۆکه هی خوتانه ده توان ده رمان بکه نه، به لام ناتوان مه قاله مان پی بنووسن. ئیمه هیرش ناکهینه سهر بارزانی. له رادیۆکه ده ریان کردین. مانگی ۵۰۵ دیناریش کومه گیان ده کردین، ئه ویشیان لی برین.

که ریمی حیسامی له لاپهري ۵۷ به رگی ۴ بیره وه ریه کانی دا به نه قل له سه ناری مامه مه دی له سهر گیرانی خو ی دهنووسی: پاییزی ۱۹۷۱ چوومه له ندهن و له گهه سه فارهتی عیراق ته ماسم گرت. پاش چه ند روژ گوتمان چه ند که س هاتوون بت بینن. که چووم کابرایهک به نیوی عه لی رهزا و په ناهیان و مراد هاتبون. له گهه ئه وان چوومه به غدا. له بهغدا ویلایه کیان دامی. داوام کرد که ریه رایه تی حيزبی ديموکرات ببینم، قبولیان نه کرد. مه حمودی برای زیرو به گ و عه لیخانی زیرو به گ و ۲۴ که سیان ئاموزیشی نیزامی ده کرد له نيزیک به غدا. رامته سپارد که ئه حمه د توفیق ببینم، ئه حمه د توفیقیان بو هیتم، پاشان بر دیا مه کو بوونه وه یهک به ناوی "جهبه متحد ملل ایران".

پاشان له گهه شش که س به چه که وه چووینه ره واندز. له ره واندز به حهوت بار چهک و وه سائيله وه که و تینه ری. به عس به ئیمه ی گوتبوو که له گهه بارزانی قسه مان کردوه که جه ماعه تی ئیرانی ده چنه وه. ئه ویش موافقه تی کردوه. دیار بوو راستیان نه کرد بوو. جه ماعه تی بارزانی پشیمان زانیوو رییان گرتبوو. له ره واندز وه ده ر که و تین ته قه یان لی کردین. من بریندار بووم. به برینداری گرتیانم و بر دیانم بو چیا. پاشان بر دیا مه زیندانی رایهت. روژی دواپی حه مه عه زیز و سه عید مه سیفی هاتن. دواي چه ند روژ بر دیانم بو حاجی ئومه ران. مه سعود هات له گهه یه کی تر پرسیاران

کرد. پاشان بردیاغه زیندان و پاش ۱۷ رۆژ بردیانم بۆ سنوور- چوپداری و سهیادیان بردیانم بۆ کرماشان".

جیئ ئاماژهیه که له ساتیکی ئینتیرنیتی دا باسی مهسعود ناویک دهکا که مووچهخۆری ساواکی بوو و به فیڵ زیندانی دهکرا بۆ ئهوهی نههینی زیندانیانی سیاسی بدرکینی و دوايه له رادیو بهغدا دا کاری دهکرد و شیعی ئارهشی که مانگهري دهخویندهوه.

کورتیهک له ژيانی دوکتور قاسملوو

دوکتور قاسملوو، کاراکتیری سهرهکی حیزبی دیموکرات له دواي پرووختانی کۆماری کوردستان و بهرپرسی یه کهمی کومیتهی کوردستان و کۆنفهرانسی یه کهمی حیزب و کومیتهی کاتی بوو. هههچهند له لاپههکانی پیشوو دا، به بهربلای باسی کاروکردهکانی ئه و کراوه، بهلام جیئ خۆیهتی له زمانی خیزانیشی "نهرینی قاسملوو" ژيان و بهسهرهاتی ئه و کاریزمایه بخریته بهرباس. نهرین(لینا) قاسملوو له کتییی "ئورووپاییهک له ولاتی کورداندا که ناهیدی حوسینی وهریگپراوهتهوه، زۆر به وردی باسی کار و تیکۆشانی دوکتور قاسملوو دهکا و زۆر بابتهی گرینگ دهخاته پروو که تا ئیستا نهبیستراوه. نهرین باسی پیشینهی بنهمالهی قاسملوو دهکا و دهنووسی، وسووقودیوان بابی عهبدولپههمانی قاسملوو له سالی ۱۸۷۵ له دایک بووه. ئه و سوونی مهزههب و پیاویکی ساماندار و خویندهوار و پرووناکیبر بوو. ههوت گوندی له گهلی قاسملوو به میرات بۆ بهجی ماوو. کاتیک له سالی ۱۳۰۷ ناسنامهی خهڵک دیاری کرا، بنهمالهی وسووقودیوان بوون به قاسملوو.

محهممه و وسووقودیوان له تهوڕیز بهسهر ئهسپهکانی محهممه عهلیشا که شازادهی جینیشین بوو، پادهگهیشته. ئه و به هوێ زانیاری زۆر، ببوو به پراویژکاری دهربار و لهگهڵ شا له کاتی راو و شکار دا، جههنگیان ههبووه. رۆژیک له کاتی راو دا، شازاده پروو له محهممه و سووق دهکا و دهپرسی: ئه وه چییه که سهگ ناخوا بهلام سوونی دیکخوا؟ - ئه وه کهرویشکه ئیمه دهخوین بهلام سهگ ناخوا.

شا توپه دهبی و به پیی لاپهههی ۳۶ کتییی "ئورووپاییهک له ولاتی کورداندا" که نهرین قاسملوو نووسیویتی، محهممه و سووق دهگیری و کوژ و زنجیر دهکری و پهوانهی زیندانی ورمی دهکری. ئه و لهوێ به بهرتیل ئازاد دهبی. پاش ماوهیهک محهممه عهلیشا پهشیمان دهبیتهوه و پادهسپیری که بگهڕیتهوه بۆ لای، بهلام محهممه و سووق نهگهپراوه و بهپریزهوه داواکهی رهد کردهوه.

نهرین قاسملوو له لاپهههی ۳۵ کتیهکهیدا... لهسهر بنهمالهی قاسملوو دهنووسی: بنهمالهی قاسملوو، لق و پۆپی زۆری لی ببوووه که له باشووری کوردستانهوه ههتا ئیستانبۆلی تورکیا پههه سهند بوو و ئهگهر بگوتریت که ئه و بنهمالهی سهدان ئهندامی ههیه، زیدهپهوی

نه کراوه. به لّام عه‌بدولپرهمان زۆر به کهمی باسی ده‌کردن. هەر بۆیه‌ش زانیارییه‌کانی ئیمه له‌و باره‌وه کهم و کورت و ناتواون. سه‌باره‌ت به‌بنه‌ماله‌ی دایکی عه‌بدولپرهمانیش سه‌ره‌رای به‌دوا داچوون و لیکۆلینه‌وه‌ی زۆر، لێنا زانیارییه‌کی ئه‌وتوو نییه.

محهممه‌دی باوکی عبدالپرهمان هه‌لگری ناوناوی سه‌لته‌نه‌تی و سووقودیوان (جێ مه‌همانه) بوو هەر بۆیه‌ش خه‌لک به‌سووق ئاغا ناویان ده‌برد. له‌ساله‌کانی کۆتایی ده‌هه‌ی ۱۸۹۰ شای ئه‌وکات، ئه‌وی ناردبوو بۆ لای شازاده‌ی جێنیشین "مه‌حمده‌لی" که له‌شاری ته‌وریزی ئازهربايجان نیشته‌جێ بوو. باوکی عه‌بدولپرهمان له‌و ئه‌رکی سه‌ره‌پرشتی ئه‌سپه‌کانی شازاده‌ی جێنیشینی له‌ئسته‌و بوو.

نه‌سرین قاسملوو له‌لاپه‌ره‌ی ۳۵ کتیی "ئورووپایه‌ک له‌وڵاتی کورداندا... له‌سه‌ر بابی قاسملوو (محهممه‌د و سووق) ده‌نووسێ: کوردیک سوننه‌ مه‌زه‌هب و "نانه‌ی دایکی ژنیک ئاسووری و په‌پرهي ئایینی مه‌سیحیه‌ت بوو. بۆ پیکه‌یتانی ژيانى هاوبه‌ش له‌گه‌ڵ محهممه‌ددا، ئایینی خۆی گۆری بوو و ببوو به‌موسولمان و ناوی فاته‌میان لێنا. "سووقودیوان" چه‌ندین ژنی هه‌بوو.. نانه‌ خانم له‌ ده‌ستی می‌رده‌که‌ی تووره‌ بوو و ده‌یگوت ئه‌و ۲۵ ژنی هه‌ناوه‌ به‌لام و سووقودیوان ده‌یگوت که ۹ ژنی هه‌ناوه. به‌لام له‌ به‌ردینی ئیسلام، به‌فه‌رمی هەر ۴ ژنی هه‌بوو و ژنه‌کانی هەر کام خه‌لکی ئاوابی‌یه‌ک بوون.

نانه‌ خانم به‌دزی سه‌ردانی که‌نیه‌ی ئورتۆدۆکسی له‌شاری ورمی ده‌کرد و هه‌ندیک جار عه‌بدولپرهمانی کورپشی له‌گه‌ڵ خۆی ده‌برد. ئه‌و چونکه‌ یه‌که‌م که‌س بوو که‌ مندالی کورپ ببوو، له‌مالێدا پرێزی تایبه‌تی لێده‌گیرا.

و سووقودیوان که‌سیکی له‌پاده‌به‌ده‌ر دلتهر بوو و تا ته‌مه‌نی ۸۰ سالی‌ش ده‌ستی له‌قه‌رواش و کلفه‌ت و کارداران هه‌لنه‌ده‌گرت، کاردار له‌ترسان له‌سه‌ر داران خۆیان هه‌شار ده‌دا. بۆیه نانه‌ خانم هه‌موو کات کلفه‌تی ناحه‌زی پاده‌گرت.

و سووقودیوان به‌هۆی ریزیکی که‌ له‌نیو خه‌لک دا هه‌یبوو، له‌سالی ۱۸۹۶ تا سالی ۱۹۰۷ له‌لایه‌ن موزه‌فه‌ردینه‌ش، نازناوی و سووقودیوانی پێدرا. ئه‌و له‌کاتی دامه‌زرانی حیزبی توده‌ له‌ورمێ وه‌ک ئه‌ندام به‌شدار بوو به‌لام دواي گه‌رانه‌وه له‌سه‌فه‌ری باکو له‌سالی ۱۹۴۵ وازی له‌سیاسه‌ت هه‌نا به‌سه‌ر موچه‌ و مه‌زرا و ئاوابیه‌کانی پاده‌گه‌یشته‌.

محهممه‌د و سووق له‌ته‌مه‌نی ۹۸ سالی دا کۆچی دواي کرد و ۲ سال دواتر دایکی قاسملووش، نانه‌ خانم له‌ته‌مه‌نی ۷۰ سالی دا، کۆچی دوايیان کرد. نانه‌ نه‌خۆش که‌وتبوو به‌لام رازی نه‌بوو ده‌رمان بخوا. چونکه‌ نه‌یده‌ویست چیدیکه‌ بژی.

محهممه‌د و سووق ژیرانه‌ بۆ راهینانی منداڵه‌کانی تیکۆشا و به‌ر له‌وه‌ی ده‌ست به‌خویندن بکه‌ن فێری سوارکاری و شێعر و مه‌ته‌ل و به‌ند و یاری شه‌تره‌نجی کردبوون. هه‌روه‌ها زمانی کوردی و تورکیان ده‌زانی و دوکتور قاسملوو ئاسوریشی ده‌زانی چونکه‌ دایکی به‌نه‌هینی قسه‌ی له‌گه‌ڵ ده‌کرد و فێری ده‌کرد. جیا له‌واونه‌ هەر قوتاییک ده‌بوو له‌کاتی خویندن دا زمانیکي بیگانه‌ش فێر بێ و دوکتور قاسملوو زمانی فه‌رانسه‌وی هه‌ل‌بژارد. هه‌روه‌ها قوتابی

موسولمان ده‌بوو بۆ ماوه‌ی ۲ سالی قورئانیش بخوینی. بۆیه مندا له‌کانی محهمهد وسووق پيش ته‌واو بوونی کۆتایی دوا ناوه‌ندی به‌سه‌ر ۵ تا ۶ زمان شاره‌زا بوون. نه‌سرين قاسملوو له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۹ کتیه‌که‌ی دا له‌سه‌ر کاتی له‌ دایک‌بوونی قاسملوو ده‌نووسی که له‌ نیوان دایکی و ئامۆزایه‌کیدایه‌ مشتومر هه‌بوو که بابۆش (عه‌بدولپه‌رحمان) له‌ هاوین له‌ دایک بۆوه، ئامۆزاکه‌شی ده‌یکوت له‌ زستاندا له‌ دایک بووه. سه‌ره‌ئه‌نجام ئامۆزاکه‌ی سه‌رکه‌وتوو بووه و پۆژی ۲۲ دیسامبر وه‌ک پۆژی له‌ دایک بوونی بابۆش دیاری کرا. قاسملوو سالی ۱۹۳۰ له‌ شاری ورمی (په‌زاییه) له‌ دایک بوو، دوايين مندا لی بنه‌ماله‌ی قاسملوو له‌ ناو کوره‌کاندا بوو.

نانه خانم ده‌یگۆت که عه‌بدولپه‌رحمان تا پینچ سالانه‌ش چۆته لایو و شیرێ خواردوه. دوکتور قاسملوو جگه له‌ سالی کۆتایی ناوه‌ندی هه‌موو سه‌رده‌می خویندنی سه‌ره‌تایی و ناوه‌ندی له‌ شاری زیدی خۆی تیه‌په‌راند. ئه‌و دوا سالی خویندنی له‌ تاران ته‌واو کرد. قوتابییه‌کی سه‌رکه‌وتوو بوو. فوتبالی و شاخه‌وانی ده‌کرد، به‌لام زۆر ئۆگری وه‌رزش نه‌بوو. له‌ گه‌نجی دا سامان دار بوو و ژیا نی گه‌نجی ته‌ به‌ خۆشی رابوارد. دوکتور قاسملوو بابی زۆر خۆش ده‌ویست و ده‌یه‌په‌رست.

دوکتور قاسملوو له‌ ته‌مه‌نی ۱۴ سالی دا وه‌ک کۆمۆنیستیک چوه‌ه پۆزی خه‌باتکارانی ئازادی. نه‌سرين قاسملوو له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۳ کتیه‌که‌ی دا ده‌نووسی، کاتیک بابی ئه‌وه‌ی زانی، توپه‌ بوو بانگی کرد و پێیگوت: "ئێستا که وایه، ته‌نیا ده‌توانم بلیم، ئه‌گه‌ر بپاریت دا کاریک بکه‌یت، به‌ باشی بیکه و هه‌رگیز له‌و رێبازه‌ی که هه‌لتبژاردوو، دوور مه‌که‌ره‌وه".

بابۆش (عه‌بدولپه‌رحمان) زۆربه‌ی ته‌مه‌نی له‌ گونده‌کان برده‌سه‌ر و جاریک دووپشک پێوه‌ی داوه و شوینی پێوه‌دانه‌که‌ی ئاوسا بوو. ئه‌گه‌ر براکانی تووپه‌یان ده‌کرد، ئه‌و به‌ردی تیده‌گرتن و ئه‌وانیش هه‌لده‌هاتن. خوشکه‌کانی زۆریان خۆش ده‌ویست و زۆر ئۆگری بوون و نازیان ده‌کیشا. مامۆستایه‌کی قوتابخانه له‌ ته‌مه‌نی سێرده سالی دا، کتیی "مافی نه‌ته‌وه‌کان له‌ دیاریکردنی چاره‌نووسی خۆیاندا"ی دا بۆیه و ئه‌و له‌ ته‌مه‌نی چارده سالی دا بوو به‌ ئه‌ندامی لاوانی کۆمۆنیست. کوره‌کانی محهمهد وسووق له‌ کاتی رووخانی کۆمار دا، له‌ کوردستان نه‌بوون. حوسینی قاسملوو له‌ تورکیا له‌ به‌شی میعماریدا ده‌خویند. ئه‌حمهد له‌ پاریس له‌ به‌شی بیرکاری دا ده‌خویند و عه‌لی له‌ ته‌وریز خه‌ریکی خویندنی پزیشکی بوو. عه‌بدولپه‌رحمانیش له‌ تاران، له‌ قوتابخانه‌ی شه‌وانه پۆژیدا خه‌ریکی ته‌واوکردنی دواناوه‌ندی بوو. عه‌بدولپه‌رحمان دوا ته‌واوکردنی دواناوه‌ندی که له‌ ته‌مه‌نی ۱۷ سالی دا بۆ درێژه‌دان به‌ خویندن چوو بۆ لای ئه‌حمهدی برای له‌ پاریس.

له‌سه‌ر شێوه‌ی چوون بۆ پاریس، موسا عه‌نته‌ر له‌ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا که له‌ سایته‌ ئینتیرنێتی دا بلاو بۆته‌وه‌ باسی کامه‌ران به‌درخان ده‌کا و له‌سه‌ر زیه‌کی و لیته‌اتوو قاسملوو له‌سه‌رده‌می گه‌نجی دا ده‌نووسی: ... ده‌مه‌وی لێره باسی یادگارییه‌کم بکه‌م، که به‌ بۆچوونی من بیره‌وه‌رییه‌کی زور قه‌در گرانه. دوو برای کوردی ئێران له‌ ئیستانبول ده‌یانخویند. حوسین

قاسملوو له به شه ناوخوویی ته کنيک ده ماوه و ههر له ویش ده یخویند. نه حمه د قاسملووش له کولیزې پزیشکی ده یخویند و لای من ده مایه وه. پیموایی سالی ۱۹۴۵ بوو حوسین لاولیکی ئیجگار قشت و زیره کی هیئا لام و بهم جوړه پی ناساندم: عه بدولپه حمانی برا بجوکه مانه. عه بدولپه حمانی قاسملوو، نهو ساله له ئیران ئاماده گی ته واو کړدبوو و هاتبوو تا زانکو بخویني، گه نجیکی خوین گهرمی زور تایبهت بوو، یه کپارچه دوستایه تی و کوومه لایه تی بوونی لی ده تکا، بلام دوو برا گه وره که ی وا نه بوون. له وهش زیاتر، زور حهزی له هونه ر و نه ده بیات بوو، بلام حهزی ده کړد کوومه لئاسی بخوینیت. ناویم له به شی کوومه لئاسی تو مار کړد، له به شه ناوخوویی که ی منیش ده ماوه. نه که ته نیا له به شه ناوخویی، به لکوو له دواي وانه کانی زانکو ش لیم جیا نه ده بووه، نهو به ئاگری کورد و کوردستان ده سووتا و ده تلاوه. له هه موو دهر فته تیکدا ده یگوت ده مه وی بجمه ئوروپا. نهوسا، له مالی داده مه زیهت به درخان له شیشلی، هه موو یه که م هه نیی مانگیکی تازه دواي نیوه پو له گهل کامه ران به درخان قسه مان ده کړد. روژیک حهز و توانا کانی نهو گه نجه م به کامه ران گوت. نهویش ئاوا وه لای دمه وه بو نا، کوپم بینیره من بوړسیکی خویندنی لیره بو دابین ده که م دواتر موژده که م به عه بدولپه حمان دا زور دلخوش بوو به لام پی م گوت: عه بدولپه حمان بو ئه م کاره یه که مه رجم هه یه نهویش برا کانت پازی بن، وه ک با، ههر نهو ئیواره ههر دوو برا کانی هیئایه لام، برا کانی گوتیان ئیمه رازین به لام پاره مان پی نییه ده بی نامه یه که بو ئیران بنووسین و داواي پاره یان لی بکه ین، ئینجا دواي ده نیترین، منیش پی م گوتن: داواي پاره تان لینا که م و من پیو یسته کانی بو دابین ده که م، گهر برای ئیوه بیت برای منیشه. عه بدولپه حمان له ماوه یه کی که م ناو تو مار کړدنه که ی زانکو ی له ئیستانبول ره شکرده وه و ریکاره فهرمی ه کانی ئاماده کړد و له گارپیژی سیر که جی سواری شه مه نده فهرمان کړد و به ره و پاریس به پیمان کړد. نهوسا تازه دووه مین جه نگی جیهان کوتایی هاتبوو.

عه بدولپه حمان پاش نهوه ی چووه پاریس، په یوه نندیه زانستی و سیاسیه کانی له گهل من نه پچراند، له وی به رده وام سه بارهت به زانکو و زانست و بابه تی ئاشتی و په پرتوو کخانه و ههر بابه تیک که به لای منه وه گرنه با، نامه ی بو دهنووسیم و ده ینارد. کاک کامه ران زور پی سه رسام بوو عه بدولپه حمانیش ریژ و حورمه تیکی زوری بو کاک کامه ران و خیزانه پولونییه که ی کاک کامه ران نهوی وه که مندالیکی خو دی داده نا و شانازی پیوه ده کړد له بهر نهوه ی خالی خیزانه که م بوو، بویه به رده وام پیی ده گوتم خوارزا روژیک، که به ته له فون قسه مان ده کړد گوتی: کوپم خه مبار بووم به وه ی که مندالمان نابی به لام تو و عه بدولپه حمان نهو بوشاییه تان بو پر کړد مه وه، ئیستا زور به ختیارم گهر بهرم به ئارامی چاوان لیکده تيم". نهو قسه یه خوشترین رهسته بوو که له ژیانم گویم لی بوویتن، نهو شه ره فه ی که پی م درا ناتوانم به پینووس و نووسین، مانا و قورساییه که ی پیئاسه بکه م.

دوکتور قاسملوو یه ک سالی کات هه بوو تا زمانی فهره نسه وی فی ر بن، به لام چونکه فهره نسی باش ده زانی، زور به ی کاته کانی خه ریکی کاری سیاسی له دزی ریژی می شا بوو. نهوه بوو به

هۆی ئهوهی که پڕیژیم نههیلّی بنهماله‌ی قاسملوو پاره‌ی بۆ بنیڕن و پێش ئهوه‌ی عه‌بدوهره‌حمان داخلی زانکۆ بّی پاره‌که‌یان پری.

وسوو‌قودیان هه‌رچه‌ند پیاویکی دیندار بوو به‌لام قه‌ت بیر و باوه‌ری خۆی به‌سه‌ر منداله‌کانی دا نه‌ده‌سه‌پاند. ئه‌حمه‌د ئاغا و عه‌بدولپه‌حمان لایک بوون. عه‌لیش گالته‌ی به‌ ئایینه‌کان ده‌کرد. حوسین ئاغا، برا گه‌وره‌ی دکتۆر قاسملوو، له‌ پڕیژیمی خومه‌ینیدا له‌سه‌ر دکتۆر قاسملوو زیندانی کرا و له‌وێ مه‌جبوو بوو قورئان بخوێنی و پرسی ئایینی به‌جی بێنی.

دوای ئه‌وه‌ دوکتور قاسملوو به‌ هۆی کاری سیاسی له‌ فه‌رانه‌سه‌ کیشه‌ی بۆ ساز بوو و پڕیژیمی ئیڕان نه‌یده‌هێشت بنه‌ماله‌که‌ی پاره‌ی بۆ بنیڕن، له‌ ته‌مه‌نی هه‌ژده‌ سالی‌دا توانی به‌ هۆی حیزبی توده‌ بۆرسی خوێندن له‌ پراک وه‌رگرێ.

له‌ سالی ۱۹۴۸ حکومه‌تی چه‌کۆسلواکی گۆردراو به‌ حکومه‌تی کۆمۆنیستی. دوکتۆر قاسملوو په‌شته‌ی خوێندنی گۆری بۆ سیاسه‌ت و ئابووری و له‌ سالی ۱۹۵۲ له‌ خوێندنی بالا، شه‌هاده‌ی بالا‌ی به‌کاریۆسی سووری وه‌رگرت. له‌و کاته‌دا خوێندکاری کورد له‌ پراک نه‌بوو و دکتۆر قاسملوو ته‌نیا کوردیک بوو که له‌وێ بوو. ئه‌وکات له‌ پاریس هه‌موو چالاکی سیاسی ئازاد بوو، به‌لام هه‌رچه‌ند له‌ چه‌کۆسلواکی حکومه‌تی کۆمۆنیستی له‌سه‌ر کار بوو و هه‌لۆسه‌که‌وتی رووناکییڕان و خوێندکاران له‌گه‌ڵ بیروباوه‌ری ده‌وله‌ت ده‌هاته‌وه‌، به‌لام ئه‌م حکومه‌ته‌ زۆر پازی به‌ خۆپیشان دان و پێپێوانی خوێندکاران نه‌بوو و ته‌نیا پێگای ده‌دا که قوتابییه‌کان لێ هێندیک پێوه‌ره‌سمی که بۆ خۆیان دیاریان کردبوو، وه‌ک یه‌کی مانگی مه‌ی به‌شداری بکه‌ن. له‌و پۆژه‌دا په‌حمانی قاسملوو به‌ جلی کوردی به‌ جۆش و خڕۆش و به‌ شادی به‌شداریی ئه‌و پێوه‌رسمه‌ ده‌بوو، داوه‌تی ده‌گرت و گۆرانی ده‌گوت. ئه‌و که چالاکی سیاسی لێ قه‌ده‌غه‌ کرا بوو، پۆژی ۱۳ سه‌عات کاری ده‌کرد. له‌ ژوورێکی خوێندکاری به‌ نیوی ئۆپلیتالوفا (UPLETALOVA) له‌ ناوه‌ندی شار له‌گه‌ڵ دوو که‌سی دیکه‌ ده‌ژیا. یه‌کیک له‌و که‌سانه‌ عه‌ره‌بێکی مه‌سیحی به‌غدا‌ی بوو به‌ نیوی ئه‌دیب. که‌سه‌که‌ی دیکه‌ کابرایه‌کی چیک بوو به‌ نیوی کاریل. دایک و بابی له‌ باکوری پۆژه‌لاتی چیک ده‌ژیان. دکتور له‌ پۆژانی پشوودا، زۆتر له‌گه‌ڵ کاریل ده‌چوون بۆ لایان. دکتۆر به‌ هۆی دۆستایه‌تی له‌گه‌ڵ ئه‌و بنه‌ماله‌یه‌، توانی به‌باشی فێری زمانێ چیک بێ.

له‌ سالی ۱۹۵۱ عه‌بدولپه‌حمان له‌ ته‌مه‌نی بیست سالی‌دا زانکۆی ته‌واو کرد. ئه‌وکات لێنا (نه‌سڕین قاسملوو) نیزیک به‌ ۱۸ ساڵ بوو و بۆ دایه‌نکردنی ژبانی هه‌م کاری ده‌کرد و هه‌م بۆ ده‌سته‌ینانی بۆرسی خوێندنی تاقیکردنه‌وه‌ی زانکۆ خۆی ئاماده‌ ده‌کرد.

له‌ شه‌ویکی سارد دا کۆمه‌لیک خوێندکاری زانکۆ به‌ هۆی مامۆستایه‌کیان بۆ میوانییه‌ک ده‌عوه‌ت کرابوون. لێنا ئه‌ندامی گروپی مۆسیقای کۆپاڵ بوو که گۆرانی به‌ سه‌ر سۆسیالیزم و به‌پێوه‌به‌رانی کۆمۆنیزم وه‌ک ئیستالین و مائۆ ... هه‌له‌ده‌کوت. لێنا چونکه‌ که‌میک زمانی ئینگلیزی ده‌زانی، بوو به‌ میوانداری ئه‌و خوێندکارانه‌ی که ده‌عوه‌ت کرابوون. ئه‌و چوار که‌سه‌

بریتی بوون له عه‌ره‌بیکی سووری که لاقی له پرووداوی سه‌یاره‌ی له ده‌ست دابوو به درۆ ده‌یگوت که له خه‌بات و له شه‌ردا لاقی له ده‌ست داوه و زمانی چه‌کی نه‌ده‌زانی. که‌سی دووه‌م عه‌ره‌بیکی مه‌سیحی به‌غداپی بوو به چه‌کی قسه‌ی ده‌کرد. دوو که‌سه‌ی دیکه که له روانگه‌ی لیئاوه چه‌ک بوون، بریتی بوون له کاریل و قاسملوو. هه‌رچه‌ند ئه‌و چوار گه‌نجه زۆر به‌پزه‌وه له‌گه‌ل لیئا ده‌جولانه‌وه و قسه‌ی خو‌شیان بۆ ده‌کرد به‌لام لیئا ئه‌و کاره‌ی پێ خو‌ش نه‌بوو.

دوايه کارل و دکتۆر قاسملوو، لیئایان برده‌وه ماله‌که‌ه‌ی خو‌ی. له‌و شه‌وه‌را لیئا ئاشقی دکتۆر قاسملوو بوو و به‌دو‌ستییکی خو‌ی ده‌لی که به‌نیگای ته‌ژی و پڕ له‌خو‌شه‌ویستی و میه‌ره‌بانی چاوی لی‌کردوو و چه‌ز ده‌کا که خو‌شی ده‌وی. له‌پو‌ژی دوا‌ی ئه‌و پرووداوه، خاوه‌ن مال داوا له‌ لیئا ده‌کات تا ماله‌که‌ی بۆ چۆل بکا و لیئا له‌ نه‌و‌می دووه‌می بینای زانکۆ، له‌و شو‌ینه‌ی که دکتۆر قاسملوو و هاو‌پێکانی له‌ نه‌و‌می یه‌که‌مدا ده‌ژیان، مالی وه‌رگرت.

له‌ به‌هاری سا‌لی ۱۹۵۲ له‌ بالۆی‌خانه‌ی ئێران له‌ پراگ مه‌لایه‌کی پوو‌خو‌ش به‌ به‌شداریی دوو کاربه‌ده‌ستی بالۆی‌خانه، پێ‌په‌رهم‌ی ماره‌پ‌رینیان به‌پێوه‌ برد و ئه‌و بوو به‌ موس‌لمان. ئاهه‌نگی زه‌ماوه‌ند له‌ رێستورانی مال بۆنه‌کان که له‌ ناوه‌ندی پراگ هه‌لکه‌وتبوو به‌ خواردنی سارد به‌پێوه‌ چوو. چونکه هه‌ردوو‌کیان پاره‌ی پێ‌ویستیان نه‌بوو لیاسی بووک و زاوا، له‌ گۆر‌یدا نه‌بوو. پاش چه‌ند مانگ دکتۆر قاسملوو خو‌ی‌دنی له‌ زانکۆی پراگ ته‌واو کرد. له‌ کاتی‌کدا لیئا دوو مانگ بوو دوو ژیان بوو. دوکتور قاسملوو له‌ مانگی سپ‌تام‌بردا به‌ مه‌به‌ستی وه‌رگرتنی به‌ کالۆری‌ۆس گه‌راوه‌ بۆ ئێران. به‌پو‌یشتنی ئه‌و لیئا ژیا‌نی لی شیواوه و پو‌ژه‌ی چوونه‌ زانکۆی لی پوو‌چه‌ل بۆوه.

دوکتور پاش گه‌راونه‌وه‌ بۆ ئێران ته‌نیا دوو کارت پو‌ستال و نامه‌یه‌کی بۆ لیئا نارد که ناو‌نیشانی چای‌خانه‌یه‌کی له‌ تاران تێدا بوو. لیئا چه‌ند جار نامه‌ی به‌و ناو‌نیشانه‌ نووسی به‌لام و‌لام نه‌بوو. دو‌ست و ناسیاوه‌کانی پێیان ده‌گوت که وازی لی‌هێناوی و ئه‌تووی ناوی و ته‌نانه‌ت دکتۆر ئه‌و به‌لگه‌نامانه‌شی بۆ نه‌نارد که زه‌ماوه‌ندکه‌یانی له‌ پراگ ده‌کرد به‌ فره‌می. ئه‌و باب‌ه‌ته‌ ئه‌وه‌نده‌ی دیکه‌ی لیئا نیگه‌ران کردبوو. سه‌ره‌پای هه‌مووی ئه‌وانه، لیئا دل‌خو‌شی خو‌ی ده‌داوه و ده‌لی له‌ دکتۆر نه‌ده‌بووه و ده‌یگوت که په‌نگه‌ کێشه‌یه‌کی بۆ خولقاوه. سه‌ره‌نجام له‌ مانگی ئاپ‌ریل دا له‌ کاتی‌کدا ۴ پو‌ژ بوو لیئا، مندالیکی پ‌رچ و نینۆکی درێژ و ئیسقانی ببوو، نامه‌ی دکتۆر قاسملووی پێگه‌ییشت که هه‌موو به‌لگه‌کانی به‌یان‌کردنی زه‌ماوه‌ندی تێدا بوو و داوا‌ی کردبوو که به‌ پێی یاسای چێک، کارل بکا‌ته‌وه‌ که‌فیلی خو‌ی بۆ ماره‌پ‌رین. دوکتور هه‌روه‌ها داوا‌ی له‌ لیئای کرد بوو که بچ‌ بۆ ئێران و بلیتی فرۆکه‌ی بۆ تاران بۆ ب‌ری بوو و پێنج دۆلاریشی بۆ نارد بوو. پاش ماوه‌یه‌ک لیئا به‌ خو‌ی و مینای کچی به‌ نیگه‌رانی و دل‌ه‌راو‌کیی به‌ره‌و تاران و‌رپێکه‌وت. یه‌که‌م شتی که دوکتۆر به‌ کچه‌که‌ی گوت ئه‌وه‌ بوو، "چه‌ند ناشیرینه‌". هه‌رچه‌ند لیئا ده‌یزانی که دوکتور گالته‌ی ده‌کا به‌لام ئه‌م قسه‌یه‌ی له‌ دل‌ گران هات. له‌ فرۆکه‌خانه‌ی تاران کاربه‌ده‌ستانی گومرک ده‌ستیان به‌ سه‌ر هه‌موو ئه‌و شتانه‌دا داگرت که لیئا له‌گه‌ل خو‌ی

بردبووی. دوايه دکتور و مندالہ کانی بهره و ته جريش له باکووری تاران وه پیکهوتن و له ماله "ت" و خوشکه که ی که له هاوړپيانی پراگيان بوو، به گهرمی به خپر هاتن کران و له نهومی يه کهم، له دوو ژووری بچووکدا که بویان ناماده کرابوو، له بن سیبه ری داران نیشته جی بوون. پاش دوو ههوتوو دوکتور ناماده ی سه فهر بوو. لینا پرسپاری کرد که بو کوی ده چی. دکتور ولامی داوه: له مه به دوا هه رگیز نه و پرسپاره ی لی من مه که.

لینا گوتی: بوچی؟

دکتور گوتی: چونکه نه گهر روژیک له لایه ن پولیس هوه بگیری هه رچی که متر بزانی بو ت باشته. دوايه "ت" و خوشکه که شی سه فهریان کرد بی نه وه ی هیچ به لینا بلین. کورپکی یازده سالانه ی نه و ماله به ناوی حوسی ن که هه موو شتیکی ناماده ده کرد و لینا ی فیری زمانی فارسی و چیشتی تیرانی ده کرد، له مالی ماوه و له گهل مینا زور روو خوش بوو و نه وانه پیکه وه زور به خوشی و شادی ده ژیان. پاش شش ههوتوو شه ویک دکتور به دزی گه پراوه بو مال و به سه برای له ده رکه یدا. لینا هه ولی دا را بکا و خوی له قاپیکی دا و به رید اوه و زرینگی هات. دکتور به ده نگیکی نزم گوتی: نه منم، ره حمانم.

له سه ر شیوه ی هه لسوکه وت و کرینی پید اویستی بو مالی، نه سرین خانم باسی نه وه ده کا که چون دوکتور قاسملوو هه ولی داوه، نرخی پرته قال به کابرای فروشیار دابشکینتی و به هه رزان لیبیکړی. نه سرین (لینا)، به وه تووړه ده بی و به دوکتور ده لی که نه و فروشیاره فه قیره و نه تو ده ته وه ی پيدا بشکینتی. دوکتور ده لی روژیک دی نه تو ش هه ر نه وه ی ده که ی و له سه ر شت کرین چه نه ی لیده ده ی. قسه که ی دوکتور وه راست گه را و نه سرین خامیش هه ر وای ده کرد.

نه سرین خانم له لاپه رهی ٦٦ کتبه که ی دا باسی سه ردانی مالی ئیحسان نووری پاشا ده کا که چون دکتور و ئیحسان نووری پاشا پیکه وه قسه یان کردوو و نه ویش له گهل یشار خانم، خیزانی ئیحسان نووری پاشا که یه کی کورته بالا بوو، بی نه وه ی زمانی یه کتر بزائن، قسه یان کردوو و چون یشار خانم فیری لینانی چیشتی خوشی کرد بوو.

لینا به ته نیا له شاری تاراند ده گه را و شتی ده کړی و ده یه یناوه و له کاتی نه بوونی قاسملوودا، به و شیوه یه خوی ده خافلاند. نه و زوری هه ول دا که دکتور له گهل خوی بیبا بو باشووری شاری تاران تا له نیزی که وه ژیانی خه لکی فه قیر و هه ژار بیینی. به لام دکتور رازی نه بوو و له مه ترسی چوون بو نه وئ ناگاداری ده کرده وه. روژیک دوکتور له مال نه بوو و لینا بی نه وه ی پرس ی پی بکات، سواری پاس بوو و به ره و باشووری شار وه پیکه وت. نه و به دیتنی نه و هه مووه خه لکه فه قیر و هه ژار و نه دار و بی به رگ و پیللو و سوالکه ره، سه رسام بوو. له وکاته دا نه و له نه کاو گایه کی زه لام دیت که هه موو گیانی شه لالی خوین بوو و له قه سابخانه رای کردبوو. سه رنه نجام، قه ساب، به به رچاوی خه لک گرتیان و به چه قویان وه ریگه رانی و هه ر به زیندووی له توو په تیان کرد. به م دیمه نه، لینا شیت بوو و وه خت بوو دلئ بتوقی. به په له، بو شمالی تاران گه پراوه. نه و له جوگه و قاناویک دا چاوی به ژنیک که وت که قوونی

لنیا له گه‌ل می‌رده‌که‌ی سهردانی گونده‌کانی دیکه‌ی گه‌لی قاسملوویان ده‌کردو و له لاپه‌ره‌ی ۹۲ کتیه‌که‌ی دا باسی ئه‌وه ده‌کا که چو‌ن له ئاواپیه‌ک مندا‌لیکی به‌ر مه‌مکان له به‌ری میچی مه‌تبه‌قی‌ک له جیوویان دا هه‌لاوه‌سرابوو و تریاکیان له بن سهری دانابوو تا بو‌نی پیوه‌ بکا و پیی بنو‌ی تا دایکی له ئیوار‌ی دا، به دره‌نگی له کار بیته‌وه بو‌ لای و شیر ی ب‌داتی.

دوکتور قاسملوو زور جار لنیایی به‌جیده‌ه‌یشت و ده‌بوو بو‌ کار ی حیزبی بر‌وا بو‌ مه‌م‌ووریت. روژ‌یک له کاتی‌کدا نه‌س‌رین خانم ده‌بوو له لای دکتور مندا‌لی دووه‌می له‌بار به‌ری، دوکتور قاسملوو به‌جیه‌یشت رو‌یی بو‌ سه‌فه‌ر. پاش ماوه‌یه‌ک کاتی‌ک لنیا له‌نیو کو‌بو‌بوونه‌وه‌یه‌کدا دانیش‌ت‌بوو و گو‌یی بو‌ باسه‌کان پار‌گرت‌بوو، که‌سی‌ک به‌ په‌له‌هات و په‌شو‌کاوی پی‌ی‌گوت که ده‌بی هه‌رچی زووتر له ته‌ور‌یز عه‌بدو‌ره‌حمان ئا‌گادار بکا که نه‌گه‌ر‌یت‌ه‌وه بو‌ شاری چون‌که پو‌لیس به دووی دا ده‌گه‌ری.

لینا به‌ خو‌ی و به‌ کچه‌که‌ ماله‌ و سوو‌قود‌یوانیان به‌جه‌یشت و چوونه ته‌ور‌یز بو‌ لای دکتور قاسملوو. دوای گه‌یشت‌نی ئه‌وان دوکتور قاسملوو له‌گه‌ل هاور‌یکه‌ی دمه‌قاله‌یان لی په‌یدا بوو و به‌ ته‌ره‌یی دوکتور و مندا‌له‌کانی هه‌ر ئه‌و شه‌وه ماله‌که‌یان به‌جه‌یشت. به‌ نی‌گه‌رانی و ده‌لاوه‌که‌یی به‌ کو‌لان‌دا ماندوو شه‌که‌ت و بی هیوا، خو‌یان گه‌یاند ه‌وت‌یل‌یک. پاره‌یان نه‌بوو و لنیا گو‌یی د‌یشاو و دکتور قاسملوو دوکتوری وای نه‌ده‌ناسی که خ‌یزانی به‌ر‌یت‌ه‌ لای. خاوه‌نی ه‌وت‌یل‌ه‌که‌ که‌سی‌کی شو‌رش‌گیر بوو، زانی که ئه‌وانه که‌سانی ئاسایی نی‌ن. بو‌یه دکتوری هی‌نا و به‌ ده‌رمانی خو‌ی، لنیای چاک کرده‌وه و پاره‌ی ه‌وت‌یل‌یشی لی وه‌رنه‌گرت‌ن.

ئه‌وان له‌و‌پ‌را چوون بو‌ تاران و هه‌ر به‌ ماوه‌یه‌ک به‌ دزی له شو‌ی‌ت‌یک ده‌ماونه‌وه. له‌م قونا‌غه‌دا لینا له لاپه‌ره‌ی ۱۱۵ کتیه‌که‌یدا ئاوا باسی دکتور قاسملوو ده‌کا: هه‌ر روژ‌یک که تیده‌په‌ری، لینا با‌شتر هاوسه‌ره‌که‌ی خو‌ی ده‌ناسی. لینا هه‌لسو‌که‌وت، شو‌ی‌ازی کار و هونه‌ری ده‌ر‌پر‌ینی بو‌چوونه‌کانی هاوسه‌ره‌که‌ی ده‌بینی. له‌ پروان‌گه‌ی لیناوه ئه‌و ز‌پ‌ری خالیس بوو، پ‌است و دروستی هه‌لسه‌نگاندنه‌کان و بر‌پاره سیاسیه‌کانی، له‌ پ‌یی ده‌ر‌ئه‌نجامه‌کانیه‌وه ده‌سه‌لما. به‌و بر‌وا قووله‌ی که به‌ خه‌باتی داد‌په‌روه‌رانه‌که‌ی هه‌یبوو، بو‌چوون و باوه‌ره‌کانی بو‌ هاوخه‌باته‌کانی ده‌گواسته‌وه. لینا له‌ هه‌ل‌ب‌ژاردنی ئه‌و دا هه‌له‌ی نه‌کرد بوو و هه‌ر روژ‌یک که تیده‌په‌ری، عه‌شقه‌که‌ی بو‌ ئه‌و قوول‌تر ده‌بووه‌وه. عه‌بدو‌له‌رحمان له‌و ده‌سته شو‌رش‌گیرانه‌ بوو که دوو تایه‌مه‌ندی، فره‌زانی و ناخ‌یکی ساف و پاکیان پ‌یکه‌وه هه‌یه. ئه‌و بو‌ چاره‌سه‌ری هه‌ر گرفت و ک‌یشه‌یه‌ک، ئه‌وه‌ی به‌ربه‌ستی سه‌ر پ‌یی بوو، لای ده‌برد. ئه‌و به‌ شو‌یه‌یه‌کی لوژ‌یکی سه‌باره‌ت به‌ هه‌موو ئه‌و چالاکیانه‌ی که پ‌یو‌یستی روژانه‌ بوون، وه‌ها به‌رنامه‌ی داد‌ه‌ر‌شت که هه‌م له‌ باری مرو‌فیه‌وه گون‌جاو بی‌ت و هه‌م هه‌موو لی تی‌ب‌گه‌ن و ئارمان‌جی خه‌باته‌که‌ش له‌ یاد نه‌کر‌یت. هاوخه‌باته‌کانی به‌ وردی گو‌ییان له‌ بوو‌چوون و قسه‌کانی ده‌گرت و به‌ هه‌زه‌وه باس و گفتو‌گو‌یان له‌گه‌ل ده‌کرد. له‌ راستیدا ئه‌و مام‌وستا و راه‌ینه‌ریکی باش بوو.

له ماله دوكتور دا، جگه له عهبدولپرهمان و لنيا و مينا و سمايلي قاسملوو، ئاموزاوى عهبدولپرهمان، كهوت كهسى ديكه له بهرپرسانى بالاي حيزب كه بريتي بوون له عهزىزى يووسفى، سهديقى نهنجيرى، غهنى بلورىان، سولهيمانى مويعينى، نهحمهه توفيق، حهسهن چاو كوڤر كه دهبن سعهيد كوڤستانى بى و ئاموزاويهكى دوكتور به ناوى نهبوو، پيڅكهوه دهژيان. كوڤوونهوهى بهرپرسانى حيزب ههر لهو ماله دهگيراوه و تهنيا سمايل كه له قوتابخانهى بالاي نهذازيارى دا دهخويند، دهيتوانى بن مهترسى بچيته دهري و شت بكرى. سمايل له لاي بهقالى سهرى كوڤان متمانهى به دهست هينابوو و به قهرز شتى دهكرى. بهلام وردهوده پارهيان نهما و دووكاندارهكه قهرزى لهگهډ نهكردن. نهوان كرى مالهكيشان بو نهدهدرا و ساحب ماليش پهلى پيگرت بوون. نهوان نهو وركه نان و برينج و دانهويډلانهيان دهخوارد كه لينا له روژانى فهرانيدا ههليگرتبوو.

لهو نههامهتى و نهدارى دا، لينا خهلكهكهى به موسيقاى كلاسيكى بيتهوون و ريمسكى و كورساكوڤ و راوېل، سهرقال كرد بوو و ههر نهو چوار قهوانهشيان ههبوو. نهوان يارى پهريان وهرهقيان دهكرد و له برى پاره، كهلكيان له لووبياى سوور و نوډ وهردهگرت. نهوجار كاتيڅك دانهويډله خورا و نهما كهلكيان له شقاهه وهردهگرت و دوايهش كهلكيان لهو كوته كاغهزه وهردهگرت كه برى پارهكهيان لهسهر نووسى بوو. نهو پياوانه ۹ كهس بوون و جيا له دكتور و سمايل قاسملوو نهوان بهرپرسانى حيزبى بهشهكانى كوردستانى بوون. ههموويان زوريان ريز له لينا دهگرت و وهك خوشكى خوڤان خوڤشان دهويست.

لينا(نهسرين قاسملوو) له بيرهوهرييهكانى خوڤى دا، باسى گشت نهو كهسانه، به باش يا خراپ دهكا كه له جيڭاى خوڤى دا ئامارهى پيدهكرى. بهلام ليرهه پيويسته له زمانى ليناوه باسى ئاموزاويهكى دوكتور قاسملوو بكرى كه له لاپهري ۱۸۱ دا هاتوو و دهنووسى: نهبوو ئاموزاوى عهبدولپرهمان بوو. نهوويش له راستگوڤى و پابهند بوون به خهبات له رپى خهلكهكهيدا، له رفيقهكانى ههلكهوتهتر بوو. نهويش مروڤيكي گهرموگور و خاوهن زهوق بوو و ههموو بهو بوئوهه خوڤشان دهويست. ماوهى ۱۳ سال له چالهپهشهكانى ريزيم دا زيندانى بوو. پاش ئازاد بوونى له زيندان، ماوهيهك لهگهډ ناجيگير بوونى دهروونى ململانى كرد و لهم ماوهيهدا ههلسوكهوتتيكى پارايانهى ههبوو. ههستيارى له رادهبهدهرى نهو، بووه هوڤى نهوهى نهتوانى برينه كوئنهكانى به تهواوى لهبير بكات. سههرپاي نهوهش چوو ه شاخهكانى كوردستان و پهيوهست به ريزى هاوسنگههه كوئنهكانى خوڤى بووهوه. پاشماوهيهك چوو دهروهى ولات و ئيستاش به ههژارى دهژى...

يهكيكي ديكه له هاوكارهكانى عهبدولپرهمان، ناوى پهرويزى حيكمهتجوو بوو. نهو تاكه كهسى غهبرى كوردى گروهپهكهيان بوو. لينا(نهسرين قاسملوو) له لاپهري ۱۷۷كتيپهكهى دا به وردى باسى پهرويز دهكا و دهنووسى: پهرويز، فارس و دهرهجهدارى هيزى ئاسمانى شاههنشايى بوو. لينا ماوهيهك پيش هاتنى بو ئيران، لهگهډ بنهمالهى پهرويز ئاشنا ببوو. لينا له زهماوهندى پهرويزدا بهشدارى كردبوو ههر كاتيڅكيش پهرويز لهگهډ هاوسههكهى تووشى

کیشه ده‌بوو، دهرده‌دلی بۆ لیتا ده‌کرد. لیتا له‌گه‌ڵ دایکی په‌رویزیش نیوانی خوش بوو. خوشکی په‌رویز جارێکیان له تاران عه‌بدولپه‌حمانی له گرتن پزگار کرد بوو. پاش سالانیک لیتاش فریای کورپی ئه‌و ژنه کهوتبوو. کورپه‌که له مردن دا بووه و باوکی به‌رپی کرده‌وه بۆ پراگ و له‌وێ لیتا به هانایه‌وه هاتبوو.

ئه‌وان سه‌ره‌تا له تاران و دواتر له به‌غدا پێکه‌وه له مایێکدا ژیا بوون. لیتا پێی وابوو به باشی ده‌یناسی. به لای لیتاوه، په‌رویز پیاویکی نه‌وسن، ته‌مه‌ل خۆ هه‌لکیش بوو. وه‌کوو جه‌سته هێرکولیکێ راسته‌قینه بوو. تۆنی ده‌نگی گهرم بوو کاتیک پێده‌که‌نی ده‌نگی قاقاکی شووشه‌کانی ده‌له‌رانده‌وه. زۆریش پێده‌که‌نی. کاتیکیش به‌و ده‌نگه گهرم و پوخته‌یه‌وه ته‌نانه‌ت به سه‌رته‌ش قسه‌ی ده‌کرد، له ژووره‌که‌ی ته‌نیشتی‌یه‌وه ده‌نگی ده‌بیسترا. له‌م دنیا‌یه‌دا جگه له کۆمۆنیسم هیچی دیکه به لایه‌وه پیرۆز نه‌بوو. ئه‌و گالته‌ی به ئه‌شکه‌نجه گهره‌کان و پیاوه‌کانی پێژیم ده‌کرد و هه‌میشه ده‌یگوت که ده‌توانی له‌به‌رانبه‌ریاندا خۆراگر بێت، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر به نرخێ له کیسدانی گیانی‌شی بێت. به لای لیتاوه ئه‌م قسانه زیاتر وه‌ک فروفیشال و خۆه‌لکیشان ده‌هاته به‌رچاو، چونکه کێ ده‌توانی بریارێکی له‌م چه‌شنه بدات؟ کاتیک لیتا، ئه‌و خۆ به پال‌ه‌وان زانیانه‌ی به‌و ده‌نگه گره‌وه له په‌رویز ده‌بیست، خودا‌خودای ده‌کرد که هه‌رگیز نه‌گیریت و نه‌که‌وتیه ژێر ئه‌شکه‌نجه‌وه. چونکه لیتا ب‌روای به‌وه هه‌بوو که زۆربه‌ی ئه‌و مرۆفانه‌ی ئاوا خۆیان هه‌لده‌کێشن، زۆریش خۆراگر ده‌رناوچن. پۆژیک لیتا، هه‌ر له‌و په‌یوه‌ندییه‌دا، بیرکردنه‌وه‌ی خۆی بۆ په‌رویز باس کرد په‌رویز به‌و قینه‌وه سه‌یری کرد و پاشان بۆ ئه‌وه‌ی نیشان بدات خۆی هه‌لناکیشیت، جگه‌ره‌که‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی کوژاندبووه‌وه به‌بێ ئه‌وه‌ی، ئاخیک هه‌لکیشیت یان جووله‌یه‌ک بکات، بۆ ک‌رووز هه‌موو ماله‌که‌ی داگرته‌بوو. دوا‌جار په‌رویز گیرا، له‌ژێر ئه‌شکه‌نجه‌دا گیانی سپارد، به‌لام که‌سی پێوه نه‌کرد.

لیتا له لاپه‌ره‌ی ۱۲۲ باسی کۆخه‌ره‌شی مندا‌له‌که‌ی ده‌کا و ده‌لێ که پاره‌یان نه‌بوو که بیه‌نه لای دکتۆر. ئه‌و پیاوانه‌ش که له‌وێ بوون هه‌ر پێیانگوتوو که هیچ نییه و بۆخۆی چاک ده‌بیته‌وه. به‌لام لیتا دلتیا نه‌بوو. بۆیه به هه‌ر جوړیک بوو، سمایل له شوینیکی دووری تاران، دوکتوریکی دیته‌وه که گوايه به‌بێ پاره نه‌خۆش ده‌بینی. هیچ کام له پیاوه‌کان حازر نه‌بوون که له‌گه‌ڵ لیتا بچن بۆ لای دکتۆر. لیتا به تووریه‌ی کچه‌که هه‌لده‌گرێ و به‌بێ پاره و به‌بێ ئه‌وه‌ی پاره‌ی بلیتی پاسی پێی، ده‌روا. دکتۆره‌که دوا‌ی ئه‌وه چاوی به مینا ده‌که‌وێ و ده‌رمان بۆ ده‌نووسی، داوا‌ی پاره ده‌کا. لیتا به ناره‌حه‌تی و به تووریه‌ی به سه‌ریدا ده‌گورپینی و ده‌یه‌ه‌وێ ب‌روا به‌لام دکتۆر ده‌رمانی ده‌داتی و مینا چاک ده‌بیته‌وه.

له‌و شوینه دوکتور قاسملوو و هاو‌پێکانی رۆژنامه‌ی کوردستانیان ده‌رکرد. لیتاش له‌گه‌ڵ ئه‌وان ده‌ست به‌کار بوو و لاپه‌ره‌به‌ندی و بلاوکردنه‌وه‌ی رۆژنامه‌ی کوردستان به ئه‌ستۆوه گرت و جیا له‌وانه‌ش کیشکی ده‌کیشا.

لینا له لاپه‌ره‌ی ۱۱۶ کتیبه‌که‌یدا باسی کاریگه‌ری دوکتور له‌سه‌ر هاوړپیانې ده‌کا و ده‌نوسې: هاوڅه‌باته‌کانې به وردی گوښان له بووچوون و قسه‌کانې ده‌گرت و به‌ه‌زه‌وه باس و گفتوگوښان له‌گه‌ل ده‌کرد. له‌راستیدا نه‌و ماموستا و راهینه‌ریکی باش بوو. له‌و وه‌زعه‌دا، هه‌لسکووکه‌وتی لیا زور ژیرانه‌ی بوو. میړده‌که‌ی به‌رپرسی نه‌وان بوو قه‌ت کاریکی نه‌کرد که‌زیان به‌پرستیژی نه‌و بگه‌یه‌نئ.

له‌و مال‌ه‌ دا جارچار شتی سه‌یر رووی ده‌دا. لیا له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۱۹ کتیبه‌که‌ی دا باسی که‌سیک ده‌کا به‌ نیوی نه‌حمه‌د - ت (نه‌حمه‌د توفیقه) ده‌کا و ده‌نوسې که‌رژژیک نه‌و ناوکه‌دی مینای گرت بوو و له‌سه‌ر لیواری به‌ره‌ه‌یوان که‌ له‌ نوه‌وومی پینجه‌م هه‌لکه‌وتبوو، ده‌یه‌ینا و ده‌یبرد. لینا به‌ دیتنی نه‌و وه‌زعه‌ زراوی چوو و زور ترسا. به‌ ئارامی له‌ مینای نیزیک بووه و پری پیداگرتوو و به‌ تورپه‌یی ده‌نگی نه‌حمه‌دی دا. نه‌حمه‌د به‌ پیکه‌نینه‌وه‌ گوتی نیگه‌ران مه‌به‌ نه‌گه‌ر بکه‌وتایه‌ به‌رپرسایه‌تیه‌که‌م به‌نه‌ستوه‌ ده‌گرت.

لینا له‌ ولامدا شهرمی وه‌لاونا و به‌ ده‌نگیکی به‌رز هاواری کرد، نه‌فام نه‌گه‌ر نه‌و منداله‌ همرایه‌ به‌رپرس بوونی توچ که‌لکیکی بو من ده‌بوو.

تەیمووری به‌ختیار

تیمووری به‌ختیار یه‌کیک له‌ئه‌فسه‌رانی به‌توانا ئێران بوو که له‌تیک شکانی جولانه‌وه‌ی ئازهربايجان و کوردستان له‌سالی ۱۳۲۵ دا ده‌ستی بالای هه‌بوو. به‌ختیار له‌سالی ۱۳۳۵ بوو به‌به‌رپرسی ساواک و له‌سه‌رده‌می ئه‌و دا، سه‌خت‌ترین ئه‌شکه‌نجه‌کان له‌زیندانه‌کان دا به‌ریوه‌ چوو و ریک‌خرا و تا‌قمه‌سیاسیه‌کان به‌توندی سه‌رکوت کران. به‌ختیار له‌سالی ۱۳۳۹ له‌لایه‌ن شاپه‌وه‌هه‌لگری په‌یامیک بوو بۆ جان ئیف‌کندی و ئه‌و به‌توندی ره‌خنه‌ی له‌په‌ره‌ستاندنی گه‌نده‌لی له‌ئێران و بێ‌توانای شا له‌ئیداره‌ی ولات دا ده‌برێ و ئه‌وه‌بوو به‌هۆی ئه‌وه‌که‌شا له‌به‌ختیار در‌دۆنگ بێ و له‌ره‌شه‌مه‌ی سالی ۱۳۳۹ له‌سه‌ر کاری لا‌برێ. به‌دوای ئه‌وه‌دا به‌ختیار به‌بێ‌ترس ده‌ستی به‌ره‌خنه‌گرتن له‌ده‌وله‌ت کرد. تا له‌سالی ۱۳۴۰ له‌ئێران دوور خراوه. به‌ختیار چوو بۆ رۆم و له‌و‌پرا چوو بۆ سو‌یس و ده‌ستی به‌ته‌بلیغات به‌دژی رژییم کرد. ئه‌و له‌مانگی بانه‌مه‌ری ۱۳۴۸ دا هاته‌به‌غدا له‌کۆشکی نووری سه‌عید جیگیر بوو تا ریه‌ری دژایه‌تی له‌گه‌ڵ رژییمی ئێران له‌نیزیکه‌وه‌به‌ده‌سته‌وه‌بگرێ.

موراد عه‌زیز (مورادی ره‌زمن‌اوه‌ر) له‌ناساندنی دوکتور رادمه‌نیش سه‌کرته‌ری حیزبی تووده‌ی ئێران و گه‌وره‌پیاوانی عێراق، به‌ژێن‌ال تەیمووری به‌ختیار، ده‌وری گرینگی گێرا. دیاره‌ئامانجی ئه‌وکاته‌ی حیزبی تووده‌و ژێن‌ال به‌ختیار، ته‌نیا هاوکاری بۆ له‌ناو بردنی شا بوو. له‌ته‌شکیلاتی به‌ختیار دا که‌سایه‌تییه‌کانی کورد رۆلی گه‌وره‌یان گێرا و جیا له‌ده‌سته‌ی قادر شه‌ریف که‌ئهن‌دامی حیزبی دیموکرات و حامید به‌گ که‌فه‌رمانده‌ری هێزه‌کانی یه‌کیتی بوو، مامۆستا زه‌بیحی و محهممه‌دی شاپه‌سه‌ندیش هه‌لسوور و کارا بوون.

محهممه‌د شاپه‌سه‌ند له‌لا‌په‌ره‌ی ۷۹ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا باسی جیاوازی کاری به‌ختیار و پلان و به‌رناکانی له‌گه‌ڵ په‌ناهیان و رۆلی خو‌ی و زه‌بیحی ده‌کا و له‌ولامی ئه‌میری هه‌سه‌نپوور ده‌نووسێ: مه‌سه‌له‌ی ژان‌ال تەیمووری به‌ختیار و مه‌حموودی په‌ناهیان، دوو باب‌ه‌تی زۆر جیاواز و له‌هه‌مان کاتیشدا سه‌ر و ژیری پیلانیکی تایبه‌تین! تەیمووری به‌ختیار هه‌روا سه‌ره‌ده‌ نه‌هاتبوو بۆ عێراق. پێش ئه‌وه‌ی له‌میژووی ۲/۱۳۴۸ دا بگاته‌به‌غدا، کۆشکی نووری سه‌عیدی بۆ ئاماده‌کرا‌بوو. کاتی‌ک گه‌یشته‌، پێش ئه‌وه‌ی ماندوویی به‌سه‌یته‌وه‌، نوینه‌ری (توده‌) به‌ئده‌به‌یی دیپلوماسیانه‌ له‌په‌نایدا راوه‌ستا بوو، وتووێژی سه‌ره‌تایی زۆری نه‌خایاند. بۆ شه‌و جه‌نابی دوکتور رادمه‌نیش سه‌کرته‌ری یه‌که‌م و رابه‌ری حیزبی تووده‌ی ئێران و هه‌روه‌ها دوکتور مورادی ره‌زم ئاوه‌ر نوینه‌ری تایبه‌تی تووده‌و ژان‌ال به‌ختیار، تا دره‌نگاتیکی شه‌و خه‌ریکی وتووێژ بوون! جا ئه‌گه‌ر له‌په‌راویژ یان سووچیکی ئه‌م وتووێژانه‌دا، عه‌بدوره‌حمان زه‌بیحی وه‌ک راویژکه‌ر و شاپه‌سندی وه‌ک جیه‌جیه‌که‌ری ئه‌و ب‌پیارانه‌که‌ده‌بی له‌کوردستاندا جیه‌جی بکری‌ن، چالاکیه‌کا‌مان نواند‌بی، ئه‌وه‌ ده‌بیته‌لا‌په‌ره‌یه‌کی تاریک و ره‌ش له‌ژیانی زه‌بیحیدا! بۆ چی؟!

لیره دا ویده چی کاک حهسه نپوور ئاگای له لایه نه کانی مهسه له که نه بی، به لام ئیتر نه وه
 نه وپهری بی به ندوبارییه بو ئه وانه ی که خو یان له ناوه راستی مهسه له که دان، ئینجا به باری مهنفید
 هه لی ده گیرینه وه و ده یانه وئی یه کینکی وه ک زه بیحی پی به دناو بکه ن. نه و لایه نه ی که منیان به
 به ختیار ناساند، به زه بیحیشه وه، ههر له (بیرووت) هوه ته ئکیداتی پیو بیستیان بو بووژاندنه وه ی
 قانونی ئه ساسی ئیران و خود گهردانی کوردستانی ئیران، له به ختیار وه رگرتبوو. جگه له مه،
 به رنامه کانی شاراو نه بوون، ههر به گه یشتنی بو به غذا ره سمه ن رایگه یان دبوو. به لام مهسه له ی
 چه کداره کانی کوردستان که کاک حه مه ده مینی سیراجی زور پییه وه ماندوو و بو یان ده تلێته وه، و
 باشه دلیا بی که تا به ختیار مابوو ئه م چه کدارانه به وپهری ئاسوده یی یه وه ده ژیان و
 که موکورییه کی ئه و تو یان نه بوو.

شاپه سه ند له لاپه ره ی ٦٨ بیره وه رییه کانی له سه ر په یوه ندی قادر شه ریف به تیمسار به ختیار
 ده نووسی: ژنرال به ختیار کۆمه لیک نامه ی ئاماده کردبوو که له کوردستانی ئیران بو سه روک
 عه شیر ته کان و که سایه تیه ده سه لاتداره کانی سه ر به ریژیم بنیردری. له و نامانه دا به رنامه ی کاری
 خو ی روون کردبوو و داوای لێ کردبوون خو یان ئاماده بکه ن بو هاوکاری! باش بوو به یارمه تی
 کاک قادر و دووسی ئافره تی خو مانه و دلسۆز، نامه کان گشتیان به ری کران و "میرزا برایمی
 سه رخانه ی" یش بو گه یان دنیان ده وری باشی گێرا. نه و نامانه زوریان وه لایمان ده ها ته وه، به لام
 ناوه روکی وه لامه کان وه ک یه ک وابوو، دیار بوو ریژیم ئاگاداری مهسه له که یه!

مه مه ده شاپه سه ند له لاپه ره ی ٨٥ بیره وه رییه کانی دا له سه ر هیژه کانی به ختیار ده نووسی:
 حامید به گ مرو فیککی دلیر و کۆلنه ده ر و نیشتمان په ره ره بوو، بو یه له ناو پیشمه رگه ی گه لی
 کوردستاندا لای مام جه لال گیر سا بووه. له سالی ١٩٦٩-١٩٧٠ دا باش نه مه د ناسی، به لام به هو ی
 "قادر شه ریف" هوه له گه ل خیزانی ناسیا و یمان هه بوو، دایکی په خشان خان نه و سه ر ده مه بو ناردن
 و ره وانه کردنی نامه و نه و جو ره شتانه بو پیاوه ماقوول و سه ره ک عه شیر ته کان له کوردستانی
 ئیران، یارمه تی ده دا یان. داوای ئه مه له (به کره جو) کاک حامید ناسی، دیار بوو زه بیحیش ده ی ناسی.
 نه و کاته پیو بیستمان به فه رمان ده یه کی لپه اتوو بوو، فه رمان ده ی چه کداره کانی ژانرال ته ی مووری
 به ختیار وه ئه ستو بگری. بو یه تکام له مام جه لال کرد حامید به گ بو فه رمان ده یی چه کداره کانی

ته ی مووری به ختیار

به ختیار دیاری بکات. نه گه رچی مام جه لال
 خو شی ده ویست و پی خو ش بوو ههر لای
 خو ی مینێته وه، له سه ر نه وه شرا ههر
 په سه ندی کرد.

شاپه سه ند له لاپه ره ی ٧١
 بیره وه رییه کانی دا ده نووسی که له
 ریکه وتی ٨ ئابی ١٩٧٠ له راوێ ته قه له
 به ختیار کرا و بریندار بوو و ههر نه و روژه

دهست و پهيوهنديه کانی همموو گيران ته نيا يه ک کهس نه بئ که ناوی ئه مير بوو و لهوئ نه بوو و له مالئ بوو. شاپه سهند ده نووسئ که له گه ل زه بیهی و عومه ر مسته فا بو ئیوارئ چوونه نه خو شخانه بو سهردانی به ختیار به لام ریگیان پئ نه دان و هه رته و شه وه به ختیار مرد. به یانی شاپه سهند ده چته لای خیزانی که نه زانی بوو میرده که ی مردوو و له سهر کوژرانی به ختیار ده نووسئ: ... ئه م رووداو له ده ور و به ری شاری به غدا، له کاتیکدا به ختیار خه ریکی راو ده بئ، رووده دات. له پشدا "ئه حمه د" ناویکی سهر به ئه من خه لکی (سه عدیه) ته قه ی لئ ده کات، دوا ی ئه مه، یه کیت ر له دوا وه ته قه له ئه حمه د ده کات و ده یکوژئ، پاشان یه کیک له هاوریان به هاوکاری ئه وانی تر ژانرا ل ده خنه ناو سه یاره وه و به ره و شار وه ریده که ون. ئه گه رچی ئه م کابرایه له هه مان ئیلئ ژینرا ل وانا (به ختیار) ده بئ. هه ر له ئه وه له وه به جلفی و بئ به ند و باوی مه شهوور ده بئ، ریگای خه سته خانه ئه وه نده دوور و دریژ ده کاته وه تا برینداره که خوینی زوړی له بهر بروا، کاتیک ده گاته خه سته خانه، ئاه ی تیدا نه مابئ و گیانی له ده ست دابئ.

محهمه د شاپه سهند له لاپهړه ی ۸۰ بیره وه ریبه کانی دا هه ر له سهر کوشتنی به ختیار ده نووسئ:

سئ روژ پش تیروړی به ختیار، ساواک له کوردستان بلاوی کردبووه ئه مروژانه به ختیار ده کوژرئ! که گه رامه وه به غدا ئه و خه به ره م بو گيراوه، سهری هه لبری و کوتی: دلیا به ئه گه ر خوا نه مکوژئ، کهس ناتوانئ له ناوم به ری. که چی زوړی پئ نه چوو له ۸ ی ئابی ۱۹۷۰ دایه میووری به ختیار کاتی راوکردن له نزیک به غدا تیروړ کراو بو شه و وه فاتی کرد. تیروړی به ختیار رووداویکی سهر سور هینه ر و نادیار بوو. پیلانیکی چهن د لایه نه و جئ په نجه ی گه وه سیخواری ناوچه یی و ده ره وه ی پیوه دیار بوو! زوړ لایه ن له جیبه جیکر دیندا هاوبه ش بوون، به تابه تی حیزبی تووده، به شداری خودی رادمه نیش و ساواک به نوینه رایه تی عه باس عه لی شه هریاری، وه ک که له موړه یه کی ساواک و له هه مان کاتیشدا بروا پیکراوی دوکتور رهزا رادمه نیش! نیهایه تی کاری خودی دوکتور رادمه نیشی به شوینه وه بوو. شه هریاری هه ره ها نیازی و ابوو شه وی کوده تا دژئ (حشع) له سنووری ئیران و عیراق، رادمه نیش بئ هو ش بکات و وه ک ده سکه گو ل پشکه شی ساواکی بکات. ئه م پیلانه به هو ی کودیتا وه دواکه وت، به لام توانی "عامرعه بدوللا" ی ئه ندای رایه تی (حشع) ته سلیمی ساواک و به پشچ شش سالان گرفتاری زیندانی بکات.

دواتر مامو ستا زه بیهی که هاوکاری نیزیکی به ختیار بوو له ۱۹۷۳ دایه هو ی ده ولته تی عیراق گيرا. محهمه د شاپه سهند له لاپهړه ی ۸۳ بیره وه ریبه کانی دا، ولامی کتیبی عه لی که ری می ده داته وه که له سهر مامو ستا زه بیهی (خالئ) کو ی کردوته وه و ده لئ که زوړه ی ئه و هه ولانه ی که گوا یا بو رزگاری ئه و دراوه راست نییه و ده نووسئ که مه لا عه ولا (مه لاماتوړ) ده ستی نه ده پو ی، عه ری فیکی عه رب له و به ده سته لاتر بوو و ئه وه ند به جه رگ نه بوو که له به رانه بر سه دام دا پاریزگاری له زه بیهی بکا. هه ره ها عوبه ید بارزانش ده ستی نه ده پو ی. شاپه سهند ده لئ که له زیندان دا بوخو ی به زه بیهی راگه یشته وه و خواردنی بو بردوو و ده لئ که ته نیا که سیک که له فریای که وت

و له مردن نه جاتی دا، خیزانی ته یموری به ختیار بوو و له لاپهړه‌ی ۸۴ دا دهنووسې: سه‌عاتیک پاش گیرانی من له مالې به‌ختیار بووم. یتیم گه‌یاند که زه‌بیچی گیرا، نه‌گهر زور زوو فریای نه‌که‌وی ده‌کوژری! ټهو خانمه نه‌جیب و خانه‌دانه کاتژمیږی ده‌ی به‌یانی به ته‌له‌فون له‌گه‌ل سهرکو‌مار" ټهممه‌د حه‌سه‌ن به‌کر" له‌سهر زه‌بیچی مشتومریان بوو، وازی نه‌هینا تا سهرکو‌مار به‌لټنی سووک کردنی مه‌سه‌له‌که‌ی نه‌سه‌لماند.

محهممه‌د شاپه‌سه‌ند دواى ټهو به‌اس ده‌کا که زور لایه‌ن به تاییه‌ت حیزبی توده له کوشتنی به‌ختیار دا ده‌ستی هه‌بوو، درېژدادپړی ده‌کا و له‌سهر ټهو برپوايه‌یه که داروده‌سته‌ی توده له له‌ناو‌بردنې کو‌میته‌ی شورش‌گیږی حیزبی دیموکرات دا به‌شدار بوو و له لاپهړه‌ی ۸۱ بیره‌وه‌ریه‌کانی دا هیږش ده‌کاته سهر حه‌مه‌ده‌مینى سپراجی و دهنووسې: ... به‌لې ټهمه بوو سیاسه‌تی حیزبی تووده و بگره بالاتریش که به ده‌ستی په‌ناهیان و دوکتور مورا‌د جیبه‌جی ده‌کرا و جه‌نابی کاک حه‌مه‌ده‌مین و زوری وه‌ک ټه‌ویشی ټیدا هاوبه‌ش بوون. هه‌مان سیاسه‌تی بو له‌ناو بردنی کو‌میته‌ی شورش‌گیږی دیموکرات که ټاغایانی ده‌وری شوومی په‌ناهیان پې ټه‌سپېردرا‌بوو، هه‌مان سیاسه‌تی ټیکده‌ری ریزه‌کانی حد‌کا له کو‌نگره‌ی چواردا و ... که خو‌شبه‌ختانه ټاکامی له که‌س شاراوه‌نییه.

ژینرال مه‌حموود په‌ناهیان

له سالی ۱۳۵۰ (۱۹۷۰) په‌یوه‌ندی ده‌وله‌تی ټیران و عیراق به هو‌ی داگیرکردنی دو‌رگه‌کانی "ټه‌بووموسا" و "تونبی" چکوله و گه‌وره له لایه‌ن ریژیمی ټیرانه‌وه ټیکچوو. هه‌رکام له ده‌وله‌ته‌کانی ټیران و عیراق، هه‌ولیان دا تا پشتیوانی له هیږی نه‌یاری دو‌ژمنه‌که‌یان بکه‌ن. ژینرال په‌ناهیان یه‌کیک له نه‌یارانی دژ به ده‌وله‌تی ټیران بوو که له لایه‌ن ده‌وله‌تی عیراقه‌وه به دژ ریژیمی پاشایه‌تی ټیران ته‌یار کرا. ناوبراو له ټه‌فسه‌رانی فرقه‌ی دیموکرات بوو که به دواى ټیکچوونی فرقه‌ چوو بووه باکو‌یه و دوايه هاتبووه عیراق و توانیووی ټیمکانا‌تیکی زور له ده‌وله‌ت وه‌رگری.

محهممه‌د شاپه‌سه‌ند له لاپهړه‌ی ۷۰ بیره‌وه‌ریه‌کانی دا له‌سهر دوکتور مورا‌د رهم ټاوه‌ر و ژنرال مه‌حموودی په‌ناهیان دهنووسې: له سالانی شه‌ستی سه‌ده‌ی رابردوودا کو‌مه‌لیک له ټه‌فسه‌ره‌کانی تووده‌یی له عیراق بوون و له‌گه‌ل ریژیمی به‌عسی عیراق هاوکاریان ده‌کرد، له‌ناو ټه‌واندا ټه‌فسه‌ری باش زور بوون و هه‌ر به‌م جوړه‌ش مانه‌وه، هه‌روه‌ها ټه‌فسه‌ری وه‌هاشیان له‌ناودا بوو که له پشت حیزبه‌وه په‌یوه‌ندی راسته‌وخو‌ی تاییه‌تیا‌ن بو خو‌یان ساز کردبوو. سه‌روان "مورا‌دی رهم‌ماوه‌ر" لهو ټه‌فسه‌ره تووده‌ییانه بوو که دواى شکستی فیرقه‌ی دیمکراتی ټازه‌ربایجان و گه‌رانه‌وه‌ی ټه‌رته‌شی ټیران بو ټازه‌ربایجان، رووی کرده ټازه‌ربایجانی شو‌وره‌وی، له کاتی په‌رینه‌وه‌ی مه‌لا مسته‌فا و بارزانیه‌کاندا له ټاوی (ټاراس)، مورا‌د عه‌زیز له باکو بوو، دوا‌بی له کاتی شورشی ته‌مووزی ۱۹۵۸ دا له تشرینی ټه‌وه‌لی ۱۹۵۹ دا له لایه‌ن سه‌رکرده‌ایه‌تی پارتی‌یه‌وه به ټه‌ندامی مه‌کته‌بی سیاسی پارتی هه‌لبژېدرا.

شاپهسه‌سند دواى ئەوه له لاپه‌ره‌ى ٨١ دا ده‌لى له هه‌ل و مه‌رجىكى ئەوتۆ دا مه‌حمودى په‌ناهىان ژێنپالى فرقه‌ى ديموكرات و بپوا پيكرائى كامبه‌خش و باقروفي هاته به‌غدا، له لاپه‌ره‌ى ٧٢ بيه‌وه‌ريه‌كانى دا له‌سه‌ر په‌ناهىان و كاره‌كانى و مورادى ره‌زماوه‌ر ده‌نووسى:

په‌ناهىان، له‌سه‌ره‌تادا سه‌ر به‌ سازمانى ئەفسه‌رانى حيزبى تووده‌ى ئيران بووه. دواى دامه‌زرانى فيرقه‌ى ديموكراتى ئازهربايجان، له‌گه‌ل كۆمه‌لىك ئەفسه‌رى تر به‌ نيازى به‌ هيزکردنى ئەو ري‌كخراوه نوويه گوي‌زرايه‌وه بۆ فيرقه‌ى ديموكرات و پله‌يه‌كى له‌شكرى زياتر واتا (ژانرا‌ل) ى پى به‌خشاوه. دواى تيكچوونى فيرقه، رووى كرده ئازهربايجانى شووره‌وى، له‌ويوه‌ش پاش تيرورى ژانرا‌ل به‌ختيار، وه‌ك مورد ره‌زم ئاوه‌ر له‌ ري‌گه‌ى په‌يوه‌نديه تايبه‌ته‌كانيه‌وه گوي‌زرايه‌وه بۆ عيراق. په‌ناهىان، به‌ پيچه‌وانه‌ى سياسه‌تى رابردووى تووده سه‌باره‌ت به‌ مه‌سه‌له‌ى به‌ختيار، ده‌ورىكى تيكده‌رانه‌ى بۆ هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ى ته‌شكىلاتى به‌ختيار له‌ باكوور و ناوه‌ند و باشوورى عيراق پى ئەسپي‌درايوو.

ئەو كابريه‌ كه ئازهرىيه‌كى ده‌مارگرژ و ديكتاتۆر و هه‌ميشه‌ تووره‌ بوو، ته‌نانه‌ت له‌ ناو سو‌قيته‌ و حيزبى تووده‌شدا به‌دناو بوو. له‌ ناو ري‌به‌رايه‌تتى حيزبى تووده‌دا به‌ باشى ناويان نه‌ده‌برد، به‌ ئاشكرا باسى ده‌كرا، گوايه سه‌رى به‌ جىگه‌يه‌كه‌وه به‌نده! ته‌نانه‌ت ئەوكاته كه "دانيشيان" رابه‌رى فيرقه‌ى ديموكراتى ئازهربايجان بوو، تاقمي‌كى گه‌وره‌ى پي‌نج سه‌د كه‌سى له‌ موهاجيره ئازهربايجانيه ئيرانيه‌كانى سه‌ر به‌ "په‌ناهىان" به‌ تۆمه‌تى ئەوه كه گوايه داوايان كردوو بيانگي‌رنه‌وه بۆ ئيران، دوور خراونه‌ته‌وه بۆ (سيبريا)، به‌لام دواى مه‌رگى ستالين جاري‌كى تر ده‌يانگي‌رنه‌وه بۆ (كازاخستان)، به‌ تايبه‌تى بۆ (ئالمانا‌تا)ى پايته‌ختى كازاخستان .

په‌ناهىان دواى جىگيربوونى له‌ به‌غدا، به‌ هاوكارى دكتور مراد عه‌زىز و شي‌خ جه‌بار ده‌ستى كرد به‌ گرتن و تيكدان و بلاوه‌پي‌كردنى هه‌رچى كه بۆ به‌ختيار ئاماده‌كرايوو. ته‌نيا له‌ باكوورى عيراق (هه‌له‌بجه و سه‌يدساق و خانه‌قين) نزىكه‌ى هه‌زار و دووسه‌د چه‌كدارى ئاماده‌ى هه‌بوو، روژانه ده‌سته ده‌سته به‌ بيانوى ده‌ست وه‌شاندن له‌ ري‌ژىمى شا ره‌وانه‌ى باشوورى عيراق ده‌كران، له‌ويشه‌وه ده‌ني‌ردان بۆ ناو ئيران. ئەو جاره له‌به‌ر ئەوه‌ى ته‌شكىلاتى ئەم چه‌كدارانه دواى تيرورى به‌ختيار ساواكى زۆرى تى‌خزابوو، هه‌ر به‌ گه‌يشتيان بۆ سنوورى ئيران، يا له‌ناكاو تووشى شه‌ر ده‌بوون و ده‌كوژران، يان ده‌گيران و ره‌وانه‌ى زيندانه‌كانى شاره‌كانى ئيران ده‌كران! ئيمه (خۆمان) كه دووسى سالى بوو، به‌ كو‌كردنه‌وه‌ى ئەو خه‌لكه‌ ماندوو ببووين و به‌شى زۆريان ناسياو و براده‌رى كو‌ن بوون، به‌ تيداچوونيان نا‌ره‌حه‌ت ده‌بووين. روژي‌ك به‌ ناچارى پي‌م وت: جه‌نابى ژانرا‌ل وى ده‌چى دواى تيرورى به‌ختيار ته‌شكىلاتى چه‌كداره‌كان، ئەوانه‌ى له‌م دوايانه‌دا ده‌ني‌ردرين، ساواكى تيكه‌وتبى. كه‌واته بۆ ده‌ياننيرن؟ واديار بوو له‌ پرسيا‌ره‌كه‌م تووره‌يه، رووى تيكردم و گو‌تى: ئاخ‌ر حاجى تو‌ نازانى من بۆيه ئەوانه ده‌ني‌رم تا بگيري‌ن و زيندانه‌كانى ره‌ژيم پر بن و كۆمه‌لانى خه‌لك شو‌رش بكه‌ن؟

په‌ناهىان و دوكتور مورد ره‌زم ئاوه‌ر هه‌وليان دا به‌ريه‌ك له‌ هيزى چه‌پ به‌ هه‌موو لايه‌نه‌كان پي‌ك بينن. له‌ سه‌ره‌تادا خه‌لكي‌كى زۆر له‌ ئوپوزسي‌ونى ئيران له‌ ده‌وريان كو‌بوونه‌وه. به‌لام زۆر زوو

شهید کردنی هاشم ئەقەلوتولاب(قادر شەریف)

قادر شەریف، کادری لیوہشاوہ و فەرماندەیی حیزب لە خەزڵوہری ۱۹۶۹ لە شاری سولیمانییە بە دەستی دوو پێشمەرگەیی عەبدولوەهاب ئوتروشی، فەرماندەیی ھیزی خەبات لە سلیمانی ترۆر کرا.

رەشید ئەحمەدی لە لاپەرەیی ۲۸ بەرگی یەكەمی کتیی "چەند لاپەرەیک لە ژیانم" دا باسی کارو تیکۆشانی ئەو دەکات دەنووێ: قادر شەریف پیاویکی زۆر نەھێنیکار بوو، زۆر بە درەنگ شتی پێدەگوتین تا بەتەواوی دنیای دەبوو لێمان. بەلام قسەکانی زۆر ئەندامانی شانەیی ماندوو دەکردن. زۆر جار لە کاتی قسەوباسی سیاسیدا خەویان لێدەکەوت چونکە قسەکانی زۆرتر قسەیی تودەیی بوون و بە زمانیک قسەیی دەکرد کە ئاسان نەبوو بۆ ھاوڕێیان. لەپراستیدا لە بەشیکی لە قسەکانی حاڵی نەدەبووین. ئەویش کاتی ھەستی دەکرد کە ھاوڕێیان وەنەوزیان ئەدا ناپەرھەت دەبوو و دەیگوت پرفیق، من قسە بۆ ئێوە دەکەم! پڕۆژیک ھاوڕێیک بە ناوی کەریمی مەلاحوسێن لە گوندی کیوہرۆ بە زمانی سادە گوتی کاک قادر، بەپراستی ئێمە باسی کورد و کوردستانمان دەوێت، بۆ ئەوێش کار دەکەین، بەلام تۆ ھەمیشە ھەر باسی پرووس و کۆمۆنیست و "سەلخوز و کەلخوزم" بۆ دەکەیت کە من بە پراستی لێت حاڵی نابم و نازانم ئەو قسانە چین و ئەو قسانەش بەپراستی بەکەلکی ئێمە نایەن، بۆیە من بە قسەکانت ماندوو دەبم و خەوم لێدەکەوێت. بە دواي ئەو قسەدا کاک قادر لێمان تۆرا و کۆبوونەوێ بەجێھێشت.

محەممەد شاپەسەند لە لاپەرەیی ۶۸ بیرەوہرییەکانی دا لەدرێژەدا دەنووێ: دواي گەرانیوہم، تا سالی ۱۹۶۸-۱۹۶۹ کاک ھاشم نەدیتەوہ. سالی ۱۹۶۹ لە (بەکرەجۆ) خەریکی جێبەجی و داہینکردنی جێوړی بۆ عەلی ئاغای گەلباغی و جەماعەتەکیان بووم. بە ریکەوت زانیم لە بەکرەجۆ لەگەڵ جەماعەتەکەیی "کاوہ مارەغانی" و ئەوانی تر جینگەیان بۆ کاک ھاشم "قادر شەریف" یش دەستەبەر کردووہ. ئەو شەوہ لای کاک قادر و جەماعەتەکەیی مامەوہ، بۆ بەیانی سەفەرێکی بەغدام لەبەر بوو، رویشتم و ھاڤەوہ. بیستم کاک قادر و برادەرەکانی لە بەکرەجۆ نەماون، گواہی لەگەڵ کاوہ مارەغانی تیک دەگیرین و مام جەلال لایەنی کاوہی پێ راستەر دەبی و قادر شەریف توورە دەبی و دەریدەکات. ھەر لە بەکرەجۆ مەسەلەکەم بە جیھاز بۆ زەبیحی روون کردووہ. زەبیحی گوتی بزانی کەموکۆپی چیان ھەیە؟ وەرە قسەیی لێ دەکەین. من ھەولێ ئەوہم بوو با مامۆستا عولەما باسی یارمەتیدانی بکاتەوہ، بەلام با حیسابی لایەنێکی سەربەخۆی ئۆپۆزیسیونیی ئێرانی بۆ بکری.

کاتی گەرانیوہم بۆ سلیمانی، لەگەڵ خۆم نزیکەیی (۲۰) بیست تەفەنگی سەلیبی و فیشەک و رومانە و پێداویستی تر، لەگەڵ پارەیی یارمەتی بۆ پێشمەرگەکانی بۆم ھێنا. برادەرەکانی، بە خۆیەوہ دەوری (۲۰-۲۴) کەس بوون، لەوانە ھیندیک ناوم لە بیر ماوہ: مام ئەحمەد، مەلا عەبدولخالق، عەبدوللا لاوہ، میرزا سەرخانی، دوکتور کەریم، کاک سەلح بڵەسەنی، مەلا قادری وردی بانەیی،

به داخه وه لهو ۳۵ ساله‌ی رابردوودا ناوی ئه‌وانی ترم له بیر چۆته‌وه! هه‌موو مانگی هه‌رچی لازم بایه بۆم ده‌برد. جارێک داوای چوارده‌خۆریکی لێکردم بۆ یه‌کیک له براده‌ره‌کان له سه‌رده‌شت. ئه‌گه‌رچی ده‌مانچه که‌م بوو، به هه‌موو که‌س نه‌ده‌درا، به‌لام بۆ ئه‌وه‌ی پێویستی به جیگای تر نه‌بێ بۆم په‌یدا کرد.

کاک قادر له کۆلانه‌کانی رووبه‌رووی خانه‌قای مه‌ولانا ئافره‌تییکی ماره کردبوو، چهند (حازر ئوغلانی ورد و درشتی) هه‌بوو، له‌وانه کورێکیان به ناوی "ساله‌ح" لای خۆی پێشمه‌رگه بوو، داوای

هاشم ئه‌قه‌لولتولاب (قادر شه‌ریف)

شه‌هید بوونی، قادر خۆشی لهو بێوه‌ژنه مندالی وردی هه‌یه! خێزانه‌که‌ی له کارگه‌ی جگه‌ره کاری ده‌کرد.

له‌سه‌ر شپۆه‌ی کوشتنی قادر شه‌ریف، محهممه‌د شاپه‌سه‌ند له لاپه‌ره‌ی ۶۹ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسی: شه‌هید قادر شه‌ریف پێش شه‌هید بوونی، له زۆر که‌س به گومان بوو، ته‌نانه‌ت هیندیکیان حیزبی و قه‌لاده‌یی و هیندیکیان شیوعی بوون و لیستی ناوه‌کانی لای من دانابوو. به رێکه‌وت رۆژی (۵/۱۱/۱۹۶۹) پێش سه‌عات ۱۲ ی نیوه‌رۆ به یه‌که‌وه بووین، به‌ره‌و ماڵ ده‌رۆشیتینه‌وه. به قسه تا (مزگه‌وتی دوو ده‌رگا)ی هه‌لاجه‌کان رۆشتین، له‌به‌ر ده‌رگا‌که‌ی ناو حه‌وشی مزگه‌وته‌که نیزیکه‌ی (۱۵-۲۰)

ده‌قیقه‌ و یستا بووین قسه‌مان ده‌کرد، داوایی به جیم هیشت. دیار بوو ده‌یویست ده‌ست به ئاو بگه‌یه‌نێ، چوو بۆ ناو ئاو ده‌سته‌کان، منیش به‌ره‌و ماڵ بوومه‌وه. به‌لام نه‌گه‌یشته‌بوومه به‌ر خانه‌قا، گویم له گرمه‌یه‌ک بوو، پاش چهند ده‌قیقه‌یه‌ک خه‌به‌ریان هینا که قوبوله‌یان له ناو ئاو ده‌سته‌ی مزگه‌وتدا فری داوه بۆ قادر شه‌ریف! که گه‌یشتمه نه‌خۆشخانه، برینه‌کانیان ده‌پێچایه‌وه، ده‌رکه‌وت برینه‌کانی سارد نه‌ببوونه‌وه، لیم پرسی: ده‌بێ کێ بێ؟ ولامی دامه‌وه: ئه‌وانه که لیستی ناوه‌کانیان لای تۆیه.

به جوولانه‌وه و قسه‌کردنیدا وا وی نه‌ده‌چوو برینه‌کانی زۆر کاریگه‌ر بن. به‌و هیوایه به جیمه‌یشت و خوحافیزیم لێکرد. به‌داخه‌وه بۆ شه‌و ۶/۱۱/۱۹۶۹ ماڵ ئاویی له براده‌رانی ده‌کات و ده‌گاته کاروانی شه‌هیدانی کوردستان. به‌یانی به ریز و حورمه‌تییکی زۆره‌وه له گردی سیوان ته‌سلیم به خاک کرا. مام جه‌لال و کاک حه‌مه‌ی حاجی تایه‌ر له پرسه‌که‌یدا ئاماده بوون و له‌سه‌ر قه‌بران کاکه حه‌مه و تارێکی به‌تینی دژی بکوژانی ئه‌م شه‌هیده خوینده‌وه. دوو رۆژ له (مزگه‌وتی قامیشان) پرسه‌که‌ی به‌رده‌وام بوو. داوای ماوه‌یه‌ک ئاشکرا بوو که بکوژی قادر شه‌ریف یه‌کیکی "یوسف لیچه" ناوه، به ئه‌مری که‌سایه‌تییکی تر به‌م ئیشه هه‌لستاوه. پێنج هه‌زارقه‌ن (حه‌قده‌ستی) ئه‌م خۆ فروشییه‌ی خۆی لهو دیوی سنوور پێ گه‌یشته‌وه.

عەبدول نستانی لە دەستوووسپک دا باسی شەهید بوونی قادر شەریف دەکا و دەڵێ: روژێک قادر شەریف و عەبدولخالقی هەفیدی لە سولیمانه بۆ کاری حیزب چوونه دەرێ. لە خوارهوهی دوکانی هەسەن نەجەفی، مزگەوتێکی لێی بوو و بۆ دەست ئاوو چوو بوونه ئەوێ. کەسپک بە نیو یوسف لیچە کە سیخوور و پیاوی ئێران بوو، لەسەر پاشاوێ نارنجۆکیکی بە قادر شەریف دادا و برینداری کرد. خەڵک گەباندیانە خەستەخانە و ئەمن چوومه عەيادەتی. بەشێکی زۆری زگ و رانی، بە توندی بریندار ببوو. زۆری نەخایاند هاتن دەستیان بە پرسیار و چۆنیەتی روداوێکە کرد. قادر شەریف گوتی من حیزبیم و دەبی ئەندامی حیزبی پرسیارم لێ بکا. بآلی مەکتەبی سیاسی هاتن و پرسیاریان لێکرد. قادر شەریف هیندیکی وڵام دایەوه، بەلام بە هوێ برینهکە، کۆچی دوايی کرد و لە نیو ئاپۆرای خەڵک، لە گۆرستانی سولیمانیە بەخاک سپێردرا و تازییه کی گەورهیان بۆ دانا.

ئىستعفا و دەرکردن ئەحمەد توفیق

یەکیک لە باسە بەربلاوەکانی کۆنفەرانسی ۳ حیزبی دیموکرات لە ساڵی ۱۳۵۰ باس لە سەر ھەلسوکهوتی ئەحمەد توفیق بوو. ئەحمەد توفیق پێش کۆنفەرانسی دوو لە ئەندامەتی کۆمیتەى ناوەندی ئىستعفاى داو. سەرەرای ئەوەی چەند جار کۆمیتەى ناوەندی داواى لێکرد کە ئىستعفاکەى وەرگرێتەو بەلام ھەر قبوولی نەکرد.

ئەوجار لە کۆنفەرانسی ۳ دا داوا کرا کە ئەحمەد توفیق لە حیزب دەر بکە. بەلام بە پێى لاپەرەى ۲۵۶ کورتە میژووی حیزبی دیموکراتی... لە نووسینی ملا عەولای ھەسەزادە، دوکتور قاسملوو بە مەبەستی بەرگری کردن لە پرنسپەکانی ھەقی ئەندام، گوتی: ئەمن دەزانم ئەحمەد توفیق سەرەرپۆیە و خەتای حیزبی لە سەرە. لە نێو ئێوەشدا کەس نیە بە قەدەر من لە لایەن ناوبراووە خەراپەى لە گەڵ کرابێ. بەلام ئیمە ئیستا خەریکی دامەزراندن و جیگیرکردنی ئوسولێ حیزبین. چۆن دەکرێ ھەر لێرەدا بوخۆمان پێشێلێ بکەین. ئەو باریە ئەندامی حیزبە. دەبێ بانگ کرێ بۆ کۆبوونەوێ حیزبی، قسەى لە گەڵ بکری و ھەول بدرێ رەفتاری خوێ باش بکا. ئەگەر خوێ ئیسلام کرد و رێشوینى حیزبی بەجێھێنا چ باشتر، ئەگەریش نا، ئەودەم کۆمیتەى ناوەندی دەتوانێ دەری بکا. کۆنفەرانس بۆچوونەکەى دوکتۆری پەسەند کرد و روون کردنەوێ وەزعی حیزبی ئەحمەد توفیقی بە کۆمیتەى ناوەندی ئەسپارد.

رۆژی ۱۹۷۱/۶/۲۵ کۆمیتەى ناوەندی بریارى دا کە پەيوەندى بە ئەحمەد توفیق بکری، ئەگەر دیسپلینی حیزب قبوڵ بکا ئەوا بگەرێتەو. ھەرەھا بریار درا بۆ پیکھێنانی پەيوەندى دۆستانە لە گەڵ مامۆستا زەبیحی، پەيوەندى پێو بگری و داواى ھاوکاری لە مەلا سەید رەشید بکری کە بێتەو ناو حیزب. دوکتور قاسملوو بۆ پەيوەندى بە مامۆستا زەبیحی دیاری کرا و ئەو پەيوەندى دۆستانەى لە گەڵ حیزب پێک ھێناو و زۆرجار لە سەر بابەتەکان پرس و رای پێدەکرا. دواتر کە بۆ ماوێ دوو ساڵ زیندانى کرا، ھەموو ھەتوو عەبدولای ھەسەزادە و ھەمەدەمین سراجى سەردانیان دەکرد.

لە رێکەوتی ۱۹۷۱/۸/۵ بۆرۆ سیاسى، عەبدولای ھەسەزادە و ھەمەدەمینى سراجى بۆ قسە کردن و گەرانەوێ ئەحمەد توفیق بۆ ناو حیزب دیاری کرد. ھەلبژاردنی ئەو دوانە بە تێبینیووە بوو. مەلەولاً قەت نێوانى لە گەڵ ئەحمەد توفیق ناخۆش نەبوو و ھەمەدەمین سیراجیش خزمایەتى لە گەڵ ھەبوو. ئەوان لانى کەم سێ جار لە گەڵى دانیشن و ھەولیان دا کە واز لە دژایەتى حیزب بێنێ و قانێی بکەن بگەرێتەو بۆ ئێو حیزب. ملا عەولاً ھەسەزادە لە لاپەرەى ۲۵۷ کورتە میژووی حیزبی دیموکراتی... دا لەو بارەو دەنوسى: بەداخووە ئەو پیاو کە وادیار بوو تووشى نەخۆشێ سادیسەم بوو، تەنیا شەرتى بۆ گەرانەووە بۆ ئێو ریزەکانى حیزب ئەو بوو کە ئەو ھیندى کەس دەناسى کە دەزانى جاسووسن. بەلام ئەو بۆ دەداو ناکەون. کەوايە دەبێ حیزب بانگیان کاتە بەغدا و بیانداتە دەستى ئیسحاقى کە بە قسەى خوێ جیگای بۆ ھەپس کردن و

ټه‌شکه‌نجه و ټازار و ټټقرار پټکردنټان هه‌يه. ټه‌ودهم ټه‌وانه ټټعدام ده‌کا و دټه‌وه گه‌ل ټه‌يزب. هه‌رچه‌نده‌يش هه‌ول درا که بلل ټه‌و که‌سانه کټن، حازر نه‌بوو ناوټان‌به‌رټ. ده‌يه‌ويست نامه‌يه‌کټ مټورداری کټمټه‌ټي ناوه‌ندی، ټان ده‌فته‌ري سيا‌سي بدرټټټ که له‌وټ دا ټه‌يزب به‌رعټده بووټ ټه‌و که‌سانه‌ټ ته‌سليم بکا، جا ټه‌و حازر ده‌بټ ناوه‌کانټان بلل.

ټه‌و چاوټټکه‌وتنه‌ ټاکامي نه‌بوو و کاک ټه‌حمده هه‌ر درټټه‌ټي به‌ دوژمنايه‌ټي و ده‌رکردنټ به‌ټاننامه به‌ دژټ ټه‌يزب دا و به‌ هاوکاري خوارزاکانټي تاهير و ره‌حيمه کټل، به‌ هه‌موو شټوه‌يه‌ک له‌ دژټ براده‌رانټي ټه‌يزب ټټکټشا.

سه‌ره‌نجام ده‌فته‌ري سيا‌سي له‌ رټکه‌وتټي ١٩٧١/١٠/١٤ بو ټاخري جار په‌يوه‌ندی پټوه‌ گرت و داواي لټکرد که ده‌ست له‌و ټازاوانه هه‌لگري. به‌لام فايده‌ټي نه‌بوو. سه‌ره‌نجام کټمټه‌ټي ناوه‌ندی له‌ مانگي به‌فرانباري سالټ ١٣٥٠ (ژانويه‌ټي ١٩٧٢) له‌ ټاگاداريکټي کورت دا که له‌ روژنامه‌ټي کوردستان ژماره ١٢ دا هاتوه‌، برياري ده‌کردنټي ټه‌حمده تټفيقي راگه‌ټاند. ده‌قي ټاگادارييه‌که به‌مشټوه‌يه: ټاگاداري

عه‌بدو لا ټيسحاقټي(ټه‌حمده تټفيق) له‌به‌ر زوړ کرده‌وي وا که له‌گه‌ل ټه‌ندامه‌ټي ټه‌يزبي دي‌موکراتټي کوردستان رټک ناکه‌ووټ و له‌به‌ر جو لانه‌وه‌ټي دژټ ټه‌يزبي، له‌ ټه‌يزبي دي‌موکراتټي کوردستان(ټيران) ده‌رکرا.

دوکتور قاسملوو له‌ باسټکټي ميژوويي دا که له‌ پاشکټي "ټټکټشه‌ر" ټي ژماره ٢٧ ټي سالټ ١٣٦٨ چاپ بووه، له‌ سه‌ر ده‌رکردنټي ټه‌حمده تټفيق ده‌لل: له‌ کونفرانسټي سي‌هه‌مي ټه‌يزب به‌ ده‌سته‌جه‌مي بريار درا پټوه‌ندي پټوه‌ بگيري. ټه‌گه‌ر حازر بوو وه‌ک ټه‌نداميکټي به‌ ديسيپلين کار بکا باشه، ده‌نا له‌ ټه‌يزب وه‌ده‌ر بنټ. پاش کونفرانس قسه‌ټي له‌گه‌ل کراو له‌به‌ر ټه‌وه‌ټي حازر نه‌بوو ټوسوولټي ټه‌يزبي قبوول بکا له‌ ټه‌يزب ده‌رکراو دوايه له‌ لايه‌ن ده‌ولټه‌ټي عټراقه‌وه گيراو بټ سه‌رو شوټن چوو.

به‌ دواي ده‌رکرنټي فه‌رمي ټه‌حمده تټفيق، ټه‌و رژتر له‌ جارټان ده‌ستټي به‌ دوژمنايه‌ټي له‌گه‌ل ټه‌ندامانټي ټه‌يزب کرد و زوريان که‌وته به‌ر شالوټي هه‌ره‌شه و گوړه‌شه و به‌ گرتن دان. به‌ پټي لاپه‌ره‌ټي ٢٩ به‌رگي ٤ بيره‌وه‌رييه‌کانټي که‌ريمي حيسامي: ټه‌يزب براده‌ريکټي به‌ ناوي مه‌لا محيدين بو کار له‌ راډيوټي شو‌رشيگيري ټيران دا هټنابوه به‌غدا. له‌ هوتټليکټان دانابوو، هه‌تا مال و منداله‌که‌ټي ديټن. ټه‌حمده تټفيق دي‌تبوويه‌وه و داواي لټکرد بوو جي‌گاي راډيو و شټوه‌ټي کار و ټه‌سراري ټه‌يزبي پټټل.

هه‌ر له‌و لاپه‌ره‌يه‌دا که‌ريمي حيسامي ده‌گيريټه‌وه که‌ پټاوه‌کانټي ټه‌حمده تټفيق له‌ به‌غدا تووشټي مه‌لا عه‌ولا حه‌سه‌نزاده ده‌بن و لټي له‌هه‌لا ده‌ده‌ن که ټه‌و جاسووسه. خه‌لک ده‌وري ده‌ده‌ن و پوليس ده‌يگري و ده‌يه‌ن بو زيندان و بټ سه‌روشوين ده‌که‌ن، پاش دوو روژ ټه‌يزب ده‌ييينه‌وه و له‌ زيندان ټازادي ده‌کا. عه‌بدو لا حه‌سه‌نزاده له‌ لاپه‌ره‌ټي ٨٢ ټه‌زمووني خه‌بات دا ټه‌و رووداوه ده‌گيريټه‌وه که به‌ سيخوړيان تاوانبار کرده‌و و جنيټيان پټيداوه و به‌ گرتنيان داوه و له

زبانی کابرای که راپورتی لیداره، گووتوویه تی هه مووتان به گرتن دهدهم. ئه حمه د توفیق له حیزب دهرده که ن؟

دامه زرانی کۆمه له ی ریه رایه تی کاتی حیزبی دیموکرات له لایه ن ئه حمه د توفیق

به دوا ی ده رکردنی ئه حمه د توفیق له حیزب دیموکرات، ئه و دهستی به دژایه تی توند له گه ل حیزب کرد و هه ر به ماوه یه ک، به یانییه ی زۆر توندی ده رده کرد و خۆی به هه مه کاره ی حیزب داده نا و به هاوکاری دۆستانی کومیتیه کی دروست کرد به ناوی کومیتیه ی ریه رایه تی کاتی حیزبی دیموکراتی کوردستان.

مهلا سهید رهشید

مهلا سهید رهشید که بوخۆی له کۆنفرا نسی ۳ دا به شدار بوو به لām دهنگی نه هیئاوه، بۆیه له گه ل عه لی قوتبی، عه بدولای مهلا عوسمان، خدری گردشه ی تان و مام عه ولای مام سه عیدی و ... به مه بهستی پشتیوانی له بوچوونه کانی ئه حمه د توفیق، که و تنه دژایه تی حیزبی دیموکرات و له گوندی "ئیندزی" ی ناوچه ی سه نگه سه ر مه قه پریان دانا و به پشتیوانی پار تی دیموکراتی کوردستان، ده ستیان به تیکۆشان کرد و به یان نامه یان به دژی حیزب بلاو کرده وه. ئه وان حیزبی دیموکراتیان به باندی قاسملوو ناو ده برد و نامیلکه یه کیان به ناوی ئامۆژگاری ده رکرد که ناوه رۆکه که ی ته عریف له بارزانی و جنیودان به ده ولته ی عیراق و به دوکتور قاسملوو و حیزبی شیوعی بوو و ته نیا یه ک ژماره ی لیده رچوو. ئه وان له نوو سراوه کانیان به حیزبی دیموکراتیان (باندی قاسملوو) ده گوت که "سه گی کونه ماسین و پاسی

جرتاویه ده که ن". هاشم که ریمی له لاپه ره ی ۲۰۴ کتییی "له ئاربابای بانه وه بو باواجیی کۆیه" ده نووسن که رۆژیک هه سه نی ره ستگار تووشیان ده بن و پیا نده ل: ئه وه ی که سه گی کونه ماسیه و پاسی جرتاوا ده کا ئیوه ن، نه ک به حیسابی ئیوه باندی قاسملوو. چوونکه ئیوه ی کوردی ئیران ده بن دژی ریژی می ئیران شت بنووسن. ئه و کاره نا که ن هه ر جنیو به عیراق و به حیزبی شوعی ده ده ن.

ئه و کاره بوو به هۆی ناره حه تی حیزب و له و په یوه ندییه دا چه ندجار له لایه ن ده فته ری سیاسی به نامه، په یوه ندی به پار تی دیموکرا ته وه گیرا. به لām له و باره وه و لām یک نه درا وه. جیی ئاماژه یه له و کاتانه دا زۆرجار ئه ندامانی حیزب ئازار ده دران و ده گیران و که ندو کۆسپیان بو پیک ده هات که هه موو جار ی به رپرسیانی حیزب ریه رایه تی شو پشیان به به لگه ئاگادار ده کرده وه.

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۰۵ به‌رگی ۴ ی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا، کۆمه‌له‌ی کاتی حیزبی دیموکرات به‌سیخور و ساواکی ناو ده‌با. کۆمه‌له‌ی کاتی نه‌یتوانی درێژه به‌مان بدا و دواتر ناوی کۆمه‌له‌ی یه‌کسانیان بو‌خۆیان هه‌لبژارد.

له‌سه‌ر ئاکامی کۆمه‌له‌ی کاتی، هاشم که‌ریمی له لاپه‌ره‌ی ۲۰۴ کتێبه‌که‌ی دا ده‌نووسی که کۆمیته‌ی کاتی که‌نیزیک به‌ ۱۰۰ که‌س ده‌بوون، به‌ دوا‌ی شکستی ۱۹۷۵ هاتنه‌ سه‌ر ئه‌و پر وایه که خۆ ته‌سلیمی ئێران بکه‌نه‌وه. ئه‌وان ده‌چنه لای بایزا‌غای هه‌باسا‌غای سه‌رکه‌پکان که له‌ رێژیمی عێراق نیزیک بوو و دا‌وای لێده‌که‌ن که بیانپارێژی و ئه‌ویش ده‌لێ که ئه‌و خۆی بو‌ ناپارێژی تا ئا‌گای له‌وان بێ، به‌لام به‌لێتیان پێده‌دا که له‌گه‌ڵ رێژیمی عێراق قسه‌ بکا و ئه‌مینان بکاته‌وه. به‌مشێوه‌یه‌ ئه‌وان خۆیان راده‌ستی عێراق ده‌که‌ن و ده‌وله‌تی عێراقیش له‌ رێگای خانه‌قین - قه‌سری شیرین ته‌سلیم به‌ ئێرانی کردنه‌وه. دواتر مه‌لا مسته‌فا بارزانی له‌ ئێران ت‌کای بو‌ کردن و جگه‌ له‌ هیندیکیان که‌ چهند مانگ گیران ئه‌وان دیکه‌ ئازاد کران.

هه‌ر له‌وباره‌وه‌ عه‌زیز ئه‌حمه‌دی له‌ ره‌شنووسی‌ک ده‌نووسی: کاک حه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌ به‌ستنی را به‌ دوا‌ی دا ناردبووین که‌ بچینه لای. که‌ چووین گووتی خه‌به‌ر هاتوو که ئه‌و براده‌رانه‌ی له‌ حیزب جیا‌بونه‌وه‌ خۆیان ته‌حویلی جه‌یشی عێراقی داوه و ئه‌وانیش گۆیا ته‌حویلی ئێرانیان داونه‌وه. زۆر نیگه‌رانم بچنه‌ قه‌ل‌ل‌دزی لای براده‌رانی حیزبی شیوعی خه‌به‌ر وه‌ر‌بگرن، من و مه‌لامحه‌مه‌د به‌ سووری رووتوو دا رۆشتین بو‌ قه‌ل‌ل‌دزی. زۆر نیگه‌رانی سه‌یتهران بووین. به‌لام نه‌ سه‌یتهره‌ لێ بوو نه‌ که‌س پرسیا‌ری کرد. مه‌قه‌ری حیزبی شیوعیمان له‌ رێگای حه‌مه‌ برای خا‌له‌ شیخی دیته‌وه و پرسیا‌رمان کرد. براده‌ریک له‌ بنکه‌که‌یان بوو گو‌تی خه‌به‌ری ئه‌نحای عێراقمان هه‌یه‌ شتی وانه‌بووه و نیگه‌ران مه‌بن. به‌ خۆشحا‌لی له‌ بنکه‌ی حیزبی شیوعی وه‌ده‌رکه‌وتین. بو‌ شه‌وی چوینه‌ ما‌لی مام ره‌سووی ئا‌لی بابی شه‌هید فه‌قی عه‌لی. له‌سه‌ر نانخواردن بوین را‌دیوی تارا‌مان گرت بوو خه‌به‌ری خۆ ته‌حویل دا‌نه‌وه‌ی ئه‌و براده‌رانه‌ی را‌گه‌یاندا. به‌یانی که‌ گه‌راینه‌وه‌ لای کاک حه‌سه‌ن، ئه‌ویش ئه‌و هه‌وا‌له‌ی له‌ را‌دیو تاران بیست بوو و خه‌به‌ری وه‌رگرت بوو و خه‌به‌ری ئه‌نحای عێراق دروست نه‌بوو.

مه‌لا سه‌ید ره‌شید خه‌لکی بۆبه‌کتانی سه‌قز بوو، مامۆستا هه‌ژار له‌ لاپه‌ره‌ی ۵۱۶ دا له‌ سه‌ر که‌سایه‌تی مه‌لا سه‌ید ره‌شید ئا‌وا ده‌نووسی: پیا‌ویکی زۆر پاک و کوردی چاک و زوریش به‌ ده‌ست تفه‌نگی خۆی ئازا بو... له‌ شه‌رێک که‌ ده‌گه‌ڵ ده‌وله‌ت له‌ سه‌روچاوێ کرا ناوبانگی ئازایه‌تی ده‌کرد... هه‌میشه‌ زۆر به‌ ئیحترا‌مه‌وه‌ با‌سی ئه‌حمه‌د توفیقی ده‌کرد و به‌ کوردی‌کی فمونه‌ی ده‌زانی. مه‌لا سه‌ید ره‌شید پاش شکانی شو‌رس هاته‌ سه‌قز، به‌ دارتاشی به‌ر‌پێ ده‌چو. له‌ ئینقلابی ئیسلامیدا له‌ ده‌وری دیوانده‌ره‌ ده‌گه‌ڵ کۆنه‌ ئا‌غایان تێک گه‌را و به‌ دوامین فیشه‌ک خۆی کوشت.

گرتن و بزر کردنی ئەحمەد توفیق

دەولەتی عێراق لە ھاوینی ۱۹۷۲ دا ئەحمەد توفیقی گرت. دەفتەری سیاسی حیزبی دیموکرات بپاری دا که بەفەوری بە دوای دابچن و ھەول بەدن ئازادی بکەن یان شوێنەکە ی بدۆزنەو. ھەمەدەمین سیراجی ھەک نوێنەری حیزب پەیوەندی بە رێژی می عێراقەو ھە گرت. دەفتەری سیاسی تەنانەت نامە یەکیشیان بۆ حیزبی بەعس نووسی بەلام عێراق ولامی نەداو.

کەری می حیسامی لە لاپەرە ی ۳۰ بەرگی ۴ بپەرەو ھەریەکانی دا لەسەر ھەول و تیکۆشانی خۆی بۆ دیتنەو ھە ی شوینی ئەحمەد توفیق دەنووسی: ... دوای ئاگاداری، لەگەڵ جیاوازی تەوامان لە بیروباوەر لە گەڵ ئەحمەد ھەبوو، ئەو کارەمان بە دزیو دانا و بپاری پەکیگرمەن دا. لە سەر پەسەندی برادەرەن سێ چوار جار لە گەڵ ھەلەزا بەرپرسی دەفتەری جیگری سەرکۆمار باس کرا. ھەموو جارێ جوابی ئەمە بوو کە داوای خۆبندنی لە فەرانسە کردو و بۆ لوبنان "تەسفیرمان" کردو و لەوێرا دەچیتە فەرانسە. ئاخر جار کە گوتم لە لوبنانەو ھەبەر ھاتو کە لەوێ نییە و نەچۆتە لوبنان. ئەحمەد کەسیک نییە خۆ لە لوبنان بشاریتەو و داوای بەردانیمان کرد. زۆر بە توندی جوابی دامەو کە: ئیمە ھەک حیزب و دەولەتێکی سەرەخو، مەگەر لە ئێو دەترسین کە درۆتان لە گەڵ بکەین. ئیمە بەرپرسیانی خۆمان دەگرین و بۆ سەرۆشۆنیان دەکەین، با ئەندامی سەرەو ھەش بن. مەگەر چ ترسیکمان لە ئێو ھە یە کە حاشا بکەین. ئەحمەد نەگیراو و لە سەر داوای خۆی عێراقی بەرەو فەرانسە لە رێگای لوبنانەو بەجێ ھێشتوو و ئیتر یەخە ی ئیمە لەو بارەو مەگرن و دلنایان.

لەسەر ئەو ھە ی کە ئەحمەد توفیق چی بەسەر ھات. ھەمەمین سیراجی لە لاپەرە ی ۳۱ بەرگی ۴ بپەرەو ھەریەکانی کەری می حیسامی لە ولامی پرسیاری ئەودا دەلێ: سالی ۷۳، دوای شکستی پیلانی نازم گزار و بەربوونی کۆلیک زیندانی کورد لە بەغدا و شارەکانی کەرکوک و موصل و سلیمانی بەردانی ژمارە یەکی زۆر ئەفسەر و گروھبان و غەیرە ئەرەشی عەرەب و کوردی سەر بە رێژیم، یەکیک لە گێراوکان (محەمەد یان ئەحمەد سیوکانی) بلای کردبوو کە ئەگەر کەسیک کفالەتی دوو ھەزار، دوو ھەزار و پینسەد دیناری ئەحمەد بکا، ئازاد دەکری. ھیندیک لە دوستانی ئەحمەد داوایان لە "حاجی محەمەدی زێرینگەر" کرد بوو، ئەم کارە بکا. ناوبراو پیاوانە ئامادە یی دەرپربوو، چوو بوو کە بە کفالەت ئازادی بکا. بەلام حاشا کرابوو کە گێراویکی وا نییە. وادەردەکەو ئەویش چارەنووسیکی وینە ی قادر تەگەرانی و سێ سەدوپەنجا کەسە ی بۆ کە بە تەواوی لەناو بران و جیا لە بکوژە تاوانبارەکان کەس نەیزانی چۆن لە ناو بران...

ھەر لەو بارەو کەری می حیسامی لە لاپەرە ی ۱۷۵ بەرگی ۱۱ بپەرەو ھەریەکانی دا لە سەر ئیعدامی ئەحمەد توفیق لە زبانی محەمەد مەحزوونی بانە یی ئاوا دەگێریتەو: ئەکرەم بەگی ئەحمەدی کە ماو یەک لە عێراق لە زیندانی بەعس دابو گوتوو یە" لە زیندانی ئەبوو غەریب لە گەڵ لاویکی کوردی ئێران لە ژووریکدا زیندانی بو. روژیک ناوینشانی یەکتریان پرسیو. گوتوو یەتی

"من ئەحمەد تۆفېقم". دواي چەند رۆژ ھاتوون بانگيان کردوھ. گوتوويھ "ئاگادار بە ئەوھ دەمبەن ئیعدام دەکەن".

مامۆستا ھەژار لە لاپەرەي ۵۱۶ چيشتي مجبور دا دەنووسى، دواي ئەوھ لە بەغدا چاوي بە ئەحمەد تۆفېق کەوت، ئیدی دوايە نەیدیتۆتەوھ و دەلن: ئیت خەبەرم لە ئەحمەد پرا. لە کيو دەم بیستەوھ کە دەگەل دەستەي قاسملوو نیوانی خوش نییە و شەرە دندوکەي یەکتەر دەکەن. مامۆستا ھەژار لە درێژەدا دەنووسى: گوتیان لە پاش کودەتای سەرئەووتی ((نازم گزار)) زۆر کوردی دۆستی دەولەت کوژران کە یەکیان قالە تەگەرانی بوھ دەگەل ھەشتادو کەسی تر بە تۆمەتی ئەوھ کە ئاگیان لە بزوتنەوھي ناظم گزار بوھ و دەنگیان نەکردوھ، بەرگوللە دراو. بیستمەوھ کە ئەحمەد تۆفېق گیراوھ. ئەفسەرێکی کورد خەبەري دامی کە لە زیندانی (قسروزھور) ھ. پاش چەند جارێک کە خەبەري گرتنی دەدامی، گوتی بردویانەتە زیندانی (ئەبوغەریب) و ئاگام لى پراوھ. جارێک لە کيو لە دەرەبەند بوم، دو پیشمەرگە لەولای منوھ قسەیان دەکرد. یەکیان گوتی: ((من لە زیندانی ئەبوغەریب بوم، سلولەکەم دەگەل سلولیکی دیکە کەلینیکی ھەبو، پیاویکی تیدا ھەبس کرابو، رۆژانە یەکترمان لەو کەلینەوھ دەدواند. دەیگوت ئیوم ئەحمەد تۆفېق، خەبەرم لیدراوھ کە دەگەل کارداری سفارەتی ئەمریکا لە سفارەتی سويس قسەم کردوھ و بوختانیکە بۆم ھەلبەستراوھ. ھەمو رۆژی دەیانبردە دەرئ شکەنجەیان دەکرد و بە کەلەلای دەیان ھیناوھ ناو سلولەکە. جارێک بردیان و نەھاتەوھ، وادیارە کوشتیانە...)).

زۆر بەو خەبەرانە دلم تەنگ ببو، بەلام دەمدیت مەسعود و ئیدریس، کورانی مەلامستەفاش بۆ خەبەري نەمانی ئەحمەد زۆر دل تەنگن. وام لى مەعلوم بو کە لە بەغداشەوھ عەلاقەي دەگەل مەرکەزي فەرماندەيی بارزانی ھەر نەپساندوھ و بە خەبەر بۆ ناردن یاریدەي شوڤشی داوھ. بە پروای من بەعسی ھەستیان بوھ کردوھ و بەھانەيەکی دیکەیان بۆ تاشیوھ و لەناویان بردوھ، ئیت خوا دەیزانی... ھەرچیھک بى، من برادەرێکی زۆر خوشەویست و زۆر ئازا و بەکارم لە دەست دەرچو...

ھاشمی کەریمی لە لاپەرەي ۱۵۳ کتیی "گەشتیک لە ئاربابای بانوھ بۆ باوھجی کۆیە" لەسەر ئەو کودەتایە دەنووسى کە لە رۆژی ۸ ژوئیهی ۱۹۷۳ دا لە نزیك مالهەکی حیزب لە بەغدا، لە نیوھشەودا تا بەیانی لە نیو مالیک دا تەقە دەستی پیکرد. ئەندامانی حیزب ویستیان بچنەدەر بزانی کە چ خەبەرە، بەلام دەنگیان دان کە نەيەنەدەر. بەیانی تەقە تەواو بوو و رادیو رایگەیاندا کە "نازم گوزار" مودییری ئەمنی عام کودەتای لە ھەسەبەکر و سەدام کردوھ بەلام سەرکەوتو نەبووھ. دواي کوژرانی گوزار نزیك بە ۴۰ کەس لە ریبەرانی حیزبی بەعس بە تاوانی ھاوکاری لەگەل ئەو ئیعدام کران کە یەک لەوان عەبدولخالەق سامرایی بوو کە دۆستی کورد و کۆمونیستەکان و حیزبی دیموکرات بوو. سامرایی لە زیندان دابوو، بەلام بە ھۆی ئەوھ زۆر خوشەویست بوو و سەدام لى دەترسان ئیعدامی کرد و ھەموو جەنایاتی پیشووی حیزبی بەعسی، خستە پال ئەو.

له سهر گيران ئه حمهد توفيق، كه سائيك به بئ به لگه دوكتور قاسملوو تاوانبار ده كه ن كه ده ستي له گرتني ئه و دا هه بووه، به لام كرده وهى ئه وتو له دوكتور قاسملوو به دوور بوو. عه بدولاي حه سه نزاده له و باره وه له لاپه رهي ۲۰۸ كتيبي كورته ميژووي حيزبي ديموكرات... دا ده نووسى: ئه وهى گرنگه و ئه مانه تيكه له سهر شاني نووسه ري ئه م دپرا نه و هه موو كه سيكي به ويژدان و ئاگادار له مه سه له كان، ئه وه يه كه دوكتور قاسملوو نه كه ههر خه تا يه كي له گيراني ئيسحاقى دا له سهر نه بوو، به لكوو هه وليكي يه كجار زوريش بو ئازاد كردني دا كه به داخه وه سه رنه كه وت.

عه ولای حه سه نزاده ههر له و باره وه له لاپه رهي ۸۰ كتيبي ئه زموني خه بات دا ده لئ: ... دوكتور قاسملوو ده گه ل مردني هيج كه س نه بوو. ده گه ل كوشتني هيج كه س نه بوو. به تا يه تي ده گه ل موخاليفيني خو ي. ئه من ده "نيو سه ده تيكوشان" دا هيناومه، له كونفرانسي سئ هه موو كونفرانس ده يه ويست ئه حمهد توفيقى ده ركا. دوكتور قاسملوو راست بووه گوتي چون ده ري ده كه ن؟ ئيمه ئيستى تازه ده مانه وي ئوسوولي حيزبي پياده بكه ين، ئيوه ههر ليره پيشيلي ده كه ن؟ ئه و كابرايه ئه ندامي حيزبه، ده بئ بانگ بكري، مه سايلي ده گه ل باس بكري. ئه گه ر خواي كردو ئه و حازر بوو كاري حيزبي بكا ئه وه چ باشتر. ئه گه ر نه يكرده و كات كو ميته ي ناوه ندي ده تواني ده ري بكا. جا ئه و جار كونفرانس له ره ئي خو ي وه رگه رايه وه و هاته سهر ئه وه ي ئيختيار بدا به كو ميته ي ناوه ندي. ده نا كونفرانس حازر بوو هه رله وي ئه حمهد توفيقى ده ربكا.

هيج به لگه يه ك بو تاوانبار كردني فه رمي حيزبي ديموكرات و به تا يه ت دوكتور قاسملوو به ده سته وه نيه و ههر قسه ي لاوكي و سه رزارانه كه جيگاي مه تمانه كردن نيين و بو حيسان نابن. كه ريمي حيسامي له لاپه رهي ۳۱ به رگي ۴ بيه ره ييه كاني دا ده نووسى كه كا تيك ئه حمهد توفيق گيرا، دوكتور قاسملوو وه ك سكرتير داواي له ده فته ري سياسي كرد كه ئه وه ي له ده ستيان دي بو ئازادي كا ك ئه حمهد دريغ نه كه ن. له ماوه ي چهند مانگ دا نوينه رايه تي حيزب چهند جار داواي ئازادي كا ك ئه حمهد ي كرد به لام عيراق جوابي نه داوه و له ئاخرا دا ولايميان داوه كه له عيراق ده ر كراوه. ده وله تي عيراق ئه حمهد توفيقيان بئ سه روشوين كرد و له زيندان دا به ههر ده ليليك بئ كوشتيان.

كه ريمي حيسامي له لاپه رهي ۳۱ به رگي ۴ بيه ره ييه كاني له زباني حه مه ده مينى سيرا جى: ... ره نگه خه لكي بيخه به ر و نا ئاگاي ئه وتوش هه بن كه پييان وابئ حيزبي ديموكرات ده ستي له و كار هدا بوو ييت. به لام زور به ويژدان وه ده توانم بلئم كه حيزبي ديموكرات به په روش و به دلسوزيه وه بو به رداني هه ولي دا و هيجي بو نه كرا.

حاميد گه وهه ري به نه قل له غه فور فه تاح ئيبرا هيمي يه كي ك له پيشمه رگه كاني هاوړي ئه حمهد توفيق ده لئ كه سه دام حوسين بو كوشتني بارزاني ويستويه تي له ئه حمهد توفيق كه لك وه گري به لام ئه و ملي نه داوه و له لاپه رهي ۳۵۳ ده نووسى: سه دام داواي ئيمه ي كرد، من له گه ل كا ك ئه حمهد چووم و چاو مان به سه دام كه وت، دوو ئه فسه ري فرۆكه واني لا بوو. سه دام ئه واني به پر يكرده و ئيمه به ته نيا له لاي ماينه وه. سه دام به كا ك ئه حمهد ي گوت ده ته وي كوردي ئيران پر زگار

بکهی؟ من ئهوهی شا دهیدات به بارزانی دوو هیندهت دهدهمی. ئهحمده له وهلامیدا گوتی: ناتوانم، چونکه بارزانی سنورهکانی گرتووه و له نیوانماندا دهیته شهپر و من شهپری براکوژی ناکهم. سهدام گوتی فهرموو ئهوه کاغهز و قهلهم دژی بارزانی و شای ئێران بنوسه. کاک ئهحمده گوتی من دژی شای ئێران دهنووسم، بهلام به دژی بارزانی نانوسم. سهدام گوتی ههوتوووهکت مۆلهته له عێراق پرۆی. کاک ئهحمده گوتی باشه. دواي ئهوه دیداره، لهگهڵ سهفارهتی فهرههنا قسهمان کرد، ئهوان قبولیان کرد ههوتوووی دادی کاک ئهحمده به فرۆکهی فهرههنا پروات که دوکتور قاسملوو و ژمارهیهکی تر، سهدامیان ئاگادار کردبووه که ئهحمده توفیق پێگهر له کاری حیزبی دیموکرات به دژی شای ئێران.

چهند پرۆ دواي دیداری سهدام حوسین لهگهڵ ئهحمده توفیق، ئیستخباراتی عێراق له سههرهتای پاییزی ساڵی ۱۹۷۲دا ناوبراوی دهستگیر کرد و گواستیهوه بو زیندانی ئهبوغهریب له بهغدا و دواتر به توندترین شیوه له زیندانی "قصرالنهايه"دا ئهشکهنجه کرد. سهبارهت به گیران و زیندانی کردنی ئهحمده توفیق، غهفور فهتاح ئیبراهیمی دهلیت:- (ئیمه پترله سالیك خهريکی خويندن بووین. ئیوارهیهک دوو ئیستخباراتی هاتبوون و کاک ئهحمدهیان له مهدرهسهوه، لهگهڵ خۆیان بردبوو. پهحیمی سۆفی عهبدوخلالق خهڵکی مههاباد به دوايدا چوووبوو، بهلام نهیدوژی بووه. تاهیر مهلا ههسهن چوو بو ههیهتهتی وهزیران که سۆراخی بگریت که ئهویشیان لهوئ گرت. ههردووین سههرتا له زیندانی ئهبو غریب بوون و دواتر بردیان بو زیندانی "قصرالنهايه" له بهغدا و له ژوریکی تاکه کهسییدا بوون. من زۆری بهدوا کهوتم. سی وهزیر ههبوون قسهم لهگهڵ کردن، یهکیک لهوانه کوردی خهڵکی سلیمانی بوو و ئهوانی تر مهسیحی و عهرهب بوون. کوردهکه بهلینی پیدام که وهلامم بداتهوه. نزیکه مانگیکی کیشا، گوتی: ئهحمده به داوی ئێرانییهکان گهراوه و بچو بۆلای جهماعهتی قاسملوو، ئهگهر داواي بکهن، له ئیعدام رزگاری دهییت.

له زیندانهوه کاک ئهحمده دههههه بو دادگا، سهربازیک قۆلی دهگرێ و جێبو به بارزانی دههات و دهلی پرۆ وهپیشم بکهوه که کاک ئهحمده لی پادهسی و زللهیهکی لیدهدا. ئیمه نیگهرانی کاک ئهحمده بووین. ههر چهند پرۆیهی یهکیک له ئیستخباراتهوه دههات و له کاک ئهحمدهی دهپرسی، کاتیکی ئیمه دهمانگوت لای خۆتانه، له وهلامدا دهیانگوت: ویستویهتی بگهڕێتهوه بو کوردستان و شیوعیهکان کوشتویانه، یان دهیانگوت ویستویهتی بچو بۆ لوبنان و له پێگادا کوشتراوه. تاهیر دواي ئازاد بوونی له زیندان گوتی ئهشکهنجهیهکی زۆریان کردون و باسی شههیدبوونی کرد.

عهبدولای ههسهنزاده له لاپههری ۱۱۶ کتییی حهقیقهتی میژوو دا، له ولای بیژهن ساعدی که دهپرسی "حکومهتی بهعس ئهحمده توفیقی کوشت یان دهستی پارێشی تیدابوو؟ دهلی:

نهخیر، ئهمن پیم وایه دهستی پارتي تیدا نهبوو، پارتي زۆریشی پێ ناخۆش بوو، چونکه ریبههرانی پارتي قسهیان لهگهڵ کردین، خوالیخۆشبوو ئیدریس بارزانی گوتی: ئهگهر بۆتان دهکری، هههرچی پاره ی تێ دهچی لی خهرج کهن ئیمه دهیدهین، بهلام کاریک بکهن رزگاری بێ، ئیمه زۆرمان ههول دا، نه مان توانی رزگاری بکهین. دهولهتی عێراقیش گوتبووی ئیمه بۆیه گرتوومانه، چونکه ئهحمده

تۆفقیق کاری بۆ ئیّمه کردوه، به لّام دوايه بۆمان دهرکهوتوه که به شیویهکی دوو لایه نه کار دهکا، واتا کار بۆ مه لا مسته فاش دهکا.

هیندیک خه بهر ئه وکات بلّابوونه وه که گویا خوارزاکانی ئه حمه د تۆفقیقان به گرتن دابی، چونکه ئه وان پاش گرتنی ئه و له به غدا مابوونه وه و به ده مانچه ده گه ران و مانگانه ۴۰ دیناریان وه ک په نابهر وه رده گرت.

لینا (نه سیرینی قاسملوو) له لایه ره ی ۱۷۶ کتیبی ئورووپاییه ک له ولّاتی کورداندا... به خراب باسی ئه حمه د تۆفقیق ده کا و دوا ی ئه وه ده لّی که مه لامسته فای به جیهیشت و په نای بۆ عیراق برد، ده نووسی: "ئه حمه د.ت" (تۆفقیق) سه ره پای ده سه لاتخوازی سیاسی، ته ماحی کوکردنه وه ی مال و سامانیشی هه بوو و دهستی کرد به کرین و فروشتنی مه ر و مالّات و بهرپرسه کانی ریژی می به عس، ئه مری ده سته سه ر کردنیان دا و به تاوانی کرین و فروشتنی ناباسایی زیندانیان کرد. له زیندانی شدا کوژرا. له لایه ن چ که سیکه وه؟ ولّامه کان جیاوازن.

کوشتن و نه مانی ئه حمه د تۆفقیق به دهستی ریژی می به عسی عیراق نادیاره وه ک رازی ک ماوه ته وه و ئاشکرا نه بوو که چۆن له ناوچوو. عه بدولّا حه سه ن زاده له لایه ره ی ۷۸ کتیبی ئه زموونی خه بات دا که کاک هه یاس کو ی کردوته وه له و باره وه ده لّی: کاک حه مه ده مین خزمایه تی ده گه لّی هه بوو، پیتموایه خالّوا و پوو رزا بوون. عیراقیه کان به پانه وه ئه وه یان گو ت که ئه حمه د تۆفقیق کاری بۆ مه (بۆ عیراق. هه یاس) کردوه. به لّام دوايه بۆمان دهرکهوتوه "مزدوج" کار ده کا. باوه ر بکه که لیمه ی مزده وه جیشم بۆ یه که م جار ده بیست. به و مانایه که جاسووسی مه لا مسته فاش بووه له سه ر ئیّمه. له سه ر ئه وه ی گرتوو مانه. ئیّمه وازمان له هه ولّه کاغان نه هینا. ئه مجار به وه بیده نگیان کردین، گو تیان ئه حمه د تۆفقیقان "ته سفیر" کردوه. ته سفیریشم هه ر بۆ یه که م جار ده بیست. به وه ی ده لّین که یه کێکی له ولّاتی خو یان دهرکه ن و نه شی ئیرنه وه ولّاتی خو ی که ته حویل دانه وه یه. پیی ده لّین ته سفیر یانی سه فه رمان پی کردوه. گو تیان ته سفیرمان کردوه بۆ سووریه. له پاشان که ماوه یه ک پیوه خرا و ئه حمه د تۆفقیق له هه یج جیگایه ک سه رو سوّراغی نه بوو، ئیّمه به و قه ناعه ته گه یشتین که ده بی کوژرابی. چونکی ده مانزانی سووریه نایه وه ی، بۆ چیه تی. که وای و ده در ده که و ی، که وه ده ریش که وت کابرایه کی زیره ک بوو له جیه ک سه ری هه ر وه در ده نا. گوتمان کوژراوه و نه ماوه. که واشیان گو توه مه به ستیان کوژران بووه. دواتر، زۆر دواتر دهرکهوت که ئاوا به نیزیکی ش نه کوژراوه.

ئهن شاهیدیکی زیندوو مه بوو به داخه وه هه رچی هه ولّم ده گه لّدا حازر نه بوو به نووسین یان به ده نگ ئه و ئیتلاعاته ی هه یه تی لّی وه ربگرم. هه یاس کاردۆ: کابرا عه ره ب بوو؟

عه بدولّا حه سه ن زاده: نه خیر، کورد بوو، کوردی ئیران. ئه ندامی حیزبی دیموکراتی کوردستانیش بوو، ئه ندامی پارتی دیموکراتی کوردستانیش بوو. له و کوردانه ی "زووحه یاته ی ن"ن. له ئیران ئه ندامی حیزبی دیموکراتن و له عیراق ئه ندامی پارتین. دیاره ئه وه ئه ندامه تی حیزبی هه ر پاراستبوو، به لّام چونکه ببوو به عیراقیش ببوو ئه ندامی پارتی. ئه وه له سه ر پارتی گیرابوو. بۆ منی باس کرد، وا بزانه پیرار بوو له هه ولّیر عه مری خودای کرد. گو تی: ئهن له زیندانی ئینفیرادی بووم. له ژووری

ئىنفىرادىي تەنېشتى مەنە دەنگى نالەو نازەھەتى دەھات. جارجار كە دەینالاندو قسەى دەکرد گۆیم لیبوو كە بە كوردى قسەى دەکرد وەك ئەى ھاوارو شتى ئاوا. دەیگوت درزىكى زۆر كەم لە دیوارەكەدا ھەبوو، سەرم بەدیوارەكەو ھاو گۆتم ئەرى كاكە ئەتۆ كىي و چكارەى؟ جوابى دابەو ھە گۆتى كارت بەكارى مەن چە كاكە؟ گۆتى دوو، سى پۆژم ئەو ھەل دىو پاتە كەدەو ھەتا ئاخەرەكەى گۆتم كاكە ئەمەن ناوم فلانە، ئەندامى پارتى دیمۆكراتى كوردستانم. لیرە وەكوو تۆ زىندانم، پیمخۆشە باوەرم پى بەكەى. گۆتى ئەوجار كە وام پىگوت، باوەرى كەد و گۆتى ئەمەن عەبدوللای ئىسحاقیم. لیرە گیراوم و ئەشكەنجەم لەسەرە. گۆتى ھەموو پۆژى دەیانبرد. زۆرى پێو ھەتا، شەوئىكەن كە برديان و ھەتايانەو لیم پرسى چۆنى، گۆتى ئیدى تازە نامەنەو. تازە ئەمەن ناژیم. گۆتى ھەتا بەرى بەیانى نالەو نووزەى ھات. بەرى بەیانى بیدەنگ بوو. گىراپەو ھە گۆتى دوو پۆژى پێو خرا ھەر بیدەنگ بوو ھەتا لە جياتى دەنگ بۆن ھات. ھاوینیش بوو، گۆتى لە ژوورەكەى خۆیدا مردبوو، بۆگەنى كەدبوو، جا ئەوجار لایان برد. لە ژىر ئەشكەنجەدا كوشتيان.

ھەياس كاردۆ لە لاپەرەى ۸۰ كىتیبى ئەو سەرچاوە دا لە عەبدوللا ھەسەن زادە دەپرسى: مامۆستا ئەو نەفەرە كىيە؟

عەبدوللا ھەسەن زادە: ئەو نەفەرە ناوى "ئەكەم بەگ" بوو. لە ھەولیر عەمرى خۆى كەد. بابى ئەو كورە باشە بوو كە لە تەلەفیزیۆنى كوردسات كار دەكا، راسان موختار. دیارە سى كورە ھەن ھەموویان ھەر باشن. ئەمەیان ناوى موختارە شۆرەتيان ئەحمەدیيە. لەو بەگانەى بانین. بەداخو ھە ئەو ھە بۆ ئیمە سەبت نەكەد ھەرچەند بیستوومە بۆخۆى ھەندىك شتى لەپاش خۆى بەجى ھەشتو. ھەوادارم وەدەست كەوئى و چاپ بكرى.

ھامید گەوھەرى لە نووسراویكى ئىنتەرنېتى لەژىر ناوى "گەرانەو بۆ مێژوو" لە زمانى تاهیری مەلا ھەسەن كە زۆر وەرپاست ناچى لەسەر كوشتنى ئەحمەد توفیق بە جۆرېكى دىكە دەگىرپتەو ھە و دواى ئەو دەلێ كە پزىمى بەعس، نزیكەى ھەشت مانگ ئەحمەد توفیق لە زىندان دا راگرت و وىستى بە دژى مەلا مستەفا و شۆرشى ئەیلول بەكارى بىنى، دەنووسى: ئەحمەد توفیق لە دوو ھە مانگى بەھارى سالى ۱۹۷۳ لەژىر ئەشكەنجە گيانیدا. لەو بارەىو ھە تاهیر مەلا ھەسەن ئەو پىشمەرگەى لەگەل ئەحمەد توفیق لە زىنداندا بوو لە وتووێژىكیدا بە درىژى باس لە ئەشكەنجە دانى ئەحمەد توفیق و خۆى دەكات و دەلێت:

- لە زىندانى قەسرى نىھایە... تا كاك ئەحمەد مرد پىكەو ھە بووین، ھىچ كەسى دىكەمان لەگەل نەبوو. دیو ھەسەن ۲ مېتر لە ۲ مېتردا بوو... لە دیو ھە، چاویان كە دەكەدینەو ھەموو گىاھان بە لیدان شین و رەش ببۆو... كاك ئەحمەد زۆر لەمەن خراپتر بوو. پرسیم بۆ وا نازەھەتى و نەفەست نایە؟ گۆتى: كەسێك لەسەر سینگم دانىشتو ھە و قورسایى ئەو كە نازانم ئىنسان بوو یا بەرد بوو، ئەمەنى كوشت. پاش مانگێك كەمتر كاك ئەحمەدیان برد. دوايە كە ھەتايانەو ھەللى زۆر خراپ بوو، و خیرا خیرا ھەناسەى دەكیشا. گریانم بۆى ھات... لیم پرسى چىیان لىكەد؟ گۆتى: كوشتيانم! ھەرچى ئەمەن لە بەغدا كەدومە ئەویان لى پرسىوم! گۆتيان تۆ ھاوکارى مەلا مستەفات كەدو،

گوتم: نه مکړدوه، پېشتړ کردومه و ده بې بیکه م و من په ناهه نده ی سیاسیم و وه زیفه شه، دژى شای
ئیران بم، نهک دژى ئیوه... ئه وهى ئیوه له گه ل ئه منى ده که ن تاتار و هیتلیریش نه یان کردوه...
یه کیان گوتم: ئه حمده تو زور زمانت درېژه ئیره لای مه لا مسته فا نییه.

تاهیر له درېژه ی وتووېژه که یدا باس له چوښه تی دهرهینانی نینوکه کانی قاچیان ده کات و
ده لیت "سه عدون غیدان و عه بدولخالق سامه پرای" چاویان به ئه حمده توفیق که وتووه و داویان
لېکړدوه: گهر وتارېک به دژى مه لا مسته فا بنوسیت، له زیدان ئازادی ده که ن، ناوبراو ده لیت:

- ئه حمده توفیق گوتم: ئیستاش بلین له سر شا بنووسه، هیچیشم نه دهنی دهنووسم به لام
قامه که کانیشم بدهم له سر مه لا مسته فا ئه وهى داوام لیده که ن ناینووسم... ئه وه له من به دووره!
ئه وانه ی ئه هلی که یفن ده توان، ئه من ناتوانم. ئه من نانی میلیله تی کوردم خواردوه، چاویشم به
نانی ئه وان پشکو تووه، قه ولیشم به وان داوه که له سر ئه وان بزم و خه یانه تیان پی نه که م... ئه من
چه نده له و زیدانه دا بم ئیحاترامم ده مینى، به لام ئه گهر بېم مه قاله یه که بو ئیوه بنووسم، ده بم به
پووشی بهر پوژى. ئه وهنده که کارتان به مننه تا مه قاله که بو ئیوه بنووسم و ئیمزای بکه م. دواتر
ده لین ئیمزای عه بدولا ئیسحاقى یه. پاشان فرېم ده دهنه دهرى و له دنیادا ئاپرووم نامینى. لیره
ده بم و ئه رزیشم زور زیاتره... ههر شتیکی بیلین به قسه تان ده که م، به لام به دژى میلیله تی کورد
له عیراق یا تورکیا، سوریا و ئیران نه به عه مه ل و قسه هیچ شتیک ناکه م... من مردن هه لده بژیم
نهک ژینی خویرپانه و سه رشوړی. بو مالى دنیا و ته من و نان، شهره ف و غیره تی ئینسانی کورد
له ژیر پی نانیم.

تاهیر له درېژه ی وته کانیدا سه باره ت به مهرگی ئه حمده توفیق، ده لیت: سى چوار جاریان
ئه شکه نه چه کرده وه... جارېکی دیکه شه ویک پیکه وه بردیانین... له گه ل کاک ئه حمده هاتینه وه
دیوه کان. گوتم: کاک ئه حمده چوښى؟ چیان لى پرسى؟ گوتم: ئه من هه موو سه فحه کانم
"لاپه رپه کانم" ئیمزا کردوه، ههر سه فحه ی ئیعدامپکه، ۱۵ لاپه ره. بوخوم خویندومه ته وه... به و
په روه نده یی که له دادگا بوم سازکراوه، ئه گهر بلیم مه لاییکه تم، به شه تان دهرده چم. گوتم:
موته هه م به چی کراوى؟ گوتم: کومک به مه لا مسته فا بارزانى و هینانى خه به رنیگاری
خه به رگوزارى رویتیرز- دانا ئادامز شمیدت- و خه یانه ت به عیراق و گوتمی هه رچی کردومه و
گوتوومه، به به عسییه کان گه یشتوته وه... دواتر کاک ئه حمده هیچی نه ده خوارد ئه وه هه شته م
مانگه و کاک ئه حمده سه روبه ندی گیان دهرچوونى بوو. شه ویکى گوتم: تاهیر وه ره دانیسه. ئه مړو
سه یره چاک چاک بوومه وه. هیچ جیگایه کم نایه شى، جیگایه کم بو راخه. بوم راخست. ده ستم له
لاقی دا سارد و عادى بوو، گوتم: ماله ئه وه دهرکه یه له و کابرایانه بکه وه، دینه ژوورى!! گوتم کاکه!
ئه وه تو قسان ده بزکینى. ئاخر ئه وه دهرکه له دهرى را داخواه. گوتم: ئه گهر وایه لاقت وه بن
سه رم بده، بن سه رم نه ویه، لاقم بو درېژ کرد و گوتم: زور خو شه. ههر هینده ی پی نه چوو،
چاوه کانی ویک نا و هه ناسه ی نه ما و شه هید بوو، هه رچی بانگم کرد هیچ دهنکی نه هات. لاقم
له بن سه ری دهرهینا و له سر په توکه م دانا و ملم نا له گریان، یه ک به خوم به دهنکی به رز ده ستم

به گریان کرد... ئه وه به هاری سالی ۱۹۷۳ ی زایینی بوو... ته رمی کاک ئه حمه دیان برد و نازانم چی
به سه رهات و چیان لیکرد.
به م شیوه یه ئه حمه د توفیق له سه ره تای پاییزی سالی ۱۹۷۲ گیراوه و دوا ی هه شت مانگ
زیندانی له مانگی دووه می به هاری سالی ۱۹۷۳ به ئه شکه نجه کوژرا.

که سایه تی نه حمدهد توفیق

سید عهبدولای ئیسیحاقی (نه حمدهد توفیق) له سالې ۱۳۰۰ (۱۹۳۱) ههتاوی له شاری مههاباد له دایک بوو. سې برا و دوو خوشکی هه بوو. له سه رتا دا بابی سید محهمدهد نه مینی، چپودار بوو دوايه بوو به قهساب.

نه حمدهد توفیق به قهول خه نجه ری ده بیان بوو له کالان دا رانه ده وستا و که سایه تیکی هه لسووری ماندوو نه ناسی ئازا و له خو بردوو و کو لنه دهر بوو که پیویسته ئاکار و کرده وه کانی، له قوناغ و سه رده می جیاواز دا بخړینه بهر باس.

ماموستا هه ژار له لاپه رهی ۳۷۴ کتیبی چیشتی مجپور" دا له سه ر که سایه تی نه حمدهد توفیق ده نوو سې: نه حمدهد توفیق ده سته پیاوړکی بالاباریکی جوان چاک، سپیلکه له، موی له رهشیان بریقه ی ده هات. قهت له کار کردن ماندو نه ده بو. زور پاک و خاوین و موره ته ب بو. که س به پې ده گه لی دهر نه ده برد. روژ و شهو بیوچان به شاخ و کیو هه لگه رابا نه فه سی ته نگ نه ده بو. نه یده هیشت به رده ستانی ساتیک بیکار و ته نه ل رایبویرن. له غاردان دا پیم وابو که رویشکی له بهر دهر ناچې. جاریک جاشیکی دیل هه لاتبو. جاش وهک تاژی رای ده کرد. ماوه یه کی زوریش دور که تبو. نه حمدهد که وته سه ری و گرتی. تفه نگچی چاک بو. نه یده زانی ترس چیه. هه مو گیانی هونه ر بو. عه یی نه وه بو زور سه ختگیر و خه تایه کی چکو له ی له ژیر ده ست قبول نه ده کرد، نه ی ده به خشی. به چاوی به دبینی ده یروانیه زور له هه واله کانی ئیرانی، زور ده ترسا که ساواک ناردبنی که له سه ر نه و ورده عه بیانه ی من لومه د ده کرد.

عه بدولا هه سه نزاده له لاپه رهی ۷۰ نه زمونی خه بات دا، دوا ی نه وه له سه ر که سایه تی نه حمدهد

نه حمدهد توفیق

توفیق ده لی که کادریکی زور ئازا و فیداکار و چووست و چالاک بوو ده نوو سې که که م دیهاتی مه نته قه ی مهرکه زی کوردستان ماوه که نه ییگه پری و نه پیشکنی و له کادیان و له ته ویلان دا نه خه وت بې. زور خه لکی بوو و له باری نامووسیوه جیگای مه تمانه ی هه موو که س بوو. نه و ژنی نه هیئا. به ده ست و تفه نگ له شه ردا زور ئازا بوو. له هه لو یستیش دا هه ر ئازا بوو. نه وه نده به ئوتوریه ته بوو که نه گه ر دهر ده که وت

پیشمه رگه هه موویان خو یان خړ ده کرده وه. وهک عه زیز نه سین گوته نی "فه رمانده ده بن هه میشه نیوچاوانی سیبه ر بکا" وابوو.

مهلا عهولا له سهر خوشهويستی ئهحمهد توفيق له لای بارزانی، له لاپه‌ره‌ی ٧١ ئه‌زمونی خه‌بات دا ده‌نووسی که ئه‌وانه‌ی موخالیفی ئهحمهد توفیق بوون جارێک له رانییه ده‌چه لای بارزانی و شکایه‌تیان له ئهحمهد کردوه که دیکتاتوره و کهس ناخوێنیته‌وه. بارزانی له یه‌ک قسه دا ده‌لێ: ئه‌من ئهحمهد توفیق به هه‌مووی ئیوه ناگۆرمه‌وه. ئه‌وه‌ی ده‌یه‌وێ ده‌گه‌ڵ من بێ، ده‌بێ ده‌گه‌ڵ ئهحمهد بێ.

به‌مشێوه‌ی مه‌لامسته‌فا ئهحمهد توفیقی له به‌رانبه‌ر به هه‌موو ئه‌ندامانی حیزب دانا و ئه‌وه‌ش رواله‌تیک له‌ودا پێک هێنا‌بوو که خۆی به منته‌ته‌باری کهس نه‌ده‌زانی. به پێی پاشکۆی تیکۆشه‌ری ژماره ٢٧ ساڵی ١٣٦٨ دوکتور قاسملوو له‌سهر ئهحمهد توفیق ده‌لێ: عه‌بدوڵڵا ئیسه‌حاقی نفوزیک عه‌جایی هه‌بوو. یانی سانترالیزمیک بوروکراتیک له حیزب دا پێک هات‌بوو که زۆر دژی دیموکراتیک بوو. هه‌روه‌ها ده‌رویش سیفه‌تی به‌رامبه‌ر به یه‌کیه‌تی سۆقیه‌تی و ولاتانی سوسیالیستی پێک هێنا‌بوو. له لایه‌که‌ی دیکه نفوزی سونه‌ته‌کانی بارزانی ناسیونالیزمیک به‌رچاوته‌نگی دامه‌زراند بوو. هه‌روه‌ها ماکیاولیزمی کرد بووه‌ باو، به‌و مانایه که له سیاسه‌ت دا له‌گه‌ڵ هه‌موو کهس ده‌توانێ ریککه‌وێ و کلاو له سهر هه‌موو کهس بنێ و فی‌ل له هه‌موو کهس بکه‌ی. له‌وانه‌ش خراپتر دوو شتی دیکه‌ بوو، یه‌کیان ئه‌وه‌ بوو که: بۆ ئه‌ندامانی حیزبی ئیمه که مابوونه‌وه گرنگترین شت بریتی بوو له چه‌ک و پاره، کاریان به هیچ شتیک دیکه نه‌بوو. ته‌شکیلات و سیاسه‌ت و نووسین و ئه‌وانه هیچ ئه‌هه‌مییه‌تیک نه‌بوو! ئه‌مه‌ دیاره له خودی بارزانی یه‌وه هات‌بوو که زۆر جار ته‌وه‌ینی به زۆر رووناکییه‌ ده‌کرد و قسه‌ی خراپی پێ ده‌گوتن و ئه‌مه‌ چوو بووه‌ میشکی زۆر که‌سانه‌وه. ئه‌وه‌ی دیکه‌شیان دامه‌زرانی سلسله‌ مه‌راتبی عه‌شیره‌تی بوو. یانی ئه‌وه‌ی مه‌سئول بوو هه‌مه‌ کاره‌ بوو کهس هه‌قی نه‌بوو لێی بپرسێ چ ده‌که‌ی؟ ئه‌وه‌ی مه‌سئولیه‌تی نه‌بوو وه‌ک نوکه‌ر ره‌فتاری له‌گه‌ڵ ده‌کرا.

لێنا (نه‌سرینی قاسملوو) له لاپه‌ره‌ی ١٧٦ ئورووپاییه‌ک له ولاتی کورداندا که ناهیدی حوسینی وه‌ریگێراوه، باسی که‌سایه‌تی ئهحمهد توفیق ده‌کا و ده‌نووسی: عه‌بدوڵله‌حمان هاوکارێکی دیکه‌شی هه‌بوو به ناوی "ئهحمهد.ت" که‌نجیک گوندی و زیره‌ک بوو. به‌لام زانیاری گشتی و به‌ تایبه‌ت قالدوونه‌وه‌ی سیاسی زۆر باش نه‌بوو. ئه‌و که به‌رپیکه‌وت و له‌ سای قه‌زا و قه‌ده‌ردا، خۆی له ده‌وروبه‌ری پێه‌رایه‌تی حیزب بینیووه. پێکه و راگرتنی بالانس سه‌باره‌ت به‌ بابه‌ته‌کانی له‌ده‌ست دا‌بوو و پێی و‌ابوو ده‌توانێ پۆلی پێه‌ریک بگێرێت (بۆ ماوه‌یه‌کی کورت به‌ ئاواته‌که‌ی که‌یشته) به‌لام چونکه‌ توانای هاو‌پیکانی نه‌بوو، که‌وته‌ پیلانگێران و په‌وتی گۆری و کو‌تایی به‌ خه‌باتی خۆی له‌ پێزه‌کانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران دا هێنا و په‌یوه‌ست به‌ مه‌لا مسته‌فای بارزانی، پێه‌ری پارتی دیموکراتی کوردستانی عێراق بوو. که‌من ئه‌و پێه‌رانه‌ی هاوکاره‌ ده‌سه‌لاتخوازه‌کانیان ته‌حه‌ممول ده‌که‌ن و بارزانی‌ش که بۆ لایه‌نگرانی خۆی قاره‌مانیک پراسته‌قینه‌ بوو، له‌و به‌اره‌وه‌ جیاواز نه‌بوو. ئه‌و زۆر زوو به‌ نییه‌تی "ئهحمهد-ت" ی زانی و ئهحمهد "ت" ئه‌مجاره‌یان پ‌رووی له حیزبی به‌عس واته‌ پ‌ژیمی سه‌ددام کرد.

ئەحمەد توفیق لە سەرەتا دا ماركسیستیکى تۆخ بوو دوایەش بە روالەت بوو بە نەتەووەپەرەست و میلیگەر. بە لām چ نەتەووەپەرەستیک؟ لە کۆنگرەى ۲ دا هیچ بیریزیک نەما بە رێبەرانی کۆمارى نەکا. میلیگەراییەک کە لە سالانى ۴۶- ۴۷ دا نەگەرپاوه بۆ لای بەشیک لەو کەسانە کە لەسەختەین کاتەکان دا بە دژى رێژیمى ئێران راپەرپى بوون. نەتەووەپەرەستیک کە بە روالەت خۆشەوێستەین کەسى خۆى کە مەلا مستەفا بوو بەجیبى هیشت و خۆى لە باوەشى رێژیمى بەعس هاوێشت و بە پۆلیسی عێراقى دەچوو سەر ئەندامانى حیزب و بەگرتنى دەدان.

کەریمی حیسامى لە لاپەرەى ۱۰۱ بەرگى ۲ بیرەوهرییهکانى دا دەلى کە روژیک ئەحمەد توفیق و سألحى خوارزای مەلامستەفا و پۆلیسیک بە دواى دا گەرپاون تا بیگرن.

رەحمانى کارهەبى باسى هەلسوکەوتى ئەحمەد توفیق سەبارەت بە خۆى، لە سالى ۱۹۷۲ لە بەغدا دەکا و لە لاپەرەى ۳۴ کتیبى "کورتەیهک لە بیرەوهرییهکانم" دا دەنووسى: لەکاتى گەرپان بەدواى دۆزینەوهرى هاوڕێیاندا، لەپر تووشى کاک ئەحمەد توفیق و دوو کەسى دیکە لە هاوڕێیانى ناوبراو بووم. زۆرم پێخۆشبوو و چوومه پێش و سلاوم کرد. بەتەما بووم باوەشیان پێدا بەکەم، کاک ئەحمەد منى نەناسییهوه. یەکیک لەو کورپانەى لەگەلى بوو گوتى: ئەوکۆرە لەوانە..! (مەبەستى حیزبى دیموکراتى کوردستان بوو بە راپەرپاوهتى دوکتور قاسملوو). بەداخهوه بە پێچەوانەى هەستى من بەرانبەر بە ئەوان، ناوبراو بە جێنۆدان ولامى سلاوى منى داوه و قسەى زۆر نەشیاوى نەک هەر بە من، بەلکۆو بە دوکتور قاسملوو گوت و هەرەشە و گۆرەشەیهکى زۆرى کرد!

منیش هەرئەوهندەم پێگوت: پەشیوانم لەو سۆز و پەرۆشەى کە بۆ ئێوەم هەبوو لە رابردوودا. توخوا تۆ کەسیکی شیاوبووى بۆ سکرێتێرى حیزبى دیموکرات..بەداخم!

مامۆستا هەژار لە لاپەرەى ۳۶۶ چێشتى مجبور دا لەسەر راوېچوونى ئەحمەد توفیق دەنووسى: وردە کێشەمان کرد، ئەو کە ماركسى زانا بو، لای وابوو ئەو دەولەتانهى ئەو بەرپاوه دەریاوه دێن و وڵاتان داگیر دەکەن، ئیستیعمارى و سەگ و سەگابن. من دەمگوت: "فەرقى چیه لە وشکانى و لە دەریاوه بى؟ ئەگەر بمخوا سەگاب و زالمە. خواردن خواردنە، بە کەوچک و کێرد و چەنگال بى، یان بە چەنگ و نینۆک و چەنگال. دەمگوت: ئیمە دەبى وێرپاى ئێرانیهکانى تر وەبەر رەحمەتى شیوعى کەوین و کوردی عیراقیش وێرپاى عەرەب و کوردی تورکیا وێرپاى هەموو تورکەکان. من دەمگوت: برا من بروام وانیه کورد، ئێرانى و عێراقى و تورکیایى هەبى، من خەلکى وڵاتیکى گەورەم ناوى کوردستانە. سێ چوار دەولەت داگیریان کردوه، دەبخۆن. دەولەتە گەورەکانیش یاریدەیان دەدەن کە بە زارى ئەوان مەنخۆن. با ئیمە خۆمان لەبیر بى، گەلانى هاوساش ئەگەر یاریمان بکەن سوپاسیان دەکەین.

لە چوارچێوهى نەزم و دیسپلینى نێو پێشمەرگەدا مامۆستا هەژار لە لاپەرەى ۴۷۶ هەر لە سەر ئەحمەد توفیق دەنووسى: بێکەى ئەحمەد توفیق لە پشت گوندی شیخان بە چیاپەکەوه بو. کانى و ئاویکی زۆر خۆشى لىبو. هەرچەند لە هەموو بێکەکان دەرهم بەرهەمى زۆر بو، کار زۆر بە ناریکی ئەنجام دەدرا، بە لām ئەحمەد پیاویکی زۆر بە زییک و زاکوون و مۆرەتەب بوو. پێشمەرگەى

ئەو دەرسىيان دەخوئند، ھەمىشە كاريان دەكرد، كەس زاتى نەبوو لە خەت لادا. نەچار با دارتاشى پىدەكرد، ھەركەس ھەر سەنعاتىكى ھەيىبو دەبوو بىكا و بەھرە بە شوڤش بگەيەنئ. زۆر جار ميوانى دەبوم بەو تەنزيىم و رىك و پىكىهەى زۆرم دڵ خۆش دەبوو. جارېك لەوجارانهى لای بوم، ناردبووى لە (خانئ) گوشتى جوانەگايان كړيو. ھەر دەمانخوارد و رەحمەتەمان بۆ گازەرد دەنارد.

مامۆستا ھەزار ھەر لە سەر لىھاتوويى ئەحمەد توفيق لە لاپەرەى ٣٦٦ دا دەنووسئ: شەپرى بارزانى و قاسم گەرم ببو. ئەحمەد ھاتە بەغدا و پىم سەير بو چۆن توانيوه لەو رىگە دژوارە خۆى دەرەباز كا. گوتى ھاتوم جلك و دەرمان بۆ بارزان بەرم كە ھىچيان نىيە. وىكەوتىن جلك و دەرمانى زۆرمان پەيدا كرد. ئىستاش نازانم چۆنى گەياندەنەو ھەزاران كە بەراستى كاريكى ئازايانە بو. ھەروەھا چو بو لە بيروتەو ھە دانا ئادام شىمىتى پەيامنيرى ئامريكايى گەياندەبو ھە لای بارزانى كە لە كىتبەكەى (سەفەرىك بۆ ناو پياو ھەزاركان) دا زۆر بە چالاكى و نەترسان و كارزانى ئەحمەد توفيق ھەل دەلئ. جارېكىش لە بەغدا پىكەو ھە چوینە سفارەتى مىسر وەك باسەم كرد. ھەرەبى نەدەزانى من تەرجومانىم دەكرد. لە قسە كردنى سىاسىدا بە وريام ھاتە بەرچاو. لە چوارقورنەش دىتمەو، بەلام ئەمجار ئەو فەلسەفە و فەلتەفەلتەى پيشو نەمابو كە من تىتەنەگەم. ببو ھە كوردىكى خۆمالى و ((ھەركەس كوردستان لە كورد داگیر بكا، لە بەراز و ئىستىعمارىش پىستە...)).

غەنى بلورىيان لەسەر كەسايەتى ئەحمەد توفيق لە لاپەرەى ١١٣ كىتبى "ئالەكۆك" دا دەلئت: ئىحسانوللا، كىتبى بۆ ديارى دەكردىن كە بىخوئىنەو... لەنيو ھەمووى ئىمەدا تەنيا ھەبدوللاى ئىسحاقى ئامادە نەبوو كىتب بىخوئىتەو ھە ھەمىشە وەبەر رەخنەى ئىحسانوللا دەكەوت... بەلام بەو ھالىش ئىنسانىكى كارى بوو و ھەمىشە لە خۆپىشاندا ھەكاندا نەخشی بەرچاوى ھەبوو. ھەمىشە خەرىكى دروشم نووسىن و بلاوكردنەو ھە راگەيەنراو ھەكانى ھىزب بوو. ئىمە گەلىك جارەن رەخنەمان لىدەگرت و دەمانگوت: بلاوكردنەو ھە راگەيەنراو ھەكانى ھىزبى ئەرکى تۆ نىيە و بەرپرسى خۆى ھەيە، بەلام گوتنى ئىمە ھىچ فايەدى نەبوو. ئەو كە دەيدىت ئەندامىكى ھىزب خەرىكە دروشمىك لەسەر دىوار دەنووسئ، خامەكەى لىو ھەردەگرت و بۆخۆى دروشمەكەى بۆ دەنووسى. ھەبدوللاى ئىسحاقى "ئەحمەد توفيق" بەراستى ئاشقى كار بوو. زۆر ئازا و نەترس بوو، لە ھىچ خەتەرېك نەدەپرىنگايەو ھە لە كارەكانىدا سادق و سالم بوو.

مامۆستا ھەزار لە لاپەرەى ٤٣٤ چىشتى مچىور لە سەر ئەحمەد توفيق دەنوسى كە كەسى نەدەگەيشتئ. ئەو ھەمو كات ھەر لە سەفەر داوو و ئەو تەنانەت لە مالى جاشانى عىراقىش شتى دەدزى.

جەلال تالەبانى لە لاپەرەى ٧٦٥ كىتبى "بەد از ٦٠ سال" لەسەر ئەحمەد توفيق دەلئ: كوردىكى ئىترانى بوو بە ناوى ھەبدوللا ئىسحاقى ناسراو بە ئەحمەد توفيق كە بەر لە دوكتور قاسملوو رىبەرايەتى ھىزبى دىموكراتى كوردستانى لە ئەستۆ بوو. بەراستى ئەو مروڤىكى ئازاوەگىر، بەرەلا و ھەسود و قسەگىرەو ھەبوو. كاريگەرييەكى زۆر خراپى لەسەر مېشكى بارزانى ھەبوو. لە ژىر ناوى خۆشەويستى بۆ بارزانى، ھەموو ھەوال و قسەيەكى خراپى بۆ دەگىراو ھە كە بە دزى ئىمە كەلكى

لېوهر بگيريت. ده بگوت ئه وانه دژى تۆن و ئىبراهيم ئه حمده و كوميتهى ناوهندى حيزب به دژى تۆن و نابه نه سهر ريگاي راست.

له يه كه م وردبوونه وه دا ده رده كه وى كه ئه حمده توفيق له گه ل گشت ئه ندانمان و پيشمه رگه كانى حيزب توند و تيز و كه م هه وسه له و نه حاواوه بووه و له گه ليان به توندى جولاوه ته وه و بيري زي پيكر دوون. تهحه موولى ئه و ئاكاره بۆ ئه ندانمانى حيزب كه له قوناغه كانى ئه وكات دا هه ميشه له ژير ناخوشترين زه خته كانى ژيان دا بوون، دژوار بوو. جيا له توند و تيزى به لاي ئه حمده توفيق زۆر ئاسايى بوو كه هه ركه سيكى پيخوش با هه ره شهى ليكا و وهك دوكتور قاسملوو له به غدا راوى بنى، يان وهك سه ديق ئه نجيرى و ئه سه عدهى خودايار و ... له ناو به رى. ئه حمده توفيق پيكهاتهى ئه ندانمانى حيزبى ديموكراتى له گه ل عه شيره تى يهك ده ست و ئازاى بارزان لى تيكچوو بوو و حيزبى ديموكراتى به ره بهى ئه وانى ده پيوا و ده يهه ويست به توند و تيزى و بى ري زي، ئه و ئوتوريتته و هه يمه نه پيكا بىنى كه ري به رى مه رحومى مه لا مسته فا به ئازايه تى و كۆل نه دان و له خو بردوويى ده يان ساله ي، به هو ي عه شيره تى ئازاى بارزانى به ده ستى هينا بوو. ئه حمده توفيق له ژير كاريگه رى قورسى كه سايه تى بارزانى دا بوو و ده يهه ويست ئه و نه زم و ديسيپلين و ئيتاعه تهى نيو بارزانيان كه له مه وداى زه مان دا پيكهاته وه و ده كرى بگوتى چه شنيك ئه يدنۆلۆژى تاي به تى له پشتته و بوته توانا و قودره تيكى له بن نه هاتوو، به هينديك رووناكبير و پيشمه رگه ر هس و رووتى نيو حيزبى ديموكرات پيكا بىنى كه هه ر يهك له هه وايه كى ليده دا و به بيرو پر وايه ك گوش درابوو. ئه حمده توفيق به هو ي زۆر هو كار هه م نه ده كرا و هه م نه يده توانى دريژه ده رى ريگاي مه لا مسته فا بى و هه م ري به رى شياوى كه سانيك بى كه له خو ي شارزاتر و ئازاتر بوون. له ميژوو دا نيوو نيوبانگى ئه حمده توفيق ئاو يتتهى ئازايه تى بوو به لام روودا وه كان نيشانيان دا كه هاوسه نكه رانى ئه حمده توفيق هه م زاناتر بوون و هه م ئازاتر.

کۆنگره‌ی ۳ ی حیزبی دیموکرات

کۆنفېرانسی سێی حیزبی دیموکرات، وەرچەر خايتی گه‌وره‌ بوو له‌ میژووی حیزبدا و ئالوگۆری قوڵی له‌ بیر و بۆچوون و روانگهی کار و تیکۆشانی نیو ریزه‌کانی حیزب پیکه‌یتا. به‌لام هه‌لومه‌رجی نوێ خه‌بات، دیاری کردنی ستراتیژی سیاسی و تاکتیکی و به‌پێوه‌به‌ری ئۆرگانه‌کانی حیزب، به‌ گشتی هه‌لسه‌نگاندنی خه‌باتی رابردوو و هه‌موو ئه‌و کیشه‌ و گیر و گرفتانه‌ی که‌ حیزب له‌ سالانی رابردوو دا توشی ببوو، ئه‌و پێویستی پیکه‌یتا که‌ له‌ به‌رزترین ئۆرگانی حیزب، که‌ کۆنگره‌ بوو باس بکری و بریاران له‌ سه‌ر بدری تا شه‌رعییه‌تی ته‌شکیلاتی وهرگرن. به‌و مه‌به‌سته‌ بریاری گرتنی کۆنگره‌ی ۳ ی حیزب درا و له‌ رۆژی ۱۹۷۳/۹/۲۲ (ره‌زبه‌ری ۱۳۵۲) له‌ شاری به‌غدا، به‌ به‌شداری ۴۹ که‌س له‌ نوینه‌ری ریکخواه‌کانی حیزب، له‌ نیوخۆی و ده‌ره‌ی وڵات دا به‌سترا.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۴۵ کتیی "گه‌شتیک له‌ ئاربابای بانه‌وه‌ بۆ باوه‌جیی کۆیه‌"، هاشمی که‌ریمی له‌سه‌ر گرتنی شوینی کۆنگره‌ ده‌نووسن که‌ پێشتر دوکتور قاسملو چوو بوو بۆ لای مه‌لا مسته‌فا و ئه‌و پێیگوت بوو که‌ لێره‌ی مه‌گرن تا نیوانیان له‌ گه‌ڵ ئێران تیکه‌نچن. دوکتور قاسملو گوتبووی که‌ قسه‌ و قسه‌لۆکمان بۆ ساز ناکری؟ ئه‌ویش مه‌لا مسته‌فا گوتبووی نا، له‌ لایه‌ن شوێشه‌وه‌ هیچتان پێناگوتری.

راپۆرتی سیاسی ئه‌و کۆنگره‌یه‌ له‌ پله‌یه‌کی به‌رز دابوو و لیکدانه‌وه‌ی ورد له‌ هه‌لومه‌رجی خه‌بات و سیاسه‌ت و ئیستراتیژی حیزب کرابوو و بۆیه‌که‌م جار شه‌ری چه‌کداری به‌ شیوه‌ی ئه‌سلی خه‌بات داندرا. له‌و کۆنگره‌یه‌دا به‌رنامه‌ و په‌یره‌وی نیوخۆی حیزب په‌سه‌ند کراوی کۆنفېرانسی سێ به‌ هیندیک ده‌ستکاری زانستیه‌نه‌ قبوڵ کرا و دروشمی سوسیالیسم وه‌ک ئامانجی دواڕۆژ و خه‌بات دژی ئیمپریالیزم و جیایی دین له‌ ده‌وڵه‌ت، په‌سه‌ند کران. چونکه‌ په‌سه‌ند کردنی هه‌موو به‌رنامه‌ و سیاسه‌ت و په‌یره‌وی ناوخۆی ئه‌م کۆنگره‌یه‌ به‌ پێی بریاری گشتی ئه‌ندامانی بوو، بۆیه‌ ئه‌و کۆنگره‌یه‌ ره‌نگیکی دیموکراتیک و شه‌رعییه‌تی ته‌واو پێشکه‌وتوانه‌ی هه‌بوو.

موسوڵمان و کمونیست و سوسیالیستی لایه‌نگر و دژ به‌ شوێه‌وی، پیکه‌اته‌ی ئه‌ندامانی کۆنگره‌ بوو و به‌ پێی قسه‌ی عه‌بدوڵای هه‌سه‌نزه‌ده‌، له‌ژێر کاریگه‌ری ئه‌فکاری دوکتور قاسملو و بالاده‌ستی ئه‌و له‌ تێئۆری و ئیستدلال دا، به‌رنامه‌ و په‌یره‌و قبوڵ کرا. دوکتور قاسملو له‌ گه‌ڵ زۆربه‌ی که‌سایه‌تییه‌کانی عێراق، چه‌ ئه‌وانه‌ی له‌ به‌غدا و چه‌ ئه‌وانه‌ی له‌ گه‌ڵی گه‌رابوونه‌ ئاشنایه‌تی و دۆستایه‌تی هه‌بوو و ئه‌و په‌یوه‌ندی له‌ ده‌هه‌ی هه‌فتاکان دا، زیاتر په‌ره‌ی ئه‌ستاند و زۆر به‌ قازانجی حیزب بوو.

به‌ ته‌مه‌نترین ئه‌ندام ئه‌و کۆنگره‌یه‌ ۵۲ سال و که‌مه‌ته‌مه‌نترین که‌س ۲۰ سال و راده‌ی ته‌مه‌نی نیوه‌نجی ئه‌ندامان ۳۵ سال بوو. مامۆستا هیمن وه‌ک به‌ ته‌مه‌نترین ئه‌ندامی حیزب، کۆنگره‌ی کردوه‌.

مهلا عهزیز ئهحمه دی له دهستنووسیك دا له سهر كۆنگره ی ۳ ده نووسی: له كۆنفرانسی سى دا بریار درا بوو حیزب ههر دوو سال جارێك كۆنگره بگرێ و گۆران له پێیه رییدا پێك بێ و حیزب به رابوردووی تێكۆشانى دوو سالهیدا بچیتهوه. كاره باشه كان باشت و كه موو كۆپه كان چاره سهر بكرێ. ئهوه بوو له مانگی رهبهر دا ئاگادار كراينهوه كه حیزب كۆنگره دهگرێ. ههر لهو مانگه دا كاك كه ریمى حیسامى هات بۆ قهلا دزه تا ئهوه ئه ندامانه ی حیزب كه بۆ به شداری له كۆنگره ی سیههم دهعوت كرابوون له گه ل خۆی ببا بۆ به غدا. ئه وه نده ی به بیرم بێ ئه وكه سانه نوینه ر بوون، له قهلا دزه، كاك مه لاخدری دۆله گهرمی، حاجی مه لاره سوو، میرزاخدری مه رسه نه، حه مه پۆلا، ئه من، حه سه ن سه رده شتی، مه لا سمایلی حاجی فه قی عه ولای قه له پره شی و چه ند كه سی تر كه ناوی ئه وانى دیم به بیر نه ماوه.

مهلا عهزیز ئهحمه دی له درێژه دا ده لێ: له نیوخوی ولات را دوو كهس به نوینه رى ئه ندامان بانگه یشتن كرابوون به ناوه كانى مامۆستا مه لاسه یه سه لامى بانه زێرى و مه لامحه مه دی نیوچوانى. له ئوروپاش را دوكتۆر حه سه نى شه ته وى، دوكتۆر سوولتانی وه ته میشى، محه مه دی موه ته دی بۆ به شداری له كۆنگره هاتبوونه وه.

ده ولته ی عیراق بۆ گرتنى كونگره مالیكى گه وره ی له ئیختیاری حیزب دانا بوو. جیگای گرتنى كونگره و نوستن و خزمه تی هه موو به شداران به خزمه تكاره وه كه ۶۰ كهس ده بوون، به باشی ده بووه. له رۆژی ئه وه لى كۆنگره را ده ركه وت كه له هه موو ژووره كان ده زگای گو یگرتنیان داناوه. بۆیه ته نیا كرده وه ی كونگره، له ژوورێكى گه وره دا گیرا ده نا كاره كانى كونگره له حه ساره كه دا به پرپوه چوو.

دواتر حه مه ده مین سیراجی وهك مه سئولى په یوه ندى، له لای ده ولته ی عیراق گله یی كرد و راگه یاند كه حیزب پێی ناخۆشه كه كارى ئاوايان كرده و گوتبووی خۆ ئیمه به دژی ئیوه كارێك ناكه ی. ئه وان ئیعتزافیان كرد كه ژووره كان ده زگای ده نگ بیستنیان تیدا بووه، به لام گوتبوویان كه ئه وه بۆ ئیوه نه بوو.

له و كۆنگره یه دا كیشه له سه ر ئه وه بوو كه ئایا ئه و كۆنگره یه، كۆنگره ی ۲ بێ یان سى. دوكتۆر قاسملوو و لایه نگرانی ده یانگوت ئه وه كۆنگره ی دوویه و له ده فته رى سیاسى و كومیته ی ناوه ندى دا زۆرینه ی ده نگ بوو. ته نانه ت ئه و راپۆرتیه كه بۆ كۆنگره نوسرابوو به ناوی " راپۆرتی كومیته ی ناوه ندى بۆ كۆنگره ی دووه می حیزبى دیموكراتى كوردستانى (ئیران) " نووسرابوو. به لام زۆربه ی ئه ندامانى حیزب ده نگیان دا كه ئه و كونگره ی سى بێ و به مشیویه شه رعییه ت به كۆنگره ی ۲ درا كه له سالى ۱۹۶۴ له ئاواى "سوونى" گیرابوو و ئه حمه د توفیق سكرتێرى بوو. دیاره له سه ر بریاره كانى كۆنگره ی ۲ بریارێك به چه شنى خواره وه په سه ند كرا: كۆنگره ی سیههمى حیزبى دیموكراتى كوردستان به یان و بریاره كانى كۆنگره ی دووه م، بیجگه له به شیكى كه میان كه له سه ر مه سائیلی سیاسین، ره ت ده كاته وه. به تایبه ت هیندیك هیرشى ناره وا و نادروست بۆ سه ر كۆمارى دیموكراتى كوردستان و به شیك له به رپوه به ران و كاده ركانى حیزب مه حكوم ده كا.

مهلا عهزیز ئهحمه دی له درێژه دا ده نووسئ: له یه کهم جه له سه ی کرانه وه ی کۆنگره دا، شاعیری که له مامۆستا هیمن هاته سه ر تریوون وه ک کۆنترین ئه ندامی حیزبی دیموکراتی کوردستان گوتی: کۆنگره ی دووه می حیزبی دیموکراتی کوردستان ده که مه وه. ئه و قسه یه بۆ زۆربه ی ئه ندامانی کۆنگره جیی سه رسوپمان بوو و بوو به هۆی ناره زایه تی. به راستی ئه من بۆخۆم پیم وابوو مامۆستا هیمن لئی تیکچوو، قه ت بیرم له وه نه ده کرده وه که س هه بئ کۆنگره ی دووه می قه بوول نه بئ. حه سه نی ره ستگار له لاپه ره ی ۳۳۰ به رگی یه کی بیره وه رییه کانی دا له سه ر کیشه ی ناوی کۆنگره ی ۳ ده نووسئ: راپۆرتی کۆمیته ی ناوه ندی له لایه ن شه هید دوکتور قاسملوو خویندرایه وه. هه ر به دوا ی خویندنه وه ی راپۆرتی کۆمیته ی ناوه ندی باس و کیشه ی توندی پلینۆمی کۆمیته ی ناوه ندی له سه ر ناوی سیهه م و دووه می کۆنگره هاته ئاراه، له دانیشتنی یه که مدا هه ست ده کرا که لایه نگرانی ناوی کۆنگره ی دووه م زۆر نین، له پشوودانی کدا شه هید قاسملوو بۆ کۆمه لێک ئه ندامانی به شداری کۆنگره قسه ی ده کرد، منیش چومه نیو قسه کانی و گۆتم "دوکتور خۆت ماندوو مه که هه ر ده بیته کۆنگره ی سیهه م". دوکتور قاسملوو زۆر توپه بوو و گوتی "ئه وه کۆنگره ی ئه حمه د توفیق نییه". من زۆرم ئه و قسه یه پئ ناخۆش بوو، چونکه ئه وه ی راسته وخۆ به ربه ره کانیی کاک ئه حمه د توفیقی کردبوو له گه ل هاورپییانی دیکه و له کاک ئه حمه د توفیق جیا ببوونه وه، من بووم و کۆمه لێک هاورپیی دیکه. له ولامدا گۆتم "راسته، به لام کۆنگره ی په حمانی قاسملووش نییه". هاورپییانی ئاماده بوو باسه که یان پئ کوتایی هیئاین و دیسان گه راینه وه بۆ دانیشتنی کۆنگره و باس له سه ر کۆنگره که ناوی کۆنگره دووه م بئ یان ناوی کۆنگره ی سیهه م درێژه ی کیشا. له په وتی باسه کاندایه رکه وت که لایه نگرانی ئه وه ی ناوی کۆنگره بندری کۆنگره ی دووه م زۆر که من، شه هید دوکتور قاسملوو بۆ ده رکه وت که هه ولدان بۆ ئه وه ی کۆنگره که ناودیر بکری به کۆنگره ی دووه م به هیچ جۆر په سه ند نا کری، بۆیه رایگه یاند کۆنگره ی دووه م که بریاری ده رکردن له حیزب و به خائین ناساندنی منی داوه و ناتوانم له گه ل ئه م شیوه بیرکردنه وه ی حیزب هاوکاری بکه م. بۆ ئه و زه مان بوونی که سایه تییه کی وه کوو دوکتور قاسملوو بۆ حیزبی دیموکراتی کوردستان یه کجار زۆر گرینگ بوو، که س نه بوو له نیو پریزه کانی حیزب و پریه ریدا بتوانی ده وری دوکتور قاسملوو له پریه ریی حیزبدا بگپری، ده کری بلیم که س یان که سانی ئه وتۆم شک نه ده برد که له گه ل بریاره کانی کۆنگره ی دووه م موافق بووبی. له باسه کانی نیو کۆنگره دا ئه و بۆچوونه به پروونی دیار بوو، له کوتاییدا هه موو لایه ک له سه ر ئه وه پیکه وتین که کۆنگره ی سیهه م بئ، به لام کۆنگره ی سیهه م بریاره کانی کۆنگره ی دووه م سه باره ت به ده رکردنی ئه ندامانی حیزب و سه رکوئنه ی پریه رانی کۆماری کوردستان په ت ده کاته وه و به ناره وای ده زانی.

مهلا عهزیز ئهحمه دی له درێژه دا ده نووسئ که مامۆستا هیمن دووباره وتاره که ی خویندنه وه، به لام ئه و جار گوتی که کۆنگره ی سیهه م حیزبی دیموکراتی کوردستان ئیفتیتاح ده کا.

لهو کونگره‌یه دا باسیکی زۆر له‌سه‌ر سوسیالیزم کرا و دوکتور قاسملوو پێداگر بوو له‌سه‌ر ئه‌وه بوو که ده‌بێ "سوسیالیزم به‌ پێی هه‌لومه‌رجی ولات" بنووسرێ. به‌لام زۆربه‌ی به‌شداران پێیان وابوو هه‌ر سوسیالیزمی رووت بێ.

یه‌کێک له‌ باسه‌کانی دیکه‌ی کونگره‌ که‌ کێشه‌ی له‌ سه‌ر بوو، راپه‌ڕینی ٤٦- ٤٧ بوو. به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ٢٦٥ کتیی کورته‌ میژووی حیزبی دیموکراتی کوردستان ئێران، نووسینی عه‌ولا حه‌سه‌ن‌زاده: هیندیک که‌شیش (له‌ پێشيانه‌وه‌ کاک ئه‌میر قازی) پێیان وابوو که‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کومیته‌ی ناوه‌ندی هه‌لبژێراوی کونگره‌ پڕیاری له‌ سه‌ر نه‌داوه‌، ئه‌و بزوتنه‌وه‌یه‌ کاریکی ناحیزبی‌یانه‌یه‌ و ئه‌و ریه‌رانه‌ی بزوتنه‌وه‌ که‌ ماون ده‌بێ سه‌زا بدرێن.

له‌سه‌ر ئه‌و بابته‌ ئه‌ندامانی حیزب له‌ کونگره‌دا زوو به‌ ئاکام گه‌یشتن و بزوتنه‌وه‌ی ٤٦- ٤٧ یان به‌ لاپه‌ره‌یه‌کی زێڕین له‌ میژووی حیزبی دیموکرات به‌ حساب هێنا.

کونگره‌ی ٣ له‌گه‌ڵ کونگره‌ی ٢ و دوو کۆنفراڤانسی ٢ و ٣ جیاواز بوو. ئه‌و کۆنگره‌یه‌ به‌ پێی ئه‌سه‌له‌کانی ئیوخوویی پێکهاتوو و نوێنه‌ران له‌ عێراق و ئورپا به‌ پێی هه‌لبژاردن دیاری کرابوون. هه‌رچه‌ند نه‌کرا له‌ ناوخۆی ولات له‌ ئیو رێکخراوه‌کان دا هه‌لبژاردن بکری به‌لام بۆ ئه‌وانیش به‌ پێی دابه‌ش بوونی رێکخراو، نوێنه‌ری بۆ دیاری کرابوو. هاشم که‌ریمی له‌ لاپه‌ره‌ی ١٤٦ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا، ئاماژه‌ به‌ مه‌لا عه‌بدوڵای دلسۆز و مه‌لا سه‌لامی شه‌فیعی خه‌لکی سه‌رده‌شت و بانه‌ ده‌کا که‌ له‌ رۆژه‌لاته‌وه‌ هاتبوون و له‌و کۆنگره‌یه‌ دا به‌شدار بوون.

له‌و کۆنگره‌یه‌دا هیندیک خال و دروشمی سه‌ره‌کی که‌ بتوانی ئامانجی گشت هێزه‌ نیشتمانه‌په‌روه‌ر و شۆرشیگه‌یه‌کانی ئێران بێ و بکری ئه‌وان له‌ به‌ریه‌ک دا کۆ کاته‌وه‌، په‌سه‌ند کران. ئه‌و خالانه‌ بریتی بوون له‌ وه‌لانی ریژی دیکتاتۆره‌ی سه‌ر به‌ ئیمپریالیزم، هێنانه‌ سه‌رکاری حکومه‌تییکی دیموکراتیک، دابین کردنی ئازادییه‌ دیموکراتیکه‌کان، به‌ ره‌سمی ناسینی ماڤی خودموختاری له‌ چوارچێوه‌ی ئێران‌دا و دارشتنی سیاسه‌تییکی ئابووری نیشتمانی به‌ بردنه‌سه‌ری پایه‌ی ژیا‌نی زه‌حمه‌تکیشان، ئیسلامی زه‌وی و زار به‌ قازانجی زه‌حمه‌تکیشان، دیاری کردنی ٨ سه‌عات کار، بردنه‌سه‌ری راده‌ی زانیاری، نه‌ه‌یشتی نه‌خوینده‌واری، دیاری کردنی سیاسه‌تییکی سه‌ربه‌خۆ له‌ سه‌ر ئه‌ساسی ریز و حوڤمه‌تی به‌رانبه‌ر و په‌یوه‌ندی دۆستانه‌ له‌ گه‌ل ولاتانی دژی ئیمپریالیزم و هاوده‌ردی و لایه‌نگری له‌ جۆلانه‌وه‌ ره‌زگاربخوازه‌کان.

لیکدانه‌وه‌ی بابته‌کانی سیاسی له‌و کونگره‌دا زانستیانه‌ بوو. بۆ ئه‌وه‌ ئه‌گه‌ر له‌ کاتی کۆنفراڤانسی ٣ دا، ده‌نووسرا که‌ ریژیمی شا ده‌ربه‌ست له‌ ئیختیاری ئیمپریالیزمی ئه‌مریکا دایه‌، له‌ کونگره‌ی ٣ دا ئه‌و لیکدانه‌وه‌ی گوڤدرا و په‌یوه‌ندی شا به‌ رووسه‌کان و ئیمزای په‌یمان له‌ گه‌ڵ ئه‌وان و گرێبه‌ستی کارخانه‌ی ئاسن تانه‌وه‌ و قسه‌ی شا له‌ باره‌ی به‌رژه‌وه‌ندی و قازانجی ئێران، کاریگه‌ری له‌سه‌ر بڕیاراتی سیاسی کۆنگره‌ی ٣ هه‌بوو و بابته‌کانی پێشووی گوڤا و گوټرا، له‌ سه‌ر یه‌ک په‌یره‌وی له‌ سیاسه‌ته‌کانی ئه‌مریکایه‌ ده‌کا.

بابته‌ی دیکه‌ی کاری کونگره‌، هه‌لبژاردنی ئه‌ندامانی کومیته‌ی ناوه‌ندی بوو که‌ بریتی بوون له‌:

- ۱- دوکتور قاسملوو
- ۲- کهریم حیسامی
- ۳- ماموستا هیمن
- ۴- ملا عهبدو لا حهسه نزاده
- ۵- ئەمیر قازی
- ۶- حهمه ده مینی سراجی
- ۷- هاشم کهریمی
- ۸- دوکتور حهسه ن شه تهوی
- ۹- دوکتور سولتان وه ته میشی
- ۱۰- ره سوول پيشنماز
- ۱۱- محهمه د موه ته دی
- ۱۲- کهریم حه داد
- ۱۳- محهمه د ره سوول حه سه نیوور
- ۱۴- سه لام شه فیعی
- ۱۵- سمایل حاجی

کۆمیتە ی ناوه ندی له یه کهم کۆبوونه وه دا، دوکتور قاسملوو ی به سکرتری حیزب هه لبارد و ههروه ها ئه و ۵ که سه ی خواره وه به ده فته ری سیاسی دیاری کران. ۱- دوکتور قاسملوو ۲ - محهمه ده مین سراجی ۳ - دوکتور سولتان وه ته میشی ۴ - کهریمی حیسامی ۵ - ملا عه ولای حه سه نزاده.

کاتیک دکتور قاسملوو بوو به سکرتر داوای له لینا (نه سینی خیزانی) کرد که بچی بو به غدا و له و ی به وردی قسه ی له گه ل ده کا و ده ل ی بو ته سکرتر و ده ب ی هاوکاری بکا. هاشمی کهریمی له لاپه ره ی ۱۴۸ کتیی "گه شتیک له ئاربابای بانه وه بو باوه جیی کۆیه" له سه ر هه لباردن و ده سه ته بندی ناو کۆنگره ده نووسی: له رۆژه کانی به ریوه چوونی کۆنگره دا ماموستا هیمن که من زۆرم ریز ده گرت ها ته لام. (ره نگه له لایه ن ده فته ری سیاسی ئه و کاره ی پ ئه سپێردا ب ی) گو تی: داوا یه کم هه یه. گوتم: فه رموو. گو تی: ده نگ به مه لاحه سه ن مه ده و هه ول ی ش بده کو په کان که تویان خۆش ده و ی ده نگ ی نه ده ن ی. گوتم: بو چی؟ گو تی: مه لا حه سه ن ه یچ کار ی ک بو حیزب نا کا و له گه ل ئه وه ش کاد ره کان دژی ر ی به رایه تی حیزب هان ده دا. گوتم: ماموستا له گه ل ریزم بو جه نابت، من نه به قازانجی کا ک حه سه ن و نه به زه ره ری پرۆیا گهن ده نا که م. به لام ناچارم له بهر دوو هو داوا که ت که ده نگ ی خو می نه ده م ی ره ت بکه مه وه. مه لاحه سه ن دو ستی کا کم بووه له زیندان دا. یه که م له بهر ئیحترا می کا کم که زۆر به خۆشه ویستی با سی ده کرد. یه کیکی تریش ئه وه یه که یه که م جار که ها توومه ته کورد ستانی عیراق، کاله ی غه ربییم جگه له مالی خ زمان له مالی مه لاحه سه ن کردو ته وه.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار که له‌گه‌ل س‌ه‌ید ره‌سوولی بابی گه‌وره خو‌یان بو‌ ئه‌ندامه‌تی کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی و جی‌گری کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی نه‌پالاوت و هه‌سه‌ن ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ٤٠٠ به‌رگی یه‌کی بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووسی که ئه‌و له‌ قاسملوو به‌ گلی‌ی بوو، به‌لام به‌ که‌سیکی گه‌وره‌ی ده‌زانی و په‌شیمانه له‌وه‌ی که خۆی کاندید نه‌کردوو. هه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌ لاپه‌ره‌ی ٣٩٨ دا ده‌لی که ئه‌و دژی ئه‌وه بوو که دوکتور سولتانی وه‌ته‌میشی و دوکتور هه‌سه‌ن شه‌ته‌وی و محهم‌مه‌د موه‌ته‌دی بو‌ ئه‌ندامی کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی خو‌ کاندید بکه‌ن. چوونکه دوکتور وه‌ته‌میشی له‌ سیاسه‌تی حیزبی دیموکراتی نه‌ده‌زانی و زۆر په‌رت بووه و ئه‌و دووانه‌ی دیکه‌ش که له‌ ئوروا را گه‌رابوونه‌وه هه‌ر سالی‌ک و ٦ مانگ بوو که بیوون به‌ ئه‌ندامی حیزبی دیموکرات و ٢ سال ئه‌ندامه‌تیان تیپه‌ر نه‌کرد بوو.

حه‌سه‌نی ره‌ستگار ناوی ١١ که‌س وه‌ک کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی دینی و ده‌لی که دووکه‌س له‌ ناخۆی ولاتیش بو‌ کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی دیاری کران که ده‌بوو ناوه‌کانیان به‌ نه‌هینی مینیتیه‌وه. ئه‌و پی‌یوايه که که‌ریم هه‌داد و مه‌لا سمایلی حاجی وه‌ک جی‌گری کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی هه‌ل‌ب‌ژێردان. له‌سه‌ روانگه و په‌یوه‌ندی ئه‌ندامانی ر‌یبه‌ری حیزب له‌و قوناغه‌دا، هاشمی که‌ریمی له‌ لاپه‌ره‌ی ١٣٨ بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووسی، هه‌مه‌ده‌مین س‌پ‌راجی که پ‌ش‌تر لایه‌نگری حیزبی توده‌ی شو‌رش‌گ‌یر بوو له‌گه‌ل که‌ریمی حیسامی، موریدی یه‌کی‌تی س‌و‌ف‌یه‌ت بوون. هه‌ره‌ها له‌ لاپه‌ره‌ی ١٤٠ دا ده‌نووسی که مه‌لا عه‌بدو‌لا هه‌سه‌ن‌زاده زۆتر له‌ که‌ریمی حیسامی ن‌یز‌یک بوو به‌لام له‌ ساله‌کانی دواتر دا نیوانیان ت‌یک چوو چوونکه که‌ریمی حیسامی مه‌لا عه‌بدو‌لا ب‌رد‌وته بال‌و‌یز‌خانه‌ی رووسان و پی‌ی‌گو‌وت‌وون که له‌ نه‌بوونی ئه‌ودا مه‌لا عه‌بدو‌لا کاره‌کان ده‌کا و به‌مش‌ی‌وه‌یه پی‌ی‌واب‌وو که که‌ریمی حیسامی سیخ‌وری رووسانه. بۆیه به‌لای دوکتور قاسملوو دا‌که‌وت بوو. ئه‌وجار مام‌وستا هیمن گویا به‌ هۆی ئه‌وه که دوکتور قاسملوو ویستویه‌تی به‌ به‌رتیل به‌ دژی که‌ریمی حیسامی هانی بدا، توره‌ بووه و له‌ که‌ریمی حیسامی ن‌یز‌یک ب‌و‌ته‌وه. دوکتور وه‌ته‌میش‌ش زۆر خۆی له‌و ک‌یش‌انه نه‌داوه. له‌ سالی ١٣٤٨ هه‌تاوی له‌ دانیشتنی نیوان ئه‌ندامانی کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی هه‌ل‌ب‌ژێرداوی ک‌و‌ن‌فران‌سی ٢ و به‌ره‌ی دوکتور قاسملوو بو‌ یه‌ک‌گ‌رت‌نه‌وه‌ی دوو به‌شی حیزبی د‌یم‌وک‌رات، هه‌سه‌نی ره‌ستگار، به‌ره‌ی ئه‌میری قازی و عه‌بدو‌لا هه‌سه‌ن‌زاده و مام‌وستا هیمن و س‌ه‌ید ره‌سوولی د‌ی‌ه‌قان و ... به‌ج‌یه‌ش‌ت و به‌لای دوکتور قاسملوو دا که‌وت و گو‌تی ئه‌من شه‌ری قاسملووم پ‌ین‌اک‌ری و به‌م کاره‌ی ر‌ی‌گ‌ای بو‌ یه‌ک‌گ‌رت‌نه‌وه‌ی دوو به‌شی حیزب خ‌و‌ش کرد. به‌لام ئه‌و یه‌ک‌تییه و ته‌بابیه زۆر به‌رده‌وام نه‌بوو. له‌ لایه‌ن ئه‌ندامانی کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی ک‌و‌ن‌فراسی س‌ی له‌ ک‌و‌نگ‌ره‌ی س‌ی‌ه‌م دا، له‌ لیستی کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی، ناوی هه‌سه‌نی ره‌ستگار نه‌هات‌وو و ئه‌وه بوو به‌ هۆی ئه‌و که هه‌سه‌نی ره‌ستگار نه‌ب‌ی‌ته‌وه به‌ کوم‌یته‌ی ناوه‌ندی. به‌و هۆیه هه‌سه‌نی ره‌ستگار له‌ دوکتور قاسملوو توره‌ بوو و له‌ کاته‌را، ک‌یش‌ه که‌وته نیوان ئه‌و دووکه‌سایه‌تییه و دواتر نا‌کو‌کیه‌کانیان، زیانی قه‌ره‌بوو نه‌ک‌راوی به‌ ر‌یزه‌کانی حیزبی د‌یم‌وک‌رات گه‌یاند. س‌ستی و گو‌ینه‌دان و به‌ هی‌ند‌نه‌گ‌رت‌نی راپه‌راند‌نی کاره‌کان له‌ لایه‌ن هه‌سه‌نی ره‌ستگار‌وه، له‌گه‌ل کار و ت‌یک‌و‌شان و هه‌ل‌سو‌وری و سوور‌بوونی دوکتور قاسملوو

له کاره کاندا، نه ده هاته وه و درز که وته نیوان ته و دووانه. مه لا عه زیزی ته حمه دی له ده ستوو سیڅک دا له سه ر کیشه ی ته وانه له کونگره ی ۳ دا ده نووسی: له و کونگره یه دا ناته باییه ک له نیوان دوکتور و کاک حه سه ن ره ستگار هه بوو. کاک حه سه ن و کاک سه ید ره سولې بابی گه وره که نه ندای کومیتیه ی ناوه ندی کونفراسی ۳ بوون بو ته ندای کومیتیه ی ناوه ندی له کونگره ی ۳ دا کاندید نه کرا بوون. له پشووی کونگره دا ته ندای کونگره له سالون چوو بوونه ده ری نازانم چون بوو دوکتور و کاک که ریم هه داد و من مابووین. عه رزی دوکتور قاسملووم کرد: ته تو کاک حه سه نت له لیستی کومیتیه ی ناوه ندی لابر، ئالترناتیوی کاک حه سه نت هه یه؟ دوکتور له ولام دا گوتی نا، ته من له فکری حه سه نی ره ستگار ئیستیفاده ده که م، به لام کاک حه سه ن خه تای خو یه تی و به و قسانه وه چووینه وه ژووری. له ژووری کاک حه سه ن له سه ر پشت راکشا بوو و شه ید کاک له تیفی نه قشبه ندی و کاک خالیدی حه سه نزاده و کاک سه دیقی فه روخی و فه تاحی باسوا و مه لا مه حموودی قازانی له وی بوون. دوکتور گوتی ته وه کاک حه سه ن خه تای خو یه تی. کاک حه سه ن گوتی وه لا ته بانی ده که ی. دوکتور گوتی: وه لا شه رمناوهره. کاک حه سه ن به تووړه یی گوتی: برودهری. که کاک حه سه ن وایگوت ته من راست چووم له پیش کاک حه سه ن راوه ستام. دوکتور راست رویشته ده ری. دوايه له گه ل کاک حه سه ن چووینه ده ری. کاک حه سه ن گوتی: کاریکی زور باشت کرد هاتییه پیشم ده نا خراپ ده قه و ما و ئاپرووی هه موومان ده چوو.

دوکتور قاسملوو له باسیکی میژوویی دا که له پاشکوی "تیکوشهر" ی ژماره ۲۷ ی سالی ۱۳۶۸ چاپ بووه دوا ی ته وه باسی کونفرانسی سی ده کا له سه ر کونگره ی ۳ ده نووسی: پاش دوو سالانو له سالی ۱۳۵۲ دا له به غدا کونگره ی سیه هم مان پیڅ هی نا، چونکه له کوردستان به داخه وه بارزانی ریځای نه دا له ه یچ جیځایه که ته و کونگره یه پیڅ بیین. له و کونگره یه دا ئیدی ره سمیه تمان دا به کومیتیه ی ناوه ندی، له کونگره ی سیه هم دا ۴۹ نه فهر به شدار ببوون. له وانه چه ند نه فهریځ له ئیرانه وه هاتوون و ته وانی دیکه زیاتر هه ر ته و براده رانه بوون که له ده ره وه بوون. پیم وایه ۱۵ که سیڅ هه لېژیران بو کومیتیه ی ناوه ندی و له وانه ش ۵ که سیڅ هه لېژیران بو ته ندای ده فته ری سیاسی.

به م جوړه به ره به ره له سالی ۱۳۵۲ وه فه عالییه تی خو مان دريژه پی داو وه زعمان له هه موو باریکه وه ریځوپیڅ تر بوو تا سالی ۱۳۵۳ (۱۹۷۴). له ئیرانیش فه عالییه تمان ده کرد و ته ماسمان ده گرت و وه زعمان خراپ نه بوو.

له و کونگره یه دا په یام بو ته ندای کومیتیه ی حیزب، زیندانییه سیاسیه کان، گه لی کورد له کوردستانی ئیران و عیراق و سووریه و تورکیه، هه روه ها بو گه لانی فه له ستین و کامبوج و شیلی و ئیرلند و ئاسیا و ئه فریقا و ئه مریکای لاتین و خه باتکارانی زه فار و ریځخواه دژی ئیمپریالیستی و دیموکراتیه کانی ئیران ناردره.

له و کونگره دا کتیبی "کوردستان و کورد" ی دوکتور قاسملووی که عه بدولای حه سه نزاده وه ریځپا بوو پیڅکیڅ به به شدارانی کونگره کرا. دیا ره یه که م کاری وه ریځپانی مه لا عه بدول له

سالی ۱۹۷۰ یان ۱۹۷۱ کتییی واقعییه‌تی گهلانی ئیران و ئەفسانه‌ی ماکان بوو. ئەو کتیبە جۆزۆه‌به‌کی بچووک بوو که دوکتور قاسملوو وەک رووناکییریکی کورد، له جواپی رووناکییریکی جەبه‌هی میلی دا نووسیوی. میم ماکان کتیبییکی نووسیوو به ناوی "افسانه‌ی خه‌لقه‌های ایران" و گالته‌ی به گهلانی ئیران کرد بوو. دووه‌م کاری عه‌بدو‌لا حه‌سه‌ن‌زاده که به قسه‌ی خۆی زوری به لاوه قورس بوو، کتیبی "کوردستان و کورد"ی دوکتور قاسملوو بوو که له عه‌ره‌بی را وه‌ریگی‌پراوه سه‌ر کوردی و جارجار یارمه‌تی له دوکتور وه‌رده‌گرت. عه‌بدو‌لا حه‌سه‌ن‌زاده له لاپه‌ره‌ی ۴۶۲ ئەزموونی خه‌بات دا ده‌لل له کاتی وه‌رگیرانی کتیبی کوردستان و کورد، له گه‌ل دوکتور قاسملوو ئیختیلافیان لی په‌یدا ده‌بوو و ئەو پیو‌ابوو له هیندی‌ک شوین له کوردی دا ئاوا ناگوتی. عه‌بدو‌لا حه‌سه‌ن‌زاده ده‌لل که ئەوکات ئەو زۆری باوه‌ری به من نه‌بوو به ناچار کیشه‌که‌مان ده‌برده‌ لای مامۆستا هیمن که باوه‌ری پیی بوو. مه‌لا عه‌ولا له سالی ۱۳۵۱ ده‌ستی به وه‌رگیرانی کتیبی کوردستان و کورد کرد و بۆ کونگره‌ی ۳ ی ئاماده‌ کرد و وەک دیاری درا به ئەندامانی حیزب.

به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی کونگره‌ی ۳ پاش ته‌واو بوونی کونگره‌، ده‌بوو بی‌ر له چه‌ند خالی گرینگ بکاته‌وه. یه‌که‌م شت ئەوه بوو که له کاتیکدا نیتوان ده‌وله‌تی عێراق و شو‌رشی کوردستان، روژ به روژ به‌ره‌و گرژتر بوون ده‌چوو و ئەگه‌ری شه‌ر هه‌بوو، رێبه‌رایه‌تی حیزب ده‌بوو چبکا و چ به‌نامه‌یه‌کی هه‌بی. لایه‌نی دیکه ئەوه بوو که دوا‌ی ئەوه حیزب نه‌یتوانی له گه‌ل په‌ناهیان و مرادی ره‌زما‌وه‌ر به یه‌که‌وه به‌نامه‌ رادیۆی که له ده‌وله‌تی عێراق بۆ ماوه‌ی نیو سه‌عات وه‌رگیرابوو، به‌رپۆه‌ببا، وه‌زعی رادیۆ چی به سه‌ر دی.

له سه‌ر خالی یه‌که‌م واتا ئەگه‌ری ده‌ست پیکردنه‌وه‌ی شه‌ر له کوردستانی عێراق، کومیته‌ی ناوه‌ندی بریاری دا که حیزبی دیموکرات کوردستانی ئیران، عێراق به‌جید‌لی و ده‌چته‌وه ئیران و خه‌باتی خۆی له کوردستان درێژه‌ پێده‌دا.

پاش به‌ستنی کونگره‌ی ۳ دوکتور قاسملوو بۆ سه‌ردانی خیزانی چوو هه‌که‌وسلواکی. له گه‌رانه‌وه‌دا له گه‌ل که‌ریمی حیسامی باسی هیندی‌ک بابته‌تی کرد که که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۴۳ به‌رگی چواری "له بیره‌وه‌رییه‌کانم دا" هیناوتی: ... چاوم به مه‌حه‌مه‌دی موهته‌دی که‌وت، پیم‌گوت براده‌ران له وه‌زعی تۆ حالی نه‌بوون. وه‌زعی خۆت روون بکه‌وه. ده‌گه‌رییه‌وه یان ناگه‌رپێه‌وه. ته‌نانه‌ت حاجیش (حاجی ئەحه‌مه‌دی) گوتی لی‌ی حالی نه‌بووم مه‌حه‌مه‌د ده‌لل چی... "جون ئەفریکم" چاوپیکه‌وت له تاران ببوو. لای وابوو وه‌زعی رێژیم له‌ق و لۆقه. بالێوزخانه‌کانی روژئاوا چاوه‌روانی ئالو‌گۆرپ‌ک ده‌که‌ن... مودی‌ری گو‌فاری "ئیکس‌پریس" م‌ دیت، ده‌یگوت: کوردستان نه‌وتی هه‌یه، ئیوه له گه‌ل شیرکه‌ته‌کانی نه‌وت په‌یوه‌ندی بگرن. پیتانوانی که مونوپۆله‌کانی نه‌وت لایه‌نگری سه‌ربه‌خۆیی کورد بن؟

کامه‌ران به‌درخان چۆته ئیران هه‌موو کوردستان گه‌پراوه. ئاخ‌رین جار سالی ۱۹۷۰ چاوی به شا که‌وتوه. به شای گوتوه: مه‌دره‌سه‌ی کورد دا‌بنی و روژنامه‌ی کوردی ب‌لاو بکاته‌وه. له زانسته‌گی تاران ده‌رسی زمانی کوردی بکاته‌وه...

دوکتور قاسملوو دوايه گهراوه بۆ عێراق. هاوکات لهو ماوهیهدا، نێوان پارتی دیموکرات و حیزبی کمونیستی عێراق ناخۆش ببوو. دهفتهری سیاسی حیزب له کۆبوونهوهی خۆیدا له رۆژی ۱۹۷۳/۱۲/۱۵ که تاییهت به وهزعییهتی کوردستانی عێراق بوو، بریاری دا که دوکتور قاسملوو بچیتته لای مهرحومی مهلا مستهفا و نینگهراهی حیزب له سهر ناکۆکی نێوان حیزبی کمونیست و پارتی دیموکرات دهربهری. ههروهها دهباویه دوکتور له سهر خودموختاری و پهیههندی ئێران و عێراق و پهیههندی ئێران و پارتی، له گهڵ مهرحومی مهلا مستهفا قسه بکا.

دوکتور قاسملوو لهو چاوپێکهوتنهدا به مهرحومی مهلا مستهفای گوتبوو: ئێران و عێراق رێک دهکهون. ئهوهدهم جولانهوهی کورد توشی تهنگ و چهلهمه ی زۆر دهییت. مهرحومی مهلا مستهفا گوتبوو: ئهگهر ئهوان رێک کهون، منیش له گهڵ ئێوه رێک دهکهوم (له گهڵ حیزبی دیموکراتی کوردستان) و شهر دهخهمه کوردستانی ئێران و به بیست و چوار سهعات پێشمه رگه دهگه نه سهر چه می ئاراز...

لهو قوناغهدا به پیچهوانه دههه ی پێشوو، دوکتور قاسملوو له لای مهلامستهفا خۆشهویست بوو. عهبدوڵای حهسهزاده له لاپه ره ی ۷۱ ی ئهزموونی خهبات دا، لهسهر ههلسوکهوتی مهلا مستهفا له حاس ت دوکتور قاسملوو و ئهحمه د توفیق دهنووسی که قه ت کار نهگه یشته ئهوه ی مهلامستهفا له بهینی ئه و دوانه دا پهکیان ههلبژێرێ و دهنووسی: حورمهتێک که مهلامستهفا بۆ دوکتور قاسملوو دادهنا، قه ت ئهوه ی بۆ ئهحمه دتوفیق دانه دنا. دهتاوم بلیم به پهقین ئهحمه د توفیقی پتر خۆش ویستوه، بهلام ئهحمه د توفیقی وهک پێشمه رگه پهکی خۆی خۆشویستوه. دوکتور قاسملوو وهک ریه رێکی سیاسی له حیزبێکی دیکه دا ناسیوه با خۆشیشی نهویست بێ. مهسه له ن ئهمن ته نیا که سی که دیومه نامه بۆ مهلا مستهفا دهنووسی هیندیک عینوانی بۆ نانوسی. ته نیا دهنووسی: برای بهرێز جه نابی مهلامستهفا و هیچی دیکه، دوکتور قاسملوو بوو. ئه ویش هه ر دهینووسی برای بهرێز - پیموایه کاک ره حمان. یانی ئیحترامێکی دوولایه نه یان ده بهین دا هه بوو. به گشتی وه زعی حیزبی دیموکرات به دوا ی کۆنگره ی ۳ دا له هه موو بواره کانی دیپلوماسی و سیاس ی و ته شکیلاتی به ره و باش بوون چوو. رێکخراوه کانی حیزب بوژانه وه. حیزب له نێو کۆرۆکۆمه لی ئێران و کوردستان و رۆژه لاتی ناوه راست و جیهان، به تاییه تی به ره ی چه پ ناسرا و ریز و حورمه ت و حیسابی تاییه تی هه بوو که متر مونسبه تێک هه بوو له سفاره ته کاندای که حیزب بانگ نه کرێ.

له کهش و هه وایه کی ئه و تۆ دا مهلا عه و لا حه سه زاده له کومیته ی ناوه ندی ئیستیعفای دا. هۆیه که ئه وه بوو که بریار درا بوو که حیزب کرێ خانوو و مانگانه ۷۰ دینار بدا به ئه و. ماموستا له رۆژنامه ی هاوکاری ۶۰ دیناری وه رده گرت و حیزب باقی بۆ قه ره بوو ده کرده وه. رۆژنامه ی هاوکاری یارمه تی مهلا عه و لای کرد بوو به ۶۵ دینار. له د ل چکوله یی و ده ست قوچاوی بهرپرسی به شی مالی ۵ دینار له ۱۰ دیناری مانگانه مهلا عه و لا ده برێ. ئه وه بوو هۆی توره بوونی مهلا عه و لا و له ده فته ری سیاس ی ئیستیعفای ده دا. مهلا عه و لا زۆرجاری دیکه ش توره ببوو و ده ستی له کار کیشا

بۆۈ. ئەو توپە و زىزبونانە، دواتر كاريگەرى زۆرى لە سەر ھېندېك بېريات دانا، كە زيانى بە سىياسەتى حېزب گە ياند.

عەبدوللا ھەسەنزادە لە لاپەرەي ۲۰۳ ئەزمۇنى خەبات دا لە سەر ھۆي ئەو ئەوکارە دەلئ: رەنگە موشكىلەي خۆم و نەحوانەو و ئەوانە بووئ.

كاريكى ديكەي رېيەرەيەتي حېزب لە قۇناغەدا ئەو بوو كە بايەخ درا بە بردنەسەري رادەي زانيارى كادر و ئەندامانى حېزب و لە رېكەوتى ۱۹۷۴/۲/۲ بۆ ماوہي ۲۵ رۆژ كلاسى كادر داندر. دوكتور قاسملوو، كەريمى حىسامى و ھاشم كەريمى و دوكتور ھەسەن شەتەوى و ھەمەدەمىنى سراجى، دەرەسەكانى فەلسەفە و ئابوورى سىياسى و مېژوو و مەسەلەي كورد و پەيوەندىيەكانى كوردیان دەگوت. عەزیز ئەحمەدى لە دەستوووسېك دا باسى ئەو دەورەيە دەكا و دەنووسى كە بەشداربوانى ئەوكلەسە بریتی بوون لە: لەتيفى نەقشەندى، جەلالى ميراوہي مەلاعوسمان، سەديقى فەروخى، فەتاحى باساوى، مەلارەحمانى كاژى، مەلاسمایلى حاجى، مەلامەحمودى قازانى، ئەمن (عەزیزى ئەحمەدى)، میرزا عەلى، فەقى عەولای قەلەرەشئ.

مەلا عەزیز ئەحمەدى لە درېژەدا دەنووسئ: ئىوارەيەك خەريكى نان خواردن بووین. لەناكاو مەلارەسولئ پېشنماز وەژوور كەوت. چرژابوو گووتى ھەرپوون ئەو برادەرەي بېننە ژوور. سەرەتا وامانزانی كەسېكى بريندارى ھېناوہ. كە چووین سەيد رەسوولئ ورچان بوو و ئارامى نەبوو و نەخۆش بوو و وەزعى شەپرئو بوو. لەسەر ئانىشكانى ھەلدەسوورا. فەورى تەليفونيان كرد و دوكتور قاسملوو و دوكتور سولتانى وەتەمىشى ھاتن. پېش ئەوہي دوكتور سولتان بگاتئ، سەيد رەسوولئ بابى گەرە، ئاوى گەرمى دە پلاستىك كەرد و لەسەر زگى دانا. دوكتور سولتان وەژووركەوت كە ئاوہ گەرمەكەي ديت بە توورەيى فرئ دا و گووتى ئەوہ كئ ئەو ئاوہ گەرمەي لەسەر زگى داناوہ؟ گووتيان سەيد رەسوولئ. گووتى سەيد ئەوہ رېخۆلە كویرەي با ئىستا مردبوو، ئەگەر كەسېك زگى ئىشا ئاوى ساردى بۆ دانئ. ئاوى سارد بۆ گورچيلەباش نىيە بەلام خەتەر نىيە، ئاوى گەرم رېخۆلە كویرە دەتەقيئئ. ئەوجار دەستى لەسەر زگى دانا و گوئى ھەلخست. ھېچ وەسەيلەيەكى پزىشكى پېنەبوو ھەستا دووركەوتەوہ. دوكتور قاسملوو لئى نيزىك بۆۈ و منىش بە دزى كەمىك نيزىك بومەوہ. دوكتور پرسى چئتى؟ گووتى زراوى خەرابووہ. ھاتمەوہ بۆ كن برادەران. پرسيان كرد عەزیز چى گووت؟ گووتم دەلئ زراوى خەرابووہ. گووتيان خۆ ھەر دەستى لەسەر زگى داناوہ چۆن وادەلئ و بەتېكرا گووتيان كوورە وەللا ھەر وەك پيرئزنى لای خۆمانە لەخۆرا قسان دەكا. دوكتور سولتان تەلەفونئ بۆ نەخۆشخانە كرد. ئامبولانس ھات و سەيد رەسووليان برد. كاك مەلارەحمان دەگەلئ چوو و بەيانى ھاتەوہ. بە پەلە لئى كۆبووینەوہ و لئمان پرسى چبوو؟ مەلارەحمان گووتى بە چەند دوكتوران لەسەري خېرونەوہ، دواى ئازمايش و عەكس بەردارى ھەموويان قسەي دوكتور سولتانيان كرد.

دوكتور سولتان يەككە لە مامۇستاكانمان بوو. باسى كۆمارى كوردستانى بۆ دەكردين. رۆژيك باسى پرووسىيە دەكرد و گوتى پرووسىيە ناوہندى جگەرەكيش و سمپل دار و چەقوووكيش و دزو و

چەتەيە. ئەو قەسەمان بۇ دوکتور قاسملوو گېراو. دوکتور قاسملوو سەرى لەو شوخيانە دەخوورا. لە خواي دەويست قەسەيەکی ئاوا خوۆشی بۇ هەلکەوۆ و دابەشی کرد بەسەر برادەرانی پێبەری حیزب. جگەرەکیشە که وەبەر مامۆستا هیمن دەکەوت. سمیل دارە که وەبەر مامۆستا مەلا عەوڵا کەوتبوو. چەقووکیشە که وەبەر کاک هاشمی کەریمی کەوتبوو.

دوکتور سولتان وەتەمیشی لەسەردەمی کۆمار دا بۇ خویندن ناردراوو بۇ رووسیە و دوايە گەراو بۇ عیراق و لە کۆنگرەي ۳ دا بوو بە ئەندامی کۆمیتەي ناوهندی. بە پێی لاپەرەي ۱۶۷ بێرەوهرییهکانی هاشمی کەریمی، زۆر ئاگاداری رووداوەکان نەبوو و کاتیکی کە گوتووایە کە قادر شەریف یان مراد شیرێژ بە هوۆ ژاندارم کۆژراون. ئەو گووتویە جا بۇ کۆشتویانن مەگەر ئەوانە ژن و مندالیان نەبوو؟

بە پێی لاپەرەي ۲۶۵ ی سەربردەي ژیانم، مەلا رەسوڵ پێشنامز دەنووسی کە ئەو کۆرسە لە ریکەوتی ۱۹۷۴/۳/۳ پێک هات و لەو کۆرسەدا رووناک خانم خیزانی حەمەدەمیني سیراجی و خەجیج خانم خیزانی کەریم حەداد بەشدار بوون. مەلا رەسوڵ دەنووسی کە ماوێ ئەو کۆرسە ۲۵ رۆژ بوو و دوکتور قاسملوو وانەي فەلسەفە و ئابووری و سیاسی و کیشەکانی کورد و پەيوەندی نێونەتەوہی دەگوتهو و مەلاعەلا حەسەنەزادەش دەرسی کوردی گوتوو و دەلی کە بەو ۲۵ رۆژە بە قەرا ۱۱ سالی ناو شوێش پتر شت فیربوو.

رادیۆ "دەنگی کوردستانی ئێران"

بەر لە دەست پیکردنی کۆنگرەي سێ، حیزبی دیموکرات بە هاوکاری دەولەتی عیراق رادیۆیەکی دامەزراند بە ناوی دەنگی کوردستانی ئێران. ئەو رادیویە تایبەت بە حیزبی دیموکرات بوو و لەو دەزگایەدا سیاسەتی حیزب و بەرنامە و پرۆگرام و راپۆرتی کۆنگرەي ۳ و سرودی نیشتمانی بۆ دەکراو و بە تەواوی سەربەخۆبوو.

بەلام بەرنامەي رادیوی زۆری نەخایاند و بە هوۆ دەست پیکردنەوہي شەری ئۆکتۆبەر لە نیوان وڵاتانی عەرەب و دەولەتی ئیسرائیل لە سالی ۱۹۷۳ و هیژشی ئەو وڵاتە بۆ سەر سووریە، داخرا. دەولەتی عیراق هەرچەند لە گەل سووریە نیوانی ناخۆش بوو بەلام بە ناوی دیفاع لەو دەولەتە و خاکی عەرەب، ئەرتەشی ناردە ناو خاکی سووریە و لە گەل دەولەتی ئیسرائیل کەوتە شەر. دەولەتی عیراق کە تا ئەوکات لە گەل دەولەتی ئێران دوژمنایەتی هەبوو، بە تێوہگلان بە شەر لە گەل ئیسرائیل، لە پشتی جەبەهي خوۆ نیگەرەن بوو، بۆیە یەک لایەنە رایگەیان کە ئامادەيە بە رێگای وتووێژ هەموو گیروگرفتەکانی خوۆ لە گەل ئێران چارەسەر بکا. هەر بۆیە داوا لە حیزبی دیموکرات کرد کە لە دژی دەولەتی ئێران هیچ بابەتیک لە سەر رادیۆ بۆ نەکاتەو. حیزب کە رادیۆی بۆ لە قاودانی سیاسەتەکانی ئێران بوو، ئەو شەرتەي قبوڵ نەکرد و رادیۆ داخرا.

کتیپی تاریک و روون

مامۆستا هیمن له ساڵی ۱۳۴۶ ی کوردستانی باشوور بوو و به دواى تێکشکانى جولانهوهى ۴۶- ۴۷ له گه‌ڵ هیندیک له کادر و ئەندامانى کۆمیتەى ناوه‌ندى هه‌ولێ کۆکردنه‌وه و بووژانه‌وه‌ى حیزبیان دا و له‌و کاته‌دا هه‌م له کار و تیکۆشانی حیزب دا هه‌لسوور بوو هه‌م له کۆر و کۆمه‌لێ کوردستانی باشوور به تایبەت له به‌غدا، له زۆربه‌ى بۆنه‌کان دا به‌شداری ده‌کرد و شێعرى ده‌خوینده‌وه. ئەو له ناو

مامۆستا هیمن

کۆمه‌لگای کورد به تایبەت رووناکیان دا ریزی تایبەتى هه‌بوو ده‌په‌ره‌سترا. سه‌ره‌رای ئەوانه، مامۆستا هیمن جار‌جار ده‌که‌وته به‌ر ره‌خه‌ و گازه‌نده و به‌ربه‌ره‌کانى که‌سانى که‌م فام و نه‌زان و ئێره‌ییان پێوه ده‌برد و دژایه‌تیان ده‌کرد.

که‌رىمى حیسامى له
لاپه‌ره‌ى ۲۵ به‌رگى ۴

بیره‌وه‌ریه‌کانى دا ده‌نووسى: جارىکى دیکه‌ش له رۆشنبیری کوردی لای سه‌یدا سالحی ره‌حمه‌تى بووین. لام وایه‌ لقى پینجى پارتى ده‌یویست به‌ بۆنه‌ى شۆرشى ئۆکتۆبه‌ره‌وه جیژن بکات. سه‌یدا سالحی به‌ مامۆستا هیمنى گوت: تکایه به‌و مونساه‌به‌ته شێعرێکمان بۆ بۆ.

مامۆستا هیمن گوتی: "سه‌یدا من به‌ مونساه‌به‌ت شێعر نالێم، ئە‌گه‌ر بۆم هات و هه‌ستم بزوت ئە‌وا شێعر ده‌لێم، دهن‌ا هیچ".

براده‌ریکى هه‌ولێرى، لام وایه‌ ناوی مه‌غدید بوو گوتی: "سه‌یدا، من ئیجازه‌م هه‌یه، پێویسته به‌یانى بچمه‌وه سه‌ر ئیش له‌ دائیره، ئە‌گه‌ر تۆ نامه‌یه‌کم بۆ بنووسى هه‌تا به‌یانى به‌و مونساه‌به‌ته شێعرێکى کوردی و یه‌کى فارسى و یه‌کى عه‌ره‌بیت بۆ ده‌هۆمه‌وه.

دوکتور عیزه‌دین مسته‌فا گوتی: "ئە‌گه‌ر هه‌ر وایه‌ یه‌کى تورکیشى لێ زیاده‌. مامۆستا هیمن گوتی: "بابم سه‌یدا، تۆ که‌ شاعیری ئاوات هه‌یه، ئیتر چیت له‌ من داوه‌"؟

له‌ هه‌لومه‌رجێکى سه‌خت و دژواری ئە‌وکاته‌دا، کتیپی "تاریک و روون" شاکاری شاعری نه‌مر مامۆستا هیمن له‌ به‌غدا ده‌رچوو. به‌ دواى ده‌رچوونی ئە‌و کتیپی دا که‌سیک به‌ ناوی دلشاد مه‌ریوانی له‌ رۆژنامه‌ی هاوکاری دا، شێعره‌کانى مامۆستا هیمنیشى شیواند و هه‌وه‌ها هی‌رشى بۆ سه‌ر پێشه‌کیی ئە‌و کتیبه، که‌ دوکتور قاسملوو نووسى بووی کرد و هاو‌پێکانى به‌ یاغى ناساند بوو. که‌رىمى حیسامى له‌ لایه‌ن مامۆستا هیمن ئە‌رکى ولامدانه‌وه به‌ستووه‌ گرت و هه‌ر له‌و رۆژنامه‌یه‌دا به‌ توندی وه‌لامى داوه. ئە‌و دمه‌ته‌قه‌یه‌ درێژه‌ی کیشا و ب‌په‌وى به‌ رۆژنامه‌که‌ دا و بۆ ماوه‌یه‌کى

زۆر بازاری گهرم بوو. ئەو دمه‌قاله‌یه هه‌لای زۆر لى سازبوو. دوکتور قاسملوو له ده‌ره‌وه و مه‌لا عه‌ولا له کوردستانی باشوور ئەو کیشه‌یان پى‌باش نه‌بوو و داوايان کرد رابگیرى. ره‌خه و گازه‌نده‌ی دلشاد مه‌ریوانی له کاتیک دابوو که مامۆستا هه‌یمن له نامه‌یه‌ک دا بۆ که‌ریمی حیسامی، گۆشه‌یه‌ک له کار و نو سین و ژیا نی سه‌ختی خۆی ئاوا به‌یان ده‌کا: ئەمه که هاوینی ئەو سالم لێره ته‌حه‌موول کرد. هه‌زار سال ده‌توانم له سه‌ر کلێ جه‌هه‌نه‌مى رابوێم. نازانی گه‌رما چ ده‌کا. ته‌پ و تۆزیکه هه‌ر باسی مه‌که. له‌به‌ر موبه‌ریده وه‌ک بارێزه ئاره‌قه ده‌ریژم. ئەمما به سه‌ری تۆ به‌و حاله‌یه‌ک ده‌قیقه ییکار دانانیشم. هه‌ر ده‌نووسم و ده‌خوینمه‌وه. پێشه‌کی کتیی تاریک روون، به‌قه‌له‌می دوکتور قاسملوو، له راده‌یه‌کی به‌رز دا شیعره‌کانی مامۆستا هه‌یمن تاووتوێ ده‌کا و هه‌لیان ده‌سه‌نگینی. سه‌یر له‌وه‌دایه ئیستاش له سالی ۲۰۰۰ ی زایینی دا، ئەو پێشه‌کییه، کیشه‌ی له سه‌ره و دوژمنابه‌تی ده‌کرێ و له که‌ش و هه‌واى ئازادی کوردستان دا، کتیی تاریک و روون به‌ بى پێشه‌کی دوکتور چاپ ده‌کرێ.

رێکخسته‌وه‌ی نوێ ته‌شکیلاتی حیزب

به‌ دواى کۆنگره‌ی ۳ دا، حیزب دیموکرات هه‌ولێ دا به‌ پێی ئیمکان، بۆ به‌ هێزکردن و سازمان دانی ته‌شکیلاتی حیزب تیبکۆشی و به‌ تاییه‌تی شوێن و جێگای پێویست بۆ ریه‌ری ببینێته‌وه. حیزب بۆ گه‌رانه‌وه بۆ نیوخۆی ئێران، پێشتر له‌ گه‌ل شه‌خسی مه‌لا مسته‌فا قسه‌ی کرد بوو و ئەو به‌ توندی موخالیفه‌تی خۆی ده‌ربری بوو. سه‌ره‌رای ئەوه له‌ کۆتایی کلاسی کادر دا، که‌ زۆربه‌ی قوتابییه‌کانی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی بوون، دوکتور قاسملوو گوتی، که‌ هه‌رچه‌ند پێشتر کۆمیته‌ی ناوه‌ندی له‌ سه‌ر وه‌زعییه‌تی حیزب به‌ دواى ئەگه‌ری تیکچوونی په‌یوه‌ندی نیوان پارتی و حکومه‌تی عیراق، چ به‌ سه‌ر حیزب دێ و ده‌بێ چ بکری، ساخ بۆته‌وه، به‌لام ده‌بێ دیسان ئەو بابته‌ به‌خێته‌وه به‌ر باس.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۵۸ به‌رگی چواری بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی، دووباره‌ بریار درا که ئەو پرسه‌ گرینگه‌ تاوتوێ بکریته‌وه. سه‌ره‌نجام پاش باسیکی دوور و درێژ، کۆمیته‌ی ناوه‌ندی بریاری پێشوو هه‌لوه‌شاندوه. که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۵۱ به‌رگی چواری بیره‌وه‌رییه‌کانی دا، به‌ خه‌تی دوکتور قاسملوو بریاراتی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی هه‌ناوه:

۱ - بریاری کۆمیته‌ی ناوه‌ندی که‌ بریتی بوو له‌وه که‌ ئەگه‌ر له‌ کوردستانی عیراق شه‌ر ده‌ستی پێ کرده‌وه به‌رپه‌وه‌ری و رێکخراوی حیزب له‌ عیراق به‌ چه‌کداری به‌جێته‌وه کوردستانی ئێران و خه‌باتی چه‌کدار ده‌ست پێکا، هه‌لوه‌شێته‌وه و پیره‌وی له‌ تیتۆری راپه‌رینی چه‌کداری ئیجباری نه‌کا که‌ نه‌تیجه‌ی ومه‌ترسی خستنی هه‌موو حیزبه‌.

۲ - درێژه‌ پێدان به‌ تیکۆشانی حیزبی له‌ هه‌موو هه‌ل و مه‌رجیک دا، به‌ ته‌نیا رێگای ئوسولی داده‌نی و به‌ پێویستی ده‌زانێ بۆ ئەم مه‌به‌سته له‌ ئیستاه تیبکۆشی.

پاش ئەو كۆبۈنەو دەفتەرى سەردانى ھىندىك شوين كرد و دواتر دوكتور قاسملو و كۆبۈنەو دەفتەرى سەردانى گوتى: مەلا مستەفا نەزەرى ئەو ھەبە ئەوانەى مەسئۇلىيەتپان ھەبە لە حىزبى ئىمەدا بچن لە كانى ماسى لای ئەسەد خۆشەوى دابىنشن. دەفتەرى سەردانى دژى ئەو بىرپارە بوو و دواى باسكى زۆر دوكتور قاسملو پىشنيار كرد: كە پىويستە دابەش بىن. بەلام نابى پەيوەندى حىزەمان تىك بچن. دەبى تىكۆشانى حىزەمان درىژەى ھەبى.

سەرئەنجام بەو ئاكامە گەيشتن كە ھەول بەردى خۆ سوک كەن. ھىندىك لە برادەران بچنەو كوردستان، ئەوانى دىكەش لە بەغدا مەننەو.

ئەگەرچى بە دواى كۆنگرەى ۳ دا وەزەى حىزب لە ھەموو بواریكەو ھەبە سەر داھات و باش ببوو و بە تايبەتى پەيوەندى حىزبى دىموكرات و پارتى بەرەو پىش چوو بوو، بەلام لە ناوچەى شۆرش دا جارجار بە دژى ئەندامانى حىزب كارى تىكەدەرانە و ئاژاوەگىرانە و بىچۆرمەتى و سوکايەتى و لىدان رووى دەدا و تەنانت چەند جار نارنجوك لە مالى ئەندامانى حىزب ھاويشتا. رىبەرى حىزب بە نامە چەند جار سەرکردايەتى شۆرشى لەو رووداوانە ئاگادار كەدەو. پاش ۷۰ رۆژ بۆ يەكەم جار مەكتەبى شۆرش لە رىكەوتى ۱۹۷۳/۳/۶ بە نامە ولامى نامەكانى حىزبى داو و گوتيان كە لە چالاكى ئەوانە دا ھىچ خەبەرئىكەن نىيە.

لەو قۇناغەدا دوكتور قاسملو لە دانىشتنەكانى دەولەتى عىراق و رىبەريەتى شۆرش دا راويژكارى سەرەكى شۆرش بوو و زووزوو سەردانى بارەگای بارزانى دەكرد. مەلا رەسول لە لاپەرەى ۲۵۴ بىرەو ھەبەكانى دا باسى كۆتايىيەكانى سالى ۱۹۷۳ دەكا كە لەگەل دوكتور قاسملو لە شاروچكەى قەسرى سەردانى بارەگای بارزانىان كەدەو و دەلى كە بەردەرە قور و چلپا و بوو و پىر بوو لە فەرماندەرانى نىزامى و دەنووسى: دوكتور ھەر ئەو ھەبە بىنى دلتەنگ بوو، نامەم ناردە ژوورو ھىشتا لە خولەكىك تىنەپەرى بوو وتى: با پىروين. وتم: بۆ كوئى: وتى بگەرپتەو ھەولير خۆ من كارم بەوان نىيە، ئەو ئەوان داواى من ئەكەن و كاريان پىمە بۆ لىرە لەناو ئەو قور و بەو بارانە راوەستين.

ھەر لەسەر ئەو بابەتە مەلا رەسول لە لاپەرەى ۲۵۵ كىتیبى سەربردەى ژيانم دا دواى ئەو دەلى كە پەيوەندى حىزب و پارتى پىشتەر وانەبوو، دەنووسى:

ئەمىرى قازى ئەگەر ويستباى چاوى بە ئىدرىس بكەوتايە ئەبوايە لانىكەم مانگىك لای ھەزار ھەبەتەو جا ئەگەر توانىباى بىيىنى، وتم: كاكى خۆم چاوت لىيە ئەو ھەموو خەلكە ئەو بەشى زۆريان فەرماندەى ھىز و كادرى حىزبىن ھى وا ھەبە چەند رۆژە چاوەروانە باشە بە چى ديارە ئەو بارزانىيە نامەى ئىمەى بردووە، يان ھەر بەسەر رىوہ بيانداى با چەند خولەكى دىكەش راوەستين، بۆ خۆشم بە خۆمم دەوت، چەند خۆشە كەس... بە كولاوى نەدەپىواين، كار گىوہتە دەقىقە بۆ بىيىنى بارەگای بارزانى! پاشان وتى با بروينە ئەو سەر رىگايە كارم ھەبە، رىگا كە بۆ لای دىلمان دەچوو، بەرپى كەوتين، ھەر تەواو لە خەلك دوور نەكەويووينەو، واديار بوو كارى سەر

ئاۋى ھەبوو بە پىنۋە ھەلپىشت، ئەو ھەلپىشمان لى ديار بوو، رەھىم و كەرىم تۆزىك لىمان دوور بوون منىش كەۋمە بۆلەبۆل، جا ئەۋىش بۆلەي ئەۋكاتى من يا خوا دوژمنىشت نەيىستىبا، ئىستا لە جياتى ئەۋكات بە خۇمدا دېمەۋە و رەخنە لە خۇم دەگرم، بەلام سودى چى ھەيە، تازە ۋەدۋاى چۈۋان بېكەلكە، نازانم دەبىت چ كاريگەر يىھەكى ھەبىت، كە ھاتەۋە لاي من وتى: ئەرى بۆ تۆ لە گەل ھەموو شىتەك تۈرە دەبى، من بە شەلۋارەۋە ھەلۋوشكىم، پاشان كى بەو كۆت و شەلۋارە پىسەۋە من دەناسى؟ وتم: دەزانم لېرە كەس تۆ ناسىت، بەلام من بەو رانك و چۆغەۋە ھەموو دەمناسن. دەلېن: لەگەل ئەو كابرا عەجەمەي... ئەۋىش بەو حالەۋە... باش بوو ئەو كىشە و بەزمە تۆزىكى دوا خستىن، كە گەراينەۋە دوو بارزانى لىمان دەگەران و ھەر بە خەلكەۋە دەگەران و پىسارى رەسوول و عەبدورەھمانيان دەكرد، ئىتر چۈۋىنە ژوور لەبەر دەرگا ئىدرىس و مەسعود و عەلى عەسكەرى يادى بەخىر پىشۋازىيان لىكردىن، لېرەدا مەبەست ئەۋە بوو دوكتور قاسملو و نە بۆ حكومەت و نە بۆ دىيائى دەرەۋەى خۇمان، ئەژمار و ھەژمارى خۇى دەزانى و خۇى بە بچووك نەدەزانى، بەلام ئەو كات لەناو خۇماندا بۆ برادەرى خۇمان ژور جار لىبوردن و گوزەشتى ژور گەۋرە گەۋرەى ھەبوو.

دابهش كردنى رېھرى حىزب بەسەر ۋلات و ناۋچەكان دا

بە دۋاى كۆنگرەى ۳ دا رېھرايەتى حىزب لە نيوان ريگاكانى چۈۋنەۋە ناۋخۇى ۋلات و دەست پىكرنەۋەى شەر و كۆ كىرەنەۋەى ئەندامان حىزب لە ژىر دەسەلاتى شۆرش، يان نىشتەجى بوون لە ژىر دەسەلاتى دەۋلەتى عىراق، يان چۈۋن بۆ ۋلاتانى دەرەۋە، دەبوو يەكيان ھەلېژېرى. ھەركام لەم ريگەيانە كىشە و گىرو گىرفتى خۇى ھەبوو و لە ئاكام دا دۋاى چەند كۆۋۋنەۋە، حىزب ساخ بوۋە، كە ريگائى ناۋەندى لە نىۋ ھەموو ئەو ريگائەنە دا ھەلېژېرى. بە پىي لاپەرەى ۲۷۲ كىتېبى كورته مىژۋى حىزبى دىموكراتى كوردستانى ئىران" نوسىنى عەبدۋلاى ھەسەزادە، ئەندامانى رېھرى دەبوو بە چەشنى خوارى دابهش بوون: ۱ - دوو ئەندامى كومىتەى ناۋەندىمان مەمەد رەسوول ھەسەنپوور و سەلام شەفىعى لە تىۋخۇى ۋلات بە نەھىنى دەژيان. ۲ - دوكتور شەتەۋى و مەمەد مۆھتەدى و ئەمىر قازى لە ئوروپا بوون و بىرپار درا دوكتور قاسملووش بچىتە ئوروپا. ۳ - عەبدالله ھەسەزادە و رەسوول پىشناماز بچنە ناۋچەى ژىر دەسەلاتى پىشمەرگە بۆ رىكخستنى كاروبارى ئەو ھاورپىيانە كە لە ناۋچەدا دەژيان و بۆ ئەۋەش كە نەھىلن توۋشى لارې بوون لە رىيازى حىزب بن. ۴ - ھاشم كەرىمى و كەرىم ھەداد و سەمىل حاجى كە مالىان لە سلىمانى بوو، لە جىي خۇيان مېننەۋە. ۵ - كەرىم حىسامى، مەمەئەمىن سراجى و دوكتور ۋەتەمىشى و ھىمن لە بەغدا بن.

قازانجى ئەو دابهش بوۋنە ئەۋە بوو كە ھەرچەند كارى حىزبىمان لەنگولۇر دەبوو، بەلام ھەر نەبىن لە بارى سىياسىيەۋە فشارى ھىچ لايەنىكمان ژور نەدەھاتە سەر و دەمانتوانى سەربەخۇيى سىياسىمان بپارېزىن.

که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۵۳ به‌رگی ۴ کتییی له بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا به شیوه‌یه‌کی دیکه باسی ئه‌و دابه‌ش بوونه ده‌کا و ده‌لێ که له کۆبوونه‌وه‌ی رۆژی ۱۰ مانگی مارس ۱۹۷۴ پرپاردرا که ئه‌گه‌ر شه‌ر ده‌ست پێیکاته‌وه: مه‌لا عه‌ولا حه‌یاکی له گه‌ل کادر و ئه‌ندامانی حیزبی بچنه‌کانی ماسی. کاک هاشم که‌ریمی له سوله‌یمانی له ماله ئاموزایه‌که‌ی بمی‌نێته‌وه. من بچمه بولغارستان. دوکتور قاسملوو له گه‌ل هه‌مه‌ده‌مین سیراجی له به‌غدا بمی‌نێته‌وه.

له‌گه‌ل ئه‌وانه‌ش دا، کومیته‌ی ناوه‌ندی، بریاری دا، رۆژنامه‌ی "کوردستان" به به‌رپرسایه‌تی سیاسی که‌ریم حیسامی و به‌رپرسایه‌تی ئه‌ده‌بی مامۆستا هیمن له به‌غدا ده‌ربچی و نامیلکه‌ی نیوخۆیی تیکۆشه‌ریش که تا ئه‌وکات له به‌غدا ده‌رده‌چوو، به به‌رپرسایه‌تی عه‌بدوڵای هه‌سه‌ن‌زاده، له کوردستان ده‌ربچی.

ره‌حمانی کاژه‌یی له لاپه‌ره‌ی ۸۹ کتییی "کورتیه‌که له بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا باسی کار و تیکۆشانی له ساله‌کانی ۱۹۷۱ تا ۱۹۷۴ ده‌کا و ده‌نووسی: ده‌توانم به‌پاشکاوی ئه‌وه‌ بلیم که له ماوه‌ی ئه‌و سێ چوار سال ئارامیه‌ی نیوان حکومه‌تی عێراق و شوێشی رزگاریخوازی باشووری کوردستان، حیزب توانی زۆر هه‌نگاوی جیددی بنی. به کورتی ئاماژه به چه‌ندێکیان ده‌که‌م:

– حیزب توانی زۆربه‌ی هه‌ره زۆری کادر و ئه‌ندامانی خۆی له ریزی ته‌شکیلاته‌کانی خۆیدا کۆبکاته‌وه. ئه‌و کادر و ئه‌ندامانه له شوێنه جیا‌جیا‌کانی باشووری کوردستان و عێراقدا په‌رشوبلا‌وبوون.

– پێکه‌ینانی چه‌ندین خولی راهێنانی کادر له بواره جو‌را‌وجۆره‌کاندا.

– نووسینی پیره و پرۆگرامیکی سه‌رده‌میانه که دواتر له کۆنگره‌ی سیه‌ه‌مدا په‌سندکرا.

– به‌ستنی کۆنفراسی سیه‌ه‌م و به‌دوا‌ی ئه‌ویشدا کۆنگره‌ی سیه‌ه‌م و هه‌لبژاردنی ریه‌رایه‌تییه‌کی نوێ و هه‌لبژاردنی دوکتور قاسملوو وه‌کوو سکرته‌یری حیزب.

– ده‌رکردنی دووباره‌ی رۆژنامه‌ی "کوردستان" و نامیلکه‌ی نیوخۆیی "تیکۆشه‌ر" و هه‌روه‌ها زۆر چه‌ند چالاکییه‌کی دیکه‌ش.

به‌گشتی له‌و ماوه‌یه‌دا وێ‌رای ته‌نگ‌ده‌ستی و نه‌داری داراییه‌وه، حیزب توانی له‌سه‌ر پێی خۆی راوه‌ستی و سه‌ربه‌خۆیی سیاسی خۆی به‌پاریژی. بۆیه ده‌لێم ته‌نگ‌ده‌ستی و نه‌داری، چونکه حکومه‌تی عێراق ئه‌وه‌نده یارمه‌تی دارایی نه‌ده‌کرد که حیزب ده‌ستی ئا‌وال‌تر بۆ کار زیاتر. بۆیه به‌ناچاری چه‌ند که‌سیک له ها‌ورپییانی به‌ریوه‌به‌ری، به دوکتور قاسملوو‌شه‌وه ناچاربوون کاربکه‌ن بۆ بژیوی خۆیان و ها‌وکاتیش یارمه‌تی به‌کار و چالاکییه‌کانی حیزبیش به‌دن. بۆ ئه‌مونه دوکتور وه‌ک

پسپۆری بواری ئابووری له وه‌زاره‌تی پلاندانان کاری‌ده‌کرد که مانگانه‌ی له دوسی وه‌زیر زیاتربوو، به‌لام زیاتر له ۹۰ له سه‌دی بۆ حیزب بوو. هه‌ر له‌و پێوه‌ندییه‌شدا و له شوێنی کاره‌که‌ی، کتیییکی له‌ژێر ناوی "ئابووری درێژخایه‌ن" به‌زمانی عه‌ره‌بی نووسی، به‌لام حکومه‌تی عێراق ریگه‌ی نه‌دا ب‌لا‌وبیته‌وه و تا ئه‌و جیگایه‌ی له‌بیرم ماوه ته‌نیا یه‌ک دانه‌یان دا به‌خۆی و به‌س!

ههروهها، ماموستا عهبدو لا حهسهزاده و دوكتور سولتانی وتهمیشی، ههردووکیان ئەندامی دهفتهری سیاسی بوون و کاریان دهکرد و خویشم له بهشی تکنیکی رۆژنامهی "هاوکاری" دامهزرا بووم. رۆژنامهی "کوردستان"، ئەویش ههزلهوی چاپ دهکرا.

له سهروبهندي دهست پیکردنهوهی شهڕ له سالێ ١٩٧٥، ئەندامانی حیزب بهسهر ئورویا و کوردستان و بهغدا دا دابهش بوون. ماموستا هێمن له بهغدا زۆتر به تهنیا دهمايهوه و هاودهمی نهبوو که گهپی له گهڵ لێیدا. به گوێرهی لاپهڤهه ١٥٤ بیرهوهرییهکانی هاشمی کهریمی، له ژێر کاریگهری ئەو تهنیايهدا، شیعرێ "نالهی جودایی" دانا.

چاوپیکه‌وتنی فه‌شەلی هه‌یه‌تی حیزبی دیموکرات و حیزبی توده له سالی ۱۹۷۴

له ریکه‌وتی ۱۹۷۴/۱/۲۵ ریه‌رایه‌تی حیزبی توده (ئه‌سکه‌نده‌ری و کیانوری) هاته به‌غدا و له‌وی ویستیان چاویان به ریه‌رایه‌تی حیزب دیموکرات بکه‌وی، به‌لام ده‌وله‌تی عیراق ریکای به‌و چاوپیکه‌وتنه‌دا. دوايه که‌ریمی حیسامی گه‌راوه بۆ بۆلغارستان و ئیره‌جی ئه‌سکه‌ندری داوی چاوپیکه‌وتنی کرد و ئه‌و داوی ئه‌وه په‌یوه‌ندی به دوکتور قاسملوو گرت، به موافقه‌تی ئه‌و له ریکه‌وتی ۱۹۷۴/۵/۱۶ چوه برلین و چاوی به ئیره‌ج ئه‌سکه‌نده‌ری که‌وت. ئه‌و داوی کرد که دوو حیزب لیک نیزیکی ببنه‌وه و پیکه‌وه رادیۆ په‌یکی ئێران به‌رپوه به‌رن و هه‌روه‌ها داوی کرد که چاوی به دوکتور قاسملوو بکه‌وی. که‌ریمی حیسامی دوايه چاوی به کیانوری که‌وت که هه‌ر له سه‌ر هه‌وای پیشوو بوو که ده‌بێ حیزبی دیموکرات بچیته‌وه ژێر بالی حیزبی توده و هه‌ر له‌وی داوی له‌گه‌ل دوکتور قاسملوو دابنیش. دواتر دوکتور قاسملوو له ریکه‌وتی ۱۹۷۴/۶/۲۹ له فرانکفورت چاوی به کیانوری که‌وت و دوايه‌ش به ته‌له‌یفون ئاگادار کرا که رۆژی ۱۹۷۴/۷/۳۰ له‌گه‌ل ریه‌ری حیزبی توده کۆبنه‌وه. له رۆژی ۱۹۷۴/۸/۱ له شاری "لایزیک" هه‌یه‌تی حیزبی توده که بریتی بوون له ئیره‌ج ئه‌سکه‌ندری و کیانوری و عه‌لی گه‌لاویژ، له‌گه‌ل هه‌یه‌تی حیزب که بریتی بوون له دوکتور قاسملوو، که‌ریمی حیسامی، حه‌مه‌ده‌مینی سپراجی و حه‌سه‌نی قزلبجی کۆبوونه‌وه.

له سه‌ر ئه‌وه‌ی که ناوی ئه‌و کۆبوونه‌وه‌یه چ بێ، که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۶۳ به‌رگی چواره‌می بیره‌وه‌رییه‌کانی ده‌نووسی که ئیره‌ج ئه‌سکه‌نده‌ری گوتی: با ده‌ست به کار بکه‌ین. کۆبوونه‌وه‌که‌مان ناوی چ ده‌بێ؟ ئیمه ده‌مانه‌وی له‌باره‌ی جولانه‌وه‌ی میلی کورد و رووداوه‌کانی ئه‌و دوايه‌ی نیو جولانه‌وه و دووره دیمه‌نی دوا‌روژی ئه‌و و هه‌لبژاردنی باشتین ریکا بۆ ئاماده‌کردنی هیژه‌ شو‌رشگێره‌کانی کوردستانی ئێران بۆ خه‌بات دژی ئیمپریالیزم و کۆنه‌په‌ره‌ستی و بۆ ئامانجه دیموکراتیکه‌کان. که وابوو ئیمه ناوی ده‌نێتن کۆبوونه‌وه‌ی مه‌شوه‌ره‌تی.

دوکتور قاسملوو گوتی: ئیمه ناتوانیین له کۆبوونه‌وه‌ی مه‌شوه‌ره‌تی دا به‌شدار بین. با ناوی بنێین کۆبوونه‌وه‌ی ده‌سته‌ی نوپه‌رایه‌تی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران له‌گه‌ل بووری سیاسی حیزبی توده‌ی ئێران بۆ باس و لیکۆلینه‌وه‌ی وه‌زعی ئێران و کوردستان.

ئیره‌ج ئه‌سکه‌نده‌ری گوتی: موافیقم. لام وایه هیچ ئیشکالێکی نییه. که‌یانووری گوتی: موخالیفم. حیزبی ئیمه حیزبی دیموکراتی کوردستانی به ره‌سمی نه‌ناسیوه. قاسملوو گوتی: ناوی کۆبوونه‌وه‌که نانووسین. به‌لام با بزاین ئیوه له‌گه‌ل کێ کۆبوونه‌وه؟ کیتان بانگ کردوه بۆ لایزیک که کۆبوونه‌وه‌ی له‌گه‌ل بکه‌ن؟

عه‌لی گه‌لاویژ گوتی: من خۆم ئه‌ندامی حیزبی دیموکرات بووم. ژماره‌ی کارتی ئه‌ندامه‌تیم له ناوچه‌ی فه‌یزولابه‌گی چاره‌ده بوو. حیزبی دیموکرات هه‌میشه بۆ هاوکاری و یه‌کیتی له‌گه‌ل حیزبی توده‌ی ئێران ئاماده بووه. حیزبی توده هه‌میشه یارمه‌تی دیموکراتی داوه.

حه مه ده مین سیراجی گوتی: تۆ کاک عه لی باسی کۆن مه که. زۆر کهس له رێبه رایه تی حیزبی دیموکرات دا بوون و پاشان بوون به جاسوس و به نوکهری رێژی می ئێران.

کاک هه سه ن قز لجی گوتی: من سه رم له و قسانه سو پرماوه. شه و و روژ له رادیو ی په یکی ئێران دا هاوار ده که ین که بو هاوکاری و پیکه ینانی به رهی په کگرتوو له گه ل هیزه کانی دژی رێژیم ئاماده ین. له روژنامه ی مه ردم دا نامه بو ریکه خراوی مو جاهدینی خه لک ده نووسن و داوا یان لیده که ن که بێن قسه تان له گه ل بکه ن. به لام ئیستا ناتانه وێ له گه ل رێبه رایه تی حیزبی دیموکرات که خو تان بانگه تان کردوون وتووێژ بکه ن.

من گوتم قسه کانی ره فیق کیانوری جیگای سرنجن. ئه و ده لێ ئیمه حیزبی دیموکرات به ره سمی نانا سین. لام وایه بوون و تیکۆشانی حیزبی دیموکرات به وه وه نه به سترا وه ته وه که ره فیق کیانوری بیناسی یان نا. ئه م هه لۆیسته یارمه تی به هاوکاری و خه باتی هاو به شی دژی رێژیم ناکات. ئیره جی ئه سه کهنده ری گوتی: ئه رکی ئیمه له هه ل و مه رجی ئه ورو دا لیک نیزیک کردنه وه ی هیزه کانه، نه ک لیک دوور خسته وه یان. له باری سازمانیه وه ه یچ قه ی ناکا. ئیوه له حیزبیک دا به رپرسن و ئیمه له حیزبیک دا، با ناوی بنیین کۆبوونه وه ی مه شه ره تی ئیوان ئه ندامانی ریه رایه تی حیزبی توده و حیزبی دیموکرات.

کاک هه سه ن قز لجی گوتی: ئیمه له رادیو چه ند به یان نامه مان بلا و کردو ته وه و گو تو ومانه ئاماده ین له گه ل هه موو ریکه خراوه سیاسیه کانی ئێران وتووێژ بکه ین. ئیستا بۆچی له سه ر ناو ته گه ره ده خه ینه پێش.

که یانوری با سه که ی هی نا سه ر وه زعی کوردستانی عێراق و ره خنه ی له بارزانی و له سیاسه تی پار تی گرت. و ملوش ده ستی کرد به دیفاع له سیاسه تی پار تی و له هه لۆیستی بارزانی. پاشان قاسملوو گوتی: ئیمه که ها تووین به سه دا قه ته وه ده مانه وێ له گه ل ریه رانی حیزبی توده قسه بکه ین و بگه ینه بریار دانی هاو به ش و تیکرایی. نا نووسین ده سته ی نوینه رایه تی حیزبی دیموکراتی کوردستان. ده نووسین ریه رایه تی حیزبی توده ی له گه ل ئه ندامانی حیزبی دیموکرات بو لیکۆلینه وه ی وه زعی ئێران و کوردستان کۆبوونه وه ی پیکه ینا.

کیانوری گوت: له گه ل هی نا نه گوړی ناوی حیزبی دیموکرات مو خالیفم.

من پرسیم "ره فیق کیانوری نا لێی کۆبوونه وه ت له گه ل کێ کردوه؟

- له گه ل چه ند کوردی ئێرانی.

- جا ئه گه ر کوردی ئێرانت ده وێ، له ئالمانی روژئاوا زۆرن. کارمه ندی حکومه تی ئێرانی شیان تیدایه. بچوو له گه ل ئه وان کۆبوونه وه بکه. من به ش به حا لێ خو م ناتوانم له گه ل ئه م هه لۆیسته وتووێژ بکه م. ده سته ی نوینه رایه تی حیزبی دیموکرات لیره یه و به بێ ئه و ناو ه ش کۆبوونه وه سه ر ناگری.

ئیره جی ئه سه کهنده ری و عه لی گه لاوێژ له گه ل ئه وه بوون ناوی حیزبی دیموکراتی کوردستان بنووسری. کیانوری ده ستی دا جانتا و گوتی: من به شداری ئه و کۆبوونه وه ناکه م.

ئېرهج تاوېك دانىشت و پاشان رۆيشت. عەلى گەلاوژيش به دواى ئەودا وەدەرکەوت. ئېرهج شەو ھاتەو ھەلەمان و گوتى: حېزبى ئېمە تووشى نەخۆشەيەكى داخدار بوو. ئەشە چاوەروان بېن کەى لەو نەخۆشەيە رەزگار دەب. پاشان بە منى گوت: ھاوړى عەزیز محەمەد لە بوداڤيسته، پېمخۆشە بچى لە رەوہندی ئەم کۆبوونەوہیە ئاگادارى بکەى.

کۆبوونەوہ تېکچوو. کيانوورى پېشتەر بەلېنى دابوو کە بليتى تەيارە بۆ حەمەدەمىنى سىراجى بۆ لەندەن بکرى، بەلام بە دواى تېکچوونى ئەو کۆبوونەوہیە، لە بەلېنيە کەى پاشگەز بوو، بەلام بە قسەى کەريمى حيسامى "دوکتوريش لەو نازرنگتر نەبوو و بليتە کەى پېکرى".

دوکتور قاسملوو لە پراگ تووشى کيشە بوو

کيشەى حيزبى توده لەگەڵ حيزبى ديموکرات، لە دوژمنايەتى کردن لەگەڵ دوکتور قاسملوو دا خۆى دەنوواند. حيزبى توده بە وردى شارەزاي کەسايەتى ئەو بوون و بە کەسيكى شازى سوسياليستى گەورەى خاوەن بىر و بە پراگاماتيان دەزانى کە دژى دەستيوەردانى شووڤەوى لە نيو ولاتانى حيزبى برا دا بوو. دوکتور قاسملوو لایەنگرى لە ئەلەکساندر دوپچىک سەرۆکى چەکوسلواکى کرد کە لە سالى ۱۹۶۸ دژايەتى لەگەڵ بىرى کۆمونيستى بەرەى يەکيتى سوفيەت کرد. لە ئەنجامدا پروسيە لەشکرى کردە سەر ئەو ولاتە و دوپچىکيان گرت و لەسەر کاريان لاڤرد.

حيزبى توده ئەو کارەى کردە بە ئاتۆيەک بۆ دەرکردنى دوکتور قاسملوو لە ولاتى چەکوسلواکى. حيزبى توده دەيزانى کە حيزبى ديموکرات بە بوونى دوکتور قاسملوو گەشە دەکا و پەرەدەستينى و ئەو دەتوانى لە داھاتوى ئيران دا کۆسپيان بۆ پېک بېن. بۆيە چارەيان نەدەکرد و لە پراگ کيشەيان بۆ خولقاند.

لەسەر کەسايەتى دوکتور قاسملوو، سمایل بازيار لە لاپەرەى ۲۷۹ کتیبى "کارىگەرى بىرى چەپ لەسەر بزاڤى سياسى رۆژھەلاتى کوردستان" دەنووسى: قاسملوو لە قوناخىکى ژيانى سياسى دا (۱۹۷۱-۱۹۴۸) وەک چەپىکى کورد پېناسە دەکرا، واتە پرسە چينايەتییەکان بۆ ئەو گرینگی سەرەکیان ھەيە و وەک ھەموو مارکسيستەکان کە چين و بەرژەوہندی چينايەتى لە سەرۋوى نەتەوہ و بەرژەوہندی نەتەوہیى دادەنن، بىرى دەکردەوہ. بەلام لەمە بە دواوہ وەک کوردیكى چەپ پېناسە دەکرى چۆن بۆ ئەو پرسى نەتەوہیى لە سەرۋوى ھەموو پرسەکانى کۆمەلای کوردەوارییەوہیە و دواتر پرسە چينايەتییەکان و ئەوہ بەو مانايە نيیە کە پرسى چينايەتییى پشت گوێ خستب، قاسملوو لەم بارەيەوہ دەل: "ئەو حيزبەى زياتر بە گيروگرفتەکانى نەتەوہیى بايەخ دەدا و مەسەلەکانى کۆمەلایەتى کەم و زياد لە بىر دەباتەوہ و چ ئەو حيزبەى تەنيا مەسەلەى کۆمەلایەتى لەبەر چاو دەگرئ و پرسى نەتەوہیى گەلى کورد کە لەم قوناغەدا پرسىکى بنەرەتییە لە بىر دەباتەوہ يان بايەخى کەمترى بۆ دادەنن ناتوانن لە قوناغى ئیستای خەبات دا بەرپۆەبەرايەتى جوولانەوہى گەلى کورد بە دەست بگرن و بىگەيەننە پلەى ئاخىرى سەرکەوتن".

دوکتور قاسملو - نه سرین خانم و
مندالله کانیان

به گوږه ی لاپه ره ی ۳۴ به رگی ۵ بیره وه ریبه کانی
که ریمی حیسامی، له نامه یه ک دا دوکتور قاسملو
بو نووسیوه که مه جبووری ده که ن چه کوسلواکی به
جی بیلی و به پیچه وانه ی ویست و پیخوش بوونی
خوی، بو ئه وه ی باری مالی دابین بکا مه جبووره بچته
فهرانسه یان سوئید.

دوکتور حه سه ن شه ته وی له لاپه ره ی ۸۱ کتیبی
چاره نووس (باسیک له سه ر ره چه له ک و لک و
پویه کانی بنه ماله ی قاسملو) دا ده نووسی: کاک
ره حمان توژی روونا کبیری چی کوسلواکی و هه موو
خویندکاران مووافیقی بیروباوه ری دؤبچیک (به هاری
پراگ) بوون و پیمان وا نه بوو ولاتیکی سو سیالیستی و

دوستانی ۵۰ ساله به شه وی و به ۸۰۰۰ تانک شاره گه وره کانی ولاته که یان گه مارو بدا و به
کودیتایه کی سه ربازی هه موو ئاره زووه کانی خه لکی چی کوسلواکی به بادا. ئه من ئه و کاته له پراگ
بووم، کاک ره حمان ده یگووت روژی دواتر روژنامه ی "پراڤدا" ی چیکی ئورگانی حیزبی کومونیستی
چی کوسلواکی هه موو لاپه ره ی یه که می به سپی ده رچوو بوو، و هیچی لی نه نووسرابوو. هیندی
روژنامه ش ته نیا یه ک رسته یان نووسیوو: " ئه مه چ هاوریه تییه که؟" ئه م مه سه له یه له باری
ده روونییه وه زه بریکی قورسی له کاک ره حمان دا. ئه و ده یگوت ئه گه ر ئه مانه واته رووسه کان لی
گه رابان چی کوسلواکی له ئوروپادا ده بووه ولاتیکی نه وونه ی وه ک فهرانسه ...

دوکتور حه سه نی شه ته وی له ۸۲ ئه و سه رجاوه دا ده نووسی: کاک ره حمان له و رووداوه
داگیرکردنی چی کوسلواکی له لایه ن شووره وییه وه زور به داخ بوو. و له کوپونه وه ی حیزبی توده ش
به راشکاوی گوتبوی ئه مه دروست نیه و نابی به چاو به سترای قبوولی بکه یین. به هه ر حال هه موو
پروفسوره کانیان له زانستگه ده رکرد. کاک ره حمان دوستانی پروفسوری هه بوو، به ناوی "کارل"
که یه کی که له که سایه تییه گه وره کانی زانستگه بوو. ئه ویان کرده ده رکه وانی ئه نیستیتوویه ک. کاک
ره حمان چوونکی خاریجی بوو، گوتیان ده بی برا. به پیلانی حیزبی توده ی ئیران نه ک هه ر خوی
و خامه که ی هیلینا که خه لکی چی کوسلواکی بوو، به لکوو مندالله کانیشیان ده رکردن.

دوکتور قاسملو ئه گه رچی دژی ئه و حکومه ته توتالیتارییه ی بوو که سه ر به روسان بوو،
به لام زوری هه ول دا که به شیویه ک له گه لیان مودارا بکا و له قوتابخانه ی بالا زانستی ئابوورییه کان
وانه ی ده گوته وه. به لام له مانگی فیرواری ۱۹۷۶ بانگیان کرد بو نووسینگه ی پولیسی تاییه تی و
پیمان راگه یاند که یه ک مانگ مو له تی هه یه که چه کوسلواکی به جی بیلی. پاش ۳ مانگ هه ر له و
نووسینگه یه، لیناش بانگ کرا و پییگوترا که مو له تی مانه وه ی خوی و مندالله کانی چیدیکه نو
ناکریته وه. ئه وکات مینا ۲۳ سال بوو و خوی بو وه رگرتی دیپلوم ئاماده ده کرد و هیواش ۲۱ سال

بوو و له زانکوې براتيسلاوا سه رقالي خویندنی تابووری بوو. لينا بهو هه واله زور نارېحه ت بوو و داوای له پوليس کرد که به نووسراوه تهو برپاره ی پې رابگه یه ننې و پاش مشتومر و تووړه بوونیکي زور، پوليس که کاربه دهستی رووس بوو پیښگوت که تهوۀ ئاخرين برپاره و هيچ نووسراوه يه کيش له گوړه دا نييه. دوايه لينا داوای کرد که ريگا بدا مندالۀ کانی له خویندن بهرده وام بن. به لام تهوۀ ش قبول نه کړا. لينا دکتور قاسملووی له برپاری پوليس ئاگادار کرده وه و تهو به گالته پیښگوت: ئیستا ته گهر حه زیشت لي نه بی مه جبووری بی بو لای من.

کچه کان دهوو پرؤن بو سوئید لیناش برپاری دا بچی بولای مېرده که ی. نه سرین قاسملوو له سه ر هه لسوکو وتی کچه کانی له حاست دایک و بابیان له لاپهړه ی ۲۹۳ کتیه که ی دا ده نووسی: هه ندی له مندالۀ کان، شانازی به دایک و بابیان هه ده کهن. خه بات و وره به رزیان و هه روه ها رابوونیان بو دهسته به رکردنی ئامانجه به رزه کانیان ده بیته هو ی فه خریان. به پیچه وانه شه وه مندالۀ کیش هه ن که لیکدانه وپان تهوۀ یه که خه بات و ماندوو بوونی دایک و بابیان، بوو ته هو ی ئازار و خه سار گه یانندن به وان. کچه کانی لينا و عه بدولړه حمان له م دهسته یه بوون. تهوان جگه له و "تیکه له چوونه ی له نیوان به رهر کان" دا هه یه و گرفتی هه موو گه نجه کانه، هوکاری گونجای خویشان هه بوو: هه رچه ند تهوان له و چه رمه سه رییانه ی تا ته مهنی شه ش سال به سه ریاندا هاتبوو، شتیکی تهو تویان له بیر نه مابوو، به لام تهو نه هاهمه تیانه له نهستی تهواندا کاریگه ریی زوری دانا بوو: ژیانې نه نیی دريژخایه ن له تاران و به غا که بوو هه ی بیبه ش بوونیان له هه موو تهو شتانه ی له ژیانې مندالیکدا پیویستن، ببوو دلگرنییان. هه ر بهو هو یه شه وه زور دلیان به دایکان خو ش نه بوو.

مینا دوا ی تهو ی دایکی پیښگوت که ناتوانی له چه کوسلاکی بمیتی هیچی نه گوت. چه مه دانه که ی پیچاو و به گریان هه ولاتی به جیهیشت. له وکاته دا هیوا عاشقی پیواه کی زه به لاهی کورته بالای خو به زلرانی ۴۰ سالانه ببوو که مه غووری نه نیی وه زارته ی ناوخو بوو. تهو بیوه فا بوو و خوازینی له هیوا نه کرد و هیواش چوو بو سوید. لیناش له نیو پیشوازیکی بیونه دا که زور به یانی نه ده ناسی به شه مه نه فهر په راگی به جیهیشت. یه کیک گولیکی دایه، دکتور یکی دوستی حه بی دایه و یه ک دیکوړی ده ستردی خو ی دایه و یه کیکی کاش کاغه زیکی دایه که به ئینگلیزی له سه ر ژیان نوو سراوو. به پی لاپهړه ی ۲۹۸ کتیی نه سرین خانم تهو نوو سراوه یه ئاوا: ژیان، ته م سووزانییه به دوا ی تهو وه ویه وه که مرو ف تا هه تا پروای پی هه بیت، چ پروات بهو بابته هه بیت و چ نه بیت شتیک هه یه که نه گوړه و تهویش تهو یه که پروادار بوون به هه ر شتیک یان هه ر که سیک پیویستی بهو هه یه که یان خو ت فریو بده ی و یان له بنه رته وه ساویلکه بیت.

هاوکات له گه ل ده رکردنی دوکتور قاسملوو، حیزبی توده له ولاتی بولغارستان، به که ریمی حیسامیش راگه یاند که چونکه له سه ر حیسابی حیزبی توده بو کار له رادیو هاتوته بولغاریا و ئیستا له ریکخراویکی ناسونالیستی دژ به حیزبی توده دا کار ده کا، بویه ناتوانی له سه ر حیسابی تهو حیزبه له بولغاریا مینیتته وه.

حیزبی توده به وردی و به به رنامه کاری له سه ر حیزبی دیموکرات ده کرد و بویان گرینگ بوو که کئ ریبه ری ده کا و حیزب به رنامه ی چییه و چی ده وی. هه ر له دريژه ی سیاسه ته کانی حیزبی

توده له حاست حیزبی دیموکرات دا و به هان دانی تهو حیزبه، له لایهن دوکتور رهحیمی قازی و دوکتور عهلی گهلاوښ له ریکهوتی ۲۶ ئاپریلی دا، نامیلکه یهک بلآو کراوه که بوون و مانی حیزبی دیموکرات به حیزبی توده دهسته وه و به پپی لاپه رهی ۱۰۳ بیره وه ییه کانی که ریمی حیسامی تهوان دهنووسن: ټیمه تهواوی ټیکۆشه رانی شوږشگیری کورد له ئیران دا بانگ ده کهین که وه کوو ټیکۆشه رانی شوږشگیری نازه ربایجان و گهلانی تری ئیران له گه ل حیزبی توده یی ئیران یهک بگرن و سوونه تی شوږشگیری و یه کیتی سازمانی و سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستان له گه ل حیزبی دایک - حیزبی گشتی چینی کریکاری ئیران سهر له نووی زیندو بکه نه وه.

هه رچند هه سه ن قزلجی و که ریمی حیسامی موافقی ته وه بوون که ولامی تهو نامیلکه یه بدریته وه، به لام دوکتور قاسملو وای به باش زانی که له چوارچیویه کی گشتی دا، که زورتر رواله تی لیکدانه وه ی بابه ته کان بی، شتیک بنووسری. تهو نامیلکه یه نووسراو و به ناوی "شیراوان" به فارسی و کوردی بلآو بووه.

ههر له وکاته دا که ریمی حیسامی دیسان له لایهن بهرپرسی ئیرانییه کان پپی راده گه یاندري که حیزبی توده، نامه ی له سهر تهو نووسیوه که که ریمی حیسامی له سهر حیسابی تهوان بو کار له رادیو په یکی ئیران هاتووته بولغارستان. به لام ټیستا له حیزبیکی ناسیونالیستی دا کار ده کا بویه ده بی وه زعی خو ی روون کاته وه.

دوکتور قاسملو له نامه یهک بو که ریمی حیسامی که له لاپه رهی ۱۰۴ بهرگی ۵ ی بیره وه ریه کانی دا هاتووه دهنووسی: ... حیزبی توده به هه موو هیژییه وه خه ریکه وه زعی تو وه ک من لی بکا. به داخه وه ټیمه ټیستاش نامانه وو ټیعتراف بکهین که ته وه ی له ولاتانی سوسیالیستی دژی ټیمه کراوه، له حیزبی توده وه سه رچاوه ده گری. نه زه ریشم ته وه یه هه تا ته تو له حیزبی دیموکرات دا مه سئول بی و هه تا حیزبی دیموکرات ئاماده نه بی بچیته ژیر باری تهوان، ههر خه ریک ده بن و ټیمکانی سه رکه و تنیشیان زور زوره. هه موو ناویکیشت له سهر داده یین. شیوه که یان ته وه یه. جا ده بی مه سه له که له و باره وه ته ماشا بکهین و فیکریکی ته ساسی بکهین. ده نا هه په شه ی حیزبی توده وه ک شیر ی دیموکلیس ههر له سهرمان ده بی.

حیزبی توده نه ته نیا له گه ل حیزبی دیموکرات که باوه پری به چاره سه ری که مترین مافی نه ته وایه تی له نیوخوی ئیران دا بوو، باش نه بوو ته نانه ت له گه ل ته ندامانی کوردی نیوخوی حیزبه که شی وه ک هه سه ن قزلجی و ... به سووکی و بیپریزی هه ل سوکه وتی ده کرد و به هیندی نه ده زانیین.

هه سن قزلجی که هه مووکات وه ک کادری دل سوزی حیزبی دیموکرات له حیزبی توده دا کاری ده کرد و که سی سه ره کی رادیو په یکی ئیران بوو، چه ند جار داوای له حیزبی توده کرد که بو سه ردانیک بگه ریته وه عیراق. حیزبی توده جوابی نه داوه. دوايه داوای له حیزبی دیموکرات کرد و حیزب کاره که ی بو جیه جی کرد و لیسه پاسه ی بو نارد و له ریکه وتی ۱۹۷۴/۳/۲۷ چو بو به غدا و براده رانی حیزب پیشوازی باشیان لی کرد و ماوه ی مانگیک خزمه تیان کرد.

رۆژنامه‌ی کوردستان

میژووی رۆژنامه‌ی کوردستان وهک ژیا‌نی ئەندامانی حیزب به ئاقاری سخت و دژوار پر له چه‌رمه‌سه‌ری دا تێپه‌ریوه و هه‌مووکات تووشی که‌ندوکۆسپ بوو و به‌ره‌هه‌له‌ستی کراوه. که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۲۱۸ به‌رگی ۲ پێداچوونه‌وه دا بابه‌تیک‌ی له یه‌که‌م رۆژنامه‌ی "کوردستان" له رێبه‌ندانی (ژانویه‌ی ۱۹۷۱) هیناوه که‌ نیشان ده‌دا، له چ سه‌رده‌مانیک دا ئەو رۆژنامه‌یه‌ ب‌لاو بو‌ته‌وه و ده‌نووس‌:

خوێنه‌رانی خۆشه‌ویست! ئەوه یه‌که‌م ژماره‌ی "کوردستان" ئۆرگانی کومیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی دیموکراتی کوردستان له‌به‌ر چاوتانه... "کوردستان". له ساڵه‌کانی ۱۳۲۴-۲۵ وهک ب‌لاو که‌ره‌وه‌ی بی‌ری حیزبی دیموکراتی کوردستان له مه‌هاباد ده‌رده‌چوو... ساڵی ۱۳۳۳ "کوردستان" وهک ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان به‌ نه‌ینی ب‌لاو ده‌کرایه‌وه... له رێبه‌ندانی ساڵی ۱۳۴۳ وه "کوردستان" له ده‌ره‌وه ب‌لاو کرایه‌وه. هه‌رچه‌ند ئەمجاره ئۆرگانی حیزبی دیموکراتی کوردستان نه‌بوو، به‌لام رێبازی هه‌ر رێبازی حیزبی دیموکرات بوو.

هه‌رچه‌ند رۆژنامه‌ی کوردستان نوێنه‌ری روانگه و بووچوونی حیزبی دیموکرات بوو و له مه‌یدانیکی به‌رته‌سک دا ب‌لاو ده‌بووه، به‌لام له ده‌هه‌ی ۵۰ دا له عێراق، پێشه‌نگی رۆژنامه‌نووسی کوردی بوو. گه‌وره نووسه‌رانی کوردی باشوور که به ئاسانی ده‌ستیان پێی راده‌گه‌یشت، رۆژنامه‌ی کوردستانیان بۆ لی‌فیربوونی زمانی کوردی ده‌خوێنده‌وه. عه‌بدوڵا حه‌سه‌نزاده له لاپه‌ره‌ی ۶۹۵ ی ئەزموونی خه‌بات دا ده‌لی که به پێی گرینگی کاره‌کان، نووسه‌رانی ئەم قۆناغه‌ی رۆژنامه‌ی کوردستان بریتی بوون له دوکتور قاسملوو، که‌ریمی حیسامی، مامۆستا هیمن، حه‌مه‌ده‌مین سپرجی و به راده‌ی که‌متر عوسمانی یه‌زدانه‌نا (جه‌لال می‌راوه‌یی). کاری فه‌نی ئەو رۆژنامه‌یه‌ به هۆی ره‌حمان کاژه‌یی و مه‌لاحه‌سه‌ن شیوه‌سه‌لی به‌رپۆه ده‌چوو.

مامۆستا هیمن وهک به‌رپرسی ئەده‌بی و عه‌بدوڵا حه‌سه‌نزاده وهک نووسه‌ر، جێ په‌نجه‌یان دیار بوو و به‌شی ئەده‌بی و زمانه‌وانی رۆژنامه‌یان ده‌پازاند‌ه‌وه. عه‌بدوڵا حه‌سه‌نزاده له باری کاری خۆی و مامۆستا هیمن، له ساڵی ۱۹۷۴ لهو رۆژنامه‌یه‌دا، له لاپه‌ره‌ی ۶۹۴ ده‌نووس‌: دیاره هیمن زۆر له من شاره‌زاتر بوو. به‌لام که‌ ده‌یزانی ئەمن لی‌ی ده‌زانم ده‌واقیع دا کاری پێ نه‌بوو، له باری زمانه‌وه لی‌ی رازیم چوونکی ئەو زمانه‌ی له‌ویدا به‌کار هاتووه، خه‌لک لی‌ی رازی بوون.

هاوکات له‌گه‌ڵ چاپی رۆژنامه‌ی "کوردستان" له باشووری کوردستان، حیزبی دیموکرات هه‌ول‌ی دا ئەو رۆژنامه له ئوروپاش چاپ بکا. له مانگی ۶ ی ۱۹۷۵ ده‌وله‌تی عێراق رێگای دا، به مه‌لا عه‌بدوڵای حه‌سه‌نزاد و که‌ریمی حیسامی که سه‌فه‌ری ده‌ره‌وه‌ی وڵات بکه‌ن و ئەوان له رێگای بیروت چوونه پراگ. دوا‌ی چه‌ند رۆژ له‌وێرا چوونه بی‌رلین و له‌گه‌ڵ دوکتور قاسملوو و ئەمیر قازی و حه‌سه‌ن شه‌ته‌وی کۆبوونه‌وه. ئەوان لهو کۆبوونه‌وه‌دا دوا‌ی هه‌لسه‌نگاندنی گشتی وه‌زعی حیزب، ب‌پاریان دا که په‌یوه‌ندی حیزب و به‌عسی عێراق ب‌پاری‌زێ. له کۆمه‌له‌ی خوێندکارانی کورد به‌شدار بن. رۆژنامه‌ی کوردستان له سوێید چاپ بکه‌ن.

به لām رۆژنامه دهرنه چوو و که ریمی حیسامی خه تاکه ی دهخاته سهر ئه میری قازی و سه لیم بابازاده که تازه ببوو به ئه ندای حیزب. ئه وان دژی ئه وه بوون که ئه وه مه قاله یه که باسی ئاشبه تال له کوردستانی عێراق ده کا، دهریچی.

له لاپه ره ی ۵۲ به رگی چواره می بیره وه ریه کانی که ریمی حیسامی دا، نامه یه کی دوکتور قاسملوو له ریکه وتی ۱۹۷۵/۹/۱۳ دا هاتوو که هۆیه کانی دهرنه چوونی رۆژنامه ی کوردستان بۆ کومیته ی ناوه ندی روون ده کاته وه و دهنوو سی... یه که م مه سه له ی رۆژنامه یه. به داخه وه رۆژنامه که نه ک ههر له وه ختی خو ی دا دهرنه چوو، به لکو دهرکه وت که به راستی زۆریه ی براده رانی سامپه ند (ریکخراوی ئورویا) و به تایبه تی ئه وانه ی له سو ئیدن ههر له بناخه وه دیسیپلینی حیزبی یان پێ قبول نییه...

دوکتور له وه نامه یه دا به وردی ئاماژه به ئاماده کاری ۴ مانگ له مه وه به ری هه موو کاره کان و نووسینی مه قاله کان ده کا و خه تای ئه وکاره ده خاته سهر ئه ستۆی براده رانی سو ئید به به رپرسایه تی سیامه ک به رپرسی کومیته ی سو ئید و به لادان له ئوسولی حیزب و جیاوازی بیروباوه ر له گه ل به رپۆه به ری حیزبیان ده زانی. له سهر ئه وه ی که ده بی چ تییینیه کیان له سهر بواری سیاسی مه قاله که هه بی، دوکتور دهنوو سی: ... له باتی شا بنوو سی شای جه نایه تکار و نه نووسین که حکومه تی عێراق عه فوو ی عموومی داوه...

دوکتور قاسملوو له درێژه ی نامه که ی دا داوای سه زای حیزبیان بۆ ده کا و له دوا یی دا گرینگی یه کگرتووی ریزه کانی حیزب و بیرکردنه وه له خو ئاماده کردن بۆ خه باتیکی توند و تیژ له کوردستانی ئێران که چاوه پوانی گشت هێزه شوړشگێره کان و خه لکی کورد له حیزبی دیموکراته ده خوازی.

دوای ئه وه ی چاپی رۆژنامه ی کوردستان جیه جی نه کرا، ئه رکی ئه وکاره، که وته سهر ئه ستۆی که ریمی حیسامی و ئه وه وه لێ دا که له ئالمان چاپی بکا، به لām نه ی توانی. دوا یه له ریکه وتی ۱۹۷۵/۹/۱۹ له کاتی شه ری نیوخو یی دا چوو به بیروت به هاوکاری سه لاح به دره دین، تیکۆشه ری کوردی سوریا چاپی کرد.

به گشتی له سا لی ۱۹۷۴ به ولاره ده فته ری سیاسی له به غدا و له دهره وه ی ولات، گرینگی زۆری به چاپی رۆژنامه ی کوردستان و نامیلکه ی نیوخو یی تیکۆشه ر دا.

بهشی ۱۰۶

ئاخر قۆناغه كانى شۆرشى ئەيلوول

كاتىك له ۱۱ ى مارسى ۱۹۷۰ دەولهتى عىراق و بزوتنهوى كورد له چوارچۆهى ئۆتۆنۆمى دا رىكهوتن، ماوهى چوار سال داندرتا بتوانرى مهيدان بۆ مهتانه پىكردن و وهگهركهوتنى دامودهزگاكاني ئۆتۆنۆمى و دانانى ياساى ئيدارى كوردستان پىك بى. لهوماوه دا زۆر جار پهيوهندى دوولايه ن گرزى تىدهكهوت و دهگهيشته رادهى لىكپچران.

مهلا مستهفا بارزانى - سهدام

جيا لهوانهش دهستى تىكدهر و ئاژاوهگىرانه له ناو حكومهت دا زۆر بوو و رىژىمى عىراق به دواى رىكهكهوتنى ۱۱ مارسى ۱۹۷۰ دهستى له خراپه و كوشتنى نهيارانى خۆى ههلهنگرت و له رىكهوتى ۱۹۷۰/۱۲/۶ له بهغدا ههولى تيرۆرى ئيدريس بارزانى دا و هميد بهروارى يه كىك له بهرپرسانى پىشمهركه بريندار بوو.

له رىكهوتى ۱۹۷۱/۹/۲۹ رىژىمى عىراق لهزىر ناوى وتويز كردن، وهفدىكى ۹ كهسهى

كه ههوتيان مهلا بوون، نارده حاجى ئۆمهراڻ. بۆمبىك له جلوهبرىگى يه كىك لهو مهلايانه دا بهناوى ئىبراهيم خوزاعى شاردرابۆوه. له كاتى وتوويز دا، بۆمبهكه تهقىيهوه و ئىبراهيم و محهمهد شهريف هۆستانى كه له نىوان خوزاعى و بارزانيدا خهريكى دانانى چا بوو، لهت و پەت بوو. بارزانى زيانى پىنهگههى لهو تهقىنهوه دا سهليم زوبىر بارزانىيش شههيد و ۱۴ پىشمهركه و دوو كىزىش بريندار بوون.

حىزبى دىموكرات كوردستانى ئىران بهو رووداوه زۆر ناژههت بوو و به پىي لاپههه ۷۰ بهرگى ۴ بىرهوه رىبهكانى كه رىمى حىسامى، حىزب له پهيامىك دا نىگهه رانى و هاودهردى خۆى له گه ل ئه و رووداوه ده ربرى:

بۆ كۆمىتهى ناوهندى پارتى دىموكراتى كوردستانى عىراق ۱۹۷۱/۱۰/۱
براينى به رىز !

زۆر به داخهوه ئه و خه بهرهمان بىست كه دهسته يهك به كرىگىراوى ئىمىريالىزم ههولى كوشتنى سهروك بارزانىيان داوه و چه ند پىشمهركه يهك شههيد كراون. ئىمه به ناوى حىزبى دىموكراتى كوردستان ئىران و هه موو گهلى كورد له كوردستانى ئىران، بىزارى و توورپه يى خۆمان به رامبه ر بهو كرده وه ناپاوانه ده رده برىن و هه ر له و كاته شدا خۆشحالين كه ئه م پىلانه سه رنه كه وتوه و سه روك بارزانى سامه. هيوادارىن خه باتى يه كگرتووى گه لانى عىراق به كورد و عه ره به وه هه ر سه ركه وتوو

بئ و بهياننامه ی ۱۱ ی مارسى ميژوويى كه نشانه و دهستكهوتى ئه و يه كگرتنه يه و كوڤسپى ريڭاى دوژمنانى جولانه و هوى رزگار يخوازى گهلى كورده بيته دى.

كوميتهى ناوهندى حيزبى ديموكراتى كوردستانى ئيران

ههروهها پوژى ۱۹۷۲/۷/۱۵ ئيبراهيم گابارى پوژنامه نووسىكى كوردى پوژئاواى كوردستانى له لايهن نازم گزار بهرپرسى ئاسايشى گشتى عىراق، به ههگبهيهكى پرله TNT بو كوشتنى بارزانى يان كورهكانى، ناردرا بو بارهگاى شوڤش له حاجى ئومهران.

له هه لومه رجىكى ئه و تو دا، دواى تپيه ربوونى سى سال و نيو به سهر وتووژه كان دا، له نيوان دوولايهن هيچ پيشكه وتيىك به دهست نه هات. ته نيا له ۶ مانگى ئاخو و له كەش و هه وايه كى خراپ دا، لايه نه كان گه لاله ي ياساى خودموختاريان ئاماده كرد و جارجار به يه كه وه و جارجارهش به به شدارى حيزبى شيوعى پيكه وه داده نيشتن و هينديك جاريش دوكتور قاسملوويان بو مه شوهرت بانگ ده كرده كوڤوونه وه كان.

له ريكهوتى ۱۹۷۴/۳/۸ هه يته تىكى پارتى ديموكرات به سهروكايه تى ئيدريس بارزانى سهردانى به غدايه كى كرد و بو ماوه ي ۲ سعات چاويان به سهدام كهوت. ئه و سه فهره ئاكامى نه بوو و له سهر خودموختارى به يه ك نه گه يشتن. ئه وه ئاخوين چاوپيىكه وتنى ئه و قوناغه ي دهوله تى عىراق و شوڤشى كوردستان بوو و بئ ئه وه ي هه يته دهسكه وتيىكى هه بئ گه راوه بو كوردستان.

كريس كوچرا له لاپه ره ي ۵۰ كتيى "بزووتنه وه ي نه ته وه يى كورد و ويستى سه ره بخويى" دا ده نووسى كه به غدا بپارى سهرژمپرى خه لكى ناوچه كانى كوردنشيني له ئوكتوبرى ۱۹۷۰ كه ده كرا سنوورى كوردستانى له سهر ديارى بكرى پشت گوڤ خست و ههروهها چاره نووسى چالوگه كانى كهركوكى دوا خست. سهدام به فروشتنى نهوت و په يمانى دوستانه تى له گه ل رووسيه غه ره ببوو و له ۱۱ ئازارى ۱۹۷۴ يه ك لايه نه ياساى خودموختارى خه يالى خوڤ راگه ياند. له لايه كى ديكهش مه لا مسته فائى بارزانى له سالى ۱۹۷۲ به نه هينى په يمانى له گه ل شا و سيا به ست.

بوڤه له ئوكتوبرى سالى ۱۹۷۴ دا شه ر به دهستپه وردانى ئيران و يارمه تى ئيسرائيل له نيو كورد و به غدا دا ده ستى پيكرده وه.

له ئاخوين ديدارى دهوله تى عىراق و ئيدريس بارزانى دا، دوكتور قاسملوو تا ئاخو به شدار بوو و تا كاك ئيدريس به ره و كهركوك سواري هيليكوپتير بوو له گه لى بوو. له پاش ئه وه، له ئاخوين كاته كان دا، هه يته تىك له ۳ كهس پيكهات كه بو شارى كهركوك ريگا چاره يه ك بدوژنه وه. ئه و هه يته ته بريتى بوون له "غانم عه بدولجه ليل" نوڤنه رى حيزبى به عس و "خوسره و توفيق" نوڤنه رى پارتى ديموكرات و دوكتور قاسملوو سكرتيرى حيزبى ديموكرات. ئه وانه دوو ريگا چاره يان پيشكيش كرد، عه بدولا حه سه نزاده له سهر ريگا حه لى يه كه م له لاپه ره ي ۹۶ ئه زمونى خه بات دا ده نووسى كه مه جليسىكى هاوبهش پيىك بئ كه كورد و عه ره ب و به يه كه وه ئيداره ي شارى كهركوك بكهن. كاتيىك ئه و پيشنياره ده درى به سهدام ده لى كه ئه و داوايه هه ر ئه وه يه كه مه لامسته فا ده يكا و ره دى ده كاته وه.

بکری و ریگا هه‌لی سیاسی بۆ بدۆزرتته‌وه. بۆ ئه‌وه خه‌بات بۆ گه‌رانه‌وه سه‌ر وتووێژ له گه‌ڵ نوێنه‌رانی راسته‌قینه‌ی جولانه‌وه‌ی گه‌لی کورد له گه‌رمین به ئه‌رکی هه‌موو هه‌یزه نیشتمانه‌په‌روه‌ره‌کانی گه‌رمین و هه‌موو هه‌یزه پێشکه‌وتوو‌ه‌کانی جێهان ده‌زانی.

ب - دیفاعی گه‌لی کورد له نیشتمانی خۆی دیفاعی‌کی عادیلانه‌یه و داوای خودمختاریه‌کی ته‌واو که هه‌موو ناوچه‌کانی کوردستان گه‌رمین بگرێته‌وه، داوخوازی‌کی ره‌وایه.

ح - حیزبی ئێمه به پێی به‌نامه‌ی خۆی دژی رێژی‌کی کۆنه‌په‌ره‌ستی شا و بۆ هه‌ینانه‌سه‌رکاری رێژی‌کی دیموکراتی له ئێران و خودمختاری بۆ کوردستان خه‌بات ده‌کا و رێژی‌کی شا به دوژمنی ئه‌سلی گه‌لی کورد له کوردستان داده‌نی.

ده‌ست پێک‌دانه‌وه‌ی شه‌ر، بۆ خه‌ڵک و به تایبه‌تی بۆ حیزبی دیموکرات ناخۆش و مه‌ترسی دار بوو. پاراستنی وه‌زعی ژیان و گوزه‌رانی ئه‌ندامانی حیزب و پرێنسیپی بێلایه‌نی له نێوان ده‌وله‌ت و بزوتنه‌وه‌ی کورد دا، که ته‌وه‌ری سه‌ره‌کی سیاسه‌تی حیزبی دیموکرات بوو، سه‌خت و دژوار بوو.

وه‌ک هه‌مووکات، کیشه‌کانی دوو لایه‌نی عێراقی و کوردی له کۆبوونه‌وه‌کانی ده‌فته‌ری سیاسی و کۆمیته‌ی ناوه‌ندی حیزب دا، دیسان زۆری قسه له سه‌ر کرا. هه‌موو ریکاره‌کان وه‌ک ئه‌وه‌ی، ریه‌ری حیزب بچته‌وه ناو‌خۆی ولات یان له باشووری کوردستان، یان له به‌غدا بمینێته‌وه، یان بچته ده‌ره‌وه‌ی ولات، لێک‌دراوه. ئاخ‌ر به‌و ئاکامه گه‌یشتن که حیزب به سه‌ر هه‌موو شوێنه‌دا، دابه‌ش بۆ.

دیاره هه‌ر ئه‌وکات ریه‌ری حیزب له گه‌ڵ ئیدریس بارزانی و ده‌وله‌تی عێراق، له سه‌ر بۆ لایه‌نی حیزب قسه‌یان کرد. ئه‌وان موافقی بۆ لایه‌نی حیزب بوون، به‌لام ئیدریس بارزانی له گه‌ڵ ئه‌و موافق نه‌بوو که هه‌موو ئه‌ندامانی حیزب بچنه کوردستان.

له‌وکات دا، حیزب دوو بڵاوکراوه‌ی ده‌ر ده‌کرد که ده‌بوو بیر له کاری ئه‌وانیش بکاته‌وه. گۆڤاری "تیشک" له کوردستان بڵاو ده‌بووه که زوربه‌ی کاره‌کانی عه‌بدوڵا حه‌سه‌نزاده ده‌یکرد و رۆژنامه‌ی "کوردستان" له به‌غدا، که بابته‌کانی به‌هۆی که‌ریمی حیسامی و مامۆستا هه‌مین و حه‌مه‌ده‌مین سیراجی و سولتانی وه‌ته‌میشی ئاماده ده‌کران. ئه‌وانیش بریاریان له‌سه‌ر درا که چۆن بڵاو‌بکړینه‌وه. هاوکات له‌گه‌ڵ ئه‌وانه، له کۆتاییه‌کانی ساڵی ۱۹۷۴ له لایه‌ن پارتی دیموکرات به دوکتور قاسملوو گوترا بوو که له عێراق نه‌مینی. دوکتور قاسملوو رۆی بۆ ئوروپا و که‌ریمی حیسامی له به‌غدا به مه‌سئولی یه‌که‌می حیزب داندرا. به‌لام که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۶۰ به‌رگی ۴ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووسی: "دنه‌نگانیک که مه‌لا عه‌ولای هه‌یاکی له کوردستان چاوی به ریه‌رانی شۆرش ده‌که‌وی. پێی ده‌لێن: "دوکتور قاسملوو له‌وکاته‌دا له به‌غدا بۆ باشتره". مه‌لا عه‌ولای ئه‌وه‌ی بۆ من نووسی‌بوو. منیش له نامه‌یه‌ک دا بۆ دوکتور قاسملوو نووسی "ریه‌رانی شۆرش به مه‌لا عه‌ولایان گوتوه که دوکتور له به‌غدا بۆ باشتره. که وایه پێویسته بیه‌وه عێراق". دوکتور قاسملوو له نامه‌یه‌ک دا تاریخی ۱۱/۱۲ نووسی‌بوو: زۆرم پێ‌سه‌یره که له لای نۆک خۆر (مه‌لا عه‌ولای) گوتراوه بابی مینا (دوکتور قاسملوو) له به‌غدا بۆ باشتره. دووجار راسته‌وخۆ به‌خۆمیان گوتوه که له به‌غدا نه‌مینم."

پاش ئەو نامەيە روون بووہ کہ دوکتور قاسملوو، بە قسەي یەکیک لە ئەندامانی رێبەری پارتي و بە موافقەت و یارمەتی دەولەتی عێراق، لە گەڵ ھەمەدەمین سیراجی عێراقی بەجێھێشتووہ و ئەو بە نامە لە دەرەوہ را پەيوەندی بە مەرحوم مەلامستەفا و ئیدریس بارزانی ھەبووہ.

مەلاعەبدوڵای ھەسەنزا دە لە لاپەرەي ۲۷۶ کتیبەکەي دا دەنووسی کہ ھیندیک لایەنی دۆستی کورد، یەک لەوان دەولەتی شووڕەوي ھەولیان دا تا رێبەرایەتی کورد لە مەترسی رێکەوتنی عێراق و ئێران ئاگادار بکەن، بەلام رێبەری کورد، بۆ رزگاربوون لەو مەترسییە ھەنگاوی نەنا.

برپاری شەر لە لایەن دەولەتانی ئێران و عێراق درابوو. ھەرکامەیان لە یەک شت دا کۆک و ھاوڕا بوون کہ ئەو دەسکەوتانەي کہ کورد بە دەستی ھیناوە لێی بستێندریتەوہ. رێژی می ئێران بە فیل قەولی ھەموو شتیکی بە کاربەدەستانی شوڕش دا کہ ئەو چەکانەیان بداتی کہ دەولەتی عێراق کەلکی لێوہەر دەگری.

ھەر بە دواي سەرنەکەوتنی وتووێژەکان، لە رێکەوتی ۱۳۵۳/۱۲/۱۳ (۱۹۷۴/۳/۱۱) سەدام ھوسین بە بێ رێکەوتن لە گەڵ بزوتنەوہي کورد، یەک لایەنە، قانونی ھوکی زاتی ناوچەي کوردستان واتا ھوکومەتی کارتونی خودموختاری کوردستانی راگەیاندا. ئەو ھوکمە بە مانای رێکەکەوتن و دەرھاویشتنی پارتي دیموکرات و دەست پیکردنەوہي شەر بوو. ئالۆزی و پەشیوی سەرانسەری کوردستانی گرتەوہ. پارتي ھێز و مەقەرەکانی لە شەرکان کیشاوہ و زۆری نەخایاند کہ شەر بە توندی دەستی پیکردەوہ. رێبەری بزوتنەوہي کورد بانگەوازی گشتی و عیلاجاری دا و کۆمەلانی خەلکی کورد بە گشتی بەدەنگ شوڕشەوہ ھاتن و شەرکان چۆل بوون و بە سەدان ھەزار کەس لە کۆمەلانی خەلکی کوردستان، شار و دیھات و تەنانەت بەغدیایان بە جێھێشت و بەشیک راستەوخۆ پالیان بە شوڕشەوہ دا.

لەو کاتانەدا پێشمەرگە بیکار لە شاران دا دەخولانەوہ و تەنەل ببوون و ھەوای دەولەمەند بوون لە سەری دابوون. مەلامستەفا ئەو ھەلومەرجەي بۆ نەدەرەخسا کہ گویا مارشال تیتۆ رایئەسپارد بوو کہ ھەرگیز نەھیل پێشمەرگەکانی بیکار بن و ھەول بدا رۆژانە بە مەشق و ھەلکەندنی پەناگا سەرگەرمیان کا.

قورسایي لە رادەبەدەری بواي بەخێوکردن و پێراگەیشتن بە خەلک، کەوتە سەر ئەستۆي رێبەرایەتی کورد و ئەو بانگەوازی لە باتی ئەوہ بێتە ھۆي سەرکەوتن بەسەر دوژمن دا، بوو بە کۆسپ لە سەر رینگای شوڕش و بە ناچار رینگای ئێران کرایەوہ و ھەزاران ھەزار کەس مەجبوور بوون پەنا بۆ ئێران بەرن و لە دەیان ئوردوگای دیاری کراو دا جێگیر کران. دواتر رێژی می شا، لەو خەلکە وەک بارمتە بە دژی رێبەرایەتی جولانەوہي کورد کەلکی وەرگرت.

دەولەتی ئێران، بە روالەت بە نەھینی بەلینی ھەر چەشنە یارمەتییکی بە مەرحومی بارزانی دابوو و بۆ شیواندن و لەبار بردنی شوڕش، لە ئاخري مانگی بەھاری ۱۹۷۴ ھێزەکانی لە زۆربەي سنوورەکانی کوردستان مۆل دا. تا ھەم بەرگری لە سنووری ئێران و ھەم لە شەر لە گەڵ دەولەتی عێراق، زیان بە ھێزەکانی ئەو ولاتە بگەيەنئ. دیارە تەوہری سەرەکی پشتیوانی و ھاوکاری رێژی می

ئىران لەگەلى كورد، دخالەت لە كاروبارى شۆرش و بەستنهوهى ئەو راپەرپنه مهزنه و به لاپرى دابردن و كپ كردنى بوو.

پشتيوانى فيلبازانهى ريژىمى ئىران لە كورد، ببوو به خوڤشهويستى ئەو ريژىمه لە ناو به شيكى زۆر لە خەلكى كوردستان و ئىران توانى بوو تا رادهيهك زۆر دلى خەلكى كورد، لە باشوور به دەست بىنى. وینهى شا و شابانوو لە بيچمى جوان لە نيو كەشەفان دا كيشرا بوو و لە زۆر مالن دا دەبينرا.

مەبەستى سەرەكى ريژىم ئەوه نهبوو كه كورد به ماڤى خوڤى بگا. شا چەند مانگ بەر لە ريكهوتنى ئەلجەزاير، لە گەشتىك بۆ فەرانسه، لە سەر ئەو هەلومەرجه گوتبووى "وهك شيرەى ئاوڤى وايه، هەركات بىگرمهوه هەموو شت كۆتايى دى".

كاتىك كه شەر دەستى پىكرد، سپاى عىراق به پشتيوای هيزى ئاسمانى به جاش سەربازى زۆرهوه، هيرشى بۆ سەر كوردستان هينا. سپاى ئىران لە دەشتى كەپرانى ناوچهى سەردەشت، ناوهنديكى به ناوى ژوورى عەمەليات كه جارجار بۆ پرسورا دوو فەرماندەرى پارتى ديموكرات تيبدا بەشدار دەبوون، پىكهينا.

هەوالى شەرەكان به هوى ئيزگەى دەنگى كوردستانى عىراق بلاو دەبووه و هيزى پيشمه‌رگه ئازاياره بەرەبرەكانيان دەكرد و توپخانهى ۱۷۵ و ۲۰۳ ميليمى ئەرتشى ئىران كه به هوى ئەفسەرانى ئىرانى، لە ناوخاكي كوردستانى باشوور ديدەبانى دەكرا، هيزه‌كاني عىراقيان دەكوتا. كاربه‌دهستانى شا كه قەولى هەموو شتيكيان دابوو به شۆرش، هيج كام لە بەلينييه‌كاني به‌جینه‌گەياند و توانيان باوه‌ر و مەقانه به خوڤوون لە هيزى پيشمه‌رگەدا، بكوژن و بوخوڤان بینه لايەنى شەر كه جارجار به توپى دوورهاوڤز لە سەر عەرزى كورد، به دژى يەكتەر دەيانته‌قاندەوه. به‌گشتى ريژىمى شا بوو به لايەنى ئەسلى شەر و لە ئاكام دا دەبوو به لايەنى پريادەريش، بۆيه كاتىك لە بەفرانبارى ۱۳۵۳ دا رۆژنامه‌نووسىكى دەرەوه لە شائى ئىرانى پرسى كه لەوانه‌يه ئيوه لەسەر حيسابى كوردەكان لە گەل عىراق ريكه‌كون. شا لە ولام دا گوتى: ئيمه هيج وەخت نيازمان نيه كوردەكان بفروشين. بەلام وەختىك دوو لايەن پىك دىن، لايەنى سييم دەبى شتيك بدۆرپىنى.

ئامانجى چەپەلى پشتيوانى دەولەتى ئىران لە كورد، لە راستى دا زۆرتر لە مەيدانى شەر دا، خوڤى دەرختست و لەوى دەرکهوت كه چەند به مەبەست، پىگەكاني دوژمن دەپىكن. ئەوجار ئىران لە گەياندى چەك و چۆل به هيزى پيشمه‌رگە دا فيلى دەكرد. بۆ نموونه ئەگەر شەر لە ناوچهى بادينان با، ئەو قورخانهى بۆ لە خانەقين دادەنا و يان به پىچەوانه.

لەو شەرە دا ئەگەر ئىران و ئەمريكا هاوكارى كورديان كرد، لەو لاشه‌وه دەولەت رووس كه هاوپەيمانى سەرەكى نيزامى عىراق بوو، به زياتر لە هەزاران پسپۆر و شارەزای نيزامى، لە هيزى زهوى و ئاسمانى لەشەر لە دژى كورد دا بەشدار بوون و به تەياره شەرکه‌ره‌كاني سوڤو و توپۆلوف، كوردستانيان به خەستى بۆمباران دەكرد. تەنيا لە بۆمبارانى شارى قەلادزى لە رۆژى ۱۹۷۴/۴/۲۴ دا به سەدان كەس، لە ژن و مندال و پياو و ئافرهتى ئەو شارە و هەروها ئەو خوڤىندكارانهى زانكووى سوليمانبيه كه به هوى شەر زانكوه‌كان بۆ ئەو شارە راگويزرابوو، كوژران.

ته یاره کانی ده ولته تی عیراق ته مانیان نه ده دا و به به رده وام به سهر ناوچه کانی کوردستان دا ده فرین و بومبارانان ده کرد و به شستیران له خه لکی بیدیفایان ده رشانده.

تهو شهره، ده رونامانی له خه لک بری و له ده ست کورد هاتبووه ده ره و که وتبووه دهستی ولاتانی دوژمن و ده ره کی. به دواي ته وانه دا مه ترسی هه ره شه بو سهر ته ندامانی حیزبی دیموکرات له زیاد بوون دابوو. ده ولته تی عیراق له به غدا ریگای به هاتووچوو ته ندامانی حیزب بو کوردستانی نه ده دا و په یوه نندییه کان به ره و ساردی روویشت بوو و یارمه تی برا بوو.

له ئاخری سالی ۱۹۷۴ دا دوکتور قاسملوو داواي له ریبه رایه تی حیزب کرد، به غدا به جیییلن و بچته ده ره وهی کوردستان. هه ره ها تهو ده یگوت که ته ندامانی کومیتته ی ناوه ندی له کوردستان خو حه شار بدن. به لام ده فته ری سیاسی دژی تهو بووچوونه بوو. بو هه لسه نگانندی تهو وه زعه، کومیتته ی ناوه ندی به گشتی له سولیمانییه کو بوونه وه و بووچونه کانی دوکتور قاسملوو یان ره د کرده وه و به نامه تهویان له وه زعی خو یان و تهو ۲۷۰ ته ندام و بنه ماله ی که له سهر حیسابی حیزب ده ژیان، ئاگادار کرده وه.

کۆنفراڤسی تێونه ته وه یی به غدا له سالی ۱۹۷۵

له سه ره تای سالی ۱۹۷۵ دا ده ولته تی عیراق له به غدا، له دژی ریژی می ئیران کۆنفراڤسیکی تێونه ته وه یی به ست. حیزبی دیموکرات بو تهو کو بوونه وه بانگه یشتن کرا و ده ی توانی به پیشکش کردنی وتار به دوو زمانی کوردی و عه ره بی که پیشتر ده بوايه عیراقیه کان نوو سراه عه ره بییه که یان دیا، به شدار بی.

ریبه رایه تی حیزب په یوه ندیان به دوکتور قاسملوو له ئوروپاوه گرت و له ریکه وتی ۱۹۷۵/۱/۴ نامه ی بانگه یشتنه که یان بو نارد و داوا یان لیکرد که به هوی گرینگی کۆنفراڤسه که بگه ریته وه و تیدا به شدار بی. دوکتور قاسملوو له ولام دا ده لی که تهو کۆنفراڤسه شتیکی تهوتو نییه. به لام حیزب ده بی به شدار بی و وتاریکی کورتیش هه بی. تهو ئاموژگاری دا که بو تهوه ی مه بادا براده رانی پارته توره بن، نابی له سهر ریژی می شا زور به توندی بنووسری.

وتاره که نووسرا و درا به ده ولته. پاش روژیک ولامیان داوه و ره دیان کرده وه و گوتیان: دژی مه لامسته فا هیچتان نه نووسیوه. هه لویستی تیه دوستانه نییه. تیه لهو کۆنفراڤسه دا ده بی مه لامسته فا به عامیلی ته مریکا ناو به رن و مه حکومیشی بکه ن.

که ریمی حیسامی به نوینه رایه تی حیزب تهو داوا یه ی ره د کرده وه و رایانگه یاند که حیزب سیاسه تی سه ره به خو ی هه به و بوخوی بریار ده دا له دژی کئ قسان بکا یان نه یکا. پیتان خو شه بیخویننه وه، پیتان ناخو شه حیزب به شدار ی ناکا. دواي روژیک حیزب ئاگادار کراوه که به په یامی خو ی به شدار بی. به لام له ریکه وتی ۱۹۷۵/۱/۱۵ به حیزبیان راگه یاند که یان ده بی دژی مه لامسته فا بنووسن و به پیای ته مریکای ناو بن یان نابی روژنامه ی کوردستان بلاو بکه نه وه. به مشیوه یه چونکه کاری تهوتو له حیزب به دوور بوو، له سهر بریاری ده فته ری سیاسی حیزب، چاپی روژنامه ی کوردستان راگیرا.

له ریکهوتی ۱ فهوریهی ۱۹۷۵ کۆنفرانسی پشتگیری له دهولهتی عێراق دهستی پیکرد و په بامی حیزبی دیموکرات به دوو زمانی کوردی و عه‌ره‌بی خویندراوه. ئەو په یامه ته‌نیا وتاریک بوو که هیچ هێرش به دژی جولانه‌وه‌ی کورد له باشوور تێدانه‌بوو و ئەوه‌ش سرنجی به‌شدارانی کۆنفرانس به تایبه‌تی کورده‌کانی عێراقی راکیشا. له‌و کۆنفرانسه‌دا هیندی‌ک به‌ ناو ریکخراوی پیشکه‌وتووێ ئێرانی، که‌ بۆ ئەوه‌ی نه‌ناسرێن سه‌روپۆتراکیان هه‌لبه‌ست بوو، بۆ خۆش خزمه‌تی به‌ سه‌دام له‌ هێرش بۆ سه‌ر بزوتنه‌وه‌ی کورد هه‌یچیان نه‌هێشته‌وه‌.

حیزبی دیموکرات به‌ پێچه‌وانه‌ی گشت هه‌یزه‌کانی دیکه‌ که‌ هه‌ریه‌که‌ به‌ لایه‌ک دا که‌وتبوون، له‌ به‌یاننامه‌یه‌ک دا رایگه‌یاند که‌ شه‌ر و ناکوکی به‌ زیانی خه‌لکی کورد و عه‌ره‌ب و حیزبی به‌عس و شو‌رشه و دا‌وای کرد، هه‌یزه‌ نیشتمانییه‌کان به‌ تایبه‌تی به‌عس و پارته‌ی پێکه‌وه‌ دانیشن و کێشه‌که‌ چاره‌سه‌ر بکه‌ن. له‌ به‌شیک له‌ ده‌قی به‌یاننامه‌که‌ که‌ له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۷۴ ی به‌رگی چوار بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی دا هاتوو نووسراوه: تا‌قی کردنه‌وه‌ی می‌ژووپی له‌ عێراق به‌ تایبه‌تی پاش شو‌رشی ۱۴ ی ژوئیه‌ی ۱۹۵۸ نیشانی داوه‌ که‌ گه‌روگره‌تی کورد له‌ رینگای شه‌ره‌وه‌ چاره‌سه‌ر نا‌کری و ده‌بێ له‌ رینگای ئاشتی و وتوێژه‌وه‌ حه‌ل بکری.

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران له‌ سا‌لی ۱۹۷۰ پێ‌خۆشبوونی خۆی به‌رامبه‌ر به‌ ریکه‌وتنی ۱۱مارس ده‌ره‌بری و له‌ مانگی مارس ۱۹۷۴ یش دا به‌ هه‌موو هه‌یزه‌وه‌ لایه‌نگری ریکه‌وتنی حیزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سوسیالیست و پارته‌ی دیموکراتی کوردستان بوو. ئەوه‌نده‌ی له‌ توانای دا‌بوو بۆ ئەو ریکه‌وتنه‌ هه‌ولێ دا. سیاسه‌تی حیزبی ئێمه‌ دۆستایه‌تی له‌ گه‌ل هه‌موو هه‌یزه‌ نیشتمانییه‌کانی عێراق بووه. ئێستاش به‌و ئەسه‌له‌ هه‌ر وه‌فاده‌ره‌...

... حیزبی ئێمه‌ دژی شه‌ر له‌ کوردستانی عێراقه‌ و زۆر نیگه‌رانی ئەوه‌یه‌ که‌ دۆژمانی گه‌لی کورد، ئیمپریالیزم و کۆنه‌په‌ره‌ستی، به‌ تایبه‌تی ریژیمی دژی گه‌لی هه‌مه‌ره‌زاشا له‌م وه‌زعه‌ دژی ئامانجه‌ می‌ژووپییه‌کانی خه‌لکی عێراق و دژی هه‌موو هه‌یزه‌ پیشکه‌وتوه‌کانی ئەم نا‌وچه‌یه‌ که‌لک وه‌ربگرن. حیزبی ئێمه‌ له‌و به‌روایه‌ دایه‌ که‌ مه‌سه‌له‌ی کورد له‌ عێراق، له‌ رینگای شه‌ره‌وه‌ چاره‌سه‌ر نا‌کری و رینگای حه‌للی سیاسی هه‌یه‌...

... حیزبی ئێمه‌ له‌و به‌روایه‌ دایه‌ که‌ ده‌ست پیکردنه‌وه‌ی وتووێژ ریکه‌یه‌که‌ که‌ له‌ گه‌ل ئامانجه‌ نیشتمانییه‌کانی خه‌لکی عێراق به‌ گشتی و گه‌لی کورد به‌ تایبه‌تی باشت‌ر ریک ده‌که‌وێ و ده‌بێته‌ سه‌ددی سه‌ر رینگای نه‌خشه‌کانی دژی ئینسانی ئیمپریالیزم و کۆنه‌په‌ره‌ستی و به‌ تایبه‌تی ریژیمی دژی گه‌لی شا له‌ روژه‌ه‌لاتی نی‌وه‌راست دا...

کۆمیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۷۵ بیره‌وه‌رییه‌کانی حیسامی، له‌ سه‌ر بلا‌وکردنه‌وه‌ی ئەو به‌یاننامه‌یه‌ که‌سیک له‌ بنکه‌ی سه‌کرده‌یه‌تی پارته‌ی دیموکرات، به‌ مه‌لاعه‌ولای گوتبوو "بێده‌نگیان باشت‌ره‌ و هیچ بلا‌و مه‌که‌نه‌وه‌". د‌وای ئەو بلا‌وکردنه‌وه‌ مه‌لاعه‌ولای ده‌لێ که‌ به‌ره‌گای بارزانی "به‌ تێکرای پێیان باش نه‌بوو".

که‌ریمی حیسامی له سهر گرینگی و کاریگه‌ری ئه‌و به‌یاننامه‌یه له نامه‌یه‌ک دا بۆ مه‌لاعه‌ولای
حه‌سه‌ن‌زاده که له لاپه‌ره‌ی ۱۷۶ به‌رگی ۴ بیره‌وه‌ری‌کانی دا تۆمار کراوه ده‌نووسی: راسته ئه‌و
به‌یاننامه‌ی ئێمه هه‌چ لایه‌کی رازی نه‌کرد. به‌لام قازانجی ئه‌وه بوو له‌و کاته ناسکه‌دا که که‌س هه‌چ
نالێ، ئێمه به‌ دووکه‌سوونیوه‌و شتی زۆر گه‌وره‌مان گوتوه. هه‌ر بۆیه‌ش له‌ نێو خه‌لکدا پرستیژی
حیزبی ئێمه زۆر چوته سه‌رێ.

له سهر بلاوکرده‌وه‌ی ئه‌و به‌یاننامه‌یه و ئه‌و بێ هه‌لوێستی و هه‌رش نه‌کردنه سهر پارته‌ی
دیموکراتی کوردستان، حیزبی به‌عس له حیزبی دیموکرات توپه‌ بوو و بیانووێان به حیزب گرت و
به‌ هۆی ئه‌و رۆژنامه کوردیه‌ی که له‌ لوبنان ده‌رده‌چوو و سهر به‌ ئه‌وان بوو، هه‌یجیان به حیزب
نه‌هه‌شته‌وه.

ره‌حمانی کاژیه‌ی له لاپه‌ره‌ی ۸۹ کتێبی "کورتیه‌ک له بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا باسی مه‌به‌ستی ئه‌و
کۆنفرانسه ده‌کا و ده‌نووسی: ئامانج له پێکهێنانی ئه‌و کۆنفراسه دوو شت بوو:
_ تاوانی شه‌ره‌که به‌خه‌نه ئه‌ستۆی شو‌رش.

_ به‌ده‌ستهێنانی کۆده‌نگیه‌کی نێوده‌وله‌تی دژی گه‌لی کورد. (له میژوودا ئه‌و هه‌موو
گه‌له‌کۆمه‌گییه‌ی به‌ناهه‌ق دژی کورد کراوه و ده‌کرێ، هه‌شتا پێیان که‌مبوو!!).

حیزب په‌یامیکی زۆرباش و تووندی ئاماده‌کربوو. له‌و په‌یامه‌دا به‌شیوه‌یه‌کی زۆر زانستی و
سیاسیانه شه‌ره‌که‌ی سه‌رکۆنه‌ کردبوو و له‌وه‌ش گرینگتر تاوانی هه‌لگیرسانه‌که‌شی خسته‌بووه
ئه‌ستۆی حکومه‌تی عێراق.

ده‌زگای هه‌والگری عێراق زۆر هه‌ولێ ئه‌وه‌یاندا کۆپیه‌ک له په‌یامه‌که‌ی حیزب بۆ
کۆنفرانسه‌که‌یان پێ‌بدری پێش ئه‌وه‌ی له کۆنفرانسه‌دا بخوێندریته‌وه، به‌لام ئه‌و خواسته‌ی ئه‌وان
قبوول نه‌کرا و پێیان‌گوتن:

- په‌یامی ئێمه له کۆنفراسه‌که‌دا ده‌خوێندریته‌وه.

به‌شداری حیزبی دیموکرات له‌و کۆنفراسه‌دا بۆ حکومه‌تی عێراق زۆر گرینگ بوو. هۆیه‌که‌ی
زیاتر بۆ ئه‌وه ده‌گه‌راوه که ئه‌وان ده‌یانزانی له‌ پاره‌دوودا هه‌ندێ ساردی و هه‌لوژی له‌ نێوان حیزب
و پارته‌ی دیموکراتی کوردستاندا له‌گۆریدا بووه. هه‌ر بۆیه ده‌زگای هه‌والگری عێراق له‌و پرۆایه‌دا بوو
که ده‌بێ په‌یامه‌که‌ی ئێمه بریتی‌بێ له سه‌رکۆنه‌کردنی پارته‌ی. به‌تایبه‌ت له‌ پێوه‌ندی له‌گه‌ڵ
هه‌لگیرسانه‌وه‌ی شه‌ره‌که‌دا، به‌لام په‌یامه‌که‌ پێچه‌وانه‌ی ویست و ئاره‌زوی ئه‌وان بوو.

ده‌سته‌ی نوێنه‌رایه‌تی حیزب بریتی‌بوون له: دوکتور سوڵتانی وه‌ته‌میشی، ئه‌ندامی ده‌فته‌ری
سیاسی، جه‌لال میراوه‌یی و په‌حمان کاژیه‌ی. وتاره‌که به‌ دوو زمانی کوردی و عه‌ره‌بی نووسرا‌بوو.
کاتێک نۆره‌ گه‌شته ئێمه، من و جه‌لال به‌یه‌که‌وه‌ چووینه‌ پشتی میکرۆفۆن. من به‌ زمانی کوردی
و جه‌لالیش به‌ زمانی عه‌ره‌بی وتاره‌که‌مان پێشکه‌ش به‌ نوێنه‌رانی کۆنفراس کرد. به‌رنامه‌که
راسته‌وخۆ له‌ رادیۆ و ته‌له‌ویزیۆن بلاوده‌بووه.

جیځای ټامازه پیکردنه ته واوی ټه و په یامانه ی له و کونفراسه دا خویندرانه وه. بیجگه له په یامی حیزبی دیموکرات، ټه وانی دیکه به شیوه یه ک له شیوه کان تاوانی هه لگیرسانه وهی ټه و شه پریان خستبوه ټه ستوی سهرانی شوړش.

وه ختیځ له گه ل جهلال له سهر سینه که را هاتینه خوار، سهدام حوسین که ټه و کات جیگری ټه حمده د هه سن به کری سهرکوماری عیراق بوو، به پیلمانه وه هات و به گهرمی هه ردو و کمانی له باوه شگرت و گوتی: "سپاستان ده که م، له راستیدا ته نیا ټیوه بوون نه زهری حیزبی خوتان له م کونفراسه دا راگه یاند و ټه وانیتر به گشتی قسه یان بو ټیمه کرد.

دواي ټه وهی به شدارانی کونفرانس گوځیان له په یامی حیزب گرت که له راستیدا جیاوازیه کی زور به رچاوی هه بوو به به راورد له گه ل په یامه کانی دیکه و چاوه پروانی ټه و هه لوځسته تووندیان نه ده کرد، به شیکی زور له نوځنه رانی به شدار داواي چاوپیکه ووتنی تایبه تیایان لی کردین.

قسه یه کی شیخ سه تارم ههر له بیر. وه ختیځ هات بو لامان گوتی: "سپاس بو حیزبی دیموکرات، به راستی ټیوه شوړشگپرن و سه لماندتان که ټیمه جاشین.

له کاتی به ریځه بردنی ټه و کونفرانسه، له پشت په رده ی سیاست دا، ده نگو هه بوو که ده ولته تی ئیران و عیراق به نه هیځی خه ریکی ریکه ووتن. به پی قسه کانی که ریمی حیسامی له لاپه پری ۶ به رگی پینجی بیره وریه کانی دا، دیپلوماتیکی سوفیه ت پیځو و توه که له و هه لومه رجه حه ساس دا ئیران و عیراق ری که ده کن و مه ترسی که وره بو سهر ټیوه هه یه. بو یه پیوځسته که نوځنه ری بارزانی له تاران یان بیروت یان ئوروا، نوځنه ری سوفیه ت بیځن.

که ریمی حیسامی پیشنیار ده کا که ټه وان به نامه په یوه ندی به مه رحومی مه لا مسته فا بگرن. روژی ۱۹۷۵/۱/۱۸ که ریمی حیسامی نامه که له دیپلوماتی سوفیه ت وهر دگری به هو ی مه لا عه ولا حه سه نزاده به ده ستی ئیدریس بارزانی ده گه یه نی و چاوه پروانی ولا م ده مینیته وه. هاوکات که ریمی حیسامی، دوکتور قاسملووش له نامه که ناگادار ده کا. دوکتور قاسملوو نامه بو مه لا عه ولا دهنوسی و داوا ده کا که له لای ټه ویشه وه پیان بلی که بابته که به جیدی وهر بگیری و ټاماده گی خو شی بو ده سه کار بوون راده گه یه نی و ده لی که بوخو شی نامه بو ئیدریس بارزانی دهنوسی.

عه بدولا حه سه نزاده له لاپه پری ۱۶۲ ټه زمونی خه بات دا نه ته نیا له سهر ټه و په یامه به لکوو له سهر راسپارده ی دیکه ش ده دوی و ده لی: ماوه یه کی زوړیش پیځ دهرچوونی به یان نامه ی ری که که ووتنی ټه لجه زایر، ده ولته تی ئیتیحادی جه ماهیری شوو پره ی له ریځای ده فته ری نوځنه رایه تی حیزب له به غداوه په یامی کیان دا که بدری به سهر و کایه تی شوړشی کورد له عیراق. سه فاره تی شوو پره ی ده گه ل نوځنه رایه تی حیزب قسه یان کردبوو. گوتبوویان ټیمه ده زانین له به نی عیراق و ئیران دا هه ول و ته قه لایه ک هه یه بو ری که که ووتن. مه علومیشه ټه و ری که که ووتنه له سهر حیسابی کورده. ټه و مانگیک، مانگ و نیویک پیځ ته و افوقه که بوو. بو یه ټیمه پیشنیار ده که ین که کاریکی وا بکه ن یه کتر ببینن بو ټه وهی ټیمه هه ولک بدین نه گاته ټه و جیځایه. له به غدا یه را په یامه که درا به من به نوو سراو. په یامه که ده بوو به نه یی بی. ټه منیش چووم بو مه نته قه ی سهر کردایه تی شوړش و مه سه له که م ده گه ل مه رحومی ئیدریس بارزانی مه تره ح کرد. ته نیا خو م بووم چونکه

شته که ده‌بوو زۆر نه‌پنی بێ. کاک ئیدریس شته‌که‌ی وه‌رگرت زۆر به‌ وردی یادداشتی کرد و گوتی عهرزی بارزانی ده‌که‌م و جوابه‌که‌ت ده‌ده‌مه‌وه. بردی بۆلای بارزانی و نازانم پۆژیک بوو یان دوو پۆژ دوايه، موهميم نيه، جوابه‌که‌ی دامه‌وه. جوابه‌که‌ی راست نه‌وه بوو که: ئيمه‌ په‌نا بۆ مالى دوزمن نابین. ئيمه‌ ده‌زانين نه‌و کوردستانه به‌ چه‌کی پروسی ويران بووه. قه‌ت ناچينه مالى دوزمن. هه‌رچی ده‌بێ با بې، ئيمه‌ موقاوهمه‌ت ده‌که‌ين. با له‌سه‌ر قه‌بره‌کايمان بنووسری نه‌وانه هه‌تا ئاخ‌نه‌فه‌س له‌ پیناوی ميلله‌تی خۆيان دا خه‌باتيان کرد. نه‌من جوابه‌که‌م وه‌کوو هه‌يه نارد‌وه بۆ ره‌فيقانی خۆمان و نه‌وانيش دياره به‌ سه‌فاره‌تی شووپه‌وی يان گوتبوو که ده‌واقيع دا نه‌و پيشنياره ره‌ت کراوه‌ته‌وه. چونکه نه‌وان داواي نه‌وه‌يان کردبوو له‌ يه‌کێک له‌ سه‌فاره‌ته‌کان يه‌کتر ببين.

دواتر يه‌کی دیکه‌ش هات که نه‌وه‌يان که‌مێک ناراسته‌وخۆ بوو. نه‌وه‌يان به‌و جوړه بوو. دوو ده‌وله‌تی عه‌ره‌بی که هه‌ر دووکیان ئیختیلافیان ده‌گه‌ل عێراق هه‌بوو. نه‌من راسته‌وخۆ وه‌رم نه‌گرت، به‌لام ناراسته‌وخۆ وه‌رم گرت و گه‌يانديشم. دوو ده‌وله‌تی لیبی و سووریه بوون. نه‌وانه راسپارد‌ه‌یه‌کی ئاویان هه‌بوو که نه‌گه‌ر موقاوهمه‌ته‌که درێژه پێ بدن، هه‌رچی له‌ پێگای ئێرانه‌وه به‌ بزووته‌وه‌ی کورد گه‌يشته‌وه، ئيمه‌ پێيان ده‌گه‌يه‌نين. به‌لام با موقاوهمه‌ته‌که درێژه بدن.

رێکه‌وتنی ئێران و عێراق له‌ ساڵی ۱۹۷۵

نه‌گه‌رچی له‌ به‌هاری ۱۹۷۵ دا شه‌ری کورد و رێژیمی عێراق به‌ توندی به‌رده‌وام بوو و ئێران و عێراق به‌ دژی يه‌کتر به‌ چری ته‌بليغاتيان ده‌کرد، به‌لام به‌ نه‌هینى و له‌بنه‌وه خه‌ریکی وتووێژ و سازان بوون.

سه‌دام - بۆمه‌دين - محهمه‌د ره‌زا شا

زۆر ده‌ستی دژی کورد، به‌ نه‌هینى هه‌وليان دا، تا له‌سه‌ر حیسابی کورد ئاشتی له‌ نیوان ده‌وله‌تی عێراق و ئێران دا پێک بێنن، تا له‌ ۶ مانگی مارسى ۱۹۷۵ شا و سه‌دام حوسین، جیگری سه‌روکی نه‌نجومه‌نى سه‌رکردایه‌تی شو‌رشى عێراق، له‌ کۆبوونه‌وه‌ی رێکخراوی ئۆپێک له‌ نه‌لجه‌زیره پێته‌ختی ولاتی نه‌لجه‌زایردا، به‌ نێوبژی هه‌واری بوومیدیه‌ن، چاویان پێک که‌وت و له‌ سه‌ر

هیندیک کیشه‌ی ئاوی شه‌تولعه‌رهب و به‌ تايه‌تی جو‌لانه‌وه‌ی کورد رێکه‌وتن. شا پشتی ده‌ جو‌لانه‌وه‌ی کورد کرد و ته‌نانه‌ت به‌ پێی نه‌و ریکه‌وته‌ و ساغ بوونه‌وه که نه‌گه‌ر پێویست بێ، هه‌ر دوو لا هێرش بۆ سه‌ر کورد به‌رن.

دواى ئەو رېكەوتنە مەكتەبى سىياسى پارتى لە رېگای سپاوه، تېلگرافىكى ئاشتىخوازانه بۆ كاربه دستانى عىراق نارد، بەلام دەولەتى عىراق ولامى نەداوه و بەمچۆره تا نيوهراسى مانگى مارس، بهربهره كانى نەما. هیزه كانى كورد، يان تهسليم به عىراق بوون يان چوونه ناو خاكى ئيران. دەولەتى عىراق بپيارى دا كه له مانگى ئاوريل دا سپا بچته كوردستان و ههركهس چهكى تهسليم نەكرد بى سەزای بدا.

بەمشێوه شهري كورد و رژيمى عىراق كه ۱۱ مانگى خياند، به دەستيوهردانى ولاتانى دوژمن بۆ ماوه يەك كۆتايى هات. به پيى لاپه رەى ۳۴۷ كتيبي "بارزانی" نووسینی مهسعوود بارزانی، مهلامستهفا دواى رېكهوتنى شا و سهدام، چەند نامە و برووسكه بۆ كيسنجەر و نامەيه كيش بۆ ههسه نوله كر سهروك كۆمارى عىراق نارد بەلام ولاميان نەداوه.

دواى ئەو رېكهوتنە، شا داواى كرد تا له رېكهوتنى ۱۹۷۵/۳/۱۱ چاوى به مهرحومى مهلامستهفا بكهوى. ئەو رېكهوتنە به عەمد و به تيبينى هەلبژێردا بوو. حاميد گهوههري له لاپه رەى ۴۸ ى بهرگى يەكه مى كتيبي "رۆژه لاتی كوردستان له ده سال دا" له زبانی ئەسه دولای عەلەم دەنووسى: ئەو چاوپكهوتنە لهو رۆژه دا دياريكرا كه شا تۆلهى خۆى بهرامبه ر به ريكهوتنى ۱۹۷۰/۳/۱۱ ى نيوان بارزانی و ئەحمەد ههسەن ئەلبەكر، سهروك كۆمارى عىراق بكاتهوه. تهنا نهت بۆ دابه زاندنى وره ى خەلك له تاران ئەو دەنگۆيه بلابوو ه كه مهلامستهفا گيراوه و بى سهروشوين كراوه.

دواى ئەو چاوپكهوتنە مهلامستهفا گهراوه بۆ كوردستان و له كۆبوونه وه يەك دا به روحيه كى بهرز، داواى كرد كه خهبات بهردهوام بى، نابى كهس بىهيو بى و وهبيري هينانه وه كه شۆرش به ۷ كهس دەستى پيكرهوه. سه ره راي ئەوانه، مهلامستهفا دواتر به سهركردايه تى پارتى راده گهيه نى: بهردهوامى شه ر له بهرژه وهندى ئيمه دا نيه، ئەگەر بۆ ماوه يەك چالاكيه كامان رابگرين، ههليكى تر بۆ گهلى كورد له خهبات دا دهره خسي ت، ههر كه سيك ئاماده بيت سهركردايه تى شه رى پارتيزانى بكات، من ئاماده م هه موو يارمه تيه كى بدهم.

دەبى پيرى و نهخۆشى شيرپه نجه و بيده رە تانى، مهلامستهفاى به قه ناع ته گه ياند بى كه بپاريكى ئەوتۆ بدا. ئەو له ته مەنى ۷۲ سالى دابوو. هيزه كانى ماندو شه كه ت بوون. خەلكه كه ى ئاواره و دهر به دهر و له هه مووى گرنگ تر دوژمن دەستى خستبووه ناو هيزى پيشمه رگه و تا راده يە كى زۆر به خۆى به ستهبووه و گه نده لى كردبوو.

له سالى ۱۹۷۵ كهس نه يده زانى كه مهلامستهفا نهخۆشه و سه ره تانى هه يه و ته نيا بوخۆى ده يزانى و دەبى ئەو نهخۆشيه شوينى له سه ره هه لويسته كانى دانابى. مهلامستهفا باوه رى به وه نه بوو كه له وه لومه رجه دا كهس بتوانى كار يەك بكا و گوتويه: خودى مرو دكورد دانيه.

به دواى هه رهس هينانى شۆرشى كورد، هيزى پيشمه رگه يان ده بوايه به چه كه وه ته سليمى ده ولەتى عىراق، يان ئيران، يان له سنووره كانى نيوان عىراق و توركيه و ئيران دريژه يان به خهبات دابا.

مهلامه زيزى ئەحمەدى له دەست نووس يەك دا گۆشه هايەك له وه نه هامه تيه نشان ده دا و ده نووسى: به كۆمه ل پيشمه رگه ده هاتن و ده رپويشتن بۆ سه رده شت و بى بهرنامه و كهس ئاگای

له کەس نه بوو و کتبه رکێ بوو بۆ ئەوهی کێ زووتر ولات به جیایی و خۆی پادهستی رژیمی ئێران بکا. ئەو رووداو هه گه بپه ئەوهنده چاوه پوان نه کراو بوو، خه لک هه مووی تاسابوون. تاریکییه کی گه وهه بالی به سه ر ولات دا کشابوو. له هه موو لایه ک گریان و روژ و ته وای خه لک تازی بهار و جه رگ بپا و بوون. ده مان بیست که چه ند که س خویان کوشتوو و به ده یان پێشمه رگه تفه نگه کانیان له به رد داوه و شکاندویانه. ئەو کاره ساته بۆ کورد دنیا خه را بوون بوو. خه لک سه ر لێشیوا و ما ل و پرا ن به ره و چاره نویسی نادیار ده پویشتن. له ده ستی داگیرکه ری ک هه ل ده هاتن خویان پادهستی داگیر که ری کی خه ته رنا کتر ده کرد.

کۆمه لانی خه لکی باشووری کوردستان و هیژ پێشمه رگه که په نایان بۆ کوردستانی روژه لات برد، خه لک باوشی بۆ گرته وه و به وه پهری توانا وه ریژیان لێگرتن و له یارمه تی دانیان له هه یچ شتی ک دریغان نه کرد.

رژیمی عێراق ری که وتی نیوان ۶ تا ۳۱ "نازار"ی بۆ گه ران و پشکنین و چۆما ل کردنی گشتی کوردستان باشوور دیار کرد. خه لک نیگه ران بوون که بگیری ن و بی سه روشوین بکری ن. ئەفسه ر و سه ربازانی ئەلجه زایر له گه ل ئەر ته شی ئێران و عێراق چاوه دی ری سنوو ره کانی کوردستانیان ده ست پێکرد. به دوا ی ئەوانه دا، خه لک له هی ندیک شاران دروشمی دزیویان به دژی ری به رایه تی شوړش دا و له سه ر دیوار کۆلان و شه قامان جنیویان نووسی.

له وه زعییه تی ئەوتوی کوردستانی باشوور دا، حیزبی توده له ب لاوکرا وه یه کی دوور و درێژ له سه ر تیکشکانی جولا نه وه ی کورد له عێراق، حیزبی دیموکرات به به شیک له کتبه که و ری به رایه تی حیزب، واتا ده ستی راستی حیزبی دیموکرات کوردستانی (ئێران) ی به شه ریک و به رپرسی ئەو شکانه و گشت ئەو به لایانه دانا که به سه ر بزوتنه وه ی کورد و بزوتنه وه ی سه رانه ری ئێران دا هاتبوو. حیزبی توده له کۆتایی په یامه که دا که له ژماره ی ۲۶ روژنامه ی "مردم" چاپ و چه ند جار له رادیو په یکی ئێران خویندرا وه، داوا له تیکۆشه رانی کورد ده کا که ری کخرا وه کانی حیزبی دیموکرات زیندوو بکه نه وه و په یوه ندی به حیزبی توده، حیزبی دایک بگرن و یه کیتی ته شکیلاتی نیوانیان زیندوو بکه نه وه.

ولامی ئەو په یامه که پر له درۆ و بوختان و نیشانه ی ده ست وه ستانی و سه رلی وه شاوه یی و ناخۆشه ویستی حیزبی توده له نێو کۆمه لانی خه لکی ئێراندا بوو، به هو ی که ری می حیسامی و عه بدولای هه سه نزا ده ئاماده کرا. به لام کاتی ک له بی رلین له گه ل دوکتور قاسملوو کۆ بوونه وه، دوکتور قاسملوو هه ردوو و لامه که ی پێ تووند بوو و دوا ی کۆبوونه وه و لامی دیکه ئاماده کرا تا له روژنامه ی کوردستان دا ب لاوبکری ته وه.

وه‌زعی گشتی حیزبی دیموکرات به دواى نسکۆی سالی ۱۹۷۵

به دواى تیکشکانی جولانه‌وه‌ی کورد له سالی ۱۹۷۵ له باشووری کوردستان، حیزبی دیموکرات تووشی مه‌ترسی زۆر گه‌وره بوو و دوو رۆژ پاش ریکه‌وتنی ئێران و عێراق له ۱۹۷۵/۳/۸ حکومه‌تی عێراق به‌حه‌مه‌ده‌مین سراجی نوێنه‌ری حیزب له به‌غدايه رایگه‌يانده که ده‌بێ حیزب گشت چاپه‌مه‌نییه‌کانی دابخا و ئەندامانی حیزب هه‌قیان نییه به‌ بێ ئیزنی حکومه‌ت هاتووچوو ئێران و به‌شی کوردستانی باشوور بکه‌ن.

بۆیه به‌شیک له به‌رپۆه‌به‌رایه‌تی حیزب، له ریکه‌وته‌ی ۱۹۷۵/۳/۱۵ له شاری سلێمانی کۆبوونه‌وه و گشت باب‌ه‌ته‌کانی جولانه‌وه، وه‌ک چۆنییه‌تی پاراستنی سه‌ربه‌خۆیی سیاسی و بێ‌لایه‌نی له ده‌ست پێک‌دانه‌وه‌ی شه‌ڕیان تاوتوێ کرد. ئەوان هه‌ستیارانه و به‌ دوور له واقعی سیاسی له‌ حالیک دا هیچ توانایه‌کیان نه‌بوو بریاریان دا که کورته‌نامه‌یه‌ک له‌مه‌ر به‌ره‌به‌ه‌کانی و درێژه‌دان به‌ شه‌ڕ بۆ مه‌کته‌بی سیاسی پارتی دیموکرات بنووسن. که‌ریمی حیسامی گۆشه‌یه‌ک له‌و نامه‌یه‌ی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۵ به‌رگی پێنجی بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ئاوا هه‌یناوه: ئیستا که‌ شای ئێران خه‌یانه‌تی له‌ گه‌ل شوێشی کورد کرد و له‌ پشته‌وه‌را خه‌نجه‌ری لیدا، کومیته‌ی ناوه‌ندی ح.د.ک.ا. پێشنیار ده‌کا: شه‌ڕ بخه‌نه ئێران و با شوێشی کورد درێژه‌ی هه‌بێ و بنه‌یتنه‌وه. ح.د.ک.ا. شان‌به‌شانی خه‌لکی کوردستان وه‌ک پێشمه‌رگه‌یه‌ک له‌ ژێر رێبه‌رایه‌تی پارتی دا به‌ هه‌موو تواناوه‌ به‌شداری ده‌کا، تکاتان لێده‌که‌ین چه‌ک دامه‌نین، ب‌لاوه به‌ شوێش مه‌که‌ن، با خوێنی هه‌زاران لاوی کورد به‌ فێرۆ نه‌روات.

مه‌لا عه‌بدولای هه‌سه‌نزاده ده‌بوو ئەو نامه‌یه‌ بگه‌یه‌نێ. له‌ ریگا به‌ر ده‌بیتنه‌وه و ده‌ستی ده‌شکی. تا ده‌ستی هه‌لده‌به‌ستنه‌وه و ده‌گاته حاجی ئۆمه‌ران، ناوچه‌که‌ چۆل ده‌کرێ و مه‌قه‌پارتی پارتی ئاودیوی ئێران ده‌بن. له‌ ریکه‌وته‌ی ۱۹۷۵/۳/۲۲ هه‌والده‌رییه‌کان تیکشکانی شوێشی کوردستانیان له‌ زبانی مه‌لامسته‌فا که‌ گوتبووی "کورد بێ پشتیوان مایه‌وه. شه‌ڕ ته‌واو بووه و شوێش کۆتایی پێ‌هات" ب‌لاو کرده‌وه.

مه‌لا عه‌زیزی ئەحمه‌دی له‌ ده‌ست‌نووسی‌ک دا ده‌لێ که‌ ده‌بوو هه‌ول بدرێ پێشمه‌رگه‌ی حیزب له‌ ئاویی "ناشقوڵکه‌ی" شارووشیان و سونی و "ره‌زگه‌" و "ماره‌دوێ" له‌ مه‌ترسی رزگار بکری‌ن و ده‌نووسێ: ده‌سته‌یه‌کی ۱۱ که‌سی پێشمه‌رگه‌ی حیزبی دیموکرات به‌ به‌رپرسیایه‌تی عه‌بدولا هه‌سه‌نزاده که‌ له‌ ناو شوێش دابوون، تفه‌نگه‌کانیان شارده‌وه. ئەو به‌ نامه‌ ریبه‌ری حیزبی له‌ به‌غدا، له‌ مه‌ترسی وه‌زعه‌که‌ ئاگادار کرد و پێشنیاری کرد که‌ بۆ ئەوه‌ی نه‌گه‌ڕێن و ته‌حویل به‌ ئێران نه‌درێنه‌وه، داوا‌ی تابعیه‌تی عێراقیان بۆ بکری‌ و بینه‌ عێراقی.

مه‌لا عه‌زیز ئەحمه‌دی له‌ درێژه‌دا ده‌نووسێ: دواتر مامۆستا هه‌سه‌ن زاده له‌ لای سلێمانی را هاته‌ لای ئیمه. دوا‌ی نیوه‌رۆ دیتمان جه‌ماعه‌تیک پێشمه‌رگه‌ له‌ لای سه‌رخان را به‌ره‌و لای سه‌رده‌شت ده‌پۆن. مامۆستا فه‌رمووێ ئەوه‌ هه‌سو میرخانه‌ با بچینه‌سه‌ر رێگای و خوداحافیزی لێکه‌ین. کۆمه‌لێک له‌ براده‌ران ده‌گه‌ل مامۆستا دا چووین و خواحافیزیمان له‌ کاک هه‌سو. گوا‌یا کاک هه‌سو

داواى لیبوردن کرد بوو که خزمه تی ئیمه یان نه کرد و قه دری ئیمه یان نه زانی بوو. هه سو گوتبووی،
 نه گهر که سیك ده به وئ ده گهل من بیته وه بو ئیران، زه مانه تی ده که م که چی پینه لئین. دیاره که س
 ئاماده نه بوو ده گهل برؤا.

مه لا عه زیز نه حمه دی له سه ر هه لسوکه وتی حکومت له گهل خه لک ده نووسئ: حکومتی
 عیراق داواى له خه لک ده کرد خو یان ته سلیم که ن. نه وانه ی خو یان ته سلیم ده کرده وه، به ناوی
 عایدون گه رانه وه بو ریزی نیشتمانی و وه ره قه یان ده دانی. بویه گه رانه وه ی خه لک له هه موو
 کوردستان به کو مه ل و به تاك ده ستی پیکرد. نه وچار نوره ی ئیمه هات که تا نه وکاتی به هوی
 خه می له ده ست دانی شوړش ئاگاداری وه زعی خو مان نه بووین. که به خو دا هاتینه وه زوړ نیگه ران
 بووین که چاره نووسمان به کوئ ده گا. له وه ده ترساین ته سلیمی ئیران بکړینه وه. نه دمانی حیزب
 له به غدا و سلیمانی و کو یه و کو مه لیکش له گوونده کانی سوونه و به سته و ماره دو بوون. ئیران
 و عیراق پیک هاتبوون ترسی ته حویل دانه وه هه بوو، به تاییه تی نه و براده رانه ی له به غدا ده ژیان
 مه ترسی گه وره یان له سه ر بوو و دووژمن هه موو چاوه روانیه کی خراپی لیده کرا.

مه لا عه زیز نه حمه دی له درېزه دا ده نووسئ: له وکاتانه دا بنکه کانی پېشمه رگه ی حیزب له
 شاروشیان له سوره دی و له لای قرقاقه و پشت ئاشان بوو و کاک مه لا ره سوول به رپرسیان بوو.
 ئیمه له لای سوونه و به سته بووین نیگه رانی ده سته شانندی ریژی می ئیران بووین و هاتینه سه ر
 نه و باوه ره خو مان بپاریزین. روژانه کاک حه سه نی ره ستگار و چهند که سیك له براده رانی
 ده ورو به ری خو ی وه کوو مه لا محه ممه دی عه باسی، و مه لا عه ولای عه باسی، قادرا لاجانی ده گهل
 خو ی ده هپنان و له لای سونیش را مه لا خدری دوله گه رمی، مه لا محه ممه دی شهل، خاله حه مه و
 فه قئ عه ولای مه زرایه و من و چهند که سیتر کو ده بووینه وه و له به یانی تا ئیواره ی دره نگ
 ده چوینه شاخی عه زایان له نیزیك گووندی قه دی می سوئسنئ که شوئینکی زوړ حاسئ و قایم بوو.
 دواى چهند روژان دیتمان هېچ خه به ر نیه، وازمان له چوون بو شاخی هینا.

روژیک نه چووبووینه شاخی و له مه نزله که ی خو مان له پرده به ردین دانیشتبووین. شیخه ی
 سمایله کهنده ی گردینه ی وه ژوور که وت و سلاوی کرد. دانه نیشست گووتی حه ره س حدود هاتوون
 له سوونئ داواى ئیوه ده که ن. هه رچهند به راستی نیگه ران بووین به لام چار نه بوو، من و کاک
 مه لا خدر هه ستاین ده گهل شیخه رویشیتین. که گه یشیتینه سونئ، له خواری ژن و مندالی مالی
 حاجی پیروتی هاتنه سه ر ریگامان و گووتیان نابئ بچن هه موو خه لک ده خه می ئیوه دایه. زوړیان
 هه ولدا به قسه مان نه کردن. زوړیش ده ترساین. پرسیارمان کرد له کووین؟ گووتیان له مالی حاجی
 عه لین. وه ژوور دیوه خانی مالی حاجی عه لی که وتین، دیتمان ژووره که پره له چه کدار. سلاومان
 کرد. هه ستان گووتیان براده ران نه وه بو دیارنن و به په له گووتیان ئیمه پېشمه رگه ی حیزبی
 شیوعین. هه ناسه یه کمان هاته وه به ر و شاده و ئیمانیکى به هه قمان هینا. نه وچار گووتیان ئیمه
 هاتوین به دزی به خه لک رابگه یه نین که نه و چه که ی هه یانه بیشارنه وه و ته حویلی ده وله تی

نەدەن. ھېندىك كەس لەخوڤا كۆمەلەك چەك و خەنجەريان ھېناو و لەسەر يەكيان داناون ئىمە دەستمان لى نەداون. داواتان لىدەكەين ئىو ەبنە تەككار با چەكەكانيان بدەينەو.

جىي ئاماژەيە كە ھەر لە سالى ۱۹۷۳ بەرەي ھاوپەيمانى حيزبى شيوعى و حيزبى بەعس بە ويستى سۆفپەت پىكھات و دواي رۆخانى شۆرشى كوردستان حيزبى شيوعى لەو ھاوپەيمانيەدا مابوو و ھاوكارى رىژىمى بەعسى دەكرد كە زۆرەي ئەندامانى حيزبى شيوعى بەو تۆرە بوون. رىژىمى عىراق ھەر بە مەبەستى چەك دامالين پريارى دا، كە بە پارە چەك لە خەلك بىرپەيتەو. مەلا عەزىز ئەحمەدى لە دەنووسى: حكوومەتى بەعس بۆ داماليني چەك لە خەلكى كوردستان بەرنامەيەكى دارشت و پريارى دا ھەركەس تەفەنگىك تەحويل بدا ۱۰۰ دىنار وەرەدەگرى. بۆ ئەو وەختى سەد دىنار زۆر بوو. دەست كرا بە تەحويل دانى چەك. تەفەنگى كۆنى زەمانى مەلىكى لە دىھاتى مابوون لە كار كەوت بوون بەلام حكوومەت وەریدەگرتن. تەنانەت خەلك تەفەنگى رىزويان بە دە دىنارى دەكړى و بە ۱۰۰ دىنار دەدران بە حكوومەت. لەو مەعامەلەيەدا دەولەت لە ناو و نيشانى كەسى نەدەپرسى و بۆي گرینگ نەبوو ئەوچەكە ئى كىيە. زۆر كەس كاربان ئەو بوو و پى دەولەمەند بوون.

لە سالى ۱۹۷۱ سەدام حوسين پريارى دا كە بە مەوداى چەند كيلۆمىتر سەراسەرى سنوورى كوردستانى باشوور و رۆژھەلات چۆل بىرئى و كەس حەقى نەبوو ئەو خەتە بىەزىنى. لە پىشتى قەلادزى ۱۳ مىرمندال چوو بوون گىيان بۆ مالاتى ھىنا بوو ھەموويان تىرەباران كران. سالى دواتر گواستەنەوئى شار و دىھاتى سەر سنوور دەستى پىكرد و لە برى پارەيەك كە بە تەعويز بە ناوبانگ بوو، دەبوو خەلك شوينى ژيان بۆ جىگاي ديارى كراوى رىژىم چۆل بىكەن. بە گشتى لە سالى ۱۹۶۱ تا سالى ۱۹۷۵ كە بە شۆرشى ئەيلول بە ناوبانگە، چوارجار ئاگرەس كرا. جارى وابوو دوو سالى كىشا و ھەر گەتگۆ دەكرا. بە دواي رىكەوتنى ئەلجەزاير، وەزەى حيزبى دىمۇكرات لە رادەبەر خراپ بوو. ئەندامانى حيزب ھەرتان لە مەترسى گىران و نەمان دابوون، تا لە رۆژى ۳۱ مارس ۱۹۷۵ نوينەرى دەولەتى عىراق چاوى بە نوينەرانى حيزب، حىسامى و سىراجى كەوت و پىي راگەياندن كە ئەوان سىاسەتى حيزب و دەولەتيان بە چەشنى ولاتانى سوسىيالىستى جياوازە و پەيوەنديان لە گەل ح. د. ك. ا وەك جاربان دۆستانە دەبى.

لەو كۆبوونەو دا، ئەوان داواي لىستەي ئەندامانى حيزبان كرد بۆ ئەوئى ئەگەر بەرگەيان بۆ ھاتووچۆ پىويست بىيان ئەگەر كىشەكيان بۆ پيش ھات، بتوانن رزگاربان بىكەن. نوينەرانى حيزب لەو كۆبوونەو دا داواي بەرگەيان كرد بەلام بەلئىكەيان ھەر قسە بوو و جواييان نەداو.

رۆژى ۱۹۷۵/۵/۳ ئەندامانى كومىتەي ناوەندى و ھىندىك لە كادەركان حيزب لە بەغدا بۆ باس و لىكۆلینەو لە سەر وەزەى خويان و شۆرش كۆبوونەو و پرياريان تا ئەو جىگايەي كە بىرى، پەيوەندى خويان لە گەل حيزبى بەعس بپاريزن. لىستەي چەك و چۆلى حيزب كە نەدراو بوو بە شۆرش، ئەگەر دەولەتى عىراق داواي كرد بىدپەيتەو. ھەروەھا ئەگەر رىگا درا، مەلا عەولا حەسەنزادە و كەرىمى حىسامى بۆ سەردانى دوكتور قاسملو و بچنە دەروەئى ولات.

دیاره کردهوه و هه‌ل‌سوک‌ه‌وتی دوکتور قاسملوو له ده‌روه‌ی ولّات بوو که ریژیمی عێراقی توره کرد بوو. به پێی لاپه‌ره‌ی ۱۷۳ به‌رگی چواری بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی، دوکتور قاسملوو له وتووێژ له گه‌ل رۆژنامه‌ی "ئه‌فتون بڵادیت" له ولّاتی سوئید" نه‌ک هه‌ر دیفاعی له سیاسه‌تی پارتی کردبوو، به‌ل‌کوو تا راده‌یه‌ک سیاسه‌تی حکومه‌تی ئێ‌رانیشی له‌مه‌ر یارمه‌تی به‌ شوێشی کوردستانی عێراق به‌ په‌سه‌ند دانا‌بوو.

هه‌ر له‌وباره‌وه مه‌لاره‌سوڵ پێش‌نماز له سه‌ر هه‌ل‌وێستی دوکتور قاسملوو به‌ نېسه‌تی ئه‌و شکسته له لاپه‌ره‌ی ۳۹۸ کتیبی سه‌برده‌ی ژيانم دا ئاوا ده‌لێ که ئه‌و پێوا‌بوو که ئه‌وه کیشه‌ی گه‌لێکه که له‌و رێگایه‌ دا چه‌ندین قاره‌مانی وه‌ک سه‌ید ره‌زا، شیخ مه‌حمود، سمکو و قازی محه‌ممهد و ... شه‌هید بوون و گیانیان له ده‌ست داوه. ئێستاش ئه‌و شوێشه‌ گه‌وره‌یه به‌ سات و سه‌ودا و پیلانه‌کانی دوژمنانی کورد تیک شکاوه. بۆ پیمان وانه‌بێ که زۆری پێناچی هه‌ر ئه‌و بنه‌ماله‌یه که سالانێکه قوربانی ئه‌ده‌ن و گیان بازی ئه‌که‌ن، مه‌یدان ناگرنه‌وه ده‌ست و له جاران زۆتر ده‌سته‌لات وه‌ده‌ست ناهێنه‌وه.

له‌و کاتانه‌دا دوکتور قاسملوو له ده‌روه‌ی ولّات په‌یوه‌ندی پته‌وی له گه‌ل خوێندکارانی کۆردی لایه‌نگری پارتی دیموکرات له پراگ هه‌بوو و به پێی لاپه‌ره‌ی ۳۳ به‌رگی پێنجی بیره‌وه‌رییه‌کانی حیسامی، دوکتور ئه‌وانی هان دا‌بوو تا له به‌ر ده‌رگی سفاره‌تی سوئید مان بگرن. کومیته‌ی ناوه‌ندی به‌ دژی ئه‌و کاره به‌ نامه دوکتور قاسملووی ئاگادار کرد که سه‌لاح نییه، وه‌ک سکرته‌یری حیزب ئه‌و‌کاره بکا.

جیا له‌وه‌ش له ده‌روه‌ی ولّات حیزب یارمه‌تی‌ده‌ر بوو بۆ رێک‌خراوی بزوتنه‌وه‌ی سوسیالیستی کوردستان به‌ رێبه‌ریه‌تی ره‌سوول مامه‌ند و دوکتور خالید و به پێی توانای خۆی هاوکاری کردن و یه‌که‌م به‌یاننامه‌ی بزوتنه‌وه‌ی سوسیالیست له برلین به‌ هۆی حیزب چاپ و بڵاوبۆوه. ئه‌و‌جار له بیروت مۆری رێک‌خراویان بۆ ساز کردن.

ئه‌وانه بووبه‌ هۆی ئه‌وه که ده‌وله‌تی عێراق بکه‌وێته بیانوگرتن و پێکهێنانی گه‌روگرفت بۆ حیزبی دیموکرات. پسوله‌ واته‌ جه‌وازی هاتوچۆ بۆ کوردستان قه‌تعه‌ کرا و رۆژنامه‌ی کوردستان و کتیب که بۆ حیزبیان چاپ ده‌کرد، ب‌درا. هه‌روه‌ها له یه‌که‌م هه‌لوێستیان له شاری کۆیه ۵ که‌س له ئه‌ندامانی حیزبیان گرت و بۆ ماوه‌ی ۵ مانگ بێ‌سه‌روشیانیان کردن. هه‌رچه‌ند حیزب ده‌یزانی که ئه‌وان له زیندانی که‌رکوک دان، به‌لام ده‌وله‌ت حاشای ده‌کرد.

دژکرده‌وه‌ی ده‌وله‌تی عێراق، ئه‌ندامانی حیزب که نزیك به ۲۸۰ که‌س به‌ مāl و منداله‌وه ده‌بوون، زۆر نیگه‌ران کرد و هێندیک له ئه‌ندامانی کومیته‌ی ناوه‌ندی هاتبوونه سه‌ر ئه‌و باوه‌ره که ب‌رۆن بۆ ده‌روه‌ه و به‌غدا به‌جێ‌بێ‌لن.

که‌ریمی حیسامی له به‌غدا را به‌ نامه په‌یوه‌ندی به دوکتور قاسملوو له ئوروپایه‌ گرت و به پێی لاپه‌ره‌ی ۱۷۸ به‌رگی چوار کتیبی بیره‌وه‌رییه‌کانی، دوکتور له ولّامی ئه‌و دا له رێکه‌وتی ۴ نوامبه‌ری ۱۹۷۴ دا نووسێ: ... براده‌رانی کومیته‌ی ناوه‌ندی له ده‌روه‌ه له‌و ب‌روایه‌دان که ئێوه له به‌غدا

نهمینن. من له گهل ئهو نه زهره نیم. پیموایه ههتا بتوان و ئیمکانی هه بئ بهو شهرتهی له بئ لایهنی دهرنه چن ههر لهوئ بن. به لأم ده بئ فکر له وه بکه نه وه ئه گهر وه زع لهوئ باش نه بوو، یهک دوو برادره بتوان بچنه بیروت. گرتنی له تیف و برادران خوئ هوشداریکه. ته نانهت ئه گهر بشلین هه لایه، کافی نییه. به راستی ده بئ زور ئیحتیات بکهن. ته نیا ئهو که سانه له به غذا و له ناوچهی حکومهت مینن که پیوستن و کهسی تر له ناوچهیه نه مینن...

روژی ۱۹۷۵/۵/۲۲ ریهی حیزب له وه پهری نیگهرانی دا، بانگ کرانه موخبرات و سهعدون شاکر له گهلان کوبوه. له سه رهتا دا رایگه یاند که حیزب له گهل ئه وان راست نییه و دوایه بریار درا که نوینه ریکی ده ولتهی عیراق له گهل به پرستیکی حیزبی بچنه کوردستان و لیستی ته نه فه گه کان بگرن و بدرینه وه به ده ولتهی عیراق. دیاره بریاری دانه وه چهک به ده ولتهت هم به پروای حه مه ده مین سیراجی و هم دوکتور قاسملوو که به نامه ئاگادار کرابوو، به باش نه زانرا.

له ریکه وتی ۱۹۷۵/۱۱/۷ ریهی حیزب له سه ره له سه نگانندی وه زعی عیراق و خوئان له به غذا کۆ بوونه وه چه ند بریاران دا. یه کهم شت ئه وه بوو که نامه یهک بۆ حیزبی به عس بنووسن به راشکاو له هه لاس و کهوتی ئه وان و ئه و سارد و سړی بدوین و هه ول بدن په یوه ندی حیزبی دیموکرات و حیزبی شوعی به هیتر بکهن. ههروه ها هیچ په یوه ندیه کی فه رمی له گهل حیزبی کارتوونی دیموکرات نه گیرئ و ته نیا جار جار چاوایان به عه زیز ئه قراوی بکهوئ.

دیاره ماوه یهک پیشت له سه ر داوای عه زیز ئه قراوی سه روکی حیزبی دیموکراتی کارتوونی سه ر به ریژی می عیراق، که ریمی حیسامی و حه مه ده مین سیراجی وه ک نوینه رانی حیزب چاوایان پیکه وت و له سه ر ئه و دیداره که ریمی حیسامی له لاپه ره ی ۶۷ به رگی ۵ ی بیره وه ریه کانی دا ده نووسئ: له قسه کانی خال عه زیز و ئاخفتنمان بۆمان ده رکه وت که خال هیچ پروای به حیزبی به عس و حکومه تی عیراق نییه و ده زگا که ی خوئ به شتیکی کارتوونی ده زانی و لای وابوو له نیو هیندی کهس خو فرۆش دا گه مارۆ دراوه...

ههر له و کۆبوونه وه بریار درا ئه گهر حیزبی توده له هه لویستی خوئ په شیمان بیته وه، حیزب حازه بیانینئ و بریار درا هه ولئ نزیک بوونه وه له گهل چریک و موجهیدین خه لک بدرئ. حیزب بریاری دا ته نیا په یوه ندی له گهل ئه و به شه له کۆنفدراسیونی خویندکارانی ئیران بگری که دژی ئیمپریالیستن و هه ول بدا له گهل ولاتانی سوسیالیستی په یوه ندی بگیری. ههروه ها بریار درا بۆ چاپی روژنامه، حه مه ده مین سیراجی بچته لوبنان و پیشنیار کرا که ئه گهر عیراق ریگا بدا ۵۰ کهس له ئەندامانی حیزب بۆ پشتیوانی له به ره ی ره زگار یخوازی زه فار بچنه ئه وئ.

دوکتور قاسملوو به نامه ئاگاداری ئه و کۆبوونه وه یه کرا و ئه و پیشنیاری کرد که ده فته ری سیاسی حیزب له ئوروا پیکه وه کۆبنه وه و ده ستووری کاری کۆبوونه وه ی دیاری کرد. دوکتور بۆ شوینی کۆبوونه وه سوفا، پته ختی بولگاریای پیشنیار کرد و هوشداری دا که بۆ ئه وه ی کیشه یان بۆ ساز نه بی، ده بئ نه هیلن حیزبی توده پئ بزانی. دوکتور قاسملوو هه مووکات پیی له سه ر ئه و

داده‌گرت که نابې ټیوان حیزبی به‌عس و حیزبی شیوعی عیراق ټیک بجی ده‌نا ټوکتا ټه‌ندامانی حیزب له عیراق له مه‌ترسی ته‌واو ده‌که‌ون.

ده‌بې ټه‌وه‌ش بگوترې په‌یوه‌ندی حیزبی شیوعی به‌تایبه‌تی که‌ریم ټه‌حمه‌د و عه‌زیز مه‌حه‌مه‌د له گه‌ل حیزب، له عیراق باش بوو و حیزبی دیموکرات له قوناغه دا بو زور مه‌به‌ست پرس و رای به‌وان ده‌کرد.

به گشتی ټه‌و سه‌رده‌مه بو حیزبی دیموکرات پر مه‌ترسی و ریبه‌رانی حیزب بې ټیمکان و ده‌ره‌تان بوون، به‌لام له لای خه‌لکی نیشتی‌مانپه‌روه‌ر و کورد خو‌شه‌ویست بوون. ری‌زیان لیده‌گیرا و پرس و رای سیاسیان پی‌ده‌کرا.

سه‌ره‌رای هه‌مووی ټه‌وانه، ټه‌گه‌ر ټه‌ندامانی حیزب به‌هوی سه‌ربه‌خویی سیاسی له کوردستان و له عیراق به‌شی‌وه‌یه‌هایه‌ک زه‌ختیان له سه‌ر بوو، هه‌ر به‌هوی ټه‌و پر‌نسیپه، له ول‌اتانی سوسیالیستیش به‌هوی حیزبی توده که حیزبی برای حیزبه‌کانی ول‌اتانی سوسیالیستی بوو، ترؤ ده‌کرا و گرفتیان بو پیک دټنا.

کی‌شه‌ی حیزبی دیموکرات به‌تایبه‌ت دوکتور قاسملوو و حیزبی توده نه‌براه‌و بوو و کو‌تایی نه‌ده‌هات. نوی‌ته‌ری حیزبی توده له لای کاربه‌ده‌ستانی چه‌کوسلواکی به‌خراپ باسی دوکتور قاسملوویان کرد بوو. دوکتور قاسملوو به‌ری‌که‌وتی ۱۴/۱۰/۱۹۷۵ له نامه‌یه‌ک دا بو که‌ریمی له سه‌ر وه‌زعی خو‌ی ټاوا ده‌نووسی: وه‌زعم لی‌ره به‌و جو‌ره‌یه که مانگ به‌مانگ وه‌ره‌قه‌مان بو ته‌مدید ده‌که‌ن. ده‌فته‌رچه‌ی ټقامه‌قمان ناده‌نې. ټه‌ورؤ دیسان هه‌تا ۱۵ ی مانگی ۱۱ ته‌مدیدیان کرده‌وه. من به‌ره به‌ره هاتوومه سه‌ر ټه‌وه که ټی‌ره به‌جی‌پیل... چونکه پاسپورتي من تا ټاخري مانگی ۱۲ ته‌واو ده‌بې، ده‌بې هه‌تا ټه‌و وه‌خته فیکریک بو خوم بکه‌م...

دوکتور کاریکی له پاریس دی‌بووه به‌لام دواتر ټه‌ویشی له‌ده‌ست دا و کی‌شه‌ی ټه‌و له چه‌کوسلواکی له سالی ۱۹۷۶ به‌رده‌وام بوو و له نامه‌یه‌ک دا که له لاپه‌ره‌ی ۷۶ به‌رگی پی‌نجه‌می بیره‌وه‌ریه‌کانی که‌ریمی حیسامی دا هاتووه له سه‌ر وه‌زعی خو‌ی به‌ری‌که‌وتی ۳/۱/۱۹۷۶ ده‌نووسی: به‌کورتی له گه‌ل مالی "کوبا" به‌وجو‌ره ری‌ک که‌وتووم که به‌موافقه‌تی ټه‌وان ټی‌ره به‌جی‌پیل. وه‌عه‌ده که تا ټاخري مانگی فه‌وری‌یه‌یه. دیاره بو مانه‌وه مومکینه زور کو‌سپ نه‌یه‌ته پیش، به‌لام بو ټیک‌و‌شان و هاتوو‌چو ری‌گام ناده‌نې. ده‌چمه فه‌رانسه له هه‌موو باریکه‌وه بو من باش‌تره. بو ټیک‌و‌شانیش باشت‌رین جی‌گایه...

له وه‌زعی‌یه‌تیکی ټه‌وتو دا په‌یوه‌ندی ساردی ده‌وله‌تی عیراق له‌گه‌ل حیزب، که جار‌جار بیان‌وویان ده‌گرت که دوکتور قاسملوو له ده‌ره‌وه به‌دژی حیزبی به‌عس ده‌جو‌لی‌ته‌وه، تا راده‌یه‌ک بوو به‌هوی ټه‌وه که هی‌ندیک له ټه‌ندامانی کومیت‌ه‌ی ناوه‌ندی، له دوکتور قاسملوو نار‌حه‌ت بن. بویه له کو‌بوونه‌وه‌ی ۱۲/۲/۱۹۷۶ له شاری کو‌یه، پیش‌نیاری چوونه‌ده‌ر ر‌ه‌د کراوه و برپار درا که نامه بو دوکتور بنووس‌رې و که‌ریمی حیسامی سه‌فه‌ر بکا و بجی له نی‌زیکه‌وه قسه‌ی له گه‌ل بکا. له‌و

کۆبۈنۈۋە دا مەلا ەۋلا ەسەنزاڧە داۋای یارمەتی ۸۰ دینار مانگانە ی کرد، بەلام پەسەند نەکرا و ئەو دیسان تۆرە بوو و دەستی لە کار کێشاۋە.

کەریم حیسامی داۋای پیلۆنۆم چوو بۆ ولاتی لوبنان. چوار ژمارە روژنامە ی کوردستان کە بۆ چاپ ئامادە کرابوو، چاپ کرد و لەوێرا چوو بۆ بولغارستان و داوایە لە ریکەوتی ۱۹۷۶/۳/۳ چووە لای دوکتور قاسملوو لە پراگ. لەوێرا بریاریان دا کە بچنە پۆلیس و دوکتور ویزا ەربگرێ و بچنە سوئید لەگەل کومیتە ی ریکخراوی ئوروپای حیزب، کۆ ببنەۋە.

لە ئیدارە ی پۆلیس ویزایان نەدا بە دوکتور و پێشیان راگەیاندا کە ئەو دەبێ چکوسلواکی بەجێئیلی. کەریمی حیسامی لە لاپەرە ی ۸۹ بەرگی ۵ بیرەۋەییەکانی دا لەو بارەۋە دەنووسێ: ...پێکەۋە چووینە ئیدارە ی پۆلیس کە فیزا ەربگرێ. پاسپۆرتەکانیان لێ ەربگر و نیزیکی نیو سەعات چاۋەروان بووین. پاشان دوکتوریان بانگ کرد. کە ھاڤە ەدەر زۆر چرژا بوو. بە نارەحەتی گوتی: "سەگبایانە ەدەریان نام".

ئەوان بە نارەحەتی چووینە دەفتەری ناۋەندی حیزبی کمونیستی چکوسلواکی و لە گەل کوبا "بەرپرسی ئێرانییەکان لە کومیتە ی ناۋەندی" قسەیان کرد. بەلام ئەویش رایگەیاندا کە هیچی بۆ ناگرێ. بەمشێۋە دوکتور قاسملوو لە چەکوسلواکی دەرکرا.

ئەوان داوایە بە پاسی ئێرانی چووینە ولاتی سوئید و لە گەل کومیتە ی ئوروپا کۆبۈنۈۋە. ەەر لەوێ دوو ژمارە دیکی روژنامە ی کوردستان (یان) ئامادە کرد. داوایە بۆ تاوتوی کردنی زیاتر، بریاریان دا کومیتە ی ناۋەندی نیشتهجێ لە کۆیە و لە بەغدا، بۆ دەرەۋە ی ولات سەفەر بکەن و لە مانگی مای لە بولغارستان کۆبنەۋە. داۋای ئەو کۆبۈنۈۋە دوکتور قاسملوو چووە پاريس و کەریمی حیسامی بۆ چاپی روژنامە چووە برلین و داوایش گەراۋە بۆ کوردستان.

رێبەری حیزب لە مانگی ئاپریل داۋایان لە حیزبی بەعس کرد کە پاسپۆرتیان بدەنی و رێگا بدا ئەوان سەفەری دەرەۋە ی ولات بکەن. حیزبی بەعس موافقەتی خۆی بۆ چووینە دەری کومیتە ی ناۋەندی دەرپرێ. ئەندامانی رێبەری خۆیان بۆ سەفر ئامادە کرد. مامۆستا مەلا ەۋلا ئیستعفاکە ی ەرنەگرتەۋە و کومیتە ی ناۋەندیش ئیستعفاکە ی قبوولی نەکرد. لە ئاخر دا ئەو لە گەل رێبەری، ریکەوتن کە سەفەر بکا و لە کۆبۈنۈۋە ی دەرەۋە ی ولات دا، ەوی دەست لە کارکێشانەۋە ی باس بکا.

دیارە پێشتر، پاش کۆبۈنۈۋە ەئیئەتی حیزب دیموکرات و حیزبی تودە لە روژی ۱۹۷۴/۸/۱ لە شاری لاپیزیک. دوکتور قاسملوو و ەمەدەمین سیراجی بۆ دۆزینەۋە ی مەقەرپیک بۆ حیزب ەروەها ولامی ئەو داۋایانە ی کە لە کۆماری یەمنی دیموکراتیکیان کرد بوو، بریاریان دا بوو بچنە بیروت و لە گەل بالۆیزخانە ی کۆماری یەمنی دیموکراتیک پەیۋەندی بگرن و داوا بکەن کە دەستەیک لە نوینەرانی حیزب سەردانی یەمن بکەن. ئەوان لەوێ چاویان بە مام جەلال کەوت کە بە جێگە ی ەزیز شیخ رەزا، نوینەری مەلا مستەفا، لە لوبنان دیاری کرابوو.

له رېځه وټې ۱۹۷۵/۳/۴ دوکتور قاسملو له نامه يه ک دا بؤ که ريمی حيسامی پي راگه ياند که کوماری يه مهنی ديموکرات باشوور، ولامی ويستہ کانی حيزيان داوه ته وه و پيويسته پيکه وه بچن بؤ نه و لاتہ. دوکتور قاسملو له نامه يه کی دیکه دا بؤ که ريمی حيسامی که به رېځه وټې ۱۹۷۵/۳/۱۹ نووسراوه، به دواي وه زعی تازه دا پيشنار نوې دهکا، وهک نه وهی که حه مه دمین سیراجی بچته وه کوردستان و له گه ل مه لاهه ولا حه سه نزاده ناوه نديک پيکبن.

حه سه نی ره ستگار که يه کيک له کادره کانی حيزب بوو که دواتر بؤ ديتنی ده وره يه سياسی نيزامی چوو بؤ ولاتی يه مهن له ده ستنووسیک دا ده نووسې: نه وده م مملانه و ناوکييه کی زور توند له نيوان يه مهنی باکووری که له لايهن ولاتانی پوژاوا و عهره بستانی سعودی و ثيرانه وه پشتيوانی دهکرا، ههروه ها يه مهنی ديموکراتی (باشوور) که له لايهن سوڤيه ت و کوبا و ولاتانی کومونيستی پشتگيري دهکرا له ئارا دابوو. جار هه بوو هه تا ليواری شهر ده پويشتن، دواي سالانيکی زور له تیکه ل بوونه وهی هم دوو به شهی يه مهن ئيستاش وابزانم کيشه که کوتايی نه هاتوه و جاروبار سهر هه ل ده داته وه.

گه پ و قه شمه ری نيو نه دنامانی حيزب

دادگای خه يالی ماموستا هيمن

شتيکی ئاسايي يه که له کار و تیکو شانی نيوان که سایه تيبه سياسيه کانی به رده وامي خه بات دا، کيشه و گير و گرفت و جه فنگ و گه مه و گه پ و ده مه ته قه و ليک توره بوون و زيزی و قه لسی و ته نانه ت شهر روو بدا و به دژی يه کتر، شت بنووسن و ناو و ناتوره، وهک ورچه قول، جاده کوت، حه مه کوپری بيژو، حه مه هه وير، يونس چاوه ش، برايم چاوه ش، بيربير، سهرکاره چرچه، ئاسمان ليژ و پادگوپنی، ليک بنين.

له و باره وه ماموستا هيمن هه ستی خوئی نه به شيوهی توره بوون، به لکوو به جه فنگ و به چاوی ته نز دهر بريوه و له دادگايه کی خه يالی دا، ريهرانی حيزبی ديموکرات ديني ته به رده می دادگا و محاکمه يان دهکا. نه و له دوکتور قاسملو را ده ست پيده کا و ده لی که کاتيک دوژمن دوکتور قاسملو ده بانه بن په تی سيداره تا ئيعدامی بکا. نه و هاواره دهکا و ده لی نه وه کوا و ده بی؟ نه وه کوا عياله ت و ديموکراسيه؟ ئیدی ئيعدام دهکهن. نه و جار نوره دهگاته که ريمی حيسامی که ئيعدام بکه ن. نه و دهگورپنی و هاوار دهکا، زينده باد سوسياليسم بژی ئيتحادی جه ماهيري شووپره وی سوسياليسي. نه و يش تيدا دهچی. نه و جار نوره دهگاته هاشم که ريمی، نه و يش دهگورپنی و هاوار دهکا: زينده باد سوسياليم، مهرگ بهر ئه مرکا و سه گهای زينجيرييه ش. نه و جار نوره دهگاته عه بدولا حه سه نزاده. نه و ده ست دهکا به گريانی. جه لاده کان ليی دهر پرسن، که نه وه بؤ دهگری؟ نه و يش ولام ده داته وه و ئاماژه به هاوپريکانی دهکا و ده لی: ولا بؤ نه و که سک و سوورانه ده گريم.

دوايه نۆږه ده گاته هسه نى رهستگار. له و كاته دا كه ده يه ن بۆ بن دارى ئىعدام. ته ماشا ده كا، ئه وه له دووره وه ژاندارمىك سىغارى ده كيشى، غارى ده داتى و سىغاره كه ي لیده ستىنى و دوو مژى لیده دا و ده لى: جا ئه و جار ئىعدام ده كهن با بىكه ن.

دوايه نۆره ده گاته من (هيمن) زۆر ده پاريمه وه و ده ليم چه لى ئىعدام مه كهن داوايه كه م هه يه. ئه و يش ده لىن داواكه ت چيه بىلى. ئه منيش ده ليم: داواكه م ئه وه يه كه پيش ئه وه ي له سىداره م بده ن، مه لا سمايلى حاجى ئىعدام بكهن چونكه پيمخوشه به هه لاوه سراوى بىينم كه چۆن به هه واوه لينگه فرته ي ده كا و گيان ده دا.

هاشمى كه ريمى له لاپه رهى ۱۵۲ كتيى "گه شتيك له ئارباباى بانه وه بۆ باوه جى كۆيه" له سه ر قسه خۆشه كانى مامۆستا هيمن ده نووسى: مامۆستا هيمنيش عاده تى ئه وه بوو له كاتى خه وتندا نه ختيكى ده خواره وه بۆ ئه وه ي به حيسابى خۆى باش خه وى لى بكه وى و چه ند جگه ره شى به سه ردا ده كيشا. مامۆستا هيمن زۆرتر جگه ره ي ئاغزه دارى ده كيشا كه ئاگرى لى ده بيته وه. خه ومان لى كه وتبوو نه كه وتبوو، يه كيك بانگى كرد: مامۆستا هيمن ئاگرى تيبه ربوو. كه راما ن كرد، دۆشه كه كه ي مامۆستا ئاگرى گرتبوو و مامۆستا هيمنيش به دياريه وه وه ستابوو. هه موومان راما ن كرد و به سه تل ئومان هينا و ئاگرى دۆشه كه كه مان كوژانده وه. به يانيه كه ي دوكتور قاسملوو و براده رانى دى هاتن بۆ مه قهر. باسى رووداوه كه ي شه و كرا، دوكتور گوتى: با كۆبوونه وه يه ك بكه ين. دوكتور قسه كانى ده ست پيكر و گوتى: مامۆستا هيمن حورمه تى تۆ لاي هه موومان ئيجگار زۆره و خۆشت ده زانى. تۆ جگه له وه ي ئه ندامى كۆميه تى ناوه ندى حيزبى، شاعيرى ميللى كورديشى. ئه وه چه ند جاره ليغه يان دۆشه كه كه ت ده سووتيني. ئيمه خه مى دۆشه كمان نيه، به لام ئه گه ر جاريك خۆت بسووتيني، ئيمه چى به خه لك بليين؟ دياره ئه و كاره ت جيى ره خنه يه و من له لايه ن به شدارانى كۆبوونه وه به توندى ره خنه ت لیده گرم و هيوادارم دواين رووداوى له م بابه ته بى. مامۆستا هيمن گوتى: هاوړيان من چۆن خۆم ناسووتينم؟ ئيمه هه موومان له وه قسه سه رمان سوورما، مامۆستا بۆچى وا ده لى؟ مامۆستا هيمن دريژه ي پيدا وگوتى: دويشه وه له سه ربان ئه و سى ئاغايه (مه به ستى مه لا هسه ن و مه لا ره سول و كا ك كه ريم حه داد بوو) تا دره نگانىك قسه يان ده كرد و خه وم لى زرا بوو. مه لا هسه ن ده يگوت ئه مسال هه زار دينارم كاسبى كردوه (له گه ل كابرايه ك شهريك بوو و دار فروشيان ده كرد) مه لا ره سول ده يگوت دوو هه زار دينارم له قازانجى فروشتنى فهرش ده ست كه وتوه. كا ك كه ريم پيى ده گوتن جا ئيوه چووزانن كاسبى بكهن. ئه رى كا ك كه ريم تۆ كه هايتيه عىراق دوو سه د سىسه د هه زار قه ن پوولى عه جه مان هيتابوو و كه س نه يزاني چت ليكر و ئيستا به فلس ده لىي فه تاح پاشا، تۆ به وان ده لىي كاسبى نازانن؟ من له داخى حه داد خۆم ده سووتاند. ئيتر بوو بو پيكه نين و ره خه ن و كۆبوونه وه ش ته واو بوو.

هاشمى كه ريمى له لاپه رهى ۱۵۶ كتيه كه ي هه ر له سه ر قسه كانى مامۆستا هيمن ده نووسى: قسه يه كى ترى مامۆستا هيمن ئه وه بوو كه جاروبار خه وى ده دى كه ئيمه له سياسه تدا سه رناكه وين و شكست ده خوین و ناچار ده بين كاريكى تر بكه ين. دياره ئه و خه وانه زياتر دواى تيكشكانى

بزووتنهوهی کوردستانی باشوور بوو. بۆ نمونه دهستهیهکی دههۆل و زورناژهنی لی دروست دهکردین که شار و شار دهگهریین و له زهماوهندان دا بهشداری دهکهین و خۆمان دهژیهنین. ههر کهسیکی به پیتی سیما و روخسار بۆ کاریک دیاری دهکرد. به زورنالیدان و دههۆلکوتان و شتی له مبابهتانهی دابهش دهکردین. یان خهوی دهدی که خۆی بوته ناسره دین شای قاجار و به ههر کاممان به پیتی خوو و رهوش له قهبیکی وهکوو "...الدوله" و "...السلطنه" و شتی وای دهداینی.

مهلا رهسوولی پيشنماز له لاپهړه ۲۵۶ کتیبی سهربردهی ژيانم باسی یوسفی ریزوانی دهکا و لهسهر دابهش کردنی بهشه گوشت له میوانیک دا دهنووسی: یوسفی ریزوانی له بهغدا دواي یه کگرتنهوه بانگهێشتتییکی برادهرانی کردبوو، له کاتی نان خواردندا خهریک دهییت وهک خانهخۆی میوانداری بکات، دوکتوریش دهلیت: کاکي خۆم نهوه چی دهکهیت؟ دهلیت: شتو بۆ دادهنیم دهلیت: پیموایه لیمان گهرییت بۆ خۆمان تیکهین باشته، نهگهر وازیش ناهین میشکه که بۆ همهدهمین (سراجی) دانئ و زمانه کهش بۆ مهلا حهسهن(رهستگار).

یه کیک لهو کهسانه کی له نیو پيشمه رگه کی نهو سهردهمه دا جیگای تایه تی هه بوو و زۆر خۆشه ویست و قسه خۆش بوو، مام عهلی عهجه م بوو که شوین و جیگا و کات و رادهی خوینده واری و ... نادیاره و کهشیش بۆی نهده خراوه سهر یهک. مهلا رهسوولی پيشنماز لهگهڵ عهلی عهجه م دۆستایه تی پتهوی هه بوو و لهسهر هیندیک ئاکار و ههلسوکه وتی نهو له لاپهړه کی ۳۵۷ کتیبی سهربردهی ژيانم دا دهنووسی: نهوه مام عهلی عهجه مهو گوايه له سهردهمی رهزا شادا کاتی شهر لهگهڵ هیزی بیگانه دا له ههنگی فولاد دا بووه، یا دهره جهدار بووه یا سهر باز، پاشان ههنگه که واشکاوه هیچی بهسهر هیچه وه نهماوه و ناویان ناوه ههنگی ته نه که، لهو کی که په ریوه بوو هاتوته کوردستان و کاتی خۆی له دهو روبه ری سهردهشت دهستی کردوو به کاریزه لیدان و رهز چاککردن و پینه چیه تی و کرداری و ولأغداری و ههر لهویش لهگهڵ برادهرانی حیزی، نیوان پهیدا دهکات و پيش سالی ۱۹۵۸ رادهکات بۆ کوردستانی عیراق و له کۆمۆنی برادهرانی خۆمان لهسهر چناری سلیمانی یهک دهگریته وه و نهحمه د و سلیمانی موعینی کاری خویان و پاک و خاوین و شتکرینی پی دهسپیرن و ئیتر نهو پیاوه ژیکه له و خوین شیرینه ههتا دوا روژهکانی ژيانی ههر لهگهڵمان بوو، ههستی رهوان شناسی لهسهر مروّقه کان زۆر به هیز بوو لهگهڵ من که هه میشه خه لکی گالته و شوخی و نوکته ی خۆش بوو، په یوه ندیمان زۆر خۆش بوو له ههر جیگایه ک مام عهلی هه بوایه بۆ هیچ شتیک دانه ده ماین، له شاخ و کیوهکانی وهک زۆرک، کۆرهک و پیرس، داوای دهرزی و دهووی دهکرد و کۆنه کراس و شتی وای پینه دهکرد، کهوش و چا و قهند و بنیشه واله و زهرده چهوه و تهنافی تفهنگ خاوین کردنه وه و روئی تفهنگ و ته نانه ت مه لحه می چاو ئیشان و کۆنه گۆرهوی و لۆکه و سوژن و دریزه بهنی دورمان و کورتان و شتی و ته نانه ت بزمار و نالی ولأخ و چه کوچ و که رهسته ی کهوش پینه کردن و هه مووی ئه مانه ی له لا دهست ده کهوت. لهو هه لات هه لاتینه دا بۆ هه موو نهو شتانه و ههر چیه کی دیکه نهو مروّقه نهیده هیشت یهک پيشمه رگه په کی بکه ویت، له سهره تای سالی ناسینماندا دهیوت: منی قه حبه باب چل ساله لهگهڵ ئیوه م

هەرگیز نالین عه‌لی کورده هەر ده‌لین عه‌لی عه‌جهم، به تابه‌تی ئه‌گهر تووره بوايه زۆر خوش بوو، دواي ۳۰ ساڵ هه‌تا پيش مردنیشی هەر دیوت: من چل ساڵه له‌گه‌ڵ ئیوه‌م.

ساڵی ۱۹۶۴ من و سوله‌یمان و مینه‌شهم و عه‌بدول و که‌ریم نه‌ستانی له‌ شاخه‌کانی پشتی بێتواته‌ مام عه‌لیمان له‌گه‌ڵ بوو، ئیستره‌که‌شمان پێیوو، مام عه‌لی لێی به‌رپرس بوو له‌ ئه‌شکه‌وتانه‌ تایپ و رو‌نیویه‌کی خراپۆکه‌مان هه‌بوو له‌ ترسی ئه‌وه‌ی لیمان نه‌ستین شاردبوومانوه‌ و چوو‌بووین بۆ بنکه‌ی سونیی به‌رین. بۆ ئه‌وه‌ی که‌س نه‌زانێ به‌ شه‌و رو‌یشتین و تو‌زیکیش باران باری بوو. زه‌ویه‌که‌ لووس بوو زو‌ریش هه‌لدێر بوو که‌ بارمان کرد و هاتینه‌وه‌ خوارێ مام عه‌لی و ئیستره‌که‌ له‌ دواي منه‌وه‌ بوون و براده‌ران له‌ پيشه‌وه‌، مام عه‌لی تفه‌نگی‌کی برنه‌وی درێژی پێیوو زۆر جار ده‌یوت: ئه‌وه‌ ره‌زا شا به‌ ده‌ستی خو‌ی ئه‌و تفه‌نگه‌ی داوه‌ به‌ من، له‌ پيشدا تفه‌نگه‌که‌ی به‌ر زه‌وی ده‌که‌وت هه‌لده‌ستایه‌وه‌ جارز بوو، که‌ره‌تیکیان وه‌ک له‌ شتیک بدا ده‌ستی کردبوو به‌ پێ له‌قه‌ هاویشتن و جینودان، که‌رامه‌وه‌ دواوه‌ و وتم: مام عه‌لی ئه‌وه‌ چیه‌ له‌ چی ده‌ده‌یت؟ وتی: ئه‌وه‌ له‌و لاقه‌ که‌هه‌ بابانه‌ی خو‌م ده‌ده‌م و ده‌لیم: تو‌ی تورک چیت داوه‌ له‌ دارو به‌ردی کوردستان قه‌هه‌باب. جارێک له‌ بنکه‌ی سونێ برنج و ته‌ماته‌ی بۆ لێنا‌بووین و له‌ که‌پر‌دا نانی بۆ داناین بۆ خو‌شی راوه‌ستابوو ته‌ماشای ده‌کردین. منیش هه‌میشه‌ و له‌ هه‌موو جێگایه‌ک خو‌ی له‌ سه‌ر سه‌ره‌ نه‌بی داوا ده‌که‌م، هەر سه‌رم هه‌لێنا مام عه‌لی قامکی به‌ لێوه‌وه‌ گرت و چاوی زه‌ق کرد و وتی: ششش... واته‌ ده‌نگ مه‌که‌، پاش تاوێک هاته‌ پيش و وتی: ته‌ماشای ئه‌حمده‌ تو‌فیک بکه‌ کوردستانی رزگار ده‌یکاته‌وه‌، قه‌هه‌بابانه‌ یه‌کیان ئاقلیان نییه‌ بلێ خو‌ی نییه‌، ده‌لین: کوردستانیش رزگار ده‌که‌ینه‌وه‌، منیش به‌ ئه‌نفه‌ست تێمه‌کرد هەر بۆ ئه‌وه‌نده‌ بزانه‌م ئاقلیان هه‌یه‌ بزانه‌ که‌ خو‌یی تینه‌کراوه‌.

جارێک له‌ بنکه‌ی زینه‌تیر له‌ دو‌لێ له‌ لای گوندی بناو چه‌ند که‌سیک نیشانه‌مان دا‌کردبوو له‌ گه‌ڵ سوله‌یمان که‌ زۆر خه‌لکی گالته‌ بوو داومان بۆ دانا‌بووه‌، چونکه‌ ده‌مانزانی مام عه‌لی که‌ هەرگیز نه‌مان دیوه‌ تفه‌نگ به‌ته‌قینێ، هەر ئیمه‌ ته‌قه‌مان بکه‌ردایه‌ مام عه‌لی تووره‌ ده‌بوو، ده‌ستی کرد به‌ جینودان و ده‌یوت: قوونده‌رانه‌ ئه‌و فیشه‌کانه‌ بۆ خه‌سار ئه‌که‌ن به‌ ئه‌نفه‌ست تفه‌نگه‌که‌مان زۆر له‌ نیشانه‌که‌ دوورتر ده‌دا له‌گه‌ڵ سوله‌یمان وتمان: وه‌لا بابم حه‌قی مام عه‌لیه‌ که‌ ده‌لێت: فیشه‌ک خه‌سار ئه‌که‌ن ئیمه‌ هیچمان نیشانه‌ پیکان نین، ئه‌وه‌ مام عه‌لییه‌ تفه‌نگ به‌ خه‌سار نادا، جا بزانه‌ی چو‌ن نیشانه‌تان بۆ ده‌شکینێ، هینامان و مام عه‌لی به‌ هه‌وای سه‌ربازی خو‌ی له‌سه‌ر سینگ درێژ کرد و قایشی تفه‌نگه‌که‌ی ماریچ له‌ ده‌ستی کرد و بۆ دامه‌زرا ئیمه‌ش هەر ده‌مانوت: ئه‌وه‌تا ئه‌وه‌یه‌ تفه‌نگچی ته‌ماشای ئیمه‌ که‌سمان هەر نازانه‌ی تفه‌نگه‌که‌ش بگرین. به‌ کورتی چه‌ند جار به‌ سه‌ر تفه‌نگه‌که‌یدا ته‌ماشای نیشانه‌که‌ی کرد و تفه‌نگه‌که‌شی وا خوار گرتبوو هەر رووی لوله‌که‌ی له‌ لای نیشانه‌ نه‌بوو، زۆری له‌ حه‌وا کردبوو، شو‌ینی نیشانه‌که‌ گردیکی بچکۆله‌ بوو که‌ ته‌قاندی هەر به‌ گرده‌که‌ش نه‌که‌وت و ئیمه‌ش پیکه‌وه‌ وتمان: هه‌ی چاوی سه‌رم بی مام عه‌لی ئاوا ده‌بیت لێدان. مام عه‌لی هه‌ستایه‌وه‌ تو‌زیک خو‌ی ته‌کاند وتی: ده‌لیم ئه‌وانه‌ نازانه‌ تفه‌نگ بگرن

ئەو ھەتا سولەيمان و رەسوول دەزانن من بە يەكدانەكەي فېشەك چۆنم شكاند، عەببە جارێكى ديكە پياو ديار بن، ئێوھى منداڵ دەنگ مەكەنەو. ئەحمەد تۆفېق منداڵ و پالێ ھېناوھ كوردستان رزگار كاتەو. ئېتر ئەو نېشان داكردن و ئەنگاوتنى مام عەلى بوو بە خوێنى سياهوش و نەبراھەو، لەھەر جېگايەك باس بكراھە ئېمە شاھیدی مام عەلى بووین بۆ نیشان شكاندن.

مام عەلى مەشرووبى زۆر چاك دەخواردەو، زۆرتريش ھەر عارەقى قاچاغ يا قۆدكای دەخواردەو، ھەر چېش سېى بوايە ھەر دەيوت: ئەو ھەرووسىيە و لەوێوھ بۆيان ناردووم، لە سالى ۱۹۶۷ و ۶۸ كە ئېمە بڵاوەمان تېكەوت، مام عەلى لای ھەژار لە پشت چەمان و نيزىك ئېزگەي كوردستان گېرسابەوھ و زۆر بۆ ھەژار بە دەستەوھ بوو، بە دايم بېستان و تەماتە و خەيار و ئاشى پى دەگېرا، لەگەڵ سەوزىي، يادبان بەخېر تېپىكى زۆر خۆش و باشى لىبوون كە برىتى بوون لە ھەژار، مامۆستا ھېمن، رەفېق چالاک، شەھید مەلا عەبدولخالق مەعرووف و مام عەلى و چەند پېشمەرگەيەك.

حەسەن رەستگارى لە دەستنووسىك دا كە باسى دەورەي سىاسى نىزامى وڵاتى يەمەنى دەكا، دەگېرېتەوھ كە رۆژېك ئەفسەرە عەرەبەكەيان كە ئەو ئېوى نابوو (سەشىن) باسى "حەب حەب"يان بۆ دەكا كە مېوھەكە و زۆر خۆشە. بەلام ئەوان حالى نابن و نازانن حەب حەب چىيە. دوايە دەنېرن لە بازاړى دەيكرن. ئەگەر تەماشە دەكەن ئەوھ شووتى بە كە لە عېراق پى دەلېن "رېگى". پېش ئەوھ شووتىكە لەت بكرى، مەلا حەسەن شىوھسەلى دەلې كە چووینەوھ عىراقى لە مام عەلى عەجەم دەپرسم كە حەب حەب چىيە، بېشك ئەو دەزانى! ئەوانە دواي چەند مانگ دەگەرپنەوھ بۆ مەقەرې بەغدا و لەگەڵ پېشوازي ئەندامانى حېزب بەرەو روو دەبن. حەسەن رەستگار لە درېژەدا دەنووسى: مام عەلى عەجەم كەيفى ساز بوو لەلايەك چای ساز دەكرد لەلايەك ئاوى ساردى دەھينا بۆ ھاوړپيان لە پەر مەلا حەسەن شىوھسەلى گوتى ھەرە دانېشە كارم پىتە، مام عەلى ھات دانېشت، مەلا حەسەن لى پەرسى "مام عەلى ھەر دەلې عەرەبى دەزانم ئەگەر زانىت بە عەرەبى بە شووتى دەلېن چى؟" مام عەلى دەستبەجى گوتى: "رېگى پى دەلېن، ھەب ھەبى پى دەلېن". مەلا حەسەن گوتى نەمگوت مام عەلى دەزانى، ھەموو دەستمان كرد بە پىكەنن. مامۆستا ھېمن و كاك كەرىم پەرسىيان ئەرې چىوھ؟ داستانى ھەب ھەبى يەمەئەن بۆ گېرانەوھ، ئەوانىش زۆر پىكەنن، مام عەلى عەجەم كە زانى مەسەلەكە چىيە بزەيەكى ھاتى و دەستىكى بە سەمىلە قنچەكانى داھينا.

مەلا رەسوولى پېشنماز لە لاپەرەي ۳۶۱ كىتېبى سەربەردەي ژيانم ھەر لەسەر عەلى عەجەم دەنووسى: ھەر لە لای ھەژار برادەرېك... پەرسى مام عەلى تۆ سالى چەند لە داىك بوويت و لە كوێ لە داىك بوويت؟ ھەژار نەھىشت مام عەلى ھېچ بلىت، لە ولامدا وتى: زۆر سەيرە نازانم ئەو عالەمە بۆ مام عەلى دەرک ناکەن مام عەلى نە لە كەس بووھ و نەكەسى لى بۆوھ، مام عەلى لە زەوى ھەلقوللەوھ مووى سەمىلى قىت بوونەوھ. مام عەلى بە بى ئەوھى بەسەر خۆي بىنىت يان

پیکه نیت وتی: هه تیو هه ژار راست ده کات ئیوه بو ئاقل نابن هه ژار نه زانی من چۆن هاتوومه ته سهر دونیا.

مام عه لی به یینیک سهر چه قه نه ی ریشی نه ده تاشی و هیشتبوویه وه. روژیک به نه قه سه ت باسما هینایه سهر لنین و گارین و نه و ناوانه، یه کیک وتی: مام عه لی نه وه بو نه و توژه ریشه ت داناوه و نایتاشی؟ وتی: کوره نابن عاقلت هه بی، نه وه لنین ماچی کردوه، من چۆن دهیتاشم، ههر له گه ل ئیمه سه د جاری دیکه ی تاشیوو.

ههر نه و روژه باسی مه سه له یه کی نه ته وایه تی و ههستی ناسیونالیتمان هینا بووه کایه وه، بابته ی یه که م فرینی یوری گارین باس کرا، مام عه لی قوت بووه و چاوه کانی زیت کردو وتی: کوره من له هه مووتان باشت نه و مه سه له یه ده زانم و ده لیلیم هه یه، وتمان چۆن؟ وتی: له دوای نه وه ی گارین هاته وه خواری، ئیمه له وێ پیشوازیما لیکرد و لیم پرسی وتم: تو له کام ولات له و ئاسما نه زیاتر دلت خوشت بوو، وتی: له سهر مۆسکۆ، وتم: نه ها نه وه قسه ی منه و نه وه ههستی ناسیونالیستی راسته قینه یه و کیشه یه کم رزگار کرد.

نه و کاتانه ی که له لای هه ژار بوو، مانگی یه ک دوو جار، ده چوو بو مه کته بی سیاسی پارته ی بو کله وپهل، روژیک که توژیک له ژیر گوشاری راده سترکودنه وه به ئیران و زور شتی تر رزگارمان بوو، گیرایه وه و وتی: نه و کاته که ئیوه قاچاغ بوون و سوله یما کوژرا و نه حمه د توفیق دوور خرایه وه، من هه ژار ناردبوومی بو لای دوکتور مه حمود و حه ییب بو کله وپهل. من راوه ستا بووم چاوه ری بووم لیسته که م بو واژۆ بکه ن، گویم لیبوو دوکتور مه حمود که مروقیکی باش بوو، به حه ییب ده لیت: حه یف بوو، بو نه و براده رانی حیزبی دیموکرات ئاویان لیها ت، پیم ناخۆش بوو حیزبی دیموکرات نه ما، من پیتان ده لیم و ده یسه لمیم حیزبی دیموکرات ماوه وتیان: مام عه لی له کوێ ماوه، وتم: ئا لیره، وتیان کوا؟ تفه نگه که م له زه وی دا و وتم: نه وه تا من ده ستم له له سهر سینگم دانا و وتم هه تا عه لی عه جه م ماییت حیزبی دیموکراتیش ماوه. ئیتر هه ردووکیان وتیان: وه لا راسته بمانبوره مام عه لی ئیمه ش پیمان خو ش بوو شوکور حیزب ماوه.

... روژیک هه موومان دانیشتبووین مام عه لی باسی حه بانیه و سه رسار و نه و ناوه ی ده کرد و ده یوت: له وێ زیندانی بووم، کاتی خو ی ئینگلیس فروکه خانه ی ژیر زه وی لی دروست کردوه. لیم پرسی و وتم: مام عه لی چۆن خۆت له و زیندانه ی نه وێ رزگار کرد؟ وتی: ره سوول دۆستیکم هه بوو پارچه ئاسنیک تیژمان پهیدا کرد و ماوه یه کی زور به هه ردووکیان خه ریک بووین زیندانمان کون کرد و هه لاتین، کاتی گه یشتینه وه ولات هه تا بازاری قه باغه کهن دی رانه وه ستاین، که گه یشتینه نه وێ شه ری کورد و عه جه م بوو، به که س لیکنه ده بوونه وه، ههر تفه نگه که م له شانم هینایه خوار، دوو تفه نگم به سه ردا هه لته قانندن و له بهر یه ک بلاو بوون، مه لا ره حمانی کاره یی وتی: مام عه لی به ناو دیجله و فوراتدا چۆن په ریته وه که له زیندان هه لاتی؟ تووره بوو، وتی: برۆ هه تیو به حر و مه حر... مه لئ، ئیتر بوو به پیکه نین. پیموت: ره حمان مالت نه شیوی نه و پیاوه له زیندانی خه یاله وه

هه لاتوو و تهنه گه که ی زهمانی رهزا شای ههر له شانیدا بووه و هه تا بازاری قه باغکهندی خوار مه باباد هه لاتوو، تۆ به حری چی لی ده پرسى وه لاهی هه قیه تی وات پیللئت. روژیک ههر له و ماوه دا روژنامه به کی به دهسته وه بوو دانیشتبوو ته ماشای ده کرد، وتم: مام عه لی ئه وه چی نووسیوه؟ وتی: ره سوول نازانم جارێ نه مخرۆندۆ ته وه، به لام ئه و سه یاره وهرگه راوه، که ته ماشام کرد سهر به ره و خواری گرتبوو ماشین ته گهری له ئاسمان بوو، ده نگم نه کرد چونکه کهس وهک من به زمانی مام عه لی نه ده زانی. ئه وکاته له گه ل هه ژار بوو بوژوو ییه کی بۆ هه ژار کردبوو به لفکه ئی خو شستن، به لام هه رگیز لفکه ی ئاوا زبرم نه بینیبوو، هه ژار له خوششتن زۆر ته مه ل بوو کوریک پشیمه رگه ی زلی سینگ پانی لا بوو به ناوی سلیمان خه لکی به ری لاجان بوو، هه موو جارێ له بهر ئیمه ده پارایه وه ده یوت: ئیوه به هه ژار بلین ئاوه کهم گهرم کردوو به با بیشوم. ئیمه ش پیمان ده ووت. جا هه ژار پشتی باسکه کانی و سهر شانی و ته نانه ت سکی وهک گیسک تووکی درێژ ببوه وه، روژیک به توره ییه وه هات و سوور و رهش داگه را بوو، کردیه هه را و وتی: بابه زۆر سهیره من له خومه وه ناویرم خوم بشوم ئه وه ته یوه به و بوژوو هه روا ئه زانی که ل و گامیشان ده شو، هه موو له شی بریندار کردووم، جا راستی ده کرد سوله یمان کاتی خو ی که له وان بوو.

مه لا ره سوولی پشیماناز له لاپه ره ی ٥٨١ کتیبی سه برده ی ژیانم دا باسی نامه به کی ماموستا هه ژار ده کا که هه والی مام عه لی حه جه می پرسیه و ده نووسی: ئای له بیرم چوو تو خوا زۆر سلام که لامم به مام عه لی بگه یینه نازانم برنۆکه ی زهمانی سمایلاغای ههر ماوه یا گورپویه؟ مه لا ره سوول له درێژه دا له لاپه ره ی ٣٥٧ ی بیره وه رییه کانی دا له سهر عه لی عه جه م ده لی: ... نه کور و نه کچ و نه خزم و کهس و کار هیچ کهسی نه بوو تا سه ری لییدا و لیی بیرسی و به و حاله ش ئه گهر باسی که سایه تیکی گه وه ی فارس یان تورک کرا با به راویژی تورکی ده یگوت "ئه و گه به بابه کورپ منه" تیمسار زه نکه نه، موزه فه ری و وهره رام و جه م هه موو کورپ ئه و بوون. عه بدولای حه سه نزاده له لاپه ره ی ٢١٨ ئه زموونی خه بات دا له باره ی مام عه لی عه جه م ده نووسی: ... قه ت جاریک له جاران باسی مندالیی خو ی نه ده کرد. باسی هه رچی کردبایه ههر گه وه بوو. ههر تهنه گی پێ بوو. ههر سوارچاک بوو و ئه وانه. دیاره خه لک پیان وا بوو درۆیان ده کا، ئه من ده مگوت درۆیان ناکا. مام عه لی هه موو شته کانی که ده یانلی له عاله می خویدا دروستی کردوون. جا ده یانگێرته وه. ئه وه ی ده یگێرته وه راسته، چونکی ئه وه ی بۆخوی دروست کردوه. مه سه له ن به یینکی ریشیکی وهک ریشی بزنی له سهر چه نه گه ی هیشتبووه. ده مانگوت مام عه لی ئه وه بۆ نایتاشی. ده یگوت وه للا ئه وه لینین ماچی کردۆته وه، دلم نایه بیتاشم. قه تیشی لینین نه دیوو. به لام له و شتانه ی زۆر بوون. ئه ویش ئه ندای حیزب بوو. ئه من له بیرمه له مه تهنه قه ی ئیمه بوو، ماوه یهک له کوردستانی ئێران. له وێ که نه که نه چی بوو. بیری هه لده قه ندن. ئه و وهختی ئه ندای حیزب بوو. به لام چ ئه ندایمیک. ئه وکاتی له به غدا بووین هه رکهس قسه ی کردبا پییده گوت "سه گباب" دیاره به له هجه ی تورکی که زۆر خوشی ده گوت. ئه من ٥٥ ساله

ئەندامى حېزىم. ئەتۆ ئەمن فېر دەكەيەو؟ ئەو وەختىش حېزب تەمەنى ۳۰ سال بوو. ئەو كارى بەو كارانە نەبوو.

عالمىكى خۆشى ھەبوو. مەسەلەن باسى دەورانى پەشىد عالي گەيلانىي دەکرد. دەيگوت لېرە بووم. ھەموو گالتەمان پېدەکرد. ھەتا جاريكى ميوانىكمان ھەبوو بەناوى "غەسان" كە بۆخۆي بە ئەسل خەللى كۆيەيە. بەلام بابى پۇشتو ېو لوبنان. ئەو لەوئى لە دايك بوو و دوايە بۆتە ئەندامى حېزبى شيووعى و ئەندامى مەكتەبى سياسىي حېزبى شيووعى لوبنان بوو. ئەو ميوامان بوو. دوكتۆر باسى مام عەلىي بۆ کرد. گوتى ئەو كابرەيەكى ئازەربايجانيە، بەلام لە كۆنەو ئەندامى حېزبەو بۆخۆشى داستانى خۆي ھەيەو لەوانە. ئەو پەفيقە گوتى وەللا پېم خۆشە قسەي دەگەل بکەم. ھېندېك شت لەخۆي دەپرسەم. ئەويش دوكتۆر گوتى زۆر باشە بانگى دەكەين و با مامۆستاش تەرجمەتان بۆ بکا، چونكى ئەمن زاھيرەن عەرەبيەكەم لەوانى ديكە باشت بوو. بانگى مام عەلىي کرد، گوتى مام عەلى، پەفيق غەسسان پېيخۆشە قسەت دەگەل بکا. ئەو ەفلانە كەشيش تەرجمەت بۆ دەكا. گوتى نا بۆخۆم گسە(قسە) دەكەمەو. ئەو قەتمان گوتى لى نەبوو بەعەرەبى قسە بکا. ھات دەگەللى دانىشت و دەستى کرد بە عەرەبى قسەکردن. ھەرچى ئەو پياو گوتى لېيى حالى بوو. ھەرچيشى گوت جوابى دەدايەو. شەپشەپېنى بە عەرەبى دەکرد. بەلام جۆرېكى قسە دەکرد كە بە تەواوى لېيى حالى دەبووين. جا ئەويش لەوئى بوو. دوايە ھاتەو ئېران. سالى ۱۳۶۱ لە كۆميتەي شارستانى سەردەشت لە مەنتەقەي بىنۆخەلەفى مرد. ھەتا ئەو وەختى ھات و كەشيش نەيدەزانى عومرى چەندە. شتى زۆر خۆشى ھەبوو. مەسەلەن يارىي فووتبال بوو. دەيگوت فووتبالم زۆر چاك دەکرد. لە بوخارست نەمدۆراندو. لە مۆسكۆ نەمدۆراندو. لەپارىس نەمدۆراندو. راستيشى دەکرد چونكە لە ھېچيانى نەکردبوو.

مەلارەسوول دەنووسى كە مام عەلى دواي ھەرەسھېئانى شۆرش لە سالى ۱۹۷۵ لېي قەومايو و كەوتبوو رۆمادىيە. حېزب لەوپرا ھېنايەو مەقەرى بەغدا و لەوئى خزمەت دەکرد و بېستانيكى جوان رەعەمل ھېنايو و مامۆستا ھېمن بە قسەكانى خەنى ببوو.

مام عەلى دەيگوت خەللى تەورېزە بوو بە راوېژى تركى - كوردى قسە دەکرد كە زۆر خوش بوو. ئەو ھەميشە قارەمانى ھەموو داستانەكان بوو. سوار چاك، تفەنگچى چاك، فووتبالىستى چاك، كە نە لە پارىس و نە لە بۆخارىست و مەسكۆ نەيدۆراندو.

جاريك لە نېو ەو دا مامۆستا ھېمن لە مەقەرى بەغدا ئىشتياي ئارەقى کرد بوو. بە دزى و بە ئەسپايى دەچتە ژوورى مام عەلى لە قاتى خوارى. بى ئەو ەي مام عەلى بزاني بوتريك ئارەق ھەل دەگرى و بە قالدەمان دا دەچتەو سەرى. لە پېيلكانى ئاخى دا بوترى لە دەستى بەر دەبېتەو و شووشە دەشكى و بۆن ھەموو مالى دادگرى. مامۆستا زۆر ناپەحەت دەبى و وردە شووشان كۆ ناكاتەو و دەچتەو ژوورى خۆي و مات دەبى.

بەيانى مام عەلى كە لە خەو ەلدەستى، دەزانى كە بوتريك ئارەق نەماو. ئەگەر تەماشە دەكا لە بن پليكانان شووشە شكاو و بۆنى ئارەق ھەموو ولاتى داگرتو. دەزاني ئەو كارى مامۆستا

هېمنه. راسته دهچته ژووره که ی و هه لیده ستینی و قسه ی پیده لی و ده لی: ههسته ههست ئه ی که هبه باب ئه تو نازانی که شتی حهرامت پیته وه نایه ته وه؟

هاشمی که ریمی له لاپه ره ی ۱۵۷ کتیی "گه شتیک له ئاربابای بانه وه بو باوه جیی کویه" له سه ر عه لی حه جه م ده نووسی: ماموستا هیم پی ده گوت: فیله زان خو مان لی گیل ده که ی ده لی خوینده واریم نیه. به لام شه وانه که ئیمه ده خه وین تو موتالی کتیه کان ده که ی. مام عه لیش بزه یه کی ده هاتی، مانای ئه وه بوو قسه که ی ماموستا هیم راسته! مام عه لی زور شتی ده گیرایه وه که له لای خو ی راست بوون، به لام ئیمه که مام عه لی مان ده ناسی، ده مانزانی مام عه لی له خه یالاتدا ده ژی (ئو نه خوشییه له ره وانکا ویدا ئیتر و جیگشنی پی ده لین) بو نمونه چوونی بو سو فیه ت بو سو خه نرانی "یوری گاغاری" یه که مین فه زاگه ردی سو فیه ت زور شتی تر. له هه موان خوشتر ئه وه بوو که ماموستا هیم گیرایه وه. کاتیک ماموستا هیم و ماموستا هه ژار له بنکه ی شور له لای گه لاله و چومان بنکه یه کیان هه بووه و مام عه لیش خزمه تی بنکه که ی کردوه. روژیک کابرایه کی کوردی باشوور دوستی ماموستا هه ژار دی بو لایان و ده لی: به سه فەر ده چم بو سو فیه ت، ئیش کاریکتان نیه؟ مام عه لی له و ی ده بی. به کابرا ده لی: ده چیه لنینگراد؟ ئه ویش ده لی: ره نگه بچم. مام عه لی ده لی کوریکم له و ی ژینرالی ئه رته شی سووره په یدای بکه و سلاوی منی پی بگه یه نه و ئه گه ر گرفتیک بو هاته پیش ئه و بوت جیه جی ده کا. کابرا به سه ر سوورمانه وه ده لی: ئادریسه که ی ده زانی؟ مام عه لی ده لی ئادریسه که ی لنینگراد شه قامی گورکی ژماره ۶۵ ژینیرال عه لی ئوفه.

مام عه لی دوا ی گه رانه وه بو نیوخوی ولات، له سالی ۱۳۶۱ له کومیته ی شارستانی سه رده شت له ناوچه ی بنوخه له ف کوچی دوا یی کرد.

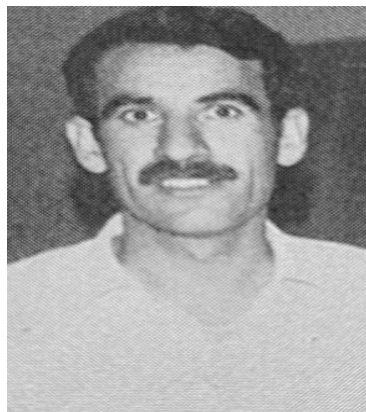
یه کیکی دیکه له پیشمه ره گه کانی ئه و قوناغه ی حیزب، عه بدول نستانی بوو که له پیناو سه رخستنی ئامانجه کانی حیزبی دیموکرات دا زه حمه تی زوری کیشا. ئه و سه ره رای ئه رکی پیشمه رگایه ی بو بژیوی ژیا نی خو ی کار و کاسبی ده کرد. ئه و قسه خوش بوو و له ده ستنووسی ک دا ده لی: له و سه روبه نده دا حیزب بریاریدا بو ئه وه ی ده وه له تی عیراق لی مان زه نین نه بی و گلییمان لی نه کات کاری قاچاغ نه که یین. بو راگه یاندنی ئه م بریاره هه یه تیک حیزبی پیکه اتوو له هاشم که ریمی، مه لا ره سول پیشنماز و حه مه ده میتی سراجی و مه لا سماییلی حاجی. ئه و کات ده وه له تی عیراق به لگه ی هاتوو چو ی نه ده دا به ئه ندامانی حیزبی. به لکو به رپرسانی حیزبی بو هه ر جیگایه ک چووبان، مه مووریکه عه ره بیان ده گه ل ده خست تا کاره کانیان ته واو ده بوو. دوا یه ده گه لیان ده گه رانه وه. ئه و هه یه ته ده گه ل عه ره بیک هاته قه لادزی و کو بونه وه یان ده ست پیکرد. به ر له کو بونه وه، کاک هاشم من و ئه حمه د نستانی و که ریم نستانی بانگ کرد و به تیرادیوی گوتی: ئه من ئیوه م خوش ده و ی پیمخوش نییه کاری قاچاغی بکه ن.

نه منیش گوتم: به چاوان کاک هاشم له مهو به دواوه دوو ولاغان ده کړم و توتن و چا و سیغار ده به مه مه رزی و له ویشرا نه نگوره و جهلسه و مه خمران ده کړم و دیهینمه وه، بو به ریچونی ژیاغان ده یفرؤشمه وه.

کاک هاشم که ټیمه ی زور خوښ ده ویست، گوتی ده باشه باوکم. توخوا هم کاره بکن و له کوښونه وه دا گوتی نه وه عه بدول به ټینی داوه که دوو نه سپان بکړی و نه و شتانه به ریته مه رزی و نه و شتانه ش یینی و ئیدی کاری قاچاغي نه کا. هر وایگوت مه لا ره سول گوراندي و گوتی، نه دی کاک هاشم کاری قاچاغي به چ ده لین؟ کاری قاچاغي نه وه یه ئیدی.

کاک هاشمیش گوتی نه ی باوکم نه گهر نه وه کاری قاچاغيه با بیانکوژین. نه دی پیمنالپی نه وانه مال و منداله کانیان به چی به خپو بکن؟

نه وه هه بیته به بو شه و هاتنه وه مالی من که پر بوو له مالی قاچاغ. جوړه عه تریک به ناوی "وی" ده گهل ئیستکانی نیوقه د باریک و جهلسه و مه خمر، هه مویان له لای ده سته نوینه که داندرا بوون. کابرای عه رپ پستی وه ده سته نوین دابوو که هه موو ئیستکان بوو. زور نیگه ران بووم که بیانشکینی. به هه مه ده مینی سراجیم گوت توخوا نه وه عه رپ به م بو حالی بکا که ئیستکانه کانم لی نه شکینی. هه مه ده مین بوی ته رجوومه کرده وه و ویکرا به تاییه تی عه رپ به که له قاقای پیکه نینان دا. دواپه له کاتی رویشتندا هه رکه سه ی ده ستیک ئیستکان و عه تر و دیاری دیکه م دانئ و هه ر به دواي رویشتنی نه واندا چوومه کوپه و شته کانم فروشت.

هاشمی که ریمی

له کوپه پر یارمدا یه ک بار پاره ی سپی، وه ک بیست و پینچ و په نجا و سه ت فلسی که هه مویان له زیو دروستکرا بوون بکړم. قاوه خانه کان به ټینیان دا له ماوه ی پانزده روژ دا بووم ئاماده بکن. له و ماوه دا به جیگای نه سب، که ریکم کړی که به رچاو نه بی و ټیکه ل به کاروانی کوپه بووم که به شه و وه ریډه که وت. کاک هاشم که ریمی ده گهل بوو که بو کاری حیزب ده چووه بو لای حاجی عومه ران. شه و دره ننگ له کوپه را به دولی باليسان دا وه ریکه وتین. ده با به به رزایه کانی کیوی کاروخدا وه سهر که وین. کاک هاشم زور ماندو بوو و رووی له من کرد و گوتی با که میک سواری که ره که ت بم.

منیش ده مزانی باری که ره که ی زور قورسه و ده ری نابات. به لام گوتم باشه سوار به. که میک رویشتن کهر وه ستا. کاک هاشم تورپه بوو و گوتی نه م که ره خویرپیه چیه من ناتوانئ. منیش هیچم نه گوت. بو به یانی له نیزیک گووندي قه سرئ لاماندا. به کاک هاشم کوت تو که میک ئیستراحت بکه تا من چایه کی لیډه نیتم. کاک هاشم یستی ته لیسی پووله که ی رابکیشی و له بن سهری بنی تا بخه وی. به لام بوئ نه هات. دواپه به هه موو قوه تی خوئ تییه وه نووسا و هه ر بوئ نه هات و گوتی: نه وه چیه وا قورسه؟

گوتم: هیچ نییه کاک هاشم.

ديسان تتيهوه نووساو و کيشايهوه لای خوۍ و زرينگهۍ لپوههات. گوتی: چوڼ ئهوه هيچ نييه؟

گوتم: کوره پووله پوول!

گوتی: پوولی چی؟

گوتم: پوولی سپی زپوه. فلسی زپوه. تافه و جووت.

گوتی: دهک مالت به قور گیرۍ. چوڼ ئهوه هه مووه پووله. وه لا وامزانيا قهدهميکت دهگه ل به رييه دا نه دههاتم.

حه سه ن ره ستگاری له ره شنووسی بيره وه رييه کانی دا باسی سه فهری يه مهن دهکا و ئه وهی که چوڼ ويستويه تی سهد ره سوول ديھقان له خه وۍ دا بترسینی. به لام ئه و دهستی ره پيش خستوه و زنده قی ئه و ی برده و ده نووسی: "شه ویک کاک سهد ره سوول بابی گه وره له سه ر ته ختيک له ده ره وه نووستبو، ئه ودهم ده ره وه که ميک فينک بو، شتيکی به خوۍ دادابوو هه ر لووتی ديار بو، شه و درنگ بو، چه ند که سيک له ئيمه به خه به ر بووین، گوتم ده چم پخیک له سهد ره سوول ده که م ده يترسینم، ورده ورده له ته خته که نيزيکم بوومه وه، سه رم بۆ لای سه ری برد، له پر گوتی پخ. يه ک به خوّم هه لبه زيمه وه، به سه ر پشيله يه کدا که وتم، پشيله زريکاندی و ده رپه ری خوۍ به ته نه که ی ئه ژغالی دادا. ئه وانه ی له ده ره وه ش نووستبوون هه موويان راست بوونه وه گوتيان چيوو؟ هاوپريانی ئاگادار له مه سه له که و کاک سهد ره سووليش پڻ ده که نين، منی شکست خواردوو له پيلانی ترساندن خوّم به خوّم پڻ ده که نيم".

ئهنهر سادات سهردانی به غدا دهکا

جاريک ئهنهر سادات سه روکی ميسر سهردانی عيراقی کرد. چه ند روژی به ر له سه فهره که ی نوينه ري موخبراتی عيراق له به غدا چوو بۆ مه قهری حيزبی ديّموکرات و ده وری ئه وپی گرت و بڻ ئه وه ی حيزب له مه به ستی خويان ئاگادار بکه ن، پيگوتن که نابڻ له مه قه ر برپونه ده ر و دووکه سيشيان وه ک چاوه ديّر به سه ر دا دانان و پييانگوتن که بۆخويان نان و چيشتيان بۆ دينن. به م شيويه ئه ندامانی حيزبی نيسته جي له مه قه ر حه بس کران. ئه و ده ستوره هه ر بۆ حيزبی ديّموکرات نه بوو، هه موو ئيرانييه کانی نيسته جي به غداي ده گرتوه. که ريمي حيسامی له لاپه ره ی ۱۲۱ به رگی ۵ بيره وه رييه کانی دا ده نووسی: ... ئه و چه ند روژی ئهنهر سادات له به غدا بوو، ئيمه له و ماله دا له ژيّر چاوه ديّر دا بووین به يان و نيوه رۆ و ئيواره نان و چيشتيکی خه ستیان بۆ دينين. خو لا هه لئاگرۍ ناخوشيش نه بوو. ده ستمان کردبوو به گالته و گه پ و شتی سه ير رووی ده دا. کابرای هاتبوو ئاگای له ئيمه بڻ که وه ده ر نه که وين وه ک گا ليی ده نووست. مه لا ره سو ل ده يگوت با بنوی ئيمه کيشکی لي ده کيشين نه وه ک بچيته ده ر و رابکات. هينديک جار ده مانگوت وه ک عه لی حه سه ن ئاغای مه نگور با ده رگای له سه ر داخه ين و برپوين هه تا ئيوارۍ نه گه رپنه وه.

براده راغان له کوردستانه وه دههاتن له په نجه ره وه ئیشاره مان ده کرد لا مه دهن و برؤن تیمان ده گه یاندن که مه سه له چیه. له هه مووی خوشتر مه لا حه سه ن ره ستگار بوو. مه لاحه سه ن له کوردستان ده ژیا جاروبار بیکار و بار په یدا ده بوو هه شت نو رۆژ له خانووی حیزبی خوئی به عهرز داده دا و سیغاری ماموستا هیمنی خلاس ده کرد. رۆژیکي له و ئاسته دا په یدا بوو، له په نجه ره وه تیمانگه یاند هه واکه ی هه وره، نه که ی لایده ی. ټیټ ته قاند و رویش و ماموستا هیمن گوتی: خو چاکه یان بو بکا ئه و جاره ش سیغاره کانم له چه نگ حه سه نی ره زگار بوون.

ره حمانی کاژه یی له لایه پره ی ۹۹ کتیبی "کورتیه ک له بیر هه رییه کانم" دا له سه ر هاتنی ئه نوهر سادات ده نووسئ: له به غدا سئ ریکخراوی فه له ستینی هه بوون. (ریکخراوی فه ترح، به ره ی دیموکراتی و به ره ی گهل). هه موویان به فه رمی بنکه ی پیوه ندیان له به غدا دامه زرانده بوو. هه مووشیان دژایه تی ولاتی میسر یان ده کرد و ئه نوهر ساداتیشیان به خائین ده زانی. له به ر ئه وه، ده زگای هه والگری عیراق ریکاری زور تووندیان گرتوبه ر و به مه به ستی سلامه تی ئه نوهر سادات هه موو باره گا فه له ستینییه کان یان گه ماروډابوو. ئیمه ش له و خیر و به ره که ته بیبه ش نه کراین. وه ک بوخویان دوايه باسیان کرد: "به هه له بنکه ی ئیوه شمان گه ماروډا".

بنکه ی ئیمه خانوویه کی گه وره بوو. هه شت دیوی خه وی تیدابوو. له و خانه وه دا ئه و که سانه خواره وه ده ژیان: که ریم حیسامی، مام هیمن، دوکتور سولتانی وه ته میشی، جه لال میراوه یی، خالد عه لیپوور و خیزان و منداله کانی و من.

ره حمانی کاژه یی له سه ر ئه و رووداوه ده نووسئ که ئه وان به گه ماروډانی مه قهر زور نیگه ران بوون و که ریم حیسامی به په له کۆبوونه وه ی ئه ندامانی نیو مه قهر پیکهینا و داوای کرد که هه موومان ئارامی خو مان بپاریزین و که س که لک له ته له فوونی مائی وه رنه گری و بپاردره که هه رچی خیرتر دۆسته کا مان له و رووداوه ئاگادار بکه ین.

په حمانی کاژه یی به دیواری مایکی جیرانیان دا وه سه ر ده که وی و خو ده گه یه نیټی حیزبی شیوعی و عه زیز محهمه د (سکرتیری حیزبی شیوعی) و بالویزی پرووس و فه رانسه له مه ترسییه که ئاگادار ده کا و به حه ساری مائی جیران دا ده گه رپه ته وه. مه ئموورانی ئه منی عیراق به مه قه ری حیزب راده گه یه نن که ده ست له هیه شتیک نه ده ن و سئ جه مه خواردنیان بو دینین. ره حمانی کاژه یی له درێژه دا ده نووسئ: گه ماروئی بنکه ی ئیمه له لایه ن هیژه ئه منییه کانه وه سئ رۆژی خایاند. له و سئ رۆژه دا زور باشیان به خپوکردین. به قه ولی مام هیمن ده یگوت: وه ک به رانی دابه سه ته بو قوربانی، باشمان پیراده گهن.

له راستیدا، ترس و دلپراوکی بالی به سه ر هه مووماندا کیشابوو. ئاسو لیل ونا پروون بوو و نه مان ده زانی چی ده قه ومئ؟

کاک که ریم هه ر زوو کابرای ده زگای هه والگری پام و ده سه ته مو کرد. هه ر ئیواره ی یه که م رۆژ له گه ل خوئی بردی بو نیو شار و تا دره نگانیکی شه و گیرابوو. به و کاره هیندی له مه ترسییه که که م

بیووه و مام هیمنیش یادی به خیر قسه خوشه کانی وهک رهوالی پیشوو دهستی کرده وه. داستانیکی
زۆر سهنج راکیشی له و پرووداوه سازکرد بوو.
دیاره کاتیکیش که هووهیدا، سهروک وهزیرانی ئیران له ۱۳۵۵/۱/۶ سهردانی عیراقی کرد، دیسان
ئهدامانی حیزب ههقیان نهبوو له مأل بچنهدهر و حکومهت بوخوی نان و خواردنی بو بردن.

له کاتی ئه‌و شکسته‌دا که هه‌موو کوردی‌کی د‌ل‌سۆزی نائومی‌دی کرد، مه‌لا مسته‌فا له تاران بوو. ئه‌و هه‌یچی بۆ نه‌کرا و ده‌نگۆ هه‌بوو که ده‌سته‌به‌سه‌ر کراوه. مه‌لا مسته‌فا پاش ماویه‌ک له تاران را گه‌راوه بۆ کوردستان و له کۆبوونه‌وه‌ی کومیته‌ی ناوه‌ندی دا، فه‌رمانی درێژه‌دان به‌ خه‌بات و به‌رخوردان داو و ب‌ریار درا ئیزگه‌ی رادیو و هه‌یندیک که‌ره‌سه‌ی دیکه‌ بشاردرێنه‌وه و به‌ نه‌هه‌ینی ئازوقه‌ له هه‌یندیک شوێنی گرینگ هه‌شار بدری.

بەلام ئەو بېريارە شۆرشيگېرانەيە بەريۆە نەچوو و مەلامستەفا كە قورسايى ھەموو شۆرشى لەسەر نەستۆ بوو، لە تەمەنى ۷۰ سالى و نەخۆش بوو. بۆيە لە حاجى ئومەران بى ھىوايى خۆى بەو بەرخۆدانە بە فەماندەران و كاربەدەستانى شۆرش راگەيانە و گوتى كە شەر پيويستى بە تواناى و لەشساغى ھەيە و ئەگەر كسيكى شياوى پىشك ھاتبا كە تواناى ئەوكارەى ھەبا، ھەموو توانايى و ئيمكانى خۆى لە ئىختيار دادەنا. مەرحومى مەلامستەفا دەلى كە گەيشتۆتە ئەو باوەرە كە ماويەك پاشەكشە بكرى و كپ و يىدەنگ بين و دان بە جەرگى خۆمان داڭرين. ئەو گوتى كە مانگى ھەنگوينى سەدام و شا زۆر ناخايەنى و پاش شەش مانگ تا ساليك ديسان شۆرش دەست يىدەكاتەوہ.

ئەسەد عەدۋ لە لاپەرەي ۲۵ كىتېبى مېژووي شوۋشى گولان دا لە زمانى مەرحومى مەلامستەفا دەنووسى: ئىمە كە بېيارى پاشەكشە دەدەين ئەو ناكەيەنى كە ئۆمىدبەر بووين. بەلكو نامەھوئى كە مىللەتى خۆم وەك مىللەتى "بىافرا"ى لىبىت. ئەگەر كەسانىكىش ھەبن پڕوپاگەندا دژى من بکەن عەفوويان دەكەم و ئەو پڕوپاگەندانەش تەحەمول دەكەم بۆ پاراستنى مىللەتەكەم.

کریس کۆچرا له لاپه‌په‌ی ٥٧ کتێبی "بزووتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد و ویستی سه‌ربه‌خۆیی" له وه‌رگێرانی هه‌سه‌ن ره‌ستگار، له‌ زمانی سامی عه‌بدولره‌حمان سه‌رۆکی وه‌زیران ده‌گێڕێته‌وه‌ که چه‌ند هه‌وتوو به‌ دوا‌ی په‌یمانی ئه‌لجه‌زایر دا، گو‌تویه‌تی که‌ جو‌لانه‌وه‌ی چه‌کداری کورد کۆتایی ها‌توو و ئه‌م ده‌سته‌یه‌ له‌ رێبه‌رانی کورد له‌ باری سیاسیه‌وه‌ به‌ ته‌واو بوو دا‌ده‌ندڕێن.

گرینگترین گرفتى ئەم سەرەدەمەى پارى دىمۆكرات، كىشەى ئاوارە و پەنابەرەن بوو. كرىس كۆچرا لە لاپەرەى ۵۳ كىتەبەكەى ۱۵ دەنووسى كە لە ۲۲ مانگى مەى ۱۹۷۵ ئىدرىس بارزانى و سامى و لایەنگرانى ژىئىرال بارزانى لە پانتایى ئۆردووكاكانى نەغەدە سەرگەردان بوون.

لهو کاتانه دا دهسته کانی لایه نگرۍ بارزانی له ئێران و ئوروپا و ئەمریکا بوون به په نابهر و
حهیب کهریم سکریتیری پیشووی پارتی دیموکرات به دواى لیبوردنۍ گشتی دا گه پراوه بۆ عیراق.
کوچرا له لایه رهی ۵۸ دا ده نووسۍ که کورده کان له ئوردوگان دا زۆر به تووندی له ژبړ چاوه دېری

دابوون و کسپک ئەگەر بۆ دیتنی دایک و بابی چوو با بۆ ئوردەگایەکی دیکە و ئەگەر ٤٨ سەعات ئیزن وەرگرتبا، دەبوو پێش تەواو بوونی کاتی خۆی بگەرێتەو دەنا زیندانی دەکرا. کوردێک کە لە لای کاربەدەستانی ئەمریکایی، بە خراپە باسی ژبانی ئۆردو و گاکانی کرد بوو، ساواک بانگی دەکا و هەرپەشە لێدەکا کە ئەگەر ئەو کارە دووپات بکاتەو گوێی لە بێزار دەدەن. رێژی می ئێران ٣٢ ئەندامی پارێتی تەسلیم بە عێراق کردەو و محەممەد رەزا و عارف تەیفوور لە کادری رێبەری و دوو کادری دیکە پارێتی بە دواي ئەشکەنجەییەکی زۆر دا لە ئێران دەرکران.

لە ساڵی ١٩٧٥ یەکیک لە کادری کانی پارێتی پەيوەندی بە مەسعود بارزانی لە تاران وە گرت و پێیگوت کە سەرۆک ئەسەد خاویاری ئەوێە کە پەيوەندیو پێکەو هەبێ. نێردراوەکە لە فرۆکەخانەی تاران گیرا و دواي ئەشکەنجەییەکی زۆر بردیانە لای مەسعود بارزانی و پێیان گوت کە هەلسوکەوتی ئەو، زیان بە پەيوەندی ئێران و عێراق دەگەینێ و قبوڵ ناکرێ. مەسعود بارزانی بۆ ماوەی ٢٤ سەعات زیندانی کرا و دواي ژینرێل بارزانی لەسەر مەسعود بارزانی سەر کۆنەکرا. بارزانی گوتی کە کۆرەکە سەر بەخۆیە. بۆیە کاتێک کە رێگا درا کە بارزانی بۆ چارەسەر نەخۆشی بچتە ئەمریکایە، مەسعود بارزانی پێویستی چوونی لەگەڵ بابی کردە بیانوو و تا رووخانی رێژیم نەگەراوە بۆ ئێران.

دیارە بە دواي شکستی ساڵی ١٩٧٥ دا کەسانێک چەکیان دانەنابوو و تەسلیمی عێراق یان ئاوازی هەندەران نەبوون و لە سنوورە شاخاویەکانی نیوان ئێران و عێراق و تورکییە و سووریەدا بە نەهێنی دەژیان. مانەوێ ئەوانە بوو بە پێکەیک بۆ زیندوو بونەو شوێشێک کە بە شوێشی ئەیلوول بە ناوبانگ بوو.

چل رۆژ دواي شکستی ١٩٧٥ بە دوور لە چاوی سیخوڕانی ساواک، مەسعود بارزانی توانی لەگەڵ هێندێک لە کەسایەتییەکانی سەروی پارێتی وەک جەوهر نامیق، عارف تەیفوور، کەریم شەنگالی، ئازاد بەرواری و حەمەرزە و ... لە دەرەوی شاری نەغەد کۆ بێتەو و بەنامەی گەڕانەو بۆ ناوێ کوردستان و درێژەدان بە شەری چەکداری تاوتوێ بکەن. سەید کاکە یەکیک لە پێشمەرگەکانی پارێتی لە لاپەری ٧٤ بیرەوهرییەکانی پێشمەرگەیک دا دەنووسی کە دوو مانگ دواي شکستی شوێش لە حالیکدا مەلا مستەفا نەخۆش بوو، مەسعود بارزانی نارووێ بە دواي ئەو و فارس باوە و عەریف ئەبوو زیدۆ و چەند کەسی دیکە و پێیگوتوون کە دەستەیک پێشمەرگە ئازا ئامادە بکەن و دواي چەند رۆژی دیکە دەگەرێنەو بۆ باشووری کوردستان و دەست بە شەری پارتیزانی دەکەن.

سەرەرای بەربەست و چاوەدێری ساواک بەسەر پەناوەرانی کوردی باشوور لە ئێران، کریس کۆچرا لە لاپەری ٥٧ کتییەکە دا دەنووسی کە دوو مانگ دواي تیکشکانی راپەرینی کورد، لە هاوینی ساڵی ١٩٧٥ یەکەم دەستە پارتیزانی پارێتی بە پەساپۆرتی ساخته گەڕانەو بۆ کوردستان و لە چوارچێوەی پرپاگەندا و هێندێک کاری نیزامی دەستیان بە تیکۆشان کرد. کۆچرا لە لاپەری ٥٧ دا دەنووسێ دواتر لە ٢٦ مە ١٩٧٦ بە گەڕانەوێ دوو کادری حیزبی، بە ناوەکانی کەریم

سهنجاری و سهلیم (جهوهه نامیق) و به بهشداری ۳۰۰ پیشمه‌رگه، خهباتی نوی به ره‌سمی دهستی پیکردهوه.

کریس کۆچرا له لایه‌ره‌ی ۵۹ ی کتێبه‌که‌ی دا باسی رێبه‌ری کاتی ده‌کا و له زمانی سامی عه‌بدولپه‌حمان ده‌لی که له ئاخری ئۆکتۆبر یان سه‌ره‌تای نوامبری ۱۹۷۵ له‌گه‌ڵ مه‌سه‌ود بارزانی کۆ بوونه‌وه و رێبه‌ری نوێی کومیته‌ی کاتیان دامه‌زراند. نووری شاه‌وه‌یس له ئوروپا بوو کرا به ئەندام و له‌گه‌ڵ عه‌لی عه‌بدوللا له مه‌سه‌کۆ قسه‌ کرا و دوايه سامی له نوامبری ۱۹۷۵ دا چووه ئوروپا و له‌گه‌ڵ هیندی‌ک له جه‌وانان قسه‌ی کرد و ئەوان ئاماده‌ بوون بۆ گه‌ڕانه‌وه.

کۆچرا ده‌لی به فه‌رمانی مه‌سه‌وود بارزانی که له ئەمریکا بوو له ئوتی ۱۹۷۶ به سه‌رۆکا‌یه‌تی نووری شاه‌وه‌یس یه‌که‌م کۆنفه‌راس له برلین پیکهات و کومیته‌یه‌کی ۱۳ که‌سی دیاری کران که بریتی بوون له سامی عه‌لی عه‌بدوللا، نووری شاه‌وه‌یس، حه‌مه‌ (مه‌هممه‌د) ره‌زا، سه‌لیم (جهوهه نامیق)، عارف ته‌یفور، دوکتور که‌مال، دوکتور جه‌عه‌فه‌ر مه‌جید، دلشاد میران، ئازاد عه‌فاف، وریا ئەسه‌عه‌دی. دیاره جهوهه نامیق له‌و کۆبوونه‌وه‌ دا نه‌بوو و له کوردستان بوو و به قسه‌ی مه‌سه‌وود بارزانی هه‌ڵسه‌وت‌ترین که‌سی رێبه‌ری بوو. به دروست بوونی ریه‌ری کاتی، هیندی‌ک له‌و که‌سانه‌ی که له نیوخوی ولات دا خه‌باتیان ده‌کرد نیگه‌ران و نا‌ره‌حه‌ت بوون و پێیان خۆش نه‌بوو که که‌سانێک له لهندن و پارێس را بگه‌ڕێنه‌وه به‌سه‌ر ئەوان که له شاخه‌کان مابوونه‌وه و زه‌حمه‌تیان ده‌کێشا، فه‌رمان به‌دن.

به‌مشێوه‌یه له ۲۶ گولانی ۱۹۷۶ به تێپه‌ربوونی سالی‌ک به سه‌ر هه‌ره‌س هینانی شۆرش کوردستانی باشوور، پارتی دیموکرات کوردستانی عێراق، قیاده‌ی مووه‌قه‌تی (رێبه‌ری کاتی) دامه‌زراند.

ئه‌وه‌جار ئیدریس بارزانی که به قسه‌ی بالۆی‌زخانه‌ی ئەمریکا، ئێرانییه‌کان پێیانگوت بوو که نابێ له‌گه‌ڵ کوردستانی باشوور په‌یوه‌ندی بگرێ، له به‌هاری ۱۹۷۷ چوار فه‌رمانه‌ی گه‌وره‌ی نیزامی به پیشمه‌رگه‌وه که ده‌بوویه به دزی ئۆردوگا‌کانیان به‌جیه‌شتبا و هه‌ڵاتبان بۆ عێراق، به ناوه‌کانی عارف یاسین، حامید ئەفه‌ندی، مولا‌زم یونس، مسته‌فا تێرۆیی نارده‌وه بۆ باشووری کوردستان.

عه‌بدوللا هه‌سه‌ن‌زاده له لایه‌ره‌ی ۱۷۱ ئەزمونی خه‌بات دا له ولای پرسیاری "قیاده موقت" چی بوو، بۆ پیکهات و کاری به کوێ گه‌یشته؟ به وردی باسی ده‌سته و گروه‌په‌کانی نیوخوی پارتی دیموکرات به دوا‌ی ریکه‌وتنی ئەله‌جه‌زایر دا، ده‌کا و ده‌لی: ئەوه‌ش ئەمن زۆر له جوزه‌یاته‌که‌ی ئاگادار نیم. به‌لام پاشی ئەو شکسته‌یان ئەو نوشوستی یه‌ی له ئاکامی ریککه‌وتنی ئەله‌جه‌زایر دا به‌سه‌ر کورد هات، پارتی دیموکراتی کوردستان به زۆرجۆر لیک هه‌ڵوه‌شا. ئەگه‌ر له‌بیرمان بێ پاش به‌یانی یازده‌ی ئادار، پارتی که له‌ت ببوو به جه‌لالی و مه‌لایی، یه‌کی گرته‌وه. ئیستا ئەو یه‌که‌گرتنه‌وه‌یه چۆن بوو ئەوه باسیکی دیکه‌یه. به‌لام به هه‌رحال ئەوانیش هاتنه‌وه نیو پارتی. له هه‌وه‌له‌وه ناویان گۆری به پارتی شۆرشگێری کوردستان و له‌پاشان هاتنه‌وه نیو پارتی. دیاره به‌شیکیان نازاری بوون. ئەوان بۆخۆیان بوون به دوو ده‌سته. ده‌سته‌یه‌ک هه‌ر بوون به پارتی

دیموکراتی کوردستان و دهگه‌ل دهولته‌تی عیراق هاوکاری یان ده‌کرد. ده‌سته‌یه‌کیش ههر به ناوی حیزبی شورشگپری کوردستان مانه‌وه‌و دهگه‌ل دهولته‌تی عیراق بوون. ئەوان حیزبکی په‌سمی بوون. یانی حیزبی رۆژی ته‌نگانه بوون. ههر وه‌خت ئیختیلاف له به‌ینی دهولته‌ت و بزووتنه‌وه‌ی کورددا ساز ده‌بوو، ئەوانه به‌رجه‌سته ده‌کران و وه‌ک پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی شورشگپری کوردستان ناویان ده‌بردن. ئەگەر نێوانیشیان دهگه‌ل پارتی خوش ده‌بوو، ئەوانه بایه‌گانی ده‌کران، ناویان ده‌کووله‌که‌ی ته‌ریش دا نه‌ده‌ما.

به‌لام که ئەو نوشوستی یه‌ی به‌سهر‌دا هات، ئەوجار ئیدی پارتی ئەو یه‌کپارچه‌بی یه‌ی نه‌ماو لێک هه‌ل وه‌شا. چه‌ند شتی لێ په‌یدا بوون: به‌شیکیان شتیکیان دروست کرد به‌ ناوی بزووتنه‌وه‌ی سۆسیالیستی کوردستان. بزووتنه‌وه‌، دوايه له‌وانه‌و له‌ که‌سانی دیکه‌ بوو به‌ حیزبی سۆسیالیستی کوردستان. ئەوه دوايه په‌یدا بوو. ئەو به‌شانه‌ش که‌ سهر به‌ بالی مه‌کته‌بی سیاسیی پارتی بوون، وه‌ک مام جه‌لال و ئەوانی دیکه‌ پاش ماوه‌یه‌ک یه‌کیه‌تی نیشتمانی کوردستانیان پێک هێنا. دوکتۆر مه‌حمودو ئەوانه له‌ هه‌وه‌له‌وه‌ بێ‌لایه‌نی یان ئیختیار کرد. دوکتۆر مه‌حمودو بۆخۆی نامه‌یه‌کی بلۆ کرده‌وه. ئەو مه‌وازیعه‌که‌ی له‌ هه‌موان رۆنوترو سه‌ریختر بوو. دياره دوکتۆر مه‌حمودو به‌ جوړیک دوايه چووه‌ گه‌ل بزووتنه‌وه‌ی سۆسیالیستی. ژماره‌یه‌کی دیکه‌ له‌ رێبه‌رانی پارتی، به‌ تابه‌تی کوپانی مه‌رحوومی بارزانی واته‌ کاک ئیدریس و کاک مه‌سه‌عوودو کاک سامییش که‌ ئەو وه‌ختی ههر ده‌گه‌ل ئەوان بوو، شتیکیان ئیعلام کرد به‌ ناوی "قیاده‌ی مووه‌ققه‌تی پارتی دیموکراتی کوردستان". مه‌سه‌له‌که‌ ئەوه‌ بوو که‌ پارتی لێک هه‌لوه‌شاهه‌. وا ده‌موده‌ست ئیمکانی گرتی کۆنگره‌شی نیه‌ بۆ ئەوه‌ی شه‌رعییه‌تیکه‌ی هه‌بێ. بۆیه قیاده‌یه‌کی مووه‌ققه‌تیان دانا. دوايه کۆنگره‌ی نۆیه‌میان گرت جا ئەوجار ناوی قیاده‌ی مووه‌ققه‌ت هه‌لگیرا. دياره هه‌تا ماوه‌یه‌کی زۆریش له‌ دووره‌وه‌ ههر پێ‌یان ده‌گوتن قیاده‌ی مووه‌ققه‌ت. به‌لام ئیدی ئەوان ناوی قیاده‌یان له‌سهر نه‌ما‌بوو.

که‌ریم شه‌نگالی ده‌لێ که‌ رۆژی ۲۶ گۆلانی ۱۹۷۶ به‌ ره‌سمی ئیعلانی شه‌ری چه‌کداری کرا و له‌ ناوچه‌ی گۆلی و گوندی نزۆر هی‌رش کرایه‌ سه‌ر مه‌قه‌ره‌کانی رێژیم و یه‌که‌م شه‌هید که‌ درا سه‌ید که‌ریم بوو.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۴ به‌رگی ۶ بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی ئەو له‌ رۆژی ۱۹۷۹/۲/۲۴ له‌ "لارناکا" پێته‌ختی قیبرس، چاوی به‌ مه‌سه‌عوود بارزانی که‌وت و له‌سهر دامه‌زرانی قیاده‌ی موه‌ققه‌ت پێی‌گوتوه‌: له‌ مه‌ودای خه‌بات‌دا ئیمه‌ توشی هه‌له‌ی زۆر بووین. به‌لام ئەوه‌ به‌و مانایه‌ نیه‌ که‌ خه‌لکی تر هیچ هه‌له‌یان نه‌کردوه‌ و ده‌یان‌ه‌وی ته‌واوی کاسه‌ و گۆزه‌ له‌ سه‌ری ئیمه‌دا بشکێنن. خه‌لکی تریش هه‌له‌ی بووه‌، ئیمه‌ ناتوانین چونکه‌ هه‌له‌مان بوه‌، له‌ ساحه‌ی خه‌بات‌ دوور که‌وینه‌وه‌. ئیمه‌ ئاماده‌ین وا‌ز له‌ ناکوکی رابردوو بێنین، له‌ گه‌ل جه‌لال و حیزبی کمونیستیش هاوکاری تازه‌ ده‌ست پێ‌بکه‌ینه‌وه‌.

له دريژه‌ی قسه‌کان دا، مه‌سعود بارزانی باسی هه‌لوستی تازه‌یان ده‌کا و که‌ریمی حیسامی قسه‌که‌ی پی گرینگ ده‌بی و ئیزن ده‌خوازی که بینووسی و به پی لاپه‌ره‌ی ۱۴ به‌رگی ۶ بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی که‌ریمی حیسامی، مه‌سعود بارزانی ده‌لی: له گه‌ل ئیعه‌ده‌ی ریک‌خراو بریارمان دا که مه‌سه‌له‌ی کورد له عێراق ره‌بت نه‌کری به هیچ ده‌وله‌تیک که کوردی تیدایه...

یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان ۱۹۷۵

کریس کۆچرا له لاپه‌ره‌ی ۵۳ کتیی "بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد و ویستی سه‌ربه‌خو‌یی" له وه‌رگیرانی هه‌سه‌ن ره‌ستگار له سه‌ر دامه‌زران و ده‌ست پیکردنه‌وه‌ی خه‌باتی حیزبه‌کان، ده‌نووسی که هه‌ر یه‌ک له دوو حیزبی یه‌کیتی و پارته‌ی ئیدعا ده‌که‌ن که ئه‌و یه‌که‌م حیزب بووه که به‌ دوای تیکشکانی جولانه‌وه‌ی کورد له سالی ۱۹۷۵ ده‌ستیان به‌ خه‌بات کردوته‌وه.

کۆچرا ده‌نووسی که له ۲۲ مانگی مه‌ی ۱۹۷۵ کاتیک ئیدریس بارزانی و سامی و لایه‌نگرانی ژینرāl بارزانی له پانتایی ئۆردووگا‌کانی نه‌غه‌ده سه‌رگه‌ردان بوون، چهند که‌سیک له ده‌سته‌چه‌پیه‌یه‌کانی حیزبی قه‌دیمی ژینرāl بارزانی له میوانخانه‌یه‌کی شاری مه‌هاباد کۆ ده‌بنه‌وه که له نیویان دا عه‌لی عه‌سکه‌ری، عومه‌ر ده‌بابه، دوکتور خالید که له سالی ۱۹۶۴ به‌ هو‌ی مام جه‌لال به‌ دژی بارزانی هان ده‌دران، له‌گه‌ل تاهیری عه‌لی والی و ره‌سوول مامه‌ند، حیزبی سویالیستیان پیکه‌ینا. چهند مانگ دواتر عه‌لی عه‌سکه‌ری و دوکتور خالید له ناوچه‌ی قه‌لادزی و کۆیه ده‌ستیان به‌ تیکۆشان کرد و زۆر پینه‌چوو نیزیکی به‌ هه‌زار پيشمه‌رگه‌یان له خو کۆ کرده‌وه. هاوکات ده‌سته‌چه‌پیه‌ تونده‌وه‌کانیش کومیته‌ی مارکسیست لی‌نینیستی کوردستان (کۆمه‌له‌) یان دروست کرد. چل که‌س له‌وانه له سوورییه را گه‌رانه‌وه بۆ ناوچه‌ی بادینان به‌لام تووشی شکست و ناکامی بوون و برایم عه‌زۆ له تورکییه گه‌را و له‌گه‌ل چهند پيشمه‌رگه‌ی دیکه ئیعدام کران.

هه‌روه‌ها دیموکراته‌کان وه‌ک مام جه‌لال و که‌مال خۆشناو و که‌مال فوئاد، هیلی پانیان دروست کرد و ئامانجی ئه‌وانه کۆ کردنه‌وه‌ی هه‌موو ریک‌خراوه سوسیالیست و دیموکرات و چه‌په‌کان له کومیته‌یه‌کی یه‌کیتی نیشتمانی دا بوو. له سالی ۱۹۷۷ هه‌ل بۆ خه‌باتی نزامی ره‌خسا و جه‌لال تاله‌بانی له ۲۱ ژوئیه له سوورییه را گه‌راوه بۆ کوردستان و له کۆبوونه‌وه‌ی برادۆست به‌ به‌شداری ۶۳ نوینه‌ر، له هه‌ر سێ ریک‌خراوی بزوتنه‌وه‌ی سوسیالیست و کۆمه‌له و خه‌تی پان، کۆنگره‌یه‌کی به‌ست و به‌ سکریتری حیزب هه‌لبژێردرا. ده‌فته‌ری سیاسی دیاری کرا که بریتی بوون له ئاران و سālح له کۆمه‌ل و عه‌لی عه‌سکه‌ری و ره‌سوول مامه‌ند له سوسیالیسته‌کان. ئامانجی یه‌کیتی نیشتمانی خودموختاری بۆ کوردستان و دیموکراسی بۆ عێراق و ناساندانی بارزانی به‌ خائین و برینی په‌یوه‌ندی به‌ بنه‌ماله‌ی بارزانی و ده‌ورو به‌ریه‌وه بوو.

کریس کۆچرا له لاپه‌ره‌ی ۵۵ کتیی "بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد و ویستی سه‌ربه‌خو‌یی" ده‌نووسی ئه‌و گورگه‌ رادیکاله (مام جه‌لال) که له سالی ۱۹۶۴ بارزانی به‌جیه‌پشت و له سالی ۱۹۶۶ تا سالی ۱۹۷۰ به‌کرێگیراوانی کوردی له به‌غدا ریبه‌ری ده‌کرد و ئه‌و دوای ۱۱ ئازاری ۱۹۷۰ له لایه‌ن

سه دامه وه به شیوه یه کی ناله بار ده رکرا و دوايه له ساله کانی ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۴ له سوورییه و لوبنان ده ژیا و له گه ل ریبه ری فلهستین له په یوه ندی دابوو و جوړج هه بهش ریبه ری به ره ی خه لک بو ئازادی فلهستین، ئه وی وهک ئه ندای ده فته ری سیاسی خو ی ناساند بوو، دلنیا بوو که سه ربه خو یی کوردستان به پشتیوانی ناسیونالیزی کورد و بزوتنه وهی ئازادیخوازی عه رهب و بنه مای پیشکه وتوخوازی، به ئه نجام ده گا.

کوچرا له لاپه ره ی ۵۶ دا ده نووسی که یه کیتی نیشتمانی ستراتیژی خو ی له سه ر بناغه ی یه کیتی نه ته وه یی عیراق دامه زراند و کومیته یه کی هاوئا هه نگی پیکه ئنا که بیجگه له یه کیتی، ریکخواه کانی عه رهبی وهک بزوتنه وهی سوسیالیستی عه رهب، به عسی چه پ (سه ر به سوورییه)، ریبه ری ناوه ندی حیزبی کۆمونیستی عیراق که له حیزبی کۆمونیست جو ی ببوو، هه ره وه ها بزوتنه وهی جوراجوری ناسری، حیزبی ئایه تولا سید سابیت په نابهری لیبی، حیزبی سوسیالیستی ره شید موحسینی ریبه ری پیشووی ئیتلاعاتی عارف په نابهری قاهیره و حیزبی یه کبونی له خو کو کرده وه.

به گشتی ده کری بگوتری دوا ی شکستی گه وره ی شوړشی کورد له سالی ۱۹۷۵ له باشووری کوردستان، به شیک له کادره کانی پارتي دیموکرات، که له پارتي جو ی ببوونه وه و ریکخوا ی خه تی گشتی و کومه له و بزوتنه وهی سوسیالیست (یان) پیکه ئنا بوو، له شام و قاهیره پیکه وه دانیشتی و له ریکه وتی ۱۹۷۵/۶/۱ یه کیتی نیشتمانیان له سوریه دامه زراند. دارژهرانی یه کیتی نیشتمانی بریتی بوون له جه لال تاله بانی، دوکتور فوئاد مه عسوم، دوکتور که مال فوئاد، عه بدولره زاق میرزا (فه یلی) و چه ند که سی دیکه. ئه وه کاره، کرده وه یه ک کوتوپر بوو و یه کیتی زور زوو له نیوخو و له سه ر سنوور مه فره زی دامه زراند. له سه ره تا دا ده سته یه ک پیشمه رگه ی یه کیتی نیشتمانی به ۶ بار چه ک و ته قه مه نی له تورکیا را هاتنه ناو کوردستانی ئیران و به ئاگاداری پاسگا کان ئیرانی چوونه ناو کوردستانی باشوور. به پی ئاگاداری ئه ندامانی حیزبی دیموکرات به ریوه به رانی یه کیتی نیشتمانی له ماله مه لا عه لی مه لا خه لیل له گوندی موسالان، له گه ل ئه فسه رانی ئیرانی کو بوونه وه. یه کیتی نیشتمانی به نه هی نی ورده ورده جموو جو لی سیاسی به ریبه ری جه لال تاله بانی ده ستی پیکرد و له گونده کانی "خری نیوزه نگ" و "شین ی وهک ناوه ندی شوړش جیگیر بوو. ئه و ریکخواه یه له ماوه یه کی که م دا په ره ی ئه ستاند و ته نانته لایه نگری زوړیشی له ناو خه لکی کوردستانی ئیران دا په یدا کرد.

له و قوناغه دا ریژی می ئیران به ئاگاداری ته واو له سه ر جولانه وهی کورد، سه ره رای هالو زی له نیوخو یی ئیران، له کاتی سه روک وه زیری ئه رته شبوود غولامره زا ئه زهاری دا، هیژیکی زوړی له سنووری کوردستان مو ل دا تا به رواله ت پی شی له بووژانه وهی شوړشی باشووری کوردستان بگری. ده سپیک و گه رانه وهی هیزه کانی یه کیتی نیشتمانی، ئه گه ر ته نیا به مه به ستی دژایه تی له گه ل ده وله تی عیراق با، کرده وه یه کی شوړشگیرانه بوو به لام ته وه ری کاروتیکوشانی ئه و ریکخواه به

دژایه‌تی له‌گه‌ڵ پارتی دیموکرات کوردستانی عێراق بوو و دوژمنایه‌تی له‌ ئاشتی نه‌هاتووای سالاڤی مه‌لایی و جه‌لالی به‌ رووکه‌شیکێ نوێی تیتۆریزه و زیندوو کراو.

له‌ ساڵی ۱۹۷۷ شه‌ر له‌ نیوان ده‌وڵتی عێراق و یه‌کێتی نیشتمانی به‌ توندی ده‌ستی پێکرد. سێ مانگ دوای دامه‌زرانی یه‌کێتی نیشتمانی، بۆ دژایه‌تی به‌ سه‌ردانی سادات بۆ ئۆرشه‌لیم، فه‌له‌ستینییه‌کان داوایان له‌ یه‌کێتی کرد که‌ بۆ به‌هێز کردنی به‌ره‌ی دژ به‌ ئیسراییل، له‌گه‌ڵ عێراق وتووێژ بکا. کۆچرا له‌ لاپه‌ره‌ی ۶۵ کتێبه‌که‌ی دا ده‌نووسی، عه‌لی عه‌سکه‌ری له‌ ۲۳ ی نوامه‌ری ۱۹۷۷ چاوی به‌ سه‌دام یاریده‌ده‌ری سه‌رکۆمار له‌ به‌غدا که‌وت. له‌سه‌ر سێ خاڵ وتووێژ کرا که‌ بریتی بوون له‌ به‌رپوه‌بردنی خودمۆختاری و یاسایی کردنی حیزب و رێکخراوه‌کان و ئاسایی کردنه‌وه‌ی وه‌زع له‌ ۳۰ کیلۆمێتری سنووره‌کان. به‌لام سه‌دام گوتی که‌ یاسایی کردنی حیزبه‌کان ته‌نیا له‌ چوارچۆیه‌ی به‌ره‌ی نیشتمانی دا ده‌بێ و ئاسایی کردنه‌وه‌ی سنووره‌کان به‌ هیچ شێوه‌یه‌ک ئیمکانی نییه‌ چوونکه‌ له‌ ناوچه‌ عه‌ره‌بیه‌یه‌کان به‌رپوه‌ چوو و به‌مشپوه‌یه‌ وتووێژ کۆتایی هات و عه‌لی عه‌سکه‌ری گه‌راوه‌.

یه‌کێتی نیشتمانی هه‌ر له‌ بناغه‌وه‌ سه‌ربه‌خۆیی سیاسی خۆی نه‌پاراست و که‌وته‌ داوی به‌شی ئه‌منی ئێران و سووریه‌ و به‌ دژی رێکخراوه‌کانی نیوخۆیی باشوور کوردستان، به‌ تابه‌تی پارتی دیموکرات که‌لکی لیوه‌رگیرا و ئه‌و رێکخراوه‌یه‌ی به‌ دژبه‌ری سه‌ره‌کی خۆی دانا و ئه‌و بۆچوونه‌ چه‌وته‌ که‌ دژی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی بوو، تا ئیستاش که‌ ساڵی ۲۰۲۰ نه‌پراوه‌ته‌وه‌.

کریس کۆچرا له‌ لاپه‌ره‌ی ۴۸ کتێبه‌که‌ی دا ده‌نووسی که‌ هه‌له‌ی گه‌وره‌ی روناکییان، وه‌ک بایم ئه‌حمه‌د و مام جه‌لال له‌وه‌ دا بوو که‌ نه‌یاندانه‌توانی قبوولی بکه‌ن که‌ بارزانی نوێنه‌رایه‌تی هه‌موو پارچه‌کانی کوردستانی ده‌کا.

له‌ ساڵه‌کانی دوای ۱۹۷۵ دا پارتی دیموکرات ناوچه‌ی بادینانی کوردستانی باشووری به‌ده‌ست بوو رێگه‌ی نه‌ده‌دا که‌ یه‌کێتی نیشتمانی له‌ سنووره‌کانی سووریه‌ و ناوچه‌ی بادینان چه‌ک له‌ سووریه‌ پرا بێنێ. بۆیه‌ له‌ به‌هاری ۱۹۷۸ جه‌لال تاله‌بانی بۆ پاک کردنه‌وه‌ی ناوچه‌ی بادینان و هیانانی چه‌ک و ته‌قه‌مه‌نی، به‌ فه‌رمانده‌ری عه‌لی عه‌سکه‌ری و دوکتور خالید، سه‌دان پێشمه‌رگه‌ی نارد و ئه‌و مه‌له‌بنده‌ و له‌ سه‌ره‌تای مانگی ژووئه‌ن شه‌رێکی خوێناوی له‌ نیوان پاری و یه‌کێتی له‌ کوردستانی باکوور رووی دا. عه‌لی عه‌سکه‌ری و دوکتور خالید و شیخ حوسین رێبه‌ری یه‌زیدییه‌کان گیران و ئێعدام کران. ۵۰ پێشمه‌رگه‌ی یه‌کێتی کوژران و ۲۰۰ تا ۳۰۰ که‌س گیران و زیندانی کران و ۱۰ پێشمه‌رگه‌ش له‌ له‌ به‌فر و سه‌رما دا مردن. ئه‌وه‌ سه‌ره‌تای ده‌ست پێکردنی شه‌ری براکوژی له‌ نیو پارتی و یه‌کێتی و حیزبه‌ چکۆله‌کانی دیکه‌ دا بوو. له‌و شه‌ره‌ دا زیانی زۆر وه‌به‌ر به‌شی حیزبی سوسیالیست که‌ لقیکی یه‌کێتی نیشتمانی بوو که‌وت و له‌وانه‌ بوو به‌ ته‌واوی له‌ناو بچن. بۆیه‌ یه‌کێتیان به‌ جه‌هشت و له‌گه‌ڵ کومیته‌ی کاتی دوکتور مه‌حمود عوسمان که‌وتن.

دوکتور مه‌حمود عوسمان له‌ مانگی ئووتی ۱۹۷۹ دا له‌گه‌ڵ ره‌سوول مامه‌ند و تاهیری عه‌لی والی حیزبی سوسیالیستی یه‌کگرتووی عێراقیان دامه‌زراند و هه‌ولیان دا ره‌وتێکی سیه‌هم له‌ چه‌پی

پارټی دیموکرات پیک بینن. ئەوانیش له گه‌ل یه‌کیټی کیشه‌یان لی په‌یدا بوو تا له ئۆکتۆبری ۱۹۷۹ له گه‌ل سه‌دام کهوتنه وتووێژ. به‌لامله و قوناغه دا دوو رووداو هاوکیشی ناوچه‌که‌ی به ته‌واوی گۆری، شوێشی ئێران و تیکچوونی په‌یوه‌ندی حیزبی کمۆنیستی عێراق و رێژی می سه‌دام له سالی ۱۹۷۹. حیزبی کمۆنیست له سالی ۱۹۷۲ له چوارچێوه‌ی به‌ره‌ی نه‌ته‌وه‌یی به ئیشاره‌ی رووسه‌کان له گه‌ل به‌عس یه‌کیان گرت. کریس کۆچرا له لاپه‌ره‌ی ۶۷ کتێبه‌که‌ی دا ده‌نووسی که له سالی ۱۹۷۷ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی کۆمۆنیست له راپۆرتیک دا، باسی خراپی وه‌زعی عێراق و په‌یوه‌ندی خۆیان له گه‌ل حیزبی به‌عسی عێراق ب‌لاوکرده‌وه و ناوه‌روکی ئەو هاوپه‌یمانیان خسته ژێر پرسیار. به‌لام به‌هۆی ئەوه پۆستی گرینگیان هه‌بوو و نه‌یانده‌ویست یاسایی بوونی حیزبه‌که‌یان تیکبچی، په‌یوه‌ندی خۆیان له گه‌ل رێژیم پاراست. ئەوه بوو به‌هۆی ئەوه که ئەندامانی حیزبی کۆمۆنیست بکه‌ونه به‌ر ئازار و ئەشکه‌نه‌جه و کوشتن. ده‌وله‌تی عێراق ۲۰ که‌س له ئەندامانی ئەو حیزبه‌ی به تاوانی پیکه‌ینانی رایه‌له له نێه‌ ته‌رتش دا ئێعدام کرد.

له چاوپیکه‌وتنی سه‌دام و برژنیف له دیسامبری ۱۹۷۸ سه‌دام به‌لێنی دا که به‌ گه‌رانه‌وه‌ی کیشی خۆیان و حیزبی کۆمۆنیست چاه‌ره‌سه‌ر بکا. به‌لام هه‌رکه گه‌راوه بۆ به‌غدا به‌لێنیکه‌ی شکاند و یوسف ستفان و عه‌بدوله‌میر عه‌باس ئەندامانی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی و دوکتور سالم میهدی و جه‌واد تۆما ئەندامانی ناوچه‌ی به‌ره‌ی به‌سه‌ر گیران و توند و تیژی له گه‌ل ئەندامانی ئەو حیزبه ده‌ستی پیکرده‌وه. بۆیه چهند مانگ دواتر په‌یوه‌ندی دوو حیزب پچرا و رۆژی ۱۳ مه‌ی ۱۹۷۹ چاه‌مه‌نی طریق الشعب (ریگای گه‌ل) راگیرا و ده‌فته‌ری حیزبی کۆمۆنیست به‌سترا. له کۆتایی مانگی ژووییه‌دا، کۆمیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی کۆمۆنیست سیاسه‌تی سه‌رکوتگه‌رانه‌ی رێژی می عێراقی له هه‌موو بواره‌کان دا خسته به‌ر ره‌خنه. حیزبی کۆمۆنیست وتووێژی له گه‌ل سه‌دام حوسین که له ژووییه‌ی ۱۹۷۹ بوو به‌ سه‌رکۆمار، رهد کرده‌وه و داوای له خه‌لک کرد که بۆ رووخانی رێژیم تیکۆشن. له مانگی ئووت ریگای گه‌ل به‌ نه‌هینی ب‌لاو بووه و له مانگی نوامبر دا یه‌که‌م ده‌سته له ئەندامانی ده‌فته‌ری سیاسی و کۆمیته‌ی ناوه‌ندی حیزبی کۆمۆنیست گه‌یشتنه دۆلی ئەحزاب و له سنووری ئێران و عێراق که مه‌قه‌ری مام جه‌لالیش له‌وێ بوو. به‌مشێوه‌یه حیزبی کۆمۆنیست خه‌باتی چه‌کداری ده‌ست پیکرد. دوو تا سێ هه‌زار که‌س له ئەندامانی ئەو حیزبه گیران و به‌و راده‌یه‌ش ئاواره‌ی هه‌نده‌ران بوون.

یه‌کیټی نیشتمانی هه‌ر له‌سه‌ره‌تای دامه‌زرانییه‌وه له گه‌ل حیزبی دیموکراتی کوردساتیش به خراب جولاوه. به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۳۷ به‌رگی ۵ بیره‌وه‌ریه‌که‌نی که‌ری می حیسامی، له‌سه‌ره‌تای شوێشی گه‌لانی ئێران مام جه‌لال به‌ دوو شیوه هه‌ولێ دا دژی حیزبی دیموکرات کار بکا: یه‌که‌م له ریگای یارمه‌تی و هاندانی کۆمه‌له که تازه ده‌هات گه‌رای داده‌نا. دووه‌م له ریگای هێتانه‌وه‌ی هیندێ عه‌جه‌می مائۆنیست به‌ سه‌روکایه‌تی (سمایل عه‌جه‌م).

به‌ پێی ئەو سه‌رچاوه‌یه مه‌لا عه‌زیزی ئەحمه‌دی نامه‌یه‌کی مام جه‌لالی ده‌ست که‌وت‌بوو که بۆ دوکتور تالیب به‌رپرسی کاروباری یه‌کیټی له ناوچه‌ی پشده‌ر ده‌نووسی: به‌ براده‌رانی حیزبی

دیموکرات رابگه‌بڼه که له ناوچه‌ی پشدر ده‌ژین، ئه‌وا ریبه‌رایه‌تی حیزب له گه‌ل من گه‌راوه‌ته‌وه
بو کوردستان. پیوسته ئه‌وانیش بڼ له ژیر ریبه‌رایه‌تی حیزب دا له کوردستانی ئیران شو‌رش به‌رپا
بکه‌ن و ده‌ست له‌وانه‌ی به‌غدا هه‌لگرن.

به‌ دوا‌ی ئه‌وانه‌دا له‌ سه‌ر قسه‌کانی مام جه‌لال، ریبه‌رایه‌تی حیزب له‌ به‌غدا په‌یوه‌ندی به‌ دوکتور
قاسملووه‌ گرت. ئه‌و ولامی داوه‌ که نه‌ک له‌ گه‌ل مام جه‌لال ناگه‌رپه‌ته‌وه‌ به‌لکوو لیشی رازی نییه‌.
دواتر به‌ هو‌ی ئه‌ندامانی حیزب ده‌رکه‌وت که ئه‌وه‌که‌سه‌ی که مام جه‌لال هیناویتی بو ئه‌وه‌ی بیکا
به‌ ریبه‌ری حیزب، که‌سیکی فارسه‌ به‌ ناوی سمایل عه‌جه‌م که سه‌رده‌میکی دۆستی نیزیکی هاشم
که‌ریمی و حه‌مه‌ده‌مین سیراجی بوو.

له‌سه‌ر سمایل عه‌جه‌م، هاشمی که‌ریمی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۴۱ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ده‌نووس‌ی که به‌
دوا‌ی سا‌لی ۱۹۷۵ له‌ به‌غدا سه‌ردانی کتبخانه‌ی بیرى نو‌ی ده‌کرد که شاسوار جه‌لال (ئارام) له‌و‌ی
بووه‌ و زۆر جار که‌سیکی له‌و‌ی دیوه‌ به‌ ناوی ئیره‌ج که‌شکو‌لی. ئیره‌ج په‌کیک له‌ ریبه‌رانی حیزبی
توده‌ی شو‌رشگیر بوو و له‌و‌ی ناوی سمایل عه‌جه‌می له‌سه‌ر خو نابوو. ئه‌و جاریک له‌گه‌ل
پیشمه‌رگه‌کانی حیزب چوو بووه‌ بو ناخو‌ی و‌لات. هاشم که‌ریمی ده‌نووس‌ی که که‌ریمی حیسامی
پیخو‌ش نه‌بوو که چاو‌م به‌ ئیره‌ج که‌شکو‌لی (سمایل عه‌جه‌م) بکه‌و‌ی.

له‌ ریکه‌وتی ۱۹۷۸/۹/۵ که‌ریمی حیسامی له‌ بو‌لغارستان چاو‌ی به‌ دوکتور که‌مال خو‌شناو که‌وت
و ئه‌و با‌سی ری‌بازی تازه‌ی په‌کیتی نیشتیمانی بو‌ کرد و له‌ قسه‌کانی دا ده‌ل‌ی که په‌کیتی، و‌لاتی
سو‌فیه‌ت به‌ دۆستی خو‌یان ده‌زانن. هه‌ول ده‌ده‌ن له‌ حیزبه‌ کمونیسته‌کان و له‌ حیزبه
کوردستانییه‌کان که بیرى پیشکه‌وتویان هه‌یه‌ نزیک بڼه‌وه‌ و ده‌ست له‌ کاریان وه‌رنه‌ده‌ن. ئه‌وجار
نایانه‌و‌ی ده‌ست له‌ کاروباری کو‌مه‌له‌ی خو‌یندکاران وه‌رده‌ن. ئه‌و به‌ که‌ریمی حیسامی گو‌توه‌ که
هه‌نگاو‌یان بو ئه‌و مه‌به‌سته‌ هه‌ل‌یناوه‌ته‌وه‌ و به‌ عومه‌ر ده‌بابه‌یان گو‌توه‌، به‌ ناوی جو‌لانه‌وه‌ قسه
نه‌کا. به‌ برایم ئه‌حه‌مدیان گو‌توه‌ که با‌شتره‌ له‌ گه‌ل تو‌فیق وه‌ه‌بی خه‌ریکی کارى ئه‌ده‌بی بن. به
که‌مال فو‌ئادیان گو‌توه‌ ده‌ست له‌ کاروباری خو‌یندکاران و کو‌مه‌له‌ هه‌ل‌بگر‌ی و له‌ گه‌ل برایم ئه‌حه‌مد
کاری ئه‌ده‌بی بکا. که‌ریمی حیسامی له‌ ولامی دا ده‌ل‌ی که به‌لام به‌ کرده‌وه‌، ئیوه‌ به‌ پیچه‌وانه‌ی
ئمه‌ هه‌نگاو ده‌ن‌ین و مام جه‌لال ده‌ست له‌ کاروباری کورده‌کانی ئیران وه‌رده‌دا، کابرای عه‌جه‌م
دینی و ناوی حیزبی دیموکراتی له‌ سه‌ر داده‌ن‌ی. ئه‌وانه‌ی نستانییه‌کانیان ته‌حو‌یل داوه‌، په‌نا‌ی داو‌ن.
به‌ پ‌ی لاپه‌ره‌ی ۲۴۰ به‌رگی پینجه‌م "له‌ بیره‌وه‌رییه‌کانم" ی که‌ریمی حیسامی، به‌ دوکتور که‌مال
له‌ ولام دا ده‌ل‌ی: ئه‌وانه‌ی ته‌سه‌روفاتی شه‌خسین و سیاسه‌تی په‌کیتی نییه‌. ئیوه‌ نابی حیساب له
سه‌ر ته‌سه‌روفاتی شه‌خسی بکه‌ن.

ئه‌وه‌ی له‌ ده‌نگی په‌کیتی دا نووسراوه‌، که‌مال فو‌ئاد به‌ قسه‌ی مام جه‌لال نووسیویه‌تی. ئه‌و
خه‌به‌ری داوه‌ که تاوانبار گیراون و ئیعدام ده‌کر‌ین. من داواتان لیده‌که‌م لی‌مان نزیک بڼه‌وه‌. ئیوه
ده‌توانن له‌ سه‌ر ری‌بازی ئی‌مه‌ ته‌ئسیرتان هه‌ب‌ن و با‌لی چه‌پی پیشکه‌وتنخو‌ازی بزوتنه‌وه‌ی کورد به
ه‌یز بکه‌ن. ئی‌مه‌ ئیستا مائوئیس‌ته‌کا‌مان دوور خستو‌ته‌وه‌ و له‌ نه‌مه‌سه‌ و سو‌ئید بوون به‌ تروتسکیت.

ره‌نگه هه‌شتا وه‌ک فەرد یا بیروب‌اوهر له نیومان دا مابن. به‌لام وه‌ک ده‌سته و ری‌باز نه‌مان و له که‌لمان نابن.

به پێی لاپه‌ره‌ی ١٩٠ به‌رگی ٥ بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی، له کۆبوونه‌وه‌ی ئیستراتیژی کورد له بیروت واتا "وه‌ره‌قه‌ی عه‌مه‌لی ریک‌خراوه کوردستانییه‌کان"، که به هۆی دوکتور قاسملوو به عه‌ره‌بی نووسرا و مه‌لا عه‌ولای حه‌سه‌ن‌زاده کرد بوویه کوردی. له رۆژی ٢ دیسامبری ١٩٧٧ حیزبه کوردستانییه‌کانی ئێران و تورکیه و عێراق به به‌شداری نوێنه‌رانی یه‌کیته‌ی نیشتمانی و لیژنه‌ی ئاماده‌یی پارتی دیموکراتی کوردستان (دوکتور مه‌حمود عوسمان) حیزبی دیموکراتی پێشکه‌وتووی کورد له سوریا و حیزبی دیموکراتی کوردستانی سوریه (الپارتی)، حیزبی دیموکراتی چه‌پی کورد له سوریا، کۆبوونه‌وه و له چه‌ند به‌ش دا داوا له یه‌کیته‌ی نیشتمانی کرا که له‌سه‌ر ئه‌و باب‌ه‌تانه‌ی خواره‌وه روون کردنه‌وه بدا: ...

٤ - روونکردنه‌وه‌ی ناوه‌ڕۆکی "یه‌کیته‌ی نیشتمانی" ئایا هی هه‌موو کوردستانه‌؟ ئه‌گه‌ر نا بۆچی کوردی ئێران و سوریا ی تێدایه‌؟ - بردنی ئێرانی بۆ کوردستانی عێراق بۆ ناو پێشمه‌رگه‌ بۆچی‌یه‌؟
٥ - روونکردنه‌وه‌ی په‌یوه‌ندی یه‌کیته‌ی نیشتمانی له گه‌ڵ ریژیمی ئێران و مه‌ترسی پێکهێنانی ئه‌و په‌یوه‌ندیه - ته‌حویل دانه‌وه‌ی دوو براده‌ری ئیمه، مه‌سه‌له‌ی برایم ئه‌حمه‌د.

به دامه‌زرانی ئه‌و ریک‌خراو و تاقم و ده‌سته تازانه، هه‌ندێک دیارده‌ی نوێ هاته‌نیو خه‌بات و تیک‌ۆشان ئه‌و گرووپانه که به لای پارتی دیموکراتی کوردستان دا بێزراو و قیزه‌وه‌ن بوو. کریس کۆچرا له لاپه‌ره‌ی ٦٣ کتیی "بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کورد و ویستی سه‌ربه‌خوایی" له ژێر سه‌ردێری "یه‌که‌م بارمه‌ته‌گیری" ده‌نووس: له نیوه‌ی مانگی نوامبری ١٩٧٦، ده‌سته‌یه‌ک کۆماندۆی کورد هه‌رش ده‌که‌نه سه‌ر شوینی کاری تیکنسیینه‌کانی شیرکه‌تی نه‌وتی فه‌رانسه‌وی که خه‌ریکی درووست کردنی کۆمه‌ڵێک خانووی پێش‌ساخته‌ بوون له گوندی حاجی‌ئومه‌ران نزیك سنووری ئێران، و بۆ شه‌ویک ده‌ست به‌سه‌ریان ده‌که‌ن. له سه‌ره‌تای ماری ١٩٧٧ ده‌سته‌یه‌کی ٥٠ که‌سی پێشمه‌رگه‌ به‌ ماشینی جیب جی‌گۆرک‌یان کردووه، ده‌چنه سه‌ر ده‌سته‌یه‌کی تیکنسیینی فه‌رانسه‌وی که له ده‌وربه‌ری کفری خه‌ریکی لیک‌ۆڵینه‌وه‌ بوون له بواری بوومه‌له‌رزه‌ پێوی و ئه‌وان تووشی سه‌رسوو‌رمان ده‌که‌ن. پێشمه‌رگه‌کان فرماین پێ‌ده‌ده‌ن کار له عێراق جی‌هه‌ڵن. پێشمه‌رگه‌کان که‌ره‌سه‌و ئامرازه‌کانیان له‌ناو ده‌به‌ن و له شوینه‌که‌ دوور ده‌که‌ونه‌وه.

چه‌ند رۆژ پێشتر له‌م کاره، رۆژی ٢٧ی فیه‌رییه‌ی ١٩٧٧ دوو فه‌رانسه‌وی ئه‌لجه‌زیه‌یه‌ک له ناوه‌ندی گه‌شت و گوزاری له شاری مه‌سیف سه‌لاحه‌ددین له باکووری هه‌ولێر...

خه‌ریکی کار بوون به‌هۆی ده‌سته‌یه‌ک پارتیزان رفێزان. هه‌ر له‌وکاته‌دا، چه‌ند له‌هستانی که له ناوچه‌ی سلیمانی کاریان ده‌کرد تووشی چاره‌نووسی‌کی له‌م باب‌ه‌ته‌ بوون. ئه‌وه هه‌وه‌لێن جاره که ریک‌خراوه کوردی‌یه‌کان ده‌ست ده‌ده‌نه رفاندنی خه‌لک، چونکه ژێن‌ر‌ال بارزانی هه‌موو کاتی‌ک له‌گه‌ڵ هه‌رجۆره‌ کرده‌وه‌یه‌کی تروریستی که پێوه‌ندی به له‌مه‌ترسی که‌وتنی گیانی خه‌لکانی بێ‌تاوان با دژایه‌تی ده‌کرد. کاربه‌ده‌ستانی عێراقی له شیرکه‌ته‌کانی فه‌ره‌نسه‌یی و له‌هستانی داو ده‌که‌ن

بئ دەنگىي تەواو لەبەرچاۋ بگرن و ئەم داوايە جى بەجى دەكرى. مانگىك دواتر، لە ھەستانىيەكان لە ئيران ئازاد دەكرىن و پىسپۇرانى فەرانسەيى و ئەلجەزائىرى لە ناوچەى چوارتا، باكوورى سلىمانى دواى نىزىكەى ۲۰۰ كىلۆمىتر پىيادەپۇيى بەرەللا دەكرىن. باسى ئەو رووداوانە كە ئەم سى كەسە دەى- گىرپنەو ھەتا رادەيەك سەيردپتە بەرچاۋ. پىشمەرگەكان دلسۆزانە رەفتارىيان لە گەل كىردن و بەدوورو درىژى لە گەلپان كەوتنە باسكردنەو (تېكنىسىنى ئەلجەزائىرى نەخشى وەرگىرپانى ھەبوو) بە تىپەربوون لە گوندپكەو ەو گوندپكى دپكە زۆر لە كوردستانى عىراق گەران و ھەرجارەش لەو ناوچانەدا لەلايەن سەرۆك و كەپخودا نىشتەجىيەكان پىشوازييان لى كرا. لە راستىدا پىشمەرگەكان كە لەلايەن خەلكى خويانەو ە پشتيوانيان لى دەكرا، بى گىروگرفت چاۋەدپرى ھىزە نىزامىيەكانيان بى ئاكام دەھىشتەو ە. مەسەلەى بارمتەگرتن لەرادەى سەرەو ەداۋ بە تەواۋى نەھىنى چارەسەر كرا بە بى ئەو ەى روون بىتتەو ە كوردەكان لەبەرامبەر ئازادىي بارمتەكاندا چ دەسكەوتپكيان ھەبوو. لە روانگەى كار بەدەستانى عىراقى وەزە لە كوردستان ئاسايىيە. كاتىك لە گەل ئەو ەشدا كە سانسۆر ھەيە دانىشتوانى يىگانەى بەغدا ئاگادارى رووداۋى كوردستان دەبن، رىبەرانى عىراق دەلپن كە ئەو ە تاوانى قاچاغچيانەو كوردەو ەى كەسانپكە كەلەياسا دەرەچن. دژايەتى ئەو كار بەدەستانەى دەولەت سەبارەت بەو ە كە مەسەلەى وەزەى كوردستان سىياسىي نىيە ھەتا ئەو جىگايە دەروا كە مەسەلەى "بىرپارەكانى پىۋەندىدار بە مەترسپەكانى تايبەت" كە بۆ زەرەرو زيانى شىركەتەكانى دەرەو ە داۋا دەكرى رەد دەكەنەو ە.

په‌یوه‌ندی حیزبی دیموکرات و ریڅخراوی موجه‌دین و چریکی فیدائی ریڅخراوی موجه‌دینی خه‌لکی ئیران

سازمانی موجه‌دین، ریڅخراویکی ئیسلامی - نیزامی چه‌پ‌ ناژۆ بوو که له ۱۵ خه‌رمانانی ۱۳۴۴ به‌ ریبه‌ری محمه‌د حه‌نیف‌نیژاد، سه‌ید محسین و عه‌بدولپه‌زا نیک‌بین دامه‌زرا. به‌لام له‌ سالی ۱۳۵۷ عه‌بدولپه‌زا نیک‌بین وه‌لانرا و عه‌لی ئه‌سغه‌ری به‌دیع‌زاده‌گان که له‌ سالی ۱۳۴۵ ټیکه‌ل به‌و ریڅخراوه‌ بوو، به‌ جینگای ئه‌و دیاری کرا.

ئه‌و ریڅخراوه‌یه به‌ دوا‌ی دامه‌زرانی دا ده‌ستی به‌ شه‌رپ‌ چه‌کداری کرد و له‌ سالی ۱۳۵۱ ساواک توانی ریبه‌رانی ئه‌و ریڅخراوه‌ بگرئ و به‌ تاوانی دژایه‌تی له‌گه‌ل ئه‌منیه‌تی ولات و کوشتنی هاوولاتی ئیرانی و مه‌ئموورانی ئه‌مریکانی له‌ دادگای نیزامی دا، به‌ ټیعدام و به‌ زیندان مه‌حکومیان بکا.

له‌ سالی ۱۳۵۴ چه‌ند که‌س به‌ ریبه‌ری ته‌قی شه‌هرام و بارامی ئارام، هه‌ول‌ی وه‌لانانی به‌شی مه‌زه‌به‌ی ئه‌و ریڅخراوه‌یان دا و مه‌جیدی شه‌ریفیان له‌ ده‌ره‌وی زیندان دا کوشت و به‌شیک له‌و ریڅخراوه‌یان به‌ ده‌سته‌وه‌ گرت و رایانگه‌یاند که ئالوگۆریان له‌ ئیدئۆلۆژی خو‌یان دا پیکه‌یتناوه‌ و له‌ ئیسلام را بوون به‌ مارکسیست. به‌ دوا‌ی ئه‌وه‌ دا ئه‌و ریڅخراوه‌ بوو به‌ دوو به‌شی مارکسیستی به‌ ریبه‌ری ته‌قی شه‌هرام و بارام ئارام و ده‌سته‌ی موسو‌لمان به‌ ریبه‌ری مه‌سعود ره‌جه‌وی، موسا خه‌یابانی.

دواتر موسا له‌ تاران کوژرا و مه‌سعود و خیزانی (مریم ره‌جه‌ویی) بوون به‌ ریبه‌ری ئه‌و ریڅخراوه‌یه. له‌ سالی ۱۳۸۲ را گومان له‌ سه‌ر زیندوو بوونی مه‌سعود هه‌یه و مه‌ریه‌م راسته‌وخۆ ئه‌و ریڅخراوه‌یه به‌پ‌وه‌ ده‌با. ئه‌وجار زارا مریخی له‌ ۱۵ خه‌رمانی ۱۳۹۶ به‌ ده‌بیرکولی ئه‌و ریڅخراوه‌یه هه‌لب‌ژێردرا. دوا‌ی سه‌رکه‌وتنی شو‌رشی گه‌لانی ئیران، به‌شی مه‌زه‌به‌ی موجه‌دین، ده‌ستیان به‌ دژایه‌تی له‌گه‌ل کۆماری ئیسلامی کرد و به‌ دوا‌ی له‌سه‌ر کار لابردنی ئه‌بولحه‌سه‌نی بنی سه‌در، له‌ خو‌پ‌یشاندانی ۳۰ جو‌زه‌ردانی ۱۳۶۰ دا دروشمی رووخانی کۆماری ئیسلامیان هه‌ل‌گرت.

سازمانی موجه‌دین دوو سال دوا‌ی ده‌ست پیکردنی شه‌ری ئیران و عێراق له‌ سالی ۱۳۶۱ چوونه‌ عێراق به‌ یارمه‌تی ئه‌رته‌شی ئه‌و ولاته، "ئه‌رته‌شی ئازادخو‌ازی میلی ئیران" یان دامه‌زراند و له‌ قه‌راغ ئه‌رته‌شی عێراق زیاتر له‌ ۱۰۰ عه‌مه‌لیاتیان کرد که گه‌وره‌ترینیان "فروغ جاویدان" بوو. له‌ تۆله‌ ئه‌و عه‌مه‌لیاته‌ دا کۆماری ئیسلامی له‌ سالی ۱۳۶۷ له‌ نیوان ۳ تا ۵ هه‌زار که‌س له‌ ئه‌ندامانی ئه‌و ریڅخراوه‌یه له‌ زیندانه‌کان دا قه‌تلی‌عام کرد.

له‌ زه‌مانی شا دا، موجه‌دین به‌ گروپ‌یکی تیروریستی و مارکسیستی ئیسلامی به‌ ناوبانگ بوون و ریژی می‌ئاخوندی ئه‌وان به‌ مونافقین ناو ده‌با و گشت دوژمنانی ئه‌و ریڅخراوه‌یه، ئه‌وان به‌ گروپ‌یکی سکتاریستی (فرقه‌ای) نۆو ده‌به‌ن.

نوښته راڼی ته و رڼکخواه په له سهره تاي سالی ۱۹۷۶ له چوارچپوهی پښکھيتانی بهره و هاوکاري رڼکخواه يی داوای چاوپښکھوتيان له حيزی ديموکرات کرد. که ريمي حيسامی و حه مه ده مین سیراجی له گه لپان دانیشن. شهرتی موجهدين بو پښکھيتانی بهره ته وو که نابی حيزی توده له وبه بهر په دا به شدار بی، چوونکه جی پی بو په ره سهندی نفووزی شووړه وی خوش ده کا. دانیشن به و قسانه کو تایی هات و به ره می نه بو و بوو به هو ی ته وه که دواتر موجهدين له لاپه ری ثاخری نامیلکه ی "په یدابوونی ئیمپریالیزمی ئیران له ناوچه و شیکردنه وه ی په یوه ندی نیوان ئیران و عیراق " له سهر حيزی ديموکرات ئاویان نووسی: له پيشوودا که باسی روژنامه ی کوردستان کراوه له بهر ته وه بووه که له ماهیه تی سازشکارانه ی کومیته ی ناوه ندی حيزی ديموکراتی کوردستان ئاگدار نه بووین نه مانزانیوه که ته و حيزه سهر به ریویزیونیسته کانی جیتهانی و ریویزیونیسته خائنه کانی حيزی توده بووه.

حيزی ديموکرات له ژماره ی ۴۴ ی مانگی دیسامبری سالی ۱۹۷۶ ی روژنامه ی کوردستان دا، ولامی ته و نامیلکه یی داوه.

غهنی بلوریان له لاپه ره ی ۲۶۲ ئالوک دا باسی هه لوښتی موجهدين له زیندان له دهه ی ۵۰ دا ده کا و ده نووسی: نه ندامانی رڼکخوای "موجهدينی گه ل" که به تیکرا بیرو باوهری توندی ئیسلامیان هه بوو، لاسای چه په توندرو وه کانیان ده کرده وه. ته وان ته نیا کتیبی "قورئان"، "نه هجولبه لاغه" و "میژووی مه شروته" یان ده خوینده وه و رڼکخواه که یان ئیزنی پینه ده دان تیکه لاوی زیندانیه کوته کانی چه پ بن و دووره په ریزیان له نه ندامانی "چریکی فیدایی" ش ده کرد و له وه ده ترسان نه ندامه گه نه کانیان تووشی گورانکاری فکری بن.

چریکه فیداییه کانی خه لکی ئیران

له دهه ی ۴۰ هه تاوی دا که کیشه ی سهره کی نیوان بهره ی ئیمپریالیزم و سوسیالیزم که به شهر ی سارد به ناوبانگ بوو به توندی له ئارادابوو، هیندیک گروپ و دهسته ی چه پی مارکسیستی و ئیسلامی به بیروای جیاواز سهریا هه لدا. جیاوازییه کان له بهره ی تا قمی چه پ دا، زورتر له چوارچپوه ی لایه نگری له ولاتانی چین و کوبا و ئالبانی دا خو ی ده نواند. یه کیک له و گروپانه، چریکه فیداییه کانی خه لکی ئیران بوو که دژی ولاتی سوڤیه ت و له سهر ته و پروایه بوو که شووړه وی و حیزبه کانی برای سهر به و ولاته له ریازی مارکس و لینین لایان داوه و بوون به رویژونیست. "چریکه کانی فیدائی خه لکی ئیران" رڼکخوایکی سیاسی نیزامی مارکسیستی بوو که له سالی ۱۳۵۰ له یه کگرتی دوو گروپی نه هینی چه پ به مه بهستی دژایه تی له گه ل نیزامی پاشایه تی په هله وی پښکها ت. پيشینه ی ته و دوو گروپه ده گه رپته وه بو سالی ۱۳۴۲ و ته وانه له ۱۵ جوژه ردانی ته و ساله به و ئاکامه گه یشتن که ته نیا له رڼگای خه باتی چه کداری ته وانه ده توان به سهر شا و داروده سته ی ئیمپریالیزم دا سهرکه ون. ته وان کتیبی ماسن ره شه بچکوله "یان کرده مانیفیستی خو یان.

دوای کۆده‌تای ۲۸ گه‌لۆویژی ۱۳۳۲ کادره جه‌وانه‌کانی حیزبی توده، وه‌ک عه‌باس سورکی، عبدالحسین مودرسی، ناسر ئاقایان، بیژنه‌نی جه‌زهنی، حوسین نعمه‌تی، می‌ه‌دی شیری و... که له هه‌ل‌سوکه‌وتی حیزبی توده توپه‌ بوون و دژی سیاسه‌تی شووره‌وی بوون، له ژێر ناوی ده‌سته‌ی "ره‌زماوه‌رانی حیزبی توده" کۆبوونه‌وه. ئه‌وانه به هۆی نه‌بوونی ئازادی تیکۆشان ده‌ستیان به خه‌باتی نه‌هینی کرد و له سالێ ۱۳۴۴ هه‌ولیان دا ده‌ست بۆ چه‌ک به‌رن.

له زستانی سالێ ۱۳۴۹ ده‌سته‌یه‌ک له چریکه‌کانی فیدائی هێرشیان کرده و سه‌ پاسگای سیاه‌ک‌ل و ده‌ستیان به‌سه‌ر داگرت. هاشمی که‌ریمی له لاپه‌ره‌ی ۱۰۳ کتییی "گه‌شتیک له ئاربابای بانه‌وه بۆ باوه‌جیی کۆیه" له‌سه‌ر ناوی ئه‌و که‌سانه‌ ده‌نووسێ: پاژده رۆله شو‌رشگی‌ر به‌ ناوه‌کانی محمد رحیم ساعی، محمد اسحاقی، علی اک‌بر صفائی فراهانی، جلیل انفرادی، احمد فره‌ودی، اسکندر رحیمی، هادی فاضلی، اسماعیل معینی عراقی، شجاع الدین مشه‌دی، هادی بنده خدا لنگرودی، عباس دانش به‌زادی، محمد علی محدث قندچی، غفور حسن پور اصل، هوشنگ نیری، ناصر سیف دلیل صفائی، ده‌ستیان به‌ سه‌ر پاسگای "سیاه‌کل" ی مازندران داگرت.

ئه‌وانه دوای ده‌سته‌به‌سه‌ر داگرتنی ئه‌و پێگه‌یه، به مه‌به‌ستی خه‌باتی چه‌کداری چوونه نیو لپه‌ره‌واره‌کانی ناوچه‌که، به‌لام به هۆی نه‌بوونی پێگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی، به دز و کمونیست و دژی ئایین تاوانبار کران و که‌سی په‌یوه‌ندی دار به‌ ئه‌وان گیرا. دوايه هێزه‌کانی ریژیم هێرشێ کرده سه‌ریان و له چه‌ند شه‌ری سووک دا، زوربه‌یان گیران و ئیعدام یان به‌ زیندانی درێژخایه‌ن مه‌حکوم بوون. له لپه‌رسینه‌وه له‌وانه ته‌شکیلاتی شاریش وه‌ک حه‌مید ئه‌شرف، مفتاحی، پویان سه‌فائی فراهانی و ... ئاشکرا بوون. ریژیم ویته‌ی ئه‌وانی بلاو کرده‌وه و بۆ گرتنی هه‌ر کامیان ۱۰۰ هه‌زار تمه‌نیان جایزه‌ دیاری کرد.

هاشمی که‌ریمی له لاپه‌ره‌ی ۱۰۵ کتییی "گه‌شتیک له ئاربابای بانه‌وه بۆ باوه‌جیی کۆیه" له‌سه‌ر لپه‌راوی و له‌خۆبردوویی چریکه‌کان ده‌نووسێ: ئه‌و تیکۆشه‌رانه گالته به‌ ژیان ده‌که‌ن و به‌ له خۆبردوویی له راده‌به‌ده‌ره‌وه له به‌رامبه‌ر هێزی د‌ر و زه‌به‌لاحی ساواک و ئه‌رتش و پۆلیسی ریژیم دا به‌ره‌به‌ره‌کانی ده‌که‌ن و ته‌نانه‌ت زۆریان که به‌ برینداریش ده‌که‌وته ده‌ست ساواک. له بیدادگاکانی ریژیمی شا دا له بیروباوه‌ری خۆیان به‌رگری ده‌که‌ن.

هاشمی که‌ریمی له لاپه‌ره‌ی ۱۰۳ کتیه‌که‌ی دا ده‌نووسێ: دیاره له زۆربه‌ی خۆپیشاندانه‌کانی زانکۆدا، ناکرێ نه‌قشی "بیژنه‌نی جه‌زهنی" و هاوڕیکانی فره‌مۆش بکری. دوايي بیژهن جه‌زهنی، حه‌سه‌ن ضیا ظریفی، عه‌باسی سوره‌کی، عه‌زیز سه‌رمه‌دی، محمه‌د چوپان زاده، ئه‌حمه‌د جه‌لیل ئه‌فشار، مه‌شعووف که‌لانه‌ری له چریکه‌های خه‌لق و مسته‌فا جوان خۆشدل وکازم زولانوار له مه‌جاهیدینی خه‌لق له ۱۳۴۵/۱/۳ له لایه‌ن ساواکه‌وه به‌ بیده‌نگی کوژران و گوتیان له کاتی راکردندا کوشتوومانن که درۆیه‌کی بێ ئابروانه بوو.

خویندکاره‌کانی دژی ریژیم و تیکۆشه‌ره‌کان پتر له کۆلیجه‌کانی فه‌ننی، حقوق و ئه‌ده‌بیات دا کۆ ببوونه‌وه و بیروباوه‌ری چه‌پ به‌ هێز بوو. به‌ تایبه‌ت با‌له شو‌رشگی‌ره‌کی که ئه‌وکات پتر له

مائوئیزم و رهوتی چریکدا خوئی ده‌نواند. ئەوکات هۆشی مین و جیاب و کاسترۆ و گیوارا و لومومبا و جهمیلە بووپاشای جه‌زایی لای به‌ره‌ی چه‌پ ریزیان هه‌بوو. بیروباوه‌ری ئیسلامی و ناسیونالیستی به‌قه‌ده‌ر چه‌پ به‌هێز نه‌بوون. دیاره‌ موچه‌یدینی خه‌لک و تاقمه‌ تونده‌وه‌ ئیسلامیه‌کان و لایه‌نگرانی جه‌به‌هی میلی و موسه‌دیقیش تیکۆشانیان هه‌بوو. به‌لام له‌ به‌رامبه‌ر چه‌پدا لاواز بوون. (یان چونکه‌ خۆم له‌ به‌ره‌ی چه‌پدا بووم وام بیر ده‌کرده‌وه‌) زۆربه‌ی چه‌پی ئەوکات دژی حیزبی تووده‌ و یه‌کیه‌تی سۆفیه‌ت بوون. حیزبی تووده‌یان به‌ حیزبیکێ سازشکار و ناشۆرشگیر ده‌ناسی و یه‌کیتی سۆفیه‌تیان به‌ ریفیۆزینیست ده‌زانی. ئەو ره‌وته‌ چه‌په‌ هه‌ر چه‌ند خۆیان به‌ مائوئیست نه‌ده‌ناساند، به‌لام چینیان خۆش ده‌ویست، له‌ چینیش خۆشه‌ویستەر مائوئسه‌تۆنگ بوو.

له‌ مانگی خاکه‌لیوه‌ی ساڵی ۱۳۵۰ دوو تاقم له‌وانه‌، له‌سه‌ر بناغه‌ی ئیدئۆلۆژی مارکسیسم لێنینیسم به‌ ناوی ریکخوای چریکه‌ فیدائییه‌کانی خه‌لکی ئێران یه‌کیان گرت تا به‌ ئیدۆلۆژی کرێکاری شۆرشی دیموکراتیکی نوێ له‌ ئێران دا‌مه‌زری‌ن.

ئهو ریکخواه‌ له‌ ماوه‌ی ۷ ساڵ دا زۆر عه‌مه‌لیاتی ره‌شه‌کوژی و بۆمب ته‌قاندنه‌وه‌یان به‌رپۆه‌برد و زۆر که‌سی وه‌ک سه‌ره‌له‌شکر فرسیو دادستان گشتی ئه‌رته‌ش، فاتح سه‌رمایه‌دار به‌ناوبانگ که‌ به‌ دژبه‌ری کرێکاران تاو‌ن‌بار بوو، چه‌ند ئه‌فسه‌ری و ئه‌شکه‌نجه‌گه‌ری ساواک و رئیس گاردی پارێزگاری زانکۆیان کوشت و ستادی ناوه‌ندی ژاندارمری و زۆر پاسگا و که‌لانتری و ناوه‌ندی پۆلیس، حیزبی رستاخیز، ئه‌نجومه‌نی ئێران و ئه‌مریکا و سفارت ئه‌مریکا و ئینگلیس و عومان و ده‌فته‌ری شیرکه‌ته‌کانی ئه‌مریکاییان ته‌قاند‌وه‌ یان هێرشیان کرده‌ سه‌ری.

چریکی فیدایی له‌و ماوه‌یه‌ دا ۱۷۲ که‌س له‌ ئه‌ندامانی خۆیان له‌به‌ربه‌ره‌کانی له‌گه‌ڵ رێژیم له‌ ده‌ست دا و له‌ ساڵی ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۵ دا ساواک توانی رخنه‌ بکاته‌ نیو ته‌شکیلاتی ئه‌و گروه‌ و زۆربه‌ی تیم و ماله‌ نه‌هێنیه‌کانیان ئاشکرا بوون و ئه‌ندامانیان گیران یان کوژران.

به‌مشیه‌یه‌ له‌ کۆتایی ساڵی ۱۳۵۴ کار و تیکۆشانی ئه‌و ریکخواه‌یه‌ له‌ چوارچیوه‌ی زانکۆکان دا به‌رته‌سک بۆوه‌ و له‌ نیوه‌راستی ساڵی ۱۳۵۵ به‌شیک له‌ چریکه‌کان تیکه‌ڵ به‌ حیزبی توده‌ بوون و ده‌سته‌یه‌کی دیکه‌ش تا سه‌ره‌که‌وتنی شۆرشی گهلانی ئێران تفه‌نگه‌کانیان پاراست و له‌ ۱۹ ریه‌ندانی ۱۳۵۶ به‌ بۆنه‌ی هه‌شته‌مین ساڵی روودای سیاهکه‌ل، کلانتری چوار و ناوه‌ندی حیزبی رستاخیزیان له‌ شاری قوم ته‌قاند‌وه‌ و به‌و کاره‌ پشتیوانی خۆیان له‌ راپه‌ڕینی خه‌لکی ئێران ده‌رپ‌ری. چریکه‌کانی فیدائی له‌ ۱۳ و ۱۴ سه‌رماوه‌زی ۱۳۵۷ به‌ بۆمب و موسه‌له‌سه‌ل هێرشیان کرده‌ سه‌ر قه‌رارگای ژماره‌ ۲ ناوه‌ندی گشتی پلیس له‌ تاران و شاره‌بانی زنجان و له‌ بلاوکراوه‌کانیان دا ئه‌رته‌شی شایان به‌ دوژمنی گهلانی ئێران ناساند.

له‌ ۱۹ به‌فرانباری ۱۳۵۷ له‌ حالیکه‌دا خه‌لک رزابه‌ونه‌ شه‌قامه‌کان تا پشتیوانی خۆیان له‌ ده‌وله‌تی بارزگان ده‌رپ‌رن، ریکخوای چریکی فیدائییه‌کان له‌ هه‌ساری زانکۆی تاران کۆبوونه‌وه‌ تا رێژ له‌ روودای سیاهکه‌ل بگرن و دروشمیان ده‌دا که‌ "سه‌راسه‌ری ئێران ده‌که‌ن به‌ سیاهکه‌ل".

غهنی بلوریان له لاپه‌په‌ی ۲۶۰ دا باسی هه‌ل‌سوکه‌وتی ئەندامانی چریکان له زیندان دا ده‌کا که ده‌کری پیناسه‌یه‌ک بێ بو پیکهاته‌ی ئەو ریک‌خراوه‌یه و ده‌نووسی: ... ژبانی ئاسایی زیندانیان به ژبانی بورژوازی و راحت ته‌له‌ب ده‌زانی، ئەوان به تیکرایي باوه‌ریان به پاک و خاوینی و بیه‌داشت نه‌بوو. چەند کەس به فلچه‌یه‌ک ددانیان ده‌شوست و به خاولیک ده‌ست و روویان خاوین ده‌کرده‌وه و حەمامیان ده‌کرد و پێخه‌فی وه‌ک ئیمه‌یان به هی بورژواکان ده‌زانی و ته‌نیا به دوو تاقه په‌تووی ره‌شی زیندان ده‌نووستین و مه‌لافه و خاوینی پێخه‌فیان لا سووک بوو. ئەوان ده‌یانگوت شیای مرۆفی شورشگیر نییه که چیشتی تایه‌تیان له ده‌ره‌وه‌ی زیندانه‌وه بو بیت و ته‌نیا خوراکی زیندانیان ده‌خوارد که به‌راستی بو خواردن نه‌ده‌بوو.

ئەوان ده‌یانگوت زۆربه‌ی خه‌لکی ئێران ئیستا پێخه‌فی باش و خواردمه‌نی باشیان نیه و ئیمه‌ش ده‌بێ وه‌ک ئەوان بژین. ئەوان هی‌دی و هیمن بوونیان له زیندانه‌کاندا به ترسه‌نۆکی و بێ بزافی ده‌زانی و له‌سه‌ر بنه‌مای فکری "مائۆ" ده‌یانگوت: "ئەگەر ئاو راوه‌ستی، ده‌گه‌نێ"، ئەوان دیارده‌کانیان یه‌ک لایه‌نه هه‌ل‌ده‌سه‌نگاند و بایه‌خیکی ئەوتۆیان به په‌روه‌رده کردنی می‌شک نه‌ده‌دا و دیارده‌کانی سیاسی و فله‌سه‌فیان زۆر بو گ‌رنگ نه‌بوو و بنه‌مای خه‌باتیان له‌سه‌ر هه‌له‌ب‌ه‌ز و هه‌لتۆز و ئاژاوه‌گیری داده‌رشت و دروشمدان و دژایه‌تیان له‌گه‌ل لیپ‌رسراوانی زیندان به هه‌نگاوی شورشگیرانه ده‌زانی. ئەوان لایان وابوو که مرۆفی شورشگیر ده‌بێ وه‌ک ئەوان بکات. ئەگینا سازشکار و بێ مایه و بێ نرخه. ئەوان بو ئەوه‌ی زیندانه‌وانه‌کان ئازار بده‌ن ئیواران ده‌خزانه نیو حه‌وشه‌ی زیندان و به بیانووی وه‌رزیش هه‌رایان ساز ده‌کرد و نزیک به دوو سه‌د کەس ویکرا ده‌یان بو‌راند.

گه‌لآله‌ی سیامی له سالی ۱۳۵۵ (۱۹۷۶)

هه‌ر وه‌ک گوترا، پێشتر بریار درا بوو که حیزب به‌ دزی حیزبی توده له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولات پلینۆم بگرێ. له‌ سالی ۱۹۷۶ ده‌وله‌تی بۆلغارستان بۆ راکێشانی توریست بۆ ولاته‌که‌ی، ده‌فته‌ری نوینه‌رایه‌تی "بالکان توریست" ی له‌ هیندی‌ک ولات، یه‌ک له‌وان له‌ عێراق کرده‌وه. ئەندامانی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی حیزبی دیموکرات له‌و ده‌رفه‌ته‌ که‌لکیان وه‌رگرت چوونه‌ بۆلغارستان و له‌ رۆژی ۱۹۷۶/۵/۱۳ له‌ شاری وارنای بۆلغارستان، پلۆنۆمی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی ده‌ستی به‌ کار کرد. که‌ریمی حیسامی له‌ سه‌ر کاری ته‌شکیلاتی و وه‌زعی حیزب له‌ عێراق قسه‌ی کرد و دوايه‌ دوکتور قاسملوو له‌ سه‌ر چۆنیه‌تی کار و تیکۆشان له‌ داهاتوودا، گه‌لآله‌یه‌ک به‌ ناوی گه‌لآله‌ی (سیا-می) واتا سیاسي - نيزامی پێشکێش کرد. له‌و گه‌لآله‌یه‌دا هاتبوو که‌ ده‌بێ ورده‌ ورده‌ ئەندامانی به‌پێوه‌به‌ری حیزب له‌ ده‌سته‌ی سێ که‌سی یان که‌متر، به‌ چه‌که‌وه‌ که‌ ئە‌گەر پێویست بایه‌ ده‌ستیان به‌ عه‌مه‌لیاتی چه‌کدارانه‌ کردبا. به‌ پێی ئە‌و گه‌لآله‌یه‌ ده‌بوو ئە‌ندامانی حیزب بچنه‌وه‌ ئیوخۆی ئێران و له‌ شاره‌کانی تاران و کرماشان و سنه‌ و ته‌وریز و ورمێ و مه‌هاباد، کۆمیتە‌ی حیزبی دامه‌زرێن و پێکه‌وه‌ په‌یوه‌ندیان هه‌بێ. ئە‌و گه‌لآله‌یه‌ به‌ هیندی‌ک ئالوگۆر ده‌ستکاری کرا و کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی، کۆمیتە‌یه‌کی بۆ به‌پێوه‌بردنی ئە‌و گه‌لآله‌یه‌ به‌ ناوی سیاسي نيزامی "سیامی" پێکه‌یتا. له‌ دابه‌ش کردنی کار و به‌رپرسایه‌تی دا، دوکتور قاسملوو و حه‌سه‌ن شه‌ته‌وی و حه‌مه‌ده‌مینی سراجی بۆ کۆمیتە‌ی ئوروپا، دیاری کران.

گه‌لآله‌ی سیامی نه‌یده‌توانی سه‌رکه‌وێ و ئە‌و به‌رنامه‌یه‌ بۆ ئە‌وکات دژوار بوو و دواتریش به‌پێوه‌بردنی به‌ رێگای زۆر دژوار دا تێپه‌ری. عه‌بدوڵا حه‌سه‌نزاده له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۸۳ کورته‌ میژووێ حیزبی دیموکرات دا. کۆبوونه‌وه‌ی "وارنا" به‌ سه‌که‌وتوو هه‌لناسه‌نگینی و ده‌لێ که‌ ئە‌و کۆبوونه‌وه‌ی دواي شکست و ناکامی بوو و جیاوازی بیرورا و ناکۆکیه‌کان زیاتر خۆیان ده‌رخست

سه‌یده‌ره‌سوێ دیه‌هقان

و گیانی هاوکاری و هاوده‌ردی لاواز بوو. که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۰۰ به‌رگی پێنجی بیره‌وه‌هه‌ریه‌یه‌کانی دا له‌ سه‌ر گه‌روگرفته‌کانی ئە‌وکات باسی ئە‌وه‌ ده‌کا که‌ عه‌بدوڵای حه‌سه‌نزاده، ئە‌وی به‌ گۆرپه‌نه‌وه‌ی پاره‌ له‌ بازاری ره‌ش و هه‌لگرته‌ی قازانجی پاره‌که‌ تاوانبار کردوه. هه‌روه‌ها ده‌لێ که‌ کاتیک دوکتور قاسملوو داواي پاره‌ کرد، سه‌ره‌رای ره‌زاهه‌ندی براده‌ران، ئە‌و بۆخۆی به‌ توندی به‌ گژ دوکتور داهاتوو و باسی هیندی‌ک شتی کرد که‌ له‌و رووی داوه. دیاره‌ له‌و باسانه‌ که‌ له‌ ماله‌ که‌ریمی حیسامی کران هه‌م عه‌بدوڵای

حهسه‌ن‌زاده و ههم که‌ریمی حیسامی داوای لیبوردنیان کرد.

له‌و پلۆنومه‌دا داوا له دوکتور قاسملوو کرا که بگه‌رێته بۆ به‌غدا. به‌لام دواتر کاتیک داوای ویزا له ده‌وله‌تی عێراق کرا، ویزایان نه‌دایه. به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۰۴ به‌رگی ۵ بیره‌وه‌رییه‌کانی حیسامی، دوکتور له‌ نامه‌یه‌ک دا بۆ که‌ریمی حیسامی که تا ئه‌وکات هه‌ر له‌ سوفا بوو و نه‌گه‌رابوو، له‌ سه‌ر وه‌رگرتنی ویزا ده‌نووسێ: نه‌زه‌رم ئه‌وه‌یه که کاک مینه‌(حه‌مه‌ده‌مینی سیراجی) بۆخۆشی به‌قه‌ولی خۆی تیبکۆشی به‌لکو بتوانی نه‌بزیان تاقی بکاته‌وه. پێویست نییه مه‌سه‌له‌که راسته‌وراست مه‌تره‌ح بکا. به‌لکو ده‌توانی بلی که باوکی هیوا (دوکتور قاسملوو) خه‌یالی سه‌فه‌ری هه‌یه بۆ عێراق و داوای پاسپۆرت بکا بزانی ده‌لێن چی...

که‌ریمی حیسامی له‌ مانگی هه‌شتی ۱۹۷۶ گه‌راوه بۆ به‌غدا. بۆ وه‌رگرتنی ویزا بۆ دوکتور قاسملوو، داوای له‌ کاربه‌ده‌ستانی ده‌وله‌ت کرد، به‌لام نوێنه‌ری ده‌وله‌تی عێراق گوتی: قاسملوو له‌ ئورویا دژی ئیمه ده‌جولێته‌وه. ئیمه خه‌به‌رمان هه‌یه له‌ پاریس له‌گه‌ڵ جه‌لال تاله‌بانی کۆبۆته‌وه. دوايه ده‌لێ: هه‌ر کات قیاده‌ پریری دا فیزا بدری به‌ قاسملوو، خه‌به‌رتان ده‌ده‌ینی.

گه‌رانه‌وه‌ی پێشمه‌رگه‌ حیزبی دیموکرات بۆ نێوخۆی ولات له‌ سالی ۱۳۵۵

له‌ مانگی هه‌شتی ۱۹۷۶ بۆ به‌رپۆه‌بردنی بریاراتی پلۆنۆمی ده‌ره‌وه‌ی ولات، کاک سه‌ید ره‌سوول بابی گه‌وره (سه‌ید ره‌سوول دیه‌قان) و فه‌قێ عه‌ولای قه‌له‌ره‌شی و که‌سیکی دیکه به‌ ناوی میرزا عه‌لی، وه‌ک یه‌که‌مین ده‌سته، به‌ره‌و کوردستانی رۆژه‌لات وه‌رپێکه‌وتن. تا ئه‌وکات له‌ هیندیک له‌ شاره‌کان به‌ نه‌هینی ته‌شکیلاتی حیزب دامه‌زرابوو به‌لام گه‌رانه‌وه‌ی ئهم ده‌سته‌یه یه‌که‌م هه‌نگاوی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی بوو بۆ نێوخۆی کوردستان. هاشمی که‌ریمی له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۲۲ کتیبی "گه‌شتیک له‌ ئاربابای بانه‌وه بۆ باوه‌جیی کۆیه" له‌سه‌ر ناردنه‌وه‌ی ئه‌ندامانی حیزب بۆ ناخۆ ده‌نووسێ: له‌و ماوه‌دا جارێک سه‌ید ره‌سوول بابی گه‌وره و فه‌قێ عه‌ولا قه‌له‌ره‌شه و میرزا عه‌لی پیرانشاری و جارێکیش مه‌لا عه‌وبدولای حه‌سه‌ن‌زاده و سه‌ید ره‌سوول و که‌ریم نستانی و هه‌روه‌ها جارێک مه‌لا حه‌سه‌نی شیوه‌سه‌لی و جارێکیش مه‌لا ره‌سوول، مه‌لا محه‌مه‌د عه‌باسی، زیندووید قادر لاجانی، کاک مه‌حمود پرچن و کاک خدری عه‌ولاپه‌رۆ چوونه‌وه نێو خۆی ولات. منیش کورته سه‌فه‌ریکم بۆ ناوچه‌ی سه‌رده‌شت کرد وکاک حه‌مه‌ره‌سوول حه‌سه‌ن پوورم چاو پێکه‌وت. له‌و سه‌فه‌ره‌دا مه‌لا خدر باساوه‌ییم (فه‌تاح) له‌گه‌ڵ بوو.

ئهو سه‌فه‌رانه زورتر بۆ تاقی کردنه‌وه و هه‌له‌سه‌نگاندنی رێگا و بان و دیتنی ئه‌ندامانی و لایه‌نگرانی حیزب بوو.

له‌ رێکه‌وتی ۱۹۷۶/۹/۱۸ له‌ شاری کۆیه پلۆنۆمی کۆمیته‌ی ناوه‌ندی به‌ بێ به‌شداری دوکتور قاسملوو گیرا. بریاردا که ده‌سته‌ی نووسه‌ران، وتاره‌کانی رۆژنامه‌ی کوردستان که زورتر به‌ هۆی دوکتور قاسملوو له‌ ده‌ری ده‌نووسرا و چاپ ده‌بوو، بیهێنن و په‌سه‌ندی بکا. هه‌روه‌ها بریار درا که

بۆ ماوهیەک دوکتور قاسملوو و ئەمیری قازی بگه‌ڕێنه‌وه. دیاره ده‌وله‌تی عێراق موافقه‌تی کردبوو بۆ گه‌ڕانه‌وه‌ی ئەوانه.

پاش ماوه‌یه‌ک سه‌ید ره‌سوول بابی گه‌وره له سه‌فه‌ری کوردستان گه‌راوه بۆ به‌غدا و داوای کرد که قه‌راری له‌گه‌ڵ چه‌ند رووناکبیری خه‌لکی مه‌هاباد داناه که مه‌سئولیکی حیزبی له ده‌ره‌وه‌ی شار بیانیی. ئەوجاره مه‌لا عه‌ولای هه‌سه‌نزاده که هه‌رچه‌ند له کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی ئیستیعفای دابوو، به‌لام ساز بوو و له‌گه‌ڵ سه‌ید ره‌سوول و که‌ریم نه‌ستانی گه‌ڕانه‌وه بۆ روژه‌ه‌لاتی کوردستان. له رێکه‌وته‌ی ۱۹۷۶/۱۱/۳ نوێنه‌ری ده‌وله‌تی عێراق به نوێنه‌ری حیزبیان راگه‌یاند که دوکتور قاسملوو و ئەمیر قازی ده‌توانن بگه‌ڕێنه‌و و پێویستان به ویزا نییه و ئەوان له رێکه‌وته‌ی ۱۹۷۶/۱۱/۱۷ گه‌ڕانه‌وه بۆ کوردستان. روژی ۱۹۷۶/۱۱/۲۱ کۆبوونه‌وه‌ی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی گیرا و بریار درا که بۆ پیاوه‌کردنی گه‌لاله‌ سیاسی - نێزانی (سیامی) کار بکری. بۆ ئەو مه‌به‌سته کۆمیتە‌یه‌کی به ده‌سه‌لات له دوکتور قاسملوو، ئەمیر قازی، مامۆستا مه‌لا عه‌ولای هه‌سه‌نزاده، هه‌مه‌ده‌مین سراجی و ملا ره‌سوول پێشنماز، پێک هات که دوا دوو روژ مه‌لا عه‌ولا ئیستیعفای دا و مه‌لا سمایی حاجی، جیی ئەوی پر کرده‌وه.

له‌و کۆبوونه‌وه دا هه‌روه‌ها بریار درا که له رێگای حیزبی کۆمونیستی عێراقه‌وه په‌یوه‌ندی به حیزبی توده بگێردری که ئەگه‌ر له پریاری خۆیان سه‌باره‌ت به حیزبی دیموکرات پاشگه‌ز بینه‌وه، حیزب حازره به‌ره‌یان له‌گه‌ڵ پێک یێنی.

دوا گه‌ڕانه‌وه دوکتور قاسملوو، دوو نوێنه‌ری حیزبی به‌عس و که‌سی دیاری کراوی په‌یوه‌ندی دار به حیزبی دیموکرات، بۆ به‌خێره‌اتنه‌وه‌ی دوکتور قاسملوو چوونه مه‌قه‌ری حیزب و دوکتور قاسملوو و سیراجی و که‌ریمی حیسامی له گه‌لیان دانیشن. یه‌کیک له نوێنه‌رانی به‌عس کوردی ده‌زانی و له هیندی‌ک قسه‌کانی دوکتور و هه‌مه‌ده‌مین سیراجی حالی ببوو. دوا گه‌ڕانه‌وه‌ی دوکتور قاسملوو بۆ ده‌ره‌وه به‌رپرسی په‌یوه‌ندییه‌کانی عێراق له‌گه‌ڵ حیزبی دیموکرات، به سیراجی گوت بوو: قاسملوو له گه‌ڵ ئیمه راست نیه، راستی پێ نه‌گوتین. زۆر شتی باس کردوه که وا نه‌بووه. روژی ۱۹۷۶/۱۱/۲۷ سه‌ره‌رای ئەوه‌ی که زۆربه‌ی ئەندامانی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی، پێیانابوو که دوکتور مانگیک بمینیته‌وه و کادر و ئەندامانی حیزب ببینی، به‌لام ئەو گه‌راوه بۆ ئورپا. چه‌ند روژ دواتر سه‌عدوون شاکر به‌رپرسی موخابرات له کۆبوونه‌وه‌یه‌ک دا به نوێنه‌رانی حیزب(حیسامی و سیراجی) ده‌لی: ئیوه لی‌ره ده‌ژین. ئیمه یارمه‌تیان پێده‌که‌ین به‌لام ئیوه به هیچ جور یارمه‌تی ئیمه ناکه‌ن. ئیستا ئیوه باش ده‌زانن عه‌سابه‌ی(پارتیزان) جه‌لال تاله‌بانی له کوردستان ده‌سوورپێنه‌وه. مه‌لامسته‌فا نوکهری ئیمپریالیزمه، به‌لام ئیوه قه‌ت باسیان ناکه‌ن. ده‌مانه‌هوئ له سه‌ر عه‌ماله‌تی مه‌لامسته‌فا و عه‌سابه‌ی جه‌لال تاله‌بانی به‌یانیک ده‌ربکه‌ن و کرده‌وه‌ی ئیستا و رابردوویان به توندی مه‌حکوم بکه‌ن. بی‌جگه له‌وه سکریتی‌ری ئیوه له ده‌ره‌وه له گه‌ڵ دوژمنانی ئیمه په‌یوه‌ندی هه‌یه و له گه‌ڵ ئیمه‌ش راست نییه.

که‌ریمی حیسامی له وڵام دا ده‌لێ: له باره‌ی خه‌باتی دژی ئی‌مپ‌رالیزم و حکومه‌تی ئێ‌ران ئێ‌مه‌ هاو‌خه‌باتی ئێ‌وه‌ین و هه‌رچی له ده‌ستمان بێ یارمه‌تی ده‌که‌ین. به‌لام له باره‌ی عێ‌راق ئێ‌مه‌ حیزبی کوردستانی ئێ‌رانین. ب‌پارمان داوه ده‌ست ده‌ کاروباری نی‌وخۆی عێ‌راق وه‌رنه‌ده‌ین. چونکه‌ ته‌گه‌ر باسی عێ‌راق بکه‌ین و وه‌ک ئێ‌وه ده‌لێن له سه‌ر مه‌لامسته‌فا و جه‌لال تا‌له‌بانی بنووسین، ته‌وده‌م ناچار ده‌بین باسی گشتی وه‌زعی کوردستانی عێ‌راق بکه‌ین که وا چۆ‌ل‌کراوه. باسی هه‌زاران خاو و خێزانی کورد بکه‌ین که به‌ زوره‌ملی له کوردستان دوور خراونه‌وه و له ئوردوگا‌کاندا کۆ کراونه‌وه. باسی ئێ‌عدامه‌کانی مو‌سل و به‌غدا بکه‌ین. ئێ‌مه‌ پێ‌مان وایه‌ بێ‌ده‌نگی ئێ‌مه‌ له سه‌ر عێ‌راق به‌ قازانجی ئێ‌وه‌یه...

سه‌عدون شا‌کر ده‌لی: ته‌گه‌ر وایه‌ ئێ‌وه له ده‌ره‌وه‌ی عێ‌راق شو‌نێ‌ک بو‌خۆتان بدۆ‌زنه‌وه، مانه‌وه‌تان له عێ‌راق نابێ.

سه‌ره‌رای ته‌و ب‌پارێ، له کۆتایی کۆ‌بوونه‌وه‌که‌دا نوێ‌نه‌رانی حیزب داوایان کرد که بۆ چوون بۆ یه‌مه‌نی دیموکراتیک که ته‌وکات و لا‌میان دا‌بووه یارمه‌تیان پێ‌که‌ن. ده‌وله‌تی یه‌مه‌ن هه‌وتووێ دووه‌می سا‌لی ١٩٧٧ بۆ چاوپێ‌که‌وتن دیاری کرد بوو. ده‌فته‌ری سیاسی حیزبی دیموکرات، دوکتور قاسملوو و که‌ریمی حیسامی بۆ ته‌و سه‌فه‌ره‌ دیاری کرد. نوێ‌نه‌رایه‌تی حیزب داوای له حکومه‌تی عێ‌راق کرد که دوکتور بێ‌ته‌ به‌غدا له‌وێ‌را سه‌فه‌ر بکه‌ن، به‌لام ده‌وله‌تی عێ‌راق موافقه‌تی نه‌کرد.

گرته‌ی نه‌ندامانی حیزبی دیموکرات و کۆمیته‌ی رابه‌ر ١٩٧٧

به‌دوای شکستی شو‌پشی کورد له سا‌لی ١٩٧٥ زه‌خت و زۆری د‌رندانه‌ی ریژی‌می عێ‌راق، بۆ سه‌ر خه‌ڵکی کوردستانی باشوور په‌ره‌ی ته‌ستاند و هه‌ولێ یه‌کجاری تواندنه‌وه و ژنی‌وسایدی کردنی خه‌ڵکی کورد ده‌درا. ته‌و هه‌ول به‌ ره‌وتی جوارا‌جۆر دا تێ‌ده‌په‌ری و هاشمی که‌ریمی له لا‌په‌ره‌ی ٢٠٥ کتییی "گه‌شتیک له ئاربابای بانه‌وه بۆ باوه‌جیی کۆیه" له‌وباره‌وه ده‌نووسی: رۆژ به‌ رۆژ ئاکار حکومه‌تی به‌عس به‌رانبه‌ر کورد توند و تیژتر ده‌بوو. ئیتر بێ‌جگه‌ له‌ گرتن و دوورخستنه‌وه و ئێ‌عدام، کێشه‌ی ته‌ع‌ریب (واته‌ هێنانی که‌س و خێزان و بنه‌ماله‌ و عه‌شیره‌تی عه‌ره‌ب بۆ سه‌ر خاکی کوردستان) و ته‌جیر (واته‌ ده‌رکردنی کوردی شیعه‌ و فه‌یلی به‌ ناوی ئێ‌رانی بوونه‌وه بۆ ئێ‌ران) و ته‌رجیل (واته‌ را‌گۆ‌یزانی کورد له‌ خاکی خۆی بۆ شو‌ینی تر) به‌ زۆری ده‌ستی پێ‌کرد. جگه‌ له‌ کوردی کوردستانی باشوور، کرده‌وه‌ی حکومه‌تی به‌عس به‌رانبه‌ر به‌ حیزبی ئێ‌مه‌ش تووشی گۆ‌رانی بنه‌ره‌تی هاتبوو.

له مانگی چواری ١٩٧٧ زه‌ختی ده‌وله‌تی عێ‌راق بۆ سه‌ر نه‌ندامانی حیزب په‌ره‌ی ته‌ستاند و چه‌ند که‌س له نه‌ندامانی حیزب گیران. هه‌ر له‌وکاته‌دا، ئی‌داره‌ی ئە‌منی عێ‌راق له سولیمانیه‌ به‌ نه‌ندامانی حیزبی را‌گه‌یاند تا ناو نیشان و شو‌ینی نیشته‌جێ بوونی نه‌ندامانی حیزبیان بدری‌تێ. له رۆژی ١٩/٤/١٩٧٧ له شاری کۆیه، ده‌وله‌تی عێ‌راق به‌ بێ ئا‌گادار کردنی حیزب، ما‌ل و مندالی هێندیک له نه‌ندامانی حیزب وه‌ک سه‌ید ره‌سو‌ول، مه‌لاره‌سو‌ول پێ‌ش‌نماز، ره‌حیم که‌په‌که‌ندی و

حه‌سه‌ن بېوره‌یی و له‌تيف و كه‌سانی ديكه‌يان، له لورېان هاوېشت و بۆ رۆماديه‌يان به‌ړې كردن. حېزب نېگه‌رانی ټه‌و بوو كه وهك جارانی پېشوو، له رېگای قه‌سری شیرین ته‌سليمی ټيرانيان بكه‌نه‌وه. به‌لام ټه‌وانيان برده رۆماديه‌ی و له نيو مه‌يدانيکی فوټبال له بهر سووره‌تاو هه‌ليانرژتن. مه‌موورانی حكومه‌ت شتومه‌کی زورېان لې‌دزيوون و ماليان لې‌پرش و بلاوكرد بوون. ده‌وله‌تی عېراق خوی له‌و روداو ه گيل كرد و به نوينه‌رانی حېزبی رایگه‌ياند كه ټاگاداری ټه‌و رووداو ه نيه‌ی. پاش دوو رۆژ سه‌يد رسوول دېهقان له‌و شوينه‌ خوی دزيوه و به ته‌له‌يفون، كوميه‌ی حېزبی له وه‌زعی خويان ټاگادار كرد. كه‌ريمی حيسامی سه‌ردانی كردن و مه‌ترسی ټه‌وه هه‌بوو كه گشت ټه‌ندامانی حېزب بۆ باشووری عېراق راگويزرين.

به پيی لاپه‌ره‌ی ١١٩ به‌گی ١١ کتیبی "له بيره‌وه‌رييه‌کانم"، كه‌ريمی حيسامی به رېكه‌وتی ١٩٧٧/٤/٢٢ له نامه‌یه‌ک دا كه بۆ خه‌جی خيژانی له ئوروپا نووسيوه، باسی ټازيه‌تی ټامان خان و خوشكه به‌سې ده‌کا و ده‌لې زور به غيرت بوون و ټاموژگاری خيژانی ده‌کا كه ټه‌وېش ټاوا بې. له سه‌ر ټه‌و وه‌زعه كوميه‌ی ناوه‌ندی، نامه‌یه‌کی بۆ سه‌روک کوام و حېزبی به‌عس نووسې و داوا كرد كه براده‌رانی حېزب بگه‌رپندينه‌وه بۆ کوردستان و ده‌ستيش له‌وانه‌ی كه له کوردستان نيسته‌جین نه‌دری. هاوکات ټه‌ندامانی كوميه‌ی ناوه‌ندی و کادره‌کانی ده‌وربه‌ر كه سه‌رجه‌م ٢١ كه‌س بوون، له ١٩٧٧/٥/٣ کو بوونه‌وه و برياريان دا كه ټه‌گه‌ر ده‌وله‌تی عېراق بيه‌هوې بنه‌ماله‌کان كه سه‌رجه‌م ٢٦ كه‌س بوون و ١٠٤ كه‌سیان ټه‌ندام و کادری حېزب بوون، بۆ خواره‌وه‌ی عېراق به‌ړې کا، ټه‌وان خۆ به ده‌سته‌وه نه‌ده‌ن و خۆ بشارنه‌وه و هينديک له ټه‌ندامان بۆ کاروتيکووشان بگه‌رپنه‌وه بۆ ناوخوی ولات. ټه‌وان بۆ ټه‌و مه‌به‌سته كوميه‌یه‌کیان به ناوی كوميه‌ی رابه‌ر(ک - ر) پيک هينا و کاره‌کانيان دابه‌ش كرد و بۆ رۆژی مه‌بادا خويان ټاماده‌ كرد. ټه‌و كوميه‌یه‌ بریتی بوون له ١ - حه‌مه‌دمين سراجی ٢ - سه‌يد ره‌سوول دېهقان ٣ - كه‌ريم حه‌داد ٤ - حه‌سه‌ن عه‌بدو(ل) ٥ - مه‌لا سمايل حاجی ٦ - مه‌لا ره‌سوول پيشنماز ٧ - جه‌مال.

رۆژی دوايی حه‌مه‌ده‌مینی سیراجی ټيستيعفای دا و ټه‌و هه‌ر له کوپوونه‌وه‌دا به دژی گه‌رانه‌وه بۆ نيوخوی ولات ناميلکه‌یه‌کی ١٧ لاپه‌ری خوینده‌وه. ټه‌و له سه‌ر ټه‌و باوه‌ره‌ بوو كه هه‌لومه‌رج بۆ گه‌رانه‌وه بۆ ناوخۆ ټاماده‌ نيه‌ی. به جیگای ټه‌و كه‌ريمی حيسامی(کاک پيران) هه‌لېژدرا و وهك به‌رپرس دیاری کرا. كوميه‌ی رېبه‌ر، شوینی کاری ټه‌ندامانی دیاری کرد و بریاری دا، سه‌ليم و سه‌ديق و شیخ باقی بۆ ناوچه‌ی بانه، جه‌مال و فه‌تاح و مه‌حمود بۆ ناوچه‌ی گه‌ورکان و كه‌لوې و سوسنيان، كه‌مال مسته‌فا ټاواره و مه‌لاخدر بۆ ناوچه‌ی ټالانی سه‌ده‌شت، مامه‌ند و عه‌ولا و ره‌حيم بۆ ناوچه‌ی مه‌نگور و گه‌ورکی مه‌هاباد، هه‌روه‌ها پيران و سي‌مان و غه‌ريب بۆ ناوچه‌ی لاجان و پيران و سندوس و شارویران بگه‌رپنه‌وه.

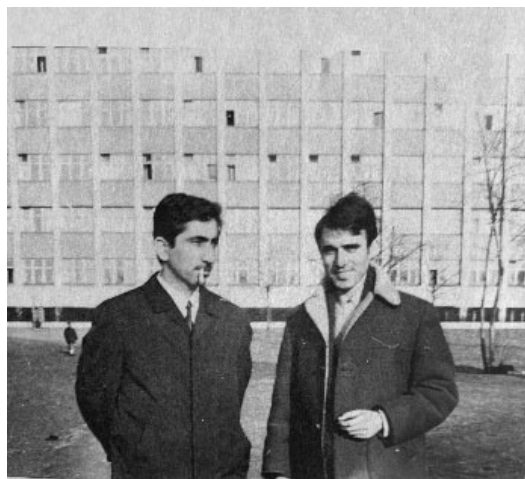
ټه‌وانه ده‌بوو له سې شوینی، چواس بامین و خوار و کوترهل، خويان حه‌شار دابا و به هاوکاری حه‌سه‌نی قه‌له‌ره‌شی و فه‌قی عه‌ولا و وه‌تمان مه‌حمود و محه‌مه‌دی زوودی، به‌ر له نيسته‌جی

بوونيان، نازوقه و زهمه‌پرې پټويستان لهو شوینانه ټاماده كړد با. هه‌روه‌ها هه‌ر له‌وكاته‌دا
نه‌ندامېكې حيزبې له‌بانه‌هاتبووه‌سوليمانې و ده‌زگا‌تايپې په‌يدا كړد بوو.

كۆبونونه‌وې كومېته‌ې ناوه‌ندې له‌پاريس له‌سالى ۱۹۷۷

به‌دواى راگويزتنې بنه‌ماله‌ې نه‌ندامان و پي‌كهپينانې كومېته‌ې رابه‌ر، كه‌ريمى حيسامى وه‌ك
نوينه‌رى حيزب له‌گه‌ل س‌ه‌دون شاكر به‌رپرسى موخا‌برات كوؤ بووه‌ و ديسان‌ ټه‌و له‌دوكتور
قاسملوو به‌گله‌يى بوو و گوتبووې كه‌له‌ده‌روه‌ه‌ دژې ټه‌وان ده‌جولپته‌وه‌ و ري‌گا‌نادري‌ بپته‌وه‌
عيراق، به‌لام‌ ټيوه‌ ده‌توان س‌ه‌فه‌ر بكهن و بچن بو‌ ده‌روه‌ه‌. ري‌به‌رايه‌تې حيزب چوونه‌ پاريس و له‌
ري‌كه‌وتې ۱۹۷۷/۷/۲۷ له‌شارى "شانومون لي‌فو" له‌ماله‌ كريس كوچرا (پول) نووسه‌رى گه‌وره‌ى
فه‌رانسه‌وى دوستي كورد، كوؤبونوه‌ه‌.

هاشمى كه‌ريمى له‌لاپه‌رې ۲۱۵ كتيبې "گه‌شتي‌ك له‌ئارباباى بانه‌وه‌ بو‌باوه‌جى كو‌يه‌" له‌سه‌ر
پلينومي پاريس ده‌نووسې: جارى دووه‌م پلينومه‌كه‌مان برده‌ پاريس. دوكتور قاسملوو گوتې:
هوټيل گرانه‌ و كريس كوچيرا پي‌ گوتووم: من خانويه‌كي گه‌وره‌م هه‌يه‌ له‌گونديكي‌ نيزي‌ك
پاريس، (دياره‌ خانوه‌كه‌ه‌ي ژان موييكي‌ براى بوو) ده‌توان پلينومه‌كه‌تان له‌وي‌ بگرن و خو‌تان
خه‌رجى خو‌تان بكيشن و چپشت لينه‌ريشان بو‌په‌يدا ده‌كه‌م. ټيمه‌ش پيمان بو‌چوونيكې باش‌بوو.
به‌شه‌مه‌نده‌فه‌ر چووينه‌ شاروچكه‌ى شانومون ليفو، له‌چل كيلومي‌ترې باشوورى پاريس و
له‌وي‌شه‌وه‌ به‌ټوتمبيل به‌ده‌خوله‌ك گه‌يشتينه‌ ټه‌و مال‌ه‌ و له‌روژې ۱۹۷۷/۷/۲۷ كوؤبونوه‌وه‌مان
له‌و‌جي‌گه‌ ده‌ست پي‌كرد. كو‌شكيكي‌ كو‌ن بوو، كه‌وي‌ ده‌چوو ملكى‌ ټاغاي‌ ټه‌و گونده‌ بووبى. براى
كريس كوچيرا به‌كري‌ گرتبوو، دوو‌قات بوو و حه‌وشه‌يه‌كي گه‌وره‌شى هه‌بوو و بو‌قه‌ده‌م ليدان
زو‌ر باش‌بوو. به‌شيكيان خو‌يانى تي‌دا بوون و به‌شه‌كه‌ى تريش كه‌چه‌ند ژوور بوو داي‌ به‌ټيمه‌.
روژانه‌ كوؤبونوه‌وه‌مان ده‌كرد هه‌تا‌ټيواره‌. كريس كوچيرا و ټنه‌كه‌ى ده‌چوون بو‌پاريس، جي‌ي‌ كاريان
له‌وي‌ بوو. ټيواران ده‌گه‌رانه‌وه‌ و سف‌ره‌ راده‌خرا‌به‌ خواردمه‌نى هه‌مه‌ جو‌ر و خواردنه‌وه‌ ده‌رازيه‌وه‌
و تا‌كاتژمي‌ر ۱۰ داده‌نيشتين و به‌قه‌سى خو‌ش ده‌مانگوزه‌راند. جارى وا‌هه‌بوو خوشكى‌ كريس
كوچرا كه‌شووى كرده‌بوو به‌ژن‌براكه‌ى كريس كوچيرا له‌گه‌ل مي‌رده‌كه‌ى له‌پاريسه‌وه‌ ده‌هاتن
وله‌گه‌ل ټيمه‌ داده‌نيشتن. براده‌راني‌ ټيمه‌ به‌گالته‌ پي‌يان ده‌گوتن ټيوه‌ سونه‌تيكي‌ خراپى
كورده‌واريتان ره‌چاو كرده‌ به‌ناوى ژن‌به‌ژنه‌ به‌ژنه‌ و بو‌يان باس‌ده‌كردن. ټه‌وانيش‌ حاشايان‌ له‌و
كاره‌ده‌كرد و كارى خو‌يان‌ به‌ژنه‌ به‌ژنه‌ ده‌زانى. له‌و‌ پلينومه‌دا وا‌ري‌ك كه‌وتبوو له‌سه‌ريه‌كي‌ك
له‌كيشه‌كان بي‌روبو‌چوونى جياوازمان‌ هه‌بوو. دوكتور قاسملوو و كا‌ك ټه‌ميري‌ قازى و دوكتور
حه‌سه‌نى شه‌ته‌وى و من‌له‌ به‌ريه‌كه‌دا بووين (كا‌ك محمه‌دى موه‌ته‌دى له‌پلينومى‌ قارناوه‌ ټي‌ر
به‌شدارى نه‌ده‌كرد و به‌كرده‌وه‌ خو‌ى له‌حيزب كي‌شايه‌وه‌) ماموستا‌هيمن‌ كا‌ك حه‌مه‌ده‌مينى
سيرا‌جى و كا‌ك كه‌ريمى حيسامى و مه‌لا‌ره‌سول‌ پيشنماز و مه‌لا‌سمايلى‌ حاجى كه‌وتبوونه‌لايه‌ك.
ماموستا‌هيمن‌ ده‌يگوت: دنيايه‌كى‌ سه‌يره‌، من‌ كوره‌ ده‌ره‌به‌گم كه‌وتوومه‌ته‌ لاي‌ كوره‌

شوین پراگ

له راستهوه کاک محهمه د موهته دی، ئەمیر قازی

زەحمەتکێشەکان، بەلام کاک حەسەن (واتە من) کورە هەژارە، کەچی کەوتۆتە لای کورە دەرەبەگەکان. بریارەکانی پلینۆمی فەرانسە ئەمانە بوون:

۱- پیکهینای کۆنفرانسیکی حیزبی له ماوهی ۱۲ مانگدا

۲- هەلبژاردنی کۆمیتەیهکی پینچ کەسی به ناوی دهفتهری سیاسی بۆ جیهه جێ کردنی کۆنفرانس و پیاده‌کانی نه‌خشەی سیاسی و درێژه پێدانی کاری چاپه‌مه‌نی و پێوه‌ندییه‌کانی دەرەوه.

۳- له ماوهی سالیکیدا به‌ره به‌ره ناوه‌ندی حیزب له به‌غدا بگوازرێته‌وه.

که‌ریمی حیسامی وه‌ک جیگری سکرێتیر له نووسراویکی ۱۵ لاپه‌ری دا باسی وه‌زعی حیزب و شیوه‌ی کار و تیکۆشان و هه‌لسوکه‌وتی ئەندامانی کۆمیتەئێ ناوه‌ندی، به‌ تایبه‌تی دوکتور قاسملوو سکرێتیری حیزب خسته به‌ر ره‌خنه.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۶۲ ی به‌رگی ۵ بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی، دوکتور قاسملوو له‌ وڵامی که‌ریمی حیسامی دا گوتی: نووسینی کاک که‌ریم به‌ بێ دیاری کردنی رێگای چاره، تێکدانی حیزبه، مه‌سه‌له‌ش هێنده سه‌یرو پر له‌ مه‌ترسی نیه که‌ یان دانیشین و یان خو به‌ ئاور داده‌ین. عه‌یبی گه‌وره‌ی گه‌له‌که‌مان ئه‌وه‌یه که‌م چیک‌لدا نه‌یه و خو‌پراگر نیه. له‌باره‌ی ئه‌و وه‌زعه‌ی که‌ پێک هاتوه من خو‌م زیاتر له‌ هه‌موو کەس به‌ تاوانبار ده‌زانم.

دوای سێ رۆژ باس و لیکۆلینه‌وه و ره‌خنه و تاوتوێ کردنی باسه‌کان که‌ زۆربه‌یان له‌ چوارچێوه‌ی گه‌لاله‌ی سیامی دا بوون، بریار درا له‌ ماوه‌ی ۱۲ مانگ دا، کۆنفرانسیکی حیزبی بگیری. هه‌ول بد‌ری بۆ پیاده‌کردنی نه‌خشەی سیامی و هه‌روه‌ها هه‌ول بد‌ری له‌ ماوه‌ی سالیکی دا به‌ره به‌ره ناوه‌ندی حیزب له‌ به‌غدا بگوێزرێته‌وه. بۆ به‌رپوه‌بردنی ئه‌وکارانه کۆمیتەیه‌کی ۵ کەسی به‌ ناوی ده‌فته‌ری سیاسی هه‌لبژاردرا. هه‌روه‌ها بریار درا دوکتور قاسملوو وه‌ک سکرێتیر له‌ گه‌ل ئەمیری قازی هه‌ول بد‌ن بۆ دیتنه‌وه‌ی شوێنی کۆنفرانس و هه‌روه‌ها ئه‌وانه هه‌ر یه‌ک به‌ نۆره سه‌ر له‌ تورکیه بد‌ن بۆ کردنه‌وه‌ی جێ پێیه‌ک و په‌یوه‌ندی گرتن به‌ خوێندکارانی کورد له‌ ئوروپا. هه‌ر له‌و کۆبوونه‌وه‌دا، بریار درا له‌ سه‌ر پێشنیاری حه‌سەن ماسالی که‌ به‌ ناوی جه‌به‌هی میلی له‌ عێراق و یه‌مه‌ن و لیبی تیده‌کو‌شا، دوکتور قاسملوو سه‌ردانی لیبی بکا.

له‌ دابه‌ش کردنی کار دا، که‌ریمی حیسامی له‌ عێراق به‌رپرسی رێکخراو و مه‌لا ره‌سوڵ پێشمناز و حه‌مه‌ده‌مین سیراجی وه‌ک هاوکار دیاری کران.

له په یوه نډی له گه‌ل ھاوکاری له گه‌ل حیزب و ریڅخواوه سیاسیه‌کانی کوردستان، پارتی و یه‌کیتی، بریاری کڅوونوه‌وی څارنا دووپات بووه که به مهرچیک حیزب رازی به ھاوکاری له گه‌ل ټهو دوو حیزبه ده‌بی که به ټاشکرا ره‌خنه له سیاسه‌تی شا بگرن.

هر له وکاته‌دا حیزب لیسته‌یه‌کی له زیندانیانی سیاسی ټاماده کرد تا به هو‌ی دوکتور قاسملوو بدری به ریڅخواوی لیڅو‌شبوونی نیونه‌ته‌وه‌یی (ټه‌منیستی). ټهو ریڅخواوه توانی بو ټازاد بوونی زیندانییه‌کان هیندیک کار بکا و بو عه‌زیزی یوسفی پاریزهریکی بیلژیکی، ناردرا بو تاران. هه‌روها ناوی غه‌نی بلوریانیش که‌وتبووه ناوی لیستی ټهو که‌سانه که هه‌ولیان بو ده‌درا.

ټه‌وجار بریار درا بو ټاماده‌گی زیاتر و دیتنی ده‌وره‌ی نیزامی ۱۰ که‌س له کادره‌کانی حیزب بچنه یه‌مه‌نی دیموکراتیک.

کومیته‌ی ناوه‌ندی دوا‌ی ته‌واو بوونی کڅوونوه‌وه‌که گه‌رانه‌وه بو عیراق. له و کاته‌دا له نیو‌خوی ولات دا، هیندیک له ټندامانی حیزب چالا‌کانه دریزه‌یان به خه‌بات ده‌دا. بو به‌رگری له گیرانی ټندامان و پاراستنی گیانی ټه‌وان، ته‌شکیلاتی حیزب هه‌ولی دا له پیتی ره‌مز که‌لک وه‌رگری. که‌ریمی حیسامی له لاپه‌ره‌ی ۱۷۷ به‌رگی ۵ ی بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی ټامازه به هیندیک ره‌مز ده‌کا و ده‌نووس: برای به‌ریز گوران ده‌سته‌کانت ده‌کوشم. نامه‌کان گه‌یشتن، ۴۴ - ۱۱ - ۳۴ - ۱۴ - ۱۱ - ۴۴ - ټهم شیوه‌یه زور باشه، له‌مه‌ودوا به کاری بینه، سوپاس (۲۱ - ۲۲ - ۲۶ - ۲۲ - ۳۳) ۱۵ - ۳۳ - ۱۱ - ۳۳. بورووی سیاسی له زه‌حمه‌ت و ټیکو‌شانی ټیوه رازییه...

سه‌فه‌ری هه‌یئه‌تی حیزب بو ولاتی یه‌مه‌ن و ده‌وره‌ی نیزامی

پیشتر له ۱۹۷۴ دوکتور قاسملوو و حه‌مه‌ده‌مین سیراجی بو به هیز کردنی کردنی په‌یوه‌ندی نیوان حیزب و کو‌ماری یه‌مه‌نی دیموکراتیک سه‌ردانی بالو‌یزی یه‌مه‌ن له بیروتیان کرد. له ریکه‌وتی ۱۹۷۵/۳/۴ کو‌ماری یه‌مه‌نی دیموکرات باشوور، ولامی ویسته‌کانی حیزب‌یان داوه و له روژی ۱۹۷۷/۱/۸ دوکتور قاسملوو و که‌ریمی حیسامی له ولاتی کویت یه‌کتریان گرت‌هوه و له روژی ۱۹۷۷/۱/۸ به‌ره‌و عه‌دن پیته‌ختی یه‌مه‌ن وه‌ریکه‌وتن. هر ټهو روژه له لایه‌ن سالم سالح وه‌زیری ده‌ره‌وه و به‌رپرسی په‌یوه‌ندیه‌کانی ده‌ره‌وه به‌خیر هاتن کران. قه‌راری چاو‌پیکه‌وتن له گه‌ل عه‌بدولفه‌تاح ټیسماعیل سکرتری گشتی به‌ره‌ی نه‌ته‌وايه‌تی یه‌مه‌ن، بو سه‌عاتی ۱۱ به‌یانی روژی دواتر دان‌درا.

که‌ریمی حیسامی له بیره‌وه‌ریه‌یه‌کانی دا ده‌نووس که هه‌ردوو لا له باسیکی دوورودریژ دا خه‌باتی رزگار یخو‌ازی دیموکراتیکی روژه‌لانی ناوه‌راست و جه‌زیره‌ی عه‌رهب و خه‌لیجیان تاوتوی کرد و هه‌ردوولا له لی‌کدانه‌وه‌که‌یان هاوده‌نگ بوون. که‌ریمی حیسامی ده‌نووس که ده‌سته‌ی نوینه‌رایه‌تی حیزبی دیموکرات خو‌شحال خوی له ټالو‌گو‌په‌یه‌کانی یه‌مه‌ن له پیناوی جی‌گیرکردنی دیموکراسی و ټازادی ده‌ربری. ده‌سته‌ی نوینه‌رایه‌تی حیزبی دیموکرات دوايه باسی کیشه‌ی گه‌لانی ټیران و زولم و زوری داموده‌زگای شاهه‌نشاهی به‌تایبه‌ت له‌گه‌ل گه‌لی کورد هی‌نا گو‌پړی و ټه‌وی

که چوڼ رېژیمي شا که ووتو ته ژیر هیڅمونی ولاتی ئیمپریالستی نه مریگا و له پیناوه بهر ژه وهندیه کانی نه و لاته دا کومه لانی خه لکی ئیران ده چهوسنیتته وه و نه و سیاسته ی ولاتانی ئیمپریالیستان مه حکوم کرد که ده بیه وې ده ست به سهر کانگا و سامانی ولاتای روژ هه لاتی ناوه پراست دابگرن. نه و جار هه ردوو لا ده ستیوه ردانی ولاتی ئیرانیان له ولاتی عه مان مه حکوم کرد و رایانگه یاند که به مه بستی جیگیر بوونی ناشتی له روژ هه لاتی ناوه پراست رېژیمي سه هیو نیستی ئیسرائیل ده ست له داگیرکاری ولاتانی عه رهب هه لگرتی و خاکی داگیرکراوی فله ستین به جی بیلئ.

نه و چاوپیکه و تنه بو ماوه ی پتر له دوو سه عاتی خایاند و به باس له سهر باردوڅ و سیاست و خه باتی حیزبی دیموکرات کو تابی هات و پر یار درا به یان نامه هاوبه ش بنووسرئ و بلاو بکریته وه. نوینه رانی حیزب تا ۱۵ ژانویه له و ولاته مانه وه و سهر دانی زور شوینیان کرد. هه روه ها له و سه فهدا نه وان چاویان به ده سته ی نوینه رایه تی عه مان و به ره ی ره زگار یخوازی فله ستین که و ت. دوا ی ته واو بوونی سه فهدا هه یه تی حیزب له ۱۵ ژانویه ی ۱۹۷۷ دوکتور قاسملو و گه راوه بو پاریس و له وې روژ نامه ی کوردستانی به چاپ گه یاند. زور به ی وتاره کان به قه له می خو ی بووه و که لکی له وتاری ده سته ی نوو سهران وه رنه گرت بوو. کاتیک که روژ نامه گه یشته ده سته ی ده فته ری سیاسي، نه وان به نامه ره خنه یان لیگرت و له نامه یه کدا بو یان نووسئ: روژ نامه که وه ک ئورگانی کومیته ی ناوه ندی ناچئ و بو ته ئورگانی خو ت.

هه ر له و نامه دا نه گه رچی ده فته ری سیاسي ئاگاداری ده که نه وه که ده وله تی عیراق هیشتا ولامی نه و داوایه نه داوایه ته که نه و بگه رپته وه بو عیراق، به لام راشکاوانه داوای لیده که ن که بو به رپوه بردنی نه و گه لالانه ی که هه یه تی، بگه رپته وه بو عیراق. له نامه که دا کومیته ی ناوه ندی هه ره شه ده کا که کو بوونه وه ناگرن و هیچ بر یاریک ناده ن تا نه و نه گه رپته وه.

به دوا ی سه فهدا هه یه تی حیزب بو یه مهن، بر یار درا ده سته یه کی ۱۰ که سی له نه ندامانی حیزب بو دیتنی ده و ره یه کی سیاسي نیزامی به به رپر سایه تی هاشم که ریمي، بو ماوه ی ۴ مانگ بچه یه مهنی دیموکراتیک که بریتی بوون له: ۱- هاشم که ریمي ۲- حه سه ن ره سته گار ۳- سه ید ره سوول دهقان ۴- مه لاحه سه ن شیوه سه لی ۵- مه لا سه دیق ۶- میرزا عه لی ۷- فقه ی عه ولای قه له ره شی ۸- محمه د بوکانی ۹- مه لا عوسمان (جه لالی میراوه یی) ۱۰- مه لا مه حمود قازانی.

نه و کات یه مهن ببوو به پیگه ی پارتیزانه کانی زه فار و تیکو شه رانی ئیرانی. حه سه نی ره سته گار له ده ست نووسی ک دا به وردی باسی نه و سهر فهدا چوار مانگه یه ئاخری به هاری ۱۹۷۷ ده کا و ده نووسئ که حیزب له سه فهدا یه مهن به نیوی عه رهبی (لیسه پاسه) ی بو وه رگرتوون تا له وې ده و ره ی فی ربوونی چه ک و شیوه ی کاری پارتیزانی تیپه رپنین. نه وان به ته یاره چوونه کووه یت و له ویشرا چوون بو عه ده ن پیته ختی یه مهنی دیموکراتیک. له نیو نه وانه دا ته نیا ۳ که س که می ک عه ره بیان ده زانی و بو نمونه هاشم که ریمي نه گه ر گوتبای "له ولاتی ئیمه کشتوکال ده کرئ و مه رومالات به خیو ده که ن"، ده یگوت "فی بیلادنا یه زره عونه غه نه م" واته "له ولاتی ئیمه مه ری ده چپنن" که به و قسه یه هه موو عه ره به کان قاقا پیده که نین.

ئەوان درەنگ گەشتەنە عدەن و لە فڕۆکەخانە پێشوازیان لێکرا بە قەرەغ دەریا دا، کە گەرم و بۆنی ماسیی هەموو ولاتی داگرت بوو و سەگ و پشیلە و پێوی بە دواي کەشەنەوێ ئاوی دەریا دا، خەریکی مۆمۆیە بوون، بردیانە پێگەیهکی نێزانی کە بۆ مندالان خوارەوێ ۱۸ سالی دروست کرا بوو. چەند سەربازی پەشکە و کزۆلە لەگەڵ چەند ئەفسەرێک کە هەر جل و بەرگەکانیان جیاواز بوو، ئاگایان لێیان بوو. دەوڵەت کەرەسە ی نان و چا خواردنی دانێ و کەسانی وەک سەدیقی فەرۆخی دواي یەک مانگ توانیان عەدەت بە خواردن بگرن کە زۆرتر ماسی بوو. دیارە پاش ماوەیەک ئەوان بۆخۆیان ئەرزاقیان وەدەگرت و خواردنیان ساز دەکرد و سەید رەسوولی دیهقان بە دەستە رەنگینەکانی، گۆرانکاری گەورە ی لە خواردنەکان دا پێکھێنا. بەلام لە دابەش کردنی کار دا، چا ساز کردن درابوو بە حەسەنی رەستگار کە یەک دەبوو کەتری بۆ بکوڵینی و یەک چای بۆ دە چادانی کا و یەک تیکا و یەک بیگیژی کە ئەوێش بۆ ئەفسەرانێ ئەو پێگەیه ببوو بە گەمەیهکی خۆش و لەوختی کاری ئەودا دەهاتن بۆ چا خواردن.

حەسەن رەستگار دەنووسی کە پاش ماوەیەک دەورە ی فێرکردنی و بەکارهێنانی چەکە جۆرەجۆرەکان وەک کلاشینکۆف، قەناسە، بی کە ی سی، داکتریۆف، ئارپیچی، نارنجۆک (رۆمانە)، دەستی پێکرد. ئەفسەران یەمەنی سەریان سوپامبوو، ئێمە کە ئاوا نیشانە ئەنگیۆین چاکین بۆ بۆ فێربوون هاتوون.

بۆ ئەو سەفەرە هاشم کەریمی کتیی زۆر لەگەڵ خۆی برد بوو و حەسەن رەستگار دەنووسی کە لەوێ بۆ جاری دووھەم کتیی (شەر و ئاشتی) ی (تۆلستۆ) خویندوتەو.

ئەوان لانی کەم هەفتە ی جارێک سەردانی شاری "عەدەن" یان دەکرد کە بئەدریکی زۆر گرینگی رۆژھەلاتی نێوہەرست بوو و حەسەن رەستگار دەنووسی: بۆیە شاری عەدەن زۆر سەرنجراکێشە و کەشتی سەفەری، بازرگانی، نێزانی زۆرە ی ولاتانی لێ دەبیندری. لەوکاتدا ولاتانی سوڤیالیستی بەتایبەتی یەکیەتی سوڤیەت و کوبا و لەهستانیەکان زۆر بەرچاو بوون. لەسەریەک یەمەنی دیموکراتی ولاتێکی ھەژار بوو، بێجگە لە فروشی خۆی بەرھەمیکی بەرچاوی دیکەیان نەبوو، کارگەیهکی رست و چینیان ھەبوو کە چینیەکان بەسەری رادەگەیشتن وایزنام ۱۵ کریکاریان ھەبوو ئەوکات یەکیەتی سوڤیەت سیاسەتی (پێگای پەرەسەندنی غەیرە سەرمایەداریان) پێرەو دەکرد کە لە ئەفریقا و ئاسیا و ئەمریکای لاتین تاقی دەکرایەو. لەوکاتدا زۆر لە خەلکی (زەفار) سەر بە ولاتی پاشایەتی عومان لە پێژیم ھەلگەرابوونەو و شەرپێکی پارتیزانی قورسیان دژی پێژیمی پاشایەتی عومان بەرپێو دەبرد. کۆمۆنیستەکان بێجگە لە چین لە پێگای یەمەنەو یارمەتییان پێ دەکردن. ولاتانی رۆژئاواش بە ھۆی بریتانیا و شای ئێران پشتیوانی پێژیمی شای عومان بوون. لە راستیدا یەمەنی دیموکراتی پشتی جەبەیهکی باشی زوفاریەکان بوو، ھەر بۆیەش ئێرانییەکانی دژی پێژیمی پاشایەتیان بۆ ولاتی خۆیان پێگە دەدا و پەرورەدی نێزانیان دەکردن. بەشداریان ئەو دەورە ی بۆ رۆژی ۲۵ ی گەلاوێژ رێپەرەسمیکی زۆر چاکیان پێک ھێنا و زۆر کاربەدەستی یەمەنیان بانگھێشت کرد و پەيام و ھیندیک سروودیان ئامادە کرد و بە دواي

به خیرهانی میوانه کان و پیشکەش کردنی سرودی نەتەوايەتی "ئەي رەقیب" حەسەن شیوەسەلی، په یامی ۲۵ی گەلاوێژ خوێندەووە که هەر خۆشی وەرێگێرا بۆووە سەر زمانی عەرەبی و بۆ بەشدارانی رێپەرەسمە که یەگجار زۆر جێگای سەرنج بوو. بەدوای ئەم رێپەرەسمەدا کەسایەتی ئەو تێمە زۆر چوووە سەری.

مەلا حەسەن شیوەسەلی

کار بە دەستانێ یەمەن بە نیاز بوون بۆ سەری سالی سەربەخۆیی جێژنێکی گەورە لەم بنگە یە بگرن بەلام بە هۆی تیرۆری سەركۆماری ئەودەمی یەمەنی دیموکرات که زۆر خۆشەویست بوو، جەژنە که هەلۆه شایەووە.

ئەو دەورە یە چوار مانگی گرت. دوای تەواو بوون ئەوان بە سواری فرۆکە هاتنە کووێت. بەلام لەوێرا تەیار بۆ بەغدا یە نەبوو، بە ناچار بە سواری تاکسی و ئوتوبوس گەرانەووە بۆ بەغدا و لەگەڵ خۆشی و شادی ئەندامانی مەقەری حیزب بەرەوروو بوون.

لەو سەروەندەدا، کتیی توحفە ی موزەفەر یە بە هاوکاری کۆری زانیاری لە بەغدا بە چاپ گەشت. مامۆستا هیمن که خۆشەویست و جێگای ریزی خەلک بوو لە نامە یە ک دا بۆ کەریمی حیسامی که لە لاپەرە ی ۱۶۷ ی بەرگی ۴ بیرەو هیه کانی دا هاتوووە لە سەر ئەو کتییە دەنووسێ... بەیاننان رەحمان ئەگەر بیکار بوو تاقەت دێتی، بەیتە کانی ئوسکارمانی بۆ دەخوینمەووە، ئەویش تایی دەکا. تا ئیستا پتر لە ۱۵۰ پەرمان هیناوەتە سەر خەتی خۆمان. بەراستی شتیکی زەریفە و من بۆخۆم زۆر کەلکی لێوەردەگرم. خۆلا بکا روژێک ئەوانە چاپ بکری. جا دەزانی شیوەی موکریان چەندە دەوڵەمەندە. شاییم بە خۆمە که هیشتا نەگە یومە پێنج وشە ی وا که نەم بیستبێ و مانای نەزانم. ئەویش لە سایە ی کرمانجی یا ئاغایە تێمە...

سەفەری دوکتور قاسملوو بۆ لیبی لە سالی ۱۹۷۷

لە میژووی نەتەوێ عەرەب دا، تەنیا سەركۆمارێک که دانی بە سەربەخۆیی و دامەزرانی دەوڵەتی کوردی دانا، موعەمەر قەزافی بوو. لە مانگی ۹ سالی ۱۹۷۷ دوکتور قاسملوو چوو بۆ وڵاتی لیبی و لەسەر سەفەرە کە ی لە رێکەوتی ۱۹/۹/۱۹۷۷ لە نامە یە ک دا بۆ کەریمی حیسامی که لە لاپەرە ی ۱۷۲ بەرگی ۵ بیرەو هیه کانی دا هاتوووە، دەنووسێ: سەفەرە کەم لە سەر یە ک باش بوو... بە داخەووە و خەتە کە ی ناخۆش بوو نیزیکی سەد دەستە ی نوێنەر لە هەموو وڵاتانی جێهانەووە بۆ بەشدار بوون لە جەژن دا هاتبوون. کۆسپی دیکەش رەمەزان بوو... من کاک هۆمەرم (مەعەمەر قەزافی) دیت بەلام هەروا سەرپێ. لە پاشان داوام کرد بە جیا بیینم، لە بەر خەلک بەرمەنە کەوت و نەشم دەویست لەووە زیاتر گیر بێ. بە تاییەتی که جێژنی رەمەزانیش لە

پیش بوو و لهوئی پینج شه ش روژان هه موو جی داده خری. به لام بهرپرسه راسته وخوځیه کم دیت و نیزیکه ی دوو سعات قسم له گه ل کرد. له پاشان دانیشتموم و شه ش لاپهړه به تایپ، کورت و پوخت له سهر ح.د.ک و رابردووی و داواکاښان نووسی بوم نارد. بریار وایه تا مانگیکی تر خه بهرمان بده نی. که له سهری تورکیا گه پامه وه دیاره موراجعه یان پیده کم... یه کیک له پیشیاره کاښان مه سه له ی رادیوی، به له بهرچاو گرتی وه زعی ولاته که پیموایه دوو کهس بنیرین بو ته وه ی که هه ر له وکاته ش دا بین به رابتمان و ده فته ری ئیمه له وی ئیداره بکن. چونکه عهړه بی زانین له وی زور موهمه. پیشیار ده کم که ماموستا مه لاه عبدالله و جه لال بچن بو ته وی. دیاره ته گه ر ماموستا قبول بکا...

دوکتور قاسملوو له هه ولی ته وه دابوو که حیزب مه قهړیک له لیبی بکاته وه و له نامه که یدا ده نووسی که ته گه ر مه لاهه ولای حه سه نزاده بچی هه موو شت وه ک مال، سیاره، بوی دابین ده که ن ته نانه ت ده توانی منداله کانیشی له گه ل خو ی به ری و له درېزه دا ده نووسی: ... له وی تووشی برا مواهیده ش بوم که ئیوه چاوتان پیکه وتبوو. زورمان قسه کرد و من سیاسه تی خومان به ته وای بو باس کرد. بریار ته وه یه دیسان چاومان به یه کتر بکه ویتته وه.

دیاره داوای که ره سه شم کرده. کابرای مه سؤل پییوابوو ولای "ئینشاله" ئیجایی ده بی... بورووی سیاسی حیزب، پیشیاری دوکتور قاسملوو له گه ل مه لا عه ولا بوچوون بو "لیبی" باس کرد، به لام ته و پیشیاره که ی قبول نه کرد.

گیړانی کهریم نستانی و نه حمده نستانی ۱۹۷۷

روژی ۱۳۵۶/۶/۳۰ (۱۹۷۷/۹/۲۱) دوو کادری حیزب به ناوه کانی کهریم نه ستانی و نه حمده نستانی، له ریگای گه پانه وه بو نیو خو ی ولات، له سهر سنوور به هو ی چهند چه کداری کوردی کوردستانی عیراق، سهر به یه کیتی نیشیتمانی به بهرپرسیایه تی سأل درویش قادر و فقه قی قادری کوری، به ۵ هزار تمه نه وه گیران و به ده ست به ستراوه یی ته سلیم به پاسگای ژاندارمهری به رده پان کران. ده فته ری سیاسی نامه یه کی بو دوکتور تالیب بهرپرسی یه کیتی نیشیتمانی له و ناوچه یه نووسی و داوای کرد که هه رچی زووتر ته و تاوانه روون بکریته وه. پاش ماوه یه ک دوو کهس له تاوانباره کان هه لاتن بو ئیران و یه کیشیان گیرا. دکتور تالیب بو خو ی پرسیاری لیکرد بوو و شریتی ئیعترافه که ی بو حیزب نارد.

بو هه لسه نگاندنی وه زعی ناو خو و زانیاری له سهر ته و که سانه ی که کهریم و نه حمده نستانیان به گرتن دابوو، مه لاره سؤل پیشنماز له لایه ک و مه لا خدر دۆله گهرمی، به لایه کی دیکه دا چوونه وه بو ناو خو ی ولات.

مه لا عه ریز نه حمده ی له سهر ته حویل دانه وه ی نستانییه کان له ده ستونوسی ک دا ده لی: رۆژیک ده گه ل خزمانی شوړان چوو بووینه سهر چاوه ی هه ل شو یه که پر بوو له کاروانچی رۆژه لات و باشوور. هیندی ک چامان پیبوو بیفروشین. پیشمه رگه یه ک بانگی کردم گووتی کاکه خه لکی کوئی؟

گووتم خه لکی شوړانم بۆ کاکه؟ گووتی بۆ هیچ پښت. کورپه کانی شوړان هاتن گووتیان سازبه با برپښه وه. گووتم با چایه که ی بفرۆشین. گووتیان کارت به چای نه بڼ، به صاحب مان کردوه. سوار بووین و گه پښه وه شوړان. بۆ پښو دواتر چوومه قه لادزی مائی مه لا سمایلی حاجی. مه لادخر و چه ند که س له مائی مه لاسمایل بوون و باسی ته حویل دانه وهی که ریم نستانی و نه حمه د نستانیان ده کرد. پرسپارم کرد چی بوووه؟ گووتیان دوینئ له سهر چاوهی هه لشویه، قادری فه قی قادری، نه حمه د نستانی و که ریم نستانیان ته حویلی ئیران داونه وه. نه و جار زانیم نه و پښمه رگه بۆ له منی ده پرس. زورم پڼ کاریکی نه شیاو بوو ههر له خوومه وه نامه یه کم نووسی بۆ به پښان مام جه لال و دوکتور مه حمود و کاک ره سوول مامه ند و له سهر ته حویل دانه وهی که ریم و نه حمه د گله ییم لیکردن. ته نانه ت نووسی بووم، ئیستا بیسمیلاتان نه کردوه ده ستان کرد به ته حویل دانه وهی نه دامانی حیزی دیموکراتی کوردستان.

کاک ره سوول مامه ند به ناوی خوئی و مام جه لال ولامی نامه که ی دامه وه و نووسی بووی قادری فه قی قادری، ته مه رودی له شوړش کردوه و به داخه وه له ئیختیاری ئیمه دا نه ماوه، به لام ده ستان بکه وی بڼ گوومان سزای ده دهین و لپی قه بوول ناکه ین.

له و په یوه ندی له گه ل گرتی نه و دوو پښمه رگه یه، بورووی سیاسی حیزب دیموکراتی کوردستانی ئیران، له ریکه وتی ۱۹۷۷/۱۰/۱ ئاگاداریکی توندی بلاوکرده وه و نه و کاره ی مه حکووم کرد. ده قی راگه یندراوه که به مجوره یه:

راگه یاندنیک له لایه ن بورووی سیاسی حیزی دیموکراتی کوردستانی ئیرانه وه.

له ساله کانی رابردودا، له ماوه ی هاوکاری سه روکایه تی جولانه وهی گه لی کورد له کوردستانی عیراق له گه ل ریژی می شا، به رانه بر به خه باتکارانی کوردی ئیران زور کاری نا په وا کران که یه کیک له وانه گرتن و ته سلیم کردنه وه یان به جه لادانی ریژی می شا بوو.

هیژه پښکه وتوه کانی کوردستانی عیراق له کاتی خویدا به تیکرایی نه و کرده وه یان مه حکوم کرد. پاش هه ره س هیئانی سه رکردایه تی بارزانی نه م کاره له هه موو لایه که وه به یه کیک له لاپه ره ره شه کانی میژووی نه م جولانه وه یه داندر. به داخه وه هیندی که س له میژوو ته جروبیه یان وه رنه گرتوه و ئیستاش نوکه رایه تی ریژی می شایان به ئهرکی خویان داناوه.

شه وی ۱۳۵۶/۶/۳۰ (۱۹۷۷/۹/۲۱) چه ند خوږوښی چه کداری کوردستانی عیراق به سه روکایه تی سألحی ده رویش قادر و فه قی قادری کوری تووښی دوو کوردی نیشتیمانه یه روهی کوردستانی ئیران به ناوی که ریم نه ستانی و نه حمه د نه ستانی هاتوون و پاش نه وهی رووتیان کردوون و بالیان به ستوون، بردویانه پاسگای به رده پان و ته سلیمی ئیرانیان کردون.

نه و دوو نیشتیمانه یه روه که پتر له ده ساله له سه ر ئازادیخوازی و خه باتی دژی ریژی می شا ده ربه ده ر بوون و له لایه ن ریژی می پولیسی و دیکتاتوری شا راوئرون، به ده ستی چه ند کوردی خایه ن و خوږوښ گیراون و به دیاری دراونه وه به حکومه تی کوڼه په رسته ئیران و ئیستا گیانیان له مه ترسی دایه.

حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران له کاتی کیدا ئه و کردهوه بيشه زمانه به به توندی مه حکوم دهکا، به مافی خوئی دهزانی که له دواوژ دا هاندەر و دهستکیسی ئه و تاوانه خوڤرووشیه به گهلی کورد بناسینی. دلنایه که گهلی کورد له کوردستانی ئێران له کردهوهی خایانهی ئه و تاوانبارانه خوڤ نابێ و به سهزای خویان دهگهیهنی

بۆرووی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران.

ههوهلی ئۆکتوبری ۱۹۷۷ - ۱۳۵۶/۷/۱۰

که ریم نهستانی و ئهمه دهستانی دواي شکه نهجه و ئازارێکی زۆر بۆ دادگایی کردن نێردانه شاری ورمی. حیزب به نههینی داوا له یوسفی کوردنێژاد کرد که ههول بدا له دادگا دا، پارێزهری ئهوان به ئهستووه بگرێ. ههروهها نامهیه کیش بۆ عهلیاغای ئهمیر عهشایری، نوێنه ری سهردهشت و پیرانشار نووسی و داوای لێکرد که پێش به ئێعدام ئهوان بگرێ.

له لایهکی دیکه به دواي ئه و رووداوه دا دهولهتی عێراق زهختی هێنا که حیزبی دیموکرات دهبی له سه ره یه کیتی نیشتمانی شت بنووسی. عهبدوڵا حه سه نزاده له و باره وه له لایه پهری ۸۶ ئه زموونی خهبات دا ده نووسی: له جه په یانی ته حویل درانه وهی کاک ئهمه دهستانی و کاک که ریم نهستانی دا. دیاره ئیمه بۆخۆمان دهگه ل یه کیه تی له سه ره ئه وهی ئیختیلافمان لێ پهیدا بوو. به لām ئهوان هاتن گوته یان دهبی له زیددی یه کیه تی نیشتمانی شت بنووسن. گوتمان نانوو سین. هه ره چی هه ولیان دا گوتمان نانوو سین. جه معیکیان لێ بانگ کردین که منیان دهگه ل نه بووم. ده ستمان لێ شوتن گوتمان تازه نایانه ی نه وه. له پاشان ئه وانیش حادیسه یه کیان بۆ هاتبووه پێش که یه قینیان کردبوو بۆ له به یین بردنانه. سواری ئاسانسۆر ده بن و به رق ده کوژێته وه. ده ویدا حاسیه ده بن. دوو سه عات، سی سه عات ده ئاسانسۆری دا ده بن. ئیدی ده لێن ئه وه به رنامه یه بۆ وهی به مانکوژن. دوايه ده رکهوت که شته که وا نه بووه هه ره به راستی به رق به راوه. به لām له وێ پێیان گوته بوون ئیوه زۆر له "جه لال" ی بۆمه خه ته رناکترن. جه لال هه ره نه بی له شاخییه، به لām ئیوه له نیو دلماندان. ئیوه له نیو جه رگه ی خۆماندا خه یانه تمان پێ ده که ن. گوته بوویان بابه ئیمه دوستی ئیوه یین به لām ئیمه دوژمنایه تی بۆخۆمان ساز ناکه یین و ئه وانه ش دوژمنی ئیمه نین. باسی ئه و شته یان کردبوو که کاریکی خراپه، به لām له سه ره ئه و نه بی پێوه ندیی دوو حیزبان تیک به چی.

سه ره له وه دابوو هه ره له و کات دا، روژنامه ی "ده نگی یه کیتی" بڵاوکراوه ی یه کیتی نیشتمانی له ده ره وهی ولات له سه ره تاوانبارانی به گرت دانی ئهمه دهستانی و که ریم نهستانی، به درۆ بڵاوکراوه یه کی به م شیوه یه بڵاوکرده وه: تاوانبارانی ئه و رووداوه حوکی جه ماوه ری زه حمه تکیش و شوڕشیان به سه ردا جیه جی کراوه و گولله باران کراون.

رێبه ری حیزب له ده ره وه له و ئاگادارییه به شک ده بن و باوه ر ناکه ن چونکه له سه ره تا دا تاوانباران له سه رده شت له ژیر چاوه دیری ساواک دابوون و دوايه راگوێزرابوون بۆ باشووری ئێران. بۆیه به ریار ده ده ن تا له و بابه ته زیاتر بکوڵنه وه. دواتر ده رکهوت ئه و بڵاوکراوه سه رتاپا درۆیه و

"سالح دەرۆیش" له مه‌لبه‌ندی شو‌پش، نان بو‌ جه‌ماعه‌تی یه‌کیتی نیشتمانی ده‌کا و ئه‌وانی دیکه‌ش له‌ ئێران.

له‌ سه‌ر ئه‌و باب‌ه‌ته‌، بو‌روی سیاسی حیزبی دیموکرات له‌ ریکه‌وتی ۱۳۵۷/۱/۵ (۱۹۷۸/۳/۲۵) روونکردنه‌وه‌یه‌کی به‌م شیوه‌یه‌ ب‌لاو کرده‌وه‌:

"روونکردنه‌وه‌یه‌ک له‌ لایه‌ن حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێرانه‌وه‌"

دوای ب‌لاو بو‌ونه‌وه‌ی راگه‌یاندنی روژی ۱۳۵۶/۷/۱۰، بو‌روی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستان دهرباره‌ی ته‌حویل دانه‌وه‌ی دوو تیکۆشه‌ری کوردی ئێران به‌ کاربه‌ده‌ستانی ریژیمی کۆنه‌په‌ره‌ستی هه‌مه‌ره‌زا شا، ب‌لاو کراوه‌یه‌که‌مان به‌ ناوی "ده‌نگی یه‌کیتی" (ژماره‌ سێ کانونی دووهمی ۱۹۷۸) پێگه‌یشت که‌ له‌ویدا ئیدعا کراوه‌ گۆایا "تاوانبارانی ئه‌و رووداوه‌ حوکمی جه‌ماوه‌ری زه‌حمه‌تکیش و شو‌پشیان به‌ سه‌ردا جی‌به‌جی کراوه‌ و گۆلله‌باران کراون".

حیزبی ئێمه‌ بو‌ ئاگاداری گه‌لی کورد و بیرورای گشتی جێهانی راده‌گه‌یه‌نی که‌ ئه‌م ئیدعایه‌ دوور له‌ راستیه‌ و تاوانبار و به‌کری گه‌راوه‌کانی ساواک له‌ گۆل کالتریان پێ‌نه‌گوتراوه‌. به‌ پێی ئاگاداریه‌کی که‌ گه‌یشته‌ ده‌ستی ئێمه‌ سێ که‌س له‌ تاوانباره‌کان، فه‌قی قادر کوری س‌ال‌حی دەرۆیش قادر، هه‌سه‌نی کو‌ی‌خا مسته‌فا یه‌کی‌کی تریان، ئیستا له‌ ئێران و سازمانی ئه‌منیه‌ت بو‌ جنوبی ئێران به‌پ‌رێ کردوون. دوو که‌سی تریشیان که‌ یه‌کیان س‌ال‌حی دهریش قادر سه‌رده‌سته‌ی خه‌پانه‌ت کارانه‌ هه‌ر ئیستا نزی‌ک سنوری ئێران له‌ باوه‌شی ئه‌و که‌سانه‌ دا حاوانه‌وه‌ که‌ ئیدعا ده‌که‌ن تاوانبارانیان گۆلله‌ باران کردوه‌.

به‌م جو‌ره‌ راده‌گه‌یه‌نین که‌ ئه‌م نووسراوه‌ی "ده‌نگی یه‌کیتی" ته‌نیا بو‌ فریودانی بیروباوه‌ری گشتی‌یه‌ و فری به‌ سه‌ر حه‌قیقه‌ته‌وه‌ نیه‌.

بو‌رو‌ی سیاسی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران

۱۳۵۷/۱/۵ (۱۹۷۸/۳/۲۵)

ستراتیژی بزوتنه‌وهی رزگاریخوازی کورد

جیا له‌وهی که دوکتور قاسملوو سکرتیری حیزبی دیموکرات بوو که سایه‌تیکی گه‌وره‌ی کورد بوو که ههر له ده‌هه‌ی ۷۰ تا ۸۰ سه‌ده‌ی ۲۰ زاینی دا، راسته‌وخۆ کاری بو پیکه‌پێانی یه‌کیتی و یه‌کگرتوویی له نیو هیژه‌کانی هه‌رچوار پارچه‌ی کورد له ئورپا دا ده‌کرد.

کۆمه‌له‌ی خویندکارانی کورد له ده‌ره‌وه‌ی وڵات ریکخراویکی سیاسی بوو که به پێی راو‌بو‌چوونی حیزبه‌کانی کوردستان هه‌لسوکه‌وتی ده‌کرد و له ژێر کاریگه‌ری سیاسه‌ت و په‌یوه‌ندی ریکخراوه‌کانی کوردستان دابوو. کۆمه‌له‌ی خویندکاران دوا‌ی کیشه‌ی نیو‌خۆ‌یی پارتی دیموکرات بوو به دوو به‌ش. به‌شێک هه‌ر به‌و ناوه، به‌لام به ناوی مه‌رکه‌زی بیرلین که سه‌ر به پارتی بوو درێژه‌ی به تیکۆشان دا و به‌شیکیش به ناوی "ئاکسا" به لای یه‌کیتی دا شکان.

دوا‌ی تیکشکانی شو‌رشی ئه‌یلوول له سا‌لی ۱۹۷۵ حیزبی کومونیستی عێراق، به‌شیک له خویندکارانی کوردی به ناوی ناوه‌ندی "پراگ" له ده‌وری خۆی کۆ کرده‌وه. دواتر کۆمه‌له‌ی خویندکارانی دیکه‌ش به هۆی پارتی گه‌ل، واتا جه‌ماعه‌تی سامی، به ناوی "بوکسی" دامه‌زران. هه‌روه‌ها ریکخراوی پاسوکیش، ریکخراوی خویندکارانی دامه‌زراند که ناوی سوکسه‌ بوو. به‌م شیوه‌یه کۆمه‌له‌ی خویندکارانی کورد به سه‌ر ریکخراوه‌کانی کوردستان دا دابه‌ش بوو. ئه‌و رواله‌ته هیژ و توانای له‌و ریکخراوه‌یه‌ ب‌ری و کورده‌کانی به‌شه‌کانی دیکه‌ش له‌نیو ئه‌وانه‌دا دابه‌ش بوون.

له هه‌لومه‌رجیک ئه‌وتۆ دا ستراتیژی دوکتور قاسملوو ئه‌وه‌ بوو که کورد له یه‌کیک له به‌شه‌کانی کوردستان، له چوارچێوه‌یه‌کی که‌میش داب‌ی به به‌شیک له مافه‌کانی بگا و پێوابوو ئه‌و ده‌ستکه‌وته ده‌توانی کاریگه‌ری له‌سه‌ر به‌شه‌کانی دیکه‌ هه‌ب‌ی و زووتر کورد به ئازادی بگه‌یه‌ن‌ی. دوکتور قاسملوو هه‌لومه‌رجی وڵاتی عێراقی بو سه‌رخستنی ئه‌و بوو‌چوونه، له هه‌موو پارچه‌کانی دیکه‌ی کوردستانی، به گونجاوتر ده‌زانی و تا دوا‌ی نسکۆی ۱۹۷۵ مه‌رحومی مه‌لا مسته‌فای به کاراکتیری سه‌ره‌کی جێبه‌جێ کردنی ئه‌و روانگه‌یه ده‌زانی و ئه‌وه‌ندی بو‌ی کرا هاوکاری کرد و هه‌ول‌ی دا که له نیوان کورد و عه‌ره‌ب له عێراق دا شه‌ر نه‌بێته‌وه و کورد له چوارچێوه‌ی ریکه‌وتنی ئازاری ۱۹۷۰ دا به به‌شیک له مافه‌کانی بگا.

دوا‌ی نسکۆی ۱۹۷۵ ستراتیژی دوکتور قاسملوو له‌سه‌ر مۆره‌کانی کوردی کوردستانی عێراق، گۆ‌پاوه و پێوابوو که پارتی دیموکراتی کوردستان به ریه‌ری بارزانی وا زوو له‌ژێر باری ئه‌و شکسته گه‌وره‌یه ره‌ها ناب‌ی و به زوویی ناتوان‌ی خۆ له‌بن ده‌ستی ئێران خ‌لاس بکا و که‌س‌یش نییه که جێی مه‌لا مسته‌فا بگرێته‌وه که نه‌خۆش بوو. بو‌یه هه‌ول‌ی دا له‌گه‌ڵ هاوئا‌هه‌نگی له‌گه‌ڵ هه‌موو ریکخراوه‌کانی کورد له هه‌ر چوار پارچه‌ی کوردستان، کار له‌سه‌ر ئه‌و ریکخراوانه بکا که تازه دوا‌ی شکستی ۱۹۷۵ له عێراق دامه‌زرا بوون، وه‌ک یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان (لێژنه‌ی ئاماده‌یی) عێراق که دوکتور مه‌حمود عوسمانی ریه‌رایه‌تی ده‌کرد.

دوکتور قاسملوو له پوچوونه که ی دا هه له بوو، چوونکه دوکتور مهحمود هیژیکی نهوتو و کهسیکی دیاری جولانه وهی کورد نه بوو و یه کیتی نیشتمانیس له ژیر ریبهری مام جهلال دا، هه له سالانی ۶۰ دا به لای ریژی می ئیران داکه وتبوو. سه ره پای نه وه بهو سهقه تییه و لهنگ و لورییه دوکتور مهحمود عوسمان بو سه رخستنی پلانه کانی دوکتور قاسملوو گهراوه بو بهغه دا.

له سالی ۱۹۷۷ دا هه چهند سیاسه تی حیزبی دیموکرات له کوپوونه وه کانی فارنا و پاریس له مه ره هاوکاری له گه ل پارتی و یه کیتی به سترابوو به ره خه گرته ئه وانه له سیاسه تی شا، به لام دوکتور قاسملوو له کونگره ی کومه له ی خویندکارانی کورد سه ره به یه کیتی نیشتمانی به شداری کردبوو. دوکتور له ئوروپا له گه ل یه کیتی نیشتمانی و دوکتور مهحمود عوسمان کوپوونه وه و بریاریان دابوو که له گه ل حیزبه کوردییه کانی سوریه و تورکیه بو قسه وباس له سه ر ستراتیژی سیاسه تی کورد کوپنه وه. بو نه و مه به سته ئه میر قازی وه ک نوپنه ری حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران چوو بو ولاتی سوریه و لوبنان و له وی له گه ل، نوپنه رانی یه کیتی نیشتمانی و لیژنه ی ئاماده یی پارتی دیموکراتی کوردستان (دوکتور مهحمود عوسمان) حیزبی دیموکراتی پیشکه وتوو کورد له سوریا و حیزبی دیموکراتی کوردستانی سوریه (الپارتی) حیزبی دیموکراتی چه پی کورد له سوریا، کوپوونه وه. نوپنه ری ریخراوی "هه ورا" و پارتی شوپشی میلی کوردستان" به هو ی هه لومه رچی تاییه تی نه یانتوانی به شدار بن. نه و کوپوونه وه یه له روژی ۲ دیسامبری ۱۹۷۷ به به شداری نوپنه ری نه و حیزبانه له بیرووت به ریوه چوو.

به قسه ی که ری می حیسامی گه لاله و چوئیه تی کار و تیکوشان، واتا "وه ره قه ی عه مه لی ریخراوه کوردستانیه کان"، به هو ی دوکتور قاسملوو به عه ره بی نووسرا و مه لا عه ولای هه سه نزاده کردبووی به کوردی که نه و به شه ی که له لاپه ره ی ۱۹۰ به رگی ۵ بیره وه رییه کانی که ری می حیسامی دا هاتوو، ئاویه:

شه رته کانی هاوکاری:

- ۱ - نهینی راگرته کوپوونه وه - بایخان به باری هاوکاری راسته قینه نه ک باری پروپاگنده.
- ۲ - به ئیخلاص و به دله وه راست و ره وان هاوکاری کردن.
- ۳ - وه لا نه نانی هیچ هیژیکی پیشکه وتوو له هیچ پارچه یه کی کوردستان.
- ۴ - روونکردنه وه ی ناوه روکی "یه کیتی نیشتمانی" ئایا هی هه موو کوردستانه؟ نه گه ر نا بوچی کوردی ئیران و سوریا ی تیدایه؟ - بردنی ئیرانی بو کوردستانی عیراق بو ناو پیشمه رگه بوچی یه؟
- ۵ - روونکردنه وه ی په یوه ندی یه کیتی نیشتمانی له گه ل ریژی می ئیران و مه ترسی پیکه یانی نه و په یوه ندیه - ته حویل دانه وه ی دوو براده ری ئیمه، مه سه له ی برایم نه حمه د.

ئاماده کردنی کوپوونه وه ی داهاتوو

- ۱ - له به هار زووتر نه بی.

- ۲ - موافقه ت کردن له سه ر پیشنیاره کانی ئیمه "ئه ساسی پیشنیاره کان".

- ۳ - ئه‌وه‌ی له‌ کۆبوونه‌وه‌دا ب‌پ‌یاری له‌ سه‌ر ده‌دری ده‌بی له‌ لایه‌ن به‌ پ‌یوه‌به‌ری ر‌یک‌خراوه‌کانه‌وه‌ په‌سه‌ند ب‌ک‌ری.
- ۴ - ج‌یگا و وه‌ختی کۆبوونه‌وه‌ به‌ ته‌واوی نه‌پ‌نی ب‌ی.
- پ‌یویستی دانانی یه‌ک س‌تراتیژی
- مه‌به‌ست له‌ س‌تراتیژی گ‌شتی چی‌یه‌؟
- ۱ - ر‌یک‌که‌وتن له‌ سه‌ر سیاسه‌ت‌یک‌ی گ‌شتی در‌یژخایه‌ن.
- ۲ - ل‌یک‌ گر‌یدانی ت‌یک‌ۆشان له‌ ده‌ره‌وه‌ی کوردستان.
- ۳ - دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی ر‌یک‌وپ‌یک.
- ۴ - له‌ هه‌لومه‌رجی ئ‌یستا دا هه‌ل‌ب‌ژاردنی له‌بارترین پارچه‌ی کوردستان بۆ زه‌بر وه‌شاندن و یارمه‌تی به‌و به‌شه‌.
- ۵ - چونکه‌ هه‌لومه‌رجی سیاسی له‌ هه‌رکام له‌م و‌لاتانه‌دا که‌ کوردی ت‌یدا نی‌شته‌ج‌ی‌یه‌ ج‌یاوازه‌، موم‌کین نی‌ه‌ یه‌ک تاک‌تیک و یا یه‌ک سیاسه‌تی ر‌ۆژ بۆ هه‌موو ج‌ولانه‌وه‌ی کورد دیاری ب‌ک‌ری. بۆیه‌ هه‌ر ر‌یک‌خراو ح‌یزب‌یک تاک‌تیک‌ی سه‌ربه‌خ‌ۆی و سیاسه‌تی ر‌ۆژی خ‌ۆی هه‌یه‌.
- سیاسه‌تی در‌یژخایه‌ن ده‌بی چ‌ۆن ب‌ی.
- ۱ - پشت به‌ستن به‌ کۆمه‌لانی گه‌لی کورد له‌ هه‌موو پارچه‌کانی کوردستان.
- ۲ - ر‌یک‌خستنی ج‌ولانه‌وه‌ی گه‌لی کورد به‌ گ‌شتی له‌سه‌ر بار‌یک‌ی پ‌یشکه‌وتوو دیاری کردنی د‌ۆست و دو‌ژمن.
- ۳ - سیاسه‌تی ژوره‌وه‌ی ج‌ولانه‌وه‌ی گه‌لی کورد.
- ۱ - له‌ کوردستان ج‌ولانه‌وه‌ی پ‌یشکه‌وتوو - ج‌ولانه‌وه‌ی زه‌حمه‌ت‌ک‌یشانه و بۆ ج‌ی‌به‌ج‌ی کردنی داوخوازه‌کانی ئه‌وان خه‌بات ده‌کا.
- ب - په‌یوه‌ندی ئ‌ورگانیک له‌ ن‌یو گ‌یروگ‌رفتی نه‌ته‌واپه‌تی و کۆمه‌لایه‌تی.
- ج - دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی هاوکاری و یه‌ک‌یتی و کرده‌وه له‌ گه‌ل ه‌یز پ‌یشکه‌وتوه‌کانی ئه‌م و‌لاتانه‌ی که‌ کوردی ت‌یدا نی‌شته‌ج‌ی‌یه‌.
- له‌باری سیاسه‌تی ده‌ره‌وه
- د‌ۆستایه‌تی و هاوکاری له‌ گه‌ل و‌لاتانی س‌وسیالیستی و هه‌موو ه‌یزه‌ پ‌یشکه‌وتووکانی ج‌یه‌ان له‌م باره‌وه‌ س‌ئ ئه‌رکی گر‌ینگ پ‌یویستن:
- ۱ - راک‌یشانی سرنج و پشتیوانی یه‌ک‌یتی سو‌فیه‌تی بۆ گ‌یروگ‌رفتی کورد به‌ گ‌شتی نه‌ک هه‌ر له‌ یه‌ک پارچه‌ی کوردستان.
- ۲ - دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی و راک‌یشانی سرنج و پشتیوانی هه‌موو ر‌یک‌خراوه‌کانی س‌وسیالیستی و د‌یموکرات و ح‌یزبه‌ کمونیسته‌کان و س‌وسیالیسته‌کان و س‌وسیال د‌یموکراته‌کان.
- ۳ - دابه‌زاندنی س‌تراتیژی له‌ هه‌ل و مه‌رجی ئ‌یستا دا.
- الف - خه‌بات بۆ ز‌ال کردنی ر‌یازی پ‌یشکه‌وتوو له‌ ج‌ولانه‌وه‌ی گه‌لی کوردا.

- ١ - رەد کردنهوهی به ته‌واوی رێبازی بارزانی نه وهک رێبازی شه‌خسێک، به‌لام وهک رێبازی ناسیونالیستی کۆنه‌په‌ره‌ست و هاوکاری رێژی می شا و ئیمپریالیزم.
- ٢ - کوردستانی عێراق بۆ بنکه‌ی جولانه‌وه‌ی کورد له باری سیاسی و کۆمه‌لایه‌تیه‌وه له‌باره، به‌لام له‌باره‌ی جوغرافیاییه‌وه ناله‌باره. بێجگه له‌وه حکومه‌تی عێراق ته‌نیا حکومه‌تیکه که ئیعترافی به‌خودموختاری گه‌لی کورد کردوه و له‌ده‌ره‌وه‌ش له‌لای ولاتانی سوسیالیست و حیزبه سۆسیالیت و کمونیسته‌کان به‌حکومه‌تی پێشکه‌وتوو ناسراوه. له‌ده‌ره‌وه زورجار له‌لایه‌ن دۆستانی گه‌لی کورده‌وه ئهم پرسیاره‌ دێته‌ پێش که بۆچی جولانه‌وه‌ی چه‌کداری گه‌لی کورد هه‌ر له‌ عێراق کۆکراوه‌ته‌وه؟
- ٣ - به‌بیرورای ئیمه کوردستانی ئێران له‌هه‌لومه‌رجی ئیستادا پارچه‌یه‌که له‌کوردستان که نوخته‌ی زه‌عفی دوژمنه.
- ٤ - رێژی می ئێران به‌کۆنه‌په‌ره‌ستترین رێژی می ناوچه‌ ناسراوه. دۆستانی ئیمه (ولاتانی سوسیالیسی و هێزه‌ پێشکه‌وتووکانی جێهان) لێی بێزارن.
- لێره‌دا که‌ریمی حیسامی کۆتایی به‌و به‌لگانه‌ دینی و له‌وه به‌داخه که بۆ ته‌واوی ئه‌و نوسراوه‌یه نه‌نووسیوه‌ته‌وه که به‌پروای ئه‌و زۆر ده‌وله‌منده. که‌ریمی حیسامی له‌لایه‌ره‌ی ١٨٨ بیره‌وه‌رییه‌کانی دا ئاماژه‌ به‌بیریاره‌کانی ئه‌و کۆبوونه‌وه‌ ده‌کا و ده‌نووسی:
- ١ - ئهم کۆبوونه‌وه و کاره‌کانی یه‌کجار نه‌هێنی ده‌بن.
- ٢ - له‌لایه‌ن حیزبه‌کانی به‌شداری کۆبوونه‌وه‌وه لێکۆڵینه‌وه‌یه‌کی ته‌واو له‌سه‌ر ئهم نوختانه‌ی خواره‌وه‌ ده‌کری و ده‌دری به‌کۆبوونه‌وه‌ی ئایه‌نده.
- ١ - هه‌له‌سه‌نگاندنی بزوته‌وه‌ی کورد له‌قۆناخی رابردودا به‌گشتی و هی کوردستانی عێراق به‌شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی.
- ب - لێکدانه‌وه‌ی وه‌زعی بزوته‌وه‌ی کورد له‌قۆناخی ئیستا دا.
- ج - لێکدانه‌وه‌ی وه‌زعی گشتی ئه‌و ولاتانه‌ی کوردستانیانیان له‌نیو دابه‌شکراوه.
- د - لێکدانه‌وه‌ی وه‌زعی جێهانی و به‌تایبه‌تی وه‌زعی ناوچه‌ی رۆژه‌لاتی نیوه‌راست.
- ٣ - کۆبوونه‌وه‌ی ئایه‌نده له‌مانگی ئاویریل ١٩٧٨ دا و به‌شیوه‌یه‌کی مه‌به‌ده‌ئی له‌کوردستانی عێراق ده‌به‌ستری.
- ٤ - لێژنه‌یه‌ک له‌هاوێرانی نوێنه‌رانی ئهم حیزبانه‌ی خواره‌وه‌ پیکهات.
- ١ - یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان
- ب - پارتی دیموکراتی پێشکه‌وتوو کورد له‌سوریا.
- ج - پارتی دیموکراتی کوردستان (لێژنه‌ی ئاماده‌یی) عێراق.
- ئه‌رکی ئهم لێژنه‌یه‌ چاوه‌دی‌ری جێبه‌جێ کردنی بریارو راسپاده‌کانی ئهم کۆبوونه‌وه‌یه ده‌کا تا کاتی کۆبوونه‌وه‌ی ئایه‌نده و هه‌روه‌ها په‌یوه‌ندی گرتنه‌ به‌پارتی شوێشی میلی کوردستان و رێکخراوی (هه‌ورا) بۆ پێ‌راگه‌یانندی بریار و راسپاردنه‌کانی کۆبوونه‌وه.

۵ - هه‌موو لایه‌نێک دەستەپێکی نوێنەرایەتی لە پلەی بە‌پێوە‌به‌ری دا دە‌نێری بۆ کۆبوونە‌وه‌ی ئایە‌نده‌ که لە دوو ئە‌ندام زیاتر نە‌بێ.

۶ - پش‌ت‌گ‌یری شۆ‌رشی کورد که ئی‌ستا لە کوردستانی عێ‌راق هە‌ل‌گ‌یرساوه و به هه‌موو ئی‌م‌کانا‌تیک.

هه‌روه‌ها کۆبوونە‌وه‌ ئە‌م راسپاردانە‌ی خوا‌ره‌وه‌ی بۆ کۆبوونە‌وه‌ی ئایە‌نده‌ دەر کرد.

۱ - قبول کردنی ئە‌و بە‌رنامە‌ی کاره‌ که حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێ‌ران دەر‌باره‌ی س‌تراتیژی بزوتنە‌وه‌ی ره‌زگاری‌خوازی کورد پ‌یش‌ک‌یشی کردوه و ئە‌مه‌ش نوسخه‌یه‌کی ته‌واوی ئە‌و بە‌رنامه‌ کاریه.

۲ - دامه‌زراندنی لیژنه‌یه‌ک به‌ ناوی (لیژنه‌ی خه‌باتی نیش‌تی‌مانی کوردستان) بۆ ر‌یک‌خستنی خه‌باتی س‌تراتیژی هاوبه‌ش له‌ نێو حیزب و ر‌یک‌خواه‌ پ‌یش‌که‌وتوه‌کانی کوردستاندا.

۳ - ئە‌گه‌ر ب‌ریاریکی گ‌رنگ دەر‌باره‌ی دوا‌روژ و چاره‌نووسی شۆ‌رشی کورد له‌ کوردستانی عێ‌راق بدری کۆبوونە‌وه‌ به‌ پ‌یوستی داده‌نی که پ‌یش دەر‌کردنی ب‌ریاره‌ که رای هه‌موو حیزبه‌ کوردستانییه‌کان وه‌ر‌ب‌گ‌یری.

هه‌موو لایه‌نه‌کانی به‌‌شداری ئە‌م کۆبوونە‌وه‌یه‌ نوسخه‌یه‌کی ئە‌م سورە‌ت جه‌له‌سه‌و پاش‌کۆ‌کانی وه‌ر‌گ‌رت.

بیروت ۱۹۷۷/۱۲/۲

هه‌ر له‌و چوارچ‌یمه‌یه‌دا دوکتور مه‌حمود عوسمان به‌ ر‌یکه‌وتی ۱۹۷۸/۱/۱۶ به‌ مۆ‌ری پار‌تی دیموک‌رات، نامه‌یه‌کی بۆ براده‌رانی حیزبی دیموک‌راتی نووسیوه‌ که که‌ریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۱۹۷ به‌رگی ۵ ک‌تیبی "له‌ بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا ه‌ینا‌و‌یتی و ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا که دوو مانگه‌ گه‌راونه‌وه‌ بۆ ناو شۆ‌رش و هه‌روه‌ها په‌یوه‌ندیان له‌ گه‌‌ل براده‌رانی حیزب له‌ پار‌یس و له‌ سوئید پته‌و بووه.

دوکتور مه‌حمود با‌سی ل‌یک ن‌یزیک بوونه‌وه‌ دانانی س‌تراتیژی (موحد) بۆ بزوتنە‌وه‌ی کورد ده‌کا که هه‌ر له‌ په‌یوه‌ندی بابە‌تی س‌تراتیژی ره‌زگاری‌خوازی کورد دایه‌ که له‌سه‌ره‌وه‌ با‌س ک‌را و له‌ خا‌لی یه‌که‌م دا ده‌نووس‌: ۱- ئی‌مه‌ به‌ پ‌یوستی ئە‌زانین که بزوتنە‌وه‌ی کوردستانی عێ‌راق و به‌ تایبه‌تی که ئی‌ستا شیوه‌ی چه‌ک‌داری وه‌ر‌گ‌رتۆ‌ته‌وه‌ سیاسه‌ت‌یک‌ی پ‌یش‌که‌وتن دژ به‌ ئی‌م‌پ‌ریالیزم و کۆنه‌په‌ره‌ستی هه‌ب‌یت و س‌تراتیژی‌یه‌کی ئە‌وتۆی هه‌بی دۆ‌ست و دوژمن به‌ روونی له‌ یه‌ک‌تر جیا ب‌کاته‌وه‌ و دژ ب‌ی به‌ ئی‌م‌پ‌ریالیزمی ئە‌مریکی و ئێ‌ران و سه‌یونیه‌ت و به‌ (مالی مه‌لا) که کلکی ئە‌م لایه‌نان و دۆ‌ست ب‌ی به‌ کامپی سوشیالیست و به‌ تایبه‌تی یه‌ک‌یتی سو‌قیات و به‌ هیژه‌ پ‌یش‌که‌وتنخواز و ره‌زگاری‌خوازی عێ‌راقی و عه‌ره‌بی و ج‌یهانی له‌ هه‌موو روویه‌که‌وه‌ و به‌ ه‌یچ جو‌ر‌یک ناب‌ی ه‌یچ به‌هانه‌یه‌ک موساوه‌مه‌ نه‌کات له‌م باره‌یه‌وه‌. دوکتور عوسمان له‌ در‌یژه‌ی نامه‌که‌دا با‌س له‌وه‌ ده‌کا که هه‌ول بدری له‌ گه‌‌ل ده‌ه‌وله‌تی عێ‌راق ر‌یکه‌وتن له‌ سه‌ر بناغه‌ی ر‌یکه‌وتنی ۱۱ ئازاره‌وه‌ ب‌ک‌ری. ئە‌و له‌ در‌یژه‌ی نامه‌که‌دا هه‌ل و مه‌رجی کوردستانی ئێ‌ران له‌ هه‌موو ب‌واریکه‌وه‌ بۆ ده‌ست پ‌یک‌ردنی کاری سیاس‌ی و چه‌ک‌داری به‌ ئاماده‌ ده‌زانی. ئە‌و با‌سی هاوک‌اری یه‌ک‌یتی له‌ نێوان هیژه‌کان ده‌کا و ره‌خنه‌ له‌ ر‌اب‌ردوو ده‌گ‌ری له‌ به‌ش‌یک دا ده‌نووس‌ که کاره‌ خراپه‌کانی ر‌اب‌ردوو چ جه‌لالی و چ مه‌لای ده‌ب‌ی

مه‌حکوم بکړی. به گشتی تهو ناوه‌روکی گه‌لآله‌ی وه‌ره‌قه‌ی عه‌مه‌لی به درېڅه خستوته به‌رباس. تهو گه‌لآله‌یه درابوو به حکومتی عېراق.

گه‌لآله‌ی ستراتیژی بزوتنه‌وه‌ی ره‌زگارېخوازی کورد، بیري نه‌ته‌وه‌یی دوکتور قاسملوو بوو و ریبه‌رانی دیکه‌ی حیزب موافقی نه‌بوون و ته‌نانه‌ت هه‌ر ئاگیان لې نه‌بوو. بویه ۳ که‌س له ئەندامانی بوروی سیاسی، له رېکه‌وتی ۱۹۷۸/۱/۲۳ نامه‌یه‌کیان بۆ دوکتور قاسملوو نووسی و هوشداریان دایه و سه‌باره‌ت به هاوکاری رېکخراوه سیاسیه‌کانی کورد ئاگاداریان کرده‌وه که هه‌ر وه‌ک خو‌ی ئاگاداره، بریار وایه که باسی رابه‌رایه‌تی بارزانی و رابه‌رایه‌تی کاتی نه‌کړی و ته‌وان له سه‌ر رېکخراوی یه‌کیتی نیشتمانی، نه‌زه‌ری خو‌دی دوکتوریان وه‌بیر هی‌نابوو که ته‌ویش بۆ ده‌رکه‌وتبوو که تهو رابه‌ره شو‌ر‌ش‌گې‌رانه، په‌یوه‌ندیان به حکومتی کونه‌په‌ره‌ستی ئیرانه‌وه هه‌یه. بهو پیه له وه‌زعیکی ئاوا دا، ئەندامانی ده‌فته‌ری سیاسی حیزب، هه‌ول‌دان بۆ پیکه‌یتانی به‌ره‌یان به دروست نه‌زانی بوو.

له‌وسه‌رده‌مه‌دا یه‌کیتی نیشتمانی له سنووری ئیران و عېراق جېگیر ببوو و خه‌ریکی سه‌له‌ماندنی ناسانامه‌ی شو‌ر‌ش‌گې‌رې خو‌ی و تاوانبار کردن و به خائین ناساندنی بارزانی بوو. به پیه گه‌لآله‌ی ستراتیژی بزوتنه‌وه‌ی کورد یه‌کیتی هی‌زه‌کانی ئیرانی بۆ نیو‌خاکی ئیران ده‌ست‌کیش ده‌کرد و له‌وباره‌وه ره‌خنه‌ی لیگیرا بوو. ته‌وجار به پیچه‌وانه‌ی ریزیکي که حیزبی دیموکرات بۆ یه‌کیتی هه‌ییوو، گرینگ‌ترین کاری تهو رېکخراوه‌یه گرتن و ته‌سلیم کردنه‌وه‌ی ئەندامانی حیزب به ریزیم و دروست کردنی تاقم و گروهی دیکه به دژی حیزبی دیموکرات و ته‌نانه‌ت دل‌سارد کردنه‌وی ئەندامانی حیزب و هاندانی ته‌وان به به‌جیه‌یتنی حیزب بوو.

به‌مشیه‌و ئاکار و کرده‌وه‌ی یه‌کیتی نیشتمانی هه‌ر له بناغه‌وه له‌گه‌ل گه‌لآله‌ی ستراتیژی دوکتور قاسملوو نه‌ده‌هاته‌وه. بویه به شیوه‌ی کاتی دوکتور مه‌حمود عوسمان که‌وته نیو پرۆژه‌ی کاری ستراتیژی کورد و تهو له‌گه‌ل دوکتور قاسملوو گه‌راوه بۆ عېراق. هاوکات له‌گه‌ل تهو هه‌ولانه، ته‌وجار ته‌وه‌ری کاری دوکتور قاسملوو، دانانی به‌رنامه‌ی کار بۆ حیزبه‌که‌ی خو‌ی و گه‌راوه بۆ ئیران بوو.

دوکتور قاسملوو و دارشتنی پلانی کار و کیشه‌کانی نیوخوای حیزب

کار و کرده‌وی چهن‌دی سال‌هی دوکتور قاسملوو له چوارچیوهی هاوکاری له‌گه‌ل کورده‌کانی عیراق له دهره‌وی ولات، بوو به‌هوی ئه‌وه که له سالی ۱۹۷۸ ده‌ولتی عیراق بریار بدا که حیزبی دیموکرات له عیراق دهر بکا. ئه‌و بریاره بو حیزب گرفتیکه گه‌وره بوو و حیزب توشی زور کیشه‌ی گه‌وره ده‌بوو. جیا له‌وه‌ش، له نیوان سئ ئەندامی ده‌فته‌ری سیاسی و هه‌روه‌ها له نیو ئەندامانی کومیتیه‌ی ناوه‌ندیش دا کیشه و ناکوکی هه‌بوو. بویه بریاری کو‌بوونه‌وه درا و ئەندامانی کومیتیه‌ی ناوه‌ندی له به‌غدا کو‌بوونه‌وه و جیا له حه‌مه‌ده‌مین سیراجی، به‌گشتی بریار درا که به‌گه‌رینه‌وه بو ناوخو ولات. ده‌بوو دوکتور قاسملوو و دوو ئەندامی کومیتیه‌ی ناوه‌ندی له دهره‌وه‌ش ئاگاداری ئه‌و کو‌بوونه‌وه بن و بریار درا که کهریمی حیسامی بو ئه‌و مه‌به‌سته سه‌فه‌ر بو ئوروپا بکا.

کهریمی حیسامی ده‌چته‌ پاریس و له رۆژی ۱۹۷۸/۲/۵ له‌گه‌ل دوکتور قاسملوو و ئەمیر قازی کو‌ده‌بیته‌وه. ئه‌و هه‌روه‌ها هه‌لگری نامه‌یه‌کی ۳ که‌س له ئەندامانی ده‌فته‌ری سیاسی حیزب بوو که له سه‌ر کاری رۆژنامه و هاوکاری ستراتیژی نیوان ریک‌خراوه کوردستانییه‌کان ره‌خه‌یان لیگرت بوو. له‌وئ پاش باس و لیکدانه‌وی وه‌زعی کوردستان، دوکتور گه‌ل‌له‌یه‌ک بو کارو تیک‌وشان له‌و وه‌زعه‌دا ئاماده‌ ده‌کا. کهریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۰۵ به‌رگی ۵ کتییی "له‌ بیره‌وه‌رییه‌کانم" دا، گه‌ل‌له‌ی دوکتور قاسملووی هی‌ناوه که ئەندامانی حیزب به‌ سئ به‌ش دابه‌ش ده‌کا و ده‌نووسئ: به‌شی یه‌که‌م: ئه‌و ئەندامانه‌ی که له‌به‌ر تاییه‌تی خو‌یان و له‌به‌ر زوری مال و مندال ئیمکانی جولانه‌وه‌یان نیه له عیراق داوای په‌نابه‌ری سیاسی ده‌که‌ن.

به‌شی دووه‌م: پینچ هه‌تا شه‌ش که‌س جارئ له دهره‌وی ولات ده‌مینه‌وه و سئ ئەرکیان له پیش ده‌بئ:

الف - دابین کردنی یارمه‌تی به‌ خه‌باتی ژووره‌وه‌ مادی و سیاسی.

ب - په‌یوه‌ندی له‌ گه‌ل هی‌زه پیشکه‌وتوه‌کان بو راکیشانی پشتیوانیان.

ج - هه‌ل‌سوراندنی کاروباری پروپاگانده و بلا‌وکردنه‌وی رۆژنامه.

د - دایر کردنی په‌یوه‌ندی له‌ گه‌ل ژووره‌وه.

به‌شی سی‌هه‌م:

که‌ نیزیکه‌ی سی تا چل (۳۰ - ۴۰) که‌س له مه‌سئوله‌کان و ئەندامان ده‌گریته‌وه ده‌بن به‌ چهن‌ ده‌سته، به‌ چه‌کداری ده‌چنه‌وه ولات بو دامه‌زرانی ته‌رحی سیامی.

دوکتور له‌ درێژه‌ی ئه‌و گه‌ل‌له‌یه‌دا باس له‌وه‌ ده‌کا که ئه‌و کرده‌وه به‌ مانایی شو‌رش یان راپه‌رینی چه‌کدارانه نییه به‌لکو ئه‌و کاره شی‌ویه‌ک له‌ خه‌باته و مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه که بو بلا‌وکردنه‌وی بیروباوه‌ری حیزب و دامه‌زراندنی بنکه و په‌یوه‌ندی له‌ گه‌ل خه‌لکی شاره‌کان له نیوخوا، تی‌بکو‌شرئ.

هه‌ر به پێی لاپه‌ره‌ی ٢٠٨ به‌رگی ٥ کتییی بیره‌وه‌رییه‌کان، که‌ریمی حیسامی له‌ زبانی دوکتور قاسملوو ده‌نووسی: جارێ سێ ئەندامی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی، شێرۆ (دوکتور قاسملو) و مینه‌ و دوکتور سه‌عید (حه‌سه‌نی شه‌ته‌وی) له‌ ده‌هره‌وه‌ ده‌مێننه‌وه‌ بۆ ئه‌و کارانه‌ که‌ له‌ پێشدا دیاری کراون. شێرۆ کاری رۆژنامه‌ و په‌یوه‌ندی به‌رپۆه‌ ده‌یا. مینه‌ش له‌ بیروت ده‌بێ و به‌رپرسی گه‌یاندنی یارمه‌تی بۆ ده‌ره‌وه‌ ده‌بێ. دوکتور سه‌عید له‌ پاش پێکهاتنی بنکه‌ له‌ کوردستان و جێگیربوونی سیامی له‌ ولات، ده‌چێته‌وه‌. هه‌روه‌ها که‌ به‌رپۆه‌ به‌رایه‌تی گۆژراوه‌ بۆ ژووره‌وه‌، شێرۆ و مینه‌ش ده‌چنه‌وه‌...

که‌ریمی حیسامی دوا‌ی کۆبوونه‌وه‌ پاریس گه‌راوه‌ بۆ به‌غدا، له‌ سه‌ر رێگا له‌ بیروت لای‌دا و میوانی سه‌لاح به‌ده‌ردین بوو و چاوی به‌ جو‌رج حه‌به‌ش له‌ رێکخراوی رزگاریخوازی فه‌له‌ستین و عیسمه‌ت جاوید، ئەندامی پولیت بورووی حیزبی کمونیستی لوبنان و نه‌سیر به‌رپرسی په‌یوه‌ندییه‌کانی رێکخراوی کاری کمونیستی و ئەبوو ئەیاد که‌وت و له‌ هه‌ولۆیستی ده‌وله‌تی عێراق سه‌بارت به‌ حیزب ئاگاداری کردن. دوا‌یه‌ گه‌راوه‌ بۆ به‌غدا.

له‌ رۆژی ١٩٧٨/٣/١٦ کۆبوونه‌وه‌یه‌کی گشتی له‌ ٢١ که‌س له‌ ئەندامانی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی و کاده‌رانی حیزب پێکهات و بریار درا که‌ ١٥٤ که‌س ژن و منداڵ په‌ککه‌وتی حیزب وه‌ک په‌نا به‌ر بناسرێن. ٧٦ که‌س له‌ کادر و ئەندامانی حیزب ئاماده‌گیان بۆ گه‌رانه‌وه‌ یان هه‌ر بریارێکی دیکه‌ی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی ده‌رپری.

له‌ دوا‌ی ئه‌و کۆبوونه‌وه‌یه‌دا، کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی به‌ رێکه‌وتی ١٩٧٨/٣/١٨ ولامی ره‌خه‌نه‌کانی دوکتور قاسملوویان داوه‌، که‌ گۆیا پێیوابوو به‌ دنده‌انی که‌ریمی حیسامی بووه‌. کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی له‌ سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ دوکتور نووسیویوی "ئه‌و ره‌خنه‌ و ره‌خه‌ کاریانه‌ ئالاهه‌ لگریان هه‌یه‌" و هه‌روه‌ها له‌ سه‌ر کاری رۆژنامه‌، ئاوا ولامی دوکتوریان دا‌بووه‌: "... له‌ لاپه‌ره‌ی یه‌که‌مدا که‌ ئالاهه‌ لگر بۆ نووسینی نامه‌ و ره‌خه‌ گرتن له‌ کاری سیاسی و چۆنییه‌تی رۆژنامه‌ دیاری ده‌که‌ی، به‌ لای ئێمه‌وه‌ بێجگه‌ له‌ به‌که‌م گرتنی ئەندامانی کۆمیتە‌ی ناوه‌ندی و بیرو‌ی سیاسی بیرو‌ی ئەندامانی حیزب ته‌قه‌لایه‌کیشه‌ بۆ به‌ربه‌ست کردنی ره‌خه‌ و ره‌خه‌ کاری له‌ ناو‌حیزبدا. ئه‌و راست نیه‌ که‌ ئۆرگان یان ئەندامێک ره‌خه‌ی گرت، لات وابێ ئه‌و ئۆرگان و ئەندامه‌ هه‌چ تێ ناگا و (ئالاهه‌ لگری) هه‌یه‌. له‌ به‌شێکی دیکه‌ی نامه‌که‌دا هاتوه‌: پێمان سه‌یره‌ که‌ ده‌نووسی "بیرو‌ی سیاسی وه‌ک ئۆرگان نه‌ له‌ عێراقه‌ و نه‌ له‌ ئورپا" که‌ وابوو بیرو‌ی سیاسی حیزب له‌ کوێ‌یه‌؟ ئه‌م کارانه‌ ده‌کرێن کێ ده‌یانکا؟ کام ئۆرگان به‌رپرسه‌؟ ئه‌م بۆچوونه‌ به‌ کرده‌وه‌ نه‌هه‌شتنی ئۆرگانی راپه‌راندنی کاری حیزبی نییه‌؟

هه‌روه‌ها له‌ نامه‌که‌دا هاتوه‌: ئێمه‌ ئه‌و نه‌زه‌ره‌ به‌ راست ده‌زانیین که‌ کاری تاقه‌ که‌سه‌، هه‌رچه‌ند ئه‌و که‌سه‌ لێزان و پسپۆریش بێ باش ده‌رناچێ... هه‌روه‌ها پێمان وایه‌ ئەندامێک با سکرته‌یری حیزبیش بێ، ناتوانی بیرو‌ی ته‌نیای خو‌ی له‌ لاپه‌ره‌کانی کوردستان دا‌بلاوبکاته‌وه‌، وه‌ک له‌ نامه‌ی پێشووی بیرو‌ی سیاسی‌دا بۆ سکرته‌یر نووسراوه‌.

کومېته ی ناوهندی له به شپځی دپکه دا (خالی دوو) دهنووسې: روژنامه ی کوردستان دهسته ی نووسه رانی هه یه و "پیران" (که ریمی حیسامی) به مه سئولی سیاسی به بریاری کومېته ی ناوهندی دیاری کراوه. له بهر وه زعی تاییه تی بریار درا تو له دهره وه سه رپه رشتی روژنامه بکه ی. ته نانه ت هوه ش گوترا که له مه سه له نه ساسیه کاند ا نووسینه کانی جه نایبشت ده بی له لایه ن دهسته ی نووسه رانه وه ته ماشا بکرین. هیچ روژنامه یه کی حیزبی به بی دهسته ی نووسه ران بلاو ناکریتته وه. له و باره وه به کارهینانی وشه ی "له شکرکیشی... په روهنده سازی" به کارت هیناون به راست و به جیان نازانین.

له خالی سی نامه که دا هاتوه: له باره ی چاپ کردنی نامه ی هه وال م . ح له کوردستاندا (مه به ست روژنامه ی کوردستان)، ئیمه لمان وایه چاپکردنی نامه ی ره خنه نه گهر سئ نه ندایمی بیرو ی سیاسی و دهسته ی نووسه رانیش داوای چاپ کردنی بکه ن، با ره خنه له ههر که سیش یا له "کوردستانیش" بی شتیکی سه یر نیه. چاپ نه کردن و گو ی نه دان به بیروای کو مه لیک نه ندایمی حیزب له گه ل ئوسولی حیزبی و نه و دیموکراسیه ی که جه نابت زور ته کیه ی له سه ر ده کات، ریک ناکه و ی.

له خالی ٤ دا، کومېته ی ناوهندی دهنووسې: له نامه که ت دا خو ت له مه سه له یه ک بواردوه، نه ویش نه م شیوه په یوه ندییه به ریکخواه کوردستانیه کان و ئیمزکردنی ئیتفاقیه و قه ولی هاوکاری و... هتد.

نه و کارانه به پیچه وانه ی بریاره کانی کومېته ی ناوهندی و به کاریکی هه له یان ده زانین، جا بویه له گه ل تو موافقین که کاروکرده وه ی غه یره حیزبیانه پیویسته له تیکوشانی به پړپړه رایه تی حیزبدا مه حکوم بکر ی.

بریاری ده رکردنی حیزبی دیموکرات له عیراق

روژی ١٨/٤/١٩٧٨ نوینه ری موخبراتی عیراق به حیزبی راگه یاند که دوا ی یه ک حه وتوو ده بی نوینه ری حیزب چاوی به نه وبو رعد (سه عدون شاکر) بکه و ی و له سه ر چوونه دهر ساغ بووبنه وه. که ریمی حیسامی و حه مه ده مین سیراجی له کاتی دیاری کراو دا چوون بو نه و چاوپیکه تته. سه عدون شاکر ئاگاداریان ده کا که چونکه نه وان هاوکاریان ناکه ن و دوکتور قاسملووش له دهره وه دژی نه وان کار ده کا و به گشتی حیزب کو سپی سه ر ریگای په یوهندی نیوان ئیران و عیراقه، ده بی عیراق به جییلن.

نه وه له حالیکدا بوو که کرده وه کانی دوکتور قاسملو به زیانی ده وله تی عیراق نه بوو و پیکهینانی ناشتی راسته قینه له نیوان هیزه کانی کورد و ده وله تی عیراق به قازانجی هه ردوو لا و ده بوو به مایه ی جیگیر بوونی سه قامگیری.

له روژی ١٩/٥/١٩٧٨ کومېته ناوهندی بو باس له سه ر نه و بریاره کو بوونه وه. دوا ی پی داگری له سه ر سه ربه خو یی سیاسی حیزب، پیشنیار کرا که به به پی بریاراتی پیشوو، به شیوه ی خوازیار

کهسانیک ساز بن بگه پێتهوه بۆ ناو وڵات. دوايه کومیتەى ناوهندی ساغ ده پێتهوه که کى بچى بۆ دهروهه و کى مێنێتهوه. ته نیا سهید ره سوولی بابى گه وره ئاماده بوو بگه پێتهوه و له رۆژى ٢٤/٥/١٩٧٨ له گهڵ میرزا عهلى مهحموديان گهراوه بۆ رۆژههلاتى کوردستان. هاوکات له رێکهوتى ١٩٧٨/٥/٢٣ ههسەن ماسالى له گهڵ نوێنه رایهتى حیزب له بهغدا په یوه ندى گرت و پێشنیار کرد که به رنامه ی رادیۆی دهنگی "نیشتمانی پهروه رانی ئێران" به رپوه بهرن. ئەو رادیۆیه به دژی پێژیمی ئێران به رنامه ی بلّاو ده کردهوه و به ناوی ههچ حیزبیک نه بوو و حیزبی توده و موجهیدین رێگایان نه بوو که به شدار بن. حیزب ئەو پێشنیاره ی په سه ند کرد.

شەری ئەندامانی رێبهری و ئەگهری جویبونهوه له حیزب دا؟

له رێکهوتى ١٩٧٨/٥/٢٢ نوێنه رى حیزب دیموکرات و نوێنه رى عێراق له سه ر چوونه ده رى ١١ كهس له ئەندامانى کومیتەى ناوهندی بۆ دهروهه ی وڵات ساغ بونهوه و له رێکهوتى ١٩٧٨/٦/٦ ده وڵه تى عیراق ١١ پاسپۆرتى ئەفغانى بۆ ئاماده کردن. هه ر له و کۆبونهوه دا نوێنه رى عێراق، داواى له حیزب کرد که خانوکه ی چۆل کا.

به دواى ئەوه دا له رێکهوتى ١٩٧٨/٦/٩ دوکتور قاسملوو له پاريس را به تهليفوون له گهڵ ئەندامانى کومیتەى ناوهندی قسه کرد و داواى لیکردن که بۆ ها ته ده ر په له نه کهن و له وانه یه ئەو بتوانى بگه پێتهوه بۆ بهغدا. ئەندامانى کومیتەى ناوهندی بۆ باس له سه ر ئەو باب ته کوّ بوونهوه. له وى کهریمى حیسامى و مه لا ره سوول پێشنماز که هه ردوکیان ئەندامى ده فته رى سیاسى بوون، ناکوکیان لى پهیدا بوو و مه لا ره سوول له کهریمى حیسامى دا. ئەو لیدانه بوو به هۆى زویر بوونى کهریمى حیسامى و حازر به وه نه بوو که کار له گهڵ مه لا ره سوول بکا. کومیتەى ناوهندی برپارى دا که تا پلانوومى داهاتوو ئەوانه حه قى به رپوه بردنى کارى حیزبان نه بن که ئەوه بوو به هۆى ئەوه که کهریمى حیسامى بگه پێتهوه بۆ بۆلغارستان.

له سه ر ئەو شه ره مامۆستا هیمن شیعریکی داناو که به ده سته خه تى مامه قاله ی ده باغى نوو سراوه ته وه و له لای ئەحه مه دى کاکه مه ممى به مشیوه یه پارزراوه:

بهغدا گه رام بۆ بهغدا، ده ستم نه که وته وانه ی
هه ر کهس بهغدا ی کێشا بى، ئەهوالى من ده زانى
له نێو جه ره گه ی بهغدا یه، بۆ بهغدا جه ره گم دیشى
هانام وه بهر هیناوى، مامه قاله ی گیلانى^٢

^١ جگه ره ی بهغدا

^٢ شیخ عهبدولقادرى گیلانى (حه زه رته ی غه وس)

وہک پیرہ گورگی برسی، سہر لہ سہر دووگی پہزی
 نابئی مووم لئ ہلہ زئی، دہمخو ورچہی ئامانی^۱
 جلہ^۲، بلہ^۳، سیامہ ندوڤ^۴، ئہی ھاوار وہ ستاکوڤلہ^۵
 موٽہم ھلہ لاتوٽہ سہر، کھوتوومہ ئہلکھ دانئ
 ناسوٽم بوٽہ دووکھل، لیگہ پئ با بخنکی
 نیزیک بہو تئ بنوٽہ، دہمشتہی ناو ھہمبانی^۶
 پیٹوو سالج گزیر^۷ بوو، ھہنووکھ بوٽہ تاتی^۸
 قاتی لہ دہم دہبارئ سنی دہشتی موغانئ^۹
 راویان نا دہم لہ سہر پشت، مپہی لئ برا لہ پھیکي^{۱۰}
 دیزہی رھشیان لہ دوا شکاند، پاشی پالہ ستو دانئ
 بہرو بوخچہی لہ سہرکول، تیخزاو بووہ بہ کوپخا
 لہ سہر دلّم وھخر بوو، وھکو ساردہ سندانئ
 خنکاندنی میعیاری، کردوٽہ کاری حیزبی
 دوٴزینی بیرو رایان، بہ ئہرکی خوئی دہزانی
 دوٴرہ شینی^{۱۱} کونہ ماسیہ، خو پئ پاشاکہی زہندہ
 بو پاسی جرتاواہ^{۱۲}، خزاوہ تہ نیو شپیانئ
 لہ خشپہ دیٽہ پیٹھی، گوڤی دیلہ بہ باہ
 لوولاکت دادہ کوٴوٴئ، داریش نەدہی لہ تانی

^۱ مروڤی قہلہو و زہبہ لاج و پیس و زورخوٴر

^۲ شہید جلال میراویہی

^۳ مہلا ھسہنی شیوہ سہلی

^۴ مام عہلی ھجم

^۵ شہید خالیدہ کوڤ

^۶ ئہستئی شاروہی ئیو ھہمبانہ بو لیدان.

^۷ ناوی کریمی حیسامی بووہ لہ بہغدا (کوپخا سالج). کہریم حیسامی پیٹر کوپخا بووہ.

^۸ بہ بولگاری یانی بابہ. کہریم حیسامی پیٹر خوڤ بووہ وا بانگی کھن.

^۹ ناوچہیہ کہ لہ مہلبہندی تھوریز، کہ سن و مشکي بہ ناوبانگہ.

^{۱۰} رادیو (پھیکي ئیران). رادیو حیزبی تودہی ئیران کہ بہ دہستوری کا- گئ- بئ لہ بولگارستان دامہ زرابوو و دژی شای

ئیران دہدوا و کہریم حیسامی ماوہیک لہ وی خہبہری دہخویندہوہ.

^{۱۱} پھندہ، نانی خوپی خواردن و کار بو بیگانہ کردن. سپلہ، خو نہویست.

^{۱۲} ناوی دوو گوندی نزیک یکہ لہ شاربازیر، نزیک کہریرہ.

بۆ پیسی و بهرچلیسی قهتره سهیه و ئال و ویر
 ئاوری لئ کوژاندینهوه، خواردی سهری کابانی
 کا- گئ - بئ^۱ به لهعنهت بئ، بۆ دهعبای پهروهردت کرد
 بیتته شکئ کوڤخا مهرهز^۲، بۆ شتی ناردته مهیدانی
 پیریزنه پیای مهکرو، بمره بۆ حیلکه حیلکی
 پالنهوانی جیی نهرم، راسی بۆ تئ ههلدانی
 گهنم نوینی جو فروش، لاچو بۆمان مهکیشه
 دهعبای کهولله شیرپوشی^۳، تهرپیری سهرجولانی
 شهقلی و پهقلی و چرپ و چیر، چهقله سهما و جرت و جوپ
 ناتکهنهوه به کوڤخا سهه بهریه بهر حاسمانی
 برۆی و نهت بینمهوه، ببیه قهرالی فهرهنگ
 دهستت ده عومری بگرئ، رهشی مشی بنه بانی
 قوتهی مل نیرکه کاردو، لامل خهزالی گوردوو
 مالی له گای تۆر ناوین، به وادهی سهه خهرمانی
 کوندی چۆله ههواران، مههولینهوه دیسان
 لئ گهری بۆن بمینئ، ههلۆی بهرزه هیلانی^۴
 پووشکه له کابژاردن، کاری ههرهتی فیله
 سهری شوپ بئ ئهوه کهسهی، ههلدهبهستی بوختانی
 کورد بوون و سهربهخو بوون، بهرزیه کاکه هیمن
 له نیو عرووس پهستان هیممهت و مهردی کوانی
 شاعیری چاکي هیمن شیخ رهزای تالابانی
 تیخی زمانت موو دهکا به سی جزمهی قورعانی.

^۱ ریکخراوی چاوهدی روسیه (سۆقیهتی پيشو).

^۲ ناوی کابرایهکی مهردار بوو له گوندی دهلاوان له نزیک شاری پیرانشار. کهریم حیسامی به مندالی له بهر نهاریان
 لهم ماله ... بووه و قیری خویندن بووه.

^۳ بۆ ئهم چیرۆکه دهگهڕێتهوه که گویدریژیک کهولی شیردهپوشی و لاسای شیر دهکاتهوه... لئی ئاشکرا دهییت و
 دهخریته بهر شهپان.

^۴ مهبهست دوکتور قاسملوویه.

جیاوازی بیروباوهر و ژیاڼی ناڅاسایی و یی درېژخایهڼ و بېدهره تانی و څاسوی نادیار، مه ترسی و نیگه رانی و ده بال یهک دابوون و بې مال و حال، که سروشتی ژیاڼی زور له ئەندامانی حیزب بوو، گرفتې زوری له ژیاڼیان دا پیک هینا. له و هه زعیکی ئەوتو دا، گپرو گرفت و لیک توران و زیز بوون و پاشمله قسه کردن و تۆمەت لیدان و تەنانهت پیکه وه به شهر هاتن، زور څاسایی بوو. بۆ ههریهک له و بابەتانه نمونه زوره. مه لا ره سوول له لاپهړه ی ۳۸۰ بیره وه رییه کانی دا ده لئ که ههروهک بوخوی و مه لاهه ول پېشینیان کرد بوو، ماموستا هیمن له دواي هه رهس هینانی شوړش دا، له دواي به عس ده که وی و دهنووسی: ... ماموستا هیمن له دواي به عس ده که وی و گوايه به خه یال له سهر یهک یه که ی ئیمه قسه ده کات و شیعرمان بۆ داده نیت. له باره ی دوکتور قاسملو و شه وه ده لئ:

په شیمانم له وهی کردم
زور زانیک به فریوی بردم
به بن بالی خو ی دا روانی
چوو وه جیکاکه ی جارانی

جیگای خو یه تی بگوتری که ئەوکات دوکتور قاسملو، زیاتر له ئەندامانی دیکه ی حیزب، ریزی له ماموستا هیمن گرتو وه. مه لا ره سوول پېشنماز له لاپهړه ی ۳۹۸ کتیبی سهربرده ی ژیانم دا دهنووسی: له و ماوه درېژده دا که ئیمه به پیکه وه بووین، جگه له حه مه ده مینی سپراجی هیچ کهس به نیودانگی دوکتور قاسملو ریزی هیمنی نه گرتو وه. هه رگیز بۆ یهک جاریش وه پېشی نه که وت. هه رگیز قسه ی ناشیرن و دوور له نه زاکه تی پئ نه وت. ئەوانه ی له به غدا له و مال له گه لئ ده ژیان زور جار له لای دوکتور وردکولئ فزولیان له ماموستا هیمن ده کرد. به تاییه تی له سهر لیفه سووتاندن و پیس و پوخلی، له سه رووی هه مویانه وه خالید کول و خیزانی. له سهر دیوانه که ی ئەگه ر ئاموزگار ییه کانی دوکتور قاسملو نه بوايه رهنگ بوو ئەویش وهک هه ژار تووشی هیندیک ورده جنیودان و ناوونیتکه لینان ببوايه به رانه ر به و که سانه ی که پئی وابوو پشتیان له کورد کردو وه، یان کوردیان فروشتو وه، دواي هه ره هینانی شوړش به هه ستیکی پاکه وه، هه ستی ناسکی شاعیرانه، چوارخشته کییه کی دانا بوو، ئەگه ر دوکتور وازی لیته ی نایه وه بلاو بکرایه ته وه له وانه بوو، له دواړوژ دا زور له کیش و ریزی خو ی که م بکر دایه ته وه.

دیار ئەگه ر دوکتور قاسملو له حاست ماموستا هیمن هه لویستی ئاوا بوو، به پئی کتیبی سهربرده ی ژیانم له نووسینی مه لاره سوول پېشنماز، ماموستا هیمن روانگه یه کی دیکه ی به نیسبه ت دوکتور قاسملو و که ریمی حیسامی هه بوو و له لاپهړه ی ۳۹۹ بیره وه رییه کانی دا له و باره وه دهنووسی: له گه لئ هه موو ریزی که له لایه ن دوکتور قاسملو له لئ ده گپرا، ئەو وا نه بوو، زور جار قسه ی ره قی به رانه ر ده کردو وه، زور جار که ریمی به سهر دوکتور دا فهرز ده کرد. زور جار لای من ده یوت نازانم ره سوول بۆ چی پیموایه که ریم زیاتر مایه ی کورد بوونی تیدایه تا دوکتور...! ئەوه

له دۆځیکدا بوو که کهریم پېښی ده کهوت. زۆر جار لېښی تووړه ده بوو، ته نانه ت زۆر به نانه جیبی به سه ریشیدا ده بگوراند، غونه به ک لهو بوارانده دا.

روژیک عه بدولرهمان مارف، ماموستا هیمن و کهریمی بانگه‌یشتن کردبوو، به لّام پېښتر هه روا یه ک دوو جار له کوری زانباری یه کرتیان بینیبوو، به لّام ناوبانگی هیمن زۆر دهنگی دابووه، که ده چن کهریم کوڅایه تی ده کات و خوئی وه ک ماموستا هیمن ئه ناسینئی و دیاره پېښ ماموستا هیمنیش ده که ویت، که داده نیشن دوکتور ئه وره همان روو له کهریمی حیسامی ده کات و ده لیت: ماموستا هیمن یا خوا به خیر بیت...! زۆریان ریز لیده گریّت و زۆری قسه کانی هه ر روو له کهریم ده کات و پئی ده لیت: ماموستا هیمن، ئیتر ئه ویش نالی ئه من کهریمم هه تا گه رانه وه یان، که

راوستاو له راسته وه: کهریم هداد - مه لاره سول پېښماز _ هسه ن ره ستگار.

دانیشتوو له راسته وه: یوسف ریژوانی - ماموستا هیمن

هاتنه وه هیمنی داماو وتی: ره سوول له نیوه رووه هه تا ئیستا خۆم ون کردبوو، وتمان بو؟ وتی: له کهریم بپرسه، که لیمان پرسى باسه که ی گتراهیه وه و له جیاتی میوانداری و سوپاسی کابرا، کهریم ده یوت: کابرا هینده... نه یزانی، من چکارم به وه داوه بلّیم من هیمن نیم.

به پئی لاپه رهی ۳۹۸ کتیبی مه لا

ره سوول پېښماز، ئه وکات که ئه و له گه ل کهریمی حیسامی به یه که وه به شه ر هاتبوون، ماموستا هیمن له لای دوکتور قاسملوو دووزبانی کردوه و به دوکتور گوته وه: دوکتور تکات لیده که م تۆزیک ئاگات له خو بیت ئیستا که مه لا ره سوول وه ک ورچی بریندار وایه، زۆر له کیشه و قسه کردن دا له گه لی پیدایه چۆ، چونکه ئه و روژانه لیم بیستوه و ته ویه تی: دیکتاتوریکم ... تراندوه، یه کیکم ماوه.

مه لا ره سوول به و قسه یه زۆر نارحەت ده بئ و ده یه وه ی گلیی له ماموستا هیمن بکا. به لّام له سه ر داوای دوکتور قاسملوو که پیتوابوو شاعیر دل ناسکه وه و چه ن دین سا ل له خیزانی و تاقه کوره که ی دووره، ئه و قسه یه به چاوی ماموستا هیمن، داناداته وه.

مه لا ره سول له لاپه رهی ۲۶۷ بیره وه رییه کانی دا باسی هه لّسوکه وتی کهریمی حیسامی ده کا که له چۆن له به غدا به دواى کۆنگره ی ۳ دا به خرابی به گز دوکتور قاسملوو دا ده چوو به لّام یه ک جاریش دوکتور جوابی نه داوه ته وه.

ئه و جار مه لا ره سول له لاپه رهی ۲۸۸ بیره وه رییه کانی دا باسی هه لّسوکه وتی کهریمی حیسامی له به غدا ده کا و ده نووسی: له لایه کی دیکه وه له ناو ئیمه دا زۆر باو بوو، زۆر ده وترا که کهریمی حیسامی ئازایه و ناترسئ و براده ران به جئ ناهیلئ، به لّئ راسته و منیش ده لیم: کهریم هه میشه

مروفتیکی ئازا بووه به لām لیره دا ده بیّت ئه وه له بهر چاو بگیری که که ریم هه وه که له چهند جینگادا له بیره وه ریه کانددا ده لیت: براده ران جگه له من هه موویان کیسه یان بۆ شۆرش هه لدروو بوو، پینانوابوو سه ره له بهر به لām من به وابه سته ی شام ده زانی، له لایه کی دیکه وه ئه و براده ره له گه ل و لاتانی سوسیالیستی وه که شوره وی، چیکۆسلوواکی، مه جارستان، بولغارستان و یوگوسلاقی په یوه ندی دائیمی هه بوو، سه دان که بن و بهینی له گه ل سه فاره ته کانیا هه بوو، له به غداد زیاتر خۆی به وابه سته ی به وان ده زانی تا ئیمه، ئه و کاتیش هه مووی ئه وانه و حیزبی شیوعی عیراقیش که له گه ل حکومت له میساقدا بوون هه موو شۆرش کوردیان به وابه سته ی ئیران و ئیمپریالیزم ده زانی.

که ریمی حیسامی زیاتر له حیزبه کانی برای به ره ی سوسیالیستی پشتیوانی و لاتنی سوڤیه ت بوو و سیاسه تی ئه م و لاتنه ی له هه ر بواریک دا، بی ئه م لاوه ولا قبول بوو. عه بدولای حه سه نزاده له لاپه ره ی ۲۰۰ "ئه زموونی خه بات" دا ده نووسئ که ئه و پیتی و بوو که ئه گه ره له نیوان مه لامسته فا و حه سه نوله کردا، شه ر روو بدا، شوو په ی پشتیوانی له کئ بکا، ئیمه ش ده بی پشتیوانی له و بکه یین. عه بدولای حه سه نزاده له درێژه دا له لاپه ره ی ۲۰۱ ده نووسئ که که ریمی حیسامی له لای بالۆیزی رووس ده سته زۆر ده رۆیی و ده لئ: بۆ ئه وه ی شتی خۆی به سپینی زۆری هه ول ده دا که له شه ئنی دوکتۆر قاسملووی که م کاته وه. پیوه ندیی وی ده گه ل و لاتانی سوڤیالیستی گه یشته ئه و جینگایه که جاریکی لیره دوکتۆر قاسملو ده گه ل سه فاره تی شوو په ی قسه ی کردبوو. گوتهووی پیمان خو شه پیوه ندیه کی پته و ترمان هه بی. سه فیر گوتهووی پیوه ندیمان بۆ نیه، ئه وه نیه پیوه ندیمان ده گه ل ره فیق که ریم هه یه. دوکتۆر قاسملو گوتهووی نا مه به ستم ئه وه یه نوینه ری ئیمه ده گه ل تان ده پیوه ندی دا بی. ئه ویش گوتهووی ئه وه نیه ئه و نوینه رتانه. عاقیه ت دوکتۆر گوتهووی جه نابی سه فیر ئه گه ره ئیوه که ریمی حیسامی وه که نوینه ری خو تان له لای ئیمه داده نیئ، ئیمه پیمان باش نیه، به لām ئیعتیراز ناکه یین. چونکی ئیوه نوینه ری خو تان داده نیئ. به لām ئیدی ئه و نوینه ری ئیمه له لای ئیوه نیه. ئیمه نوینه ری خو تان بو خو تان دیاری ده که یین. ئه وه ئیدی به ئاشکرا وا بوو.

هه ره له سه ره په یوه ندی دوکتۆر قاسملو و که ریمی حیسامی، عه بدولای حه سه نزاده له لاپه ره ی ۱۹۹ دا ده نووسئ: به لām که ریمی حیسامی یه کجار یه کجار قه رزداری دوکتۆر قاسملو بوو. یانی که ریمی حیسامی هه رچی له سیاسه ت دا په یدای کردبوو له ده ره وه ی و لات به کۆمه گی دوکتۆر قاسملو په یدای کردبوو. ده نا که ریمی حیسامی کابریه کی که م سه واد بوو که ده خه بات دا هه بوو، نه قشی هه بوو خوا هه لئاگرئ. به لām که چوو ده رئ هیچی پئ نه بوو. دوکتۆر قاسملو زۆری کۆمه گ کرد وه ربگیری. کۆمه گی کرد بخوینی. بۆخۆی جاروبار ئیددیعی ده کرد دیپلۆمی هه یه و جاروبار ئیددیعی ده کرد دوکتۆرای هه یه. هیچیشیانی نه بوو. به لām مه دره کی کلاسی حیزبی هه بوو له چیکۆسلوفاکی که مه عمووله ن به وانه ده لئین دیپلۆم. به لām له عه یینی حالدا که ریمی حیسامی دوژمنایه تیه کی عه جیب سه خت و بیژه حمانه ی ده گه ل دوکتۆر قاسملو ده کرد. ده ليله که شی ده توانم ئه وه ی بلیم، له باری فکری سیاسیه وه دوکتۆر قاسملو له وی چه پتر بوو.

نەك وەك ئەندامى حیزبى كۆمۇنىست چونكە ئەندامى هیچ حیزبىكى كۆمۇنىست نەبوو، بەلام لەوى كۆمۇنىستىر بوو. فەرقیان ئەو بوو كە كاك كەرىم ببوو بەكلەكە بۆ ولاتانى سۆسیاستى. ببوو بەكلەكەكى موتڵەق. دوكتور قاسملووش ھەر لە كۆنەو، پېش ئەو ەى بگەرپتەو، موندایى ئەو ەى بوو كە سۆسیالیزم بى عەیب و نەقس نە و دەبى دەسكارى تیدا بكرى. ئەو كە پى گوترا سۆسیالیزمى دیمۆكراتىك، ئەو گەراپەكەى لەمىژ بوو لە مېشك و بیروباوهرى دا خولقا بوو. پاشانىش باوهرى بە سەرەخوپی حیزبى دیمۆكرات بەرامبەر بە ھەموو حیزب و ھیزو دەسەلاتىكى دنیا ھەبوو. ھەم لە بارى پریردان و ھەم لەبارى سیاسى یەو باوهرى بەو ھەبوو. كەرىمى حیسامى باوهرى وا بوو كە ئیمە دەبى ئەو بكەین كە شوورەوى دەیل.

مەلا رەسول لە لاپەرەى ۳۷۶ بیرەوهرییهكانى دا باسى شەرى خو و كەرىمى حیسامى دەكا كە چۆن لیداوو و وەبەرمستانی داو و شپزەى كردوو و ئەو شەرش پەیوئەند دەداتەو بەو كە كەرىمى حیسامى لە بارى نامووسى یەو بئەمالەى دۆستەكانى نەپاراستوو و كارەكەى بۆتە مایەى شەرمزازارى بۆ ھەیمەنەى حیزبى دیمۆكرات.

بە دواى ئەو شەردا ھەمەدەمینى سپراجى، دوكتور قاسملو لە دەرەوى ولات ئاگادار دەكا و كومیتەى ناوئەندى لە بەغدا كۆ دەبنەو و برپار دەدرى كە ھەردووکیان ھەلپەسپەردین.

لە رێكەوتى ۱۹۷۸/۹/۱۵ دوكتور قاسملو لەگەل ئەمیر قازى و ھەسەن شەتەوى بۆ دوو مەبەستى سەرەكى گەرانەو بۆ بەغدا. یەكەم رێكخستەو ەى حیزب و بەرپۆبەردنى پلانى تىكۆشان لە نێوخۆ ولات دا، دووھەم كۆ كردنەوى رێكخراو نەیارەكانى كوردى دژى رێژیمى عێراق بە مەبەستى پێكھێنانى ئاشتى لەگەل دەولەتى عێراق. دوكتور قاسملو بۆى گرینگ بوو كە ئەو خودمۆختارییەى كە رێژیمى عێراق لە كوردستان دا ئیعترافى پێكرد بوو، بپارێزى.

دوكتور قاسملو لە دەھەى ھەفتادا گرینگى زۆرى بەویدا كە مەرحومى مەلا مستەفا و دەولەتى عێراق رێكەون. كاتىك ئەو مەبەستە سەرى نەگرت، ئەوجار دوكتور لە ئورپا لە ھەولێ ئەو دابوو كە بتوانى دوكتور مەحمود عوسمان و ... بپێتەو بۆ عێراق تا ویستەكانى خوێان لە گەل حەكمەت بپننە گۆرپ و لەگەل یەك رێككەون.

دوكتور ھەر كە گەراو بۆ بەغدا داواى كۆبۆنەوى كرد. بەلام بەشێك لە ئەندامانى كومیتەى ناوئەندى داوايان كرد كە تا گەرانەوى كەرىمى حیسامى، دەست رابگیرى. ئەوجار ئەوان دژى ئەو بوون كە دوكتور قاسملو لە نیوان حیزبى بەعس و دوكتور مەحمود عوسمان و شەمسەدین موختى دا نێوژى بكا و لە سەر ئەو برپاوە بوون كە بە كێشەكانى حیزب رابگا و بە پى لاپەرەى ۲۴۱ بەرگى ۵ بیرەوهرییهكانى كەرىمى حیسامى، تەنانەت كەسانى وەك ھەمەدەمینى سپراجى ئەوكارەیان بە دەلالى بۆ بەعس دەزانى.

دوكتور ھەر كە گەراو، برپارى چوونەدەرى مستەفاى شلماشى و رئوفى نەویدى كە بە ھۆى حیزبى شیوعى عێراق ویزای خوێندنیان لە شوورەوى بۆ وەرگیرا بوو، رەد كردە و بە پپووستى نەزانى كە ئەوان ولات بەجى بپنن. ھەرچەند ئەوان كارەكەیان تەواو ببوو و ئامادەى سەفەر بوون،

به لām دوكتور رثوفى به هينديك بلاوكراره ناردوهو بو نيوخوي ولات. ئهو له نيوان سهردهشت و بانه گيرا و تا رووخانى رژيم شا له زيندان دا بوو.

پاش چهند روژ، كهريمى حيسامى گهراوه و له روژى ۱۹۷۸/۹/۲۳ كوڤوونهوه دهستى پيكرد. تهوهري گرنگى ئهو كوڤوونهوهيه ئهو بوو كه كهريمى حيسامى و ماموستا هيمن و مهلارهسوڤ پيشنماز و همهدهمين سيراچى دهپانهويست باسى مهسائيلي سياسى بكرى. به پرواى ئهوان كارهكانى دوكتور له دهرهوهى ولات، ههروهها ئهوانهى كه پهيوهنديان به دوكتور ماحمود عوسمانهوه ههبوو له گهڻ سياسهتى حيزب نهدههاتهوه. دوكتور قاسملووش گرنگى به بهشى مالى و باس له كيشهى كهريمى حيسامى و مهلارهسوڤ دهكرد كه پيكهوه بهشهر هاتبوون. دوايه كيشه مالىيه كه چارهسهر كرا و بابتهكانى ديكه مابوون. كهريمى حيسامى له لاپهري ۲۴۴ بهرگى ۵ بيهوهريهكانى دهڻى، پاش كهين و بهينى دوكتور قاسملوو له گهڻ هينديك له ئهندامانى رييهري، توانى رايان بگورپ. ماموستا هيمن بهو كردهوهيه توره بوو و كوڤوونهوه بهجهيشت و به دواى ئهو دا همهدهمين سيراچى و مهلارهسوڤ و كهريمى حيسامى، وهدهر كهوتن. باقى ئهندامانى كوميتهى ناوهندى كه برىتى بوون له دوكتور قاسملوو، ئهمير قازى، هاشم كهريمى(تا ئهوكات ئىستيعفاى دابوو)، ههسن شهتهوى، مهلا سمايل حاجى و كهريم هداد، برياريان دا كه كهريمى حيسامى و مهلا رهسوڤ، بو ماوهى ساليك له ئهندامهتى كوميتهى ناوهندى ههلهپهسيردرين.

كهريمى حيسامى له لاپهري ۲۴۵ بهرگى پينجى بيهوهريهكانى دا دهڻى كه به پيى ئهو برياره ئهو حهقى نهبوو كارى حيزبى بكا. چهند روژ دواى ئهو رووداو، نوينهري دهولهتى عيراق و كهريمى حيسامى چاويان پيى كهوت و به پيى ئهو سهراچاويه، نوينهري عيراق به كهريمى حيسامى گوت كه دوكتور قاسملوو پيى گوتوه: له بهر ئهوهى رھفيع حيسامى زور له حيزبى كومونيستى عيراق نيزيك بوتهوه، كه له گهڻ سياسهتى حيزبى ئيمه ناگونجى بو ساليك دوورمان خستوتهوه.

دواى ئهو برياره كهريمى حيسامى به ريكهوتى ۱۹۷۸/۱۰/۵ له نامهيهكى ۱۳ لاپهري بو كوميتهى ناوهندى دا، باس له كيشهكان دهكا و بهرپهري ناوهروكى ئهو بريارانه دهاتهوه كه بوو به هوى ههلهپهساردنى.

له دهقى نامهكانى دا دهردهكهوى كه بهوه تاوانبار كراوه كه كهلكى خراپى له بهرپرسايهتى وهگرتهوه. ئهو بهرپرسايهتى ههموو مهسئولييهتهكان وهك جيگرى سكرتير، مهسئولى يه كهمى حيزب له بهغدا، بهرپرسى تهشكيلات و مهسئولى پهيوهندى دهرهوهى به حيسابى خو داناوو. بهگشتى كهريمى حيسامى خودى حيزب بوو و كارى تاقه كهسى و فهدى كردوه و تووشى نهخوشى خوڤينين بووه. ههروهها نهزهرى خو داسهپاندوه و سوكايهتى به ئهندامان كردوه. ئاخري بابتهتيك كه كهريمى حيسامى پيوايه، پيى تاوانبار كراوه، له سهر ههلسوكهوت له گهڻ

ژنان بووه که به جوریک جولوه تهوه که دژي پرستيژي مه سئولیکي حيزبي بووه و له گهل داب و نه ريتي کورد نايه تهوه.

ئه گهرچي له ههر ريکخراو يان ته شيلا تیکي سياسي دا، پاراستني نامووس و ئه خلایي باش و داوین پاکي، شهرتي سهره کييه و سهره پای ئه وهش که که ريمي حيسامي ژنيشي هه بوو، به لام ئه و ئاشقیکی غه دار بوو و بوخوشي ئه و بابه ته ناشارپته وه و له چهند جیگای بیره وه ريه کانی دا، باسی گيروه و ئاشق بوونی خوئی به کيژانی ۱۴ سالی بنه ماله ی ناسياوی دۆست و ئاشناي ئه ندامانی حيزب ده کا و ده لئ له گهل ئه وان خوئی رابواردوه.

که ريمي حيسامي له نامه که ی دا ره خنه له هاشم که ريمي ده گري و هيرش ده کاته سهر که ريم حه داد و مه لا ره سوول پيشنماز و حه سه ن شيوه سه لئ و له ئاخر دا پيشنيار ده کا که له ماوه ی يه ک حه وتوودا کونفرانس بگيري و له لاپه رهی ۲۵۶ به رگی پينجي بيره وه ريه کانی دا ده نووسئ: ئه گهر له و ماوه ی ده دا کونفرانسیکی حيزبي نه به سترئ هه موو په یوه ندييه کی خوم له گهل ئه و ۶ که سه ده پچرپنم و بو تیکوشان له سهر ريياز حيزبي ديموکراتي کوردستاني ئيران له هيچ هه ول ته قه لايه ک دريغي ناکه م.

به پي لاپه رهی ۲۵۷ به رگی پينجه می بيره وه ريه کانی که ريمي حيسامي، دواي ئه و نامه یه، حه سه ن ره ستگار له نامه یه ک دا بو که ريمي حيسامي، دواي ئه وه ئه و پرياره به کوده تا داده نئ، ده نووسئ: ته ک ده ستیان خوش بئ. با ئه م وشتره له ده رگای توش بنوي. چو ن تو مه عashi منداله کانی منت بري، ئاواش مه عashi منداله کانت بري.

حه سه نی ره ستگار له لاپه رهی ۶۱ به رگی ۲ بيره وه ريه کانی دا به شيک له و نامه یه ی هينا و که کاتي خوئی بو که ريمي حيسامي نووسيوه و ده نووسئ: ئه وه نده ی له بيرم مابي به م شيوه یه ده ست پي کرابوو "راويانی داستان و ناقيلا نی ئاسار و ده گيرنه وه، له کاوه ئيحسا يه، داره قوتيله ی به ر به غدا يه له يه مين و له يه سار دوو له شکر به رامبه ري يه ک راوه ستاون، وشتری سپي چاوپره شيان به ردایه مه يدانئ، وشتر ده ی لرخاند و توژی ده چوو بو ئاسمانئ، ده هات و ده چوو، وشتر وه ره له به ر بئ به ختی و بي شانسی له به ر خيوه تی کاک که ريم خوئی له ئه رزی دا و ئيخی خوارد".

که ريمي حيسامي ئه وه ره د ده کاته وه که معاشي مندالی حه سه ن ره ستگار بري بئ و ئامازه به وه ده کا که له کاتي هاوکاريان دا قه ت دؤستايه تيان تیک نه چوو و له سهر سه زاي حه سه ن ره ستگار ده لئ که ئه و خه تاي نه بووه و له لاپه رهی ۲۵۷ به رگی پينجي بيره وه ريه کانی دا ده نووسئ: مه لا حه سه ن جاريک به نامه و ده سته ختی سکر تي ري حيزب و دوو جار به برياری ده فته ري سياسي له به ر بي ديسيپليني و شهر له گهل ئه ندامي کوميته ی ناوه ندي سزا درابوو...

دواتر حه سه نی ره ستگار چوو به به غدا يه و زور ره خنه ی له مه لا ره سوول پيشنماز گرت و له ماله حه مه ده ميني سپراجی له گهل که ريمي حيسامي ئاشتی کردنه وه.

که ريمي حيسامي به ريکه وتی ۱۰/۱۲ ۱۹۷۸ نامه یه کی ديکه بو کوميته ی ناوه ندي نووسی و داواي له و ۶ که سه کرد که هه ست به به رپرسايه تی بکه ن و بو ئه وه ی حيزب تووشی له تبوون و

دووبه‌ره‌کی نه‌بې و ټه‌و چوار که‌سه (مام‌و‌ستا هې‌من، همه‌ده‌مین سیراجی، مه‌لا ره‌س‌وول و که‌ریمی حیسامی) له‌ حیزب نه‌چنه‌ده‌ر، ټه‌و پریاره‌هه‌لو‌ه‌ش‌ته‌وه و دیسان داوای گرتنی کونفرانسی کرد.

که‌ریمی حیسامی به‌ ریکه‌وتی ۱۹۷۸/۱۰/۲۲ نامه‌یه‌کی دیکه‌ بۆ کومیت‌ه‌ی ناو‌ه‌ندی نو‌وس‌ی و دیسان داوای هه‌لو‌ه‌ش‌انه‌وه‌ی پریاره‌که‌ی کرد. به‌لام دوکتور قاسملو و رای ټه‌سپارد که‌ باش‌تره‌ له‌ خانووی حیزب نه‌بی و بچ‌ته‌ مال‌ه‌ همه‌ده‌مین سیراجی.

هه‌رچه‌ند مه‌ترسی لیک‌د‌ا‌بران و جو‌ی بو‌ونه‌وه‌ له‌ ئارا دا بوو، به‌لام هه‌ول‌ی ټه‌و چوارکه‌سه‌ ب‌ی ولام ماوه. همه‌ده‌مین سیراجی پ‌یشن‌یاری به‌ که‌ریمی حیسامی کرد که‌ واز له‌ حیزبی دیموکرات ب‌ین و بچ‌نه‌ ناو حیزبی توده. به‌ پ‌ی‌ی لاپه‌ره‌ی ۲۵۹ به‌رگی ۵ بیره‌وه‌رییه‌کانی که‌ریمی حیسامی، همه‌ده‌مین سیراجی ده‌ل‌ن: ټیمه‌ که‌ خو‌ به‌ مارکسیست ده‌زانیین ده‌ب‌ی جیگامان له‌ نیو حیزب‌کی مارکسیستی ب‌ی.

دوايه، ټه‌وانه‌ ده‌چنه‌ لای حیزبی کومونیستی ع‌ی‌راق و ټه‌و باب‌ه‌ته‌ له‌ گه‌ل ټه‌بوو سه‌لیم و ټه‌بوو سامان باس ده‌که‌ن. ټه‌وان بۆیان روون ده‌که‌نه‌وه‌ که‌ ناب‌ی و به‌ قازانج نییه‌ که‌ حیزبی دیموکرات به‌ج‌ی ب‌یل‌ن و داوایان لیده‌که‌ن که‌ مل رابک‌شن.

به‌ دواي ټه‌وانه‌دا که‌ریمی حیسامی چوو بۆ مال‌ه‌ سیراجی. روژیک نو‌ینه‌ری ع‌ی‌راق له‌ به‌غدا چووه‌ مال‌ه‌ همه‌ده‌مین ۳ هه‌زار دۆلاری دا به‌ که‌ریمی حیسامی بۆ ک‌رینی بلیتی فروکه‌ و ۱۰۰۰ دۆلاریش دا به‌ سیراجی. سیراجی پاره‌که‌ی وه‌رنه‌گرت و که‌ریمی حیسامی ټه‌ویش‌ی وه‌رگرت و دوايه‌ دوو هه‌زار دۆلاری دا به‌ سیراجی و گه‌راوه‌ بۆ بۆلغارستان.

ټه‌و گیروگرفته‌ نیوخۆیانه‌ی حیزب، کۆسپی گه‌وره‌ بوون له‌ سه‌ر به‌رپوه‌بردنی پلانی کار و گه‌رانه‌وه‌ بۆ نیوخۆی ولات و به‌رپوه‌بردنی گه‌لاله‌ی "سیامی".

هیز و توانای ئیران له دهه‌هی چل و په‌نجاکان دا

به دواى به هیز بوونی ده‌وله‌تی ئیران له هه‌موو بواریکه‌وه، شا بئ ئه‌وه‌ی گرینگی بدا به دژکرده‌وه‌ی ولاتانی جیهانی، له ساڵی ۱۳۴۸ په‌یمانی یه‌ک لایه‌نه‌ی که‌نداوی عه‌رب (شه‌تولعه‌رب) که له ساڵی ۱۳۲۵ (۱۹۴۶) له زه‌مانی ره‌زا شا دا، له ژیر زه‌ختی ده‌وله‌تی ئینگلیس، به سه‌ر ئیران دا داسه‌پا بوو و ئیران حه‌قی که‌شتیرانی تیتیدا نه‌بوو، هه‌له‌وه‌شاندوه. کشتیه‌کانی هیزی ده‌ریایی له ئاوه‌که‌دا، به ئالای هه‌لکراوی ئیرانی سه‌روخواریان کرد. عی‌راق ئاماده‌یی شه‌ر بوو به‌لام رووسه‌کان حه‌سه‌نوله‌کریان ئارام کرده‌وه و پیشیان به شه‌ر گرت.

هه‌روه‌ها ماوه‌یه‌ک دواتر، دواى ئه‌وه هیزی ده‌ریایی ئینگلیس که‌نداوی فارسیان به‌جیه‌شت، هیزی ده‌ریایی ئیران بئ ئه‌وه گوئ بداته ناره‌زایه‌تی ولاتانی عه‌رب، سئ دوورگه‌ی ئه‌بووموسا و تونبی چکۆله و گه‌وره‌یان داگیر کرد.

هه‌ر لهو ساڵه‌دا هیزه‌کانی ئیران، دامه‌زراوه‌ی نه‌فتی شرکه‌تی ئه‌مریکایی ئاکسیدنتال که به نوینه‌رایه‌تی عه‌ربستانی سه‌عوودی له ئاوه‌کانی که‌نداوی فارس دا، خه‌ریکی دۆزینه‌وه‌ی نه‌وت بوو، تیک و پیک دا.

له کردنه‌وه‌ی کانالی سوئیز له ساڵی ۱۳۴۴ شا، کوره‌ گه‌وره‌که‌ی، ره‌زا په‌له‌وی نارد هه‌میسر، تا لهو مه‌راسیمه‌دا له ته‌نیشته‌ نه‌وه‌ر سادات به‌شدار بئ. له ئاخیرین شه‌ری هیند و پاکستان له ساڵی ۱۳۵۰ که هیندوستان به لای شوورپه‌وی دا شکابوو، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی ئیران یارمه‌تی مالی به پاکستان ده‌کرد، که‌ره‌سه‌ی پتویستی فرۆکه‌ی شه‌رکه‌ریشی دایه.

ئه‌گه‌ر فرۆکه‌کانی پاکستان به هو‌ی ته‌یاره‌کانی هیند هیزیان کرابایه سه‌ر، بۆ خۆ ده‌رباز بوون هه‌قیان هه‌بوو خۆ بگه‌یه‌نن فرۆکه‌خانه‌ی زاهیدان و خۆ نه‌جات بدن بئ ئه‌وه‌ی فرۆکه‌وانه‌کانی هیند بویرن ئاسمانی ئیران به‌زینن.

له لایه‌کی دیکه، شا له ساڵی ۱۹۷۳ له شه‌ری نیوان ولاتانی عه‌رب و ئیسرائیل که به شه‌ری ره‌مه‌زان به نوابانگ بوو، ریکای به ته‌یاره‌کانی شوره‌وی دا، تا به ئاسمانی ئیران دا، یارمه‌تی بگه‌یه‌ننه سووریه. هه‌روه‌ها چه‌ند فرۆکه‌ی هیزکۆلیسی ۱۳۰ی له ئیختیار عه‌ربه‌ستان نا، تا هیزی سه‌رباز بۆ پشتیوان له ئۆردۆن پئ‌بگوژنه‌وه.

له راده‌ی ده‌سه‌لاتی ولاتی ئیران دا، شا هه‌موو دامووده‌زگا‌کانی ولاتی له ژیر فه‌رمانی دا‌بوو. سه‌روک وه‌زیران به‌رده‌ست و کار راپه‌ری ئه‌و بوو و هیز کاریک به بئ شا به‌رپه‌وه نه‌ده‌چوو و ئه‌وه‌نده غه‌ره و له خۆبایی ببوو و خۆی لیگۆزا بوو که چوو بووه نیتو که‌ل‌شه‌ی شایانی گه‌وره‌ی ده‌ورانی ئیمپراتووری ئیرانی قه‌دیم و ئه‌و خه‌یاڵه له که‌له‌ی دا بوو که خۆی به جیزگ و پاریزگاری ده‌ستکه‌وته‌ی شای شایان، "کورش" که گو‌ره‌که‌ی له ئاواپی "پاسارگاد" ی شیراز هه‌لکه‌وتبوو و زیاتر له ۲۵۰۰ ساڵ به سه‌ر می‌ژووکه‌ی تیده‌په‌ری، بناسین. شا له ساڵی ۱۳۵۰ له مه‌راسیمکی گه‌وره و به شکۆ دا، ئه‌و یاده‌ی به‌رز کرده‌وه و خۆی به پاریزه‌ر و درپژه‌ده‌ری ئه‌و شانازی به‌ناساند.

مه‌راسیمه‌که به به‌شداری زۆربه‌ی که‌سایه‌تی گه‌وره‌ی جێهان، به‌شکۆیه‌کی بێ وێنه به‌رپۆه چوو و شا له‌ حالیکدا چۆکی ده‌له‌رزى په‌یامه‌که‌ی به‌وجۆره‌ خوێنده‌وه: کوروش، شای گه‌وره، شای شایان، شای هه‌خامه‌نشی، شای ئێران زه‌وى، له‌ لای من شاهه‌نشای ئێران و له‌ لایه‌ن میلیله‌تی من، درودت لێ بێ...

کوروش! ئیمه‌ ئه‌ورو له‌ به‌رانبه‌ر مه‌زاری ئه‌به‌دی تو کۆبووینه‌وه تا پیت بلیین: ئاسوده‌ بنوو ئیمه‌ به‌خه‌به‌رین...

کۆمه‌لانی خه‌لکی ئێران زۆریان بابه‌خ به‌و جیژنه‌ نه‌دا و له‌ ده‌ره‌وه‌ی ولاتیش دا ئه‌و رپۆه‌سمه‌ وا هه‌له‌سه‌نگیندرا که‌ شا توشی نه‌خۆشی خۆ گه‌وره‌بین بووه. له‌و جیژنه‌دا نیکسۆن سه‌رکۆماری ئەمریکا و دۆستی نزیکی شای، بریژنیف رییهری شووپه‌وی و خاتون مه‌له‌که‌ تیلیزابتی دووه‌م شازنی بریتانیا و ژورژ پمپیدۆ سه‌رکۆماری فه‌رانسه‌ به‌شدار نه‌بوون و له‌ لایه‌ن خۆیانه‌وه‌ نوێنه‌ریان نارد.

به‌ پێی لاپه‌ره‌ی ۱۸۹ کتیی ۵۰ سال خه‌بات له‌ نووسینی جه‌لیل گادانی، ئه‌و جیژنه‌ ۲۰۰ میلیون دۆلاری تیچوو، ۶۹ ولات تیتیدا به‌شدار بوون. چوونیتی به‌شداربووان بریتی بوون له‌ ۲۰ پادشا و ئەمیر، ۲۱ شازاده، ۵ شازن، ۱۶ سه‌رکۆمار و ۴ جیگری سه‌رۆک کۆمار و ۳۰ سه‌رۆک وه‌زیر و دوو وه‌زیری ده‌ره‌وه.

ئه‌و جیژنه‌ له‌ کاتیک دا به‌رپۆه‌ چوو که‌ دوو له‌ سێ به‌شی خه‌لکی ئێران له‌ ئیمکانی داوده‌رمان بێ به‌ری بوون و ۹۰ له‌سه‌دی گونده‌کان و زۆر شاروچکه‌کان، کاره‌با و ریگاوبان و ئاوی خۆاردنه‌وه‌یان به‌ ته‌واوی نه‌بوو.

له‌ کۆتایی ساله‌کانی ۱۳۵۱ تا ۱۳۵۲ له‌ نه‌کاو ئێران که‌ به‌ "هه‌لۆیی" ئۆپیک به‌ناوبانگ ببوو، قیمه‌تی نه‌وتی ۳ به‌راهه‌ر و ماوه‌یه‌ک دواتر ۴ تا ۵ به‌رانبه‌ری برده‌ سه‌ر. له‌ سه‌ر ئه‌و کاره‌، ویلیام سایمه‌ن، وه‌زیری مالی و به‌رپرسی په‌یوه‌ندی کاروباری ئێران، به‌ شای گوتبوو "حولی دیوانه". له‌ سه‌ر ئه‌و قسه‌یه‌، ریچارد نیکسۆن بوخۆی داوای لیبوردنی له‌ شا کرد و سایمه‌نی له‌ سه‌ر کار لا‌برد. شا له‌ سالی ۱۹۷۳ پرپاری دا که‌ ده‌بێ دوا ۶ سالی دیکه‌ ده‌ستی کۆنرسیۆم، له‌ نه‌وتی ئێران که‌م ببێته‌وه‌ و ئێران له‌ سالی ۱۹۷۹ بوخۆی کۆنترۆلی ئه‌و سه‌نعه‌ته‌ به‌ ده‌سته‌وه‌ بگرێ و قه‌راداده‌که‌ له‌ گه‌ڵ ئه‌و شرکه‌ته‌ نه‌به‌ستریته‌وه‌. ئێران له‌ سالی ۱۹۷۴ یارمه‌تی به‌ تورکییه‌ کرد که‌ به‌شیک له‌ ولاتی قبریس داگیر بکا. دژبه‌رانی شا له‌ ئەمریکا، زۆر به‌وه‌ توپه‌بوون که‌ شا له‌ ده‌ره‌وه‌ی ئێران که‌لک له‌ چه‌که‌کانی ئەمریکا وه‌رده‌گرێ و به‌ پێچه‌وانه‌ی ریکه‌وتنامه‌کان ده‌جوولێته‌وه‌.

شا دوو رۆژ به‌ر له‌وه‌ی بچی بو وازوو کردنی په‌یمانی ئه‌لجه‌زایر له‌ ریکه‌وتی ۱۳۵۳/۱۲/۱۱ (۱۹۷۵/۳/۲) به‌ سه‌رۆکی هه‌ر چوار به‌ ناو حیزبی لایه‌نگری خۆی که‌ مافی تیکۆشانیان هه‌بوو و بریتی بوون له‌ حیزبی مه‌ردوم و حیزبی ئێرانی نه‌وین و حیزبی ئێرانیان و حیزبی پان ئێرانیست، فه‌رمانی دا که‌ حیزبه‌کانیان هه‌لوه‌شین و بچنه‌ ناو حیزبی ره‌ستاخیزی میلی ئێران. حیزبی ئێران نوین و حیزبی مردم به‌ ده‌ستووری شا، له‌ سالی ۱۳۵۳ به‌ هۆی "هه‌ویدا" دامه‌زرا بوون. ئه‌وانه‌

دهستكردى شا و نهو ههمه كاره و سپهري خوا له سهر عهرز بوو. نهو وهك خودايهك هه لسوكه وتى دهكرد و وهكيل و وهزير و ژينراله كان، وهك بهردهست و نوكر كه لكان ليوه رده گيرا.

سهره پراي نهوانه لهو سالانه دا، زوربه ي داهاتي ولات بو ئه رتهش و كرپنى كه ره سه ي نيزامى ترخان دهكرا. دهسته لاتى ئه مريكا له ئيران زور بوو و له سالى ۱۳۵۵ راده ي ۲۴۰۰۰ راويژكاري ئه مريكايي له ئيران كاريان دهكرد. هه وه لين سه فهرى شا بو ئه مريكا له مانگى نوامبرى ۱۹۴۹ بوو. شا له ريكرخراوى نيونه ته وه يي جيھانى قسه ي كرد و دوايه ناوه ندى ليكو لينه وه ي ئيراني له زانكو ي كولمبيا كرده وه. رهنك دانه وه ي نهو سه فهره له روژنامه كان دا، زور بوو و شهوانه شا له وهزاره تي دهره وه ميواندارى ليده كرا و له گه ل كچانى هاليوود كه ديارى به قيمه تيان دهرايه، به خو ش رايده بوارد.

به گشتى له ماوه ي يهك دهه دا، واتا له ساله كانى ۱۹۶۸ بو ۱۹۷۸ راده ي داهاتي نهوتى ئيران زياتر له يهك سه د ميليارد دولار زيادى كرد و ئيران به زور ولاتى گه وره ي دنيايه، يان يارمه تي دهكرد يان قهرزى دهدانى.

ئيران له شره كته ي نهتومى فه رانسه، به مه به ستى كه لك وه رگرتن بو كارگاي نهتومى كه به رنامه ي دروست كردنى له ئيران دارشترابوو، ههروه ها له پالاوگه ي نهوتى "ساسولبورگ" له نه فريقاي باشوور و "پوسان" له كوريائى باشور، سه رمايه گوزارى كرد و ههروه ها به رنامه ي هه بوو كه شيركه ته كانى پومپى نهوتى بازاره كانى ئوروپا بكرى. ئيران هينديك به شى ماشينى "بينز" و شيركه تي ئاسنى "كروپ" ئالماني كه به هو يي بن پاره يي ده هات تووشى مايه پووچ و ئيفلاس بن، كرى و له دارپمان و ئيفلاس نه جاتى دان.

پيه پى نهو داهاته زوره و نهو گرينگيه ي كه شا دهيدا به كرپنى چهك، نهو زياده له حه د غه ره و له خو بايى ببوو. هينديك سياسه تي له گه ل ولاتانى زله يزي روژئاوا نه ده هاته وه و وا ي ليه اته بوو كه هيج ولاتيكي به هيند نه گرى و ببوو به ژاندارم ناوچه و رواله تي سه ربه خو يى به خو وه گرتبوو.

شا له چاوپيكه وتن له گه ل هه والده ره كانى دهره وه، به بن ريزى له سهر ولاتان ده دوا و ده يگوت كه له ئه مريكايه، جوو به سهر روژنامه كان راده گن و به رپرسانى ئه مريكا به ده ست نهوان هه لده سوورن. شا له سالى ۱۳۵۶ له وتوويز له گه ل "باربارا والترز" كه سايه تي تلويزوني ئه مريكا، بينيازى خو ي به ولاتانى ديكه به تايبه تي به ئه مريكا دهربرى و له ولامى نهو هه والده ره كه ئايا ئه مريكا پاره ده دا به ئيران گوتى: پاره؟ بو چى؟ نه گه ر ئيمه به ئيوه پاره نه ده ين، ئيوه به ئيمه پاره نادن. ئيمه به كرپنى شتومه كى ئيوه دهرياهك پاره و ده ده ينى.

باربارا دوايه پرسى كه كرپنى نهو هه مووه چه كه بو هيرشه يان بو به رگرى؟ شا له ولام دا گوتى كه ئيران دوو جار له شه ره كانى هه وه ل و دووه مى جيھانى سه ره راي بن لايه نى داگير كرا، به لام ئيدى ئيجازه نادرى كه رووداويكى ئاوا دووپات بيته وه.

ئه‌گه‌رچی شا له حاست و لاتانی دهره‌وه دا خوئی به بئ مینه‌ت ده‌زانی و پارسه‌نگی نیونه‌ته‌ویی لئ ټیک چوو بوو و ته‌نانه‌ت له‌بیری چوو‌بووه که چیان به‌سهر بابی هینا، به‌لام له دهروون دا که‌سیکی بویر و ئازا نه‌بوو. سامیکی پر له مه‌ترسی و دل‌خورپه و نیگه‌رانی له‌سهر کیشه‌کانی نیوخویی، هه‌ناوی داگرت بوو.

ئه‌حمه‌دی قازی له ده‌ست نووسی‌ک دا باسی سه‌رده‌می زانکۆ له‌سهره‌تای ده‌هه‌ی ٤٠ ده‌کا که له‌گه‌ل دوکتور سه‌عید شه‌ره‌فکه‌ندی له‌تاران بوو و له‌نیزیکه‌وه شای دیوه و ده‌نووسی: یه‌کیک له‌بیره‌وه‌ری‌یه‌کانی ئه‌م مه‌ودایه ئه‌وه‌یه، روژیکیان له‌سالی ئاخردا ده‌گه‌ل سه‌ید مه‌حمود و سادق و سالح عه‌تایی و چه‌ند هاوړی دیکه له‌سهر میزی خواردنی ره‌ستوورانی کووی دانیشگا دانیشتبووین و تازه‌خوړاکمان وه‌رگرتوو که گوټیان شا (مه‌مه‌د ره‌زا شا) هات. پاش دوو سئ ده‌قیقه ئه‌علاحه‌زهرت و ئیقبال سه‌روک وه‌زیران و دوکتور بیهمه‌نیش ره‌ئیی سه‌ره‌کی زانکۆ (کوی دانشگاه) و چه‌ند که‌سی دیکه وه‌ژوو که‌وتن. هه‌موو خویندکاره‌کان له‌جیی خویان هه‌ستان و به‌حاله‌تی ریژ گرتنه‌وه راوه‌ستان. شا و هاوړییانی یه‌کراست هاته‌نه سه‌ر میزی ئیمه. هوئی ئه‌م کاره‌شی ئه‌وه بوو که سه‌ید مه‌حمودی ده‌ناسی، چونکه قاره‌مانی هه‌لداشتنی دیسک بوو. ئه‌حوالی هه‌موومانی پرسی و چاویکی له‌ئالووبالوو پلاوی به‌رده‌ممان کرد و پرسپاری کرد له‌خوړاک رازین یا خیر؟ به‌لئ قوربان رازین. پاشان که زانی هه‌موومان کوردین ئه‌سپاردی که پاش ته‌واو بوونی دهرسه‌کا‌مان حه‌مه‌ن بگه‌رئینه‌وه شاره‌کانی خو‌مان چونکه کوردستان زۆر دواکه‌وتوو و نیازی به‌ئیمه زۆره.

ئه‌وه‌ی له‌سهر و پۆته‌پاکی شا ئیستاش له‌به‌ر چاوم ماوه، ئه‌وه‌یه که ره‌نگی مردووانی لئ‌نیشتبوو. پیستیکی مردووی مه‌یله‌وسپی که زۆر باش تاشرابوو. زۆر باشیش کریمی تیدرابوو به‌سه‌ر ده‌م و چاوی کشابوو. زۆر کز و لاواز بوو. ئیسی روومه‌تی دهرپه‌ری بوو، جل و به‌رگی نیزامی ده‌به‌ردابوو، به‌لام بۆی گوشاد بوو. چاوی ده‌بروو‌قانه‌وه وه‌یندیک ده‌قووله‌وه چوو‌بوون. له‌سهر یه‌ک پیاویکی جوانم نه‌هاته به‌رچاو، که‌سیک بوو که ده‌دنیای خویدا ده‌ژیا. هیچ زه‌وق و چیژ و وره‌یه‌کی تیدا به‌دی نه‌ده‌کرا و هاوړیکانی له‌خوئی ریک و پیک تر بوون. له‌حه‌یه‌ک به‌لامانه‌وه راوه‌ستان و پاشان رویشتن.

به‌گشتی له‌ئیران دا سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ی که ژیا‌نی به‌شی‌ک له‌خه‌لک تاراده‌یه‌ک باش بوو و چینیکی که‌لانی سه‌رمایه‌داری و توژی مامناوه‌ندی به‌هیژ پیکهات بوو، به‌لام نه‌بوونی ئازادی سیاسی و په‌ره‌سهندنی فساد و گه‌نده‌لی و ته‌خشان و په‌خشان له‌ده‌زگاکانی ده‌وله‌تی دا، دابه‌ش کردنی ناعادالنه‌ سه‌روه‌ت و سامان و که‌لک وه‌گرته‌ی تا‌قمی‌کی هه‌له‌په‌رستی قازانج خو‌ازی دز له‌کار و به‌رنامه‌کانی ئاوه‌دانی و لات دا، هه‌روه‌ها زه‌خت و زۆری هیژه‌کانی ئه‌من و پولیس و ژاندارم و ساواک، له‌ناوچه‌کانی وه‌ک کوردستان و بلوچستان و گرینگ نه‌دان به‌ئاوه‌دانی ئه‌و ناوچانه، بوو به‌هوئی پیکهاتنی قه‌یرانی گه‌وره‌ی نیوخویی.

جیا له وانه ئایین و مه زهه بی شیعیه وهک به شیکی گرینگ له سه رخان و کلتوری کومه لگای ئیران، ته وهری سه ره کی دیکه تهو شوړشه بوو. نه گهر ناره زایه تی به دژی ریژی می شا له سه ره تا دا به شیوه ی خه باتی مه ده نی و پارلمانی و له شیعر و نه ده بیات دا خوئی ده نوواند و دوایه له چوارچیوه ی جولانه وهی کورد له ژیر ریبه رایه تی حیزبی دیموکرات و کرده وه ره شه کوژییه کانی چریکی فدایی و ریکخراوی موجه دینی خه لک ده رکه وت، نه و جار ده ریای خرۆشانی کومه لانی مه زهه بی خه لکی وه زاله هاتوی ئیران بوو که تهخت و بهختی ریژی می پاشایه تیان رامالی.

مهقاله ی "ئیران و ئیستیماری رهش و سوور"

کۆی گشتی که موکۆری و فهساد و گندهلی و ناعیدالتهی و نه بوونی ئازادی سیاسی و دیموکراسی، بوون به هاندهری گه وه که کومه لانی خه لکی ئیران له سالی ۱۳۵۶ به دژی ریژی می پاشایه تی به تیکرایی راپه رن. خویشاندان سه ره تا له شاره گه وه کان دهستی پیکرد و دوایهش سه رانسه ری ئیرانی گرتوه و وهک لاڤاو داموده زگاکی ریژی م رامالی.

له و قوناغه دا ریکخراوی پیشکه وتووی سه رانسه ری له گوړی دا نه بوو که به باشی که لک له وه لومه رجه وه رگری و یه کجی دهسته لات به دهسته وه بگری و حوکمیکی پیشکه وتوو دابه زرینی. هه ر ریکخراوه یک له هه وای خوئی لیده دا و پلان و ستراتیژی دروست له گوړی دا نه بوو. هه مو کهس دهیزانی که ده بی شا بروا، به لام کهس نهیده زانی که چی ده وی و کئی دی و دهسته لات به دهسته وه ده گری. وه زعی نه ته وکانی کورد و تورک و عه ره ب و بلوچ و تورکمه نیش باش نه بوو و ته نیا حیزبی دیموکرات وهک نوینه ری نه ته وه یی کورد له مه یدان دا دابوو که نه ویش به هه زاران کیشه وه له دوور ولاته وه ده یروانییه رووداوه کان. له و وه زعییه تیکی نه وتو دا، ئیسلامیه کان به ریبه ری خومه یی مه یدان داری سه رکی راپه رینه که بوون و توانییان له هه زاران منبه ری مزگه وته کان که لک وه رگرن و پشتیوانی نیونه ته وه ی به تاییه ت چه ند ولاتی زله یز به دهست بین و دهسته لاتی شا رامالی. نه گه رچی خومه یی هه لگری دواکه وتوترین بیر و روانگه کانی مه زهه بی بوو و نووسراوه کانی نیسانی ده دا که چه ند ده به نگ و کونه په رست بوو، سه ره پای نه وهش له لایه ن به رواله ت رووناکبیرانی شوړشگی و پیشکه وتوترین ریکخراوه کانی ئیرانی، ریژی لیگیرا. وینه ی خومه یی که وته سه ر روخی مانگ و موی بروی که وته نیو لاپه ره کانی قورئان و قسه پروپوچ و بیمانا کانی له گوئی خه لک دا زرينگانه وه و له شه و دا، دهنگی نه لاوئه کبه ر له سه ربانی مالان، گوئی عاله می که ر کرد.

خومه یی ته نانه ت زانستی ژیان و ئابووری گوزه رانی کومه لانی خه لکیشی، به به شه مالی که ر و گویدریژان دانا و ئیستاش پاش تیه ر بوونی ۴۰ سال، کاربه دهستانی نه و ریژی مه هه ر به و شیوه یه هه لسه که وت له گه ل سیستمی مالی و ئابووری ئیران و جیهان ده کن.

به فەرمانی هووهدای نووسی و درا به داریوش هومایون و ئه‌ویش دای به روژنامه‌ی ئیتلاعات و گوتویه که شا ده‌لّی ئه‌وه ده‌بّی چاپ بّی. کاربه‌دهستانی روژنامه هه‌موو موخالیفی ئه‌وه بوون که چاپ بّی، به‌لام دوايه له ده‌ربار را راسته‌وخۆ ده‌ستووری چاپی درا. ئه‌وه‌ی له نووسراوه‌دا بوو گشتی راست بوو. باییری خومه‌ینی خه‌لّکی کشمیر بوو و براكه‌ی له ولّاتی هیند له دایک ببوو و برازاکانی هیندی بوون. ئه‌وجار خومه‌ینی شاعیر بوو شیّعری ئاشقانه و عیرفانی ده‌گوت.

هه‌رچی بوو ئه‌و مقاله‌یه چه‌غماغه‌ی شوپشی ئیسلامی لیدا و روژی ۱۹ به‌فرانبار ۱۳۵۶ خۆپیشاندانیکی گه‌وره له قوم ده‌ستی پیکرد. داواکانی خۆپیشاندهران که له سه‌ر منبه‌ر به هۆی ئایه‌تولّا موحته‌هیدی کرمانی خۆپندراوه، بریتی بوو له ۱۳ خاڵ که له‌وان دا داوای گه‌رانه‌وه‌ی ئایه‌تولّا خومه‌ینی کرابوو که له سالی ۱۹۶۳ به فەرمانی شا له ئێران بۆ شاری نه‌جف له عێراق دوور خرابووه. له خاڵیکی دیکه‌دا، داوای ئازاد کردنی زیندانییه سیاسیه‌کان وهک مونته‌زری و تاله‌قانی کرابوو و هه‌روه‌ها داوا کرابوو که ریژیم په‌یوه‌ندی خۆی له گه‌لّ ریژیمی ئیسرائیل بپچرپّنی. خۆپیشاندهران هه‌ر له دوا نیوه‌رۆی ئه‌و روژه، له راده‌یه‌کی زۆتر دا، له مزگه‌وتی ئه‌عزم کۆبوونه‌وه و بّی سرنج دان به هه‌ره‌شه‌ی پۆلیس و ساواک، به دروشمی "مه‌رگ به‌ر شا" رژانه سه‌ر شه‌قامه‌کان و هپّرشیان کرده سه‌ر بانکه‌کان و دامووده‌زگاکانی حکومی و وینه‌کانی شایان داگرت و ئاوریان تیه‌به‌ردرا. به‌لام له پيش ده‌رکی پولیس، خۆپیشاندهران که‌وته به‌ر ده‌سپرژي هیزه‌کانی ریژیم و به پيی هیندیک سه‌رچاوه‌ی سه‌ر به خۆپیشاندهره‌کان که زۆر زیاده‌په‌وی تیدا ده‌کرا، زیاتر له ۲۰۰ که‌س کوژران. ده‌زگاکی ریژیمی شا ئاماژه‌یان به کوژرانی ۵ که‌س کرد که دوايه ته‌رمی کوژراوه‌کان به بری ۱۵۰۰ ته‌ن داوه به بنه‌ماله‌کانیان. خومه‌ینی له نه‌جف به‌یانیه‌ی دا و گوتی: کارتر و ده‌زگانی تری کانگاکی میللّه‌تانی فه‌قیر، ده‌بّی بزانی که محه‌مه‌د ره‌زاخان خائین و یاغیه و ده‌بّی به زۆر له سه‌لته‌نه‌ت ولا‌بژی.

له‌و خۆپیشاندانه‌دا بی‌حوپمه‌تی به سنووری ئایه‌تولّا شه‌ریعه‌ته‌داری کرا بۆ ئه‌وه‌ی به لای خومه‌ینی دا بشکیته‌وه. ته‌وژم و کاریگه‌ری راپه‌ڕینی قوم به راده‌یه‌ک بوو که زۆربه‌ی شاره‌ گه‌وره‌کانی ئێران وهک تاران شیراز و مه‌شه‌ه‌دی گرته‌وه. له روژانی ۲۰ و ۲۱ به‌فرانبار دا ئه‌و خۆپیشاندانه‌ روّاله‌تی گشتی یه‌ک‌گرتوویی و یه‌ک‌ریزی هه‌مه‌لایه‌نه‌ی له نێو گشت کۆمه‌لانی خه‌لّک دا پیکه‌یتا و دروشمی نه‌مان و روخانی ریژم بوو به ئاواتی هه‌مووان. سامی ئه‌و خۆپیشاندانه به راده‌یه‌ک بوو که ریژیم هاته سه‌ر ئه‌و باوه‌ره‌ که بیر له ریڤۆرم و هیندیک ئیسلحات بکاته‌وه و مه‌لا شیعه‌کانی زیندانی ئازاد بکا. به‌لام ره‌وتی ئالوگۆره‌کان ئه‌وه‌نده خیرابوو که به هیندیک کرده‌وه‌ی لاوه‌کی ئه‌وتۆ ئارام نه‌ده‌بووه و ده‌بوو کاری سه‌ره‌کی و بنچینه‌یی کرابا. سه‌ره‌رای ئه‌وانه‌ش سه‌رکوت و زه‌بروزه‌نگی ریژیم به‌رده‌وام بوو و ریژیم به بّی تییینی و لیکدانه‌وه چه‌ند مه‌لای گه‌وره‌ی شیعه‌ی بۆ کوردستان و شوینه‌کانی دیکه دوور خسته‌وه. له‌وانه ئایه‌تولّا مونته‌زری

بۆ سەقز و ئايەتوللا شېخ سالىح نەجەف ئابادى و مەكارم شىرازى و ئايەتوللا تاهىرى بۆ مەھاباد و ئايەتوللا مەھدەوى كەنى بۆ بۆكان و ئايەتوللا خەلخالى بۆ بانە دوورخرانەوہ.

ئەوجار لە رۆژى ۱۳۵۶/۱۱/۲۵ بۆ ياد و رېزىلېنان لە چلە شەھىدانى شارى قوم، ئايەتوللا شەرىعەتمەدارى مانگرتنى گشتى لە شارى تەھورېز راگەياند و داواى لە خەلک کرد کہ لە مزگەوتان کو ببنەوہ و نەچنە سەرکار. ھېزەکانى رېژىم وىستيان بلاوہيان پېيکەن بەلام خەلک بە دروشمى مەرگ بەر شا و ئەمرىکا رژانە سەر شەقامەکان. ئەو راپەڕىنە لە ماوہىيەكى کەم دا زۆربەى شوپنەکانى شارى گرتەوہ و خۆپېشاندەران زۆربەى دامودەزگاگانى دەولەتيان بە تايبەتى بانکەکانيان ئاور تيبەر دا. رېژىم لە شارەکانى دیکە را ھىزى کو کردەوہ و بە تانک ھېرشى کردە سەر خۆپېشاندەران و خەلکى زۆريان کوشت و زياتر لە ۴۰۰۰ کەس بە ھۆى ساواک دەسبەسەر کران.

ھاوکات لە گەل ئەو زەخت و زۆريانە، رېژىم بۆ مانى خۆى دەستى بە ھىندىک کارقايمى کرد. مووچەى کارمەندانى ئەمنى و ھىزى نىزامى زياد کرد و دەسەلاتى حىزبى رەستاخىزى کەم کردەوہ. تا ئەوکات کہ شا لە وتوويزەکاندا، دانى بە بوونى زىندانى سياسى دانەدەنا، ئەوجار رېگای بە رېکخراوى نپونەتەوہىيى ئامنىستى ئەنترناشنال دا کہ بېن و زىندانىيەکان بېينن. ھەر بە ھۆى ئەو رېکخراوہىيە و لە سەر داواى ئەوان، عەزىز يۆسفى ئەندامى دېرىنى حىزبى ديموکراتى کوردستان کہ نەخۆشى دلې ھەبوو، لە سالى ۱۳۵۶ پاش ۲۵ سال ئازاد کرا.

خۆپېشاندانى شارى تەھورېز، سەرەتاي قوناغىكى گرینگ لە خەبات بە دژى رېژىمى پاشايەتى

بوو.

ئازاد بوونی عەزیز یۆسفی

عەزیز یۆسفی

عەزیزی یۆسفی ئەندامی دێرینی کۆمیتەی ناوەندی حیزبی دیموکرات کە لە چەند قۆناغ دا گیرا و بۆ ماوەی زیاتر لە ۲۵ سالی زیندانی کیشا، لە سالی ۱۳۵۶ بە دواي ئیعتراز و خۆپیشاندانه‌کانی سەرانشەری خەڵکی ئێران، لەسەر داواي رێکخراوی ئەمینستی ئەنترناشنال (رێکخراوی نێونه‌ته‌وه‌یی لیخۆشبوون) ئازاد بوو. دوکتور قاسملوو وەک سکرێتیری حیزبی دیموکرات پەيوه‌ندی لەگەڵ عەزیزی یۆسفی گرت و رەمز و نیشانه‌ی لێوهرگرت و به‌و نیشانه‌ ده‌فته‌ری سیاسي له به‌غدا نامه‌یه‌ک بۆ جەلیل گادانی نووسی و داواي کرد که کاک عەزیز

بچێ بۆ به‌غدا تا له‌وێرا بۆ چاک بوونه‌ بنێردرێته‌ ده‌ره‌وه‌ی وڵات. به‌لام کاک عەزیز به‌ هۆی ساوه‌ساوی و رارایي بریاری نه‌دا که بچێ.

کهریمی حیسامی له‌ لاپه‌ره‌ی ۲۷۱ به‌رگی ۲ ی کتیی "پێداچوونه‌وه" دا له‌سەر ئازاد کردنی عەزیز یۆسفی ده‌نووسی: دوکتور قاسملوو له‌ ئورپا بۆ ئازادی تیکۆشه‌رانی حیزبی دیموکرات (عەزیزی یوسفی و غه‌نی بلوریان) که ۲۵ سال زیندانیان کیشا بوو، به‌ حه‌بسی ئەبه‌د حوکم درابوون. تیکۆشانیکي شیلگیرانه ده‌ست پێده‌کات. له‌ رێکخراوی لیخۆشبوونی نێونه‌ته‌وه‌یی (ئەمینستی ئینترناسیونال) دا مه‌سه‌له‌ی عەزیزی یوسفی دینێته‌ گۆرێ و پرۆفیسۆر (لوشار) له‌ زانستگای بروکسێل هانده‌دا که له‌ تاران له‌گەڵ کاربه‌ده‌ستانی ئێران باسی عەزیزی یوسفی و غه‌نی بلوریان بکا. له‌ ئەنجامی ئەو تیکۆشانه‌دا رۆژنامه نووسی به‌ناوبانگی به‌لژیکی ده‌توانی له‌ زیندانی کۆمیته‌ چاوی به‌ عەزیزی یوسفی بکه‌وێ و وتویژی له‌گەڵ بکات و ده‌قی وتویژه‌که له‌ رۆژنامه‌ی کوردستان ژماره‌ ۴۶ ی مارس ۱۹۷۷ دا بڵاو ده‌کریته‌وه. تیکۆشانی دوکتور قاسملوو له‌گەڵ هیزه‌کانی ئوپوزیسیونی ئێرانی و ئەمینستی ئینترناسیونال ده‌بیته‌ هۆ که له‌ تاران ۹۱ که‌س له‌ زیندانیانی سیاسي ئازاد بکرین که کاک عەزیزی یوسفیش یه‌ک له‌ وان ده‌بی. پاشان هه‌ول ده‌درێ که کاک عەزیز بیته‌ ده‌ر و له‌ ئورپا مه‌عالجه بکری. به‌لام به‌داخه‌وه‌ پێرانگا و له‌ مانگی یونی ۱۹۷۸ له‌ تاران دله‌ گه‌وره‌که‌ی له‌ لێدان ده‌که‌وێ و ئاواتی له‌ میژینه‌ی له‌گەڵ خۆی ده‌باته‌ ژێر خاک. تیکۆشانی دوکتور قاسملوو بۆ ئازادی غه‌نی بلوریانی هه‌ر به‌ر ده‌وام ده‌بی و ناوی له‌ ریزی پێشه‌وه‌ی لیسته‌ی ئەمینستی ئینترناسیونال دا تۆمار ده‌کری که رژیمی پاشایه‌تی ده‌رووخێ و غه‌نی بلوریانی پاش ۲۵ سال له‌ زیندان دینته‌ ده‌ری.

مه‌لا ره‌سوولی پێشنامه‌ له‌ لاپه‌ره‌ی ۳۵۴ کتیی سهربرده‌ی ژيانم دا باسی عەزیزی یۆسفی ده‌کا که رازی نه‌بوو له‌گەڵ ئەو بچێ بۆ عێراق و ده‌نووسی: ... چەند سال بوو باوکم و عه‌ليم نه‌بینبوون، هه‌ر به‌ واندا نامه‌ی کاک عەزیزی یوسفی و نامه‌ بۆ سه‌ید حه‌سه‌نی هاشمی و هه‌ندیک رۆژنامه

و تیکۆشه‌رم ناردن و داوام له سه‌ید هه‌سه‌ن کردبوو نامه‌ی عه‌زیز بگه‌یه‌نیت، ئه‌گه‌ر بهاتایه‌ عه‌لی
برام به ماشینی خۆی ده‌هینا، که چی به خۆشه‌وه‌ ئه‌و برا کۆنه‌ تووده‌یه‌ قین له‌سکه‌ نه‌هاتبوو،
فه‌رموو بووی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کاتی خۆی هه‌سه‌نی ره‌ستگار لایه‌نگری له‌ دوکتۆر مه‌وله‌وی کردوو
که سه‌رده‌سته‌ی ناسیۆنالیسته‌ کورده‌کانی ناو حیزبی دیمۆکراته‌، له‌سه‌ر ئه‌وه‌ له‌زیندانا که سدیقه‌
سووری خاته‌می به‌ دنده‌دانه‌کانی عه‌زیزی یوسفی جینۆی به‌ دکتۆر مه‌وله‌وی داوه‌ لێیداوه‌ و ره‌سوول
پیش غمازیش برا و ئامۆزای ئه‌وه‌، من ئاماده‌ نیم له‌ گه‌لێ بی‌م.

هه‌روه‌ها هاشمی که‌ریمی له‌ لایه‌ره‌ی ۲۲۲ بیره‌وه‌ریه‌کانی دا ده‌نووسی که به‌ هو‌ی عوسمانی
برای په‌یوه‌ندی به‌ عه‌زیزی یوسفی گرتوو که بچته‌ عێراق تا حیزب له‌وێرا به‌پری کا بۆ ده‌ره‌وه‌ی
ولات، به‌لام مه‌رگ مۆله‌تی نه‌دا.

نه‌سرین قاسملو له‌ لایه‌ره‌ی ۱۷۴ ئورووپاییه‌ک له‌ ولاتی کورداندا... باسی که‌سایه‌تی عه‌زیزی
یوسفی له‌ پیش ده‌سته‌ر بوونی، ئه‌وکات که له‌ تاران پێکه‌وه‌ ده‌ژیان ده‌کا و ده‌نووسی: پێژه‌یه‌کی
زۆر له‌وانه‌ قاره‌مانیه‌تی وایان له‌ خۆی له‌ خۆیان نیشان داوه‌ که که‌س جگه‌ له‌ لێنا (نه‌سرین)
باسیان ناکات. هه‌ریه‌ک له‌وان به‌ شیوازی تایبه‌ت به‌ خۆیان خه‌باتیان کرد و به‌ره‌رووی ته‌نگ و
چه‌له‌مه‌ی زۆر بوونه‌وه‌. بۆ نه‌وونه‌، یه‌کێک له‌وانه‌ عه‌زیزی یوسفی بوو ئه‌و هاو خه‌باتیکه‌ی به‌ ئاگو
شاد بوو. هه‌موو خۆشیان ده‌ویست زۆر ته‌مه‌ل بوو، بۆ وێنه‌ له‌ بری ئه‌وه‌ی وه‌کوو هه‌مووان له
ده‌وری سیفره‌ چوارمه‌شقی دابنیشی، وه‌کوو رۆمیه‌ کۆنه‌کان، راده‌کشا. گه‌ر پێویستی به‌ خوی
بووایه‌، سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی خۆیدانه‌که‌ له‌به‌ر ده‌ستی دا بوو، له‌ هاوڕێکه‌ی ته‌نیشتی داوا ده‌کرد بیداته‌
ده‌ستی و ئه‌وه‌ش بۆ ئه‌وه‌ بوو له‌ شوینی خۆی نه‌جۆلێت و شیوازی دانیشنه‌که‌ی تیک نه‌دا.
ته‌مه‌لێی کاک عه‌زیز ببوو هۆی گالته‌ و گه‌پی هه‌مووان و هه‌ر کاتیک به‌و بۆنه‌وه‌ گالته‌مان ده‌کرد
و پێده‌که‌نین ئه‌ویش بۆخۆی له‌و‌ر‌ووه‌ که‌ پیاویکی ڕوو‌خۆش بوو له‌گه‌لمان ده‌که‌وته‌ پێکه‌نین.

ماوه‌یه‌ک پاش ئه‌و پشووه‌ی که‌ پێکه‌وه‌ له‌ گوندی قاسملو برده‌مانه‌سه‌ر، عه‌زیز ده‌سه‌سه‌ر بوو و
که‌وته‌ زیندان و ئه‌شکه‌نجه‌ کرا. پێژیمی پاشایه‌تی به‌ تاوانی هه‌لسوورانی پیلانگیرانه‌ به‌ دژی شا و
ئهن‌دامه‌تی له‌ حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، ۲۵ ساڵ زیندانی به‌سه‌ردا سه‌پاند.

عه‌زیز مروفیکی دروستکردار و به‌ئاگا بوو. له‌ زیندان فێری زمانی ئینگلیسی بوو و هه‌ندیک کتیبی
له‌ نووسه‌ره‌ بریتانییه‌کان وه‌رگیرایه‌ سه‌ر زمانی فارسی. شایانی باسه‌ که له‌ زیندانه‌کانی شادا،
زیندانییه‌کان ده‌ستیان به‌ کتیب و رۆژنامه‌ ده‌وله‌تیه‌کان راده‌گه‌یشت. عه‌زیز زۆری ده‌خوینده‌وه‌.
پیش ده‌ست به‌سه‌ر بوونی، کۆمۆنیستیکه‌ی باوه‌رمه‌ند بوو. له‌ ساڵه‌کانی مانه‌وه‌ له‌ زیندانا،
گۆرانکاری به‌ سه‌ر باوه‌ره‌کانی دا هات.

پاش ئه‌وه‌ی که له‌ زیندان ئازاد بوو، له‌ سای خویندنه‌کانیدا به‌ سانایی توانی به‌سه‌ر ئه‌و
ئاسته‌نگانه‌دا که له‌ سۆنگه‌ی ئالوگۆره‌کانه‌وه‌ پیک هاتوون زāl بیت.

دوو ساڵ پیش ئازادبوونی ریک‌خراوی لێ‌و‌وردنی نێونه‌ته‌وه‌یی عه‌زیزی وه‌کوو "زیندانی ساڵ"
راگه‌یاند و له‌و سۆنگه‌وه‌ توانی سالتیک زووتر له‌ زیندان ڕزگاری بیت. پاش ئازاد بوون، عه‌زیز له
حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران نزیک بووه‌وه‌. ئه‌و و عه‌بدوهره‌حمان که هاو‌ر‌پ‌یه‌تیه‌کی له‌

میژینه‌یان هه‌بوو، باش له یه‌کتر تیده‌گه‌یشتن. مه‌خابن، یازده مانگ پاش ئازاد بوونه‌که‌ی دلی له لیدان که‌وت و کوچی دوایی کرد.

له کاتی ئازاد بوونی عه‌زیزی یوسفی دا، ربه‌ری حیزب له عێراق، به‌ دارشتنی گه‌لآله‌ی "سیامی" ورده‌ ورده‌ خو‌ی ساز کرد تا بگه‌ریته‌وه‌ بو نیوخو‌ی ولات و له‌ نیزیکه‌وه‌ به‌شداری له‌ ئالوگۆره‌کانی ئێران دا بکا و جله‌وی کاره‌کانی کوردستان دا بگریته‌ ده‌ست.

کو‌تایی به‌رگی ٤

سه‌رچاوه‌کان

به‌شێک له سه‌رچاوه‌کانی زمانی کوردی که بۆ ئه‌و کتێبه که‌لکی لێوه‌رگیراوه

- ١ - کوردستان و کورد، دوکتور که‌مال مه‌زه‌هر
- ٢ - ده‌وله‌تی جمهوری کوردستان، مه‌حمود مه‌لا عیزه‌ت
- ٣ - بارزانی و بزوتنه‌وه‌ی ره‌زگاربخوازی کورد، مه‌سعود بارزانی
- ٤ - چل ساڵ خه‌بات له پیناوی ئازادی، دوکتور قاسملوو
- ٥ - په‌نجا ساڵ خه‌بات، جه‌لیل گادانی
- ٦ - کورده‌کان، هه‌سه‌ن ئه‌رفه‌ع
- ٧ - کۆمه‌له‌ی ژيانه‌وه‌ی کوردستان، حامید گه‌وه‌هری
- ٨ - کۆماری کوردستان، حامید گه‌وه‌هری
- ٩ - په‌یوه‌ندییه‌کانی کۆماری کوردستان و کۆماری ئازهربايجان، ریچارد ئه‌ی مۆبلی
- ١٠ - تاریک و روون، مامۆستا هیمن
- ١١ - چیشتی مجیور، مامۆستا هه‌ژار
- ١٢ - ئه‌زموونی خه‌بات، عه‌بدوڵا هه‌سه‌ن‌زاده
- ١٣ - رۆژگاری ون بوو، ده‌ستنووسی ره‌حمانی قازی
- ١٤ - ولاتی من، بیره‌وه‌رییه‌کانی عه‌بدوڵا قازی
- ١٥ - ئاله‌کۆک، غه‌نی بلوریان
- ١٦ - بیره‌وه‌رییه‌کانی محهمه‌د شاپه‌سه‌ند
- ١٧ - بیره‌وه‌رییه‌کانم، که‌ریمی حیسامی
- ١٨ - حکومه‌تی کوردستان، نه‌وشیروان مسته‌فا
- ١٩ - قازی محهمه‌د، حامید گه‌وه‌هری
- ٢٠ - قازی محهمه‌د، ره‌حیمی قازی
- ٢١ - کاروانی خه‌یاڵ، خالید حیسامی (مامۆستا هیدی)
- ٢٢ - ئاوینه‌ی شکاو، خالید حیسامی (مامۆستا هیدی)
- ٢٣ - له بیره‌وه‌رییه‌ سیاسیه‌کانم، ئه‌میر قازی
- ٢٤ - چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌ک له ژيانم، ره‌شید ئه‌حمه‌دی
- ٢٥ - خۆم و باپیرانم، سیامه‌ند شێخ ئاغایی
- ٢٦ - چه‌پ له رۆژه‌لاتی کوردستان، ئه‌یوب ئه‌یوب‌زاده
- ٢٧ - گو‌قاری نیشتمان

- ۲۸ - رۆژنامەى كوردستان و گشت نووسراوهكانى سەردەمى كۆمار، كوردى و فارسى
- ۲۹ - "شەوێك و خەوێك" بیره‌وه‌رییه‌كانى محەممەد نوورى (عه‌ترى گۆلۆانى)
- ۳۰ - حەقیقه‌تى مێژوو، عەبدولڵا حەسەن‌زاده.
- ۳۱ - "گەشتێك له ئاربابای بانەوه‌ بۆ باوه‌جیی كۆیه" له نووسینی هاشمی كه‌ریمی.
- ۳۲ - "كارىگه‌ریی بیری چه‌پ له‌سەر بزافى سیاسى رۆژه‌ه‌لاتى كوردستان" له نووسینی سمایل بازیار.
- ۳۳ - كورته‌یه‌ك له بیره‌وه‌رییه‌كانم نووسینی ره‌حمانى كاژه‌یى.
- ۳۴ - ب‌رگه‌یه‌ك له ژيان و خه‌باتم نووسینی حه‌سەن ره‌ستگار (دوو به‌رگ)
- ۳۵ - كتیبى "بزوتنه‌وه‌ى نه‌ته‌وه‌یى كورد و ویستی سه‌ربه‌خۆیى" له نووسینی "كریس كۆچرا".
- ۳۶ - كتیبى "كورد بوون" به‌شێك له بیره‌وه‌رییه‌كانى كاپیتان حه‌مه‌دى مه‌لولودى
- ۳۷ - كتیبى "ئورووپاییه‌ك له ولّاتى كورداندا" له نووسینی نه‌سرین قاسملوو.
- به‌شێك له سه‌رچاوه‌كان به‌ زبانی فارسى
- به‌شێك له سه‌رچاوه‌كان به‌ زبانی فارسى
- ۱ - تارىخچه‌ خانواده قاضى، خلیل فتاح قازى
- ۲- روزنامه تارىخ، گردآورى یوسف قاضى (چاپ نشده)
- ۳ - جمهورى كوردستان، ئیگلتنۆن
- ۴ - قاضى محمد در آینه اسناد، بهزاد خوشحالى
- ۵ - اسرار محاكمه قاضى محمد و یاران‌ش، محمد رضا سیف قاضى
- ۶ - بحران آذربایجان، عبدالله مجتهدى
- ۷ - پیشواى بیدارى، سعید همایون
- ۸ - نامه هفتگی کوهستان
- ۹ - فرقه دموکرات آذربایجان، شارخ فرزاد
- ۱۰ - از زندان رضاخان تا صدر فرقه دمکرات آذربایجان
- ۱۱ - خاطرات دکتر هاشم شیرازی
- ۱۲ - خاطرات ویلهلم لیتن
- ۱۳ - انکار و مقامت نوشته علی مراد مراغه‌یى
- ۱۴ - نقاب، خاطرات محمد باقر بنى عامرى

ئیدریس بارزانی, 321, 322, 347, 348, 356,
 376, 424, 433, 470, 474, 475, 499, 500,
 540, 575, 576, 577, 578, 579, 584
 ئەحمەد تۆفیق, 29, 54, 112, 114, 116, 118,
 119, 143, 144, 158, 159, 160, 161, 165,
 166, 168, 169, 172, 173, 174, 175, 186,
 187, 188, 189, 194, 197, 201, 208, 209,
 210, 212, 213, 215, 217, 219, 220, 221,
 222, 223, 224, 225, 227, 234, 235, 237,
 238, 241, 242, 243, 246, 247, 248, 249,
 250, 251, 279, 282, 283, 285, 286, 292,
 294, 296, 297, 298, 299, 304, 311, 317,
 318, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327,
 328, 331, 332, 334, 339, 345, 369, 394,
 431, 472, 473, 475, 476, 481, 511, 533,
 534, 535, 539, 540, 541, 542, 543, 544,
 545, 546, 547, 548, 549, 551, 558, 598,
 599, 600
 ئەحمەد کاکەمەمی, 85, 134
 ئەحمەد نستانی, 452, 493, 503, 603
 ئەحمەدی قازی, 24, 26, 171, 176, 183, 184,
 197, 198, 352, 353, 357, 386, 387, 388,
 437, 661
 ئەسەدی خودایار, 86, 158, 247, 549
 ئەسکەندەر عەلی, 378
 برایم ئەحمەد, 17, 115, 140, 141, 146, 364,
 383, 616, 617, 640
 بنی عامری, 208, 435, 438, 448
 پیشەوهری, 19
 پیشەوا, 10, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 73, 81,
 83, 91, 133, 156, 249, 256, 269, 270,
 271, 353
 تاهیری ئیلخانیزاده, 178,
 تەیمووری بەختیار, 134, 524, 525, 526

ئەحمەد تۆفیق, 82, 111, 113, 114, 115, 118,
 122, 137, 144, 145, 146, 147, 148, 150,
 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 167,
 169, 170, 186, 187, 188, 189, 190, 191,
 192, 194, 202, 211, 214, 227, 229, 230,
 231, 233, 241, 243, 244, 245, 246, 247,
 248, 249, 250, 267, 279, 280, 284, 286,
 287, 288, 293, 294, 295, 296, 297, 300,
 303, 309, 310, 311, 313, 314, 315, 316,
 317, 318, 321, 322, 323, 324, 325, 326,
 327, 328, 331, 339, 340, 342, 346, 364,
 377, 430, 433, 436, 470, 471, 472, 473,
 474, 475, 476, 495, 533, 534, 535, 537,
 538, 539, 541, 545, 546, 547, 548
 ئەحمەد قاسمی, 402
 ئەحمەد نستانی, 635, 636, 637
 ئەفشار, 19,
 ئەمیر قازی, 167, 170, 187, 209, 225, 242,
 247, 279, 293, 294, 296, 300, 303, 313,
 315, 316, 324, 325, 326, 334, 346, 351,
 354, 355, 357, 362, 369, 376, 377, 423,
 424, 429, 437, 460, 462, 470, 471, 472,
 473, 474, 475, 476, 485, 488, 496, 510,
 553, 554, 564, 573, 626, 640, 645, 654,
 655
 ئەمیری قازی, 167, 170, 187, 245, 247, 267,
 294, 296, 300, 303, 322, 324, 326, 331,
 341, 346, 351, 354, 355, 356, 382, 383,
 427, 429, 433, 470, 471, 472, 474, 475,
 476, 487, 496, 574, 626, 630
 یۆسفی خوسرهوی, 183, 184, 435
 ئیبراهیم ئەحمەد, 140, 210, 213, 227, 228,
 234, 236, 265, 273, 274, 275, 276, 281,
 292, 434, 549

212, 213, 214, 229, 230, 231, 233, 234,
 244, 249, 282, 283, 286, 287, 288, 289,
 295, 300, 302, 327, 342, 343, 344, 424,
 508, 510, 535, 552, 555, 595, 632, 633,
 656, 667
 حهسه نی قازی 402, 468
 حهسه نی قزلجی 16, 336, 567
 حهه ره شیدخان 386
 حهه دی مه ولوددی 43, 45, 46, 47, 670
 حهه پرهش 85, 134, 318
 خان بابا تهرانی 402
 خدر محهه دیپور 127
 خه لیل سه دیقی 29
 خه لیل شه و باش 467
 خه لیل گادانی 126
 خه لیلی مه لکی 22
 خوسره و توفیق 115, 576, 577
 داریوشی فروهر 137
 دوکتور قاسملو 11, 41, 55, 68, 69, 89, 96,
 100, 115, 144, 468, 470, 473, 488, 495,
 497, 506, 534, 535, 556
 دوکتور سوولتانی وه ته میشی 551
 دوکتور حهسه شه ته وی 554, 559
 دوکتور سهید حهسه ن ئیمامی 51
 دوکتور شیرازی 10, 51, 91, 92
 دوکتور عیزه دین مسته فا ره سول 16
 دوکتور فرهیدوون که شاهه رز 155
 دوکتور قاسملو 37, 41, 52, 55, 59, 83, 86,
 90, 96, 97, 98, 100, 107, 109, 111, 112,
 113, 114, 115, 116, 126, 142, 143, 144,
 145, 146, 147, 150, 157, 162, 163, 186,
 241, 247, 249, 316, 334, 336, 337, 338,
 363, 366, 367, 391, 394, 395, 396, 398,
 401, 464, 477, 478, 479, 480, 481, 482,
 483, 487, 488, 490, 491, 492, 495, 496,
 497, 499, 500, 505, 507, 510, 533, 539,
 546, 548, 549, 550, 551, 553, 554, 555,

جه عفه راغا که ریمی 17 ,
 جه لیل گادانی 42, 57, 82, 98, 122, 124, 126,
 158, 169, 178, 211, 248, 389, 459, 497,
 659, 666
 جه لیلی گادانی 69, 122, 168, 177
 جه لال تاله بانی 273, 274, 276, 277, 278, 281,
 339, 485, 548, 612, 613, 614
 چوکه لی گه وهه ری 364
 حامید گه وهه ری 11, 29, 30, 31, 56, 143, 156,
 172, 173, 209, 212, 215, 227, 243, 292,
 293, 298, 299, 328, 331, 394, 476, 481,
 539, 542, 669
 حهسه ن ره ستگار 126, 188, 209, 211, 243,
 352, 353, 470, 471, 472, 488, 489, 496,
 498, 606, 656
 حهسه ن قزلجی 16, 337, 478, 479, 480, 481,
 482, 568
 حهسه نی بابا تاهیری 167
 حهسو میرخان 357, 365, 369, 424, 428
 حهسو میرخانی ژاژوکی 357
 حهه مه پولا 551
 حهه ده مینی راتبی 84, 98
 حهه ده مینی سیراجی 167, 365, 383, 478,
 481, 539, 565, 569, 579, 625, 645
 حهه دی قادری 88
 حوسین مه ده نی 194, 209, 211, 229, 243, 283
 حوسین مه ده نی 210, 225, 288, 299
 حوسینی فروهر 52, 185
 حوسینی مه ده نی 192, 201, 210, 211, 212,
 214, 239, 282, 283, 284, 468
 حوسین مه کی 38
 حهسه ن ره ستگار 190, 191, 192, 194, 195,
 214, 243, 244, 282, 283, 285, 288, 300,
 301, 302, 313, 328, 343, 503, 599, 633,
 670
 حهسه نی ره ستگار 128, 129, 130, 136, 137,
 189, 190, 191, 192, 194, 197, 208, 210,

سمایلی قاسلوو 98 ,
 سه دام حوسین 590 ,
 سه دیقی نهنجیری 22, 82, 170, 242, 245, 248,
 267, 296, 300, 303, 311, 313, 314, 316,
 317, 318, 335
 سه لاح موته هدی 167, 201, 202, 280 ,
 سه لام شه فیعی 554, 564 ,
 سه ید ره سوّل دهقان 127 ,
 سه ید ره سوّل دیهقان 246, 328 ,
 سه ید ره سوّل دیهقان 85, 98, 248, 346 ,
 سه ید ره سوّل دیهقان 128, 625 ,
 سه ید کامیل 245, 246 ,
 سولتان ناغای شیخ ئاقایی 12 ,
 سوله یمان شافعی 167 ,
 سولیمانی موعینی 392 ,
 سولیمانی موعینی 235, 248, 292, 339, 341 ,
 344, 368, 373, 376, 423, 431, 434, 502
 سوله یمانی موعینی 168, 170, 192, 208, 209 ,
 211, 238, 241, 242, 243, 248, 267, 279,
 289, 290, 292, 297, 298, 299, 300, 301,
 303, 304, 308, 309, 310, 329, 332, 333,
 334, 339, 340, 342, 343, 345, 346, 351,
 356, 362, 367, 391, 392, 394, 395, 405,
 411, 423, 424, 427, 429, 431, 432, 434,
 435, 436, 437, 438, 439, 467, 492, 500
 سه وهیل قازی 29 ,
 سیروس نه هاو هندی 402 ,
 سه عید کوستانی 201, 209, 212, 282, 285 ,
 299, 330
 سه ید عه لی ره حمانی 26, 184 ,
 شا 21, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 47,
 48, 50, 51, 52, 53, 54, 58, 59, 60, 61, 62,
 63, 66, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 80,
 81, 82, 91, 94, 95, 100, 101, 120, 134,
 137, 156, 159, 165, 171, 175, 177, 179,
 180, 181, 182, 183, 185, 204, 213, 220,
 221, 251, 252, 254, 255, 258, 259, 260,

557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564,
 567, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 576,
 577, 578, 579, 581, 584, 587, 590, 591,
 592, 593, 594, 595, 596, 617, 624, 625,
 626, 627, 629, 630, 631, 634, 635, 639,
 640, 644, 645, 646, 647, 648, 651, 652,
 653, 654, 655, 657, 666
 دوکتور کامه ران به درخان 163 ,
 دوکتور مه حموود عوسمان 494, 643 ,
 دوکتور موزه فهری به قایی 38, 61, 180 ,
 دوکتور مه حموود عوسمان 614, 640, 644, 654 ,
 دوکتور ئاسو 19, 20, 43, 45, 139, 156 ,
 دوکتور یاسین سه رده شتی 294, 318, 321 ,
 رادمه نیش 97, 326, 362, 363, 392, 393, 401 ,
 464, 478, 479, 480, 481, 482
 ره حیم جه وانمه رد قازی 127 ,
 ره حیم سولتانیان 12, 80 ,
 ره زم ئار 36, 39, 40 ,
 ره شید نه حمه دی 113, 114, 120, 121, 122 ,
 124, 127, 137, 148, 149, 151, 152, 153,
 154, 155, 202, 214, 226, 246, 277, 280,
 283, 286, 377, 409, 427, 430, 530
 ره حمان مسباحی 184 ,
 ره حمانی قازی 10, 15, 82, 446, 669 ,
 ره حمی شهر یعه تی 135 ,
 ره حیم به غدادی 184, 185 ,
 ره حیم خه پازی 12 ,
 ره حیمی جه وانمه ردی قازی 128, 133, 185 ,
 ره حیمی خه پازی 56 ,
 ره حیمی سولتانیان 17, 42, 51, 56 ,
 ره حیمی محمهد زاده 199, 200 ,
 سارمه نه دینی سادق 13 ,
 ساعیدی مه راغهی 39 ,
 سألح لاجانی 462, 463, 467 ,
 سلیمان موعینی 149, 152 ,
 سمایل باز یار 112, 339, 403, 490, 569, 670 ,
 سمایل حاجی 504, 554, 564, 628, 655 ,

عەبدولای حەسەن زاده , 158, 202, 249, 250,
 282, 303, 318, 332, 340, 386, 408, 434,
 460, 490, 492, 493, 540, 556, 558, 577,
 601, 653
 عەبدولای قازی , 33, 34, 52, 75, 76, 198, 385,
 438, 443, 445, 456, 458
 عەبدولپەحمانی زەبیحی 134, 14, 15,
 عەبدولسەلام عارف 339, 196, 277,
 عەزیز ژیان 184,
 عەزیز فەلاحی 184, 122,
 عەزیز فەللاحی 86,
 عەزیزی شاروخ 186,
 عەزیزی فەرهادی 47, 11,
 عەزیزی یوسفی 118, 116, 90, 86, 65, 54, 17,
 126, 135, 390, 666, 667, 668
 عەلی حەسەن یانی 492, 184,
 عەلی عەسکەری 614, 612, 564, 281, 278, 273,
 عەلی مەولەوی 387, 185, 130, 68, 26,
 عەولای قەلەرەشی 551,
 عەولای موعینی 442, 439, 438, 435, 394, 208,
 غەنی بلوریان 43, 42, 29, 17, 15, 14, 12, 11,
 51, 52, 54, 56, 65, 66, 68, 90, 95, 107,
 108, 115, 116, 117, 121, 123, 125, 126,
 130, 132, 135, 136, 137, 158, 352, 385,
 390, 458, 548, 620, 623, 666, 669
 قادر تەگەرانی 431, 411, 403, 119,
 قادر شەریف 195, 194, 160, 159, 99, 98, 68,
 210, 211, 212, 213, 225, 227, 228, 234,
 236, 237, 239, 250, 282, 284, 285, 298,
 459, 467, 524, 525, 530, 531, 532, 560
 قادر قازی (مامەند) 188,
 قادر ئاغای چوارگەر 149,
 قادری مەحمود زاده 47, 11,
 قازی 2,
 قازی محەممەد 591, 249, 133, 91, 29,
 قەرەنیاغای مامەش 51,
 کاک حەمەدی قادری 67,

261, 262, 270, 273, 291, 292, 293, 304,
 311, 316, 338, 344, 354, 366, 386, 389,
 393, 396, 403, 404, 432, 436, 445, 473,
 478, 486, 506, 510, 524, 528, 540, 543,
 553, 557, 574, 578, 579, 580, 581, 582,
 585, 586, 598, 608, 619, 620, 621, 631,
 632, 636, 638, 640, 642, 655, 658, 659,
 660, 661, 662, 663, 664, 665
 شاپەسەند , 14, 15, 16, 278, 345, 525, 526,
 528, 669
 شیخ لەتیف 473, 430, 428, 369, 13,
 شیخ مەحمودی حەفید 13,
 عامری , 208, 278, 344, 372, 373, 414, 415,
 416, 417, 435, 438, 439, 449
 عبدالە بارزانی 84,
 عەبدولکەریم قاسم , 13, 137, 139, 140, 141,
 142, 157, 165
 عەبدوللا حەسەن زاده , 24, 325, 372, 541, 542,
 584
 عەزیز سەڵح حەیدەری 115,
 عەزیز یوسفی 241, 178, 124, 82, 29,
 عەزیزی ژیان 167,
 عەزیزی یوسفی , 11, 84, 85, 90, 96, 118, 124,
 127, 128, 245, 631
 عەلی عەبدوللا 377, 376, 226, 115,
 عەلی گەلوژی 19,
 عوسمان یوسفی 29,
 عومەر دەبابە 273, 213,
 عومەری قازی 435, 184, 183, 26,
 عیسا پەژمان 273,
 عیسەمت شەریف 163,
 عیسەمت خانمی قازی 29,
 عیسەمتی قازی 92, 91,
 عەبدول نستانی 603, 532, 502, 459,
 عەبدوللا حەسەن زاده , 12, 203, 250, 555, 559,
 669, 670
 عەبدوللا ئیسحاقی 548, 543, 174, 95, 68, 29,

له تيف نه قشي 26 ,
 مام عه لي 297, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603
 مامه قاله 127 ,
 ماموستا "هه ژار" 274 ,
 ماموستا هه ژار 14, 141, 147, 202, 246, 292, 316, 324, 325, 333, 340, 341, 354, 376,
 408, 424, 428, 429, 430, 433, 437, 439,
 462, 463, 473, 475, 487, 536, 538, 547,
 548
 ماموستا هيدي 299, 359, 369, 412, 442, 447, 451, 453, 669
 ماموستا هيدي 374, 422, 440, 452
 ماموستا هيمن 13, 15, 17, 35, 36, 53, 62, 63, 67, 73, 74, 89, 90, 91, 99, 132, 470, 471,
 496, 497, 500, 505, 510, 550, 552, 554,
 555, 557, 560, 561, 562, 566, 573, 577,
 578, 595, 596, 599, 602, 603, 606, 629,
 634, 648, 651, 652, 655, 657, 669
 مامه ندي قازي 209, 212, 283, 295, 443
 محهمه د ره سوول حه سه نپور 554 ,
 محهمه د ئيلخاني زادا 201 ,
 محهمه د كهريمي 120 ,
 محهمه د ره وشه نفكر 184 ,
 محهمه د شاپه سه نه 11, 14, 15, 17, 278, 299, 456, 526, 527, 529, 530, 531
 محهمه د موهته دي 407, 412
 محهمه دي كهريمي (قافه) 11 ,
 محهمه دي مولودي 44 ,
 مسته فا ئيسحافي 29 ,
 مسته فا ئيسحافي 167 ,
 مسته فا شه لماش 20 ,
 ملا مسته فا 13 ,
 مه جيد خاني نه حمه دي 114, 120 ,
 مه حمه د موهته دي 164, 480 ,
 مه سهوود بارزاني 343, 586, 611
 مه لا ره حيم ورد 154, 247, 300, 376, 377

كاوه مه ره غاني 459, 460 ,
 كريس كوچرا 140, 484, 576, 608, 609, 610, 612, 614, 615, 629
 كهريم حه داد 474, 496, 498, 554, 564, 628, 655, 656
 كهريم نه ستاني 188, 626, 635, 636, 637
 كهريمي حيسامي 13, 37, 42, 43, 48, 53, 66, 67, 68, 69, 70, 82, 83, 88, 89, 97, 98, 99,
 109, 114, 115, 144, 145, 146, 147, 148,
 150, 152, 153, 157, 158, 162, 163, 164,
 210, 308, 309, 314, 316, 330, 335, 336,
 337, 338, 339, 342, 357, 362, 363, 364,
 365, 366, 367, 379, 383, 392, 393, 395,
 401, 405, 430, 432, 437, 450, 463, 464,
 472, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 487,
 488, 491, 496, 497, 498, 499, 500, 505,
 506, 507, 510, 534, 536, 537, 539, 554,
 557, 559, 561, 562, 565, 567, 569, 572,
 573, 574, 577, 578, 581, 582, 583, 584,
 587, 588, 590, 591, 592, 593, 594, 595,
 605, 611, 612, 615, 616, 617, 620, 624,
 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 634,
 640, 642, 643, 645, 646, 647, 648, 651,
 652, 653, 654, 655, 656, 657
 كوروش لاشايي 402, 480
 كوري رهش 29, 31, 80, 81, 157
 كهريمي حيسامي 12, 32, 56, 64, 66, 83, 88, 97, 109, 114, 122, 139, 146, 150, 162,
 201, 204, 206, 248, 267, 290, 304, 308,
 315, 329, 332, 333, 334, 336, 337, 338,
 339, 345, 346, 362, 364, 365, 368, 373,
 376, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 398,
 401, 405, 406, 423, 424, 449, 477, 481,
 482, 483, 488, 499, 500, 508, 509, 510,
 511, 537, 547, 555, 561, 567, 570, 573,
 575, 578, 616, 628, 629, 631, 646, 652,
 653, 654, 656, 657, 666, 669

274, 275, 276, 277, 279, 281, 283, 292,
 295, 299, 309, 321, 322, 323, 324, 325,
 334, 341, 343, 344, 366, 396, 431, 434,
 436, 465, 482, 484, 492, 527, 529, 536,
 542, 543, 547, 549, 550, 558, 586, 608,
 609, 639, 654
 مهلا مستهفا بارزانی, 139, 140, 142, 223, 247,
 275, 281, 321, 484, 536, 543
 مهلا نه حمه دی شهلماشی 239,
 مه نوچنهر سابیان 403,
 ناسری فه خرئاری 36,
 نوری شاهه یس 274, 277, 281,
 نووری سه عید 16, 524,
 نیژاد نه حمه د 115,
 نیکخوا 403, 404, 405, 663,
 نه خو پاشائی 359,
 هاشم جهلالی 122, 153,
 هاشم کهریمی 554, 559, 564, 565, 595, 616,
 632, 655, 656
 هاشم نه قه لولتولاب 98,
 هاشمی حوسین زاده 11, 42, 122, 123, 160,
 197, 234, 236
 هاشمی کهریمی 11, 98, 389, 412, 491, 492,
 538, 550, 554, 555, 560, 566, 596, 603,
 616, 621, 625, 627, 629, 667, 670
 همزه عهبدو لا 14, 16, 115, 141,
 همزه عهبدو لا 16, 140,
 وهره هرام 33, 34,

مهلا ره سوول پيشنماز, 187, 188, 189, 243, 334,
 369, 630
 مهلا محه مه دی خوږخوږه 197,
 مهلا ناوارة, 210, 226, 284, 328, 333, 334,
 356, 469
 مهلا نه بووبه کړی فه لسه فی 202, 211, 213,
 مهلا نه مچه د 12,
 مهلا خدری دو له گهرمی 551,
 مهلا ره حمان لاهیجانی 127,
 موسعود بارزانی 174,
 موسلیحی سیخولئیسلامی 412,
 موسه دیق, 36, 38, 39, 40, 41, 47, 48, 49, 50,
 53, 54, 58, 59, 60, 61, 62, 66, 71, 72, 74,
 75, 76, 77, 78, 96, 139, 180, 308, 436
 مونته قیمی قازی 347, 351, 352, 353, 354,
 مینه شه م 188, 438, 439,
 مهرزه خانم 458,
 مه سعود بارزانی 275, 376, 434, 609, 669,
 مهلا برایمی رسته می 200,
 مهلا ره حمانی کاژه بی 492, 600,
 مهلا ره سوول پيشنماز 212, 423, 436,
 مهلا ره سوول پيشنه ماز 209,
 مهلا عهزیزی نه حمه دی, 358, 495, 496, 504,
 506, 586, 588, 615
 مهلا قادر لاجینی 241, 454,
 مهلا قادر وردی 509,
 مهلا مستهفا, 19, 43, 138, 139, 140, 142, 143,
 144, 186, 189, 190, 192, 194, 197, 208,
 213, 223, 227, 241, 242, 247, 263, 273,

General history of Democratic Party Kurdistan
A time of division, war and separation.
Volume 4
By: Ghasem Ghazi